

DIVI HIERONYMI
STRIDONENSIS, PRESBYTE-
RI CARDINALIS, IN VITAS SAN-
ctorum Patrum Ægyptiorum, & eorum, qui

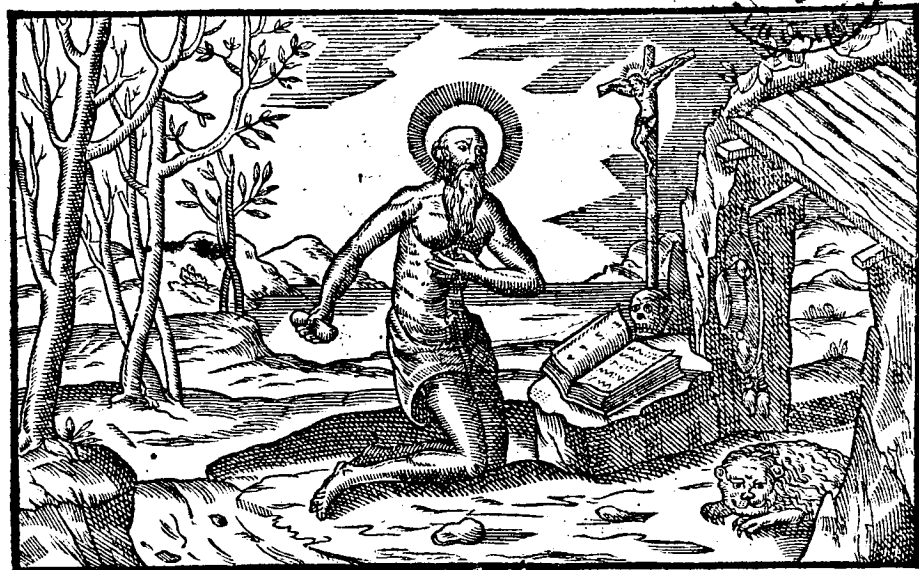
in Scythia, Thebaida, & Mesopotamia morati sunt.

Liber, qui communi vocabulo, Vitas Patrum nuncu-
patur, in quatuor partes diuisus.

P. 248

Adiecto in fine de Laude & effectu virtutum opusculo.

Omnia denuo à quam plurimis, quibus antiqua, & penè obsoleta excussa scite-
bat mendis, diligentia summa repurgata.

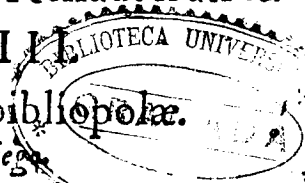

SALMANTICÆ;
Excudebant Ioannes & Andræas Renaut fratres.

M. D. LXXXVII

Expensis Didaci Roderici, bibliopola.

Esta tassado en 3 mrs y m^o del pliego.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17

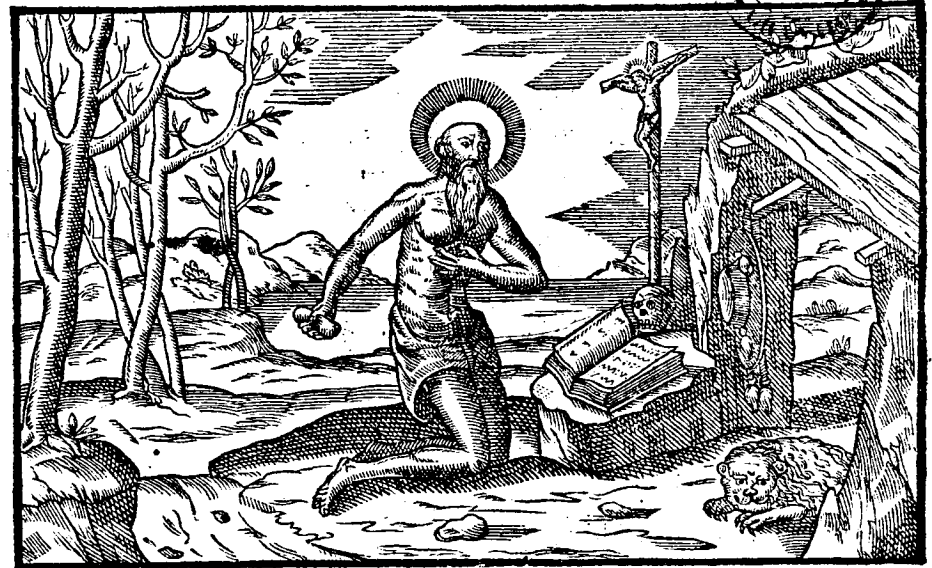
DIVI HIERONYMI
STRIDONENSIS, PRESBYTE-
RI CARDINALIS, IN VITAS SAN-
ctorum Patrum Ægyptiorum; & eorum, qui
in Scythia, Thebaida, & Mesopotamia morati sunt.

Liber, qui communi vocabulo, Vitas Patrum nuncu-
patur, in quatuor partes diuisus.

R. 2484

Adiecto in fine de Laude & effectu virtutum opusculo.

Omnia denuo à quam plurimis, quibus antiqua, & penè obsoleta excussa scite-
bat mendis, diligentia summa repurgata.

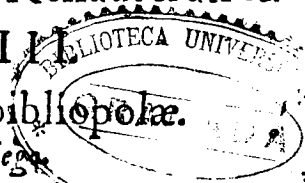

SALMANTICÆ;
Excudebant Ioannes & Andræas Renaut fratres.

M. D. LXXXVII

Expensis Didaci Roderici, bibliopolaë.

Esta tassado en 3 mrs y m^o del pliego.

Licencia.

ON Phelippe por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Jerusalem, de Portugal, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galizia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdeña, de Corcega, de Murcia, de Iaen, de los Algarbes de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Indias Orientales y Occidentales, Islas y tierra firme del mar Oceano, Archiduque de Austria, Duque de Borgonia; de Brabante, y Milan, Conde de Aufpurg, de Flandes, y de Tirol, y de Barcelona, Señor de Vizcaya, y de Molina, &c. Por quanto por parte de vos Diego Rodriguez mercader de libros vezino de la ciudad de Salamanca, nos fue hecha relacion diciendo, que por auer como auia en estos reynos mucha falta del libro intitulado Vitas Patrum de sant Hieronymo, por ser la vltima impresion muy antigua, como era vno de que hazia des presentacion, el qual era vtil y prouechoso y necessario, attento lo qual, y que auia des de hazer mucha costa en la impresion del, nos pedistes y suplicastes os mandassemos dar licencia para que le pudiesedes imprimir, y vender en estos nuestros Reynos, o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los del nuestro consejo, y como por su mandado se hizieron en el dicho libro las diligencias que la pragmatica por nos vltimamente hecha sobre la impresion de los libros dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien: por la qual vos damos licencia y facultad para que podays imprimir y vender en estos nuestros reynos el dicho libro que de suso se haze mencion, por el original que en el nuestro Consejo se vio, que van rubricadas las ojas, y firmadas al fin de Gonçalo de la Vega nuestro escriuano de camara, de los que residen en el nuestro Consejo, y con que antes que se venda lo traygays ante los del nuestro Consejo, juntamente con el original que ante ellos presentastes, para que se vea si la dicha impresion esta conforme a el, o traygays fe en publica forma, en como por corrector nombrado por nuestro mandado, se vio y corrigio la dicha impresion por el dicho original, y quedan anfi mismo impressas las erratas por el apuntadas para cada vn libro de los que anfi fueren impressos, y se ostasse el precio que por cada volumen aueys de llevar, so las penas contenidas en la dicha pragmatica y leyes de nuestros reynos, de lo qual mandamos dar y

Liber qui inscribitur Vita Patrum quem tribuunt D. Hieronymo, excusus per honestum virum Iacobum Sachon, anno salutis 1587. 20. Octobris, est purus à labe & suspitione erroris, & cum utilitate legentium poterit nouiter excudi quod & restor. In Conuentu Diui Philippi ordinis Diui Augustini, die 19. mensis Septembris, anno 1587. Madritij.

F. Gabriel Pinelo.

Jo^{mo} de
Victoria

dimos esta nuestra carta sellada con nuestro sello, y librada de los del nuestro Consejo, en la villa de Madrid, a diez y feys dias del mes de Enero de mil y quinientos y ochenta y ocho años.

El Conde de Barajas.

El Licenciado
Mardones.

El Doctor Iuan Fer-
nandez Cogollos.

El Licenciado
Iuan Gomez.

El Doctor
Amexpieta.

Yo Gonçalo de la Vega escriuano de Camara del Rey nuestro señor la fize escreuir por su mandado, con acuerdo de los del su Consejo.

CLARISSIMO, ET MERITISSIMO D. FER- dinando de Vega & Fonseca no- ui Orbis Præfidi.

NOT, tam variæq; sunt hominum sententia (Christianiss-
me preses) ut me tuo sine auxilio atq; patrocinio, librum
hunc typis excudi minime posse iudicavim. Qui quidem
nimia temporis vetustate, & eo quòd tanta erat obliuio-
ne sepultus, nouus aliquo modo reputari potest. Sapiusque mecum
perpendens, hunc meum laborem hederæ naturam & similitudinem
sequi, quæ nisi alicui arbori, siue muro adhereat, nunquam aliquo
ascendere potest, ut ab omnibus latè aperteq; videatur, sed semper ho-
mi serpit: eum tibi ut omnium mearum rerum studiosissimo patrono di-
care statui, eo quod intelligam, clarum, generosumque sanguinem
cum summa semper esse coniunctum clementia, atque humanitate,
quam quidem certo scio tibi minime defuturam, ad eum hilari fronte
accipiendum. Tua siquidem nobilis atq; generosa stirps, huius ampli-
beneficij, quo spero à te ornandum fore, certum reddit, de cuius laudi-
bus nihil dicere curo, cum rei infinitæ, nec initium nec finem inuenire
quisquam facile possit. Hoc vnum te humiliter, ac demissè precor, in
quo & finem dicendi faciam, ut non in huius mei exiguitatem munu-
sculi, quod tam paruis meis viribus par est, quàm impar tuis singulari-
bus meritis, sed in sanam beneuolamque, qua tuæ dominationi offer-
tur, voluntatem, oculos conyicias, quod equidem huius meæ aliqualis
opelle mercedem maximam reputabo, certum habens neminem tam
mentis inopem posse reperiri, qui hunc meum laborem non arbitretur
tam esse felicem quam cætera omnia, quæ tuo patrocinio, atque fauo-
re protegentur, quem Deus bonis omnibus augeat, nobisque diu incolu-
mem seruet, ut ab omnibus desideratum est semper. Vale.

DIDACI RODERICI

Bibliopolæ ad Lectorem

Præfatio.

IANTA est humani generis post primiparentis lapsum (candide lector) imbecillitas, ne dicam, peruersitas, adeoque (ingrauescente primi peccati labe) hominum charitas nunc temporis refrigescit, ut nō modo à lege & ab antiquorum fidelium virtute degeneret, sed etiam miserimè in quam plurima vitiorum genera dilabantur. Adeo, ut potest merito illud Apostoli accommodari: Erunt homines seipso amantes. Quæ diuino spiritu præuidens, misericors seruator noster, nouæ legis sacramenta instituit, saluberrima, videlicet, medicamina, multa que alia malorum antidota excogitauit: quibus accedunt sanctorum certamina, meritaque cumulatisima, quæ in Ecclesiæ thesauro tanquam in arce tutissima asseruarentur, nō aliter quam mille clypei quibus vitiorum monstra valeant superari: sunt & priscorum Patrum exempla quibus hominum mores (etiam proditissimi) corriguntur & in rectitudinis semitam conuertuntur. Hæc diu meo cum animo perpendens, nec minus de ingenij mei tenuitate, quam de communi Reipublicæ Christianæ iactura sollicitus, sæpenumero excogitabam, si quid possem pro meis viribus, communi religionis Orthodoxæ bono prodesse. Accidit igitur, ut dum aliquando domi meæ libros quosdam abstrusos euoluerem, in librum quendam (qui vitas Patrum vulgo solet nuncupari) inciderem, Cuius ob egregiam rerum sanctimoniam, sanctamque varietatem, nimis sum delectatus: ita antiquitate penèque obsæletæ literaturæ, orthographiæ mendis, excusionis foeditate, ac peruersitate offensus fui, ut non minori deposuerim festinatione, quam summa auiditate arripuerim. Postea tamen, libri præstantia, historiarum, exemplorumque in illo contentorum dulcedine re

creatus

creatus, amicorum que persuasum, eum librum tersum, mendis re purgatum typis excudendum tradidi, quò ad prototypi normam emendatus, fidelissimè que restitutus (obtentum à Regio consilio licentia) pluribus collatis exemplaribus fuit excusus. Quibus omnibus, diuina clementia effectum est, ut liber ipse, ni fallor, non modo antiquis melior, & emendatior, verum etiam si dicifas est, lectione sua, rebusque in se contentis, non omnino indignus prodierit. Hunc igitur (lector benignissime) accipe, illumque diurna, nocturna que manu, lectitando versare non dubites. Non enim hinc poetarum figmenta, historicorum adulationes, oratorum fucos, aut veterum philosophorum argutias inuenies: sed omnia vera, omnia pulchra, omnia denique planissima ac sincera maximè experieris. Tot nanque illorum Sanctorum Patrum solitudines incolentium exemplis abundat: tot diuinæ legis præceptis scateret, tanta denique multiplicis doctrinæ varietate claret, ut merito ante hac thesaurus in agro absconditus, aut lux sub modio posita, verè dici potuerit. Tuum iam est (studiose lector) efficere, ne labor noster irritus videatur. Quod si præstiteris ut te præstiturum confido, huius libri lectioni incumbueris, nobis certè laborique nostro gratum animum ostendes, tibi commodum æternum parabis, Deo debitum obsequium exhibebis. Quem orare atque obtestari debemus, ut in hoc seculo conatus nostros ad omne virtutum genus promoueat, & in futuro nobis sempiternam felicitatem largiatur, ad quam merita per sua, vnigenitus Dei filius perducere dignetur. Vale.

PA 2. col. 1. lin. 34 pro, quam lege, quoque. p. 26. col. 1. l. 9. cū, cum p. 47. co. 2. l. 17. terens, tereus. p. 11. col. 2. l. 3. 2. nostrum, nostrorū. p. 116. col. 2. l. 20. propheta, philosophia. p. 119. col. 1. l. 18. abominabatur, abominaabitur. p. 137. co. 1. l. 1. vna. vuarū. p. 141. col. 1. l. 34. hi, his. p. 145. col. 1. l. 6. nullus, nullus. p. 149. col. 1. l. 25. contem, contem. p. 160. col. 2. l. 3. orate, orare. p. 176. col. 2. l. 24. contu berino, cōtuberntio. p. 177. co. 1. l. 16. Dei, Dei mei. p. 187. co. 2. l. 26. tēpore, tēpora. p. 199. co. 2. l. 7. longe, ālonge. l. 11. lacrymas, lacrymans. p. 212. co. 2. l. 24. mano, mane. p. 214. co. 2. l. 15. desiderū, desiderū. p. 215. col. 1. l. 9. exuperaret, exuperet. l. 24. impetrata, imperata. p. 215. co. 1. l. 22. Simon, Simcon. p. 244. co. 1. l. 22. pan dōes nec, panes donec. l. pen. donec, donec. p. 219. co. 1. l. 35. cibū, librū. p. 278. col. 1. l. 8. federe, federē. p. 280. col. 1. l. 2. virtute, virtutē. p. 306. co. 2. l. 23. cōcurrent, concurrerēt. p. 307. co. 1. l. 11. æquiparentes, æquiparātes. p. 311. co. 1. l. vlt. minis, nimis. p. 332. co. 2. l. 35. reprobris, reprobis. p. 335. co. 2. l. 36. attenuamus, attenua tus. p. 361. co. 1. l. 7. correctores, correctiores. p. 363. co. 1. l. 23. dispensatorū, di spensatorē. p. 373. co. 1. l. 16. alterū, alterutrū. p. 393. co. 2. l. 7. Dico, Dic. p. 401. co. 2. l. 24. vna. vna. p. 404. co. 2. l. 25. seculi, seculo. p. 423. col. 2. l. 4. 1. pen. autem, ille autē. p. 427. co. 1. l. 2. vna, vana. p. 434. co. 1. l. 7. rursū, rursū. co. 2. l. 2. 1. numeris, muneris. p. 435. co. 1. l. 27. incantatarum, incantatorum. co. 2. l. 2. 3. ex alia, ex alta. p. 436. co. 1. l. 25. misere, miserere. co. 2. l. 6. psalmis, psalmis. p. 438. co. 2. l. 25. psal ma, plasma. p. 464. co. 2. l. 18. senem, senem. p. 510. col. 1. l. 7. cū, eū. col. 2. l. vlt. ve nisset, venissent. p. 514. co. 2. l. 25. profiteo, profiteor. p. 521. co. 2. l. 36. sanctus fa natus. p. 523. co. 1. l. 1. nox, mox. p. 525. co. 2. l. 24. nouā, nonā. p. 535. co. 1. l. 8. liquo, ali quo. p. 537. co. 1. l. vlt. miscet, miscetur. p. 542. co. 2. l. 27. audis, audio. p. 556. co. 2. l. 34. æditur, cæditur. p. 564. co. 1. l. 35. cum, cum. p. 584. co. 1. l. 20. vincebas, vin cebat. p. 619. co. 1. l. 10. sermone, sermone. p. 628. co. 2. l. 11. senex, fenex. p. 638. co. 2. l. 2. signum, lsignum. p. 646. co. 1. l. 27. nimis, nimio. p. 664. co. 1. l. 33. illa, illi. p. 696. co. 1. l. 7. stata, stata. p. 698. co. 2. l. 19. maior, minor. p. 700. co. 2. l. 33. infirmos, in firmos. p. 731. co. 2. l. 8. colere, colore. p. 733. co. 1. l. 34. quā, qua. p. 734. co. 1. l. 14. di cimus, didicimus. p. 748. co. 2. l. 35. deflere, deflectere. p. 764. co. 1. l. 18. hominā, bonū. p. 765. co. 1. l. 35. Die, Dei. p. 766. co. 1. l. 28. Et, Ex. p. 792. co. 1. l. 8. ab, ad. p. 793. co. 2. l. 23. tum, tu. p. 802. co. 2. l. 24. apertens, aperiens. p. 803. co. 1. l. 25. hi bendū, bibendū. p. 816. co. 2. l. 17. hæbt, habet. p. 818. co. 1. l. 34. meu, mem.

Con estas Erratas esta correcto este libro conforme a su original.
En fe de lo qual lo firme de mi nombre en Salamanca, oy tres de julio
de 1588. Corrector por su Magestad.

*Manuel Correa
de Montenegro.*

DIVI HIERONYMI PRESBYTERI CARDINA-

lis in Vita patrum Sanctorum Ægyptio-
rum, & etiam eorum, qui in Scythia, & Thebaida,
& Mesopotamia morati sunt.

PRIMA PARS.

De Sancto Ioanne Ægyptio Ere- mita.

Rimum igitur t̄quam ve re fundamen tū nostri ope ris ad exem plum honorū omniū sumamus Ægyptium Ioannem: qui ve rē etiam solus satis superque suf ficiat religiosus: & Deo devotas mentes ad virtutum culmen eri gere: & ad perfectionis vestigia concitare. Hunc enim vidimus in Thebaidis partibus in Ere mo, quæ adiacet ciuitati Lyto: in rupe quadam montis ardui com manentem. Ascensus ad eum dif ficilis: aditus monasterij eius ob strusus & clausus: ita vt à quadra gesimo ætatis suæ anno vsque ad nonagesimum, quem tunc gere bat cum eum vidimus: monaste rium eius nullus intrauerit. Ad

uenientibus vero per fenestram se videndum præbebat: & inde eis vel verbum Dei ad ædificatio nem, vel si qua fuissent consolatio nis responsa reddebat. Mulie rum tamen illuc nulla, nec ad cō spectum quidem eius accessit, sed & viri raro & certis quibusque temporibus. Cellam sane hospi talem extrinsecus fieri permisit, in qua aduentantes è longinquis regionibus paululum requiesce rent, ipsæ vero intrinsecus solus soli Deo vacans, non diebus non noctibus à colloquijs Dei & ora tione cessabat, diuinum illud, & quod super omnem mentem est, tota mentis puritate consecrans. Quanto enim se ab humanis curis & colloquijs sequestrabat, tan to illi vicinior, & propinquior Deus erat. In tanta denique men tis suæ sinceritate profecerat, vt non solum eorum quæ erant sciē tiam cosequeretur à Domino, ve rum & eorum, quæ futura essent præscientiam mereretur. Euiden ter nanque ci Dominus Prophe tia

tix gratiam contulit, ita vt non tantum ciuibus & prouincialibus suis si forte percunctaretur, futura prædiceret, sed & Imperatori Theodosio, vel quos belli exitus habiturus esset, vel quibus modis victoriam caperet de tyrānis, sed & quot irruptiones passurus esset gentium barbararū sæpè prædixerit. Quodam etiam tempore cum gens Æthiopum Romanum militem circa Cirenem, quæ prima est ex Æthiopiæ partibus Thebaidis ciuitas incurfaret, & strages plurimas nostrorum dedisset, prædamque duxisset, venienti à se Romano duci, & metuenti constringere cum eis, eo quod exiguus ei erat militum numerus, & hostilis cōtra se innumera multitudo, Ioannes statutum designās diem, perge (inquit) securus, die enim qua dixi & hostem prosternes, & spolia capies, prædamque reuocabis. Quod cum fuisset impletum etiam apud Augustum, quia charus acceptusque futurus esset prædixit. Hæc apud illum prophetix gratia habebat, vt magis hoc illorum qui percunctabantur quàm suis meritis adscriberet. Dicebat enim nõ pro se hæc sed pro illis qui audiunt à Domino pronuncari. ¶ Aliud quam per eum mirum valde Dominus ostendit. Tribunus quidem adagendum militem pergens venit ad eum & obsecrare eum cœpit, vt permit-

teret etiam coniugem suam venire ad se. Multa namque eam dicebat pertulisse pericula ob hoc tantum vt faciem eius videret. Tunc ille negat vnquam moris fuisse videnti mulieres: & præcipuè ex quo in illius rupis se monasterio conclusisset. Tribunus persistit obsequēdo & cōfirmādo, quod nisi videret eum, esset sine dubio in multa tristitia peritura. Cumque iterū ac sæpius eadem precaretur, & causam mortis eum suæ coniugis confirmaret futurum, atque inde eam interitum, vnde salutem sperauerat accepturam, tunc fidem, & importunitatem eius aspiciēs lenior, Vade inquit videbit me coniux tua hac nocte, non tamen venit huc, sed in domo sua atque in lecto suo manebit. Post hæc verba abscedit vir, ambiguitatem responsi in petore suo versans. Cumque hæc etiam coniugi nunciasset, simili modo nihilominus etiam mulier sermonis incerto fatigabatur. Sed vbi somni tempus aduenit, adest homo Dei per visum, & adstēs mulieri, fides inquit tua magna est, o mulier, & ideo veni desiderio tuo satisfacere, te tamen moneo, non vt faciem corporalem feruorum desideres Dei, sed vt gesta & actus per spirituā contempleris. Spiritus enim est qui viuificat, nam caro non prodest quicquam. Ego autem non quasi

iustus

iustus aut Propheta vt putas, sed pro fide vestra intercessi pro vobis apud Deum & concessi tibi omnium morborum (quos in corpore tuo pateris) sanitatem. Eris ergo ex hoc sana & tu & vir tuus, & benedicetur domus vestra. Sed & vos memores estote beneficij à Deo vobis collati, & timete Dominū semper, nec amplius quàm stipendijs vestris debetur, aliquid requiratis. Sufficiat ergo tibi hoc quod vides me in somnijs, & amplius nõ requiras. Euigilans autē mulier indicauit viro suo quæ viderat quæque audierat, sed & habitum viri & vultum, atque omnia signa eius exposuit. Super quæ admiratus vir eius, regressus ad hominem Dei, gratias refert, & accepta ab eo benedictione perrexit in pace. ¶ Alio quodam tempore prepositus quidam militum venit ad eum cuius vxor grauida ab eo relicta est in domo sua. At illa ipsa die qua ille ad beatum Ioannem venerat, partum edens periclitabatur. Tunc sanctus homo Dei, si scires inquit donum Dei, & quia tibi hodie natus est filius gratias ageres Domino. Sed scito matrem pueri periclitatam, adert tamen Dominus, & inuenies eam sanam. Festina ergo & redi in domum tuam, & inuenies puerum septem dierum, & vocabis nomen eius Ioannem, hic nutriatur in domo tua

absque vllā contaminatione gentili septem annis, quibus peractis trade eum monachis erudiedum sanctis & cælestibus disciplinis. ¶ Multis præterea ad se venientibus siue prouincialibus siue peregrinis, cum res poposcisset, occulta cordis eorum indicabat, & si quid forte peccati ab eis in occulto fuisset admissum secretius corripiens arguebat, & ad emendationem ac pœnitentiam prouocabat, Nili quoque fluminis abundantia siue aquarum penuria futura esset prædicebat. Sed & si forte ex offensa hominum plaga aliqua & correctio à Domino immineret, similiter præmonebat, & si quid causæ esset, pro qua introduceretur fames, aut castigatio designabat. Sanitates quoque & curas corporum, ita deposcentibus cōferebat vt omnem ex hoc iactantiā fugeret. Non enim permittebat ad se incommodatos deferri, sed benedicens oleum dabat, ex quo peruncti sani fierent à quacunq; infirmitate tenerentur. Senatoris cuiusdam aliquando vxor exæcata est, hæc deprecabatur virum suum vt eam perduceret ad hominē Dei. Cui, cum responderet vir suus non ei esse moris videndi mulierem rogat vt indicaret ei tantummodo imbecillitatis suæ causam & deprecaretur vt orationem faceret pro se. Cumque legationem pertulisset

vir eius ad eum orans & benedicens oleū mittit ad illam. Ex quo per tridū inungens oculos suos visum recepit; & Deo gratias egit. Sed & multa eius sunt gesta quæ narrare satis longum est. Vnde de omisis his interim quæ auditu comperimus, ad ea, quæ oculis nostris conspeximus, veniamus. Septem fuimus simul fratres comitantes qui ad eum venimus. Cumque salutassemus eum omnique nos lætitia suscepisset & vnumquemquam nostrum gratificè alloqueretur rogatus à nobis orationem simul ac benedictionem dare. (Hoc enim moris est apud Ægyptios monachos, ut ibi aduenerint fratres, statim per orationem sibi inuicem fœderentur) interrogabat si quis in nobis esset clericus. Et ut omnes negauimus, respiciens ad singulos intellexit esse inter nos quendam qui huius erat ordinis, sed latere cupiebat. Erat enim diaconus & hoc præter vnum solum qui ei fidus erat etiam ipsi itineris comites ignorabant. Visurus enim tales ac tantos viros humilitatis gratia celare voluit gradus sui honorem ut inferior haberetur in ordine his quibus se longè inferiorem esse meritis indicabat. Sanctus ergo Ioannes ut eum vidit equidem cū esset adolescentior cæteris digito ostendens eum, Hic inquit diaconus est. Et cum adhuc negaret, ap-

prehendens eum manu sua exculatus est & dixit, Noli fili negare gratiam Dei, ne incurras pro bono malū, pro humilitate mendacium. Cauendum nanque est omni modo mendacium, siue pro malo, siue etiam pro bono proferri videatur, quia omne mendacium non est à Deo, sed sicut saluator dicit, à malo est. At ille bis auditis quieuit, blandam namque eius correptionem equanimiter tulit, & cum orationem Domino obtulissimus, post finem vnus ex fratribus nostris tertiano typo, id est, febre grauissimè vexabatur, & rogabat hominem Dei, ut ab eo curaretur. Qui ait ad eum, Rem tibi necessariam cupis abicere, ut enim corpora nitro vel alijs huiusmodi liniamentis abluuntur à fordibus. Ita animæ languoribus alijsque huiusmodi castigationibus purificantur. Et postquam de his nobis multa per doctrinam mysticam disseruit, benedicens tandem oleum dedit ei. Quo perunctus æger omnem continuo abundantiam fellis euomit, & sanissimus redditus, pedibus suis ad diuersorium redijt. Posthæc iubet officia erga nos humanitatis atque hospitalitatis expleri, & corporis curam geri. Ipse vero sui negligens nostri sollicitus erat. Iam enim continuo vsu & iugi consuetudine, nec recipere cibum nisi in vesperum poterat,

rat, & hunc exigium. Erat autem attenuati & aridi corporis, præ abstinencia: capilli eius & barba quasi ex languore nimio rara & tenuis, utpote quem nullus sufficiens cibus nutrirer, nec lætior aliquis humor infunderet. Obseruabat enim tunc, cum iam nonagenariam (ut supra diximus) ægeret ætatem, ut nullum (ut paucis vtar verbis) per ignem paratum sumeret cibum. Igitur post hæc hospitalitatis officia, regressos ad se sedere nos iubet, & tunc demum quidem vnde vel cur aduenerimus inquit, cum iam nos lætos & omni cum gaudio tanquam natos propios suscepisset. Cumque respōdissemus quod de Hierosolymis ad eum utilitatis & profectus animæ nostræ causa venissemus, ut ea quæ olim ad auditum nostrum fama pertulerat: ipsi nunc oculis nostris cerneremus, quoniam quidem tenacius solent in hæreere memoriæ ea quæ oculis viderit quàm quæ auris audierit. Tunc beatus Ioannes vultu placidissimo & quasi subridens ex abundantia lætitiæ hoc modo respondit ad nos. Miror inquit admodum dulcissimi pueri laborem vos tanti itineris suscepisse, cum nihil ad hæc dignum in nobis videre possitis. Homines enim sumus humiles & exigui, nihil habentes, quod vel expeti debeat vel mirari. Et tamen etiam si esset

aliquid in nobis secundum opinionem vestram, non tale quale legitis in Prophetis Dei & Apostolis. Quid utique ob hoc in omnibus Dei ecclesijs recitantur, ut exempla vitæ hominibus non de longinquis & peregrinis locis quarantur: sed domi vnusquisque & apud se habeat quod debeat imitari. Vnde plurimum miror intentionem vestri laboris ac studij, quod profectus animæ vestræ causa, tantas superare regiones, tantosque labores subire voluistis cum nos eo vsque pigritia desidiaq; constringat, ut nec cellulas nostras pergredi audeamus. Verūtamen quoniam putatis esse in nobis aliquid ex quo proficere debeatis, hoc primum vobis iudicandum est, ut hoc ipsum quod venistis ad nos, & tantum laborem videndi nos suscepistis, ne iactantiam alicuius habeatis prospectum ut non tam proficere ad animi virtutem quam proferre se & iactare vnusquisque vestrum velit, pro eo quod viderit eos, qui apud alios ex auditu solo cogniti videantur. Graue est iactantiæ vitium, & periculosum nimis & quod de ipso etiam perfectioris fastigio deijcit animas, & ideo hoc vos primos omnium cauere volo. Est autem species mali huius duplex quidem. Nonnullis enim accidit in ipsis statim inijtis conuersionis suæ, cum parū aliquod

vel abstinentiæ impenderit vel pecuniæ in pauperes erogauerint, & cum de eis ita sentire debeant, quasi quod impediret abierint ita agunt & ita sentiunt, quasi eminentiores sint illis, quibus aliquid elargiti sunt. ¶ Alia vero est iactantiæ species cum quis ad summa in virtutem perueniēs, non totum Deo, sed suis laboribus ac studijs deputat, & dum ab hominibus gloriam querit, perdit eam quæ à Deo est. Propter quod filii mei fugiamus omni genere iactantiæ vitium ne forte incurramus eum lapsum, quem diabolus incurrit. Tunc præterea cordi nostro, & cogitationibus præcipua adhibenda est diligentia. Obseruandum nanque est ne qua cupiditas, ne qua voluptas praua, ne quod desiderium vanū, & quod non est secundum Deum radices in corde nostro defigat. Ex huiusmodi enim radicibus continuo pullulant vagæ & inutiles cogitationes, & in tantum molestantur, vt nec orantibus nobis cessent, nec in conspectu Dei consistētibus nobis & precibus profalute nostra offerentibus exeāt, sed rapiunt à nobis captiuā mentem, & cum corpore stare videamur in oratione, sensu & cogitatione euagemur & ducimur per diuersa. Si quis ergo est qui se putat renunciaſſe mundo & operibus diaboli, non sufficit in eo re-

nunciaſſe vt possessiones & prædia cæteraque seculi negotia reliquerit, nisi etiam proprijs vitijs renunciauerit, & inutiles ac vanas abiecerit voluptates. Hæc enim sunt de quibus Apostolus dicit. Desideria vana & nocua, quæ mergunt hominem in interitum. Hoc est ergo verè renunciaſſe diabolo & operibus eius. Diabolus enim per alicuius vitij & occasionem & prauæ voluntatis aditum irrepit in cornostrum, quia vitia ex parte illius sunt, sicut virtutes ex Deo sunt. Si ergo sint vitia in corde nostro, cum venerit princeps eorum diabolus, quasi proprio autori dant locum, & introducunt eum velut ad possessionem suam. Et inde est quod nunquam huiusmodi corda pacem habere possunt, nunquam quietem sed semper conturbantur, semper terrentur, & nunc vana lætitia, nunc inutili tristitia deprimuntur. Habent enim intra se habitatorem pessimum cui introeundi ad se locum per passionēs suas & vitia fecerunt. Contra verò mens quæ verè renūtiavit mundo hoc est quæ abscidit & amputauit à se omne vitium: & nullum introeanti ad se diabolo reliquit aditum: iracundiam cohibet: furorem reprimit: mendacium fugit: execratur iniuriam, & non solum non detrahet sed ne malum quidem sentire,

aut

aut suspicari de proximo suo patitur, quæ fratris gaudia, sua dicit & tristitiam eius suam tristitiam deputat. Quæ hæc ergo & horum similia obseruat mens, Spiritui sancto aperit in se locum. Qui cum ingressus fuerit & illuminauerit eam semper ibi iam gaudia, semper lætitia, semper charitas, patientia, longanimitas, bonitas, & omnes qui sunt fructus spiritus oriuntur. Et hoc erat quod dicebat Dominus in Euāgelio, Non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Ex fructibus enim probatur arbor & cognoscitur.

¶ Sunt autem nonnulli qui videntur seculo renunciaſſe & curam non adhibēt ad mūditiā cordis, neque vt vitia & passionēs refecerent ex anima sua moreſque componant, sed hoc tantum student: vt videant aliquos Sanctōrū Patrū & audiant ab eis aliqua verba, quæ narrantes alijs gloriantur se ab illo vel illo didicisse, & sic ubi forte vel audiendo vel legendo parum aliquid scientiæ acquisierint, continuo doctores fieri volunt & docere non ea quæ egerint, sed quæ audierint & viderint despicientes cæteros. Affectant ipsi sacerdotium atque immergere se conantur ad clericatum, nescientes: quia minoris condemnationis est si quis ipse virtutibus polleat & alios tamen do-

cere nō audeat, quam si ipse passionibus & vitijs prematur, & alios de virtutibus doceat. Sic ergo filii mei neque fugiendum omni modo dicimus clericatum vel sacerdotium, neque rursus omnimodis expetendum, sed danda opera est vt vitia quidem à nobis depellantur & virtutes animi conquirant, Dei autem iudicio relinquendum est, quem velit, & si velit assumere sibi ad ministerium, vel ad sacerdotium. Non enim qui se ipsum ingesserit, sed quem Dominus assumpserit ille probatus est. ¶ Monachi autem illud opus est præcipuum vt orationem puram offerat Deo nihil habens in conscientia reprehensibile sicut Dñs dixit in Euāgelio, Cum steteritis ad orationem remittite fratribus vestris si quod habetis contra eos ex cordibus vestris: nisi enim remiseritis fratribus vestris nec vobis remittet pater vester cælestis. Si autem remiseritis fratribus vestris & vobis remittet pater vester qui in cælis est. Si ergo mundo (vt supra diximus) corde astiterimus ante Deū, & liberi ab omnibus his vitijs & passionibus quas supradiximus poterimus in quantum possibile est etiam Deum videre, & orantes oculos cordis nostri in ipsum dirigere & videre inuisibilem mente non corpore, intellectu scientiæ nō carnis aspectu. Nemo enim

se putet posse ipsam (sicut est) diuinam substantiam contueri: ita vt speciem sibi aliquam aut imaginem fingat in corde corporeā alicuius imaginis similem. Nulla forma in Deo cogitetur nulla circumscriptione, sed sensus & mens quæ sentiri quidem possit, & perstringere mentis affectum: nō tamen cōprehendi aut describi aut enarrari valet. Et ideo oportet cū omni reuerentia & metu accedere ad eum, & ita in eum librare mentis intuitum, vt omne quicquid potest splendoris, claritatis, fulgoris, maiestatis mens humana conspiciere, super omnia esse eum sentiat semper, & hoc sicut diximus si pure fuerit, nec ullis prauæ voluptatis sordibus occupata. Et ideo in hoc maximè oportet operam dare eos qui renūciare seculo volunt & Deum sequi videntur sicut scriptum est, Vacate & cognoscite, quoniam ego sum Deus. Si ergo cognoueritis Deum in quantum homini possibile est tunc demum etiam reliquorum quæ sunt scientiam capiet & mysteria Dei agnoscet, & quanto purior in eo fuerit mens: tanto plura ei reuelat Deus & ostendit ei secreta sua. Amicus enim iam efficitur Dei: sicut illi quibus in Euangelio dicebat Saluator, Iam non dico vos seruos, sed amicos, & omne quicquid petierit ab eo tanquam ab amico. cha-

ro præstat ei Deus. Ipsæ quoque virtutes angelicæ & cuncta mysteria diuina tanquam amicum Dei diligunt eum & obsequuntur eius petitionibus. Et hic est quem à charitate Dei (quæ est in Christo Iesu) neque mors separat, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque alia creatura. Et ideo charissimi quando quidem hoc elegistis vt Deo placeatis, & ad charitatem eius perueniatis date operam alieni effici ab omni iactantia, ab omni vitio animi, ab omnibus delicijs corporalibus. Delicias autem corporales non solum illas putetis quibus homines seculi fruuntur: sed abstinenti deliciæ credendæ sunt quicquid pro cupiditate sumpserit etiam si vile illud sit, & quod in vsu esse abstinentibus solet. Aqua denique ipsa vel panis si cum cupiditate sumatur: id est non vt necessitati corporis, sed vt animi desiderio satisfiat. Hæc etiam abstinenti in deliciarum vitium ducitur. Oportet enim in omnibus consuescere, animam vitio carere. Ideo denique Dominus docere volens animam desiderijs & voluptatibus suis resistere, dicebat. Intrate per angustam portam: quia lata est & spatiosa via quæ ducit ad mortem, angusta autem & arcta via est quæ ducit ad vitam. Lata est ergo via animæ

animæ cum qualicumque desiderio suo satisfecerit, angusta vero est cum voluptatibus suis repugnat. Multum tamen prodest ad hæc obtinenda secretior habitatio, & conuersatio solitaria: quia interdum per occasionem aduentantiū fratrum & euntium acredeantium frequentiam, abstinentiæ & parsimoniæ fræna laxantur: & per huiusmodi occasiones venit paulatim in consuetudinem & vsum deliciarum, & sic interdum etiam perfecti iam viri capiuntur. Ideo denique & Dauid dicebat, Ecce elongaui fugiēs & mansi in solitudine, expectabam eum qui saluum me faceret à pusillo animo & tempestate.

¶ Postquam autem multa nobis Sanctus Ioannes de iactantiæ vitio alijsque quam plurimis vtiliter disseruit, ad vltimum dixit, Referam autem vobis quid etiam nuper cuidam ex fratribus nostris acciderit: vt cautiore vos præcedentia exempla constituant. Erat quidam apud nos monachus in hac vicina Eremita commanens, cui habitaculum spelunca erat, vir summæ abstinentiæ, quotidianum victum labore manuum querens in orationibus die nocturnique persistens, cunctisque animi virtutibus florens. Sed hic lætissimis successibus elatus confidere, quasi in profectibus suis cœpit, & non Deo totum, sed sibimet

ipsi, quod profecerat deputare. Hanc autem eius intuens animi præsumptionem tentator, continuo accedit, & laqueos parat. Quadam namque die ad vesperam fingit speciem decoræ mulieris oberrantis per Eremum, quæ velut fessa post nimium laborem accedens ad ostium speluncæ monachi se lassabundam simulans ac fatigatam intrinsecus semetipsam proiecit, atque adoluta genibus viri vt sui misereatur exorat. Nox enim me infelicem, inquit, in Eremita latitantē comprehendit, iube me requiescere in angulo cellulæ tuæ, ne forte efficiar nocturnis bestijs præda. At ille primo miserationis obtentu, recepit eam intra speluncam requirens quæ ei causa errandi per Eremum fuerit. Illa causam fingit satis accurate, & interim venena blandimentorum, atque illecebri virus per omnem textum narrationis interserit, nunc se miserandam, nunc etiam defensione dignam ostendens elegantia & suauitate sermonis inclinatum animum hominis, & in affectum suū illecebroso amore deflectit. Hinc iam inter blandiora colloquia iocus risusque miscetur, manus etiam procax ad mentum barbamque quasi venerandi specie protenditur: tum vero palpare cervicem mollius columine leuigare. Quid multa? Ad

vltimū captiuū ducit militē Chrī? Continuo eū perturbari intra se metipsum, & libidinis fluctibus æstuarē cœpit, nequaquā laborū præteritorū, nequaquā p̄fessionis ac propositi sui memor. Pacificitur cum cordis sui concupiscētia, & intra arcana cogitationum suarum fœdus cum falsa cupiditate componit. Inclinat stultus latera sua, & efficitur sicut equus & mulus quibus non est intellectus. Atque vbi obsc̄æ nos iam conabatur inire complexus illa vluatum teterrimum dirē vocis emit tens vmbra vt erat tenuis, per manus amplectentis elabitur: ipsum quoque dedecorosis motibus inanes auras sectantem fœdissima cum irrisione deferuit. Tunc prætere a multitudo dæmonū in aëre ad hoc ipsum spectaculum congregata, clamore ingenti, cum cachinno exprobrationis eleuato (iniquiunt) o monache monache, qui te vsque ad cælum extollebas, quomodo demersus es vsque in infernum? Disce ergo, quia qui se exultat humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus, & deceptionis suæ pudorem nō ferens grauius à semetipso decipitur, quam fuerat à dæmonibus deceptus. Cum enim debuisset reparare semetipsum & renouare certamen, ac satisfactione sui lachrymis & humilitatis fructibus, prioris elatio-

nis culpam delere, hoc non faciens; sed desperans semetipsum (sicut Apostolus dixit) tradidit omni impudicitiae & iniquitati. Regressus est enim ad vitam secularem, præda dæmonum factus. Refugit nanque conspectus omnium sanctorum, ne quis posset eum salutaribus monitis de præcipitio reuocare. Si enim reddere semetipsum priori vitæ & abstinentiæ voluisset recuperasset sine dubio & locum & gratiam. ¶ Denique audite quid & de alio viro gestum sit, similiter quidem tentato, sed nō simili exitu tentationis effuso. Fuit quidam vir in hac proxima ciuitate vitam turpissimā per omne facinus dicens, ita vt opinatissimus in flagitijs haberetur. Hic aliquando de miseratione compunctus ad poenitentiam conuertitur, & intra sepulchrum se quoddam concludens priorum scelerum pollutiones lachrymarum fontibus diluebat, diebus ac noctibus in faciem prostratus & nec subleuare quidem ausus oculos ad cælū, neq; vocem emittēre, & nomen Dei nominare, sed in solis gemitibus & fletibus perdurabat, & tanquam viuens sepultus de inferno iam quodammodo mugitum cordis gemitumque reddebat. Cumque in his posito eo septimana vna transisset, noctu veniunt ad eum dæmones in sepul-

chro

chro clamantes & dicentes, Quid est hoc quod agis, o impurissime & flagitiosissime? posteaquā omni spurcitiā: omni que impuritate fatiatus es, nunc vis castus & religiosus procedere? & posteaquam cōsensisti in sceleribus, nec iam sufficiunt vires ad facinora delenda, nunc Christianus videri vis, & pudicus & poenitens, quasi vero alius tibi iam vllus possit dari locus fatiato in malis, nisi ille qui tibi nobiscum debetur. Vnus ex nobis es, alius iam esse non poteris. Redi ergo magis, redi ad nos, & quod superest tibi tempus in perfruenda voluptate non perdas, præparamus abundantes delicias, præparamus scorta nobilissima, & cuncta alia, quæ florem tibi possint reparare gratissimę iuuentutis. Quid temetipsum vanis & inanibus conficis cruciatibus? Quid temetipsum ante tempus supplicij tradis? Quid enim aliud eris passurus in inferno, nisi hoc quod nunc tibi ipsi concitas? Si te poena delectat expecta paululum & inuenies paratam, nunc interim frue muneribus nostris, quæ dulcia semper & grata duxisti. Hæc & huiusmodi plura exprobrantibus eis ille iacebat immobilis, nec auditum quidem suum conuertens ad eos, nec vllum penitus sermonē respondens. Cumque illi sæpius hæc eadem repe-

terent & alia duriora, nec ille omnino moueretur in furorem prolapsi dæmones, vbi viderunt verba cōtemni, verberibus eum aggressi sunt, multisque supplicij excruciatum seminecem reliquerunt. Nec tamen in tot tantisque cruciatibus moueri saltem potuit à loco in quo orationis causa iacuerat. Postera die quidam suorum requirentes eum humanitatis duntaxat gratiā, inueniunt poenis incredibilibus affectum; & causam percunctantes cum didicissent: rogabant, vt curę gratiā reportari se ad domum propriam pateretur. Abnegat, & in eodem permanet loco. Tunc vero & sequenti nocte repetentes dæmones grauioribus eum verberibus cruciabant. Sed nec sic quidem moueri voluit à loco, melius esse dicens mortem subire quam vltra dæmonibus obedire. Nihilominus tertia nocte multitudo conuenit dæmonum: & absq; vlla miseratione irruentes in eū omnibus poenis cruciatibusque conficiunt. Cumque iam corpus defecisset in supplicij extremis tamen spiritus obstitēbat imperio dæmonum. Quod vbi impij præuiderunt exclamantes voce magna vicisti inquit vicisti, & mox velut virtute quadā calitus fugati præcipites abscedunt, nec vltra ei quicquā suæ artis, aut sceleris intendunt. Ipse vero in con-

CHRO

tum virtutibus animi profecit. Et ita ornatus moribus effectus est, ac totius diuinæ gratiæ gloria repletus, vt omnis hæc regio quasi è cælo eum lapsum videret: & vnum esse ex numero crederet angelorum, omnes pene simul atque vno ore dicentes hæc est mutatio dexteræ excelſi. Quanti exemplo eius qui iam semetipſos desperauerant, rursus per pœnitentiam ad spem salutis regressi sunt & emendationem sui: quam prius desperauerant, præsumpserunt? Quanti admiratione eius de ipſo iam inferno peccatorum retracti sunt & ad virtutis indolem reparati? Illo nãq; tanta immutatione conuerſo, omnibus omnia visa sunt possibilia. Non solum autem emendatio morum florebat in eo & assumptio virtutum, verum gratia Dei plurima ei collata est. Signa enim & prodigia quæ ab eo facta sunt, quantum apud dominum haberet meritum testabantur. Sic humilitas & cõuersio bonorum omnium materiam præbet. Elatio & desperatio interitus & mortis est causa, ad effugiendum vero periculi lapsum & conquirendam Dei gratiam, atque ipsius diuinitatis euidentiore notitia capiendam plurimum prodest secretior conuersatio, & Erëmi interioris habitatio. Quod vos non tam verbis, quam rebus ipsis &

exemplis melius docere puto.

¶ Fuit quidam monachus qui in Eremo hac (quæ præ cæteris interior est) habitabat. Hic cum plures annos in abstinentia perdurasset, & prouectus tempore prope iam ad senilem venisset ætatem, omni virtutum flore adornatus ac totius continentiæ magnitudine sublimatus. Qui cum in orationibus & hymnis sedule Deo deseruiret, tanquam emerito militi suo dominus remunerationes parat, vtpote qui in corpore adhuc positus instar angelorum incorporeæ vitæ officijs fungeretur dignum iudicans annonam cælestem præbere ei in deserto, qui cælestem regem per uigilibus præstolabatur excubijs, vt digne frueretur cælestibus alimonijs. ¶ Volens ergo Deus etiam in hoc seculo remunerare eius fidele propositum, ad prouidentiam suæ sollicitudinem quotidiani victus eius reuocat curam. Vt enim cibi vsum poposcisset naturæ necessitas, ingrediens speluncam suam inueniebat mensæ panem superpositum, miræ suauitatis, mirique candoris. Ex quo refectus, & gratias diuinæ prouidentiam referens rursus ad hymnos & orationes cõuertebatur. Ad quem multæ etiam reuelationes, multæque de futuris rebus, à Deo præmonitiones fiebant. In his ergo talibus

bus

bus ac tantis profectibus positus: quia gloriari quasi de meritis suis cæpit: & cælestis beneficii munus, vitæ suæ meritum dixit. Continuo subintrat eum parua quædam desidia animi tam parua: quam nec posset aduertere. Post hæc crevit maior negligentia: ita vt tardior iam fieret ad hymnos: sed ad orationem pigrius surgeret. Psalmi quoque ipsi (non ea qua prius vigilantia) ab ipſo canerentur: sed vbi parum quid exhibitum fuisset soliti ministrari: anima eius quasi nimio labore fatigata requiescere festinabat: quia sensus eius reprobus effectus, de sublimioribus ad inferiora corruerat, & cogitationes suæ per diuersa eum præcipitia rapiebant. Erat enim iam in corde eius clandestina quædã & turpis ac nephanda cogitatio, consuetudo tamen prior velut si decursus aquæ etiam cessante remigio adhuc priore impetu nauigium ferat: ita & vetus institutio ad consueta hominem officia trahebat. Ob quam causam & adhuc stare in suo statu videbatur. Hic ergo cum post orationes cibum solitum requisisset ad vesperam, ingressus locum, in quo refici cõsueuerat, inuenit solitum panem mensæ superpositum, ex quo refectus, nihil de eorum quæ in corde suo versabantur emendatione curauit: neque immutationis suæ

damna perſensit, sed spernendo minima paulatim se casurum non intellexit. Interea cum graui iam libidinis incendio stimularetur, & inflammatus turpis concupiscentia raperetur rursus ad seculum, illa interim diè cohibuit se, & solita hymnorum & orationum mysteria ex more persoluit, atque ingressus vt cibum sumeret, panem quidem inuenit mensæ superpositum: sed aliquantulum sordidiorum. Admiratus est, & tristis effectus intellexit quod ipsum respiceret hoc genus monstri: tamen cibo sumpto refectus est. Post in diem tertium replicatis vrgeri stimulis cœpit occupauerat enim cogitationes eius quasi iam præsentis & secum positiæ, secumque accumbentis imago mulieris, quam & complecti sibi videbatur, & ad turpes vsus habere substractam. Processit tamen & sequenti diè ad solita psallendi & orandi officia: sed stabat vagus oculis, & mente captiuus. Cumque solito ingressus ad vesperam requireret cibum, panem quidem inuenit super mensam: sed sordidissimum ac aridissimum, & quasi a muribus vel canibus vndique corrosium. Tunc ille vt hoc vidit ingemuit, & lachrymas fudit: sed non ita ex corde, nec ita vberes quæ possent flammam tanti ignis extinguerent. Veruntamen sumit cibum, sed neque

que

que qualem consueuerat: neque quantum solebat. Cum interim cogitationes eum tanquam cohors barbarica vndique circumuallant, & omni ex parte in eum tela iaculantur, ac vincum captiuumque eum ad seculum trahunt. Exurgens ergo cepit iter agere noctu per eremum & tendere ad ciuitatem: sed vbi dies facta est, ciuitas quidem adhuc longe aberat. Ipse vero cum rapidissimo & flu torqueretur & fatigaretur in eremo vndiquaque versus considerare oculis cepit & requirere, sicubi esset in vicino monasterium. Et cum respexisset fratrum quorūdam cellulam: tendebat illuc: vt apud eos requiesceret. Quem vbi adesse sensere serui Dei, continuo præcurrunt in obuiam, & velut angelum Dei excipientes adorant, pedes lauant, ad orationē inuitant, mensam ponunt: atque omnia secundum diuinum mandatum complent charitatis officia. Verum vbi refectus est: & paululum requieuit, ex more quasi ab eruditissimo patre cœperunt verbum ædificationis expetere, ac monita salutis inquirere. Interrogauerunt quoque eum quomodo quis diaboli laqueos possit effugere, aut si quando turpes iniecerit animo cogitationes, quomodo depelli possint & abijci. Tum ille vt compulsus est monita fratribus

dare, & salutis eos viam docere ac de insidijs dæmonum (quas serui Dei intendunt) facere sermonem, illos quidem planè & sufficienter docuit, sibi vero ipsi stimulos compunctionis infixit, & in semetipsum regressus ait. Quomodo ego alios moneo, & ipse decipior? aut quomodo alios corripo, qui me ipsum non emendo? Age ergo miser, facito ipse prior quæ facere alios doces. Cum que huiusmodi increpationibus vteretur aduersus semetipsum, & intellexisset se miserabiliter supplantatum. Vale dicens fratribus, continuo se cursu rapidissimo in Eremum dedit, & ad speluncam de qua discesserat, redijt prosternens se Domino in oratione, dicens, Nisi dominus adiuuisset me, paulò minus habitasset in inferno anima mea. Et iterum, paulò minus fui in omni malo, & paulò minus consummauerunt me in terra. In hoc vero completum est quod ait scriptura. Frater fratrem adiuuans exaltabitur, sicut ciuitas munita & fortis. Post hæc ergo permāsit omni vita sua in luctu & lachrymis videns diuinitus sibi concessum cælestis mensæ beneficium perdidisse cepit enim in labore rursus & sudore vultus sui manducare panem suum. Conclufit autem se intra speluncam, atque in cilicio & cinere iacens tandiu

lucens

lucens flensque permāsit in orationibus, donec assistens ei angelus domini diceret ad eum. Suscepit dñs pœnitentiam tuam & repropiciatus est tibi, sed caue ne ultra citatus decipiaris. Veniēt ad te autem fratres, quos tu ipse docuisti deferentes tibi benedictiones, quas suscipere ne recuses, & sumens cum eis cibum age gratias Deo tuo. ¶ Hæc autē locutus sum vobis filioli mei, vt sciretis quanta sit in humilitate firmitas & in elatione ruina quā maxima. Ideo denique & saluator noster primam beatitudinem de humilitate docuit dicens. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum, simul huiusmodi exemplo discentes: vt cautiores sitis, ne a dæmonibus in cogitationū subtilitate seducamini. Propterea enim & forma huiusmodi inter monachos obseruatur: vt si quis ad eos veniat, siue vir ille seu mulier sit, siue senex siue iuuenis, siue ignotus, siue notus, ante omnia vt oratio fiat & nomen domini inuocetur: quia si fuerit aliqua transformatio dæmonis, continuo oratione facta diffugiet. Si vero in cogitatione vestra suggererint ipsi dæmones aliquid, vnde laudari debeatis & extolli, non acquiescatis eis: sed tunc magis vosmet ipsos humiliare in conspectu domini & pro nihilo ducite, cum vobis illi aliquid de sectanda laude

suggererint. Denique etiam me frequenter dæmones noctibus seduxerūt, & neque orare me neque requiescere permiserunt, fantasias quasdam per noctem totam sensibus meis & cogitationibus, suggerentes. Mane vero velut quasdam illusionem prosternebant se ante me dicentes. Indulge nobis abba, quia laborem tibi incussumus tota nocte. Ego autem respondi ad eos, Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem, & non tentetis seruum domini. Et vos ergo filioli quietem silentiumque diligite, & scientiæ operam date, atque exercete vosmet ipsos vt frequētī collatione mentem vestrā purā exhibeatis Deo, ne orationes vestræ impediantur apud Deum: quanuis etenim illi bonum opus agant, & sit in illis probabilis conscientia, qui inter seculares positi exercēt in operibus bonis, & occupant semet ipsos actibus religiosis & sanctis, vel hospitalitatem sectando, vel charitatis ministerijs obsequendo, vel misericordias ac visitationes aliaque huiusmodi opera explendo, in quibus alijs quidē boni semper aliquid cōferant semet ipsos tamen castos seruent. Sunt ergo & isti probabiles, & valde probabiles qui in bonis actibus placent Deo & sunt operarij inconfusibiles mandatorum Dei: sed tamen hæc omnia terrenos habent actus

actus, & erga materias corruptibiles geruntur. Qui vero in exercitio mentis detudat, & spirituales intra semetipsum excolit sensus: longè illis superior indicandus est. Locum namq; intra semetipsum præparat, ubi Spiritus sanctus habitat, & obliuionem quodammodo capiens terrenorum, sollicitudinem gerit de cælestibus & æternis. Constituit enim semetipsum semper ante conspectum Dei, & omnes præsentium rerum sollicitudines post tergum iaciens solo diuini desiderij colore cõstringitur, & ideo in laudibus Dei positus, & hymnis & psalmis die ac nocte non poterit satiari. Hæc & multa alia his similia beatus Ioannes per triduum continuo loquens ad nos animas nostras refecit & innouauit. Ut autem cœpimus velle ab eo proficisci, datis nobis bñdictionibus: pergite inquit in pace, o filioli: hoc tamen scire vos volo quòd hodierna die victoriæ religiosi principis Theodosij Alexandriæ nunciata sunt de Eugenio tyranno. Necesse est autem & ipsum Theodosium non multo post propria morte vitam finire. Cumque profecti ab eo fuisset hæc ita gesta esse ad fidem comperimus, vt ipse prædixerat. Post dies autem paucos insecuti sunt nos quidam fratres annunciantes nobis quòd ipse Sanctus Ioannes in pace quieuit. Obitus

autem ipsius talis quidem fuerat. Per triduum inquit nullum ad se introire permisit, & positus genibus in oratione reddidit spiritum, atque ita perrexit ad dominum, cui est honor, gloria, laus, & imperiũ in secula seculorũ. Amẽ.

¶ *Vita & gesta Sancti Hor Abbatis, cui diuinitus collata est literarum scientia.*

Vidimus & alium apud Thebaidem venerabilem virum Hor nomine, hic multorum erat monasteriorum pater qui habitu ipso honoris videbatur angelici nonaginta iam agens ætatis annos, barba prolixa & claritatis canicie splendida vultu & aspectu ita lætus vt plus aliquid habere quàm in hominis natura est visio ipsa videretur. Hic prius in vltima eremo plurimis abstinentiæ laboribus exercitatus: postremo in vicino vrbs loco monasterium instituerat. ¶ In adiacentibus autem habitationis suæ locis, diuersi generis arborum siluas ipse per se plantaria ponendo consuevit, in quibus vt nobis à plurimis Sanctis Patribus affirmatum est ante illius aduentum nullum omnino virgultum fuit. Ob hoc autem plantauit hanc siluam vt fratres quos ibi congregare cupiebat non haberent necessitatem ligni gratia longius euagandi ha-

di habens curam, & in his quæ ministerio corporis necessaria sunt, sed præcipue salutis eorum ac fidei. Ipse tamen cum esset in Eremito herbis pascebatur & radicibus quibusdam: & hæc ei dulcia videbantur. Aquam vero si quando inuenisset bibebat, orationibus & hymnis occupans omne diei tempus ac noctis. Ut autem ad maturam peruenit ætatem apparuit ei angelus Dei in Eremito per visum dicens, Eris in gentem magnam, & multus tibi populus credetur, & erunt qui per te saluandi sunt multa millia hominũ. Quotoscunque autem in hac vita positus conuerteris ad salutem super tantos principatum accipies in futuro: & nihil verearis, nunquam enim aliquid tibi deerit eorum quæ ad vsum corporum requiruntur quotiens hæc poposceris à Deo. Hæc cum audisset ad viciniora loca accedit, & primo solus sub paruo tugurio quod sibi ipse construxerat habitare cœpit oleribus cõpositis vescens, solis interdum etiam post continuata ieiunia. Literas primo ignorauit. Cum autem de Eremito ad hæc quæ supra diximus viciniora habitaculis loca accessisset data est ei diuinitus gratia, & cū à fratribus oblatus ei fuisset codex quasi olim iam sciens literas legere cœpit. Collata est ei aduersus dæmones etiam virtus: ita vt

multi ex his quos vrgebant dæmones etiam inuiti ad eum raperentur, protestantes summo cum clamore de meritis eius. Sed & alias quam plurimas sanitates operabatur. Congregabantur interim ad eum plurimæ multitudines monachorũ, inter quos cum etiam nos aduenissemus, visis nobis lætissimus redditur. Cumque salutans nos orasset more sibi solito pedes hospitem proprijs manibus lauit, & docere nos ex scripturis quæ ad ædificationem vitæ ac fidei pertinent cœpit. Erat enim ei docendi gratia à Deo collata. Cum itaque plurima nobis scripturarum capitula sapienter discernisset, rursus ad orationem conuertebatur. Consuetudo autem erat ei non prius corporalem cibum sumere quam spiritalem Christi communionem acciperet. Quia percepta post gratiarum actionem adhortari nos etiam ad reficiendum cœpit, ipse tamen sedens nobiscum nunquam cessabat aliquid de studijs spiritualibus commonere. Narrabat ergo nobis tale aliquid scio. Scio inquit hominem quendam in Eremito per tres cõtinuos annos nullum sumpsisset terrenum cibum, angelus enim domini tertia quaque die escam deferebat ei cælestem. Et hæc ei cibus erat & potus. Et iterum scio huiusmodi hominem ad quem venerunt dæmones in spe

cie caelestis militiæ & habitu angelorum, currus igneos agentes, plurimo apparatu, tanquam magnum aliquam regem deducentes,isque qui cæteris vt rex haberi videbatur, dicebat ad eum. Implesti omnia, o homo, superest tibi vt adores me & transferam te sicut Heliam. Sed monachus hæc audiens dicebat in corde suo. Quid est hoc? Quotidie ego saluatorem, qui est rex meus, adoro. Hic si esset ille quomodo à me hoc posceret, quod indefinenter me facere sciret? ¶ Et post hæc respondit ad ipsum. Ego habeo meum regem quem quotidie sine intermissione adoro, tu autem non es rex meus. Et continuo inimicus ad hæc verba nunquam comparuit. Verum hæc ille quasi de alio nobis narrans sua gesta sub alterius persona memorabat. Patres tamen qui aderant ipsi nobis affirmabant quod ipse esset qui hæc vidisset & audisset. Erat enim hic magnificus pater, qui inter cætera bona etiam hoc præstabat aduenientibus fratribus, & cum ipso habitare volentibus, quod faciebat conuocari fratres qui secum erant, & in vna die aduenienti fratri cellulam ædificabant. Et erat in hoc opere magna alacritas fratrum. Vnoquoque eorum festinante lateres conuicere, aut lutum porrigere aut aquam infundere aut ligna defer-

re. Vbi vero perfecta fuisset ipse eam omnibus vtensilibus vel necessarijs instructam tradebat fratri. Hic aliquando cum falsus quidam frater ad se venisset, & vt videretur nudus vestimenta sua occultasset arguit eum coram omnibus, & in medium quæ occultauerat protulit, & ita pertimere omnes vt de cætero nemo auderet coram ipso fallere. Tanta in eo erat virtus animi, & tanta diuinæ gratiæ magnitudo, quam abstinentiæ labore & fidei puritate quesierat. Multitudines autem fratrum cum ipso positæ tanta gratia erant repleti, vt cum ad Ecclesiam conuenirent: chori eorum vestibus ac mentibus resplendentes, ad imitationem virtutum caelestium in hymnis & laudibus Dei peruigiles viderentur.

¶ *De sancto Ammone Abbate trium millium monachorum.*

Vidimus autem in Thebaida etiam alium virum nomine Ammonem patrem trium millium circiter monachorum qui Thebenensi appellabantur, ingentis abstinentiæ viri, quibus vñs est indui colobijs, quasi sacco ligneis, & pelle confecta à collo post tergum & latus descendente contegi, cuculis etiã caput operiri, maxime cum ad cibum conuentum fuerit, eis etiam velare

velare faciem, ne alius alium parcius cibum sumentem deprehendat. Est autem eis & in capiendo cibo summum silentium, ita vt nec putetur in eo loco esse aliquis hominum vbi sedent ad mensas, & omnis eorum conuersatio ita in multitudine posita quasi in solitudine, dum ita latet vniuscuiusque abstinentia vt ab alio deprehendi non possit. Sedent ergo ad mensam contingentes magis quam sumentes cibos, vt nec defuisse mensis, nec tamen ventris satisfecisse videantur. Maior quippe est continentia virtus his abstinerere quæ in occultis habentur & non in omnibus.

¶ *De sancto Benone Angelici ordinis viro & Abbate.*

Vidimus & alium senem mæstitudine omnes homines præcellentem Abbatem Benonem nomine, de quo asserébant fratres qui cum ipso erant quod neque iuramentum vnquam neque mendacium de ore eius processerit neque vllus hominum iratus viderit eum aliquando, aut sermonem superfluum ocio sumque proferentem, sed erat vita eius in summo silentio, moresque tranquillii, & per omnia quasi angelici ordinis vir, humilitas quoque immensa, & in omnibus pro nihilo semetipsum ducens. Denique nobis multum rogantibus vt aliquem

sermonem ab eo adificationis audiremus vix impetrare volumus, vt pauca nobis de mansuetudine loqueretur. Hic aliquando cum bestia quædam quæ hypotamus appellatur sibi regionem proximam vicinamque vastaret, ipse rogatus fuit ab agricolis & immediate venit ad illum locum, & cum ad immanem belluam peruenisset ait ad eam. Præcipio tibi in nomine Iesu Christi, ne ultra vastes hæc terram. Tunc illa quasi angelo persequente effugata nusquam omnino comparuit. Simili modo etiam crocodillum ab eo alio tempore fugatum perhibebant.

¶ *De Oxirincio ciuitate vbi nullus manet hereticus.*

Venimus autem & ad ciuitatem quandam Thebaidis, nomine Oxirincum in qua tanta religionis deprehendimus bona, vt ea nemo digne sufficiat enarrare. Repletam namque monachis intrinsecus vidimus, & extrinsecus omni ex parte circumdatam & ædes publicæ (si que in ea fuere) & templa superstitionis antiquæ, habitationes nunc erant monachorum, & per totam ciuitatem multo plura monasteria quam domus videbantur. Sunt autem in ipsa vrbe, quia est ampla valde & populosa duodecim Ecclesiæ, in quibus publicus

agitur populi conuentus, exceptis monasterijs, in quibus per singula loca orationum domus sunt quæ certis temporibus ad orationem frequentantur. Sed nec portæ ipsæ nec turres ciuitatis, aut vllus omnino angulus eius, monachorum habitationibus vacat, quique per omnem partem ciuitatis die ac nocte hymnos ac laudes Deo referentes urbem totam quasi vnâ Dei ecclesiam faciunt. Nullus enim ibi inuenitur aut hæreticus aut Paganus, sed omnes ciues Christiani, & etiam omnes catholici, vt nihil omnino differat, si Episcopus in platea orationem aut in Ecclesia faciat. Ipsi quoque magistratus aut principales ciuitatis & reliqui ciues studiose per singulas portas statuunt eos qui obseruant vt sicubi apparuerit peregrinus aut pauper, certatim ad eum currant, & qui præoccupauerit abducit vt quæ sunt necessaria consequantur. De his autem qui erga nos ab ipsis populis gesta sunt, videntibus transire nos per ciuitatem suam, & velut angelis occurrentibus atque honorem deferentibus, quomodo enarrant? Aut de ipsis monachis & virginibus, quorum innumeræ multitudines (vt supra diximus) in illa vrbe habentur. Requiritentes enim à sancto Episcopo loci illius viginti millia virginum, & decem millia monachorum

ibi haberi comperimus. Quorum omnium affectum erga nos & honorem quem exhibebant, vobis exponere nec sermo sufficit, nec verecundia permittit, quomodo pallia nostra scinderentur, vnoquoque nos sibi rapiente & ad se adducere cupiente. Vidimus quoque ibi plurimos Sanctorum Patrum diuersas Dei gratias habentes, alios in verbo Dei, alios in abstinentia, alios in signis & virtutibus ministrantes.

¶ *De sancto Theone, qui triginta annis silentij habuit obseruationem.*

Vidimus & alium non longè ab vrbe, ad eam partem quæ mittit ad Eremum nomine Theonem virum Sanctum intra cellulam suam clausum & solitarium qui perhibebatur triginta annis silentij habuisse continentiam, quique tam multas virtutes faciebat vt propheta apud illos haberetur. Conueniebat namque ad eum per dies singulos infirmorum plurima multitudo ad quos ille per fenestram manum proferens, & vnius cuiusque capiti superponens ac benedicens eos, sanos ab omni egritudine remittebat. Hic etiam ipso visu tam venerabilis erat, tantamque reuerentiam gerebat in vultu vt inter homines angelus videretur, ita lætus

lætus oculis, & plenus totius gratiæ apparebat. ¶ Huic cum paruum ante tempus, vt comperimus, noctu latrones superuenissent, aurum se apud eum inuenturos sperantes, oratione sola ita vixit, vt foribus eius affixi mouere se omnino non possent. Mane vero cum ad eum turbæ soli tunc conuenissent, & viderent ad ianuas eius latrones, volebant eos igni tradere. At ille rerum necessitate compulsus, vnum eis solum locutus est verbum. Sinite (inquit) istos abire illæfos: alioquin gratia à me fugiet sanitatum. Populi autem vt audierunt hæc contradicere non audentes dimiserunt eos. Latrones vero videntes quod fecum est gestum abiecta scelerum voluntate præteritorum malorum poenitentiam gerentes ad monasteria vicina confugiunt, atque ibi emendationis vitæ formam modumque suscipiunt. Erat autem supradictus vir eruditissimus non solum Ægyptiorum & Græcorum lingua, sed etiam & Latinorum, vt & ab ipso & alijs qui ei aderat didicimus. Sed & ipse reuelare cupiens & consolari peregrinationis nostræ laborem, in tabula scribens ad nos gratiam doctrinamque sui sermonis ostendit. Erat autem ei cibus absque ignis opere. Dicebant autem quod & noctibus ad Eremum progrediens comitatu vteretur vltimo Eremitæ bestiarum.

Ipse vero hauriens aquam de puteo suo & præbens eis pocula, obsequij earum remunerabatur laborem. Huius autem rei manifestum dabatur indicium quod vestigia bubalorum caprarumque, & onagrorum, circa eius cellulam plurima deprehendebantur.

¶ *De Sancto Apollonio confessore & virtutibus eius.*

Vidimus & alium Sanctum virum nomine Apollonium apud Thebaidam in finibus Hermopolis ad quam ciuitatem Saluatorem cum Maria & Ioseph de Iudæa finibus venisse tradunt secundum prophetiam Isaie dicentis, Ecce dominus sedet super nubem leuem, & veniet in Ægyptum, & commouebuntur simulacra manufacta Ægyptiorum à facie eius & cadent in terram. Vidimus ergo ibi etiam & templum ipsum in quo ingressus saluatorem corruisse omnia idola in terram & comminuta esse memorabantur. ¶ Vidimus ergo supradictum virum in vicina Eremo sub monte quodam habentem monasteria. Erat enim pater monachorum circiter quingentorum, & famosissimus in omnibus Thebaidæ finibus habebatur. Opera enim magna erant ei & virtutes multas, signaque plurima & prodigia faciebat per eum Deus. A pueri

tia nanq; in abstinentia nutritus est, qui cum ad maturam peruenit ætatem gratia Dei semper cū ipso creuit. Erat enim annorū ferē octoginta cū eum vidimus in monasteriorū cōgregatione florentē fed & ipsi qui videbant eius esse discipuli, ita perfecti erant & magnifici, vt omnes pene possent si qua facere. Quindecim ergo annorū secessisse eū ad Eremū ferebant, atque ibi cum quadraginta annis fuisset in exercitijs spiritalibus conuersatus aiebant vocem Dei ad eum delatā dixisse. Apolloni per te perdam sapientiam sapientium in Ægypto, & intellectum prudentiū reprobabo. Perdes autem mihi & eos qui inter ipsos sunt sapientes Babylonis, & omnem culturam dæmoniorum subrues. Perges ergo nunc ad loca habitabilia, generabis enim mihi populum substantiū & perfectum emulatorem operum bonorum. At ille respondens ait, Aufer à me Domine iactantiam, ne forte elatus super fratres meos cadam ab omnibus bonis tuis. Respondit ad eum rursus diuina vox. Mitte manum tuam ad ceruicem tuam, & quod comprehenderit constringe & sub arena obrue. At ille sine mora iniecta manu ad ceruicem suam, apprehendit quasi paruulum quendam Æthiopem, & continuo demersit eum sub arena clamantem & dicen-

tem. Ego sum superbiæ dæmon. Post hæc vox ad eum facta est à Deo dicens, Perge nunc, omnia enim quæcunq; à Deo poposceris consequeris. Ille ergo post hæc perrexit ad ea loca in quibus homines habitabāt. Temporibus autem Iuliani tyranni hæc fiebant. ¶ Fuit autem in locis illis spelunca quædam Eremo vicina in qua habitare cœpit, indefinenter die ac nocte orationibus vacās, easq; (vt aiebat) per diem centum vicibus totidēq; noctis tempore curuans genua cōsignabat Deo. Cibo autem magis cælesti quam humano utebatur. Indumentū eius stuppeum collobium erat quod apud illos lebetes appellatur, & lintheū quo collum & caput obuolueret. Quæ tamen indumenta permanisse ei ferebant in deserto nunquam veterata. Erat ergo in vicino Eremi loco in virtute spiritus degens, signa & fanitates miras efficiens: quas enarrare pro sui immensitate (sicut ab his qui cum ipso erant senioribus comperimus) vox nulla sufficet. Fama autem magnifica de eo peruulgata cum admiratione omnium quasi propheta aliquis aut Apostolus haberi cœpisset, vicinis regionibus monachi diuersis ex locis conueniebant ad eum & tanquam pio patri magna munera, suas singuli quique animas offerebant. At ille vnumquemque eorum

rum tota religione suscipiens, alios ad bene operandum, alios ad bene intelligendum prouocabat. Sed & ipse prius ea ostendebat exemplis quæ verbis docere cupiebat. Alijs quidem diebus vnumquemque apud semetipsum exercere abstinentiam quam posset suggerebat, die vero Dominica gratia charitatis secum omnes cibum sumere hortabatur, cum tamen ipse solitis abstinentiæ obseruationibus deseruiret, herbis solummodo aut oleribus vtens, nec vsum aut ministerium ignis admittens. ¶ Hic cum audisset Iuliani (vt supra diximus) temporibus fratrem quendam ad militiam comprehensum detineri in carcere venit ad eum cum fratribus consolandi gratia, vt moneret eum in necessitate tenere constantiam, atque imminetia contemnere, ac deridere pericula. Tempus enim ait certaminis adest, in quo fidelium mentes tentationibus probandæ sunt & noscendæ. Cumque his & alijs verbis roboraretur animus adolescentis, superuenit Centurio, & indignatus cur introire ausus esset, claues extrinsecus carceri imposuit, ipsum quoque & omnes qui cum eo venerant pariter conclusit quo, scilicet, etiam ipsi siuiter ad militiæ detinerentur officium. Constituens quoque custodes quam plurimos abscessit. Me-

dio autem noctis altare visus est angelus ingenti luce resplendens & obstupefactis perterritisq; custodibus, carceris claustra patefecit. Tunc vero ipsi custodes aduoluti ad pedes Sanctorum rogabant eos discedere dicentes, melius sibi esse mori pro his quam diuinæ virtuti obfistere, quæ eorum curam gerebat. Mane vero etiam ipse Centurio cum principalibus viris festinus ad carcerem venit, rogans vt discederent omnes qui teneri videbantur. Dicebat enim domum suam terremoto magno concidisse, & electos quosque famulorum suorum peremisse. Sancti vero his auditis hymnum Deo laudesque cecinerunt, & regressi ad Eremum erāt in vnum positi, secundum Apostolorum exemplum, habentes animam vnam & cor vnum. ¶ Pater autem senior docebat eos vt quod tidie proficerent in virtutibus, & insidias diaboli, quas per cogitationes inferret hominibus in initijs statim retunderent. Sic enim (aiebat.) Si cōfringatur caput serpentis omne eius corpus emortuum redditur. Ob hoc enim mādatur nobis Deus obseruare caput serpentis, vt omnino statim ab initio, nec recipiamus malas & sordidas cogitationes in corde nostro. Quando ergo magis diffundi non conuenit in sensibus nris cogitationum fantasias, quas

etiam ab initio recipi vetat? Sed & illud monebat, ut in virtutibus animi alter alterum vincat, nec patiatur se vnusquisque inferiorem proximo suo fieri. Hinc autem dicebat, Sciatis ergo vos ita proficere in virtutibus, si nulla vobis passio fuerit dominata erga mūdāna desideria. Hoc est initium donorum Dei. Quod si etiā ad hoc venerit quis vestrum, ut & signa & mirabilia faciat non extollatur pro hoc, neque in cogitatione sua erigatur tanquam ceteris prælatus, sed nec hoc ipsum hominibus debet ostendere, quod donum gratiæ huius acceperit: alioquin seducit seipsum & ipse decipitur & gratiam perdet. ¶ Habebat ergo hanc magnificam verbi Dei doctrinā, sicut & nos etiam ipsi ex parte experti sumus. Sed & maiorem habebat in operibus gratiā. Omne enim quicquid petisset à Deo, sine mora consequabatur. Sed & reuelationes ei plurimæ ostendebantur. Denique feniorē fratrem suum, qui & ipse in Eremito defunctus est, cum quo plurimo tempore egerat vitam perfectam, vidit in somnis in sede Apostolica residentem, atque vnum ex ipsis hæreditatem sibi virtutē & gratiam reliquisse. Cumque etiam pro semetipso oraret, ut velocius eum dominus assumeret, & cum ipso sibi requiem præstaret in cælis responsum est ei à domino sal

uatore: parum adhuc ei temporis in terris deberi, donec vitæ & cōuersationis eius plurimi æmulatores existant, populos namque ei plurimos credendos esse monachorum, & exercitum quendam piorum, ut per hæc dignam pro talibus meritis remunerationem inueniret apud Deum. Hæc autē ut vidit, ita gesta sunt. Conuenerunt enim ex omni loco monachi fama & doctrina eius inuitati, & præcipuè exemplis eius quā plurimi seculo renuntiantes, qui conuentum quendam magnificū fecerunt apud eum in supradictō montis loco, communem vitam mensæ vnus vnanimiter conseruantes. Hos ergo tanquā vere cælestem quendam, & angelicū cernebamus exercitum, omnibus virtutibus adornatum. Nullus sanē in eis sordidis utebatur indumentis, sed splendore vestium pariter atque animorum nitebant, ita ut se cundū scripturā letaretur Eremus sitiens, & multi filij eius viderentur in deserto. Quæ quauis de Ecclesia dicta sint: tamē in Ægypti desertis hæc etiā historica relatione completa sunt. Vbi enim tantæ per vrbes multitudines veniūt ad salutem, quanta Ægypti deserta protulerunt? Quanti populi habentur in urbibus, tantæ penē habentur in desertis multitudines monachorum. Vnde mihi videtur etiam Apostoli dictum in

eis

eis esse completum, quod vbi abundauit peccatum, ibi abundauerit gratia. Abundauit enim aliquando immundus idolorum cultus in Ægypto sicut nusquam gentium. Canes enim & simias, atque alia portēta olim venerati sunt. Allia quoque & cepas & nonnulla oleum genera deos credebant, sicut ab ipso patre Apollonio tradente didicimus: causam enim nobis prius eorum superscriptionis hoc modo exposuit. Bonum quidem Deū crediderunt aliquando Ægyptij, pro eo quod per ipsum rura excolentes victum cibumque capiebant. Sed & aquā nonnulli colebant, pro eo quod vniuersas rigabat Ægypti regiones. Colebant quoque & terram, utpote vberiorē ceteris terris. Canes etiam ut supra diximus & simias ac diuersa herbarum genera, atque olerum colebant, pro eo quod occasione sibi salutis per hæc venisse opinabantur temporibus Pharaonis. Circa hæc enim singula occupatio eis exorta videbatur, cum ille patres nostros persequens submersus est, & vnusquisque id per quod occupari visus est ne Pharaonem sequeretur, hoc sibi reputauit Deū dicens, quia hoc mihi Deus fuit hodie, ut non sequeretur Pharaonem & simul cum ipso demereretur. ¶ Hæc ergo erant verba sancti Apollonij quæ nobiscum loquebatur. Sed multo magis illa sci

re oportet quæ in operibus & virtutibus habuit. Erant aliquando in circuitu Sancti Apollonij positi decem circiter gentium vici, apud quos dæmoniaca superstitione summo studio colebatur. Templum enim erat ibi amplissimum atque in eo simulacrum, quod moris erat circumferri à sacerdotibus bacchantiū ritu cum reliqua multitudine circumeuntibus, & quasi pro aquis pluuiialibus prophana mysteria peragentibus. Cōtigit autem sub eo tempore quo huiusmodi ab eis orgia gerebantur iter agere beatum Apolloniū per ipsa loca cum aliquantis fratribus. Et cum vidisset infelicium turbas quasi dæmone quodam agi baccharique per campos miseratusque eorum fixis genibus inuocauit Dominum & saluatorem nostrum, & omnes eos, qui cæremonijs dæmoniicis agebantur cum simulacro suo stare fecit immobiles, nec progredi omnino vsquam posse. Atque ita per totā diem rapidissimis adustis æstibus permanferunt ignorantes vnde eis hæreret vno in loco immobiliter contigisset. Tunc sacerdotes eorum dicebant quendam Christianum in regionibus vicinæ Eremitæ commanentem Apollonium nomine & ipsius esse hæc opera, qui nisi esset exoratus eis periculum permanferum. Ut autem ad rei tantæ miraculū con-

uenerunt vndique qui audierant & percunctantes quæ tanti causa extiterit monstri ignorare se penitus fatebantur, suspicionem tamen dari sibi dicunt supradicti viri quem & exorari pro se deprecant. Tunc quidam ex ipsis vere eos opinari aiunt: nam & vidisse cum illo itinere prætereuntem confirmant & tamen adhibere quæ putabant prodesse auxilia non morantur. Adducunt boues quorum virtute videretur posse moueri simulacrum. Sed cum nec sic quidem aliquid profecissent omni auxilio frustrati legatos ad hominem Dei mittunt pollicentes vt si eos resoluat ab his vinculis pariter quoque erroris in eis vincula dissoluere. Hæc vbi nunciata sunt ei sine mora descendit ad eos & oratione sola ad Deum fusa omnes res soluit. At illi sine dilatione vnanimiter omnes confugiunt ad eum Saluatori Deo nostro credentes, & gratias referentes. Simulacrum vero quod erat ligneum continuo igni tradunt: ipsi autem secuti hominem Dei atque edocti ab eo fidem Christi Ecclesiæ Dei sociati sunt. Plurimi vero ex ipsis cum ipso manserunt, & etiam nunc in monasterijs degunt. Facti tamen huius mirabilis fama vbiq; diffusa est, & multi pro hoc ad fidem Domini conuertebantur, ita vt in omnibus illis re-

gionibus nullus iam pene gentilium remaneret. ¶ Post aliquantum temporis certamen erat de finibus inter duos vicus: hoc cum nunciatum esset sancto Apollonio festinans ad eos pacis gratia. Sed illi furore contentionis incensi nullo genere ad pacis consilium flecebatur: maxime quod vnus partis populus plurimum fiducia in viribus cuiusdam latronis gerebat qui ipsius certaminis signifer videbatur. Hunc cum videret Apollonius paci resistentem dicit ad eum. Si mihi, o amice acquiescere volueris ad pacem rogabo Deum meum & remittet tibi peccata tua. At ille cum audisset nihil omnino distulit, sed genibus eius prouolutus supplicabat ei. Tunc deinde conuersus ad turbas quæ eum secute fuerant fecit omnes cum pace discedere. Quibus secedentibus ipse permansit cum homine Dei expectans ab eo promissum. Tunc vero Apollonius assumens eum & cum ipso iter agens ad monasterium docebat eum mutare debere ordinem vitæ & patienter à Deo querere misericordiam & promissionem eius ex fide expectare: omnia enim possibilia dicebat esse credenti. Cumque noctis tempore simul in monasterio requieuisent per visum ambo vident se esse in cælis, & assistere ante tribunal Christi. Videt etiam

ange-

angelos Dei & sanctos quosque adorantes dominum. Et cum hæc videtes etiam ipsi adorassent Deum: vox Domini ad eos defertur dicens, Licet nulla sit communio luci & tenebris, nec sit aliqua portio fidei cum infidei: tamen donatur tibi salus istius pro quo supplicasti Apolloni. Sed & alia multa cum audissent in cælesti visione positi quæ neque sermo enarrare sufficit neque auris audire, surrexerunt à somno & quæ viderant fratribus indicauerunt. Admiratio autem ingens esse cepit: cum vnum atque idem somnium vterque narraret. Permanit autem cum fratribus latro ille iam sanctus vitam suam moresque ad omnem innocentiam pietatemque commutans tanquam in agnum versus ex lupo, vt in eo plenissime compleri videretur prophetia Isaiæ dicentis. Lupi cum agnis pascentur, & leo & bos simul paleis vescentur. Vidimus ibi quosdam etiam gentis Æthiopum viros cum monachis viuentem, & multos ex cæteris monachis in obseruantia religionis & virtutibus animi præcellentes vt & in ipsis compleri videretur scriptura quæ dicit. Æthiopia præueniet manus eius Deo. Adhuc autem in gestis sancti Apollonij ferebatur hoc. Lis quodam tempore dicebatur exorta inter duos vicus quorum vnus Christianorum, alius gentilium fuit.

Procedunt ex vtraque parte armorum turbæ plurimæ, accidit autem vt vir sanctus Apollonius superueniret. Cumque eos hortaretur ad pacem quidam eorum qui inter Gentiles quasi caput & causa belli illius stabat homo truculentus & ferus: obstitit ei vehementer dicens non se permittere fieri pacem usque ad mortem suam. Tunc ille, fiat (inquit) vt optas. Nullus enim alius præter te perimetur, sed & mortuo congruum honori tuo tibi sepulchrum fiet, non terra, sed bestiarum ac volucrum ventres. Et continuo sermo eius efficitur veritas. Nullus enim alius ex vtraque parte nisi solus ipse cecidit. Quem cum sub arena obruissent mane ingressi inuenerunt corpus illius à bestijs effossum laniatumque, atque à volucris deuoratum. Cumque omnes admirationem habuissent, quod sermo hominis Dei ita fuisset impletus conuersi sunt omnes ad fidem Saluatoris Domini & Apollonium prophetam prædicabant. ¶ Sed & hoc vos non effugiat, quod ab eo primis adhuc diebus (quibus in spelunca habitare cum paucis fratribus ceperat) factum didicimus. Dies sanctus aderat Pascha, & cum solennitas vigiliarum sacramentorumque intra speluncam fuisset expleta, atque ex his quæ fuerant apud eos refectio pararetur.

retur. Erant autem eis pauci tantummodo & sicci panes, atque olea ex his quæ sale aspersa reponi apud eos solenne est. Tunc Apollonius fratres qui secum erant alloqui ita cœpit. Si est in nobis fides & verè fideles sumus famuli Christi, petat vnusquisque nostrum à Deo si quid quis quasi in die festo sumere libenter habet. At illi ipsi potius (qui eos ætate & meritis præcelleret) hæc à Deo poscenda permittunt semet ipsos inferiores huius gratia iudicantes. Tunc ille cum omni alacritate orationem fudit ad Deum. Qua expleta cum omnes respondissent, amen, ecce repente ante fores speluncæ astare vident homines quosdam sibi penitus ignotos: quique tam multas copias rerum omnium, quæ ad vsus duntaxat ciborum pertinent detulerunt, vt neque tam multa, neque tam diuersa facile quisquam viderit in quibus erant quædam quæ omnino in Ægypti regionibus nusquam visa sunt, videlicet pomorum genera, & magnitudo incredibilis vuarum, nuces, ficus, mala quoque punica, & ante tempus omnia, faui atque mellis & lactis copia & panes calidi & mundissimi, qui tamen peregrinæ esse viderentur prouinciæ. Viri vero qui hæc detulerant statim vt ea monachis tradiderunt quasi festinanter ad eum à quo missi fuerant re-

dire cupientes mox discedunt. Tunc ipsi monachi gratias Domino referentes ex his quæ sibi fuerant delata, vesci cœperunt. Quorum copia tanta fuit vt vsque ad diem Pentecostæ quotidie ministrata sufficerent, certi quòd huc sibi à Deo solennitatis gratia missa sunt. ¶ Comperimus etiam hæc, quòd quidam ex fratribus cui deerat humilitatis & mansuetudinis gratia, poposcit ab eo vt peteret à Domino vt sibi donaretur hoc munus, orante illo tanta in eum gratia mansuetudinis & humilitatis aduenit vt omnes fratres stuperent de tranquillitate animi eius, & modestia in quo prius nihil horum viderant.

¶ Orta est aliquando fames apud Thebaidam. Scientes autem habitatores terræ illius, quòd monachi qui cum Apollonio Domino seruebant frequenter etiam sine cibo per Domini gratiam pascebantur, omnes simul cum vxoribus & filiis pergunt ad eum cibum simul benedictionemque poscentes. At ille nihil dubitans proferre cœpit ex his quæ ad vsum fratrum reposita erant & dare singulis copiose. Cum vero tres solè panum sportæ remansissent, fames autem populum vehementer vrgeret iubet in medium portare sportas quæ solæ superfuerant vnus diei victum monachis præbituræ & in auditu totius populi,

qui

qui famis necessitate confluerat, eleuatis ad Deum oculis manibusque, ait, Nunquid non valet manus domini multiplicare hæc? Sic dicit Spiritus sanctus. Non deficiet panis in sportis his, donec fatiemur omnes de frugibus nouis. Etiam & plurimi ex his qui tunc præsentés fuerant, confirmabant quatuor continuis mensibus, nec cessatum est vnquam erogari panis ex sportis, neque deesse potuit aliquando. Similiter autem & alio tempore fecisse cum de frumenti & olei specie perhibebant. Quibus virtutibus motus diabolus dixisse ad eum fertur. Nunquid Helias es tu, aut alius aliquis Prophetarum, vel Apostolorum, quòd hæc facere ausus es? At ille respòdit ei. Quid enim? nonne & Propheta & Apostoli homines erant qui nobis & fidem suam & gratiam tradiderunt? Aut tunc Deus præsens erat, nunc vero absens est? Absit. Deus omnia potest, & quæ potest, semper potest. Si ergo Deus bonus est, tu quare malus es? Hæc vt supra iam diximus, à senioribus viris religiosis & sanctis per eum gesta esse, fideli narratione comperimus. Et quanuis eorum fidelis sit habenda relatio: maiorem tamen fidem rerum præstitit etiam hoc quod nos ipsi oculis nostris in specimus. Plenas enim sportas panibus deferri vidimus

& vacuas mensas & cum repleverentur panibus mensæ atque ad omnem satietatem consumerentur, plene nihilominus recolligebantur. ¶ Aliud quoque quod apud eum mirum vidimus non silebo. Tres eramus nos fratres, qui ad sanctum Apollonium venimus, & ecce longè adhuc nobis positus ab eius monasterio, occurrerunt fratres, qui ab ipso ante triduum audierant de aduentu nostro, occurrerunt autem nobis cum psalmis. Hoc enim moris est eis facere in aduentu omnium monachorum. Et adorantes in facies suas vsque ad terram, osculabantur nos atque ostendentes nos sibi inuicem dicebant, Isti sunt fratres de quorum aduentu ante triduum nobis pater Apollonius prædixerat, dicens, Post triduum affuturos tres fratres de Hierosolymis venientes. Alij vero ex fratribus præcedebant nos, alij sequebantur, vtraque tamen turba psallebat. Vbi autem appropinquare cœpimus, audita voce psalmi etiam ipse sanctus procedit in occursum. Et vt vidit nos statim Prior adorauit vsque ad terram, & surgens osculo nos suscepit. Vbi autem ingressi sumus monasterium oratione prius (vt moris est) data, pedes nostros proprijs manibus lauit, & cætera quæ ad requiem corporis pertinent adimplcuit. Hæc autem ita facere ei mos

mos erat omnibus aduentatibus. Illud quoque moris erat apud eum, ut fratres qui cum ipso erant, non prius cibum sumerent, quam communionem dominicam perciperent, circa horam diei nonam, & post hoc interdum sic usque ad vesperam permanebant dum verbum Dei audientes de mandatis Domini adimplendis sine intermissione docebantur. Post hæc iam cibo sumpto alij ipsorum ad Eremum secedebant per totam noctem scripturas diuinas memoria recolentes, alij in eodem loco ad quem conuenerant permanebant, & usque ad lucem in hymnis & laudibus Dei perungiles durabant, sicut & ego ipse præfens vidi. Aliquantum vero ex ipsis circa horam nonam cum descendissent de monte, percepta Dei gratia statim descendebant, solo hoc spiritali cibo contenti, & hoc faciebant per plurimos Dies. Supra montem autem lætitia & gaudium inerat eis: & tanta exultatio, quanta haberi ab ullo hominum non possit in terris. Nullus in eis tristis omnino inueniebatur, sed & si aliquis visus fuisset aliquantulum mœstior, statim pater Apollonius causam mœstitiæ perquirebat. Frequenter autem etiam si aliquis occultare voluisset, ipse enunciat quid lateret in corde, ita ut is qui patiebatur agnosceret. Monebat ergo eos dicens: non oportet

prorsus inesse tristitiam his, quibus salus in Deo est & spes in regno cælorum. Tristentur autem Gentiles, & lugeant Iudæi, plangent sine cessatione peccatores, iusti vero lætentur. Nam si illi qui terrena diligunt, super fragilibus & caducis rebus lætantur nos qui tantæ gloriæ spem, & æternitatis habemus expectationem, cur non omni exultatione lætemur. Denique Apostolus nos ita monet dicens, Semper gaude te, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Sed quis possit doctrinæ eius & verborum gratiam sufficienter exprimere? unde silere de his melius censeo quam parum digne proloqui.

¶ Multa enim nobis etiam secretius de ratione abstinentiæ, & conuersationis integritate: multa etiam de hospitalitatis studio differebat, & præcipiebat attentius ut aduentantes fratres quasi domini suscipiamus aduentum. Nam & adorari fratres aduenientes propterea (inquit) traditio nostra habet, ut certum sit in aduentu eorum aduentum Christi haberi. Sic enim & Abraham suscepit eos, qui homines quidem videbantur, Dominus autem in eis intelligebatur. Interdum etiam contra voluntatem cogere debemus ad corporalem requiem fratres, sicut Sancti Lothi exempla nos edocent, qui angelos vi compulso,

pulso, ad domus suæ adduxit hospitium. Sed & hoc monebat, ut si fieri possit, quotidie monachi comunicarent mysterijs Christi, ne forte qui se longè facit ab his longè fiat à Deo, qui autem frequentius hæc suscipit, frequentius ipsum videatur suscipere saluatorem, quia & ita ipse saluator dicit, Qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meum in me manet & ego in eo. Sed & ipsa commemoratio Dominicæ passionis cum assidue fit à monachis, plurimum utilitatis eis confert ad exemplum patientiæ. Sed & communitio datur per hæc: ut studeat unusquisque ita semper paratus inueniri ne indignus Dominicis mysterijs habeatur. Addebat autem his quod etiam remissio peccatorum per hæc credentibus datur. ¶ Ieiunia sane legitima id est quartam & sextam feriam monebat non esse soluenda: nisi grandis aliqua necessitas fieret: quia quarta feria Iudas de traditione Domini cogitauerat, & sexta feria crucifixus sit saluator. Videbitur ergo qui in his diebus sine aliqua necessitate soluit statuta ieiunia, vel cum tradente tradere Saluatorem, vel cum crucifigentibus crucifigere. Dicebat ergo, ut si forte in diebus prædictis superueniret aliquis fratrum siquidem ante horam nonam laboris causa se velit reficere, po-

nendam ei esse mensam soli? quod si nolit non esse cogendum, communis nanque huius obseruantie traditio est. Culpabat sane eos valde qui vel comam capitis nutriunt, vel ferrum in collo circumferunt, vel aliquid tale (quod ad ostensionem hominum fieri videatur) gerunt. Certum est enim, inquit, quod isti ab hominibus laudem querant, & ostentationis causa hæc faciant: cum mandatum sit etiam ieiunia ipsa in occulto esse celebranda, ut Deo soli sint cognita, qui videt quod in occulto fit, & reddet palam. Sed ut videtur isti non sunt contenti eius testimonio, & remuneratione, qui videt in occulto, sed manifestari apud homines se volunt. Omnis ergo abstinentiæ ratio in occulto habenda est, ut & corpus ieiunijs fatigetur, & tamen non apud homines iactantia: sed apud Deum retributio queratur. Hæc & multa alia nobis de conuersatione monachorum per totam differens septimanam dierum, & fidem doctrinæ gestorum suorum autoritate confirmas, ubi proficisci cœpimus, producens nos aliquantulum monebat dicens. Ante omnia pacem habetote inter vos, & nolite ab inuicem se parari. Tunc conuersus ad fratres qui simul cum eo producetes nos aderant. Quis (inquit) vestrum fratres proptus est deducere eos usque

vsque ad vicina patrum monasteria? Et cum pene omnes promptissime semetipsum obtulissent; & progredi nobiscum vellent, ipse sanctus pater Apollonius elegit ex omnibus tres, qui & Græcam linguam & Ægyptiam bene nossent, vt sicubi necessarium fuisset interpretarētur nobis, qui & in colloctionibus suis edificare nos possent. Mittens ergo eos nobiscum præcepit, ne prius à nobis discederent, quam omnes patres atque omnia quæ velimus monasteria videremus, quanuis omnes circuire nemo sufficiat. Benedicens ergo nos dimisit, atque in hæc verba benedictionem dedit. Benedicat vos Dominus ex Sion, & videatis quæ bona sunt Hierusalem, omnibus diebus vitæ vestræ.

¶ *De Sancto Ammone Abbate qui draconem interfecit & latrones conuertit.*

QUAE audiuimus de Ammone quodam Sancto viro, cuius etiam locum, in quo habitauerat vidimus in deserto, omittenda non credidi. Igitur cum ad locum eius peruenissemus, & progredieremur ad partem deserti contra meridiem vidimus per arenam vestigia tractus draconis ingentis, cuius tanta magnitudo apparebat, quasi

trabes aliqua per arenam ducta videretur. Quod vt vidimus timore ingenti percussi sumus. Fratres autem qui nos deducebant, hortabantur nos nihil omnino formidare, sed magis fiduciam capere, & per vestigiū sequi draconem. Videbitis enim inquit quantum valet fides, cum à nobis eum videritis extinguī. Multos enim & dracones & angues & cornutas manus nostris peremimus, sic enim scriptum legimus: quia credentibus in se concedit saluator calcare super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Sed illis hæc dicentibus nos præ infidelitatis fragilitate magis magisque metuebamus, & rogabamus eos, ne velint sequi draconis vestigia, sed potius vt recto itinere pergeremus. Vnus tamen ex ipsis alacritate impatiens infecutus est draconem. Et cum non longè inuenisset eius speluncam clamabat ad nos vt inimus ad eum, & videremus exitum rei. Quidam tamen ex fratribus occurrens nobis, qui in vicino habebat monasterium, prohibuit nos ire. Dicens ingentis esse magnitudinis bestiam nec posse nos ipsum saltem visum eius aspectumque tolerare; præcipue quia nihil tale in vsu habuerimus videndi. Semetipsum vero fatur batur frequenter vidisse ipsam bestiam, cuius vastitas quidem incre-

incredibilis, longitudo vero distendebatur in quindecim cubitis. Cumque nos ad locum dehortatus esset accedere, ipse prope-rans fratrem, qui illic nonhortabatur paratus ad perimendam bestiam abstraxit, secumque reuocauit, & nolentem discedere nisi extingueret eam multa prece eum deflexit. Qui cum venisset ad nos, ignauiam nostram infidelitatemque redarguit. ¶ Peruenientes autem nos ad cellulam fratris illius qui nos rogauerat: cum omni gratia ab eo suscepti, requieuimus. Ille ergo narrabat nobis, quod in illo loco vbi ipse commanebat, fuisset quidam vir sanctus, cuius ipse esset discipulus Ammon nomine, per quem plurimas virtutes fecerat dominus. Inter cætera igitur etiam hoc de eo narrabat. Frequenter (inquit) veniebant ad eum latrones, panem quo solo vivebatur auferentes ei, & si quid erat quod ad victum suum continentissimum repositum videbatur. Cumque frequenter ab his molestiam pateretur quadam die processit ad Eremum, & inde rediēs duos dracones ingentes secum comitari iussit: atque ad ostium monasterij sui manere eis præcepit, ingressumque seruare. Venientes ex more latrones, vident qui essent custodes in limine. Et vt viderunt dracones exanimis & amentes effecti, obmutuerunt sta-

tim & conciderunt. Quod vbi senior sensit, egressus inuenit eos semineces, & accedēs, atque erigens eos increpabat dicens. Cernitis quantum vos digniores estis bestiis? Ille etenim nobis propter Deum obediunt, vos autem nec Deum timetis, nec vitam seruorum Dei inquietare erubescitis. Verum tamen introducens eos in monasterium posuit eis mensam & iubet vt perciperent cibum. Illi vero corde compuncti, & ab omni mentis suæ immanitate mox conuersi, multis seruis Dei (qui ante hos seruire Deo cœperunt) breui meliores fiunt. In tantum enim per poenitentiam profecerunt vt post non multum temporis: etiam ipsi eadem facerent signa, easdemque virtutes. ¶ Alio præ terea tempore, immanissimo quodam dracone vicinas vastante regiones, & plurimos perimente venerunt habitatores loci illius ad supradictum patrem rogantes eum, vt in regionibus suis perimeret bestiam. Simul etiam, vt ad misericordiam flecterent senem puerum quendam pastoris filium secum deferunt, qui solo visu draconis exterius mente exciderat, & à flatu solo bestię exanimis portabatur ac turgens. Tunc ille puerum quidem perungens oleo restituit sanum. Semetipsum vero ad necem draconis instigans, illis interim quasi qui nihil eos posset iuuare,

promittere nihil voluit. Mature autem surgens abiit ad degressus bestiarum, & figens genua sua in terram deprecatus est Deum. Tunc bestia cum ingenti impetu venire super eum coepit terribilibus flatibus ac sibilis, stridoribusque praemisissis. At ille nihil horum metuens conuersus ad draconem dicit. Perimatte Christus filius Dei, qui perempturus est caelum magnum. Et ubi haec senior dixit statim dirisissimus draco simul cum spiritu euomens venenum, disruptus crepuit medius. Cum autem conuenissent finitimi habitatores & facti draconis miraculo obstupescerent, foetoris vehementiam non ferentes congregauerunt super eum arenae moles immensas astante tamen ibidem patre Ammone: quia nec sic quidem cum mortua fuisset bestia, sine illo appropinquare ei audebant.

¶ *De Sancto Coprete presbytero & Eremita.*

ERat quidam pater in ipsa Eremita habens monasterium Copres nomine vir sanctus annorum circiter octoginta, & ipse multas virtutes faciens: langores curans & efficiens sanitates, sed & daemones fugans & multa mirabilia faciens. Ex quibus nonnulla etiam in nostri praesentia effecit. Is ergo cum vidisset nos: &

osculo salutasset, atque ex more post orationem etiam pedes lauisset, requirebat a nobis quae gererentur in seculo. Nos autem rogabamus eum, ut ipse magis nobis de suis gestis aliqua narraret: ex quibus actibus, quibusve meritis Dominus ei tantam gratiam contulisset, exponeret. At ille nihil dedignatus est, & suae vitae, & priorum suorum narrare nobis ordinem coepit, quos tantum longe illustriores fuisse perhibebat sequi: ipsorum paruavix exempla sectari. Dicebat ergo. Nihil magnum est, o filioli, quod in nobis videtis ad comparationem sanctorum patrum.

¶ Erat enim quidam ante nos vir nobilissimus pater nomine Mutius. Hic fuit primus in hoc loco monachus, & in omni hac Eremita, viam salutis omnibus nobis primus ostendit. Hic autem primo gentilis fuit latronum maximus, & sepulchrorum violator, atque in omnibus flagitijs opinatissimus: ad quem tali ex modo occasio salutis aduenit. Nocte quadam ad domum cuiusdam virginis Deo consecratae expoliandi gratia perrexit cumque machinis quibusdam, quae huiusmodi artificibus notae sunt, domus eius tecta conscendisset: quarens quali arte vel quo aditu ad penetralia eius irreperet difficultate perpetrandi operis innixus, plurimum noctis tempus in tectis positus sine villo transe-

transegit effectu. Post multos vero animi conatus frustra adhibitos veluti fessus somno opprimitur, & per visum assistere sibi videt quendam religiosum habitu fulgentem & dicentem. Desine iam ab his flagitijs, & ab effusione humani sanguinis cessa, atque ab execrabilibus furtis, ad laborem religiosum conuertere vigiliarum, & suscipere caelestem angelicamque militiam, atque ex hoc iam animi virtutibus viue, & ego te huius militiae ducem atque principem faciam. At ille cum gratanter quae sibi offerebantur, audisset, ostenditur ei exercitus monachorum, & principatum tenere super eos iubetur. In his euigilans astantem vidit sibi virginem & requirentem, quis aut unde: vel cur illic adesset. At ille quasi amens effectus nihil ei respondit, sed tantum ut Ecclesiam sibi ostenderet, rogat. Illa vero cum intellexisset esse in re aliquid operis diuini, hominem perducit ad Ecclesiam, ac presbyteris offert. Ad quorum ille vestigia prouens, orabat Christianum se fieri, & locum sibi poenitentiae dari. Presbyteri vero, qui cognouerant virum hunc omnium esse scelerum autorem, mirantur si haec vera loqueretur. Et cum perseverantia sui fidem rei fecisset, monent eum ut si haec vellet illa penitus omitteret. De hinc cum religionis initia susce-

pisset orat sibi praecipua dari quibus viam salutis deberet incedere. At illi tres ei primi psalmi versiculos tradunt. Quibus ille diligenter consideratis, sufficere sibi autem ea ad viam salutis & scientiam pietatis. Tribusque diebus permanens apud eos ad Eremitam proficiscitur, ubi plurimo tempore demoratus, & die ac nocte in oratione cum lacrymis perdurans, cibum ex radicibus accipiebat herbarum. ¶ Regressus autem ad Ecclesiam tres versiculos psalmi quos a presbyteris perceperat, non solum verbis, sed & rebus atque operibus reddidit. Presbyteri vero mirabantur quod subito conuersus acerrimam statim inierit abstinentiam & instruens eum plenius ex diuinis scripturis, hortabantur secum demorari. At ille ne videretur esse inobediens vna apud eos exigens septimanam, rursus pergat ad Eremitam, atque ibi continuo per septem annos in omni abstinentia degens, plenitudinem gratiae consequitur a Deo, ita ut pene omnes scripturas memoriter teneret. Panem vero dominica tantum die sumebat, & hunc diuinitus delatum. Nam cum oraret surgens ab oratione inueniebat panem positum, quem nemo hominum detulerat. Hunc ubi cum gratiarum actione sumpsisset, sufficiebat ei usque ad alteram dominicam diem. Post multum

vero temporis, iterum regressus ex deserto, exemplo abstinentiæ suæ quàm plurimos ad imitationem sui inuitauit, inter quos accessit ad eum adolescens quidam, cupiens eius esse discipulus. Cui ille cum habitum monachorum hoc est leuitinam & cuculam ac melotem, quæ est caprina pellis, imposuisset: docere eum de cæteris monachorum institutionibus cœpit. Multa sanè cum sollicitudine curabat sicubi Christianorum quis fuisset defunctus, vt sepeliret eum. Quem cum vidisset adolescens ille discipulus suus summa cum diligentia mortuis indumenta aptantem, dicit ad eum, Pater vellem vt & me mortuum ita indueres ac sepelires. At ille ait. Ita inquit faciam & tam copiose te induam donec dicas sufficit. Post non multum vero temporis, defunctus est adolescens & prædictus fermo completur. Cum enim plurima ei circumdedisset indumenta: ait ad eum coram omnibus. Sufficiunt tibi hæc ad sepulturam filiole, an adhuc vis vt aliquid addamus. Tunc defunctus vocem cunctis audientibus emisit, obuelata iam facie vultuq; cōstricto & dixit. Sufficit pater, implesti quod promiseras. Obstupuerunt autem qui per præsentem aderant, & admirati sunt valde, super tam mirabili facto eius. At ille sepulto adolescente conti-

nua ad Eremum redijt, summo studio iactantiam declinans.

¶ Quodam autem tempore iterū de Eremo venit ad visitandos fratres, quos ipse instituerat: & cum quidam ex eis in extremis diem ageret reuelatum est ei à domino quòd esset moriturus. Hora autem iam erat ad vesperam declinans. Festinabat ergo, vt eum videre posset. Vicus autem vbi decumbebat eger longo adhuc aberat spatio, & nolens noctu introire vicum, simul & saluatoris sermonem intra semetipsum meditando, quo dixit. Ambulate dum lucem habetis vobis, & qui ambulat in luce non offendit. Cum videret iam solem demergi: ait ad eum. In nomine domini nostri Iesu Christi ista paulisper in itinere tuo, & expecta me donec ad vicum perueniam. At ille cum aliqua iam mergi cœpisset ex parte, restitit, nec prius accubuit quam homo. Dei perueniret ad vicum. Hoc autem manifestum factum est hominibus illis qui in eodem vico habitabant. Stantes enim & intuētes moras solis in occasum, mirabantur omnes quid sibi vellet hoc quòd tot horis in occasum suum non descenderat sol. Videntes autem patrē Mutium, de Eremo venientem, quærebant ab eo quid hoc esset signi quòd ostenderat sol. At ille respondit eis, Non meministis vocem Domini & Sal-

& Saluatoris nostri dicentem. Si habueritis fidem sicut granum sinapis maiora horum signa facietis? Cum autem intellexissent ad eius fidem solem stetisse, timore magno exterriti sunt plurimiq; ex eis iunxerunt se ei discipulos, & sequi eum cœperunt. Cum autem ingressus fuisset domum illius fratris pro quo festinauerat, & inuenisset eum iam defunctū, oratione facta accedens ad lectum osculatus est eum, & ait, Quid magis desiderij habes frater abire & esse cum Christo, an permanere in carne? Tunc ille recuperato spiritu paululum residens, ait ad eum. Quid me reuocas pater. Melius est mihi redire & esse cum Christo, permanere autem in carne mihi necessarium non est. Cui pater Mutius. Dormi ergo, inquit in pace fili, & ora pro me. At ille continuo reclinans se in lecto dormiuit. Hi autem qui aderant obstupuerunt, dicentes. Verè Dei homo est hic. Tunc ille induit adolescentem, vt sibi moris erat satis decore, & totam noctem in psalmis hymnisque peruigilem ducens, honestè iuuenem tradidit sepulturæ. ¶ Alium autem fratrem cum visitasset decumbentē vbi vidit eum quietem mortis difficulter accipere, & grauitè conscientiæ suæ metu redargui ait ad eum. Cur imparatus es filii ad profectio-

tiam? Accusatrix, vt video, ignauiæ tuæ tecum pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum, dicens, Obsecro te intercede pro me ad Deum, vt mihi parui temporis spatium largiatur, quo possim emendare vitam meam. At ille. Nunc inquit spatium poenitentiae requiris, vbi vitæ tempus implesti? Quid faciebas in omni hoc vitæ tuæ tempore? Non potuisti vulnera tua curare? Quisimo & recentiora semper addebas. At ille cum permaneret exorans, ait ad eum senex. Si vltra non addes malis tuis mala, orabimus pro te Deum. Bonus est enim & patiens & indulget tibi parū aliquid temporis vitæ, vt omnia debita tua reddas. Et cum post hæc orasset Deum, surgens ab oratione, ait ad eum. Ecce tres annos tibi Dominus concessit in hac vita tantum, vt ex animo ad poenitentiam cōuertaris. Et apprehensa manu eius, eleuauit eum de lectulo. At ille surgens sine aliqua dilatione secutus est eum ad desertum. Et vbi completi sunt tres anni: reuocabat eum ad locum, vnde eum assumpserat iam non quasi hominem, sed quasi angelum ex homine Deo consignans, ita vt omnes mirarentur de conuersatione eius. Cumque conuenissent ad eum fratres plurimi, statuit eū in medio, atque ex ipso materiam sumens per totam noctem

doctrinam de fructibus poenitentiae & conuersionis produxit ad fratres. Ipso vero sermonem faciente quasi dormire frater ille coepit paululum, & continuo in perpetuum quieuit? Tunc facta oratione super eum, & omnibus, quae ad sepulturam pertinent, ex more completis, ad frenum properanter abcessit. Frequenter autem & Nilum fluuium hanc immanem pedibus transiuit, aquam usque ad genu habens. Alio quoque tempore clausis ostijs, fratribusque in superioribus solarijs sedentibus ipse ingressus est ad eos & frequenter ad quemcunque locum ire voluit quauis longe positum, intra momentum temporis inuentus est. Nam primo adhuc tempore conuersionis suae cum esset in Eremito & septimanam ieiunasset, aiunt occurrisse ei hominem in deserto habentem panem & aquam, qui & hortatus est eum accipere cibum. In alio quoque tempore daemone assistens thesauros auri plurimos, quos Pharaonis fuisse perhibebat ostendit ei sub terra demersos. Cui respondisse fertur pater Mutius, Pecunia tua tecum sit in interitum & perditionem. Haec ergo & his similia plurima effecit Deus per eum. Sed & alij nihilominus fuerunt ante nos multi patres quibus dignus non fuit mundus: signa ex-

lestia & prodigia facientes? Quid ergo miramini si nos parui homines parua faciamus, claudos aut caecos curantes, quod & medici ex arte facere possunt? ¶ Et cum haec nobis Copres senior enarraret vnus ex fratribus nostris quasi incredulitate eorum quae dicebantur tædiare coepit, & praetædio dormire. Cumq; somno fuisset oppressus vidit per visum librum aureis literis scriptum in manibus senis Copretis, ex quo narratio eius deduci videbatur, & assistentem quendam clarissimi aspectus virum, canicie venerandum, comminatione sibi magna dicentem, Cur non audis attentè quae recitantur, sed incredulus dormitas. At ille conturbatus euigilat & statim nobis secretius latino sermone quae viderat enarrabat. ¶ Inter haec cauetem vidimus rusticanum quendam accessisse ad ostium senis habentem vas arena plenum & expectantem donec senex sermonem suae narrationis expleret. Nos autem videntes eum interrogauimus seniore quid sibi vellet rusticanus iste stans, & arenam tenens in vase. Respondit ad nos senior, dicens, Non quidem oportebat me, o filii, hoc vobis prodere ne gloriari videamur, & merces laboris pereat, tamen pro aedificatione vestra, & utilitate qui tam longo itinere venistis ad me non parua etiam hoc abscondidi vobis,

vobis, sed enarra opera Dni qui dignatus est implere per nos. Terra regionis huius quae in vicino nobis posita colitur sterilis valde & infructuosa fuit, ita vt si quando femina ex necessitate suscepit duplicata vix redderet. Vermes em quidam nascebantur in ipsis germen culminibus, & ascendentem segetem succidebant. Erant autem agricolae loci ipsius gentiles. Hos cum docuissemus Domino credere, & fidem Christi recipere, Christiani iam facti veniunt ad nos & rogant vt oremus Dominum pro segetibus ipsorum. Et cum diceremus eis nos quidem oraturos, sed fidem ipsorum requiri apud Deum, quae hoc percipere mereatur illi ex arena hac quae calcatur à nobis sinus suos replentes offerunt nobis rogantes, vt in nomine Domini benediceremus. Et ego ad eos secundum fidem (inquam) vestram fiat vobis. Tunc illi auferentes arenam secum miscent seminibus quae seminaturi erant & spargunt per agros & tantum fructum ex eo colligunt quantum nila vsquam potuit Aegypti terra colligere. Ex eo ergo consuetudo est eis bis per annos singulos venire ad nos & eadem expectare à nobis. ¶ Sed & illud non celabo vos quod mihi Deus ad gloriam nominis sui praestitit. Descenderam aliquando ad ciuitatem & inueni ibi virum quendam Doctorem Ma-

nichaeorum seducentem populos, cum hoc habui cõsuetum sermonis. Sed quia erat versutus nimis, & concludere cum verbis non poteram, veritus ne auditorum turbæ laederentur, si ille quasi superior abscisisset in verbis dixi, Accendite ignem plurimum in medio plateae & ambo intremus in flammam si quis nostrum ex ea non fuerit adustus, huius vera fides credatur. Quod cum dixissem valde placuit populo, & continuo ignis accenditur plurimus. Tunc ego apprehendens eum coepi mecum pertrahere ad ignem. Et ille non ita inquit, sed vnusquisque nostrum singulariter ingredia-tur. Primus tamen tu debes intrare qui hoc proposuisti, & ego in nomine Christi consignans memetipsum ingressus sum ignem. Flamma vero huc illucque diuidi ac dispergi & refugere penitus à me coepit. Steti in medio ignis dimidia fere hora, & in nomine domini in nullo penitus laesus sum. Videntes autem populi cum ingenti admiratione acclamauerunt & benedixerunt Deum dicentes, Mirabilis Deus in sanctis suis. Coeperunt autem urgere etiam Manichaeum, vt introiret in ignem. At ille reluctari coepit & subtrahere se. Tunc comprehedentes eum turbæ iniecerunt in medium ignis, & statim circundans eum flamma atq; adurens semivivum red-

didit. Et illum quidem cum dedecore ex vrbe populus eiecit, clams, & dicens, *Viuus ardeat feductor.* Me vero affumentes fecum & benedicentes Dominum ad Ecclesiam perducunt.

¶ Alio quoq; tempore dum transirem iuxta templum quoddam vidi ibi sacrificare Gentiles, & aio ad eos. Cur vos cum sitis homines rationabiles immolatis mutis, & insensibilibus simulacris? Nonne enim vos multo magis sine sensu estis, quam illi quibus immolatis? Ad hunc sermonem Dominus aperuit eis intellectum & relinquētes errorem suum quem agebant, secuti sunt me, & crediderunt Saluatori nostro Deo.

¶ Fuit mihi aliquando hortulus monasterio vicinus, in quo propter aduentantes fratres olera colere videbamur. Quidam autem gentilis ingressus est nocte, & furatus est olera. Quæ cum pertulisset ad domum suam, igni apposuit vt coqueret. Cumque tribus horis continuis ingenti igne suggesto, neque seruare neque molliri, aut calefieri aliquatenus potuissent, sed permanissent eadem viriditate qua in ollam missa sunt, & neque aqua quidem ipsa vel leuiter calefieri potuisset, in semetipsum regressus ille qui furatus est, erepta rursus de foco olera reportabat ad nos & prosternens se ante pedes nostros ro-

gare cœpit, vt peccati sui veniam mereretur, & fieret Christianus, quod & impetrauit.

¶ Accidit autem eadem die hospites venire ad nos plurimos fratrum, quibus opportune olera ipsa parata sunt gratias ergo referentes Domino pro mirabilibus suis duplicem lætitiā gessimus; & pro salute hominis, & pro beneficij diuinis.

¶ *Incipit vita de sanctis Syro Esaiæ & Paulo.*

ADdebat & adhuc etiā hoc Abbas Syrus aliquando & Esaias & Paulus occurrerunt sibi inuicem ad ripam fluminis. Erant autem isti viri iusti summæ abstinentiæ & totius religionis. Hi pergebant visitaturi sanctum quendam virum nomine Anuph. Aberat autem monasterium, ad quod ibant, mansionibus tribus. Cum ergo vellent transire fluum, nec esset copia transmeandi, aiunt inter semet ipsos. Petamus à Domino gratiam, ne impediatur nobis boni operis iter. Et conuersi ad Abbatem Syrum: tunc (aiunt) præcipue pete à Domino, scimus enim audiri te, quia præstabit tibi quæ petis. At ille cohortatus etiam ipsos secum genua figere in oratione prostravit se in faciem coram Domino. Et cum impleta ora-

oratione surrexissent ecce vident appelli nauigium ad ripam fluminis paratum ad iter quod acturi erant & expeditum. Hoc ascendentes aduersus fluminis cursum ita velociter ferri cœperunt, vt inter horam vnā, totius itineris (quod peracturi per triduum erant) conficerent spatium. Cumque applicuissent ad terrā Esaias ait. Dominus mihi ostendit virum ad quem properamus occurrentem nobis, & vniuscuiusque nostrum secreta cordis aperientem. Sed & Paulus ait. Et mihi ostendit Dominus quod post triduum educat eum de hoc mundo. Cum ergo iter, quod ducit ad monasterium de flumine, incedere cœpissent, progressique essent paululum, occurrit eis supra dictus vir ad quem visitandum pergebant, & salutans eos ait, benedictus Deus, qui vos mihi & nunç in corpore, & ante iam ostendit in spiritu. Et tunc cœpit de vniuscuiusque eorum meritis quæ habebant apud Deum, atque actibus memorare. Tunc Paulus ait, Quoniam & nobis Dominus ostendit, quod post triduum te de hoc mundo assumat, petimus à te, vt etiam de tuis nobis virtutibus & actibus, quibus Domino placuisti, enarres, nec verearis instanti notam. Abscessurus enim de hoc mundo, ad imitationem posteris gestorum tuorum me-

morsiam derelinque. Tunc ille. Nihil inquit magnum fecisse memini, hoc tamen custodiri, ex quo nomen Saluatoris nostri in persecutione confessus sum, ne post confessionem veritatis mendaciū de ore meo procederet, neque pro amore cælestium terrenū aliquid amarem, sed nec gratia Domini in his defuit mihi. Nunquā enim me fecit in aliquo egere terreno, omnem quem desideravi cibum, angelorum, mihi deferens ministerio, Nihil à me occultauit Dominus eorum, quæ geruntur in terris, nunquam defuit in corde meo lux eius, per quam suscitatus somnum corporis non requirem, desiderium habens semper videndi eum. Sed & angelū suum assistere mihi fecit edocētum me de singulis quibusque virtutibus mundi. Lux mentis meæ nunquā extincta est. Omne quod petij à Domino sine mora consecutus sum. Ostendit mihi frequenter multitudines angelorum assistentium sibi, vidi & cœtum iustorum, congregationesque martyrum: monachorum conuentus, omniumq; sanctorum, eorum duntaxat, quorum opus non est aliud nisi laudare semper & benedicere Deum, in simplicitate cordis & fidei. Vidi è contrario Satanam & angelos eius æternis ignibus tradi, & rursus iustos æterna lætitiā perfrui. Cum hæc & multa alia his-

illa per totum triduum enarrasset eis, tradidit spiritum; Et conuersus vident ipsi ab angelis suscipi eius animam, atque ad caelos ferri, ita vt vocem hymnorum audirent etiam ipsi à quibus vna cum angelis anima eius abscedens dominum collaudabant.

¶ De Sancto Heleno.

Fuit & alius vir sanctus Helenus nomine hic à puero in seruitio Domini omni cum continentia & castissimis institutionibus enutritus ad summa merita peruenerat. Denique cum adhuc puer esset in monasterio, si necessarius fuisset ignis, vt è vici no peteretur, ardentes prunas vestimento defererebat illi. Quod admirantes omnes qui aderant fratres, studium animi vitaeque eius ac meriti capiebant. Huic quodam tempore cum solus esset in Eremo, desiderium vescendi mellis exortum est, & conuersus vidit in saxo fatum mellis inhaerentem, sed intelligens inimici hanc esse fallaciam continuo semetipsum increpans ait, Discedite à me decipitrix & illecebrosa concupiscentia. Scriptum est enim, Spiritum ambulat, & desideria carnis ne perfeceritis. Et statim derelinquens etiam locum ipsum, decessit & abiit in desertum, atque ibi tanquam pro carnis concupiscentia

puñeda ieiunijs semetipsum cepit affligere. Tertia autem septimana ieiunij sui videt in deserto iacere diuersa poma dispersa, & intelligens dolos inimici ait, Non manducabo neque contingam, ne fratrem meum, hoc est animam meam scandalizem. Scriptum est enim, quia non in cibo solo viuit homo, sed in omni verbo Dei. Cūque & sequentem septimanam ieiunaret, paululum in somnum ductus est, & ecce angelus astitit ei per visum, dicens, Surge iam & quae inueneris tibi appolita nihil dubitans his vescere. Et surgens vidit aquae fontem lenibus repletum fluentis, eiusque ripas in circuitu herbis quibusdam teneris odoratisque praetextas. Et accedens decerpere coepit & edere si militer & ex fonte poculum sumere. Affirmabat autem se nunquam in omni vita sua tantae dulcedinis aliquid, & tantae suauitatis hausisse. Inuenit autem in ipso loco etiam speluncam quandam, intra quam aliquandiu requieuit. Et cum reficiendi corpusculi tempus & necessitas affuisset, per Dei nihilominus gratiam, nihil deerat eorum quae poscebat à domino. ¶ Quodam vero tempore pergebat ad visitandos fratres Iconomos, quibus etiam quae necessaria erant ad refectorem corporis defererebat. Et cum in itinere eorum, quae portabat, onere gra-

uare-

uaretur, vidit eminus onagros transire per desertum, & exclamauit, dicens, In nomine Domini nostri Iesu Christi veniat vnus ex vobis & suscipiat farcinam meam. Et ecce vnus ex omni grege tota cum mansuetudine pergit ad eum. Tunc ille praebenti se sponte & onus imposuit & ipse insedit, & cum velocitate ab eo ad celulas fratrum, quo pergebat, euectus est. ¶ Alio rursus tempore dominica die venit ad quoddam monasterium fratrum, & cum vidisset eos non agentes solennitatem diei causam requirit. Cum autem dixissent pro eo quod presbyter non adesset qui trans flumen maneret, propter metum enim trocodilli transire nullus audebat. Tunc ille si vultis inquit ego eam & adducam eam ad vos. Et continuo ad ripam fluminis pergit. Vbi cum nomen Domini inuocasset, praesto fuit bellua, & quae fovebat adesse ad perniciem hominum, affuit tunc ad vehiculum insisti, tergo quoque suo suscipiens eum cum omni metu subiecta vique ad partem ripae vterioris euexit. Adijt continuo presbyterum, & exorare eum coepit: vt veniret ad fratres. Erat autem indutus vilissimo & abiectissimo indumento. Super quo miratus presbyter, quis aut vnde esset: vel quid sibi vellet, inquit. Vbi vero cognouit esse hominem Dei sequi eum

ca p

coepit adsumen. Et cum causa retur non inueniri nauigium quo transiri possit, tunc Abbas Beletus: nihil inquit verearis pater, ego iam nunc parabo vehiculum. Et exclamans voce magna adesse bestiam iubet. Quae statim voce eius laudita affuit ac dorsum suum ad vehiculum placite praebuit, prior ipse conscendens inuitat & presbyterum, dicens, Ascende nihil formidans. At ille leuisa bellua exterritus, retrocedere ac refugere magis cepit. Omnes autem qui aderant stupor ingens & metus insudit, videntes eum crocodillo euectum fluminis alueam transire. Sed ubi descendit, secum pariter in siccum adducit etiam bestiam dicens ad eam, Melius est tibi mori quam tot scelera & tot homicidiorum inuolui reatu. At illa statim cornes expirauit. Interea per triduum in monasterio sanctus Helenus permanens docebat fratres spiritali doctrina: ita vt etiam non nullorum cogitationes cordis, & secreta consilia proferreret in medium, & alium quidem proderet spiritu fornicationis vrgenti, alium spiritu iracundiae, alium vero cupiditate pecuniae, non nullos autem & inconstantia ac spiritu superbiae illud. Alterius vero mansuetudinis, alterius insipientiae, alterius etiam patientiae testimonium dabat, & aliq. utraque ex parte aliorum

marialio-

tria aliorum etiam virtutes animi exaggerans; ad omnes eos profectus mirabiliter excolebat. Agnoscentes vero singuli quique, ita agi inter semetipsos vt ille nuntiaretur corde compuncti emendabantur. Profecturus autem ait ad eos, preparate olera ad aduentum fratrum. Et illis preparantibus continuo superuenerunt fratres quibus honorifice susceptis, ipse contendit ad Eremum.

¶ Rogabat vero eum quidam de fratribus vt permitteret ei secum esse, & degere in Eremo. Cumque respondisset ei graue esse negotium, & plurimi laboris obistere tentationibus dæmonum, eo contentiosius iuuenis persistebat promittens se cuncta tolerabiliter perlaturum, tantum vt præberet ei copiam confortij sui. Et cum permisisset secutus est eum, ad Eremum, quem ille in vicina sibi spelunca habitare iubet. Tunc dæmones aduolâtes per noctem primo foedis & turpibus eum cogitationibus exagitant, post hæc vero etiam violenter irruere & necare eum aggrediuntur. Effugiens autem iuuenis, & peruolans ad cellulâ sancti Beleni, quibus malis vrgeretur exponit. Tunc senior consolatus eum paucis verbis, & de virtute fidei ac patientiæ commonens, statim reuocat ad speluncam, de qua fugerat, & tanquam sulcum quendam per

arenam extra cellulam iuuenis digito suo ducens, præcepit in nomine Domini, ne audeant dæmones statutum transgredi limitem, & ita verbi eius virtute adulescens permansit de reliquo securus. ¶ Ferebatur etiam de illo iuuenis, quod & ipse in Eremo positus cælestes sæpe percepisset cibos fratribus ad se venientibus, cum nihil habuisset quod apponeret, affuisse quendam adulescentem, panes ei & quæ erant necessaria deferentem, eaque cum ante speluncam eius deposuisset, ultra nusquam comparuisse, dixisse vero eum ad fratres. Benedicamus Dominum, qui præparauit nobis mensam in deserto. Hæc & alia plurima de Sanctorum Patrum vita, & conuersationibus enarrans nobis pater Co pres, & cum omni effectu instruens, post ædificationis sermonem introduxit nos in hortum, ostendens nobis arbores palmarum aliorumque pomorum, quas ipse plantauerat & dicebat, Hæc me in Eremo plantare rusticano rum fides admonuit. Vt enim vidi eos tantam fidem habere vt arenam sub nostris vestigijs colligentes per agros suos spargerent, & terram sterilem ad totius fecunditatis verterent vbertatem, pudor inquã est, si nos inferiores his inueniamur in fide, quorum fides per eos cognita est Deo.

¶ De

¶ De Sancto Helia.

Vidimus & alium senem venerabilem Heliam nomine in finibus ciuitatis Anthinos quæ est metropolis Thebaidis, centum fere iam & decem (vt dicebatur) annorum, super quem dicebant, quod vere spiritus Helii in eo requieuisset. Multa enim de eo & magnifica ferebantur. Septuaginta nanque annos in solitudine vastissima eum transegisse perhibebant, cuius de ferti horrorem terroremque nullus sermo digne poterit exponere. Illic ergo sedebat senior tota hac ætate, humana habitationis nesciens loca. Semita autem erat angusta & scrupea, quæ ad eum ducebat, quæ vix inueniri à comitantibus posset. Locus vero ipse in quo sedebat spelunca erat terribilis quædam, & intuentibus plurimum horroris incutiens. Ipse autem tremētibus iam membris, præmatura quatiēbatur ætate. Incessabiliter faciebat signa per singulos dies, & euntes ad se quacunque incommoditate constrictos omnimodis resolvebat. Cuncti vero patres confirmabant, quod nullus omnino meminisset quando hic secessisset ad Eremum. Cibus ei erat panis exiguus & paucissimæ oliuæ vsq; ad vltimam senectutem. Nam & in iuuentute sua septimanas frequenter ieiunasse perhibebatur.

¶ De Sancto Pythirione.

Interea redeuntes ex Thebaida vidimus montem, quendam præruptum fluuio imminentem elatione minacis faxi aspectu etiam ipso terribilem, in quo erant per ipsa præcipitia speluncæ difficilis accessus. In his monachorum plurimi commanebant, quorum pater erat nomine Pythirion. Hic & ex discipulis beati Antonij fuit, & post illius obitum cum sancto habitauerat Ammone. Post huius quoque abscessum in hoc se constituerat monte. Sed & tanta in eo erat virtutum copia: tanta gratia fanitatum, & potestas aduersum dæmones, vt duorum merito summorum virorum solus hæreditatem consecutus dupliciter videretur. Hic ergo multis mōnitis nos ædificans, multaque doctrina instruens præcipue tamen de discretione spirituum nos docebat dicēs esse quosdam dæmones, qui certis quibuscunque vitij obsequuntur, quique cum effectus animæ passibiliter & vitiose viderint moueri conuertunt eos ad omne facinus malum. Si quis ergo est qui vult dæmonibus dominari, prius vitij suis & passionibus dominetur. Quodcunque enim vitium propriæ passionis abieceris, huius vitij dæmonem poteris etiam de obsessis corporibus effugare. Et ideo conandum est paulatim pro-

propria vitia superare, vt possimus etiam dæmones superare, qui huiusmodi vitij obsequuntur. Hic secundo reficiebatur in septimana pulticulas accipiens ex farina, nec poterat iam accipere aliam escam, neque ætate, neque consuetudine permittente.

¶ De Sancto Eulogio.

V Idimus & alium Sanctum Patrem Eulogium nomine, qui in offerendis sacramentis tantum gratiæ accipiebat à Domino, vt vnus cuiusque accedentium ad altare Dei merita culpasque cognosceret. Denique ex monachis quosdam volentes accedere ad communionem retinuit, dicens, Quomodo ausi estis accedere ad sacramenta? cum mens vestra & propositum sit in malo. Denique aiebat. Tu hac nocte habuisti cogitationes fornicandi. Tu vero dixisti in corde tuo, nihil interest siue iustus ad sacramenta siue peccator accedat. Et alius dubitationem habuit in corde suo, dicens, Quid enim me sanctificare communio potest. Hos ergo & singulos remouebat à communione sacramenti, & dicebat eis, Secedite paululum & agite poenitentiam, vt purificati per satisfactionem & lachrymas, digni habeamini communionem Christi.

¶ De Sancto Apelle.

V Idimus & alium presbyterum in vicina regione nomine Apellem, virum iustum. Hic faber erat Ferrarius, & quæ necessaria erant fratribus operabatur. Quodam autem tempore cum ad fabritia opera vigilaret in silentio noctis, conuersus diabolus in formam mulieris speciosæ venit ad eum tanquam aliquid ei operis deferens. Tunc ille ereptum manu nuda de fornace ferrum candens in faciem eius iecit. At illa clamans & vllulans aufugit, ita vt omnes fratres qui in circuitu commanebant, vllulatum eius fugientis audirēt, & ex eo iam vir ille in vsu habuit ferrum candens manu nuda tenere nec lædi. Ad hunc ergo cum venissemus & humanissime nos suscepisset, poscebamus ab eo vt nobis vel de suis vel de eorum quos præcipuos in conuersatione sancta sciret, virtutibus loqueretur. Tunc ille. Est inquit in hac Eremitica vicina frater quidam nomine Ioannes ætate prouectus, vita moribus atque abstinentia cunctos præcellens. Hic primo cum secessisset ad Eremitum tribus cõtinuis annis sub cuiusdã saxi rupe stans, semper orauit, ita vt nunquã omnino refederit neque iacuerit. Somnum autem tantum cepit quantum stans rapere potuit. Cibum vero nunquam nisi die dominica

sume-

sumebat. Presbyter enim tunc veniebat ad eum & offerebat pro eo sacrificium, idque ei solum & sacramentum erat & victus. Huic quodã die Satanas surripere volens transfigurauit se in presbyterum qui venire ad eum solebat, & præueniens horam solitam simulat se sacramentorum gratia venisse. At ille vigilanter intelligens diaboli fraudem cum indignatione quadam ait ad eum. Omnis doli omnisque fraudis pater, inimice omnis iustitiæ non desinus seducendo animas Christianas, sed aufusus es etiam ad ipsa te immergere terrificam & sacrosanctam mysteria. At ille respondit ei. Putam inquit quod possim te ludificare. Sic enim & alium quendam ex vestris decepi, ita vt & mente excederet & perderet sensum. Quem cum crederem mihi insanum reddidisset, tot mihi insanum reddidisset, tot iusti orantes pro eo vix eum & loco & sanitate restituere potuerunt. Et hæc cum dixisset dæmon aufugit ab eo. Erat autem supradictus vir persistens in opere cõcepto, atque in oratione perdurans. Pedes vero eius ex eo quod multo tempore immobiles fuerunt dirupiebantur, ita vt sanies ex eis proflueret. Tres autem cum complerentur anni affuit angelus domini, & ait ad eum. Dominus Iesus Christus & Spiritus sanctus susceptis orationibus tuis, & corporis tui cicatrices sanat & cælestis cibi,

id est verbi & scientiæ suæ tibi abundantiam donat. Et contingens os eius ac pedes, & ab vlcibus eum sanum reddidit & repletum scientiæ & doctrinæ gratia cibi famem sentire non fecit. Iubet autem transire eum ad alia loca, & Eremitum circumueientem visitare etiã alios fratres, & ædificare eos in verbo & doctrina domini. Dominica autem die ad eundem semper reuertebatur locum simili modo sacramentorum gratia, reliquis vero diebus etiam opus manuum faciebat & operabatur in iumentorum cingula ex palmarum folijs terens, vt in illis locis haberi

109, lxx

moris est. Quodam vero tempore claudus aliquis ire ad ipsum voluit vt ab eo curaretur. Contigit autem vt animal ipsum quod ascensus erat cingulum manibus hominis Dei factum haberet. ¶ Cum ergo imponeretur ille claudus supra iumentum, statim, vt contigerunt pedes eius illud cingulum, sanus effectus est. Sed & quibuscunque agris benedictum panem misit, statim vt ex eo perceperunt sanati sunt. Et alias multas virtutes & sanitates per eum Dominus impleuit. ¶ Habuit autem, & hanc gratiam super omnes penè ceteros homines, vt vnus cuiusque fratrum de vicinis monasterijs, conuersatio ei reuelaretur, ita vt scriberet ad patres eorum, &

com-

commoneret: quòd ille & ille se-
gniter agunt, nec rectum in timo-
re propositum gerunt, ille vero
& ille in fide & animi virtute p-
ficiunt. Sed & ad ipsos patres scri-
bebat, alijs quidem quòd multū
tardiosi essent erga fratres, & pu-
sillanimes circa patientiam, alijs
vero quòd bene constanter & sol-
licitè agerent & sufficienter con-
solarentur fratres. Et quid huic
meriti pro virtutibus, quid vero
illi correctionis immineret à do-
mino pro ignavia prædicabat, &
ita eorū qui absentes erant actus
& causas ac merita vel negligenti-
am describebat, vt audientes hi
(de quibus dicebat) conscientia
conuicti negare non possent.

¶ Docebat tamen omnes, vt à visi-
bilibus & corporeis rebus cor &
animum ad inuisibilia & incor-
porea trāsferrent. Tempus enim
(inquit) est, vt ad huiusmodi stu-
dia transeamus: neque enim sem-
per pueri & semper infantes esse
debemus, sed aliquando iam ad
spiritalia & altiora conscendere,
& virorum sensus capere, atque
ad perfectiorem subire intelligen-
tiam, vt possimus virtutibus ani-
mi enitescere. Sed & multa alia de
hoc viro sanctus homo Dei A-
pelles narratione nobis fidelissi-
ma commendauit, quæ cuncta
conscribere, & longum videtur
& pro magnitudine sui, nōnullis
fortasse audientiū vix credibile.

¶ *De Sancto Paphuncio.*

Vidimus & aliud monaste-
rium sancti Paphuncij ho-
minis Dei, qui nominatif-
simus in illis locis anachorites, &
vltimi habitator fuerat deserti in
regionibus Eracleos, splēdidæ vr-
bis apud Thebaidam. De hoc er-
go fidelissima patrum narratio-
ne comperimus, quòd cum fuisset
vitæ angelicæ, quodam tem-
pore orauerit ad Deum vt sibi o-
stenderet, cui sanctorum similis
haberetur. Assistens vero ange-
lus Dei respondit ei, quòd similis
esset Symphoniaco cuidam, qui
in vico illo cantandi arte victum
quereret. Tunc ille obstupefa-
ctus nouitate responsi cum omni
properatione pergens ad vicum
requirit hominem. Et cum inue-
nisset studiosissime percunctaba-
tur ab eo, quid nam sancti & reli-
giosi operis gestū sit ei, omnesq;
actus eius curiosius discutit. At il-
le respondit ac res erat se esse in-
dignissimæ vitæ hominem pec-
catorem, atque ante non multum
tēporis ex latrone in istud quod
nunc exercere videtur, foedum ar-
tificium deuolutum. Paphuncius
eo magis instabat requirēs si quid
ei forte vel inter latrocinia pij o-
peris fuisset admissum. Nihil in-
quit mihi conscius sum boni. Hoc
tamen scio, quòd cum inter latro-
nes essem capta est aliquando a
nobis virgo Deo consecrata, hu-
ius

ius cum cæteri college mei latro-
nes cuperent eripere pudorem,
obiecit me medium, & eripui eam
de contaminatione latronum, &
nocte deducens eam vsque ad vi-
cum domui suæ restitui intactam.
Alio quoque tempore inueni mu-
lierem honestæ formæ in Eremo
oberrantem. Hæc cum interroga-
retur à me, cur aut quomodo in
hæc loca deuenisset respōdit. Ni-
hil me interrogas infelicissimam
mulierem, nec causas requiras,
sed si ancillam placet habere ab-
ducito quæ vis. Mihi enim infeli-
ci est maritus, qui debiti fiscali
gratia sæpe suspensus & flagella-
tus, ac pœnis omnibus cruciatus
seruatur in carcere, nec aliam ob
causam producit nisi, vt tor-
menta patiatur. Tres autem no-
bis filij fuerunt qui pro eiusdem
iam debiti necessitate distracti
sunt. Ego quoque miserrima quia
ad similes pœnas inquiror de lo-
co ad locum fugitans, inedia mi-
seriaque confecta, per hæc nunc
latitans oberro loca, triduum hoc
sine cibo iam ducens. Ego vbi hæc
audiui, miseratus adduxi eam ad
speluncam, & reficiens animam
eius fame collapsam dedi, etiam
trecentos ei solidos pro quibus se
ac maritum & filios non solum
seruituti, sed & supplicijs affere-
bat obnoxios, & reuocatam eam
ad ciuitatem omnes eos data pe-
cunia liberaui. Hoc solum scio

me fecisse in latrocinio meo. Tūc
pater Paphuncius. Ego inquit ni-
hil tale feci tamen credo etiam ad
te peruenisse, quòd celebre Pa-
phuncij nomen inter monachos
habeatur. Fuit enim mihi nō me-
diocris studij, vt vitam meam in
huiusmodi excolerem discipli-
nis. Deus igitur de te mihi reuela-
uit, quia nihil minus apud ipsum
meriti habeas quam ego. Quia er-
go frater vides te non minimo lo-
co haberi apud Deum, non negli-
gas animam tuam. At ille statim
fistulas quas manu gerebat abij-
ciens secutus est eum ad Eremū,
& artem musicam in spiritualem
commutans vitæ mentisque ar-
moniam, per integrū triennium
arctissime se tradidit abstinentiæ,
in psalmis & orationibus semet-
ipsum die noctuque exercens, at-
que iter cælesti animi virtutibus
agens, inter sanctorum angelicos
choros reddidit spiritum.

¶ Postea quam hunc Paphuncius
omnis exercitij virtute consum-
matum præmisit ad Dominum,
ipse acrioribus semetipsum stu-
dijs quam prius exercuerat agēs,
iterum Domino supplicabat, vt
sibi ostenderet quis ei esset simi-
lis super terram. Fit ergo vox ad
eum dicens. Similem te esse no-
sce primario vici huius, qui est in
proximo. Quibus auditis Paphun-
cius sine mora ad eum properans
pulsat ad ostium domus eius. Ille

vero cui moris erat suscipere hospites occurrit ei, atque introduxit in domum suam, lauans quoque pedes eius apposuit mensam: egit que conuiuium: inter epulas vero percussit Paphuncius coepit ab hospite qui actus eius, quod studium, cuiusque operis haberet exercitia. Ille vero cum de se humilia responderet, & latere in bonis quam publicari mallet, perurgebat Paphuncius dicens relatum sibi esse à Domino, quod dignus esset consortijs monachorum. At ille ergo magis humilia de seipso sentiens aiebat. Ego quidem in nullo mihi boni alicuius sum conscius. Verum quia verbum Dei factum est ad te, eum quem nihil laet celare non possum. Hæc ergo quæ mihi in medio multorum posito in vsu sunt loquar. Triginta iam completi sunt anni, quod continentia consensum habere me cum coniuge mea nullus agnouit. Suscepi autem ex ea tres filios: horum enim causa solummodo cognita est mihi vxor, nec preter eam alia, nec ipsa ultra iam cognita. Suscipere hospites nunquam cessauit, sed ita ut neminem ante me paterer aduenienti occurrere peregrino. Non dimisi unquam de domo mea hospitem sine viatico, pauperem nullum despexi, sed quæ necessaria fuerant præbui. Si in iudicio sedis, nec filii mei personam contra iustitiam atque

pi. Alieni laboris fructus nunquam introierunt in domum meam. Licet si vidi, nunquam præterij donec reconciliarem dissidentes ad pacem. Nemo unquam deprehendit in culpa famulos meos, nunquam greges mei læserunt fruges alienas. Volentes seminare in rure meo nunquam prohibui, nec vberiora mihi noualia elegi, sterilia illis dereliqui. Quantum in me fuit nunquam permisit, ut potentior in summum premeret. Semper studui in vita mea, ut neminem contristarem. Iudicium si fuit apud me, neminem condempnaui, & dissidentes renocare in concordiam studui. Hæc interim mihi vitæ institutio Deo donante hæcenus fuit. ¶ Audiens autem hæc beatus Paphuncius caput eius ex osculo benedixit eum & dixit, Benedicat te Dominus altissimus ex Sion, & videas quæ bona sunt Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ. Quia ergo bene hæc & conuenienter implesti illud tibi deest quod bonorum omnium summum est, ut omittens cuncta, ipsam iam sequaris Dei sapientiam & secretioris scientiæ inquiras thesauros ad quos aliter non poteris peruenire, nisi abneget teipsum, & tollas crucem tuam & sequaris Christum. At ille cum audisset hæc nihil motatus, nec omnino aliquid in domo sua ordinans secutus est viam, pergens cum ipso ad desertum.

desertum. Cumque venissent ad flumen, nusquam ad transmeandum reperto nauigio, Paphuncius precepit intrare secum pedibus fluiuium, cuius in illis locis profunda habebatur altitudo: transferunt ergo pariter fluiuium ita ut aqua eis vix ad latera perueniret. Vbi vero veniunt ad desertum, collocat hominem Paphuncius in cellula quadam, haud procul à suo monasterio posita & cōuersationis spiritalis ordinem tradidit: perfectorumque studiorum exercitia docet, scientiarum quoque secretiora concedit. Cumque eum in omnibus instruxisset, semetipsum de nouo maioribus exercitijs dedit, exiguos priores deputans labores, quibus conferri potuerit his, qui seculi videbantur actibus occupari, hoc enim sibi dicebat, Si isti qui sunt in seculo tantum boni operis faciunt, quanto nos studere debemus plus vel amplius in abstinentiæ labores eos antecedere. ¶ Tempore autem aliquando in his transacto, & ad scientiæ perfectionem perducto: eum quem perfectum iam in operibus assumpserat quadam die Paphuncius, sedens in cellula sua videt animam eius inter angelorum choros assumptam dicentium, Beatus quem elegisti & assumpsisti: habitabit in tabernaculis tuis. Et cum hæc audisset agnouit assumptum esse ex hoc

mundo virum. Tunc vero Paphuncius persistebat in ieiunijs & orationibus semetipsum ad maiora, & perfectiora extendens: & rursus orabat Dominum, ut sibi ostenderet cui similis haberetur inter homines. Rursus ei vox diuina respondit, dicens, Similis es negotiatori quem videris ad te venientem: sed exurge velociter & occurre ei. Adest enim vir cui te similem indicaui. Et Paphuncius sine mora descendens occurrit cuidam negotiatori Alexandrino: viginti millibus solidorum mercibus tribus nauibus deferenti ex Thebaida: & quoniam erat religiosus & bonorum operum studiosus diuiter gerens, decem leguminum saccos pueris suis impositos ad monasterium Dei hominis defererebat: & hæc ei causa aduentu di Paphuncium fuit. At ille continuo ut eum vidit: quid agis inquit o pretiosissima & Deodigna anima. Quid tibi cum terrenis est labor: cuius fors & societas cum caelestibus data est. Relinque hæc illis qui de terra sunt, & de terra cogitant: tu autem regni Dei (ad quod vocatus es) negotiator efficere & sequere Salvatorem à quo paulo post assumendus es. At ille nihil omnino differens præcepit pueris suis: ut omnia quæ super essent (multa enim iam ipse per se distribuerat) paulo

peribus erogarent. Ipse vero sequens Sanctum Paphuncium ad desertum in eodem ab eo constitutus est loco: ex quo & priores ad Deum fuerant assumpti: & similiter ab eo de omnibus instructus in exercitijs spiritualibus & diuinæ sapientiæ studijs permanebat. Breui autem tempore consummato, etiam hic translatus est ad congregationem iustorum. Et non multo post ipse etiam Paphuncius in ipsis summa abstinentiæ exercitijs & laboribus vitam posuit. Astitit enim ei angelus Domini dicens ad eum, Veni iam benedictæ Domini & ingredere (quæ tibi debentur) æterna tabernacula. Ecce enim mecum adsunt prophetae, qui te in tuum suscipiant chorum. Hoc autem tibi prius idcirco non reuelauit, ne forte elatus damnatum aliquod tui laboris incurreres. Et vna post hæc in corpore adhuc positus diem ducens, cum quidam presbyteri ad eum visitandum venissent omnia eis quæ sibi Dominus reuelauerat nota fecit, dicens ad eos. Nihil in hoc seculo debere despici, etiam si latro sit aliquis, aut in scena positus, etiam si cultum ruris exerceat, & coniugio videatur astrictus, etiam si negotiator dicatur, & mercimonijs inseruiat; tamen in omni ordine humanæ vitæ sunt animæ Deo placentes, & habentes actus aliquos occultos

quibus delectatur Deus vnde constat non tantum professionem vitæ aut habitus speciem Deo esse placitam quantum sinceritatem atque affectionem mentis & operum probitatem. Et cum similia de singulis quibusque disseruisset tradidit spiritum. Evidenter autem presbyteri qui aderant, & omnes fratres viderunt eum ab angelis suscipi, hymnum cantantibus & collaudantibus Deum.

¶ *De sancti Isidori monasterio.*

Vidimus apud Thebaidam etiam Isidori nominatissimum monasterium, amplissimis spatijs circumscriptum, muroque circumdatum in quo habitantibus viris larga præbebantur habitacula. Intrinsicus putei plures, horti irrigui, omnium quoque pomorum arborumque paradisi, & quæcunque necessaria vibus erant sufficienter, imo & abundanter prouisa, ob hoc ut nulli monachorum habitantium intrinsicus necessitas vlla fieret exeundi foras ad aliquid requirendum. Senior quidam vir magnus grauisque, & de primis electus ad ianuam sedens hoc habebat officij, vt aduentantes ea lege suscipiat, quæ ingressi vltra non exeant. Si ergo semel ingredi placuerit statim immobilis lex, sed quod est admirabilis, ingressos non iam legi

gis necessitas, sed vitæ beatitudo retinet ac perfectio. Hic ergo senior in ianua sibi ipse cōmanet, adhærentem sibi habet hospitalem cellulam, in qua aduentantes hospitio recipiat, & omni humanitate refoueat. Vt ergo & nos ab eo suscepti sumus introeundi quidē copia nobis nulla fuit, ab ipso autem didicimus quæ institutionum beatitudo gereretur intrinsicus. Duos aiebat esse solos seniores viros quibus permissa est egrediendi ingrediendique libertas, qui opera fratrum dispensare, & quæ necessaria sunt inferre curarent, cæteros vero ita esse in silentio & quiete, orationibus & religiosijs studijs operam dantes, atque animi virtutibus pollentes, vt omnes signa faciāt, & quod verè omnium mirificum signum fit, nullus eorum egritudinem cuiusque infirmitatis incurrit, sed cum vnicuique vitæ finis affuerit, omnimodis prenosens & indicans cæteris fratribus suis de suo exitu, atque vale dicens ad hoc ipsum recubans spiritum lætus emittit.

¶ *De Sancto Serapione.*

Sed & in regione Arsenoite Serapionem quendam presbyterum vidimus multorum monasteriorum patrem, sub cuius cura plura & diuersa monasteria, quasi decem millium habebā-

tur monachorū, qui omnes ex laboribus proprijs quos præcipue mensis tempore, mercede manuum conquirebant, partem plurimam ad supradictum patrem conferentes, in usus pauperū destinabant. Hoc autem moris erat non solum ipsis, sed & omnibus pene Ægypti monachis, vt mensis tempore locent ad metendum operā suā, atque ex ea mercede octogenos vniuersisq; modios frumēti, plus minusq; cōquirat, & horum partē plurimā pauperū vibus afferunt: vnde non solum regionis ipsius egentes alantur, sed & Alexandriā naues frumēto onustæ diriguntur, vel in carcere cōclusis vel reliquis peregrinis ac egentibus prærogadæ. Neq; enim intra Ægyptum sufficiunt pauperes, qui possint misericordiæ eorū fructus & largitates absumere. Vidimus autē in regionibus Mæpheos & Babylonis innumeras multitudines monachorum, apud quos & diuersas virtutum gratias, ac morū ornamenta perspeximus. Ibi autem tradunt esse loca illa, in quibus Ioseph fertur recondidisse frumēta quos & thesauros Ioseph vocant. Alij vero Pyramides, quas dicunt ipsas esse in quibus putant frumenta nunc congregata.

¶ *De Sancto Apollonio monacho & martyre.*

Tradebant ergo seniores horū fuisse quendam persecutio-

nis tempore monachum nomine Apollonium. Qui cum vitam magnificam egisset inter fratres etiam diaconus ordinatus est. Tempore ergo persecutionis erat ei studium singulos quoque circumire fratres, & cohortari eos ad martyrium. Cumque fuisset etiam ipse comprehensus & in carcerem trusus gentilium plurimi tanquam insultaturi veniebant ad eum, & verbis blasphemis & impijs confutabant. Inter quos fuit quidam Philemon nomine Choraula famosissimus, & omni populo amabilis. Qui cum multis eum fatigaret iniurijs, impium & scelestum & seductorem vocans, multorumque mortalium deceptorem, dignumque esse ab omnibus odio haberi: cumque hæc & multa alia aduersam eum grauiora loqueretur, respondit Apollonius, dicens, Misereatur tibi Deus fili, & nihil tibi horum quæ locutus es reputet ad peccatum. Hæc cum audisset Philemon corde compunctus est, vimque verborum eius super humanum morem in sua mente persensit, intantum vt Christianum se repente fateretur. Et inde statim peruenit ad tribunal iudicis atque in conspectu iudicis totius populi proclamans iniuste (inquit) agis, o iudex viros religiosos & Deos amabilem puniens: nihil enim Christiani vel malefaciunt vel docent. At ille hæc audiens primo quidam pu-

tabat utpote loci illius hominem ioci aliquid proponere. Sed cum vidisset hæc eum serio prosequentem, & cum omni constantia assistentem, insanis inquit, o Philemon & mente captus es subito. At ille. Ego inquit non insano, sed tu iniustissimus atque insanissimus iudex es, qui tot iustos iniuste perimis viros. Ego enim Christianus sum, quod est hominum genus optimum. ¶ Tunc ille coram populo cepit eum primo plurimis blandimentis reuocare velle in id quod eum nouerat, sed ubi immobilem vidit, omnia intendit in eum generatorem tormentorum. Cognitum vero, quod ex verbis Apollonij hæc ei fuerit facta permutatio, correptum etiam Apollonium gratioribus subdidit tormentis, & deceptoris in eum crimen exaggerat. Apollonius vero utinam inquit, & tu iudex & omnes qui assistunt & audiunt me, hunc meum quem dicis errorem deceptionemque sequeremini. At ille ubi hæc audiuit & ipsum & Philemonem ignibus tradi in conspectu populi iubet. Illi vero postquam ingressi sunt flammam beatus Apollonius cunctis auditoribus clamat ad Dominum, dicens, Non tradas Domine bestijs animas confitentium tibi, sed ostende nobis Domine euidenter firmitate tuam. Igitur ubi hoc in auditu populi & iudicis ad Dominum locutus est Apollonius

niis repente nubes repleta rore circumdedit viros, & flammam accensam ignis extinxit: super quo obstupefacti & iudex & populus, vna voce omnes clamare coeperunt. Magnus & vnus est Deus Christianorum solus immortalis. Sed hæc cum fuissent præfecto Alexandriæ nunciata, semetipso truculentior redditur, & electis quibusdam de officio crudelissimis & sæuissimis, non tam hominibus, quam bestijs, mittit qui & ipsum iudicem, qui mirabilibus diuinis crediderat, & eos per quos virtus Dei apparuerat, victos in Alexandriam deduceret. Igitur cum adducerentur omnes pariter victi, affuit gratia Dei in verbo, & cepit Apollonius eos, qui se victos ducebant, fidem Dei docere. Quique cum Domini misericordiam credidissent, & fidem Dei tota cordis firmitate recepissent semetipsos cum his quos exhibere venerant, victos offerunt iudici, & Christianos se esse pariter profiteantur. Quos cum præfectus in fide Dei pertinaces, & immobiles peruidisset, vniuersos pariter iubet in profundum maris demergi, ignorans impius quid ageret. Hoc enim sanctis non mors, sed baptisma fuit. Sed horum corpora sine dubio Dei providentia integra illibataque maris unda reportauit ad litus, quæque ab his qui obsequij causa simul venerat

suscepta ac retiocata sub vno sepulchri domicilio collocata sunt: à quibus vsque ad præsens tempus virtutes multæ & signa miranda omnibus consummantur, sed & vota omnium atque orationes suscipiuntur ab eis & cum fructu petitionis implentur, quo etiam nos dignatus est Dominus adducere, & vota nostra orationesque complere.

¶ De Sancto Dioscoro.

Vidimus & alium venerabilem patrem apud Thebaidam Dioscorum nomine presbyterum habentem in monasterio suo centum ferè monachos quem tempore eo quo acceditur ad sacra, summam curam summamque perspeximus adhibere diligentiam, ne quis eorum, qui acceduat in aliquo deferret conscientie maculam, intantum, vt etiam de his eos comoneret: quæ accidere per somnia omnibus solent vel per phantasias mulierum apparentium, vel etiam per naturalis humoris abundantiam. Dicebat ergo siquidem absque mulierum phantasij tale aliquid si eueniat non esse peccatum. Ingenitus enim humor in corpore ubi propria repleuerit receptacula: suis necesse est vt meatibus digeratur: & ideo non trahit ad peccatum. Vbi vero visus mulierum & blandimenta carnis occurrunt in hoc iam de suis animæ: & erga huiusmodi co-

gitationes atque illecebras occu-
pare dari confirmabat indicia. De-
bere ergo monachos (aiebat) om-
ni genere à cogitationibus suis re-
pellere huiusmodi simulacra in-
dulgere eos omnino in hæc blan-
dimenta dilabi sensus suos, alio-
quin nihil interesse videbitur in-
ter eos & illos qui seculo viuunt.
Sed laborandum est monachis, vt
etiã naturalem humorẽ per mul-
tam ieiuniorum abstinentiam &
frequentes orationes doment ac
superet fluxamq; eius labem, ora-
tionis & ieiunij cõmutatione per-
stringat. Deniq; (aiebat) & qui de
licijs viuunt si forte corporis sui
ægritudo deposcat: ab omnibus
que noxia esse iudicauerit medic⁹
abstinebunt, cur non hæc multo
magis monachus faciat, cui ani-
mæ & spūs sanitas expetenda est.

¶ De Nytriæ monasterijs.

Venimus autem & ad Ny-
triam famosissimũ in om-
nibus Ægypti monasterijs
locum, qui quadraginta ferè milli-
bus adest ab Alexandria ex nomi-
nie vici adiacentis in quo Nytrũ
colligitur, Nytriæ vocabulum tra-
hens prospiciente hoc credo iam
nunc diuina prouidentia, quòd in
illis locis peccata hominum tan-
quam Nytro sordes abluenda es-
sent & abolenda. In hoc igitur lo-
co quingenta ferè, aut non multo

minus cernunt vicina sibi & sub
vno patre posita monasteria, in
quibus aliqui plures, alij pauci, nõ
nulli etiam singulares habitãt, &
mansionibus quidem diuisi, ani-
mo autem ac fide & charitate val-
de coniuncti & inseparabiles ma-
nent. Huic ergo cũ appropinqua-
remus locovbi peregrinos fratres
aduentare senserunt serui Dei, cõ-
tinuo velut examen apum singu-
li quiq; ex suis cellulis prouunt,
atq; obuiam nobis læto cursu &
festina alacritate contendunt, por-
tantes secum quam plurimi ipso-
rum vrceos aquæ & panes, secun-
dum q̄ propheta corripies quos-
dam dicit: quia non existis filijs
Israel in obuiã cum pane & aqua.
Tunc deinde susceptos nos addu-
cunt primo cum psalmis ad Eccle-
siam, lauãt pedes ac singuli quiq;
lintheis quibus vtiebantur abster-
gunt quasi viæ laborem leuantes,
re autẽ vera vitæ humanæ erum-
inas mysticis traditionibus abluen-
tes. Quid ergo nuac de humanita-
te eorum, quid de officijs, quid de
charitate loquar cum omnes gesti-
rent nos ad suum quisq; introdu-
cere monasterium, & non ea solũ
quæ hospitalitati debentur exple-
ri, sed & insuper aut de humanita-
te qua ipsi pollebant docere, aut
de mansuetudine atq; alijs huius-
modi bonis, quæ apud illos velut
ad hoc ipsum de seculo sequestra-
tos, diuersa quidem gratia, vna
tamen

tamen eademq; doctrina discun-
tur. Nusquam sic vidimus florere
charitatem. Nusquã sic vidimus
opus feruere misericordiæ, & stu-
diũ hospitalitatis impleri. Scriptu-
rarũ vero diuinarũ meditationes,
intellectus atq; scientiæ diuinæ,
nusquã tanta vidimus exercitia,
vt singulos pene eorum oratores
credas in diuina esse sapientia.

¶ De loco qui dicitur Cellia.

Post hunc vero alius est locus
in deserto interiori, decem fe-
rè ab hoc millibus distans, quẽ
locum pro multitudine dispersa-
rum in Eremo cellularum, Cellia
nominauerunt. Ad hunc locum
hi qui prius fuerunt imbuti, & fe-
cretiorem iam depositis rudimen-
tis ducere volunt vitam secedũt.
Eremus enim est vasta & cellu-
læ tanto inter se spatio direptæ di-
uiduntur, vt neque in conspectu
sibi inuicem neque in vocis audi-
tu sint positæ. Singuli per cellu-
las commanent silentium ingens
& quies magna inter eos est, die
tantum Sabbati & Dominica in
vnum ad Ecclesiam conueniunt,
& ibi semetipsos inuicem tan-
quam cælo redditos vident. Si
quis forte in conuentu illo defue-
rit, intelligunt statim eum corpo-
ris aliqua inæqualitate detentum,
& ad visitandum eum non omnes
simul, sed diuersitate tẽpotis om-
nes

adeunt, portantes vnusquisq;
si quid apud se est, quod ergo pos-
sit gratum videri. Aliam vero ob
causam nullus audet proximi sui
obturbare silentium, nisi si quis
forte qui potest verbo instrueret;
& velut athletas in agone positos
sermonis cõsolatiõẽ vngere. Mul-
ti ipsorum à tribus & quatuor mil-
libus passuum ad Ecclesiam con-
ueniunt, ita longo à semetipsis spa-
tio habitationis eorum cellulæ di-
rimuntur, sed charitas in eis tanta
est, & tanto inter semetipsos &
circa omnes fratres constringun-
tur affectu, vt in admiratione &
in exemplo sint omnibus. Vnde
et si quis forte voluerit habitare
cum eis, vbi intellexerint vnus-
quisque cellulam suam offert.

¶ De Sancto Ammonio abbate.

Vidimus quẽdam apud eos
venerabilem patrem Am-
monium nomine, virum
in quem Dominus omnem plen-
tudinẽ spiritualium contulerat
gratiarum. Charitatis in eo gra-
tiam si videres, nihil tale vsquam
vidisse te crederes. Sed & si humi-
litatem considerares, longẽ eum
in hoc dono præstantiorem cæte-
ris fatereris. Et rursus si patientiã,
si mansuetudinem, si benignitatẽ
in singulis eum ita præcellere iudicares,
vt quid cui præferri de-
beat ignorares. Donum vero sa-

pietate & scientia tantum ei cōtulera. Dominus vt nullū ferē ex omnibus patribus ita penetrasse aulas totius scientiæ crederes, nec ita aliquem receptum esse intra cubiculum sapientiæ Dei omnes quicumque eum viderent faterentur. Huic erant duo fratres Eusebius & Eutimius. Nam Dioscorus qui maior natus in eis fuerat ad episcopatus officium raptus est. Hi ergo fratres erant ei non solum carne, sed & vita atque institutione & tota animi virtute germani. Qui omnes simul eos qui in illis locis habitabant fratres tanquam si nutrix foueat filios suos: ita vnum quemque instruens consolabantur, & docentes ad summam perfectionem nitebantur educere. ¶ Vidimus ergo supradictum hominem Dei Ammonium habentem monasterium inter eos muro circumdatum, quod in illis locis ex lateribus crudis fieri facile solet amplum & omnibus necessarijs instructum, in quo etiam puteum ipse foderat. Venit autem quidam frater qui saluari apud eos volens adiit eundem Ammonium: rogans sicubi esset cellula vacans, in qua habitari posset. Tunc ille. Ego (inquit) requiram, sed donec inueniam hic esto in hoc monasterio. Ego enim iam nunc egrediar vt requiram. Et relinquens ei omnia pariter cum monasterio ipse procul ab eo lo-

co paruisimam cellulam reperit, atque in ea constituit, fratriq; qui nuper aduenerat, nec intelligenti ex integro cum omnibus quæ in eo fuerant celsit monasterio. Sed & si plures fuissent qui forte venientes ad eos saluari cuperent, supradictus vir fratribus congregatis omnibus cum alacritate iuuantibus sub vna monasterium construerebant. Et cum singulis quibusq; expletisset numerum monasteriorum, inuitabantur hi qui mansuri erant ad Ecclesiam, quasi refectionis gratia, quibus mihi occupatis vnusquisque fratrum de cellulis suis proferebat quæ necessaria erant singulorum nouas cellulas instruerebant, ita vt ex collatione charitatis nihil omnino vel utensilium, vel quæ ad victum requiruntur deesset, nec tamen manifesta fieret vnus cuiusq; oblatio. Regressi ergo ad vesperam hi quibus fuerant cellulae preparatae inueniebant posita omnia quæ ad vsum essent necessaria, & ita instructa habitacula vt nihil prorsus deesse prospicerent.

¶ De Sancto Didymo.

Vidimus inter eos quendam ex senioribus virum bonum nomine Didymum, in quo multa erat Domini gratia quam in eo etiam vultus ipse indicabat. Hic

scor-

scorpiones & cerastas, id est bestias quas cornutas vocant, & angues, quæ in illis locis pro feruore solis acerrimi habentur, tanquam terræ quosdam vermiculos pedibus conculcabat, & ita extinguebat, vt nihil ab eis omnino pateretur.

¶ De Sancto Cronio.

Vidimus etiam alium apud eos summe antiquitatis patrem Cronium hominem, in senectute bona & perfecta ætate durantem, centum nanque & decem agebat ætatis annos. Hic ex discipulis adhuc beati Antonij supererat, cuius inter ceteras animi virtutes & humilitatis gratiam vidimus immensam.

¶ De Sancto Origene.

Rat autem & alius adhuc ex discipulis Antonij Origenes nomine, vir per omnia magnificus, & summe prudentiæ, cuius sermo & narratio de virtutibus optimi magistri hominis Dei edificabat omnes audientes, & inflammabat vehementer, ita vt oculis terni quæ ab eo narrabantur putares.

¶ De Sancto Euagrio.

Vidimus ibi & sapientissimum virum ac per omnia mirabilem Euagrium nomine, inter ceteras animi virtutes tanta celsa & stigmata discretione dotum spiritum & purgan-

darum, sicut Apostolus dicit cogitationum, vt nullus alius putaretur ex fratribus ad tantam subtilium & spiritualium rerum scientiam peruenisse. Cui quanuis rebus ipsis & experimentis, & (quod est super omnia) per gratiam Dei magna collata fuerit intelligentia, accidit tamen & hoc vt multo tempore instructus fuerit à beato Machario: quem famosissimum in Dei gratia, signisque & virtutibus insignem fuisse omnibus notum est. Hic ergo Euagrius incredibilis erat abstinentiæ, super omnia tamen monebat fratres si qui forte studium gererent vel humiliandi corporis, vel phantasias ab eo demonum propellendi: ne in bibenda aqua largiore mensura vterentur: dicebat enim. Quia si aqua multa corpori infundatur: maiores phantasias generat & largiora receptacula demonibus præbet. Sed & multa alia de abstinentia: summa cum deliberatione edocebat. Ipse autem non solum aqua parcissima utebatur: sed & pane penitus abstinebat. Illi vero qui in illis locis morabantur fratres: pane solo & sale contenti erant vt in illa omni multitudine: vix inuenires aliquem qui oleo saltem vteretur. Plures autem ex eis nec iacentes somnum, sed sedentes: & (vt ita dicam) in meditatione diuinorum verborum positi capiebant.

¶ De

¶ *De sancto Machario Agyptio:*
N Arrabāt autem nobis quidam ex patribus, qui ibi erāt, quod in locis illis duo Macharij quasi duo cæli luminaria refulsiſſent ex quibus vnus Agyptius genere, & discipulus beati Antonij fuit, alijs Alexandrinus. Quibus vt vocabula nominis, ita virtutes animi & cælestiū gratiarum magnificentia concordabat. Vterque enim Macharius abstinentiæ exercitijs & virtutibus animi æqualiter pollens, hoc solo alius præcellens, quod quasi hæreditatem gratiarum & virtutū beati Antonij possidebat. Hūc denique ferunt, aliquādo cum homicidium in locis vicinis fuisset admissum, & innocenti cuidam impingeretur crimen admissum, confugisse ad eius cellulam is qui calumniam patiebatur, affuisse etiam eos qui perangebant, allegātes & dicentes periclitari se ipsos, nisi comprehensum legibus traderent homicidam. ¶ Is vero cui crimen impingebatur cum sacramentis affirmabat: consciū se non esse sanguinis illius. Et cum diu ab vtrāq; parte certamen haberetur, interrogabat sanctus Macharius vbi sepultus esset qui dicebatur occisus. Cum designassent locum cū omnibus qui ad perurgendum hominem venerant pergit ad sepulchrum, atque ibi fixis genibus inuocato Christi ho-

mine ait ad eos, qui assisteabant. Nunc Dominus ostendat si verè reus est hic: qui perurgetur à vobis. Et eleuata voce ex nomine clamabat defunctum. Cumque eo vocatus de sepulchro respondisset, ait ad eum. Per fidem Christi te obtestor, vt dicas si ab hoc homine, qui calumniam patitur occisus es. Tunc ille de sepulchro clara voce respondit dicens, Non se ab eo esse interfectum. Et cum obstupefacti omnes decidissent in terram, ac pedibus eius aduoluerentur rogare cœperunt vt interrogaret eum à quo esset occisus. Tunc ille hoc (inquit) non interrogabo. Sufficit enim mihi vt innocens liberetur, non est autem meum vt reus prodatur.

¶ Aliud quoque eius genus miraculi ferebatur. Cuiusdam è vicino oppido patrisfamilias virgo filia per phantasias magicas videbatur hominibus in equinum animal versa, vt putaretur equa esse: & non puella. Hanc adduxerunt ad eum. Tunc ille percunctatur. Quid sibi vellent. Aiuat parentes eius. Equa hæc quam videt oculi tui puella virgo & filia nostra fuit: sed homines pessimi magicis artibus in animal hoc, quod vides eam vertunt. Rogamus ergo vt ores Dominum, & comutes eam in id quod fuit. At ille ait. Ego hæc quæ ostenditis mihi puella video nihil in se pecu-

pecudis habentem. Hoc autem quod dicitis non est in eius corpore, sed in oculis intuentium. Phantasiæ enim dæmonum sunt istæ, non veritas rerum. Et cum introduxisset eam cum parētibus suis intra cellulam, fixis genibus orare Christum cœpit, simulque & parentes hortabatur secum Domino supplicare, & post hæc perurgentes eam oleo in nomine Domini, omni fallacia visus expulsa virginem videri omnibus, vt etiam sibi videbatur effect. ¶ Alia quoque iunior puella ad eum deducta est cuius obscœna corporis, ita omni ex parte cōputruerunt, vt consumptis carnibus interiora quoque & secreta naturæ nudarentur, ac vermium ebulliret inde innumera multitudo, ita vt nec accedere quidam quisquam ad eam posset, præ fœtoris horrore. Hæc cum allata à parentibus, & proiecta fuisset ante fores eius miserans virginis cruciatus, equo animo inquit esto filia, hæc tibi ad salutem Dominus non ad interitum dedit, vnde prouidendum est magis, vt sanitas tua nullum tibi periculum conferat. Et cum institisset orationibus per septem continuos dies, & oleum benedicens in nomine Domini perungeret membra eius, ita eam sanam reddidit vt muliebris in ea naturæ nulla forma, nulla species apparet, sed esset ei in-

ter viros conuersatio, absque fœmineæ suspitionis obstaculo.

¶ Aiebant præterea & aliquando venisse ad eum hæreticū quemdam hieracytam, quod genus hæreseos inuenitur apud Agyptum. Hic cum per multam loquendi artem plurimos fratrum qui habitabant in Eremito conturbaret ausus esset iam coram ipso fidei suæ asserere prauitatem. Cui cum resisteret senior & contradiceret, ille verba simplicia argumentis callidis eludebat. Sed cum videret sanctus fidem fratrum periclitari, quid opus est (inquit) nos verbis contendere ad superuersionem audientium. Exeamus ad sepulchra fratrum, qui nos præcesserunt in Domino, & cui nostrum cōcesserit Dominus suscitare mortuum de sepulchro sciant omnes quia illius fides probatur à Deo. Sermo hic omnibus qui aderant fratribus placuit. Processerunt ad sepulchra, hortatur Macharius hieracytam, vt euocaret mortuum in nomine Domini. At ille. Tu inquit qui præposuisti Prior reuoca. Et Macharius prosternens se in oratione ante Dominum vbi sufficiens orauit eleuatis sursum oculis suis ait ad Deum. Tu inquit Domine quis ex duobus nobis rectam fidem teneat ostende eleuato mortuo hoc. Et cum hæc dixisset, fratris cuiusdam nomen qui nupèr fuerat sepultus euocauit,

uit, cui ille cum de tumulo respō-
disset, accedentes fratres conti-
nuo quæ superposita erant aufe-
runt, & eductum eum de sepul-
chro resolutis fasciis quibus cō-
strictus erat exhibuerunt viuē-
tem. Hieratica vero vbi hæc vi-
dit, obstupefactus in fugam ver-
titur. Quem fratres quoque om-
nes insequentes, extra terminos
terræ illius exturbauerunt. Myl-
ta etiam alia ferebatur de eo quæ
nimis proluxa sunt ad scribendū,
sed ex his paucis etiam cætera e-
ius opera noscuntur.

¶ *De virtutibus alterius Macharij
videlicet Alexandrini.*

Alius vero Sanctus Macha-
rius magnificas etiam ipse
virtutes consummauit, de
quibus & alij nonnulla scripse-
runt, quæ sufficere possunt ad vir-
tutis eius magnitudinem cōtuen-
dam, & ideo nos ea compendio
præterimus. Ferebatur tamen eum
amatorum fuisse Eremiti super om-
nes cæteros, ita vt etiam vltima
& inaccessibilia deserti perscruta-
tus sit loca vsquequo inueniret
(vt ferebatur) locum quendam in
vltimis Eremiti constitutum, & di-
uersis ac pomiferis arboribus cō-
situm, & omnibus bonis reple-
tum vbi etiam duos fratres inue-
nisse ferebatur quos cum rogaret
vt paterentur à se deduci illuc mo-

nachos: vt ibi habitarent, quoniā
quidē locus & amœnus esset, &
abundās in omnibus necessarijs.
Responderunt. Non posse adhuc
illuc plures adduci, ne forte veniē-
tes per Eremitum à dæmonibus de-
ciperentur. Multos enim dicebāt
esse dæmones in deserto ac mon-
stra, quorum molestias & calli-
ditates ferre multitudo infueta
non posset. Regressus tamen ad
fratres cum indicasset de oppor-
tunitate loci multorum inflammati
sunt animi vt pergerēt illuc cum
eo. Sed vbi patres reliqui fense-
runt animos inueniunt concita-
tos, represserunt eos salubriore
consilio dicentes. ¶ Locus iste si
verē, vt iactatur à Lamne & Mam-
bre confitus est, non aliud de eo
credendum est, nisi quod diaboli
opere ad deceptionem nostram
præparatus sit. Si enim verē vt
perhibent deliciosus est & abun-
dans, quid sperabimus in futuro
seculo, si hic delicijs fruimur. Et
hæc atque alia huiusmodi dicen-
tes inueniunt feruentes animos re-
presserunt. Locus autem in quo
habitabat ipse Sanctus Macha-
rius Scythium appellatur. Est au-
tem in Eremito vastissima positus
diei & noctis iter habens de Ny-
trix monasterijs, & illuc nulla se-
mita, neque terrenis aliquibus col-
ligitur vel monstratur indicijs, sed
& stellarū signis & cursibus per-
gitur. Aquarum inuenitur & si-
cubi

cubi inuenta fuerit, odoris quidē
dirisissimi est & quasi bitumineus,
sed saporis innoxij. Sunt ergo ibi
viri valde perfecti nec enim pa-
titur tam terribilis locus, nisi per-
fecti propositi habitatores, sum-
mæque abstinentiæ, charitatis ta-
men inter se, & erga omnes (si
qui forte ad eos accesserint) sum-
mum studium gerunt. ¶ Fertur
denique cum Sancto Machario
viam quis aliquando detulisset,
ille qui secundum charitatem nō
quæ sua sunt, sed quæ alterius co-
gitaret ad alium fratrem deferri
eam (qui quasi infirmior videba-
tur) iubet. Tunc ille gratias egit
Deo pro fratris officio, sed &
ipse nihilominus plus de proxi-
mo quam de semetipso cogitans
ad alium pertulit, & ille ite ad
alium. Et sic cum per omnes cel-
lulas quæ longè à semetipsis per
Eremitum dispersæ erant via cir-
cumlata esset, ignorantibus eis
quis eam primo misisset ad vlti-
mum ipsi deferretur, qui eam mi-
serat. Gratulatus est autem San-
ctus Macharius, quod tantam vi-
deret in fratribus continentiam,
tantamque charitatem, ad acro-
ra semetipsum spiritualis vitæ ex-
tendit exercitia. Ad fidem namque
confirmadam nobis affirmatum
de eo est ab his qui ex ore eius au-
dierant, quod quodam tempore
noctis dæmon ad ostium cellule
eius pulsauit dicens, Surge abbas

Machari: & eamus ad collectam
vbi fratres ad vigilias congregan-
tur. Sed ille qui gratia Dei reple-
tus falli non poterat intellexit dia-
boli esse fallaciam: & ait. O men-
dax & veritatis inimice. Quid
enim tibi consortij, quid societa-
tis est cum collecta & congrega-
tione sanctorum? At ille. La-
tet ergo te, inquit, o Machari
quod sine nobis nulla collecta a-
gitur nullaque congregatio mo-
nachorum. Veni denique: &
videbis opera nostra. Tunc il-
le. Imperet, inquit, tibi Domi-
nus: dæmon imunde. Et con-
uersus ad orationem: petijt à Do-
mino: vt sibi ostenderet si hoc ve-
rum esset: quod gloriatus est dæ-
mon. Abijt ergo ad collectam: vbi
fratribus vigiliæ celebrabantur:
& iterum in oratione dominum
deprecatur: vt sibi veritatem ver-
bi huius ostendat. Et ecce vidit
per totam ecclesiam quasi paru-
los quosdam pueros: Æthiopes te-
tros discurrere huc atque illuc:
& velut volitando deferri. Mos
autem est inibi sedentibus cun-
ctis, ab vno dici psalmum cæ-
teris vel audientibus vel respon-
dentibus. Discurrentes ergo illi
Æthiopes pueri: singulis quibus-
que sedentibus alludebant, & sic
vbi duobus digitalis oculos com-
pressissent: statim dormitabat.
Si cui vero in os immerisissent
digitum: oscitare eum faciebant.

Vbi vero post psalmum ad orandum processissent fratres præcurrebant nihilominus singulos, & ante alium iacentem in oratione quasi mulierum specie ferebantur ante alium quasi ædificantes, aut portantes aliquid, aut diuersa quæque agentes apparebant. Et quæcunque dæmones quasi ludendo formassent hæc orantes illis in cordis sui cogitatione versabant. A nonnullis tamen vbi aliquid horum agere cœpissent, quasi vi quadam repulsi præcipites deijciabantur, ita vt nec stare qui dem prorsus, aut transire iuxta eos auderent, alijs vero etiam infirmis fratribus supra ceruices & dorsa ludebant quia non erant in sua oratione intenti. Hæc cum vidisset Sanctus Macharius ingemuit grauiter, & lachrymas profundens ad Dominum, respice (ait) Domine, & ne fileas, neque mitigeris Deus. Exurge vt dispergantur inimici tui, & vt fugiant à facie tua quoniam anima nostra repletur illusionibus. Post orationem tamen examinandæ veritatis gratia seorsum euocatis singulis quibusque fratribus, ante quorum faciem viderat dæmones diuerso habitu, & varijs imaginibus ludentes, requirit ab eis si in oratione vel ædificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diuersa, quæ vnicuique imaginata per dæmones viderat

& singuli eorum ita confitebantur in corde suo fuisse vt ille arguebat, & tunc intellectum est, quòd omnes vanæ & superflue cogitationes quas vel psalmorum vel orationum tempore vnusquisque conceperit ex illusionem dæmonum fiant: ab his autem qui omni custodia seruant cor suum tetri repelluntur Æthiopes. Deo enim coniuncta mens, vt in ipsum præcipue tempore orationis intenta, nihil alienum, nihil superfluum recipit. Aliud quoque multo terribilius addebat quod vidisset eo tempore quo fratres accedebant ad sacramenta. Vbi porrexissent ad suscipiendum palmas in nonnullorum manibus præuenientes Æthiopes carbones, deponere, corpus autem quod tradi manibus sacerdotis redire videbatur ad altare, alijs vero quos meliorum merita iuuabant, extendentibus manus ad altare longè recedere dæmones, & cum ingenti metu effugere, angelum enim Domini assistere videbat altari qui cum sacerdotis manus suam quoque manum in sacramentorum distributione exponeret. Et ex hoc iam permanit ei à Deo gratia ista, vt in vigilijs fratrum psalmorum & orationis tempore, si quis aliud aliquid secundum illusionem dæmonum in corde cogitasset, agnosceret, & accedentium ad altare, vel indignitates, vel merita eum

non

non laterent. Quodam autem tempore ambo Macharij homines Dei cum fratris cuiusdam videnti gratia iter agerent ascenderunt nauigium: quo fluvius transiri solet. In quo nauigio erant simul quidam tribuni diuites homines præponentes equos plurimos ac pueros: & multa secum ministeria habentes. Horum vnus cum videret in vltima nauigij parte vilibus indumentis atque ad omnia expeditos iacere monachos ait ad eos. Beati estis vos qui huic seculo illuditis nec quicquam ex eo inquiritis: nisi indumentum vilissimum & parcissimum victum. Tunc vnus de Macharijs respondit ad eum. Vere quidem vt dicis, qui Deum sequuntur, illudunt mundo: sed miseremur vestri: quòd vobis è contrario mundus illudit. Tunc ille compunctus super hunc sermonem: statim vt peruenit ad domum suam: derelictis omnibus vel distractis quæ habebat: & pauperibus datis: ipse Deum sequi cœpit & ad monachorum exercitia properauit. Sed & multa: vt diximus alia de operibus Sancti Macharij Alexandrini mirabilia feruntur: ex quibus nonnulla in. 11. libro Ecclesiasticæ historiæ inserta qui requiret inueniet.

*

¶ De Sancto Ammone primo Nytriae monacho.

Initium sane habitationis monasteriorum quæ sunt in Nytria sumptum tradebant ab Ammone quodam cuius animam (cum exisset de corpore) vidit ferri ad cælum sanctus Antonius sicut refert scriptura illa, quæ vitam describit beati Antonij. Hic igitur Ammon locupletibus & generosis parentibus natus est à quibus inuitus ad nuptias cogebatur. Et cum vim parentum non posset effugere: accepta virgine cum intra nuptiales thalamos conuenissent, & data eis essent cubiculi secreta silentia, alloqui puellam de pudicitia: & conseruanda virginitate cœpit & hortari, dicens, Quia corruptio sine dubio inueniet corruptionem, incorruptio vero incorruptionem sperat. Multo melius est si vterque nostrum in virginitate perduret, quàm vt alter corrumpatur ex altero. Acquiescit virgo, silentio tegitur incorruptionis thesaurus. Cum plurimo tempore solius Dei contenti testimonio Deo magis essent quam carni & sanguini coniuncti, post obitum parentum, ille quidem ad hunc vicini deserti secedit locum, virgo vero intra domum residens in breui & ipsa multitudinem virginum, & ille multitudinem monachorum congregabat. Cumque secretius reside-

E

ret in

ret in Eremo adolescens quidam, qui morfu canis rabidi in rabiem versus est, multis vincetus cathenis ad eum deducitur prosequentibus eum parentibus suis, & rogantibus pro eo. At ille. Quid (inquit) mihi molesti estis, o homines? Supra merita mea est, quod expetitis, sed tamen hoc vobis in dicare possum, quod in manibus vestris est eius sanitas. Reddite viduae bouem suam, quem furati estis, & sanus reddetur vobis filius vester. At illi extimuerunt quidem valde, quod ea quae in secreto gesta sunt non latuerunt hominem Dei. Gausi sunt tamen quod hanc eis viam salutis ostendit, & sine mora, vt reddiderunt direpta, orante homine Dei etiam iuueni sanitas redijt. ¶ Alio quoque tempore cum venissent ad eum quidam: probare volens animos ipsorum dicit dolium sibi esse necessarium, vbi aquam pro aduenientibus congregaret. Et cum polliciti fuissent perlaturus se, vnus ex ipsis graue sibi duxit, dicens periclitare posse camelum suum si ei tam graue onus imponeret. Et ait ad alterum. Tu si vis aut potes defer, ergo camelo meo parcam ne moriatur. Tunc alter ait. Mihi inquit, vt ipsi nosti camelus non est, sed asinus. Nunquid quod camelus portare non potest, valet asinus portare? At ille facito inquit, quod vis tu vi-

debis. Ego enim non interimam camelum meum. Tunc ille, ego inquit impono asino meo pondus, quod tu camelo tuo onerosum dicis, & merito homini Dei satisfaciam, quod impossibile est esse possibile. Et ita impositum dolium asino suo peruenit vsque ad monasterium hominis Dei, ita vt nec sentiret asinus se aliquid oneris portare. Quem vt vidit Ammon, bene fecisti inquit in asino deferens dolium, collega enim tui camelus mortuus est. Et regressus inuenit ita gestum, vt praedixerat famulus Dei. Sed & multa alia per eum signa Dominus ostendit. Nam & fluium Nilum cum transire vellet, & exuere se erubesceret virtute Dei subito in alteram ripam translatus dicitur. Beatus autem Antonius in summa admiratione vitae huius iustitiam, atque animi eius virtutes habuisse memoratur.

¶ De Sancto Piamone.

NON autem mihi videtur dignum etiam eius Eremitae habitatores, quae Parthenio mari adiacet, & vicina est oppido, quod Diolcho dicitur silentio praeterire. In quo vidimus quendam presbyterum admirabilem nomine Piamonem, totius humilitatis & benignitatis virum habentem etiam reue-

latio-

lationum gratiam. Denique cum quodam tempore Domino sacrificia offerret, vidit angelum Dei stantem iuxta altare, & vniuscuiusque monachorum accedentium ad altare, scribentem nomina in libro: quem tenebat in manibus, quorundam tamen nomina non scribentem. Cumque diligenter obseruasset senior, qui essent quorum nomina non scripsisset postea quam sunt completa mytheria, vnumquenque eorum seorsum vocans perscrutatur, quid eis in occulto peccati fuisset admissum & inuenit ex confessione eorum vnumquenque mortalis peccati obnoxium. Tunc hortatus est eos agere poenitentiam, & semetipsum cum eis ante Dominum prosternens die ac nocte tanquam ipse in eorum peccatis esset obnoxius flebat, & tandiu permansit cum eis in luctu & lachrymis & poenitentia, donec iterum videret eundem angelum stantem & scribentem accedentium nomina. Et postea quam omnium scripsit, tunc etiam illos ex nominibus euocantem, atque ad reconciliationem altaris inuitantem. Et vbi haec senior vidit, intellexit eorum susceptam esse poenitentiam, & sic eos altari tota cum gratulatione restituit. Hunc etiam quodam tempore ferebant a demonibus ita verberatum, vt stare aut moueri omnino de loco non pos-

set. Et cum dies adesset Dominica, & res posceret offerri sacrificium iussit se fratrum manibus ad altare portari. Vbi cum in oratione iacuisset astantem continuo vidit angelum Domini, qui stare solebat altari, & porrigentem sibi manum, atque eleuantem se de terra, & statim dolor omnis ita ab eo discessit, vt solito sanior redderetur.

¶ De Sancto Ioanne.

ERAT in ipsis locis vir Sanctus ac totius gratiae dono repletus Ioannes nomine, in quo tanta erat consolationis gratia, vt quacunque moestitia, quocunque tedio oppressa fuisset anima, paucis eius sermonibus alacritate, & laetitia repleretur. Sed & sanitatum gratia plurima ei a Deo donata est. In alijs quoque quam plurimis locis Aegypti, sparsim vidimus sanctos Dei virtutes multas, & mirabilia facientes & gratia Dei plenos, sed paucos ex multis memorauimus. De omnibus enim explicare supra vires nostras est. Nam de his qui in superiore Thebaida: id est circa ipsam Syrenem, habitare dicuntur, auditu solo comperimus, quod his pene omnibus quos vidimus, celsiores illi & magnificentiores habebant. Accedere vero ad ipsos pro rationis periculo nequimus, quia quatuor

GRANA om-

omnia illarum partium loca latro-
nibus incurserunt, illa tamen que
vltra ciuitatē Lyco sunt etiā bar-
baros patiuntur. Et ideo nullus no-
bis ad eos accessus fuit, quia re ve-
ra nec eos quos superius memora-
uimus, absq; periculo vidimus.

¶ De periculis itineris ad Eremos.

SEPTIES nanque in hoc itinere
periclitati sumus in octauo
autem sicut scriptum est, nō
obtinuit nos malum Deo nos in
omnibus protegente. Denique se-
mel per quinque dies, ac noctes
incedentes per Eremū, siti ac lasi-
tudine periclitati sumus. Alio
quoque tempore incurrimus lo-
ca, in quibus est conuallis quæ-
dam humorem ex semetipsa gi-
gnens salum, quem continuo ca-
lor solis velut hyemalem pruinā
in glaciem, ita in salem stringit,
& tanquam sudes acutas ex ipso
sale efficit, atque ita omnia illa
exasperant loca, vt non solum nu-
dos pedes vt habeamus nos, sed
& calciamētis munitos, terebret
ac fecet. In his ergo inuenti ma-
gno cum periculo vix euasimus.
Tertio cum nihilominus per Ere-
mū pergeremus, incurrimus val-
lem quandam humorem ex se-
metipsa similiter gignentem, sed
intra semetipsam eum seruātem,
cuius solum laxum & foetidum
cocno repletum transire cupien-

tes vsque ad latera descendimus.
Cumque pene ibidem in eadem
mergeremur, exclamantes ad Do-
minum vocem psalmi protuli-
mus, dicentes, Saluū me fac Deus,
quoniam intrauerunt aque vsque
ad animam meam. Infixus sum
in limo profundi, & non est sub-
stantia. ¶ Quartum pertulimus in
aquis quibusdam, quæ ex inunda-
tione fluminis Nili remanserant,
in quibus triduo continuo affli-
cti, vix euadere potuimus.

¶ Quintum periculum fuit nobis
à latronibus cum secus mare iter
perageremus, qui per decem mil-
lia passuum insequētes, nos, quos
perimere ferro non potuerant, pe-
ne exanimēs reddiderunt per fu-
gam. ¶ Sextum discrimen nobis
in ipso flumine Nilo fuit, in quo
nauigātes pene submersi sumus.

¶ Septimum in stagno quod Ma-
rethis vocabulo appellatur, ven-
to sæuente in Insulam quandam
eiecti sumus, hyeme grauissima
super nos & tempestate fluente.
Erat enim tempus, quo epipha-
niorum dies celebrantur. ¶ Octa-
uum autem fuit, quod cum ad Ny-
trix monasteria veniremus, lo-
cum quandam incidimus in quo
refluens Nili aqua residens velut
stagnum quoddā effecerat in quo
multæ bestix, præcipuè croco-
dili plurimi erant. Qui cum ad
temperiem solis exissent, resoluti
circa ora stagni iacebant, ita vt
igno-

ignorantibus nobis mortui vide-
rentur. Et cum accederemus ad yi-
dendum mirandamq; magnitudi-
nem bestiarū, quas exanimēs pu-
tabamus, continuo vt sonum pe-
dum senserūt, excitare, irruere &
insectari nos vehementer cœper-
unt. Nos autem magno cum cla-
more & metu nomen Christi in-
uocauimus, cuius misericordia

affuit, & bestix quæ contra nos
insurrexerunt, quasi ab angelo, re-
pellente, in stagnū protinus pro-
iectæ sunt. Nos autem cursu con-
cito ad monasteria festinauimus
gratias agentes Deo nro, qui nos
de tātis periculis liberauit, & tan-
ta nobis ostendit miracula. Ipsi
gloria & honor & potestas & im-
perium, in secula seculorū Amen.

¶ Finit vita & conuersatio Sanctorum Patrum Ægyptiorum, & qui
in Scythia & Thebaida morabantur, quemadmodum beatus

Hieronymus multo labore conspexit, & relata à fide

dignis audiuit, & diligenter conscripsit.

INCIPIVNT GESTA SANCTORVM PA-

trum Ægyptiorum Scythiæ & Thebaidæ, quæ beatus Hierony-
mus authenticè conscripta reperit, & è Græco fideliter in Latinum
num transtulit, imo etiam ab alijs translata in unum collegit.

¶ Prologus beati Hieronymi presbyteri in vitam Sancti
Pauli primi Eremitæ.

INTER multos sæpe dubitatum est, à quo patissimum mona-
chorum Eremus habitari cœpta sit. Quidam enim altius repe-
tentes à beato Helia & Ioanne principia sumpsisse dixerunt
quorum & Helias plures nobis videtur fuisse quam monachus
& Ioannes ante prophetare cœpisse quam natus esse. Alij au-
tem in quam etiam opinionem vulgus omne consentit, asserunt Antonium hu-
ius propositi caput, quod ex parte verum est. Non enim tam ipse ante omnes
fuit, quam ab eo omnium imitata sunt studia. Amathas vero & Macharius
discipuli Antonij, è quibus superior corpus magistri sepeliunt, etiam nunc af-
firmant Paulum quandam Thebeum principem rei istius fuisse: sed non nomi-
nis quam opinionem nos quoq; probamus. Nonnulli & hæc & alia prout vo-
luntas tulit, in certant subterraneo specu erinitum calcaneo tenus hominem,
& multa alia profectū orosum est incredibilia fingentes: quorum quæ impu-
dens mendacium fuit, repellenda quidem eorum sententia videtur. Quæ
E 3 de An

de Antonio tam Græco quàm Romano stylo diligenter memoriæ traditū est; pauca de Pauli primi Eremitæ principio, & sine scribere disposui, magis quia res omīssa eras, quàm fretus ingenio. Quomodo vitæ in media ætate vixerit, aut quas Satana pertulerunt insidias nulli hominum compertum habetur.

¶ Incipit vita Sancti Pauli primi Eremitæ.

Ubi Decio & Valeriano persecutoribus: quo tempore Cornelius Romanus, Cyprianus Carthagine felici, cruore damnati sunt, multas apud Ægyptū & Thebaidam Ecclesias tempestas sæua populata est, voti tunc Chriani erat pro eo nomine gladio percuti. Verū hostis callidus tarda ad mortē supplicia cōquirens animas quæ rebat iugulare, non corpora. Et ut ipse q̄ ab eo passus est. Cyprianus ait volētibus mori nō permittebatur occidi. Cuius ut crudelitas notior fiat, duo memoriæ causa exēpla subiicimus. Perseuerantem in fide martyrem, & inter equuleū flammamq; victorem iussit inelle perungi & sub ardētissimo sole, ligatis post tergum manibus reponi, scilicet ut muscarū aculeis cederet, qui ignitas sartagine ante superasset. Alium iuuenili ætate florentem in amoenissimos hortulos præcepit adduci, ibique inter candentia lilia, & rubētes rosas euleni murmure iuxta serperet: rinulus, & molli sibilo arborum folia ventus stringeret super fratum plumis lectulū resupinari iussit,

& ne se inde posset excutere blādis fertorū nexibus irretitū relinquere. Quo cū recedentibus cunctis miseretrix speciosa venisset, cœpit delicatis stringere colla cōplexibus & quod dicto quoque scelus est, manibus atrectare virilia, ut corpore in libidinem cōcitatato se victrix impudica superiaceret. Quid ageret miles Chri aut quo se cōferret nesciebat, quē tormenta non vicerant ne superaret abominata voluptas. Tandē cœlitus inspiratus, præcisam mordicus linguā in osculantis se faciē expuit, ac sic libidinis sensum succidēs doloris magnitudo præripuit. ¶ Per idē ergo tēpus quo talia gerebant apud inferiorē Thebaidā cū sorore iam viro tradita post mortē amborum parentū in hæreditate locupleti Paulus relictus est annorū circiter sedecim, literis tã Græcis quam Ægyptiacis apprimē eruditus, māsueti animi, Deum valde amans. Sed dū persecutionis detonaret procella, in villam remotiorē & secretiorē recessit. Verum, quid pectora humana non cogis auri sacra fames? Sororis maritus cœpit prodere velle quem celare debuerat. Nō illum ut affolet vxo ris lacrymę, nō cōmunio sanguinis,

nis, nō spectās cūcta ex alto Deus à scelere suo reuocat. Aderat, instabat, crudelitate quasi pietate utebat. Quod vbi prudentissimus adolescēs intellexit, ad montiū se creta cōfugiens, dū persecutiōis finē præstolaretur, necessitatē involūtātē vertit, ac sic paulatim p̄gre diēs, rursumq; tantundē subsistēs, atq; idē sæpius faciēs reperit saxosum montē, ad cuius radices haud grādis spelunca lapide claudebat. Quo remoto ut est cupiditas hominū auidius occulta cognoscere animaduertit intus nō grande vestibulū. Quod aperto desuper cœlo, patulis diffusa ramis, vetus palma cōtexerat, fontem lucidissimū ostendēs, tm̄modo foras eadē cōtinuo quæ genuerat terra sorbebat. Erant præterea per extensum mōtem nō pauca habitacula, & in quibus scabrę iam incudes, & mallei (quibus pecunia furtiua signabatur) videbātur. Hunc locū Ægyptiorum literæ ferunt furtiuā monetæ officinā fuisse, ea tēpestate qua Cleopatraz iunctus Antonius est. Igitur adamato & quasi à Deo sibi oblato habitaculo, omnē ibidem in orationibus & solitudine duxit ætatem, cibum & vestimentū palma præbebat. Quod ne cui impossibile videatur, Iesum testor & sanctos angelos eius, in ea parte Eremitæ, quæ iuxta Syriam Sarracenis iungitur, & vidisse me monachos & videre è quibus

vnus triginta iam per annos clausus, ordeaceum panem manducabat, & lutulētani aquam bibebat. Alter in cisterna veteri quam gentili sermone Syri gubra, alias gippum vocant, quinque caricis per singulos dies sustentabatur. Hæc incredibilia videntur his qui non crediderint omnia possibilis esse credentibus. Sed ut ad id redeam unde digressus sum: cum iam centesimo tertio decimo ætatis suæ anno beatus Paulus cælestem vitam in terris ageret, & nonagenarius in alia solitudine moraretur Antonius ut ipse asserere solebat hæc in mentem eius cogitatio incidit nullum ultra se meliorem monachorum in Eremito concidisset. At illi per noctem quiescētū reuelatum est esse alium interiorius multo se meliorem ad quem videndum deberet properare. Illico erumpente luce venerabilis senex infirmos artus baculo tegente sustentans cœpit ire velite quo nesciebat. Et iam media dies coquente desuper sole feruebat, nec tamen à cœpro itinere deducebatur, dicēs, Credo in Deum meum, quod seruum suum quem mihi promisit ostendet. Nec plura his, interea conspicatur hominem equo mixtū, cui opinio portarum centauri vocabatur, incedit. Quo viso saltitans impresiq; in signum frontem. Insequi ro (inquit) quia nam in parte Dei

seruus hic habitat. At ille barbarū nescio quid infrendens & frāgēs potius verba quā proloquens, inter horrentia ora fatis blandū quē sicut alloquiū & cum dextræ manus protensione cupitum indicat iter, ac si per patētes cāpos volitādo transmittens se in fugā ex oculis mirātis euanuit. Verū hoc vtrū diabolus ad terrendū eum simula uerit, an vt solet Eremus, mōstruorum ferax animalīū, istā quoq; gignat bestiā incertum habemus. ¶ Stupēs itaq; Antonius & de eo quod viderat secum voluens, vterius progrediebatur. Nec mora inter saxorum cōnallem aut grandē homunculum videt, adūncis naribus, fronte cornibus asperata: cuius extrema pars corporis, in caprarum pedes desinebat. Ad hoc spectaculum Antonius scutum fidei & loricā spei bonus præliator arripuit nihilominus memoratū animal palmarum fructus eidem ad viaticū quasi parris obfides offerebat. Quo cognito, gradū prescit Antonius & quisnā esset interrogans hoc ab eo responsum accepit. Mortalis ego sum & vniusex accolis Eremi, quos vario delusa errore gētilitas faunos & satyros & incubos colit, legatiōe fungor gregis mei. Precamur vt pro nobis cōmune dñm depreceris, quē pro salute mundi dñm venisse cognouimus: nā in vniuersa terrā exiuit somus eius. Talia eo loquen-

te, lōgeius viator vbetim lachrymis faciem rigabat, quas magnitudo lætitiæ indices cordis effuderat. Gaudebat quippe de Christi glōria, & de interitu Satanæ, simūlq; admirans q. eius possit intelligere sermonem: & baculo humum percutiens, aiebat. Væ tibi Alexādria, quæ pro Deo portēta veneraris, væ tibi ciuitas meretricis in quā totius orbis dæmonia cōfluxere. Quid nunc dictura es Bestiæ Chrīn loquūtur, & tu pro Deo portēta veneraris. Nec dum verba cōpleuerat, & quasi pennigero volatu petulcum animal au fugit. Hoc ne cui ad incredulitatē scrupulum moueat, sub rege Constantino vniuerso mundo teste defenditur. Nam ad Alexandriam istiusmodi homoviuus perductus magnum populo spectaculū præbuit, & postea ne cadauer exanimē calore ætatis dissiparetur, sale infusum ad Antiōchiā, vt ab imperatore videretur, allatum est. ¶ Sed vt propositū persequare, Antonius cœpta regione pergebat, feratū tantū velligia intuens & Eremi latam vastitatem, quid ageret quo verteret gradū, nesciebat. Iam altera fluxerat dies restabat vnum, vt deserit se à Christo non posse cōfideret. Perseuerans de quibus in orationibus exigit, tenebras & sub nubia adhuc licentō longē dūctur lupan. sitis ardoribus & helantō, ad radices montis ite-

pere.

pere. Quam secutus est oculis, & iuxta speluncā, cum fera abijisset, accedēs cœpit intropiscere, nihil curiositate proficiente, tenebris auferētibus visum. Verum (vt scriptura ait) perfecta dilectio foras mittit timorē, suspenso gradu & anhelitu tēperato, callidus explorator ingressus est, ac paulatim progrediens sæpiusq; subsistens sonum aure captabat. Tandē per cæcæ noctis horrorem procul lumen intuitus, dum audius prope rat offensus pede lapidem in strepitum cōcitabat. Post cuius sonitum beatus Paulus ostiū quod patebat, claudens fera obfirmavit. Tunc vero Antonius præforibus corruens, vsq; ad sextā & eo amplius horam aditum precabatur, dicens, Quis sim, vnde & cur venerim nosti. Scio me non mereri cōspectū tuum, tū nisi videro, nō recedā. Qui bestias suscipis, hominem cur repellis? Quæsiui & inueni. Pulso vt aperiatur mihi. Quod si nō impetro: hic moriar antepostes tuos, certē sepelies vel cadauer meum. Talia perstabat memoratus fixusq; manebat. Ad quem responsum Paulus ita reddidit heros. Nemo sic petit, vt minetur. Nemo cum lachrymis calumniā facit & minaris si nō recipiam te, cum moriturus adueneris. Sic ardens patefecit ingressum. Quo aperto, dum in mutuos miserētur amplexus, proprijs se salutare cœ-

perunt nominibus, gratiæ dño in cōmune ab eis referuntur. Et post sanctum osculum, residens Paulus cum Antonio, ita exorsus est. Et quem tanto labore quæ sisti puitibus senectute mēbris operit in culta canicies. En vides hominem in puluerē mox futurum. Verum quia charitas omnia sustinet, narra mihi quæ so quomodo se hominū genus habeat. An in antiquis vrbibus noua tecta cōsurgāt quomundus regatur imperio. An super sint aliqui qui dēmonū errore decipiantur. Inter has sermocinationes suspiciunt alitem coruum in ramo arboris cōsedisse. Qui inde leuiter subuolans, integrū panem ante mirātium ora deposuit. Post cuius abcessum, eia, inquit, Paulus: dñs nobis prædium misit. Verè pius, verè misericors. Sexaginta iam anni sunt quod dimidij semper panis fragmenta accepi, verum ad aduentum tuum militibus suis Christus duplicauit annona. Igitur in Deum gratiarū actio ne celebrata, super vitrei fontis marginē vterq; cōfedit. Hinc vero quis frangeret panē orta cōtentio pene diem duxit in vesperū. Paulus more cogebat hospitij, Antonius iura refellebat ætatis. Tandem cōsiliij fuit, vt apprehēso è rogatione pane, dum ad se quisq; nititur, pars sua remāsit in manibus. De hinc paululum aque proni in fonte ore lambunt & immolan-

tes Deo sacrificiū laudis; noctem transegere vigilijs. Cūq; iam esset terris redditus dies; beatus Paulus ad Antonium sic locutus est. Olim te frater in istis regionibus habitare sciebā, olim conseruum meū mihi pmiserat dñs. Sed quia iam dormitiōis tēpus aduenit, & quod semper cupierā dissolui, & esse cū Christo, peracto cursu superest mihi corona iustitię tu misus à dño es, qui humo corpusculum tegas, imo terrā terrę reddas. His Antonius auditis, flens & gemens ne se defereret, atq; vt comitem talis itineris acciperet, precabatur. Et ille. Nō debes inquit querere quę tua sunt, sed quę aliena. Expedit quidē tibi sarcina carnis abiecta agnum sequi, sed & cęteris expedit fratribus, vt tuo adhuc instituātur exemplo. Quāobrem perge quęso (nisi molestum est) & pallium quod tibi Athanasius Episcopus dedit, ad obuoluēdum corpusculū meū defer huc. Hoc autem beatus Paulus rogauit, non q̄ magnopere curaret, vtrum tectum putresceret cadauer an nudum, quippe qui tanti tēporis spatium cōtēctis palmarū folijs vestiebatur, sed vt à se recedēti, moeror suę mortis alleuaretur. Stupefactus Antonius q̄ de Athanasio & de pallio eius audierat quasi Christum in Paulo videns, & in pectore eius Deum venerās vltra respōdere nihil ausus est, sed cum silen-

tio lachrymās, ex osculatis eius oculis manibusq; ad monasterium, quod postea à Sarracenis occupatum est, regrediebatur. Neq; vtrogressus sequebantur animum, sed cum corpus inane ieiunijs seniles etiā animi frangerent animo vincebat ætatem. Tandem defatigatus & anhelans, ad habitaculum suum; confecto itinere peruenit. Cui cum duo discipuli, qui ei iam lōgæuo ministrare cœperant, occurrissent dicentes, Vbi tādium moratus es pater, respōdit, Væ mihi peccatori, qui falsum monachi nomen fero. Vidi Heliam & Ioānem in deserto, & verē in paradiso, Paulum vidi. Ac sic ore cōpresso, & manu verberans pectus, à cellula pallium protulit. Rogantibusque discipulis, vt plenius quidnam esset rei exponeret, ait, Tempus loquendi & tempus tacendi. Tunc egressus foras, & nec modi cum quidem cibi sumens, per viā qua venerat, regrediebatur. Illum sitiens, illum videre desiderans, illum oculis, ac mente cōplectens, timebat enim quod euenit, ne se absente debitum Christo spiritū redderet. Cumq; iam dies illuxisset alia, & trium horarum spatium iter remaneret vidit inter angelorum cateruas, & inter prophetarum & Apostolorum choros, nixuo Paulum candore fulgentem in sublimē conscendere. Et statim in faciem procidens fabulum capi-

piti

piti suo superiaciebat, plorās atq; eiulās. Cur me inquit Paule dimittis. Cur abis infalutatus. Tā tardē notus quā cito recedis. Referebatque postea beatus Antonius tanta se velocitate quod reliquam erat vię cucurrisse vt instar auis preuolaret. Nec immerito. Nā introgressus speluncā vidit genibus cōplicatis erecta ceruice: extensisq; manibus in altum corpus exanime, ac primum & ipse viuere cum credens pariter & orabat. Postquam verō nulla vt solebat suspiria precantis audiuit in flebile osculum ruens, intellexit q̄ etiam cadauer sancti viri Deum (cui omnia viuunt) officio gestus precaretur.

¶ Igitur obuoluto & prolato foras corpore, psalmis quoq; ex christiana traditione cantatis, cōtristabatur Antonius, q̄ sarcinum quo terrā foderet nō habebat. Fluctuās vario mentis æstu, & secum multa replicans si ad monasterium reuertar quatridui iter est, si hic maneam, nihil vltra proficiam. Moriar ergo vt dignum est & iuxta bellatorē tuum Christe ruens extremum alitum fundam. Talia eo animo volente, ecce leones duo ex interioris Eremiti parte concurrentes, volantibus per colla iubis ferebantur. Quibus aspectis, primo exhorruit, rursusq; ad Deum mentem referens, quasi columbas videret, mansit intrepidus. Et illi quidē directo cursu ad cada-

uer beati senis substiterunt adultibusque caudis circa eius pedes accubere fremitu ingenti rugiētes, prorsus vt intelligeret eos plangere quomodo poterant. Deinde haud procul cœperunt humum pedibus scabere arenamq; certatim egerentes, vnus hominis capacem locum effodere, & statim quasi mercedem pro opere postulaturi, cum motu aurium ceruice deiecta ad Antonium perrexerunt, manus eius pedesque lingentes, vt ille animaduerteret benedictiones eos à se deprecari. Nec mora in laudatione Christi effusus, quod eum muta quoque animalia sentirent, ait. Domine sine cuius nutu nec folium arboris defluit ne vnus passer ad terram cadit, da illis sicut tu scis. Et manu annuens vt abirent, imperauit. Cumque illi recessissent sancti corporis oneri seniles curuauit humeros, & deposito eo in fossam desuper humum congregans tumulum ex morē composuit. Postquam autem dies illuxerat alia, ne quid pius hæres ex intestati bonis non possideret tunicam eius sibi vendicauit, quam in sportarum modum de palmæ folijs sibi ipse contexuerat. Ac sic ad monasterium reuersus discipulis ex ordine cuncta replicauit, diebusq; solennibus Pascha vel Pentecostes semper Pauli tunica vestitus est. ¶ Libet in fine opu-

opusculi interrogare eos qui patrimonialia sua ignorat, qui domos marmoribus vestiunt: qui vno lino villarum insunt prædia huic seni nudo quid vnquam defuerit. Vos ex gemma bibitis, ille vero cauis manibus satisfecit naturæ. Vos in tunicis aurum textitis: ille nec vilissimè quidem vestri mancipij indumentum habuit. Sed è contrario illi pauperulo paradifus patet: vos auratos gehenna suscipiet. Ille Christi vestem licet nudus seruauit: vos vestiti sericis indumentum Christi perdidistis. Paulus vilissimo opertus puluere iacet resurrecturus in gloriâ: vos operosis faxis sepulchra premunt: cum vestris opibus fortassis arsurus. Parcite quæso vos parcite saltem diuitijs quas amatis. Cur mortuos vestros auratis obuoluitis vestibus. Cur ambitio inter luctuslachrymasque non cessat? An cadauera diuitum nisi in serico putrefeere nesciunt? Obsecro quicunque hæc legeris: vt Hieronymi peccatoris memineris, cui si Dominus optionem daret: multo magis eligeret tunicam Pauli cum meritis eius: quam Regum purpuram cum regnis suis.

Incipit prologus Euagrii presbyteri ad Innocentium episcopum invitam beati Antonij abbatis.

Presbyter Euagrius Innocentio charissimo filio in Domino salutem. Ex alia in aliam

linguam ad verbum & expressa translatio sensus operit: & veluti lætum gramen fata strangulabat. Dum enim casibus & figuris seruit oratio: quod breui poterat iudicari sermone: longo ambitu circumacta vix explicat. Hoc igitur ego vitans vitam beati Antonij te petente transposui: ita vt nihil desit ex sensu cum aliquid desit ex verbis. Alij syllabas aucupentur & literas, tu quære sententiam.

Incipit præfatio Athanasij episcopi in vitam sancti Antonij monachi.

Athanasius episcopus ad peregrinos monachos. Optimum fratres iniistis certamen. Aut equari Aegyptijs monachis, aut superare nitentes virtutis instantia. Etenim apud vos iam plurima sunt monasteria, monachorum quoque nomen est celebre. Et hanc voluntatem vestram iuste quisque mirabitur, orationibusque vobis optatum Deus tribuet effectum. Quoniam igitur exegistis à me vt vobis scriberem de cõuersatione beati Antonij, vobis lentibus discere quemadmodum cõeperit, qui vobis fuerit ante sanctum propositum, qualem etiam habuerit terminum vitæ, & si vera sint ea quæ de ipso fama dispersit: vt ad eius æmulationem atque exemplum vos instituere possitis magna cum lætitia susceperit vestri chari-

charitatis imperium mihi etenim imperium ingens lucrum est atque vtilitas hoc ipsum, quod recordor Antonij & vos cum admiratione audientes scio eius propositum cupere sectari, perfecta est siquidem ad virtutem via Antonij scire quis fuerit. Ergo vt breuiter dicam ex omnibus quæ de eo referentur sermo iactauit credite, & minima vos existimate audisse de maximis, quia non ambigo nec eos omnia potuisse cognoscere: cum & ego rogatus à vobis quantacunque per Epistolam significauero, non æqualia sim eius meritis narraturus. Sed & vos omnes huic nauigantes studiose percunctamini quo singulis quæ norunt referentibus, congrua dignaque tanti hominis relatio compleatur. Disponebam itaque postlectionem literarum vestrarum aliquos ad me monachos inuitare, & maxime eos qui crebro ad eum ire consueuerant, vt plenius aliquid addiscens, munera vobis maiora transfunderem. Sed quoniã & nauigationis tempora labebantur, & literarum portitor vehementissimè festinabat, ideo ea quæ & ipse noueram (frequenter enim eum visitauit) & quæ ab eo didici qui ad præbendam ei aquam non paululum temporis cum eo fui, dilectioni vestræ indicare propero utroque curam veritatis habens, vt neque plus aliquis audiens mi-

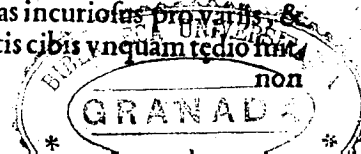
raculorum congestionem non credat, nec rursus meritis eius inferiora cognoscens non putet dignum esse miraculo protanti nominis viro.

Explicit Prologus.

INCIPIT VITA SANCTI Antonij Abbatis ab Athanasio Episcopo Alexandrino conscripta. Et ab Euagrio presbytero & Græco in latinum translata, atque à beato Hieronymo huic libro inserta.

IGIT VR Sanctus Antonius nobilibus religiosisque parentibus natus in Aegypto oriundus fuit, tanta suorum, & sua nutritus cura, vt nihil aliud præter parentes domumque cognosceret. Et cum iam puer esset non se literis erudiri, non ineptis infantium iungi passus est fabulis, sed Dei desiderio flagrans, secundum quod scriptum est, innocenter habitabat domum. Ad ecclesiam quoque cum parentibus sæpe conueniens, nec infantum lasciuias, nec puerorum negligentiã sectabatur, sed tantum ea quæ legebantur auscultans, vt litate præceptorum vitæ institutione seruabat, non suis, vt solet illa ætas incuriosus pro varijs & delicatis cibus vnquam tedio fuit.

non esse mollioris blandimenta festatus est: his solum quæ dabantur contentus, nihil amplius requisiuit. ¶ Post mortem autem parentum annorum circiter decem & octo seu viginti cum sorore admodum paruula derelictus est, & domus & sororis honestam curam gerebat. Nec dum vero sex fluxerant menses quibus ad Ecclesiam ut solebat, accurrens recordabatur quomodo & Apostoli omnibus spretis secuti fuissent saluato rem, & multi, ut legitur in Actibus Apostolorum, facultatibus suis venditis, pretia ad pedes eorum detulissent egentibus partienda queque aut quanta spes ipsidem reposita esset in cælis. Talia secum voluens intrauit Ecclesiam, & accidit ut tunc Euangelium legeretur, in quo Dominus dicit ad diuitem. Si vis perfectus esse, vade vende omnia tua quæcumque habes & da pauperibus, & veni & sequere me & habebis thesaurum in celo. Quo audito quasi diuinitus humilissimi ante memoriam concepisset, & veluti propter se hæc esset scriptura recitata, ad se dominicum traxit imperium, statimque egressus possessionem quam habebat dimisit. Rure autem erant ei trecen- ti iugeres, & valde optimi, quos vicinis largitus est, ne in aliquo aut sibi aut sorori molestia gigneretur. Cætera vero quæ in mobili- bus possidebat, vniuersa vendidit

& aggregato non exiguo pretio in digentibus dedit, paruis ob sororem reseruatis, quæ sexu & ætate videbatur infirmior. ¶ Rursus autem Ecclesiam ingressus, cum audisset Dominum in Euangelio dicentem, Nolite cogitare de crastino relicta quoque portionem pauperibus distribuit: neque se versari passus est domi, sed sorore fidelibus ac noctis virginibus commendata ut ad carum triretur exemplum ut ipse iam omnibus seculi vinculis liber, asperum atque arduum arripuit institutum. Nec dum autem tam crebra erant in Ægypto monasteria, neque omnino quisquam aliquam solitudinem nouerat, & quicumque in Christi seruitute sibimetipsum prodesse cupiebat, non longe à sua villula separatus instituebatur. ¶ Erat igitur in agello vicino senex quidam vitam solitariam à prima festatus ætate, hunc Antonius cum vidisset, æmulatus est ad bonum. Et primo quidem incipiens etiam ipse in locis paululum à villa remotioribus manebat, exinde autem si quem vigilantem in hoc studio copererat, procedens quærebatur ut apud prudentissimam, nec ad habitaculum suum ante remeabat nisi eius quem cupiebat, frueretur aspectibus, & sic tanquam munere mel- lis accepto abibat ad sua, tali ibidem institutus exordio. Cumque per dies singulos ita animum roboraret, ut nec opum patrum, nec suorum meminisset affinium, omne etiam

deside-

desiderium & sollicitudinem erga id quod coperat, ut exercebat, operabatur manibus suis sciens scriptum esse, qui non operatur non manducet. Mercedem sanè operis sui pretio panis excepto, egentibus largiebatur. Orabat frequenter, quippe qui didicerat quod oportebat sine intermissione dominum rogare. ¶ Auditioni etiam scripturarum ita studium commendabat, ut nihil ex eius animo laboretur, sed vniuersa Domini præcepta custodiens memoriam pro libris haberet. Sic suam vitam instituens ab vniuersis fratribus puro diligebatur affectu, & omnibus ad quos spiritali studio discendi pergebat: obediens proprias singulorum gratias hauriebat, huius continentiam, iucunditatem illius festabat: istius lenitatem, illius vigilias, alterius legendi æmulabatur industriam. Istum ieiunantem, illum humiliter quiescentem mirabatur. Alterius patientiam, alterius mansuetudinem predicabat. Omnium quoque vicariam erga se retinens charitatem, atque vniuersis virtutum partibus irrigatus ad sedem propriam rediebat. Ibi secum vniuersa pertractans, omnium in se bona nitebatur exprimere. Neque vero aduersum coæuos aliquando mouebatur, sed ea tantum flamma egregio viro crescebat in pectore, ne secundus cuiquam in predictis operibus inueniret. Et hoc

ita faciebat ut cum omnes gloria anteiret, omnibus tamen charus esset. Nam & vicini monachi, ad quos sæpe veniebat, Antonium videntes deicolam nuncupabant, indurisque naturæ vocabulis quidam ut filium alij ut fratrem diligebant. ¶ Dum hæc gereret Antonius, quibus omnium in se prouocaret affectum, inimicus nominis Christiani diabolus, impatienter ferens tantas in adolescente virtutes veteraniseum aggressus est fraudibus, & primo quidem tentans, si quo modo posset ab arrepto eum instituto detrahere. Immittebatur ei memoriam possessionum, sororis defensionem, generis nobilitatem, amorem rerum, fluxam seculi gloriam: esse variam delectationem, & reliqua vitæ remissionis blandimenta, postremo virtutis arduum finem & maximum perueniendi laborem, nec non corporis fragilitatem, suggererebat & ætatis spatia prolixa, prorsus maximam ei cogitationum caliginem suscitabat, volens eum à recto proposito reuocare. ¶ Postquam autem diabolus orationibus eius ad Deum per passionis fidem se intellexit elidit, consueta aduersum omnes adolescentes arma arripiens, nocturnis eum inquietabat illecebris. Per dies etiam tam apertis in eum telis iruebat, ut nullus ambigeret, quin Antonius contra diabolum dimicaret. Nam & ille cogitationes fordi-

fordidas conabatur inferere, & hic eas oratu submouebat assiduo. Ille titilabat sensus naturali carnis ardore, hic vigilijs & ieiunijs corpus omne vallabat. Ille per noctes in pulchræ mulieris vertebatur ornatum, nulla omit- tens figmenta lasciuix, hic vltrices gehennæ flammæ, & dolorem vermîs recordans ingestæ sibi libidini opponebat. Ille lubricum adolescentiæ iter & ad ruinam facile proponebat, hic æterna futuri iudicij tormenta considerans: illæsam animæ puritatem per tentamenta seruabat. Ista autem omnia ad confusionem diaboli fiebant. Qui enim similem se Deo fieri posse existimabat, nunc ab adolescente miserrimus vincebatur: & qui contra carnem & sanguinem sæuiebat, ab homine qui carnem portabat, elusus est. Aduuabat enim seruû suum Dominus, qui nostri gratia carnem suscipiens victoriam corpori contra diabolum largitus est: vt singulis ita certantibus apostolicum licere proferre sermonem, non ego autem, sed gratia Dei mecû.

¶ Postremo cum nec hoc argumento destruere posset Antonium draco teterrimus, & videret se semper ab eius cogitationibus superari: secundum quod scriptum est, stridens dentibus & vultans, qualis est merito: talis apparebat & vultu, puer horridus

atque niger: ad eius se genua pro- uoluens, humana voce deflebat dicens, Multos seduxi, plurimos de cepi: nunc autem vt à cæteris sanctis: ita & tuo labore sum prostratus. Quem cum interrogasset Antonius quisnam esset qui talia loqueretur. Ego sum fornicationis amicus, ego multimoda turpitudinis aduersum adolescentes armatus: hinc & spiritus fornicationis vocor. Quantos pudice viuere disponentes se felli quot tenuiter incipientes ad sordes pristinas redire persuasi. Ego sum propter quem propheta lapsos increpat dicens, Spiritu fornicationis seducti estis, & re vera per me illi fuerant supplantati. Ego sum qui te ipsum sæpe tentauit: & semper repulsus sum: cum hoc Christi miles audisset gratias agenti Deo, & largiore aduersus inimicum confortatus audacia ait. Multum ergo despicabilis multumq; contemptus es, nam & obscuritas tua: & etas infirmarum signa sunt rerum. Nulla mihi iam de te cura est. Dominus mihi auxiliator est: & ego exultabo super inimicos meos. Et statim ad vocem canentis phâtafma quod videbatur, euanuit. ¶ Hæc autem Antonij contra diabolum fuit prima victoria, imo virtus in Antonio saluatoris, qui peccatum in carne condemnauit: vt iustificatio legis in nobis compleretur, quia non secundum

dum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Sed neque Antonio vincendi securitatem dedit vnus triumphus, nec diaboli semel fractæ defecere vires. Nam & iste, vt leo rugiens quærebat aditum per quem posset irrumperre, & ille scripturarum doctus eloquio, non ignorabat multas esse dæmonum captiones. Propter quod solerti propositum labore seruabat, consideras, quia posset Satanas in carnis colluctatione superatus, nouarum aduersus se artium machinas commouere. Id circo magis ac magis subiugabat corpus suum ne vincens alia in alijs vinceretur. Disponens igitur duriori se vitæ lege constringere, cum omnes infatigabilem adolescentis mirarentur instantiam cunctum toleranter ferebat laborem: quia voluntarię seruitutis, lōgo in Dei opere studio consuetudinem in naturam vertebat. Inedia autem & vigiliarum, in tantū patiens erat, vt plus faceret quam ab vllo per illum posse fieri crederetur. Pernoctabat in oratione sapissimè, edebat semel in die, post solis occasum. Nonnunquā biduo triduoque sic permanens, vt vix quarta demum die cibum vellet accipere. Sumebat vero panem & salein, potumque aquæ paruum de carnibus vero & vino tacere melius puto, quàm quicquam dicere: quia nec apud plu-

rimos quidem monachorū istius modi escæ in vsu habebantur. Quicquid autem sic membra concedens, vt iunco contexto atq; cilicio vteretur. Nonnunquam etiam super nudum humi iacens, sine stramine permanebat, vnguenta penitus repudians. Dicebat enim minime posse vtentium, & præcipue iuuenum corpora roborari, si olei essent perunctio mollita, oportere vero asperos carni labores imperare, secundum Apostoli præceptum dicens: quando infirmor, tunc fortior sum. Asserebatque sensum animi sic posse reuiuiscere, si corporis fuissent impetus fatigati. Vnde nec temporum longitudine laborum merita pensabat, sed amore & famulatu spontaneo semper tanquam in principijs constitutus, ad profectus metus desiderium concitabat. Nouisq; cupiens augere præterita, supra memorati doctoris sermonum recordabatur, qui ait, Præterita obliuiscens, & in futurum conualescens. Meminerat quoque Helix prophetæ dicens, viuit Dominus cui adsto hodie ante ipsum, & dislerebat cur hodie esset appositum quia non computabat Helias præteritū tempus, sed tanquam quotidie in certamine constitutus, talem se præbere cupiebat qualem sciebat dignum Dei esse conspectibus purum corde, & paratū obedire vo-

luntati eius. ¶ Igitur sanctus Antonius secum reputans oportere Dei famulum ex instituto magni Heliae exemplum capere, & ad illud speculum vitam suam debere componere, ad sepulchra longè à villa constituta secessit, vni de cognatis mandans vt statutis diebus sibi alimenta deferret. Et cum in vna memoria supradictus frater eum clausisset, solus ibidem morabatur. ¶ Metuens ergo diabolus ne accessu temporis Ereniū quoque habitare faceret, ita eum aggregatis satellitibus suis varia cede lacerauit, vt doloris magnitudo & motum auferret & vocem. Nam & ipse postea referebat vulnere fuisse tam graua, vt vniuersa hominum tormenta superaret, sed Dei prouidentia qui nunquā in se sperantibus deest, conseruauit eum. Alio die is quem supra diximus frater aduenit, cibos deferens quos ei deferre consueuerat, atque eum iacentem in terra semimortuum, fractis foribus inuenit. Quem impositum humeris ad villulæ domicilium reportauit. Quo audito ingens vicinorum, atque affinium multitudo concurrens, tristi in medio posito funeri debitum reddebat officium, & iam in media noctis parte transgressa, cum iam opportunus & gratus perisigiles omnium oculos vicerat sopor, Antonius (anima paululum redeunte)

suspirans eleuauit, caput cæteris vero alta quiete prostratis, eum à quo delatus fuerat vigilare conspexit, eumq; nutu aduocans obsecrauit vt nullo penitus excitato ad pristinum se referret habitaculum. Relatus ergo iuxta consuetudinem solus iterum permanebat & stare quidem propter recentes plagas non poterat, orans vero prostratus post orationem clara voce dicebat. Ecce adsum ego Antonius, non fugio vestra certamina etiam si maiora faciatis, nullus me separabit à charitate Christi. Pallebatque dicens, Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Talia eo docente, bonorum hostis diabolus admiratus, quod post tot verbera ausus fuisset reuerti, congregatis canibus suis & proprio furore se lanians, videtis (ait) quia nec spiritu fornicationis, nec corporis doloribus superatus, tam audacter lacessit. Omnia arma corripite, acrius nobis impugnandus est sentiensque debet scire quos prouocet. Dixit & adhortantis vocem audientium turba consensit, quia innumeras & diuersas habet diabolus artes nocendi. Sonitus igitur repentinus increpuit, ita vt loco funditus agitato, & parietibus patefactis multifaria dæmonum exiit de turba se funderet, nam & bestiarum & serpentium formas induentes omnem protinus locum

cum replere phantasijs, leonum, taurorum, laporum, aspidum, serpentum, scorpionū, nec non & pardorum, atque vrsorum. Hæc singula secundum suam fremebant naturam. Rugiebat leo occidere volens, taurus mugitu & cornibus minabatur. Serpentes sibilo personabant. Luporum impetus inhiabat. Pardus discolor auctoris sui calliditates varias indicabat. Truces omnium vultus & voris horridæ dirus auditus. Antonius flagellatus atque confossus, sentiebat quidem asperiores corporis dolores, sed interior durabat mente perisigili. Et licet gemitum vulnera carnis exprimerent. Sensu tamen idem manens quasi de inimicis ludebat, loquebatur si virium, aliquid haberetis, sufficeret vnus ad prælium. Sed quoniam Domino vos eneruante frangimini, multitudine tætatit inferre terrores, cum hoc ipsum infirmitatis indicium sit, quod irrationabiliam, formas induitis bestiarum. Rursumque confidens, aiebat, si quid valetis. Si vobis in me potestatem Dominus dedit, ecce præsto sum, deuorate: si vero non potestis, cur frustra nitimini. ¶ Signum enim crucis & fides ad Dominum, inexpugnabilis nobis murus est. ¶ Multa contra Sanctum Antonium minantes fremebant dentibus suis, quod nullus eorum

tentamenta sequeretur effectus. Sed maxime e contrario gigneretur illulio. Non oblitus Iesus colluctationis semini sui eiusdem protector factus est. Denique cum eleuaret oculos, vidit desuper culmen aperiri, & deducis tenebris radium ad se lucis illucere. ¶ Post cuius splendoris aduentum, nec dæmonum aliquis apparuit, & corporis dolor extemplo deletus est. Edificium quoque quod paulo ante dissolutum fuerat instauratum est. Illico presentiam Domini intellexit Antonius, & ex iuno pectore trahens longa suspiria ad visionem, quæ ei apparuerat, loquebatur sic. Vbi eras bone Iesu, ubi eras. Et quare non à principio affuisti hic, vt sanares omnia vulnera mea? Et vox ad Sanctum Antonium facta est. Antonius hic eram, sed expectabam videre certamentum tuum. Nunc autem, quia dimicando viriliter non celsisti, semper auxiliabor tibi, & faciam te in omni orbe nominari. ¶ His auditis exurgens in tantum roboratus orabat vt intelligeret plus se recepisse tunc virium quam ante perdidit. Erat autem tunc Antonius annorum trigintaquinque. Ex hinc tum, vt voluntati promptè merita religiosa succederent, vadens ad supradictum sentem precabatur, vt in deserto pa-

riter habitarent. Causante illo senile æuum, & rei nouitatem, solus contendit ad montem & Eremi adhuc monachis ignotæ vitæ rupto metu viam conatus est pandere. Sed nec tunc cessauit malignus aduersarius. Nam impedire eius propositum volens argentum discum in itinere proiecit. Quo viso Antonius callidi artificis cognouit astutiam, stansq; intrepidus, & discum toruis intuens oculis, doli auctorem in phantasmate obiurgabat argenti, talia secum reputans. Vnde hic in deserto discus? Anium hoc iter est, nulla sunt vestigia commætiuum. Lapsus de sarcina præ magnitudine latere non potuit, sed qui perderat reuersus ob solitudinem locorū inuenisset profecto quod ruerat. Hoc artificium diabole tium est, non impedies voluntatē meā argentum tuum tecum sit in perditionem. Et hoc illo dicente, discus ille vt fumus à facie ignis euauit immediatè. Dehinc non vt ante in phantasmate, sed ingentem auri massam in itinere conspexit. Verum hanc vtrum diabolus attulerit, an ad Antonium cōprobandum, quia nec veris opibus infestaretur, virtus cælestis ostenderit, ignoratur. Hoc tantū agnouimus, quia quod visum est aurum fuit. At ille magnitudinē admiratus radiantis metalli, rapido cursu quasi quoddam vitaret

incendium, ad montem vsque perrexit, ibi flumine transuadato, inuenit castellum desertum plenum ob tempus & sollicitudinem venenatorum animalium: in quo se constituens nouus hospes habitauit. Statimque ad eius aduentum ingens turba serpentium, quasi persecutorem passa profngit. At ille obstructo lapidibus introitu, panes mensium sex, vt Thebeis mos est: secum recondens (nam crebro per annum incorrupti durare solent) nec non & exiguum habens aquæ solitarii perdurabat: nusquam inde procedens, nunquam aliquem suscipiens in tantum, vt cum bis in anno per tectum desuper panes acciperet, nullum cum deferentibus haberet alloquium. ¶ Multis igitur videndi eum desiderio & studio requirēdi ante ostium eius pernoctantibus, audiebantur vt vulgi voces aduersum Antoniū, tumultusque dicentium. Quid te nostris ingeris habitaculis, quid tibi & deserto, abscede à finibus alienis non poteris nostras insidias sustinere quia quidem qui foris erant existimabant aliquos homines scalis positum introisse & ibidem contendere. Postquam autem per cavernam introsipientes nullum viderunt, dæmone contra eum intellexerunt contendere, & nimio metu perterriti Antonij auxilium flagitabant. At ille

Ille ostio propinquans ad consolandos fratres ne timerent, atque vt inde recederent, precabatur, trepidantibusque asserebat à dæmonibus incuti metum: signate vos inquiens & abite securi, istosque semetipfos finite deludere. Itaque illis reuertentibus hic remanebat illæsus nec vquam in certamine lassabatur. Accendentium eum augmenta profectum, vel debilitas repugnantium maximum contentioni leuamen addiderat, tum & animo constantiam suggerebat. Rursusque ad Eremum venientibus turbis quidam mortuum eum existimauerant se reperturos, ille autem psallebat intrinsecus. Exurgat Deus & dissipentur inimici eius & fugiant qui oderunt eum à facie eius. Sicut deficit fumus deficiant, vt liquefcit cera à facie ignis, ita pereant peccatores à facie Dei. Et iterum, omnes gentes circumdederunt me, & in nomine Domini vindicaui in eis. Sic Antonius annis viginti solitariè transactis, atque ab hominum segregatus aspectibus perdurauit. Cum ergo multorum & propositum imitari cupientium, & notorum multitudo ad eum concurreret nec non & patientium infinita se caterua glomeraret, tandem pene iam per vim foribus euulsis, quasi ex aliquo cælesti aditu consecratus appa-

ruit, obstupuerunt vniuersi, & oris gratiam, & corporis dignitatem quod nec per quietem intumuerat nec ieiunijs dæmonum que certamine faciem eius pallor obsederat, sed è contrario quasi nihil temporis egisset antiquus membrorum decor perseverauerat pro tam mira quæ in nullo animis pluritas fuit. Nunquam hilaritate nimia resolutus in risum est, nunquam recordatione peccati tristitia ora contraxit, non magis stupentium se eleuatus est laudibus. Nihil in illo indecens solitudo, nihil asperum quotidiana cum hostibus bella contulerant, sed temperata mens æquali ad cuncta ferebatur examine. Plurimos igitur ab immundis spiritibus & infirmitatibus varijs Dei gratia per Antonium liberauit. Sermo eius sale conditus, consolabatur mœstos, docebat inscios, concordabat iratos omnibus suadens nihil amore Christi anteponendum. Præponebatque ante oculos bonorum magnitudinem futurorum, & Dei clementiam, & beneficia retexebat indulta, quod proprio filio suo nō pepercerit: sed pro nostra omnium salute eum tradiderit. Nec mora plura audientium corda, ad humanarum rerum conceptum hæc eius suauis oratio, & habitandæ Eremi, istud eius exordium fuit.

¶ Quid sanè & in Arsenoytarum

oppido gestum sit, non transibo silentio. Nam cum fratres vellet inuifere, & riuulum Nili qui crocodilis & multis suis fluminis beftijs plenus erat transuadare esset necesse, tam cum comitibus suis transiuit illæ sus, quam inde redibat incolumis, rursusque in pristinis laboribus perseverans, multos magisterio suo fratres confirmauit, ita vt breui tempore plura fierent monasteria. Nouos, antiquosque monachos pro ætate, vel tempore, paterno moderabatur affectu. Quadam autem die cū Sanctus Antonius à congregatis fratribus rogaretur, vt eis institutoria largiretur præcepta, quibus cum prophetica fiducia exaltans vocem aiebat, ad omnem quidem mandatorum disciplinam scripturas posse sufficere, sed & hoc optimum fore si mutuis se inuicem fratres sermonibus consolarentur. Et vos ergo inquit, vt patri referte quæ nostis, & ego quæ per longam ætatem consecutus sum quasi filijs indicabo. Hoc sit autem primum cunctis in commune mandatum, nullum in arrepti propositi vigore laceffere, sed quasi incipientem augere semper debere quod cœperunt, præsertim cum humanæ vitæ spatia, æternitati comparata breuissima sint. Ita exorsus paululum siluit & admiratus Dei mirram largitatem, rursus adiecit dicēs, In præ-

fenti hac vitæ qualia sunt pro rerum cōmutatione cōmercia, nec maiora recipit ab emente qui vēdicat. Promissio autē vitæ sempiternæ vili pretio cōparatur. Scriptum est enim. Dies vitæ nostræ septuaginta anni, aut vt multum octoginta, quicquid reliquum est labor & dolor est. Quādo ergo octoginta aut centum, vt multum annis laborantes in Dei opere vixerimus, non pari tempore regnaturi sumus in futuro, sed pro annis prædictis omnium nobis seculorum regna tribuerentur. Nō terram hæreditabimus, sed cælū, corpus quoq; corruptū relinquentes, id ipsum cum in corruptioe recipiemus. Ergo filioli nō vos, aut tædiū defatiget aut vanæ gloriæ delectet ambitio, non sunt enim condignæ passiones huius temporis ad superuenturam gloriā quæ reuelabitur in nobis. Nemo cum despexerit mundū reliquisse se arbitretur ingentia, quia omnis terra ad infinitatem cōparata cælō, breuis ac parua est. Si ergo nec vniverso orbi renunciātes dignū aliquid habitaculis possumus cōpensare cælestibus, se vnusquisq; cōsideret, & statim intelliget paruis iugeribus agri & parietibus vel modica auri portione cōtempa, nec gloriari se debere quasi magna dimiserit nec tedere quasi parua sit recepturus. Vt enim cō-

ternit. aliquis. vnam æream dragmam,

gnam, ad dragmas centū aureas cōquirendas, ita etiam qui totius orbis dñm dereliquit, centuplum de melioribus præmijs in sublimi fede recipiet, ad summū illud per spicere debemus, q̄ (et si nostras velimus retentare diuitias) lege mortis ab ipsis diuellimur inuiti, vt in libro Ecclesiastes scriptū est. Cur ergo non facimus de necessitate virtutē. Cur non ad lucranda regna cælestia vitro relinquimus, quod lucis istius sine perdendum est. Nihil eorum curæ sit Christianis quæ secū auferre nō possunt, illud potius debemus expetere, quod nos ducat ad cælū, sapientiā scilicet & castitatē, iustitiā & virtutem, sensum peruigilē, pauperum curā, fidem in Christo robustā, animū irę victorem, hospitalitatē. Hæc sectantes mansionē nobis in terra quietorū secūdum Euangeliū præparabimus. Consi-deremus dñi esse nos famulos, & seruitutē debere ei à quo creati sumus. Vt enim seruus præteriti gratia famulatus præfens aut futurū non contēnit imperiū, nec audet asserere quod ex labore transacto instantis operis habere debeat libertatē, sed iugi studio, vt in Euāgelio scriptū est, eādē semper exhibet seruitutē vt dño placere possit, & ne metū lucretur & verbera, sic & nos diuinis cōgruit parere præceptis, sciētes quod æquus & ille retributor in quo quenquā

inuenerit in eo sit iudicaturus, quod prophetica per Ezechielem vocet testatur. Nam & infelix Iudas propter vnus noctis impietatē, omni præteriti tēporis labore priuatus est. Idcirco tenendus est cōtinuus instituti rigor, habentibus Deū auxiliatorē, sicut scriptū est, quia omni proponēti bonum Deus cooperatur. Ad inertiam autem calcandā Apostoli præcepta replicemus quibus se mori quotidie testabantur, similiter & nos humanæ conditionis vitam ancipitem retractantes non peccabimus, cum enim & excitati mane à somno ad vesperam nos peruenire dubitemus, & quieti corpora concedentes, de lucis non confidamus aduentu: & ubique naturæ ac vitæ incertæ memores, Dei nos intelligamus providentia gubernari. Hoc modo nō delinquemus, aut aliqua fragili cupiditate raptabimur, sed nec irascemur quidem aduersus aliquē, terrenos nec & congregare thesauros ambimus, quin potius metu quotidiani recessus & se iungendi corporis iugi expectatione omnia ca duca calcabimus. Cessabit mulierum amor, libidinis extinguetur incendium: inuicem nobis debita nostra donabimus, ante oculos semper habentes vltimæ retributionis aduentum: quia maior formido iudicij & poenarū timor horridus simul, & lubricæ carnis

F 4 incen-

incentiua dissoluit & ruentem animam quasi ex aliqua rupe sustentat. Ideoque precor ut ad finem propositi boni omni labore tendamus. Nemo post tergum respiciens Loth imitetur uxorem, praesertim cum dominus dixerit in Euangelio nullum ponentem manus super aratrum & respicientem retrorsum dignum esse regno caelorum: respicere autem retrorsum nihil aliud est quam in eo poenitere quod coeperis, & mundanis rursus desiderijs obligari. Nolite quae se virtutis tanquam impossibile nomen pauere, nec peregrinum vobis aut procul positum videatur hoc studium, quod est nostro Dei gratia praecedente pedet arbitrio huius operis homini inferta natura est & eiusmodi res est, quae nostram tantum expectat voluntatem. Graeci studia transmarina sectentur, & in alieno orbe constitutos, inaniu literarum quaerant magistros, nobis vero nulla proficiscendi nulla transfretandi fluctus necessitas imminet in omni sede terrarum constituta sunt regna caelorum. Vnde & dominus in Euangelio ait, Regnum Dei intra vos est, virtusque in nobis est mentem tantum requirit humanam. Cui enim dubium est quia naturalis animae puritas si nulla fuerit extrinsecus forde polluta fons sit & origo virtutum. Bonam necesse est eam esse quam creauerit bonus auctor. Quod si for-

te cunctabimur audiamus Iesum filium Naue populo dicentem, Rectum facite cor vestrum ad dominum Deum Israel. Nec Ioannes dissonanam tulit de virtute sententiam predicans, rectas facite vias vestras. Si quidem hoc est rectum esse animu, cum eius principalis integritas nullavitionum labe maculatur si naturam mutauerit, peruersa tunc dicitur si conditio seruetur, & virtus est. Animam nostram commendauit nobis Deus, seruemus depositum quale accepimus, nemo cauere potest extrinsecus situm quod in se nascitur, facturam suam qui fecit, agnoscat opus suum inueniat ut creauit. Sufficit nobis naturalis ornatus, ne deturpes homo quod tibi largitio diuina concessit. Opera Dei immutare velle poluere est. Illud etiam sollicitudine providere debemus ut tyrannicam iram superemus insaniam, quia scriptum est. Iracundia viri iustitiam Dei non operatur. Et iterum. Desiderium concupiscens parit peccatum, quo perfecto mors gignitur. Diuinae vocis praecipuum est, ut iugi custodia tueamur animum: quia exercitatos ad supplantandum habemus inimicos, daemones, scilicet contra quos nobis secundum Apostolicam contestationem pugna sine intermissione est. Ait enim. Non est vobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus

sus

sus principatus & potestates huius mundi. Aduersus spiritualia nequitiae in caelestibus. Ingens eorum turba per istam volitat aerem, non procul a nobis hostium caterua discurrit. Et diuersitatem quidem eorum non est mex prauitatis exponere, sed hanc maioribus concedo rationem. Quod autem in promptu est & ignorare non expedit, dolos scilicet eorum aduersus nos compositos breuiter indicabo, hoc primum mentibus debemus affigere, nihil Deum fecisse quod malum est, nec ab eius institutione demonum capisse initium. Peruersitas ista non naturae, sed voluntatis est vitium. Boni etenim ut pote a Deo conditi ex proprio metis arbitrio ad terras ruere de caelis, ibique in coeni fordibus voluntate gentilitatis impias instruere culturas. Et nunc de nobis torquetur inuidia, atque vniuersa mala commouere non cessent, ne pristinis eorum sedibus succedamus. Diuersa autem eorum & partita nequitia est. Quidam enim ad summum nocendi verticem peruenere. Alij ex comparatione peiorum videntur esse leuiore, atque omnes pro possibilitate virium diuisi, contra singulas causas sumptere certamina. Idcirco nobis primum necessarium est spirituum discernendorum a Domino petere, ut possimus (tam fraudes eorum quam studia prauidentes) ad

uersus disparem pugnam vnum dominicae crucis eleuare vexillum. Hoc munere Paulus accepto docebat dicens. Non enim eius ignoramus astutias. Ad cuius exemplum etiam nos oportet ex his quae passi sumus, mutuis nos inuicem instruere sermonibus. Hostile illis contra omnes christianos, maxime vero contra monachos & virgines Christi odium est. Coram semitis laqueos praetendunt, eorum mentes impijs atque obscenis cogitationibus cum nitentur euerte re, sed nihil vobis in hoc terroris incutiant. Fidelibus enim orationibusque atque ieiunijs ad dominum confugientibus statim corruunt nec tamen si paulum cessaerint, plenam putetis esse victoriam. Solent etiam faucij grauius assurgere, & mutata arte pugnan di cum in cogitatione nihil egerint, paucioribus terrent, assumentes nunc mulierum, nunc bestiarum & serpentium formas, nec non ingentia quaedam corpora, & vsque ad tetrum domus porrectum caput, infinitas species & militum cateruas. Quae omnia ad primum quoque crucis signum euanescent. His quoque agnitis fallaciarum modis incipiunt praesagire, & futurorum dierum euentus velle praedicere. Cumque & in his contempti fuerint, ipsum iam suae nequitiae principem ac totius mali summum ad subsidium sui certam-

minis vocant. Crebro deniq; Antonius talem à se visum diabolum afferbat, qualem & Iob beatus, Domino reuelante cognouerat. Oculi eius tanquam Luciferi & ex ore eius procedunt lampades incense. Crines quoque incendijs spargūt, & ex naribus eius fumus egreditur, quasi fornaces estuantis ardore carbonum. Anima eius vt pruna, flammam vero ex ore eius glomeratur. Cum huiusmodi terroribus visus est dæmonum princeps inquit Antonius & ingentia sæpè vt dixit, promittens impietatis suę defuerit lingua magniloqua, de qua Dominus triumphauit ad Iob dicens. Arbitratur enim ferrum vt plateas, æramentum vt lignum putridum, maria vt terram, Tartari profundum tãquam captiuum æstimabit, abyssum vt deambulatorium. Per prophetas quoque increpat dicens. Persequens comprehendam & omnem orbem terrarum manu mea vt nidum obtinebo, & vt oua derelicta auferã. Sic iniquus funereas euomens voces, benè uentium aliquos frequenter illaqueat. Sed nos nec eius pollicitationibus credere, nec minas formidare debemus. Fallit enim frequenter nihilque verum immitrit. Nam si non mendacia cuncta loqueretur, quomodo talia & tam infinita promittens hamo crucis vt draco aduncatus à Domino est,

& capistro ligatus vt iumentũ, & quasi mancipium fugitiuum in ætus circulo, & armilla labia perforatus nullum omnino fidelium deuorare permittitur. Nunc miserabilis vt passer ad nidum irretitus à Christo est, nũc comites suos quasi scorpiones & serpentes calcaneo Christianorum subtractos gemit. Ille qui vniuersa maria à se deleta plaudebat, ille qui orbem terrarum manu sua tenere pollicebatur, ecce à nobis vincitur, ecce me aduersum se prohibere nõ potest disputantem. ¶ Contemnda est filioli penitus cum inanius verbis superba iactantia. Fulgur ille qui lucere se simulat non veri splendor est luminis, sed qui bus ausurus est indicat flammam. Nam dicto citius recedens, suarum secum refert simulacra penarum. Solent etiam cum modulatione nonnunquam apparentes psallere. Proh nephas adhuc & impuro ore sacra scripturarum eloquia meditantur frequenter legentibus nobis quasi echo ad extremo verba respondent. Dormientes quoque excitant adorandum, vt totius noctis somnum eripiant, plerisque etiam in monachorum nobilium habitu coercent, & pristina quibus conscij sunt peccata imputant, sed spernẽ dæ sunt eorum increpationes & admonitiones ieiunandi vigiliarum quoque fraudulenta suggestio.

stio. Ob id enim familiares nobis species assumunt, vt affinitate virtutum nocentes facilius virtutes interferant & innocentes quoque per speciem honestatis elidant. Impossibile postea durumque hostidum prædicant, vt dum onerosum esse videtur quod ceptũ est, ex desperatione tedium, & ex tedio succedat ignauia. ¶ Idcirco propheta missus à Domino luctuosa denuncians sublimi voce dicebat. Vt illi qui potat proximũ suum, subuersione turpida. Huiusmodi enim exhortamenta deprauatoria sunt itineris quod ducit ad cælum. Idcirco cum venisset Dominus ad terras, & vera de eo Dæmones inuiti prædicarent, vere (enim dicebant) tu es Christus filius Dei viui, vociferantium ora clauderat, qui vincetas hominum linguas soluebat, ne cum præconio veri peruersitates venenatas miscerent, & vt nos eius exemplo etiam si profutura suaderent, in nullo his commodaremus assensum, quia profecto non congruit post libertatem à Domino concessam, & scripturarum præcepta vitalia, à diabolo viuendi capere consilia, qui suum deserens ordinem sacrum Christi temeravit imperium. Propterea etiã Dominus cum de scripturis loquentem iubeat tacere, quia peccatori dicit Deus. Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamen-

tum meum per os tuũ? Omnia dæmones simulant, colloquuntur sæpè cum fratribus, sæpè cum turba incognitos excitant sonitus. Manus applaudunt, sibilant, incipienter cachinnant, vt vel in puncto peccati Christianum pectus introeant. Cumque ab vniuersis fuerint repulsi, ad extremum debilitatem suam lamentatione testantur. Et Dominus quidẽ quasi Deus & suę conscius maiestatis obmutescere his imperabat, nos autem vestigijs sanctorum inhaerentes, eandem gradiamur viam qui memoratas subtilius fallacias præuidentes caneant. Cum consisteret aduersum me peccator obmutui & humiliatus sum & filii à bonis. Et iterum. Ego vero tanquam surdus non audiebam, & tãquam mutus non aperiens os suum, ego sum factus vt homo non audiens. ¶ Christus silentium imperauit vt nos diabolo nihil credamus, & vincamus. Si orare compellunt, si ieiunia suadent, non ex eorum nos monitis, sed ex nostra consuetudine dirigamus. ¶ Denique etiã si irruentes mortem nobis intentare videantur, irridendi potius sunt quam timendi, quia cum sint debiles minantur cuncta nec faciunt. ¶ Hæc quidem de istis iam transitoriè dixisse me memini, at tamen eadem nũc explicanda sunt latius, quia non mediocrẽ affert repetitio cautelã. Adueniente Dño destru-

destructus est inimicus, & omne penitus eius robur elanguit propter quod pristinae virtutis memor, quasi tyrannus iam senescens, & cum ruisse se videat, in perniciem grassatur humanam, nec tam potest firmum Deo pectus cogitationum & caeterarum fraudum arte pervertere. Nam luce clarius est quin aduersarij nostri cum nec humana carne sint septi, ut caufari valeant idcirco nos a se non posse superari, quia clauso ostio introire non valeant. Et re vera si fuissent hoc fragili corpore colligati, obserato introitu iisdem negaretur accessus. Cum autem ut diximus, hoc impedimento sint liberi & obstrueta penetrant, atque in omni licenter volitent aere manifestum est, ob enarrationem eorum permanere Ecclesiae corpus illegitimum. Denique satellites impij cum principe suo diabolo, quem saluator in Euangelio homicidam, & patrem malitiae ab initio fuisse firmat, nobis aduersum se dimicantibus fortiter nullo modo cefsissent si potestas eorum non fuisset ablata. Nam si mentior, cur nobis Satanas parcis, qui vbique discurrens. Cur qui nullo clauderis loco aduersum te viuentium & disputantium non potes labefactare constantiam. Sed fortasse nos diligis, quos quotidie conaris obruere aut credibile est te esse bonitatis magistrum & fauere magis opti-

mis quam nocere. Et quid tam charum tibi potest esse quam ledere, maxime eos qui tuis sceleribus viriliter repugnant, secundum quod scriptum est quia abominatio est pietatis peccatori. Quis tam foecundum ad malitiam possidet pectus. Quis tam meditata implere conatur infidias? Scimus te impurissimum caedauer. Scimus quia idcirco viuimus christiani, & contra te nobis est secura congressio, quia infirmatus es a Domino. Ideo de tuis confoderis iaculis, quia minationem tuam non sequitur effectus. Quod si fallimur, cur cum terrore simulato cur cum magnitudine corporum nostram aggredieris fidem? Si voluntatem sequeretur possibilitas, tantum tibi velle sufficiat. Is enim potentiae mos est, non extranea fallaciae argumento conquirere, sed sua virtute compleere quod cupiat. At nunc dum theatri mutatione formarum quasi rudem infantiam scenica niteris simulatione deludere, exhaustas vires manifestius probas. Nunquid nam verus ille angelus contra Assyrios missus a Domino, aut populorum eguit societate, aut sonitus quaesiuit, aut plausus non potius tacitam exercens potestatem, centum octoginta quinq; milia hostium sermone velocius iuxta iubentis Domini prostrauit imperium? Vos ergo cum fragiles sitis viribus, perpetuus vos consequitur

inte-

interitus. Audicet aliquis. Cur diabolus egrediens beati Iob omnem in ruinam impulit domum? Cur eius operibus penitus dissipatis, parietum quoque fundamenta subuertens, vnum numerosae sobolis coaceruauit sepulchrum? Cur ipsum ad extremum diri vulneris nouitate percussit. Qui hoc opponit audiat e diuerso non diabolum potuisse hoc: sed dominum, a quo potestas aduersum nos dupliciter datur vel ad gloriam si probamur: vel ad poenam si delinquimus: quin potius ex hoc animaduertat nec contra vnum quidem hominem diabolum quicquam potuisse si non potestatem accepisset a domino. Nullus enim quod suae ditionis est, ab alio depraedatur. Sed quid Iob memoro: quem nec expetitur potuit vincere. Nec econtra iumenta quidem eius: & contra oues nec contra fures sine consensu Dei proprium robur exercuit: sicut in euangelio scriptum est. Demones autem rogabant eum dicentes. Si eijs nos mitte nos in gregem porcorum. Quomodo igitur qui porcorum expetunt mores, imaginem Dei hominem & tam charum conditori animal suo valebunt iure pervertere? Magna dilectissimi aduersum demones arma sunt: vita sincera & intemperata ad Deum fides. Credite mihi experto: pertimescit Satanas re-

cte viuentium vigiliis: orationes: ieiunia: mansuetudinem, voluntariam paupertatem vanae gloriae contemptum, humilitatem, misericordiam, irae dominatum, & praecipue purum erga Christum amorem. Nouit teterrimus coluber ex precepto Domini sub iustorum se iacere vestigijs, qui ait. Ecce dedi vobis potestatem calcare super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Si autem & diuinationem se habere simulantibus venturos fratres nunciauerint & affuerint quos venire praedixerant, nec sic fides est concedenda mendacibus: ob id enim praecessere venientes ut credulitas sibi paretur ex nuncio, & postea aditus ex credulitate fallaciae. Verum in hoc nullum christiano debet esse miraculum cum non tantum qui leuitate naturae per cuncta discurrunt, valeant peruenire gradientes, sed homines quoque equorum velocitate peruecti nunciant affuturos. Non enim ea quae nondum fieri coepta sunt referunt, quia Dominus solus conscius est futurorum: sed quorum conspiciunt in actu initium, eorum sibi tanquam fures apud ignaros vendicant notionem. Nam quantos nunc putatis qui possunt velocitate puerili istum coeptum nostrum contra se sermones ante relatum alicuius hic positi longe manentibus indicare. Quod vobis

per-

perpicuum fieri potest exēplis. Si quis à Thebaide aut alicuius regionis oppido cœperit proficisci, & hunc dæmones in itinere viderunt ambulātem, pernecitate memorata possunt prædicere venientē. Ita & de Nili inundatione solenni, cum multas in Æthiopia viderint pluuias ē quibus fluuius intumescens, vltra alucum effluere consuevit præcurrentes ad Ægyptum, nūciant amnis augmentū. Hoc autem & homines (si illis celeritatis esset tanta natura) facile nunciarent. Vt enim speculator beati Dauid ad verticem loci celsioris ascendens, prior quā hi qui in terra erant prospiciens venientes non quædam incerta de futuris sed de his qui venire ceperant, nunciabat: sic & dæmones curā perugili omnia considerantes, rapido cursu sibi inuicem nūciant. Sed si forte contigerit, vt Dei nutu ad finē cepta non veniant, hoc est si aut viator ē media regrediatur via, aut suspensis nubibus atq; ad altum celi cardinem deferatur tunc decipientium vna cū credentibus error aperitur. Hæc gentilitatis fuere principia, his præfagiorum delis apud delubra dæmonū quondā credebantur oracula, quæ aduentu Domini nostri Iesu Christi indicto silentio obmutuerunt, suosq; perdidere captiuos. Quis rogo medicum ex obseruatione morborum (cum animæ estuantia

incendium de venarum pulsione) digitorum scrutatur tactu) diuinam arbitratur habere notitiā? Quis gubernatorem navigationis suæ viam inter cæli sydera requirerent, maiestatis omine veneratur? Quis agricolā de aridis estatis feruoribus, aut de hyemali aquarum largitate, vel frigore disputantem non totius ex peritia laudat quod Dei consecrat nomine? Verum vt concedamus paulisper si vera dæmones nunciarent, respōdete mihi quis fructus est nosse venientia? Nunquid aut sciens hæc aliquando laudatus aut punitus est nesciens? In hoc vnusquisque sibi preparat, seu tormenta seu gloriā, si vel negligat scripturarum mandata, vel faciat. Nullus ob id nostrum hanc arripuit vitam vt habeat præsciētiam futurorum, sed vt præceptis Domini obediens, amicus incipiat esse de seruo Curandum est non præscire quæ veniunt, sed implere quæ iussa sunt; nec institutionibus bonis hanc flagitare mercedem cum magis debeamus victoriam contra diabolum ab auxiliatore Domino postulare. Sed si forte aliquis hoc libenter assumit, vt futura cognoscat habeat purum cor quia credo animam Deo seruientem si in ea perseverauerit integritate, qua regenerata est plus scire posse quā dæmones. Talis erat anima Heli: sci quæ alijs incognitas virtutes

vide.

videbat. Nunc iam cæteras vobis dæmonum explicabo fallacias. Solent nocte venientes angelos Dei se fingere, laudare studium mirari perseverantiam, futuræ præmia polliceri. Quos cum videritis tam vos quam domos, vestras crucis armate signaculo, & confestim dissoluētur in nihilum, quia metuunt illud trophœum in quo saluator aereas expolians virtutes horridas eas fecit ostentui. Solent etiam varijs saltationibus membra torquere, & nostris procaciter offerre se visibus, vt mentem pauore, & corpus horrore concutiant. Sed & in hoc fides Deo tota fugat eos quasi in firma ludibria. Non est autem difficilis bonorum spirituum malorumque discretio, quæ si Deo tribuente panditur. Sanctorum angelorum amabilis & tranquillius aspectus est, quia non contendunt neque clamabunt, neque aliquis audiet vocem eorum, verum tacite leniterque properantes, gaudium, exultationem, fiduciam peccatoribus infundunt. Siquidem cum illis est Dominus, qui est fons & origo lætitiæ. Tunc mens nostra non turbida, sed lenis & placida angelorum luce radiatur, tunc anima cælestium premiorum aviditate flagrans effracto se possit humani corporis domicilio, & membris exoneratā mortalibus cum his quos videt abire festinat

ad cælum. Horum tanta benignitas est vt si quis pro conditione fragilitatis humanæ miro fuerit eorum fulgore perterritus omnem continuo ex corde auferant metum. Ita Gabriel cum Zachariæ loqueretur in templo & angeli cum diuinum virginis partum pastoribus nunciarent, & qui dominici corporis agebant excubias, securis videntium se mentibus ostendentes, ne metuerent imperabant. Metus enim non tantum ex pauore animi quantum ex magnarum rerum sæpè concutitur aspectu. Pessimorum vero vultus strages, sonitus horrendi, sordidi cogitatus, plausus motusque indisciplinatorum adolescentum vel latronum, ē quibus confestim timor animæ sensibus torpor incurritur, odium Christianorum, monachorum meror, & diu suo rum, recordatio & metus mortis; cupido nequitia; lassitudo virtutis, cordis hebetatio. Si igitur post timorem horrore concepto successerit gaudium, & ad Deum fiducia atque ineffabilis charitas venisse sciamus auxiliū, quia securitas animæ, præsentis maiestatis indicium est. Sic namque & Abraham Patriarcha videns Deum gaudisus est; & Ioannes cum Mariam superuenisse festinet quæ in sacri ventris hospitio vniuersitatis gesta-

bat

bat parentem, exultauit necdum natus in gaudium. Si autem inculsa formido permanferit, hostis est qui videtur quoniam nec refouere nouit vt Gabriel pauentem virginem ne timeat iubet, & sicuti pastores nuncio consolati sunt, quinimo pauorē duplicat, & vsq; ad profundā impietatis foueā, vt sibi homines prosternātur, impellit. Exinde misera gentilitas dominicæ interdictionis ignara falso dæmones deos opinata est. Christianorum autem populos his fallacijs irretiri non passus est Dominus, qui diabolum in Euangelio audacter sibi principatum omnium præsumentem repulit dicens. Vade retro Satanas. Scriptū est enim. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruiēs. Horū verborum etiam nobis licētia est tributa, quia idcirco locutus est talia, vt similitudo tentamentorum autoritate nostri frangeretur eloquij. ¶ Illud quoque mei charissimi admoneo, vt vitę magis sit vobis quam signorum sollicitudo. Nullus ex vobis hæc faciēs aut ipse superbia intumescat, aut despiciat eos qui facere non possunt. Conuersationem magis scrutari singulorum in hoc & imitari vos quæ perfecta sunt conuenit, & implere quæ desunt. Nam signa facere non est nostræ paruitatis, sed Domini preestatis, qui ad discipulos gloriantes in Euan-

gelio ait, Ne gaudeatis, quia dæmones vobis subiecti sunt, sed quia nomina vestra scripta sunt in caelis. Nominum enim in libro vitę conscriptio, testimonium est virtutis & meriti, expulsio autem Satanę largitio saluatoris est. Vnde his qui non in vitę laboribus, sed qui in prodigijs exultabant dicentibus, Nonne intuo nomine dæmonia eiecimus, & in tuo nomine virtutes multas facimus? respōdebit Dominus. Amē dico vobis nō noui vos. Disceditis à me operarij iniquitatis. Non enim nouit Dominus vias impiorum, hoc ergo magnopere postulemus, vt donum spirituum discernendorum mereamur accipere, quo secundum sententiā scripturarum omni spiritui nō credamus. ¶ Volueram quidem iam finire sermonem, & silentio premere quęcumque meę acciderant paruitati, sed ne putetis me frustra commemorasse quæ inueniri non possent, idcirco licet incipiens fiam tamē Dominus qui secretę mentis est inspector nouit non me causa instantię sed vestri gratia profectus hoc facere, pauca replicabo de plurimis. Quotiens me nimis laudibus efferre conati sunt cum à me in nomine Domini maledicta reciperent. Quotiens augmenta Nili fluminis futura dixerunt, cum à me audirent & hoc ad vestram quid pertinet curam? Quot-

tiens

tiens minitantes vt milites armati scorpionibus equis, beluis, & varijs serpentibus circumdederūt me & domum in qua eram repleuerunt, cum ego è contra psallere hi in curribus & hi in equis, nos autē in nomine Domini Dei nostri magnificabimur & statim misericordia Christi fugabamur. Quodam autem tempore cum ingentiluce venientes dixerunt venimus Antoni nostrum tibi præbere fulgorem. Et ego clausis oculis, quia lucem diaboli dedignabar aspicerē: orabam, & dicto citius impiorum lumen extinguebatur. Post menses autem paucos, cum me corā psallērent, & de scripturis sibi met sermōcinarentur tanquam sardus nō audiveram. Commouerunt aliquādo monasteriū. Et ego mente immobili Dominū deprecabar. Sæpe strepitus sæpè saltationes, sæpè sibilos ingesserunt, & me psallēte, sonus eorum in voces flebiles vertebantur. ¶ Credite mei filioli quod dicturus sum, vidi aliquādo diabolum celsum corpore, qui se Dei virtutem & providentiam habere ausus est dicere, & ait ad me. Quid vis vt à me tibi donetur Antoni. At ego spectaculum maximum in os eius ingeminans, totum me in eū Christi nomine armatus ingessi & statim ille procerus aspectu, inter medias manus exoleuit. Iam tunc etiam mihi visus

est vt monachus & panes offerens, his sermonibus suadebat vt vesceret & huic aliquid indulgerem corpusculo. Et tu inquit homo es, & humana fragilitate circumdaris, labor paululum cōquiescat, ne ægritudo surripiat. Illico lucidam faciem serpentis agnouit, & cum ad cōsuetā Christi munimenta confugerem, tanquam per fenestram sumus laberetur cuanuit. Auri quoque decipulam mihi in deserto frequentet attendit quod id eo offerebat, vt aut visu irretret me aut tactu vapularer me. Nam sæpè me à dæmonibus non denego verberatum. Canebam autem sic, nullus me se parabit à charitate Christi. Ad cuius vocis auditum in se inuicem furentes, non meo, sed Domini fugabantur imperio, qui ait, vidi Satanam quasi fulgur cadentem de cælo. Hæc ergo filioli apostolici memor eloquij in me transformavi, vt propositum vestrum nec dæmonum terror, nec aliqua lassitudo dissolueret. Sed quoniā ob vestram vtilitatem multa memorādo insipientis factus sum, huius rei vobis impartiri cupio. Notationem quam veram nullus ambigat audientium. Pulsauit aliquādo dæmon monasterij ostium egrediens video hominem enormi sublimitate porrectum septus vsque ad celum. Cum ad hoc quisnam esset inquirerem, ait. Ego sum

G

sum

sum Satanæ. Et ego, quid inquam hic quæris, respondit. Cur mihi frustra imputant monachi? Cur mihi Christianorum populi maledicunt. Et ego, iuste faciunt. Tuis enim frequenter molestantur in fidibus. At ille ait. Nihil ego facio, sed ipsi se inuicem turbant. Nam ego miserabilis factus rogo. Non ne legisti, quia defecerunt inimici fraxæ in finem & ciuitates eorum destruxisti. Nullam iam habeo locum, nullam possideo ciuitatem, iam mihi nulla sunt arma. Per omnes nationes, cunctasque prouincias Christi personat nomē, solitudines ipsæ monachorum stipantur choris. Ipse se quæso tueantur & me sine causa non lacerent. Tunc ego Dei gratiam cum alacritate miratus, sic ad eum locutus sum. Nō tuæ veritati, quæ nulla est tam nouam & tam inauditam ascribo sententiam. Nam cum fallaciæ caput sis, hoc sine mendacis coactus es confiteri: verè enim Iesus tuæ funditus surripuit vires & honore nudatus angelico volutaris in fordibus. Vix dum verba compleueram: & ille sublimis saluatoris nominatione deiectus est. Quæ ergo iam, o filioli poterit residere cunctatio, quæ trepidatio manebit vltimus. Quis vos eorum turbo poterit cōuellere? Securæ sint anime singulorum, non sibi fingant vanas cogitationes, vana discrimina, nō

aliquis timeat à diabolo sublatum ad præcipitia se posse deferri. Pellatur omnis anxietas, dominus enim, qui nostros prostrauit inimicos, manens vt promisit in nobis à varijs nos Satanæ munit in cursibus. En ipse diabolus, qui huiusmodi cum suis satellitibus exercet astutias, nihil se posse contra Christianos fatetur. Iam curæ Christianorum & monachorum sit, ne per eorum inertiam vires dæmonibus præbeantur. Nam quales nos & nostras repererint cogitationes, tales se nobis præstare cōsueuerunt. Et si quod in peccatoribus malæ mentis & pauoris semen inuenerint, quasi larrones qui deserta obsident loca, cœptos cumulant timores, & crudeliter imminentes, infelicem puniunt animam. Si autem alacres fuerimus in Domino & futurorum, honorum cupidō nos succenderit, si semper omnia manibus Dei committamus, nullus dæmonum ad expugnandum valebit accedere, magis autem cum munita in Christo corda conspexerint, confusi reuertuntur. Ita & Iob firmatum in Domino diabolus refugit, & infelicissimum Iudam expoliatum fide, vinculis captiuitatis inuexit. Vna est enim ratio vincendi inimicam letitia spiritualis, & animæ Dominum semper cogitantis iugis recordatio, quæ dæmonum ludos quasi firmum

num expellens, persequetur aduersarios potius quàm timebit. Non est enim nescius Satanæ ignium futurorum, sed æstuantis gehennæ copiosa nouit incendia. Sed vt mea iam claudatur oratio, illud in finem cōmemoro. Cum aliqua se vobis obtulerit visio, audacter requirite quis sit ille, & vnde venerit, ac sine mora si sanctorum fuerit reuelatio, angelica consolatione timor verteretur in gaudium. Si vero diaboli fuerit oblata tentatio, fidelis animæ percunctationibus euanesceat, quia maximū est securitatis indicium interrogare quisnam est & vnde. Sic & Naue filius auxiliatorem suum interrogando cognouit, nec Daniele percunctantem latere potuit inimicus. Postquā Antonius dicendi finem fecit, lætantibus cunctis, in alijs virtutis cupido exardescibat, in alijs infirma refouebatur fides, ex aliorum mentibus falsæ opiniones pellebantur, ex aliorum sensibus inanium terrorum pellebatur accensio, simulq; cum iam dæmonum insidias contēnerent, mirabantur in Antonio tantā gratiam spirituum discernendorum, quam Domino tribuente perceperat. Erant igitur in monte monasteria tanquā tabernacula plena diuinis choris psallentium, lægentium, orantium, tantumq; ieiunandi & vigiliarum ardorem cunctorum mentibus sermo eius af-

flauerat, vt futuræ spei auiditate, ad charitatem mutuam & misericordias indigentibus exhibendas, iugis studio laborarent, qui in finitam regionem quandam & oppidum à mundana cōuersatione seiunctum, plenū pietatis atq; iustitiæ videbatur incolere. Quis tantum monachorū agmen aspiciens, virilem illum cōcordiæ cœtum cernens in quo nullus nocens, nulla detractio fufurronis, sed multitudo abstinentium, & certamen officium erat, non in hanc statim erumperet vocem, quam bonæ domustuæ Iacob tabernacula tua Israel tanquam nemora obumbrantia, tanquam paradisus super fluuios, tanquam tabernacula quæ fixa sunt domino, tanquā cedri circa aquas. Dū hæc ita geruntur, quibus in dies beatæ vitæ studium cresceret Antonius mansionem in cælo positam recordans & præsentis vitæ despicens inanitatem, quasi parua essent quæcunque iam gesserat, separatus à fratribus instituebatur. Cumque cum siue cibum siue somnum indulgere corpusculo, aut alias naturæ necessitates cogeret humana confectio, miro afficiebatur pudore, quòd tantam animæ libertatem modici carnis termini coercerent. Nam frequenter cum fratribus sedens, à cibo qui fuerat appositus memoria eorum spiritualis ab-

strahatur. Edebat tamen vrote homo se pè solus, se pè cum fratribus. Et cum hæc mira (vt prædixi) ageret, cum confusione animæ adhibendam magnopere corpori diligentiam persuadebat dicens, nec corpus esse penitus encandandum, ne operatio contra voluntatem creatoris dissolueretur, & ob id omne studium animæ conferendam, ne vitijs superata corporeis ad æternas inferni tenebras truderetur, quinimo indultum sibi propter alteros in carne imperium vindicans domicilium suum, vt Apostolus Paulus ad tertium cælum subleuaret. Asserebat hoc à saluatore præceptum in quo ait, Nolite solliciti esse corpori quid vestiamini, & ne quæsieritis quid manducetis aut quid bibatis: quia hæc gentes quærunt vestet autem pater nouit quod indulgetis his omnibus. Quærite ergo primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijciuntur vobis. His rebus transactis, cum persecutio impijssima Maximiani furore vesano vastaret Ecclesiã Sanctis martyribus Alexandriam perductis, relicto & ipse monasterio secutus est futuras Christi victimas, dicens, Pergamus ad gloriosos fratrum triumphos, vt aut ipsi congregiamur aut spectemus alios præliantes. Et amore quidem iam martyr erat, sed cum tradere se vltro non

valeret, & sociari confessoribus in metallis vel in carceribus constitutis, magna cum cura & libertate ingredienti ad iudicem, exhortabatur, ne terrore impiorum subacti Dominum negarent. Iam que sententiã coronatos exultans quasi ipse vicisset, vsque ad locum felicitis sanguinis prosequabatur. Quamobrem motus iudex ob Antonij sociorumque eius constantiam præcepit nullum penitus monachorum, aut obseruare iudicium aut in ciuitate versari. Et cæteris quidem omnibus in illa die placuit abscondi. Antonius autem impavidus neglecto persecutoris imperio, lauit impeditem, id est scapulare suum. Et alia die stans in quodam eminenti loco cãdente præcinctus veste, procedentem iudicem suo prouocabat aspectu flagrans cupiditate martyrij, ostendebatque nobis contemptorẽ poenarum & mortis in Christianis animum perseverare debere in tantum vt contristaretur: quia volenti pati pro Dei nomine, martyrium non dabatur. Sed dominus qui suo gregi parabat magistrum seruauit Antonium vt institutio (sicuti factũ est) monachorum, non solum oratione eius, sed & conspectibus firmaretur. Nunquam tamen à confessorum vestigijs separatus est: quia maxima circa eos cura, & charitatis vinculo colligatus, magis

gis carcerem patiebatur exclusus. Postquam autem persecutionis turbo defluerat, & beato Episcopo Petro iam ob martyrij gloriam coronato ad pristinum monasterium regressus est, quotidianum fidei ac conscientie martyrium merebatur, acrioribus se ieiunijs vigiliisque conficiens. Vestimento cilicino intrinsecus desuper pelliceo utebatur nunquam corpus lauans: nunquam à pedibus sordes abluens nisi cum per aquas transire necessitas compulisset. Nullus denique Antonij corpus nudum antequam moreretur vnquam vidit. Quodam autem tempore cum ab omnium se amouisset oculis, & clauso monasterio neminem omnino susciperet, Martinianus militum præpositus, cuius filia immundi spiritus infestationibus quatiebatur, pulsans ostium obsecrabat, vt suo pignori subueniret, & exiens, Deum pro filia deprecaretur. Tunc ille aperire quidem minime voluit prospiciens vero desuper ait, o homo quid meum potestis auxilium? Mortalis & ego sum, & tuæ socius fragilitatis. Si autem credis in Christum cui deseruio vade & secundum fidem tuam ora Deum, & sanabitur filia tua. Confestim ille credens abiit, & inuocato Iesu filiam reduxit incolumem. Multa & alia mirabilia per illũ Dominus ope-

ratus est, & merito, qui hæc promisit in Euangelio, petite & dabitur vobis, inuento qui eius gratiã meretur accipere suam potentiã non negauit. Nam plures vexatorum ante monasterium eius clauso introitu dormientes fidelibus per eum ad Christum precibus curabantur. Hæc illi multitudo venientium desideratam solitudinẽ auferens tãdã fuit. Metuens itaque ne signorum copiosa cõcessio, aut suum animum extolleret, aut alios plus de se quã videbãt in ipso cogeret estimare, ad superiorem Thebaidem pergere cogitauit, vbi nullus eum agnosceret. Et à fratribus acceptis panibus, sedebat super fluminis ripam, transitum nauis obseruans. Illo talia cogitante vox ad eum desuper facta est dicens, Antoni quo pergis & quare? At ille intrepide quasi cõsuetam vocem loquentis agnosceret, respondit. Quoniam non sinunt me quiescere populi idcirco ad superiorem Thebaidem ire optimum duxi, præcipuè quia ad ea exigor, quæ virtutem meæ pusillanimitatis excedunt. Et vox ad illum ait, Si ad Thebaidem vadas & ad pastoraliãt cogitas, pergas, maiore ac duplicem sustinebis laborem. Si autem verè quiescere cupis, vade nunc ad interitus desertum. Cumque Antonius diceret & quis mihi locum alium poterit ostendere? Ignarus autem

sum locorum. Confestim ei vox quæ loquebatur Sarracenos indicauit, qui mercandi gratia ad Ægyptum venire consueuerant. His appropinquans Antonius, rogauit vt se pariter adducerent in desertum. Nullus obniscus est, sed tanquam à Deo missum comitem suscipientes, amplexi sunt eius societatem. Tribus autem diebus & noctibus itinere confecto, inuenit montem valde excelsum, ad cuius radices fons aquæ dulcis labebatur. Et campus haud magnus totum ambiens montem qui palmis perpaucis, & his neglectis constitus erat. Hunc Antonius locum quasi à Deo sibi offerretur amplexus est. Is enim erat quem sibi ad fluminis ripam sedenti qui loquebatur, ostenderat. Et primo quidem accipiens à comitibus panes solus remansit in monte, nullo alio cum eodem conuersante. Quasi propriam enim domum agnoscens habebat locum illum. Sarraceni quoque videntes eius fiduciam optato per eum transita panes eidem cum latitia deferebant, necnon palmarum (licet mediocri) attamen aliquanto solatio refouebatur.

¶ Exinde cum fratres agnito loco tanquam ad patrem filij sollicitè alimenta transmitterent, videns Antonius quod ob summi refrigerium multis onerosis labori-

indiceretur, & parcens etiam in hoc monachis rogauit vnum de aduenientibus, vt sarculum sibi bis acutum cum frumento deferret. Quibus allatis circumiens montem haud grandem, culture aptum reperit locum ad quæ derivata aqua desuper poterat influere. Ibiq; seminauit, atque exinde annum sibi panem laborans, gaudebat, quod sine cuiusquam molestia ex proprijs manibus viveret in deserto. Sed cum rursus etiam illuc quidam venire cœpissent, misertus est lassitudinis eorum, & olus in paruo terræ cespite coluit, vt post asperum iter aliquando venientes, solatio refouerentur: hoc fratrum fuit refrigerium & parulam messem quam bestia quæ propter aquam illuc adueniebant depaicta sunt, è quibus vnam apprehendens dixit omnibus. Cur me laeditis, nihil à me laeste? Abite, & in nomine Domini ne huc approprietis ulterius. Quis non credat post hanc denuntiationem quasi timentes nunquam illuc bestias propinquasse. Sic Antonium in penetrabilia montium & deserti intrestina captantem, orationibus etiam deducunt introeuntes fratres magnis vix precibus extorserunt, vt oliuas & legumen, & oleum, quod post menses aliquot ministrabant dignaretur accipere

cipere & senili modicum laxaret ætati. Proh nephas quantas ibi conuersans expertus est luctas verè secum, quod scriptum est: non illi aduersus carnem & sanguinem fuisse colluctationem: sed aduersum principatus & potestates, ab his qui ad eum ingrediebantur, agnouimus. Illic enim tumultus voces & populi armorumque sonitus prorsus plenum montem dæmonum multitudinis se vidisse referebat, ipsum etiam quasi contra inimicos palam resistentem, & fortiter colluctantem. Qui tamen & aduenientes suo refouebat hortatu, & flexis genibus armisque orationum omnem Satanæ prosternebat exercitum. Admiratione planè dignum est, tam immani solitudine vnum hominem, nec dæmonum quotidianas expauisse congregationes ne tantarum bestiarum quadrupedum suæ reptilium diuersæ cessisse feritati. Iustè David cecinit. Qui confidunt in Domino sicut mons Sion, non commouebitur in æternum. Immobilem, & tranquillam retinens animi firmitatem, & dæmones fugabat & feras, sicut scriptum est secum pacificabat, Sed & diabolus vt suprascriptus propheta ait obseruans eum, frendebat dentibus suis, & illè Saluatoris auxilio ab vniuersis tutus perseuerabat insidijs. ¶ Quadam er-

go nocte cum perugili cura obsecraret dominum rantos in monasterium eius bestiarum greges coaceruauit, vt omnes Eremiti beluas circum se aspiceret. Quæ cum rugitu oris morsum corpori imminarentur, intellexit hostis astutias dixitque. Si à Domino in me vobis est tributa licentia deuorare concessum, si autem dæmonum huc venistis impulsu, quanto cyus abite: quia Christi famulus sum, ita factum est, & cum iubentis voce omnis bestiarum multitudo quasi maiestatis verbera cæderetur, aufugit.

¶ Non multi post hæc fluxerant dies, & alia oritur cum eodem hoste certatio. Operante illo (nam semper, vt venientibus pro his quæ sibi detulerant, aliquod munusculum rependeret laborabat.) Die quadam sportellæ texebat tritiam, siue funiculum. Ad cuius motum exurgens vidit bestiam pubertem humanam speciem præferentem quæ exinde in asinam fieiebatur. Post cuius aspectum vexillum crucis in fronte sua pingens hoc tantum, ait: Christi seruus sum; si ad me missa es non fugio nullum in medio spatium. Et statim informe prodigium dicto ocius cum satellitū turba fugit; & in medio cursu ruens extinctum est. Ista autem explosi morsusque euocatio prodigij, dæmonum erat romanis in-

teritus, qui omni studio laborantes Antonium à deserto deducere non valuerunt. ¶ Mirandis plus miranda succedunt. Non grande post ista tempus excesserat, & tantarum victoriarum homo fratrum precibus vincitur. A monachis enim rogatus, vt eos dignaretur inuisere, vna cum his profectus est, impositis camelo aqua & panibus, quia nusquam præter monasterij locum ex quo hauserat, potabilis aqua per arenam viam reperiebatur. Verum in medio itinere bibendi subsidia defecerunt. Ardor nimius, æstus intolerabilis mortem cuncta minitantur. Circumeunt & quærunt saltem collectam pluuijs lacunam nihil profus remedium, nihil occurrit penitus ad salutem. Camelus quasi periturus & ipse æstuas dimittitur, estuans pectus exurit & sitis desperatione feruescit. Mouit senem fratrum commune discrimen, & vehementissimè contristatus ingemuit. Dehinc ad solita precum auxilia confugiens paululum ab eis secessit, ibique genibus fixis supplices manus tetendit ad dominum. Nec mora, & ad primas rogantis lachrymas in orationis loco, fons bulliens erupit, ibique extincta siti & ardentia membra refecta sunt, & plenis vtribus inuentum potant camelum. Ita enim casu euenerat, vt camelus

errans per Eremum dum funiculum trahit in quodam lapide eiusdem alligatione funiculi teneatur. Tandem confecto itinere ad monachos qui inuitauerat peruenit. Tunc vero quasi patri omnes obuiam currunt, & honorifico salutatu in oscula eius & amplexus certatim ruunt. ¶ Proposito feruenti gaudet Antonius, & lætantibus de aduentu suo cunctis, quasi encenia de monte portans spiritualia impartitur alimenta. Laudat veterum studia, hortatur nouorum. Sororem quoque iam vetulam virginem videns, & aliarum puellarum magistram mira exultatione suscolitur. ¶ Exinde quasi diu abesset ab Eremito rursus festinauit ad montem. Plurimis iam ad illum venientibus cum etiam vexati à dæmonibus malo necessitatis coacti auderent deserta penetrare, quos ille consolans & monachis in commune præcipiens aiebat. Credite in Iesum fideliter, mentem à malis cogitationibus, carnem ab immunditijs seruate puram & iuxta eloquia diuina nesciducamini in saturitate ventris. Odite vanam gloriã orate sæpissimè, psallite vespere & mane & meridie, & mandata scripturarũ reuoluite. Recordamini gestorũ quæ sancti quinque fecerunt, vt exempli memoria animam incitet ad virtutè refrenet à vitijs. Sua

debat

debat etiam iugi meditatione retinendum apostoli sermonè quod ait, sol non occidat super iracundiam vestram. Non tãtum autem super iracundiam solem occidere non debere interpretabatur, sed & super omnia delicta hominũ, ne peccatorum vnquam nostrorum, aut in nocte luna, aut in die sol testes abscederent. Illius quoque admonebat præcepti quod dicebat. Dijudicate vosmetipsos, & probate vt rationem diei noctisque facientes, si in se delictum deprehendissent, peccare desisterent. Sin autem nullus error decipisset perseverantes instarent potius incepto quam arrogantia tumidi, aut alios contemnerent, aut sibi iustitiam vendicarent, iuxta supradicti doctoris eloquium dicentis, Nolite iudicare ante tempus magis debere eos Christo, cui soli occulta patent, reservare iudicium. Multas esse, vt scriptum est vias quæ videntur hominibus iustæ, sed fines earum ad profundũ respicere inferni. Sæpè nostra non posse nos intelligere peccata, sæpè falli in ratione gestorum, aliud esse Dei cuncta cernentis iudicium, qui non ex superficie corporum, sed ex mentium indicat arcanis. Æquum autem esse nos nobis compati, & inuicem onera nostra portare vt concessio examine saluatori proprias conscientias nosmetipsos dijudican-

tes intueremur. Nec non præcipiebat magnam esse virtutis viam, si singuli vel obseruarent quid regerent vel vniuersas mentium cogitationes fratribus referrent.

¶ Non enim posse aliquem peccare, cum relaturus esset ad alium quæcunque peccasset, & subire pudorem in publicum turpia proferendi. Denique nullum peccantem coram alio peccare, etiam si peccet, tamen vitare peccati, mentiri magis & negare, & vetus delictum nouo inficiendi augere delicta. ¶ Igitur quasi sub oculis agentes nostris, & cogitatu confundimur & actu, si omnia referenda faciamus, multo autem magis si peccata nostra fideliter describentes digeramus in ordinem. Tunc vero annotatio delictorum fratrum videbitur oculis, tunc timebimus peccati maculas, conscientie ipsi nos arguent apices. Et quomodo meretricibus membra miscentes confunduntur ad præsentiam cæterorum, ita & nos erubescemus ad literarum scripturas, hæc agamus, hanc virtutis gradiamur viam, & corpora mentibus subiugantes, perniciosas diaboli conteramus insidias. Talibus sermonibus hortamentisque, & venientes ad se monachos incitabat ad studium & parentibus condolerebat pluresque eorum Dominus per Antonium liberauit. Nunquam

G 5

tamen

tamen, aut de incolumitate curatorum est instatus ad gloriam aut contristatus de obfessis adhuc cor poribus murmurauit. ¶ Magis autem eodem semper animo & vul tu manens gratias Deo referebat, suadens occupatis vt correptionem qua vexabantur patientius ferrent. Non enim Antonij aut cuiusquam hominum omnino hanc esse medicinam, sed Dei solius, qui & quibus vellet, & quo vellet tempore daret sanitatem. Ita consolatione sua & vexatos equanimiter ferre tentationem & iam liberatos non sibi, sed Deo gratias referre docebat. ¶ Fronto autem quidam vir ex Palæstinis, qui infestissimo dæmonio vexabatur, nam & linguam eius lænia bat dentibus, & oculorum nitebatur lumen extinguere, perrexit ad montem, rogabatque beatum senem, vt pro se dominum roga ret. Oravit Antonius, dixitque ad eum. Vade & curaberis. Illo incredulo sibi & violenter ibidem contra præceptum remoranti eadem geminabat Antonius dicens. Hic curari non poteris, egredere, & calcata Ægypto statim te misericordia Christi consequetur. Tandem credidit & profectus est, ac visa Ægypto secundum promissionem senis quam ei Dominus oranti reuelauerat infestatio cessauit inimici. ¶ Virgo vero quædam quæ à Tripolitanæ regionis

ciuitate deuenerat, inauditis ac flebilibus morbis laborabat. Etenim narium purgamenta, oculorum lachrimæ aurium putridus humor in terram cadens confestim in vermes vertebatur. Augebat calamitatem corpus paralisi dissolutum, oculos quoque peruersos contra naturam habens. Hanc parentes eius deferentes cū ad Antonium monachos ire didicissent credentes in Domino, qui pertinacem sanguinis fluxum in Euangelio tactu simbriæ stare præceperat, rogauerunt vt miserabilem filię comitatum susciperent. Illis renitentibus eam vsque ad Antonium perduxere, remansere parentes foris cum filia debili apud beatum confessorem & monachum Paphuncium, qui effossis pro Christo oculis, sub Maximiano persecutore tali dehonestamēto corporis plurimū gloriabatur. Peruenerunt igitur ad Antonium monachi. Cumque de morbo puellæ referre disponderent relationem eorum senis sermo præuenit, & omnem debilitatis, & itineris vsque ad sanctum Paphuncium causam quasi ipse interfuisset exposuit. Rogātibus autem cum monachis, vt parētibus cum filia permitteretur ingressus, non concessit, sed ait. Ite & inuenietis puellam, si non est mortua curatam. Et adiecit. Nullus debet ad meam humilitatem per-

peruenire, quia largitio curationum non est humanæ miseræ sed Iesu Christi misericordiæ, quæ vbique in se credentibus præstare consuevit auxilium, quam obrē & illa pro qua petitis, suis precibus liberata est, & cum ad Dominum orarem ego, mihi præsentia sanitatis eius indulta est, dixit & secundum verba eius puellæ incolumitas secuta est. Nam exeuntes foras ad beatum Paphuncium & filiam sospitem, & parentes lectos repperunt. ¶ Non multum autem post istos dies cum duobus fratribus intereuntibus ad Antonium aqua in itinere defecisset, & vt vno siti mortuo alter iaceret in terra mortem expectans, Antonius sedens in monte celeriter ad se duos monachos vocauit, qui forte ibidem sunt reperti, & festinato præcepit, vt lagenam aque assumentes, inuaderent iter quod ducit ad Ægyptum, dixitque. Vnus è fratribus huc aduenientibus modo migravit ad Dominum alter si non succurreritis ei, addetur. Hoc enim mihi nunc oranti reuelatum est. Sic ait, & iuxta præceptum eius monachi festinantes extinctum corpus inueniunt terra pro id operientes alterum refocillatum suo iunxerunt comitatu. Erat autem spacium itineris vnus diei, fortasse aliquis hoc querat, cur non antequam moreretur, Antonius dixit

subita

rit? incongruo prorsus christiani argumento vitur, quia non Antonij, sed Dei fuit iudicium quia & de recedente quam voluit sententiam tulit, & de sitiente reuelare dignatus est, hoc tantum in Antonio mirabile est; quod in monte remotissimo sedens corde peruigili cuncta procul posita Domino indicante cognosceret. ¶ Alio rursus in tempore cum federet in monte, & oculos subito tetendisset in cælum vidit nescio quam animam letantibus in eius occurfu angelis, ad cælum pergere. Cuius spectaculi nouitate stupefactus beatum dixit sanctorum chorū orauitque vt sibi ei præsens agnitio panderetur. Et statim vox ad eum facta inquit istam esse Ammonis monachi animam, qui Nitriæ morabatur. Erat autem Ammon vir grandæuus qui perseueranter à pueritia vsque ad senectutem in sanctitate vixerat. Itinere quoque dierum. xiiij. spacio à Nitria locus in quo sedebat Antonius diuidebatur, videntes autem eum monachi admirantem qui venerant deprecati sunt vt causam hilaritatis ediceret. Quibus ait. Modo Ammō quiemisse, quem propter frequentem eius ad Antonium comitatum, & propter celeritatem indultorum ei à Domino signorum operum nouerant, de quibus etiam hoc

hoc vnum dicendum est. Necesse enim fuit aliquando flumen nomine Licum subitis aquis inundatum transuadare, rogauitque Theodorus qui cum ipso erat vt paululum à suo separaretur aspectu, ne nuditatem corporis inuicem vterque conspicerent. Recesit Theodorus. Nihilominus ille seipsum cum nudare vellet erubuit. Cogitantem autem eum in alteram ripam virtus diuina transposuit. Rursusque Theodorus vir, & ipse Deo deuotus transiens ad senem mirari cepit, quod tam velociter fluuium transuadasset. Cūque nihil humoris in pedibus, nihil in vestibus eius aque conspiceret, rogauit eum vt tam incredibilem translationem quasi filio pater exponeret. Nolente illo dicere quæ acciderant, amplexus est pedes eius, iurauitque non se dimissurum priusquam sibi id quod celabat referret. Videns ergo senex contentiose vincere volentem fratrem, exegit vicissim ab eo, vt nulli hoc ante suam mortem indicaret, atque ita confessus est, se subito in alteram ripam fuisse transpositum, neque omnino vndis impressisse vestigia, dominici corporis hoc tantummodo priuilegium asserens & eorum quibus ipse vt Apostolo Petro donauerat, vt aquarum leuitate humanū corpus insisteret. Hęc autē Theodorus præmissio tempore non di-

xit, post eius mortē retulit. ¶ Monachi ergo quibus dixerat Antonius de morte Ammon, notauerunt diem & venientibus de Nitria fratribus, post dies triginta sciscitantes, reppererunt illo die illaque hora dormisse Ammon, qua animā eius ferri senex viderat, vtrique igitur puritatem mentis in Antonio mirati sunt quomodo rei tam longe gestæ statim ad eum fuisset perlata cognitio. ¶ Archelaus quoque comes cum eum inuenisset in exteriori monte rogauit, vt oraret pro Policratia Publij filia, quæ in Laodicia erat admirabilis, & Christo dedicata virgo. Patiebatur enim pessimos stomachi & lateris dolores, quos ieiunijs nimijs vigilijsque contraxerat, & erat penitus toto debilis corpore. Oravit que Antonius, & diem (quo oratio fuerat facta) annotauit Archelaus. Redijt in Laodiciam, & inuenit virginem incolumem. Percunctus diem sanitatis reperit tempus medelę, cum annotatione congruere. Et omnes admirati sunt, agnoscentes eo tempore illam à Domino fuisse à doloribus liberatam, quo orans Antonius pro ipsa bonitatem saluatoris inuocauerat. ¶ Sæpe etiam ad se venientium turbarum, ante dies & mensis, & causas prædixit & tempora. Nam quosdam videndi eum tantum desiderium alios imbecillitas, nonnullos obsessa à demonibus

nibus corpora pertrahebant, nemo tamen vnquam vexationem, aut detrimentum laboriosi itineris conquestus est, regrediebantur omnes spiritali cibo pleni. At ille præcipiebat, nō suę laudi hęc admirationem ab eis applicari debere, sed domini, qui sui notionē hominibus, pro capacitate mortalitatis indulserit. Quodam autem tempore cum exisset ad exteriora monasteria, & rogatus esset à fratribus, vt in naui quidem cum monachis proficiscentibus iret, ascendit, & solus ex omnibus odorem sensit teterrimum, asseriebant cuncti piscium salorum & caricarum eum in naui positarum hunc esse putorem. At ille alterius rei fœtorē se sentire, affirmavit. Adhuc loquente illo, adolescens quidam possessus à Dæmone, qui procedens iuxta carinam se absconderat repente exclamavit. Quo statim per Antoniū in nomine Domini Iesu Christi curato, intellexere vniuersi diaboli illum fuisse putorem. ¶ Alius quoque ad eum vir inter suos nobilis dæmoniosus adducitur tanta oppressus infania, vt non sciret se esse apud Antonium, nec non & corporis sui superflua comederet. Quamobrem rogatus senex ab his qui eum adduxerant, vt pro illo Dominum oraret, intantum iuuenis, miseria condoluit, vt tota nocte peruigilans cum eo, aduersus pa-

tientis infaniam laboraret. Sed cū iam lucefceret, & obsessus impetu in Antonium facto, vehementer eum impulisset, irasci ceperunt qui eum adduxerant, cur seni fecisset iniuriam. Quibus Antonius ait. Nolite alienam culpam iuueni misero ascribere, furor iste obfidentis est non possessi. Idcirco autem in hanc prorupit dolens hostis audaciam, quia Dominus ad aridam regionem ire eum iussit, & expulsi Satane iudicium, iste aduersum me impetus fuit. Nulla post verba & mora, & adolescens recepto sensu, & gratias agens Deo, & locum vbi esset agnouit, & toto Antonium complectens, deosculatus est affectu. ¶ Innumera & alia istiusmodi, signa sunt, quæ monachorum concordia sæpe relatione cognouimus. Verum non tantum his adhibendis est stupor, quia multo plus quæ sequuntur conditionem nostræ fragilitatis excedunt. Hora circiter nona, cum ante cibū orare coepisset, ruptum se sensit in spiritu, & ab angelis in sublime ferri prohibentibus transitus aeris dæmonibus, ceperunt angeli contradicentes requirere quæ esset causa retinendi nullis existentibus in Antonio criminibus. Illis vero ab exordio natiuitatis replicare peccata vitæ tibus, calumniose angeli orabant serunt dicentes, non debere peccata natiuitatis eius delicta, uariare, quæ

que iam Christi essent bonitate sopita; si qua autem scirent ex eo tempore, quo factus est monachus, & Deo se consecrasset, liceret proferri. Accusabant demones multa procaciter mentientes, & cum deessent probamenta fallacibus, liber Antonio consensus aperitur. Et statim rediens in se, in eo loco in quo stare ceperat, hocce rursum vidit esse quod fuerat. Tunc vero oblitus esse ex illa hora nonstem gemitus ac lamentatione traegit reputans secum humanorum hostilium multitudinem, & colluctationem tanti exercitus, & laboriosum per aeram iter ad caelum, & hoc Apostoli dictum quod ait, Non est vobis colluctatio aduersus carnem, sed aduersum principes potestatis huius aeris. Qui sciens aereas potestates ob id semper tentare, luctari, & contendere ne nobis liber transitus esset ad caelum hortabatur monens. Assumite arma Dei, ut possitis resistere in die mala, ut nihil mali habes, quod de vobis dicere possit inimicus confundatur, nos autem apostolici sermonis recordemur dicentis. Siue in corpore siue extra corpus nescio, Deus scit, & paulus quidem vsque ad caelum tertium raptus est, ibique auditis verbis ineffabilibus descendit. Antonius autem vsque ad aeram sublatu post colluctationem liber consensu apparerebat. Habebat etiam

istiusmodi donum. Si cuius rei sedens in monte Ignarus fuisset, & eius secum inquireret notionem, oranti ei a Domino reuelabatur, & erat secundum quod scriptum est a Deo doctus. Denique cum a fratribus haberetur istetractatus, & ab eo sedule sciscitarentur, quemadmodum se post corporis farcinam anima gereret, quae ei locus post exitum concederetur, proxima nocte vox desuper nomen eius inclamans ait, Antoni exurge, exi & vide. Qui exurgens egressus est, sciebat enim quibus respondere deberet. Et eleuatis ad caelum oculis, vidit quendam longum atque terribilem, caput vsque ad nubes attollentem, vidit etiam penatos quosdam euolare cupientes ad caelum atque illum extensis manibus prohibere transgressum, e quibus alios apprehensos elidebat ad terram, alios frustra retinere contendens dolebat super se ad caelestia transuolare, & maximum gaudium mixtum merore, victi victoresque tribuebant. Statimque ad eum vox facta est dicens. Animaduerte quod vides, & tunc cepit illuminato corde intelligere, animarum esse consensum & diabolum prohibentem, qui & sibi retinere obnoxios, & in sanctorum quos decipere non poterat, cruciaretur volatu. His visionum exemplis incitatus quotidie ad meliora crescebat.

bat.

bat. Neque vero id quod sibi reuelatum fuerat causa iactantis, fratribus indicabat, sed cum orans iugiter Dei laudaret auxilium, interrogantibus compellebatur edicere, nec spirituales filios pura in Christo anima occultare quicquam volebat, praesertim cum huiusmodi signorum relatio & amorem ministraret proposito, & fructum laboris ostenderet. Nunquam ille, aut ira subita concitatus patientiam rupit, aut humilitatem erexit in gloriam. Nam omnes clericos vsque ad vltimum gradum ante se orare compellens. Episcopis quoque atque presbyteris, quasi humilitatis discipulus, ad benedicendum se caput submittebat. Diaconos vero qui ad eum utilitatis causa veniebant, cum pro adiutorio eorum eis praesentibus disputaret, ad orandum dominum sibi proponebat, non erubescens, & ipse discere. Nam & interrogabat frequenter eos cum quibus erat & si aliquid ab eis necessarium audierat, se fatebatur adiutum. Habebat autem, & in vultu magnam gratiam, & admirabile a saluatore etiam hoc nauus acceperat. Si quis enim ignarus eius inter multitudinem monachorum eum videre desiderasset, nullo indicante ceteris praetermissis ad Antonium currebat, & animae puritatem agnoscebat in vultu, & per speculum

corporis gratiam sanctae mentis intuebatur. Nam semper hilarem faciem gerens liquido ostendebat se de caelestibus cogitare, sicut scriptura ait. Corde letante vultus floret, sed in merore constituto tristatur. Ita & Iacob agnouit Laban socerum suum infidias sibi machinantem dicens ad filias eius. Non est facies patris vestri, sicut heri & nudius tertius. Sic Samuel agnouit Dauid, laetificatos enim habebat oculos, & dentes sicut ac candidos. Similiter agnoscebat Antonius quia semper eandem faciem, inter prospera & aduersa retinens, nec secundis extollebatur nec frangebatur aduersis. Erat autem in vultu amabilis & in fidei puritate mirabilis. Nunquam enim schismaticorum se miscuit communioni, antequam eorum sciens prauitatem atque transgressionem. Nunquam Manicheis aut alijs hereticis saltem amabilia verba largitus est, nisi tantum ea, quae eos possent ab iniquitatis errore reuocare denunciando talium amicitias atque sermones perditionem esse animae. Sic etiam Arrianos detestabatur ut omnibus diceret, nec iuxta eos quidem esse accedendum. Nam cum venissent quidam Arrianitae reperia post eorum examinationem infidelissima secta effugauit eos de monte dicens multo serpenti-

bus

bus deteriores horum esse sermones. Mentibus autem Arrianis aliquando Antonium ita ut se credere, admiratus eorum audaciam & iusti doloris ira commotus rogatusque ab Episcopis atque vniuersis fratribus Alexandriam descendit, ibique Arrianas publico sermone condēnauit vltimā hanc esse heresim & præcursoŕē Antichristi affirmans, prædicauitque in populo filium Dei non facturam, non ex vllis instantibus, sed proprium & vnius cum patre substantiæ, ne creatura potius aut adoptio, aut appellatio videretur, impium esse dicens vel mente cōcipere, erat quando non erat, cum verbum Dei Deus, qui est semper patri sit coeternus quia ex eo natus est patrē qui semper est. Vnde aiebat. Cum Arrianis vobis nulla sit coniunctio. Quæ enim societas luci ad tenebras? Vos fideliter credentes christiani estis, illi verbum id est filium qui ex Deo patre est creaturam docentes nullo intervallo à gentibus separantur, qui seruiunt creature potius quā creatori, qui est benedictus in sæcula. Ipsa (mihi credite) irascuntur elementa, & omnis contra Arrianū furorem secundum Apostoli dictum congemiscit creatura, quod sibi Dominum suum per quem omnia facta sunt videat coequari, alias aggregari. Hæc tanti viri prædicatio exprimi non potest quan-

tum ad fidem populos roborauerit. Lætabantur quippe hostilem & Christo inimicam heresim, anathematizari ab Ecclesiæ columna. Nulla tunc ætas, nullus sexus domi remansit. Taceo de christianis cū pagani quique, & ipsi Idolorum sacerdotes ad dominicum imperium conuolabant dicentes. Deprecamur, ut videamus hominē Dei, quia hoc apud vniuersos cōspicuum erat nomen Antonij. ¶ Ambiebant quoque saltim firmam vestimenti eius attingere multum sibi & tactum prodesse credentes. Quot tūc diabolica obsiderati, quot simulactis ereptasunt spolia, quanti etiā ab errore gentiliū retracti nostrō iūcti sunt grege? Tantū certe, ut paucorum dierum spacio ex Idolorum superstitione conuersio, omnem per annum credentium vinceret turbā. Præterea cum irruentem multitudinem comites repellerent, existi manifestæ radio illi conuentum populi fore ipse tranquillo animo dicebat. Nūquid hic coetus demonum maior est turbis. Nūquid obsequentium multitudo colluctatorum in mente nostrūm ceteruis est numerosior? Accidit etiam ut cum eum redeuntem circa portam prosequeremur, à tergo quædam mulier elamitaret dicēs. Expecta homo Dei, filia mea atrocissimo vexatur demonio, expecta

pecta obsecro expecta, ne & ego corruens inteream. Hoc audito admirabilis senex à nobis admonitus, volens tamen & ipse paululum subleuit. Cumque appropinquantē muliere puella iaceret explosa orauit tacitus Iesum, & ad comminationem eius statim spiritus impurus egressus est. Puella incolumis, populus in laudibus Dei, mater in gaudio fuit. Ipse autem lætabatur, quia ad desideratam solitudinem repedabat. Erat autem valde sapiens & hoc in se mirabile habebat, quia cum literas non didicisset ingeniosissimus & prudentissimus, immobilis & mansuetus erat. ¶ Aliquando etenim philosophi duo gentiles venerunt ad eum putantes Antonium se posse decipere. Erat enim in superiori monte. Quos cum vidisset paganos intellexit ex vultu, & procedens ad eos per interpretem, ita cepit appellare. Quare tam longe ad stultum hominem sapientes se vexare voluerunt? Illis dicentibus non esse illum stultū sed nimium sapiētem, vigilanter respondit. Si ad stultū venistis, superfluis est labor vester. Si autē putatis me sapiētem esse, & sapientiā habere bonū est, imitahini quæ probatis, quia bona conuenit imitari. Si ego ad vos venissem vos imitaret, sed quia vos ad me quasi ad sapientem venistis, estote sicut ego sum christi-

stiani. Abstesserunt philosophi vtrunque mirantes, & acumen ingenij & dæmonum expulsionem. ¶ Alios quoque similiter mundi sapientes, qui eum irridere cupiebant, quia literas ignoraret, tali disputatione colligauit dicens. Respondete mihi. Quid prius est sensus an literæ. Et quid cuius exordium. Sensus ex literis, an literæ oriuntur ex sensu? Illis afferentibus, quia sensus esset auctor atque inuentor literarum ait. Igitur sicut sensus incolumis est, hic literas non requirit. Quis presentium post hanc colluctationē non exclamauerit, cum obstupuerunt, & ipsi qui videri sunt, tantam in imperio literarum sagacitatem animi admirantes? Neque enim ut in solitudine & montibus versatus, atque omnem ibidem exigens vitam, agrestis & rudis erat, sed iocundus atque affabilis sermonem secundum apostoli præceptum diuino conditum sale proferebat, ita ut inuidia careret, & amore omnium potiretur. ¶ Inter hæc quasi parum esset, his gentili a tem fuisse superatam, & tertio venerunt viri omnibus secularis prudentiæ nuge secati, atque vniuersis prophetiæ studiis artium suarum estimatiōne doctissimi. Hi cum rationem ab eo exigerent fidei, quam in Christo habemus, & niterentur arguta sophismatum interrogatiōne

tionē, de diuina crucē eum illudē re. Intra silentium paululum voce compressa, primum eorum miseratus errorem est. Deinde per interpretem, qui eius verba diligentissime in græcum solebat exprimere sermonē, ita exorsus est dicens. Quid pulchrius est quid ue honestius, crucem colere, an adulteria, parricidium vel incestum; his assignare quos colitis, cum in altero contemptus mortis insignē virtutis sit in altero turpis religio fuit obscœnitatis magistra. Quid melius est dicere quod Dei verbum manens, vt erat ob salutem nostram humanum corpus assumpserit, vt societate mortalitatis nos eueheret ad cælum, participesque naturæ cælestis efficeret an vt ipsi afferitis diuinæ mētis haustum, ad terrena veneranda caput submittere, & pœudum atque serpentium formis cælestē numen includere? Quo ore christianorum crudelitatem audetis irridere, dicentium Christum filium Dei sine sui detrimento, & cæpisse esse quod non erat, & misisse quod fuerat, cum ipsi animam de cælestibus detrahentes, non tantum hominum, sed & pœudum soleatis sepire corporibus; christiana credulitas pro salute mundi Deum suum venisse restatur; vos vero inuitam animam pœce dicantes, vltio citroque transfertis. Christiana fides omni-

potentiam Dei clementiamque veneratur. Consequenter incarnationem dicit Deo fuisse possibilem, ita tamen vt non euacuauerit dignatio dignitatem; vos qui animam ex splendidissimo Dei fonte manantem turpiter decidisse iactatis, qui mutabilem & conuertibilem eam post sui diminutionem audeatis asserere, iam illam quoque naturam dominum saculorum per animæ contumelias impia lingua temeratis. Imago enim quæ secundum nos naturalem similitudinem sui retinet auctoris, cui vna est ex quò defluit, eadem que substantia humilitati & proprias & iniurias consequenter ad suam originem remittit. Igitur animaduertite contumelias animarum ad patrem, vt appellatis earum, per vestram blasphemiam redundare. **Cruce Christi Domini Dei nostri nobis ingeritur. Rogo que hic est religionis obscœnitas? Nonne potius est crucem, aut alius cuius generis mortem ab iniquis hominibus illatam patienter sustinere quam Ihsus plāgere post Ostrini vagos incertosque discursus. Pudeat quæso vos insidiarum Typhonis, pudeat Saturnifugæ, & deuoracionis crudelissime liberæ. Pudeat scelus parricidii louis, & incestum eum desecrate, raptum eius & coitum mulierum atque pœcorum. Illud sicut vestri fingunt poetæ ad explendam inima-**

nissime

nissime libidinis furorem, molles dedit in amore vagitus, ille in Diane fluxit sinus, ipse amator & precium, ille modulatus ales, Lædæos petiuit amplexus, ille in propriū senies sexum regium puerum ministris auibus polluit. ¶ Hæc vos creditis, hæc colitis, hæc sunt vestrorum ornamenta templorum. Ex quo deprecor pro vestra salute, nostra dicta pensate iudicio. Cuncta an nihil libris credenda sunt christianis? Si nihil nec crucis quoque cui detrahitis nomen agnoscitis. Si vniuersa credenda sunt, cur cum in iisdem libris cruci surrectio copuleretur, passionem diuinam stolidolaceratis eloquio & non statim iungitis cæcorum visum, surdorum auditum, claudorum gressum, lepre emundationem, seruiens ambulanti Deo suo mare, dæmonum fugas resurrectionem mortuorum, & defunctorum ab inferis reditus? Hæc omnia scripturis quas interpellitis inserta sunt, & iisdem voluminibus continentur præconia maiestatis & mortis. Quamobrem odio quo imbuti estis abiecto, inuenietis illico, & Deum verum esse Iesum, & salutis humanæ gratia fragilem assumpsisse naturam. Vestram tamen nobis (si non pudet) narrate religionem. Sed quas (o error infelix) poteris referre culturas de tanta rerum foeditate atque vœordia nisi forte vt audio

fabulas afferitis deorum vestrorum, & obscœnitates & crudelitates, & vanitates, & mortes, regentes eas allegoricis velaminibus, Liberum raptum, terram Proserpinam, semiclaudum Vulcanum, & debilem ignem, lunonem, aërem, Apollinem solem, Dianam lunam, Neptunum maria, & libidinum principem Iouem ethere interpretantes. Nec post hanc excusationis procacitatem Deum, sed creaturas, contempto creatore suscipitis. Quod si pulchritudo vos elementorum ad suam traxit venerationem, modum fas erat custodire, & oportebat mirari tantum, nec colere ne facturæ venerationis creatoris esset iniuria. Nam secundum istiusmodi, quam vos sequimini formam ratio est præpostera atque peruersa, & architecti honor migravit ad domum, & medici scientia ad remedia conferetur omnium quoque artificum merita vel laudes ad opera transferentur. Quid ad hæc dicitis, vt agnoscamus quæ sit crucis ridicula vobis ignominiosa confusio. Hac disputatione conuertentibus, inter se philosophis oculos, simulque mutantibus, subridens Antonius, rursusque per interpretantem ait, Prædurum namque cuncta videri videntur operi quotiens iusto vniuersæ rei tenore calcato laboris merita

factis magis quā factoribus astruūtur. Elementa quidem, vt memoraui ex ipso conspectu suam comprobant seruitutem. Sed quoniā vos obseruatione dialectica necessaria (vt putatis) queque colligitis, hæc quoque artificia, etiam nostram religionem compellit asfirmare. Respondete mihi. Cognitiono Dei quemadmodum manifestius approbatur, perlectionem verborum, an per operationem fidei. Et quid antiquius est, operatio fidei, an disputatio per argumenta procedens. Illis respondentibus firmiore sermonibus operationem esse, & hanc liquidam de Deo cognitionē, bene eos & ipse dixisse consentit, quia operationem, quæ ex fide descendit animi generat affectus, dialecticam vero ex artificio componentium sumpsisse oppositionis exordia. Cum ergo ait operationem fidei animo sitam quis habuerit superflua erit verborum cōpositio per quam conceptā sensu nostro credulitatem, tentatis euellere, & tamen sæpè nostras explicare intelligentias non valetis. Ita solidiora sunt mentis opera, quam sophismatum fraudulenta conclusio. Nos christiani mysterium vitæ nostræ, non in sapientiam mundi habemus repositum, sed in virtute fidei, quæ nobis à Deo tributa per Christum est. Hanc orationibus meæ veritatem, rerū quæ quo

tidie geruntur ordo commendat, vobis imperitis & literarum vestrarum ignaris ad Dei cognitionem eius solum verba sufficiunt. Ecce nos tot gentilitatis gregibus abstractis in vniuersum orbē quotidie pp. agamur, vobis vero post aduentum Domini modo se sophismatum deferunt versutiē. Ecce nos simplicem Christi fidem docti idolatriam de bellauimus & per prædicationem ignominose crucis, aurata templa ceciderunt. Vos si potestis, ostendite qua contexione verborum gentilitatem Christo preponere suaseritis. Per omnes iam terras Deus Dei filius Christus est agnitus, nihil eloquentia sophismatum, nihil disputatio prophetæ multitudini potest obesse credentium. Crucifixum nominamus & vniuersi dæmones (quos vos vt deos colitis) rugiunt, atque ex obsessis corporibus ad primum dominicæ crucis signum fugantur. Vbi sunt illa fabulosa oracula? vbi Ægyptiorum incantationes quomā gorem profecere canna? Certe tunc vastata sunt omnia, cum de sua cruce modo Christus iitonuit. Nihilominus vos prætermisissis beatorum cateruis, gloriosam Iesu mortem irridere conantini. Illud autē quale est, quod nunquam in festatione regali consullagentilitas, inofra ctilo, chera & hominum præfidijs sulca iam corruunt. Nos simplici

Christi

Christi quo plus premimur, eo magis assurgimus & floremus. Vestra simulacra ornatus quondam septa parietibus, iam vetusta te collapsa sunt. Christi vero doctrina (quæ vobis stultitia videtur & ludus) licet tyrannica persequentium principum tentamenta pepulerint, licet varijs sit incurfata terroribus, nullo tamen terrarum orbe concluditur nullo gentium barbararum sine prohibetur. Quando enim diuinæ scientiæ tantus splendor illuxit? Quando tot simul in se cōuenere virtutes? continentia in matrimonio, virginitas in Ecclesia, floret Martyrum pro Domino suo gloriosa cōstantia, quorum omnium crux Christi principium est. Cum interim eos inter tantos virtutum choros, syllogismorum retia tenditis, & veram rerū lucem tenebrosis conamini argumētationibus obuoluerē. Ecce nos vt dixit doctor noster, non in gentili persecutione, quæ verborum affirmatione præuenire consuevit. Ad sunt quippe patientes à dæmonibus vexati quos cum in medium produxisset verba repetiuit dicens. Nunc vos collectionibus vestris, & quomā vultismalefico carmine deos vestros quos putatis expellite, si autem non potestis victas submittere manus, & ad Christi trophœa confugite, & statim crucifixi credulita

tem maiestatis potentiaprosequetur. Dixit, & inuocato nomine Iesu, cum vitale signū in sacro numero trinitatis pressisset in frontibus vna cum expulsis dæmonibus, vana præsentium philosophorum confutata sapientia est. Expauerunt enim stupentes hominem cui post tantum ingenium afflueret signorum diuina largitio. At ille vniuersa Christo qui curauerat ascribens vsus est affectu reciproco & ait: Nolite me putare his sanitatem dedisse, Christus per seruos suos facit ista miracula. Credite & vos & videbitis, quia deuota Deo fides, non eloquentiæ vanus tumor talia signa mereantur. Confugite ad crucifixi legem, nosque eius imitamini famulos, & hoc scientiæ sine contenti, nulla deinceps sæcularis imprudentiæ argumenta quæ ratis. Hactenus Antonio dicete miro philosophi stupore perculsi, & cum honorifico salutatu ab eo recedentes, multum eius sibi fatebantur profuisse conspectum. Hoc in eo viro mirabile est vt hominem in extremo mundi limite conditum & fauor principum & omnis celebraret aula regalis. Nam & Constantinus Augustus & eius liberi Constans atque Constantius talia cognoscentes crebro ad eum quasi ad patrem missis literis obsecrabant vt reciprocis eos scriptis hilare, at ille eiusmodi manens, qua

lis & antequam literę ad eum venirent fuerat, nec salutatione principum mouebatur, & tanquam non acceptis literis conuocatis monachis aiebat. Reges sæculi ad nos miserunt epistolas quę hic christianis adhibenda miratio est. Licet enim diuersa sit dignitas atque conditio est. Illa sunt ueneratione omni percolenda, illa toto animi affectu retinenda sunt, quod hominibus Deus legem scripserit, quod per filium suum proprijs Ecclesijs ditauerat eloquijs. Quę monachis est ratio cum epistolis regum? Cur accipiam literas quibus consueta nesciam reddere salutationis obsequia. Igitur rogatus ab vniuersis fratribus, vt christianos reges suis literis refrigeraret, ne scilicet per silentium eius exasperarentur, ad susceptas epistolas cōuenientia rescripsit. Laudauit primum quod Christum colerent, deinde salutaria persuasit ne magnam putarent regiam potestatem, ne presentis carnis imperio timentes, se homines esse nescirent, & iudicandos à Christo obliuiscerentur. Ad postremum clementiæ circa subiectos & iustitię, curam quoque inopiam admonuit, atque vnum sempiternum esse regem omnium sæculorum se scire Christum epistolis testatus est. His principes susceptis vehementissimè lætabantur.

¶ Sancta quoque apud cunctos Antonij flagrabat opinio? ita vt eius se filios cuperent nominari, magna etenim cum aduenientibus affabilitas, omnium in se studium cōuerterat: postquam ergo gentiles confutati, reges admoniti fratres ab eo sunt consolatione releuati ad interiorē montem, & ad rigorem solitum gressus est, ibique sæpe cum introcumbentibus deambulans ac residens studebat, sicut in Daniele scriptum est & interiectis horarum spacijs consequentia respondebat, vt intelligeretur aliqua reuelationis vidisse secreta. Nam in monte positus, ea quę in Ægypto longe gerebantur præuidens Episcopo de rapioni ibi constituto narravit. Lamentabilis sequitur visio, & omni lachrymarum fonte plangenda. Cum enim cum fratribus circa se sedentibus operaretur, intente fixit oculos in cælum gemens atque suspirans. Et post aliquantum spatium reuelationis inceptę, nimio dolore contremuit, & statim fixis genibus ante Dei vultum prouolutus orauit, vt clementia sua futurum auerteret scelus. Succedunt orationi lachrymę, metus ingens inuadit præsentēs obsecrant vt tantę calamitatis exponeret visionē. Singultus occupant vocem, lingua stetit, & in medio conatu sermo gemitu interruptus.

tur. Vix tamen cum vociferatione effetuosa ait. Melius erat ò filio li impendens piaculum cita morte lucrari. Sic incipiens rursus lachrymis vincitur, & inter ægra suspiria tandem pectori commodans vocem, magnū inquit quoddam & vniuersis sæculis inauditum imminet neplus. Magno fides catholica turbine subuertetur, & homines iumentis similes, Christi sancta diripiēt. Vidi enim altare Domini mulorum circumdatum multitudinē, qui crebris calcium ictibus omnia dissipabāt. Hęc est causa gemituum quos audisti. Et facta est vox Domini dicens. Abominabitur altare meū, nec mora visionem sequitur effectus. Nam post annos duos, sæua Arrianorum irrepit insania. Tunc Ecclesiarum rapię, tunc diuinorum temeratio vaforum, tunc pollutis ethnicorum manibus sacra polluta sunt ministeria, tunc paganorum opificum præsidia aduersum Christum comparata cū assumptione palmarum, quod Idolatrię apud Alexandriam insigne est, ad Ecclesiam pergere cōpellebantur Christiani, ita vt Arrianorum populi crederent. Proh scelus, horret animus replicare quę gesta sunt Virginum matronarumque ereptis pudor, sanguis ouium Christi in Christi templo effusus veneranda respersit altaria, baptisterium pro voluntate

gentilium pollutum est. Nihil de fuit visionis, veritatem monstrauit effectus, quod calcitrantium multorum indisciplina, Arrianorum esset impietas. ¶ Sed istam tristitiam consequentis reuelationis prosperitate consolatus est, & ait. Nolite filioli mœrori vos penitus cedere, vt enim iratus est Dominus sic rursus miseretur, & suum cito Ecclesia recuperabit ornatum, eosque qui in persecutionibus fidem Domini seruauerint, solito videbitis fulgore relucere. Reuertentur ad foueas suas serpentes, & religio longius propagabitur, tantum videte ne fidei vestrę sinceritas Arriana labe fordescat. Non Apostolorum, sed demonum & patris eorum diaboli ista doctrina est, ob id per insipientiam iumentorum similis pecudum eorum expressus est animus. Hucusque Antonius. ¶ Sed nos minime conuenit diffidere, tam grande miraculum per hominem potuisse ostendi. Saluatoris enim promissio est, ita dicentis. Si habueritis fidem vt granum sinapis dicitis huic mōti transfer te, & transferetur & nihil impossibile erit vobis. Et iterum. Amen amen dico vobis, omne quod petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Petite & accipietis. Ipse enim suis discipulis & vniuerso creditiōi gregi, nūc subiectionē damo-

num, nunc variarum infirmitatū pollicens curationem, aiebat, gratis accepistis, gratis date, nunquid suæ virtutis imperio curabat Antonius. Nunquid suę possibilitatis arbitrabatur quod fecerat orationibus non præceptis dæmones morbiq; cesserunt, & ad Christi Dei nostri nominationem, semper vniuersa perfecta sunt. Nemo sapientium sanitarum admiratio nem ascribat Antonio sed Domino Iesu, qui solitam erga creaturas suas exhibens beneuolentiā, nunc quoque per electum famulum suum indulgenter exercuit, Antonius tantum orabat, & ob vitæ eius merita cuncta Dominus largiebatur. Sæpè autem & contra voluntatem, ad exteriorē montem à fratribus perducebatur. Et cum iudices qui ad interius archisterium propter asperitatem itineris, & obsequentium multitudinem & horridam solitudinem ire non poterant, precario quærent, vt eius fruerentur aspectibus nec impetrare possent, quia molestissime ferebat vexationē discursum. Ipsos Cathenatos quos aut noxietas, aut rigor publicus constrinxerat, ad eū destinabāt, scientes tales ab Antonio non posse conterni, quorum fletibus superatus pertrahebatur ad exteriorē montem agnoscens laborem suum vtilem miseris fore. Suadebatque iudicibus qui eum inuita-

uerant, vt in sententia proferēda, & odio, & gratiæ Dei timorem anteponebant, nec ignorare eos debet quod scriptum est. Quocumque iudicio iudicaueritis in eo iudicabitur de vobis. Attamen inter medios sermones charę sibi similitudinis recordabatur. Post coactam itaque præsentiam quā ducis preces, & quod verius est miserorum fletus extorserant post salutaria monita, post reorum cōmendationem quorundam vero & absolutionem, postulanti duci vt paulo largius eidem suam præsentiam indulgeret, ait non posse se diutius ibidem morari grato vsus exemplo, quod sicuti pisces ab aqua extracti mox in arēti terra morerentur, ita & monachos cum secularibus retardantes, humanis statim resoluī confabulationibus. Ob id ergo (inquit) conuenit vt pisces ad mare, ita nos ad montem festinare, ne tardantibus nobis aliqua propositi succedat obliuio. ¶ Præ tanta hominis sapientia dux miratus iustam de eo tulit veramque sententiam dicēs. Vere istum esse Dei famulū, nec in rustico homine potuisse tām aliquando inesse sapientiam, nisi diuino amore regeretur. ¶ Præterea cū Balacius qui sub Nestorio præfecto Alexandriæ dux Ægypti fuit, homo Ariani iniquitatis studiosissimus fautor, ita Christi Ecclesiā persequeretur, vt animo

vesano

vesano virgines monachosq; nudatos verberaret in publico, ad eum Antonius literas misit, quarum ista sententia est. Video iram Dei venientem super te: desine persequi Christianos, ne te ira occupet quæ proximū iam tibi minatur interitum. Legit infelix epistolam & irrisit atque in eam expuens proiecit in terram portitores quoque multis afficiens iniurijs, Antonio talia renuntiari præcepit. Quoniam cura tibi tantopere monachorum est etiam ad te mei vigoris transfiliet disciplina sed confestim minitorem oppressit supplicium: & post quinque dies os effrænatum ultio diuina compescuit. Egreditur enim ad primam mansionem Alexandriæ quæ appellatur Chereū: cū supradicto Ægypti præfecto Nestorio vehuntur equis quos inter omnes Balacius, cuius erant mansuetissimos nutrierat. Cum ergo pariter solito sibimet equi alluderent: mitior quo Nestorius vehebatur, morsu repentino Balacium decussit in terram ac sic in eum inhians foemora eius lacerauit atq; corrosit: vt statim relatus ad ciuitatem post tertium diem moreretur vniuersisque agnoscerent minarum ab Antonio prædictarum effectum quam totius consecutum, digno persecutoris sine cōpleto. ¶ Ceteros ad se venientes mira cum modestia An-

tonius admonebat vt oblita seculari dignitate, remotioris vitæ beatitudinem appeterent. Si qui autem maiori potestate premebantur nec poterant obtinere iustitiam: ita eos obnixè defendebat vt ipse pro illis pati videretur iniuriam. Multis utilis fuit præclaris oratio, magnis diuitijs & altiori gradu militiæ derelicto eius adhæfere curriculis. Et vniuersa breui sermone comprehendam bonum Ægypto medicum Christus indulserat. Quis non tristitiam apud Antonium mutauit in gaudium? Quis non iram verterit in pacem? Quis orbitatis luctum, non ad eius temperauit aspectū? Quis nō mœrore paupertatis (quo premebatur) abiecto, statim & diuinitum despexit opulentias, & in sua lætatus est paupertate. Quis post lassitudinem monachus non eius vegetatu hortatus est? Quis adolescentiæ ætatis accensus ardoribus nō ex eius admonitu pudicitia amator fuit? Quis vexatus à diabolo sine medela redijt? Quis inimici cogitationibus distractus non cæca tempestate sopita, sereno regressus est animo? Sciebat enim quo quisque laboraret incommodo, & ex vitæ meritis discretionem spirituum agnoscens adhibebat verborum (prout erant vulnera) sanitarum. Vnde effectum est vt post eius doctrinam omnes diaboli panderentur

H 5 infidæ.

insidiae. Multae quoque ab eius conspectu desponsatae puellae ab ipso pene thalamo recedentes in Ecclesiae matris gremio confederet. Quid plura? Totius orbis homines ad eum confluebant & vniuersarum gentium varietas bellissimum contra daemones virum conspicere gestiebant. Nullus se frustra illuc venisse conquestus est; omnibus delectabile atque iocundum laboris commercium est. Fatigatio enim itineris emolumentum Viatici reprobatur sicut rei, probatur effectus. Nam post resolutionem eius quasi communi funere orbitatis exceptio, proprium singuli parentem duxerunt. Quis autem finis vitae eius fuerit dignum est & me commemorare & vos cum desiderio audire, quia & hoc in eo imitabile cultus fuit. Iuxta consuetudinem ad visendos fratres qui in exteriori monte erant venit, ibique a diuina providentia de sua morte condicens ita exorsus est dicens. Vltimam filioli patris audite sententiam: non enim arbitror, quod in hoc seculo iterum vos visuri simus? Cogit conditio naturae, ut post centenarium numerum (quem annis quinque supergradior) iam resoluar. Ita locutus audientium peretora contristavit, gemitus lacrymarumque dicta moerentia consecutae sunt. Amplexabantur enim vniuersi, quasi iam de seculo recessu-

rum. At ille tanquam aliena deserens ad propriam patriam profecturus magna cum laetitia praecipiebat, desiderium instituto non debere surripere, sed tanquam quotidie morituros, ut ante praedixerat a sordibus cogitationibus animam custodire, & omnem amulationem ad sanctos quoque conuertere; ad Melecianos vero schismaticosque, nec prope quidem accedere. Scitis enim (aiebat) eorum antiquam perversitatem, neque cum Arrianis communioni iungamini: quia impietas eorum iam omnibus manifesta est.

His etiam illud addebat nullum debere Christianum cum seculo viderit potestates, pro Arrianorum & Melecianorum pugnare nequitia, a Christi cum discederent veritate, mortali illam esse defensionem nec diu fallacem permanere nosse phantasiam. Quapropter (aiebat) custodienda est pia fides in Christo & patrum religiosa traditio, quam & scripturarum lectione & crebro matris paruitatis didicistis admonitu. Finito sermone fratres eum vehementissimè retardabant, glorioso patris cupientes termino decorari. Sed multas ob causas quas & silentio demonstrabat, praecipitamen obpraesumptam Aegypti consuetudinem contradixit. Mos etenim Aegyptius est nobilium & praecipue beatorum martyrum corpore-

ralin-

ralineamine. quidem obvolare, & studium funeri solitum non negare, terra vero non absconderet, sed super lectulos domi posita reservare. Hunc honorem quiescentibus reddi inueterata consuetudinis vanitas tradidit. De hoc Antonius saepe & Episcopos deprecatus est ut populos Ecclesiastica cōtestatione corrigerent, & laicos viros ac mulieres rigidius ipse conuenit dicens, nec legitimum hoc esse nec Deo placitum, quippe cum Patriarcharum & prophetarum sepulchra (quae ad nos usque perdurant) haec facta conuincerent. Dominici quoque corporis exemplum oportere intueri iubebat, quod in sepulchro positum lapide usque ad resurrectionis diem tertium clausum fuerit. Atque his modis vitium circa defunctos Aegypti etiam si sancta essent corpora coarguebat dicens. Quid maius aut sanctius corpore potest esse Dominico, quod iuxta consuetudinem gentium ceterarum humo conditum esse scimus? Haec iuxta persuasio multorum insitum euellit errorem, & repositis in terra cadaveribus Domino gratias pro bono magisterio protulerunt. Metuens ergo consuetudinem supra dictam ne eodem etiam circa se haberentur errore celeriter, vale dicens monachis qui confluerant ad amicum virtutis habitaculum repedauit. Post menses autem pau-

cos cum non mediocte incommo- dum senilia; membra turbasset, vocatis ad se duobus fratribus quos ibidem ante quindecim annos modico intervallo, seunctos instituerat, quique etiam senes conperant ministrare, ait; Ego quidem filioli secundum eloquia scripturarum patrum gradior viam, iam enim Dominus me inuitat, iam cupio videre caelestia, sed vos, o viscera mea admoneo, nec tanti temporis laborem repente perdati. Hodie vos religiosum studium arripuisse arbitramini, si coepte voluntatis fortitudo succrescet. Varias daemones nostris insidias, vidistis eorum & impetis feroces & vires effeminatas. Ad lesum suspirate, & credulitate nominis eius vris figate mentibus, & a certa fide vniuersi daemones fugabunt. Memento etiam admonitionum mearum, & incertae conditionis vitae quotidie angipite pertrahate, & caeleste vobis primum sine cunctamine tribuet. Schismaticorum quoque & haereticorum venena vitae, meumque circa eos odium sectamini, quia Christi sunt inimici. Scitis ipsi quod nullus mihi nec pacificus quidem sermo cum eis aliquando fuerit propter prauam eorum voluntatem, & pertinax contra Christum bellum. In hoc autem magis elote solliciti ut Domini praecipia seruetis, ut post mortem vestram sancti, quibus, quasi amici

cos

cos & notos in æterna vos recipiant tabernacula. Hæc cogitate, hæc sapite, hæc retextite, & si qua mei vobis cura, si qua patris memoria est: si mihi vicarium repen datis affectum, nullus ad Ægyptum meas perferat reliquias, ne vano corpus honore seruetur, ne viperati ritus à me vt nostis etiã circa me seruentur obsequia. Huius enim rei gratia maximè huc sum regressus. Vos igitur humo tegite, vos patris operite corpusculum, & illud quoque senis vestri custodite mandatum, vt nemo præter vestram dilectionem locum tumuli mei nouerit. Confido in Domino, quia necessario resurrectionis tempore hoc corpusculum resiliet incorruptum. Vestimentorũ autem meorum sit ista diuisio. Melotem & pallium tritum cui superiaceo Athanasio Episcopo date quod mihi nouum ipse detulerat. Serapion Episcopus alium accipiat melotem, vos ciliacinum habetote vestimentum & valete viscera mea. Antonius enim migrat, & iam non erit in præsentis seculo vobiscum. Verba finierat, & osculantibus se discipulis extendens paululum pedes mortem lætus aspexit, ita vt ex hilaritate vultus eius angelorum sanctorum (qui ad perferendam animam eius descenderant) præsentia nosceretur. Hos intues (tamquam amicos videret) animã exa-

lauit, & additus est patribus secundum ordinem scripturaru. Seruauerunt mandata discipuli, inuolutum vt præceperat corpus humo operientes & nemo interim vsq; ad hanc diem præter eos vbi sit conditum nouit. Legatarius autem Antonij benedictionem qui tritum pallium cum melote imperio eius meruerat accipere, Antonium in Antonij muneribus amplectitur, & tanquam magna hæreditate ditatus lætante per vestimentum recordatur imaginem sanctitatis. Hic Antonio vitæ terminus fuit, ista principium ritorũ. Quæ licet parciore (vt prædixi) sermone seruauerint, tamen ex his potestis aduertere qualiter homo Dei à pueritia ad senectam vsque peruenerit, & quod omni semper dubitatione calcata, nec longiori nec longeuã quicquam ætati aliquando concesserit. Magis autem æqualitatem propositi tenens, nec vestimentum mutauit nec pedes lauit, nec escam sectatus est meliorem, oculorũ quoque aciem & numerum dentium licet paululũ ob ætatem viderentur attriti, nec non pedum incessum, totius etiã corporis firmitatẽ ita cõtra iura nature meritorũ gratia custodiuit vt lautorũ corporũ quæ balneis atq; delitijs cõfouentur, hilarior eius caro videretur. Hoc etiam fratres quod per omnes prouincias amor eius fama; vol-

volitauit, quem nec librorum dif-
feminatorũ oratio luculenta, nec
mundantæ sapientie disputatio,
nec nobilitas generis nec opum
infinita congestio commenda-
uit, cui omnium ore est ascriben-
dum nisi Christo, cuius hoc do-
num est qui deuotos eius animos,
erga suam præuidens maiestatem
hominem alio pene orbe celatũ,
& inter tantas positum solitudi-
nes Africæ, Hispaniæ, Galliæ,
Italiæ, Ilirico, ipsi etiam quæ vr-
bium caput est Romæ, vt in exor-
dio promiserat, demonstrauit. Crea-
toris est ista benignitas, qui famu-
los suos licet nolentes, nobilitate
conduciuit, vt virtus possibilis nec
vltra humanam esse naturam, san-
ctorum doceatur exemplis & ad
beatæ vitæ imitationem, ex fru-
ctu laboris optimus quisque im-
pellatur. Hunc itaque fratres li-
brum magnopere perlegere cu-
rate, vt agnita fidei vita subli-
mius monachorũ, sciatis quod
Saluator noster Iesus Christus
glorificantes se glorificat, & ter-
uientibus sibi nec non tantum re-
gna cælorum, sed etiam hic in
ipsis montium secretis latere cu-
pientibus famæ tribuit nobilita-
tem, scilicet, vt & ipsi fruantur
laude meritorum, & ceteri eorum
prouocentur exemplis. Si autem
necessarium fuerit hæc gentibus
legite, vt vel sic agnoscant, quia
Dominus noster Iesus Christus

non solum est Deus Dei filius,
sed etiam his qui eum sollicite co-
lunt & in eum fideliter credunt,
hanc dedit potestatem, vt daemo-
nes quos illi deos esse arbitratur,
conculcent atque eiciant, decepto-
res, scilicet hominum, & totius
corruptionis artifices.

¶ *Prologus Sancti Hieronymi pres-
bteri in vitam beati Hylarionis.*

IN sanctis orationibus tuis me-
mento mei decus, ac dignitas
virginum, Nonafella. Scriptu-
rus vitam beati Hylarionis habi-
torem eius inuoco spiritum san-
ctum, vt qui illi virtutes largitus
est, mihi ad enarrandas eas sermo-
nem tribuat vt facta dictis exe-
quantur. Huius nanque conuersa-
tio & abstinentia, ac præclara do-
na mirabilium quæ operatus est,
vt ait Crispus tanta ac talia ha-
bentur, quantum velle ex parvulis
verbis poterõ extollere cuiuscum-
que præclara ingenia. Alexander
Magnus Macedo, quem vel par-
dum vel hircum caprarum Da-
niel vocat, cum ad Achillis tumu-
lum peruenisset, felicem te ait di-
co iuuenis qui magno fueris præ-
cone meritorum, Homerum vi-
delicet significans. Porro mihi
tanti ac talis viri conuersatio vi-
taque dicenda est, vt Homerus
quoque si adisset vel inuideret
matrem, vel succumberet. Quan-
quam

quam enim Sanctus Epiphanius Salaminæ, & Cypri Episcopus qui cum Hylatione plurimū conseruatus est laudem eius breui epistola scripserit, quæ vulgo legitur, defunctum tamen aliud est locis communibus laudare, aliud defuncti proprias narrare virtutes. Vnde & nos fauore magis illius quam iniuria, coeptum ab eo opus aggredientes, maledicorum voces contemnimus, qui olim detrahentes sancto Paulo meo nunc forsitan detrahent & Hilarionij illi sollicitudines calūniantes; huic obijcientes frequentiam multoties ut qui semper latuit, nō fuisse qui a multis visus est, vix existimetur. Fecerunt hoc & maiores eorum quondam Phatissæi, quibus nec Ioannis Eremus, atq; ieiunium, nec Domini saluatoris turba cibi potusque placuerunt. Verum destinato iam operi imponam natum & Scilleos cantes obturata aure transibo. Opto ut in Christo permanes. Et in ceteris in prationibus tuis sis mei virgo sacratissima.

¶ *Incipit vita beati Hilarionis Eremite.*

Hilation ortus est ex vico Tabachæ, qui circiter quinque milia a Gaza vixit. Paulesinæ ad austrum situs est, cum parentes haberet Idolis deditos sicut rosa de pinis floruit. A qui-

bus missus Alexandriam grāmatico traditus est, ibique quantum illa patiebatur ætas, magna ingenij & morū documenta præbuit breui, charus omnibus & loquendi arte non ignarus, quodque his maius omnibus est Christo credens. Non circi furoribus nō arena sanguinis non theatri luxuria delectabatur, sed illi tota voluntas in Ecclesiæ congregatione erat. Audiens autem celebre tunc nomen Antonij quod per oranes Ægypti populos ferebatur incensus visendi eum studio, perrexit in Eremum. Et statim ut eum vidit mutato pristino habitu duobus ferme mensibus iuxta eum mansit, contemplans ordinem vitæ eius morumque grauitatē quā creber in oratione quam humilis in suscipiendis fratribus, seuerus in corripjendis, alacer in exhortandis esset & ut continentia tibi que eius asperitatem nulla vnquam infirmitas frangeret.

¶ Porro frequentiam eorum qui ad eum ob varias passiones & impetus dæmonum concurrebant, vltra non ferens, nec congruum esse dicens pati in Eremo populos ciuitatis, sicque sibi magis incipiendum esse ut coepisset Antonius, illum quasi virū fortem, victoriæ præmia accipere, se necdum militare coepisse reuersus est cum quibusdam monachis ad patriam, & parentibus iam de-

fun-

functis, partem substantiæ fratibus, partem pauperibus largitus est, nihil sibi omnino seruans; & timens illud de Actibus Apostolorum Ananix & Saphiræ, vel exemplum vel supplicium maximeque Dominice sententiæ memor dicentis, qui non renūtiauerit omnibus quæ possidet non potest meus esse discipulus. Erat autem tunc annorum quindecim. Sic nudus & armatus in Christo solitudinem quæ in septem miliario ad Amaium a Gazæ emporio per litus euntibus Ægyptum, ad la uam flectitur, ingressus est. Cumque essent cruenta latrocinij loca, & propinqui amicumque eius imminens periculum denuntiarent, contempsit mortem ut mortem euaderet. Mirabantur omnes animum, mirabantur ætatem nisi quod flāma quædam pectoris & scintillæ fidei in oculis relucebant. Leues erant gena, delicatum corpus ac tenue, & ad omnem iniuriam patiens, quod leui vel estu vel frigore possit affligi. Igitur sacco tantum membrato opertus, & pellicium habens & empeditem hoc est pallium quod illi beatus Antonius proficiscenti dederat. sagamque rusticam inter mare & pulchram ut iuxta, & in terribili solitudine frugatur, quindocim tantum leuoricos post solis occasum edens. Et quia regio latrocinij infamis &

rat, nunquam in eodem loco quisquam habitare consueverat.

¶ Videns hoc diabolus, quid faceret & quo se verteret torquebatur, qui gloriabatur ante dicens, in cælum ascendam; super sidera cæli possum nidum meum & ero similis altissimo; iterabat se vincia pueri, & puer ab eo fuisse calcatum, quam per ætatem peccare potuisset. Tunc itaque sensus eius, & pubescenti corpori eius insolita voluptatum incendia suggererat. Cogebatur enim tyranniculis Christi cogitare quod nesciebat & eius rei amorem causam voluere, cuius experimeta nō mouerat. Iurans itaque sibi & pectus pugnis querens quasi cogitationes cæde manus posset excludere, ego te inquit ascende feriam ut non calcetores, nec eredo alam, sed paleis fameque conuiciam & siti, grauid, oherabo potedere. Per æstus in cæcum & frigora ut cibum potius quam lasciuam cogites. Herbarum ergo succo & paucis caricis post triduum vel quadratum deficiens in animam illi stentabat orans frequenter & pallens, & rostro humum fodiens, ut ieiuniorum laborem labor operis duplicaret, simulque in cæcum hoc est spiritum in cæcum retere amabilem monachorum & episcoporum disciplinam & apud se tenentem dicens. Qui autem non operatur non manducet.

¶ Sic

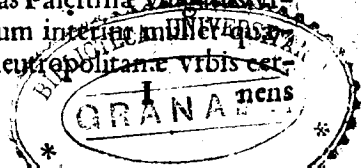
¶ Sic attenuatus & intantum exhaustus corpore, ut ossibus vix hæreret, quadam nocte infantium cepit audire vagitus, balatus peccorum, mugitus bouum, planctus quasi muliercularum, leonum rugitus, murmur exercitus, & prorsus variarum portenta vocum, ut ante sonitu quam aspectu territus caderet. Intellexit hæc esse dæmonum ludibria, & pronolutus genibus, crucem Christi signabat in fronte, taliq; armatus calsi- de & lorica fidei circumdatus, iacens fortius præliabatur quodam modo videre desiderans quos horrebat videre sollicitis oculis huc illucque circumspiciens, & cum inter se ex improviso splendens luna, cernit rhedam feruētibus equis super se irruere. Cumque inclamasset Iesum ante oculos eius repentino terræ hiatu, pompa omnis illa absorpta est. Tunc ille ait: Equum & ascensorem proiecit in mare. Et hi in curribus & hi in equis, nos autem in nomine Domini nostri magnificamur. Multæ sunt tentationes eius, & die nocteque variæ dæmonum insidiæ quas si omnes narrare velim, modum excedam voluminis. Quotiens illi nudas mulieres cubantibus circumiacentes si iussit, & multotiens esuriēti largissime apparuere dapus, interdum ut antem lupus vllulans, & vulpecula ganniens transiliunt, psallentiq;

gladiatorum pugna spectaculum præbuit, ut vnus quasi interfectus & ante pedes illius corruens sepulturam rogaret. Orabat semel fixo in terram capite, & ut natura refert hominum, abducta ab oratione mens nescio quid aliud cogitabat, insiliuit dorsum eius festinus agitator, & latera calcibus, ceruicem flagellando verberans, eia inquit curre, cur dormitas? & cachinnans desuper si defecisset an ordeum vellet accipere sciscitabatur. Igitur à sexto decimo vsque ad vicesimum ætatis suæ annum, æstus & pluuias breui tugurium dechnabat, quod iunco & carice texerat, extructa deinceps breui cellula, quæ vsque hodie permanet, latitudine pedum quatuor, altitudine vero pedum quinque, hoc est statura sua humiliorem porro longitudine paulo ampliorē quā eius corpusculum patiebatur, ut sepulchrum potius quam domū crederes. Capillum semel in anno Paschæ die totondit. Supra nudam humum hoc est terram stratumque iuncentum vsque ad mortem cubabat. Saccum quo semel fuerat indutus nunquam lauans, superfluum dicens munditias in cilicio querere. Nec mutabat alteram tunicam, nisi cum prior penitus scissa esset. Scripturas quoque sanctas memoriter cæcens post orationem psalmos quasi Deo præ-

sente

sente recitabat. Et quia longum est per diuersa tempora magnalia eius dicere comprehendā breuiter ante lectoris oculos vitam eius pariter exponens & deinceps ad narrandi ordinem regrediar, à vicesimoprimo anno vsq; ad vicesimum sextum per tres annos dimidium lentis sextarium madefactum aqua frigida, comedit & alijs tribus annis panem aridum cum sale & aqua. Porro à vicesimoseptimo anno vsque ad tricesimum herbis agrestibus & virgultorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A tricesimo autem primo vsque ad tricesimum quintum annum sex uncias ordeacei panis & coctum modice olus absque oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos suos & totum corpus impetiginem & puniceam quandam scabredinē contrahere ad superiorem victum adiecit oleum, & vsque ad sexagesimum tertium vitæ suæ annum, hoc continentia cucurrit tenore, nihil extrinsecus aut pomorum aut leguminis, aut cuiuslibet rei gustans. Inde cum se videret corpore defatigatum & propinquā putaret imminere mortem à sexagesimo quarto anno vsque ad octuagesimum pane abstinuit, incredibili feruore mentis, ut eo tempore quasi nouus accederet ad seruitutem Domini quo cæ-

teri solent remissius viuere, Fiebant autem ei de farina, & cominuto olere forbitiuncula cibo & potu vix quinque uncias appendentibus. Sicque complens ordinem vitæ, nunquam ante solis occasum nec in diebus festis, nec in grauissima valitudine soluit ieiunium. ¶ Sed iam tempus est ut ad ordinem reuertamur. Cum habitaret adhuc in tuguriumculo, annos decem & octo, latrones ad eum nocte venerunt vel æstimantes habere aliquid quod tollerent, vel in contemptum sui reputantes fieri, si puer solitarius eorum impetus non pertimesceret. Itaque inter mare & paludem à vespera vsque ad solis ortum discurrentes nunquam locum cubilis eius inuenire potuerunt. Porro clara luce reperto puero, quasi per iocum, quid inquit faceres si ad te latrones venirent. Quibus ille respondit. Nudus latrones non timeo. Et illi certe aiunt occidi poteris. Possum inquit possum, & ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Tunc admirati constantiam eius & fidem confessi sunt noctis errorem, deinde vitæ pollicentes correptionem. ¶ Viginti duos iam in solitudine habebat annos, fama tantum notus omnibus, & per totas Palestina vulgatus, vrbes. Cum interierit mulier quædam Eleuthopolitane vrbis cer-

nens despectui se haberi à viro obsterilitatem (iam enim per annos quindecim nullos coniugij fructus dederat) prima irrumperé ausa est beatum Hilarionem, & nihil tale suspicanti, repente genibus adioluta, ignosce inquit audacię ignosce necessitati meę. Quid avertis oculos? Quid rogantem fugis. Noli me mulierem despicere, sed miseram. Hic sexus genuit saluatorem, non habent fanon opus medico, sed qui male habent. Tandem subfinit, & post tempus visa muliere interrogabat causas aduentus eius, ac fletum. Et postquam didicit, levatis ad cęlum oculis redire eam iussit, euntemq; eam lachrymis persecutus est. Exacto autem anno, vidit eam cum filio. Hoc signorum eius principium aliud maius signum nobilitavit. ¶ Aristhiene Elpidij (qui postea prefectus pretorij fuit) vxor vnde nobilis inter suos & inter Christianos nobilior: reuertens cum marito & tribus liberis à beato Antonio Gazę propter infirmitatem eorum remorata est. Ibi enim siue ob corruptam aerem siue (vt postea claruit) propter gloriam Hilarionis serui Dei, enutrita pariter arrepti omnes à medicis desperari sunt. Iacebat vltimis mater, & quasi inter tria filiorum discurrens cadauera: quem primum plangeret, nesciebat. Agnito autem, quod

esset quidam monachus in vicina solitudine oblita matronalis pompe, quoniam se matrem nouerat, vadit comitata ancillis & eunuchis vixque ei à viro suo suafum est, vt a sella sedens pergeret. Ad quem quum venisset. Per eum te (ait) Iesum clementissimū dominum nostrum obtestor, per crucē eius & sanguinē, vt reddas mihi tres filios, vt glorificetur in vrbe gentilibus nomen Domini saluatoris. Ingrediatur seruus eius Gazę, & Marnas corruat. Reintente illo & dicente, nūquā se egressum de cellula, nec habere consuetudinem vt non modo ingrediatur ciuitates, sed nec villas ingrederetur prostravit se humi crebro clamitans. Hilarion serue Christi, redde mihi filios meos quos Antonius tenuit in Ægypto, à te seruentur in Syria. Flebāt eum isti qui aderant, sed & ipse negans lachrymabatur. Quid multa. Non prius mulier recessit, quā ille pollicitus est se post solis occasum Gazę introiturum. Qui postquam venit singulorū lectulos & arentia membra considerans inuocauit Iesum. Et ò mira virtus statim quasi de tribus fontibus sudor pariter erupit. Eadem hora acceperunt cibos, lugentemque matrem cognoscentes, & benedicentes Deum, sanctę manus deosculati sunt. Quod postquam auditum est, & longē lateque percerebuit,

certa-

certatim ad eum de Syria & Ægypto populi cōfluebant ita vt multi Christiani fierent & se monachos profiterētur. Necdum enim tunc monasteria erant in Palæstina nec quisquam monachos ante Sanctum Hilarionem in Syria nouerat. Ille fundator & eruditor huius cōuersationis & studij in hac prouincia fuit. Habebat Dominus Iesus in Ægypto senem Antonium & in Palæstina Hilarionē iuniorē. ¶ Pacidia uiculus est Bithynorū vrbis Ægypti, de hac decem intra annis cęca mulier adducta est ad beatum Hilarionem allataque ei à fratribus (iam enim multi cum eo monachi erant) omnem suam substantiam se expēditisse ait in medicos. Cui respondit. ¶ Si quę inquit in medicos perdidisti dedisses pauperibus, curasset te verus medicus Iesus. Clamante autem illa & misericordiam deprecante expulsi in oculos eius, statimque Saluatoris exemplo virtus eadem secuta est sanitatis. ¶ Aurigę quoque Gazęntis, in curru percussus à demone, totus obrigitur ita vt nec manus agitare neque cervicem possit flectere. Delatus ergo in lectulo cum solam linguam moueret ad preces audiuit non prius posse se sanari quousque crederet in Iesum, & spondere. Argio presbitero renouatum in Crete didit spondē, sanatus est, ut vigilque

3113d

de anime quam de corporis salute exultauit. ¶ Præterea fortissimus iuuenis nomine Melsica deterritorio Hierosolymę, tantum sibi plaudebat, in vrbe M quindecim frumenti modios, diu longęq; pontaret & hanc habere palmā fortitudinis suę, quatinos vinceret. Sed hic afflatus à pessimo demone non catenas, non cōpedes, non claustra ostiorū integra patiebatur. Multorū nasos & aures mordicus amputauerat, horum pedes, illorum guisus fregerat, tantumq; sui terrorem omnibus incusserat, vt oneratus catenis & funibus in diuersa mitemtum quasi ferocissimus taurus ad monasteriū protraheretur. Quem postquam fratres videre perterriti, erat enim mirę magnitudinis, nuntiauerunt patri. Ille sicut sedebat iussit eum protrahi & dimitti, solutoq; ait, Inclina caput & veni. Tremere miser cepit, & cervicem flectere nec aspiciere ausus, contra omnique ferocia deposita pedes sedentis lambere cepit. Adiuratus itaque & extortus demon qui iuuenem possederat septima die egressus est. ¶ Sed nec illud tacendum est, quod Orion vir primarius & ditissim⁹ vrbis Achilleę quę mari rubro imminet à legione demonum possessus ad eum perductus est, manus, ceruix latera, pedes ferro onerata erant, suorumq; cruciatum

I 2

torus

torum oculi minabantur. Cumque deambularet sanctus cum fratribus, & de scripturis nescio quid interpretaretur, erupit ille de matribus se tenentium. Et dum peruenisset ad sanctum Hilarionem statim amplectens eum post tergum in sublime eleuauit. Et clamor ingens ortus est ab omnibus, timebant enim ne confecta ieiunij membra collideret. Er sanctus Hilarion ridens, filete inquit & mihi meum palam strigam dimittite ac sic reflexa super humeros manuum capit eius tetigit, apprehensoque crine ante pedes suos adduxit, constringens e regione ambas manus eius & plantas utroque calcans pede, simulque congeminanstorquere demonum turbas cepit. Cumque ille eiularet, & reflexa ceruice terram vertice tangeret: Domine inquit Iesu, o me miserum solue captiuum ut vnus & plures vincere tutum est. Rem loquar inauditam. Ex vno hominis ore diuersae voces, & confusus populi clamor audiebantur. Curatus itaque & hic post non multum temporis cum vxore & liberis venit ad monasterium plurimum (quasi gratia redditurus) dona afferens. Cui sanctus ait: Non legisti quid Giezi, quid Simon passus sunt, quorum alter accepit pretium, alter abstulit ut ille emeret gratia Spiritus sancti, hic mercaretur? Cumque Orion flens diceret, accipe &

da pauperibus, Tu melius inquit tua potes distribuere qui per vias ambulans & nosti pauperes. Ego qui mea reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum occasio auaritia est. Misericordia artem non habet. Nemo melius erogat quam qui sibi nihil reseruat. Tristi autem & in arena iacenti, noli inquit contristari fili, quod facio pro me & pro te facio. Si enim haec accepero, & ego offendam Deum, & ad te demonum legio reuertetur. ¶ Quis vero silentio possit pretereire quod Zazanus Maynnites haud longe a monasterio eius lapides ad aedificandum de ora maris excidens, totus paralyti solutus est, & ab operariis sociis delatus ad sanctum Hilarionem statim ad opus reuersus est? Etenim littus quod Palaestinae Aegyptoque praetenditur, per naturam mollibus arenis in saxa durefcentibus asperatur paulatimque cohaerens sibi gloria perdit actum cum non perdat aspectum. ¶ Sed & Italicus quidam eiusdem oppidi municeps Christianus aduersum Gazensem virum Marne Idolo deditum, circi equos curules nutriebat, hoc siquidem in Romanis viribus iam exinde seruabatur a Romulo, ut propter felicem Sabinatum raptum conseruo quasi consiliorum Deo quadriga septem horum circuitu, & equos partis aduersae frangere videtur sit. Hic itaque emulo suo habente

bente maleficum quae daemonia cis quibusdam praecantationibus, & huius praepediret equos, & illius concitaret ad cursum venit ad beatum Hilarionem, & non tam aduersarium laedi quam se defendi obsecrauit. Ineptum visum est venerando seni in huiusmodi nugis orationem perdere. Cumque subrideret & diceret, cur enim non magis equorum pretium pro salute animae tuae pauperibus erogas. Ille respondit functionem esse publicam, & hoc se non tam velle quam cogi, nec posse hominem Christianum uti magicis artibus, sed a seruo potius Christi auxiliu petere maxime contra Gazenses aduersarios Dei non tam sibi quam Ecclesiae Christi insultrantibus. Rogatus ergo a fratribus qui aderant Sanctus pateram fictilem in qua bibere consueuerat, aqua iussit impleri eique tradi. Quam cum accepisset Italicus stabulum & aurigas suos currumque & repagula aspersit, Mira vulgi expectatio. Nam & aduersarius hoc ipsum irridens diffamauerat, & fautores Italici sibi certatim victoriam pollicentes exaltabant. Igitur dato signo haud aduolant, illi praepediuntur, sub horum curru rote feruent illi praeteruolantium terga vix cernunt. Clamor vulgi nimis, ita ut Ethenij quoque ipsi conclamarent, Marnas victus a Christo est. Porro furentes aduer-

sarij Hilarionem maleficum Christianorum ad supplicium poposcerant. Indubitata ergo victoria & illis & multis dehinc Circensibus plurima fidei occasio fuit. ¶ De praefato Gazense Emporij oppido, propter virginem Deirvicinus iuuenis amando deperibat. Qui cum frequenter tactu, iocis, nutibus, sibilis & caeteris huiusmodi (quae solent moriturae virginis esse principia) nihil profecisset, perrexit Memphim se ut confesso vulnere suo, magicis artibus rediret ad virginem. Igitur post annum edoctus ab Esculapij vatibus non remeantis animas, sed perdentis: venit praesumptum animi stuprum gestiens, & subter limen domus puellae, quaedam tormenta verborum & portentosas figuras sculptas in aere cupri lamina defodit: illico insanire virgo & amictu capitis abiecto, rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis cepit. Magnitudo quippe amoris se in furorem verterat. Perducta ergo a parentibus ad monasterium, seni traditur, vllulante statim & confitente daemone, vim sustinui (inquit) inuitus huc adductus sum. Quam bene Memphis somnis homines deludebam. O cruces, o tormeta quae patior. Exire me cogis, sed ligatus subter limen licio & lamina teneor. Non exeo nisi me adolescens qui deit

net dimiserit. Tūc senex ait, Grādis fortitudo tua, qui licio & lami na strictus teneris. Dic quare ausus es ingredi puellam Dei? Ait vt seruarem virginem. Tu inquit seruares perditor castitatis? Quare non potius in eum qui te mittebat ingressus es? Vt quid inquit intrassem in illū qui habebat collegam meum amoris dæmonem. Noluit autem sanctus antequam purgaret virginem, vel adolefcentem vefigna iubere perquiri, ne aut solutus incantationibus recessisse dæmon videretur, seu ipse sermoni eius accommodasset fidem asserens fallaces esse dæmones, & ad simulandum callidos: sed magis reddita sanitate increpauit virginē, cur fecisset talia per quæ in eam dæmon intrare potuisset. ¶ Non solum autem in Palæstina & vicinæ Ægypti vel Syriæ vrbi bus: sed etiam in longinquis prouincijs fama eius creuerat. Nanq; candidatus Constantini Imperatoris, rutilus coma & cādore corporis, iudicans prouinciam (inter Saxones quippe, & Alamanos gens est non tam lata quam valida quæ apud historicos Germania, nunc Francia dicitur) anti quo ab infantia possessus dæmone (qui noctibus eum ululare, in gemiscere, & fremere dentibus cōpellebat) secreto ab Imperatore euectionem petit, causam ei simpliciter indicans. Et acceptis

ad consularē quoq; Palæstinae literis cum ingenti honore & comitatu ad Gazam deductus est. Qui cū à decurionibus loci, illius quæfisset, vbi habitaret Hilarion monachus, territi Gazenses, & putātes aliqua ratione eum ab Imperatore missum, ad monasteriū conciti perrexerunt, vt & honorē cōmendato exhiberent. Et si quæ de præteritis iniurijs Hilarioni esēt offensæ, nouo officio delerentur. Deambulabat autē tunc senex in arenis mollib⁹, & secū de psalmis nescio quid murmurabat, vidēs q; tantā turbam venientium, substitit, & resalutatis omnibus manu eius benedicens post horā ceteris abire præcepit, illū vero cum seruis suis & apparitoribus iussit manere. Ex oculis enim eius & vultu, cur venisset, agnouerat. Mox ergo ad interrogationē suspensus homo vt vix terram pedibus tangeret, immanerugiens, Syro (quo interrogatus fuerat) sermone respōdit, videres de ore barbaro, & quæ Francam tantū & Latinā linguam nouerat, Syra ad purum verba resonare, vt nō stridor nec aspīratio non idioma aliquod Palæstini deesset eloquij. Confessus est itaq; quo in eum intrasset ordine & vt interpretes eius intelligerent, qui Græcam tantum & Latinam linguam nouerant: Græcè quoq; eum interrogauit. Quo similiter & in verba eadem respon-

den-

dente, multasque incantationum occasiones & necessitates magicarum artium ostendente, non tu ro ait, quomodo intraueris, sed vt ex eas in nomine Domini Iesu Christi impero. Cumq; curatus esset simplicitate rustica decem auri libras offerens ordaceum panem ab eo accepit, audiens quod qui tali cibo alerentur aurum pro luto ducerent. ¶ Parum est de hominibus loqui, bruta quoque animalia quotidie ad eū furentia pertrahebantur equorum seu vaccarum. Camelum enormis magnitudinis, qui multos iam obtriuerat, triginta & eo amplius viri distentum solidissimis funibus cum clamore adduxerunt. Sanguinei erāt oculi, spumabat os, volubilis lingua vrgebat, super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Iussit igitur dimitti senex, statimq; & qui adduxerant, & qui cū sene erant vsque ad vnum omnes diffugerunt. Porro ille solus perrexit obuiā, & sermone Syro non me inquit terres Zabule tanta mole corporis. Et in vulpecula & in camelo vnus atq; idem es. Et interrim porrecta stabat manu. Adquē cū furens & quasi deuoratura fauiēs, belua peruenisset, statim corruit submissumq; caput terræ coæquauit, mirantibus cunctis qui aderāt, post tantam ferociam tantam subito mansuetudinē. Dicebat autem eos senex, hominum

causa diabolum, etiam iumenta corripere, & tanto eorum ardere odio, vt non solum ipsos sed ea quoque quæ ipsorum essent cupe ret interire. Huiusque rei proponebat exemplum, quod antequā beatum Iob tentare permitteretur, omnem substantiā eius interfecerit. Nec mouere quēpiam debere, quod domini iussione duo millia porcorum à dæmonibus interfecta sunt, si quidem eos qui viderant nō potuisse aliter credere exisse de homine tantam dæmonum multitudinem, nisi grandis porcorū numerus, & quasi à multis actus pariter corruissent.

¶ Tempus deficiet si voluero vniuersa signa quæ ab eo sunt perpetrata dicere. In tantam à dño eleuatus fuit gloriam, vt beatus quoq; Antonius audiēs cōuersationem eius scriberet ei, libeterq; eius epistolam sumeret, ac si qñ de Syriæ partibus ad se languentes perrexisset diceret eis. Quare nos tam longè vexare voluistis, cum habe retis ibi filium meū Hilarionem.

¶ Extemplo itaque per totam Palæstinam innumerabilia monasteria esse cœperunt, & omnes ad eum monachi certatim currere. Quod ille cernens laudabat Christi gratiam, & ad profectum animæ singulos cohortabatur, dicens præterire figuram mundi huius & illam veram esse vitam quæ præsentis vitæ emeretur in

commodo: volens autem exemplum eis dare etiā humilitatis & officij: statutis diebus ante vindemiā, lustrabat cellulas monachorum. Quo postquam cognitum esse à fratribus: omnes prius ad eum cōfluebant, & comitanti tali duce circuibāt monasteria, habentes viaticum suum quia interdum vsque ad duo millia hominū congregabantur. Sed & procedente tempore, vnaquæque villa vicinis monachis ad susceptionē sanctorum gaudens cibos offerebat. Sanè quantum fuerit in eo studij: nullum fratrem quanuis humilem, quanuis pauperē præterire illud iudicio est quòd vadens in desertum Cades ad vnum ex discipulis suis visendum cum infinito agmine monachorum peruenit Belusam. Eo forte die quo anniuersaria solennitas omnem oppidi populum in templum Veneris congregauerat. Colunt autem illā ob Luciferū, cuius cultui Sarracenorum natio dedita est, sed & ipsum oppidum ex magna parte semibarbarum esse propter loci situm dicitur. Audito quòd Sanctus Hilarion præteriret (multos enim Sarracenorū arreptos à dæmone frequenter curauerat) gregatim ei cum vxoribus & liberis obuiam processerunt, submittentes colla, & voce Syra barech, id est benedic inelamantes. Quos ille blandè humiliterq; suscipiens,

obsecrabat, vt Deum magis quam lapides colerent, simulq; vbértim flebat cælum spectans, & se pollicens, si Christo crederent, ad eos crebro venturum. Mira Domini gratia, non prius eum abire passi sunt, quam futuræ Ecclesiæ limitem mitteret, & sacerdos eorum, vt erat coronatus Christi signo denotareretur. ¶ Alio quoq; anno cum exiturus esset ad visenda monasteria & dirigeret in cedula apud quos maneret, & quos in trā situ visitare deberet, sciētes monachi quendam de fratribus parciorē, simulq; cupientes vitio eius mederi, rogabant vt apud eū maneret. Et ille, quid inquit vultis & vobis iniuriā & fratri vexationē facere? Quod postquā frater ille parcus audiuit, erubuit & abniten tibus cunctis vix ab inuito impetrauit vt suum quoque in mansionem ordinē poneret. Post diem ergo decimum venerunt ad eum, cultodibus iam in vinea (quasi vil la esset aliena) ab eo dispositis, qui cum lapidibus & glebarū iactu fundæq; vertigine accedentes deterrerent, sine esu vuarū mane omnes profecti sunt ridente sene, & dissimulante se ante scire quod euenerat. ¶ Porro suscepti ab alio monacho cuius Sabbas vocabulū est, debemus quippe par eitacere vocabulum, Largi dicere, quia Dñicus erat dies, inuitabatur ab eo vniuersi ad vineā vt ante ho-

te horam eibi vuarum pastu laborem vie subleuarent. ¶ Et sanctus Hilarion, maledictus ait, qui prius refectioem corpori quam animæ quæserit. Oremus, psallamus, reddamus Domino officiū, & sic ad vineam properabit. Completo itaque ministerio in sublimi stans, benedixit vineæ, & suas ad pascendum dimisit oues. Erant autem qui vescebantur, nō ministribus milibus. Cumque cētum lagenis extimata adhuc integra fuisset vinea post dies viginti trecentas fecit. Porro ille parcus frater multo minus solito colligens, etiam id quod habuerat versus in acetum sero doluit. Hoc autem multis fratribus senex ante futurum dixerat. Detestabatur autem præcipue monachos qui infidelitate quadam in futurum seruarent sua, & diligentiam haberent vel sumptuum, vel vestium, aut alicuius rei cum seculo transeuntis. ¶ Denique vnum de fratribus in quinto à se miliario manentem, quia comperit hortuli sui nimis cautum timidumque custodem, & pauxillum habere nūmorum ab oculis suis abegerat. Qui volens sibi reconciliare senem frequenter veniebat ad fratres maxime ad Esycium quo ille vehemētissime delectabatur. Quodam ergo die ciceris fascem virentis sicut in herbis erat detulit. Quæ cum ad vespèrum Esycius posuisset

in mensam, exclamans senex se putorem eius ferre non posse, simulque vnde esset interrogauit. Respondente autem Esycio quòd frater quidam primitias agelli sui fratribus detulisset, non sentis, inquit putorè teterrimū & in eicere facere auaritiā. Mitte bobus, mitte brutis animalibus & vide fr comedant. Quod cum ille iuxta præceptum in præsepia posuisset exterriti boues & plus solito mugientes ruptis vinculis in diuersa fugerunt. Habebat enim senex gratiam hanc, vt ex odore corporum vestiumque, & earum rerum quas quis tetigerat, sciret cui dæmoni vel cui vicio subiaceret.

¶ Igitur senex sexaginta tres habens annos vitæ, cernens iam grāde monasterium, & multitudinē fratrum secum habitantium, turbasque eorum diuersis languoribus & immundis spiritibus occupatos ad se deducebant, ita vt omni genere hominum solitudo percircuitum repleteretur, flebat quotidie, & incredibili desiderio conuersationis antiqua recordabatur, interrogatus autem à fratribus quid haberet cur se conficeret, aiebat. Rursus ad seculum redij & recepi mercedem meam in vita mea. En omnis Palæstina & vicinæ prouinciæ existimant me alicuius esse momenti, & ego sub prætextu monasterij dispensationem fratrum, villa possessione

nes & supellestem habeo. Seruabatur ergo intente à fratribus maximeque ab Elycio, qui miro amore venerationis seni deditus erat. Quæ cum ita lugens biennio tractaret, Aristhene illa cuius latus supra fecimus mentionem, præfecti vxor, sed nihil de ambitu præfecti habens venit ad eum, volens etiam ad Antonium pergere. Cui ille flens ait. Vellem ipse quoque ire si non carcere huius monasterij clausus tenerer & si eū di fructus esset. Biduo enim hodie est quod ex hac luce subtrahatur, & totus mundus tali parente orbatus est. Credidit illa & substitit, & post paucos dies veniente nuncio Antonij dormitacionē audiuit. Mirentur alij signa sancti Hilarij & portenta quæ fecit, mirentur incredibilē abstinentiā sciētīā, humilitatem, ego nihil ita stupeo, quam gloriam illam & honorem calcare potuisse. Concurrerant Episcopi, presbyteri, clericorum & monachorum greges, matronæ quoque christianorum grandis tentatio, & hinc inde ex urbibus & agris vulgus ignobile, sed & potentes viri & iudices, vt benedictum ab eo panem vel oleum acciperent at ille nihil aliud nisi solitudinem meditabatur, intantum vt quadam die proficisci statuerit, & adducto a fello (nimis quippe exesus ieiunij vix ingredi poterat) iter arripere co-

naretur. Qui cum per Eremum isret, & quasi vastitas & exitium Palæstinæ indiceretur, plusquā decem milia hominum diuersæ ætatis ac sexus ad retinendum congregata sunt. Immobilis ille ad preces & baculo harenam discuties loquebatur. Fallacem Deum meum non facio, nec possum videre subuersas Christi Ecclesias, calcata Christi altaria, filiorū meorum sanguinem. Vniuersi autem qui aderant intelligunt reuelatum ei quiddam esse secreti, quod nollet confiteri, & nihilominus custodiebant eum ne proficisceretur. Decreuit ergo publica voce omnes contestans non cibi se nec potus quippiam sumere nisi dimitteretur. Et post septem dies inediæ tandem relaxatus causa, ac vale dicens plurimis, cum infinito agmine persequentium venit Bethynium, vbi persuasus bis vt reuerterentur elegit quadraginta monachos qui habebant viaticum, vt possent ieiunantes ingredi, id est post solis occasum cibum sumere. Quinta igitur die venit Pelusium visitatisque qui in vicina Eremo & in loco qui Lychonos dicitur morabantur, perrexit triduo ad Castrum Thombaston, vt videret Dracontium Episcopum & confessorem qui ibi exulabat. Quo incredibiliter consolatoranti viri præsentia post aliqd triduum

multo

multo labore Babylonem peruenit vt inuideret Philonem Episcopum & ipsam confessorem. Constantius enim rex Arrianorum fauens heresi vtrunque in ea loca deportauerat. Inde egrediens per biduum venit ad oppidum Afroditon vbi conuento diacone Bayfano qui locatis dromedibus, camelis ob aquæ in Eremo penuriam consueuerat euntes ad Antonium ducere, confessus est fratribus instare diem dormitacionis beati Antonij, & peruigilem noctem in ipso quo defunctus fuerat loco, à se ei debere celebrari. Tribus ergo diebus per vastam & terribilem solitudinem, tandem ad montem altissimum peruenerunt repertis ibi duobus monachis, Isaac videlicet & Plufiano, quorum Isaac interpres Antonij fuerat. Et quia se præbet occasio, & ad id loci venimus dignum videtur breui sermone habitaculum tanti viri describere. Saxeus & sublimis mons per mille circiter passus ad radices suas aquas exprimit, quarum aliæ harena ebibuntur, aliæ ad inferiora dilapsæ paulatim riuum efficiunt. Supra quem ex vtraque ripa palmæ innumerabiles, multum loco & amoenitatis & eodem modi tribuunt. Videres namque senem huc atque illuc cum discipulis beati Antonij discurrere, hic aiebāt psallere, hic orare, hic

operari, hic fessus residere solitus erat. Has vites, has arbusculas ipse plantauit, illam arcolam manibus ipse composuit. Hanc piscinam ad irrigandum hortulolum multo sudore fabricatus est, istum ad fodendum humum plurimis annis habuit. Iacebat verò in stratu eius, & quasi calens ad huc cubile deosculabatur. Erat autem cellula non plus mensuræ per quadrum tenēs, quam homo dormiens extendi poterat. Præterea in sublimi montis vertice quasi per cocleam ascendentibus & arduo valde nisu duæ eiusdem mensuræ cellulæ videbantur in quibus venientium frequentiam & discipulorum suorum contubernium fugiens moratus est, verum hæc in viuo excisæ saxo, ostia tantum adita habebant, postquam autem ad hortulum venerant, videtis inquit Isaac hoc pomerium arbusculis constitum & oleribus virens, ante hoc ferme triennium cum onagrorum grege vastaret vnum e ductoribus eorū stare iussit, baculoque tundens latera eius ait. Quare comedistis quod non seuisistis? Et exinde exceptis aquis, ad quas potandas ventilabant nunquam eos nec arbusculas nec olera contigisse dicebant. Præterea rogabat senex vt sibi locum tumuli eius ostenderent. Qui diu scorsum eum abduxi sunt vtrum de mon-

stra-

strauerint ignoratur, causam occultandi iuxta præceptum beati Antonij fuisse referentes, ne Pergamus qui in illis locis ditissimus erat, sublato ad villam suam sancti corpore martyrimum fabricaret. ¶ Igitur reuersus Afroditon duobus tatum secum fratribus in vicina eremo moratus est, tantæ abstinentia & silentio deditus, vt tunc primum se cepisse Christo seruire diceret. Porro iam triennium erat quod clausum cælum illas terras arefecerat, ita vt vulgo dicerent Antonij mortem etiam elemēta lugere. ¶ Fama quoq; Hilarionis non latuit incolas loci illius, & certatim viri ac mulieres ore luridi & attenuati fame pluias à seruo Christi id est à successore Antonij deprecabatur. Quos ille cernens mire doluit eleuatis ad cælum oculis & vtrasque in sublime erigens palmas statim impetrauit quod rogauerat. Ecce autem sitiens harenosaque regio postquam pluuijs irrigata est tantam serpentium & venenatorum animalium ex improuiso ebulliuit multitudine vt percussi innumerabiles nisi ad Hilarionem, concurrissent, statim interirent. Bene dicto itaque oleo vniuersi agricolæ atque pastores, tangeres vulnera, certam salutem præsumebant. Videns autem se etiam ibi miris honoribus affici, perrexit Alexandriam, inde ad interiorius

monasterium Oasā transiturus. Et quia nunquam ex quo ceperat esse monachus in vrbibus manserat diuertit ad quosdam fratres notos sibi in Bruchum haud procul ab Alexandria. Qui cum miro gaudio suscepissent senem & iam vicina nox esset repente audiunt discipulos eius asinum sternere, illumque parare proficisci, itaq; aduoluti pedibus eius rogabant ne hoc faceret, & ante limen prostrati citius se mori quam carere tanto hospite testabantur. Quibus ille respondit. Idcirco abire festino ne vobis molestiam generem. Certe ex posterioribus cognoscetis non frustra me subito recessisse. Igitur Gazenses altera die cum litoribus profecti (nam pridie eum venisse cognouerant) intrantes monasterium, cum illum minime reperissent adiuuicem loquebantur. Nonne vera sunt quæ audiuius. Magnus est & futura cognoscit. Urbis enim Gazæ postquam profecto de Palæstina Hilarione Iulianus imperio successerat, destructo monasterio eius, precibusque ad imperatorem datis & Hilarionis & Esycij mortē impetrauerat, amboq; vtquererētur toto orbe scriptū est. Egressus ergo sanctus Hilarion de Bruchio per inuiam solitudinē intrauit Oasā ibique anno plurimum exacto (quia illuc quoque etiā sui fama peruenierat) quali

in

in oriente latere non posset, vbi multi illum & opinione & vultu noverant ad solas nauigare insulas cogitabat, vt quem terra vulgauerat, saltem maria celarent. Eodē fermē tempore Adrianus discipulus eius de Palæstina superuenit dicens Iulianum occisum christianum imperatorem regnare cepisse, ideo reuerti eum debere ad monasterij sui reliquias. Quod ille audiens detestatus est, & conducto camelo per vastam solitudinem venit ad maritimam vrbem Libiæ Paratonium, vbi Adrianus infelix volens Palæstinam reuerti, & pristinam sub nomine magistri quaerens gloriam, multas ei fecit iniurias. Ad extremum conuastatis, quæ à fratribus ei missa detulerat, nesciente eo profectus est. Super hoc sane, quia alter locus referendi non est hoc autem tantū dixerim in terrorem eorum, qui magistros despiciunt, quod post aliquantulum temporis morbo regio computruerit. Habens ergo senex Zazanum secum, ascendit classem, & Siciliam nauigabat. Cū que venundato euangeliorum codice quem manu suā adolescens scripserat dare nauulum disponeret, in medio ferme Adriæ nauclerij filius arreptus dæmone, clamare cepit & dicere. Hilarion serue Dei cur nobis per te & in pelagutos esse non licet? Da mihi spacum donec ad terram veniam ne-

hic eiectus præcipiter in abyssos, cui ille. Si Deus me (ait) tibi concedit vt maneat, mane. Sin autem ille te eiciet, quid mihi inuidiam facis homini peccatori atque mendico. Hoc autem dicebat; ne nauitæ & negociantes qui in nauis erant secum ad terram peruenissent, ac proderent. Nec multo post purgatus est puer, patre fidem dante & cæteris qui aderant, nulli se super nomine eius locuturos. ¶ Ingressus autem Pachinum promontorium Siciliæ, obtulit nauclero euangelium pro subuectione sua & Zazani. Qui nolēs accipere maxime cum videret eos excepto illo codice, & his quibus vestiti erant amplius nihil habere, ad extremum iurauit se non accepturum. Sed & senex assensus est fiduciam pauperis conscientia, & in eo magis lætabatur quod nihil haberet læculi, & ab accolis illius loci mendicus putaretur, porro recogitans ne negociatores de oriente venientes se notum facerent, ad mediterranea fugit loca, id est in vicesimo à mari miliario, ibique in quodam deserto agello lignorum quotidie fascem colligēs imponebat collo discipuli, quo in proxima villa venundato & sibi alimoniam, & hijs qui forte ad eos veniebant, pauxillum panis sumebant. ¶ Sed vere iuxta quod scriptum est, Non potest quietas habitare super montem posita. Scrutari-

rius

rius quidam dum in basilica beati Petri Apostoli Romæ torqueretur, proclamauit in eo immundus spiritus. Ante paucos dies Sicilia ingressus est Hilarius seruus Christi, & nemo eum cognouit, ut putat se esse secretum, ego vadam & prodam illum. Statimque cum seruis suis ascensa in portu naui, appulsus est Pachinum & ducente dæmone ante tugurium senis prostratus illico curatus est. Hoc initium signorum eius in Sicilia, innumerabilem deinceps ad eum ægrotantium sed & religiosorum hominum adduxit multitudinem tantum, ut de primoribus viris tumens quidam morbo intercutis, atque eadem die qua ad eum venerat curatus sit. Qui postea offerens ei infinita munera, audiuit dictum saluatoris ad discipulos. Gratis accepistis, gratis date. Cum hæc ita geruntur in Sicilia, Esycius discipulus eius toto senæ orbe quærebat, iustrans litora deserta penetrans, & hanc tantum habens fiduciam, quia ubicumque venisset diu latere non posset, Transacto ergo iam triennio, audiuit Mothone à quodam Iudæo vilia populis seruta vendente, prophetam Christianorum apparuisse in Sicilia, tanta miracula & signa facientem, ut de veteribus sanctis putaretur. Interrogans itaque habitum eius: & incessum, & linguam, maximeque

etatem, discere nihil potuit. Ille enim qui referebat, famam ad se venisse hominis testabatur. Ingressus ergo Adriam prospero cursu venit Pachinum & in quadam curui littoris villula, famam senis sciscitans, cum sonaret, nihil in eo cunctis admirantibus quam quod post tanta signa atque miracula, nec fragmen panis quidem à quoquam in illis locis accepisset. Et ne longum faciam sermonem, sanctus vir Esycius ad magistri genua prouolutus plantasque eius lachrymis rigans, tandem ab eo subleuatus, post biduum triduique sermonem audiuit à Zazono, non posse senem iam in illis habitare regionibus, sed vellet ad barbaras quasdam pergere nationes, ubi & nomen & sermo eius ignotus foret. Duxit itaque eum ad Epidaurum Dalmatiæ oppidum, ubi paucis diebus in vicino agello mansitans non potuit abscondi. Siquidem draco miræ magnitudinis, quos gentili sermone boas vocant, eo quod tam grades sint, ut boues glutire soleant omnem late vastabat provinciam, & non solum armenta & pecudes, sed & agricolas quoque & pastores tractos ad se, ut spiritus absorberet. Cui cum pyram iussisset preparari, & oratione ad Christum nisi à euocato præcepisset struendum standere, igne suppositum cunctaque prætere præbe, immo bestiam

bestiam concremauit. Vnde æstuas quid faceret, quo ve se verteret, aliam parabat fugam, & solitarius terram mente perlustrans mœrebat quod tacente de se lingua miracula loquerentur. Quæ tempestate terræ motu totius orbis qui post Iuliani mortem accidit, maria egressa sunt terminos suos, & quasi rursum Deus diluuium minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia naues ad prærupta adlapsæ montium pependērūt. Quod cum videret Epidauritani frementes videlicet fluctus, & vndarum molē & montis rugitum littoribus inferri, verentes quod iam eunisse cernebant, ne oppidum funditus subuerteretur egressi sunt ad senem, & quasi ad prælium proficiscetes posuerunt eum in littore. Qui cum tria crucis signa pinxisset in labulo maris, manusque contra tenderet, incredibile dictum est in tantâ altitudinē intumescens mare, ante eum steterit, ac diu fremēs, & quasi ad obicem indignas, paulatim in semetipsum relapsum sit. Hoc Epidaurum & omnis illa regio usque, hodie prædicat, matresque docent filios suos, ad memoriā in posteros transmittendā, vere illud quod & ad Apostolos dictum est, si credideritis dicetis motui huic trāsi in mare & fiet, etiā iuxta literā impleri potest, si tū quis habuerit apostolorum fidem, & talē qualem illis habendā Dñs imperauit. Quid enim

interest vtrum mons descēdat in mare, an immensi vndarum montes repente obriguerint, & ante senis tantum pedes saxei ex alia parte molliter fluxerit? Mirabatur omnis vrbs & magnitudo signi salinis percrebuerat. Quod intelligēs senex in breui Lesbos clā nocte fugit & inuētā post biduum oneraria nauē perrexit Cyprum. Cumque inter Maleas & Cytherā piratæ derelicta classe in littore, quæ non antenna, sed conto regitur duobus haud paruis myoparonibus de se Dromonē occurrissent, denuo hinc inde fluctus vertere remige, omnes qui in nauē erāt trepidare, flere, discurrere, præparare, contos, & quasi non sufficeret vnus nuncijs, certatim seni piratas adesse dicebant. Quos ille procul intuens subrisit, & cōuersus ad discipulos modicę inquit fidei quare trepidatis. Nunquid plures sunt hi quā Pharaonis exercitus, & tū omnes Deo volente submersi sunt? Loquebatur, & nihilominus spumantibus rostris hostiles carinę imminuebant iactu tantum lapidis in medio. Stetit ergo in ora nauis, & porrecta contra venientes manu, hucusque ait venisse sufficiat. O mirarum si des statim resiliere nauicula, & impellentibus contrarijs ad puppim impetus redijt. Mirabantur piratæ, post tergum se redire nolētes, totaque corporis

nifu vt ad nauigium peruenirent velocius multo quam venerāt ad litus ferebantur. Prætermitto cætera ne videar in narratione signorum volumen extendere, hoc solum dicam, quòd prospero cursu inter Cycladas nauigās, hinc inde clamantium de urbibus & vicis, & ad litus concurrentium immū dorum spirituum voces audiebat. ¶ Ingressus ergo sanctus Hilariō Paphum urbem Cypri, nobilē carminibus poetarum, quæ frequenter terremotu lapsa, nunc ruinarum tantum vestigijs, quod olim fuerit, ostendit in secundo ab vrbe miliario habitabat ignotus, gaudēs quòd paucis diebus quietus ueretur. Verum non pleni viginti transire dies, cum per omnem illam insulam vicumque, quicumque immundos habebant spiritus clamare ceperunt venisse Hilario nem seruum Christi & ad eum se debere properare, hoc Salamina, hoc Curiū, hoc Laphite, & vrbes reliquæ conclamabant, plerisque afferentibus scire se quidem Hilario nem, & verum illum esse famulum Dei, sed vbi esset ignorare. Intra triginta igitur nec multo amplius Dies ducenti fermè tam viri quam mulieres ad eum congregati sunt. Quos cum vidisset, dolens quòd se non paterentur quiescere, & quodammodo in vltionem sui seuiens tanta eos orationum instantia flagellauit, vt quidam sta-

tim, alij post biduum triduumve, omnes vero intra vnam hebdomadam curarentur. Manens itaque ibidem biennio, & semper de fuga cogitans, Esytium ad se venire sperabat, & Palestinam misit ob salutationem fratrum & monasterij sui cineres inuisendos. Qui cum reuertisset cupienti rursus ad Ægyptum nauigare hoc est ad ea loca, quæ vocantur Barcholia eo quòd nullus ibi christianorum esset, sed barbara & ferox natio, suafit vt in ipsa magis insula ad secretiorem locum conscenderet. Quæ cum diu lustrans omnia reperisset, perduxit eum duodecim milibus à mari procul, inter secretos asperosque montes, & quo vix reptando manibus genibusque possit ascendi. Quo introgressus contemplatus quidem est terribilem valde & remotum locum, arboribusque hinc inde circumdatum, habentem etiam aquas de supercilio collis irriguas, & hortulum per amœnum & pomeria plurima, quorum fructum nunquam in cibo sumpsit, sed antiquissimi iuxta templi ruinam, ex quo vt ipse ferebat, & vt discipuli eius testabantur tam innumera bilium per noctem & diem demonum voces resonabāt, vt exercitum crederes. Quo ille valde delectatus, quòd, scilicet, agonitas haberet in proximo, habitauit ibi per annos quinque & sæpè inuisente

sente se Esycio, in hoc extremo iam vitæ suæ tēpore refocillatus, est, quòd propter asperitatem difficultatemque loci, & vmbraarum (vt ferebatur vulgo) multitudinem, nullus aut rarus ad se posset vel auderet ascendere. ¶ Quadam autem die ingressus sanctus Hilarion hortulum, vidit hominem toto corpore paralyticum iacentem ante fores interrogauitque; Esycium quisnam esset vel quomodo fuisset aduectus. Qui respondens ait procurationem fuisse vilæ, ad cuius ius hortulus quoque in quo ipsi erant, pertineret. Et ille conlachrymans tendensque ad iacentem manum, tibi inquit dico in nomine Domini Iesu Christi surge & ambula. Mira velocitas. Adhuc enim verba in ore loquentis voluebantur, & iam mēbra solida ad standum hominem subrigebant. Quod postquam auditum est, etiam difficultatem loci, & iter inuidum plurimorum vicit necessitas, nihil per circuitum cunctis villis obseruantibus quam ne quoquo modo elabere-tur. Disseminauerat enim hoc de eo rumor, diu eum in eodem loco manere non posse. Quod ille non leuitate quadam aut puerili sensu victus faciebat, sed honorem fugiens & importunitatem, semper silentium & vitam ignoscibilem desiderabat. ¶ Igitur octogesimo ætatis suæ anno, cum absens esset

Esycius, quasi intestamēti vicem, breuem manu propria scripsit Epistolam, omnes diuitias suas ei derelinquens, Euangelium, scilicet & tunicam faccinam cucullā & palliolum, nam minister eius ante paucos dies obierat. ¶ Venerūt itaque ad ægotantem de Papho multi religiosi viri, maxime quòd eum dixisse audierant iam se ad Dominum migraturum, & de corporis vinculis liberandum. Sed & Constantia quædam sancta femina, cuius generum & filiam vntione olei de morte liberauerat. Quos omnes adiurauit vt ne puñcto quidem horæ post mortem reseruaretur, sed statim eum in eodem hortulo terra operirent, sicut vestitus erat in tunica cilicina, cuculla & sago rustico. Iamque modicus calor tepebat in pectore nec præter sensum quicquam viui hominis superaret, & tamen apertis oculis loquebatur. Egrede re quid times? egredere quid dubitas? anima septuaginta prope annos seruisti Christo & mortem times? Inter hæc verba exhalauit spiritum. Statimque humo obrutum ante vrbi sepultum quam mortuum nunciauerunt. Quod postquam Palæstinæ sanctus vir audiuit Esycius, perrexit Cyprum, & simulans se velle in eodem habitare hortulo, vt diligentis custodiæ suspicionem accolis tolleret, cum ingenti vitæ suæ periculo,

10, post decem ferme menses, corpus eius furatus est, quod Mayumam inde deferens, totis monachorum, & oppidorum turbis profrequentibus, in antiquo monasterio condidit, ubi que ille la tunica, cuculla, & pallio, & toto corpore, quasi adhuc viveret integro tantisque fragrantibus odoribus, ut delibatum vnguentis putaretur apparuit. Non videtur mihi in calce libri facienda & Constantia sanctissima foemina illius mulieris devotio, quae perlato ad senuncio, quod corpusculum Hilarionis Palestinae esset, statim exanimata est veram in servum Dei dilectionem morte quoque comprobata. Erat enim solita perungiles in sepulchro eius noctes ducere, & quasi cum praesente ad adiuvandas orationes suas sermocerinari. Cernas usque hodie miram inter Palaestinos & Cyprios contentio nem, his corpus Hilarionis, illis spiritum se habere certantibus, & tamen utrobique magna quotidie signa fiunt, sed magis in hortulo Cypri, forsitan quia plus illum locum dilexerat.

Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in vitam sancti Malchi caprii monachi.

QUINADULTI praesidio dimittatur fuit, ante in portu & tranquillo mari fleat

gubernacula, remos trahunt, ferreas manus & uncas praeparant dispositumque per tabulata militis pendenti gradu & labente vestigio stare firmiter assuescunt, ut quod in simulachro pugnae didicerint, in vero certamine non perimiscant. Ita & ego qui diu tacui (silere quippe me fecit, cui meus sermo supplicium est) prius exerciti cupio in parvo opere, & veluti quandam nubiginem linguae abstergere, ut venire possim ad historiam latiore. Scribere enim dispositum (si tamen Dominus vitam dederit) & si vituperatores mei saltem fugientem me, & clausum persequi desierint ab adventu salvatoris usque ad nostram aetatem, id est ab Apostolis usque ad huius temporis aetate, quomodo & per quos Christi Ecclesia nata sit & adulta, persecutionis creverit martyris coronata sit & postquam ad christianos principes venerit, potentia quidem & divitiis maior, sed virtutibus minor facta sit. Verum haec alias, nunc quae imminet explicemus.

Incipit vita eius.
VARONIAS triginta ferme milibus, ab Antiochia urbe in Syria, haud grandis ad orientem distat, viculus, huc post multos dominos vel patronos, dum ad decessum moraretur Syria ad Pape Euagrij necessarium posses-

possessionem devolutus sum, quae idecirco nunc nominavi, ut ostenderem unde nossem quod scripturus sum. Erat illic senex quidam nomine Malchus quem nos latine regem possumus dicere, Syria natione & lingua, & ut rebatur, Iotri indigena. Anus quoque eius contubernio valde decrepita, & iam morti proxima viscebatur, tam studiosi ambo religionis, sic Ecclesiae timenterentes, ut Zachariam & Helisabeth de evangelio crederet, nisi quod Iohannes in medio non erat. De his enim curiose ab actibus quaererem, quae nam esset eorum copula (matrimonii), an sanguinis, an spiritus, omnes modo confora sanctorum, & Deo placidabant, qui cupiditate illectus adoratus sum hominem, & curiositas sciscitans rerum fidem haec ab eo accepit. Ego inquit Minatam Nizibentis agelli colonus solus parentibus fui. Qui cum me quasi stirpem generis sui heredem famularem ad nuptias cogere, monachum me potius esse velle respondit. Quantis patet mihi quantis mater blanditijs persecuti sunt, ut pudicitiam perderem, haec res sola indiget est quod & domum & parentes fagis. Et quia ad orientem ire non poteram propter viciniam Persidarum, & Romanorum militem custodiam, ad occidentem, versis pedibus, puillum a seis quid-

portans, viatici quod me inopia tantum defenderet. Quid multa, perveni tandem ad Egeum Calchidos, quae inter Minas & Heros magis ad austrum sita est. Ibi tibi reperit monachis, coram meo magistro, hinc ad Iannam, & labore visibam, quod in Iannam, Iannamque carnis & fiantibus Iannam. Post multos annos incidit mihi cogitatio, ut ad parvam peregrinarem, & dum adhuc quae de matre, iam exiit, per demum, nulli audieram, solam erant, & exinde venundata possessio, ne partem erogarem pauperibus, ex parte monasterium construerem. Quid evanesco, confitebly, fidelitatem meam, Daretum in sumptuum meorum solatia referendam. Clamare hoc cepit abbas meus, diaboli esse tentationem, & sub honesta rei occasione, anti qui hostis astutias. Hic esse reventi cantem ad vomitum suum, sic multos monachorum esse decedptos, nunquam diabolum aperta fronte se perdere. Proponere mihi exempla de scripturis quae plurima inter quae illud ab initio, quod Adaque, & Eva, spe diuinitatis supplantaverit. Et cum persuadere non posset, provolatus genibus obsecravit, ne se desererem, ne me perderem, ne carum tenerem, & post id quod respicit, & mil Vae miseris mihi. Vici passim, videri dicit, & cum illam manum

utilitatem sed suū solatium quæ-
rere, profectus ergo me de mona-
sterio quasi fumus efferret, ad ex-
tremum vale dicens. Video ait te
fili Satane notatum cauterio non
quæro causas, excusationes non
recipio, ouis quæ de ouili non re-
greditur lupi statim moribus pa-
ret. ¶ De Heroe ad Aeffam perge-
ribus, vicina est Eublico itineri
solitudo per quam Sarraceni in-
certis semper sedibus huc atque
illuc vagantur. Quæ suspicio ste-
quentiam in illis locis viatorum
congregat, vt imminens pericu-
lum mutuo auxilio declinetur.
Erant in comitatu meo viri, foemi-
næ, senes, iuuenes, paruuli nume-
ro circiter septuaginta. Et ecce su-
bito equorum camelorumq; ses-
siones Imaelite irruerunt, crinitis
vitatisque capitibus ac seminudo
corpore, pallia & latas calligulas
trahentes. Pendebant ex humero
pharetræ, & laxos arcus vibra-
ntes hastilia longa portabant. Non
enim ad pugnandum sed ad præ-
dandum venerant. Rapimur dis-
sipamur, in diuersa distrahimur.
Ego interim longo postliminio
hereditarius possessor, & sero
mei consilij poenitens cum alte-
rius muliercula in vnius heri ser-
uitutem fortius venio. Ducimur
imo portamur sublimes in came-
lis, & per vastam Eremum sem-
per ruinam timentes hæremus po-
tius quam sedemus. Gibus senti-

crudæ carnes, & lac camelorum
potui erat. Tandem in grandiam
ne transmissio peruenimus ad in-
tერიem solitudinem vbi domi-
nam eiusque liberos ex more gen-
tis adorare iussi ceruices flecti-
mus. ¶ Hoc quasi clausus carcere
mutato habitu id est nudus ambu-
lare disco. Nam aeris quoque tem-
peries præter pudicitiam nihil
aliud velari patiebatur. Tradun-
tur mihi pascendæ oues & in ma-
lorum comparatione hoc fruor
solatio, quod dominos meos &
conseruos rarius video. Videba-
tur mihi aliquid habere, sancti Ia-
cobi recordabar. Moy si, & qui &
ipsi in Eremo pecorum quondam
fuerunt pastores. Vescabar recenti
caseo & lacte. Orabam iugiter, ca-
nebam psalmos quos in monaste-
rio didiceram. Delectabat me ca-
ptiuitas mea. Agebamque Dei iu-
dicio gratias quod monachum
quem in patriam fueram perditu-
rus in Eremo inueneram. Oni-
hil inquam tutum apud diabolum,
d̄ multiplices & ineffabiles eius
insidiæ, sic quoque me latentem
inuenit inuidia. Dominus videns
gregem suum crescere, nihilque
in me deprehendens fraudulen-
tiæ, sciebam enim Apostolum præ-
cepisse, dominis sic quasi Deo fi-
deliter seruiendum, & volens me
remunerari quo fidum sibi ma-
gis faceret tradidit mihi illam co-
uertam, mecum aliquando capti-
uam.

uitam. Et cum ego refutarem, dice-
rentque me christianum, nec mi-
hilicere vxorem viuentis accipe-
re, si quidem captus nobiscum vir
eius ab alio domino fuerat abdu-
ctus. Hæus ille placibilis in furo-
rem versus, euaginato me cepit
petere gladio, & nisi festinus bra-
chio tenere mulierem præoccu-
passet illico fudisset sanguinẽ.
Iam venerat tenebrosior solito,
& mihi nimium iatura nox dico
in speluncam semiruptam nouã
coniugem, & pronubente nobis
tristitia uterque detestantur alte-
rutrum, nec fatemur, tunc vere
fensi captiuitatem meam prostra-
tusque humi, monachum capi plã-
gere quem perdebam, dicẽs. Huc-
cine miser seruatus sum, ad hoc
me mea scelera perduxerunt, in-
caescente vt iam capite virgo
maritus fierẽ vxoris aliene? Quid
prodest parentes, patriam, rem fa-
miliarem contempsisse pro Do-
mino, si hoc facio, quod vt ne fa-
cerem, illa contẽpsi, nisi quod for-
te propterea hæc sustineo, quia
rursus patriam desiderauim, quid
agimus anima? Petimus an vinci-
mus? Expectamus manum domi-
ni, non proprio mucrone confo-
dimur? Verte in te gladium, tuã ma-
gis mors timenda est quam cor-
poris, habet & pudicitia seruata
martyrium suum. Iaceat in sepul-
tus Christi testis in Eremo. Ipse
ero mihi persecutor & martyr.

Sic factus eduxi in tenebris micã
tem gladium & acumine contra
me verso, vale inquam infelix mu-
lier, habeto me potius martyrem
quam maritum. Tunc illa prouo-
luta pedibus meis, ego te inquit
per Iesum per huius horæ necessi-
tatem rogo, ne effundas sanguinẽ
tuũ sanguinẽ meũ vel si mori pla-
cet in me primũ verte mucronẽ,
sic nobis potius cõiungamur. Etiã
si vir meus ad me rediret seruare
castitatem, quã me captiuitas do-
tuit, vel interiorẽ antequã perde-
rem, cur moreris ne mihi iugaris,
ego morerer iungi velles. Habeto
ergo me coniugem pudicitie, &
magis animæ copulã amato quã
corporis. Credant domini mari-
tum, Christus nouerit fratrem. Fa-
cile persuademus nuptias cũ nos
viderint sic amare. Fateor obstu-
pui & admiratus virtutem foemi-
næ coniugem plus amauim. Nun-
quam tamen illius nudum corpus
intuitus sum, nunquam carnem
tetigi, timens in pace perdere,
quod in prælio seruaueram. Tran-
seunt in tali matrimonio dies plu-
rimi, amabiliores nos dominis
fecerunt nuptiæ simulatæ. Nulla
fuge suspicio interdum in mensis
toto aberam, factus gregis pastor
per solitudinem. Post grande in-
teruallum dum solus in Eremo se-
deo, & præter cælum terramque,
nihil video, capimur tacuit
volueret, & in te multa monacho,

rum contubernia recordari maxi-
meq; vultus patris mei qui me eru-
dierat, tenuerat perdiderat. Sicq;
cogitans aspicio fornicarū gregē
angusto calle feruere, videres one-
ra maiora quam corpora, alix her-
barum, quædam semina forcipe
oristrahebant. Alix gerebant hu-
mum defœtieis, & aquarum ingra-
tius aggeribus excludabant. Alix
venturæ hyemis memores, ne ma-
defacta humus in herbam horrea
verteret, illata semina præcide-
bant, de lectu celebri corpora de-
functa portabant. Quodq; magis
mirum esse in tâto agmine egi-
diēs nō obstabat intrantibus, quin
potius siquā sub falce vidisset, &
enere cōcidi sine, suppositis hume-
ris adiuuabant. Quid multa? Pul-
chrū mihi spectaculū dies illa præ-
buit. Vnde recordatus Salomonis
ad formicæ solertiā nos mittentis,
& pigras mentes sub tali exem-
plo suscitantis exprocedere capti-
uitatis & monasterij cellulas qua-
rere, ac fornicarum illarum solli-
citudinem desiderare, vbi labora-
tur in medium, & cam nihil cui-
usquam proprium sit, omnia
omnia sunt. Regresso ad cubile,
ocurrat mihi mulier, tristitiam
animum vultuque simul late non por-
tanti. Rogat quid ita exanimatis sim,
audit causam, hortor ad fugam,
non aspernatur, peto silentium,
sifidem tribuit, & iugi insuauo in-
ter spem & metū mediū quatuaba-

mus. Erant mihi in grege duo hir-
ci mire magnitudinis, quibus oc-
cisis vtres facio, eorum carnes via-
tico præparo, & primo vespere
purantibus dominis nos secreto
cubitare, inuadimus iter vtres &
partem carniū portantes. Cum
que peruenissemus ad fluvium
(nam decem milibus aberat) in-
flatis & ascensis vtibus aquis nos
credidimus paulatim pedibus sub
remigantes, vt deorsum flumine
deferere, & multo longius quam
consideramus in alteram nos ex-
ponente ripam, vt vestigium se-
quentes perderent. Sed inter hæc
madefactæ carnes & ex parte la-
pse, vix tridui cibum polliceban-
tur. Esimus vsq; ad satietatem,
fugere nos, nisi preparatos. Cum
nis post tergum semper respici-
mus, & magis noctibus promoue-
mur, vel propter ardorem solis ni-
mium. Paucos miser etiam refe-
rens, & iam securus, toto tamen
corpore perhorresco. Post diem
tertium dubio aspectu procul re-
spicimus duos camelos sedentes
venire concite, statimque mens-
mali præfaga putare de minimis,
meditari mortem, solem cernere
nigrescentem. Dumque time-
mus, & vestigijs per barbas nos
probitos in se excipimus, offendimur
ad dexteram specus longe sub
terra penetrans. Igitur uimen-
tes, venenata animalia (sola-
quippe viperæ, reguli & scorpion-

nes, cæteraque huiuscemodi fer-
uorem solis declinantia vmbra-
petere) intrauimus quidem spe-
luncam, sed statim in ipso in-
troitu sinistræ nos foueæ credidi-
mus; nequaquam vltra progre-
dientes, ne danti mortem legi-
mus incurreremus in mortem, il-
ludque nobiscum reputantes, si
iuuat miseris dominus, habemus
salutem, si despicit peccatores ha-
bemus sepulchrum. Quid putas
nobis fuisse animi, quid terroris,
cum ante specum haud procul
starent dominus & conseruus &
vestigio indice iam ad latebras
peruenissent. O multo grauior
expectata quam illata mors.

¶ Rursus cum labore & timore
lingua balbutit, & quasi clamā-
te domino loqui vel mutire non
audeo, mittit seruum vt nos de
specu protrahat, ipse camelos
tenet & Euaginato gladio no-
strum expectat aduentum. In-
terea tibus ferimè vel quatuor
cubitis introgresso famulo, no-
bis ex occulto tergum eius vi-
dentibus. Nam oculorum istius
modi natura est, vt post solem
vmbra in transitibus cæca sint om-
nia, vox per antrum sonare exi-
te furciferi. Exite miser. Exite
morituri. Quid statis? quid mora-
mini? Exite, dominus vocat. Ad
huc loquebatur, & ecce per te-
nebras aspiciamus lepham istia-
siste hominam, & gutture sus-

focato, eruentum intro trahere.
Iesu bone. Quid tunc nobis terro-
ris, quid gladij fuit. Spectabamus
hostem nostrum perire domino
nesciente. Qui cum videret illum
moras facere suspicatus duos vni-
resistere, sed & iram differre non
valens sicut tenet gladium ad spe-
luncam venit, & clamore rabido
ferui increpans secordiam prius a-
fera tentus est quam nostras la-
tebras præteriret. Quis hoc vni-
quam crederet vt ante os nostrū
pro nobis bestia dimicaret. Su-
blato ergo illo metu, similitudine
oculos nostros versabatur inte-
ritus, nisi quod tutius esset leo-
nis rabiā quam iram hominum
sustinere. Pauemus intra secus &
ne mouere quidem nos ausi præ-
stolamur euentum rei inter tan-
ta pericula, pudicitia tantum
conscientia pro muro septi. Lex-
na insidia carens, & vitam se el-
se sentiens, apprehensum morditi-
tj catulum matutina affert, no-
bisq; cedit suspicio. ¶ Neq; tamen
satis creduli statim erupimus, sed
expectātes diu & egredi cogitan-
tes, illius nobis semper figitaba-
mus occursum. Sub tali ergo terro-
re & illa trāfacta die eximus ad ve-
spērā camelos (quos ob mīnā ve-
locitatem dromedarios vocant):
præteritos cibos in ore voluerē:
& in aluum in illos iterum retrahē-
tere. Quibus ascensis, & noua sit-
steria resorbant, decimā tandem

die ad Romana per desertum castra peruenimus, oblati quibus tribu no rei ordinem pandimus. Inde ad Sabaudianum Mesopotamiae ducem transmissi camelorum accepimus precium. Et quia iam abbas ille meus dormierat in Domino, ad hæc delatus loca, me monachis reddo, hanc trado virginibus, diligens eam ut sororem, non tamen me ei credens ut forori.

¶ Hæc mihi senex Malchus adolescentulo retulit. Hæc ego vobis narraui senex. Castis historiam castitatis expono, virginibus Virgine custodire exhortor, vos narrate posteris, ut sciant inter gladius & deserta & bestias pudicitiam nunquam esse captiuam & hominem Christo deditum, posse se mori, non posse superari.

¶ *Incipit vita sancti Pauli simplicis.*

Fuit quidam inter discipulos sancti Antonij Paulus nomine, cognomento simplex. Hic initium conuersionis sue huiusmodi habuit. Cum uxorem suam cum altero concubitantem vidisset nulli quicquam dicens egressus est domum & moestitia animi tactus, in eremum semetipsum dedit. Vbi cum anxius oberraret, ad monasterium venit Antonij, ibi ex loci amoenitate & opportunitate consilium capit. Cumque adisset Antonium, ut iter salutis ab eo inquireret, ille intuens ho-

minem simplicis naturæ, respondit ei ita demum eum posse saluari, si his quæ à se dicerentur obedi ret. Tunc illa omnia quæcunque præceperat, facturum se esse respondit. Ut ergo promissionem eius probaret Antonius ante fores cellulæ stanti, hic inquit expecta me orans donec egrediar. Et ingressus mansit intrinsecus per totam diem & noctem, per fenestram tamen ex alto frequentius respiciens videbat eum indefinenter orantem, & nusquam prorsus se mouentem, sed stare in estu diei & noctis, & ita esse mandati memorem, ut ne parum quidem à loco se moueret. Egressus autem die postera Antonius instruere eum & docere de singulis cepit quomodo opere manuum solitudinem solaretur, & digitis quid corporis opus carnale, cogitatione verò mentis & animi intentione operaretur quæ Dei sunt. Cibum quoque in vesperâ sumere & præcipue in potu, constitmans non minus per aquæ abundantiam phantasias animæ fieri, quàm per vinum calorem corporis incrementum. Et vbi plene eum qualiter in singulis agere deberet instruxit, in vicino, hoc est in tribus à se milibus cellulam constituit, ibique eum exercere quæ didicerat iubet. Ipse tamen frequentius visitans eum granulabatur, deprehensum illum, id est his quæ sibi tra-

ditæ fuerant, tota intentione & omni sollicitudine permanentem. ¶ Quadam autem die cum venissent ad sanctum Antonium fratres magni quidam & perfecti viri: accidit etiam Paulum adesse pariter, cum eis. Et cum sermo de profundis rebus & mysticis haberetur, cumque de Prophetis & Salvatore plurima tractarentur, Paulus ex simplicitate animi interrogat si Christus prius fuerit aut propheta. Beatus vero Antonius cum pro eo quod tam absurde interrogaret quasi erubuisse blando motu (ut erga simpliciores solebat) silere atque abire eum iubet. Ille autem qui omne quodcumque ab eo dictum fuisset, tanquam præceptum Dei seruare instituerat, abscedens ad cellulam suam, tanquam mandato accepto, silentium gerere instituit, nec omnino aliquid loqui. Quod cum cõperisset Antonius, mirari admodum cepit, unde hoc illi obstetia placuisset, quam à se sciebat non esse ei iniunctam. Cumque iussisset eum loqui, & cur siluerit interrogaret, dicit ei Paulus. Tu pater dixisti mihi, ut irem & silerem. Et obstupescens Antonius ita ab eo sermonem quem ille negligenter protulerat obseruatum, omnes inquit nos ille condemat. Cum enim nos de celo Dominum nobis non audiamus loquentem, ab illo qualicumque sit sermo, qui ex ore no-

stro ceciderit, obseruatur. Multa tamen & sanctus Antonius docere eum volens de obedientia præcipere ei solitus erat etiã, quæ ratio & causa non posceret, in quibus eius animus erga obedientiam probaretur. Haurire namque aliquando eum aquam iussit, ex puteo & in terrâ tota die effundere, & contexta, ac sportas resolueret, ac denovo texere, & vestimentum dissuere, & iterum resuere, & rursus resoluere & in pluribus huiusmodi exercitijs ab eo memoratur imbutus, ut in nullo prorsus, etiam quæ contra rationem imperari videbatur, disceret contradicere, & ita per hæc omnia informatus, tempore breui ad perfectionem venit. Ex cuius exemplo docebat beatus Antonius, quod si quis vellet velociter ad perfectionem venire, non sibi ipsi magister fieret, nec proprijs voluntatibus obediret, etiã si rectum videretur esse, quod vellet: sed secundum mandatum Saluatoris obseruandum esset, ut ante omnia vnusquisque abnegaret semetipsum sibi, & renuntiet proprijs voluntatibus, quia & ipse Saluator dixit, ego veni non ut faciam voluntatem meam: sed eius qui misit me. Et utique voluntas Christi non erat contraria voluntati patris: sed neque qui venerat obedientiam docere inueniretur non obediens: si propriam faceret voluntatem, quam

to magis, ergo nos nō debemur
obediētes, si proprias nō facta-
mus; Deniq; supra dictas Paulus
exemplū nobis est, qui obediē-
tiæ & simplicitatis merito, in tan-
tam spiritaliā gratiarū cul-
men ascendit, vt multo plures &
potentiōres virtutes, per ipsū,
quam per sanctū Antonīū Do-
minus fecerit. Et quoniā pro af-
fluentia gratiarū ad eum multi
ex omnibus terre partibus cōflue-
bant, vt curarentur ab eo, verens
beatus Antonius, ne molestia in-
titudinis fugeretur in interitū E-
remo quo accedi facile ab aliquo
non possit, cōmanere eum fecit,
vt veniēs magis ipse susceperet
Antonius. Si quos vero ipse non
potuisset curare, hos ad Paulū
tanquam pleniorē sanitarū gra-
tiam habentem miscebat, & ab il-
lo curabatur. Tāctum autē sim-
plicitatis fuisse apud eum & fidu-
ciam tradit, vt quibdam tempore
cum quidam viderent patens in-
modum canis, iussit eum se qui-
ausus fuisse ad se accedere, & per-
dūctus ad eum, per insubā ora-
tionē, vt dicitur, inquit, qui eum
videbat, fugeret. Et eā morā fieret nec
celer sequeret effectus, quāst
faciunt in hōre indignatus, dū ipse
feruntur ad dñā. Verē non mandu-
cabo hodie, si eum non curaveris.
Et continuo quasi deficiens ad mi-
ro statis oculi est ad Deū, & sta-
tim curatus est rabidus.

Incipit vita sancti Pauli edita a
sancto Hieronymo presbytero.

Scilicet in eis corpore mem-
bra verterentur in linguis &
os artis humana voce resonā-
reut, nihil dignum sanctæ ac ve-
nerabilis Pauli virtutibus dicere.
Nobilis generere; sed nobilior fan-
ctitate, potens quondam, sed hūc
Christi paupertate insignior. Grac-
chorum stirps, soboles Scipionū,
Pauli hæres cuius vocabulum tra-
hit, Melix Papyriæ matris Africa-
ni veræ & Germaniæ progenies.
Romæ prætulit Bethleem; & au-
ro tecta fulgentia, informis luti vi-
litate mutavit. Non in cœremus, q̄
talem amissimus: sed gratias agi-
mus quod habuimus, imo habe-
mus. Deo enim vident omnia, &
quæ quæ referuntur ad dñm, in
familiæ numero cōputatur, quam-
quam amissio illius caestus do-
mus habitatio sit. Quæ quādā in
corpore fuit, peregrinata est ad
mōno, voce semper se bill quere-
batur dicitur. Hec mihi, quia pere-
grinatio mea prolongata est, habi-
tatio enim cum habitantibus Ce-
dar, multum peregrinata est ani-
ma mea. Nec mirum si plāxerat
se versari in tenebris. Hoc enim
Cedar interpretatur, cum mundus
in maligno potius sit, & sicut te-
nebre eius rā & linnē eius Lux;
in tenebris latet, & tenebre eam
non comprehendunt. Unde & il-
lud crebrè referebat, advena ego
sum

sum, & peregrinus, sicut omnes pa-
tres mei. Et iterum. Cupio quasi sp-
ui, & esse cum Christo. Quotiens
autē infirmitate corpuscū, (quā
incredibili ab se cœtias & dupli-
catis contraxerat, in quibus vens he-
ter, dicebat, corpuscū munda. Quis
de miseris quæ res deo p̄ballis p̄ra-
dictis, ipse reprobat hanc max, &
bonū est mihi, vixim, non habē-
re, & carnis non manducare. &
humili p̄p̄o ad hūc dī amō: rāq;
& totam de dñm, vixim, vixim
in in f̄raltatē rā. & v̄si f̄ra f̄um
humili p̄m, dī sum, v̄ q̄m in f̄gōur
spina, atq; iāter doloris, ac eis q̄-
quos, mira, patientia, sustinēbat
quasi apertis, lūm, et dōs ap̄p̄o-
ret, loquē dī m. Quis dabit michi
pennis, sicut columbæ, & vola-
bo, & requiescam. Testor, lesuū
& sanctos angelos eius, ipsum quo
proprium, angelum, qui cū hos
tā, & coses, hūm, ab ilis, hoc m̄-
rā, mē m̄, lū, gratiam, p̄ dī m̄
ore laudant, hū, sed, quicquid die-
cturus sum, pro, testimōno, dica-
re, & minus eius esse meritis, quā
quod totus orbis cap̄. Sacer do-
tes mirantur, virginum, cl̄ori, des-
derant, monachorum, & pauper-
um, sube, de plangit. V̄ q̄, l̄at̄
eius, breuiter, h̄, v̄, n̄, m̄, m̄. Qui
nos, suos, pauperes, p̄, p̄, p̄, p̄, p̄, p̄,
dimisit. Nec quū, v̄, de, p̄, p̄, m̄,
& famula, quam, v̄, q̄, & f̄, e-
de, leuis, & dī, l̄, dī, f̄, h̄, v̄, f̄,
v̄, r̄, e- f̄, q̄, m̄, q̄, u- q̄, r̄, a- h̄, p̄, d̄, r̄,
m̄, i, o, r̄,

cum Eustochio in virginitate. & de
ugetiā. Eustochio illam, in cuius cō-
solatione, m̄, hellus, h̄c, caditur,
procul, q̄, nobilitate, sola, s̄, d̄,
& gratia, dī, m̄, t̄, c̄, d̄, r̄, l̄, q̄, d̄, u-
p̄, f̄, l̄, o- p̄, m̄, u- q̄, d̄, n̄, h̄, a- n̄, d̄, d̄, o- d̄,
u- n̄, d̄, h̄, s̄, h̄, n̄, o- r̄, e- d̄, i- n̄, t̄, a- q̄,
n̄, a- b̄, h̄, d̄, e- i- u- s̄, i- q̄, s̄, q̄, u- t̄, d̄, a- i- d̄, e- a- m̄,
s̄, r̄, e- p̄, d̄, i- s̄, t̄, o- r̄, v̄, m̄, b̄, l̄, e- l̄, l̄, a- t̄, e- r̄, e-
gā, u- m̄, p̄, r̄, e- r̄, e- m̄, p̄, a- n̄, e- m̄, q̄, o- r̄,
u- l̄, t̄, e- r̄, a- p̄, i- o- n̄, e- q̄, s̄, l̄, o- a- i- l̄, h̄, o- m̄, u- m̄,
p̄, r̄, o- ḡ, a- n̄, t̄, e- s̄, l̄, e- h̄, a- t̄, a- q̄, p̄, r̄, o- m̄, e- s̄, q̄,
h̄, a- s̄, s̄, q̄, u- a- l̄, h̄, e- d̄, e- p̄, & f̄, f̄, h̄, m̄, i- a-
b̄, i- s̄, & d̄, d̄, d̄, i- s̄, q̄, m̄, b̄, i- l̄, i- t̄, e- r̄, a- ḡ,
m̄, h̄, o- r̄, e- f̄, e- r̄, u- s̄, a- ḡ, u- l̄, a- m̄, t̄, h̄, e-
r̄, a- s̄, q̄, i- c̄, o- r̄, e- a- l̄, o- l̄, e- f̄, r̄, o- l̄, b̄, f̄, i- ḡ, i- d̄,
i- n̄, a- p̄, o- r̄, u- m̄, h̄, o- r̄, m̄, i- h̄, p̄, a- m̄, d̄, r̄, u- d̄, a- p̄,
s̄, e- q̄, u- s̄, n̄, i- s̄, q̄, d̄, e- l̄, i- p̄, o- p̄, m̄, i- a- s̄, q̄,
& p̄, m̄, i- a- s̄, q̄, i- n̄, a- p̄, s̄, e- r̄, a- n̄, e- s̄, c̄, o- n̄, e- p̄, r̄,
f̄, e- r̄, u- s̄, q̄, u- i- a- q̄, u- s̄, p̄, a- c̄, s̄, h̄, e- r̄, e- s̄, i- n̄,
h̄, r̄, a- n̄, ḡ, e- l̄, o- s̄, o- r̄, e- a- t̄, o- p̄, o- s̄, h̄, l̄, o- s̄, & i-
s̄, c̄, a- i- a- s̄, e- s̄, q̄, u- i- d̄, i- l̄, l̄, s̄, r̄, e- d̄, i- b̄, i- u- s̄, q̄, r̄,
q̄, u- i- o- m̄, i- a- s̄, p̄, r̄, o- n̄, o- m̄, i- t̄, e- a- s̄, d̄,
u- s̄, e- r̄, a- n̄, t̄, e- n̄, t̄, h̄, m̄, n̄, a- d̄, p̄, r̄, e- o- x̄,
u- s̄, i- l̄, m̄, v̄, e- c̄, e- p̄, t̄, u- r̄, e- a- s̄, d̄, u- i- ḡ, f̄, u- a- n̄, o- v̄,
t̄, a- s̄, & e- r̄, u- s̄, a- d̄, e- s̄, p̄, a- n̄, d̄, i- t̄, u- l̄, O- m̄, i-
t̄, e- x̄, q̄, u- o- i- n- c̄, e- l- l̄, i- ḡ, i- u- m̄, s̄, n̄, o- m̄, t̄, a- d̄,
d̄, i- s̄, e- s̄, p̄, o- s̄, s̄, e- d̄, e- r̄, e- o- d̄, i- ḡ, n̄, i- a- s̄, u- i- d̄, e- l̄,
p̄, e- a- p̄, i- l̄, t̄, o- s̄, e- a- s̄, c̄, o- n̄, t̄, e- m̄, i- n̄, t̄, e- r̄, e- s̄,
t̄, o- m̄, i- t̄, e- r̄, e- l̄, o- a- d̄, h̄, o- n̄, o- r̄, a- s̄, & d̄, p̄, r̄, e- f̄, i- d̄,
e- s̄, p̄, a- i- p̄, a- d̄, a- d̄, e- n̄, v̄, r̄, e- q̄, ū, o- a- t̄, p̄, o- s̄,
h̄, i- ḡ, i- u- s̄, p̄, l̄, o- s̄, u- i- s̄, i- f̄, u- s̄, & c̄, a- n̄, e- l̄, l̄, o- s̄,
s̄, a- l̄, m̄, a- n̄, t̄, e- r̄, o- b̄, i- t̄, a- n̄, ḡ, e- l̄, o- s̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄, q̄,
q̄, u- i- v̄, r̄, a- b̄, h̄, o- q̄, u- i- m̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄,
ȳ, a- b̄, i- s̄, & o- r̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄,
l̄, e- b̄, e- r̄, e- n̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄,
r̄, e- m̄, d̄, u- l̄, p̄, a- s̄, i- s̄, i- t̄, a- s̄, & o- m̄, i- t̄, e- r̄, e- s̄,
u- s̄, p̄, i- q̄, u- o- p̄, i- n̄, s̄, i- s̄, t̄, o- h̄, e- m̄, q̄, u- i- d̄, i- n̄, q̄,
b̄, a- r̄,

bara & Roma terra imitatur, cuius enim gentis homines, ad sancta loca non veniunt. Quis autem in sanctis locis præter Paulam, quod plus inter homines miraretur, invenit. Et sicut inter milleas gemas pretiosissima gemma inerat. & iubar solis paruos stellarum igniculos obtulit & obscurat, ita cunctorum virtutes & potentia, sua humilitate superavit, minima que fuit inter omnes, ut omnium maior esset & quato plus se deieciat, tanto magis à Christo subleuabatur. Latebat & non latebat, fugiens dogloriam, gloriam merebatur quam virtutes quasi umbra sequuntur & appetitionis sui deserens, appetit contemptores. Sed quid ago narrandi ordinem prætermissis. Dū in singulis tenore non seruo præcepta dicendi. Talis igitur stirpe genita est, iustamque viro Toxotioque lineam & luliorum altissimi sanguinem trahit. Unde etiam Christus virgo filia eius Eustochium lula manducatur, & ipse lulius à magno deo sum nomen lula. Et hoc dicimus non quò habitantibus grandia sint, sed quò tota compendibus mirabilia. Seculi homines si exidant eos qui his pollentibus regis in ostentantibus qui habentis parumpendunt hæc & habere noluerint, prædicantibus. His iniqua omnia maius & secunditate ad iudicium probata, primum vero, deinde propriis

& totius vrbis testimonio, cum quinque liberos edidisset, Blesilam super euitis morte eam Romæ consolatus sum, Paulinam (quæ sanctum & admirabilem virum & propositi & rerum illarum Pammachium reliquit hæredem, ad quem super obitu eius paruum libellum edidimus.) Eustochium quæ hunc sanctis locis virginitalis & Ecclesie monile pretiosum est, Rufinam, quæ immaturis funere pitum matris animam tōternavit, & Toxotium, post quem parere desinit, ut intellexeres eam non diu seruire voluisse officio coniugali, sed mariti desiderio (qui mares optabat liberos.) obedisse. Postquā vir mortuus est, ita eum plauxit, ut prope ipsa moreretur, & ita se conuertit ad domini seruitutē, ut mortem eius videretur optasse. Quid ego referam amplæ & nobilitatis domus, quondam opulentissimæ omnes pene diuitias in pauperes erogatas. Quid in cunctis clementissimum animam & bonitatem etiam in eos quos nunquam viderat euagantem. Quis inopum moriens non illius vestibibus obvoluitur. Quis in iuniorum non eius facultatibus sustentatus est, quos studiosissime tota urbe perquirebat, ut putabat si quis quibus debitis & esuriens cibo sustentaretur. Spoliabat filios, & iter obungentes propriis quibus

iorum

iotem se eis hereditatem Christi misericordiam dimittere loquebatur. Nec diu potuit excelsi apud seculum generis & nobilissimi familie, visitationis frequentiam sustinere. Merebat honore suo & ora laudantium declinare & fugere festinabat. Cumque orientis & occidentis Episcopos ob quasdam Ecclesiarum dissensiones Romam imperiales literæ contraxissent, vidit admirabiles viros Christi que Pontifices Paulinum Antiochenæ vrbis Episcopum, & Epiphanium Salaminæ Cypri, quæ nunc Constantia dicitur, quorum Epiphanium etiam hospitem habuit Paulinum in alia manentem domo quasi proprium humanitate possedit quorum accensa virtutibus per momenta patriam deserere cogitabat. Non domos, non liberorum, non familie non possessionum, non alicuius rei quæ ad seculum pertinet memor, sola (si dici potest) & incomitata, ad Eremum Antoniorum & Paulorum pergere gestiebat, tandem exacta hyeme aperto mari, redeuntibus ad Ecclesias suas Episcopis, ipsa voto cum eis & desiderio nauigabat. Quid ultra differo: Descendit ad portum fratre cognatis affinis & (quod his maius est) liberis prosequētibus & clementissimam matrem vincere pietate cupientibus. Iam cathasa tendebantur &

remorum ductu, nauis in altum protrahebatur. Paruus Toxotius, supplices manus tendebat in littore, Rufina iam nobilis ut suas expectaret nuptias tacens fletibus obsecrabat, & tamen illa ficos tenebat oculos ad cælum, pietate in filios, pietate in Deum suspirans. Nesciebat se matrem ut Christi probaret ancillam. Torquebantur viscera, & quasi à suis membris distraheretur cum dolore pugnabat, in eo cunctis admirabilior, quò magnam vinceret charitatem. Inter hostium manus & captiuitatis duram necessitatem, nihil crudelius est quam parentes à filijs separari. Hoc contra iura nature plena fide patiebatur, imo gaudens appetebat amorem filiorum, maiore in Deum amore cōtendens, in solâ Eustochio (quæ & propositi & nauigationis eius comes erat) quiescebat. Sulcabat interim naus mare & cūctis qui cum ea vehebantur littora recipientibus illa auersos tenebat oculos ne videret quos sine tormento videre non poterat. Fateor nulla sic amavit filios quibus antequam proficisceretur cuncta largita est ex hinc redans se in terra, ut hereditatem inueniret in cælo. Delata ad insulas Pontias (quas clarissime quondam forminarum sub Domiciano Principe pro confessione nominis Christiani, Flauia Domicillæ nobilitavit exilium)

lium) vidensq; cellulas in quibus illa longū duxerat martyriū sumptis aliis Hierosolymam & sancta loca videre cupiebat. Tardi erant venti, & omnis pigra velocitas. Inter Scyllā & Carybdlim Adriatico se credēs pelago quasi per stagnū venit Methonem, ibiq; refocillato paululū corpusculo, & salo tabētes artus in littore ponens per Maleam & Cytherā, sparsaq; p̄æquor Cycladas, & crebris freta concita terris post Rhodū & Liciam tandē venit Cyprū, vbi sancti & venerabilis Epiphani; pedibus obtoluta, decē ab eo diebus detenta est, nō in refectionē (vt illē arbitrabat) sed in opus Dei, vt res probata est. Nam omnia illius regionis iustans monasteria put habere poterat refrigeria sumptū fratibus reliquit, quos amor Sancti viri de toto illac orbe cōdaxerat. ¶ Inde breui cursu transfreta vit Seleuciam de qua ascendens Antiochiā Sanctiq; confessoris Paulini modicum charitate detenta in media hyemē calētē ardore fidei: fœmina nobilis quæ prius Eunuchorūm manibus portabatur: a sella sedens profecta est. Omitto Syriæ colles, & Fœnicis iter, neque enim Odeporicum eius disposui scribere, ea tantum loca nomino quæ sacri voluminibus continentur. Berito Romana colonia & antiqua vrbe Sydone derelicta, in Sarepte littore Helice

ingressa est turriculam in qua adorato Domino Saluatore per arenas Tyri, in quibus Paulus genua fixerat peruenit ad Choum quæ nunc Ptolemais dicitur, & per campos Magedo Iosue necis concio narrauit in terram Philistim: mirata ruinas Dor vrbis, quondam potissimæ & vērā die Stratōnis turrim ab Herode rege Iudæ in amorē Cæsaris Augusti Cæsaream nūcupatam, in qua Cornelij domum Christi vidit ecclesiam, & Philippi aditūlas & cubiculum quatuor virginū prophetissarum: deinde Antipatrida semirutum oppidulū, quod ex patris nomine Herodes vocauerat & Lyppam versam in Dispolim; Dorcadis, atque Enææ refectione & sanitate inclytā, haud protul ab ea Arimathiam viculum Ioseph qui Dominum sepeliuit: & Nobe vrbe quondam sacerdotum: nunc tumulus occisorum; Ioppē quoq; fugienti portum Ionæ, & (vt aliquid perstringam de fabulis Poëtarum) relegata ad Saxum Andromedæ spectantem: repetitoque itinere Nicopolim quæ prius Emyus vocabatur apud quam in fractione panis Dominus cognitus Cleophrē domum in Ecclesiam dedicauit: atque inde proficiscens astedit Bethoron: inferiorem & superiorem vrbes a Salomone rege constructas, & vbi post hęc a Behorū repen-

te de-

te deletas, ad dexterā respiciēs Aylō & Gabaō vbi Iesus fili? Nane cōtra quinq; reges dimicans soli imperauit & lunę, & Gabaonitas obdolū & infidias fœderis impetrati aquarios lignariosq; dānauit. In Gabaa vrbe vsque ad solū diruta paululū substitit, recordata petū eius & cōcubine in frustra dāntes & tribus Benjamin in sexcētis viris ppter Paulum reseruate. Quid diu moror? Ad lectā Mausoleo Helenę derelictoque a Diabonorū regina in fame populū frumento iuerat: ingressa est Hierosolymā vrbe Troisonomā Iebus: salē Hierusalēq; ab Helio postea Adriano de ruinis & cinerib; ciuitatis in Helia suscitata est. Cūq; p̄cōsul Palestinæ (q; familiā ei? optime nojerat) p̄missis apparitoribus iussisset parari p̄toriu, elegit humilē cellulā & cūta loca tanto ardore ac studio circūmire vt nisi ad reliqua festinaret, a primis nō posset abluere, & ante crucē quasi pedē redim cerneret adorabat. Ingressa sepulchrū resurrectionis osculabat lapidē quem ab ostio sepulchri remouerat angelus, & ipsum corpus in quo Dñs iacuerat quasi siccis & deratas aquas fidei ore labebat. Quid ibi lachrymarū, quātū gemitū, quid doloris effudit in ecclesis est? In Hierosolyma, testis est ipse Dñs quæ rogabat. Vā egredies scedit Sion, quæ in arce vel spemā vniū illac vrbe expu-

663

gnauit quōdā & edificauit David vñ d̄ expugnata dicit. Væ tibi ciuitas Ariel, leo Dei & quōdā fortissima, quam expugnauit David. De ea quæ edificata est. Fūdamēta ei? in motib; factis diligit dñs, portas Sio sup omnia tabernacula dācob, non in eas portas quæ hodie cernim? in fauillas & cineres dissolutas, sed portas quib; inferus nō p̄qualet, & p̄ quas credētū ad Chrm ingreditur multitudo. Ostēdebat illic colūna ecclesie porticu sustinens infecta cruore dñi, ad quā vincus ducit & flagellatis. ¶ Mōstrabat loc? vbi sup centū viginti credētū animas Spūs Sctūs descēderat, vt Ioelis vaticiniū cōpleret. ¶ Deinde p̄ facultatē sua pauperib; atq; cōseruis pecunia distributa, p̄rexit Bethleē, & in dextera parte itineris stetit ad sepulchrū Rachel, in quo Benjamin nō vt mater vocauerat moriēs Benoni, hoc est filiū doloris mei: sed, vt pater p̄phetauit in spū, filiū dextre procreauit, atq; inde speculū saluatoris introiēs postquā vidit sacrū virginis diuerforiū vbi cognouit hos possessorē suū, & asinus p̄re sepē dñi sui, vt impletet illud qd̄ in corde p̄pheta scriptū est. ¶ Beat? qui sennat sup aquas, vbi hos & asinus calcāt me audire iurabat. cernere fidei oculis infantē p̄nis inuolutū, vagietē in presētia dei Magos adorantes stellam fulgentem desuper, matrem virginē nutrium

etiam sedulum pastores nocte venientes, ut viderent verbum quod factum erat, & iam tunc Euangelistæ Ioannis principium dederent. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum & verbum caro factum est, paruulos interfectos, Herodem scruientem: Mariam & Ioseph fugientes in Ægyptum mixtisque gaudio lachrymis loquebatur. Salue Bethleem domus panis, in qua natus est ille panis qui de cælo descendit. Salue Effrata regio liberrima, atque carposora, cuius fertilitas Deus est: ex te mihi egredietur qui sit princeps Israel, & egressus eius ab initio à Diebus eternitatis. De te quondam Micheas propheta vaticinatus est, tu Bethleem domus Effrata, non minima es in milibus Iuda. ¶ Propterea dabis eos usque ad tempus parientis partum, & reliquias fratrum eius conuertentur ad filios Israel. In te enim natus est princeps, qui ante Luciferum genitus est, cuius de patre natiuitas omnem excedit ætatem, & tandiu in te Dauidici germinis origo permansit, donec virgo pareret, & reliquias populi credentes in Christum conuerterentur ad filios Israel, & libere prædicarent. Vobis oportebat loqui primum verbum Dei, sed quoniam repulistis illud & indignos vos iudicastis æternæ vitæ, ecce

conuertimur ad gentes. Dixerat enim Dominus. Non veni nisi ad oues perditas domus Israel. Et eo tempore Iacob super eo verba completa sunt. Non deficiet princeps ex Iuda, neque dux de femore eius, donec veniat cui repositum est, & ipse erit expectatio gentium. Bene enim Dauid iurabat, bene vota faciebat dicens, Si introiero in tabernaculum domus meæ: si ascendero in lectum strati mei. Si dederò somnum oculis meis & palpebris meis dormitionem. Et requiem temporibus meis donec inueniam locum Domini tabernaculum Deo Iacob. Et statim quid desideraret exposuit, atque oculis prophetalibus quæ nos iam venisse credimus ille venturum esse cernebat. Ecce audiui meum in Effrata inuenimus eum in campis syluæ Zob quippe sermo Hebraicus, ut te docere didici, non Mariam matrem Domini hoc est astin, sed ipsum id est aston significat, unde loquitur confidenter. Introiuimus in tabernaculum eius adorauimus in loco ubi steterunt pedes eius. Et ego misera atque peccatrix, digna sum iudicata de osculari præteritum, in quo Dominus paruulus vagiit, orate etiã in spelunca in qua virgo puerpera Deum fudit infantem. Hæc requies mea quæ Domini patria est, hic habitabo, quoniam Saluator elegit eam, parauit lucernam Christo meo, am-

ma

ma mea illi viuet, & semen meum seruiet ipsi. ¶ Haud procul inde descendit ad turrim Ader, id est gregeis, iuxta quam Iacob pavit greges suos, & pastores nocte vigilantes audire meruerunt, gloria in excelsis Deo; & super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dūque seruant oues inuenerunt agnum Dei puro & mundissimo vellere, quod in ariditate totius terræ cælesti rore completum est, cuius sanguis tulit peccata mundi, & exterminatorem Ægypti militis fugauit in postibus. Statimque concito gradu coepit per viam veterem pergere quæ ducit Gazam ad potentias vel diuitias Dei, & tacita secum voluere quomodo Eunuchus Æthiops gentium populum præfigurans mutauerit pellem suam, & dum vetus relegit instrumentum fontes reperit Euangelij, atque inde ad dexteram transiit ad Bethsur, & venit Erchol, quæ in Botrum vertitur. Unde in testimonium terræ fertilissimæ & in typum eius qui dicit, Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum, exploratores Botrum miræ magnitudinis portauerunt. Non est longum spatium, intravit Sarræ cellulam videns in eunabulis Isaac & vestigia quercus Abraham sub qua vidit diem Christi & lætatus est, atque inde confurgens ascendit Hebron, hæc est Canatharbe, id est oppidum vi-

rorum quatuor, videlicet Abraham Isaac & Iacob, & Adam magni, quem ibi conditum iuxta librum Iesu Naue Hebræi autumo, licet plerique Caleph quartum putent, cuius ex latere memoria demonstratur. Noluisset pergere Cariathesepher, id est viculum literarum, quia contemnens occidentem litteram reparat spiritum viuificantem, magisque mirabatur superiores & inferiores aquas quas Othniel filius Iephonecenem pro australi & arida possessione susceperat, & quarum ductu siccis prioris instrumenti agros fecerat irriguos ut redemptionem veterum peccatorum aquis baptismi reperiret. Altero die orto iam sole stetit in supercilio Capharberuchi, id est villæ benedictionis, quem ad locum Abraham Dominus persecutus est. Unde latam despiciens solitudinem, & terram quondam Sodomæ & Gomorrhæ, Adamæ & Seboim, contemplata est balsami vineas in Engaddi, & Segor vitulam consternantem, quæ prius Balæ vocabatur, & in Zoaram, hoc est paruulam Syro sermone translata est. Recordabatur speluncæ Loth, & versa in lachrymas, virgines socias admonebat, cauendum esse à vino in quo est luxuria, & cuius opus Moabitæ sunt & Ammonitæ. Diu hæreo in meridie, ubi sponsa cubantem reperit sponsum, Ioseph inebriatus est

L

cum

cum fratribus suis. Reuertar Hierosolymam, & per Tecuam atque Amos rutilantem montis Oliueti lucem aspiciam de quo Saluator ascendit ad patrem, in quo per annos singulos vacca ruffa in holocaustum Domini cremabatur, & cuius cinis expiabat populum Israel in quo iuxta Ezechielem cherubim de templo transmigrates, ecclesiam Domini fundauerunt. ¶ Ingressaque sepulchrum Lazari, Mariæ & Marthæ vidit hospitium, & Bethfage villam sacerdotium maxillarum & locum in quo pullus lasciuientium Domini frenâ suscepit, Apostolorumque stratus vestibus, mollia terga præbuit ad sedendum. Restoq; itinere descendebat Hierico, cogitans illud de Euangelio vulneratum, & sacerdotibus & Leuitis mentis feritate prætereuntibus, clementiam Samaritani, id est custodis, qui seminecem suo imperio imposito iumento ad stabulum Ecclesiæ reportauit, & locum Adonijm, quod interpretatur sanguinum (quia multus in eo sanguis crebris latronum fundebatur incurfibus) & arbores Siccomorum Zachei, id est bona poenitentiae opera, quibus cruenta dudum & noxia rapinis peccata calcabat, excelsumq; dominum de excelsis virtutum intuebatur, & iuxta viam caecorum loca, qui receptis laminibus vtriusque po-

puli credetis in dominum sacramenta præmiserat. Ingressa Hierico vidit urbem, quam fundauit Ayel in Abyram primogenito suo & cuius portas posuit in Segub nouissimi montium. Intuita est castra Galgale, & acernum præputorum, & secundæ circûcisionis mysterium, & duodecim lapides qui de Iordanis Alueo illuc translati duodecim Apostolorum fundamenta firmauerant, & fontem quondam legis amarissimum & sterilem, quem verus Heliseus sua condidit sapientia & in dulcorem ubertatemque conuertit. ¶ Vix nox transferat feruentissimo æstu venit ad Iordanem, & stetit in ripa fluminis, & orto sole: solis iustitiæ recordata est, quomodo in medio Iordanis Alueo sicca sacerdotes posuerint vestigia, & ad Helix atque Helisei imperium stantibus ex utroque latere aquis, iter vnda præbuerit, pollutaque diluio aquas, & totius humani generis interfectione maculatas, suo dominus mundauerit baptisate. ¶ Longum est, si velim de valle Achor dicere, id est tumuli atque turbarum, in qua furtum & auaritia condænata est, & de Bethel domo Dei, in qua super nudam humum: nudus & pauper dormiuit Iacob & posito sub eius capite lapide: in Zacharia septem oculos habere describitur: & in Esaia lapis dicitur angularis. Vidit scalam ad caelum, & que

tendent: in qua Dominus desuper in-nitebatur: & ascendentibus porrigens manum & negligentes de sublimi præcipit. Sepulchraq; in monte Effraim Iesu filij Naue: & Eleazari filij Aaron sacerdotis: è regione venerata est: quorum vnus conditus est in Tannata septentrionali parte montis Gaaz: alter in Galaath filij Phinees: fatif que mirata est: quod distributor possessionum sibi montana & aspera delegisset. ¶ Quid narrem de Sylo in qua altare diruptum hodieque monstratur, & raptum Sabinarum, à Thumulo tribus Benjaminaca percurrit. Transiuit Sichem (non ut pleriq; erranter legunt Sychar quæ nunc Neapolis appellatur) & ex latere montis Garizim extractam, circa puteum Iacob intrauit Ecclesiam, super quam Dominus resedens. sitiensq; & esuriens, Samaritanæ fidei fauatus est, quæ quinq; Mosaicorum voluminum viris: & sexto quem se habere iactabat errore Dositari derelictoverum Mesiã & verum reperit saluatorem. Atque inde diuertens vidit duodecim Patriarcharum sepulchra: & Sebasten, id est Samariã, quæ in honorẽ Augusti ab Herode rege Græco sermone Augustæ est nominata. Ibi siti sunt Heliseus & Abdias Propheta, & (quo maior natus inter mulierum non fuit) baptista Ioãnes vbi multis increuit mirabilibus. Nanque

cernebat demones variis rugire cruciatibus & ante sepulchra sanctorum ululare homines luporum vocibus: latrare canum, fremere leonum, sibilare serpentium, mugire taurorum, alios rotare caput, & post tergum terram vertice tangere, suspensisque pede foeminis vestes non defluere in faciem. Misererebatur omnium & per singulos effusus lachrymis: Christi clementiam precabatur: & sicut erat in ualida ascendit pedibus montem, in cuius duabus speluncis, persecutionis & famis tempore Abdias propheta centum Prophetas aluit pane & aqua. Hinc cito itinere percurrit Nazaram nutriculam domini, Chanaam & Capharnaum signorum eius familiares, lacum Tyberiadis nauigante Domino sanctificatum, & solitudinem in qua multorum populorum millia paucis saturati sunt panibus & reliquijs nascentium repleti sunt cophini duodecim, tribum Israel ascendebatq; montem Thabor in quo transfiguratus est Dominus, aspiciebat procul montes Hermum & Hermonijm, & campos latissimos Galileæ, in quibus Sifara & omnis eius exercitus Barach vincete prostratus est, torrens Cyson, qui mediam planiciem diuidebat, & oppidum iuxta Naim, in quo vidue suscitatus est filius monstrabatur. Dies me prius quam sermo deficiet, si voluerom cuncta percurrere, quæ Paula ve-

nerabilis fide incredibili peruagata est. Tranfibo in Ægyptum & in Sohot atque apud fontem Samfon (quem de molari maxillæ dente produxit) subsistam parumper, & arentia ora colluam, vt refocillatus videam Morastim sepulchrum quondam Micheæ Prophetæ nunc Ecclesiam, & ex latere derelinquam Choreos, Ge theos, Marefa, Idumeâ & Lachis & per arenas mollissimas pergētium vestigia subtrahentes latamque Eremi vastitatem veniam ad Ægyptum fluum Syor, qui interpretatur turbidus, & quinque Ægypti transeam ciuitates, quæ loquuntur lingua Canadithidi, & terram Gessen & Cananeos: in quibus fecit Deus mirabilia, & urbem No, quæ postea versa est in Alexandriam & oppidum Domini Nytriam in quo purissimo virtutum Nytro, sordes lauantur quotidie plurimorum. Quod cum vidisset occurrente sibi sancto & venerabili Episcopo Isidoro confessore & turbis innumerabilibus monachorum & quibus multos sacerdotalis & Leviticus sublimabat gradus lætabatur ad gloriam Domini, sed se indignam tanto honore fatebatur. Quid ergo narrem Macharios, Arsenios, Serapiones, & reliqua columnarum Christi nomina? Cuius non intravit cellulam? quorum non pedibus aduoluta est? Per singu-

los sanctos Christum se videre credebatur & quicquid in illos contulerat, contulisse se in Dominum lætabatur. Mirus ardor & vix in fœmina credibilis fortitudo oblita sexus & fragilitatis corporeæ inter tot millia monachorū cum puellis suis habitare cupiebat, & forsitan à cunctis eam suscipientibus impetrasset, nisi maius sanctorum locorum traxisset desiderium, atque propter feruentissimos ætus de Pelusio Mayninam navigatione præueniens, tanta velocitate reuersa est, vt aueni putares. Nec multo post in sanctam Bethleem mansura veniens perpetuo, Augusto per triennium mansit hospitio donec extrueret cellulas ac monasteria & diuersorum peregrinorum iuxta viam conderat, in qua Maria & Ioseph hospitium non inuenerant. Hucusque iter eius descriptum est, quod multis virginibus & filia comite peragravit. ¶ Nunc virtus eius latius describitur, quæ ipsius propria est exponenda. Deo iudice ac teste, profiteor me nihil addere, nihil in maius extollere male laudantium, sed (ne rerum excedant fidem) multa retrahere, ne apud detractores, & genuino semper deuotæ rodentes fingere puter & cornicem Æsopi alienis coloribus adornare, quæ prima Christianorum virtus est tanta se humilitate deiecit, vt qui eam videret,

deret, & pro celebritate nominis videre gestiret ipsam esse non crederet: sed ancillarum vltimam. Et cum frequentibus choris virginū cingeretur, & veste & voce & habitu & incessu, minima omnium erat. Nunquam post viri mortem vsq; ad diem dormitiōis suæ cum villo comedit viro, quamuis eum sanctū & in pontificali sciret culmine positum Balnea nisi periclitans non adiit, mollia etiam in grauisima febre lectuli strata non habuit: sed super durissimam humum stratis ciliciolis quiescebat (si tamen illa quies dicenda est) quæ iugibus pene oratiōibus dies noctesq; iungebat, illud implens de psalterio. Lauabo per singulas noctes lectum meum lachrymis meis stratum meū rigabo. In qua vt fontes crederes lachrymarum: ita læuia peccata plangebat, vt illam grauisimorum criminū crederes ream. Cumque à nobis crebrius moneretur: vt parceret oculis, vt eos seruaret Euangelicæ lectioni: aiebat turpanda est facies, quam contra Dei præceptū purpuris & cerusa & stibio depinxi, affligendū est corpus quod multis vacauit delicijs, lōgus risus per peti compensandus est fletu, mollialintheamina & serica pretiosissima asperitate cilicij commutanda. Quæ viro & seculo placui, nunc Christo placere desidero. Si inter tales tantasq; virtutes casti-

tatem in illa voluero prædicare, superfluus videar, in qua (etiam cum secularis esset) omnium Romæ matronarum exemplum fuit, quæ ita se gessit vt nunquā de illa etiā maledicorū quisquam auderet fame confingere. Nihil animo eius Clementius nihil erga humiles blandius fuit. Non appetebat potentes nec tamen superbos & gloriolam quæ rentes fastidio despiciebat. Si pauperem viderat sustētabat, si diuitem ad benefaciendū cohortabatur. Liberalitas sola excedebat modum, & vsuras tribuēs euerfuram quoque sæpè faciebat, vt nulli stipem rogantium denegaret. Fateor errorem meum, cur in largiēdo esset profusior arguebam illud proferens de Apostolo, non vt alijs refrigerium vt vobis autem tribulatio: sed ex qualitate in hoc tempore vt abundantia vestra sit ad illorum inopiā. Et hoc de Euāgelio saluatoris qui habet duas tunicas, det alteram non habenti, & providendum esse ne quod libenter faceret semper facere non posset, multasque huiusmodi quæ illa mira verecūdia & sermone parcissimo dissoluebat: testem inuocans dominū se pro illius nomine cuncta facere, & hoc habente voti, vt mendicans, ipsa moreretur, vt vnum nummū filix non dimitteret, & in funere suo alieno syndone inuolueretur. Ad extremum inferēbat. Ego si

petiero multos inueniam qui mihi tribuant, mendicans si à me nō acceperit (quæ ei possum etiam de alieno tribuere & mortuus fuerit) à quo anima eius requiretur? Ego cautior in re familiari esse cupiebam, sed illa ardentior fide toto saluatori animo iungebatur & pauperem dominum pauper spiritu sequebatur, reddens ei quod acceperat, pro ipso pauper facta. Deniq; consecuta est, quod optabat & in grandi ere alieno filiam dereliquit, quod hucusq; debens non suis viribus, sed Christi se fidei misericordia reddituram. Solent plerūque matronarum buccinatoribus suis dona cōferre, & in paucos largitate profusa manum à cæteris retrahere, quo illa omnino carebat vitio. Ita enim singulis suam pecuniā diuidebat, vt singulis necessariam erat, non ad luxuriā, sed ad necessitatem. Nemo pauperū vacuus reuersus est. Quo obtinebat non diuitiarum magnitudinem, sed prudentia dispensandi illud semper replicās, beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur & sicut aqua extinguit ignē, ita elemosyna extinguit peccata, & facite vobis amicos de iniquo mammona, qui vos recipiant in æterna tabernacula & date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis & verba Danielis Regem Nabuchodonosor præmonentis,

vt elemosynis redimeret peccata sua. Nolebat in his lapidibus pecuniam effundere, qui cum terra & seculo transiunt: sed in viuis lapidibus qui voluntur super terram, de quibus in Apocalypsi Ioannis ciuitas Regis magni extrahitur: quos in saphirum smaragdum & cæteras gemmas esse vertendos scriptura commemorat. Verum hæc communia possunt esse cum paucis, & sic diabolus non summo culmine virtutū posita: vnde loquitur ad dominū post amissam Iob substantiā, post euerfam domum, post liberos interfectos, coriū pro corio, & omnia quæ habuerit homo dabit pro anima sua, sed extende manum tuam & tange ossa & carnes eius nisi in faciem benedixerit tibi. Scimus plerosq; dedisse elemosynam, sed de proprio corpore nihil dedisse, porrexisse egentibus manum, sed carnis voluptate superatos, dealbasse ea quæ foris erant, & intus plenos fuisse de ossibus mortuorum. At non Paula talis quæ tantæ continentiæ fuit, vt prope mensuram excederet & debilitatem corporis nimis ieiunij ac labore contraheret quæ exceptis festis diebus vix oleum in cibo caperet, vt ex hoc vno æstimaretur. Quid de vino & liquamine & piscibus & lacte ac melle & ouis & reliquis quæ gustu suaui sunt iudicari, in quibus su-

mendis

mendis quidā se abstinētissimos putant, & si his ventrem ingurgitauerint, totam pudicitiam suspirantur. Sæper vitutes sequit inuidia, feriūtq; summos fulgura motes. Nec mirum si hoc de hominibus loquar cum etiam dñs noster Pharisæorum zelo sit crucifixus: & omnes sancti & mulos habuerint, in paradiso quoq; serpens fuerit cuius inuidia mors introiuit in orbem terrarū. Suscitaret ei dominus Adam qui eam colaphizaret, ne se extolleret & quasi quodam stimulo carnis sepius adinonebat ne magnitudine virtutū altius saperet aliarūq; vitijs fornicarū se in excelsis crederet constitutā. Ergo aiebam liuori esse credendam & dandum infanti locū quod fecisset Iacob in fratre suo Esau, & Dauid in pertinacissimo inimico Saul, quorū alter in Mesopotamiā fugerit alter se Allophilis crediderit, mallens hostibus quā inuidis subiaceret. At illa iustè respondebat hoc dicēs, Si diabolus contra seruos Dei, & ancillas non ubiq; pugnet, & ad omnia loca fugientes præcederet si non sanctorū locorū amore retinerer, & Bethleem meā in altera reperire possem parte terrarum. Cur enim nō patiētia liuores superem? Cur non humilitate frangā superbiā, & percutienti maxillā, alterā non offeram, dicente Apostolo Paulo vincite in bono malū. Nōne Apo-

stoli gloriabant, quā pro dño passi sunt cōrumeliā? Nonne ipse saluator humiliavit se formā serui accipiens factus obediēs patri vsq; ad mortem, mortē autē crucis, vt nos sua passione saluaret Iob nisi certasset & vixisset in prælio nō accepisset coronā iustitiæ, nec audiuisset à dño, putasne me tibi aliter locutū quam vt appareres iustus. Beati dicuntur in Euangelio qui persecutionem patiūtur propter iustitiam. Secura sit cōscientia, quoniam non propter peccata patiamur & afflictio in seculo materia premium est. Si quādo procacior fuisset inimicus & vsque ad verborū iurgia profilijsset illud psalterij decantabat. Cum consisteret peccator aduersum me obmutui & filii à bonis. Et rursum: Ego enim quasi surdus non audiebam, & quasi mutus non aperiens os suū, & factus sum quasi homo non audiens nec habens in ore suo increpationes. In tentationibus vero Deuteronomij verba voluebat. Tentat vos Deus vester, vt sciat si diligitis dominū Deum vestrum ex toto corde vestro & ex tota anima vestra. In tribulationibus & angustijs Isaiæ replicabat eloquia. Qui ablati estis à lacte, qui abstrati ab vberibus tribulationē super tribulationē expectate: spem super spem adhuc pusillū propter malitiam labiorum propter linguam malignam. Et scripturæ testimonium

nium in consolationē suam disse-
rebat ab lactatorū esse, & eorum
quia ad virilem ætatem peruenis-
sent, tribulationem super tribula-
tionem sustinere, vt spem super
spem mererentur accipere, scientes
quoniam tribulatio patientiā
operatur patientia probationem,
probatio spem, spes autē non con-
fundit, & q̄ si is qui foris est nos-
ter homo corrūpitur, ille qui in-
tus est innovetur: & in præsentia
rum momentaneū & leue tribula-
tionis nostrę, æternę glorię pon-
dus operetur in nobis nō aspicien-
tibus quę videntur, sed quę non
vidētur. Quę enim videntur tem-
poralia sunt: quę autē non viden-
tur æterna. Nec longū fore tēpus
etiā si humanę impatientię tar-
dum esse videatur: quin Dei sta-
tim sequat̄ auxiliū dicentis. Tēpo-
re opportuno exaudiui te: & in
die salutis auxiliatus sum tui. Nec
dolosa labia & linguas iniquorū
esse metuendas: tamen dño adiu-
tore lætemur, & ipsum audire de-
beamus monentem, per patientiam
vestram possidebitis animas
vestras: & non sunt condignę
passiones huius temporis ad futu-
ram gloriā quę reuelabitur in no-
bis. Et alibi. Patienter agamus in
omnibus quę accidunt nobis. Pa-
tiens enim vir multus in prudentia:
qui enim pusillanimis est ve-
hementer insipiens est. Item in la-
boribus & crebra infirmitate di-

cebat. Quando infirmor, tunc for-
tior sum, & habemus thesaurum
istum in vasis fictilibus, donec
mortale hoc induat immortalita-
tem, & corruptiuum hoc vestiat
in corruptionem. Et iterum, sicut
abundant passiones Christi in no-
bis: ita per Christum abundat con-
solatio. Ac deinde vt socij passio-
num estis: ita & consolationis eri-
tis. In mœrore cantabat. Quare tri-
stis es anima mea, & quare cōtur-
bas me. Spera in Deo, quoniā ad-
huc cōsiterebor illi salutare vultus
mei & Deus meus. In periculis lo-
quebatur. Qui vult venire post
me, abneget semetipsum & tol-
lat crucem suam quotidie, & se-
quatur me. Et iterum qui volue-
rit animam suam saluam facere,
perdet eam, & qui perdidit ani-
mam suam propter me saluam eā
faciet. Quando dispendia rei fa-
miliaris & auersio totius patrimo-
nij ei nuntiabatur, aiebat. Quidē-
nim prodest homini si totū mun-
dum lucrifecerit, & anima sua
damnum habuerit? Aut quam da-
bit homo cōmutationem pro ani-
ma sua? Nudus exiui de vtero ma-
tris meę, nudus & redeam. Sicut
placuit domino, ita factum est, sit
nomen domini benedictum. Et il-
lud. Nolite diligere mundū, neq;
ea quę in mundo sunt, quoniam
omne quod in mundo est deside-
rium carnis est, & cōcupiscentia
oculorum & superbiavitę huius,
quę

quę nō est ex patre, sed de mūdo
est & mundus transibit, & concu-
piscencia eius. Scio enim scriptas
infirmitates grauissimas libero-
rū, & maxime Toxotij sui quem
plurimum diligebat cumq; illud
virtute cōpleffet, turbata sum &
non sum locuta, in hęc verba pro-
rupit. Qui amat filiū aut filiā su-
per me non est me dignus. Exo-
rans ad dominū loquebatur, pos-
sede filios mortificatorū qui pro-
te quotidie mortificant corpora
sua. Noui susurrationem quandā
(quod genus hominū vel pernicio-
sum est) quasi beneuolum nun-
ciaffe, q̄ pro nimio feruore virtu-
tum quibusdā videretur insana, &
cerebrū illius dicerent confouen-
dum. Cui illa respondit. Theatrū
facti sumus mundo, & angelis &
hominibus. Nos stulti propter
Christū sed stultū Dei sapientius
est hominibus. Vnde & saluator lo-
quitur ad patrem tu scis insipien-
tiam meā, quē in euangelio & pro-
pinqui quasi mentis impotem li-
gare cupiebant & aduersarij sug-
gillabant, dicentes demonium ha-
bet & Samaritanus est, & in Beel-
zebul principe dæmoniorū eij-
cit dæmonia. Sed nos audiamus
Apostolum cohortantem, hęc est
gloria nostra testimoniū consciē-
tię nostrę, quoniā in sanctitate
& sinceritate & gratia Dei cōuer-
sati sumus in hoc mundo. Et Dñm
dicentē ad apostolos. Ideo mūdus

vos odit, quia non estis de mūdo.
Si enim essetis de mūdo amaret
vtiq; mūdus quod suū erat. Et ad
ipsum dñm verba vertebat dicēs.
Tu nosti cordis abscondita, & hęc
omnia venerunt super nos, & nō
sumus oblitui tui, nec iniquē egim⁹
in testamētū tuū nec auersum est
retrosum cor nostrū. Et propter
te mortificamur tota die, & repu-
tati sumus vt oues occisionis, sed
dñs auxiliator meus non timebo
quid faciat mihi homo. Legi enim.
Fili honora dñm, & confortaberis,
& extra deū nullū metueris.
His & talibus testimonijs quasi ar-
matura Christi, & aduersus quidē
omnia vitia sed præcipue instrue-
bat se cōtra inuidiā seuientē, & pa-
riendo iniurias furorē rabidi pe-
etoris mitigabat. Deniq; vsq; ad
diē mortis & huius patientia &
aliorū zelus omnibus patuit, qui
suū rodit auctorē, & dū æmulum
ledere nititur, in semetipsum pro-
prio furore bachatur. Dicā & de
ordine monasterij, quomodo san-
ctorum continentiam in suum cō-
uerteret lucrū. Seminabat carna-
lia, vt meteret spiritualia, dabat
terrena, vt cælestia tolleret, præ-
dia concedebat vt pro his æterna
muraret. Post virorum monaste-
rium quod viri tradiderat guber-
nandum, plures virginēs quas ē-
diuersis prouincijs congregarat
tam nobiles quam medijs & infi-
mi generis in tres turmas mona-

chorum diuifit ita duntaxat, vt in opere & cibo feperate, in pfalmis & orationibus iungerentur. Post alleluia cantatum quo figno vocabantur ad collectam nulli refidere licitū erat, fed prima vel inter primas veniens, cæteras operiebatur, pudore & exemplo ad laborem eas prouocans non terrore. Mane hora tertia, fexta, nona, vefpera, noctis media, per ordinem pfalterium canebat, nec licebat cuiquam fororū pfalmos, nec non de fcripturis fanctis aliquid quotidie difcere. Dietamen dominico ad Ecclefiam procedebāt ex cuius habitabant latere, & vnū quodque agmen matrem propriā fequebatur. Atq; inde pariter reuertentes, inftabant operi diftributo, & vel fibi vel cæteris indumenta faciebant. Siqua erat nobilis, non permittebatur nec de domo fua habere comitem, ne veterum actuum memōr, & lafciuientis infantia errorem fabricaret antiquum, & crebra confabulatione renouaret. Vnus omnium habitus linteamine, ad tergendas folum manus vtebatur. A viris tanta eis erat feparatio vt à fpadonibus quoque eas feiunxerat, ne vllam daret occafionē linguæ maledicę quæ fanctos carpere folita eſt in folatium delinquendi. Siqua vero vel tardior erat, vel non inueniebatur ad pfalmos & in opere pignior, varijs eam modis aggre-

diebatur. Si erat iracunda blanditijs, fi patiens in correptione, illud Apoftoli imitans. Quid vultis in virga veniam ad vos an in fpiritu lenitatis & manfuetudinis? Excepto victu atque veſtitu nullam habere quid rei patiebatur, dicente Paulo. Habentes victum & veſtitum his contenti fumus, ne confuetudine plus habendi præberet locum auaritiæ, quæ nullis expletur opibus, & quanto plus habuerit, plus requirit, & neque copia neque inopia minuitur. Iurgantes inter fe fermone blandiffimo fedabat, lafciuientem adoleſcentularum carnem, crebris ac duplicatis frangebat ieiunijs, maleas eas ſtomachum delere quam mentem. Si vidiffet aliquam comptiorem contractione frontis, & vultus triftitia arguebat errantem dicens munditiam, & turpe verbum atque lafcium nunquam virgineo ore proferendum, quibus fignis libidinofus animus oftenditur, & per exteriorē hominem interioris hominis vitia demonſtrantur. Quam linguofam & garrulam & procacem rifu rixiſque perſpexerat delectari & ſepius commonitam nolle conuerti, inter vltimas & extra conuentum fororum ad fores triennij orare faciebat, & ſeparatim cibum capere, vt quam obiurgatio non correxerat, pudor emendaret. Furtum quaſi ſacrilēgium de-

teſta-

teſtabatur, & quod inter ſeculi homines vel leue putatur vel nihil, hoc in monaſterijs grauiffimum dicebat eſſe delictum. Quid memorem clementiam & fedulitatem in ægotantes quos miris obſequijs & miniſterijs confouebat. Cumque alijs langentibus large præberet omnia, & eſum quoque exhiberet carnum ſi quando ipſa ægotaffet ſibi non indulgebatur, & in eo inequalis videbatur quod in alijs clementiam in ſe duriciam commutabat. Nulla iuuenum puellarum ſano & vegeto corpore tantæ ſe dederat continentię quantę ipſa fracto & ſenili debilitatoque corpufculo. Fateor in hac re pertinacior fui, vt ſibi non parceret, vt nulli crederet admonenti. Reſeram quod expertus ſum. Mense Julio ſeruentiſſimis æſtibus incidit in ardorem febris, & poſt deſperationem cum Dei miſericordia reſpiraffet, & medici ſuaderent obſeſtionem corporis vino opus eſſe tenui ac paruo, ne aquam bibens in Hydropem verteretur, & ego clam beatum Papam Epiphanium rogarem, vt eam moneret, imo compelleret vinum bibere, vt erat prudens & ſolertis ingenij ſtatim ſenſit inſidias & ſubridens meum eſſe quod ille diceret intimauit. Quid plura? Cum beatus pontifex poſt multa hortamenta exiſſet foras, quærenti

mibi quid egiffet reſpondit. Tantum profeci vt ſeni homini pene ſuaſerit ne vinum bibam, hæc reſero non quod inconfideranter & vltra vires ſumpta onera probeam, monente ſcriptura. Super te onus ne leuaueris, ſed quod mentis eius ſeruorem & deſiderium fidelis animæ, ex hac quoque probare velim perſeuerantia dicentis. Sitiuit in te anima mea, quam multipliciter tibi & caro mea. Difficile eſt modum tenere in omnibus. Et vere iuxta philoſophorum ſententiam, Meſotes, Aretes, Iperbolai Kakilim quod nos breui ſententiola exprimere poſſumus, ne quid nimis. Quæ in contemptu ciborum tantam habebat pertinaciam, in luctu mitis erat, & ſuorum mortibus frangebatur maxime liberorum. nam in viri & filiorum dormitione ſemper periclitata eſt, & cum os ſtomachumque ſignaret, & matris dolorē crucis niteretur imprefſione lenire ſuperabatur affectu, & credulā mētē parētis viſcera cōſternebāt, animoque vincēs fragilitate corporis vincebatur. Quid ſemel læguor arripiens lōgo tēpore poſsidebat, vt & nobis inquietudinem & ſibi diſcrimen afferret. In quo illa lætabatur per momenta commemorans, miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Dicat prudens lector pro laudibus me vituperationem

nein scribere. Testor Iesum cui & illa seruit, & ego seruire cupio me in vtranque partem nihil fingere, sed quasi christianum de christiana quæ sunt vera proferre idē historiam scribere non panegyricum, & illius vitia aliorum esse virtutes. Vitia loquor secundum animum meum & omnium fratrum ac sororum desiderium, qui illam diligimus & absentem quærimus, cæterum illa impleuit cursum suum, fidemque seruauit, & nunc fruitur corona iustitiæ, ita & vidimus in ciuitate domini virtutum in ciuitate Dei nostri. O beata rerum commutatio. Fleuit vt semper rideret, despexit lacus contritos, vt fontem Domini reperiret. Vestita est cilicio, vt nūc albis vestibus vteretur & diceret. ¶ Scidisti saccum meum, & induisti me lætitia. Cinerem sicut panem manducauit, & portionem suam cum fletu miscebat, dicens. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, vt in æternum pane angelorum vesceretur & careret. Gustate & videte quoniā suauis est Dominus; & eructauit cor meum verbum bonum dico ego opera mea regi, & Esaiæ (imo Domini per Esaiam) in se cerne- ret verba compleri. Ecce qui seruiunt mihi manducabunt, vos autem esurietis, ecce serui mei bibent, vos autem sitietis, ecce qui seruiūt mihi lætabuntur, vos autē

confundemini, ecce qui seruiunt mihi exultabunt in gaudio, vos autem clamabitis ob dolorem cordis, & propter contritionem spiritus ululabitis. Dixerā lacus eam semper fugisse contritos, vt fontē Domini reperiret, vt posset læta cantare, sicut desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus, quando veniam & apparebo ante faciē Dei mei. ¶ Tangam ergo breuiter quomodo hæreticorum cœnosos deuitauerit lacus, & hos instar habuerit ethnicorum. Quidam veterator callidus atque (vt sibi videbatur) doctus atque sciolus, me nesciente cæpit ei proponere quæstiones & dicere. Quid peccauit infans vt à dæmone corripiatur? In qua ætate resurrecturi sumus si in ipsa quæ morimur, ergo nutricibus opus erit. Si in altera nequaquam erit resurrectio mortuorum, sed transformatio in alios. Diuersitas quoque sexus maris ac foeminae, erit an non erit, si erit sequentur & nuptiæ & concubitus & generatio. Si non erit sublata diuersitate sexus, eadem corpora non resurgunt, aggrauat enim terrena habitatio sensum multa cogitantem, sed tenui à te spiritualia dicente Apostolo, seminatur corpus animale & resurget corpus spirituale. Ex quibus omnibus probare cupiebat rationales creaturas ob quædam vitia,

tia, & antiqua peccata in corpora esse dilapsas & pro diuersitate meritis peccatorum¹ tali vel tali conditione generari, vt vel corporum sanitate gauderent & parentum diuitijs ac nobilitate vel in morbidas carnes & domos inopum venientes pœnas pristinorum luerent delictorum, & præsentī seculo atque corporibus quasi carcere clauderentur. Quod cū audisset & ad me retulisset indicans hominem mihi que incubisset necessitas, nequissimæ viperæ ac mortiferæ bestiæ resistendi, de quibus psalmista commemorat dicens. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi. Et increpa domine bestias calami, qui scribentes iniquitatem loquuntur contra dominum mendacium, & reuelant in excelsum os suum, conueni hominem & orationibus eius quam decipere nitentur, breui interrogatione conclusi, vtum crederet futuram resurrectionem mortuorum an non? Qui cum credere se respondiisset, intuli. Eadem resurgent corpora, an altera. Cumque dixisset ead. m. sciscitatus sum. In eodem sexu an altero? Ad interrogata reticenti & instar colubri huc atque illuc transferenti caput ne feriretur, quia (inquam) taces, ego mihi pro te respondebo & consequentiam inferam. Si non resurget mulier vt mulier, neque masculus vt masculus non erit re-

surrectio mortuorum, quia sexus membra non fuerunt, vbi erit resurrectio mortuorum quæ sine sexu non constat & membris? Porro si corporum non erit resurrectio, ne quaquam erit resurrectio mortuorum. Sed & illud quod de nuptijs obijcis. Si eadem membra fuerint sequi nuptias, à saluatore dissoluitur. Eratis nescientes scripturas neque virtutem Dei. In resurrectione enim mortuorum neque nubent neque nubentur, sed erunt similes angelis. Vbi dicitur non nubent neque nubentur sexuum diuersitas demonstratur. Nemo enim de ligno & lapide dicit, non nubent neque nubentur, quæ naturam nubendi non habent, sed de his que possunt nubere, ex Christi gratia ac virtute non nubunt, quod si opposueris, quomodo erimus similes angelis cum inter angelos non sit masculus nec foemina, breuiter aucta. Non substantiam nobis angelorum sed conuersationem & beatitudinem repromittit, quomodo & Ioannes Baptista antequam de collareretur angelus appellatus est, & omnes sancti ac virgines Dei etiam in isto seculo vitam in se exprimunt angelorum. Quando enim dicitur, eritis similes angelis, similitudo promittitur, non natura mutatur. Simulque responde. Quomodo illud interpreteris quod Thomas Domini resurgentis

tis palpauerit manus & viderit latus lancea vulneratum, & Petrus in littore dominum stantem conspexit, & fauam mellis ac partem asini piscis comedentem. Qui stabat habebat profecto pedes qui monstrauit latus vulneratum, vti que & ventrem & pectus habuit, sine quibus non sunt latera ventri & pectori coherentia. Qui locutus est lingua & palato ac dentibus loquebatur. Sicut enim plectrum chordis, ita & lingua illiditur dentibus & vocalem reddit sonum. Cuius palpatæ sunt manus consequenter & brachia habuit. Cum igitur omnia membra habuisse dicatur necesse est vt totum corpus habuerit, quod conficitur ex membris non vtique foemineum sed virile, id est eiusdem sexus in quo mortuum est.

¶ Quod si ostenderis ergo & nos post resurrectionem comedimus & quomodo clausis ingressus est ianuis contra naturam pinguium & solidorum corporum audies. Noli propter cibum resurrectionis fidem in calumniam trahere, Nam & Archisynagogi filia suscitata iussit Iesus cibum dari, & Lazaro quadriduano mortuo cum ipso scribitur iniisse conuiuium, ne resurrectio eorum phantasma putaretur. Sin autem quia clausis ingressus est ianuis, & idcirco spiritale & æthereum corpus niteris approbare, ergo & antequam pa-

teretur, quia contra naturam grauium corporum super mare ambulauit, & spiritale corpus habuit & Apostolus Petrus qui & ipse super aquas pendulo incessit gradu, spiritale corpus habuisse credendus est, cum potètia magis & virus ostendatur Dei quando fit aliquid contra naturam. Et vt scias in signorum magnitudine non naturæ mutationem sed Dei omnipotentiam demonstrare Petrus, qui supra mare ambulabat cepit infidelitate mergi nisi eum manus Domini subleuasset dicentis. Quare dubitasti modice fidei? Minor autem te obdurare fratrem loquente domino. Infer digitum tuum huc, & tange manus meas & porrige manum tuam & mitte in latus meum & noli esse incredulus, sed fidelis. Et alibi. Videte manus meas & pedes meos, quia ego ipse sum. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset ostendit eis manus & pedes. Ossa audis & carnem & pedes & manus, & globos mihi Stolorum atque aëria quaedam deliramenta cōfingis. ¶ Porro si quaeris cur infans à dæmone corripiatur qui peccata non habuit, aut in qua ætate resurrecturi sumus (cum diuersa moriamur in ætate) suscipies. Iudicia tua abyssus multa, & profunda altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei quam

quæ inscrutabilia testimonia eius & inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Ætatum autem diuersitas non mutat corporum varietatem. Cum enim corpora nostra quotidie fluant & aut crescant aut decrescant. Ergo tot erimus homines quot quotidie commutamini. Aut alius fui cum decem annorum essem, alius cum quinquaginta, alius cum iam toto cano capite sum. Igitur iuxta ecclesiarum traditiones, & Apostolum Paulum illud est respondendum quod in virum perfectum & in mensuram plenitudinis Christi resurrecturi sumus, in qua ætate & Adam conditum. Iudæi autem mant, & Dominum Saluatorem legimus resurrexisse, & multa alia quæ de vtroque testamento in suffocatione hæretici protuli. Ex quo die ita cepit hominem detestari, & omnes qui eiusdem dogmatis erant, vt eos voce publica hostes Domini proclamaret. Hæc dixi non vt breuiter hæresim confutarem, cui multis voluminibus respondendum est, sed vt fidem tantæ foemine ostenderem, quæ maluit inimicitias hominum subire perpetuas, quàm se offensam amicitijs, noxijs prouocare. Dicam ergo vt caperem nihil ingenio eius docilius fuit, tarda erat ad loquendum, & velox ad audiendum memor il-

lius præcepti, audi Israel & tace. Scripturas sanctas tenebat memoriter, & cum amaret historiam, & illud veritatis diceret fundamentum magis sequebatur intelligentiam spirituales, & hoc culmine ædificationem animæ protegebatur. Denique compulit me vt vetus & nouum testamentum, cum filia me differente perlegerem. Quod propter verecundiam negans, propter assiduitatem & crebras eius postulationes præstiti, vt docerem quod didicerem, à semetipso præceptore, sed ab illustribus Ecclesiæ viris. Sicubi hæsitabam & nescire me ingenue confitebar, nequaquam volebat mihi acquiescere, sed iungi interrogatione cogebatur, vt e multis varijsque sententijs, quæ mihi viderentur probabiliora indicarem. Loquar & aliud, quod forsitan æmulis videatur incredulum. ¶ Hebræam linguam quam ego ab adolescentia multo labore ac sudore ex parte didici, & infatigabili meditatione non desero, ne ipse ab ea deserat discere voluit, & cōsecuta est, ita vt psalmos hebraicè cantaret, & sermonem absque vlla latinæ linguæ proprietate resonaret. Quod quidem vsque hodie in sancta filia eius Eustochio certam, quæ ita semper adhæsit matri, & eius obediuit imperio, vt nunquam absque ea cubaret, nunquam procederet nunquam cibum caperet, ne vnquam

dem nummum haberet potestatis suæ, sed & paternam & mater nam substantiolam à matre distribuit pauperibus, & pietatem in parente, hereditatem maximam, & diuitias crederet. Non debet silentio præterite, quanto exultauerit gaudio quòd Paulam neptem suam læta ex Toxorio genitâ, imo voto & futuræ virginitatis re promissione conceptam audierat, in cuius & crepitaculis balbutiente lingua alleluia cantare, auxque & amitæ nomine dimidiatis verbis frangere. In hoc solo patriæ desiderium habuit, vt filium nurum & neptem renūciare seculo Christoque seruire cognosceret, quod & imperauit ex parte. Nam neptis Christi flammeo seruat nurus eternæ se tradens pudicitæ, focus opera, fide & eleemosynis sequitur, Romæque conatur exprime, quod Hierosolymis illa cõpleuit. Quid agis anima? Cur ad mortem eius venire formidas? Iam dudum prolixior liber cuditur, dum timemus ad vltima peruenire, quasi tacentibus nobis & in laudibus illius occupatis differri possit occubitus. Hucusque prosperis nauigauimus ventis, & crispantia maris equora labens carina sulcauit, nunc scopolis incurrit oratio, & tumescentibus fluctuum montibus presens vtriusque monasterij intentatur naufragiũ, ita vt cogamur dicere, præceptor

salua nos, perimus. Et illud. Exurge vt quid dormis Domine? Quis enim possit siccis oculis Paulam narrare morientem? Nam grauissimam inualitudinem, imo quod optabat, inuenit, vt nos desereret & domino plenius iungeretur. In quo languore Eustochij filiæ probata semper in matre pietas & magis ab omnibus comprobata est. Ipsa assidere lectulo, flabellũ tenere, sustentare caput puluillum supponere, fricare pedes manus stomachumque confouere mollia strata componere, aquam calidam temperare, mappulam apponere, omniũ ancillatũ præuenire officia, & quidquid alia fecisset de sua mercede putaret subtrahere. Quibus illa precibus, quibus illa mentis & gemitu, interiacentem matrem & specum domini discurret, ne priuaretur tanto contuberino, ne illa absente viueret, vt eodem feretro potiretur. Sed ò mortalium fragilitas & caduca natura, & nisi Christi fides nos extollat ad cælum, & eternitas animæ promittatur, cum bestijs & iumentis vna conditio est corporum idem occubitus iusto & iniusto, bono & malo, mundo & immundo, sacrificanti & non sacrificanti sicut bonus ita & qui peccat, sicut qui iurat sic & is qui iuramentum metuit similiter & homines & iumenta in fauillam & cinerem dissoluuntur. Quid diu

diu differo, & dolorem meum in alijs immorâdo facio longiorem? Sentiebat prudentissima fœminarum adesse mortem, & frigente alia parte corporis atque membrorum solum animæ teporem in sancto & sacro pectore palpitare & nihilominus dum ad suos pergeret alienosque despiceret, illos versiculos suspirabat, Domine dilexi decorem domus tuæ & locũ habitationis gloriæ tuæ, & quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Item elegi abiecta esse in domo Dei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Cumque à me interrogaretur cur taceret, cur nollet respondere in clamanti, an doleret aliquid, Græco sermone respondit. Nihil habere molestiæ, sed omnia quieta & tranquilla respicere. Post hæc obmutuit, & clausis oculis quasi humana despiceret, vsque ad expirationem animæ eosdem repetebat versiculos, vix & aure apposita quod dicebat audire possemus, digitumque ad ostensens, crucis signum pingebat in labijs. Defecerat spiritus & anhelabat in mortem, animaque erumpere gestiens ipsum stridorem quo mortalium vita finitur in laudes Domini conuertebat. Aderant Hierosolymorum & aliarum urbium Episcopi & sacerdotes inferioris gradus ac leuitatum

innumerabilis multitudo, omnè monasterium virginum, & monachorum chori repleuerunt. Statim que audiuit sponsum vocantem, surge veni proxima mea, speciosa mea, columba mea. Quoniã ecce hyems transijt pluuia abiit, sibi læta respondit. Flores visi sunt in terra, tempus sectionis aduenit, & credo videre bona Domini in terra viuentium. Ex hinc nõ vlulatus non planctus, vt inter seculi homines fieri solet, sed psalmorum linguis diuersis ex anima concrepabant translataque Episcoporum manibus & ceruicem feretro subiicientibus cum alij Pontifices Lampades cereosque proferreret, alij choros psallentium ducerent in media Ecclesia in spelunca saluatoris est, posita. Tota ad funus eius Palæstinarum urbium turba conuenit. Quem monachorum latitatum in Eremito cellula sua tenuit. Quam virginum cubiculorum secreta tenuerunt. Sacriligium pulatabat, quæ non tali fœminæ vltimum reddidisset officium. Viduæ & pauperes in exemplum Dorcadis vestes ab ea præbitas ostendebant. Omnis inopum multitudo matrem & nutriculam se perdidisse clamabat, quodque mirum sit, nihil pallor mutarat in facie, sed ita dignitas quædam & grauitas ora cõpleuerat, vt eam putares non mortuam, sed dormientem. Græco Latino Syroque sermone, psalmi in or-

dine personabant, non solum tri-
 duo & donec subter Ecclesiā &
 iuxta specum domini cōderetur,
 sed per omnem hebdomadā. Cum
 etis qui venerant suam funus &
 proprias credentibus lachrymas,
 venerabilis virgo filia eius **Bu-**
stochium, quasi ablactata super ma-
 tre sua vellet sepeliri. Testis est **Ie-**
sus ne vnum quidem nummū ab
 ea filia derelictum magnū es alie-
 nū & quod his difficilius est, fra-
 trum, & sororum immensam mul-
 titudinem, quos & sustentare ar-
 duum & abijcere impiū est. Quid
 hac virtute mirabilius, foeminam
 nobilissimæ familiæ magnis quō-
 dam opibus tanta fide omnia di-
 largitam, vt ad egestatem pene-
 ultimam perueniret? Iactent alij
 pecunias in corbanam Dei, gera cō-
 gesta, fimalibus aureis dona pen-
 dentia, nemo plus dedit pauperi-
 bus, quam quæ sibi nihil reli-
 quit. Nunc illa diuitijs fruitur, &
 his bonis quæ nec oculus vidit nec
 auris audiuit, nec in cor hominis
 ascenderunt, nos nostram vicem
 dolemus, & inuidere potius glo-
 riæ eius videmur si valuerimus
 diuitijs flere regnantem. Sēcura
 esto **Eustochium** magna heredi-
 tate ditata es, pars tua dominus, &
 (quo magis gaudeas) mater tua lō-
 go martyrio coronata est. Non so-
 lum effusio sanguinis in confes-
 sione reputatur, sed de iose quoque
 mentis inuinculata seruitus, quo-

tidianū, martyrium est. Illa coro-
 na de rosīs & violis, textitur, ista
 de lilijs. ¶ Vnde in cantico scribi-
 tur cāticorum. Fratruelis meus cā-
 didus & rubicūdus & in pace &
 in bello eadem pramiā vincenti-
 bus tribuens. Mater inquam tua,
 audiuit eum **Abrahā**. Exi de terra
 tua, & de cognatione tua, & veni
 in terram quam ostendam tibi, &
 per **Hieremiam**, dominum preci-
 pientem, fugite de medio **Baby-**
lonis, & saluate animas vestras.
 Vsq̄ue ad finem mortis sue, non
 est regressa in **Chaldæam**, nec col-
 les **Egypti** & virulentias carnū
 desiderabat, sed choris comitata
 virgineis, cuius est saluatoris, effe-
 cta, & de parula **Bethleē**, cælestia
 regna conscendens, dicit ad verā
Noemi, populus tuus, populus
 meus, Deus tuus Deus meus. Hūc
 tibi librum ad tuas lucubratiuncu-
 las, eodem quem tu sullincens do-
 lore algens distavi. Nam quo-
 tienſcūque stylum figere volui,
 & opus exarare promissum, to-
 tiens obriguerunt digiti, cecidit
 manus, sensus elanguit. Vnde &
 inculta oratio votum scribentis
 absque vlla elegantia & verbo-
 rū lepore, testatur. Vale **Paula**, &
 cultoris tui ultimam senectutem
 orationibus iuua. Fides & opera
 tua **Christo** te sociant, præsensq;
 quod postulas, facilius impetra-
 bis. Exegi monumentum ere per-
 ennijus quod nulla possit destrue-

re vetustas. ¶ Incidi eulogium
 sepulchro tuo, quod hunc volu-
 mini subdidi, vt quocūque ter-

no noster peruenerit, te lauda-
 rim, te **Bethleem** conditam le-
 stor agnoscat.

¶ Titulus sepulchri eius.

Scipio quam genuit, Paula fudere parentes,

Græchorum soboles, Agamemnonis in chæ proles,

Hoc iacet in tumulo, Paulam dixere priores,

Eustochy genitrix, Romani prima senatus,

Pauperiem Christi, & Bethlemiticarura secuta est.

¶ In foribus spelunçæ.

Respicis angustum, præcisâ rupe sepulchrum,

Hospitium Paulæ est cælestia regna tenentis,

Fratres, cognatos, Romam, patriamque relinquens,

Diuitias, Sobolem, Bethlemiti conditur antrō,

Hic præsepe tuum Christe, atque hic mystica magi,

Munera portantes hominiquæ deoque dedere,

¶ Dormiuit sancta & beata **Paula**,
 in septimo Kalen. Februarij, tertiā
 Sabbati post solis occubitum, &
 sepulta est quinto Kalendas ea-
 rundem, **Honorio**, **Augusto**, &
Aristemo consulibus. Vixit in
 sancto proposito, Romæ annos
 quinquaginta, **Bethleem** annos vigin-
 ti. Omne vitæ tempus impleuit
 annis quinquaginta sex, mensi-
 bus nonē, diebus viginti & vno.

¶ Incipit prologus in cōuersatione

& vitæ sanctæ **Pelagiæ**.

Verba sacerdotis tanti & cæ-
 lata **Latinis**, **Eustochius**
Christi transtuli subsidio.
 Sed vos lectores mecum impensate
 labore, Et memores nostri fundi-

te verba Dei, qualiter **Pelagiæ** de
 Prostibulo ad cælestia migraret.

¶ Incipit vita sanctæ **Pelagiæ**.

Quod factum est signum,
 imo miraculum in diebus
 nostris placuit mihi
 peccatori **Iacobo** diacono, vt scri-
 berem vobis spiritualibus fratri-
 bus, vt audientis, & iuuamen ma-
 ximum consequentes animæ ve-
 stre misericordem dominum glo-
 rificetis, qui nullum hominem
 vult vilo modo perdere, sed om-
 nes peccatores saluos facere. Nūc
 ergo silentium date mihi, & in-
 tuerimini cum omni affectu & sen-
 su vigilantissimo, hæc quæ à me
 explanatur, totius ætemi iuuat
 minis

minis & compunctionis plena est expositio. ¶ Sacratissimus Episcopus Antiochiæ ciuitatis, conuocauit ad se omnes prope se consistentes Episcopos pro certa quadam causa, vnde conuenerunt Episcopi numero octo. Inter quos fuit & sanctissimus vir Dei Nonnius Episcopus meus vir mirificus & efficacissimus monachus de monasterio quod dicitur Tabernisotiarum. ¶ Propter incomparabilem enim eius vitam, & decoratissimam conuersationem, raptus est de monasterio & Episcopus ordinatus. Congregatos ergo in prædicta ciuitate, iussit nos Episcopus ipsius ciuitatis manere in Basilica beatissimi martyris Iuliani. Ingressiq; secessimus vbi & cæteri qui conuenerunt Episcopi de cellulis suis ante ianuam ipsius Basilicæ secesserunt in cellulis suis. Quibus sedentibus aliqui Episcopi Dominum meum Nonnium rogabant vt aliquid ab ipso docerentur. Statimque ex ore suo sanctus Episcopus cepit loqui ad edificationem & salutem omnium qui audiebant. Cunctis vero nobis admirantibus sanctam doctrinam eius ecce subito transijt per nos prima mirarunt Antiochiæ ipsaq; est prima Thorentiarum Pæthomimarum sedes super asellum & processit cum summa phantasia adornata, ita vt nihil videretur super ea nisi aurum & marga-

ritæ & lapides preciosi, nuditas vero pedum eius ex auro & margaritis erat cooperta. Cū qua maxima erat pompa puerorum & puellarum in vestibulis preciosis amicta, & torques aurea super colulum eius. Quidam præcedebant, alij vero sequebantur eam, pulchritudinis autem & decoris eius non erat fatietas omnibus secularibus hominibus. Quæ tamen transiens per nos totum impleuit aërem ex odore musco vel cæterorum suauissimorum, odorem totum fragrantia. Quam vt viderunt Episcopi, ita nudo capite & omnimembrorum compage, sic inuere eunde transire cum tantis obsequijs, vt nec velamen super caput positum, nec super scapulas tactes ingemuerunt, & quasi à peccato grauissimo auerterunt facies suas. Beatissimus autem Nonnius intentissime eam & diu respiciebat, ita vt posteaquam transisset intueretur, & respiceret eam. Et postea auertit faciem suam, dicens ad circumsedentes Episcopos, vos non delectati estis in tanta pulchritudine eius? Illis vero nihil respondens, posuit faciem super genua sua, & manuale sanctū quod tenebat sanctis manibus suis & sic omnem sinum suum repleuit lachrymis, & suspirans grauiter dicit iterum ad Episcopos. Nō delectati estis tanta pulchritudine eius? Illis vero nihil respondentibus,

tibus, vere ait, ego valde delectatus sum & placuit mihi pulchritudo eius, quoniam istā habet Deus proponere & statuere in conspectu tremendæ & admirabilis sedis sue, iudicaturus nos tam Episcopatum nostrū. Et iterum dixit ad Episcopos. ¶ Quid putatis dilectissimi quantas horas fecit in cubiculo suo hæc mulier lauans & componens se cum sollicitudine animi & intentione, ad spectaculum ornans, vt corporali pulchritudini & ornatui nihil deesset, quatenus omnibus placeat ne turpis videatur esse suis amatoribus, qui hodie sunt & crastino non. Ergo & nos habentes patrem in cælis omnipotentem sponsum immortalem, donantem bene custodiētib; promissiones quæ habent diuitias cælestes, & æterna præmia quæ extimari non possunt, quæ oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascenderant, quæ parauit Deus diligentibus se. Quid enim plura loquor, habentes repromissionem faciem illam magnam & splendidam & ineffabilem sponsi vultum videre, cui cherubin respicere non audēt non ornamus neque detergimus fordes de miseris animabus nostris, sed dimittimus eas negligenter iacere. His omnibus dictis, apprehendit me peccatorem diaconum peruenimusque in hospitio vbi nobis fuerat cellula data. Et in

gressus cubiculum suum iactauit se in pavementum, & faciem suā ad terram, percutiensque pectus suum lachrymabatur dicens, Domine Iesu Christe ignosce mihi peccatori & indigno, quia vnus diei ornatus meretricis superauit ornatum animæ meæ. Quali vultu respiciam ad te, aut quibus sermonib; iustificer in conspectu tuo. Non enim cor meum ante te, quoniam prospicis secreta mea. Et vix mihi peccatori & indigno, quoniam ante altare tuum assisto & non offero pulchram animā quam expetis à me. Illa enim promisit placere hominibus & fecit, & ego promisi tibi placere & mentitus sum propter pigritiam meā. Nudus sum tam in cælo quam in terra, non adimplens præcepta mandatorum tuorum. Ergo non est mihi spes ex operibus bonis, sed spes mea in misericordia tua, qua confido saluari. Hæc vero illo dicente, & horum plurimum vultante, eodem die vehementer festa celebrauimus. Superueniente autem die quæ est dominica, postquam compleuimus nocturnas orationes, dicit ad me sanctus Nonnius Episcopus. Tibi dico frater diacone, vidi somnium & fortiter conturbor, eo quod non possum discernere illud. Qui mox dicit ad me vidisse se in somnis, quomodo ad cornu altaris staret nigra columba, multis sordibus in-

uoluta, quæ circumuolabat me, & fætores ac squalores fordidi eius ferre non valebam. Illa vero circumfletit me donec dimissa est oratio catechumenorum. Postquam vero proclamauit diaconus catechumenis procedit, statim nusquam comparuit. Et postmissam fidem & completionem oblationis, cum dimissa esset Ecclesia, egrediente me limitem domus Dei venit denuo ipsa columna multis sordibus inuoluta & iterum circumuolabat me. Ego uero extendens manum apprehendit eam & iactauit in concham quæ erat in atrio sanctæ Ecclesiæ & dimisit in aqua omnes sordes suas quibus obuoluta erat, & ascendit de aqua candida sicut nix, quæ & volans in excelsum ferebatur, & omnino ab oculis meis sublata est. Cum ergo narrasset somnium sanctus Dei Nonnius Episcopus apprehendit me, & peruenimus ad maiorem Ecclesiam cum ceteris Episcopis, & salutauimus Episcopum ciuitatis. Et ingrediens omnem populum Ecclesiæ hortatus est, qui ingressi sederunt super thronos suos, & post omnem canonicam celebrationem vel lectionem sancti Euangelij idem Episcopus ciuitatis porrigens sanctum Euangelium beatissimo Nonnio hortabatur eum ut uerbum faceret ad populum. Qui aperiens os suum loquebatur sapientiam Dei, quæ

habitabat in eo, quoniam nihil compositionis aut philosophiæ aut instructionis alloquebatur, nihil in se habens humanæ naturæ superfluum, sed repletus Spiritu sancto arguebat & monebat plebem, sincerissime loquens de futuro iudicio, & de perpetuis bonis quæ reposita sunt. Cuncta ergo plebs compuncta est ex uerbis quibus locutus est per eum Spiritus sanctus ita ut pauimentum sanctæ Ecclesiæ inundaret populi lachrymis. Gubernatione uero misericordie diuinæ contigit ut conueniret ad Ecclesiam, & meretrix hæc de qua factus est uobis sermo & (quod mirum est) catechumena cui nunquam accessit sollicitudo peccatorum, nec aliquando ad Dei conuenisset Ecclesiam, subito compuncta est timore Domini. Cum argueret sanctus Nonnius populum ita ut desperaret de se ipsa mulier, plangens flumina lachrymarum fundebat nec ullo modo illi uti continere se poterat. Et statim præcepit duobus pueris suis dicere: Sustinete in hoc loco, & dum egredietur fuerit sanctus Nonnius Episcopus sequimini eum & inquirete ubi maneat, & uenite & renunciate anti. Pueri uero fecerunt sicut præcepit eis dominus sua & sequentes nos uenerunt in Basilicam beatissimi martyris Iuliani ubi nobis hospitium seu cellula erat. Ibi ingressi uenerunt dominæ suæ dicentes,

centes, quoniam in Basilica beatissimi martyris Iuliani manet. Quo illa audito statim transmissit dipticum tabularum per eosdem pueros ita continentem. Sancto discipulo Christi peccatrix & discipula diaboli. Audiui d. Deo tuo quod caelos inclinauit & descendit super terram, non propter iustos, sed ut peccatores saluaret, in tantum humiliatus ut publicanis appropinquauerit, & in quem cherubin respicere non audent, cum peccatoribus conuersatus sit. Et tu Domine meus qui multam sanctitatem habes & si carnalibus oculis ipsum Dominum Iesum Christum qui se illi mulieri meretrici Samaritanæ manifestauit ad puteum, non aspexisti, tamen uerus cultor illius es, sicut a christianis audiui referentibus. Si uero illius Christi uerus es discipulus, non me respicias, per te desiderantem uidere saluatorem, ut per te merear uidere uultum sanctum suum. Tunc rescripsit ei sanctus Nonnius Episcopus. Quæque es, manifesta es Deo, & tu, & tractatus tuus & uoluntas tua. Attamen dico tibi ne uelis tentare humilitatem meam, ego enim sum homo peccator seruus Dei. Si pro certo habes desiderium diuinitatis uirtutem adipiscendi & fidem & me uis uidere sunt mecum Episcopi alij, ueni & ante eos me uidebis, nam sola me uidere non potes.

Cum hæc relegisset meretrix gaudio repleta cursu uenit ad Basilicam beati martyris Iuliani, & nunciauit nobis de presentia sua. Quo audito sanctus Nonnius Episcopus uocauit ad se omnes qui illic aderant Episcopos, & iussit eam accedere ad se. Quæ accedens ubi congregati erant Episcopi iactauit se in pauimentum, & apprehendit pedes beati Nonnij Episcopi dicens. Rogo te Domine meus imitare magistrum tuum, Dominum Iesum Christum, & effunde super me tuam bonitatem & fac me christianam. Ego enim sum Domine meus pelagus peccatorum & abyssus iniquitatis. Peto me baptizari. Dum uix eam persuasisset sanctus Nonnius Episcopus surgere a pedibus suis cum surrexisset dixit ad eam. Canonice sacerdotales continent non baptizari meretricem, nisi fidei iussores præstiterit, ut non se iterum in ipsis malis reuoluat. Quæ audiens talem Episcopi sententiam iactauit se iterum in pauimentum, & apprehendit pedes sancti Nonnij & ipsos lachrymis suis lauit, & capillis suis extergebat dicens. Rationem reddas Deo pro anima mea, & tibi ascribantur iniquitates factorum meorum si distuleris me iniquam & turpissimam baptizare. Non inuenias portionem apud Deum cum sanctis, nisi me

nunc feceris alienam malorum operum meorum. Neges Deū & idola adores nisi me hodie in spō sam Christi renasci feceris, & obtuleris Deo. Tunc omnes Episcopi & clerici qui conuenerunt videntestalem peccatricē pro deitatis desiderio talia loquentem, admirantes dicebant, nunquam se talem vidisse fidem & desiderium salutis, sicut huius meretricis. Et statim transmiserunt me peccatorem diaconum ad Episcopum ciuitatis vt hæc omnia ei in sinuarem, & vnam de diaconissis iuberet eius beatitudo transmittere mecum. Qui audiēs lætatus est gaudio magno dicēs. Bene pater honorabile te expectabāt opera ista, scio quòd os meum eris. Et statim transmisit mecum donnā Romanam primam diaconissarum. Quæ veniens inuenit eam adhuc ad pedes sancti Nonnij Episcopi, cui vix persuasit surgere à pedibus suis dicens. Surge filia, vt exorcizeris. Dixitque ei. Confitere omnia peccata mea. Quæ respondit. Si perscrutata fuero scientiam cordis mei, non inuenio in me aliqua opera bonorum actuum. Peccata enim mea scio quæ arena maris grauiora sint, aqua enim perparua est præ mole peccatorum meorum. Confido vero de Deo tuo quòd dimittat pōdus iniquitatum mearum & respiciat super me. Tunc dixit ad eam san-

ctus Nonnius Episcopus. Dic quod sit nomen tuum? Quæ respondit. Naturali nōmine Pelagia vocata sum à parentibus meis, ciues vero Antiochiæ Margaritam me vocant, propter pondus ornamentorum quibus me adornauerunt peccata mea. Ego enim erā ornāmētum & cōptum ergasteriū diaboli. Iterum dicit ad eam sanctus Nonnius Episcopus. Naturali nomine Pelagia vocaris? Quæ respōdit. Ita Domine. Quo audito sanctus Nonnius Episcopus exorcizauit eā, & baptizauit, & imposuit ei signum domini, tradiditque illi corpus Christi. Fuitque illi mater spiritalis sancta Romana prima diaconissarum, quæ accipiens eam ascendit in cathecuminum, eo quòd nos ibi maneremus. Tunc dicit ad me sanctus Nonnius Episcopus. Tibi dico frater diaconē, letemur hodie cum angelis Dei, & oleum extra consuetudinem sumamus in cibo, & vinum cum lætitia spiritali accipiamus propter salutem huius puellæ. Sumentibus vero nobiscabum audiuntur vocēs subito velut hominis qui violentiam patitur. Diabolus enim clamant dicens. Veh veh quid patior à deerepito sene isto? Non tibi sufficiunt triginta milia Sarracenorum quos mihi abripiuisti & baptizasti, & obtulisti Deo tuo? Non tibi sufficiebat de tuis He-

liopolis

liopolis, quoniam cum, & ipsa mea esset, & omnes qui in ea habitabant me adorarent, tu mihi abripiuisti & obtulisti Deo tuo? Sed & nunc maximam spem meā abstulisti à me iam nunc non fero machinationes tuas. O iam quid patior à damnabili isto? Maledicta dies illa in qua natus es tu, flumina lachrymarum infirmo hospitio intendant, iam spes mea abstracta est. Ista omnia clamabat diabolus, & lamentabatur ante ianuas & audiebatur ipse ab omnibus hominibus. Et iterum repetens, ad Neophitam puellam dixit, Hæc mihi facis donna mea Pelagia. Et tu mecum Iudam imitaris. Ille enim gloria & honore coronatus, & Apostolus constitutus tradidit Dominum suum, ita & tu mihi fecisti. Tunc dicit ad eam Sanctus Nonnius episcopus. Signa te cruce Christi, & abrenūtia ei. Quæ signauit se in nomine Christi, & insufflauit in dæmonem, & statim nusquam comparuit. Post biduum autem dormiente ea cum Sancta Romana cōmatre sua in cubiculo suo apparuit diabolus nocte & suscitauit ancillam Dei Pelagiam & dicebat, Rogo te donna mea Margarita? Nunquid non ex auro & argento ditata es. Nunquid non ex auro & gemmis pretiosis adornauit te quid te contristauit. Responde mihi vt satisfaciam tibi, tantum

ne me facias opprobrium Christianorum. Tunc ancilla Dei Pelagia signauit se, & exsufflauit in dæmonem dicens, Deus meus qui me eripuit de medio dentiū tuorum & induxit me in cælestem thalamum suum, ipse tibi resistet pro me. Et statim nusquam comparuit diabolus. Tertia vero die postea quàm baptizata est sancta Pelagia rogauit puerū suum qui præerat rebus eius omnibus, & dixit ad eum. Vade in vestiarium meum, & scribe omnia quæ sunt tam in auro quam in argento, vel in ornamentis, aut vestibus pretiosis, & affer mihi. Puer fecit sicut præcepit donna sua, & omnem substantiam suam detulit. Quæ statim vocauit sanctū Nonnium Episcopum per Sanctam Romanam commatrem suam, & omnem substantiam suam posuit in manibus eius dicens, Hæc sunt Domine diuitiæ, quibus ditauit me Satanas, has trado in arbitrio sanctitatis tuæ, & quod nosti expedire facias ex eis, mihi enim optadæ sunt diuitiæ Domini mei Iesu Christi. Qui statim vocauit custodem Ecclesiæ senioremem & ipsa præsentem omnem substantiā eius in manibus illius tradidit dicens, Adiuro te per inseparabilem Trinitatem, ne quid hinc in Episcopum, aut in Ecclesiam ingrediatur, sed magis viduis & orphanis & pauperibus erogetur.

vt quod malè attractum est, bene distribuatur, & diuitiæ peccatrici fiat thesauri iustitiæ. Si vero spreto sacramento siue per te siue per quemlibet alium subtraxeris de his quicquam anathema ingrediatur domum eius, & cum illis habeat partem qui dixerunt, crucifigatur crucifigatur. Illa vero conuocauit omnes pueros & puellas suas, & liberauit omnes donauitque tortos aureos de manu sua dicens, Festinate & libera te vos de hoc seculo nequam pleno peccatis, vt sicut fuimus in hoc seculo: ita simul permaneamus sine dolore in illa vita quæ est beatissima. Octaua vero die quando habebat depositionem albarum facere, surgens nocte nobis ignorantibus, deposuit vestem baptismatis sui & induit se tunicam tricinam, id est cilicinam, & birram sancti Nonnij episcopi, & ex illa die nusquam comparuit in ciuitate Antiochia. Quam sancta Romana flebat amarissimè, & Sanctus Nonnius consolabatur eam dicens, Noli flere filia, sed lætare gaudio magno, quoniam Pelagia optimam portionem elegit, sicut Maria quam Dominus præfert Marthæ in euangelio. Illa autem abiit Hierosolymam, & construxit sibi cellulam in monte Oliueti, vbi Dominus orauit. Post aliquantulum vero temporis conuocauit Episcopus ciuitatis omnes

Episcopos vt vnusquisque reuerteretur ad propria. Post triennium aut quadriennium temporis desiderauit ego Iacobus diaconus proficisci Hierosolymam, vt ibi adorarem resurrectionem Domini nostri Iesu Christi & orauit Episcopum meum vt me permitteret ire. Dum me permisisset ire, dicit ad me. Tibi dico frater diacone, dum peruenieris Hierosolymam, require ibi quendam fratrem Pelagium monachum, & eunuchum: qui multos annos habitat in solitudine clausus, quasi eum visitaturus, verè enim poteris ab eo iuari. Hæc autem omnia dicebat mihi de ancilla Dei Pelagia non manifestè. Perueni ergo Hierosolymam, & adorauit sanctam resurrectionem domini nostri Iesu Christi: & alia die requisitui seruus Dei. Et accessi & inueni eum in monte Oliueti vbi Dominus orauit, in modica cellula vndique circumclusa, & paruum fenestrellulam habuerat in pariete, & percussi ostiolum fenestrellæ, & statim aperuit mihi, & cognouit me, ego vero non cognoui eam. Quomodo enim poteram cognoscere illam quam antè videram inæstimabili pulchritudine iam facie marcidam factam præ nimia abstinentia. Oculi vero eius sicut fossæ videbatur. Quæ dicit ad me. Vnde venis frater? Ego respondi & dixi, Missus sum ad te iubente Nonnio epô. Quæ autè ait ad me:

Oret

Oret pro me, quoniam verè sanctus dei est. Et statim clausit ostiolum fenestrellæ, & coepit pfallere horam tertiam. Ego vero orauit iuxta parietem cellule eius, & recessi multum iuuatus de angelica visione eius. Reuersus autè Hierosolymam coepi per monasteria ambulando visitare fratres: magna vero ferebat fama per monasteria de dono Pelagio, propterea deliberavi etiam iterato ad eum redire, & salutaribus doctrinis eius refici, cum quædam cellulam suam peruenissem, & pulsare, imò nominatim eum interpellare præsumerem, nihil respondit. Expectaui secunda die & tertia perseverans, & proprio nomine Pelagium interpellans neminem audiui. Quare intra me dixi. Aut nemo est hic, aut recessit qui erat hic monachus. Nutu vero Dei monitus, iterum dixi, considerem ne ostiolum fenestrellæ. Et prospexi & vidi eum mortuum, & clausum fenestriolam de luto replens, diligenter cursu veni Hierosolymam & nutiaui commanentibus, quod sanctus Pelagius monachus mirabilia facies requieuisset. Tunc sancti patres venerunt cum diuersis monasterijs monachorum, & sic solutum est ostiolum cellule, & delatum est foras: sanctum corpusculum eius quod auro & lapidibus pretiosis condignè compositum. Et dum sancti patres vngerent corpus mirabile, tunc cognouerunt quod fuisset mulier. Qui

-1153

volentes miraculum abscondere: sed populum ipsum latere non poterat, exclamauerunt voce magna dicentes, Gloria tibi Domine Iesu Christe qui multas diuitias absconditas habes super terram, non solum viriles, sed etiam muliebres. Dum vulgatum est autem omni populo, & venerunt omnia monasteria virginum tam de Hierico quam ex Iordane vbi Dominus baptizatus est cum cereis lampadibus & hymnis: & sic depositæ sunt sanctæ reliquie eius, & potratæ à sanctis patribus. Hæc vita meretricis, hæc conuersatio desperatæ cum qua & Dominus nos faciat inuenire misericordiam suam in die iudicij, quoniam ipsi est honor, & gloria potestas & imperium in secula seculorum. Amen.

Incipit Prologus venerabilis Pauli Diaconi Ecclesie Neapolis in vitam & conuersationem beate Mariae Egypciacæ qualiter in Æthiopia remota expleuerit tempore vite sue.

Secretum Regis celare bonum est: Opera autè Dei reuelare & confiteri honorificum est. Ita enim legitur angelum dixisse Tobie. Post oculorum amissionem gloriosamque illuminationem, & post illa transacta pericula, e quibus liberatus conseruatus est Dei prece: tunc tunc regis non seruare se retinere, nec eium & valde periculosum est, & Dei gloriosum filio opera magnum est: autem idem monachum

Pro-

Propter quod ego diuina tegere silentio dubitans, & pigri inueniet serui metuens' condemnatio nis iudicium, qui à Domino talentum accipiens & fodiens in terram abscondit, & datum ad operationem celauit extra negotiationem, sacram ad me prolatam narrationem nequaquam sileo. Sed nullus mihi sit incredulus scribendi de eis quæ audiui nec quisquam mentiri me existimet rei magnitudinem dubitans. Mihi enim absit facris mentiri rebus, & adulterare verbum ubi Deus memoratur. Eius autem qui minus intelligit & indignus est de Dei magnitudine quæ carnem assumpsit, & incredulus est ita dicenti, non mihi pertinebit periculum. Si qui autem illi sunt qui huius scripturæ legerint textum, gloriosamque rei admirationem sane credere renuerint & illis Dominus misereatur, faciatque capaces sancti verbi ne rei existant Dei miraculorum, quæ plura in suis fieri prædestinavit electis, quoniam & ipsi humanæ naturæ infirma considerantes impossibilia decernunt ea quæ de hominibus sanctis gloriosa dicuntur. Assumam de cætero ad narrationem ipsam rem referens, quæ in hac nostra generatione facta dignoscitur, quam sacer vir diuina & aggeri & doctore educatus narrauit. Sed (vt supra dictum est) nul-

lus hæc ad incredulitatem trahat considerans impossibile fieri in hac nostra generatione tam grande miraculum: quia gratia Dei per omnes generationes in sanctas pertransiens animas, amicos Dei facit & prophetas: quemadmodum Salomon secundum Deum docuit. Tempus ergo est sacræ prodere narrationis initium magnum virileque certamen, venerabilis Mariæ Ægyptiacæ videlicet, qualiter expleuerit tempora vitæ.

¶ *Incipit vita eius.*

FVit quidam senex in Palestina monasterijs, vir vitæ venerabilis, & verbo decoratus, qui ex ipsis cunabulis monachicis nutritus est moribus, Zozimas nomine: nullus enim ex illis met cognominatiõe nominis Zozimæ, illum me dicere Zozimam cui inter dogmaticos detrahebatur, vt putetur hæreticus. Nam hic alius, atque ille aliud. Multa enim inter utrosque fuit differentia, hic orthodoxus monachicam elegit vitam, in quibusdam (vt dictum est) Palestinæ monasterijs, totam percurrans partem conuersationem, omnique orbe in abstinentia repertus est præcipuus, simulque regulas sibi traditas iuxta eorum certamina, infans dum esset conseruauit. Plura enim adinuenit de sua propria natura, qualiter subditam spiritui carnem faceret. Nam ita fertur

certa-

certaminibus iisdem senex ignitus, vt plerique multoties in propinquis monasterijs aliquando & in longinquis degentes, ad eius currerent doctrinam eiusque imitarentur abstinentiam, & eo informari atque erudiri festinant. Talis enim fuit seni virtutis operatio, quæ meditationem aliquando sacri verbi nunquam negligeret. Reficiendo autem vel à refectioe surgendo opus ab eius manibus non desijt. Dicebat ergo hic Zozimas, quod ex ipsis matris finibus in eodem traditus monasterio, quinquaginta ibidem degisset annos monachicum cursum perficiens. Post hæc vt ipse retulit molestabatur à quibusdam cogitationibus dicens intra se. Perfectus sum in omnibus, aliena doctrina minus egeo, putasne inuenitur quisquam inter monachos, qui boni mihi tradere aut ædificare possit quod nescio. Aut quam ego operatus non sum monachicam operam. Nec inueniri potest in deserto vir Philosophus qui me sensu vel opere præcellat. Hæc secum cogitans pater quidam astitit ei & dicit ad eum, Bene quidem in omnibus certasti, optime monachicum cursum perfecisti. Verum tamen tu cum nullum hominem putas esse perfectiorem, nam sunt & alie salutis vitæ, quas si vis apprehendere egredere de terra & de cognatio-

netua & de domo patris tui, vt Abraham ille in Patriarchis opinatissimus, & sequere me in quodam monasterio iuxta Iordanem fluium positum. E vestigio senex sequens præcipientem egressus est monasterium in quo pusillus creuerat. Cumque peruenisset ad Iordanem sacratissimum flumen, ductus voce clamantis in illud monasterium in quo Deus iusserat eum venire, manu Atrij regiam pulsauit. Mox vt locutus est, quidam monachus regiam custodiens nuntiauit eum Abbati, qui susceptus est ab eo. Tunc conuersationem atque habitum reuerentiæ eius aspiciens, humo prostratus, vt monachis consuetudo est eum adorauit. Factaque oratione interrogatus est ab Abbate: unde te coniunxisti ad nos frater, & pro qua occasione ad nos pauperes venisti, Zozimas senex respondit. Unde quidem dicere non mihi videtur necessarium, ædificationis causa aduenio pater. Audiui enim signa magna, atque laudabilia per quæ possunt animæ Deo appropinquare. Dixit ad eum Abbas & Deus frater qui: solus humanam fragilitatem curare nouit, ille te atque nos doceat suam diuinam, adimplere voluntatem & ea peragere quæ optima sunt, nam homo hominem ædificare minimè potest, nisi vnusquisque semper suspiciendo &

sobrie-

sobrietate seruando, operâdo quæ bona sunt, Deum sibi propinquû facias iuis bonis operibus sociando. Tamen quia Christi charitas te videre nostram paupertatem inuitauit, commane nobiscum si pro hoc ad nos te coniungere festinaasti, si nullo omnes nos fatiabit Christi Dei gratia, idemque pastor bonus qui tradidit animam suam pro nostra redemptione, uocauitque oues suas nominatim, hæc cum diceret Zozimas humo faciem suam inclinauit, orantesq; pariter celebrata oratione dixerunt. Amen. Dum autem in eodẽ monasterio Zozimas habitaret, vidit illic patres uirtutibus & operibus coruscantes, & spiritu feruentes ac Domino seruientes incessabiliter stantes per totam noctis uigiliam manibus operantes, ex ore ipsorum psalmum non recedere, stultum uerbum ab eorum ore non procedebat, secularia negotia & causam curæ ad eos minime pertinebât annuos redditus uel nomen eorum incognitum habebant, sed unum tantum erat eis arduû uotum ut semetipsos mortuos facerent corpore, ut possent secularia euadere: cibus uero illis erant spiritalia eloquia, corpori autem inuistrabant quæ necessaria sunt, panem tantum & aquã, ut sustinerent Deo referre gloriã, & inuicem charitatem. Hæc diuina opera dum uideret Zozimas,

ædificatus est ualde proficiens deitatis laudans diuitias, semper augendo cursum proprium, quia sibi cooperantem inuenerat diuinam potentiam. Plurimis autem transactis diebus appropinquauit tempus Sanctorum ieiuniorum, præparabantque se cuncti purificatos Dominicæ passioni, atque sacratissime eiusdem saluatoris nostri Iesu Christi resurrectioni exhibere. Ianua autem monasterij nullo modo patefiebat; sed semper clausa manens ad diuina opera monachis quietam præstabat uitam, nec licitum erat eam patefieri, nisi quidam monachorum pro aliqua necessaria causa aduenissent. Desertus autem erat locus & non solum uiam transeuntibus; sed & propinquis incognitus: quia talis regula ab initio in monasterio illo custodiebatur, & propterea Deus Zozimã ad hoc perduxit monasterium: qualis autem erat illa consuetudo regulæ in initio expositionis, patefaciam. Dominico die prima ieiunij Hebdomada, omnes iuxta consuetudinem monachi vocabantur, sancta Dei mysteria secundum morem celebrare Christianorû, & unusquisque eorum sacratissimum, atque uiuificum corpus Domini suscipiebat, parumque fumentes cibi congregabantur ad orationem solenni studio. Cum autem complerent orationem flectentes genua

nuã

na senes, se inuicem osculabantur; deinde omnes se amplectentes & pacem dantes Abbati, rogabant sibi ab eo orationem futuri certaminis eorum auxiliatricem fieri. Hisque peractis monasterij aperiiebantur ianux, simulque psallentes, & dicentes, Dominus illuminatio mea & salus mea quem timebo. Dominus protector uitæ meæ à quo trepidabo, & cætera quæ sequuntur, egredientes autem unum tantum uel duo ad custodiendum monasterium relinquebant non qui intra posita custodirent: quia nec erat quod à furibus raperetur, sed ad hoc maxime prædicti custodes ibidem relinquebantur, ne oratorium sine celebratione solenni postponeretur. Singuli autem secum deferebant uitæ necessaria prout poterant, aliquanti quidem panem paruum ad fragilitatem corporis sustentandã: alij autem caricas, alius uero daëtilos, cæteri autem legumina aquis infusa: alij autem nihil nisi proprium corpus & pallium quo ueliebantur. Nutriebantur uero quotiens natura compellebat herbis quæ in desertis nascebantur. Igitur regulam propriam non iter sibi quisque eorum creabat, talemque habebat immutabilem legem, ignorare alium quæ alius operaretur certamina, eo quod Iordanem non derelinquentes, seorsum longè ab in-

uicẽ descendentes à ciuitate, & habitationẽ habebât per desertum nullusque alij adiungebatur, sed si forsitan unus eorum alium longè ad se uenientem aspiceret è uelutigio discedens propositã itineris uiam, ad aliam se declinabat partem, & ita solitariã agebât uitam semper, psallendo & Deo gratias referendo opportunũ gustabant cibum. Sic enim omnes dies cõplentes ieiunij remeabant ad monasterium. Dominico die præcedente hebdomadã resurrectionis Domini & Saluatoris nostri, die quo festa palmarum sancta celebrare consueuit Ecclesia referens, unusquisque eorum propriij laboris fructum suam uel delicti conscientie cognoscendo ipsum qualiter operatus sit, quale sue feminauerit fructus. Nulli uero erat licitum interrogare proximum suum: quomodo uel qualiter præsentem exercuerit laborem: quia huiusmodi regula tradita fuerat, quod quinq; eorum habitando desertum, Deo tantum modo certaminis sui cursum demonstrarent, à nullo clarificari homines desiderantes, nullam querentes transitoriã uel uanam gloriã, aut humanum fauorem: sed spiritalia operando, carnalia autem atque terrena cõtempnendo celestia obtinerent. Nã demonstratio hominũ in fructuosa opera & diuina seculi semel peracquirit. Tunc ergo Zozimas iuxta consuetã regulam monasterij

per-

pertransiuit Iordanem, paruumque secum detulit cibum ad sustentationem corporis & panum quo induebatur, equidem regulam adimplebat pertranseundo Eremum tempore vero refectio- nis edebat cibum necessarium pro natura corporis. Soporem vero in terra paruum iacens capiebat, modicum gustado somnum: ubi eum finis diei occupasset, atque iterum diluculo iter suum faciebat incessabiliter augmentando cursum habens desiderium pertransire Eremum, sperans aliquem reperire patrem in deserto, qui eum potuisset edificare iuxta eius desiderium. Currebat igitur securus optimam viam, ut ei permissum fuerat: festinanterque currebat. Viginti ergo dierum pergens iter, facta hora, quasi sexta paululum se abstinuit ab itinere labore: eleuatique oculis ad orientem consuetam sibi celebrabat orationem. Solitus autem erat statuto diei tempore, id est, tertia sexta & nona abstinere se à sui itineris cursu orationis causa, eleuansque oculos ad superna & respiciens ad dexteram vidit in quodam loco stare quasi umbraculum humani corporis. Stupescit ac turbatus valde existimabat phantasma esse quod videbat, & signaculum sibi redemptionis sancte crucis faciens, ac completa oratione vidit quandam ambulante in

parte meridiana, nudo nigroque corpore ex incendio solis exustam capilli capitis eius, ut lana candana, atque parui vsque ad collum corporis descendentes. Dum hoc videret Zozimas admiratus repletusque gaudio magno, cepit currere ad eandem partem in qua predicta videbatur. Nam & illa quae Zozimam videbat, ineffabili exultabat laetitia, quoniam videbat, quod multorum annorum spatio minimè respexerat humanæ naturæ speciem, neque alicuius animalis vel volucris figuram. Miratur ergo Zozimas, qui vel qualis esset quam viderat, existimans quod magnam vidisset personam. Dum enim illa videbat de longè ad se appropinquante cepit gradu concito fugere ad interiora deserti, Zozimas autem contemnens senectutis debilitatem fastidiumque itineris, concito eam gradu sequebatur, & illa magis fugam petebat. Erat autem Zozimæ cursus velocior & paulatim appropinquabat fugienti. Proximus autem ei factus ita, ut etiam vox eius posset audiri cepit Zozimas vociferare, talem emittens vocens cum lachrymis. Ut quid me fugis hominem senem & peccatorem serue Dei viui? Sustine me quicumque sis, coniuo te per Deum pro cuius amore hunc habitas Eremum ut recipias me debilem, atque indignum senem.

senem. Coniuo te per illum ad quem pro tantis tuis laboribus spe habes bonam & æternam tribulationem, colloquere mecum dulcedinis ac suauitatis verba, & noli me derelinquere sine mutua locutione. Hæc Zozima cum lachrymis orante, venerunt vtrique currentes in quendam locum qui locus ita videbatur quasi torrensibi aliquando cucurrerit, positio autem loci illius necubi videbatur contingentem eum ad præmemoratum locum præcedens illa quae fugiebat ante faciem Zozimæ descendit, & rursus per aliam partem loci illius quasi torrens ascendit Zozimas nimium fatigatus minimè potuit cursum facere: sed magis æstuans ex vna parte loci augens lachrymis lachrymas, & fletibus fletus, rogabat ædificationis sibi impendi sermonem. Mox illa quae prius fugam petebat, talem emisit vocem. Abba Zozima quid me persequeris. Ignosce mihi per Deum peto: quia minimè possum conuertere faciem meam ad te, eo quod mulier sum nuda: sed pallium quo indutus es mihi porrige ut possim corporis mei verecundiam tegere veniamque ad te ut orationes tuas accipiam. Tunc stupescit ac turbatus senex eo quod audisset se vocari ex nomine sapientia Dei repletus diuinaque refulgens gratia in

rellexit, quod non eum nominatum poterat vocare, quem nunquam viderat neque audierat, nisi, quia superna prouidentia ei reuelauerat. Statimque expolians se panno quo induebatur iactauit illi auersa facie. Illa vero sumens eum cinxit se ut potuit & cooperuit partem necessariam sui corporis, respiciensque Zozimam ait ad eum. Quid tibi visum fuit peccatricem mulierem videre aut quid quaeres cognoscere, tot tibi imposuisti labores? Ille vero genua flexit, & obsecrabat ut benedictionem ab ea acciperet, illaque humo prostrata vicissim adorabat eum. Erant ergo vtrique prostrati in terrâ inuicem se adorantes, & rogantes alterutrum initium facere benedictionis. Nulla vero penitus audiebat vox, nisi tantummodo, benedic pater & vicissim, benedic me domina benedic. Dum autem diu in hoc persistenter respondit mulier, dicens? Abba Zozima tibi magis concessum est benedicere, atque orare eo quod sacro honore presbyterij fungeris, pluresque annos sanctis assiltis altaribus bene sanctis orationibus mente repleta. Hæc audiens Zozimas amplius territus atque stupens ait, Certè video mater quod omni spirituali gratia sis repleta, quoniam nomen & officium presbyterij designasti in me, quem nunquam vidisti. Spiritus enim gratia non propter ordinem vel dignita-

gnitatem tribuitur: sed magis ex bonis operibus & Deo dignis actibus acquiritur, vnde & per Dominum adiuro te vt prius a te benedictio non accipiam tuaq; oratione perfrui merear. Consentientisque vero sermonibus senis mulier respondit. Benedictus Dominus redemptor animarum nostrarum: Zoziimas autem respondit. Amen. Moxque erecti ambo de terra ait seni mulier. Rogo te pater quid ad me peccatricem venire festinasti. Aut quid nudam ab omni bono opere infirmam cernere voluisti mulierem? Zoziimas respondit. Non hoc tamen uoluntatis meae fuit: sed diuinae dispensationis munus nos fecit utrosque videre. Respondit mulier. Si vt asseris per diuinam dispensationem actum est rogo te vt mihi pater conuersionem humani generis quomodo faciunt reges, vel pastores Ecclesiarum narres. Zoziimas respondens ait ad eam. Multifaria relinquens breui sermone dicam mater, quod Dominus noster Iesus Redemptor noster, & omni populo suo firmam pacem concedere dignatus est. Sed rogo te vt depreceris Deum pro totius Ecclesiae stabilitate, simulque pro peccatis meis, respondit mulier ad eum. Opportunum est & valde necessarium te Abba Zoziima quae habitu & sacerdotali ornatis officio pro omnibus atque pro me

peccatrice orare Deum, quoniam in hoc uocatus es tamen propter praecipuum tuum obedire cum omni uirtute Deo, & orabo Deum sicut, petisti licet peccatrix. Et eleuans oculos ad orientem, mansuetimque erexit in celum coepitque silenter orare: ita ut tantum labia mouerentur, & vox eius penitus non audiretur. Vnde senex nullum uerbum orationis intelligere potuit: sed hoc sibi testem Deum adhibens dicebat: quia dum prolixam mulier faceret orationem uidit eam in loco, in quo stabat orans suspensam a terra in aere, quasi unius cubiti mensura. Quauisione magno comprehensus timore, & cadens coepit sudoribus inundare, stupore comprehendi admirationibus aestuare, nihilque aliud dicere poterat nisi tantummodo, kyrieleyson. Dum haec agerentur, coepit senex magna dubietate anhelare, ne forte spiritus esset phantasiae, fingens orationem. Moxque conuersa mulier confortauit eum dicens, Quid te Abba cogitationes tuae perturbant, scandalizare in me, quia spiritus sum, & fictam facio orationem. Satisfactus esto, peccatricem me esse mulierculam, quae tamen sacro sum circumdata baptisate, & spiritus phantasiae non sum, sed fauilla & cinis & totum caro, & nihil spiritualis phantasiae aliquando: uel ad mentem reducens. Haec dicens, signo

igno crucis signat frontem suam oculos & labia, simulque pectori vexillum crucis inficiens, ita dixit. Abba Zoziima Deus de aduersario & de immisionibus eius liberet nos quoniam super nos multa est inuidia eius. Haec audiens senex prostravit se & apprehendit pedes eius, dicens cum lachrymis. Obsecro te per Dominum nostrum Iesum Christum uerum Deum & hominem, qui de uirgine Maria nasci dignatus est, pro quo nuditate sustines istam, pro quo has quoque carnes affligens expendisti, ut nihil abscondas a me que sis & vnde vel quando, ob quam occasionem solitudinem hanc inhabitasti, sed omnia quae circa te sunt edicito mihi, ut Dei magnalia facias manifesta. Sapientia enim abscondita & thesaurus occultus quae utilitas in utrisque? Dic mihi omnia propter Deum, nec enim pro gloriatione aliquid dicis aut ostentatione, sed ut mihi satisfacias peccatori & indigno. Credo enim Deo cui uiuis, & cum quo conuersaris, quoniam ob huiusmodi rem directus sum in hanc solitudinem, ut ea, quae circa te sunt Deus faciat manifesta. Non enim nostrae uirtutis est iudicij resistere Dei. Nisi fuisset acceptabile Christo Deo nostro manifestare te, & qualiter decertasti, nec te ipsam per miserat uidi ab aliquo, nec me

confortaret tantam properare uiam, nusquam ualentem progredi, aut de cellula mea procedere. Haec eo dicente: sed & alia plura eleuans eum mulier dixit. Verum Abba erubescere dicere tibi actuum meorum turpitudinem, tamen quia uidisti nudum corpus meum, denudabo tibi & opera actuum meorum, ut cognoscas quantae turpitudinis, atque luxuriae confusione, & opprobrio repleta est anima mea. Non enim ut tu ipse considerasti, propter aliquam meam gloriam quae circa me sunt, pronuntio. Quid enim potero gloriari quae diabolus uas fui, electionis autem effecta. Scio autem, quia si coepero narrare ea quae sunt de me, fugies a me quemadmodum quis fugiat a facie serpentis, auribus non sustinens audire ob inexpedibilia quae sum operata. Dicam tamen nihil negans: sed uerius referam supplicans te prius ut non deficias orare pro me, ut misericordiam inuenire merear in die iudicij. Et senex suffusus lachrymis flebat. Tunc coepit narrare ea quae deserant, ita dicens, Ego pater patriam habui Aegyptum, parentibus autem meis uiuentibus, duodecimum aetatis gerens annum affectum illorum spernens in Alexandria ueni. Et quomodo uirginitatem meam in primis uolauerim, & qualiter indefinenter & in-

fatiabiliter vitio libidinis subiu-
gata iacuerim, erubescere confide-
rare, hoc enim non breue est di-
cere, citius tamen dicam, vt co-
gnoscere possis vitij mei ardorē,
quem in amorem stupri habui.
Decem & septem (& eo amplius)
annis publico astans loco pessi-
mum mei corporis exercebam ne-
gotium, tradens volentibus irre-
cusabiliter carnis meæ pudorem,
repellens à me omne acquisitio-
nis lucrum. Vnum tantum mihi
erat lucrum luxuriosam acquire-
re vitam. Nam ludus & ebrieta-
tum nimietas mihi pro thesauris
videbantur. Multotiens oblata
recusabam, vt amplius acquire-
rem pessimi mei desiderij ami-
cos, & hoc non quasi locuples fa-
ciebam: sed egestatem pro diui-
tibus reputabam. Vnus vero mihi
& magnus erat desiderij ardor,
pro celatis conuiujs tristibus atque
iocis insistere, & diebus & no-
ctibus pessimam corporali natu-
ræ iniuriam irrogare, huiusmodi
enim obscenis & maculosis ope-
ribus, meæ iuuentutis expendi
vitata. Hoc modo mihi viuenti,
vidi aliquando liberorum & Egy-
ptiorum multitudinem concu-
rentem quasi ad mare, reperi que
aliquem & interrogauit, dicens,
Vbi putas festinant isti viri qui
currunt? Dixit autem mihi. In
Hierosolymam omnes ascendunt
ob sanctæ Crucis exaltationem,

quæ post aliquot dies solito cele-
bratur. Dixi autem ei & ego. Pu-
tas suscipient me, si voluero abire
cum ipsis. Et ille dixit. Si habue-
ris naulum nullus te prohibebit.
Dixi ei. Verè frater naulum vel
sumptum non habeo, vadam au-
tem & ascendam in vnam nauium
quam conduxerunt, & licet no-
luerint enutrire me, memetipsam
eis tradam: nam corpus meum in
potestate habentes pro naulo ac-
cipiant. Propterea autem cum eis
volui ambulare (Abba ignosce)
vt multos haberem cooperatores
in libidinis passione. Dixi tibi
mi senex & mi Abba ignosce mi-
hi, nec me confusione in meam di-
cere compellas. Contra misco de-
nique, maculant enim & te &
ipsum aerem isti sermones mei.
Zozimas autem terram lachry-
mis infundens respondit ei. Dico
mater mea propter Deum, dic, &
ne permittas sequentia salutifere
narrationis. Illa autem adiungens
priori narrationi addidit hæc. Il-
le autem adolescens sermonum
meorum audiens scurrilitatem ri-
dens discessit. Ego autem sustul-
i quem manu tenebam proiciens,
hunc enim post tempus conue-
niebat me tenere, eucurri ad ma-
re vbi illos perspexi currentes, &
vidi iuvenes aliquos stantes in lit-
tore, numero quasi decem satis
corpore acerrimos, & ad id quod
erat mihi placabile optimos vi-
fos.

fos. Erant autem & alij qui iam
in naues ascenderant. Impuden-
ter autem, vt mihi consuetudo
erat & irreuerenter in medio eo-
rum me dedi, dicens, Accipite
me vobiscum quo pergitis, non
enim ero vobis implacabilis. Sed
& alios fordidiores proferens ser-
mones omnes ad irridendum cō-
moui. Illi autem me rubescentem
motum videntes, accipientes me
in nauiculam portauerunt. Exin-
de nauigationem cœpimus. Quæ
autem post hæc acta sunt, quo-
modo tibi enarrare potero pater.
Quæ lingua dicere pōt aut auris
audire ea quæ in nauigio vel in iti-
nere facta sunt quomodo etiam
nolentes ad peccatum miseros cō-
pellebam. Non est enarrabilis ne-
quissima species, cuius magistra
sum infelicibus effecta sceleri-
bus. Ergo nunc satisfactus esto,
quia stupeo quomodo me harum
iniquitatum luxurias mare illud
sustinuit, quomodo non aperuit
terra os suum & in infernum me
viuentem demersit, quæ tantas
in laqueum duxi animas. Sed pro-
fecto Deus qui neminem vult pe-
rire, sed omnes saluos fieri expe-
ctauit pœnitentiam meam. Non
enim vult mortem peccatoris, sed
longanimitè expectat sustinens
conuersationem. Sic namque cum
magna festinatione ascendimus
Hierosolymam, & quantos quid-
em dies sanctæ Crucis festiuita-

tem in ciuitate commorata sum,
similibus vacavi nequissimis ope-
ribus, magisque prioribus. Non
enim sufficiens fui iuuenibus me-
cum in naui luxuriantibus & in
itinere, sed & alios multos pere-
grinos, & ciues in opus sceleris
mei congregans coinquitauerit se-
ducens. Quando autem venit san-
ctæ exaltationis pretiosa Crucis
festiuitas: ego quidem sicut &
prius præibam, inuentum illaqueans
& capiens animas. Vidi autem
primo diluculo omnes ad eccle-
siam vnanimitè concurrentes,
abij & ego currens cum prope-
rantibus, & veni cum illis in a-
trium templi. Et cum venisset ho-
ra exaltationis Dominicæ cru-
cis impingebam & impingebam,
repellebarque quodammodo fe-
stinans ingredi cum populo co-
nauiter vsque ad ianuam templi,
cum his qui ingrediebantur, ta-
men cum magna laboris tribu-
latione appropinquabam & ego
infelix. Quando autem ianuam
ingredi volebam, illi quidem om-
nes sine impedimento ingredie-
bantur: me autem diuina aliqua
virtus prohibebat, nō indulgens
introitum. Mox igitur repulsa
eiciebar & foras eiecta sola in-
ueniebar in atrio stans. Consi-
derans autem per mulierem im-
potentiam mihi hoc euenire ite-
rum me alijs miscendo vni mihi
quodammodo faciendo introitu

di, sed nimirum laborabam in vacuum. Vt enim limina vestigio contingebam, omnes interius respiciebam nullum impedimentum habentes, me autem solam non recipiebant: sed quasi multitudo miliariis, effecta ut ingredienti mihi aditum clauderet, ita me repentina virtus quædam prohibebat, & iterum inueniebar in atrio. Hæc ter & quater passa, & facere conans, & nihil proficiens, desperans de cetero & amplius nusquam progredi valens factum quippe fuit corpus meum à vi, cõpromittentium valde cõfractum. Recedens itaq; inde in angulo atrij constiti, & vix aliquamquam ob causam prohibebam. videre viuificum lignum in cogitationem reduxi. Tetigit cum mentem & oculos cordis mei intellectus salutis, recogitans quia squallida actuum meorum scelera mihi intrõeundi aditum obserabant, Cœpi igitur flens. nimium conturbari & pectus meum tundere atq; suspiria de profundo cordis proferens, gemens & euilans prospexi in loco in quo stabam, sursum imaginem sanctæ Dei genitricis statem, & animo ad eam intente & inclinanter intendens. Domina virgo sancta Maria, quæ Deum verum secundum carnem genuisti scio enim scio, quia non est cõdecens nec opportunum, sic horridam me & peccatricem adorare sacram imaginem tuam, vel con-

templari oculis tatis sordibus pollutis, quæ semp virgo esse dignosceris, castaque corpore & anima munda existis & immaculata. Iustum est enim luxuriosam me à purissima castitatis tua munditia, abominari & projici. Tamen quoniam (ut audiui), ob hoc Deus homo factus est, quem ipsa digna genuisti, ut peccatores vocaret ad poenitentiam, adiuua me solitariam, & nullum habentem adiutorium præcipe, & mihi licentiam tribue Ecclesiæ patefactum ingredi aditum, nõ effeciar aliena à visione pretiosissimi ligni in quo affixus est Deus & homo quem virgo concipiens ipsa virgo peperisti, qui proprium sanguinem pro mea dedit liberatione. Iube domina & mihi indignæ ob diuinæ Crucis Saluatorem ianuam templi patefieri, & te ex te genitrici Christo dignissimam da fidei iussorem, quia nunquam ultra meam carnem coinquinabo per horrenda cõmixtionum ludibria, sed mox ut filij tui virgo sancta video lignum, seculo & actibus eius cum omnibus quæ in eo sunt statim remuntio, & continuo egrediar vbicunque ipsa ut fidei iussor me direxeris. Hæc dicens, & quasi aliquam satisfactionem recipiens fidei succensa calore & de pietate visceribus Dei genitricis præsumens moui me de eodem loco in quo stans feci orationem & veniens

niens iterum ingredientibus me miscui, & ultra non erat qui me repelleret, vel qui me prohiberet appropinquare ianuis templi. Accipit ergo me tremor validus & extasis, & tota ex omnibus tremebunda turbabar. Itaq; coniungente me ad ianuam, cuius mihi aditus primo claudēbat (quasi omnis virtus, quæ prius ingredi me prohibebat) post autem viam ingrediendi præpararet ita absque impedimenti molestia introiui, & sic intra Sancta Sanctorum recepta sum & pretiosi ac viuifici crucis signi adorare mysterium digna habita sum, & tunc vidi Dei sacramenta, & qualiter est paratus suscipere poenitentes. Tunc projiciens me pronam in terram, & sanctum illud osculans pavementum exhibam, Currens autem ad illam quæ me fidei iussit veni restans. Coniunxi me igitur in illum locum vbi fidei iussionis cõscriptum est chirographum, & genu curuans coram imagine sanctæ virginis Dei genitricis, his precata sum verbis. Tu qui dem semper, o benignissima domina tuam ostendisti pietatis misericordiam, tu indignam supplicationem non proiecisti, vidi gloriam quam peccatores merito nõ videmus. Gloria omnipotenti Deo, qui per te suscipit peccatorum poenitentiam. Quid amplius peccatrix & misera valeo recordari aut enarrare. Tempus est iam im-

plere quam fidem ditioni tue placitam. Nunc vbi tibi complacet dirige me. Esto mihi salutis dux,atrix & veritatis magistra, præcedens me in viam quæ ducit ad poenitentiam. Et hæc dicens audiui vocem alicuius longè clamantis & dicentis. Iordanem si transieris bonam inuenies requiem. Ego autem hanc vocem audiens & pro me factam credens lachrymas exclamaui & ad Dei genitricis imaginem prospiciens sic vociferatus sum. O domina & regina totius orbis per quam humani generis salus aduenit, noli me derelinquere. Et hæc dicens de atrio templi sum egressa, & festinanter ambulabam. Exeunte autem me vidit me quis & dedit mihi tres nummos dicens. Accipe hos nummos, ego autem accipiens, tres ex eis panes compataui, & hos accipi benedictioni mei itineris congruos. Interrogavi autem eum, quæ panes vendebat unde & qualis via esse noscitur quæ ducit ad Iordanem. Et cognoscens portam ciuitatis, quæ in illa parte pergit: currens iter agebam plorans, interrogationi autem interrogationem annectens, reliquum diei consummat per iter properans, erat remansit hora diei iam tertia, quando pretiosam, & sanctam Crucem videre merui. Et sole iam ad occasum declinante, ecclesiam beati Iohannis Baptistæ postquam iuxta-

in Iordanem conspexi & in eodem templo ingressa adorans non continuo in Iordanem descendi, & ex illa sancta aqua, manus & faciem laui. Communicauit autem viuifica & interpretata Christi Domini sacramenta, in eadem sancta præcursoris & Baptistæ Ioannis Basilica, & tunc vnius panis medietatem comedi, & ex aqua bibi noctu in terra quiescens. Lucescente crastino in partem aliam transiui, & iterum petri ductricem meam virginem Mariam, ut mihi dirigeret ubi ei placitum esset. Deueni autem in hac solitudine, & tunc usque hodie elongaui fugiens, expectans Deum meum, qui saluos facit à pusillo animo (idest, procella) eos qui conuertuntur ad ipsum. Zozimas autem dixit. Quot anni sunt, o domina, ex quibus hanc inhabitas solitudinem? Respondit mulier. Quadraginta septem anni sunt ut considero, ex quo de ciuitate egressa sum. Dixit autem Zozimas. Et quid inuenisse ad eum potuisti, o mea domina? Respondit mulier. Duos semis quidem panes deportans. Iordanem transiueui, qui post modicum arefacti, quasi lapides obdurauerunt, ex quibus modicum quidvisq; ad alios quos annos comederis trahere. Dixit autem Zozimas. Et sic absque dolore transisti tanti temporis longitudinem, nihil repentina immuta-

tionis conturbantis te sentiens calorem. Et illa dixit. Rem nunc me interrogas quam dicere valde contremisco. Si ad narrationem venero tantorum quæ sustinui periculorum & cogitationum que inique conturbauerunt me, timeo ne iterum ab eisdem tribulationem patiar. Dixit Zozimas. Nihil relinquant, o domina quod non indices. Semel enim in hoc te manifestam cognouimus, per ordinem per omnia te indimutè oportet nos edocere. Illa autem dixit ei. Crede Abba decem & septem annis feris immāfuetis, & irrationabilibus reluctans desiderijs: dum cibum initiabam desiderio mihi erant carnes, concupiebam pisces quos Ægyptus habebat, desiderabam etiam vinum delectabile mihi. Multum enim delectabar in vino, & superabundantius usque ad ebrietatem bibebam: & tunc mihi erat valde in desiderio, eo quod multo utebar dum essem in seculo. Hic autem aquam omnino gustandi non habens usum vehementissimè vrebam, & sustinebam necessitatis periculum. Fiebat autem mihi, & de luxuriosis canticis nimium desiderium perturbans, & reducens ad memoriam dæmoniorum cantica decantare quæ in seculo didiceram. Mox autem lachrymans & perclusus meum manu percussus me ipsam

ipsam ad memoriam reducebam de conuenienti fidei ditionis quam feceram, egrediens contra hanc solitudinem. Veniebam autem per cognitionem ante imaginem Dei genitricis Mariæ, quæ me & in fide sua suscepit, & ante illam plorabam ut effugaret à me cogitationes, quæ miserimam meam animam affligebant. Quando autem superflue dolenterque lachrymabar, & viriliter pectus meum tundebam, tunc videbam lumen undique circumfulgens me, & serenitas mihi quædam stabilismox fiebat. Cogitationes autem quæ ad fornicationem iterum iterumque compellebant me, quomodo tibi enarrare possum? Abba ignosce. Ignis intus infelix corpus meum nimis succendebat, & totam me per omnia exurebat, & ad desiderium commixtionis tradebat. Dum mihi ergo talis ascenderet cogitatio prosternebam me ipsam in terram, & lachrymis terram infundens ipsam mihi veraciter astantem videbam, quæ me fideiusserrat minantem mihi compellationem quasi præuaricanti, & poenas præuaricationis imminentes ira mucronis contra me agentem. Non autem ante surgebam de terra, nisi prius illa dulcissima lux illuminare me solito, & cogitationes perturbantes me effugaret. Semper itaque cordis mei oculos illam fideiussorem meam sine

cessatione erigebam deprecans, eam auxiliari mihi in hac solitudine, & poenitentiam habui adiutricem, & coadiutricem ipsam quæ genuit castitatis autorem, & sic decem & septem annorum curriculo periculis multis (ut dixi) reluctans, usque hodie adiutorium meum Dei genitrix mihi astitit virgo benedicta per omnia & in omnibus me dirigens. Dixit autem Zozimas. Vnde exhibuisti cibum aut vestimentum? & illa dixit. Panes quidem illos sicut dixi expendens per decem & septem annos, deinceps nutrebar herbis quæ inueniebantur per solitudinem. Indutum autem quod habui transiueo Iordane nimia vetustate scissum, & consumptum est. Multam autem glaciali frigore & stusque ardore necessitatem sustinui, concremata estus incendio & nimio frigoris gelu rige-scens corpore & tremens multotiens & in terram cadens, penè absque spiritu iacebam immobilis multis & diuersis necessitatibus & tentationibus immensis reluctans, & ab illo die usque ad hanc virtus Dei multis modis animam & corpus meum custodiuit. Recordans enim de quantis malis liberauit me Dominus, esca enutrior in consummabili & satiæ-tatis possideo epulas spem salutis meæ. Nutrior autem & cooperior tegline verbi Dei qui continet

omnia. Non in solo pane viuit homo; & non habentes operimentum petentes circumdari sunt tegmine hi qui se peccati expoliauerunt tunicam. Audiens autem Zozimas quoniam scripturarum testimonia proferebat ex libris Moyfi videlicet, beati Iob, siue psalmodum dixit ad eam. Psalmos o mater didicisti, vel alios libros sacræ scripturæ legisti. Illa autem hoc audiens subridens dixit ad eum. Crede mihi pater, non vidi hominem ex quo Iordanem transiui nisi te hodie, sed neque feram aut aliud animal qualecunque ex quo in hanc deueni solitudinem. Literas autem nunquam alicubi didici, sed neque psallentem neque legentem aliquem auiscultauit. Sermo autem Dei in missis & efficacax est intellectum intrinsecus docens humanum. Hucusque finis eorum quæ in ea sunt. Nunc autem obsecrans quæso te per incarnationem semini Dei, vt ores pro me luxuriosam. Et cum hæc dixisset cucurrit senex & genuflexo in terram prosternens se cum lachrymis exclamauit dicens. Benedixisti Deum qui fecit mirabilia magna solus gloriosa & exchementer stupenda quibus non est numerus. Benedixisti es Domine Deus qui ostendisti mihi quantalargis timentibus te. Vere enim non derelinquis querentes te Domine. Illa autem apprehendens

senem non permisit in terram perfecte prosterni sed dixit ei. Hæc quæ audisti homo obtestor te per Dñm nostrum Iesum Christum saluatorem nostrum, nemini dixeris quoad usq; Deus de vinculo carnis absoluat me. His omnibus acceptis vadit in pacem, & iterum hoc eodem tempore transeunte anno apparebo tibi, & videbis me. Dei nos gubernante gratia. Fac autem propter Dominum quod nuntiabi iniungo. In sacris ieiunijs recurrentis anni futuri non transas Iordanem vt consuetudinem habetis agere in monasterio. Stupebat autem Zozimas audiens quoniam & canonem siue regulam monasterij edicebat nihilq; aliud clamabat, nisi gloriam Deo qui maiora iam petentibus & diligentibus largitur. Illa autem dixit. Sustine vt dixi, abbas in monasterio neque enim (& si volueris) exire quoque valebis. Vespere autem sacratissime dominicæ coenæ accipe diuini corporis & viuifici sanguinis portionem in vase sacro, dignoq; tanti mysterij, & afferens sustine me in parte Iordanis quæ coniungitur seculo, & veniens viuifica accipia dona. Et quo enim in Ecclesia beatissimi precursoris prius quæ transire Iordanem comunicauit, deinceps vsq; nunc nunquam comunicauit, nunquam vsq; nunc sanctificationis huius vasa sum sacramentis, & ideo de prece de

preca-

precationem; meam non negligas sed affer (vt dixi) viuifica atq; diuina mysteria, illa hora qua Dominus discipulos diuinæ coenæ participes fecit. Iohanni autem ab bati monasterij in quo habitas dicitq; Attende autem tibi ipsi & gregituo, aliqua enim franti tibi digna emendatione, sed nunc nolo te ea tibi edicere, quando tibi precepit Dominus. Hæc dicens & orationem a se postulans ad interiorum solitudinem velocius festinauit, Zozimas autem prosternens se osculabatur terræ locum in quo eius vestigia steterant dæque gloriam Deo immensa q; gratias agens reuersus est laudans & benedicens Dñm nostrum Iesum Christum. Iterum ergo remeans per viam solitudinis coniunxit se fratribus in monasterio eo tempore quo reuerti consueuerat hi qui ibidem morabantur. Et totum qui dem annum illum tacuit nihil audens ex his quæ viderat enarrare in seipso autem deprecabatur Deum vt iterum ei ostenderet desiderabilem vultum. Suspirabat autem annualis cursus considerans tarditatem. Quando ergo aduenit sacra ieiuniorum iniuncta Dominica, mox post solitam orationem alij quidem psallentes exierunt, ipse autem modica febris infirmitate detentus mansit intus in monasterio. Recordatus est autem Zozimas sanctæ illius pre-

ca-

dictum sibi sermonem, quia neq; volens exire valebis. Aliquantis autem elapsis diebus ab infirmitate subleuatus in monasterio couersabatur. Quando autem monachi sunt reuersi & cõiuncti vespere sacratæ coenæ dicit fecit quod ei iustum fuerat, & mittens in modico calice interherati corporis Christi portionem preciosi sanguinis Dñi nostri Iesu Christi posuit in canistro caricas modicas & palmarum factus, id est dactilos & parulenticule aquis infuse, & venit tarde hora iam vespera & ad littus Iordanis sedebat, aduentum postulans sanctæ mulieris. Beatissima autem illa tardante Zozimas non dormitauit sed sollicitè attendebat solitudinem sustinens quod videre desiderauit. Dicebat autem senex in se miseripso. Nunquid veniens non me inuenit & reuersa est? Hæc dicens flebat, & oculos eleuans in celum suppliciter Deum deprecabatur dicens. Non me alienes Dominum videre iterum quam videre me tribuisti, non vadam vacuus peccata mea portans in increpatione. Hæc orans cum lachrymis alia in eum cogitatio incidit. Quid inquit & si uenerit faciet? Quomodo transiet Iordanem, quia nauicula non est? Qualiter autem ad me indignum perueniet. Heu me infelicem, quisquis me tam iure & specie alienauit, vultus hæc senex cogitans, & ecce illa sancta aduenit,

venit, & in parte alia fluminis stetit, Zozimas autem videns eam surrexit gaudens & exultans nimis glorificans Deum. Luctatē autem certaminis in eius fluctuabat cogitationis intentione, quia non potest Iordanis transire fluenta. Et respiciens senex vidit eam vexillo crucis aquas Iordanis signantem. Totius tunc noctis tenebras splendor illuminabat lunæ, quia tēpus securus illius tunc erat. Statim autem ut signum crucis impressit ascendit super aquas & ambulans super liquidū equoris fluctum veniebat quasi per solidum iter, Zozimas autē stupens & genua flectere nitens clamans de super aquas mulier prohibuit eum dicens, quid facis abba, quia sacerdos Dei es & diuina portas mysteria, qui statim obediuit dicenti. Illa autem descendens de aquis dixit seni. Benedic pater benedic. Ille autem cum magna festinatione respondit (stupor enim nimis inuaserat eam in tam glorioso miraculo) & dixit. Vere nō mentitur Deus qui pollicitus est sibi similes esse eos qui semetipsos purificant. Gloria tibi Domine Iesu Christe. Deus noster qui ostendisti mihi per hanc ancillā tuam quantum meæ cōsiderationis inferior sumi mēsurā vere perfectionis. Hæc dicente postulauit mulier sanctum dicere symbolum, & sic dominicam in hoc ore

orationem. Et expleto Pater noster qui es in cælis, sicut mos est, pacis osculum obtulit seniori, & sic viuifica mysteriorum sanctorum suscipiens dona extensis in cælum manibus & ingemiscēs cum lachrymis ita clamauit dicēs. Nunc dimittis ancillam tuam domine secundum verbum tuum. Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Et dixit seni. Ignosce abba, & aliud petitionis meæ imple mē datum. Vade nunc in monasteriū Dei in pace gubernaturus. Postre cursum autem anni aduenientis iterum veni in illum torrentem, in quo tecum prius sum locuta, prorsus nō omittas quin venias, & videbis me iterū qualiter Deus voluerit. Ille autem respondit ad eam. Utinam esset possibile nunc tua sequi vestigia, & tui preciosissimi vultus visione perfrui. Oro mater ut vñā senis petitiunculam facias, & modicum cibi ex eo quod huc attuli digneris accipere. Et hæc dicens, ostendit ei (quod secum detulerat) canistrum. Illa autem extremis digitis lenticulam contingit, & tria tollens grana proprio intulit ori sufficere dicens gratiam spiritus, ut custodiret animā substantiam immaculatā. Tunc dicit seni. Ora pro me Dñm & meæ infelicitatis memor esto, ille pedes eius sanctos contingēs, cū lachrymis deprecabatur ut daret pro Ecclesia & imperio & pro

pro se, & dimisit abire flens & eiuulans. Non enim audebat eam multum detinere, quæ nec si vellet poterat detineri. Illa autem iterum crucis impressione. Iordanem signans ascendit ambulansque super liquidam Iordanis elementū transiuit sicut antea veniens fecerat. Senex autem reuersus & gaudio & timore nimio repletus, semetipsum reprehendebat poenitens quia nomen sanctæ ut cognosceret non inquisiuit sperabat tamen hoc aduenienti consequi anno. Transacto autem eodē anni cursu, venit iterum in vastā deserti solitudinem. Expletis omnibus secundum consuetudinem festinans, ad illam gloriosam visionem intuendam, perambulansque solitudinis iter, & inueniens aliqua cupiti loci iudicanda signa, dextra læuaque aspiciens, intuitumque oculorum deducēs, lustrabat utique sicut scientissimus. Venator sicuti suauissimam repertam comprehendere feram. Cum vero nullo modo aliquid quaqua versum conspiceret, crepit seipsum lugens in fundere lachrymas. Tunc elevans oculos orādo dicebat. Ostende mihi Domine in corpore angelum cui totus comparari non dignus est mundus, hoc orando venit ad locum qui in similitudinem fuerat designatus torrentis, & in extremo eius stās. vidit corpus sanctæ mor-

tuum iacens, & manus ac pedes ut oportet compositos, ipsum vero corpus ad orientem aspiciens. Currēs igitur lachrymis lauit beatissime pedes, non enim aliud corporis eius membrum audebat contingere. Lachrymas autem aliquādiū & psalmos dicens temporis & rei congruentes fecit sepulturæ orationem & dicebat sibi ipsi. Forsitan non complacet sanctæ hæc offerri. Hæc eo cogitante, designata scriptura erat in terra ubi hæc legebantur. Sepeli Abba Zozima, misere Mariæ corpusculum, & redde terræ quod suū est & pulverem adijce pulveri. Ora tamen pro me ad Dominum. Transiente mense parmanothi secundum Aegyptios, qui est secundum Romanos Aprilis, die nona nocte id est quinto idus Aprilis salutiferæ passiois, post divinaræ & sacræ cœnæ communionē. Hæc literas senex cum legisset, cogitabat quidem prius, quisnam esset qui scripsit, illa enim vox ut dixerat literas ignorabat, in hoc tamen valde exultans gaudebat, quia eius sanctum didicit nomen. Cognouit vero quia mox ut divina mysteria in Iordanē participavit, eadem hora in locum illum venit, ubi mox de hoc mundo transijt, & idem iter quod Zozimas per viginti dies ambulans vix consummauit laborans, vnius horæ cursum Maria consumpsit, & statim

tim migravit ad Dominum. Glorificans autem Dominum Zozimas, & lachrymis corpus eius infundens, tempus est (inquit) miser Zozima, quod iustum est perfice. Sed quid faciam infelix, quia unde fodere valeam non habeo. Deest sarculus, non est rastrum, nihil ex omnibus præ manibus habetur.

¶ Hæc eo in corde suo dicente secreta modicum conspexit lignum iacens, quod assumens cepit fodere. Valde autem dura erat terra, & valde fortissima, & nequaquam valebat senex fodere illam, quia & ieiunio confectus, & longi itineris fatigatione nimis erat defessus. Laborabat enim, & spiritu nimis urgebatur, & sudoribus madefactus ingemuit grauius, ex ipso cordis sui profundo. Et respiciens vidit ingentis formæ leonem, iuxta corpus sanctæ stantem, & eius plantas lambentem. Videns autem pauore contremuit, præ pauore grandissimæ feræ illius, præcipue, quia audierat sanctam dicentem, quia nunquam aliquam ibi feram viderat. Signo autem se crucis confirmavit undique credens quia illæ sunt eum custodire valet virtus iacentis. Leo autem cepit annuere seni, blandis eum mo-

tibus salutans, Zozimas autem dixit. Quoniam à Deo missus venisti, o maxime ferarum, ut huius Dei famulæ corpus terræ commendetur, opus exple officij. Et iussit leonem sepelire eius corpus. Ego enim inquit senectute confectus non valeo fodere, sed nec congruum quid habeo ad opus exercendum, & iterum itineris tanti longitudinem prope rare non valeo, ut afferam, tu diuino iussu hoc opus cum vngulis facito, ut commendetur terræ hoc sanctum corpusculum. Continuo autem iuxta senis sermonem, leo cum brachijs & vngulis suis fecit foueam, quantum ad sepeliendum sanctæ corpusculum posset sufficere. Senex vero lachrymis pedes eius abluens, & multipliciter effusa prece exorans pro omnibus eam nunc amplius exorare, operuit terra corpusculum astante leone, sicut repererat nudum, & nihil aliud habens, nisi illud scissum vestimentum quod eam antea proiecerat Zozimas, ex quo vestimento necessaria corporis membra contexerat. Tunc recedunt pariter, & leo quidem in interiora solitudinis quasi ovis mansueta discessit Zozimas autem reuersus est in monasterium suum, benedi-

cens,

cens, & sanctificans Deum, & hymnum laudis decantans Christo Domino nostro. Veniens autem in cœnobium, fratribus ab initio cuncta retulit, nihil abscondens ex omnibus quæ vidit, & audiuit, ita ut omnes audientes magnalia Dei, nimio stupore admirarentur, & cum timore, & amore magnaque fide celebrarent beatissimæ huius transitus diem.

¶ Ioannes autem abbas inuenit quosdam emendandos iuxta sanctæ illius sermonem, & hos miserante Deo conuertit. Zozimas autem in eodem degens monasterio, impleuit annos centum, & tunc migravit ad Dominum in pace, gratia Domini nostri Iesu Christi, cui est cum cœquali patre gloria, honor, & imperium, una cum sancto viuificatore, & adorando spiritu, nunc & semper in secula seculorum. Amen.

¶ Incipit vita sanctæ Marinae virginis.

FVit frater quidam secularis, habens vnicam filiam paruulam. Ipse vero conuerti cupiens commendauit eam cuidam parenti suo, & in monasterium (quod longe erat à ciuitate per miliaria triginta

duo) ingressus perficiebat opus monasterij, ita ut abbas eius plusquam ceteros, qui in monasterio erant eum diligeret, eo quod fidelis esset, & obediens. Contigit autem post aliquod tempus, ut recordaretur charitatis filiarum suarum, & cepit contristari atque affligi intra se. Et cum per multos dies hoc faceret, vidit eum abbas eius tribulatum, & dixit ei. Quid habes frater, quod sic tristis ambulas? Dic mihi, & Deus qui consolatur omnes dabit tibi auxilium. Tunc ille procidens cum lachrymis ad pedes eius ait. Habeo vnum filium in ciuitate quem reliqui paruulum, & recordatus affligor propter eum. Et noluit abbati indicare, eo quod puella esset. Abbas vero eius hæc ignorans, & nolens eum amittere, quia necessarius erat in monasterio, dixit ei. Si diligis eum vade, & adduc eum huc, & sit tecum. Et abiens adduxit eam: dicebatur autem Marina, & mutauit ei nomen, & vocauit eum Marinum, & dedit eam ad discendas literas intra monasterium, & erat cum ea. Et nullus cognouit de fratribus quod puella esset, sed vocabant eam omnes Marinum. Et dum esset annorum quatuordecim cepit eam docere, pater suus viam Domini, & dicebat ei. Vide

filia

filia vt nullas cognoscat mysterium tuum vsque ad finem tuum, & sollicita sis ab insidijs diaboli, ne seducaris ab eo; & istud sanctum monasterium per nos solum videatur, & in conspectu Christi & coram sanctis angelis eius; ubi impijs eternam damnationem accipiamus. Et alia multa dicebat ea per singulos dies de regno Dei. Cum autem facta esset annorum decem & septem, defunctus est pater eius. Remansit autem sola in cella patris sui, & erat obediens omnibus in monasterio, ita vt ab abbate suo & ab omnibus diligeretur. Habebat autem monasterium par boum & vitrum, aut bigam, quia vicinum habebat mare vbi erat emporium ad tria miliaria, & ibant monachi & afferebant que necessaria erant monasterio. Vna ergo die dixit Abbas ad Marinum. Frater Marine quare & tu non vadis cum fratribus & adiutas eos, que respondit, vt iubes pater. Erat autem iuxta viam homo manens nomine Pandoxius per quem fratres ibant & reuertebantur. Ecce cepit frater Marinus frequenter pergere cum curru ad opus sibi institutum, & vbi tardior eueniebat hora ad reuertendum, manebat in domo ipsius Pandoxij cum ceteris monachis. Pandoxius autem habebat filiam virginem ad quam ingressus miles per insidijs diaboli concubuit cum ea, & concepit

de illo milite, & dum cognitum fuisset a parentibus eius, ceperunt affligere filiam dicentes. Dic nobis a quo concepisti? Respondit eis. De illo monacho qui dicitur frater Marinus, qui hic frequenter cum curru manet, ipse me operosus, & concepi. Statim autem parentes eius perrexerunt ad monasterium, & dicunt abbati eius. Ecce Domine abba quid fecit monachus tuus Marinus, quomodo decepit filiam nostram. Dixit eis abbas. Quid dicitis? Et insit eum vocare. Et veniente eo dixit ei abbas suus. Frater Marine tu hoc scelus operatus es in filiam eorum. Stans vero diutius & cogitans intra se in gemis seorsum dixit. Peccatum patris mei, poenitentiam ago pro hoc peccato, sed quaeso te intercede pro me ad Deum, vt hanc proficere possim. Abbas vero ad iracundiam commotus iussit eam contundi & affligi, & ait. In veritate dico tibi (quia hoc malum operatus es) hic nobiscum non manebis in hoc monasterio. Et proiecit eam foras. Ipsa vero nulli vnquam confessa est mysterium suum, sed abiens iactauit se ante fores monasterij, & iacebat super terram in poenitentia affligens se, tanquam si ipsa peccasset, & ingredientibus fratribus postulabat, vt vna buccella panis ei daretur. Hoc faciens per quatuor annos, non recedebat de foribus monasterij. Pandoxij

doxij vero filia peperit filium masculum, & ablastravit eum & adduxit eum mater puellae secum, & posuit eum ibi ante monasterium & dicebat ei. Ecce frater Marine, quomodo nosti, nati filium tuum. Et reliquit eum ibi, & abiit. Sancta virgo Marina, suscipiens eum tanquam proprium filium de ipsa buccella panis quam accipiebat ab introeuntibus monasterium nutrieat filium alienum. Factum est autem hoc, per duos alios annos. Postmodum vero videntes fratres misericordia compuncti ingressi ad abbatem rogare ceperunt vt eum reciperet in monasterium, dicentes. Abba indulge, & suscipe fratrem Marinum. Ecce quinq; anni sunt qui in poenitentia ante ianuam monasterij iacet, & non recessit vnquam hinc. Suscipe eum in poenitentia sicut precepit Dominus noster Iesus Christus, vix autem coegerunt eum & iussit ingredi & vocauit eam ad se & ait. Pater tuus fuit vir sanctus (quod tu nosti) & paruulum introduxit te in hoc sanctum monasterium, & non est operatus aliquid mali quod tu cogitasti & fecisti, nec aliquis in hoc sancto monasterio. Nunc autem ingressus es tu cum filio tuo quem de adulterio habes. Vnde oportet te multum poenitere. Grate enim peccatum fecisti, & hoc tibi iubeo vt omnes inuidias monasterij tu solus eicias,

& aquam ad necessaria purganda tu portas, & calefieri omnibus per singulos dies tu perficies, & omnibus seruias. In hoc enim habebis gratiam meam. Sancta virgo libentissimo animo hac suscipiens omne opus quod ei iussum fuerat perficiebat. Contingit autem eam intra paucos dies dormire in Domino. Euntes autem fratres nunciauerunt abbati dicentes. Frater Marinus defunctus est, dicit eis abbas. Videte fratres quale peccatum fuit, quod nec poenitentiam meruit implere. Sed tamen ite & lauate eum & sepelite longe a monasterio. Euntes autem dum lauarent eam cognouerunt quia mulier esset, & ceperunt omnes emittere voces, & contudentes se clamabant, quia talis conuersatio & patientia sancta inuenta est in ea. Cuius mysterium nullus agnouit, cum sic ab eis afflictus fuisset, & venientes cum lachrymis dicunt abbati. Abbas veni & vide fratrem Marinum, dicit eis. Quid est hoc fratres. Dicunt ei iterum. Veni & vide mirabilia Dei, & quid de te agas. Ille territus perrexit & venit vsque ad corpus, & leuantes pallium vnde cooperta erat vidit quia mulier esset. Et mox cecidit & caput suum percutiebat interra, & vociferabatur dicens. Coniuro te per Dominum nostrum Iesum Christum, ne me condemnas ante conspectum Dei, eo quod affixe-

afflixerim te, quia ignorans feci. Tu domina non dixisti mysteriū tuum, & ego non cognoui in veritate sanctam conuersationem tuam. Si enim cognouissem, te nūquam afflixissem. Et iussit sanctū corpus eius intramonastrium in oratorio reponi. Eadem autē die puella illa cuius filius erat arrepta à dæmonio venit ad monasteriū, & confitebatur crimen quod admiserat, & de quo viro concepisset, & septima die repaulationis eius in Domino ibi intra oratorium liberata est à dæmonio. Audientes autē qui erant in ipso emporio, & vicina monasteria mirabilia quæ facta fuerant, accipientes cruces & cereos cū hymnis, canticis & psalmodia benedictes Deum, venerunt in eodem monasterio, & ingressi oratoriū ubi corpus eius quiescebat benedixerunt Deum, ubi (vsque modo) Deus orationibus sanctæ virginis multa facit mirabilia, ad laudem & gloriam nominis Domini, qui cum æterno patre & spiritu sancto vivit & regnat in seculum seculorum. Amen.

Incipit prologus in vitam sanctæ Euphrosinæ virginis, & primo de interpretatione nominis eius.

Euphrosina dicitur quasi effra & syna. Effra dicitur videns vel fructifera vel fertilis. Syna dicitur mensura, vel manda-

tura vel rubus. Ipsa enim fuit videns in contemplatione, fructifera & fertilis in bonorum operatione, mensurata in temporalium necessitatum perceptione, mandatum scilicet seruans in obedientiæ obseruatione, rubus in castitatis germinatione. Vel dicitur Euphrosina quasi Euphrosia. Euphrosina autē est herba medicinalis & valet cōtra caliginem oculorū. Sic Euphrosina verbis, vita & exemplo docendo illuminat oculos cordis nostrī. Secundum nōmen eius est smaragdus. Smaragdus autem est lapis nobilis & viridis perspicuus, & in frigidis regionibus inuenitur. Viriditas significat Euphrosinæ virginitatem, perspicuitas vitæ animositatem, regio frigida contra libidinis incentiuum, castitatem. Hic lapis flores marcidos ad recentiam pristinam reducit & recentes conseruat. Sic Euphrosina virgōnica marcidos peccatores orationibus suis pristinæ gratiæ restituit, & bonos ac deuotos homines in gratia pristina conseruat.

Finis prologus siue interpretatio nominis eius. Diligenter autem est notandum quod in historia sequenti, quod habetur de Paphuricio laico tandem effecto monacho, patre beatæ Euphrosinæ. Sed supra, 15. distinet. & in historia sancti Onofrii, 84. habetur de Paphuricio anachorita.

Incipit

Incipit vita sanctæ Euphrosinæ.
Fuit vir in Alexandria nobilis. Ne Paphuricius honorabilis omnibus & custodiens mandata Dei. Hic accepit coniugem dignam generis sui & ipsa honestis moribus plena, sed sterilis non pergebat. Vir autem eius nimis fluctuabat eo quod non haberet filium, cui omnes facultates suas relinqueret, vt post obitum suum bene, & congruenter suam substantiam gubernaret. Coniunx vero indigentibus non cessabat ministrare, nocte & die Ecclesijs Dei adhaerens, & obsecrationibus orans & petens à Deo dari sibi filium maxime videns suum virum nimium fluctuantem. Multam etiam pecuniam erogans pauperibus, & orantibus poscebat impleri desiderium suum. Similiter autem & vir eius circuiens quærebat inuenire aliquem hominem dignum Deo, qui posset precibus suis effectum desiderij eius perficere, & ita ambulauit ad quoddam monasterium, quia eiusdem monasterij pater magnus apud Deum esse dicebatur. Illicque ingressus, & multam pecuniam offerens, multam etiam ab abbate fiduciam, & ab vniuersis fratribus consecutus est. Post multum vero temporis, indicauit abbati causam desiderij sui, compatiens illi postulauit à Domino dari illi fructum ventris

& amborum orationes exaudiēs Deus largitus est illi filiam vnā. Videns autem Paphuricius abbatem conuersationem, nunquam à monasterio recedebat vnde coniugem suam introduxit vt benediceretur ab abbate & à fratribus. Tollentes autem infantulam lacte, & facta annorum septem baptizata est, imposueruntque illi nomen Euphrosina. Gaudebant autem super illam parentes eius, quia erat accepta Deo, & psichra facie. Facta igitur annorum duodecim mater eius migravit ex hoc seculo. Remansit autem pater eius erudiens eam literis & lectionibus, cæteraque huius mundi sapientia. Puella vero tantam accipiebat disciplinam, vt miraretur pater illius prudentiam. Opinō autē eius peragravit totam ciuitatem, seu de sapientia eius & doctrina, & quia nimis pulchra erat & composita vultu & animo. Multis autem decertantibus cum patre eius de ea, ad finem peruenire non poterant, sed ipse pater tantum dixit, Domini voluntas fiat. Vnus autem exuperans omnes in honore & diuitijs, accessit patrem eius & postulauit ab eodari filiam eius filio suo in matrimonium. Et concedens frater conuictus desponsauit eam illi. Post non multum vero temporis accipiens eam Paphuricius dum ille esset annorum

decem & octo abijt in monasterium cum ea in quo consueuerat venire. Multamque iterum pecuniam largitus est, ad necessaria fratrum dixitque abbati. Fructum orationum tuarum adduxi tibi, vt ores pro ea, quia iam ad nuptias eam tradere volo. Iussit autem abbas introduci eam in xenodochium monasterij, & locutus est cum ea, benedicensque exhortatus est eam de castitate & patientia timoris Dei. Faciens autem ibi tres dies aurem quotidie ponebat ad psalmos, & videns singulorum conuersationem, & spirituale propositum mirabatur eorum vitam dicens. Beati sunt viri isti, qui & in hoc seculo similes sunt angelis & post hoc vitam æternam consequuntur. Et cepit cor eius sollicitans esse, & zelo timoris Dei. Post tres autem dies, dixit Paphuncius ad abbatem. Veni pater vt salutes ancilla tua, & ora pro ea, quia ambulare volumus in ciuitatem. Cumque venisset abbas proiecit se ad pedes eius dicens. Obsecro pater ora pro me, vt lucretur Deo animam meam. Extenditque manum & benedixit eam dicens. Deus qui cognoscit hominem in tequam nascatur, turpius ancillæ eam habere dignare, vt mereatur portionem & consortium in regno celorum. Et commendantes se se in ciuitatem. Pater vero illius, si aliquant

do inueniebat monachum aliquem adducebat in domum suam petens vt oraret pro ea. Vna autem die anniuersaria qua ordinatus est abbas vnum ex fratribus misit ad Paphuncium, vt inuitaret eum ad solennitatem abbatis. Qui abiens in domum eius requisit eum. Pueri autem dixerunt. Processit. Audiens autem Euphrosina & aduocans illum fratrem, cepit interrogare eum. Dic mihi frater pro charitate. Quanti fratres estis in monasterio? At ille frater dixit. Trecenti quinquaginta duo. Dixit ei puella. Qui voluerit illuc venire ad conuersationem vestram sanctam suscipiet ne illum abbas vester? Respondit ei. Etiam cum gaudio magno suscipit illum, maxime propter vocem Domini, qua dixit. Qui venit ad me non eijciat eum foras. Dixit ei Euphrosina. Omnes ne in vna Ecclesia psallitis, & equaliter ieiunatis? Dixit ei monachus ille. Communiter quidem psallimus vnusquisque vero ieiunat, quomodo vult, aut quantum valet, vt non fiat conuersatio contumax voluntatis, sed proprii arbitrij spontanea voluntate. Omne ergo perscrutans monachorum conuersationem, dixit ad monachum. Volebam abire & peruenire ad huius inenarrabilis vite enormitatem, sed timeo inobediens esse patri meo, quia procvanata & caduca huius seculi substantia

tia cupit me tradere viro. Dixit ei monachus. Soror non permittas, vt polluat homo corpus tuum, & vt tradas talem pulchritudinem pati opprobrium, sed desponsa te Christo, qui tibi potest pro omnibus istis transeuntibus dare regna celorum & cum angelis consortium. Occulte autem exiens vade in monasterium mutato habitu seculari, indutaque veste monachica, vt possis euadere. Quæ cum audisset, placuit ei & dixit. Et quis me habet tondere? Nolebat enim a laico tondi quia non feruat fidem. Dixit ei monachus. Ecce pater tuus veniet mecum ad monasterium, & faciet tibi tres dies aut quatuor. Tu autem adduc vnum de monachis & quomodo voles occurret tibi cum gaudio magno, hæc & his similia illo dicente ad Euphrosinam venit Paphuncius, & videns monachum interrogavit eum dicens. Quid ad nos fastidium sumpsisti Domine. Et dixit ad eum. Anniuersarius dies est monasterij, misitque abbas vt venias & accipias benedictionem. Gavisus autem Paphuncius pater Euphrosinæ, & ingressus cum monacho in nauiculam, & abierunt in monasterium. Cum autem ibi esset, misit Euphrosina vnum fidelissimum seruum dicens. Vade in monasterium Theodosij, ingressusque Ecclesiam monachum que

ibi inueneris, adduc tecum. Misericordia autem Dei, ecce monachus veniebat de monasterio, vendens quæ secum habebat, & videns eum puer rogauit, vt veniret ad Euphrosinam. Qui cum venisset, videns eum puella, salutauit eum dicens. Ora pro me pater & orans benedixit eam, & sedit. Dixit autem ei Euphrosina. Domine mi, ego habeo patrem Christianum & seruum Dei diuitiarum possessorem substantiosum nimis, habuitque uxorem ex qua me genuit, quæ transiit de hac vita, vult autem pater meus pro omnibus rebus suis tradere me seculo huic iniquo, & ego nolo inquinari in eo, & quid faciam penitus ignoro. Totam enim noctem sine somno pertransiui, postulans Deum, vt ostenderet misericordiam meæ misericordiam suam. Et mano facto, placuit mihi mittere in Ecclesiam & adducere vnum ex fratribus vt ab ipso audire verbum Dei, & quid facere debeam. Postulo autem pater pro mercede animæ tuæ sciens quia a Deo missus es, doce me quæ Dei sunt. Dixit ei senex ille. Domine dicit, si quis non abrenunciaverit

cultates enim patris tui multos inuenient heredes. Ecce tapecia, & Ierochomia, xenodochia, monasteria, vidua, pupilli, infirmi, captiui, si voluerit & placuerit patri tuo his relinquat, tu autem sola ne perdas animam tuam, dixit ei puella. Confido in Deum & in orationibus tuis quia ad laborandum habeo pro anima mea Deo auxiliante. Dixit ei senex. Talia desideria a firmitate non declinantur, scit enim tempus poenitentiam agere. Dicit ei Euphrosina. Et ideo te fatigavi, ut impleas desiderium meum, & facta oratione benedicas me, & abscindas comam capitis mei. Et surgens senex facta oratione, abscidit comam capitis eius, & induit eam tunica scematis & orans pro ea dixit, Deus qui liberavit omnes sanctos suos, ipse te custodiat ab omni malo. Et haec dicens senex discessit ab ea, gaudens & glorificans Deum. Euphrosina autem cogitans in semetipsa dicit. Si ambulauero in monasterio puellarum, pater meus requirens inueniet me, & violenter trahet me inde propter sponsum meum. Proinde pergam ad monasterium virorum, ubi nullus suspicetur me esse. Et haec dicens, proiecit vestem muliebrem. Et induit virilem. Et sero exiit de domo sua accipiens secum quingentos solidos, & abscondit se in quodam loco per totam

noctem. Mane autem facto venit pater eius in ciuitatem, volente autem Deo statim in Ecclesiam ambulauit. Euphrosina igitur peruenit ad monasterium illud, ubi pater eius notissimus erat, & nunciavit abbati per ostiarium dicens. Eunuchus quidam de palatio veniens ante ostium stat, cupiens loqui tecum. Egressus autem abbas proiecit se in terram & facta oratione sederunt, dicit ei senex. Quid est quod venisti fili? dicit ei Euphrosina. Ego quidem de palatio fui Eunuchus, & desiderium habui semper conuersationem agere monachorum, & ciuitas nostra non valde hoc habet studium conuersationis, notum autem factum est mihi de bona vestra conuersatione, & cupio habitare uobiscum, si placuerit vobis. Habeo enim possessiones multas, & si dederit mihi Deus requiem, adducam eas huc, dicit ei senex. Bene venisti fili, ecce monasterium, si tibi placet habitare nobiscum, dicit ei abbas. Quod est nomen tuum. Dicit ei, Smaragdus. Dicit ei senex. Iuuenis es non potes solus sedere, opus est tibi habere magistrum, ut doceat te regulam & conuersationem monachorum. Dicit abbas. Sicuti iubes Domine mi pater, sic faciam, & protulit quingentos solidos deditque in manu abbatis dicens. Accipe pater interim istos

si vide-

si videro quia possum sufferre hic veniant & illa reliqua. Vocauit autem abbas unum fratrem Agapitum nomine, virum sanctum & compassibilem, & tradidit in manu eius Smaragdum & dicit ei. Ecce modo hic erit filius tuus & discipulus, talem eum congnauit, ut exuperaret magistrum, & flexis genibus facta oratione congnauit eum, & respondentes omnes dixerunt. Amen. Suscepit eum Agapitus in cellam suam & quia habebat vultum decorum Smaragdus, dum veniebat in Ecclesiam ad deprecandum Dominum multos illorum diabolus excitabat aduersus decorem vultus eius per malas cogitationes, ita ut omnes molesti essent abbati, qui talem pulchritudinem duxisset in monasterium. Haec audiens abbas, vocauit Smaragdum, & dicit ei. Fili pulchra est facies tua, timeo ne sit ruina infirmis fratribus, placet nobis, ut sedeas solus in cella tua, & ibi conuenit tibi manducare, & psallere & non inde te egressuram alicubi, & praecipit Agapito, ut praepararet cellam solitariam, ut in ea solus degeret Smaragdus. Fecit autem Agapitus omnia quae a patre monasterii fuerant impetrata, & introduxit Smaragdum in cellam solitariam, & erat ibi orationibus vacans ieiunijs, & vigilijs nocte ac die operam dabat ser-

uiens Domino in simplicitate cordis ita ut miraretur praedictus frater, qui eum susceperat, & omnibus fratribus retulit eius constantiam, & omnes collaudabant. Deum qui in infirma etate talia operabatur. ¶ Paphuncius autem pater eius cum reuersus fuisset de monasterio ad domum propriam festiuans ingressus est cubiculum, in quo filia eius manere solita erat. Et non inuenta tristis tremensque effectus, cepit exquirere anxius seruos, & ancillas, quid de Euphrosina filia eius actum esset. Pueris autem dicentibus quia nocte vidimus eam mane autem facto non comparuit, putauimus enim quod pater illius qui eam desponsauit venisset & tulisset eam. Misit igitur seruos suos ad domum illius & non inuenerunt eam. Audiens autem sponsus & pater contristati sunt valde. Et venientes ad Paphuncium inuenerunt illum vehementer afflictum iacentem in terra, & dixerunt ei, forsitan aliquis seduxit eam, & fugit cum illo. Statim quieserunt cum equis per totam Alexandriam & Aegyptum missi sunt. Erant autem ibi & naues, intrantesque in eas requirebant per viam & scrutantes monasteria puellarum, fremum, speluncas, per domosque amicorum & vicinorum, nusquam reperta lugebant eam quasi mortuam. Socer virum spon-

fus sponfam flebat, pater lugebat filiam dicens. Heu heu filia dulcissima, heu me lumen oculorum meorum consolatio vitæ meæ. Quis meam inuasit facultatem. Quis meam possessionem sparsit? Quis meâ venam exiccavit. Quis lucernam meam extinxit? Quis meam spem fraudavit? Quis pulchritudinem filiae meæ violavit. Quis putas lupus agnam meam dissipavit? Qualis locus talem vul tum tegit? Qual pelagus captivâ ducit illam imperialem faciè? Illa generositatis constitutio, illa male habentiû consolatrix, illa laborantiû requies gementium portus erat. Terra ne celes sanguinè meû donec videam quid Euphrosinæ filiae meæ contigerit, hæc & his similia Paphuncio persequente eleuauerunt omnes qui aderant vocem & flebant, ita vt omnis ciuitas lamentaretur eam. Non suffere autem Paphuncius, nec inueniens consolationem, perrexit ad memoratum senem de quo supra diximus, & proci dit ad pedes eius dicens. Peto ne cesses orare, vt inueniatur labor orationum tuarum. Nescio enim quid acciderit Euphrosinæ filiae meæ. Audiens autem venerabilis pater contristatus est valde, & iussit adesse omnes fratres, & dixit eis. Ostendite charitatem fratres, & postulate à Domino, vt dignetur nobis ostendere, quid factum sit de

filia amici nostri Paphuncij. Et ieiunantibus omnibus & orantibus in tota hebdomada, nihil eis reuelatum est de Euphrosina, sicut solebat quando aliunde rogabant Dominum. Oratio enim Euphrosinæ erat ad Dominum die noctuque, ne manifestâ eam faceret in vita sua. Cum autem nec seni, nec alicui fratrum reuelatum esset, cepit abbas consolari eum dicens. Fili noli deficere à disciplina Domini, quia quem diligit Deus corripit, & hoc scias, quia sine voluntate Domini, nec vnus passerum cadet in terram, quanto magis filiae tuæ absque illius nutu nihil prouenit. Scio enim quia bonam partem elegit sibi, propterea nobis nihil de ea reuelatum est. Si enim (quod absit) in malis operibus incidisset, nunquam despexisset Deus tantorum fratrum laborem. Habeo fiduciam in Domino quia in hac vita ostendet tibi Dominus eam. Audiens hoc Paphuncius, recepit consolationem, & osculatus senem, & omnes fratres remeauit ad sua, gratias agens Deo & orans quotidie bonis operibus & eleemosynis intentus erat. Post aliquantos vero dies, visitabat monasterium, commendans se orationibus fratrum. Vna autem die veniens ad abbatem, projecit se ad pedes eius dicens. Ora pro me pater non possum ferre dolorem de filia mea, sed

sed magis ac magis renouatur ac crescit vulnus de die in diem, & tribulatur anima mea. Videns autem eum senex nimium afflictû dicit ei. Vis colloquium habere cum vno fratre spiritali, qui venit de palatio Theodosij? ignorans, quod ipsa esset Euphrosina filia eius, Paphuncius dixit. Volo & vocauit Abbas Agapitum dixitque ei, Tolle Paphuncium & introduce eum in cellam Smaragdij, & introduce eum in cellam eius, nihil ei antea innotescens. Cum autem subito vidisset patrem suum, & cognoscens eum tota lachrymis repleta est. Paphuncius autem sperabat compunctum esse fratrem illum, non enim cognouit eam: quia species vultus eius emarcuit, præ nimia abstinentia vigilijs & lachrymis. Cuculla autem operunt faciem suam, ne aliquo modo agnosceret eam: facta autem oratione sederunt. Cœpit autem ei loqui de futura regni beatitudine, & gloria sempiterna: quomodo per eleemosynam & castam vitam bonamque conuersationem, & per humilitatem & charitatem ad eam quis posset pertingere; & de contemptu seculi, nec plus diligendum esse filium quàm Deum, nec patrem suum per eum, qui habet potestatem. Apostolicam quoque scripturam interpretans quomodo tribulatio patienti operatur: patientia au-

tem probationem. Videns autem patrem suum in graui mœrore depresso, compatiebatur ei. Sed timens ne agnosceretur, & impedimentum ei faceret: volens autem eum consolari dixit ei, crede mihi: quia non despicit te Deus, & si in perditionem isset filia tua manifestaret eam tibi Deus, vt nec illa à Diabolo retenta inferret tibi, & sibi luctum perpetuû. Sed crede in Deum: quia bonum consilium elegit, sicut dixi secundum vocem Euangelij; qua dicitur: Qui diligit patrem & matrem super me, non est me dignus; & si quis non abrenuntiauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Potens est Deus; & in hoc seculo manifestare eam tibi. Sine etiam sine, quid temetipsum contristando perdis? Age gratias Deo nihil desperans: nam & Agapitus magister meus multotiens nimis tristis dicebat mihi. Quia venit quidam homo nomine Paphuncius operibus bonis intentus, qui filiam suam tanquam mortuam liget; nesciens quid ei acciderit, & nimia lamentatione affligitur, & maxime quia vnica erat illi, & cum lachrymis proiecit se ad pedes Abbatis: vt per eius orationes & omnium fratrum posset inuenire eam. Et compatiens dicebat mihi. Quomodo & omnes fratres, ita & tu roga pro eo Deum. Et ego quasi indignus

& conficiens malorum sepius deprecabar Dominum ut dignetur tibi sufferentiam tribuere longanimitatem, & quomodo expedit adimpleat tam de te quam de filia tua. Pro hoc & frequenter videre te volui & colloqui tecum, ut aliquam consolationem per me humilem forsitan inuenires: ut autem non cognosceretur per multa colloquia dicit ad Paphuncium. Vade domine mi. Dum recedere vellet Paphuncius anima illius compatiebatur illi. Facies autem eius paliebat & replebatur lachrymis: prae nimio autem ieiunio & diutina inedia sanguinem Euphrosina vomebat. Multum enim confortatus Paphuncius in admonitione eius discessit ab ea, & veniens ad Abbatem dixit: edificata est anima mea ab isto fratre: & ita sum laetus effectus in gratia Dei & consolatione eius tanquam si inuenissem filiam meam. Commendansque se orationibus Abbatibus & omnium fratrum reuersus est in domum suam magnificans Deum. Completis autem Smaragdus intra cellam suam triginta octo annis incidit in infirmitatem qua mortuus est. Quadam vero die secundum consuetudinem venit Paphuncius ad visitandum monasterium. Et post orationem, & salutationem fratrum dixit se. Si in vos pater permitte me Smaragdu[m] videre, quia

valde desiderat eum anima mea. Vocatoque Agapito praecipit ei de Paphuncio ad visitandum Smaragdu[m]. Introies autem Paphuncius ubi aeger iacebat coepit deosculari eum cum lachrymis dicens. Heu me, ubi sunt promissiones tuae, ubi verba dulcia quibus mihi filiam meam videndam oculis meis promittebas? Ecce non salum illam non videbo: sed & tu per quem consolationem non modicam habebam relinquis nos. Heu me, quis n[on] consolabitur senectutem meam? Ad quem ibo? Quis mihi erit adiutor? duplex malum modo lugeo. Triginta & octo anni sunt, quod perdidisti filiam meam nihil mihi actum est: sed & die noctuque orabam pro ea, & similibus illius detinet me incomparabilis dolor. Quid sperem amodo? Vbi consolationem meam inuenio? Iam descendo lugens in inferno. Vidēs autem Smaragdu[m] eum vehementer plorantem & nullam consolationem recipientem ait ad eum. Quid turbaris & te ipsum interficis? Nunquid inuvalida est manus Domini, aut Deo quicquam est difficile. Iam pone finem tristitiae tuae & recordare quomodo Patriarchae Iacob manifestauerit Deus Ioseph quem quasi mortuum lugebat. Sed obsecro te ne per tres dies me deseras uisitandum. Quas. Hesitans autem Paphuncius intra se metipsum dixit. Forsitan Deus

Deus reuelabit ei aliquid de me. Tertio autem die dicit ad Smaragdu[m]. Expectaui sicut rogasti me domine meus frater & non discessisti alicubi per tres continuos dies. Cognoscēs autē Smaragdus (qui & Euphrosina) quia instabat dies dormitionis eius; vocauit Paphuncium & dixit ad eum: Quia Deus omnipotens bene disposuit miseriam meam & impleuit desiderium meum usque in finem viriliter certando perduxit, non mea virtute sed eius adiutorio qui me custodiuit ab insidijs inimici, peracto cursu superest mihi corona iustitiae: nolo te sollicitum relinquere pro filia tua Euphrosina: Ego sum illa misera, & tu es pater meus. Paphuncius. Ecce iam vidisti me, & satisfactum est tibi. Sed nemo hoc sciat & non permittas ab alio corpus meum nudari & lauari: sed per te ipsum hoc facies. Et quia promisi Abbati habere me possessiones multas, & si potuissem sustinere & perdurare in loco isto adducere eas huc, impleo ergo pater quod promisi. Et scio quod venerabilis est locus iste: & ora pro me, & haec dicens tradidit spiritum. Dum audisset Paphuncius pater eius talia verba & vidisset, quod obdormiuit, commota sunt omnia viscera eius ceciditque in terram, & factus est velut mortuus. Accurrens autem Agapitus vidit quia defunctus esset Smaragdus;

& in Paphuncium iacentem in terra semiuivum iactauit aquam in faciem eius. Et leuauit eum dicens. Quid habes domine mi Paphunci. Ait autem Paphuncius. Dimittite me ut hic moriar. Vidi enim mirabilia hodie. Surgens autem irruit in faciem eius multitudinem lachrymarum effundens, clamauitque dicens, Heu me dulcissima filia quare antea non manifestasti mihi: ut & ego morerer tecum spontanea voluntate. Vix mihi quomodo latuisti, quomodo transisti insidias aduersariorum & nequities spirituales vitae huius & introisti vitam aeternam. Haec Agapitus audiens, & cognoscens tam admirabilem causam, stupefactus est, & currens nuntiauit omnia Abbati. Veniens autem Abbas cecidit super eam, & eiulans dicebat Euphrosina sponsa Christi & filia sanctorum ne obliuiscaris seruorum tuorum & huius monasterij: sed ora pro nobis ad Deum nostrum Iesum Christum, ut faciat viriliter certando venire ad portum salutis & portionem secum habere, & cum omnibus sanctis suis. Et iussit Abbas, ut congregarentur omnes fratres, & cum honore debito sanctum corpus illius sepulturam daretur. Dum autem congregati adessent, & vidissent tam stupendum miraculum glorificabant Deum, qui etiam in foemineo sexu & fragili tantam

rabilia operatur. Quidam autem frater unum habens oculum osculatus est vultum eius cum lacrymis: statimque ut eam tetigit, oculus eius ei restitutus est. Et videntes omnes fratres qui aderant benedixerunt Deum gratias agentes ei cuius sunt omnia bona quæ sunt. Multumque confortati & ædificati, sepelierunt eam cum maxima deuotione in sepulchro patrum. Pater vero eius omnia quæ habuit in Ecclesiis & monasteria offerens conuersatus est in eodem monasterio, plurimam partem substantiæ suæ ibidem offerens in eodem stratu dormiens, & in eadem cella demoratus est, in qua & filia sua Euphrosina. Vixit autem Paphuncius pater sanctæ Euphrosinæ, in sancto proposito annos decem, & migravit ad dominum, & iuxta filiam suam sepultus est, glorificante Deum Abbate, cum omni congregatione sua. Dies autem migrationis eorum ad dominum, celebratur in eodem monasterio vsque in præsentem diem glorificantes Deum patrem & filium cum sancto spiritu. Amen.

Incipit vita sancti Frontonij Abbatis.

Quoniam sæpè desideratis audire quæ sancta sunt, & ego placidè disposui operari, iam non in pellibus caprarum neque earundem pilis:

sed auro & argento gemmisque pretiosis decreui construere templum Dei: ut & nos tanquam lapides viui ædificemur in domum spiritualem, ex operibus mediourum proficientes in Christo Iesu Domino nostro, quid nunc apud Nytriam gestum sit referam, & non præteribo veritatem illo modo, quoniam satis ædificat monachos præsens opusculum.

Igitur Frontonius verus Dei seruus studio Dei timoris de die in diem proficiens, publicam communemque vitam perhorrens, viam desiderans solitudinis, convocatis ad se fratribus dixit (erant enim cum eo viri circiter septuaginta). En quid nobis & mundo damnabili, cuius operibus renūtiare omnimodo condecet, ut cælestem consequamur salutem? Quapropter pergamus ad Eremum nihil nobiscum ferentes, ad acquirendam cælestem gloriam, & superiorem inuestigemus ex virtutibus disciplinam. His dictis vniversi consentire, deferentesque ad Eremum secum parua holerum semina, & hisacutas paruosque sarculos (vnde humum foderet) profecti sunt. Venerunt ergo ad Eremum, rursumque Frontonius ait. Dñs in Evangelio dixit. Nolite cogitare quid manducetis aut quid bibatis, aut quo operiamini. Hæc enim omnia gentes mundi quærunt. Quærite primum regnum Dei & adhibita

eius,

eius, & hæc omnia adicientur vobis. Teneamus promissum & inueniemus in nobis opus Domini conseruatum. Omnes ergo habitabant in Eremo in opere Domini iugiter laborantes, & in agone spiritali proficientes. Adiuuabat enim seruos suos dominus. Ipse autem Frontonius non pro se tantum, sed pro cunctis orabat, sciens scriptum esse, non quærrens quod mihi vtile sit: sed quod multis, ut salui fiant. Cumque in eadem Eremo longo tempore morarentur tentare eos aduersarius Christianorum cœpit, quod debuissent in seculo demorari, quia anachoritarum vita durissima est, & nemo eam potest sufferre, murmuraueruntque in cordibus suis dicentes. Quid est quod vult pater noster Frontonius, ut habitemus in Eremo? Nunquid illi qui in vrbibus & in castellis habitant Deum videre non possunt & qui in Eremo habitant cælos vident? Nonne eos boni actus commendant? Quis nam poterit cibo viuere angelorum? Ecce morimur fame defectus vigiliarum non capit labor: sed acriora franguntur ieiunia, fiunt debilia genua, ut vnusquisque nostrum non possit stare. Audiens quoque Frontonius eorum murmurationem antequam ad eum conuenirent dicentes aliquid, ipse præueniens eos ait. Quousque irritatis Deum

murmurantes in cordibus vestris & dicentes. Nūquid qui Eremum inhabitant hi tantum sunt Dei serui, & quis ex cibo poterit viuere angelorum. Conueniamus ad Abbatem & loquamur ad eum, ut habitemus in ciuitate: quia si qui nos illic viderint opportunas nobis iuxta Dei votum dirigent escas, prout cuique Dominus dederit facere? Illud autem scitote, quia non necabit Dominus fame animam iustam. Ecce oculi Domini super timentes eum, ut alat eos in fame, & illud non memoramini scriptum, quod ait Apostolus, in fame & siti: sed in Eremo nunquam defuerunt radices herbarum nec mansistis aliquando ieiuni? Recordemini, quia antea locutus sum vobis. Nolite cogitare quid manducetis aut quid bibatis aut quo operiamini: hæc enim omnia gentes mundi quærunt. Nouit Dominus cibum dare timentibus se. Quærite primum regnum Dei & iustitiam eius & hæc omnia adicientur vobis. Si enim Deus volatilia pascat & coruos non deserit, quomodo nos derelinquere poterit ipsum iugiter in mente habentes, eumque assidue orantes. Certè si fame defecerimus in Eremo, nos Dominum accusemus & improperemus ei cum ad ipsum uenerimus dicentes. Credidimus Evangelio tuo, ubi dixisti quod vnucersos in te credentes, cæli pabulo pa-

lo pacis, fecimus cuncta que precepisti, sperauimus in te & tu nos despectisti. Sed quia ibi nos probasti, hic magis ut probes veritatem redde quod promisti. Nolite ergo murmurare aduersum Deum, ne murmurantes sicut patres nostri in hoc deserto a serpētibz pereatis. Quod si expectaueritis dominum, quando uoluerit dabit bona timentibus se. Quo dicto, siluerunt omnes paululum a murmuratione sua, erant enim in mœre positī. Ego igitur proposui vniuersa breuitate exequi, & cuncta sermone rustico comprehendere, quæ cunque sui profecti tituli phas est, & per huius libelli sententiās ac syllogismos, dulci eloquijs currere prout potest vnusquisq; lector audire. Redeamus ad ordinem cœpti opusculi ut non cura videamur asserere. Venit itaque angelus missus a Domino ad quendam diuitem nocte, & dixit illi. Tu epularis in diuitijs splendide, & serui mei in Eremo indigent pane. Surge ergo diluculo, & mitte seruis meis escas, ex omnibus quæ tibi dedi: quia procuratorem te posui gregis mei, qui te celo lactante iugiter paui, nec vnquam dimisi. Ita ergo placuit mihi ex eleemosyna tua degere pauperes meos qui in deserto spiritualiter viuunt & se mihi suo domino crediderunt, & idcirco fac sermonem quem mo-

do missus a domino loquor ad te. Quod nisi feceris, dissipasti fœdus pacificum domini Dei tui. At ille tanto errore conuentus, ex illo somno expergilcitur, consurgensque mane, aduocatis necessarijs amicis seruisq; suis fidelibus locutus est ad eos dicens, Iacenti mihi nocte in lecto, quippiam foris ceperā, & ecce subito nuntius mihi assillit dicens, En tu epularis in diuitijs tuis splendide, serui vero mei in deserto indigent panibus. Surge ergo diluculo, & mitte seruis meis escas ex omnibus quæ dedi tibi, quia procuratorem te posui gregis mei. Ecce mittere quæro, sed vbi morētur serui Dei ignoro. Cupio præceptum implere admonitus, sed quis mihi ad quem dirigam locū ostendet, Angelus præcepit & Deus qui seniores estis, ostendite locum. Et nemo valuit illi indicare locū: quia in abdito montis manebāt, & nemo vbi morarentur, agnouerat. Igitur altera nocte diriore comminatione conuentus, plagis confossus diues ille corripitur & vtgetur vt seruis Dei dirigeret escas. Iterum diluculo cōsurgens a prioribus amicis querebat consilium, vt sibi dicerent aut certe ab alijs inquirerent, vbi serui Dei morarentur. Aiebat ista cum magno fletu plagas ostendens, quibus de manu angeli fuerat nocte correptus. Sed cum nemo posset lo-

cum

eum habitationis ostendere, vnus præ cæteris qui maioris erat consilij respondit & ait. Si volueris accipere consilium meum charissime, forsitan erit tibi hoc salubre. Sunt tibi cameli septuaginta onera eos ex omnibus bonis quibus intelligis Dei famulos posse vesci, & dirige camelos per viam nemine ducete, & si ex Deo hoc factum est imperium animalia tua salua regredientur ad te: si vero tibi a diabolo iactura imminet, libenter tolera flagella temporis, quæ acriori forte cæde corripiaris. Quod si hoc tibi consilium displicet quære alium, qui dare poterit melius responsum. Hæc dicens conticuit: sed ipsi diuiti, & qui cum eo erant huiusmodi consiliū bene placuit. Onerauit ergo sexaginta quinque camelos ex his quæ Dei serui comedere possent, quinque vero camelorum cibaria facta imposuit escam cunctorum animalium in maximo dolore dicens. Si quis inuenerit eos & eorum exposuerit onera visis cibarijs miserebitur eis, & dabit eis manducare. Et cum ingenti fletu vno ordine innectens chordas, direxit eos per viam cōmendans Domino, vt si ex Deo esset imperium remearent celeriter cū salute. Nullus vero ductor cum animalibus abiit. Et quando egressi sunt ianuam dimisit serui eius primum camelum cuius duca-

lem tenebat, quem cæteri sequebantur, & abierunt per viam iuxta præcinctorium montis, euntes soli. Sed nescio an soli cameli pergere potuerant, qui Domini nuntio præeunte, viam directam, vt intellectum est, postea abierunt, & quarto die confecto itinere hora nona agentibus opus Dei fratribz, sicut quidam postea retulit nobis, ecce primum exebant ante fores camelus: sed campanæ sonitum audire non potuit perstrepsens nos hymnorū. Abbas tamen ipse, quoniam prope ostium erat prior vidit & gauisus est, valde angustus enim erat introitus monasterij, & solus Abbas fores suo statu claudebat, cæteris intropositis fratribz tacuit nihil respondens, donec hymni complerentur. Tunc completo hymnorum ordine aduocatis fratribz peite improperans ait. Vbi sunt murmurationes vestræ? Ecce Dominus imperio forti nobis escas ex alto misit cui voluit viro prudenti imperans, adducit nobis camelos onustos. Venite deponamus onera vt possint refici animalia lassā. Tūc omnes mira gratulatione læti communiter gratiarum actionem Deo reddiderunt, & gaudentes deponebant onera camelorum, supra quinque vero camelos referatis sarcinis cibaria repererunt. Abluentes igitur animalium pedes de stratu eorum fecerunt præ-

præsepia & apposuerunt eis escas quas sibi ipsi portauerunt, nec non ipsi etiam discurrebant per omnes montes, anfractus notas inquirere herbas, ut laborantia animalia escis pluribus reficerentur. Mane autem facto Abbas consilium utile eligens & auaritiam omnino spernens medietatem sumpsit escarum: aliam vero partem diuidens super camelos omnes ne alij viderentur portare & fieret alijs iniuria omnibus medium imposuit onus, velut eulogia reuocans domino rerum, ut auaritiæ legem scindere, & medietatem oblationis proprio Domino camelorum consolans eum de animalium tantorum periculo, simulque Dominum deprecans, ne accideret innocenti viro tanta iactura. Octaua autem die cum essent omnes in vnum collecti ieiuni, vnus qui leues ac tynulas aureas habebat per flamina ventorum campanularum rapiens sonitum paululum reticuit & cum bene tandem sonantes comprehenderet ait. Puto ex altitudine montium campanarum sonantis motus auditur. Tunc omnes egressi senserunt camelorum aduentus, gratulatio mirabilis accedit; lætitia facunda fit de consolatione viri: nam qui defuncta animalia aut perditam iam legebat gaudens de perceptis animalibus lætatur. Venerunt omnes illeque non tristes vultu nec maciem ne-

cessitatis habentes. Suscepit ergo camelos suos homo ille cum magna gratiarum actione, & visis oneribus multo amplius recreatus exultat. Tunc & ille amicos & pauperes plures ad prandium nobile vocat, eademque eulogias indigentibus distribuit quas acceperat: sed & amicis qui aderant ex eis largitus est, & ipse quoque benedictionem sanctæ iucunditatis accipiens, gaudebat in Domino. Ex illo igitur tempore vsque ad mortem Frontonij, sic diues ipso notato tempore quando primum miserat escas necessarias ipsis dirigebat, & alijs sic diuitibus dominus imperabat, ut ex omnibus dapibus irrigati nihil Dei serui cum sancto Frontonio minus haberent. Vigilabant in operibus Dei filij cum patre, & spiritualibus eos ad implens dapibus, admonebat quotidie sermone cælesti, exultans lætatur in domino, qui sibi talem dederat intellectum, ut auium solitudinis loca dignè quæ sisset, legendumque hoc tradidit multorum ad ædificationem monachorum. Ille ergo magis erit melior in conspectu Dei, non quicumque legerit: sed qui credendo Domini seruis sic fecerit. Mercedem autem à Christo Iesu Domino nostro recipiet, qui eleemosynam pauperibus erogauerit, & seruos Dei rectos corde intuitus fuerit in gloria Domini nostri Iesu Christi, cui

sti, cui est honor & gloria in secula seculorum amen. Hæc tempore Antonij Imperatoris gesta sunt; tertio decimo anno imperij eius.

Incipit vita sancti Simeonis Eremitæ, qui in columna stetit.

Sanctus Simeon ex vtero matris suæ electus est à Domino, & meditabatur placere illi, erat autem isti filius Susonion nomine, & nutriebatur à parentibus suis. Qui cum factus fuisset annorum tredecim, pascebat oues patris sui, & videns Ecclesiam, relictis pecoribus ingressus est, audiuitque Apostolum ibi legi, interrogansque vnum seniore ait, Domine quid est istud quod legitur? senex respondit ei, pro substantia animæ: ut discat homo timere Deum ex toto corde, & ex tota mente sua, dixit beatus Simon. Quid est timere Deum. Dicit ei senior. Quare me flagitas fili? Et ille quasi Deum inquit interrogo te. Ita enim quæ à te audio discere volo: quia ignarus sum & stultus. Respondit ei senior. Fili si quis ieiunauerit iugiter & obseruationes fecerit per momenta, & humiliauerit seipsum omni homini, & non dilexerit aurum neque parentes, neque vestimenta, neque possessiones, & honorat patrem & matrem, & sacerdotes Dei prosequitur, hic hæreditabit regnum æternum, & qui è contrario

istam non custodit, hic hæreditabit tenebras exteriores, quas parauit Deus diabolo & angelis eius. Ista omnia fili in monasterio exaggerantur. Audiens hæc beatus Simeon cecidit ad pedes eius dicens. Tu es pater meus & mater mea, & doctor operum bonorum & dux ad regna cælorum. Tu enim acquisisti animam meam, quæ iam mergebatur in perditionem, Dominus reddat tibi vicissitudinē pro anima mea, ista sunt enim quæ ædificauit: ego autem iam nunc vadam sicut docuisti in monasterium ubi Deus voluerit, & fiat voluntas eius in me, dixit illi senior, fili prius quæ ingrediaris monasterium, audi quæ dico. Tribulationem habiturus es, necesse est enim te seruire & vigilare in nuditate, & indefinenter subire mala, & iterum confortandus es, vas pretiosum Deo, & statim exiens beatus Simeon de Ecclesia, ibat in monasterium sancti Timothei magnifici viri, & procidens ante fores monasterij iacebat per dies quinque; non manducans neque bibens, & die quinta egrediens Abbas Timotheus, interrogauit eum dicens. Unde es fili? aut quos parentes habes, qui sic afflictus es? aut quod est nomen tuum, ne forte aliquid mali gesseris, aut forsitan seruus sis & dominum tuum fugis. Tunc beatus Simeon cum lachrymis dixit. Nequaquam Domine, sed opto ut sim seruus

Dei si ipse voluerit: quia volo saluare animam meam perditam. Iube ergo me introire in monasterium & omnibus deseruire, noli me foris diutius dimittere. Tunc apprehensa manu eius introduxit eum Abbas in monasterium, dicens fratribus. Filioli mei ecce trado vobis istum fratrem, docete eum canones monasterij: stetit autem in monasterio quasi menses quatuor seruiens omnibus sine querela, in quibus psalterium ex integro memorie commendauit, quotidie percipiens cibum diuinum. Cibum vero quem simul cum fratribus accipiebat tacite pauperibus erogabat, non sollicitus de crastino: fratres ergo ad vesperam: ille vero septimo die cibum sumebat. Vna autem dierum egressus ad puteum aquam haurire, sumpsit funem de situla: vnde fratres aquam hauriebant, & inuoluit eum toto corpore suo nudo à renibus vsque ad collum, & ingressus dixit fratribus. Exiui haurire aquam & non inueni funem in situla, & illi dixerunt. Tace frater ne forte agnoscat Abbas quousque tempus prætereat. Putrefactum est autem corpus eius de obligatione, & asperitate funis: quia secabat eum vsque ad ossa, ingressus est enim in carnem ita ut vix appareret. Quadam autem die exeutes aliqui de fratribus inuenerunt eum cibum suum dantem

pauperibus & regressi dixerunt Abbati: vnde nobis adduxisti hominem istum? Non possumus abstinere sicut ille, de Dominica enim in Dominicam ieiunat, cibos quos accipit pauperibus erogat, sed & foetor grauissimus exit de corpore eius: ita ut nullus iuxta eum stare possit, & cum ambulat vermes de corpore eius cadunt, lectusque eius plenus est vermibus: tunc exiens Abbas inuenit sicut illi dixerunt, cui ait. Fili quid est quod dicunt fratres de te, non tibi sufficit ieiunare sicut nos, audisti Euangelium de doctoribus dicens: quia non est discipulus super magistrum: erit autem omnis perfectus, ut sit sicut doctor eius, dic mihi fili, foetor iste vnde procedit: stans beatus Simeon, nihil respondit. Et iratus Abbas iussit eum spoliari & inuenerunt funem circa corpus eius, ita ut nihil appareret de eo nisi summitas tantum, exclamans autem Abbas voce magna dixit. Vnde nobis aduenit iste homo destruere volens regulam monasterij. Rogo ergo te discede hinc & perge quouis cum multo timore & labore tulerunt à corpore eius funem de quo erat inuolutus: vna cum carne eius putrida, facientes autem illi studium per multos dies sanauerunt eum. Sanatus autem post hæc exiuit de monasterio nullo sciente, & ingressus est puteum desertum vbi non erat aqua: non longe

longè à monasterio, vbi in mundi spiritus inhabitabant. Et ipsa nocte reuelatum est Abbati, quod multitudo populorum circūdarunt monasterium suum cum fustibus, & gladijs diceret, da nobis seruum Dei Simeon. Timothee, si autem iacendemus te cum monasterio tuo, quoniam exasperasti hominem iustum. Qui euigilans ait fratribus. Filioli mei, visionem vidi, & multum turbatus sum in ea: Et in alia nocte vidit multitudinem virorum fortium astantium, & dicentium ei. Da nobis seruum Dei Simeonem dilectus est enim Deo: & angelis, quare illum vexasti? maior te est apud Deum, omnes enim angeli contristantur propter illum, ipsam autem præponere habet Deus in mundo, ita ut per illum multa signa fiant, quæ nemo fecit. Tunc exurgens Abbas, cum magno timore dixit fratribus. Requirit mihi hominem illum, & adducite in hunc locum ne forte omnes moriamur propter illum. Verè enim sanctus Dei est, mirabilia enim magna vidit & audiuit de illo. Tunc omnes monachi exierunt eum querere & omnia perlustantes & quousque inuenientes, reuertentes ad Abbatem diceret. Nihil in hoc loco: reliquias vbi eum non querimus nisi tantum

in deserto puteo. Respondit Abbas. Rogo vos fratres ite ad perquirendum eum: sed & ego vadam vobiscum, verè sanctus & seruus Dei est. Et sumens secum quinque ex illis, venit ad puteum: Et faciens orationem descendit cum fratribus in puteum. Vidensque illum beatus Simeon cœpit rogare dicens. Rogo vos serui Dei dimittite me vna hora, ut reddam spiritum meum: adhuc enim modicum deficiens est, valde autem fatigatur anima mea, quoniam exasperavi dominum. Dicitque ad illum Abbas veni serue Dei, ut deducamus te in monasterium cognoui enim de te, quia seruus Dei es. Illo vero nolente adducunt eum ad monasterium, & omnes prosternunt se ad pedes eius flentes & dicentes. Peccauimus in te famule Dei, indulge nobis. Beatus autem Simeon gestebat idicent. Quare grauatus infelicem & peccatorem. Vos autem estis serui Dei & patres. Stetit autem ibi quasi annum vnum.

¶ Post hæc egressus occultè non longè à monasterio, ibique multo tempore fuit. Edificauitque sibi clausuram ex lapide sicco, ibique fuit annos tres, & veniebat ad eum multi ad orationem. Dein defecit colamellam cubitorum quatuor, stetit in ea annos quatuor, credebatur autè de eo fama facta per

orbem terræ, & faciunt ei columnam habentem cubitos duodecim, & stetit in ea annos duodecim. Rursumque fecerunt columnam cubitorum viginti stetitque in ea annos duodecim. Tunc congregati sunt omnes habitatores loci illius & edificauerunt iuxta ipsam columnam basilicas duas, & columnam cubitorum triginta, & super ipsam stetit annos quatuor, & cepit virtutes facere. Multi languidi veniebant ad eum & dæmonia habentes, & curabat eos, cæci visum recipiebant, debiliū manus restituebantur, surdi auditū recipiebant leprosi mundabant. Multas gentes inclinavit ad fidem christianam idem Sarracenos Persas Armacenos & Laotos, similiter & Alophilos, audientesque de Deo de virtutibus eius conveniebant & adorabant Deum. Tunc invidus diabolus transformavit se in speciem angeli, fulgens in splendore cum equis igneis, & currus igneus apparuit iuxta columnam ubi stabat beatus Simeon illuxitque cum fulgore & splendore quasi in specie angeli, fulgens. Et dixit diabolus blandis sermonibus. Simeon audi verba mea quæ tibi Dominus mandavit. Misit me angelum suum cum curru igneo & equis igneis, ut rapiam te quomodo rapui Heliam. Tempus tuum iam est, & tu similiter ascende iam mecum in currum, quia Dominus cæli & ter-

ræ metrasmisit huc, ascendamus pariter in cælos & videant te angeli & archangeli cum Maria matre Domini, cum Apostolis & Martyribus, Cōfessoribus & Prophetis, quia gaudent videre te vultus Dominū qui te fecit ad imaginem suam. Etiam locutus est tibi ne tardes ascendere. Sic Simeon completa oratione dixit, Domine vis rapere me peccatorem in cælum; Et eleavit dexterum pedem ut ascenderet in currum, levavitque dexteram manū & fecit signaculum Christi. Cū signū crucis fecisset continuo diabolus nusquam comparuit: sed cum argumento suo evanuit. sicut pulvis ante faciem venti. Tunc intellexit Simeon artem esse diaboli. Reversus ergo in se dixit pedi suo, non reverteris retrorsum hinc: sed stabis hic usque ad obitum meum donec accersiat dominus me peccatorem. Interea diabolus in frigore apposuit vulnus super femur eius & patrefactum est ita, ut multitudo vermium scatefens de eo descenderent de corpore eius, decurrebantque de pedibus eius in columnam, & de columnam in terram. Anno autem integro stetit in columna super unum pedem. Quidam autem iuvenis astitit ei. Antonius nomine qui vidit & scripsit hæc. Iuxta præceptum illius colligebat vermes, qui cadebant ad terram, & portabat

gebat illi sursum. At ille ponebat eos sibi in ipso vulnere ad similitudinem iusti Iob, dicens. Manducate quod vobis dominus dedit. ¶ Audiens autem Basiliscus Rex Sarracenorum famam eius venit ad eum. Videns autem illum stantem sursum & orantem subito cecidit vermis de corpore eius. At ille currens apprehendit eum in fide & posuit super oculos suos. Et videns Simeon ait. Quare hoc fecisti vir illustris a me & me gravasti. Vermis est enim de corpore meo putrido, & cum audisset Rex Basiliscus aperiens manum suam invenit margaritam pretiosissimam, & dixit ad beatum Simeonem. Non est vermis putridus, sed margarita pretiosissima. Cui ille respondit. Homo secundum fidem tuam data est tibi, & benedicetur in manibus tuis omnibus diebus vitæ tuæ. Et ita regressus est homo ille plenus fide, post multum vero temporis audiens mater eius famam de eo venit videre eum: sed prohibita est videre eum: quia locum illum mulier non ingrediebatur. Cum autem audisset beatus Simeon vocem matris suæ dixit ei. Sustine mater modicum tempus, & simul nos videbimus si Deus voluerit. At illa hæc audiens flere cepit & rogare, ut eum videret, & solutis crinibus increpabat eum di-

cens. Fili quare hoc fecisti: pro vtero quo te portavi satiaſti me luctu, pro lactatione qua te lactavi dedisti mihi lachrymas, pro osculo quo te osculata sum dedisti mihi amaras lachrymas: pro dolore, & labore, quem passa sum imposuisti mihi sævissimas plagas. Et tantū locuta est, ut nos omnes faceret flere. Audiens Beatus Simeon vocem genitricis suæ: posuit faciem suam in manus suas & ploravit amare mandavitque illi dicens, Domina mater quiesce modicum tempus & videbimus nos in æterna requie. At illa cepit dicere, per Christum qui te plasmauit si est possibile videndi te in tanto tempore alienum a me permitte me videre te, aut si non vel vocem tuam audiam & statim moriar, quia pater tuus in tristitia propter te mortuus est. Et nunc ne me in ipsa amaritudine perdas fili. Hæc dicens, præ tristitia & planctu in somnum conuersa est: stabat autem tres dies & tres noctes non cessans prædicari eum. Tunc beatus Simeon oravit ad Dominum pro illa, & statim reddidit spiritum. Colligentes vero corpusculum eius adduxerunt in conspectu eius. Et ille flens ait. Dominus suscipiat te in gaudio, quia tribulata es propter me, & portasti me in vtero mensibus novem, atque lactasti simul etiam

& nutriti cum labore. Hæc eo dicente matri vultus sudabat, & corpus eius commotum est nobis omnibus inspicientibus. Ille autem elevans oculos ad cælum dixit: Domine Deus virtutum qui sedes super cherubin & scrutaris fundamenta abyssi, qui cognovisti Adam antequam esset, qui promissisti regni cælorum divitias diligentibus te, qui locutus es Moysi in rubo ignis, qui benedixisti Abraham patrem nostrum qui introducis in paradysum animas iustorum, & animas impiorum mergis in perditionem, qui duos leones humiliasti, & fortia Chaldeorum incendia mitigasti seruis tuis, qui Heliam corvis deferentibus escam pavisti, suscipe animam eius in pace & colloca eam in locum Patrum Sanctorum: quia tibi est potestas in secula seculorum. Post hos vero dies rursus fecerunt ei columnam habentem cubitos quadraginta & stetit super ipsam annos sexdecim, usque ad obitum suum.

¶ In quo tempore draco grandis nimis habitabat iuxta eum in partibus aquilonis: vnde nec herba ibidem nascebatur, cui etiam intravit lignum in oculo dextero. Et ecce quadam die veniebat cæcus ille draco & trahens se applicuit ad habitaculum in quo vir Dei morabatur totus in gyrum se complicans quasi veniam poscens,

humiliatoque capite iacebat. Quem beato Simone intuente statim exiit de oculo eius lignum habens cubitum unum. Videntes autem omnes glorificaverunt Deum: tamen ab eo fugerunt propter metum. Sed bestia ipsa involuit se & mansit in vno loco immobilis quoad omnis populus pertranfret. Deinde surgens adoravit ostium monasterij ferè per duas horas, & sic reversa est in cubile suum, & neminem læsit. Mulier quædam sitiens nocte venit ad hydriam aquam bibere in qua erat parvulus serpens & bibens deglutivit illum & crevit in vtero eius. Sed multi medici & incantatores & magi adhibentes studium nihil profecerunt. Post aliquod vero tempus adducitur ad sanctum Simeonem. At ille iussit eam poni in terram & de aqua monasterij in os eius mittit: tunc exclamavit fortiter & statim exiit de ore eius serpens cuius longitudo erat cubitorum trium. Eadem hora crevit serpens qui etiam ad multorum testimonium suspensus est ibi septem diebus. Et sana facta est mulier ex illa hora. Virtutes eius quamvis alicuius facundia enumerare vix valeat, tamè prout sunt vires omnino silentio castè & minimè patiar.

¶ Factum est autem ut aqua in loco illo non inveniretur & totus populus periclitabatur, & omnia ani-

animalia præ aquæ penuria. Videns vero sanctus Simeon contritionem eorum stetit ad orationem. Circa decimam autem diei horam subito dirupta est terra, & factum est chaos magnum ab orientali parte ipsius monasterij, & inuenta est quasi spelunca inæstimabilem multam habens aquam. Tunc iussit fodi septem cubitis, & ex eo tempore superabundavit aqua in illo loco usque in præsentem diem. Quo in tempore expectantes quidam de longè orationem ipsius & opera, meridiana hora diuenterunt paululum ad umbraculum arboris propter æstum ad repausandum, cumque federent ecce subito prægnans cerua præteribat secus illos & dixerunt ad illam. Per orationem sancti Simeoniste cõiuramus modicum sta ut te comprehendamus, quæ stetit eadem hora. Apprehendentemque eam occiderunt & comederunt partem aliquam ex ea, statimque obmutuerunt, & sic veniebant sicut & cerua illa. Currentes autem venerunt ad sanctum Simeonem portantes Corium eius & luxerunt ibi duos annos, & vix aliquando sanitatem recipere potuerunt. Iniquum est enim peccatum eorum recitare. Corium autem ceruæ suspenderunt ibi ad testimonium multorum.

¶ Sed & pardus in manus erat in locis illis, qui & homines & ani-

malia interficiebat, & in gyromnia vastabat. Venientes autem homines loci illius ad Sanctum Simeonem, nuntiauerunt ei: quod tanta ac talia mala pardus operaretur. Tunc Sanctus Simeon iussit de terra vel de aqua monasterij aspergi in illa loca. Et factum est. Exquirentes vero postmodum inuenerunt ipsum pardum iacentem mortuum, & omnes glorificaverunt Deum Simeonis. Quemcumque tamen sanabat, præcipiebat illi, dicens: Vade in domum tuam & honorifica Deum, qui te sanavit, & ne audeas dicere, quod te Simeon curauerit: ne tibi subito deterius contingat, & ne præsumas iurare per nomen Domini: quia graue peccatum est, sed in me humili & peccatore iurati sine iustè, siue iniustè quàm obcausam omnes orientales & barbaræ gentes quæ sunt in illis regionibus per eum iurant.

¶ Latro quidam de Antiochia, qui nominabatur Ionathas, multa mala faciens, cum à multis persequeretur, nec posset se iam ab illis abscondere, quasi leo à facie multorum persequentium fugiens, subito ingressus est monasterium, & amplexus columnam Sancti Simeonis cepit amarissime flere. At ille dixit ei: quis es, aut vnde venisti homo, aut cur hic intrasti. At ille Eg-

sum Ionathas latro, qui omnia mala feci, veni huc pœnitere. Ait itaque sanctus Simeon. Talium est regnum cœlorum: sed ne velis me tentare ne iterum inueniaris in sceleribus ipsis, quæ reliquisti. Hæc illo loquente, ecce officiales veniebant ab Antiochia, dicentes, Trade nobis inimicum & maleficum Ionatham, ne subito commoveatur ciuitas in seditione, bestix enim paratæ sunt ad deuorandum eum. Respondit eis sanctus Simeon. Filioli mei ego non adduxi eum huc, quoniam qui adduxit eum maior vobis est, & istis talibus subuenit, etenim talibus est regnum cœlorum. Et si potestis intrare rapite eum hinc: ego autem non possum, quia timeo eum qui illum misit ad me. Audientes autem hæc viri illi, regressi sunt cum timore magno & renuntiauerunt omnia Antiochiæ: sed Ionathas latro per septem dies amplexans, & tenens columnam dicit ad beatum Simeonem, Domine si iubes ambulare volo. Respondit illi iustus. Iterum in ipsa mala festinas, dixit illi Ionathas. Non domine, sed tempus meum impletum est. Et sic loquens cum eo reddidit spiritum. Et volentes eum sepelire iuxta monasterium, ecce alij officiales veniebant ab Antiochia propter illum & inceperunt clamare & dicere. Da nobis inimicum nostrum,

omnis enim ciuitas turbata est propter illum. Respondit eis beatus Simeon, qui illum adduxit venit cum multitudo cœlestis militiæ, qui potens est in Tartarum mittere ciuitatem vestram cum habitantibus in ea qui etiam hunc reconciliauit sibi: & ego timui ne subito occideret me, ne ergo amplius fatigetur me humile & pauperem, & ita cum timore regressi sunt nunciantes omnia quæ viderant & audierant, post paucos vero annos, factum est vna die hoc est sexta Sabbati & inclinavit se ad orationem, sustinens tres dies id est sexta feria Sabbato & Dominico. Tunc ego pauus factus ascendit ad ipsum, & steti in conspectu eius, dixique ad eum, surge domine benedic nos, quoniam populus (tres dies & tres noctes habet) expectat benedictionem à te & non respondit mihi & rursus aio ad eum. Quare me contristat domine aut quid offendi? Supplicio mitte mihi manum, aut forsitan iam à nobis migrasti. Et sentiens quod non loquebatur mihi, cogitavi vt nulli dicerem quia timebam illum tangere, & stans quasi hora media inclinaui me & posui aurem meam ad auscultandum & non erat flatus, nisi tantum quasi odor multorum aromatatum ascendebat de corpore eius, & sic intellexi, quia requieuit in Domino, & hebetatus planxi

planxi amarissime, & inclinans me osculatus sum oculos eius, & barbam complexus crinesque capitis eius eum increpans dixi. Cui me Domine derelinquis, vel vbi requiram tuam angelicam doctrinam? Quale responsum reddam pro te, aut cuius anima respiciet columnam sine te & non luceat? Quale responsum reddam infirmis quando venient aut requirent te hic & non inuenient? Quid dicam aut quid loquar ego humilis. Hodie video te, crastinam vero considero ad dexteram siue ad sinistram & non inuenio te. Aut quo amictu operiam columnam tuam. Heu me quando venient aliqui de longe quærentes te & non inuenient. Et præ multa tristitia obdormiui. Statimque apparuit mihi dicens. Non derelinquam columnam hanc nec locum & montem hunc benedictum in quo illuminatus sum, sed descendens satisfac populo & annuncia de me Antiochiæ secrete ne tumultus fiat in populo. Ego enim requieui sicut Dominus voluit, tu autem ne cesses ministrare in hoc loco, & reddet tibi Dominus mercedem in cælis. Sed nec molestus tibi sum. Exurgens autem à somno pauus factus dixi. Domine memento mei in requie sancta tua. Et subleuans vestimenta eius procidi ad pedes eius & osculatus sum vestigia eius, & tenens manus eius posui super oculos

meos dicens. Benedic obsecro mihi Domine. Et iterum fleui & dixi. Quales reliquias tollam à te in memoriam? Et hæc dicens motum est corpus illius, ego autem timui tangere eum. Et vt nemo sciret descendendi celeriter & fidelem fratrem misi Antiochiam ad Episcopum. Et statim veniens cum tribus Episcopis & cum illis Aldaborius magister militum cum suis, tendentes cortinas circa columnam eius defixerunt vestimenta sua. Erant autem conficta ab auro. Et deponentes eum iuxta altare ante columnam colligentisque se aues volabant super columnam, clamantes & quasi lugentes, ita vt omnes viderent. Planctus etiam populi & iumentorum resonabat per miliaria septem, sed & montes & campi & arbores contristati sunt circa loca illa, vbi que enim nebulatenebrosa facta est per circuitum. Ego autem considerabam angelum venientem ad visitandum eum. Circa horam septimam seniores septem loquebatur cum angelo, vultus eius erat sicut fulgur & vestimenta sicut nix. Et vocem eius in timore, & tremore tandiu consideravi, quandiu audire potui, quid tamen fuisset ignoro, cum autem iaceret sanctus Symeon in feretro, volens Episcopus Antiochiæ, de barba illius pro benedictione aliquid contingere, extendit manum sta-

timque arefacta est, multæque obsecrationes & orationes fiebāt ad Deum pro eo, & sic restituta est manus eius. Supponentes autem corpus feretro, cum psalmis, & hymnis duxerunt Antiochiam. Omnis autem populus qui erat per circuitum regionis illius plangebatur, quod patrociniū tantarum reliquiarum tolleretur ab eis, & quod Episcopus Antiochiæ iurasset, vt nemo tangeret corpus illius. Venientes vero in quintum miliarium ab Antiochia in vicū qui vocatur Meroe, nullus potuit mouere eum, tunc quidam homo annis quadraginta surdus & mutus subito cecidit ante feretrum, & cepit clamare & dicere. Bene venisti serue Dei, tuus enim aduentus me saluauit, & si meruero viuere, ego tibi seruiam omnibus diebus vitæ meæ. Et eleuans se apprehendit vnum de burdonibus qui portabant feretrum statimque mouit se de loco isto. Et ita sanus factus est homo ex illa hora. Vir amabat vxorem alienam, & volens eam adulterare non potuit, & mortua est, & posita in monumento, & ille iuit & violauit sepulchrum eius statimque obmutuit & surdus factus est, obligatus est in illo loco annis quadraginta. Tunc extinguites omnes de ciuitate Antiochiæ, suscipiunt super argentum, & aurum corpus sancti Symonis, cum psal-

mis & hymnis, & cum multis lampadibus portauerunt in Ecclesiam maiorem, & inde in aliam Ecclesiam quæ vocabatur poenitentia. Multæ etiam virtutes fiunt ad sepulchrum eius, magisque in vita sua, & homo qui sanus factus est ibi seruiuit vsque in diem mortis sue. Multi autem obtulerunt thesauros Episcopo Antiochiæ pro fide poscentes reliquias de corpore eius, sed propter iurandum minime præstitit. Ego humilis, & peccator Antonius, in quantum potui, lectionem hanc breuiter exposui. Beatus autem qui habet illam scriptam in libro, & legit in Ecclesia, & in domo Dei, & cum memoriam eius fecerit mercedem ab altissimo recipiet cui est honor, potestas & virtus in secula seculorum. Amen. Eius depositio sexto Kalendas augusti celebratur.

¶ Incipit vita sanctæ Euphraxie virginis.

IN diebus Theodosij imperatoris pijsissimi, fuit vir quidam in regia ciuitate senator nomine Antigonus, eratque Imperatori genere, & societate coniunctus, sermone sapiens simul & opere, & bona semper præcipue suadens vt pie Romanis legibus licite negocia gubernaret, erat autem, & cōpulsibilis homo, etiam

etis necessaria præbens. Diligebatque eum princeps non solum tanquam parentem ac senatorē, sed etiam tanquam christianum & piū & semper consilia vtilia proferentē. Erat autem hic locuples vehementer, ita vt ciuitas regia alium diuitijs sermone & opere similem non haberet. Hic accipit vxorem ex genere proprio, eodem imperiali sanguine descendentem, cui nomen Euphraxia, mulier religiosa & timens Dominū nimis, & Ecclesiæ vacans, & offerens Deo preces cum lacrymis. Hæc multos in opere Dei fecit idoneos, multaque oblationes in Ecclesijs & sanctuarijs offerebat, vehementer eam diligebat Imperator & Augusta præcipue quod ex eorum genere erat, nec non ex moribus composita & honesta, & valde religiosa. Nata est autem eis filia, & vocauerunt eam nomine matris suæ Euphraxiam. Cumque habuissent hanc filiam vna dierum dixit Antigonas Euphraxiæ. Nosti soror mea Euphraxia, quia nihil est ista vita nihil diuitiæ, nihil vanitas huius seculi temporalis. In octuaginta namque annis hominis tempus impletur cū ruina, diuitiæ autem in cælo repositæ, in infinita seculorū seculi temporibus Deū manent, & priuamus nos illis diuitijs mundanis cogitationibus obligati, & in fallacia positi temporalium diuitiarū dies

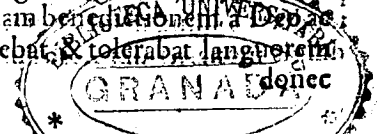
nos frustra cōsumimus, nihil animabus nostris vtiliter acquirētes. Audiens autē hæc Euphraxia dixit Antigono viro suo. Et quid iubes Dñe mi vt faciamus. Cui dixit Antigonus. Vnā filiā per Deū acquiruimus, & sufficiat nobis, & nequaquā vltra conueniamus in felicitati, & miseræ seculi. Audiens hæc Euphraxia, consurgēs extendit manus ad cælū, & ingemiscens dixit viro suo Antigono. Benedictus Deus, qui dignū te fecit timore suo, & ad cognitionē veritatis adduxit. Vere Dñe sæpius supplicauit Deo, vt cor tuū illuminaret, & mentē tuā pro hac causa faceret elucescere, sed hoc tibi pandere non præsumpsi, quia vero ipse fecisti principiū, iube me & loquar. Cui dixit Antigonus. Dic soror mea quæ vis. Respondit. Nosti Dñe me, quia ante multas generationes Apostolus testatur & dixit. Tēpus breue est, de cætero vt qui habent vxores tanquā non habentes sint. Deficit enim huius seculi cupiditas. Ad quā vtilitatē erunt ista pecunia, & tanta abundantia possessionū. Nihil eorū est, quod nobiscum poterit descendere in infernum. Cum bono ergo consilio tuo festina multa dare pauperibus, vt non illud consilium quod tractasti inueniatur infructuosum. Audiens hoc Antigonus glorificauit Deū, ¶ Cū igitur adeptus esset optimam conuersationem

tionem, & multa pauperibus erogasset Antigonus vnum solum modo annum viuens postquā se renunciauit vxori vitā suā dispensens, cōpleto anno defunctus est, & sepultus in pace. Tunc Imperator pariter & Augusta fleuerunt eum tanquam ex eorum genere descendente, virū iustum & religiosum. Compatiebantur enim & Euphraxiā, non solum tanquā propriā consanguineę, sed etiam quia erat iuuentula. Duobus namque annis & tribus mensibus vixit cum viro suo, nam vno anno ex constituto ad alterutrum abstinentes sicut fratres vixerunt. Igitur sepulto Antigono ab Imperatore & Augusta multū consolabatur Euphraxiam. Illa vero sumens propriā suam filiam dedit eam in manus Imperatoris & Augustę, & prostrata ad pedes eorum, cum clamore & magno gemitu dixit. In manus Dei & vestras, hanc orphanam nūc commendo. Memoriam ergo habentes Antigoni qui fuit vester suscipite eam atque tueri, & estote ei in loco patris & matris. Multa siquidem flumina lachrymarum & voces miserunt audientes, ita vt etiam principes lugerent. Post paucum vero tempus à luctu aliquando quiescentes Antigoni, suavit Imperator ei, vt filiam suam Euphraxiam, cuidam senatorū ditissimo daret vxorē. Et factū est vt arras Euphraxia ac-

ciperet. Susceptis arris puellę etas expectabatur. Erat enim nimis infantula, quādo suscepit arras, quasi annorū quinque. Post aliquantulū tēpus vero cogitauit ipse senator, vt vxorē Antigoni sibi crederet copulari, & per preces aut per mulieres matronas persuasit Augustę, vt sine notitia principis mitteret, & Euphraxiā coniugij verba nunciaret. Quę cū audisset amare fleuit, & dixit mulieribus quę fuerant destinate. Veh vobis in futuro seculo, quę mihi talia persuadetis, & ad talia concurritis contra mulierē quę secundū Deū viuere festinat. Recedite à me, quoniam extraneā congregationem vestrā nunc egistis. Illę vero deformate discedetes, nunciauerunt Augustę quę gesta sunt. Cognoscēs autē Imperator quod factum fuerat grauer inuestus est in Augustā, & indignatus aduersus Augustā dixit. Vere Augusta extraneā rem ab hac conuersatione fecisti. Hęc sunt opera christianę Augustę? Sic promisti Deo pie regnare? Sic recordaris Antigoni & qui nobis semper utilis permāsit. Alienā rē nostro Imperio egisti quod mulierem in puellari etate constitutam quę penē solummodo vno anno cum viro vixit, & mox ex cōstituto propter celeste regnū se ab vtrisque separauerit, tu rursus ad mundum redire cōpellis, & neque timuisti Deum hanc iniqui-

iniquitatem volens facere? Qui factis faciet hominibus, quia non per me factum est hoc. Indecentem & incongruam fecisti rem, quod nec oportuit vt meū adiret Imperiū propter sincerissimū meū amicū maxime antigonū. Audiēs hęc Augusta, ex vultu nimis cōfusiōis mutata sicut lapis fere per duas horas sine voce permansit. Et facta est magna tristitia, inter Imperatorem & Augustam, propter Euphraxiā Antigoni coniugem. Tunc Euphraxia agnoscens, quia magna tristitia propter eam inter Imperatorem & Augustam fuisse effecta vultu omnino demisso, tristis facta est vsque ad mortem & de ciuitate volebat discedere. Tunc flens acriter dixit Euphraxię filię suę. Filia mea habemus in Ægypto copiosam magnamque substantiam, veni eamuis illuc & visitemus patris tuę possessiones, & mea omnia tua sunt filia mea. Tunc ergo cum filia sua Euphraxia de regia ciuitate discessit principe nesciente & venit in Ægyptum, illic quoque morabatur, & sua prædia crebro visitabat. Et profecta est in interiorē Thebaidem cum procuratoribus suis atque ministris habentibus eorum suarum rerum. Quę etiam illic vacans in sanctuarijs, & multas oblationes illic offerens, per monasteria virorum ac mulierū multas pecunias erogabat. Erat au-

tem monasteriū mulierum in vna ciuitate habens archiatra cētum triginta de quibus magnas & mirabiles virtutes homines prædicabant. In illo namque monasterio nemo gustabat vinum, nulla illarum pomum edere aut vnas aut ficus, aut aliquid huiusmodi bonorum quę terrena nascuntur vbertate gustabat. Quędam autem earum abrenunciāns seculo neque oleum edere volebat, quędam earum à vespera vsque ad aliam vesperam ieiunium protrahēbant alię vero post biduum edebant, alię vero post triduum. Nulla earum pedes suos abluēbat: aliquantē vero audientes de balneo loqui irridentes confusionem magnam, & abominationem se audire iudicabant, quę neque auditum suum hoc audire patiebantur. Vna quęque vero earum stratum in terra habebat, cilicium paruum vnius cubiti latitudinis & longitudinis trium, & paululum in ipsis requiescebant. Erant autem, & vestes earum de cilicio vsque deorsum, obstringentes pedum extremitates. Quantumcumque poterat vnaquęque laborabat. Et cum aliquam earum aliquādo contingeret infirmari non ei fomentum aut adiutorium medicinę conferebatur, sed (si quam contigisset egrotare) in maxima benedictione à Deo accipiebant, & tolerabat languere donec

donec eam medicina dominica
perueniret. Nulla eam ianuas exi-
bat. Erat autem ianuatrix per qua
responsa omnia fiebant matura.
multaque sanitates ibi fiebant. Ha-
rum quidem Euphraxia diligens
consilium sanctarum mulierum
propter mirabilem conuersatio-
nem earum saepius ad ipsam mo-
nasterium pergebat, tymiamaque
illic offerebat & cereos. Vna qui-
dem dierum rogabat abbatissam
& priores monasterii dicens eis.
Paruam benedictionem volo ab-
sque terrore vestro. praebered-
ditum. aut viginti aut triginta
librarum vt oretis pro ista famula
vestra, & pro Antigono patre e-
ius. Cui abbatissa respondit. Do-
maina mea matrona ancilla tuae
non egent redditibus neque pec-
cuniam concupiscunt. Propterea
nanque omnia reliquerunt & cu-
eta depiciunt in hoc seculo vt a-
ternis bonis frui mereantur, & ni-
hil possidere volunt, ne caelesti re-
gno priuentur. Sed ne te contri-
stem aut sine fructu dimittam,
paucum oleum ad candelas & ty-
miamam in oratorium confer, &
hoc erit nobis pro mercede iusti-
tiae. Et his oblatis rogabat Euphra-
xia abbatissam vt omnes sorores
orarēt pro Antigono & filia eius
Euphraxia. Vna vero dierum Eu-
phraxie infanti abbatissa dixit te-
tando. Domina mea Euphraxia,
diligis monasterium nostrum &

omnes sorores. Illa respondit. E-
tram domina diligo vos. Dixit
ei abbatissa rursus cum ioco. Si
nos diligis esto nobiscum in no-
stro scemate, cui infantula dixit.
Vere si non contristatur mater
mea, ulterius non egrediar de lo-
co isto. Cui abbatissa dixit. Inter-
nos est spūs tuus quē plus amas,
puella dixit. Neq; illū noui neq;
ille me, vos autē noui & vos amo.
Dicite mihi. Vos autē quē diligi-
tis amillum. Illae vero dixerunt.
Noste diligimus & Christum no-
strum. Puella vero respondit. Ego
vero, & vos diligo. & Christum
vestrum. Sedebat vero Euphraxia
mater eius & strimum lachry-
marum eius non erat modus. Li-
beratē enim audiebat verba puellae
quae abbatissa, quia cum esset ma-
ter infantula talia loquebatur. Non
dum enim septem annos imple-
uerat dum cum abbatissa loque-
retur huiusmodi verba. Tunc in-
gemiscens mater, & amatē de-
flens ad filiam suam dixit. Filia
mea veni pergamus ad domum
quia iam vespera est. Cui puella
dixit. Ego hic maneo cum domi-
na abbatissa. Dixit abbatissa puellae.
Vade domina in domum tuam
non potes manere hic, non quis
quam manere potest hic, nisi se-
dehonorit Christo. Cui puella re-
spondit. Vbi est Christus illa gaude-
tāter et dominicam imaginem
demonstrauit. Pergens autem Euphra-

phraxia osculata est dominicam
figuram, & conuersa dixit ei ab-
batissa. Filia non habes vbi ma-
neas & nō potes hic manere, puellae
dixit, vbi vos manetis, & ego
maneo. Et cum iam vespera esset
& multum mater eius coegisset
atque abbatissam vt ambularet, ne-
quaquam potuerunt eam tollere
de monasterio. Multum ergo cre-
bris diebus mater eius atque ab-
batissa ei blandiebantur, & per-
suadere nequierunt vt de mona-
sterio potuissent eam expellere.
Nouissime vero dixit abbatissa.
Vere, & ego voueo me Christo
meo & ulterius cum domina mea
non vado. Dixit ei abbatissa puellae.
Filia si vis hic permanere, lite-
ras habes discere & psalterium, &
vsque ad vesperam habes ieiuniū
docere sicut vniuersae sorores.
Puella dixit ei, ego ieiunium, &
omnia disco, solum modo dimitte
me hic esse. Dixit ergo abbatissa
matri eius. Domina mea matrona
dimitte hanc puellam hic, vbi
deo enim quia gratia Dei illuxit
in ea & iustitia patris & honestas
tua & orationes vtrorumque ve-
strum eternam vitam prouidere
ei noscuntur. Surgens igitur
Euphraxia & assumens filiam suam
ad dominicam eam imaginem ad-
dixit & extendens manus ad cae-
lum cum magno clamore & fle-
ctu clamauit dicens. Domine Iesu
Christe habetis quoniam huius infan-

tulae quia te concupiuit & tibi se
commendauit. Et conuersa dixit
ad seipsum suam. Euphraxia filia
mea Deus qui fundauit firmobi-
les montes, & tu quoque in suo ti-
more confirmet. Et haec cum dix-
isset in manibus eam tradidit ab-
batissae & deflehs pertransiit
transiens, ita recessit a monasterio
vt omnis congregatio cum ea plo-
raret. Alia vero die abbatissa su-
mens Euphraxiam in prouocis eam
in secretarium, & facta oratione
super eam induit eam in dumentis
to monachali, & extendens ma-
num ad caelum pro ea supplica-
uit dicens. Rex seculorum qui in
caelestis opus bonorum tu permissi-
ce hoc in pace, da vbi ambulet se-
cundū nomen tuū & fiat in iustitia
in conspectu tuo semper iustitia
infantula. Tūc & Euphraxia ma-
ter eius oras dixit. Filia mea amas
hoc scemate vestri. Cui Euphra-
xia dixit. Vtiq; mater mea, quia fa-
cit agnoui ab abbatissa, & dicitur for-
ores dixerūt hoc scemate pro oratione
prebet diligentibus se Dñs Iesus
Christus. Cui mater sua dixit. Cui
desponsata es ipse faciat te thalamo
suo dignam. Illa hoc dicens &
orans pro filia sua vale dixit ab-
batissae & sororibus, & osculata
est filiam suam & egressa circa mona-
sterium circumibat prebes pariteribus quos
indigebat. Vbiq; autē diuulgabat
tunc Euphraxia optima conuersa
tunc quatuor confitebatur in seipsum
&

& venerabilibus locis, ita ut Imperator audiens, & omnis senatus eam nimis amarent, atque glorificarent Deum. Audiebant enim quod nec piscē gustaret nec vinū biberet. Sed post tanta dona quæ vniuersis conferebat ad gloriam à vespera vsque ad vesperam ieiunium faciebat, aliquando sumens legumen, aliquando olera. Post paucos autem dies euocans abbatissa matrem puellę dixit ei secreta. Domina aliquam rem volotibi dicere, non te conturbet. Cui respondit. Domina mea quod iubes dic. Dixit abbatissa. Vidi enim in somnis Antigonum virum tuum in magna gloria constitutum, & rogauit Dominum Iesum Christum ut egrediaris de corpore tuo & de cætero sis cum illo, & fruaris illa gloria qua Antigonus virtuus propter optimam vitam suā. Audiens autem hæc reuerſa est in domum suam matrona ut religiosa femina, & non solum non est turbata sed lætitia magna gauisa est. Orabat enim ut ab humana vita decederet, & de cætero esset cū Christo. Et mox vocans filiam suā dixit ad eam. Filia mea sicut mihi dictum est à domina mea abbatissa, vocauit me Christus, & appropinquauerūt dies obitus mei. Ecce omnem substantiam meam & patris tui dedi in manus tuas, dispensa eam pie ut celestem possis habere hæreditatem. Audiens

hæc Euphraxia à matre sua cepit ingemiscere & flere dicens. Veli mihi quia peregrina sum & orphana. Dicit ei mater sua. Filia habes Christum, nec peregrina es nec orphana, habes & dominā abbatissam pro matris officio. Vide filia, festina quod promisisti adimplere. Deum time, & omnes sorores honora, seruiens eis cum omni humilitate. Nunquam in corde tuo cogites de sanguine religiosam, nec dicas debent mihi seruire. Pauper esto in terra, ut in cælo diteris. Ecce omnia sub manibus tuis habes. Possessiones & pecunias in monasterium confer pro patre tuo & pro me, ut inueniamus misericordiam apud Deū & liberemur ab æterno supplicio, hæc præcipiens filię suæ, ter tia die defuncta est, & sepeluerunt eam in monasterio in monumento. ¶ Audiens Imperator, quia mortua fuisset Euphraxia vxor antigoni, euocans senatorē cui desponsata fuerat filia eius indicauit ei dicens, quia puella conuersa est in monasterio. Ille vero rogauit Imperatorem, ut per veredarios scriberet puellę, eique præciperet ut ad ciuitatem veniret & nuptias celebraret. Suscipiens autem Euphraxia Imperatoris Epistolā, manu propria Epistolam aliam rescriptit, sic habentem. Domine Imperator suades ut anolla tue ut rescriptam Christum & homini con-

ruptibili

ruptibili, & vermibus consumendo coniungar, qui hodie est, & cras non est. Absit ab ancilla tua, ut hanc iniquitatem faciam. Qua propter imperator, & domine non ulterius nos vir ille fatiget, ego enim Christo consensu, & impossibile est eum me negare, sed supplico potestati vestrę, ut memoriam parentum meorū habeatis. Idcirco tolle omnem substantiam & dispensa pauperibus simul & orphanis, & da vniuersis Ecclesijs. Noui enim quia recordaberis parentum meorū maxime patris mei. Audiui enim quia in palatio nunquam à te diuidebatur. Horū ergo recordationem habens substantiam hanc bene dispone. Omnes constitutos sub iugo seruitutis manumitte, & eis legitima concede. Manda actoribus patris mei ut omne debitum dimittant agricolis, quod à die patris mei vsque ad hanc diem reddebant, ut sine sollicitudine mearum terrenarum rerum cōsistens, Christo sine quolibet seruire valeam impedimento, cui animam meam commendasse cognoscar. Orate pro ancilla vestra, tu & Augusta, ut mereatur Christo seruire, prout dignatur ancillam suam. Deinde signans epistolā, veredario dedit. Qui reuertens, obtulit imperatori relegendam epistolam. Quam soluens & relegendus in secreto cum Augusta, multas lacrymas ambo effuderūt,

nimis orantes pro Euphraxia. Mane autem facto conuocans imperator omnem senatum & patrem Euphraxię spōsi iussit coram epistolam legere. Illi vero audientes epistolam omnes sunt lacrymis repleti, & velut ex vno ore dixerunt. Vere dominē imperator, filia est Antigoni, Euphraxię genus tuum & ex sanguine eius est hæc puella. Vere religiosorum parentum, religiosa est filia, sanctæ radicis sanctus est ramus, & omnes quidem ex quadā concordia glorificauerunt Deum, & pro puella pariter orauerunt, & nequaquam ulterius senator ille visus est importunus. ¶ Imperator ergo cūcta disponens pie, & res puellę bene distribuens, & ipse defunctus est, & cum suis patribus sepultus est in pace. Euphraxia vero magnificabatur, & secundum Deum conuersabatur abstinens ultra mensuram suam (erat enim annorum duodecim) & ad certamina se fortiter exurgebat. Et primum quidē à vespera vsque ad vesperam comedebat, deinde postbiduum, postea posttriduū, nulla alia præter illa triclinia mundabat, & cubacula fororum extergebat, aquam ad coquinam ipsa portabat. Hęc autem consuetudo erat in monasterio. Si quando contigerat aliquam fororem tentari à diabolo per somnum, mox abbatissę pandebat, illa vero cum lacrymis Deū postula-

Q

stula-

stulabat vt diabolus ab ea recederet, iubebatq; vt lapides portaret, & substratu sub sago cinerem super ciliciū spargeret, & ita dormiret vsque ad decimum diem. Vna vero dierum ipsa à diabolo tentata est; & supposuit stratu suo, cinerem. Videns autem Abbatissa cinerem sub stratu Euphraxiæ, risit, & ait ad vnam fororum seniore. Vere hæc puella tentari cepit, & orās Abbatissa dixit. Deus qui creasti eam secundum tuam voluntatem, tu eam in tuo timore reconforta. Et vocans eam Abbatissa, dixit ad eam. Quare non indicasti mihi tentationem diabolicam. Illa vero cadens ad pedes Abbatissæ dixit. Ignoscere mihi domina mea quia confusa sum indicare tibi hanc causam. Dixit ad eam Abbatissa. Filia mea, ecce pugnare cepisti, viriliter age vt vincas & coroneris. Post paucos vero dies denuo tentata est, & narrauit alicui sorori nomine Iuliæ, quæ multum diligebat Euphraxiam, quæ etiam incertaminibus eam exercebat. Dixitque ei Iulia. Domina mea Euphraxia non abscondas hoc Abbatissæ, sed refer hoc, vt oret pro te. Omnes enim tentantur à diabolo, sed speramus in Christi nomine, quia vincimus eum. Ergo soror mea non moreris, sed indica Abbatissæ causam & noli confundi. Audiens autem hæc Euphraxia gratias egit

Iuliæ, & dixit ad eam. Adiuuete Deus soror, quia edificasti me, & meam animam confortasti, vere ingredior, & causam dominæ Abbatissæ pronuncio, dixitque Iulia. Etiam sic fac vt oret pro te, & adieciat tibi abstinentiam. Illa vero ingrediens indicauit Abbatissæ causam. Dixitque ei Abbatissa. Non pertimescas filia omne bellum diaboli, quo contra nos nititur. Certa igitur fortiter immobili animo, & non preualebit aduersum te. Multum enim ab eo tentanda es, sed certa vt vincas, vt victorias & triumphos accipias à sponso tuo Christo, & quantum potes adijce abstinentiæ tuæ. Qui enim præcipue decernat, præcipue dona percipiet. Post aliquantulum vero temporis spacium interrogauit eam Abbatissa dicens. Post quot dies comediti filia. Puella dixit, post tres dies domina mea, dixit ei abbatissa. Adijce adhuc vnum diem. Illa vero iussione eius cum lætitiâ magna suscipiens discessit. Cumque facta esset annorum viginti, ætate cõfortabatur & præualebat. Erat enim nimis speciosa tanquam vera matrona & sanguine regio procreata. Denuo siquidem tentata indicauit abbatissæ causam. Dixitque ei abbatissa. Noli timere filia, Deus tecum est. Erat autem in aula monasterij aceruus lapidum, volens autem abbatissa tentare

tare Euphraxiã & ad matris prouocare obedientiam dixit ei. Veni filia mea, istos lapides transporta hinc, & pone eos iuxta clibanum. Euphraxia vero mox accessit lapides inter eas quos due sorores vix poterant agitare. Illa vero super humeros suos arripiebat eos nullo adiutorio opus habens, erat autem iuuenis & valde fortis, nec dixit abbatissæ, adiuuete me alia soror, nec dixit grandes sunt lapides, non præualeo, nec contradixit, nõ dixit ieiuna sum, & deficio, & opus hoc est, sed cum fiducia iussione per obedientiam adimpleuit. Alia vero die dixit abbatissa ad eam. Non est iustum vt lapides isti iuxta furnum sint positi, sed reporta eos in locum suum. Illa vero denuo confidenter iussione abbatissæ suæ compleuit, hoc ergo opus viginti dies iussit eam facere vt patientiam eius comprobaret. Omnes itaque sorores videbant quod fiebat, & puellæ obedientiam admirabantur, aliæ quoque sorores deridebant, aliæ & clamabant viriliter age Euphraxia. Triiuginta vero dies impleti sunt. Denuo domini operis celebratione facta, die quadam pergente Euphraxia vt lapides portaret, dixit ei Abbatissa. Dimitte filia hoc ministerium, & tolle farinam & consperge, & coque panes in furno, vt inueniaris ad ve-

sperum in ministerio sororū. Illa vero cum magna lætitiâ & gaudio iussa compleuit. Rursus diabolus inueniens eam vacantem huiusmodi tentationem immisit, quod quasi ille senator, cui fuerat desponsata, superueniens cum auxilio multo vt abstraheret eam de monasterio, & ea sublata abiret. Quæ cum iaceret in cubili suo, violenter proclamabat. Abbatissa vero & aliæ sorores experefactæ audierunt eius violentiæ vocem & excitantes eam dixerunt. Vnde est tibi hæc anxietas filia? Illa vero repente somnum recitauit. Abbatissa vero excitans sorores stetit in oratione. Post completum vero ministerium vsque ad horam tertiam, tenens codicem Euphraxia stabat legens sedentibus, & postea stans ad horam tertiam in ministerio. Post completionem vero tertiarum mox Euphraxia sororibus necessaria præparabat munditiam in triclinio faciens & lectos sternens, aquam implens & ad coquinam portans ligna, frangens & legumina coquens farinam confermentas, & coquens panem in clibano. Et dum hæc omnia faceret, nec in nocturna psalmodia decirat, nec in tertia nec in sexta, nec in nona, nec in vespera. Nam postquam compleuit vespertinas orationes per se ministerium faciebat in ferendo. Cum quæ etiam

& laborabat Iulia satis enim diligebat Euphraxiam. ¶ Denuo si quod diabolus per somnum vehementer eam tentans ei certamen immisit maximum. Quæ mox anxietatis suæ certamen abbatissæ confessa est. Pro qua dum oraret abbatissa, dixit ei. Filia mea Euphraxia tempus certaminis est, vide ne molliat diabolus mentem tuam, & perdas laborē tuum. Adhuc enim paruo tempore dimicanstecum, dum fuerit superatus à te rursus effugiet. Dicebatque ei simul & iulia domina & soror mea si modo ei non repugnamus & vincimus in senectute quale bellum cum eo faciemus. Cui respondit Euphraxia. Viuit Dominus soror Iulia quia si mihi præceperit abbatissa non gustabo in tota septimana pandoes nec eū Domino adiuvante vincam. Cui Iulia dixit, si tu hoc potes implere in terra. Beata eris in cælo. In isto nā que monasterio nulla potuit sine cibo totam septimanam permanere, nisi domina nostra abbatissa. Tunc ingressa Euphraxia nunciavit tentationem diaboli per somnum abbatissæ eamque rogavit ut ei præciperet quatenus totā hebdomadam sine cibo persisteret. Cui abbatissa dixit. Fac quicquid tibi videris facile esse filia mea. Deus qui creavit te confirmet te, & contra diabolum donec tibi victoriā. Cœpit igitur Eu-

phraxia totam septimanam ieiunare, & neque psallendi officium dereliquit, nec sororum ministerium, ita ut omnes tolerantiam ipsius mirarentur & pulchritudinem simul & iuventutem ætatis. Dicebant autem quædam de collegio earum. Habemus hodie annum custodientes Euphraxiam, & sedentem eam non vidimus neque per diem neque per noctem, nisi solum quando requiescebat in loco suo nocte. Nūquam enim fedit vel quando etiam panem comedit. Omnes ergo sorores diligebant Euphraxiam quia se ita humiliter exercebat, & cum studio famulatum sororibus exhibebat. Cui præcipuè utique de sanguine imperiali descenderet. Pro qua re intente nimis pro ea orantes, rogabāt Dominum ut saluaretur. ¶ Fuit autem inter eas quædam nomine Germana, quam dicebāt ex ancilla ortam. Hæc invidiam habens aduersus Euphraxiam insurrexit aduersus eam in coquina secreta, & dixit ei. Dic Euphraxia Ecce tu semel in septimana comedis secundum regulam abbatissæ, & nos hoc non possumus adimplere. Si coactæ fuerimus ab abbatissa, quid faciemus. Cui Euphraxia respondit. Domina mea si domina nostra Abbatissa dixit ut vnaqueque sicut potuerit deceret. Non enim sine necessitate mihi hoc iugum imposuit. Dixit ei Ger-

Germana. Imposuisti & omni caliditate plena quis nesciat, quia sub ingenio hoc agis, ut post partitionē abbatissæ tu ei succedas? Credo in Christo, quia te nunquā dignabitur ad abbatissæ venire locum. Audiens hæc Euphraxia prostravit se ad pedes eius, & dixit ad eam. Ignosce mihi domina mea, & ora pro me. Cognoscens autem Abbatissa quod fuerat factum, Germanam corā omnibus vocavit dixitque ei. Ancilla nequam & à Deo extranea, quid tibi nocuit Euphraxia, quia festinasti studium eius abrūpere? Aliena es à sororum consilio, indigna es à ministerio, & consortio sororum extranea. Cui multum supplicabat Euphraxia quatenus illi veniam largiretur, & nō eam flexit, donec implerentur dies triginta. Tricesimo vero die videns Euphraxia quia nil rogando proficeret, assumens secum Iuliam & seniores feminas monasterij deposcebat ut rogarent Abbatissam quatenus ei reconciliaretur. Quo facto euocavit eam abbatissa corā omnibus, dixitque ei. Nonne diuidisti in corde tuo ut studiū puellæ huius abscinderes, nec cogitasti, quia dum esset matrona & ex imperiali genere constituta humiliavit semetipsam, & propter Deū seruiuit tibi. Omnibus ergo rogātibus pro Germana placata est. Tunc, diabolus contra Euphraxiā

certamina non cessabat committere. Nimis enim furebat contra eam, & cito perducere volebat ad finem. Vna quidem dierū cum adhauriendam aquam descendisset ad puteum arripiebat eam, diabolus cū lagenā, & deiecit eam deorsum in puteum ita ut nausearet Euphraxia & perueniret caput eius ad fundum. Elquata vero de aqua & tenens funem situle ita clamavit de puteo. Christe adiuua me. Qua voce facta cognitum est quia Euphraxia corruisset in puteum, & currētes sorores cum abbatissa abstraxerunt eam de puteo. Quæ surgens exinde & semetipsam consignans, subrisit & ait. Viuit Christus meus, quia nō me vincis diabolus, neque cedo tibi. Usque nunc quidem vnam lagenam portabā cum aqua in coquina, ab hodie vero duabus lagenis aquā portabo, & ita fecit. ¶ Videns itaque diabolus quia eam in puteo necare non valuit rursus alia vice cum descendisset ligna incidere, cumque iam pauca incidisset, astitit diabolus observans eam. Et dum leuasset securim ut lignum incideret, colligavit diabolus manus eius & usque ad eius calcaneum traxit, & peruenit usque ad tibiam. Quæ cum vidisset crudelissimum vulnus, valde & sanguinem vehementer effusum, projiciens securim, angustiata & in terram prostrata est. Iulia vero

cucurrit, & clamans fororibus nūcīavit, quia Euphraxia accipiens securim, de securi mortua est. Cūque concursu clamor factus fuisset vniuersarum, circumstant eā pauce simul & stebant. Tunc dicens abbatissa, aquam in faciem eius misit, & consignans eam atque complectens ait ei. Filia mea Euphraxia cur angustiata es? Recreare & loquere fororibus. Illa vero respiciente, abbatissa dixit. Domine Iesu Christe sana ancillā tuam, quoniam propter te multa patitur. Et cum ligasset pedē eius de panno cilicino leuauit eam & dans ei manum ducebat ad monasterium. Illa vero respiciens ligna proiecta dixit fororibus. Viuit Dominus meus, nisi collegero ligna & septimanam meam compleuero non ascendam. Cui Iulia dixit. Noli domina foror non uales, dimitte, ego colligā ea, tu ascende requiesce propter dolorem. Illa uero non acquieuit, sed completis manus suas lignis sic ascendit. Cui tamen diabolus non pepercit. Nam cum ascendisset superiores gradus scale calcans summimitatem tunicæ suæ, super ipsum lignum ruit quod portabat, & fixum est lignum in aspectu eius, ita ut forores crederent quia lignum eius oculum penetrasset. Tunc exclamans Iulia ait ad eam. Domina mea, tibi dixi quia non potes requiescere & me non au-

disti. Cui dixit Euphraxia. Cautē subtrahe a me lignū, oculus meus sanus est. Traxit ergo ab ealignum, & sanguinis facta est effusio vehemens. Abbatissa uero deferēs oleum & facta oratione suppositit ei manum rursumque dixit ad eam. Vade ad stratum tuum requiesce, & ego fororibus ministerium tuum iniungo. Euphraxia uero dixit. Viuit Dominus meus, quia non requiesco donec officium meum compleuero. Multū enim rogabatur a fororibus ut requiesceret propter plagas quas habebat, & passa non est, sed sic uicerata est utraque plaga sanguine præcurrente stabat ministerium faciens fororibus, & neque in opere Dei deerat nec in aliō ministerio. ¶ Rursum itaque alia uice cum ascenderet cum Iulia in solarium tertium, arripiens eam diabolus præcipitauit eam deorsum. Et cū exclamasset Iulia, concurrerunt forores crediderunt se Euphraxiam mortuam inuenire. Quæ resurgens occurrit eis, quam suscipientes introduxerunt eam ad abbatissam. Interrogauit eam si in aliquo fuisset læsa. Cui Euphraxia respondit. Viuit Dominus dominæ meæ, quia nec quomodo cecidi non, nec quomodo sustrexi. Audiens abbatissa quia de tanta altitudine corruens nihil esset læsa, glorificauit Deum dicens. Vade Iulia ad opus tuum, & erit Dominus

minustecum. ¶ Rursum ergo inimicus uolens eam occidere, ollam feruentem habens in qua oculus coquebat, ut effunderet coctionem olerum in vasculo, ablatisque pedibus a diabolo retrorsum cadens, ollæ illius coctionem in faciem suam fudit. Et dum omnes forores in hoc facto expauescerent, exiliens Euphraxia subrisit & ait ad eas. Ut quid turbatæ estis? Abbatissa uero uidentis, quia non fuisset læsa, respexit in ollam, & uidit quia quod remanserat esset feruens. Et conuersa dixit Euphraxia uere domina mea, quia uelut aqua frigida uenit in faciem meam. Admirata est uero abbatissa, & intuens in eam dixit. Filia Deuste custodiat & tibi sine intermissione tolerare in suo timore concedat. Et ingressa abbatissa oratorium conuocauit priores seniores, dixitque eis. Nolitis, quia Euphraxia peruenit in gratiam Dei, cognouistis enim quia nec precipitata corripita est, neque nimietate feruoris exulta est. At illæ dixerunt. Vere ancilla Dei est Euphraxia & curam eius habet Dominus, nam in huiusmodi tentationibus liberata est a Domino. Omnis itaque ciuitas atque prouincia consuetudinem habebat, ut infantes male habentes in illud deducerent monasterium, aut ancillas Dei miracula facientes & suscipiebat, eos abbatissa

& ingrediebantur in oratorium & supplicabant pro eis Dominū, & mox ab omni languore sanabantur infantes, & recipiebant eos matres propriæ sanos, proficiscentes atque glorificantes Deū. Erat autem quædam in monasterio mulier enegmina, ab infantia obligata in monasterio, quatenus saluaretur, quæ habebat spiritum immundum demonem, ligatis manibus & spumam faciens & dentibus suis stridens multum, que clamans, ita ut omnes audientes eam timore conciderent. Et cum frequenter abbatissa cum senioribus fororibus pro salute eius orasset nihil promeruit. Quapropter nec ualebant se ad eam iungere, ut ei uel cibū offerrent, erat autem ligatū quoddam uasculū in fine, & in ipso uasculo legumina uel panes mittebant, & appendebatur ipsum uasculū, & sic ei de longe porrigebat, & ita uescabatur. Frequenter autem abiciens ipsum uasculū, cum uirga iaculabatur in faciem offerētis sibi cibū. Vna uero dierū factū est ut intraret ostia ria & diceret abbatissa. Domina mea quædam mulier infantulum adduxit & stans foris ad ianuam, desit. Est autem infantulus quasi annorum circiter octo, paralyticus, surdus, & mutus. Uidentis autem abbatissa spiritu sancti reuelante, quia gratiam promerisset a Domino contra demonem

nes Euphraxia, dixit ostiarię. **Voca mihi Euphraxiam.** Quę cum venisset ante abbatissam, dixit ei. **Vade suscipe infantem à matre sua & defer huc.** Illa vero egressa videns infantulum paralyticum & tremementem miserta est super eum & ingemiscens dolenter signauit infantem & dixit ei. **Qui & creauit, ipse te sanet fili.** Et sumens eum, pergebat ad abbatissam. Infans vero dum portaretur ab Euphraxia sanatus est & clamauit matri suę videns autem Euphraxia quia infantulus cepisset loqui perterrita proiecit eum in terram infantulus autem mox exurgens, cucurrit ad ianuam, quęrens matrem suam. **Currens autem ostiaria nunciauit abbatissę quod factum est.** Quę cum videret matrem infantis, dixit ei. **Dic mihi inquit foror, tentate nos venisti.** Respondit autem mater infantis dicens. **Per Dominum nostrum Iesum Christum domina mea, quia neq; ambulauit, neque locutus est hic infans, vsque in presentem horam.** Sed cum suscepisset eum hæc domina soror mox locutus est, illa vero projiciens eum in terram, stetit oblitupesfacta, infantulus vero surgens, venit ad me ancillam tuam. **Dicit ei abbatissa.** Ecce ergo habes eum sanum, tolle eum & vade in pace. **Quę assumens filium suum, pergebat glorificans Deum.** Rursum ergo abbatissa dixit &

seniores sorores. **Quid vobis de Euphraxia videtur?** Cui respondentes dixerunt, vere filia Dei est. **Vocauitque eam & dixit ei.** Filia mea Euphraxia volo vt huic patienti, quę in monasterio est per manus tuas cibum offeras, si non times eam. **Cui Euphraxia respondit.** Nō timeo domina mea, quicquid mihi præcipis. **Sumens ergo Euphraxia quoddam vasculum, misit in illud legumen & fragmen panis, & obtulit ei.** Illa vero repetente dentibus stridens, & valde fremens fecit impetum super eam & apprehendens illud vasculum volebat constringere. **Euphraxia vero apprehendens manum eius, dixit.** **Venit Dominus Deus, si te potuero in terram, tollo virgā dominę abbatissę, & sic te flagellabo vt nunquam præsumas hoc agere.** Videns autem quia præualuisset patienti, quieuit. **Postquā autem cessauit, cepit Euphraxia blādi & dicere.** **Sede foror comede & bibe, & noli turbari.** Illa quę sedit comedit & bibit & requieuit. **Ab illa hora iam ei cibus cum virga dabatur.** Omnes autem sorores videntes quod fecerat Euphraxia, orabant pro ea ad Dominum. **Cum vero cœpisset moueri & indignari, dicebant ad eam sorores, quiesce foror & noli malignari, nam si venerit domina Euphraxia flagellabit te, & repente quiescebat.** Rursum autem

tem

tem Germana inuidia mordebatur, & cor eius vrebatur, dicebatque fororibus. **Nisi fuisset Euphraxia, non inueniebatur alia quę cibum ei offerret?** **Tollam cibos, & ego ministro.** Sumens ergo cibos eius accessit ad patientem, & dicit ei, **accipe cibos foror & comede, illa vero continuo exiliens in eam, vestes eius concidit & conterens eam proiecit in terram, & irruens super illam cœpit manducare carnes eius, clamore facto, & nulla præsumente ei appropinquare currens Iulia ad coquinam, dixit Euphraxię.** **Festina domina, quia Germana à patiente dilacerata est.** **Currens autem Euphraxia tenens manus patiētis & guttur, eripuit ab ea Germanā cruentatam & dilaceratam cui dixit Euphraxia bene fecisti, quia sic contriuisti sororem, illa vero stabat spumam faciens, & dentibus stridens.** **Dixit ei Euphraxia, ab hac hora si maligna fueris erga sorores non tibi cedo neq; misereor: sed virgam dominę meę Abbatissę tollam, & cum ea te sine misericordia flagellabo, illa vero cessauit.** **Mane autem facto completo sacro officio & egredientibus eis ab oratorio visitans Euphraxia patientem inuenit eam diruptam vestem suam in terram proiecisse, & sedentem super eam, & colligentē sterces & comedentem.** **At Euphraxia vt vidit fleuit**

& quę facta fuerant Abbatissę nuntiauit. **Conuenientes vero sorores inuenerunt eam nudam & colligentem flegma & comedentem: dixit autem Abbatissa vt daretur ei alia tunica vt vestiretur.** **Sumens itaque Euphraxia tunicā, & paropsidem cum legumine & fragmen panis obtulit ei, & dixit.** **Accipe foror & vesti te, & gusta.** **Quare sic te deturpas?** **Quę subi mens comedit & bibit.** **Et induens eam ministrauit ei.** **Euphraxia vero à lachrymis non cessauit vsque ad vesperam pro ea gemens.** **Quo cum peruisset, mox supplicabat Domino cum lachrymis, vt illa patiens sanaretur.** **Diluculo vero Abbatissa vocans Euphraxiā, dixit ei.** **Cur me celasti preces offerens Deo pro hac patiente?** **Si manifestasses mihi, & ego sine dubio venirem.** **Cui Euphraxia dixit.** **Ignosce mihi domina vidi eam turpiter positam & infirmam & dolui super eam.** **Abbatissa vero dixit.** **habeo tibi aliquid confiteri, & vide ne Satanas tentet te, & elatio tibi generet.** **Ecce tibi Christus potestatem circa eos dedit vt eicias eos.** **Audiens hæc Euphraxia, misit cinerem super caput suum, & prosternēs semetipsam in terram clamauit, dicens.** **Quę sum ego infelix & immunda, vt dæmonem tantum expellam, quę orantes per tantum tempus non potuistis expellere?** **Dixit ei Ab-**

Q 5 batissa.

batissa. Filia mea, te sustinebat hoc temporis copiosa est tua merces in cælo. Ingressa quidem Euphraxia monasterium proiecit se in ipsam ante altare, supplicans Deo, vt precibus eius sanaretur & de excelsis daretur auxilium. Et surgens à pavimento orans rursum ibat ad patientem iussione Abbatisse, & omnes sorores sequebantur eam, vt mirarentur quæ facienda erant. Ad quam accedens ait. Sanet te Dominus meus Iesus Christus qui te creauit. Et mox signum crucis fecit in fronte eius. Mox autem clamauit dæmon coram omnibus. O quomodo ab ista impostrice & fallace exco, habitans in ea plurimos annos, & nullus me expellere potuit, & hæc immunda atque luxuriosa conabatur persequi me. Cui Euphraxia dixit. Non ego te persequor: sed Christus omnium Deus. Dixit ei dæmon. Non exeo immunda. Non enim accepisti potestatem eiciens di me; Euphraxia dixit. Ego immunda sum, & omni malignitate plena (vt tu quoque testaris) veruntamen iubente domino egredere ab ea. Nam si fumo baculum Abbatisse flagellabote. Si quidem resistente dæmone, & exire nolente, si mens Euphraxia Abbatisse baculum, dixit ei. Exi aut certe torqueo te. Respondit ei. Quomodo ab ea egredi potero, cum ab ea recedere non possim? Mox igitur Eu-

phraxia, cœpit cedere. Et cum tertio percussisset dixit. Egredere à figmento Dei, spiritus immunde. Increpet te Dominus Iesus Christus. Dæmon dixit. Non possum exire ab ea, quid me persequeris? vbi habeo proficisci. Euphraxia dixit. In tenebras exteriores, in ignem æternum, in infinita tormenta parata tibi & patri tuo Sathanæ, & facientibus voluntatem eius. Omnes itaque sorores stabant respicientes in eam & non presumebant propius appropinquare. Euphraxia vero dure certabat, cum dæmone resistente, & respiciens in cælum dixit. Domine Iesu Christe noli me in hac hora cōfundere, vt non vincat me hic dæmon immundus. Et continuo dæmon spumans, & stridore facto clamans voce magna egressus est à muliere, & ab ea hora sanata est. Cucurrerunt sorores glorificantes in hoc Deum. Magnus enim timor obtinuerat omnes. Euphraxia vero tulit mulierem, & abluit eam aqua, & induit eam vestimento, & duxit ad Abbatisam quæ vna cum sororibus introduxerunt eam in monasterium, & gloriam dederunt Deo pro facto miraculo. ¶ Ab illa vero hora humiliavit te amplius Euphraxia, & sine somno tota nocte persistebat, omnem vero hebdomadam ieiunabat, vt consueuerat; sine defectu faciens cunctis sororibus misericordiam, & cum omni studio,

atque lætitia in mansuetudine, atque humilitate degebat.

¶ Vna dierum Abbatisa vidit visionem, & conturbata est vehementer. Rogare autem cœperunt eam omnes sorores supplicantes & dicentes. Confitere nobis domina Abbatisa, cur sic ingemiscis, & nostras animas simul affligis. Et dixit, non sine cogitis vsque in crastinum. Dixerunt ei senioreres sorores. Crede domina quod si non annuntiaueris nobis, tribulationem magnam animabus nostris ingeris. Abbatisa dixit. Ego quidem quod futurum est vsque in diem crastinum dicere non volebam: sed quia cogitis me nunc audite. Euphraxia nos deseruit, cras enim hac vita priuabitur, nulla vero indicet ei, ne contristetur. His itaque dictis magnus eiulatus per multas horas factus est vna autem sororum cum cognouisset, currens ad furnum inuenit Euphraxiam panes coquentem, cui Iulia aderat secundum consuetudinem, dixit ergo illa soror quæ venerat. Cognosce domina Euphraxia, quia intus magnus luctus est apud Abbatisam propter te & apud sorores. Audientes autem hæc Iulia & Euphraxia stupefactæ sunt, & diutius steterunt. Post hæc autem Iulia dixit. Putasne auditu audiuit. Abbatisa quia ex iussione illius, qui aliquā-

do sponsus fuerat tuus, iussit imperator te abduci ex monasterio & propterea lamentantur. Cui Euphraxia respondit. Viuit Dominus meus Iesus Christus, quia si omnia fundamenta terre mouerentur non mihi persuadere præparabunt, vt Christum Dominum meum derelinquā. Veruntamen domina mea Iulia, dum coquantur panes vade, vide fletus istos, quid cōtigerit, ne anima mea perturbetur, illa vero perges & stans foris ante ianuas, audiuit somnium Abbatisam hoc modo referentē. Vidi (inquit) quasi duos cuiusdam scematis viros hęc aduenientes, qui querebant Euphraxiam tollere, dixerunt quæ mihi dirige eam, opus habet. Rursus ergo & alij venientes dixerunt mihi. Assumens tecum Euphraxiam deduc eam ante dominum. Quam mox assumens properauit cū eis. Et cū venissemus ad quandā portam cuius gloriam enarrare non valeo spōte nobis aperta est. Et ingressæ sumus, & vidimus ibi inenarrabile palatium cælestē, in quo est solum nuptiale non manu factum. Ego quidem interius appropinquare non potui. Euphraxiam vero assumentes, obtulerunt domino, & procidēs osculata est pedes eius immaculatos, vidi ibi denā milia angelorum ac similitudinem sanctorum in charactibilibus, & opēs stabant ne spires ceteros &

& vidi, & ecce mater Domini assumens Euphraxiam, adduxit eam ad thalamum nuptialem in quo decoris coronam parabat, & audiui vocem de Euphraxia, dicentem. Ecce merces tua. Nunc itaque perge post decem dies veniens, fructu his in seculis infinitis. Et ideo quia hodie nona dies est, ex quo visionem vidi, cras morietur Euphraxia. Audiens hæc Iulia recitantem secretè Abbatissam, tundens pectus suum & faciem amore deflens venit ad clibanum, cumq; vidisset eam flentem Euphraxia, dicit ad illam. Cōiuro te per filium Dei soror Iulia, indica mihi quid audisti & quare plangis? Dixit ei Iulia. Plango dominā meā: quia hodie separabimur à te. Sicut enim audiui à dominā meā Abbatissa, cras ex hoc corpore exhalabis. Quod dum Euphraxia audisset angustiata est & pusillanimis facta cecidit. Sedebat autem iuxta eam Iulia flens. Cui Euphraxia dixit. Soror da mihi manum tuam & leua me, & duc me vbi ligna sunt posita, & ibi me pone? & tolle panes de clibano & porta in monasterium. Fecit Iulia hæc & Abbatissa non indicauit. Cum ergo iaceret Euphraxia in pavimento, clamauit. Cur domine abominatus es me, peregrinam & orphanam. Cur despexisti me. Ecce tempus quando debeam cum diabolo pugna-

re, & anima meā à me expetitur. Misericors esto in me ancilla tua Domine Iesu Christe, dimitte me vel vnum annum quatenus defleam peccata mea: quia sine pœnitentia sum & ab omni pœnitentia mundata. Non est in me opus salutis, nam nemo in inferno confitebitur tibi. Non est pœnitentia in sepulchro, non possum post mortem lachrymis præualere. Non enim qui in inferno sunt laudabunt te Domine, sed viuentes laudabunt nomen sanctum tuum. Dona mihi vel adhuc vñū annum, vt pœnitentiam agam: quia defolata sum sicut ficus sine adiutorio. Cum ergo defleret audiens quædam sororum, indicauit Abbatissæ, atque sororibus: quia Euphraxia prostrata in repositione lignorum, ita clamaret. Dixitq; Iulia. Vere dominā audiuit, quia moritur, propter eā lamentatur. Dixit ergo Abbatissa sororibus. Quis annuntiauit ei, & animam eius afflixit. Quis indicauit ei, & cor eius attriuit. Nonne vos rogauit ne diceretis ei, donec eius hora veniret. Cur hoc fecistis, & afflixistis animam eius. Ite & adducite eam mihi. Illæ vero pergentes, dixerunt ei. Veni dominā Euphraxia, vocat te Abbatissa. Illa vero egressa est plorās atq; cōturbata, & ingressa astitit Abbatissæ, deflens atq; mœrens, & gemitibus nimis affli-

cta.

cta. Abbatissa vero respiciēs eam dixit. Quid habes filia: quia sic ingemiscis. Euphraxia dixit. Plango me dominā meā, quia sciuiti me morituram, & non indicasti mihi: vt plangerem peccata mea, dum sim ab omnibus peccatis cōinquinata. His dictis se prostrauit in pavementum, & tenuit pedes Abbatissæ, per quam omne consilium eius alacriter est perductū. Clamauitq; Euphraxia, & dixit. Miserere mei dominā, & deprecare dominum vt mihi concedat vel vnum annum, quia sine pœnitentia sum, & nescio quæ me tenebræ cooperiant. Dixit ei Abbatissa. Viuit dominus, quia cælesti senatu dignam te fecit. Rex tuus Christus. Et cœpit omnibus recitare, quibus bonis habet frui Euphraxia. Et rogabat eam vt pro ipsa dominum supplicaret, quatenus eius particeps esse mereretur. Orabat enim vt cum ea conuersaretur in Christo, & ipsis donis quibus ipsa erat fruitura, & ipsa frueretur. Euphraxia vero iacens ad pedes Abbatissæ, cœpit tenere frigus & rigorem, post paululum vero vehemens eam febris inuasit. Abbatissa vero sororibus ait. Sumite eam & ingrediamur in oratorium: quia iam appropinquat hora eius. Posuerunt ergo eam in oratorium, & obseruabant eam vsque ad vesperam. Vespere autem factō, cum hora

sumendi cibum iam aduenisset: præcepit eis Abbatissa vt egredirentur, solummodo Iuliam secum retinens, ne aliqua hora relinquerent Euphraxiam, & clausis ianuis vsque mane fuerunt cum ea. Iulia vero rogabat Euphraxiam, dicens, Dominā meā soror non obliuiscaris mei, memento quia inseparabiliter tibi cōiuncta sum, semper super terram. Supplicat Deo pro me, vt me non separet à te. Memento quia ego tibi prouidi bona certamina. Deprecare dominum vt me absoluat ab hac facina carnis, vt merear tecum abire cum fiducia: mane vero factō, Abbatissa videns quia in nouissima respiratione esset Euphraxia: vt moreretur, mandauit sororibus per Iuliam dicens, Venite filiar meæ, valefacite ei, quia iam defecit. Quibus venientibus valdè dixerunt ei flentes, dicentesque memento nostri dominā soror Euphraxia, nomen Domini benedictum à Deo qui te dilexit. Post omnia autem venit illa quæ diu passa à demone fuerat, & per eam salua facta est, & lugens sicut & omnes osculabatur manus eius dicens, Istæ manus quantum mihi indignæ & peccatrici ministrauerunt, per Deum & per istas manus dæmonium expulsus est à me. Et cum Euphraxia respondere non posset, dixit ei Abbatissa, Filia mea non misereris vel huius,

soro-

fororis. Quare nō loqueris ei, quæ propter te ita tribulatur? Euphraxia vero respondit ad eam. Quare me luges domina foror? Dimitte me requiescere: quia deficio, veruntamen tu benedic Deum, & ipse te conseruabit. Et dixit. Ora pro me, quia magnum certamen est in anima mea in hac hora. Cū ergo orasset Abbatissa & omnes respondissent amen, reddidit animam. Erat autem annorum triginta sepelierunt eam in tumulo vbi & genitrix eius Euphraxia requiescebat, & glorificauerunt Deum: quia promerissent habere fororem apud Deum. Iulia vero magistra eius tribus diebus flens ab eius tumulo non recessit: hæc enim docuerat eam literas & psalterium, & multum eam diligebat, cum eius esset discipula, atque ex genere imperatoris. Quarto vero die læta facta Iulia, accessit ad Abbatissam & dixit ei. Domina mea ora pro me, quia vocauit me Christus intercedente pro me beata Euphraxia. Et hæc dicens osculata est cunctas forores. Quinta enim die post obitū beatæ Euphraxiæ defuncta est & magistra eius Iulia, & sepulta est in sepulchro vbi posita est beata Euphraxia. ¶ Post triginta vero dies euocans Abbatissa monasterij priores, dixit ad eas. Filie meae eligite vobis matrem & constituite in locum meum quæ vo-

bis præesse possit. Illæ verò responderunt. Domina pro qua causa hoc dicis, denuntia nobis. Nunquam enim famulabimur tuis hoc dixisti. Dixit eis Abbatissa. Vocauit enim me Dominus. Supplicauit pro me domina Euphraxia, & multum laborauit in suis precibus, quatenus ego cælestem thalamum promererer. Nam & Iulia per sanctam Euphraxiam particeps eius effecta est, & ingressa est in illud palatium non manu factum, & ego festino digna fieri, & cum eis locum habere. Audientes forores de Euphraxia & Iulia quia in maxima essent gloria gaudebant & orabant pariter, vt & ipsæ mererentur ad illum thalamum accedere. Elegerunt ergo vnam fororum nomine Theogeniam quæ eis præesset. Quam euocans Abbatissa ad se dixit ad eam. Ecce testimonium bonum quod forores omnes de te dederunt & posuerunt te ad principatum & præsulatum traditionis diuinæ legis, & consequentiam nostram. Coniuuro te per intemeratam Trinitatem & consubstantialem, ne istius mundi quæras diuitias aut possessionem, neque occupes forores ad terrenas sollicitudines: sed magis vt contentæ temporalibus bonis perpetua mereantur accipere. Et rursum fororibus dixit. Quomodo perfecte

nostis

nostis vitam & conuersationem Euphraxiæ, estote imitantes eam vt participes eius efficiamini. Et cum dixissent omnes amen, vale dicens eis intravit oratorium, & claudens ianuas præcepit, vt vsque ad diluculum nulla illarum intraret. Mane autem facto ingressæ inuenerunt eam obdormiisse in Dño, & hymnū dicentes Dño reposuerunt eam in sepulchro vbi beata Euphraxia recōditata erat. Ab illa enim die nequaquam in illo tumulo alia sepelierunt corpora. Multa vero signa & sanitates fiebant in memorato sepulchro, & expulsi demones clamabant, quia post mortem præualet contra nos Euphraxia & persequitur nos. Hæc est re vera vita Euphraxiæ matronæ quæ cælesti fenatui interesse promeruit. Festinemus igitur & nos tam fratres quam forores huiusmodi conuersationem habere, & sectari humilitatem, obedientiam, laborem, mansuetudinem longanimitatem: vt & nos ita angelorum conuersationem mereamur, & cum gaudio magno fruamur saluatore Domino nostro Iesu Christo. Cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

¶ *Incipit vita serui Dei Macharij Romani qui inuentus est iuxta*

paradisum.

¶ *Gloriam & magnificentiam Deo soli & benignissimo a-*

disput.

gere debemus, qui per innumera bilia miraculorum exempla, diuine celestis gaudia nos perduxit, denique nos miseri & humiles monachi Theophilus, Sergius, & Thimus deprecamur vos oēs sanctissimos fratres, vt accomodetis aures his, quæ vobis narraturi sumus de vita & conuersatione sanctissimi Macharij Romani, qui apparuit nobis prope paradisum ad viginti miliaria. Et hoc rogamus, vt fide dictis adhibeat, quoniam quidem multo melius nobis fuisse credimus, sub silentij portu innocios remanere, quam de facilitatis crimine vt reos puniri. Igitur nos prætitulati fratres Theophilus, Sergius & Thimus propitia diuinitate abrenuntiantes seculo, venimus ad monasterium, quod est in Mesopotamia Syriæ, in medio duorum fluminum Tigris & Euphrates in quo vir clarissimus nomine Asclepion Eguninus multorum extitit pater monachorum. Illi denique coniungentes, a prænominato patre, & omni cætu fratrum gratanter suscepti, ac iugo regulæ colla submittentibus, conuincimur vita conuersati sumus. Factum est autem tempore, longo post hæc hora nona quadam die sinaxi expleta, accedentes ad Euphratis fluminis littus, confestim ibi, & aliquandiu inter nos de sustentia, & conuersatione simul, & labore seruium Dei

disputatum est. Tunc mihi misero Teophilo venit in mentem cogitatio: & respondens dixi fratribus meis Sergio & Thimo, velle mihi adest, o fratres dilectissimi cunctis vitæ meæ diebus ambulare, illoque ire vbi cælum terræ se coniungit. At illi, te (inquiunt) frater Teophile vt fratrem spiritua-lem semper habebimus & priorem, & amodo nullatenus à te separabimur, nobis enim verba tua placent, idcirco vbi corde concepisti, perge, & nos in vita & in morte tecum erimus. Itaque surgentes de loco intrauimus in monasterium factaque vespera omni-que diurni officij oratione completa, cæteris quiescentibus clam monasterium egressi sumus. Post hæc vero decem & septem dies ambulantes, coniunximus Hierusalem, & sanctâ resurrectionem Iesu Christi & crucem adorauimus, deinde exeutes in Bethleem vidimus & salutauimus sanctum præsepe, vbi Christus nasci dignatus est: & vbi stella Magos adduxit Christo munera deferentes & vidimus locum mirabilem vbi angelus cum multitudine exercitus celestis gloriam in altissimis Deo canebat, qui loc⁹ ad duo milliaria longè à Bethleem situs est, in montem quoque Oliueti ascendimus & in ipso loco sancto adorauimus vbi Christus pedibus stetit quando eleuatus est, & à nube su-

sceptus ascendit ad cælos. Exinde Hierusalem reuersi adorauimus Deum, & consignantes nos & commendantes Christo & sanctis eius, exiimus non habentes iam animum & mentem in hoc seculo. Igitur nos Christi comitante gratia viam continuo aggredientes ac quinquagesimo die fluminis Tigris alueum pertrāscentes, terram Persarum ingressi sumus, & venimus in campum magnum & planiciosum vocabulo Asia in quo martyr Christus sanctus Mercurius apostatam Iulianum peremisse legitur. Deinde ciuitatem Persidis nomine Kitissephodo intrantes, in qua tres pueri, Ananias, Azarias & Misael quiescunt longè à Babylone adorauimus ibi: & in eodem loco manducantes & domino hymnum laudis offerentes, mansimus dies aliquot. Inde profecti post menses quatuor pertransiuimus Persidis regionem, & inde terram Æthiopiæ sumus ingressi. Ingredientes vero domum quandam, & neminem ibi habitatorem reperientes, duos ibidem fecimus dies. Et ecce tertia post hæc die apparuerunt aduenientes duo armati, vir & femina: nos vero nimio terrore perterriti surreximus illisq; obuiam ire deliberauimus, ipsi autem nos videntes simul, ac exploratores esse credentes, conuito gradu per viam qua venerant redierunt, & post

post aliquantulum congregati de suis, quasi tria millia Æthiopes aduenerunt. Qui festinanter domum in qua eramus orātes, vallo circumdantes, nosque cuncti aspicientes, per quatuor eiusdem domus angulos ignem copiosum applicauerunt viuos nos cremare nitentes. Quod nos vt aspeximus, timore valido exterriti, Christum omnium Saluatorem inuocauimus, & in medium illorum prosluimus. Tūc ipsi lingua sua multum inuicem murmurātes, diuq; contra nos frendentes, cum nos illos, nec ipsi nos nullatenus intelligere possemus comprehendentes nos in obscuro clauerunt carcere. Sedentibus ergo nobis in tenebris non erat, qui panem vel aquam tribueret. Nos deniq; cum lachrymis omnipotētis Dei creatoris omnium misericordiam inuocare, haud omisimus. Facientibus autem nobis ibi dies aliquot, iterum congregati, cum nos fame & siti exanimis credidissent, circumdederunt carcerem. Sed cum orantes nos aspexissent aperientes ianuam eduxerūt nos, & cum multum inter se inurmurantes loquerentur, nouissimè cum lignis agrestibus cædentes nos acriter de finibus suis eiecerunt, & octoginta dies sine cibo expleuimus, sicut testis est nobis Deus. Eiecti itaque à finibus illis iter fecimus dies multos in orientem, & de-

uenimus in locum admirabilem, & campum gloriosum, qui arboribus altissimis plenus, & mellifluus fructibus abundabat. Denique nos glorificantes & laudantes Deum, manducauimus dulcissuos fructus, & saturauimus nos valde. Itaque exeutes inde terram Chananæorum ingressi sumus, & videntes illos in aspectu eorum valde mirati sumus. Ipsi vero cum mulieribus suis & paruulis subtus in petris habitantes nos omnino non tetigerunt Christi nos protegente gratia. Inde igitur profecti contra orientem, cum centum & decem dies eos pertranseutes, iter nostrum fecissemus, intrauimus terram gentis quæ nominatur Pichiti, ipsa vero gens in statura & altitudine sua non plus quàm mensuram vnus cubiti habebat. Et videntes nos timore percussi fugerunt. Nos autem Deum collaudantes, qui de illorū manibus nos liberauit, cursum nostrū quotidie accelerauimus. Post hæc autem deuenimus in montes altissimos terribilesque, vbi sol non intrat, nec arbor nec herba cresunt: ibi ergo serpentes innumerabiles & dracones, & aspidēs, sed & Basiliscos, & vipersas, & vnicornes, & bubalos vidimus multos, alias quoque bestias mortiferas multas & venenosa animalia, quorum nomina, vel naturam penitus

rus ignoramus. Dextera igitur Dei nos protegente illi pertranſiimus illa: ſed & ſibilos draconum & ſerpentium per viginti continuos dies in auribus habuimus, & non niſi aures obturantes illos ferre quiuimus.

¶ Interea in locum incidimus terribilem, rupes habentem aſperriſſimas, in altum erectas & in imaſcendentes. Nos ergo ſeptem dies ibi fuiſus ultra progredi nō valentes. Septima autem poſt hęc die apparuit ceruus ante nos ambulans rugiendo, quem ſurgentes ſecuti ſumus. Iter autem facientes, multo maiores inuenimus ante nos rupes: nos vero maximo cū labore & anguſtia exiit de euasiſimus & venimus in campum planum & magnum in quo Elephantorum magna multitudo ſtabat, & per medium illorum illaſi tranſiimus. Poſt hęc itaque minime nobis apparuit via. Tunc nos cum lachrymis clementiam Domini inuocantes, & per nouem dies ſine cibo per deuia ambulantes, conuenimus tandem in locum planicie largum, qui fructibus plurimis abundabat. Iam ergo tenebrę denſiſſimę cuncta illa repleuerant loca, nec aliquid lucebat: ſed nebula obſcuriſſimę erant. Tunc nos nimium turbati & aſſiſti cadētes in terram, cum planctu valido, orantes clamauimus ad Deum, & in eodem loco

dies ſeptem compleuimus, non manducantes nec bibentes, nec lumen cęli videntes. Nobis autem valde aſſiſti & in oratione perſiſtentibus, poſt dies ſeptem aſſiſti columba, quę nobis appropinquans at diu circa nos volitans, & pennulas fortiter percutiens quaſi ad ambulandum nos confortabat. Tunc nos Deo agentes gratias ſurreximus, illa præcedente per deuia iter fecimus & ecce ante nos maximam inuenimus aſſidam, in circuitu ſcriptam. Videntes vero ſcripturam illam, gauiſi ſumus & collaudauimus dominum. Hęc autem erat ſcriptura: aſſidam iſtam fecit Alexander Philippi Macedo Imperator, quādo perſecutus eſt Darnam Regem Perſarum. Qui terram hanc ingredi voluerit ad manum ſiniſtram vadat non ad dexteram: eſt enim terra inuia, & rupibus, & anguſtijs eſt plena. Nos igitur ad lauā intrantes, ambulauimus dies multos. Et factum eſt poſt quadraginta dies, euntibus nobis venit peſſimus & intolerabilis foetor ex quo velut exanimis effecti cadentes in terram orauimus Dominum, vt iam clementer recipi inberet animas noſtras. ¶ Poſt modicum vero ſurgentes à terra aſſiſti lacum magnū, & multitudinem ſerpentium in ea ignitorum: & ex ipſo lacu exierunt voces, & audiuiſus ululatum & plaurum

magnum quaſi populi innumera- bilis, & de cęlo vox ſonuit dicens. Locus iſte iudicij & poenarum eſt, in quo cruciantur, qui Chriſtum negauerunt: nos autem vocem hanc audientes & pectora percutientes cum lachrymis & timore nimio ipſum tranſiimus lacum, & venimus inter montes duos altiſſimos, & in medio ipſorum apparuit nobis hominis longiſtatura quaſi centum cubitorum, & ipſe catenis conſtrictus æreis toto ligatus erat corpore. Dux autem catenę de vna corporis parte, in monte vno erant fixa, & dux in monte altero, & ignis maximus in circuitu eius ex omni parte. Vox autem clamoris illius audiebatur quaſi per quadraginta milliaria. Qui vt nos vidit, plorans & eiulans fortiſſimē exclamauit, crudeliter enim ab igne cremabatur. Cumq; noſ talia cerneremus valde pertremuimus, cooperientes facies, à longē ipſos tranſiimus montes, & ecce in alium cōtinuo deuenimus locū vbi rupes multę & profunditas magna erat. Ibi etiam quandam vidimus foeminā crinibus ſolutis ſtante toto corpore à maximo & terribili dracone inuolutam. Quandoq; ergo ad loquendū os ſuū aperire voluiſſet caput ſuū draco conſeſſim in os eius mittens, linguam ipſius mordebat. Capilli autem huius mulieris ad terrā uſque

deſcendebant. Cumq; in illam mirantes pauidi aſpiceremus ſubito de ipſa profunditate & valle miſerabiles audiuiſus voces dicentes. Miſerere nobis miſerere, Chriſte fili Dei altiſſime. Nos itaque vehementer exterriti, ponētes genua in terram, orauimus dicentes cum lachrymis Domine qui nos crealli, nunc tolle animas noſtras: quoniam iudicia tua oculi noſtri viderunt in terra. Surgentes autem cum ingenti lætu, & mœrore ſimul & timore venimus in locum alium in quo arborēs multas & maximas vidimus habentes ſimilitudinem ficorum. In ramis autem ipſiſ volatiliſ multa, ſimilia aubus cęli, quę voce humana fortiter clamabant dicentia. Parce nobis Domine qui plaſtaſti nos parce nobis miſericors: quia peccauiſus ante faciem tuam ſuper omnem terram. Nos autem orauimus, dicentes, Domine miſericordiſſime oſtende nobis iſta quę vidimus miracula tua: quoniam ignorauimus quid ſint, venit ergo vox dicens, non eſt veſtrum noſſe myſteria quę vidistiſ viſ impertite veſtrā. Inde igitur cum ingenti pauore egreſſi, deuenimus in locum honorabilem, ac ſpecioliſſimum in quo quatuor viſi ſtabant habentes figurās venorabiles ſanctiſſimas pulcherrimas deſcoras vt credi aſſiſſiſ omniſino

facile vix possit: isti siquidem coronas aureas gemmis & lapidibus honorifice compositas in capitibus habebant, & in manibus palmas aureas gestabant. Ignis vero maximus, ac terribilis ante se tenebant nos ergo ista cernentes, ac valido percussi timore exclamauimus ad illos dicentes: Domini serui & Dei excelsi miseremini nostri, ut spatæ & iste ignis nobis non præualeant nocere. At illi respondentes nobis dixerunt, nolite timere, viam (quam vobis Deus demonstrauit) ite securi: nos enim Dominus in isto posuit loco, ut viam hanc seruariemus & custodiremus vsque in diem Iudicij, quando orbem terræ iudicaturus adueniet. Hæc nos audientes à sanctis viris illis ac de longè eos salutantes pertransiuimus locum ipsum & per quadraginta continuos dies ambulauimus, nullum omnino cibum sumentes, aquam tantum bibentes. ¶ Ambulantibus ergo nobis subito voces populi innumerabilis audiuius psallentium, & odor suauissimus quasi balsami optimi ac pretiosissimi venit nobis & sicut de mellis fauo dulcissimo os nostrum indulcorauit. De suauissimo igitur odoris nectare ac cælestis melodiam cantilenæ sopor nos arripuit: Post modicum autem surgentes è som-

no vidimus ante nos Ecclesiã mirabili ornatu decoratã ac pretiosissimam, quæ tota quasi crystallina videbatur, in medio autem ipsius Ecclesiæ altare honorificum de quo altari aqua egrediebatur quæ lactis candidissimi colorem habebat. Nos autem aquam ipsam in veritate lac sperauimus. In circuitu vero fontis illius, stabant viri sancti & honorabiles & cantabant canticum cælestè, idest voces cherubin. Nos autem hæc intuentes timuimus valde. Ipsa vero Ecclesia à parte meridiana similitudinem habebat lapidis præfinito pretiosi, à parte australi colorem sanguinis mundissimi prætendebat, à parte autem occidentali tota erat alba instar lactis & niuis candidissimæ stellæ super ipsam Ecclesiam plusquam huius mundi sydera lucebant, sol ibi septemplex lucebat & calebat, quàm in huius terræ regione: alpes & arbores omnes altæ, & folia ac fructus plures & dulciores quàm istius mundi arbores habebant, sed & aues terræ istius: omnis autem terra ipsa duplices habebat colores, idest vna facies erat nix, & alia rubicundissimis coloribus erat: nos igitur stupentes, & in eodem loco adorantes, ac ipsos viros salutantes, cum timore egressi sumus, cœptumque iter arripere festinauimus. Denique post hæc

cen-

centum impleti sunt dies (ut Dominus testis est nobis) quod nullo refecti sumus cibo, aqua nos frequentius refocillantes, cum ecce subito cunctibus nobis, venit populi innumerabilis multitudo virorum ac mulierum obuiam in vnum conglobari: non autem illos longiorem præterquam vnus cubiti staturam habere vidimus, igitur visis illis valde pertinuimus. Tunc miserabilis ego peccator Theophilus, dixi fratribus meis Sergio & Thimo. Soluentes capillos nostros veniam aduersus eos forsitan fugient à nobis, & liberabit nos Dominus de manibus illorum. Quod cum ipsis visum fuisset, bonum solutis fascioliis & capillis nostris, irruimus super eos repente: ipsi autem hoc cernentes, confestim filios suos arripientes, stridentesque dentibus citius auferunt omnes. Nos autem Dominum collaudauimus, qui eripuit nos, & transeuntes flumen, inuenimus herbas candidas, & albas sicut lac, dulces velut mel, altas vero vsque ad vnum cubitum. Manducantes itaque de herbis mellifluis, ac nos saturantes ex eis gratiarum actiones creatori omnium obtulimus, qui nos per tanta seruauit pericula, ac gratuita nos sua gratia nutrebat. Nos interea viam inuenimus speciosam, & cadentes in terram adorauimus, & collaudauimus Dominum misericor-

dem, qui eam nobis demonstrauit. Igitur per dies plurimos ipsam viam sequentes, tandem ad speluncam peruenimus honorabilem tunc signaculo sanctæ Crucis mæbris vndique munitis in eandem ingressi sumus criptam: sed nullum ibi inuenientes habitorem, diximus inter nos. Munditia hæc non est nisi de manu hominis. Maneamus ergo hic vsque ad vesperum, & videre habebimus loci huius habitorem. His ergo dictis vna hora utpote, quasi resedimus, & subito odore suauissimo percussim obdormiuimus. Rursum igitur paruo interuallo excitati à somno foras speluncam exiimus & contra orientem respeximus, & ecce subito figuram hominis à tergo properantis vidimus cuius capilli capitis instar lactis candidissimi aut niuis quasi in aera volantes totum viri corpus operuerunt. Ipse autem mox, & nos à longè respexit, semetipsum in terram proiecit protinus, & rursum eleuans se ad nos ita clamare cœpit: Si vos ex Deo estis, sanctæ Crucis signaculo munite vos ad me vsque properantes, sin autem ex diabolo, fugite à me Dei serui. Hæc eo dicente tali voce affati sumus. Benedic nobis pater sancte & noli turbari: quoniam & nos serui sumus Iesu Christi Domini Saluatoris nostri, & collaudauimus siquidem seculum huius mundi facti

que sumus monachi. Talia ut au-
diuit, illico ad nos venit & manus
suas ad cælum eleuans diutius o-
rauit surgensque ab oratione ca-
pillos ab ore & facie sua tollens
benedixit nos, ac locutus est no-
bis. Ipsi vero capilli capitis ac
barbe erant candidi ut lac, facies-
que eius sicut vultus angeli. Erat
enim sicut lignum secus aquarum
decursus plantatum, & præ fene-
strate nimia oculi eius non aperie-
bantur, eo quod supercilia eos co-
operiebant: ungula nempe ma-
nuum eius, ac pedum longæ ni-
mis: barba vero & capilli corpus
eius omne circumdederunt, cutis
illius quasi pellis testudinis, tunc
ipse cum lachrymis, ad nos exor-
sus est ita. Fratres mei benedicti
vnde estis, vel vnde huc adueni-
stis: dicite nobis qualiter se habeat
genus humanum, vel quomodo
fides Christianorum, & si Sarra-
ceni vel ethnici hætenus Chri-
sti populo persecutionem inge-
runt. Nos itaque ut interrogati su-
mus, ei per ordinem responsum
dedimus simul dicentes angus-
tias & pericula quæ per omnem
passi sumus viam & quia volun-
tas ac desiderium esset ire vbi cæ-
lum terræ se iungit aperuimus.
Ipsæ autem ad hæc respondens ait,
filioli mei charissimi audite me,
ab isto loco ultra ad paradisi lo-
ca non potest ire homo carne ve-
stitus: ego peccator exiguus val-

de in hac etiam voluntate labo-
raui, cupiens ultra procedere ut
finem terræ ac poli cernere qui-
uissem: sed nocte quadam astitit
mihi in visu Domini angelus di-
xitque ad me, ne ultra procedas
neque Dominum tentare præsu-
mas. Cui ego, quam ob causam
inquam mi domine in antea per-
gere non licet. At ille de isto in-
quit loco viginti sunt milliaria
vsque ad paradysum, vbi Adam
& Eva in deli. ijs constituti fue-
runt super ipsum vero paradysum
cælum terræ iungitur: posuit de-
nique Dominus ante eundem pa-
radysum cherubin cum igne: rom-
phea atque volubili ad custodien-
dum vitæ lignum & habet à pe-
dibus vsque ad vmbilicum simi-
litudinem hominis pectus, sicut
pectus leonis, manum sicut cry-
stallum, habens gladium ut seruet
paradysum, ne aliquis illuc pro-
ximare valeat: ego itaque hæc au-
diens ab angelo amplius non re-
spondi, nec ultra procedere ten-
taui. Igitur ego Theophilus & iti-
neris mei socij, ac fratres ista à
sancto audientes prostrato omni
corpore collaudauimus Dominum
& ipsum seruum Christi saluta-
uimus, vespere autem facto di-
xit nobis: Fratres mei dilectissi-
mi exite foras cellulam & expe-
ctate paululum: habeo enim leo-
nes duos qui per diem foras am-
bulantes, sero ad me reuertuntur,

ne

ne ipsi subito venientibus mali-
aliquid patiamini ab eis. Nobis
ergo cum pauore paululum expec-
tantes leones rugiendo extemplo
aduenerunt. Ipse vero manus su-
per eos ponens, ac colla demul-
cens ait illis. Filioli mei boni fra-
tres tres de seculo venerunt ad
nos, ne faciatis illis malum. Con-
tinuo nos aduocans dixit. Fra-
tres venite & iam timere nolite.
Nos vero cum pauore nimio in-
trantes salutauimus illum, & ves-
pertina synaxi celebrata, resedi-
mus, glandes ac herbarum radi-
ces pro cibo sumentes, & aquam
bibentes cum silentio. Mane au-
tem facto locuti sumus viro san-
cto dicentes. Pater sancte & do-
mine obsecramus tuam beatitu-
dinem, ut conuersationem tuam
nobis enarres, & quomodo huc
aut vnde venisti, & quo nomine
voceris edicito nobis. At sanctus
nobis tale dedit responsum. Ego
inquit mei amantissimi fratres &
filij Macharius vocor in regali ci-
uitate natus, & nutritus & filius
viri Romani, qui inclitus fuit &
in imperiali pollebat ciuitate.
Cum autem pueriles excessissem
annos, me reuente ac nolente
pater meus desponsauit mihi vxo-
rem diemque statuit nuptiarum.
Interea thalamo adornato, cum
iam frequentia populi fuisset in-
uitata, & sponsa sedente pater
meus hilarior effectus cunctos

cunctos

inuitatos hortatur petere, quic-
quid vellent. Omnibus autem
qui aderant iocis ac saltationibus
intentis, furtim exiui, & domum
viduæ cuiusdam familiaris intra-
ui ac septem dies cum illa latitans
permanui. Ipsa autem diebus sin-
gulis domum patris mei ingressa,
audiuit quæ de mea inquisitio-
ne loquebantur, & veniens cun-
ctis & mihi replicans dixit. Pater
autem meus cum me vndique re-
quirendo non inueniret fleuit a-
marissime: sed & mater ac tota
familia. Octaua exinde die, id
est nocte Dominica mulierem il-
lam salutavi, & egressus in pu-
blicam viam, inueni virum quem
dam canicie venerabilem, quasi
ad ambulandum stantem. Quem
adorans dixi. Vbi pergere habes,
senior sancte. At ille hilari vultu
ad me conuersus dixit. Vbi tu
ire desideras, ego tecum ire di-
pono, eo quod itinera ipsa mihi
huius oppido quam sunt cognita.
Tunc ego confortatus coepi ho-
minem sequi. Per domos vero
exinde intrantes vicinas, per viam
panem rogauimus accipere & ac-
cepimus. Per plurimos autem
dies ambulantes tandem penie-
nimus ad angustias viarum om-
nium vnde vos venire dixistis.
Cum ergo ad triginta milliaria
prope locum istum venissemus,
quadam die sedentibus nobis inter
ipsam mutua colloquia repente fo-

R 4 eius

cuius disparuit. Tunc ego nimium turbatus, & quo me verterē ignarus, cadens in terram plangebam validissimē. Et ecce confestim sine mora is qui ante disparuit, cū magna claritate apparuit, & irā affatus est me. Noli turbari dilectissime, ego enim sum angelus Raphael adiutorium tibi missus, qui te huc perduxī praecepto altissimi. Dominus autem viam tuam prosperam fecit. Loca siquidem tenebrarum loca tormentorum, loca poenarum pertransisti, in lucem venisti, fontem aquae vitae & loca iustorum vidisti. Idcirco noli timere, sed surgens viam tuam proficiscere. Quo dicto rursus qui apparuit, disparuit. Ego vero interea viribus receptis, surgens ambulare coepi & à longè onagrū intuitus clamaui, dixique illi. Aue per Christum qui te creauit, ostende mihi viam per quam ambulem: ipse autem concitè occurrens ingressus est ante me per femitam quandam paruilam & angustam. Quem ego subsecutus sum sicque duos compleuimus dies simul ambulantes. Die autem tertia aspeximus ceruū mirā magnitudinis à longè quē onager videns & perterritus declinauit à me, iterum ego solus relictus angustatus sum viam omnino non habens. Tunc contra ceruū clamans dixi. Quia adiutorium mihi tulisti per Deum te cō-

iuuro, semitam mihi ostende. Ad hanc vocem veluti animal domesticum ad me declinās angustum ingressus est callem post tergum me semper aspiciēs. Sic ergo tres insimul ambulauimus dies. Tunc ecce quarta die immensum ac terribilem offendimus draconē mediam distentum per viam. Quem vt ceruus vidit repente fuga elapsus euasit. Ego interim timore valido percussus, in terram cecidi, deinde confortatus in Domino surrexi, ac me signo sanctae Crucis muniens ad draconem dixi. Deum omnipotentem time, & noli mihi nocere. Tunc ipse terribiliter de terra se erigens humana me affatus est voce dicens. Veni benedicte domine, tu enim es seruus dei altissimi Macharius. Angelus autem sanctus Raphael figuram, & vultum tuum mihi demonstrans praecepit vt concitè tibi occurrerem atque perducerem in locum à Deo tibi praeparatum. Ego itaque quarto die te hic expectaui nihil omnino comedens: hac vero nocte in nube lucidissima te sedentem aspexi, simul & vocem desuper audiui dicentē mihi. Accelera vt eripias Machariū seruū Dei qui adest vt tibi praedixi. Quapropter surgens sequere me ne repugnes, sed veni & locum monstrabo tibi vbi dñm debeas collaudare. His ergo dictis quasi vir iuuenis apparuit, & me-

cum

cum ad speluncā hanc vsque peruenit. Cumque ingressi fuissetus repente euasit. ¶ Tunc ego peccator in parte altera prospexi duos leones catulos iacentes, mater autem illorum iuxta illos mortua iacebat. Quam ego foras eiciens sepeliui & Dominum collaudans glorificaui, qui tanta in me mirabilia fecit, & de tam grauibus angustijs liberauit, ipsos autem leuculos frondes arborum decerpens ac illis porrigēs vt proprios enutriui filios sicque duos annos insimul quiete habitantes compleuimus. Tunc ecce post hanc laqueus diaboli (cuius nunquam à seruis Dei cessat inuidia) affuit. Nam die quadam hora quasi septima spelunca foras egressus, sole fernesciente resedi, tunc subito subtile fasciolum & oculis delectabile, iuxta me in terra positum aspexi. Ego vero in me meipso cogitās dixi, vnde in hac solitudine fasciolum? Existimās tamē quia in veritate esset fasciolum, oblitusque ego miserimus me signo crucis munire (quonia quidē sacrosanctae crucis signaculum, omnē inimici eneruat fantasam) misi manum & leuans fasciolum reportaui in speluncam, altera nihilominus die egressus calceos fecimineos reperi iacentes in terra sed nec tunc miser ego insidias diaboli aduertens nec crucis vexillo me muniens calceos leuaui

quos in speluncam portans fasciolo iunxi. Tertia autem iam die iterum exiens diabolus in decore, vel specie mulieris vestibus pretiosis induta stantem inueni, ego vero miserabilis nec sic quidem laqueos inimici recedans, nec aliquo modo me signas, sed credens in veritate quia mulier esset, aio ad illam, vnde huc aduenisti, aut quis te in hanc adduxit solitudinem. Illa continuo flere amarissime cepit, Tunc ego misellus simul cum illa veluti compatiendo valde plorauit. Post hanc respondens dixit, ego miserima, o pater sanctissime me filia sum viri Romani, quae cum me inuitam ac nolentem desponsasset iuueni cuiusdam nobilissimo Romano ac dies nuptiarum venirent, & thalamum ac conuiuium ordinarent inter nuptias ipsas sponsus meus disparuit. Cumque turbati omnes huc illucque eum inquirendo turbarentur, ego gaufa effecta clam exiit & nocte eadem iter arripiens, nec itineris ducem aliquo modo habens per angustam viam montium ac vallium errando hucusque perueni. Hanc ego cum audissem, & omnia ita esse credidissem simul, & sponsam meam fore sperans, per manus apprehēdi illam, & in hanc introduxi speluncam, lacrymae vero ab eius oculis nullatenus cessabant. Tunc

R 5

ego

ego miseris & lachrymis eius cō-
 patiens, & valde super eam dolēs
 sedere eam iuxta me feci, simul &
 glandes illi ad manducandum
 prębui, non enim insidias diabo-
 li intellexi, neque vllatenus crucis
 me signo muniri, sed simul seden-
 tes diutius colloquia habuimus.
 Tunc cępi quasi de labore nimio
 somno grauari, at illa manibus suis
 mea omnia membra mulcendo
 palpauit, & eo amplius somno
 grauatus sum. Quid moror, miser
 ego qui antea nunquam cum fœ-
 mina peccare consensi, in somnis
 me peccatum perpetrasse cogno-
 ui, nā subito expergefactus è som-
 no quasi cum fœmina discoper-
 tum in terra me iacentem inueni,
 ipsa iam vero non apparuit. Tunc
 infelix ego insidias diaboli sero
 aduertens foras speluncam citius
 exiui, & pectus feriens ingentes
 lachrymas fudi. Ipsi interea leo-
 nes qui mecum aderant meum in-
 telligentes delictum quam citius
 fugerunt à me, hos autem cum cer-
 nerem fugisse scilicet leones cum
 iuctu nimio ac dolore cępi Chri-
 sti misericordiam deuote inuoca-
 re, quatenus & mihi pœnitentię
 normā ostenderet ac leones ipsos
 redire iuberet. Nec mora, clemen-
 tissimus pater qui me ad pœniten-
 tiam seruare voluit illos confe-
 stim fecit redire leones, mecum-
 que ingressi in hanc speluncam
 humum pedibus suis ad vnus sta-

turam hominis aggregabant, ego
 autem hæc intelligens collotenus,
 ipsam intraui fossam ipsis impe-
 rans leonibus, vt in eodē me sepe-
 lissent loco. Quodcum factum fuis-
 set annos tres sepultus in eadem
 fossa peregi. Interea ingenti plu-
 uia descendente rupta est spelun-
 ca desuper caput meum vbi sta-
 bam, & lucem vidi, & foras ma-
 nus emittens herbas quę in cir-
 cuitu super caput erant decerpit
 & comedi. Tribus itaque annis
 euolutis affuerunt leones, & lumē
 circa me videntes offodiebant hu-
 mum in qua me sepelierunt ego
 quidem toto corpore sanus egres-
 sus sum virtutem pristinā in me
 sentiens. Tunc glorificans Domi-
 num meum Iesum Christum exi-
 ui de spelunca ponensque genua
 mea in terra. xl. dies, & xl. noctes
 in eodem immobilis permansi lo-
 co collaudans & obsecrans Deū,
 & gratiarum actiones offerens
 qui tanta misericordiarum mune-
 ra nobis peccatoribus iugiter præ-
 stat. His ergo completis diebus re-
 spexi in speluncam, & ecce qua-
 tuor anguli eiusdem spelunçę lu-
 mine cęlesti resplenduerunt val-
 de, & vidi saluatorem Christū in-
 scemate viri quasi auream haben-
 tem in manibus virgam, ac dulci-
 sona voce mirabilem cantum per-
 sonantem, vox autem illius vehemē-
 mens, & fortis quasi mille hominū
 num audiebatur. Cum vero iam
 melo-

melodię cęlestis cantici explerēt
 tur repente vox tribus vicibus in
 sonuit dicens. Amen, & in sempi-
 ternum Amen. in ipsa igitur hora
 egressus à spelunca saluator scan-
 debat ad cęthera, & ecce continuo
 maxima ignis colūna quasi nubes
 valida intravit speluncā & facta
 sunt tonitrua & immensę choruscationes,
 & omnia cęli volatilia
 secundū proprias audiui voces ca-
 nere dicentia. Sanctus sanctus san-
 ctus Dominus Deus. Ego itaq; dū
 hæc cernerem simulq; audirē pro-
 pter visionis magnitudinē terri-
 tus valde sum, & in extasi raptus
 cecidi in terrā & octo dies ita per-
 mansi, tunc nanq; intellexi, quia
 saluator mundi Christus hanc in-
 gressus speluncā benedixerit il-
 lamq; sanctificauerit. Tunc ego
 introgressus in eam pro ignoran-
 tia propria ac negligentia cępi fa-
 tisfacere collaudans & glorificās
 Christum saluatorem ac redēpto-
 rem nostrū, & creatorē omnium
 qui tanta me sustinuit patiētia &
 perduxit ad pœnitentiam, & rur-
 sustalem mihi demonstrauit cle-
 mentiam. Quando autē hæc acta
 sunt, septem in hac spelunca, et
 tis vero quadraginta annos habe-
 bam, ecce nunc vobis velut filijs
 charissimis omnem vitam meam
 in veritate enarraui vos ergo si pu-
 gnas vel insidias maligni hostis
 sufferre potestis considerate, &
 hic nobiscum manete, sin alias ad

monasterium de quo egressi estis
 reuertimini, & Dominus sit in iti-
 nere vestro. Nos autem cum ista à
 sancto Dei audissemus, cadentes
 in terrā glorificauimus Dominū,
 qui fecit mirabilia solus, & ad san-
 ctum seruumque Christi locuti
 sumus Macharium dicentes. Pa-
 ter beatissime Machari ora pro
 nobis ad Dominum, vt ad nostrū
 remeare possimus monasterium
 atque conuersationem tuam san-
 ctam per omnes Christi Ecclesias.
 enarrare, credimus enim quod
 Dominus idcirco nos perduxit
 ad te. Tunc senior diutius super
 nos orationem fudit, & fusa ora-
 tione benedixit atque osculatus
 est nos omnes, & commendauit
 Christo vt in pace dirigeret viam
 nostram. deinde tradidit nos leo-
 nibus illis, præcipiens eis, vt trans-
 ducerent nos quousque loca te-
 nebrarū pertransiremus. vbi pri-
 dem septē dies, & totidē noctes in
 tenebris iacimus. Dimissi ergo à
 seruo Christi sancto Machario, p-
 spere ad Absidā Alexandri perue-
 nimus, vbi leones salutātes nos cō-
 cito gradu reuersi sunt ad seruum
 Dei, igitur fauente Christo Deo
 sine angustia aliqua nostram am-
 bulauimus viam, & introcun-
 tes terram Persarum venimus in
 campum mirabilem, qui voca-
 tur Asia, vbi sanctus Mercuri-
 rius interfecit apostatam Iulia-
 num, & ingressi denuo sumus ci-
 uitatem

uitatem Kitiffefodo, in qua pueri tres requiescunt non longe à Babilone. Post hæc Tigridum flumen pertrāscentes, quindecimo die intrauimus Hierusalem, & ad sepulchrum Domini nostri Iesu Christi siue per cuncta loca orantes gratiarum actiones Christo saluatori omnium libauimus qui nos sua gratia incolumes seruauit euntes & redeuntes. Inde igitur egressi, veloci cursu ad nostrum peruenimus monasterium & nostrum Dominum ac fratres nostros omnes in pace, & sospitate reperientes per ordinem quæ uisimus & audiuius mirabilia & misericordias Domini, sed & uitam & conuersationem beatissimi Macharij illis enarrauimus. Quotquot autem hæc audiebāt & laudabant & glorificabāt & hymnum dicebant Deo patri omnipotenti, & filio eius unigenito Domino & saluatori nostro, necnon & spiritui uiuificatori & illuminatori animarum nostrarum qui trinus in personis unaque deitate nominatur, uiuit & regnat ubique; Deus benedictus, & laudabilis nunc & per immortalia secula seculorum. Amen.

¶ Incipit uita sancti Pashumij.

Quoniam desiderio desiderasti semper audire quæ facta sunt, & nos ne silentio tempora peragantur, idcir-

co de operibus Domini tacere non possumus quæ in seruis suis indeliner ostendit. Ad primum de sancto Pashumio Dei seruo, sciendum est quo ordine eum Dominus ad suam uocare dignatus est gratiam, sicut referentium iactauit oratio, qui conuersationis eius ordinem nouerunt. Hæc ueltra dilectioni scriptis intimare curauimus, quomodo per rusticos Dominus credentibus in se manifesta uit regni sui mysterium. ¶ Erat enim Pashumius Memphæus genere, gentilis natus, ab infantia innocens ignarus literis, & ab omni peritia alienus Ægyptiorum. Ab eorum gentiliū delubris semper extraneus. Fuerat enim restiū spatarius, nunquā se adolescentū gregibus commiscuit, nec publici uisus fabulas aliquando cognouit, pes eius ad saltandum non est commotus. In uita sua nunquā de ore eius turpis sermo processit neque avaritia in cor eius aliquando accessit. Ad foeminam oculos cum adhuc esset in seculo non leuauit, mendaciū omni uirtute uitauit, discordia uel odiū aduersus proximum suū, neque contra extraneū nouerant, custodiebat pacem in animo suo super omne tempus. Cū ergo hæc ab eo gererentur, & annorum esset triginta septem, placuit Deo eripere eum de corruptione peccatorum, & ad incorruptionem uitæ æternæ eum euocare. Fertur intro-

isse

isse ad eum Angelum Domini, & ipse plectam de spatio plectebat. Aitque ad eum Angelus Domini Pashumi. At ille ait. Quid est. Et dixit ad eum Angelus Domini. Quid est in manu tua. Ille ait funis plectatus. Et dixit ad eum Angelus Domini. Deum excelsum qui habitat in celo nosti? Pashumius dixit. Domine nescio si est Deus in celo. Sū enim rusticus, & nulla est mihi sapientia. Arti meæ in seruiō ab infantia mea, & nihil ab Urbani hominibus audiui quod discerem, sed & publicum semper fugi accessum? Dixit ad eum Angelus Domini. Ora Deum & dabitur tibi sapientia & intellectus. Pashumius dixit. Deū non noui orare. Nescio enim quid dicam. Et accepit Angelus folium lauri, & scripsit in eo uerba orationis, & dedit illud Pashumio dicens, Manduca illud, & erit amarum in ore tuo sicut fel, uentremque tuum implebit obsecrationibus sapientie, & dabit tibi formam orationis & sanæ doctrine. Et accipiens Pashumius manducauit, & factum est os eius amarum. Porro uenter eius dulcedine impletus est, & magnificauit Dominū. ualde. Vere autem credimus in eo impletum illud Prophetæ Ezechielis uel Ioannis Apostoli. Cibum de manibus Angelorum accipientes comederunt & adimpleti sunt sapientia ad prophetandum. Item

Angelus Domini tetigit labia Pashumij, & depulsa amaritudine lingua eius de Deo loquebatur in gentia, dixitque ad eum Angelus. Pashumi fige genua tua in terrā, & faciem tuam ad orientem, & tunc dabitur tibi à Deo. quemadmodum possis orare. Et posuit Pashumius genua sua in terram, faciem quoque uertit ad orientem & infusa est ei oratio, & ait, Benedicam te Deus omnipotens, rex celestis, qui ignorantibus te nomen tuum innotescere facis, Per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum nomen tuum efficiens manifestum, ut populū tibi congregaret ex omnibus gentibus ad optimum, nam uolens mundo succurrere labore laboranti, propter generis humani salutem, unico filio non pepercisti, per eū ergo te obsecro & tuam misericordiam, ut mihi cæco uerum lumen in tenebris constituto ostendas. Tu enim domine nosti, quia nullum sciebam omnino sermonem, & dignatus es donare quod loquerer ad te, & docuisti me qui buste rogarem. Ex me ipso cognosco Domine Deus meus, quia uerè cæci uident, surdi audiunt, mutorum lingue soluntur, claudi ambulant, leprosi mundantur, pauperes euangelizantur, peccatores uocantur. Quis ex me ego, quia recondatus es mei. In quo preuollet apud te pusillanimitas mea

quia

quia requisivisti me. Quare nunc peto ut a sordibus me abluas peccatorum naturalis miserie mee: quae me longo tempore presit, vivebam enim eruditus a parentibus infideliter more gentilium tamquam socius iumentorum. Misisti enim mihi angelum tuum, & percussisti foemur meum, aperuistiq; faxeum pectus. Veh enim tacenti de te, quia ignis visione cruci datur in sempiternum. Ecce in brevi cognovi, quoniam non est gardium impijs apud te nec peccatoribus latitiae post obitum veniet. Nisi ad te convertentur salvi esse non dicuntur, & quoniam non est visum tibi perdere me Domine redemptor humilitatis mee ostende mihi in melius, ut in pleno cognoscam Dominum & salvatorem Iesum, quia non est alius absque te, qui es benedictus in secula.

¶ Haec oratio sancti Psthumij prima, per quam eum introduxit angelus Domini ad vitam fidei requirendam. Erat intentus ex hoc beatus Psthumius, quando ad eum angelus Domini remeare posset, fretus ex hoc orabat, quod esset eum Dominus semper visitaturus. Cum autem pauci dies transissent ecce Psthumius iuxta eorum suetudinem suam restim torquebat ex iuncto, & ingressus angelus Domini ad eum ait. Ave inquit Psthumie. Statimque paucis factus surrexit Psthumius. Et ait

illi angelus. Vis ducam te ad vitam faceretem Dei, qui te baptizet in nomine patris & filij & spiritus sancti? Et respondit Psthumius. Domine mi sancte Dei hoc est mihi optabile iocundumque valde, ut in pleno me viam doceas Dei, & quae sit perfecta salus operum supernorum. Et apprehendit eum angelus Domini in vertice capilli capitis eius, & duxit eum ad quandam nomine Priscum, sanctum virum & timentem Deum aitque illi, hunc doce quae sit via Domini sapientiae & intellectus, & baptiza eum in nomine patris & filij & spiritus sancti. Porro sacerdos Domini audiens gratulatus est valde, sed sacerdos non intellexit angelum Dei esse, qui introduxerat eum ad se. Statimque angelus in splendida mutatus effigie resulit in faciem sacerdotis in albis vestibus, vultuque decoro. Tunc Christi sacerdos timore perterritus cecidit consternatus in terra, rursusque angelus erexit eum & ait illi, ne timeas, confertus enim tuus, & omnium fratrum tuorum ego sum. Oportuit enim tibi manifestare gloriam Dei nostri, ut scias quomodo hunc doceas verbum Domini, erudiens eum secundum saluationem eius ut vivat in eternum coram Domino, haec dicens discessit ab eis. Priscus autem Episcopus accepto foemur Psthumio docuit eum iungere.

mare. Cui manum imponens catechumenum fecit, atque ita velociter baptizavit, docens eum symbolum sacramenti. Qui mox ut baptizatus est impletus est spiritu sancto dixitq; hanc orationem. ¶ Gratias tibi ago Domine Iesu Christe qui per spiritum sanctum reconciliare me dignatus es Deo patri, & redemisti me a morte & a poena eterna, quam non crederes in te consequitur peccatorum suorum ponderibus aggravati. Sunt autem peccata pluribus graviora, quibus ego letor extractus, & de omnibus iniquitatibus & necessitatibus liberatus exulto. Vere enim personarum acceptio apud Deum non est, sed misericordia multiplex. Quomodo igitur indignus ego ad sedes accedere creature tuae, nisi tu me celsi digito tangeres. Foemur multum aridum quod in corporis materia habitare preceperas, velociter mihi voluisti subvenire, in misericordia tua. Quia in his diebus dominabat tunc sordibus aqua spiritus sancti & regenerationem mandasti, loquitur in me anima renovata quae longo tempore interdones perditas iacebat abiecta. Accepto ligno iteratus sum quasi nominis magister eius imperatoris militum in his reparavit in gratiam. Quasi mures accipi vocem loqui cupio filijs tuis, & hymnum narrare in confessione, quoniam absolvisti capillum meum. Quae tibi

stultum per sapientiam vitam donasti, egentem ditasti, mortuum resuscitasti, longe positum appropinquare tuae maiestati fecisti, alienum a conversatione Israel, socium sanctorum tuorum per Christi gratiam esse voluisti.

¶ Ideo confiteor tibi, & psalmi dicam nomini tuo cum me docueris ordinem psallam tibi & benedicam nomini tuo in aeternum, & in secula seculorum. Igitur Psthumius baptizatus consecutus literas nesciebat, sed tantum nomen Domini fidei augmento, & robore de die in diem crescebat accendebatur fraternae studio charitatis, humilitatis vinculo ad universos colligatus fuerat fratres. Charitatis iugum vehementer amabat, cunctosque fratres qui aderant Ecclesiae proxima loca inhabitantes sollicite requirerebat. Studiose psalmos dicebat corpus vero suum humis affligebat in oratione quotidie pernoctabat. Agrestes delectabatur herbis, & aquam frigidam bibebat. Cilicio super corpus operentem fatigabat per Eremum currens ut miserum frangeret corpus afferens esse peccatum aliquando ab opere in vacante, vestibularum sermonis dicebat, diuinis libris ac omnimodabat arietem, iurare omnino detestabatur mundum se in omni oratione ne sua existeret, plangens gemit desine-

desinebat. Nam cum frequentia pateretur in corpore dæmonum tentamenta ad nota orationum præsidia cōuolabat, & ne amplius somno indulgere videretur vt mortalia membra foueret, paululum super saxa quiescebat vt cū duritia lectuli doloribus ageret corpus, statim ad Dei confurgeret opus. Panem enim suum ad mensuram accipiebat & aquam ad mensuram bibebat. Nunquam pleno ventre à mensa recessit nec sitim suam vnquam satiauit dicēs non est dignum si carnis voluntas esset impleta. Obedientiam vero & fecit & docuit. Patientia vero superbos & iracūdos homines humiliter mitigauit. Sed quando Sathanas suggestionibus suis cupiebat propositum impedire oculos in cœlū leuabat & statim sanctum adesse sibi sentiebat auxiliū. Talis eius vita vsque ad senectam fuit, qualis ab initio fuit cum hæc gererentur in eo, vt omnino vsq; ad extremum suum despiceret corpus, vt si quando infirmitas febrium aut stomachi dolores graui tormento eius afficerent corpus non dedit indulgentiam morbo infirmitatis, nec calidis vsus est rebus, nec ieiunia minoratit, existimans quod si corpori calido cibo confuleretur, à domino redemptionis anime daretur. Nam si aliquādo valitudo grauis debilia genua fatigaret ita vt ad vigilias Palthu-

mius exurgere non valeret, orando & psallendo in stratu suo non desinebat. Si lingua præ siti sicca retur, cordis intima rugiebant. Ne silentio eius hostis animæ diabolus letaretur, aut in opere Dei vir sanctus negligēs inueniretur. Sed cum in tam districtiori vita Palthumius permaneret ad baptizatorem suum perrexit, & ab eo cōmēdatiuam orationem poposcit, & sine aliquo victu eremi postulauit arcana, ibi multo tempore demoratus, innumeras dæmonū insidias perit. Sed Dominus qui de mundo venerabilem conuerterat virum, quotidie cor eius armabat, ad sustinendas versutias dæmonum. Nota igitur facta est sancto Machario, scilicet beati Antonij discipulo & visum est illi abire in eremum & celebre eius factum est nomē. Nam idem Macharius ab illustri viro Antonio monachorum fere quinquaginta millia susceperat gubernāda. Eiusdem igitur Macharij exitus de seculo appropinquabat Dominico gregi quis post eius excessum magisterij nomine subrogaretur, inquirebatur, sanctus itaque Macharius cum ad sanctum venisset Palthumium, excepit eum libenter, præcipue eius nam ab Angelo famam audierat, non ergo ille vt hospes, sed eius subtiliter explore propositum venerat. Porro Macharij aspectibus Palthumii

com-

complacuit conuersatio & eum suadere cepit vt sancti Antonij anachoritarum principis non graueretur visitare reliquias. Sed cū omni virtute reniteretur & abire penitus nolisset. In somnis Palthumius sine aliquo cunctamine ire iubetur nam diuinæ contradicere non poterat maiestati. Itaque cum Machario aggreditur iter multitudinem congregationis monachorum quæ à solo gubernatur Machario ingressus, de quo sæpe diximus, corpus sepelisse magistri, cum spiritus eius vocatus est ex seculo. Qui cum se in extremo vitæ istius temporalis aspiiceret aduocato ad se sancto Palthumio ita exorsus est ei. En frater tempus resolutionis meæ instat, quapropter audiens bonum testimonium de te, finem fenestutis meæ debilitatis supposui gressibus ad perueniendum vsq; ad te. Nunc igitur bene fecisti venire mecum. Suscipe ergo paterno amore gregem Dei ad regendum. Noli quæ rere quod tibi vtile est, sed quod multis vt salui fiat ne ergo neges suscipiendi honoris gratiam mercedem à Domino recepturus tempore opportuno. Tunc sanctus Palthumius pedibus eius prouolutus ait; charissime pater, quomodo mihi tam magne multitudinis curam imponis rustico homini literas nescienti? prouide igitur ex his meritis ho-

minem qui possit cum sollicitudine tantas animas regere populorum. Tūc Macharius ait Palthumio, excusationes non audio neque causas recipio, hi enim omnes sub tua ditione manebūt, nec alius est tantæ abstinentiæ vir qui possit istius populi gubernare animas ac sollicite pertractare, & vt certius dicam dilectissime frater, te electione sua Dominus designauit ad suscipiendum huius ministerij locum, nequaquam ergo cælesti poteris contradicere iussioni. Nihil ex hoc Palthumius locutus est Machario sed dum eius verba secum in animo volueret Macharius emisit spiritum, statimque populorum ingensturba intente ad funus currunt, ipsa psallentium multitudo, diuersis hymnorum vocibus quasi vno ore laudes Deo canebant donec corpus ad sepulchrum deduceretur humandum, nemo tamen vehementer dolebat eo quod sanctus Macharius tam velociter monasterium relinqueret, quoniam Dominus similem ei Palthumium gregi suo magistrum prouiderat. Tribus ergo diebus post sancti Macharij decessum orabat Palthumius vt acciperet de cælo fontem doctrinæ per Iesum in spiritu sancto, vt posset tantam populorum militiam docere prudentiam. Tertio igitur die venit ad eum secundum consuetudinem, qui eum conuer-

S

ras

rat angelus, & locutus est ad eum & constituit eum monasteriorum doctorem & principem in eum locum à quo Macharius recesserat, deditque ei formam spirituum praeceptorum & abiit. Porro Palthumius congregatis fratribus cunctis aperiens os suum locutus est eis dicens. Audite filioli verbum quod Dominus locutus est vobis, praeclaram praeceptorum iustitiam, & charitatis regulam sensibus nostris volens infundere, paterna enim voce loquor ad vos, in nomine Domini nostri Iesu Christi, & spiritus Dei nostri, accepi enim formam de manu angeli, ut dicam vniuersa quae acciderint sensui meo ad vestram edificationem. ¶ Intente igitur praebete aures, Deus ipse mandauit quod de ore meo procedit. Prima est enim mandati consideratio, in omnibus vos obedire maioribus. Secunda mandati est subiectio ut in timore casto seruiatis Domino. Tertia positio est ut temperanter, & pie, & iuste viuatis in hoc seculo. Quarta mandati ratio, ut corpora vestra affligatis per omnia, quo possitis acquirere animarum salutem domare, ieiunijs mortificare carnem quia haec est delectatio bonorum operum. Quinta constitutio orationi frequenter instare sicut, & Apostolus indefuenter orare nos iubet. Orantes quippe

semper ac ieiunantes & fidei dona in memoria mentium tenebimus infixam ut possimus scaturientium daemonum superare naturam. Sequitur aliud genus erroris in quo maius est animae danum, superbiae malum per omnia est cauendum, haec angelum in primordio mundi de caelo deiecit, & nonimus superbiam originem esse peccatorum. Ad quam excludendam de cogitationibus nostris Deum semper precemur, ut donetur nobis forma humilitatis. Accedit, & alia infestatio mortis in corpore, si de seculari vitiorum causa monachorum sollicitet quenquam. Funiculum vero charitatis ante omnia inter vos habete, fide continua in spe manentes, quoniam ad regnum Dei aeternum festinatis. Cura ergo disciplinae monachorum perfecta est dilectio. Haec vincula charitatis & pacis exornant sine auaritia. Igitur in dilectione sincera modus sufficiens est praesentibus & qui inuicem diligunt, & filij regni vocabuntur. Perfecti inuicem diligentes ipsi sunt qui manducant panem in regno Dei sine macula. Perfecti ergo eritis si mundum sacrificium charitas in odorem suauitatis zelo succedat. Gaudebit enim Dominus Iesus in vobis, quia fecistis fideliter quod ipse mandauit. Nam prima legis in morte Syna ordinatio haec ad Moysen

data

data est. Diliges (inquit) Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Secundo diliges proximum tuum sicut teipsum. Vacat enim dilectio Dei nisi iungatur & proximi, plenum ergo praecipuum veritatis ut maneat in sensu, indiuidua est regula charitatis. Tunc ergo dilectio beata erit in pleno, si colla obedientiae posueritis proposito. Obedientia quoque in congregatione laudatur. Nihil vobis proderit filioli si diligitis inuicem, & non vultis inuicem obedire. Dilectio sine obedientia cum est facit criminum conscientiae egrum. Quomodo enim gramen seminales impedit fructus, sic inobediens homo frustra ieiunat, & orationis nullum recipit fructum. Igitur qui in vno esse concupiscunt & viuere mente communi disposuerunt, hi consilij maioribus inseruiant. Quicquid ex consilij processerit patrum hoc faciat qui procul est. Quicumque frater oneris quippiam collo suo portauerit, nec quidem sustinet de humero suo onerare. Si abbas praesens fuerit reperiens aquam scaturientem siue germinatam, & praeter abbatis consilium diuerteris ad bibendum, aut alterius fratris te comitantis (etiam iunioris) peccatum fecisti, quia praeter benedictionem aquam potasti, quod si calor solis exarserit & volueris bibere & abbate domando prohibuerit, si vel mente murmuraueris, deliquisti. Deinde si in via ca-

caueris spinam donec abbas praecerit educendam, procul ab inuicem contextas vites sternite. Cum ad dormiendum feceritis inter socium cubitus habeatur vnus, ne dum ad inuicem proximant corpora nutriant libidinis incentiuam. Porro negotium noctis propter lucifugas daemones & noctipetas, in spiritali opere peragatur. Expectatis autem nulla de secularibus causis donec ad gallicantum fratrum orationum communis hora succedat, alterius vocis cantus alterum non excitet ad orandum, sed cum suum pectus tunderet coeperit qui primum experiretus est prouocetur etiam ille qui dormit exurgere. Saepe enim Sathanas cum somno animam captam nocturnis inuoluit tenebris, ut ab orationis patrocinio separata sit operante diabolo socio tenebrarum. Ideo dico vobis filioli vigilate, quia nescitis qua hora veniat animarum. Studete igitur complacere Deo conuersationem habentes spiritalem. Diuina mandata in dilectione Dei cum sapientia legis praecipitata balis cordium vestrorum sint, nec quidem amplius sapientis quam simplicitas confirmat scripturarum Dei. Multi autem de Deo aliter sentientes exciderunt ex dilectione Dei, & proximorum suorum. Qui ergo in huiusmodi fuerit audiant. Bal-

ruch prophetam dicentē. Si enim videns populi sui dilectionem fraternitatis esse incorruptam, inter cunctos facit eos amicitie Dei fieri socios. Quoniam qui diligunt Deum secundum boni operis gloriam inuicem in operibus bonis irritam faciunt vitam istius mundi prophanantes. quicquid ex diabolo cogitationum malarum in cordibus Dei seruorum, quoniam cupiunt Anachoritarum perfrui vita, si corpus abdicant adhuc in terra positi iam cælestia delectantur, nihil terrenum profus exquirant ut viam secularium tenebrarum causas conculcantes ac prosternentes. Verum quia cælestibus regionibus apti, vos satis placere conuenit creatori virgines mente & corpore permanentes fructus fidei & lumen sermonis quam maxime conseruantes, ne phas est enim ut monachum quis comprehendat in modico vel in maximo. Irreprehensibiles enim nos esse Apostolus docet, ut sermo noster in gratia sale sit conditus. scilicet condimento quo nos Euangelista condidit dicens. Vos estis sal terræ. Quod peto ut non in vobis euanescat ne forte cum euauerit, extra congregationem multitudinis foras projiciatur, in quibus inimicorum quotidie conculcandum. Hoc autem obsecro filioli secundam formam quæ mihi data est de manu angeli, fugere

vos linguam detrahentium iniquorum, qui mordaci dente, etiam sine causa Ecclesiæ Christi insultare festinant. Dissentiones quas habetis inter vos proijcite ab inuicem, scientes Dominum nostrum non esse dissensionis Deum, sed pacis. Si qua igitur scandala inimico suggerente frater habet aduersus fratrem propter obedientiam fide extrante dimittat quoniam ego non ex me loquor, sed ex Deo qui in manu nunciij sui docuit me. Et si ex obedientia præbueritis hospitalitatem peregrinanti, ex præcepto Domini facitis. Si fieri potest nullo pacto miles Dei debet irasci, non solum ad socios, verum etiam ad extraneos. In quocumque negotio nullis secularium serui Dei audeat iudicare, quia inter te & illum distat. Non patiaris coniugatum iudicio tecum contendere, melius est enim monacho fraudem & iniurias sustinere, quam audiatur vox militis in clamore. Non decet monachum causa pecuniæ esse negotiatorem, sed cælestium bonorum lucra mercantem. Prædicet verbum salutis, animas inuitet ad cælum, ad nihilum deducat seculi desiderium. Corpus enim christianum exultat, maxime serui Dei, tyrannum fraudatorem animarum diuine virtutis oratione expugnat. Quod si terrores aliquos intulerit, currat ad auxilium crucis, statim ille recedat,

cedet, versutia eius crebris orationibus, & ieiunijs deuincitur. Filioli, quid ad vestram pertinet curam, si aduersus vos conueniant dæmonum castra? Potestis, & vos multis aduari agminibus angelorum. Sed cum dæmonum cateruæ crescere cæperint, oculos vestros ad cælum leuetis dicentes. Domine Iesu Christe adiuua infirmitatem meam. Tunc sermo vobis prophetæ Helisei conueniet aduersus eos qui de Samaria comprehendere eum venerant, qui terrenti se puero suo respondit. Aperi oculos seruitui, & videat quod plures sunt nobiscum. Statim ergo ad adiuuandum vos angelorum Dei legiones aduenient, qui fidei vestræ auxilium præbeant. Hæc sunt filioli mandata, quæ ut pusillanimitas cordis muniatur vobis de diaboli certaminibus explanauit. Nolo autem ea quæ nobis ipso immittente acciderunt, silentio præterire, ut & vos possitis malitijs eius resistere. Quadam die in monte sedente mihi ingens velut militum turba occurrit. Quos dum oculis cernerem venientes à longe Sathanæ angelos statim esse cognoui. Ego autem exposito omni terrore genibus prouolutus humo, ut recederent orabam Dominum inuocans redemptorem. Tunc ergo turba quæ venerat velut stipula quæ à vento rapitur in usquâ

comparuit. Gratias ergo egi Domino per Iesum Christum Dominum nostrum quod meo certamini finem imposuit cito, & orationem meam illico exaudiuit. Multas itaque infidias passus sum, & ex omnibus me eripuit Dominus. Unde & vos filioli constantes estote, quia mitis est Dominus ad liberandum nos. Amate ergo Dominum, odite malignum, & Deus misericordiarum erit vobiscum, ut possitis ei infidias euadere. Amen.

¶ Prologus in vitam Beati Onulfrij Eremitæ.

Beati igitur Onulfrij vitam inter Græcorum commenta scriptam nuper reperi ut quondam à venerabili prudentissimo viro scilicet Gregorio, ipsius gesta narrante cognoui. Hanc Paphuncius vir quoque sanctissimus Græco sermone retexit ab exordio. Quem ego secutus à Græco transtuli in Latinum, ut potest largiente Domino, eius probabilis vita secundum vires meas manifestata, admirationem legentibus præbeat & imitationem. Non perpendite quæso mei sermonis rursilitatem, sed tantum laboris animum reuoluite longanimitate, quæ vi Deo plenus patienter sustinuit, dum mundanæ vanitatis gloria spreuit, & cælestis regnum distulit viuendo sibi meritum hereditariæ

¶ *Incipit vita. & conuersatio beati Onulfij Eremita.*

Beatæ memoriæ Paphuncius quædam cogitationum, & actuum suorum secreta taliter referauit dicens. Quodam vero die dum ego Paphuncius solus tacitusque sedere cogitauim in corde meo quòd deserta peterem, & vniuersa loca sanctorum monachorum, piæque conuersationis habitum lustrarem, ac qualiter Deo ministrarent considerarem. Vnde factum est vt tacitus iter arriperem, & in Eremum cursu desiderabili properarem. Panes itaque cum aqua exigua mecum portauim, ne deficerem à labore itineris capti. Quarto nanque die peracto, alimenta quæ mecum veni defecerunt, meaque membra nullo victu refocillata vires perdidierunt. Moxque diuina illustrata gratia mors imminens ablata est, assumptisque viribus iter arripui, atque dies alios quatuor nihil gustando peregi. His itaque completis nimium fessus humo prostratus, iacui velut mortuus. Extemplo quoque cælesti consolatus adiutorio assistere mihi vidi virum, gloria mirabilem, splendore terribilem, pulchritudine laudabilem, magnitudine procerum, aspectu præclarum. Quem vt aspexi vehementer obstupui, sed tamen ille vultu placidi

accessit, nunc manus, nunc clauis mea tetigit mihi que vires potenter restaurauit. Continuolatus surrexi, Deoque fauente per solitudinem exinde .xvij. dierum cursum direxi quousque ad locum, quem Dominus mihi famulo suo indigno providebat ostendere, perueni illic, & ab itineris labore cessauim. Igitur dum fessus requiescerem, & quæ peregre profectus essem excogitarem, virum procul aspectu terribilem vidi in modum bestię pilis vndique circumseptum, tanta scilicet illi capillorum prolixitas erat, vt corpus illius ipsorum diffusionem tegeretur. Pro vestimento quoque folijs herbisque utebatur, quibus subteriora renum tantum modo cingebat. Tali viso homine nimio perterritus sum terrore, anxius ultra quam credi potest timore & admiratione, quoniam tam mira forma meis oculis nunquam ostendebatur in humana specie, quid facerem ignorauim, sed quantum valui fugam petiim, montemque propinquum concito cursu ascendi, ibique tremefactus corruim atque me sub frondium densitate à facie illius abscondi, multa dans suspiria. Defectus eram pene ætate & labore abstinentiæ, hic verodum me cernebat in monte iacentem voce nimia exclamauit & dixit: Vir Dei descende de monte, noli time-

re,

re, ego enim sum homo passibilis tibi similis. His itaque consolatus verbis mentem recepi, moxque descendi, & ad virum sanctum perueni, atque pedibus eius me timidus prostrauim. Ille quoque me prohibens ante se iacere, surge inquit surge, tu es enim Dei seruus, vocaris Paphuncius sanctorum amicus. Statim surrexi, & quamuis fessus tamen lætus ante eum sedi, iam feruenti desiderio quis ipse, vel qualis eius esset vita, cupiens dignoscere, dicens. Ecce votum adimpleuit, qui me per hanc Eremum direxit. En artus mei fatiscentes, aliquod sentiunt solatium, sed mens sitibunda non adhuc inuenit refrigerium. Idcirco te senior corde deuoto deprecor atque per illum (ob cuius amorem huius solitudinis deserta habitas) te contestor vt vnde sis, aut quomodo voceris, seu quando huc adueneris, apertis mihi verbis denuncies. Etenim vir Dei recognoscens quam libenti animo sententiam sui laboris audirem dixit mihi. Quoniam te frater dilecte auidamente vitæ meæ longas ærumnas velle scire video repetere me tibi non dubites has ab exordio. Ego licet immeritus vocor Onulfius, & ecce non minus sunt quæ .lxx. anni quòd in hoc deserto laborio se vixi. Cum feris igitur conuersatus sum crebrius, pro pane come-

di iugiter herbarum fructus in montibus, & in speluncis, & in vallibus meum reclinaui miserabile corpus. Tot annis neminem nisi te solum aspexi, alimentum à nullo hominum sumpsim. Veruntamen in monasterio Heropolim dicto nutritus eram, in prouincia Thebaida nominata, vbi simul pene centum monachi degebant. Porro vita illorum talis extitit vt amore, & actione equanimiter omnes viuerent, & vno corde, & vno spiritu iugo ac disciplinæ sanctæ regulæ colla submitterent, atque fluctus huius seculi omnino non formidarent. Quicquid vni cunctis placebat. Mente sancta, fide pura, charitate perfecta, ante Deum incedebant, cui die noctuque omni mansuetudine, & patientia ministrare non cessabant. Tanta his erat taciturnitas cum abstinentia vt nullus auderet nisi cum iusta interrogatione vel recto respõso reddere verbum. Ibi quoque paululum sanctę doctrinæ ab adolescentia suscepi, ibi regularibus normam à fratribus didici à quibus amabiliter diligebam ab his qualiter instituta mandatorum Dei seruare deberem diligenter instruebar, profecto vitam beati patris nostri Helie venerabiles fratres meos audiui frequenter laudare, qui se in Eremo in tanta abstinentia.

& oratione studuit affligere, vt maximam virtute à Domino promeruisse acciperé, & igneo curru transfuectus, spiritus sancti dona quæ habuerat discipulo impartiri, ac adhuc longæuus senio, mortis pœnam non videre. Insuper ad huius exemplum beatum baptistam Ioannem protulerunt, qui in noui testamenti serie clarissimus effulsit, per quæ plurima annorum spacia diuino mancipatus officio corpus suum maceravit, donec in Iordanis vnda mundi redemptorẽ baptizare dignus existeret, atque ipsum Dei agnũ esse digito demonstrauit. Ego vero cum talia eos recitantes audirem, dicebam illis. Quare seniores mei vitam & miracula eorum obstupescitis, aut cur illorum facta tam assidue commemoratis? An sunt vobis fortiores qui desertum habitant an leuiores? At illi respondentes dixerunt. Fili fortiores nobis sunt: quia sine adiutorio humano viuunt, Nos itaque alter ab altero conspiciunt pariterque diuinum officium à nobis celebratur. Si quando cibum cupimus paratum reperimus, si quãdo infirmitas aut aliqua corporis imbecillitas irreperit statim cura fratrum cum omni sollicitudine nos adiuvat. In edificijs lucide constructis habitamus, in quibus & ab æstu solis cooperati sumus, & ab inundatione pluuia, & à turbi-

ne venti, ac tempestate manemus defensi: monachi quippe qui in deserto sunt, nihil consolationis nisi à Deo reperiunt. Si quando angustias aut tribulationes perpessi fuerint, vel cum diabolo antiquo humani generis inimico pugnare cœperint, quis eis assistat? A quo adiuuantur? Sed quibus humanum deest solatium, constat eos habere diuinum. Et si esuriunt quis eis panem dabit. Si sitiunt quis eis aquam tribuit, vbi panis, & aqua non erit? Maximus labor in desertis locis esse non dubitatur vbi nihil necessarium reperitur. Primum ergo quando in solitudine diffiniunt habitare in Dei timore certant firmiter stare. In fame, & siti, in labore, & passione corpora sua cruciant contra diabolicas insidias viriliter dimicant, & vt vincant contra tela nequissimi ignea, gladijs spiritibus pugnant. Antiquus etenim hostis totius inuentor iniquitatis, studet eos subuertere, & in consortium malitiæ suæ implicare, atque de bona voluntate quam inchoabant retrahere, & mentes eorum mundanis voluptatibus iterum irretire, vt in opere capto fatiscant persistere. Omnipotens ergo Deus, qui non derelinquit sperantes in se, circumdat eos armis suæ potentia: vt hos incursum Sathana non valeat prosternere quos prote-

protegit celsitudo diuinæ misericordie. Quapropter ad eos angeli Dei iugiter mittuntur ac per manus illorum quæ cum necessaria crebrius eis administrantur. Aquæ de petra hauriunt, quod interpretatur Christus. Scriptum est enim. Sancti qui sperant in Domino habebunt fortitudinem, assument pennas vt aquilæ, volabunt & nõ deficient, currunt & gressus eorum non labuntur. Et alibi. Qui sitiunt de superno fonte conduntur & herbarum folia in ore eorum tanquam fauus mellis dulcescunt. Si autem aliquando diabolus aduersus eos colluctatur protinus surgunt, manus suas ad Dominum expandunt, preces ante diuinam maiestatem fideliter fundunt, mox auxilio cælesti subleuantur, & dolosi iacula inimici penitus destruantur. Non intelligis fili qualiter in psalmo legitur: quoniam non in finem obliuio erit pauperis, patientia pauperum non peribit in æternum. Et iterum. Exaudiuit eos Dominus in die tribulationis, & de omni angustia liberauit eos. Enimvero vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem. Beatus est enim vir qui semper est pauidus, & voluntatem Dei in hac presenti vita & fragili studiosus agit. Certissime scias, o fili quoniam angeli Dei sanctis ac iustis viris quotidie famulantur, atque virtu-

te superna corpora & animæ illorum iugiter illuminantur. Tali denique ratione ego pauper Onulfrius à Sanctissimis Patribus in meo monasterio subtiliter instructus, cœpi tacita mente tractare quàm gloriosa felicitate perfruuntur in cælis qui certamina laboriosa propter amorem Domini tolerant in terris cor meum ardebat, mens mea desiderabiliter feruebat mundi gaudia penitus spernere, patriæque cæli extotis viribus appropinquare, sicut Psalmista edocet dicens, Mihi autem adhærerere Deo bonum est, & ponere in domino Deo spem meam. Cumque hæc sollicitus excogitarem, nocte silenter concitus surrexi paruum panem mecum detuli cum exiguis leguminibus, vt vix vsque in quartam diem sufficerent sicque secundum Dei dispensationem & eius pietatem profectus sum, vt mihi ostenderet meæ habitationis locum. Egrederentem autem me de monasterio in montana veni in desertum, cogitavi vt manerem ibi. Continuo lumen splendidum ante me quasi obuians mihi vidi. Quo viso valde timui. Idcirco quoque putavi me debere ad monasterium regredi vnde exiui. Ex templo nempe de radio præclariluminis vir aspectu pulcherrimus accessit ad me & dixit mihi. Noli pauescere, ego enim sum Dei angelus tibi ad custodiendum ab or-

tū tuo prouidentia diuina destina-
tus, vt iubente Deo tecum mane-
rem, & te in hanc Eremum duce-
rem. Perfectus esto, humilis incede
coram domino, cum gaudio la-
bora, cor tuum in omni custodia
conserua, viue sine querela in bo-
no opere perseuera. Ego vero te
non derelinquam donec animam
tuam in præsentiā summæ maie-
statis offeram. Hæc etenim locu-
tus est mihi angelus iter inceptū
mecum comitatus. Pergebamus
ita simul sex milliaria vel septem
& ad quandam venimus spelun-
cam nimis decoram. Appropiaui
volens sciscitari si forte quispiam
intus maneret. Secundum consue-
tudinē monachorū clamare cœ-
pi, benedictionem humillime pe-
tij. Inde virum sanctissimum exi-
re vidi, quem prostratus humo te-
nus adorauit. Ille vero manus suas
mihi porrexit, de terra me eleua-
uit, osculum mihi pacis tribuit at-
que dixit, Tu es enim frater meus
eremiticæ cooperatoꝝ vitæ, o fili
ingredere. Deus tibi concedat, vt
timor eius in te permaneat, opus
tuum in illius conspectu comple-
ceat. Statim cū eo specum introi-
ui diesque plures apud illum pau-
savi, opera eius cupiēs discere, &
solitariam habitationē curiosius
inuestigare, ipse quoque, vt meū
desiderium agnouit cōsiliū ho-
norable mihi præbuit, ac quali-
ter insidias diaboli superare debe-

rem verbis charitatiuis gratanter
patefecit. Trāfactis itaq; quibus-
dam diebus talibus admonuit me
verbis dicens, Fili surge mecum
perge, interiora deserti debes in-
trare & in alia spelūca solus habi-
tare, ibi si viriliter dimicas omnia
dæmoniorū tentamenta superes.
Idcirco vero Deus in hoc deserto
vult te probare, si mandatis eius
fideliter velis obedire. Fidelia om-
nia mandata eius cōfirmata in se-
culum seculi facta in veritate &
æquitate. Vir etenim sanctus hæc
dicens surrexit mecum & in inte-
riora deserti iter quatuor dierum
perrexit. Quinta nanq; die deue-
nimus in locum qui Calidiomea
dicitur, ibi palmæ propinquæ e-
rant. Tunc vir Dei inquit. Ecce si-
li vide locum quem dñs tibi præ-
parauit ad manendū. Fuit autem
ille mecum spatium triginta die-
rum edocens me seruare cautam
dignitatem, doctrinā Dei manda-
torum. Quibus itaq; peractis ora-
tione sua sancta Domino me cō-
mēdauit, & separatus à me ad pro-
pria remeauit. Per singulos vero
annos solitus erat me visitare, ac
quali industria & simplicitate de-
berem viuere diuinis alloquijs nō
cessabat admonere. Quodam autem
tempore iuxta consuetudinē
ad me veniens, inter verba saluta-
tionis prostratus in terram cor-
ruit, dñsq; remittens animam ob-
dormiuit. Quod cum viderem ni-
mi

mis sum cōtristatus & deuolu-
tus humi lachrymis obortis vber-
rime fleui. Corpus eius mox acce-
pi, & secus Calidiomeā terræ com-
mendauit. Dum autē ego Paphun-
cius à viro sanctissimo Onuffrio,
rationis huius loquelam audirem
inquā ad eum. Pater sancte labo-
rem esse non modicum iam sen-
tio, quem p nomine Domini to-
lerasti in hac eremo. Vir sanctus
respondit. Mihi frater crede dile-
ctissime, in deserto sustinui, vt sæ-
pius putarem me morte separari.
Abspereram multotiens vitæ vt
vir halitum in corpore sentirem
remanere. Per diem æstu & igne
solis ardentis vrebar, rore & prui-
na infectus fame & siti defectus.
O quanta & qualia passus sum
qualia expertus sum. Non suffi-
cit, neq; quempiam decet plagas
ac labores enarrare quos homo
mortuus pro Dei viuētis amore
debet tolerare, reddet Deus mer-
cedem laborum sanctorum suo-
rum, cuius diuitiæ sicut non au-
gentur, ita nequaquam minuuntur,
per quem enim famem, sitim
& frigus & æstum, atq; multigena-
rum cruciamenta molestiarum
sustinui, potens est cum diuitijs
cælestibus inter angelorum cater-
uas me consolari, alimenta vero
spreui corporalia, vt dignus acci-
perem spiritualia. Sanctus enim
Angelus quotidie panem mihi
afferebat, & aquam pro mensura

ministrabat, vt corpus meū cōfor-
taretur ne deficeret, & iugiter in
laude Dei perseueraret. Arbores
palmarū ibidem constitutę erant
quæ duodecies in anno dactilorū
fructus germinabāt. Quos per sin-
gulos dies colligēs, pro pane ede-
bam mixtos herbarum folijs & e-
rant in ore meo tanquā fauus mel-
lis. Sicut in Euangelio legitur. Nō
in solo pane viuit homo, sed in
omni verbo quod pcedit de ore
Dei. Frater Paphunci, si implere
studes volūtatem Dei omnia tibi
necessaria præparantur ab eo, vn-
de ipsa veritas admonet dicēs, Ne
soliciti sitis animæ vestræ quid
manducetis, aut quid bibatis, ne-
que corpori vestro quid induami-
ni: scit enim pater vester quia his
omnibus indigetis. Quæ rite pri-
mum regnum Dei, & iustitiam
eius, & hæc omnia adijcientur vo-
bis. Cumque hoc à beato viro O-
nuffrio intentus auscultarē mirās
in sermonibus & actibus ac labo-
ribus illi⁹ dixi. Pater benigne die
Dominico vel Sabbato commu-
nionem percipiebas ab aliquo? At
ille respondens ait. Omni die Do-
minico & Sabbato angelum Do-
mini paratum inuenio Sacrosan-
ctum corpus & sanguinem Do-
mini nostri Iesu Christi secum de-
ferentem de cuius manu mihi præ-
tiosissima donatur munera, vt quę
meæ salus perpetua. Verum etiā
omnes qui vitam spiritualem du-
cunt

cunt in Eremito monachi, tali parti cupantur gaudio. Hi vero sancti Eremitæ qui hanc solitudinem habitant: si fortasse aliquando videre hominem desiderant, illico in cælum ab angelo deportantur, visionem illic animæ iustorum fulgentium sicut Sol in regno patris eorum ibi multitudinem contemplantur angelorum suasque animas ceteribus mixtas beatorum. Quare omnes qui in agone contendunt, tota mente, toto corde, totis viribus in bono opere feruēt, quatenus gloriam cælestis patriæ cum Christo & cum sanctis mereantur possidere. Ista denique omnia veniendo Onuffrio narrante, cognoui iuxta summitatem ipsius monticelli ubi obiit mihi. Ita videlicet gaudium meum impletum est ut omnem aduersitatem, quam in itinere toleravi, traderem obliuioni. Credo inquam pater, inter felices me deputari: quia videre te & opera tua egregia pro merui. Verba tua nimis pulchra omni dulcedine mellita, ita mei penetrant cordis intima, ut possum dicere cum psalmista. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel & fauam ori meo. Qui ait, fili mecum vade, locum meæ habitationis conspice, parcamus paululum verbis, continuo surrexit, præiuit, secutus sum. Duxit me secum quasi trium miliariorum iter, venimus Calidiomeam

in spiritalē locum arboribus palmarum gratanter ornatū, ibi preces domino fudimus, eisque completis in terram sedimus in diuinis altercantes eloquijs. Sole iam iamq; ad occasum verso, vidi panem positum cum aqua exigua, vir etenim Dei sentiens me fatigari dixit mihi. Profecto fili cerno te periclitari nisi cibum capias. Surge ergo & comede. Cui inquam, viuit Dominus & benedictus Deus meus in cuius conspectu existimus, non manduco neque bibo donec charitate pura pariter cibum sumimus. Igitur vix eum coegi, ut faceret quod volui. Veruntamen, ut meum agnouit desiderium, panem fregit, tribuit mihi, manducauimus & saturati sumus, nobisque fragmenta fuerunt edentibus. Noctem illam in somnem pene duximus, diuinisq; laudibus immorati sumus. Mane facto post horam orationis videbam vultum eius ita in pallorem mutatum quid ei acciderit quæsiui ab eo, qui ait, non expauescas frater Paphunci, quoniam omnipotens Deus recto itinere in hanc solitudinem direxit te, ut honorifice sepelias me, atq; corpus meum cōmendes terræ, hac etenim hora anima carnis vinculis absoluitur, atque ad creatorem suum in cæleste regnū deportatur, Frater amatissime. Scio namq; desiderium tuum, quā redieris in Ægyptum memora-

re mei

re mei in præsentia fratrum tuorum, & in conspectu omnium Christum colentium. Hæc est postulatio mea, quam impetraui à domino Deo. Si quis oblationem ob amorem nominis mei ante conspectum Domini nostri Iesu Christi immolat, ab omni tentatione diaboli & à vinculo prauitatis humanæ liber existit, atque cum sanctis angelis in regno cælorum æternæ hereditatis capax fiet: si quis oblationem non valet offerre, vel præinopia redimere ille pro amore meo in nomine Domini eleemosynam pauperi tribuat, & ego orabo pro eo in conspectu Dei, ut dignus cælestibus vita superna perfrui valeat. Si quis enim oblationem nec eleemosynam potest offerre, pro charitate mea incensum Domino Deo nostro in odorem suauitatis accendat, & ego rogo pro eo, ut gaudium perenne possideat. Cui inquam, Pater mi ne irasaris si loquar, si incensum nec quis habet, nec facultatis aliquid unde placare potest: ut tamen tua benedictio ne non careat in quacunque tribulatione te inuocat. Tunc illè respondit. Si quis pauper in deserto vel in aliquo alio loco oblationem, aut eleemosynam seu incensum non habet ad immolandum surgat & manus suas ad Dominum extendat ter dominicam orationem, id est, Pater noster pro me

cum intenta mente & in nomine sanctæ Trinitatis psallat. Ego vero pro ipso ad dominum intercedo, ut vitæ cælestis mereatur particeps fieri cum omnibus sanctis Dei. Iterum dixi ad eum, Domine si dignus essem, aut si donis gratiæ tuæ mihi liceret post obitum tuum locum istum libentissimè obtinerem. At ille ait. Nequaquam tibi fili conceditur, nec idcirco misit te Deus in peregrinationem istius solitudinis, ut hic obtineres locum habitationis, sed cum iustis qui in deserto sunt gratuleris & intimare ea studeas mudo, quæ cognouisti in eremo. In Ægyptum perge, ibi esto usque ad finem vitæ tuæ, opus bonum perface, & accipies coronam perpetuæ gloriæ. Hæc cum homo Dei loqueretur, aduolutus sum pedibus illius dicens. Pater chare, scio enim quia quicquid petieris à Deo dabit tibi Deus propter immensum laborem certaminis longissimi, quo corpus tuum afflixisti septuaginta annis pro nomine Domini, præbe ergo mihi munera tuæ sanctæ benedictionis, quatenus tibi in virtute efficiar similis, & tua interuentione spiritus meus dirigatur, & in futuro tecum participare merear. Qui mox è contra respondens protulit ista. Paphunci ne contristeris, petitio tua tribuente Domino erit stabilis. Sta in fide, viriliter age

octidies

oculos cum mente ad Deum erige, in mandatis cor roborare, bonum facere impiger contende, & vitam æternam apprehende. Pro te gent te angeli Dei, & conferuent te ab omni consilio prauitatis, vt purus ante Deum & immaculatus in die sui examinis inueniaris. Post hæc surrexit & ad domum lachrymans orauit, genua flexit, atque subito dixit. In manus tuas Deus commendo spiritum meum. Cumque hæc dixisset, lumen splendidum corpore eius obumbravit, & in ipsius claritate luminis anima sancta carne soluta est. Repente vero vocem angelorum multorum audiui laudantium Deum, vt in discessu sanctissimæ animæ sancti Onulfrii, æthera, scilicet angelicis canticis resonantia, gaudium ineffabile astris intulerunt, per quæ cælestes exercitus animam militis inclyti cælis inuexerunt. Mox oculi mei fletu profluunt, interiora gemitus produciunt, lachrymarum riuus manarunt, planctus mei miseri Paphunci exuberant, illud flebilis planxerunt quia quem vix inueni, diutius habere non potui. Deinde tunicam meam per dimidium scidi, vna parte indutus sum, in alteram collocaui corpus beatum & sepeliui illud in sepulchro quod excisum erat de petra. Tunc videns me solū remanere, iterum coepi lugere. Ita moerens surrexi, speculq;

illius habitaculum intrare volui. Denique me astante, ipsa spelunca cecidit cum magna ruina, & palmæ radicibus erutæ simul procubuerunt. Cognoui itaque ego Paphuncius, quod non esset voluntas Domini, me in illo loco habitare, secessi inde, & in Ægyptū redij, ibique Ecclesiæ retuli quæ vidi & audiui. Sanctus igitur Onulfrius obiit mense Iunio, die vndecimo, id est, tertio Idus eiusdem mensis. Ibi beneficia eius præstantur vsq; in præsentē diem, ad laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi cui est honor & potestas in secula seculorum. Amen.

*¶ Incipit vita beati Abrahæ
Eremitæ.*

FRatres mei cupio vobis enarrare conuersationem bonam perfectique atque admirabilis viri Abrahæ, quam sic inchoauit, vt in cōsummatione eius gloriam perpetuā mereretur: sed parueo admirandam luculentā de eo historiam retexere, cum imaginē virtutū eius considero. Ecce enim conuersatio quidem viri perfecta est & optima, ego vero infirmus ac rusticus. Equidem imago virtutis eius admiranda ac splendida, colores autem verborū quibus depingenda est, admodū tristes, ac tætri sunt. Attamen licet imperitus, vel ex parte tentabo, quāquam cōprehendere perfectē nō valeam, enarrabo tamen in quantum

tum sufficio, de eodem viro disserere: quoniam qui secundus Abraham meruit nuncupari, non facile humano ore potest referri. Extitit enim nostris temporibus, angelicam vitam in terris agens acquisiuit: namque cælestem gloriā adipisci promeruit. Et quia iuuentute castitatis pudicitiam conseruauit, templū sancti spiritus factus est, tanquā sanctificatum vas, & ita semetipsum exhibuit Deo, vt eum habitatorem in mentis suæ hospitio haberet. Hic itaque beatus Abraham habuit parētes valde locupletes qui eum tenere, ac supra modū diligenter: ita vt etiā affectum humanum eorum dilectio trāscenderet, desponsauerūt ei puellam adhuc in pueritia constituto, expectantes ac desiderantes in aliqua cum dignitate seculari proficere. Sed hic longè aliter sentiens in ipso adolescentiæ grada Ecclesiarum iugiter conuenticula frequentabat & quæcunque ibi ex diuinis Scripturis recitabatur aurem libenter accōmodans audiebat, & in cordis sui memoriam ita recondebat, vt etiā cum absens esset ea quæ didicerat meditatione intentissima ruminaret. Cumque memorati parentes eius tempus nuptiarum propinquabile iudicarent, compellebant eum matrimonij vinculis obligari. Sed cum hæc ille primo renueret, post modum molestiam eorum iugem

sedulamque non ferens, pudoris verecundia acquiescere perurgetur. Cum itaque celebratis nuptijs, sponsa in thalamo resideret repente quasi lux quædam in corde eius diuina gratia refulsit, quæ veluti ducem quendam sui voti inueniens illico exiliuit & secutus est, atque ab vrbe egreditur. Duobus autem ferè millibus procul à domo sua cellulam vacātem reperit, vbi se constituens & glorificans Deum, cum ingenti lætitia permanebat: stuporem vero maximū tam parentibus suis, quā vicinis de hoc facto incusserat. Qui exeuntes in diuersa dispersi vbiq; Dei hominem requirebant post dies autem septemdecim in memorata cellula eum orātem reperiunt. Beatus autem vir cum eos stupore percussos aspiceret, quid me (inquit) admirantes aspiciatis? Glorificate potius misericordissimum Deum qui me ex cæno iniquitatū mearū eripuit, & orate pro me vt iugū hoc suauissimum, sub quo me indignū suscipere dignatus est Dñs, vsque in finem valeam baiulare, cōuersationemq; meam beneplacitā secundum voluntatem eius possim in omnibus coaptare. Qui cum omnes eum audientes respondissent amen, deprecatus est eos ne ei vellent crebro molestiā obtentu visitationis inferre. Quibus recedentibus aditum cellulæ suæ obstruxit,

struxit, & cōcludens semetipsum intrinsecus paruissimum fenestree foramen reliquit, per quod alimēta reciperet, itaque mentem eius remotam à turbulentis interpellationibus diuina gratia illustrabat proficiensque quotidie in optima conuersatione, primum quasi fundamentum vitæ suæ cōtinentiam possidebat, necnon vigilijs & orationibus, cum fletu & humilitate atq; charitate studebat. Cumque per omnem locum de eo sancta opinio diulgaretur, cū uti audientes ad videndum eum, & ut ædificarentur ab eo, vndiq; confluebant. Sermo quoque ei sapientię ac scientię & consolatio nis à Deo affluenter datus est, qui in mentes audientium quasi lumine lucidissimum radiabat. Contigit autem anno duodecimo renuntiationis eius, ut parentes eius ex hac vita recedentes aurum ei copiosum prædięque magna relinquerent, qui rogans amicū quendam admodum sibi charum, ad distribuendā vniuersa indigentibus ac pupillis officium religiosum illi iniungit, ne ipsius orationibus impedimentum, huius rei gratia gigneretur. Et cum hoc fecisset lætus animo & mente quæta permanst. Hoc enim bono viro maximum studium erat, ut cor eius nullisterrenis negotijs vinceretur, & idcirco super terram nihil aliud possidebat, excepto vno

sago vnaque nihilominus tunica cilicina qua utebatur. Catinum quoque permodicum, in quo edere seu bibere solitus erat, habebat, necnon & vnum ciatum in quo cubitare consueuerat. Cum his autem omnibus humilitatem supra modum & charitatem ad omnes æqualiter possidebat, nec præponebat in honore locupletem pauperi nec principem subdito, vel nobilem ignobili præferebat, sed similiter diligens honorabat, sine cuiusq; acceptione personæ. Nec aliquando quenquam procaciter increpabat: sed erat sermo eius charitatis suauitate conditus. Quis autem diens eius eloquium satiari potuit aliquando de his quæ aliquando ex sermonis eius dulcedine proferebantur? vel quis vultum illius sanctitatis imaginem præferentem respiciens, non magis videndi eum sæpius desiderium sumpsit? In omni tempore abstinentię suæ regulam: quam semel arripuit, non mutauit, quinquaginta annos institutum propriū omni alacritate compleuit, & ob nimium amorem ac desiderium quod habebat in Christo omne æuum tempore illius quasi dies paucissimos reputabat, & totus rigor acerrimus cōuersationis eius apud eum pro nihilo videbatur. Erat autem haud pcul ab vrbe illa vicus quodammodo spaciosus, ac magnus in quo vniuersi pariter à minimo

eorum

eorum vsque ad maximum pagani crudelissimi existerant, quos ab idolorum cultu nullus omnino valebat auertere. Nonnulli quidem presbyteri & diaconi in hoc ipsum illic ordinati & directi ab Episcopo, sine vilo salutis eorum fructu recedebant nequaquam afflictionis ferentes laborem: quia non solum suaderi, & ad consensum animus eorum ferox non poterat flecti, verum etiam persecutiones in eos qui monebāt, ac seditiones vehementissimas concitabant. Sed turba nihilominus monachorum semel atque iterum adire nitentes nihil penitus pro conuersatione agere potuerunt. Porro vna die residens cum clericis suis Episcopus, beatissimi huius viri habuit mentionem, dixitque ad eos. Ego talem virum temporibus meis videre non potui, ita in omni opere bonitatis perfectum, & sic cunctis virtutibus adornatum in quibus elegit Deus habitare, ut habetur nunc sanctissimus Abraham. Respondentes autem clerici, verum esse affirmabāt. Et episcopus. Volo inquit eum in vico illo gentilium ordinare, potest enim eos patientia sua, ac nimia charitate ad Deum conuerrere. Et consurgens protinus cellulam sancti viri cum sanctis proficiscitur clericis. Cum que saluasset eum, statim de gentilibus vicis illius insinuat ut vsque ad eos ob salutem eorum perge-

ret rogat. Qui cum audisset, tristis vehementer effectus est, & ait ad episcopum. Quæso (inquit) pater sanctissime, pmitte mihi ut meas iniquitates desileam, neque huiusmodi negotium infirmo & exiguo existenti iniungas. Ad quem rursus episcopus dixit. Per Dei gratiam (inquit) potens es, ne velis ergo in hac bona obedientia fieri cunctabundus. Cui vir beatus iterum respondens dixit. Obsecro sanctitatem tuam, ut me mala mea plangere permittas. Et ait ad eum episcopus. Ecce totum mundum & quæ in eo sunt reliquisti, & vitam crucifixi amplexatus es: attamen, sed & cum hæc vniuersa compleueris agnosce te adhuc obedientiam quæ cunctis virtutibus eminent non habere. Hęc ille cum audisset cœpit flere amare, dicens ad eum. Quid sum ego? canis mortuus, & quæ est vita mea: quoniam talia de me, o sanctissime pater iudicasti? Cui ait episcopus. Ecce hic residens tuam solum modo salutem acquiris: ibi autem plurimi per te diuina gratia operante saluandi sunt, quosque ad dominum Deum conuertes. Considera itaque vnde amplioem mercedem habeas, vtrum te ipsum salueris solum aut si plurimos tecum ad salutem adduxeris. Tunc beatus vir Dei flens ait. Fiat voluntas domini. Veruntamen propter obedientiam quocumque iusseris,

T per-

pergam. Educens ergo eum de cellula in ciuitatem illico introduxit, ibique per impositionem manuum presbyter ordinatus, statim ad vicum Paganorum sine mora dirigitur. Quo dum sanctus Abraham pergeret precabatur dominum dicens, Clementissime ac benignissime Deus respice infirmitatem meam, gratiamque tuam caelestem ad meum praesidium dirige, ut glorificetur nomen tuum sanctum. Perueniens autem ad vicum, vidensque eos in sania idolatriae esse detentos, ex imo petore ingemiscens, grauiter fleuit, & eleuans oculos suos ad caelum dixit. Tu solus qui sine peccato es Deus ne despicias opera manuum tuarum, festinanterque direxit nuntium in ciuitatem ad amicum illum charissimum sibi ut pecuniam ex reliquijs patrimonij sui deferret. Quam cum accepisset inter paucos dies construxit ecclesiam. Et velut sponsam ultimam, multo eam mirificoque decorauit ornatu. Attamen ut aedificaretur quotidie homo Dei per media simulacra gentium transiens nihil penitus loquebatur, nisi in corde suo orabat solummodo, gemitusque cum fletu mittebat ad dominum. Postquam vero vidit ecclesiam consummatam, quasi munus quoddam cum lacrymis obtulit Deo, & ibi genibus positus, has preces suppli-

citer in sua oratione profudit. Tu inquit omnipotens Deus, qui totum mundum erroris depresso sum caligine ad cognitionem luminis tui per tuam praesentiam deduxisti, hunc quoque populum tuum dispersum congrega in sinum Ecclesiae tuae, & illumina oculos mentis eorum, ut respuentes simulacrorum culturam, te solum amatorem hominum ac benignum Deum cognoscant. Cumque hanc orationem finisset continuo egressus ab Ecclesia perrexit ad templum Gentilium, arasque eorum & simulacra manibus suis euertit, atque destruxit. Quod factum cum cerneret turba Gentilium quasi agrestes ferae insiliunt, eumque laceratum multis verberibus fugauerunt. Ipse autem clam nocte in Ecclesia relictus, plagarum suarum maculas non curabat: sed tantummodo cum fleatibus ac gemitibus, ut salui fieret dominum precabatur. Facto autem mane aduenientes Pagani inueniunt hominem Dei orantem & nimio stupore percussi, quasi aenei remanserunt. Vnde & ad ecclesiam quotidie veniebant ut cernentes ornatum Ecclesiae se delectarent. Coepit itaque quadam die vir beatus Abraham deprecari eos, ut agnoscerent Deum. Illi vero seniores effecti, fustibus eum quasi lapidem quendam, atque exanimem ceciderunt, & deinde pedibus

bus eius fune ligatis, extra vicum traxerunt lapidibus obruentes, mortuumque eum arbitantes, teminecein reliquerunt. Media autem nocte in semetipsum reuersus coepit flere vehementissime, ac dicere. Ut quid domine despexisti humilitatem meam, & despexisti Domine opera manuum tuarum? Et nunc domine respice seruum tuum, & exaudi deprecationem meam, & corrobora me, & absolue seruos tuos a vinculis diaboli, & presta eis ut cognoscant, quoniam tu es solus, & praeter te non est alius deus. Deinde confurgens ab oratione intravit in vicum ingressusque Ecclesiam Domino psalmos canebat. Rursus autem facto diluculo euntes viderunt eum, & stupefacti atque in insaniam versi, nulla habentes viscera misericordiae, acerrimis illum tormentis crudeliter conficiant, & more solito funibus alligatum extra vicum traxerunt. Haec autem cum per triennium pateretur, quasi verus adamus tolerabiliter perdurabat, nec tot tantisque insectationum tribulationibus cessit: sed cum caederetur, cum trahe retur, cum persecutiones pateretur, cum lapidaretur, cum fame & siti laboraret, in omnibus his quae ei acciderant, nunquam ad iracundiam prouocatus nunquam ad indignationem commotus est, nunquam pusillanimitate fractus, nun-

quam tedio fatigatus est, sed cum alpera omnia pateretur, magis ac magis amor eius in eos & charitas augebatur, modo admonebat, modo blandiebatur, modo blandimentis suauissimi eloquij leniebat, seniores veluti patres rogabat, iuuenes ut fratres, adolentes ut filios, cum e contrario ab eis subsanaretur, irrideretur atque opprobria pateretur. Quadam igitur die habitatores vici illius congregati, nimioque stupore mirantes ac petentium aduincem colloquentes, cernitis (inquiunt) tam magnam patientiam viri, & ineffabilem circa nos charitatem, quomodo in tantis tribulationibus quas ei intulimus nequaquam ex hoc loco discesserit, neque alicui nostrum malum verbum locutus sit, sed cum gaudio magno sustinuerit vniuersa? Vnde nisi esset, ut asserit Deus viuus quem praedicat & regnum & paradisus, vltio quoque malorum non hanc tribulationem effugisset. Quomodo deos nostros cum esset solus euertit, & in nullo eum laedere valuerunt. Vere seruus Dei est homo. hic & cuncta vera sunt quae de eo fama dispersit. Venite itaque credamus in Deum quem praedicat. Et haec inter se colloquentes, pariter omnes in Ecclesiam pergunt clamantes & dicentes. Gloria Deo caelestis qui misit famulum suum

vt nos ab errore saluaret. Tunc beatus homo Dei hæc videns lætitia ingenti repletus est, & facies eius quasi ros matutinus mutata est aperiensque os suum, ait ad eos. Patres mei fratres ac filij venite demus gloriam Deo, qui illuminare dignatus est oculos mentis vestræ, vt eum possitis agnoscere & percipite signaculum vitæ vt purificemini ab inmunditia idolorum, & credite ex toto corde & animo quod vnus sit Deus cæli & terræ & omnium quæ in eis sunt sine initio, inenarrabilis, & incomprehensibilis, dator luminis, & amator hominum & terribilis ac suavis, & in filium eius vnigenitum, qui est sapientia eius & in Spiritum sanctum, qui viuificat omnia, vt cælestes ex terrenis effecti vitam cælestem possitis adipisci. Respondentes autem vniuersi dixerunt. Ita pater, ita dux vitæ nostræ: quemadmodum denuntias nobis & doces ita credimus & faciemus. Et confestim sanctus Abraham assumens sacrum baptismum baptizauit eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti à minimo vsque ad maximum. Erant autem omnes vsque ad mille animas. Deinde per singulos dies diuinas scripturas eis legebat, docebat eos de regno Dei, de paradisi delicijs, de gehennæ supplicijs & de iustitia, de fide & charitate. Illi vero sicut bo-

na terra percipit semen bonum, & affert fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigessimum: ita verba eius libentissimè audientes, atque in timore Domini proficientes, fructus largissimos afferebant. In conspectu autem eorum quasi angelus Dei videbatur, & quasi quædam ædificij ligatura. Sic enim charitas illorum erat circa ipsum, per doctrinam sermonis dulcissimi, vt hoc de eo merito crederetur videri. Completo igitur anno postquam crediderunt, vir beatus Abraham non cessabat diebus ac noctibus eis verbum Domini prædicare. At vbi eorum studium circa Deum fidemque firmissimam vidit, & quæ erga eum nimia essent charitate connexi, & honorem sibi maximum exhiberent verens ne obtentu eorum abstinentiæ suæ regulam destruere cogeretur, consurgens in medio noctis hanc orationem fudisse fertur ad dominum. Tu solus sine peccato Deus qui cum sis Sanctus requiescis in sanctis, qui solus amator es hominum ac misericors Dominus, qui mentes occultatæ huius multitudinis illuminasti, qui eos ab aduersarij vinculis absoluisisti, & tuæ cognitionis eis scientiam tribuisti quæ te Domine, vt vsque in finem regere eos & conseruare digneris & auxilium tuum gregi huic optimo quem possidere voluisti, perpetuum

tuum copiosumque clementer impartias, & quasi muro validissimo eos gratia bonitatis tuæ circūdes, & cor eorum semper illumines, vt ea quæ sunt tibi placida percipientes æternam vitam percipere mereantur, mihi quoque infirmissimo adminiculum tribuas, neque reputes in peccatum quod ab eis festino discedere. Tu enim nosti vniuersorum cognitor, quod te solum desidero & te mihi Dominum esse cognosco. Consummataque oratione discedens, tertio consignauit vicum Christi signaculo abijtque latenter in alium locum, & quibus potuit se latebris occultauit. Mane autem solito more ad Ecclesiam turbæ conueniunt. Cumque eum minime reperissent maximo stupore percussi, & quasi errantes oues diuersis locis pastorem proprium perquirebant nomenque vlulantes cum lachrymis in clamabant. Cum autem diutissime perquirendo eum inuenire non possent nimio more deiectione, confestim quod eis acciderat pergebat, Episcopo nuntiauerunt, qui cum hoc agnouisset, ipse quoque admodum tristis effectus statimque plurimos ad requirendum Deum hominem destinauit, maxime ob consolationem gregis eius, eo quod cerneret eos flebiliter contristari. Cumque ab omnibus tanquam lapis pretiosissimus quaereretur, & propterea inue-

niri non posset, habito consilio, cum clericis suis Episcopus memoratum vicum ingreditur, coepitque ad eos consolatoriu proferre sermonem, & dolorem maximum quem de discessu hominis Dei conceperant blanda prædicatione lenire. Cernens autem in fide Christi eos firmissimos elegit ex eis viros probabiles quos presbyteros, ac diaconos lectoresque constituit. Audiens vero hoc sanctissimus Abraham vehementer gauisus est, & glorificans Deum dixit, Quid retribuam tibi domine Deus meus, benignissime pater atque amator hominum suauissime? Fecit igitur alteram intrinsecus cellulam, & semetipsum magna cum lætitia conclusit. O miraculum charissimi laudibus plenum gloria sempiterna. In tantis namque afflictionibus quas in sæpedito vico perpassus est, nunquam abstinentiæ suæ regulam fregit, neque in dextram vel sinistram ab ea diuertit. Gloria & magnificentia Deo, qui ei talem tolerantiam tribuit, quæ & alios possit conuertere, & sui propositi gratiam custodire. ¶ Cernens autem diabolus bonorum hominum emulus, quod tantis in eum tribulationum molestias excitatis, non in fidias, Dei hominem trahere, non in aliquo mentem viri Dei valuisset a Domino separare & quod magis est, sicut adrum in fornace pressuris ful-

gentior redderetur, atque in maiorem patientiam & alacritatem charitatis proficeret, vehementer irritatus & acriter efferatus aduersus eum cum magna phantasia aduenit, ut saltem sic ei pauorem incutiens decipere eum posset ac fallere. Igitur cum staret in medio noctis ac pfalleret, repente lux copiosa veluti solis in cella eius refulsit, & vox quasi cuiusdam multitudinis audita est dicens, Beatus es Abraham vere beatus es fidelis nullusque sicut tu in omni conuersione inuentus es, qui omnes uoluntates meas explesti. Protinus autem uir sanctus dolum maligni cognoscens, exaltauit uocem suam ac dixit, obscuritas tua tecum sit in perditionem, o plene dolo atque fallacia, ego enim homo peccator sum habens tamen spei praesidia per gratiam Dei in nullo tuas infidias pertimescam. Neque enim plurimam phantasiae pauorem mihi incutiunt. Nomen siquidem Domini mei & saluatoris Iesu Christi, quem dilexi & diligo, mihi ualidissimus murus est in quo te increpo immunde canis, ac tetre & miserande. Et dicente eo haec, confestim ut fumus ab oculis eius euauit. Sanctus autem Dei famulus cum multa alacritate, tranquilloque animo benedicebat dominum. Rursus uero post dies oratione eo noctu tenens securim diabolus, cellulam eius conabatur euer-

tere. Et cum iam putaretur perforasse eam uoce magna clamauit & dixit. Festinate amici mei festinate celeriter, atque introeuntes uitam arripite. Ait autem contra eum beatus Abraham, Omnes gentes circumdederunt me, & in nomine Domini uindictabor in eis. At ille protinus cum hanc uocem audisset, euauit, cella autem beati uiri integra atque illaesa permansit. Item post paucos dies cum media nocte pfalleret, maculam eius super quam consistebat, cepit uehemens flamma comburere. Tunc ille intrepidus ignem conculcans dicebat. Super aspidem, & regulum ambulabo, leonem & draconem conculcabo, & omnem uirtutem inimici in nomine Domini mei Iesu Christi, qui mihi praebet auxilium superabo. Diffugiens itaque Satanas uoce magna proclamabat, ego te inquit mala morte deuincam inueniamque artes quibus te conteram, qui me nunc quasi contemptibilem reputas. Quadam die igitur cibum eo sumentem transfiguratus daemon in habitu adolescentis, cellulam eius ingreditur, & appropinquas catinum eius nitentur euertere. Uir autem Dei manu illud retinens manducabat intrepidus. Tunc exiliens diabolus, aliam phantasiae repente confluxit, & ecce quasi lumen candelabrum flammens ante eum, & lucernam de-

super

super ardentem ore polluto, ac foetido psalmos cantabat uoce magna, beati (inquit) in uia immaculati, qui ambulant in lege domini. Cumque ex eodem psalmo uerba plurima cecinisset, nullum ei sermonem sanctus ille respondit, donec cibum solitum percepisset. Postquam uero de mensa surrexit, cum omni constantia, ait ad eum. Canis immunde & miserande, atque infirmissime & mendacissime, si nosti quod beati sunt cur eis molestus es? Nam beati sunt uere omnes, qui ex toto corde diligunt deum. Respondens autem diabolus ait. Idcirco illis infestus sum, ut ab omni opere bono praepediti, meis facinoribus socientur. Cui uir beatus ita respondit. Non tibi bene sit maledicte, ut quempiam timendum Deum superare vel impedire prauealeas, nisi forte eos qui tibi similes existentes a Deo propria uoluntate discedunt. Illos uincis ac fallis: quoniam Deus non est in eis. Ab his autem qui diligunt Deum tanquam fumus a uento, ita facile euanescis, ac deficis. Una siquidem eorum oratio sic te persequitur ac deturbat quemadmodum piluis a uento insectatus dispergitur. Uir autem Deus meus, qui est benedictus in secula cuiusque est gloria mea: quia non te pertimesca etiam

si omni tempore ibi cõstiteris. Sic autem pro nihilo te sperna, ueluti si unus catulus cõtritus ab aliquo contemnatur, haec eo dicente, cõfestim ille ut solebat euauit.

Rursus post dies quinque cum psalmodiam suam noctis tempore cõsuminasset, aliud phantasiae argumentum ab inimico confingitur. Ecce enim quasi turba plurima cernitur aduenisse, & ueluti trahentes inuicem, cum clamoribus se mutuo cohortantur, ut homo Dei in foueam proijceretur. Quos circumspectans uir beatus circumdederunt me (inquit) sicut apes & exarserunt sicut ignis in spinis, & in nomine domini uindictabor in eis. Tunc Satanas exclamans ait, heu me, quid tibi de cetero faciam nescio. Ecce enim me in omnibus uictum ac superatum intelligo, & uniuersas uires meas esse despectas, & me uindicta conculcatum. Veruntamen, nec sic quidem a te aliquando discedam, donec te superans humilem mihiq; subiectum faciam. Uir autem Dei ait ad eum. Anathema tibi & omni uirtuti tuae pollutissime daemon, gloria autem & honor domino soli sancto ac sapienti Deo qui nobis dilectoribus suis te tradidit conculcandum, & idcirco uersutias tuas subsumamus atque contemnimus. Agnosce itaque infirmissime atque intelicissime: quia nos neque te neque tuas pertimescimus phantasias.

¶ Per multum autem tempus diuersis argumentis ac machinis contra virum fortissimum dimicans non quieuit cogitationibus eius solidissimis, saltem pauorem certaminis incutere cui magis præliando alacritatem & charitatem in Deum maxime sustentabat. Diligens namque Deum ex toto animo, & conuersationem suam secundum voluntatē eius instituēs, affluenter gratiam diuinam promeruit, & propterea non valebat diabolus lædere eum. Perseueranter namque pulsauerat vt ei thesauri diuinæ gratiæ panderentur. Cumq; patefactus fuisset ingressus tres sibi inde pretiosissimos lapides sumptit, fidē spem, & charitatem, quibus in eo perfecte, ac firmiter virtutes reliquæ ornabatur. Texens itaque pretiosissimā coronam bonis operibus, regi regum Domino à quo munus acceperat offerebat. Quis enim sic ex toto corde Deum & proximum tanquā seipsum dilexit. Aut quis ita laborantibus compatiabatur, & misericors existeret? Quem aliquando monachum audiens bene conuersari non pro eo deprecatus est Dominum, vt liber ab omnibus diaboli laqueis seruaretur, & cursum vitæ suæ inculpabiliter consummaret. Aut quem peccatorem vel impium audiens pro eo vt saluaretur cum lacrymis diebus, ac noctibus domini

non postulabat? Labia sua non soluebat facile in risum, corpustulum eius aut facies, vel etiam pedes, à die conuersionis suæ nunquam diluti sunt. Sic namque se exhibebat tanquam quotidie moriturum. O vere fratres gloriosum miraculum, in tanta abstinentia, iugibusq; vigiliis letibus mixtis, camœnis quoq; & contritione corporis nunquā animo lassatus est, nunquā infirmatus segnitia obtorpuit, nunquam a dio fatigatus est: sed veluti esuriēs quisquam aut sitiens, sic ille auiditate quadam sustinens omnia nunquā sui propositi potuit dulcedine satiari. Erat aspectus eius quasi flos quidam immarcescibilis, atque in facie eius puritas animi noscebatur, vtpote, qui diuina gratia in omnibus frueretur & iucunditate spiritalis laetitiae regebatur. In hora namque dormitionis suæ ita splendidis musuultu apparebat, quali qui nequaquā vitæ suæ tempus in abstinentia peregisset. Sed & aliud in eo per dispensationē miraculum gestum est. In omnibus siquidē quinquaginta annis abstinentiæ suæ vestem ciliciā qua indutus fuerat non mutauit. ¶ Volo autem dilectissimi vnamimitatem vestram, etiam aliud negotium quod in senectute sua vir beatus gessit instruere. Est enim sapientibus ac spiritualibus plenum & edificationis, nec non humili-

litatis

litatis, atq; cōpunctionis exēplū. Res vero gesta huiusmodi est. Habuit vir beatus Abraham carnis propinquitate germanū quo defuncto, vnica filia eius annorū septem relinquitur. Quam cū parentibus orbatam noti amicique patris eius vidissent auunculo eius sine moraproducunt. Cumq; eam senior cerneret, in cella sua exteriori iubet includi. Erat autem in medio vtriusque cellula fenestra permodica per quam docebat eā psalterium, aliasque scripturas & cum eo in laudibus Domini vigilabat, & psalmos nihilominus cōcinebat, in omniq; abstinentia emulari suum auunculum nitebatur. Alacriter quoque in arrepto instituto proficiens vniuersas virtutes animi festinabat implere. Vir namq; sanctissimus incessanter pro ea cum lacrymis Dominum deprecabatur, ne mens eius, curaterrenorum actuum implicaretur, eo quod eius pater moriens, infinitas pecunias ei reliquisset, quas confestim famulus Dei distribui iussit egenis atque orphanis. Hæc quoque auunculum suū precabatur quod iotidie, vt pro se Dominum oraret quatenus à cogitationibus pessimis & diuersorum laqueorum diaboli eriperetur insidijs. Constante igitur instituti sui regulam obrinebat. Exultabat autem auunculus eius quod sic eā promptam sine ulla hesitatione

in cunctis virtutibus cerneret promoueri, in lacrymis, scilicet, in humilitate atq; modestia in quiete, & quod his sublimius est: erga Deum in eximia charitate. Vigin-ti siquidem annis cum eo in abstinentia degens, velut agna pudicissima, atque incontaminata columba conuixit. Quo tempore annorum expleto seuebat aduersus eam diabolus, & insidias solitas prætendebat quomodo eam posset suis casibus irretire vt sit ita sic molestiam sollicitudinemque beato viro posset incutere, & quātulumcūque mentem ipsius à Domino sep. rare. Erat itaque quidā professione tantummodo monachus, qui sub obtentu edificationis ad eum se pius pergere simula-bat. Sed & illam beatam per fenestram nihilominus contemplan-do luxuriæ stimulis agitatus cum ea colloqui cupiebat, amor namq; libidinis cor eius quasi ignis succederat. Insidiabatur itaque multo temporis spatio, ita vt vnus anni circulus volueretur, donec cogitationem eius verborum suorum mollicie eneruaret. Denique aperiens celle suæ fenestram, egreditur ad eum, qui eā protinus sceleris iniquitatis atque libidinis cōtaminauit ac perdidit. Postquam vero tanti peccati facinus perpetravit ex-pauit, cor eius conscindens, que eius scilicet iugum quo erat induta, faciem suam manibus verberabat,

T 5 rabat,

rabat, cupiens nimio moerore se morti tradere, atque anxietatis oppressa pondere dum deliberationis portum cerneret, in diuersis cogitationum aestibus fluctuabat, plangebatque se non esse quod fuerat, & cum eiulatu saepius proferens. Ego inquit iam me ex hoc mortuam sentio perdidisti dies meos in labore abstinentiae meae orationum lachrymae vigilantiisque opera ad nihilum sunt deducta, Deum meum exercebatui, me ipsam interemi. Heu me miseram omni lachrymarum fonte plangendam, sanctum auunculum meum amarissimo moerore depressi opprobrium animae meae operuit me, illusio diaboli facta sum quid mihi infelici iam ultra viuerem? Heu me quid egi, heu me quid factum est mihi? Heu me quid mali perpeffa sum? Heu me, vnde, & qualiter cornui? Quomodo obscurata est mens mea? Non intellexi quomodo lapsa sum non cognoui quomodo contaminata sum, nescio quomodo for meum nubes tenebrosa contextit. Quomodo potui ignorare quid gererem. Vbi abscondar, vel quo pergam, aut in quam foueam me metipsum praecipitem. Vbi est magisterium sanctissimi auunculi mei? Vbi monita collegae eius Effrem, qui me docebant in meae virginitate gratulantes ut impolutam animam in mortali sponso

seruarem. Sponsus etenim tuus (dicebant) sanctus & zelans est. Heu me quid agam? Non audeo iam caelum aspicere cum apud Deum, & homines me mortuam esse cognoscam. Iam enim ad fenestram illam propinquare non audebo. Quomodo ego peccatrix & plena immunditiae fordibus rursum cum sancto auunculo meo loqui tentabo. Quod, & si ausa fuero, nonne ignis ex fenestra exsilet qui me possit exurere. Mortuam itaque se longo ululatu protestans, nec ultra sibi spem salutis esse relictam, desperationis immerfa caligine protinus perrexit in aliam ciuitatem atque in stabulo se quodam mutato pristino habitu collocauit. Verum cum haec ruina praefata foeminae contigisset huiusmodi visio beato viro ostenditur per soporem. Vidit namque draconem aspectu foetissimum, & in fortitudine sibilantem quasi exeuntem de quodam loco, & usque ad cellulam suam venientem, & reperisse ibi columbam atque glutisse eam, & rursus in suam foueam remeasse. Expergefactus autem contristatusque vehementer fleuit amare, existimans Sathanam persecutionem aduersus Dei Ecclesiam committari, & plerosque a fide veritatis auerti, vel ne schisma aliquod in sancta Ecclesia generetur. Proculdubio itaque genibus praecatus est

Domi-

Dominum dicens. Tu qui es praescius vniuersorum Deus, amator hominum, tu nosse quid tibi velit haec visio. Rursum post haec duos dies vidit eundem draconem simili modo ad cellulam suam venire & posuisse caput sub pedibus eius fuisseque disruptum colubam quoque illam quam deuorauerat viuam in ventre eius repertam, & extendisse manum suam viuaque eam cepisse. Expergefactus autem vocabat beatam illam semel atque iterum perptans eam in cellula esse & dicebat. Cur te piguit filia Maria (sic etenim fuit vocitata) iam duobus diebus os tuum in Dei laudibus aperire. Sed cum responsum ei nullum daretur, & quod eam per biduum pfallente solito more non audiret animaduertit visionem suam ad illam certissime pertinere. Tunc ingemuit ac fleuit amare, & profundens lachrymas ait, heu me, quia agnam meam lupus crudelissimus rapuit, & filia mea captiua effecta est. Exaltans quoque vocem suam cum lachrymis dixit. Saluator mundi Christe conuerte ad me agnam meam Mariam, atque in ouile tuum eam restitue ut non senectus mea cum moerore de hoc mundo recedat. Ne despicias deprecationem meam Domine, sed mitte velocius gratiam tuam, ut eicias eam de ore draconis incolumem. Itaque duos dies qui ei per visionem reuelati sunt, duorum annorum curri-

1101

culis finiuntur, quibus lubricam vitam neptis eius quasi in ventre atrocissimi draconis exegit, sed sanctus Abraham vir Dei, per omne tempus die noctuque nunquam pro ea Dominum deprecando animum relaxauit. Post duos vero annos, cum ubi esset & quemadmodum se gereret, comperisset rogabat quendam sibi notissimum, ut usque ad eam pergeret & cuncta cognosceret diligenter. Pergens itaque ille quem miserat, & omnia sub veritate, & quia ipsam quoque vidisset renuncians, rogatus a sancto viro, habitum ei detulit militare, & equum proculdubio ad sedendum. Ostio itaque patefacto egreditur, statimque habitu militari induitur, calamanchum, id est pileum quoque longum capiti suo ut facies eius velaretur imposuit, sed & solidum vnum secum portans ascendentemque equum concitus properabat. Tanquam qui spem patriam cuiuslibet, vel ciuitatem cupiens explorare habitum loci illius, ne facile agnoscatur assumit sic beatus iste Abraham inimici habitu, ut eum in fugam verteret, utebatur. Veniteigitur admiramini dilectissimi fratres hunc secundum Abraham. Prius itaque Abraham egressus ad praelium regum, percussusque eos, Loth nepotem suum reduxit. Hic vero secundus Abraham contra diabo-

lum

lūm profectus est ad bellum, vt eo deuicto neptem suā cum maiori triumpho reuocaret. Itaque cum peruenisset ad locum, diuertit in stabulum, ac sollicitis oculis huc atque illuc circūspiciens, vt eam videret perquirebat. Deinde cū multa hōra prāterisset, & videnti eam minime tribueretur occasio, subridens, ait ad stabularium, amice audiui quōd habeas puellam optimam, quam si iuberēs libentissime peruiderem. Qui cum ætatis eius intueretur caniciem, senectute iam fessam, ad opus luxurię desperauit, deinde hoc ei re sponsum dedit. Est (inquit) vt tibi compertum est etiam supra modum speciosa. Erat siquidem Maria hæc pene supra quam natura exigit, formæ pulchritudine decora, cumque senior nomen eius requireret, Mariam vocari ille respondit. Tunc hilari vultu, quæso (inquit) vt mihi præsentiam eius exhibeas vt possim cum ea hodie epulari, multum nanque ex auditu comperi laudari puellam. Quæ cum vocata adesset atque in habitu meretricum sanctus eam auunculus eius peruidisset, pene totum corpus eius præ dolore solutum est, amaritudinemque animi læto vultu celauit, & lachrymas erumpentes virili sexu retinuit, ne forte si eum foemina cognouisset fugæ præsidium flagitaret. Residentibus itaque eis atque

bibentibus capit cum ea vir mirabilis ludere. Quæ confurgens complexa ceruicem eius oculis demulcebat. Cumque oscularetur eum odorata est eius corpusculum suauissimo odore abstinentiæ fragrare, & recordata est dierum, quibus cum summa abstinentia vixerat & quasi quodam telo percussa vehementer ingemuit, lachrymasque profudit, & tanquam vim cordis non sufferens, in hæc verba prorupit.

¶ Veh veh mihi miseræ soli. Tunc stabularius stupefactus ait, quid est domina Maria, quōd subito in tam grauisima suspiria prorupisti. Hodie duobus annis hic permanes, & nunquam ex te gemitus vel tristior sermo auditus est, nunc vero quid tibi contigerit nescio. Quæ respondit ad eum. Beata essem si ante triennium fuisset defuncta. Ad hoc beatus senior ne agnosceretur veluti cū quadam serenitate ait ad eam. Modo cum lætitiæ nos interfusimus, tu peccata tua commemorare venisti? O admiranda clementiæ tuæ dispensatio, Deus altissime. Putasne puella non dixit in corde suo, quomodo aspectus viri huius auunculi mei aspectum simulat. Sed solus tu amator hominum à quo est omnis bona sapientia, ita dispensasti ne eum posset agnoscere, & fortasse confusione turbata emigeret. Hoc autem

tem

tem non ob aliud est credendum nisi quia lachrymæ famuli tui auunculi eius huiusmodi apud te obtinere locum, vt ex impossibilibus possibilia facere dignareris. Proferens itaque sanctus vir solidam, quem attulerat stabulario dedit, dixitque ei. Fac nobis quæso amice optimam cœnam, vt cum hac puella epulari possimus, longi nanque itineris ex intervallo amore eius adueni. O vera sapientia, secundum Deum, ò vere intellectus spiritalis, ò vera prædicanda salutis discretio, quin quaginta annis abstinentiæ suæ nequaquam panem gustauerat, nunc carnes sine hæsitacione vt saluaret animam perditam manducauit. Sanctorum angelorum choros super discretionem beati huius miratos esse non dubio, quomodo indubitanter pro salute cū æta perfecit. ¶ Venite igitur fratres, & admiramini super hæc peritia sanctissimi viri, & discite abstinentiæ virtutem discernere, vt ex ore draconis absorptam animam sic liberare possitis. Igitur postquam epulati sunt prouocabat eum puella vt in cubiculum introirent. At ille, eamus inquit. Cumque introissent cernit lectum in sublime stratum in quo statim resedit alacriter. Quomodo te appellæ perfectissime athleta Christi vehementer ignoro. ¶ Continentem te asseram, an incontinē-

tem? Sapientem an insipientem, discretorē an indiscretorē? Quinquaginta annos conuersationis tuæ super humi spatium cubitaueras, & quomodo super huiusmodi lectum constanter ascendis. Sed hæc vniuersa fecisti, & mansionum iter longissimum arripiendo, & carnes comedendo, & vinum bibendo, & in stabulū diuertendo, vt saluares animam perditam, & ad laudem & ad gloriam Christi. Nos autem si saltem verbum utilitatis loqui cum proximo volumus cuncta importune discernimus. Sedente eo itaque super lectum ait puella, veni Domine vt calciamenta de pedibus tuis auferam. At ille ait ad eam. Obsera (inquit) ostium diligenter, volebat vero puella primo discalciare eum sed cum ille non pateretur, obseratis ostijs, venit ad eum: cui senior. Domina inquit Maria appropinqua mihi: cumque appropinquasset tenuit firmiter manum eius, qui quasi putaretur osculari eam. Aufert quoque calamanchum, id est pileum à capite suo, & erumpens vocem in fletum ait ad eam. Filia mea Maria, nō me agnoscis. Nonne ego sum qui te nutriui? Quid tibi actum est, ò filia mea? Quis te interfecit? Vbi est ille habitus angelicus quem habebas filia mea? Vbi est continentia, vbi fletus, vbi vigilia, vbi continentia? A celsitudine celi in hanc locum

ueam

ueam quomodo deuoluta es filia mea? cur quando peccasti non mihi indicasti, non mihi illico retulisti, & ego certe pro te poenitentiam agerem cum dilectissimo meo Effrem? quare sic fecisti, aut quare me deseruisti, & in hanc molestiam intolerabilem deduxisti? quis enim sine peccato est, nisi solus Deus? Cumque hæc aliaque multa dixisset, tanquam lapis immobilis in manibus eius remansit timore pariter; & confusione suppleta. Rursus autem beatissimus vir cum lachrymis adiecit dicens. Non loqueris mihi, o filia mea Maria, non loqueris mihi pars viscerum meorum? Super me sit hoc peccatum, ego in die iudicij pro te reddam rationem Domino, ego pro peccato hoc satisfactionem Deo, vsque ad medium itaque noctis huiusmodi verbis consolabatur eam. Cumque parumper fiduciam percepisset taliter stens ad eum locuta est. Non valeo te, inquiens propter confusionem vultus mei attendere, & quomodo possum orationem Deo perfundere, quando sic immunditia seculi huius polluta sum, & factas vir ad eam, super me (inquit) sit iniquitas tua o filia mea, ex manibus meis peccatum hoc Deus requirat, solum modo audi me; & veni eamus in locum nostrum. Ecce enim charissim?

Effrem pro te nimium dolet, tuique causa sedule Dominum deprecatur, noli diffidere filia de clementia Domini, licet tua sint peccata velut montes, sed illius misericordia omnem supereminet creaturam. Sicut legimus accessit mulier immunda ad mundum, & non eum inquinauit, sed ab eo potius ipsa mundata est, lachrymis pedes Domini lauit, capillis exterxit. Si potest illa pelagus inflammare, possunt, & peccata tua eius mundiciam inquinare, non est nouum cadere in luctamine, sed malum est iacere deiectum. Reuoca vnde distuleras pedem fortiter, te cadente risit inimicus sed fortiorem te sentiat resurgentem. Misereere quæso senectuti meæ, doleat tibi pro canicie meæ labore obsecro, & exurgens veni ad cellulam mecum, noli timere, lubricum enim est genus mortalium, sed sicut citius cadit sic iterum velocius per Dei adiutorium surgit qui peccantes non vult mori sed viuere. Illa vero ait ad eum. Si scis quia poenitentiam agere possunt, & satisfactionem meam suscipiat Deus, ecce (vt iubet) veniam, præcede, & ego sequar sanctitatem tuam, & exosculor vestigia tua, quia sic super me doluisti vt ex voragine immundicie huius educeres me. Et ponens caput suum ad pedes eius

tota

tota nocte flebat dicens. Quid tibi Domine Deus meus, pro omnibus his retribuam. Diluculo autem facto, ait ad eam beatus Abraham. Surge filia, & eamus hinc ad cellulam nostram. Quæ respondens dixit ad eum. Habeo hic modicum auri, & aliquid vestimentorum, quid de his iubes fieri. Respondens autem beatus Abraham dixit. Relinque hic omnia hæc quæ ex parte maligni quæsitæ sunt. Et surgentes exierunt, statimque ponens eam super equum trahebat pergens quemadmodum pastor cum inuenit ouem perditam, cum gaudio super humeros suos tollit, ita beatus Abraham gaudens in corde suo iter cum nepre faciebat. Cunque venisset ad proprium locum illam quidem ubi ipsa fuerat in cella reclusa, ipse vero in cella exteriori permansit. Hæc itaque induta cilicio, in humilitate cordis atque oculorum fletibus perdurabat, vigilijs quoque atque artificij abstinentiæ laboribus semetipsam conficiens, & cum modestia, & quiete ad Dominum indefinenter proclamans, facinus proprium spe firmissima veniæ plagebat, tam sapienter & iugiter obsecrationibus vacans, vt nullus (quantis sine visceribus) non compungeretur, cum voces, & fletus eius audiret. Quis

enim sic immifericors est inuentus, qui lamentantem eam agnoscens ipse quoque non fletet. Aut quis de eius vera cordis compunctione non egit gratias Deo nostro. Poenitentia siquidem eius, si nostris supplicationibus comparatur omnem mensuram doloris excedit. Sic enim impensius Dominum precabatur, vt sibi ignosceretur quod gesserat, vt etiam signum, si suscepta fuisset eius poenitentia diuinitus postularet. Clementissimus itaque Deus, qui neminem vult perire, sed omnes ad poenitentiam reuerti, ita condignam satisfactionem eius recepit, vt orationibus eius post triennij plenitudinem, sanctas plurimas redderetur. Impensius namque ad eam turba populii confluebat, qui pro illorum salute Dominum efficaciter precabatur. Beatus autem Abraham post hæc decem annis in hac vita perdurauit, & ceteris optimam poenitentiam conuersationemque sumeptis. Deum glorificauit super omnibus: ac septuagesimo vitæ suæ anno quiescit in pace. Beata autem Maria quinquaginta suæ conuersionis annos, cum magna deuotione ac humilitate cordis, & charitate erga Deum, & proximum, sincera in situ oratione spiritum sanctum complectens, & ita migravit ad gloriam. Dominum.

Incipit

Incipit prologus in vitam sancti Pachomij abbatis.

Domine venerande, & in Christo quoque magnificentissime Dionysius exiguus. Pio venerationis vestrae proposito, quia potuit facultate respondit, scilicet, Pachomij vitam sicut in Graeco est reperta fide translatoris exoluens, in qua re cum diu me morantem vestra compulisset autoritas, integrum non erat, ut qui quaerens reus sponsionis extiteram promissa non deferrere, praesertim vobis qui votum potiusquam vires attendere consueuistis: plura nanque pro Christi gratia relegenda atque imitanda peragentes instituta cognoscere, quatenus eorum studiis facta propria componentes futuris seculis documentum diuini muneris singulare praestet. Fatemini quippe maximam vos operam dare virtutibus, quas diligitis, in conversatione sanctorum, quibus etiam illustrium operum qualitate coheretis, quia virtutem nullus amat nisi qui sequitur, & similitudo morum magnum profert coniunctionis indicium, sicut e contrario vita dispersa grandis est, & in ipsa sanguinis affinitate discordia; sicut frequenter inter propinquos feralia succedunt odia, sic iurgia nascuntur in sensu, sic usque ad sanguinem sequit in explebilis, & caeca militiam dum bonis inuident mali, liberali

bus cupidi, quietis turbulenti, studiois inertes, pacificis implacabiles, tranquillissimos immites, modestis temerarij, sapientibus stulti, simplicibus callidi, mitissimis quoque furiosi. Sed melius horum mores apostolica tuba redarguit. Nam cum nouissimorum periculatorem ret intulit dicens. Erunt enim homines seipsos amantes cupidi elati, superbi, blasphemii, parentibus non obediens, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminales, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui tumidi, voluptatum amatores magis quam Dei. Hic beatissimus Paulus quae superius defuerunt protulit, & mira breuitate collegit, ostendens eos ideo tales fore, quia voluptatum amatores existerent, & quia vitiosissimis se cupiditatibus subiugarent. Hinc enim mala cuncta proueniunt dum Deus contemnitur, voluptates amantur. Per has diabolus allicit ut decipiat, delectat ut fallat, blanditur ut perimat, & ne futura praesentibus, caelestia terrenis, aeterna breuius anteponantur insistit, voluptatum (inquit) amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, hoc est tantum nomine videntur esse christiani non opere, qui etiam velut interiores hostes peius exterioribus sequuntur & in

& in Ecclesia constituti pia Ecclesiae membra discernunt. Quos apostolus nos prius vitare praecipit ut ab eorum societate, non tam locorum quam morum dissimilitudine distindamur. Nec videatur cuiquam inuitum quod huiusmodi peccata nullis hominibus aduersentur, quando pleni dolis, pleni fallacijs sibi quoque non parcant, & secum ipsi plerumque dissentiant. Tales expertus vir beatus atque gloriosus genitor Dominus meus non solum patienter ac fortiter, sed etiam felicem finem pro veritate (quae Christus est) constanter atque sublimiter suscepit, & totius mundi aduersa superauit. Cuius perfectam vitae regulam sanctorum meritis prope modum consummantem, nimis ex aperto perfectorum virorum dicto, atque facunda oratione perscribi, ut tanta claritudo vestri generis, tantumque deus ex aliqua nascatur parte, & virtus admiranda, viris vix antiquis effabilis, quae fauente Christo a nobis haereditario iure perficitur lectionis officio posteris intimetur.

Incipit vita sancti Pachomij abbatis.

Dominus noster Iesus Christus sapiens fons & scientiae, verum unigenitum verbum Dei patris, per quod facta sunt,

omnia humanam fragilitatem ad peccata pronam atque praecipitem reuelare volens plura circa nos remedia suae pietatis ostendit. Abraham nanque paternoster, cum diuinis iussionibus obtemperans filium suum offerret in sacrificio placuit Deo, & merito fidei mox, & haereditatem accepit, & meritum cui etiam per se metipsum Deus iurauit dicens. Nisi benedicens benedixerit te & multiplicans multiplicabit te sicut stellas caeli multitudinem, & sicut harenam quae est ad oram maris innumerabilis. Et iterum, in semine tuo benedicentur omnes gentes terrae. De quo semine manifeste nos docet apostolus dicens. Non dicit, & feminibus quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo qui est Christus. Omnes etiam sancti prophetae tanta salutis arcanum reuelante sancto spiritu praevidentes scientesque Deum, nullo modo posse mentiri, ad faciandosque languores nostros & caelestem medicum nunciabant esse venturum atque ut celeri praesentia sua prospiceret humano generi, continua supplicatione precabant. At misericors Deus, qui pia vota semper attendit, nec unquam deleuit eos, quae se tota corde quaerierint, promissiones suas non solum diebus impleuit mitis filium suum natum ex duobus, factum sub legem, qui profi-

similitudine mortalitatis nostræ in carne pateretur eumque, qui habebat mortis imperium sua morte destrueret. Denique diuinitate sua manens impassibilis à corruptione, atque de iteritu nos redemit, & à vinculis absoluit insolubilibus inferorū, perfectaq; dispensatione nostræ redemptionis omnibus gentibus lauacrum regenerationis, peccatorum indulgentiam contulit, cunctosque ad veram fidem per doctrinam apostolicam confluentes iuxta illud quod in euangelio ait, cantes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti gremijs infinitæ pietatis suæ amplexus est. Igitur cum per vniuersam terrā euangelij præconia choruscerent, & plures in adoptionem filiorū per gratiam Christi concurrent inimicus humani generis vehementer exarsit, multoque seuiora tentationum prælia quam prius in seruos Dei excitauerat visus est commouere suspicatus infelix, quod posset nobis iter indulgentiæ celestis obstruere. Sed hac ipsa intentione sua deceptus est, & elusus. Ad tentationemque diuini muneris, à fidelibus & vigilantibus vires eius, & insidiæ prosternuntur, ut ipsi quidem confusio famulis autem Christi perennis gloria comparetur. Nam iuxta Dominipermissionem cum examen patientiæ

ac fidei eorum qui spiritualia bella prudenter exercent, pagani imperatores existerent, & vbique contra christianos persecutionis procellæ desæuissent, multi apud Ægyptum martyres sancti per varia supplicia vsque ad mortem in Christi nomine perstiterunt, & simul cum Petro Alexandria vrbis Episcopo perpetuas coronas, & immortalia præmia sunt adepti. Crescebat autem in dies fidelium multitudo, & per omnia loca mirabiliter augebatur, necnon Ecclesiæ quam plurimæ martyrum memoriæ construebantur impensius, monasteria quoque frequentissima eorum qui continentia studentes renunciauerunt seculo, solitudinis ipsius secreta decorabant. Hi nanque, qui de gentibus in Christum crediderunt considerantes martyrum passiones, eorumque sincerum circa Christum confessionis affectum, ceperunt, & ipsi gratia Domini sanctorum vitam conuersationemque sectari, & huius institutionis esse, ut etiam his illud aptaretur apostoli. Circierunt in melotis, & in pellibus caprinis, egentes, angustati, afflicti, quibus non erat dignus mundus, in solitudinibus errantes & in montibus & in speluncis, & in cauernis terræ, quietem denique solitudinis appetentes, gaudium propriæ salutis ac fidei diuino

uino munere sunt consecuti ceterisque mox exempla sublimioris vitæ, sacratorisque præbuerunt. Omnibus enim terrenis exuti negotijs, adhuc morantes in corpore, angelorum emulati sunt sanctitatem, per quam fastigia scandentes celsa virtutum vltra conditionem enituere mortaliūm ita ut in nullo prorsus antiquissimis patribus inferiores existerent, æquiparentes etiam illorum merita qui pro Christi Iesu Domini nostri nomine certauerunt vsque ad effusionem sanguinis, inuisibilia hostium molimina destruentes, de quibus ait apostolus. Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem sed aduersus principes & potestates contra mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in celestibus. Quorum multiformes præcauentes in cursus, & caput serpentis antiqui fortiter conterentes, sempiternis præmijs sunt potiti, de quibus scriptum est. Quod oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit quæ præparauit Deus diligentibus se.

¶ Quo tempore monachorum monasteria esse ceperunt.

ERat per idem tempus beati Antonij vita cunctis admiranda præstata proposita,

qui magni Helix atque Helisæi necnon, & sancti Ioannis Baptistæ æmulator existens secretæ interioris Eremitæ studio sectatus est singulari, vitamque celestem interioris gessit amore virtutis. Cuius sanctus Athanasius Alexandria ciuitatis antistes proprio stylo testimonium præbuit dignus sane relator conuersationis Antonij, qui iuxta supplicationem fratrum vitam eius pro multorum commoditate perferberet, & æmulandum viris spiritualibus exhiberet. In quo opere sancti quoque Ammon meminuit, à quo per Dei gratiam primum posita sunt fundamenta, necnon, & Theodorum sanctum admodum virum, qui cum sene præfato fuerat idem nobis pontifex indicauit, quem singulari ac perfecto proposito, & fide non ficta Deo subditum multiplicia retulit diaboli machinamenta superasse. Igitur vbique diuina gratia copiose diffusa illud quod in psalmis scriptum canitur declarauit expletum. Visitasti terram, & inebriasti eam multiplicasti locupletare eam. Nam pro tristitia, & gemitu gaudium prouenit & læticia, & pro solutione atque miseria p̄felicitas atque securitas successit. Hinc itaque patres monachorum vitam mirabiles in vniuersis prope medietate regionibus

extiterunt, quorum nomina in libro viuentium probantur ascripta. Paucissimi sane tunc adhuc per Aegyptum & Thebaidem monachi esse ferebantur. Post persecutionem namque Diocletiani & Maximiani crudelium principum plenitudo gentium intravit, sicut diuinitus preordinatum est, & fecunditas Ecclesie fructus amplissimos cepit exhibere sanctis Episcopis iuxta doctrinam tunc apostolicam iter fidei sincera quoque conuersatione monstrantibus.

¶ *Quod Pachomius christianitatem est adeptus.*

PER idem tempus Pachomius quidam secundum ritum ac traditionem parentum gentilis apud Thebaidem commanens diuina gratia gubernante christianus effectus est. Hic ab adolescentia sua precipuam fragilitatis dicitur arripuisse virtutem. Circum autem pro gloria Christi, qui nos de tenebris vocauit ad lucem, & pro utilitate eorum, qui ista lecturi sunt, strictim conuersationem eius quae fuerit à paruulo, refero, quia à tanta perfectione eius initia quoque non discrepant.

¶ *Pachomius, adhuc puer idola destruxit.*

HIC enim cum adhuc puer esset, cum parentibus suis,

ad simulacrum quoddam daemoneis super ripam Nili fluminis collocatum, tanquam victimas oblaturus aduenit. Cumque sacerdos impurissimus sacrilega solito celebrare uoluisset in praesentia Pachomij, daemoneis prorsus euanere praestigia. Cum diu multumque idem sacerdos haesitans in modum simulacri (quod colebat) mansit imobilis, vehementer admirans cur solita daemones responsa non redderent, tandem immundo spiritu reuelante, cognouit pueri Pachomij causa insolita prouenisse silentia atque in haec uerba prorupit attonitus. Quid inimicus deorum huc uenit, procul hinc eum procul pellite, & quanto citius amouete. Quod cum parentes eius audissent eumque suo conspexissent separari consortio, more magno repleti sunt eo precipue, quod inimicus deorum tali fuisset contestatione declaratus. Ambigebant ergo parentes eius quid de eo fieret, quia & antea cum paululum degustasset de uino libationis daemoneum, protinus euomuerat illud. Haec itaque cum se viderent non posse discernere, qui euerunt instabat autem ut Aegyptiacis imbueret literis, & anti-

quorum studijs infor-

maretur.

¶ *Quod*

¶ *Quod Pachomius ad militiam est raptus.*

Eodem tempore Constantino post persecutionem in imperio perdurante, & contra tyrannum gerente praerium, praercepta regalia cucurrerunt, ut electissimi quique iuuenum ad tyrocinijs militiam ubique tenerentur inter quos & Pachomius annos natus viginti detentus est ut ipse postea retulit. Cumque nauis fuisset inter alios ad peregrina transfuectus ad ciuitatem quandam uento uigente lati sunt. Ciues ergo loci illius uident tyrones arctius custodiri, & quid illis accidisset edocti, pietate moti sunt & iuxta mandatum Christi, solatia maximo moerore positis, & necessaria corporis attulerunt. Tunc Pachomius animaduertens, quod ab eis factum est, & nimis admirans ab his, qui simul aderant inquisiuit qui essent uiri illi sic erga misericordiam atque humilitatem prompti ac faciles, audiuitque christianos esse qui circa omnes, & maxime peregrinantes, impenderent prona liberalitatis officia, sciscitabatur autem quid ipsa sibi uellet appellatio nominis christiani, dictum est ei, homines esse pios, & vere cultores religionis credentes in nomine Iesu Christi filij Dei unigeniti, cunctisque pro uiribus benefacientes, & speran-

tes à Deo retributionem bonorum operum in futura uita accipere. Haec audiens Pachomius, corde compunctus est, & illustratus diuino lumine christianorum miratus est fidem atque diuini timoris igne succensus paululum praesentium conspectibus se subtraxit, & ad caelum manus eleuans ait. Omnipotens Deus qui fecisti caelum & terram, si respiciens respexeris precem meam, & sancti tui nominis ueram contuleris perfectamque notitiam, ab hoc me compede moeroris exemeris seruitio tuo me tradam omnibus diebus uita meae, & spreto seculo, iugiter tibi adhererebo qui cum orasset ad suos reuersus est comites, & die sequenti de ciuitate illa profectus sunt. Cumque diuersa loca nauigio circuirent si quando Pachomium uoluptas corporis, & mundana titillasset, & illecebrosa tentatio statim ei sua aduersabatur sponso, memor quia se Domino seruiturum esse deuouerat. Nam diuina gratia suffragante, iam ab annis puerilibus amator extiterat castitatis.

¶ *Quod Pachomius sacrum baptismum suscepit.*

Igitur Constantinus Imperator pietate ac fide (qua Christo crediderat, uictoriam de hostibus consecutus) tyrones iussit ab solui-

Sic Pachomius optata sibi libertate concessa protinus ad Thebaidis vltiora progreditur, & in gressus Ecclesiam, quæ est in vi-co cui nomen est, Cinobostium, fit illico Catechuminus & post paululum gratiam lauacri vitale adipiscitur, & ipsa nocte qua mysterijs sacris imbutus est vidit in somnis veluti rorem cælitus illapsus eius repleffe dexteram & in mellis creuisse pinguedinem, audiuit quoque vocem dicentem sibi, considera Pachomi quod geritur. Est enim hoc signum gratiæ quæ tibi à Christo collata est. Hic itaque diuino inflammatus affectu, & dilectionis eius iaculo salubri vulnere sauciatus, monachorum se disciplinis atque institutionibus subiugauit.

¶ *Quod Pachomius monachus fieri desiderauit.*

AVdiuit autem quædam anachoretam cui nomen erat Palemon, intra Eremitæ secreta Domino seruientem, ad quem confestim cum eo cupiens habitare perrexit, & pulsans ostium cellule eius precabatur in gressum, cui senex aliquantum patefaciens aditum dixit. Quid vis aut quem quæris, erat enim seuerus aspectu eo, quod multo tempore solitarius vitam rigide conuersationis exegerat. Respondens autem Pachomius ait, Deus meus misit me ad te vt

monachus fiam, cui senior, non potes hic (inquit) monachus fieri non enim parua res agitur si veri monachi conuersatio casta pensetur, nam plures huc dudum venientes affecti tædio, perseuerantiæ non tenuere virtutem. Et Pachomius. Non sunt æquales omnium mores, ideo precor vt me digneris recipere, & processu temporis tam voluntatem meam quam possibilitatem plenius approbes. Et senior ait, iam tibi præfatus sum quod hic fieri monachus nullo modo possis, perge magis ad aliud monasterium, & cum ibidem continentię operam dederis, tunc ad me regredere, teque sine mora suscipiam. Veruntamen animaduerte quod dico. Ego hic satis frugaliter viuo. Nam nimis ardua & durissima conuersatione me castigo, vltius rei cibo minime vtens nisi panis & salis. Ab oleo autem & vino in totum abstineo. Vigilo dimidium noctis, quod spatium vel in oratione solenni, vel in meditatione diuinæ lectionis insinuo, interdum quoque totam noctem duco peruigilem. Hæc autem audiens Pachomius expauit vt solent pueri magistrorum vereri præsentiam, sed gratia Domini roboratus omnem laborem tolerare proposuit senique respondit. Credo in Domino Iesu Christo, quod mihi fortitudinem patientiamque præsta-

bit,

bit, vt dignus efficiar tuis adiutus precibus, in sancta conuersatione per omnia vitæ meæ curricula permanere.

¶ *Quod Eremita Palemon dedit Pachomio habitum monachi.*

TVnc sanctus Palemon spiritualibus oculis intuens Pachomij fidem tandem patefecit aditum eumque suscipiens habitu monachi consecrauit. Morabantur ergo simul, abstinentiæ atque precibus operam dantes. Tegebant quoque cilicia & laborabant manibus suis iuxta beatum Apostolum, non tantum pro sua refectionis requie, sed vt haberent unde tribuerent necessitatem patientibus, in vigilijs etiam cum nocturnas orationes celebrarent, si quando senior vidisset somno Pachomium premi ducens eum foras harenam portare præcipiebat de loco ad alterum locum & tali exercitio mentem eius grauatam somni pondere subleuabat intuens ac formans eum, vt sollicitus esset in precibus dicens ei. Labora Pachomi & vigila, ne quando quod absit, ab incepto te proposito moueat is qui tentat te, & inanis fiat labor noster. Quæ cuncta Pachomius obediens ac sollicitus suscipiens, & in dies sanctæ continentię profectibus cre-scens venerabilem senem minis

alacrem letumque reddebat ita vt Christo semper pro conuersatione eius gratias ageret.

¶ *De abstinentia Eremitæ Pachomij.*

PEr idem autem tempus sanctissimus dies paschalis aduenerat, & ait ad Pachomium senior. Quoniam cunctorum christianorum vniuersalis est ista sollemnitas, nobis quoque paræque vltui nostro sunt congrua. Tunc ille promptus ad obtemperandum id quod sibi præceptum est impleuit, & præter solitum parumper accipiens olei, cum salibus tritis admisit. Lapsanas enim, id est, agrestia olera, & herbas alias præter oleum confueuerant edere. Cum ergo præparasset, ait ad senem. Feci quod tua paternitas imperauit, cumque post orationem beatus Palemon accessisset ad mensam, vidissetque oleum cum salibus apparatus fricans manibus frontem, & vberim fundens lachrymas ait. Dominus meus crucifixus est, & ego nunc oleum comedam. Cumque rogaret eum Pachomius vt modicum quid ex eo perciperet, nullatenus acquieuit. Tunc pro more sal, & panis est allatus, & ad manducandum pariter confederunt. Quæ senex crucis signo (sicut confueuerat) bene-

dicens, cibum vterque sumpserunt Domino gratias (vt moris fuerat) humiliter exhibentes.

¶ *De quodam monacho superbo.*

VNa vero dierum cum vigilantes simul Palemon & Pachomius accenderent ignem, quidam frater superueniens apud eos manere voluit. Qui cum susceptus esset, inter verba (vt fieri solet) erupit & dixit. Si quis fidelis est ex vobis et super hos carbones ignis, & orationem dominicam sensum lateque pronunciet, quem beatus Palemon intelligens superbix tumore deceptum, commonuit dicens. Desine frater ab hac infamia, ne tale quid ulterius loquaris, qui correptione senis non profecit in melius, sed plus elatione metis inflatus super ignem stare cepit audacter, nullo sibi penitus imperante, eratque conspicere quomodo cooperante inimico humani generis, & Domino permittente, nequaquam perustus fuerit ignis tactu. Hoc ipsum vero quod gessit impune ad augmentum profecit eius infamix secundum quod scriptum est. Ad prauos prauas vias mittit Dominus. Hoc itaque cum fuisset factum, postera die idem frater mature proficiscens, ac velut exprobrans eis aiebat. Vbi

est fides vestra. Post non multum vero temporis cernens diabolus eum sibi per omnia mancipatum, & facile ad quæ vellet facinora eum posse compellere, transfigurauit se in mulierem pulchram, splendidis vestibus adornatam, & coepit ostium celle eius vehementer extundere. Qui cum aperuisset, ait ei diabolus in habitu mulieris immutatus. Obsecro te quia nimis à creditoribus vrgeor, & metuo ne me aliqua pericula comprehendant, recipias in tuam cellulam, quoniam debitum soluere nequeo, quatenus per te salua facta gratias Deo referam. Dominus enim me direxit ad te. Qui cæcitate mentis penitus obscuratus, nec valens discernere quæ esset qui sibi talia loqueretur, diabolum miser in suum recepit exitum. Tunc hostis nostræ substantiæ, videns eum ad omne scelus esse præcipitem, immisit ei turpem cogitationem. Qui mox cessit inimici suggestionibus, & eius quasi muliebres petiuit amplexus. Quem spiritus immundus inuadens elisit atrociter, & reuolutus in pavementum veluti mortuus diu multumque permansit. Post aliquantos autem dies tandem in se reuersus, & dementiæ propriæ sero poenitens ad sanctum Palemonem venit & cum magno fletu quod sibi accidisset exposuit

posuit vociferans & dicens. Agnosce pater, agnosce, quòd ego causa perditionis meæ existam. Bene enim me commonere dignatus es: sed ego infelix qui te audire contempsit. Quapropter obsecro vt me sanctis orationibus tuis adiuuare digneris, ne sub ingenti periculo constitutum discerpat inimicus, & perimat. Cumque ista cum lachrymis, & fletibus prosequeretur, & sanctus Palemon beatusque Pachomius, lacrymas pro eo funderent, compatiens subito correptus ab immundo spiritu, de conspectu eorum prosiliit, & per deserta discurrens agebatur infrænis. Peruenit autem ad ciuitatem Panos nomine, ac deinceps in fornace balnei per amentiam sese præcipitans in cendio protinus interijt.

¶ *Quomodo Pachomius manus suas lauabat in sanguine peccatoris.*

Hæc audiens vidensque Pachomius, magis ac magis incubuit abstinentiæ tenebre mensuram, & cum in omnibus tunc (maxime in orationibus) animi seruaret peruigilem, iuxta illud quod scriptum est, omni custodia serua cor tuum, in tantum, vt eum senex miraretur attonitus, quia non solum cõsuetam abstinentiæ regulam alacer extrinsecus adimplebat, sed etiã extrin-

secus conscientiam suam iuxta celestium formam studebat exhibere purissimam, sicut beatus Apostolus dixit, gloria nostra hæc est testimonium cõscientiæ nostræ, certus ex hoc magis sibi, in celestibus parari mercedem. Nam cum diuinas Scripturas legeret, memoriæque mandaret, non id passim negligenterq; faciebat, sed vnum quodque præceptum solerter examinans, ac pia monita pertractans studebat in dies opere perficere quæ memoria retentabat. Præcipue vero humilitatis ac patientiæ munere utebatur, & erga Deum proximumq; purissima dilectione præ multis nitebatur excellere. Hæc autem aliæque eius clara didicimus à sanctis hominibus Dei, qui simul cum eo multo tempore sunt morati, quibus etiam vitæ spiritualis exempla contulerat post lectionem diuinæ legis, ea quæ ad edificationem animarum pertinent referens, diligenter. Quæ cum multa sint, & vires nostræ paruitatis excedant, non omnia præsentis stylo perscripsimus. Non enim sumus idonei tanti viri merita, eloquio pari deprimere.

¶ *Quod secretiora Eremitæ Pachomius experijt.*

Igitur Pachomius erga loca mortis, ubi sancti morabantur, plena spinis nudis pedibus incedebat, & cum infigerentur ei plu-

firmè lætabatur patienter, ac fortiter ferens, recolens quòd Dominus noster in cruce clavis fuerit dignanter affixus. Diligebat autem anachoresim plurimum frequenter expetès solitudinem, & illic diu in oratione persistens dòmino supplicabat, vt tam se quàm homines oēs ab vniuersis inimici fraudibus clementer eriperet.

¶ *Quod vox de celo lapsa est ad Pachomium.*

Quodam vero tempore cõtiguit vt Pachomius procul à cella sua progressus veniret ad quendam vicum cui nomen est Tabēnensis in quo tunc nullus penitus habitator existebat. Vbi cum pro Dei amore diutius in orationibus perduraret, vox ad eum cælitus delata est dicens, Mane istic, o Pachomi, & monasterium construe. Venturi sunt nanque ad te quam plurimi tua cupientes institutione proficere, quibus ducatum præstabis iuxta regulam quam monstrauero tibi. Et protinus apparuit angelus Domini deferens ei tabulam in qua erat omnis forma institutionis ascripta qua docendi forent quicumque ad eius magisterij studia peruenissent. Quam regulam Tabennenses hodie quoque custodiunt eodè modo semper vtentes & habitu, ipsam quoque disciplinam sollicita circumspectiōne seruantes. Nam

monachi, qui ibidem commanent, non solum more, sed & robore corporis & locorum situ præ cæteris longè diuersi sunt, & necesse est eos diuersam regulam custodire. Hanc ergo vocem Pachomius mentis sinceritate discernens, quàm illi diuina gratia, & merita vitæ cõtulerūt agnouit ad se cëlitus delatã, regulamque valde mirabiles approbavit. Tunc reuersus ad venerabilem senem retulit: quemadmodum voce sit diuina commonitus, obsecrans, vt secum pariter veniret ad locum: quo posset Domini mandata explere. Qui nolens eum in aliquo contristare, vt pote charissimum filium precibus eius illico paruit, atque ad præfatam villam cum eo peruenit, modicamque ibi cellulam construens, lætabantur in Domino promissionum eius beneficia præstolantes. Post aliquantulum vero temporis, ait Palemon ad Pachomium: Quoniam cerno gratiam tibi à Deo esse collatam & deinceps istic permanere disponis: veni statuamus inter nos pactum, vt non diuidamur abinuicem: sed quandiu in hac luce versamur, visitatione nos consolemur assidua. Vtrique placuit hæc pactio quam omni tempore vitæ suæ, tam beatus senex, quam sanctus Pachomius sollicitus sunt executi.

¶ *De*

¶ *De obitu sancti Palemonis Eremitæ.*

Inter hæc venerabilis idè Palemon, dolore plenus, qui ex nimia cõtinentia illi prouenerat, toto corpore graui cœpit ægritudinis incõmodo laborare. Nam sumebat escã potu sæpius abstinens: item solùmmodo bibebat, nihil cibi percipiens. Rogatus ab aliquibus fratribus qui ad eum gratia visitationis aduenerant ne penitus corpus debile frangeret, tandè cessit orationibus eorū, vt victu cõgruo attenuata membra resoueret. Sed nõ diutius pertulit. Nã grauiores solito dolores expertus relicta ciborum insolentia ad antiquum victum sine dilatione reuertitur dicens. Si martyres Christi alij per frustra lacerati alij capite cæsi, nõnulli etiam ignibus sunt cremati, & tamen vsq; ad finem fortiter profide tolerauerunt, cur ego patientiæ præmia paruis cedens doloribus impatienter abijciam, & desiderio vitæ præsentis, afflictiones momentaneas inaniter expauescam? Denique suadentibus acquiesci cibos insolitos sumere qui mihi dolores auxerūt potiusquàm vllam requiem præstiterunt. Recurrant igitur ad pristina remedia, & continentia subsidia non relinquam, in quibus est (vt ego certus sum) omnis requies & vera lætitia. Non enim propter homines hæc arma suscepi: sed ob

amorè Christi his certare proposui. Sic itaque viriliter agens intra mensem dierum valido languore consumptus est. Ad quem Pachomius veniens fouebat eum, vt patrem de osculans pedes eius atque complectens, & veluti vale faciens, sic ei videbatur affari. Venerabilis autem senex omni virtutū gratia cumulatus, & plenus dierū sicut scriptum est, quieuit in pace. Tunc sanctus Pachomius corpus eius sepeliuit, cuius anima suscepta choris angelicis ad cælos euecta est.

¶ *Quod semel conuersabantur Pachomius & frater eius Ioannes.*

Quo peracto Pachomius ad proprium diuersorium reuertitur. Et non post multum temporis, germanus eius Ioannes nomine, cuncta de illo comperiens venit ad eum. Quem cum vidisset gauisus est plurimū, nam ex quo baptizatus in Christum crediderat, & solitariã vitam elegerat, nullum suorum viderat propinquorū. Igitur Ioannes vt vere Pachomij frater imitator eius effectus, cū eo permansit, vnū habentes idemque propositum, eundemque cõtã Deum dilectionis affectum. Et, quia in lege Dei diebus meditabantur ac noctibus nullis terrenorū negotiorū curis animum deprimebant. Nam & si quicquam supererat illis, ex his quæ suis manibus operabantur,

tur, id continuo distribuebant egentibus, ut iuxta præceptum domini Iesu Christi de crastino minime cogitarent. In tanta vero vestimentorum penuria sese constrinxerant, ut nunquam lebetone alio uterentur, nisi cum indumenti sordēs necessitas coegisset eluere. Lebeton autem linea vestis est, instar colobij quo monachi utuntur, hodieque per Thebaidem, & Ægyptum, sed beatus Pachomius ad humiliandum corpus propriū induebat se plerumque cilicio, & annos quindecim post istos ingētes sudores atque labores abstinentiæ, non iacens somnum capiebat noctibus: sed in medio cellule sue residens, adeo ut nec dorsum saltem pro sustentatione reclinaret. Cumque nimis ex hoc affligeretur, ferebat tamen æquanimiter hūc laborem, spe quodammodo iam prælibans eam requiem quæ sibi parabatur in cælis. Plurimorum namque considerans instituta dabat semper operā cum proprio fratre ad maioris virtutis augmenta consurgere. Operabantur autem & sedilia, & unusquisque sicut poterat ita vivebat cum summā, sed sine humilitate & patientiā, & fide non ficta.

De conflictu Pachomij contra iram & indignationem.

Inter hæc Pachomius iterum diuinitus admonitus pro rebus multis quibus deberent inquit

qui erant per eum Domino credituri, coepit cum germano suo habitaculum in quo manebant, capacius reddere, & ædificijs ampliare quam plurimis eorum (ut dixi) gratia, qui seculo renuntiantes ad seruiendum Christo erant sine dubitatione venturi, quatenus essent spatia digna morum in quibus eorum posset recipi multitudo. Cum ergo sanctus Pachomius hac intentione (qua dictum est) locorum ambitus extenderet, & monasterij moenia dilataret, idē frater eius Anachoresim cogitans habitaculi diligebat angustias, & nimium indigne ferens (erat enim natu maior) ait beato Pachomio. Desine ab hac intentione tua. Quid agis rem superfluum inaniter temetipsum dilatare cōtendens? Qui cum hæc audisset grauiter quidem tulit, & insolitam audisset iniuriam, verū tamen nihil ei omnino respōdit, sed mansuetē sustinens sese continuit. Cōsequenti vero nocte ad inferiora domus descendēs cuius aliquā partē ipse cōstruxerat prostravit se in orationē, coepitque flere vehementer ac dicere. Veh mihi quia prudentia carnis adhuc in me sibi vendicat locū. Adhuc enim secundū carnē ambulo, sicut nuper expertus sum. Tantæ namque cōuersationis instituta suscipiens equū non est, ut in modo impatiētia præcipit, modo me erot vexet, modo

do merito videar irasci. Misere mei Domine ne peream nec diaboli deceptus fraude succumbā. Si enim me tua gratia deseruerit & aliquam in me partem suorum actuum repererit inimicus, durissima eius seruituti subijciar, quia scriptum est. A quo quis superatur huic & seruus adijcitur. Et iterum scriptum est. Si rotam legem quis impleuerit, offendat autem in vno factus est omnium reus. Credo domine quod miserationes tuæ multæ sunt quæ me nullis meritis subnixum adiuuant, vitamque sanctorum tuorum illuminatus ingrediar, & in anteriora me superextendens oblitiscar ea quæ retro sunt. Sic enim famulorum tuorum chorus (quī tibi à seculo placuit) tuo protectus auxilio diaboli vitauit incursum, & longē lateque pro multorum salute mirabili decore splenduit. Ego autem Domine quomodo alios docere tentabo, quos per me ad monachorum propositum vocare dignatus fueris cum nec passionibus carnis aduersus animā militantes deuicerim nec legem tuā immaculata mēte seruauerim. Sed confido Christe, quod tua mihi virtus in omnibus semper assistat, eaque geram quæ tuis conspectibus placeant. Remitte elementissime Deus remitte peccator omnia peccata mea, & cor meum tua iugiter inspectione purifica-

Hæc igitur cum lachrymis domino confitebatur, & fletibus nocte per uigil in oratione consistens, & præ nimietate sudoris atque lachrymarum (nam tempus erat æstatis) ita pannum ubi orauerat humectum reddidit ut fusa illic aqua crederetur. Consueuerat autem stans in oratione manus expandere, quās per aliquot horarum spatia minime colligebat: sed extensione diuturna ueluti cruci confixum corpus retinebat immobile; & sic animum suum ad uigilandum in precibus excitabat. Et quantum esset in omni uirtutum genere præpotens, incredibili tamen humilitate & miramansuetudine, cum suo germano cohabitans eum per omnia sustinebat. Qui non post multum temporis uitæ præsentis cursum impleuit. Cumis funus debito curauit honore Pachomius. Nam totam noctem super eius cadauer, psalmis egit hyinnisquē per uigilem, & animam quidem eius domino, cui & ipse crediderat, corpus uero sollicitæ reddidit sepultura.

Quomodo illicitis cogitationibus diabolo resistebat.

Tunc in fatigabili Pachomij parca & singulari conuersatione semetipsum affligens studebat integrum se, atque immaculatum in omnibus exhibere. Si quando autem elum cogitatio

tio pulsasset illicita, mox eam diuino munere repellere, atque in timore Domini perseverabat affixus, & terrarum memor poenarum & dolorum sine fine manentium, ignis scilicet illius inextinguibilis & vermium eorum nunquam momentum. Cum his itaque Pachomius modis & ab illicitis abstineret & ad meliora proficeret, dilatandi monasterij curam gerebat modicam pro successione multorum, quid diabolus vehementer coepit obsidere, stridensque super eum dentibus, veluti singularis ferus, tentationes ei varias excitabat, si forsitan aduersus eum fraudibus suis reperisset ingressum. Sed hic scuto fidei communitus, vigilanter inimici declinabat infidias sanctas scripturas memoria retinens atque decantans.

¶ *De insidijs & illusionibus diaboli.*

Quadam vero die cum Pachomius supplicaret Domino, & genua vellet in oratione curuare ante conspectum eius demonum prestigij lacus apparuit. huiusmodi namque figuras manes atque superfluas, hostis humani generis semper exhibere festinat, ut aliqua interceptione vel fraude inens orantis a propria intentione distrahta preces domino purissimas offerre non possit. Pachomius autem in machinamenta Christo reuelate, cogno-

scens, pariterque despiciens, maxima fidei capiebat augmenta, hos quidem arguens Deum vero solita gratiarum actione benedicens. Coniueerat quoque sanctus vir procul a monasterio suo causa orationis ad loca remotiora discedere. Qui cum exinde reuerteretur immundi spiritus illudentes, frequenter facto velat ordine precedebant, exhortantes alter alterum quasi ante iudicem directis agminibus, sic dicentes, date locum homini Dei. Pachomius autem spe Christi redemptoris armatus spernebat eorum ridiculosa fragmenta, & acsi canu latratus ineptissimos reputabat. Qui magna viri considerantes constantia, quod in nullo prorsus tantis luctaminibus frangeretur, irruunt super eum magno cuneo cinglobati, & circumdantes eius habitaculum, nisi sunt illud a fundamento euellere, ita ut putaret sanctus locum suum collapsum. Qui manens intrepidus consueta cytharam spiritualis plectri modulatione pulsabat ingenti voce decantans. Deus noster refugium & virtus, adiutor in tribulationibus quae inuenerunt nos nimis, propterea non timebimus dum turbabitur terra. Quo psallente protinus est facta tranquillitas, & impetus inimicorum velut fumus euauit. Patulum quidem recedentes, ut canes qui fugati fuerint ad praesens, videmus obscedere, sed impudentes

res postea reuertuntur. Nam cum idem sanctus post orationes ad opus solitum confedisset instar galli gallinacci nimiae magnitudinis coram eo visus est inimicus, crebras iterans voces & clamores incoditos excitans, deinde saliens in eum suis vultum unguibus foede lace- ravit. Qui signo crucis frontem suam munies exufflauit in eum moxque fugatus est. Intelligebat enim cunctas inimici versutias & timore diuino praeditus, illusiones eius pro nihilo computabat. Vnde frequenter ab eo lacepsitus in nullo laceffere poterat, sed tanquam turris inexpugnabilis patientissimus ad omnia certamina perdurabat. Rursus alio tempore cohortes demonum, tali genere phantasmatum sanctum Dei famulum fallere molunt. Plures enim conuenientes in vnum arboris solium coram eo magnis nisibus colligere videbant, & summo conamine trahere dextra laeuaque, duentis ordinibus, ac sese inuicem cohortantes, sic insistere nitentur, acsi magni lapidis mouerent pondus immensum. Hoc autem nequissimi spiritus idcirco faciebant ut mentem eius si possent in risum forte resoluere, & inuenirent unde illi exprobraret. Quorum Pachomius impudentiam cernens ingemuit, atque ad dominum solitis precibus contulauit, statimque virtute Christi totus eorum cuneus est ad nihilum redactus.

aus. Frequenter etiam cum resideret ad mensam Deoque gratias ageret, apparebant illi in habitu pulcherrimarum mulierum specie differentium & procaci ac foeda nuditate conspicue eidem stare videbantur & ex appositis contingere. Sed athleta fortissimus, quamuis sentiret ex hoc ipso molestiam, tamen exterioribus oculis claudens, & interiores ad dominum referans eorum molimina deridebat. Aderat enim misericors Deus, qui etiam nunc contritis ac rectis corde cunctis adesse dignatur & dixit. Nolite timere, ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi, suumque fidelem seruabit in omnibus.

¶ *De verberibus quibus affligebat diabolus Pachomium.*

Alia quoque vice cum idem sanctus grauius diaboli molestijs vrgeretur, sic ab eo est crudeliter caesus, ut a vespera usque mane totum corpus cum multis esset verberibus exaratum. Et quamquam doloribus cruciaretur immansibus, nulla tamen desperatione peritus fragebatur, sed memor erat Domini qui seruos suos non deserit in tentatione. Tunc quidam monachus Apollonij nomine gratia vitendi venit ad eum. Cui Pachomius loquens, ea quae pertinet ad salutem, insidias diaboli multiformes esse pronun-

munitians, cœpit etiam illa quæ circa se gerebatur exponere, quataque sibi per eorum acerbitates illata essent verbera recedere. Ad quæ monachus ait. Viriliter age, & confortetur cor tuum venerabilis pater. Sciens enim diabolus, quia si te suis cedentem conflictibus vicerit, consequenter etiam nos qui pro virium possibilitate certaminum tuorum sectatores existimus quique maxima per te capimus exempla virtutum facile superabit, idcirco te vehementer impugnare non desinit. Sed tu domini protectione munitus, impetum eius fortiter accipe, ne quod absit tu pro nobis cogaris reddere rationem. Nam si tu qui nobis gratia diuina prelati es aliqua desideria cesseris multis occasionem ruinam causamque præstabis. Hæc audiens Pachomius, grandes accepit vires aduersus deum invidias, & glorificans Deum de fratris presentia, precabatur eum ne se desereret. Exinde demoratus sæpe veniebat ad senem. Qui post aliquantum temporis dum solito Pachomium visitans paucis cum eo diebus renioratus esset valida infirmitate correptus, humanis rebus excessit iuxta votum senis, dies suos in perfecta conuersatione consummans. Sepelitur itaque sanctis manibus, psalmis ab eo & hymnis, & canticis spiritualibus ex moerore celebratis.

¶ De securitate & potestate qua a Domino est consecutus.

Tantum vero post hæc fiduciam beatus Pachomius apud Dominum acquisierat, & ita spe diuina magnificus habebatur ut sæpe numero calcaret super serpentes & scorpiones & per omnia maneret illæsus nec non crocodilli (si quando necessitas flumini transire compelleret) eum cum summa subiectione portabant exponentes eum ad locum quemcumque præcepisset. Super his ergo Deo gratias referens, quod eum ab vniuersis inimici fraudibus seruauerit illæsum orabat dicens, Benedictus es domine Deus patrum nostrorum, qui non despicisti humilitatem meam neque sinisti me nimis infirmum decipivell illud fraude diaboli, sed misericorditer ignorantiam meam discutiens tenebras docuisti me facere voluntatem tuam. Nam cum pusillus essem & abiectus, ac vitæ meæ penitus nescius timoristui sensum mihi largitus es. ut tenebras exteriores, & supplicia æterna deuitans, te veram lucem gaudiumque perenne cognoscerem.

¶ De oratione qua oravit, ut contra inimicum prævaleret.

Cumque se videret assidua demonis impugnatione pulsari, tanquam fortissimus athleta nimis alacriter pro vitæ

sanctitate certabat postulans a domino ut (si fieri posset) quo modum humane fragilitatis excederet necessitate sonni superaret, quatenus diebus ac noctibus vigilans aduersariorum machinamenta destrueret, sicut scriptum est. Persequar inimicos meos & comprehendam illos & non conuertar, donec deficient. Affligam illos nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos. Et præcinxisti me virtute ad bellum. Postquam vero hæc petitio eius, quantum conditio permisit humana completa est inuisibilem tanquam videns sustinuit in eloquijs cælestibus se perseveranter exercens. Preces autem eius incessabiles erant, ut domini voluntas in omnibus impleretur.

¶ De familiaritate angeli qui loquutus est cum eo.

Quodam autem tempore cum Pachomius vigilaret in oratione apparuit illi angelus Domini dicens, Voluntas domini est, o Pachomi, ut ei pura mente deseruiens, & iuxta formam quæ tibi ostensa est cunctos instituas, ac Deo exhibere contendas. Acceperat enim dudum tabulam, in qua erant hæc adnotata.

¶ Regula monachorum quam Pachomium ab angelo suscepit.

Singulis iuxta vires suas edere concedas & bibere, & pro mo-

do vescentium laborare compellas, & neque comedere molestes neque ieiunare prohibeas. Validioribus quidem & comedentibus validiora: seniores vero infirmioribus imponas. Facies autem cellulas diversas, & trinos per unamquamque cellulam manere constituas. Omnium vero cibibus in vno loco paretur atque consumatur. Induantur autem noctibus libitenos lineos præcincti lumbos habeantque singuli melotem, id est caprinam pellem confectam albam sine qua non comedant neque dormiant. Accedentes tamē ad comunione sacramentorum Christi & cingulos solvant & melotem deponant, cuicullis veteres tantummodo. Hoc erat etiam præceptum ut iuxta numerum elementorum & Græcarum literarum 24. turmæ monachorum constituerentur: ita ut singulis turmis imponerentur singularium nomina literarum, i, alpha, & deinceps usque ad o, ut cum interrogaret archimandrita de aliquo in multitudine tanta facili responsione cognosceret. Verbi gratia, ut cum diceret alpha vel cætera, & rursus sigma vel similia proprio quodam signo nominis literæ uniuscuiusque turmæ mores exprimeret, simplicioribus & innocentioribus iota nomen imponens, difficilioribus autem & tortuosis, x, competenter accomodans ita ut pro modo conuersationis & propositi singulis turmis certa elementa retinerent, id est

lis spiritalibus hæc ipsa quæ signi-
ficarent scire valentibus. Sed &
hoc ferebatur ascriptum: vt pere-
grinus monasterij si veniret, ha-
bens habitum diuersum, nullus
cū eo comederet excepto eo qui
iter agens id obseruare nō posset.
Qui vero semel ad hoc intraret
monasterium: & ibi iugiter mane-
ret per tres annos à studijs sacra-
tionibus arceretur, operaretur tan-
tum opera sua simpliciter, & ita
post triennium, stadium certami-
nis introiret. Cum autem comede-
rent, capita sua cucullis operirēt,
ne frater fratrem videret mandu-
cantem, & vt nullus comedens lo-
queretur, nec præter mēsam suos
alibi circūferret aspectus. Necnō
ab angelo qui cum Pachomio lo-
quebatur, hoc quoq; cōstitutum
est, vt diurnę orationes. 12. fierēt,
& vespertinę. 12. & nocturnę. 12.
Cumque Pachomius diceret pau-
cas esse respondit angelus. Has
cōstitui quas possent infirmiores
absq; labore perficere, cæterū qui
perfecti sunt hac lege non indig-
ent. Apud se nanque in proprijs
constituti cellulis orare non desi-
nunt qui puritate mentis & diu-
ina cōtemplatione pascunt cūq;
hoc dixisset, nuntius cælestis ab-
scessit, & Pachomius solito Deo
gratias referens, de visione certus
est redditus, quam trina reuelatio-
ne cognouerat cœpitque cunctos
suscipere qui se Dei miserationi-

bus offerebant, quos etiam post
longam conuersationis experien-
tiam, monachorum cœnibus ag-
gregabat, instruens eos illecebras
mundi fugere, sanctisque semper
institutionibus inhærere, primi-
tus autem admonens beatus Pa-
chomius, vt generaliter mona-
chus vniuerso renuntiet: deinde
iuxta Euangelicum præceptum
parentibus suis, & ad postremum
sibi met: vt ita possit tollere cru-
cem suam & Christi vestigia ve-
neranda sectari. Tali itaque bea-
ti senis admonitione firmati fru-
ctus pœnitentię dignos offere-
bant, maximè considerantes eum
iam ætate defessum, infatigabili
studio spiritalis vitæ seruire. Non
solum nanque se districtiori re-
gulæ subdiderat: sed & totius mo-
nasterij sollicitudinē curamq; por-
tabat ultra vires omnibus seruire
contendens. Ad horam nanque
conuiuij ipse parabat mensam fra-
tribus, & solita exhibebat officia.
Necnon in hortulis ferebat
olera, quæ suis manibus irriga-
bat. Si quis etiam monasterij pul-
sasset ostium, vigilāter accurrens
responsum reddebat. Infirmis au-
tem diebus obsequiebatur & no-
ctibus, & in his omnibus se ma-
ximum exemplum suis discipu-
lis offerebat. Quapropter hi qui
nuper ad domini seruitium ve-
niebant, alacriores ad omnia pi-
etatis officia reddebantur: quia ad
aliud

aliud sollicitudinum onus adhuc
obedire non poterant, securos
esse ab vniuersis dissensionibus
admonebat dicens. In quo voca-
ti estis fratres, viriliter in eo per-
sistite, psalmos dicite, libros al-
ios & præcipuè sanctum Euan-
gelium memoria retinete. Sic en-
im seruientes Domino & iuxta
mandata eius inuicem dirigen-
tes vos quidem eritis perfecti:
meum vero spiritum per omnia
refouebitis: præsertim si omnia
præcepta cælestia fueritis solici-
tius executi.

¶ *De narratione trium venientium
ad Pachomium.*

ERant autem tres hi viri qui
primitus ad Pachomium cō-
uenerant quorum ista sunt
nomina, primus Sentesus & Suris
& Obsis quibus Dei verbum Pa-
chomius frequenter insinuans
multum eos iuauerat: & ad æmu-
lationem spiritalis operis incita-
bat. Qui etiam contemplantes
vitam senis, speculum esse virtu-
tis nimis admirabantur dicentes.
Errant valde qui putant homines
exinde iam à natiuitate parentū
quodam priuilegio beatos exis-
tere, vt arbitrij libertas adima-
tur, & peccatores per pœnitenti-
am non possint operam dare
virtutibus. Ecce enim manife-
stissimam in hoc venerabili pa-
tre domini conspiciamus largita-
tem, qui eum de parentibus or-

tus sit Gentilibus & prophanis,
ad tantam se beatitudinem diu-
ni cultus extendit, vt omnia Chri-
sti mandata perfecit. Vnde cer-
tum est & nos & quicumque vo-
luerint (adiuante Dei gratia)
normam sancti viri posse subse-
qui, sicut & ipse perfectissimo-
rum patrum emulatus est sancti-
tatem. Denique quid est aliud
quod in Euangelio scriptum est
dicente Christo venite ad me om-
nes qui laboratis & onerati es-
tis, & ego reficiam vos, nisi vt
iniqua projicientes onera, quæ
deprimunt genus humanum bo-
no incommutabili sine distractio-
ne iungamur. Et ideo perseue-
remus vsque in finem cum hoc
sene: vt glorificari cum ipso in
illa perenni beatitudine merea-
mur. Nam recte nos instruit, do-
minico non solū verbo: sed (quod
est efficacius) proprio mirabili-
ter informat exemplo. Tunc ac-
cedentes ad sanctum Pachomium
dicunt ei, Pater venerabilis, cur
solus monasterij curam sustines.
Quibus ille respondit. Nemo iu-
gum subito iumentis imponens
laborare compellit & tanto præ-
mit onere, quo sub fasce deficiat:
sed paulatim assuescit ea leuioribus
exercens ante ponderibus,
vsque dum valeant, & oppor-
tune possint ad opera grauiora
conferre. Eodem modo nos
conuenit mensura ipsa, qua nos

mensus est Christus sic agere vobiscum, ut de vestra per omnia gaudeamus firmitate. Clemētissimus autem Deus qui nunquā preces humilitatis meae despexit, corda vestra in sua disciplina corroboret, ut omne opus bonum perficere cum patientia & longanimitate possitis Sanctōrū Patrum vestigia subsequentes, ut sincerā ac Deo placitam cōuersationem nostram videntes, alij ad Christi seruitium veniant curamque monasterij patris, a quo labore sustentent.

¶ *Quod Pachomius multos suscepit in habitu monachi.*

Regulas igitur eis quas acceperat tradidit, scilicet, ut laborent, moderatum cibum, vilissimum vestimentū, somnum etiam cōpetentem. Vnde factum est, ut iuxta voluntatem Domini, qui omnes homines conuocat ad salutem, cunctaque bonorum incrementa largitur, ad fenem plurimi cōuolarent, volentes pariter commorari, inter quos erant Pegasus & Cornelius, Paulus, quoque Pachomius alter & Ioannes, qui omnes immaculatam fidem beati patris & doctrinam salutiferam libenter amplexi sunt. Statuitque ut hi qui poterant monasterij susciperent curam & ita in breui multiplicatus est monachorum numerus. Proinde cum solenitas ex more deposceret ut my-

steriorū cælestium participes fierent, ex proximis viculis presbyteros conuocabant, qui eis festiuitatem lætitiæ spiritualis implerēt. Nō enim patiebatur idem senex inter eos quēpiam qui clericatus officio sūgeretur. Dicebat enim multo melius esse atque cōmodius monachis, non solum prorsus honorem non quærere primatus & gloriæ, verū etiam occasiones huiusmodi de cœnobijs amputari, quoniā frequenter hinc inter fratres contentiones & emulationes inutiles nascerentur. Sicut enim scintilla ignis cum in messem ceciderit, nō cito restringitur interdum totius anni fructus exurit: ita cogitatio feralis ambitus, si mentes irrepserit monachorū, ut vel primi cupiant esse, vel clerici nisi cito suggestionis huius ardorem de suo corde repulerint illico perdent continentiam multis laboribus acquisitam. Oportet ergo cum mansuetudine & charitate communicantes Christi Ecclesijs clericos venerari: quia ob hoc monachi nullas religiosas appetere prohibentur dignitates. Si vero reperimus aliquos ex monachis iam pridem clericos ab Episcopis ordinatos, amplectamur eorum ministerium: quia & in veteri Testamento non omne vulgus sacrum præsumebat officiū, sed hi tantum, qui erant de tribu Leui ad hæc obsequia mancipa-

ban-

chorum seruiens institutis tanquam patri se multa humilitate subdebat.

¶ *De humilitate beati Pachomij.*

Omnes autem Christi famulos beatus Pachomius adeo diligebat, ut eis semper cōpateretur paterno affectu. Senibus etiam & rogantibus nec nō & paruulis misericordiæ opera proprijs manibus ingerebat, præ cæteris eorum mentes munimine spirituali corroborās. Cumque in fide & opere multi proficerent, & magnus fratrum numerus aueretur, omnes prope modum satagebant æmulatores eius esse virtutis. Constituit igitur ex eis præpositos qui sibi ad lucrandas animas quæ ad eum quotidie cōfluebant adiutores existerent. Plurimis enim sicuti dictum est ad eum venientibus, & multipliciter in opere spirituali crescentibus magna quædam cōuersationis eius videbatur esse diuersitas. Quibus senex iuxta datam sibi diuinitus regulam gratia Christi semper omnia moderantem, pro viribus & ingenijs singulorum mensuras operum custodiri censebat, alios quidem ut labore manuum victum quærerent, alios ut fratrum occuparentur obsequijs, ne iisdem cunctis temporibus verserentur, sed unusquisque pro labore suo, vel studio, continentiam moderamina retineret. Sollicitudinem

nem vero totius dispensationis et
ga fratres, & peregrinos eidem
commisit qui se in ordine seque-
bantur. Vniuersos autē monachos
proprios esse ad obedientiam cōmo-
nebat, ut hoc cōpendio facile per
fectionis apprehenderent celsa fa-
stigia, cordiq; sua in timore Chri-
sti diligenter excoieret: sic enim
Deo potius quā sibi uiuerent dum
fructus obedientiæ simplices exhi-
berent. Hic autem pater venerabi-
lis quauis esset spiritualibus acti-
bus occupatus, si quādo tamen ac-
ciderit, ut abesset is cui monaste-
rii curam cōmiserat, sic adimple-
bat omnia solus, uelut omnium fa-
mulus. Et hoc agebat sine aliquā
ostentatione uel affectantia que ma-
gnas spiritualū uirorum solet euac-
uare uirtutes. Nam summa meri-
tis humilitate cupctos edificabat
in dño, ut iliter uniuersa dispen-
sans. Omnia quoque monasteria
solicite circūibat usque rursus ad
eisdem filios suos paterno repe-
daret affectu. Quos inueniens in
opere Domini sollicitē uigilare
gaudebat, multumq; profecto de
eorum laetabatur augmentis.

De charitate Pachomij.

Quodam uero tempore vi-
des aliquos mediocres ho-
mines in uicinis locis
dum pascerent pecora, a comuni-
one Sacramentorum Christi dū-
tius abstinerē, inquit cōsiliū eum
sancti Pateris Tentyrorum epi-

scopo, ut in uico eorum iam pe-
ne deserto construeretur Ecclesiā
ad quam conuenirent, & mysteri-
a diuina perciperent. Quod ubi
factum est, cum necdū ibi essent
ordinati clerici, qui solennia ple-
bi peragerent ipse ad oram cōuen-
tus Ecclesiæ cum monachis oc-
currebat salutiferas plebi pagi-
nas relogens quia (ut dixi) nondū
ibidem lectores fuerant cōstituti
nec alij clerici qui mysteria sacra
celebrarent: quādiu ergo presby-
ter ordinaretur, & reliquus ordo
clericorum, Pachomius ueniebat,
& sic alacriter ac inuerecundē le-
ctoris implebat officiū, & ita mō-
tis accorporis oculo stabebat in-
tentos, ut uidentes eū populū non
hominem, sed Dei angelum cre-
derent. Unde plures institutionē
eius ab errore conuersi, facti sunt
christiani. Erat enim circa proxi-
mū charitatem valde perfectus &
in tantum misericors, ut si quan-
do uideret aliquos diaboli fraude
deceptos, eosque non uerū Deum
colere, sed uanis inferuire simula-
cris super eorum perditione in-
gemisceret fortiter, & uertim la-
chrymas pro eorum salute funde-
bat.

*Quomodo Pachomius scripta Ori-
genis damnauit.*

Per idem tempus Alexandrinæ
Ecclesiæ Sanctus Episcopus
Athanasius presbiter, uir omni
uirtute mirabilis. Qui cum solen-
niter

niter Thebaidæ circuit Eccle-
sias, & salutari doctrina in fide
Christi plebē instrueret, accidit
ut ad loca Tabēnensium nauigio
perueniret. Quod ubi Pachomius
agnouit statim cum uniuersis mo-
nachis in eius properauit occur-
sum, omnesq; gaudentes & exul-
tantes, cū psalmis & hymnis sum-
mum Christi susceperunt Ponti-
ficem, & erat ingens multitudo fra-
trū qui de eius aduētū lætabant in
dño. Pachomius uero nō se osten-
debat antistiti memorato: sed ex
industria subtrahēs se inter mona-
chorū turbas occultauit, ex hac vi-
delicet causa quæ cū factus Tentyro-
rum Episcopus, de eo sanctū Atha-
nasium sepius exoraret uirum di-
cens esse mirabilem & uerē famu-
lum Dei, quem ad honorem sacer-
dotij dignissimē promoueret. Id
ergo sciens Pachomius, non ei se
manifestē monstrauit inter mona-
chorum agmina delitescens, usq;
dum idem præteriret Epus, quem
intantū uenit abatur ut nullū præ-
statiorem ipsis temporibus homi-
nē diceret. Cōpererat enim san-
ctam uitam eius, & persecutiones
innumeras quas ab Arrianis pro
Christi pertulerat nomine, chari-
tatē quoq; quā erga uniuersos (&
maximē monachos) exhibebat,
intento mirabat animo, eūq; toto
cordis affectu uenerat. Nec solū
hunc diligebat ardētius, sed & ceteros
recte fidei uiros, summo studio

præferbat. Hæreticos autē dete-
statur plurimū & maximē Ori-
genem, uelut blasphemū ac perfidū
uehementer horrebat, qui sub
Eracla uenerabili Alexandrinæ ci-
uitatis Epō de Ecclesia pulsus est,
quiq; sanctæ scripturæ dogmatibus
exosa atq; detestanda, quæ nō
nullorum corda subuerterent ex-
positionibus suis admisit, & fa-
cuti solent qui uenēni tentant a-
maritudinem melle cōtegere, sic
iste propriam uirū ueritatis uerbo-
rum dulcedine edulsiens
rudibus obijciens dogmata propi-
nauit. Quapropter uniuersos fra-
tres sollicitus admonerat, ut non
solum ipsius Origenis uerba
ta non legerent: sed neq; legenti-
bus quidem aurem penitus admo-
uerent. Unde fertur aliquando re-
perisse uolumen eius & in aquā
mersisse continuo detestatus his
uerbis. Nisi scirem nomen Dei in
eo esse conscriptū, omnes garruli-
tates blasphemiarū eius ignibus
concremassem. A deo recte fidei
erat amator: emulatoq; ueritatis.
Sicut autem inimicis Ecclesiæ o-
dio aduersabatur hostilib; ita ca-
tholicorum probabatur ad gaude-
re profectibus, & ipsum Chris-
tum Redemptorem omnium
se in sacerdotibus Ecclesiæ cep-
tere testabatur. Si quando uero
fratrem detrahitatem pro quolibet
negotio cognouisset, nō solū
non credebatur, sed etiam uerba

tens se mox ab eo, veluti à facie serpentis concitus abscedebat illud psalmographi frequenter insinuans. Detrahentem proximo suo occultè, hunc persequebar. Nullus (aiebat) bonus de ore suo profert quicquam mali, nec de Sanctis Patribus venenato ore profus obloquitur. De qua re multis quidem scripturis Dei monstrabat indignantis offensam, præcipuè tamen Mariæ proferebant exemplum quæ mox, vt aduersus Moysen querelas obtrectationis effudit, perfusa lepra diuinum iudicium vitare non potuit. Hæc dicens vtilitatem maximam audientibus conferebat.

¶ *De monasterio quod Pachomius sorori suæ construxit.*

Comperit autem germana soror eius institutionem senis præclaram atque sublimem, cupiensque videre eum ad monasterium venit. Quod vbi agnouit Pachomius huiuscemodi responsum ei per ostiarium dirigit. Ecce soror audisti de me quòd viuam & incolumis existam, perge igitur in pace, ne cõtristeris quod te non videam corporalibus oculis quod si volueris hanc conuersationem sequi quam teneo, vt possis apud Deum misericordiam reperire cogita tecum diligenter & tracta, & si cognouero sanctum cordi tuo

fedisse propositum, præcipiã fratribus meis quod tibi procul ædificet mansionem in qua cum disciplina verecundiãque persistas. Nec dubitò, quod alias exemplo tuo dominus aduocabit, quæ tecum maneat, & per te mereantur salutis æternæ inuenire subsidium. Nullam namque requiem in hoc corpore mortis habere poterit homo, nisi qui pijs operibus Deo placuerit. Hæc audiens soror eius fleuit amari & compuncta diuinitus ad exhortationem saluberrimam mox appulit animum, sequens Christo seruire professæ est. Hanc ergo mentem germanæ suæ Pachomius agnoscens Deo gratias egit qui ei promptam largitus est voluntatem, & protinus religiosioribus imperat fratribus vt ei procul à se monasterium construant. Quod vbi factum est & illa secundum timorem Dei vitam duceret, conueniunt ad eam aliæ plurimæ, & breui tempore magnæ multitudinis mater effecta est. Quas instruens & docens, vt cor à cupiditatibus carnalibus abstrahentes ad cælestia & mansura semper attollerent vt ipsa pariter & viuendo & loquendo salutis eis itinera demonstrabat. Sanctus autem Pachomius cuidam Petro, ætate iam grandæuo & veneranda senectute conspicuo præcepit, vt interdum famulas Dei visitaret & sancta exhortatione sustolleret. Habebat enim

mor-

mortificationem passionum omnium etiam sermonem sicut scriptum est, sale conditum. Pachomius vero descripsit eis regulas, quibus vtentes, iugiter conuersationis suæ monumenta dirigerent. Exceptis enim melotis quas foemina non habent, omnis institutionis earum forma monachis probatur esse consimilis. Si quis autem de fratribus habebat in monasterio foeminarum propinquam aliquam vel sororem, eamque visitare voluisset, mittebatur cum eo vnus ex senioribus probate vitæ, & primum quidem vocabant eam quæ sororibus præerat, & deinde sub eius præsentia, & aliarum quæ erant prouectioris ætatis sororem suam vel proximam frater cum omni pudore & sanctitate cernebat nihil ei deferens nec profus ab ea quicquam accipiens. Non enim proprium quid habebant quod sibi mutuo largirentur, erat quæ satis vtrisque solum visitationis officium, memoriaque futurorum cum spe felicitatis æternæ. Si quædo vero vel ad structuram vel ad aliam rem foemina monachis indigerent eligebatur magnæ conuersationis vir, qui fratribus æquifitis præesset officijs, & cum timore Domini laborantes, refectio nis hora reuertebantur ad monasterium, cauètes apud eas quicquid cibi potusque percipere. Vna vero regula tam virorum quam fo-

minarum hodieque perdurat, nisi quòd foemina melotis, vt dixi minime vtuntur. Quod si defuncta esset virgo, curantes funus eius relique cunctaque quæ ad sepulturam pertinent adimplentes deferebant vsque ad ripam fluminis (quod vtraque monasteria diuidit) psalmodos ex more cantantes. Tunc transientes monachi cum ramis palmarum ac frondibus psallentes, transuehebant eam, & in sepulchris suis cum hilaritate cõdebant.

¶ *De conuersatione Theodori viri Dei.*

Hæc talis ac tanta conuersatio longe lateque crebescens sancti Pachomij nomen vbique peruehens, vniuersos ad agendas Deo gratias excitabat. Non pauci quoque contentes huius mundi negocia, singularem monachorum conuersationem, & spiritualia studia diligebant, inter quos & Theodorus adulescens annorum ferme quatuordecim christianis ortus parentibus, & secundum seculum valde claris, hoc modo conuersus est. Vn decimo die tybedest ad octauum Idus Ianuarij, quædam apud Aegyptum celebratur ex more festiuitas. Cernens itaque domum suam nimis amplam ac splendidam, ac bonis omnibus abundantem, per Dei gratiam corde compunctus, talia secum cepit volere. Quid

X 5 tibi

tibi proderit infelix Theodorus totum mundum lucratus fueris, & temporalibus utens usque; quaque; diuitijs, si ab illis æternis bonis & immortalibus excludaris. Nullus enim potest presentibus diuitijs perfrui, & perennis gloriæ præmiâ promereri. Super his ergo fortiter ingemiscens, penetralia suæ domus ingressus est & proci-dens in faciē suâ cum lachrymis ait. Omnipotens Deus qui occul-torū es cogitor tu scis quia nihil horū quæ sunt in hoc seculo amo-ri tuo præpono. Propter quod obsecro te misericors ut voluntatem meam dirigas, illuminans animā meam miseram, ne æternā morte cōtēnebrata peccatis obdormiat, sed redempta tuo munere, per omnia te collaudet atque glorificet. Hæc eo orante venit mater illius & inuenit oculos eius plenos lachrymis, & ait. Quiste contrista-uit charissime fili ut sequestreris à nobis. Nam solliciti ac dolentes ubique te quærebamus, ut nobiscū pariter epuleris. Qui respondit. Perge quæso mater, & cibū sume, quia ego nunc manducare non possū. Nec acquieuit precibus eius ut cum ea comederet. Et cum ad scholam ambularet, ut litteras disceret ieiunabat usque ad vesperam. Frequenter autem & bidua-na ieiunia transigebat. per duos annos omnibus preciosis sed cli-catibus cibis abstinens, si que

ad perfectam continentiam (quæ tum ætas illa patiebatur) exten-dens. Caput itaque secum tracta-re, quatenus monasterium expete-ret. Et deserens omnia quæ habebat, quosdam religiosos viros re-perit optima institutione vitan-tes, habitauitque cum eis Domini in timore proficiens.

Quod Theodorus susceptus est à sancto Pachomio.

Quodam vero tempore co-git ut post orationē ve-spertinam cum mona-chi resedissent, & diuina consue-tudine meditarentur eloquia, v-nusque ex eis disputans, audiente quoque Theodoro tabernaculum veteris testamenti & sancta san-ctorum ad duos referret populos, ad circuncisionem scilicet atque præputium dicens quod extenus tabernaculū figuram gereret prio-ris populi Iudeorum, interius au-tem (quod est sancta sanctorum) vocationem præsignaret omniū gentium quæ & sacrationis aditus meruisset accessum, & maiorum mysteriorum particeps extitisset, pro hostijs enim animalū, & pro arca in qua erat manna & virga Aaron, quæ fronderat, & tabu-læ testamenti, pro tabulis testamē-ti, pro turibulo quoque, & mensa & candelabro ac propitiatorio, Deus verbum nobis in sua incar-natione clarescente apparuit, & illumi-

illuminati nos lumine suæ præ-sentiæ, nostrorumque factus est propitiatio peccatorum, & pro-manna corpus proprium largitus est ad edendum. Hæc cum mona-ehis qui presentes aderant, idein fratribus religiose diceret, a lie-rit dicens. Hanc interpretationē à sancto patre nostro Pachomio didici, qui in Tabenēsi coenobio, monachos primitus congregauit, cum quibus iudex Dominus auxi-liante proficit. Et credo quia tan-ti viri recordatus sum peccata mea remittantur vniuersa. Audiens ista Theodorus accensus est ani-mo, & intra se metipsum depreca-tus est dicens Domine Deus meus, si talis est vir iustus in certis, di-geant hic facere eum videam, & frequenter videri eius videri san-ctitatem perficiam, saluis quoque factus bona tua que diligentibus te promittis promerere. Hæc di-cens tunc lachrymis vinctus erat, & dixit. Possibile est ut illi veniat ad eos quidam venerabilis vir Pec-catus hominis de quibus ut visita-ret fratres, simulque qualiter age-rent scire desiderans. Quem valde Theodorus precabatur, & se co-mitem se ei pretere, & ad sanctum Pachomium dignaretur addere. Quæ nihil differens, eum secum gratuitè assumpsit. Cumque per-uenisset ad locum Theodorus allo-quitur Dominum dicens. Benedi-cam

aus es Domine, qui sic celeriter orationem peccatoris audisti, & sicut abs te poposceram deside-rium meum complere dignatus es. Accedens ergo ad ostium mo-nasterij, mox ut vidit Pachomium cepit flere præ gaudio. Ad quem venerabilis pater ait. Nobili fili mi plangere, quia & ego homo pec-cator sum licet Dei opus aggressus sim, & hæc dicens, introduxit eum in monasterium. Qui cum vi-disset fratrum mobilitatem, illu-minatus mente circa diuinum cul-tum pio zelo, vehementer inca-luit, ac post essu temporis magna in virtutibus incrementa percepit. Erat enim largitate diuini mu-neris præditus, & in operibus bo-nis ac verbis impituita prædicens, & humilitate hæc que con-turbatio cordis valde mirabilis, in ieiunijs se-culis in vigilijs quærentes, in ora-tione sollicitus, nunquam penitus quiescens, quibus spiritualis gratie maiora manora sedaretur. Con-solabatur autem plerumque macro-re depressos, & eos qui in ali-quo peccato deuiauerant admo-nitione humiliterque beneuola redigebat.

Theodorus matrem suam videri

Dixitque tam præclarum ac salgentem bonitatem, & diuinitatem Pachomius, & cernens fati sui ditior, & illi corpore suo seruuat,

seruauit. Audiens autē mater eius quod apud beatum Pachomium moraretur, ad eum protinus aduolat secum deferens Episcoporum scripta, quæ præcipiebant, ut ei suus filius redderetur. Hanc ergo susceperunt virgines in monasterio quod à viro rum (ut supra dictum est) haud procul aberat, quæ mox mittit epistolam sancto Pachomio, simul obsecrans, ut filiū propriū videre permitteret. Tunc aduocans Theodorū Pachomius ait ad eum. Comperi fili quodhuc mater tua venerit, ut te videre desideret, ecce nobis & Episcoporum literas attulit. Pergens itaque satifacito matri maxime propter sanctos Episcopos, qui nobis per eā dignati sunt scripta dirigere. Respondit Theodorus. Prius me venerabilis pater certū facito quod post tantam spiritualium rerum cognitionem, non dabo inde rationem in die iudicij, & quod præcipis faciam. Hæc enim iuxta mādātum Christi cum toto mundo deserui. Et quomodo eam in offensionem fratrum nunc audeo conspiceret. Nam prius ante manifestationem tantæ gratiæ filij Leui parentes proprios ignorarunt ut iustificationes legis implerent, quantum magis ego qui tanti muneris participans factus sum parentes non debeo diuinæ maiestati præponere, dicente Domino in euangelio, qui diligit patrem aut ma-

trēm super me, nō est me dignus. Dicit ei Pachomius. Si putas id tibi non expedire fili mi, non te cogo. Hoc autem eorum est, qui perfecte renunciant huic mundo, & seipso penitus abnegant. Oportet enim monachos inutiles & seculares salutationes & colloquia vana diffugere, & his qui membra Christi sunt, pia mente sociari. Si quis autem passione quadā seculi captus dicit, parentes carnea sunt, eos diligere debeo, audiatur beatum Petrum apostolum prædicantem. A quo quis superatur, huic seruus efficitur. Qui ergo vincitur amore carnis, seruus sine dubio est carnis. Cumque non acquiescisset Theodorus matri se præsentare decreuit, & illa in ipso monasterio cum Christi permanere virginibus, hoc apud se semper tractans, Si voluntas Domini fuerit, inter alios saltem monachos videbo eum, & propter hanc occasionem meam quoque lucrabor animam, dum in hac sancta conuersatione persisto. Constat igitur eos qui rigorem pro nomine Christi non pro vana laude custodiunt plurimas utilitatis causas cæteris adhibere, licet videantur ad breue tempus nonnullos offendere.

¶ De quibusdam reprobis monachis.

Igitur sicut huius studium ad emulationem eorum, qui meliora capiunt imitari persequimur,

mus, ita negligentias aliorum iustum credimus intimari, ad cautelam eorum qui ista lecturi sunt. Quidam monachi secundum carnem viuentes nec veterem hominem curantes exuere sanctum Pachomium fortiter affligebant frequenter ita salutaribus eos monitis alloquens nullum profectum eorum penitus sentiebat. Vnde tristis & anxius Domino pro eis supplicabat impensius dicēs. Dominator Domine tu præcepisti nobis diligere proximos ut nos ipsos. Quia ergo secreta cordis mei agnoscis, obsecro ne me clamantem ad te pro eorum salute despicias, sed misertus eorum da illis timorem tuum, ut diuinam potentiam agnoscentes, in veritate tibi deseruiāt, spe promissionum tuarum per omnia roborati, quia nimis affligitur anima mea pro eis & omnes sensus mei turbantur vsquequaque. Hæc dicens filuit. Post aliquantos vero dies videns quod nec per orationem meliores effecti sunt iterum stans ad orationem pro eis Domino supplicauit & quasdam paruas ac proprias regulas eis orandi atque viuendi tradidit ut saltem quasi serui statuta complentes, paulatim consuescerent ad filiorum munus lectionis industria peruenire. Qui cernentes se post concupiscentias suas ire non posse, præsentiam sancti Pachomij formi-

dantes, spiritu timoris non illius decepti sunt & abierunt retro post Sathanam, conuersationem eius admirabilem non ferentes. His itaque recedentibus, grex vniuersus in sui status integritate permansit magis ac magis ad incrementa virtutum assurgens sicuti solent in agris optima frumenta lectius efflorescere cum fuerint ab eis zizania radicitus amputata. Hæc autem retulit volens ostendere, quia sicut nihil obest hominibus seculo deditis, si se tradiderint monachorum institutis ita nihil utilitatis affert monachis professio venerabilis, si negligentis extiterunt, sed nec oratio paterna nec condescensio eos poterit adiuuare torpentes.

¶ Quod hospites separatim à cœnobitis hospitium habere debent.

Confessor interea Dionysius presbyter & œconomus id est dispensator Ecclesiæ Tentirorū amicissimus sancti Pachomij, comperit aliquando quod ex alijs monasterijs ad eum venientibus non condecebat cum suis fratribus vesci, sed eos sequestratos loco iuxta monasterij fores excipiebat. Contristatus itaque plurimum super hac re, venit ad eum, & increpantis potius assumens animum, quam monentis agebat, nec recte facis abba, charitatem fratribus debitam nō equalem

lem omnibus exhibens, qui correctionem eius cum multa longanimitate, patientiaque suscipiens, ita respondit. Nouit Dominus propositum meum & paterna tua cognoscat affectio quod nunquam cuiuslibet animum cupiam contristare ne dicam spernere. Quomodo igitur hoc auderem agere ut meum Dominum prouocans irritarem, qui manifestè in euangelio testatur dicens quandiu fecistis vni ex minimis fratribus meis mihi fecistis. Accipe satisfactionem venerabilis pater, quia non velut vitans atque spernens eos qui huc veniunt, hoc quod asseris facio, sed quia in cœnobio in congregationem suscepi plurimos qui nuper conuersi sunt & diuersos eorum mores esse cognosco. Noui nonnullos in tantum ipsius conuersationis ignaros ut nec monachorum habitum nouerint. Inter quos sunt parui tanta simplicitate viuentes ut nec dexteram valeant scire neque sinistra. Idcirco credidi esse commodius ut superuenientes fratres seorsum susciperentur in honore maximo constituti. Hinc ergo, non estimo patribus vel fratribus qui ad nos diuertunt ullam contumeliam fieri, sed magis debitam reuerentiã commodare præsertim cum statutorum ad reddendum nobiscum Deo vota sua conueniant, & post hoc singuli ad loca destinata con-

currant quieti operam dantes, me secundum Deum sollicitius visibus eorum necessaria prouidente. Ob hæc autem præfatus presbyter omni eum laude dignissimum comprobauit, certo agnoscens quod secundum Deum cuncta ageret, multumque releuatus sancti Pachomij satisfactione letus remeauit ad propria.

¶ Quod vestimentū Pachomij fluxum sanguinis restrinxit.

Mulier autem quædam in eadem Tētorum ciuitate patiebatur fluxum sanguinis, & hac infirmitate iam prolixo tempore laborabat. Hæc audiens Pachomium Dei esse cultorem sancta que conuersatione mirabilem, insuper & Dionysium presbyterum amicum eius esse charissimū, rogat eum ut sui miseretur, & quasi per occasionem necessariam ad se Pachomium euocet. Cum venisset Pachomius ad Ecclesiam, & post orationē Dionysium salutasset iuxta eum protinus affedit. Cumque loqueretur ad inuicem mulier fiducia fidei roborata, credensque dicenti Christo, confide filia, fides tua saluam te fecit. Post tergum eius latenter accessit, & cuculum quod cooperiebat caput tremens attigit, statimque sanata est. Et procidens in faciem suam adorauit Dominum glorificans eius clemētiã quod tanta per seruos suos beneficia credentibus

dentibus contulisset. Tunc sanctus vir Dionysius factum sentiens benedixit mulieri, & protinus repedauit.

¶ Quod Pachomius malum hominem cum bonitate deuicit.

Aliquando vero necessitas coegit ut sepius munimine monasterium vallaretur in quo opere laborantibus fratribus ipse celsitus ferebat maximum auxilium. Post aliquantos autē dies monachus quidam presbyter multorum fratrum pater existens, qui solitus erat sanctum Pachomium crebro visitare, venit ad eum cum vno fratre propter cōtentionem quæ in monasterio orta fuerat, ex hac videlicet causa. Is ipse frater qui cum eo peruenerat molestus erat ei nimium, clericatus desiderans dignitatem, quem sciens indignum tali munere diuerso modo (ne hoc ipsum fieret) differebat. Et cum amplius importunitatem eius ferre non posset venit ad sanctum Pachomium cuncta negotia eidem parades, certus quod ipse solus contentiones posset ab soluere. Qui cum causam penitus cognouisset ait. Nonne ad hoc venisti ut per me cognosceres Domini voluntatem. Audi ergo me & da ei quod postulat nihil in hac parte desperans. Fortassis enim per hoc officium liberabitur anima eius de captiuitate diaboli. Sæpe namque cōtingit ut homo malus affe-

ctus beneficijs ad bonos se cōferat mores. Desiderium namque meliorum piū nouit propositum his dūtaxat animabus, quæ non vsque adeo negligēti corpore prolapse sunt, ut possint studere virtutibus. Nos ergo frater hoc agere decet quod deo placet. Sic enim dilectio eius in nobis esse probabitur si cōpatiamur alterutrum. Hoc accepto responso senior fecit quod sibi fuerat imperatum. Sed ille insuper voti cōpositus ad beatum Pachomium reuersus est iam mente sobrius atque cōpūctus & cades in faciem cōstebatur dicens. O homo Dei multum sublimatus es à Deo, qui discernēs ea quæ pertinent ad salutem malum in bono vicisti. Si ergo non fuisses erga me mitis atque longanimis, sed aliquid in me rigidum protulisses, ab hoc discessissem habitu & à Deo profusus alienus efficeret. Nunc autem benedictus tu à Dño per quem anima mea salua facta est. Tunc alleuans eum de terra venerabilis senex hortabatur ut vitam suam et congruam dignitati nequando negligens perpetua in futuro tormenta sentiret. Et osculans eum dimisit in pace, quem etiam vsque ad fores monasterij persecutus est.

¶ Quod mulierem à demonio vexatam liberauit.

AD huc autem sancto Pachomio ibidem stante ecce vir à longe festinus veniens ad eius

eius vestigia se prouoluit obsecrans vt filiam suam à dæmonio vexatam per Christi gratiâ curare dignaretur. Quo relicto præ foribus ingressus ipse tale ei responsum per ostiarium dirigit. Non est nobis consuetudo cum mulieribus loqui, sed si quid habes ex vestimētis eius mitte nobis quod in nomine Domini benedictentes tibi protinus remittamus & credimus in Christo, quòd filia tua isto modo ab inimici liberetur incurfu. Cumque tunica puellæ sancto fuisset allata seuerè nimis intuens ait. Non est eius iste vestitus. Affirmante vero patre atque dicente eius esse respondit. Cognoui quòd eius sit sed virginitatem suam Deo dedicans non seruauit sanctimonix puritatem: propter hoc eius inspiciens tunicam, & intelligens castitatem suam minime custodire, non eius testatus sum. Spondeat itaque se in cōspectu Domini deinceps viuere continenter & propiciabitur ei Christus, sanamque restituet. Pater igitur indignans & mœrens filiam suam perscrutatus est, & sic esse vt sanctus Pachomius dixerat puellæ confessione cognouit. Quæ dum cum iuramento pollicita fuisset nunquam se talia gerere, pro ea vir beatus Domino supplicauit benedicensque oleum ei misit. Quo peruncta sine mōra curata est, & glorificabat Dōmi-

num iugiter quòd non solum dæmone, sed etiam detestabili conuersatione caruisset, & in reliquum continentix se studijs per Christi mancipauit auxilium.

¶ Quendam possessum à dæmone liberauit.

T Ali igitur opinione de sancto viro vbique currente alius nihilominus qui filiū suum à dæmone possessum sine intermissione dessebat, nec eum perducere poterat ad monasterium genu obfixus supplicabat Pachomio, vt pro eo precaretur omnipotentiam Christi. Qui cum orasset dedit ei benedictum panem sollicitè præcipiens vt ante cibum ex eo paululum semper energuminus sumeret. Cumque esurisset filius eius, ex ipso pane particulam ei tradidit. Sed non permisit immundus spiritus, vt exinde omnino gustaret, ex alijs autem panibus manus suas impleuit, cæpitque comedere. Pater ergo benedictum per frustra cōminuens in exterioribus palmarum sublatis exinde osibus immisit, & has ei tantum modo palmas apposuit, vt nesciens id quod factū est benedictionem percipere mereretur. Quas adaperiens frustra quæ iniecta fuerant, proijciebat, & ipsas execrans palmas nihil penitus escē volebat accipere, cumque pater eum sine cibo manere diebus

diebus plurimis compulisset, fame coact⁹ de benedicto pane cepit ac protinus somno detentus à maligno spiritu liberatus est. Quem secum pater ad sancti Pachomij vestigia perduxit, laudans Deum qui per seruos suos operatur magnalia, & gloriosa quorum non est numerus. Alias quorūcūq; sanitates; in virtute sancti spiritus vir beatissimus faciens non extollebatur nec vnquā cor eius elatum est habebat autē hāc à Domino gratiā vt idem semper & æqualis esset in omniibus, animūq; in disciplina Domini sollicitum contineret. Et si quando poscens aliquid à Domino petitionis suæ non consequeretur effectum non contristabatur omnino, sed patientissime sustinebat sciens hoc expedire vel sibi vel omnibus quicquid diuina misericordia censuisset, quia frequenter intentione sincera videmur postulare contraria, quæ Domini bonitas cum non concedit prætare dignatur & tunc potius clementer exaudit, cum vōta nostræ ignorantix nocte velata non perficit imo aperte.

¶ De conuersione sancti Siluani.

Q Vidam denique iuuenis Siluanus nomine de cœna conuersus ad sanctum Pachomium venit volens in eius monasterio commorari. Qui cum susceptus esset infectus

peruerfa consuetudine seculi nullius disciplinæ regulis poterat coerceri, salutēque propriam negligens, dies suos vanitatibus pristinis atque peccatis occupabat adeo, vt nonnullos ex fratribus euerteret, & ad studium simile commoueret. Quod plurimi non ferentes, sancto Pachomio suggererunt, vt eum de monasterio pelli præciperet. Ad quam veniā eis non annuit sed æquanimiter ferens admonuit præ fatum vt se corrigeret & ab antiqua conuersatione reuocaret. Pro quo etiam iugiter Dominum exorabat, vt ei compunctiōnē cordis, solita pietatis abundantia largiretur. Cumque memoratus iuuenis in propria persisteret prauitate, & alijs exemplum perditionis ostenderet, ad postremum visum est omnibus, vt à sancta congregatione velut indignissim⁹ arceretur. Sed beatus Pachomius hoc idem credidit differendum. Quem mitissima atque sapientissima correptione conueniens & celestibus erudiens institutis ita diuino timore succendit, & sic anima eius futurorum fide compuncta est vt se deinceps abstinere non posset à lachrymis. Emendatus itaque per omnia magnum cæteris documentum conuersationis exhibuit. In omni nanque loco & in omni operatione fiebat iugiter, & nec tunc quidem, etiam cibum

inter fratres caperet ad lamentatione cessabat. Quæ res etiam permouit multos ex monachis, qui & dixerunt. Tandem à planctu te cohibe, nec te tanta quæsumus afflictione deicias. Qui respondit. Connor me quidem sicut iubes, à lachrymis temperare, nec possum. Pectus enim in eum veluti quædam flamma comburens quietum me esse non sinit. Rursum ipsi dixerunt. Apud te in secreto tuo vel certe in orationibus plangito, cum vero venimus ad mensam, cibum sumere debes & à fletibus abstinere. Nam possibile est animam etiã sine istis exterioribus lachrymis semper in Compunctiõne persistere, quia plures è fratribus videntes te fleantem, manducare non possunt. Et cogebant eum fateri, cur ita se suis dilueret fletibus. Tunc ait ad eos. Non vultis vt plangam, cum videam me foueri multis obsequijs sanctorum fratrum, quorum & puluis pedum mihi venerandus est, nec eis me conferre dignum obsequium existimo? Non ego plangam quod homo multis peccatis obnoxius officia tanta percipiam? Timeo valde ne sicut Dathan & Abyron me quoque prophetaum hiato suo terra deglutiat. Illi namque impijs ausibus manibusque pollutis sancta sibimet usurpare tentauerunt, ego vero post tantam cognitionem diuinumuneris animæ meæ salutem de-

sidiosa conuersatione neglexi. Ideo quippe ista recolens, non erubescio flere coram omnibus, quia multa facinora mea esse cognosco, quæ iugibus lachrymarum fontibus debeam expiare. Quod si ipsam miseram animam per lamenta diffunderem nihil facerem magnam, quia nullum pro factis meis in presenti dignum possum recipere supplicium. Cumque per dies singulos idem frater ad meliora proficeret, omnetque prope modum in humilitate superaret, ita de eo sanctus Pachomius cepit coram omnibus dicere. Testor fratres ac filij coram Deo, & sanctis eius angelis, quia ex quo cœnobium hoc fundatum est, nullum de fratribus qui mecum sunt, vel fuerunt humilitatem meam secutum esse cognosco nisi vnum tantummodo. Quo fratres audito nonnulli putabant hunc esse Theodorum, alij Petronium, alij vero Orsilium. Cumque rogaret Theodorus eum vt quis illè esset depremeret, & sanctus vir indicare differret, rursus eum Theodorus vehementer vrgebat, alij quoque maiores ex fratribus plurimum deprecabantur vt diceret quis esset cui testimonium tale perhiberet. Tunc respondit Pachomius. Sciscitem eum de quodicturus sum vanæ gloriæ stimulis incitari nūquam eum ostenderem. Sed quia proculdubio credo quod per Christi gratiam

gratiam quantum laudes accesserint tanto ipse munus humilitatis acquirit, idcirco vt eum possitis imitari sine metu palam beatificare non desino, tu quidem Theodoro, & quicumque tui sunt similes, fortiter certantes in monasterio diabolum, vinxistis, vt passerem, & sub vestris pedibus allissetis eum per Dei gratiam conculcantes vt puluerem, sed si quod absit, neglexeritis in aliquo confluens is qui sub vestigijs vestris est aduersus vos graui furore, bachabitur. Iuuenis autem Siluanus quem dudum propter negligentiam de monasterio pellere volebatis, ita prostrauit inimicum & à suis sensibus fugauit vt nusquam coram eo compareat, altaque humilitate eum per omnia superauit. Et vos quidem fratres habentes opera iustitiæ in his que gessistis gloriõsi confiditis, hic autem quanto fortius pugnat, tanto se deteriorem omnibus iudicat. ex tota mente, totaque virtute inutilem se reprobumque denunciãns. Ideo denique & lachrymas habet in promptu, quia semetipsum nimis humiliat & inclinãt, nec alicuius momenti quod gerit existimat. Nihil autem ita reddit inimicum inualidum sicut humilitas de corde puro, cui tamen correctionis opera probantur adiuncta. Sic itaque viriliter antefatus Siluanus per octo annorum curricula

Deo militans, cursum vitæ suæ finiuit in pace. De cuius exitu testatus beatus Pachomius est, quod multitudo sanctorum angelorum cum magna lætitia sumentes animam eius velut dilectam hostiam Christi conspectibus obtulerunt. *¶ Pachomius mortuum indumentis suis spoliari iussit.*

Eodem vero tempore Panos ciuitatis episcopus Varus nomine, per omnia venerabilis ac Deo deditus, recteque fidei feruentissimus amator existens audiuit dispositionem conuersationis Pachomij. Ad quem missis epistolis euocauit eum, plurimis verbis exorans, vt etiam circa ciuitatem eius monasteria oprata construeret. Cũque multis ex causis precibus acquiruissent Episcopi, dum properat ad eum iustum credidit, vt pariter omnia que ab eo curabatur inuideret. Et cum vni ex ipsis monasterijs appropinquasset, cuiusdam fratris occurrit exequijs qui vitam suam negligenter insumperat. Fratres autem ipsius monasterij sunt persequébantur honorifice psalmos solitos cœnantes, presentibus quoque defuncti parentibus ac propinquis. Qui cum vidissent Pachomium ferentem continuo deposuerunt, vt tam pro mortuo quam pro se Domino supplicaret. Qui mox debitam orationem perfoluit & conuersus ad fratres ait. Sinite psallere, precepitque desumere vestimenta quæ dedita quibus

involutus erat auferri quæ coram omnibus fecit exuri, & ita cadauer efferrî iussit præter aliquam psalmodiam atque sepelire fratrem. Igitur fratres cum parentibus eius & vniuersis qui tunc aderant nouum genus spectaculi contuentes, & obstupefacti nimium precabantur senem, vt consuetam super eum psalmodiâ celebrari permitteret. Cum non acquiescisset, cæperunt parentes defuncti culpantes eum dicere. Quid est hoc spectaculum nouum. Quis non misereatur mortuo licet sit inimicus. Sufficiens per se est ipsa calamitas. Noli quæsumus inferre mortuo quod nec beluæ facerent, nec tuam concedet sanctitatem. Nam & nos hinc notamur maximo opprobrio, aliaque quam plurima suspicionum opprobria nascuntur. Vtinam nunquam ad istum locum venissemus, vtinam nec iste monachus fuisset effectus, non hunc æternum dolorem nobis instigaret. Rogamus ergo vt solitam psalmodiam defuncto restituas. Qui respondens ait eis. Vere fratres & filij, plus vobis de visibili ac re temporalis curantibus ego de inuisibili eius substantia sollicitudinem geram, & idcirco hæc erga eum fieri iubeam. Et vos quidem maiores illi dolores, per hunc honorem quem putatis acquiritis, ego autem quantulamcunque ei requies vel satisfactionem per hanc inui-

riam præparabo. Propter quod nec in futuro pro hoc exanimi corpusculo, sed pro immortalis eius anima satago, quæ & hanc carnem rursus in resurrectione receptura est, & incorruptam & integram. Alias autem si hoc quod vultis annuero, veluti placens hominibus iudicabor, atque vt ad præsens vobis satisfecisse videar, id despicio quod ei prodesse poterit in futuro. Fons enim bonitatis Deus noster existens occasiones quærit per quas opulenta super nos dona pietatis suæ effundat, remittat nobis peccata non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro, nam cum dicat in euangelio, qui blasphemauerit in spiritum sanctum, non remittetur ei neque hic neque in futuro seculo, dat patenter intelligi quod sunt quedam delicta quæ possunt, & post hanc vitam si pro eis supplicetur ignosci. Nos vero quos dignos iudicauit Christi potentia diuinæ suæ dispensationis exercere medicinam si non vnicuique congruens adiutorium proferamus profecto veluti contemptores existimabimur, & audiemus illud quod scriptum est in propheta. Vitæ contemptores & admiramini & disperdimini. Et ideo quæ so finite defunctum à proprijs malis aliquatenus exui, & quantulamcunque requiem in illo futuro examine promereri. Sepelite ergo eum

fine

si ne psalmis, vt dixi. Potens est enim Deus benignus & clemens multumque misericors, pro supplicatione nostræ paruitatis eum in æterna sua requie collocare. Hæc cum dixisset abierunt, & secundum quod venerabilis pater præceperat eum in monte, vbi constituta erant monumenta sepelire curarunt.

¶ Quod Pachomius animam cuiusdam monachi vidit angelos ad caelum deducere.

Moratus est autem ibidem sanctus Pachomius cum duobus monachis, docebatque in primis singulos timorē Domini, deinde qualiter aduersus diabolum dimicare deberent, & insidiarum eius per Christi gratiam possent declinare potentiam. Tunc nunciatur ei quod frater de Cenobosthiorū monasterio graui infirmitate detentus, benedictionem precis eius vltimam postularet. *¶* Hæc audiens homo Dei confestim secutus est eos, qui hæc sibi retulerant. Cumque conatus proficisceretur, & duobus vel tribus milibus abesset à monasterio quod petebat, audiuit suauissimam vocem in aere personantem, suspicieusque vidit ipsius fratris animam velut currum ab angelis Dominum laudantibus, ad beatam vitam perennemque sustollî, committes autem Pachomij cum neque vocem

audirent nec quicquam sentiret pernitus sed tantummodo cernerent eum ad orientem diu respicere, dicunt ei. Tu cur hæc fecisti pater? Properemus vt possimus occurrere ei. Qui respondit, frustra iam currimus, hoc enim est quod diu considero, quemadmodum frater ipse ad gaudia perpetua perducatur. Quem cum rogarent vt eis exponeret quomodo vidisset animam quantum poterat audire narrauit eis, ex his quæ ipse compererat. Quidam igitur ex eis euntes ad memoratum monasterium & diligenter inquirentes qua hora frater ille dormisset, ea quæ à sancto didicerant viro vera omnia cognouerunt. Hæc autem retulimus duobus ex causis, primum volentes ostendere beatum senem nimium fuisse perspicacissimum, gratiam quæ possedisse propheticam, ac longe posita intellectualibus oculis præuidisse, deinde vt tales semper imitantes malorum consortia sollicitè vitaremus. Et de his quidē vobis hæctenus dicta sufficiant.

¶ Quod destructores ædificij Dominus igne diuino combussit.

Sanctus ergo Pachomius ad sanctisatum Episcopum cum suis monachis veniens, ab eo in summa veneratione susceptus est. Nam festiuitatem maximam in eius celebratis aduenit, deduxerunt

loca ubi sperata conderet monasteria, sicut dudum per scripta cognouerat, quæ etiã venerabilis vir cum alacritate construxit. Et cum maceriarum munimine circumduceret ne quis facile possit irrumperre, quidã pestilentes homines quos diabolus cecauit inuidia, nocte venientes, quæ constructa fuerant destruebant. Sed non in longũ malignitatis eorum poena dilata est. Nam cũ senex discipulos suos ad tolerantiam commoneret, & illi ne quisissimi iuxta consuetudinem conuenissent, vt facinorã suorum cepta perficerent, ab angelis Domini protinus exusti sunt, & velut cera à facie ignis ad nihilũ redacti sunt. Fratres ergo velocitẽr vniuersum consummauerunt & discipulũ in quo beatus Pachomius constituit monachos religiosos viros, quibus Samuelẽ præposuit hilare virũ & dono frugalitatis eximiũ. Quia vero prædicta monasteria in suburbio fuerant constituta, idẽ sanctus ibi vult manere diutius, vsque dum hi (quos ordinauerat) Christi munere firmarentur.

¶ *De inquisitionibus philosophi.*

Interea philosophus quidam ciuitatis ipsius audita feruorũ Dei opinione venit ad eos scribere volens qui essent quid veprofiterentur, & videns aliquos ex monachis, ait ad eos. Votate mihi patrẽ vestrũ quia de rebus necessa-

rijs cũ eo disputaturus sum. Cũ cognouisset autẽ sanctus vir, quia philosophus esset misit ad eũ Cornelium, & Theodorũ præcipiẽs vt ad ea quæ sciscitaretur prudenti responsione satisfacere. Egressis igitur ad eum philosophus ait. Multus ad nos sermo delatus est, & sapientiarum geratis studium, & iuxta religionem vestrã quietem diligatis impensius, insuper etiã prudenter his qui proponunt aliquid satisfacere videamini, & ideo de his quæ legitis vos interrogare disposui. Cui Theodorus profecto quid vis ait? Et philosophus. Habeto tu (inquit) mecum disputationẽ, vt quæ fuerint quesita dissoluas. Et Theodorus ait. Exprime iam quod intendis. Tunc philosophus ait. Quis natus mortuus est? Quis rursus natus à morte subtractus non est? Quis cũ sit mortuus non est fetore corruptus? Et (ait Theodorus) non grandis hæc propositio tua o philosophi, nam facile quod quæris solui. Qui non natus mortuus est, habetur Protoplastus. Qui vero natus est nec tamen mortuus est existit Enoch qui Deo placuit & translatus est. Mortuus autem nec fetore corruptus, vxor est Loth qui contra est in statuam salis vsque nunc in eo habitu incredulorum perdurat exemplo. Et ideo consilium do tibi o philosophi vt has ineptas propositiones nestas & inanes deferens quæ-

siones

stiones ad Christum verum (quæ colimus) sine dilatione conuertaris, remissionemque tuorum peccatorum pro æterna salute non despicias. Ad hæc philosophus obstupescens nihil inquisiuit vterius, sed recedens acumen viri, responsionemque tam celerem paratamque miratus est.

¶ *De abstinentia monachorum.*

Proinde Pachomius in eisdẽ monasterijs nuper extructis diebus plurimis immoratus, exinde profectus, atque ad aliud monasterium (quod sub eius erat ditione) peruenit. Quem cum fratres omnes in occurru properantes summa veneratione suscepissent, infantulus quidam de ipsa congregatione, qui inter alios occurrerat clamare cepit ac dicere. Vere pater ex quo hinc ambulasti, nullus nobis nec olera nec legumen aliquod coxit. Ad quem sanctus grata mente respondit. Non contristeris fili mi, coquam. Ingressusque monasterium post orationem venit ad coquinam & inueniens fratrem qui coquam præerat, Psycos, id est tegites operantem quas matras vulgus appellat, ait ad eum. Dic mihi frater quantum temporis habes ex quo non coxisti fratribus olera vel legumina? Qui respondit. Sunt duo fero menses. Et sanctus Pachomius

ait ad eum, quare contra preceptum facere voluisti, vt tanta fratrum negligenter utilitas? Qui sub humili satisfactioe respondit, optaueram quidẽ venerabilis pater, quotidie implere ministerium meum sed quia quicquid coquebã non consumebatur à fratribus quia omnes abstinent, soli quippe pueri aliquid cocturæ percipiunt: tanto labore peracta projiceretur expensa, propterea pulmentum non coxi. At ne ociosus essem Psycos elegi cum fratribus texere sciens vnũ de his qui mihi deputati sunt ad opus huiusmodi posse sufficere, vt paruas escas, id est oliuas & herbulas ad refectio-nem fratribus pararet. Hæc audiens Pachomius, & quot sunt inquit Psycos quas te fecisse dixisti? qui respondit. Quingentę. Et ille. Defer (inquit) huc omnes vt videam. Quæ cũ fuissent allate, protinus eas igne supposito iussit exuri. Tunc ait ad illos. Sicut vobis traditam vos erga dispensationẽ fratrum regulam despexistis sic ego passim labores vestros incendio concremaui, quatenus cognoscatis quam perniciosum sit patrum instituta conuellere, quæ probati marum salute protulæ sunt. An ignoratis quod gloriosum sit semper abstinere à presentibus. Nam si quis ab ea re que in eius est potestate diuina consideratione se continet magnam consequitur à Deo

mino premium. Ab ea vero recu-
sus utendi licentiam non habet
quodam noscitur necessitate co-
hiberi, & ideo propter abstin-
entiam coactam atque inutilem fru-
stra videtur expectare mercedem.
Denique cum plures esse appoli-
tæ fuerint, & fratres parcius his
utuntur propter Deum, tunc apud
eum sibi maximam spem reponunt.
De cibis autem quos non vident
nec eis ad percipiendum facultas
vlla tribuntur, quomodo pro parsi-
monia premia concedentur. Ideo-
que propter exiguos sumptus tanta
fratrum non debuit intermitteri
commoditas.

¶ Quod Anachoretarum peruersa dogmata cælitus persensit atque correxit.

Hæc cum Pachomius loque-
retur ad eos & sufficienter
eorum delicta corripere, ostiarius
ad eum festinus ingressus est
magnum viros & anachoretas
egregios indicans aduenisse,
qui eum videre desideraret. Quos
illico iussit intrare debitaque reuer-
entia salutans eos (post orationem)
per fratrum deducebat cellulas &
omnia eis monasterii loca monstra-
bat. Qui rogauerunt senem ut cum
eo de quibus rebus cuperent secreta
loquerentur. Tunc introduxit eos
in cellam suam seorsum seditque
cum eis. Illis autem de rebus in-
auditis atque arcanis altius dispu-
tantibus capit sanctus odorem
sentire terribissimum.

Videbat enim eos occulto satis-
fermone, & in scripturis paratos
existere, nec poterat de intoleran-
tia factoris aliquid vel cogitare vel
dicere. Vbi ergo de diuinis elo-
quijs diutius disputauerunt, & hora
nona iam refectiois tempus indice-
ret, surgentes ipsi mox abire volue-
runt. Quos sanctus vir enixius hor-
tabatur ut cibum pariter sumerent.
Qui noluerunt penitus acquiescere
dicentes festinare se ante occasum
solis ad propria remeare. Et valedi-
centes ei, sine mora profecti sunt.
Tunc Pachomius volens certius cau-
sam factoris agnoscere in oratione
prosternitur exorans Dominum qua-
tenus sibi quales essent pater di-
gnaretur, moxque cognouit quod im-
pietatis eorum dogmata (quibus pro-
batur imbuti) tanta perniciem de eorum
cordibus exhalareret. Nec mora vi-
ros ipsos insequitur, & apprehen-
sis ait. Vnum volo vos interrogare
sermone. Qui dixerunt. Interroga.
Quibus ille ait. Origenis estis im-
buti dogmate? Qui negantes dixe-
runt. Nequaquam. Quibus ait. Ecce
contestor vos coram Domino, quod omnis
homo qui legit Origenem, & consentit
his quæ prauè disserunt in profunda
perueniet inferorum, hereditasque
eius erunt vermes & exteriores tenebre
quibus iniquorum animæ sine
fine puniuntur. En ego quod mihi
manifestatum est à Domino vobis solli-
cite nunciaui, ex hoc infocis er-
vos videritis si ea quæ sunt vera
respueritis.

respueritis. Quod si mihi vultis
acquiescere Deoque placere per
omnia, cunctos Origenis libros in
flumen mergite ne ab illis vos ipsi
mergamini. Hæc dicens discessit
ab eis, & rediens ad exercitium
solite virtutis, reperit fratres in
oratione consistere, cum quibus ala-
criter hymnos cantilenæ spiritalis
explicuit.

¶ De visione posterorum suorum, prælatorum atque subditorum.

Monachis vero ad vesce-
ndum conuenientibus ve-
nerabilis senex in cella
vbi consueuerat supplicare domi-
no se recepit & obserans ostium
orabat intentem, memor visionis
quam aliquando conspexerat &
obsecrabat Dominum, quatenus
ei declararet statum monachorum
qui futurus esset, vel quæ post
eius obitum in tanta congregatione
contingerent, & ab hora nona
vsque ad illud tempus (qui frater
qui nocturnis in orationibus præ-
erat vocem mitteret, & ad preces
solitas excitaret) instantiam suæ
supplicationis extendit. Cumque
precaretur attentius, subito circa
mediam noctem visionem cernit,
quæ eum iuxta petitionem pro-
prium de statu posterorum suorum
plenius edoceret. Nam monasteria
sua vehementius dilatanda nonnul-
los quippe pie victuros & conti-
nenter agnouit, neglecturos etiam
plurimos didicit suamque salutem

penitus perdituros. Vidit ergo si-
cut ipse narrauit multitudinem mo-
nachorum in valle quadam pro-
funda satis atque caliginosa con-
sistere, & alios exinde velle con-
scendere nec valere, quidam enim
occurrebant ex aduerso sibi nec
inuicem dignoscere poterant, nec
de profundo illo & tenebroso loco
profusus emergere: alios autem
frustra conantes præ lassitudine
ruere atque ad inferos peruenire,
alios iacentes miserabili ac lachry-
mosa voce deslere: nonnullos vero
cum maximo labore conscen-
dere, quibus in ascensu ipso lux
protinus occurrebat, in qua con-
stituti referebant Deo gratias, quod
evadere potuissent. Ita Pachomius
intellexit quæ nouissimis essent
eventura temporibus, cæcitatem
mentis eorum qui post futuri sunt
& errorem cordis bonorum defe-
ctum valde doluit, maximè vero
quod præpositi tunc negligentes ac
desides forent, sed concordia dis-
cordiosè uterentur placentes stul-
tæ multitudini, & ostentantes ha-
bitum monachorum, nullaque bona
opera præferentes, simul autem
pessimis primatum tenentibus,
ipsumque nomen sanctæ conuer-
sationis ignorantibus necesse est
æmulationes ac iurgia generari,
& quis præsit ac maior sit ambi-
tiosa lite contendere & reproba-
ri quidem bonos ac malos eligi,
nec probitate morum, sed anti-

quitate vel ordine vnumquęque; velle cæteris anteferri, vnde neque aliqua bonis viris loquendi fiducia suberit pro vtilitate communi: sed erunt in silentio, & quiete, aut certè sub colore honestatis, magnis persecutionibus affligentur. Et quidem opus singulare censere: cum omnia penè quę sunt regulis subnixæ diuinis, humanis commutabuntur illecebris. Tunc Pachomius exclamauit ad Dominum dicens, Omnipotens Deus si sic erit, vt quid permisisti cœnobita ista constitui? Si enim in tempore nouissimo, qui fratribus præerunt, peruersi futuri sunt, quales erunt illi qui sub eorum regimine versabuntur? Cæcus enim cæco ducatum præbens, vterque in foueam cadunt. Heu me, quia frustra & superuacue laboravi. Memento domine studiorum meorum, quæ tuo munere perfecisti, memento famulorum tuorum, qui tibi totamente deseruiunt, memento testamenti tui, quod vsque ad consummationem seculi à tuis promissis custodiri cultoribus. Tu nosti Domine: quia ex quo suscepi hunc habitum monachi nimis humiliatus sum in conspectu tuo: nunquamque satiatus sum pane: & aqua vel qualibet creatura aliam quam fecisti. Hæc eo dicente, vox ad eum facta est dicens, Ne gloriaris Pachomi cum sis homo;

& indigeas misericordia: quia cuncta quæ condidi, mea miseratione subsistunt. Qui confestim prostratus in terram, misericordiam Domini postulabat dicens, Omnipotens Deus veniant mihi miserationes tuæ & vitam & ne auertas misericordias tuas à me: quia misericordia & veritas tua semper susceperunt me. Scio enim ego Domine, quia nutant & claudicant vniuersa sine protectionis tuæ auxilio. Hoc cum dixisset, astiterunt super eum angeli lucis, & iuuenis in medio eorum: ineffabili pulchritudine, atque claritate resplendens, qui instar solis ex se fulgoris radios emittebat habens super caput coronam spineam, & leuantes à terra Pachomium angeli dicunt ei. Quoniam petisti à Domino misericordiam ecce venit tibi misericordia tua Deus gloriæ Iesus Christus filius Dei patris vnigenitus, qui missus est in hunc mundum, & pro salute generis humani crucifixus est, spineam ferens in capite coronam. Et Pachomius ait, Oro domine, nunquid ego te crucifixi. Et dominus placidior ait ad eum. Non tu quidem crucifixi: me: sed parentes tui. Verum tamen animæ quior esto. & confortetur cor tuum, quia posteritas tua manebit in seculum nec vsque in finem mundi deficiet, ipsi qui post te futuri sunt de profundi-

da illa caligine liberabuntur quot quot vixerint abstinenter, & curam salutis proprię gesserint. Modo nanque, qui præsentia tua se continent tuæque sequentes exempla virtutum maxima gratia luce resplendent, post te vero qui in huius seculi caligine fuerint immorati: quia prudenter intelligent quæ petenda sunt quæ ve fugienda, & spontanea voluntate nullo humanitus vtentes exemplo, de tantis exilierunt tenebris omnemque iustitiam seruantes, æternam vitam toto corde dilexerunt, amen dico tibi, qui cum istis erunt qui nunc tecum in summa continentia & sanctitate præclari sunt, eandemque salutem ac requiem fortientur. Hæc dicens dominus ascendit in cælum. Sic autem illustratus aer est, vt splendor lucis illius non possit humanis sermonibus explicari.

¶ *Exhortatio resistendi contra diabolum.*

Tunc Pachomius super his quæ sibi ostensa sunt, synaxim cum vniuersa fraternitate conuenit. Et officio sancto solenniter adimpleto, cuncti monachi iuxta consuetudinem coram fenestra ad audiendum verbum constiterunt qui aperiens os suum, docebat eos dicens, Filioli mei quatenus tacetis est virtus in nobis, atque possibilitas, pro salute nostra certare fortiter, & aduersus armatum

hostem viriliter dimicare debemus, priusquam veniat tempus in quo nosmetipsos si in inertes fuerimus ac desides, miserabili lamentatione plangamus. Non negligamus dies nostros, quos largus est nobis dñs: sed operemur in eis cum tota alacritate virtutē. Dico enim vobis quoniam si sciretis, quanta sanctis in cælestibus bona parata sunt, & quæ tormenta maneant eis, qui à virtutis itinere deuiarunt; & cognita veritate non in ea dignerati sunt, summis virtutibus æterna supplicia vitæ hereditatem illam beatam, quæ Dei famulis promissa est, festinaretis adipisci, quam nemo nisi malus ac perditus fugit ac negligit: quia quid admittit penitus nescit quæ iamque respicere oportet & terrenis absolui cupiditatibus, vt mala præterita deslendo iugiter indulgentiam Domini consequatur; & sic ad meliora conuersus iter suum dirigat, quatenus in exitu vitæ lætus existens, ad cælestem regem cum magna laude perueniat, quædo terrestris hoc habitaculum deserens anima, ad cognitionem suæ substantiæ properat, quando cælestibus sociata virtutibus ad patrem luminum peruenire festinat. Quid extollitur homo per vanam gloriam. Quid erigitur pulvis. Quid superbit terra & cinis. Plangamus nos ipsos potius dum tempus habemus:
ne cum

ne cum fuerit expleta singulis determinata dilatio: tunc inueniamur tempus poenitentiae exposcere, quando iam accipere non meremur. In hac enim vita nobis peccata deslere permissum est, in inferno autem a sancto Dauid propheta dictum est, quis confitebitur domino. Nimis anima illa probabitur infelix, & omni lachrymarum fonte plangenda, quae seculo renūtians iterum seculi actibus implicatur, & inutilibus dudum curis exuta rursus redit ad dura seruitutis obsequia. Et ideo charissimi fratres, ab hoc instabili mundo, & post paululum transituro, perpetuam beatamque vitam nobis non patiamur auferri. Vereor autem & totus penitus in tremisco, ne carnis nostrae parentes vli seculi rebus & vitae praesentis occupati negotijs, qui putant nos deseruisse mundi mala, & ab hinc iam vita frui perpetua, sub nos iudicio condemnent, dicentes nobis. Quomodo lassati estis in semitis nostris tātis obsessi miserijs. Exuta nanque tam magna tristitia vobis etiam moeror accessit, & poenis nostris vester ignis adiectus est. Rami quippe vestri fructus ferunt inutiles, nec fructus quos in flore monstrauerunt, ediderunt. Sed & illud propheticum, & si vobis iugerant, ex parte eor. Ideo in depraedationem venerūt, derelicti facti sunt;

& abominabiles, & corona capitis eorum sublata est. Ciuitates ad austrum sitae clausae sunt, nec est qui aperiat eas. Tollatur igitur impius, ne videat gloriam dei. Haec cogitantes fratres mei totis certemus viribus ne ab hoste superemur. Ille semper insistit, vt perimat, nos sollicitē vigilemus, ne, quod absit, eius fraude perimamur. ¶ Ante omnia praec oculis habeamus vltimum diem, & momentis singulis aeternorum dolorum supplicia formidemus. His enim causis anima se consuecit agnoscere, corpusque ieiunijs ac vigilijs deprimens, ipsa in moerore luctuque continuo perseverat, donec Spiritus sancti calore succensa, supernae contemplationis mereatur auxilium, & a contagijs exuta terrenis diuinis iugiter exatietur alloquijs. Alias etiam qui semper haec cogitat, puritatem mentis obtinet, humilitatem cordis acquirit, vanam gloriam respuit, omni seculari prudentia carere contendit. Philosophetur ergo charissimi fratres, anima spiritalis quotidie aduersus crassam carnis suae materiam omniq; circumspectione cum eataliter agat, quatenus ad meliora sibi consentiat. Et cum vespere peruenit ad stratam singulis sebus corporis sui dicat. Donec simul sumus, obedite mihi suadenti quae recta sunt; mecuq; dno cum a creatate

tate seruite. Manibus suis dicat. Veniet tempus quando iactantia nostra cessabit, quando pugillus amittetur, iracundia non erit, quando palmae quae ad rapinas extensae sunt conquiescent. Pedibus dicat. Erit quando ad iniquitatem non valebitis prorsus occurrere, quando prauitatis itinera non poteritis intrare. Cuncta quoque membra sua similiter alloquatur, & dicat eis. Antequam mors nos abin uicem dirimat, & separatio quae de peccato primi hominis accidit impleatur, certemus fortiter, stemus perseveranter, viriliter dimicemus, sine torpore atque pigritia Domino seruiamus, vsq; tunc rursum veniat & temporales abstergens sudores nostros ad immortalia nos regna nostros ad immortalia nos regna perducat. Fundite lachrymas oculi, demonstra carotiam nobilem seruitutē, collabora mecu in precibus quibus Deo confiteor, ne cum requiescere vis atq; dormire perpetua nobis cruciamenta conquiras. Et ideo vigila semper in operibus tuis: quia si ea sobrie gesseris, bonorum tibi retributio copiosa perueniet. Quod si neglexeris tormetorum genera miseranda succedent, & tunc audietur vlulatus animae desilentis ad corpus. Heu me, quia colligata sum tibi, & propter te poenam perpetuae condemnationis accipio. Si haec infra nos assidue tractemus, efficiemur vero

templum domini, & Spiritus sanctus habitabit in nobis, nec villa nos sanē poterit ulterius circumuenire versutia. Super decem milia quoque paedagogorum magistrorum doctrinam timor domini per cogitationes huiusmodi nos erudiet, prudentesque constituet, & quaecunque humano sensui non valemus attingere, hic nobis Spiritus sanctus inspirabit. Nam quid oremus, vt beatus ait Apostolus, sicut oportet nescimus: sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Sed ne vos multum laborare cogamus, hunc terminum sermonibus nostris imponimus. Deus pacis & gratiae confirmet vos atque corroboret in timore suo fratres. Amen. Haec dicens sine mora discessit, & commendans eos domino profectus est.

¶ Quod Pachomius in spiritu meruit scire secreta hominum.

Cumque pergeret ad monasterium, cui cognomen erat Thabennense cum Theodoro & Cornelio, ceterisque quam plurimis fratribus, substitit parumper in itinere velut interrogans aliquem de quodam secreto negotio, & cognouit in spiritu vnde mandatis quae praediximus in monasterio fuisse neglectum. Preceperat enim qui in pictoria arte labo-

laborabant, vt si quando facerent oblationes nihil loquerentur super uia: uum: sed apud seipos salutaria meditarentur eloquia. Vocauit ergo Theodorum, qui ipsius monastrii curam gerebat, & dixit ei. Vade secreto, sollicitus inquire quid fratres sero cum oblationes facerēt sunt locuti, & quicquid deprehenderis ad me referre curabis. Qui pergens diligenter intelligauit omnia, & ea quæ didicit sancto nuntiauit. Qui dixit. Nunc existimāt fratres, quod inditiones quas eis dedimus seruandas, humanæ sint & nesciūt, quia pro contemptu etiam minimi mandati magnum periculum negligenti maneat. Nonne septem diebus Israel silentium circa Hiericūtinam ciuitatem concorditer tenuit: deinde tempore constituto populus exclamans protinus cœpit, & ita præceptum Dei, quāquam datum per hominem nulla dissimulatione cōtempserit. Nunc ergo deinceps monachi præcepta nostra custodiant, vt hoc eis peccatum negligentiae remittatur. Si quidem & nos ipsi quæ alijs indicamus, omni sollicitudine custodiamus. Tunc ingressus monasterium post orationem venit ad fratres qui psaltes operabantur, sedensque cum eis cœpit ipse texere. Transiens autem puerulus qui constitutus erat ad obsequium eius, qui septimanam faciebat in-

tendit texentem beatum Pachomium, & dicit ei. Non bene pater operaris, alio modo Abbas Theodorus in te exiit, & mox surgens ait ad puerum. Ostende mihi fili quomodo texere debeam. Et cum didicisset ab eo, sedit rursus ad opus suum mente tranquillus, & in hoc facto superbiae spiritum comprimens. Nam si secundum carnem quantulumcunque saperet, nequaquam pueri monitis acquiesceret: sed potius increpasset eum quod ultra ætatem loqui presumeret.

¶ *Diabolus ostendit se Pachomio.*

ALio vero tempore cum se remouisset ab omni conspectu, & in secreto suo moraretur, introiuit ad eum diabolus habitu simulato, & ex aduerso consistens, aue inquit Pachomi. Tunc ipse reuelante sibi Spiritu sancto uisionem reuens inimici cogitabat intra se, argue dicebat. Aduentus Christi tranquillus est, & uisio eius omni timore libera, & gaudio plena est: protinus enim & humanæ cogitationes abeunt, & desideria æterna succedunt: ego autem nunc turbatus varijs cogitationibus & seruo. Et continuo surgens ac signo crucis se munieus extendit manus suas ut ipsum comprehenderet. Et exussans in eum dixit. Discede a me diabole, quia maledictus es tu, & uisio tua & cogitatio tua inf-

insidiarum tuarum, nec habes locum apud famulā Dei, & factus ueluti puluis, cellā eius molestissimo foetore cōpleuit, ita ut ipsam cōfunderet Eremum uoce magna proclamans. Modo te lucratus essem, & sub mea potestate redigissem: sed præcella est uirtus Christi. Ideo debeo tentare vos in omnibus. Veruntamen quantum possum vos impugnare nō desinam: oportet enim me opus meū sine intermissione implere. Pachomius uero confitebatur domino cōfortatus Spiritu sancto gratias agens ei, de miris erga se beneficijs atque muneribus.

¶ *Quod uirtus diaboli ostensa est Pachomio.*

IN hoc etiam monasterio quadā nocte cum Theodoro deambulans subito procul intuitus est grandem fantasiam multa seductione ita cōpositā. Erat enim in habitu mulieris excedentis omnem humanā pulchritudinem, ita ut forma eius ac dispositio & uisus exponi non possit, hanc uidentem etiam Theodora turbatus est ualde, & uultus eius immutatus est. Quem uenerabilis senex uidentem nimiam formidare, confidens in domino ait, o Theodore, ne aliquatenus expauescas. Hæc dicens stetit in oratione, supplicans domino ut stupenda illa phantasia diuina maiestatis potentia obliteretur. Cumque simul orarent, eos-

pit illa proxima fieri, quam præcedebat plurima demōnum multitudo. Cum ergo preces suas Pachomius explicasset illa ueniens ait ad eos. Quid superfluo laboratis, dum cōtra me nihil agere potestis? Ego nanque potestatem accepi a domino tentare quos uolo. Et interrogauit eam Pachomius, dicens. Quid uis esse, uel unde uenis, aut quem tentare tu queris? Quæ ait, ego sum diaboli uirtus, & mihi caterua demōnum subiecta est. Ego sum que semina in terra præcipito, & caligine mortificare uoluptatis inuoluo. Ego iudam quoque decepi & ab apostolatus deiici fastigio. Et te igitur, o Pachomi expetiui a domino, & impugnare non cesso: nec possum amplius opprobria demōnum sustinere, quod uirtutis impugnationibus ac prælijs meis superior extitisse monstreris. Nullus enim me ficit tu sine uiribus reddidit. Nam iuuenibus & senibus, necitō & pueris doctrina tua me subdidit, & ut ab eis penitus conculerer effectit, tantum congregans contra me exercitum monachorum, & muro inexpugnabili Dei timore circumdatis, ita ut ministri mei non ualeant ex uobis querere. Hæc nobis omnia contingunt propter uerbum Dei factum hominibus, qui uobis potestatem tribuit, nostram contulit & uirtutem.

Et Pa-

Et Pachomius ait. Quid igitur? Me solum sicut dicis tentare venisti, an non alios? Et ait, & qui tui sunt similes. Iterum sanctus vir in terrogauit eam dicens, Ergo & Theodorum? Illa respondit, & te & Theodorum expetiui, & potestatem accepi tentare vos: sed appropinquare vobis penitus nequeo. Et interrogantibus eam, cur non possit id agere, respondit. Si vobiscum pugnaero non parua vobis utilitatem commodi ministrabo, maxime tibi, o Pachomi, qui ad tantam celsitudinem peruenisti ut corporeis oculis, gloria domini dignus sis habitus intueri. Sed nunquid in perpetuum cum tuis monachis habitabis, quos nunc & orationibus protegis, & exhortatione corroboras. Erit tempus post obitum tuum quando inter eos prout libuerit debachabor & agam de his quae cunque placuerit mihi. Tu nanque facis, ut nunc a tanta monachorum congregatione conculcer. Et sanctus vir. Vnde scis inquit infelix? Quia forsitan post nos meliores erunt, qui Christo sincera voluntate seruietes, eos qui ad disciplinam domini confugient, & doctriinis spiritualibus imbuent, & pijs exemplis aedificent. Noui ait illa, quod contra caput tuum modo mentitus sis. Tunc Pachomius ait, tu mendacij principatum geris, nam praescire nihil omnino

praeuales. Hoc enim solius Dei est, & maiestatis eius ac praescientiae proprium cuncta praenoscere. Quae respondit. Secundum praescientiam quidem, ut dicis, nihil penitus noui conijciendo tamen plura cognosco. Et Pachomio sciscitante, quomodo conijciat ait illa. Ex praecedentibus, quae sunt euentura considero. Et vir sanctus ait ad eam. Quomodo conijcere possis exprime? Et illa, omnis (inquit) rei principium processu temporis ad concitum tendit augmentum. Deinde ad detrimentum demergitur. Sic ergo & de diuina hac vocatione conijcio quae inter initia sua caelesti roborata praesidio signis & prodigijs validisque virtutibus creuit. Cum igitur senescere coeperit opprobriorum minuetur incrementis, aut temporis diurnitate lassescens, aut negligentiae torpore deficiens. Tunc igitur aduersus huiusmodi poterit praeualere. Sed & nunc opus meum est supplantare quos possum. Magnos viros tentare non desino. Cui Pachomius ait. Si ut dicis magnos tentare viros non desinis, propriumque opus tuum, animarum perditionem esse professus es, utpote quae cunctos excellis in malitia demones, dic quomodo aduersus Dei famulos nunc non potes praeualere? Et illa. Iam tibi (inquit) ante praedixi, ex quomodo inuincibilis incarnatio Christi facta est in

est in terris, nos sine viribus propriis existere, ita ut ab his qui credunt in nomine eius illudamur ut passeret. Veruntamen & infirmi sumus redditi, non usque adeo gerimus otia, ut quos non possumus decipere moliamur. Nunquam quippe quiescimus aduersari generi vestro ferentes malas cogitationes in animabus eorum qui contra nos decertare contendunt. Et si nobis titillantibus annuere eis ex parte aliqua senserimus: tunc amplius nequissimas cogitationes immittimus, & diuersarum voluptatum incendia ministramus: & ita praeriantes acerrime subintramus eos, nostraeque potestati subijcimus. Si vero viderimus ea quae suggeruntur a nobis eos e contrario non solum non suscipere, verum nec libenter attendere, fide quae in Christo est vigilanter & sobrie se munire, sicut fumus dissipatur in aere, sic ab eorum cordibus pellimur & fugamur. Non omnibus etiam viribus nostris permittimur cum omni homine congregari, non omnes possunt nostros impetus sustinere. Nam si concederetur nobis passim contra omnes tota nostra fortitudine depugnare, multos possemus, qui nunc tuo tuentur labore decipere. Sed quid agimus, quia inuancur precibus tuis & virtute & potentia crucifixi muniantur. Tunc sanctus Pachomius voce

magna cum gemitu dixit ad eam. O indomitabilis nequitia vestra; quae nunquam aduersus genus humanum seruire desisti, donec iterum diuina virtus, id est Dei filius de caelis adueniens, ex integro vos consumat & perdat. Haec dicens, increpauit cateruam demonum sub nomine Christi. Quae mox dissipata est, & ad nihilum dissoluta. Mane autem facto, conuocans Pachomius omnes fratres qui vel sanctitate vitae vel antiquitate temporis eum praecedebant, exposuit eis cuncta quae viderat a malignis spiritibus. Insinuauit etiam per Epistolas suas absentibus, muniens eos in disciplina atque timore Domini, & instruens prouidenter, ut in nullo prorsus phantasias demonum cedant, nec insidiarum multiformia praestigia extimescant. Qui videntes & audientes quae per diuinam gratiam ab eorum vitia gerebantur corroborati atque solidati fide, cum omni alacritate laborem continentiae sufferebant.

¶ Quod Pachomius sanauit quem scorpio percussit.

Interea alicuius fratris, qui patientiae senis aemulus & imitator erat cum staret ad orationem, percussit scorpium pedem, & adeo virus infudit, ut usque ad cor eius dolor excuteret, & spiritum paulominus exhalaret. Quis

hic affectus extremo cruciatus, non tamen se commouit à loco suo donec finiretur oratio, pro quo statim Pachomius preces Christo fudit, & pristinae sanitati restituit.

¶ Quod infirmitas corporis quando proficit ad salutem.

Theodoro quoque grauis passio capitis inflicta dolores acerrimos excitabat. Qui cum rogaret Pachomium, ut eum suis releuaret orationibus, ait ad eum. Putasne fili, quod alicui contingat dolor aut passio aut aliquid huiusmodi sine permissione dei. Idcirco in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habere: & quando uoluerit Dominus tibi conferre sospitatem, quod si & diutius probare dignatur, esto gratus. ut fuit perfectissimus & patientissimus Iob, qui multas tribulationum & cruciatuum tentationes excipiens Dominum benedicebat. Et sicut ille, tu quoque pro doloribus tuis maiorem requiem à Christo percipies. Bona quippe est abstinentia, & in oratione perseverantia: tamen infirmus premium magnū adipiscitur, cum longanimis & patiens inuenitur. Et quia nobis de magnanimis, uiris sermo praecessit, necessarium reor unius adhuc uiri tolerantiam, quae cunctam laudem transcendit humanam, proferre in medium pro utilitate multorum.

¶ De patientia Zachari monachi.
Zacharius quidam monachus post longum continentiae tempus regio morbo correptus, sequestrata à fratribus habuit cellam, tota uita sua pane tantum & sale contentus. Semper autem phlegmas operabatur. tantaque contritionem propter dominum habuit ut sex numero funiculos intorquens compungerentur manus eius, & sanguinis guttas effluerent, in tantum ut ex ipso opere magna uiri tolerantia monstraretur. In tanta igitur infirmitate corporis constitutus nunquam fratrum collectam deseruit: sed ad explendas omnes diurnas orationes sollicitè conuolauit. Nunquam dormiuit interdium. Consueuerat autem per singulas noctes priusquam caperet somnū quaedam de scripturis meditari, totaque membra sua Christi signaculo muniens, glorificabat iugiter dominum: & ita paululum quiescebat. Deinde circa noctis medium surgens usque ad matutinas orationes alacriter permanebat. Huius aliquando manus, quidam frater inspiciens, operis nimietate atque uolentia fortiter sauciatus, & respergas sanguine, dixit ei. Quid ita pater durissimo labore te discernas, maxime tali infirmitate depressus. An forte metuis, quod apud Deum contrahas offensam, uel otiosum incurras, si non sedulo fueris operatus. Scit dominus quod pateris, & quia de

mo

mo tantis tribulationibus afflictus uillum ualeat opus attingere, praecipue tu qui nulla necessitate constringeris. Nam si peregrinis propter Deum sufficientiam usque largimur, quāto magis tibi tanto patri cum deuotione seruiamus. Ad quae illerespōdit. Impossibile est mihi non operari. Et frater ait. Si hoc inquit tibi placet, saltē manus tuas oleo perunge, ne tantū sanguinē profluētes in labore deficiāt. Qui consilio acquiescēs, fecit quod hortatus est eū, & intantum uulneratae manus eius grauatae sunt, ut nequaquam posset sufferre cruciatum. Ad quem uisendū beatus Pachomius ueniens ait. Putabas frater quod te oleū posset iuuare. Quis uero te coegit ita sedulo laborare, ut sub praetextu operis in hoc uisibili oleo magis, quā in Deo spem pones? Aut nunquid impossibile est sanare te? Aut ignorat te rituidines singulorum, nostrisque commotionibus indiget, uel despicit nos, qui est natura misericors? Sed utilitatem consideras, animarū nostrarum sinit ad momentū pati tristitiam, ut tolerantiae perpetua praemia largiatur. Super ipsum igitur omnem curam nostrā sollicitudinemque iactemus, & quando uoluerit uel quomodo iudicauerit, ipse terminum doloribus nostris benignus imponet. Qui respondens ait. Ignosce mihi uenerabilis pater, & ora pro me Dominū,

ut & hoc mihi delictum remittere pro sua pietate dignetur. Afferebant autem plurimi de hoc sermone, quod per annum integrum fleuit, post biuianum ieiunium parum cibi percipiens. Hic sanctus Pachomius monachis proponebat uelut exemplum bonorum operum firmamentumque uirtutum. Ad quem etiam eos qui erant in merore positi dirigebat, quia & habebat consolatorium uerbum, sicut nullus alius. Qui usque ad finem fortiter decertas in senectute sancta, pro doloribus tantis aeterna solatia receptorum migravit.

¶ De obitu sancti Pachomii.

Certus itaque Pachomius, quod talentum sibi creditū, nunquam prorsus absconderet sed omnibus praerogans & hunc & alios quam plurimos perfectae conuersationis ad Christum ante praemisit diem festum. Ieta mente celebrabat, super tantis ac talibus fructibus à Domino sibi concessis de quibus noster hic sermo quia diu productus est Deo gratias refero. Post beatissimum uero paschalis festi diem multis fratribus ad Dominum praemisit ad postremum ipse quoque beatus Pachomius infirmatus est, & ministrabat ei Theodorus, cuius saepe meminimus. Et quantum esset toto corpore attenuatus ac debilis faciem tamen habebat hilarem atque fulgentem: ita ut ex

Z 2 hoc

hoc quoque videntibus piæ mentis ac sincerissimæ cōscientiæ suæ monstraret indicia. Ante duos ergo dies sanctæ dormitionis suæ conuocās vniuersos fratres ait ad eos. Ego quidem charissimi, viam Patrum securus ingredior. Iam vī deo me à Domino protinus euocari. Vos ergo mementote verborum quæ à me frequenter audistis, & vigilantes in precibus sobrij estote in operibus vestris. Nulla sit coniūctio cum sectatoribus Miletij vel Arrij seu Christi præceptis aduersantibus. Cum illis autem conuersamini, qui Deum metuunt & possunt prodesse vobis in conuersatione sancta & animabus vestris præstare solatia. Ego iam delibor & tempus meæ resolutionis instat. Eligi te igitur ex vobis fratrem me præsentem: qui post Deum præsit omnibus curamque vestrarum gerat animarum. Quantum vero mea discretionem perpendo Petronium ego ad hoc opus idoneum dico: vestrum autem est quod expedit vobis, eligere. Receperunt ergo, & hoc obedientissimi filij consilium patris. Erat enim Petronius potens in fide, humilis in conuersatione, intellectu prudens, bonis moribus, discretionem perfectus. Pro quo precem domino sanctus Pachomius fudit, quia & ipsum in monasterio cognomento Thinobstiorū egro-

tare compererat. Cui licet absenti cunctam fraternitatem commendauit in Domino mittens ad eum protinus vt veniret. Et signaculo Christi se muniens, atque angelum lucis quæ fuerat ad se directus: aspectu intuens hilari, sanctam reddidit animā. 14. die mensis chon secundū Ægyptios: quod est iuxta Romanos ad septimum diem Iduum maiarum. Cuius venerabile corpusculum, discipuli eius sicut decebat, pro more curantes totam noctem super illud duxere peruigilem; Psalmos hymnosque canentes: sequenti vero die sepelierunt eum in monte vbi fuerat constitutum. Illi autem qui missi erant ad Sanctum Petronium eum deduxerunt adhuc infirmitate ipsa laborantem. Qui paucis diebus totam fraternitatem gubernans, & hic in pace defunctus est, relinqueus post se virum iustum & acceptissimū Deo Orfiseū nomine. Hæc igitur nos ex multis eorū meritum descripsimus pauca & ex magnis pauca digessimus, non vt illis honor aliquis præstaretur, nec enim fas est eos nostris indigere præconijs, quibus sufficiens est æterna laus & indeficiens gloria, quam coram Christo & sanctis angelis eius adepti sunt, & plenius cū suis corporibus in resurrectione omnium consequentur. Fulgebunt enim sicut Sol in regno Dei qui

qui glorificantes se glorificare te status est: sed vt nos æmulatores eorū pro nostris efficiamur viribus, cum vitas eorum præclarissimas agnoscentes, eas imitari Christo donante contendimus, precibus semper adiuti beatorū Patrum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, omniumque Sanctorum, per quos omnipotens & clemens Deus nos scilicet beata & cœterna & cōsubstantialis & inseparabilis Trinitatis Pater & Filius & Spiritus sanctus glorificetur iugiter & collaudetur: quia ipsi debet omnis laus & gloria in secula seculorū. Amē.

¶ *Incipit de Christiano monacho.*

Quidam Cenomanensis nomine Christianus, iuuenis conuersus est in Eremitorium quoddam in Archiepiscopatu Thuronenſi, quod dicitur Gastinetum, vbi cum fortiter tentaretur à carne sua affligebat se, in quadragesima ieiunabat & abstinens se ab omni potu, præter vini diem in septimana. In hyeme stabat vestitus in aqua frigida vsque ad collum, disciplinam sibi dabat vsque quo virgæ dirumperentur. Quod cum quadam die hoc faceret, & se cecidisset vsque ad sanguinem audiuit vocem à parte occidentis dicentem. Nil prodest tibi quod facis. Iste Deus quem in cla-

mas non dabit tibi quod petis: sed conuertere ad me & auxiliabor tibi. Quod ille audiens intellexit vocem esse inimici. Et cum orasset Deum vt auxiliaretur sibi contra tentationes, proposuit aggredi peregrinationem ad diuersos sanctos, vt ita finiret vitam suam peregrinando. Et cum diu hoc cogitasset accepto baculo egressus est nudis pedibus. Et cum venisset ante quandam Ecclesiam, flexis genibus rogauit Deum, vt daret ei bonum consilium, vix ab oratione surrexerat, & ecce sensit factorem magnum per quod intellexit diabolum astantem, qui ei suggerebat relinquere habitum religionis & locum suum, & gratias agens Domino de talis signo reuersus est ad fratres suos. Hic aliquando in festo sancti Stephani dormiebat ad matutinas. Et cum legeretur illa lectio vbi legitur, lapidauerunt Stephanum expergefactus ad hoc verbum, reprehendit se de somnolentia dicens, Veh mihi quia sic dormio ad obsequium dei. Ille sanctus non dormiebat quando lapidabatur, & pro persecutoribus orabat, & ego miser debueram rogare iustum Sanctum Martyrem, vt oret pro me, & post hoc cœpit intentissimè vigilare, & rogare Sanctum Stephanum vt oraret pro se. In crastinum esse non debuerat, antequam aliquis gustaret cibum

vox ad eum dicens, Tu intendis ad terrenas escas, & non cogitas de glorioso Prothomartyre, qui orat pro te. Tunc aperti sunt oculi eius & leuans oculos in cælum vidit Martyrem orantem pro se sicut vox ei dixerat. Quod cum vidisset statim surrexit & petijt locum secretum in quo oraret & dixit. Sancte Stephane, quas tibi gratias agam de hoc tanto beneficio tuo? Nihil habeo proprium, quod tibi dem. Sed tamen hoc do tibi quod amodo pro amore tui non induar lineis, sed laneis tantum, quod & fecit. ¶ Hic cum postea moneret cæteros, vt in bono proposito persistenter, narrabat dicens, Eram aliquando in castineto iacens in loco pleno paleis in solario quodam, & cum vellem repausare sentiebam nescio quid quod se mouebat sub renibus meis. Dixi quoq; hoc magistro meo: sed illa motio non quieuit. ¶ Quadam autem die inspirate mihi Domino, cœpi euertere paleam lecti mei, & euerse paleam cum nil inuenirem, leuauit vauum de asseribus solarij sub quo inueni vnum pedulem & in eodem magnam massam denariorum. Quos cum inuenissem relictis illis cucurri ad magistrum nostrum & confessus sum quid inuenissem. Ille iussit mihic afferrem illos ad se. Quod cum fecissem, omnes fratres vsiq; con-

gregari, qui omnes excommunicati, cauerunt illum qui hoc fecerat. Quod cum audisset carpentarius quidam dicit se hoc fecisse, & petiuit veniam humiliter correctionem promittens, Magister autem indulgit ei, & iniunxit ei pœnitentiam. Sed denarios male acquisitos retinere noluit imo diuisit eos pauperibus & egenis.

¶ *Incipit præfatio in vitam sancti Iohannis Eleymonis Episcopi Alexandrini, alias Eleemosynarij appellati.*

Cogitante me ac diu tacite sollicitèque mecum considerante, quid in domo Dei cōmodius ac dignius operari potuisset, ne ea videlicet præsumerem, quæ mihi ex ministerio credito commissa non sunt. Nec nisi illa arriperem, quæ ingenio mei vires excedunt secundum illud Salomonis. Mel inuenisti, comedere quod sufficit tibi ne forte fatiatus euomas illud. Et alibi. Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Ecce subito quidam strenui ac studiosi viri me cohortari voluerunt, vt in latinum sermonem verterem Leonium de vitæ residuis Iohannis Alexandrini antistitis, quem Græci propter multiplicem compassionem quam erga omnes possidebat adierit & absolverit. Eleymonem id est misericordem appellat. quæ-

tenus

tenus tantus vir non tantum sermone Græco, verum etiam Latino eloquio pollentibus vilitati esset & commodo. Quapropter quia me dignum ad tantum opus atque idoneum minimè perspexi. Leuauit oculos meos in montes, vnde veniret auxilium mihi. Sicque solatia patrum, & orationes adhibens tam proficuum vitum non passus sum celare latinis. Sed licet membranas incidere, cedulas præparauerim, non tamen huc in codicem ausus sum redigere antequam à dominatione vestra. O miles beate, licetiam adipisci promerui. Neque enim satis est, vt absque vicario Dei, absque clauigero cæli, absque curru & auriga spiritalis Israelis, absque vniuersali Pōtifice, absque vnico Papa, absque singulari pastore, absque speciali patre, absque te omnium arbitro, aliquid consummetur, aut diuulgetur. ¶ Tu enim tenes clauēs David. Tu accipisti clauēs scientiæ. In arca quippe pectoris tui tabule testamenti, & manna cælestis saporis requiescunt. Tu enim quod ligas, nemo soluit, quod soluis nemo ligat, quod aperis nemo claudit quod claudis nemo aperit. Vicem namq; in terris possides Dei. ¶ Cum autem hunc beatum in Latinum verterem eloquium, nec Græcorum idiomata, nec eorum ordinem verborum sequi potui vel

deui. Nō enim verbum è verbo, sed sensum ex sensu excerpit. Sed nec latinas regulas vsquequaque seruare curauit, dum tantum intentio mea illo tenderet, ex quo vtilitas nasceretur legentibus. Quare angelice domine, non personam tantilitatis meæ intuens, nō astutiam inuelligans, non verborum faleras requirens: sed potius pio cordis oculo, profectū legentium prænoscent, vt tantus vir tanquam exemplar & speculum sit omnibus vestra Apostolica autoritate translationem hanc si vestro abitrio placet firmate, si displicet emendate, dum modo latinitas se tanto non doleat esse salē priuatam, quo Græcia se gaudet opime conditam. Suscipe ergo Sanctum à peccatore interpretatum, & noli attendere per quem translatus sit, sed quis translatus sit. Neque enim propter fistulam plumbeam aquam simplicissimam despicias, neq; propter spinas quæ producunt rosam quæ producitur spernas. Custos vero & amator tuus, quando voluit Pharaoni, & Nabuchodonosor iniquis Regibus somnia, quibus futura prænoscerentur ostendit & Caypham impium, quod ex pediebat protulit, quinimo quando voluit à sine loqui articulata, verba præmisit. ¶ *(Saluè)* Saluè præsul amate Deo, per seculū. Totius atq; orbis Papa beate vult.

Z 4

¶ Incipit

¶ *Incipit narratio sancti Leontij episcopi Neapoleos Cyprorum insulae in vitam sancti Ioannis Eleymonis Alexandrini Episcopi.*

Intentio quidem vna est nostra quoque & eorum, qui ante nos fuerunt studiosorum, & Sanctorum virorum, super praesenti memorabilis viri vitae narratione idest, vt in omnibus quidem imitatio pia & utilis fiat, gloria autem & magnificentia sanctae & adorandae Trinitati referatur, & in hoc sicut & in omnibus quae semper in generatione & generationem propria luminaria ostendit, ad illuminandos, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent peccatores, quoniam vero amici Christi non valde miramur, qui ante generationem nostram fuerunt viri, qui Deo placita conuersatione vixerunt. Sed de diabolica operatione illos sermones semper dicimus ad alterutrum: quia sub viris, qui ante nos fuerunt, non erat iniquitas hominum multiplicata sicut modo, vt praedixit diuina scriptura, eo quod abundauit iniquitas refrigescit charitas multorum: ideo non valemus ad eorum confurgere meritum.

¶ Huius rei gratia, ad praesentem sanctae huius vitae narrationem ex parte venimus ostendere etiam diebus nostris volentes, & propositum suum cogentes excellentiores nobis demonstrari, & angu-

stam & arctam viam posse incedere & obstruere os loquentium iniqua, & animae noxios intellectus vitare. Iam quidem & alij ante nos optima atque excellentissima de hoc admirabili viro & summo sacerdote Ioanne philosophati sunt potentes existentes in opere & in sermone. Dico enim Ioanem & Sophronium Dei cultores & amatores virtutum, & pietatis propugnatores: attamen quam uis tales essent de dignitate & merito studij viri istius, & ipsi omiserunt & id ipsum perpessi sunt, quod nonnulli studiosi agricolae vineam vberem & fructuosam vindemiantes. Nam relinquunt utique ex fructu benedictionem etiam nolentes se retro sequentibus egenis eligentibus, id est colligentibus racemos in vinea ex quibus sumus & nos minimi. Nam & omnes sancti isti, quanuis omni fortitudine sua fructiferam hanc oliuam quae in domo Dei, vt ait psalmista. Placata est propter multiplices re vera oliuas quae in ea sunt zelo Dei vindemiare studuerunt attamen lauit eos multus oliuae fructus Domino dispensante. Nostram ergo vilem & frigidam alacritatem suscipite, vt duo viduae minuta non enim illis detrahentes, neque qui possimus eorum a Deo donata sapientia imitari iusti gesta scripturae tradere festinauimus, sed primo quidem velut

velut intelligimus, non iustum esse ea quae possunt utilitatem audientibus facere, silentio occultare, ne & nos incidamus in iudicium serui illius qui talentum in terra abscondit. Secundo autem vt in hac narratione nostra correctores & delectabiles historiae conscribantur, quae scriptae non sunt ab optimis viris, in laudibus sanctissimi reuera atque beatissimi Ioannis. Deinde vero quia sapientes & potentes in sermone, amatores historiae erant, sapienter & sublimiter materiam depinxerunt, quod maxime & per amplius erexit nos ad praesentem sollicitudinem, vt eo qui inest nobis pedestri, deformi humilique charactere enarremus, vt possit & idiota & sine literis de his quae dicuntur proficere.

¶ *De Zacharia & de natione Menae, & quod iste sanctus omnino non inuenerit.*

Cum peruenissem Alexandriam ego indignus ad amplectendos sanctos & viatores martyres, Kyrrum & Ioanem & eorum iocundis epulis & refectioe frueremur conuenientibus & colloquentibus ibidem quibusdam viris venerabilibus atque philosophis, & disputaremus de scripturis & de animae institutione, venit ad nos quidam peregri-

nus petens eleemosynam. Dicebat enim se nuper de captiuitate Persarum ereptum. Accidit igitur vt nullus de confedentibus inueniretur, habens obolum aut nummum. Vnus ergo de confedentibus habebat illic astantem mercenarium callide datorem accipientem tres tantum nummos per singulos annos, habentem uxorem & duos filios. Cumque recessisset qui petebat profecutus est eum ingeniose, & abstulit a se quam ferebat cruciculam argenteam, & dat ei dicens se non habere aliud aliquid vsque ad filiquam vnam in vita sua. Ego igitur de hoc quod acciderat, imo quod gestum videram, per gratiam Dei inuentus sum considerare quod fecerat, & compunctus enarraui statim prope me sedenti, Menae nomine viro industrio & timenti Deum, qui & erat ordinans dispensationem sanctissimae Ecclesiae sub nobili & beatissimo Ioanne patriarcha. Qui cum me intuitus esset admirantem ac laudantem eum qui eleemosynam fecerat, dixit mihi. Ne mireris eo quod ex traditione & doctrina huiusmodi actionis operator extitit. Et dicente me ad eum quomodo propter charitatem prodest hoc mihi ipse respondens ait. Sanctissimo ter beato patriarchae nostro ministrans permansit Ioanni, & tanquam filius proprius patris industriam suscepit dicente

dicente sancto ad eum. Humilis Zacharia esto misericors & verbum promissionis habe ex Deo per infirmitatem meam, quia neque in vita mea neque post mortem deerit a te Deus, quod seruat vsque hodie. Multas enim benedictiones mittit ei Deus sed non dimittit quicquam quod non statim det pauperibus, prope modum constringens & in nihilum redigens domum suam. Multotiens in exultatione inuenerunt eum quidam dicentem Deo sic, aut tu mittendo, aut ego dispergendo videbimus vero quis vincat, liquet enim quoniam tu diues Domine & vitæ nostræ ministrator es. Porro autem quando iuxta euentum non habet ad horam aliquid quod det a se petenti, contristatus dicit ad tabernarium aut ad alium negotiatorem da mihi vnum tremissem id est tertiam partem solidi auri, & seruiam tibi vno mense vel duobus, vt vis, & vbi vis, quoniam esuriunt valde qui in domo mea sunt. Et sumens dat egenti, rogans vt nemini dicat. Cum ergo sensisset me idem Dei cultor Mennas tanquam euangelium audientem se dicit mihi cum compunctione. In hoc miraris Domine iam si inuenisses sanctum patriarcham quid faceres. Aio ei. Quid amplius viderem. Tunc dixit mihi. Crede per indulgentiam Dei ipse

me fecit presbyterum & vice Dominum sanctissimæ Ecclesiæ, & vidi in eo opera, vniuersam pene naturam excedentia. Et si dignatus fueris in seruilia mea hodie veniendo sanctificare nos, enarrabo tibi gesta, quæ ipse inspector eorum factus aspexi. Cumque hoc dixisset tenui manum & exi eum, apprehendensque duxit me in a Deo seruatum domum suam. Itaque cum voluisset nobis mensam dignatus apponere dixi ad eum. Non iustum est o Domine animæ cibum relinquentes, corpus ante animam reficere, sed magnum cibum qui non perit sumamus, & post modum corpori necessitatem præstemus. Cum ergo cœpisset vitam sancti sine mendacio recitare, primum inquit & præcipuum bonum eius fuit quoniam omnimodis non iuravit. Petij igitur chartam & atramentarium, & quæ dicebantur per ordinem annotabam.

¶ *De stipendijs pauperum quos dominos appellant.*

Promotus ergo & in throno residens in amica Christi magna ciuitate Alexandria decreto diuino veraciter, & non ex hominibus neque per homines hoc primū forte factum & primū omnibus demonstrauit. Mittens enim mox dispensatores, & eum qui dicebatur super pacē dixit corā omnibus ad eos in honorabili

secre-

secretario. Non iustum est, o fratres ante alterius cuiusquam curam habere, quam Christi. Omni vero multitudine quæ conuenerat audito verbo compuncta ac sustinente, dicit iterum ille beatus. Eunt ergo per totam ciuitatem conscribite mihi vsque ad vnum omnes dominos meos. Illis autem non intelligentibus qui hi Domini essent, sed rogantibus dicere & mirantibus qui nam patriarchæ Domini existerent respondit rursus angelicum illud os & ait. Quos vos egenos & mendicos vocatis, istos ego dominos & auxiliares prædico. Ipsi enim nobis vere & auxiliari & celorum regnum donare poterunt. Et cum hoc multa velocitate vidisset factum Christi imitator, præcepit eis per singulos dies stipendia tribui & per propriam dispensatorum præbere eis sufficientem necessitatem, plus autem erant quam septē milia quingenti. Tunc quasi pastor verus & non mercenarius cum sacrosancto ouili, & cum conuenientibus sanctis viris episcopis ad ecclesiam sanctam pergens consecratus est diuino iudicio.

¶ *Quod aquam mensuram & pondus statuerit.*

Iustum vero est & hoc gestum & hoc iustum non postponere datum. In crastinum enim iterū mittens per totam ciuitatem eos-

dem Dei amicos œconomos & cellarios, & reliquos quibus erat dispositio ciuitatis credita nō per milit mensuram qualemcunq; vel pondus paruū & magnū in tota ciuitate, sed omnia in vna cāpana, id est iusta & æquali statera, modio & artabe, id est mensura modios tres continens, & tertiam partem modij vendere & emere contestabatur scribens in subscriptio ne sua, conditionē per omnem regionem habentem formam hanc. Ioanes humilis & exiguus seruus seruatorum Domini nostri, omnibus sub paupertate nostra degentibus, quique ab eodem Domino nostro regimini subesse noscuntur. Hæc egregio beato Paulo, per eū qui in eo loquebatur, Christo iubente, & omnibus legem ponente obedite præpositis vestris & subiacete eis, ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Credit tantil litas meā verbo diuino obediētes vos suscipere petitiones nostras, vt ex Deo, & non ex homine, vnde hoc sciens moneo charitatem vestram vt nequaquam in quopiam vestrum appareat huiusmodi præuaricatio. Denique vt ait diuina scriptura, statera magnam & parvam odio habuit Deus. Si vero quis apparuerit post præsentem subscriptionem nostræ conditionis, istis modis criminē incidens, vniuersis famulis suis

suas

suas indigentibus non volens sine mercede apponet. Ergo ut dignum memoria & hoc ipsum publicum præceptum hic ponere curauimus.

¶ Quod munera accipientes correxerit.

Relatum est autem aliquando huic diuinitus sapientiã consecuto quòd per xenia Ecclesiæ rectores emptas personas acciperent, circa dispositiones captiuorum. Quod nihil negligens contuocauit omnes, & neminem penitus exasperans, superauxit mercedes, quæ eis prius dabantur, ponens verbum quatenus munera à quolibet omnimodis non acciperent, quoniam inquit ignis consumet domos munera accipientium. Ex tunc igitur per gratiam Dei abundauerunt domus eorum, ita ut quidam ex eis additam sibi mercedum quantitatem dimitterent.

¶ Quod licentiam & confidentiam se adire volentibus dedit.

Discens vero aliquando iterum ille ter diues, quòd quidam iniuriam paterentur ab aduersarijs suis, & volentes adire eum, timore cancellariorum Ecclesiæ defensorum atque ei astantium prohiberentur. Considerauit tale quid Deo acceptum negocium & quarta & sexta feria publice ponens sellam, & duo seanna, sedebat ante Ecclesiam, colloquens

quibusdã strenuis viris, aut sancta euangelia præ manibus tenens nullum tanti obsequij appropinquare sibi permittens, excepto vno defensore Ecclesiæ, licentiã & confidentiam dare festinans se adire volentibus quibus & confestim quod dignum erat per Ecclesiæ defensores faciebat, & præcipiebat ut nemo eorum gustaret quousque ordinarent capitulum, & audientibus dicebat. Si nos homines existetes permissionem semper pro petitionibus nostris habemus ingrediendi domum Dei, & petitiones nostras facere ei videlicet intractabili ac omni creaturæ superuenienti, atque operã damus, quo preces nostræ impleantur, necnon & rogamus eum ut non tardet, sed illud prophetæ dictum protinus exclamamus, cito anticipet nos misericordia tua Dñe, quomodo putas nos conferuorum nostrorum petitiones, cum omnifestinatione debemus peragere, memores Domini dicentis, in quamẽsura mensi fueritis remetietur vobis, per prophetæ vocem iterum perhibentis quemadmodum per fecisti erit tibi, vna ergo dierum simili modo hæc mirabilis procedens, & in solito loco præsidens vsque ad horam quintam & nemine accedente moestus & colachrymans recessit, nullo autem audente eum interrogare causam inuocoris sanctus Sophronius ait

ait ad eum secreto. Illic enim erat tunc. Quæ causa est Dei curator, retinentis animum tuum sanctum tristitiæ. Omnes quippe nos repente conturbauit. Qui dixit ei mansueta voce. Hodie humilis Ioannes qualemcunque mercedem à quopiam non habuit neque Christo pro innumeris peccatis eius aliquid obtulit, sicut nec aliquando. Cui sanctus Sophronius diuinitus inspiratus respondit. Mox enim intellexit causam ob quam isdem tristabatur patriarcha. Hodie verò gaudere & lætari oportet beatissime. Veraciter enim beatissimus es ita pacificans à Christo creditum tibi gregem, ut nullam habeat contra proximum suum litem aut dubietatem, sed velut angelos sine litigio & sine iudicio homines esse fecisti. Ille autem vere mitis pastor credens quod dictum erat verum esse oculos in cælum extendens dicebat. Gratiã ago tibi Deus, quia & immeritam pusillanimitatem meam sacerdotio fungi, & me exiguum & peccatorem sacerdotem tuum vocari, & pascere rationabilem gregem dignatus es. Mox vero pusillanimitate omni deposita, gaudium in humilitate multum illi affuit. Hunc vero ut quidam aiunt in hoc imitatus est & Constantius qui post Eraclium Imperatorem extitit, citius & filius erat.

¶ Quod eos qui à Persis fugerant benigne suscepit.

Huius sancti patriarchæ temporibus ascendentes Persæ captiuarunt & deprædati sunt Syriam. Itaque pene omnes qui effugiebant manus Persarum, sine Deo, ad nomen huius ter beati tanquam ad portum sine fluctu accurrebant, ab eo & ipsi suffragio & susceptione perfrui postulant. Quos beatus iste hospitio recipiebat & consolabatur. Non tanquam captiuos sed quasi naturales veraciter fratres. Continuo ergo plagatos quidem & infirmos, in xenodochijs & nosochomijs, id est egenorum domibus fecit recumbere præcipiens curam eis & medicinam gratis impendi. Et tunc recedere, quãdo vnusquisque eorum propria voluntate vellet. Illis vero qui sani & egeni veniebant ad rogã, masculis quidem singulas filiquas dabat mulieribus autem & puellis tanquam in firmioribus membris binas. ¶ Venientibus ergo quibusdam indutis ornamentis aureis & dextralibus, & quareribus eleemosynam referebant de eis patriarchæ, hi quibus erat rogã credita. Ad quos beatus ille toruo oculo ac seuera voce vsus quanquam mitis esset & visu hilaris dixit. Siquidem humilis Ioannis imo Christi dispersatores vultis esse diuino præcepto sine calliditate obedite dicitur

omni petenti te tribue. Si autem venientes curiose inuestigaueritis Deus curiosorum non indiget. neque humilis Ioannes. Si enim que dantur mea existerent & mecum nata essent fortasse bene in meis tenax existerem. Si vero que dantur Dei sunt, utique in suis preceptum suum custodiri vult. Si autem ex incredulitate & modica fide illud timetis, ne forte multitudo eorum quibus dantur superet introitum pecuniarum ego vestrae pusillae fidei communicari non patior. Etenim si beneplacito Dei actum est, ut essem ego indignus dispensator eius munerum si totus mundus congregaretur Alexandriae elemosynae indigens immensos thesauros Dei non angustabunt neque sanctam Ecclesiam.

¶ De elemosyna qua in similitudine puellae apparuit.

Cumque illos dimisisset vniuersam quae circumdederat istos defectionem & modicam fidem scindens loquebatur his qui ei confedebant & admirantur de data ei a Deo compassione. Cum essem iniquis adhuc in Cypro, iuuenis quasi annorum quindecim vidi vna nocturnum in somnis puellam quandam cuius species supra solem splendebat, ornatam supra omnem humanum sensum quae venit & stetit ante lectum meum & pulsaui me latere. Ex-

pergefactus vero vidi eam in ueritate stantem & existimaui eam esse mulierem, figura igitur crucis signatus dixi ei. *¶* Quae es tu? & quomodo ausa es intrare super me dum dormirem, habebat & coronam de oliuarum ramis super caput suum, tunc illa hilari vultu & subridendo dixit mihi. Ego sum prima filiarum regis. Cumque haec audissem statim adorauit eam. Tunc dicit mihi. Si me possides amica ego te ducam in conspectu imperatoris. Etenim nemo habet potestatem apud eum sicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominem fieri & saluare homines. Et haec dicens disparuit. Ego vero in memetipsum reuersus intellexi visionem & dixi. Credo compassio ac elemosyna est, & ideo habet in capite ex oliuae folijs coronam. Etenim veraciter compassio & benignitas erga homines Deum carne vestiri fecit. Statim ergo vestigi me & nullum domus meae excursans in Ecclesiam abiit. Erat enim iam aurora. Et cum irem obuiam fratri frigore vexato, expoliati me indumento caprino, & dedi ei, dixique intra me. Ecce in hoc sciam si utique vera est visio quam vidi, an demoniaca. Et veritate constante nondum Ecclesiam comprehenderam, & subito obuiat mihi quidam albis indutus vestimentis, dans mihi ligaturam centum numismatum dicens. *Accipe*

haec

haec frater, & dispensa ut vis. Ego autem in praegaudio statim haec suscipiens reuersus sum volens reddere ei ligaturam illam, quasi nihil indigens, & amplius non vidi aliquem. Tunc dixi veraciter non esse fantasiam. Ex illa vero hora, saepe dabam confratri aliquid & dicebam videbo si mittat Deus mihi ut dixit centupla. Et cum tentassem Dominum malefaciens & satisfactus essem diuersis modis per eas res dixi. Cessa misera anima, tentando intentabilem. Tot igitur certitudines habente ex Deo humili anima mea, hi increduli fortasse hodie venerunt, & me in deficientiam secum cadere hortantur.

¶ De peregrino qui eum tentauit.

Idrione existente eadem populi multitudine in ciuitate quidem peregrinorum videns tantam compassionem eius voluit tentare eum, & indutus vestimenta vetera adiit eum euntem ad visitandos qui in nosochomio, id est in infirmaria, iacebant. Bis enim per hebdomadam vel ter ibat illuc. Et dicit ad eum. Miserere mei quoniam captiuus sum ego. Dicit datori. Da ei sex numismata. Deinde cum haec accepisset vadit & mutat habitum, & obuiat ei aliunde & protidit ei dicens. Miserere mei quia coartor. Dicit de novo patriarcha datori. Da ei sex nummos aureos, cum vero esset, dicit ille distri-

butor ad aurem illius patriarchae. Per orationes tuas Domine idem ipse accipit secundo. Fecit vero seipsum patriarcha tanquam nesciret. Venit itaque tertio iterum accipere, & tetigit dator patriarcham qui aurum ferebat significans quod ipse esset. Tunc respondit ei Dei amicus ille veraciter misericors. Da ei duodecim numismata, ne forte Christus meus sit, & tentet me.

¶ De Nauclero & de argento de stanno facto.

Naucleras quidam peregrinus damna pertulit, & accedens huic beato viro, rogabat eum multis lachrymis, ut compateretur & eis sicut omnibus alijs. Praecipitque eum accipere quinque libras auri. Cumque accepisset has abiens emit antecham, id est arcam & misit in nauim. Mox accidit ut extra forum naufragium pertulisset, nauim vero non perdidit. Accessit iterum ad eum de bona eius voluntate praesumes & dixit. Miserere mei ut Deus mundi miserus est. Cui ille patriarcha dixit. Crede frater nisi misisses pecuniae Ecclesiae illas pecunias quae tibi remanserant nullatenus naufragium pertulisses. De malis habuisti eas & perditae sunt cum eis, & quae fuerunt ex bonis, verum praecipit de novo dare ei decem libras auri demittens ei de commiseret eis alias pecunias. Eueniens praeterea antecham, & nauigans quod die vento valido frangens proiectus est

est in terram & omnia perdidit & ipsam nauim & non sunt salua te nisi animæ tantum. Voluit ergo præ confusione & angustia isdem Nauclerus necare seipsum, sed Deus qui semper saluti hominum prouidet reuelauit hoc beato patriarchæ. Et cū audisset quod acciderat ei nunciat ei venire ad se nihilominus dubitans. Tunc asperfit se puluere, & tunicā scindens indecenter accedit ad eum. Cumque vidisset eum in tali habitu ille sanctus redarguit eum & dixit. Misereatur tui Dominus benedictus Deus, credo ei quod ab hodierna die nequaquam naufragium incidas vsque quo moriaris, hoc vero tibi cōtingit eo quod & ipsa nauis tua ex iniustitia esset possessa. Mox ergo iussit tradi ei vnam magnam nauim plenam frumento viginti milia modiorū de illis nauibus quæ sanctissimæ Ecclesiæ subiectæ ministrabant. Quam recipiens exijt ab Alexandria, & affirmabat ipse Nauclerus asseuerans viginti diebus ac noctibus vehementi vento nauigauimus non valentes omnino scire quo issemus, neque per stellas, neque per loca, excepto quod gubernator videbat illum patriarcham secum tenentem temonem & dicentem sibi. Ne timeas, bene nauigas. Igitur post vicissimā diē apparuimus in insulis Britaniæ, & descendentes nobis in terram

inuenimus illic famem magnam. Cum ergo dixissemus primo ciuitatis quod frumentum portaremus dixit. Bene Deus adduxit vos. Quicquid vultis eligite, aut per singulos modios numisma vnum, aut eiusdem ponderis accipite stannum. Elegimus itaque dimidium sic & dimidium sic. Rem autem vadit dicere sermo inexpertis munerum Dei incredibile quidem & sine fide, his vero qui experientiam miraculi eius habent credibilem atque acceptam. Nam præterea Alexandriam cum gaudio reuerfi quieuiamus in Pentapoli & asportauit Nauclerus de illo stanno vt venundaret illud, habebat itaque illic antiquum socium in negocijs petentem ex eodem stanno. Dat ei in sacco quinquaginta libras. At ille volens probare speciem si bona esset, soluit illud in igne & inuenit argentum primū. Putauitque se esse tentatū & retulit ei saccum dicens. Deus indulgeat tibi. Nunquid inuenisti me impostorem, id est iniquum ergate, qui argentum pro stanno dedisti mihi. Expauescens vero de sermone illo Nauclerus dicit. Crede, ego pro stanno illud habeo. Si vero ille qui fecit de aqua vinum ipse per orationes patriarchæ fecit ex stanno argentum nihil mirum. Et vt satisfiat, veni ad nauim & videbis cætera istius metalli sociā, quod accepisti. Ascendentes itaque

itaque inuenerunt stannum argenti optimum factum, & non est peregrinum miraculum, o Philo Christi. Qui enim quinque panes multiplicauit & rursus aquam Ægypti transmutauit in sanguinem, & virgam in serpentem transmutauit, & transtulit flammam in rorem multis sanctis, facilius & hoc tam gloriosum miraculum operatus est, quatenus & famulum suum ditaret, & Nauclero misericordiam suā præstaret.

¶ De diuite qui in paupertatem ceciderat.

Descendete sanctissimo isto viro aliquando in Ecclesiā dominico die accessit ad eum homo qui multas possederat facultates, & fures ingressi domū eius dispoliauerunt eum vsque ad stramentum, & cum multa quaestio esset facta & non inuenisset qui hæc perpetrauerant, compulsus est multa nimis paupertate de precari cum magna reuerentia sanctissimum illum patriarcham, dicens ei & calamitatem suam.

¶ Misertus ergo illius multū (fuerat enim ex clarissimis & magnis principibus) dicit ad aurem illius cui aurum creditum erat vt daret ei quindecim libras auri. Cum autem has daturus abiret, & apprehendit consilium logothote, id est ratio ciuitatis & octonominis, & ex diabolica operatione inuidetes

non dederunt ei nisi quinque libras. Cum ergo reuertitur de collecta isdem honorabilissimus archiepiscopus, dat ei in scriptis mulier vidua habens vnicum filium notitiā xenij quinq; centenariorū auri. Cū autē suscepisset, & honorabile secretū dimisisset, conuocauit dispensatores & dixit eis. Quot libras dedistis illi qui ad me accessit. Qui dixerunt Dñe, vt iust sit sacratissima sanctitas vestra quindecim libras. Cū autē cognouisset per inhabitantem in se gratiā illos esse meritos adduxit eum qui acceperat & interrogauit eum quid accepisset. Illo vero dicente quinque libras, proferens de honoranda manu sua ille sanctus pietacium quod sibi traditū fuerat, dixit eis. A vobis exquirat Deus & illa alia decem centenaria, quoniam si dedissetis quindecim libras vt dixit humilitas mea, qui attulit quinq; centenaria quindecim daret. Et vt certos vos faciam, mittens adducam qui has attulit. Et mittens duos venerabiles viros vt accersirent reuerendam foemnam quæ in baptisterio Pietacii ei porrexerat, cui & indicauerat dicens. Benedictionē quam Deus mihi offerendā misit in cor tuū, ferēs tecum veni ad humilitatem meā. Quæ cursim surgens apprehendit vestigia sancti viri vna cū quantitate auri. Cum ergo suscepisset ille patriarcha oblationem

& orasset super eam, & super filium eius sufficienter dixit. Obsecro te nonne hæc tantum voluisti dare Christo an aliud aliquid. Cum autem sensisset deiferum illud quod fecerat cognouisse, tremore compressa dixit, per sanctas Domini mei orationes, & sanctum meum Mennam. xv. centenaria scripseram in pictatio, & ante vnam horam cum stare in sinaxi, vt darem hoc tibi Domino meo, dissoluens illud importune legi. Ego enim indigna ancilla tua scripsi hoc propria manu, & inueni decem deleta à seipso. Tunc stupefacta intra memetipsam, dixi, vtique non est voluntas Dei, vt dem nisi quinque. Dimittente autem patriarcha reuerendam illam foeminam, ceciderunt ad pedes eius dispensatores qui transgressi sunt voluntatem eius, petentes indulgentiam, & affirmantes nihil tale se ulterius acturos esse.

¶ De Niceta patricio, & de lagunculis suis auro plenis.

Intuens Niceta patricius huius viri virtutibus pleni magnanimi- tatem & sine paritate manum expansam & tanquam ex fonte iugiter omnibus præstantem instinctu quorundam diabolum imitantium subiit ad sanctum & dixit ei. Regnum arctatur & pecunie eget iam, & quia sine paritate erogantur quæ deferuntur

tibi pecunie, da eas imperio, da eas in publicum sacellum. Ille vero de hoc quod dictum fuerat imperturbatus manens dicit ad eum. Non iustum est Domine, vt arbitrator patrici, ea quæ supercelesti regi oblata sunt terrestri dare. Si vero & omnino tale aliquid iudicasti, crede humilis Ioannes ex eis numum non dabit tibi, sed ecce sub humili lectulo meo est apotheca Christi, vt volueris fac. Surgens itaque statim patricius, vocat de suis hominibus qui portare deberent, & inponit super eos pecunias totas sub lecto inuentas, non relinquens ex eis, nisi vnum centenarium. Et cum descenderet qui portabant huiusmodi pecuniam ascendebant quidam alij portantes pu- fillas lagunculas, habentes pecunias missas patriarchæ de Africa super scriptas, alias quidem mel optimum, alias vero mel sine fumo. Cum ergo descendens patricius legeret superscriptiones lagunarum, insinuat patriarchæ vt sibi mitteret de tali melle, quo ad opus suum vteretur. Nouerat enim eum mali esse immemor. Ascendente igitur qui lagunculas habebat creditas & responsa reddente & indicante pecunias esse pro melle in vasis, statim vere mitis pastor misit ei vnam lagunculam super scriptam mel optimum faciens ei & pictatum continens. Ita Dominus qui dixit non te de-

feram

feram neque derelinquam, sine mendacio est, & Deus verus, idcirco Deum (qui omnibus escam & vitam præbet) homo corruptibilis constringere non potest. Præcepit autem abeuntibus & portantibus lagunculam, vt dicerent ei vt ante se faceret eam aperiri, & dicerent ei quod omnes quas viderat deferri lagunculas pecunijs essent pro melle repletæ. Cõtingit vero sedente eo ad mensam nunciauerunt eos qui lagunculas portabant, & pictatum patriarchæ. Ascendentibus itaque eis cum vidisset vnã tantum lagunculã dicit ei patricius. Dicite ei. Credo Domine magnam iracundiam aduersum me retines, nam vnã solam non mitte res mihi. Tradito autem pictatio eodẽ & bullã dissoluentibus & euacuantibus coram omnibus pecuniã agnouit, & reliquas lagunculas quas vidit similiter plenas esse. Cum ergo legisset quod homo corruptibilis Deum constringere non posset, cõpunctus de sermone dixit, viuit Dñs neque Niceta cõstringet eum. Homo etenim & ipse peccator & corruptibilis est. Et relinquens mox prandium & sumens secum quotquot pecunias ab honorando patre abstulerat, & lagunculam quæ ab eo transmissa fuerat & de suo centenaria tria apprehendit. Honoranda vestigia nullo in obsequium proprium sumpto, sed in humilitate multa ascen-

dens rogabat eum quasi alijs accusantibus, vado indulgentiam à Deo exposcere satisfaciens ei quod & si poenitentiam ei daret, prompte hanc susciperet & custodiret. Admirans archiepiscopus velocem viri conuersionem nihil de commisso conquestus est, sed magis consolabatur eum verbis consolatorijs. Talis autem amborum confirmata est ex tunc à Deo charitas, vt compateriam dicti fieret patricij.

¶ De sterilitate ciborum & de eo qui diaconatum petijt.

Qui Abraham in hoc quod expediebat tentauit, vt eius fidem soli Deo cognitam vniuersus mundus imitetur, dicens. Tentauit & memorabilem istum Ioannem. Modus autem illius tentationis forma vtilitatis sanctis eius Ecclesijs exitit. Est autem forma hæc. Inestimabili multitudine fugientium à Persis, sicut iam dictum est & adueniente Alexandriam, & sterilitate multa ciborum facta eo quod non subiret fluuius Nilus secundum consuetudinem, & auro cuncto erogato quod possederat patriarcha misit & mutuo accepit à multis prophetis circa decem centenaria. Et his iterum consumptis, & adhuc fame manente, & de cætero mutuum dare ei nullo volente, sed omnibus pertinaciam famis timentibus, & necessi-

tate. compresso patriarcha eorū qui ab eo alebantur & in multa cura & oratione beato perseverante sensit. quidam civitatis habitator eam quæ circumdederat sanctissimum illum ariditatem, & omnimodam egestatem, bigannus existens desiderat diaconus Ecclesie fieri, & per necessitatem quæ sanctum vndique circumdederat, volebat suadere ei, ut eum consecraret, fecit ei deprecationem continentem. Ita in facie quippe ei non audebat tale aliquid dicere sanctissimo, & ter beato patri patrū. Ioanni vicario Christi deprecatio & postulatio à Cosma indigno seruo, seruatorum, sanctitatis vestra. Ediscens sanctissime Domine quæ obtinet honorandum caput tuum secundum permissionem Dei, imo pro peccatis nostris escharum penuriam, non iustum existimari seruus tuus in refectionem conuertari Domino meo in subtilitate, id est; tenuitate & paupertate manente. Sunt igitur indigno seruo tuo frumenti ducenta milia modiorum, & auri libræ centum octoginta, quas rogo dari Christo per te Dominum meum, tantum ego indignus in ministerio tui diaconatus frui merear, ut per talem cum te Domino sancti altaris ministracionem, emundet à peccatorum meorum luxuria. ¶ Dicitur enim vere Dei prædicator per sanctum apostolum, quoniam ex necessi-

tate & legis translatio fit. Hæc sciens diuinitus sapiens & viuū aduocans ait ad eum. Tu es qui preces nobis per notarium tuum & filium misisti. Quo dicente etiam Domine, misit omnes foras beatus & misericordissimus uolens coram omnibus hunc confundere, & cepit dicere ad eum. Oblatio quidem tua valde iusta & temporis necessaria, sed maculosa, & nosti quod in lege, ouis siue parua siue magna, nisi immaculata esset non in sacrificium offerebatur, & ideo ad sacrificium Cain non respexit Deus. Quoniam vero dixisti frater quod ex necessitate & legis translatio fiat, de lege veteri hoc dixit apostolus. Nam quomodo ait frater Domini Iacobus, quicumque obseruauerit totam legem offendat autem in vno factus est omnium reus. De fratribus vero meis egenis, & de sancta Ecclesia. Deus qui eos nutrit, antequam ego & tu nasceremur, & ipse nunc nutriet eos, tantum si sermones eius illos custodierimus. Ille enim qui tunc quinque panes multiplicauit, potest, & de horrei mei modijs benedicere. Quapropter illud dico ad te. fili quod in actibus apostolorum, dictum est, non est tibi portio, neque hereditas in hac parte. Cumque hunc tristum & sine effectu dimisisset, nunciatur ei duas classes magnarum nauium ad terram esse sub-

missas, quas miserat in Siciliam propter frumentum. ¶ Hoc autem audiens ille beatus, cadens in terram, gratias egit omnipotenti Deo dicens. Gratias refero tibi Domine, quoniam non permisisti seruo tuo, pecunijs vendere gratiam tuam. Vere inquirentes te Domine, & sanctæ Ecclesie tue regulas custodientes non deficient omni bono.

¶ De duobus clericis, in culpam cadentibus.

¶ Vibiscum duobus clericis in culpam cadentibus, hoc est manum in alterum iniicientibus, hos excommunicauit canonicè, per aliquot dies. Horum quidem vnus libenter suscepit increpationem & cognouit culpam suam. Alter vero malitiosus existens, gaudens præceptum suscepit. Occasionem enim quærebat miser ne ingrederetur Ecclesiam, sed licentiam haberet perseverandi in nephandis actibus suis. Irascebatur autem contra sanctum patriarcham & quantum in se erat minabatur ei nocere. Quidam vero dicebant, & ipsum esse qui prodiderat pecunias Ecclesie ad patricium Nicetam, quas & rapuit manu, ut præscriptum est. Nunciatum est igitur ei, quod ille mali memor malitiam refereret & non rectam erga beatum hunc voluntatem haberet. Ille autem verus pastor memor dicti il-

lius, quis infirmatur & ego non infirmor, & iterum vos qui potestis infirmitates impotentium portare, voluit hunc accersire & decenter adiuuere & soluere eum ab excommunicatione, videbat enim lupum conatè rapere ouem. Dispensatione vero Dei actus est, ut innotesceret omnibus patriarchæ immemor mali animus, oblitus est accersire eum & soluere ab excommunicatione. Cum ergo ad sanctum dominicum diem peruenisset, & sancto altari assistisset, ut incruentum id est impollutum sacrificium offerret, iam diacono generalem orationem pene consummante sanctum velum exaltaturo, in mentem malitiæ immemor venit, & statim diuini præcepti recordans afferetis, si offert munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te relinquere ibi munus tuum, &c. intimat diacono facienti orationem quæ diaconus solitus facere erat, ut reciperet à capite, & si impleretur iterum recapitularet; vsque dum perueniat eius sanctificatio. Finxit enim se tanquam si eum ventris necessitas compulisset. Et veniens in honorabile cimiterium id est secretarium principale misit statim fere viginti hebdomadarios quærentes iam dictum mali modi clericum. Intentio enim pastoris hæc erat, ut educeret de

ore leonis ouem. Deus vero qui voluntatem timentium se facit, fecit, prae manibus inueniri mox clericum. Et veniente eo, & veritate testimoniū perhibente, prior patriarcha genu flexit dicens. Indulge mihi frater. Veritus ergo illius honorabile pontificiū & eorum qui aderant praesentiam magis vero timens iudicium Dei & horrens ne forte ignis de caelo eadem hora consumeret eum videntem honorandam illam canitiem humo iacentē, genu flexit & ipse petens veniam & misericordiam. Et dicente patriarcha, Deus nobis omnibus indulgeat, surrexerunt & ingressi sunt ambo Ecclesiam, & tunc cum multo gaudio & laetitia assistit altari cum munda conscientia volens dicere Deo dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Ita autem sana extunc & cōpuncta mente factus est lector ille ut presbyteri consecratione potiri mereretur.

De litigio quod habuit cum patritio.

Deiferi quidam sanctorum patrum dixerunt. Angelorum est nullatenus litigare, sed in omnimoda & perpetua pace consistere; hominum vero est altercari, & statim reconciliari, daemonum autem est litigare & totam diē transire in reconciliatos. Hoc praeterea praefatus sum ama-

tores Christi propter praesentem narrationem. Placuit alio tempore huic nobili, vna cum memorato Niceta patritio, de quadā publica re altercari. Modus autem litigij erat talis, necessarium est enim dicere cum sit animae utilis. Patricius quidem disponere volebat forum propter lucra publica patriarcha autē id non patiebatur, pauperū in hoc procurans salutē. Multum ergo coram secretario contententes, & inflexibiles manentes, recesserunt ambo abinuicem irati & in reconciliati. Erat autem hora quinta & quidem patriarchae erat refragatio & amaritudo pro mandato Dei, patritio autem propter pecuniaria lucra, erat. Tamen ait ille iustus neque pro rationabili occasione debet homo irasci. Adueniente ergo hora vndecima mandat per archipresbyterum vna cum clero patriarcha patritio; hoc dignum memoriam verbum. Domine sol ad occasum est. Cum autem hoc verbum ille audisset non tolerans cordis sui ardorem, sed tanquam diuino igne inflammatus sancti sermone compunctus est, in affectusque lacrymis statim totus factus est & surgens venit ad beatū hunc. Quae cum vidisset ait. Bene venisti filius Ecclesiae, obediens voci eius. Mittentibus igitur ambobus metanoem, id est, poenitudinē sine recognitionem & amplexantibus

bus alterutrum sederunt & aperiens os suum patriarcha, dixit, crede mihi Domine nisi quia vidi te valde tribulatum de hoc iam non pigritarer ego venire ad claritatem tuam. Etenim Dominus & Deus noster, ipse circuibat ciuitates & castella & domos visitando homines. Omnibus autē humilitate summi sacerdotis edificatis & admiratione plenis respondit ad eum Patricius, crede pater quia ulterius nō capient aures meae eorum verba, qui litigiosas mihi suggerunt res, tunc sapiens doctor dixit ei. Crede fili & frater, si omnibus his voluerimus credere multorum peccatorum erimus domini maxime in tempore hoc quando facti sunt multi hominum inuicē odientes. Multotiens enim & mihi suadere tentauerunt hi qui suggeriebant mihi dispositiones rerū & cum facerem saepe finem, ut seductus fueram, postmodū alij quidam suggeriebant mihi quod fuerim deceptus in capitulo, cum ergo secundo & tertio hoc fuisset perpeffis, dedi terminum mihi metipsi absque vtrorumque parte ne darem diffinitionem alio in capitulo. Quod si qui suggeriebant mihi mentirentur, ipsi poenam soluerent quam accusatus ferret, si contra eum calumnia veraciter fuisset iniecta. Et ex eadem die improuide suggerere mihi contra aliquem omnino aliqui nullus tam

aufum habet, quod depono & moneo magnum decorem tuum fili similiter facere. Saepe enim & cedes iniustas faciunt qui sublimitatem creditam habent si fuerint verbis sua forijs commoti, & si sine cruciata reciderint quae ad eos veniunt capitula. Et Patricius tanquam a Deo iussus pactus est eius mandatum se custodire omni tempore illa sum.

De Gregorio nepote suo.

Iste memorabilis habebat quendam nepotem nomine Gregorium. Vna itaque dierum faciens iste cum quodam ciuitatis tabernario fixam conuictijs ab eo seuerē affectus est qui amarē dolens non solum quia publice verum etiam quia a viliori inhonoratus esset, maxime vero quia erat nepos patriarchae subijt ad eum in conclauis, eo in secreto morante flens vehementer. Cum autem hunc aestuantem & lachrymantem vidisset mitissimus patriarcha interrogat causam detinentis eum anxietatis, scire hanc volens. Cumque ille non posset praeter amaritudinē quae circūderat eum exprimere sermonem hi qui praesto fuerunt, quando eum ex honorari a negociatore contigerat, ea perunt recitare archiepiscopo causam, & quae non debuerat (inquit) ita sum-

tas vestra contemni; vobis proprios propinquos à despectis ex honorari pateretur hominibus. Ille autem verus medicus volens primo veluti emplastro quodam curare nepotis sui furiam & tamen tanquam ferro incisionem & liberationem, passionis per sapientissimum os suum hinc afferre talibus verbis cepit extinguere morbum & dicere. Et omnino ausus est aliquis os aperire, & contradicere tibi. *Crède fili mi patri tuo, quoniam faciam in eo hodie rem, ut tota Alexandria miretur. Cumque vidisset eum remedium recepisse & tristitiam cunctam proiecisse, putantem videlicet quod ageret contra eum qui se contumelijs affecerat, & faceret eum flagellari per eum qui super forum erat constitutus, & à varijs pompis dehonestari dicit ei deosculans pectus ipsius, fili mi si ex veritate humilitatis meae nepos existis præparate ipsum & flagellari, & contumelia pati ab omni homine. Vera enim cognatio non ex sanguine & carne sed ex virtute mentis agnoscitur. Confestim igitur accersivit eum qui super caupones erat constitutus, & præcepit ei ne ab illo caupone acciperet, neque consuetudine sua neque publica, neque pensionem ergasterij eius. Et ipse enim sanctissimæ Ecclesiæ erat. Et omnes expanscentes immobilem longanimitatem eius intellexe-*

runt esse, hoc quod dixit; quoniam faciã in eum rem ut miretur tota Alexandria, videlicet quia non solum vicissitudinem non reddidit verum etiam pro ultione ad interiorum impendit.

¶ De Damiano diacono.

NVnciatum est aliquando huic beato quod quidam clericorum malitiam in corde aduersus quendam referuaret, & inreconciliatus ei permaneret. Ille vero querebat huius nomen & gradum. In crastinum ergo dominico die dicit hunc Damianum nomine diaconum autem esse officio. Præcepit itaque archidiacono ut sibi quando idem Damianus ad Ecclesiam veniret demonstraret. Igitur cum in crastinum statio dominico die fieret venit idem diaconus ad stationem, & videns archidiaconus ostendit eum patriarche. Ob eam enim tantummodo controuersiam astabat tunc pontifex sancto altari, quid vero vellet facere nulli credidit. Cum ergo venisset diaconus Damianus ut susciperet ab eo sanctam communionem, secundum proprium gradum tenuit manum illius ille sanctus & dixit. *Vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens digne suscipe immaculata immemor malitię Christi mysteria. Reuerit ego corã tanta multitudine clericorum contradicere illi, maxime in ta-*

li

li loco & in tali horreda hora spondit hoc facere, & tunc de sanctis mysterijs dedit ei. Igitur ex tunc omnes clerici & laici custodiebant se ne inter se malitiam retinerent, timentes ne & ipsos confunderet triumphetque quemadmodum & illum diaconum.

¶ De eo quod habuerit scientiam diuinarum scripturarum.

HAbebat quidem sanctissimus hic vir scientiam diuinarum Scripturarum non autem in sapientia sermonis tanquam ex inani gloria: sed per eandem ipsam operum actionem & mandatorum obseruationem, & in secreto quotidiani consilij sui nullus sermo ociosus audiebatur, nisi forte ordinatio rei civilis exigeret, sed aut relationes Sanctorum Patrum, aut scripturales questiones, aut dogmatica problemata, propter multitudinem nec nominandorum hæreticorum, que regionem circunderat. Si vero alicui aliquis derrahere incipiebat hunc Patriarcham per alteram innocinationem ut sapiens ingeniose remouebat si iterum per manebat, nihil quidem ei dicebat, sed hunc annotans præcipiebat hebdomadario, ne sineret ulterius eum intrare cum his, qui nuntiabantur, quatenus per eum ceteros temperaret atque erudiret.

¶ De eo qui imperfectum sibi iusserit tumulum præparari.

Definitionem autem, & aliam quam affectauit hic Sanctus, non est postponere. Audiens enim, quod postquam coronatur Imperator nullus vniuersi senatus, & astantium exercituum antiquum memoriale ei aliquod nuntiet: sed mox hi qui dicuntur monumentorum ædificatores sumant quatuor, vel quinque minutias marmorum pulillas de diuersis coloribus & ingrediantur ad eum & dicant. *Domine quali metallo imperium tuum iubet fieri monumentum tuum. Insinuantes videlicet tibi, quia tanquam homo corruptibilis, & transitorius curam habeto tuæ animæ, & pie regnum dispone. Imitatur & iste beatus veraciter hanc dignam laude traditionem, & præcepit sibi monumentum ædificari, vbi & reliqui prædecessores eius Patriarchæ iacebant imperfectum vero manere usque ad obitum suum, ut imperfecto existente, per celebrem festiuitatem assistente clero ingredienti, qui dicebantur studiosi dicerent ad eum. Domine monumentum tuum imperfectum est: præcipe ergo ut consummetur, eo quod nescias quæ hora fur veniat. Hoc autem faciebat ille sanctus ut ita fieret, volens imitationem bonam & post se futuris relinquere Patriarchis.*

Aa 5 ¶ De

¶ De his quæ Hierosolymam
mifit.

Domino ob multitudinem peccatorum nostrorū permittente propria templa quæ erant Hierosolymis à percutiendis à Deo Persis cremari, dicens hic Sanctissimus Patriarcha in multa egestate esse sanctum & modestum Patriarcham Hierosolymorū. Ad horum releuationem, & reedificationem mittit ei numismata mille, & mille saccos plenos frumento & mille legumina, mille libras ferri, mille restes siccatorum piscium, quæ menomene dicuntur, mille vascula vimī & mille Ægyptios operarios mittens ei per literas. Da mihi veniam vere Christi operator nihil dignum templis Christi mittenti. Vellem enim (crede mihi) si esset conueniens, & ipse eo venire & operari in domo sanctę Christi resurrectionis. Veruntamen illud rogo honorandum caput tuum, vt nullatenus hoc imputes minimo nomini exiguitatis meę, sed potius hoc petas à Christo, vt ibi me cōscribat, vbi veraciter cōscriptio beata consistit.

¶ De vili eius strato, & oportorio pretioso.

Habuit ille Sanctus & hoc bonū dico videlicet, quod infimo stratu recumberet, & vilibus operimentis in cellula sua vteretur. Quod cum audisset

quidam possessor ciuitatis, ascensus ad eum & videns, quod oportorio scisso & laneo tegetur, trāsmisit ei coopertorium numismatum triginta sex rogans multum eum, vt eo operiretur ad memoriā mittētis. Ille vero hoc suscipiens, propter multam viri postulationem coopertus est semel hoc est vna nocte, per totam autem penē noctem dicebat ad semetipsum, vt recitabāt cubicularij eius. Quis dicit quod humilis Ioannes (habebat enim semper verbum istud in ore) pallio triginta sex numismatum tegebatur, & fratres Christi frigore necentur. Quanti sunt modo qui dentibus stridunt præ glacie, quanti sunt modo qui pliatum habentes subtus dimidiū & supra dimidium, & non possunt extēdere pedes suos, sed dormiūt vt glomus tremens. Quanti in monte dormierunt incoenati, & sine lucernis, habentes duplū cruciatū tam ex frigore quā ex ieiunio. Quanti desiderant saturari de folijs holerum, quæ projiciuntur de coquina mea? Quāti vellent tingere panē suum in scemate quod projiciunt coqui mei? Quāti cupiunt vel odorare vinū quod funditur in cellario meo, quanti sunt in ciuitate ista in hora hac peregrini non habentes vbi hospitentur, & in foro iacent fortasse, & pluuia madefacti? Quanti putas habent totum mensē, vel etiam

duos

duos non gustantes oleum? Quanti sunt, qui non habent alterum vestimētum in æstate & alterum in hyeme, & ita miseris affliguntur. Tu vero expectans etiā a ternam iucunditatem assequi, & vinum bibis, & pisces immanes deuoras, & in cubiculis demoraris, modo autem cum omnibus malis, & in coopertorio triginta sex numismatum te calefacis. Veraciter ita viuens & in tali laxatione conuersans, non expectabis illic, præparatis gaudijs frui, sed au dies vtique quod & diues ille audiuit. Recepisti bona in vita tua, pauperes vero mala, nūc ergo conſolantur tu vero cruciaris. Benedictus Deus humilis Ioānes alia nocte non cooperietur illo, iustum est enim & bene acceptum Deo, vt tegantur centum quadraginta quatuor fratres, & Dominus tui quam tu in felix. Venundabantur vero quatuor recanellæ numismate kno. Mox ergo transmisit illud in crastinum vt venundaretur. Et videns is qui obtulerat emit illud triginta sex numismatibus, & rursus obtulit Patriarchę. Cum vero in crastinum adhuc vidisset illud emit hoc similiter, & rursus obtulit Patriarchę, deposcens, vt tegetur ab eo. Cum autem tertio hoc fecisset, dixit ei gratulandus ille Sanctus, videbimus quis deficiet ego an tu. Erat enim opulentus valde, & suauiter quasi

vindemiabat eū ille sanctus paulatim ab eo multa auferens & dicebat semper quod posset aliquis intentione dandi pauperibus expoſitare diuites, & ipsum etiā hypocamifum, id est vestimentū quod subter camisiam est ab eis beneuolē auferre & non peccat, & maximē si sunt aliqui immisericordes & auari. Duo enim lucratur talis, vnum quidem, quia animas illorum seruat alterum autē quoniam & ipse ex hoc mercedē non modicam habet. Attulit autem & ad credulitatem verbi & testimonium verax, quod circa Sanctum Epiphaniū & Ioannem Episcopum Hierosolymorū factum est, quomodo sanctus Epiphanius per artem tulit argentum Patriarchę videlicet Ioannis eiusdem, & dedit pauperibus.

¶ De Petro Theolenario.

Dignum & congruum prædicto capitulo referebat semel corā omnibus iste sanctus dicens. Habebā inquit quendam ministrum in apotheca mea in Cypro, fidelem valde, & virginem vtique ad obitum suum. Hic ergo narrabat mihi, quia in Africa existente me facta est res huiusmodi. Permanebam enim (ait) cum quodam Theolenario diuitē vehementer, & immisericordi. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem vtique calefaciētibus cocperunt sin-

guli

guli domos elemosynatorū col-
laudare, & pro eis orare per singu-
los eorū, similiter & domos ele-
mosynam non facientium vitu-
perare. Inter quæ vero venit in
medium eorum, & nomen senio-
ris mei Theolenarij, & cœperunt
singuli interrogare proximum.
Vere tu frater accepisti aliquan-
do de domo illa benedictionem.
Et omnibus interrogantibus inui-
cem, nullus inuētus est, accepisse
aliquando de domo eius aliquid.
Dixit ergo vnus ex eis, quid da-
bitis mihi & ego accipiam hodie
ex eo benedictionem. Et facien-
tibus cum eo pactum, venit &
stat foris portam domus expe-
ctans, quando ad domum suam
reuerteretur. Ex dispensatione Dei
peruenerūt simul ipse ingrediens
portam & animal portans filiginem
a mancipio causa prandij ip-
sius. Videns igitur egenum non
inueniens lapidem per furorem
arripit filiginem de clitella, & ia-
ctauit in faciem eius. Ille vero sus-
cepit eam, & abiit vt satisfaceret
confratribus suis, & quod ex eis-
dem manibus eius accepisset eā.
Itaq; post duos dies egrotauit in-
firmitate ad mortem idem Theo-
lenarius, & vidit in somnis seip-
sum rationem ponentem, & suos
actus omnes super stateram appen-
dere. In vna quidem acie con-
gregabantur Mauri quidam de-
formes: altera autem acies alio-

rum quorundam erat candidato-
rum & terribilium specie. Qui
nihil inuenientes boni, vt & ipsi
appenderent è contra aduersum
mala opera, quæ collecta erant à
Mauris in acie ipsorum nimis tur-
babantur, & tristabantur & men-
te consternabantur ad alterutrum
& dicebant. Ergo nihil hic habemus?
Tunc dixit vnus eorum, ve-
re nihil habemus nisi vnam filigi-
nem, quam dedit ante duos dies
Christo, & ipsam non volunta-
riè. Emittentibus eis filiginem x-
qualitas facta est. Tunc dicunt
Theolenario hi qui apparuerant
ei cand. dati. Vade & auge ad si-
liginem hanc. Nam vero Mauri
isti te apprehendent. Euigilans
ergo agnouit quæ visa sunt ab eo
non esse mendacia, sed vera. Om-
nia vero quæ à iuuentute sua com-
miserat, & quorum ipse erat obli-
tus videbat Æthiopes illos con-
gregare, & deportare ad libram,
& dicebat. Veh veh si vna filigo
quam iactauit per furorem ita pro-
fuit, à quantis malis se liberat qui
dat in simplicitate sua bona in-
digentibus: & de cætero ita mo-
destus & prudens atque summus
elemosynator factus est, vt etiā
corpori proprio non parceret.
Contigit vero aliquando secun-
dum cōsuetudinem procedere eū
diluculo ad Theloneū, & obuiat
ei nauta qui à naufragio nudus vt
natus est euaserat, & cecidit ante
eum

eum rogans, vt protectionē apud
eum impetraret. Ille ergo pitans,
quod egenus esset expoliante se
esophorium suum quod illius me-
lus erat & dat ei, rogauitq; eum,
vt hoc ipse exstretur, pergens ve-
ro ille erubescens vestiri hoc de-
dit illud venditori, vt vendidate-
tur. Et cum recederet Thelonea-
rius vidit hoc suspensum, & trista-
tus est vehementer, & ascendens
domum suam nihil passus est gu-
stare: sed claudens ostium concla-
ui suis sedebat plorans, & cogitās
quia non fui dignus, vt mei me-
moriam haberet egenus. Cum er-
go anxietate obdormiuit, & ec-
ce vidit quendam speciosum tan-
quam solem, ferentem crucem su-
per caput suum & Esophorium,
quod dederat nautæ. assistentem
sibi & dicentem, Quid ploras do-
mine Petre, (Hoc enim gratia ei
nomen). Ille vero dixit, vt ad
Deum disputans. Quia dñs ex qui-
bus largiris nobis damus aliquid,
& in turpe lucrum vertit, accipie-
tes. Tunc dixit ei. Cognosce hoc.
Et ostendit ei, quia deintus vesti-
tus esset eius Esophorio. Dicit ei.
Ecce ego illo vestior ex quo dedi-
sti mihi hoc, & gratias ago volun-
tati tuæ bonæ, quoniam frigore
affligebam & cooperuisti me. Ad-
se ergo reuersus admiratus est, &
cœpit beatificare egenos, & dice-
re. Vult dominus (si quia in opes
Christus meus sunt) non moriar

& siam tanquam vnus ex eis. Ac-
cerfito vero notario suo quem &
emerat, dicit ei. Secretum volo
crederet tibi & crede si propalau-
ris me barbaris vendam te aut si
non audieris me. Dat vero ei de-
cem libras auri & dicit ei, vade &
eme tibi negotium, & sume me
& duc in sanctam ciuitatem, &
vende me cuilibet Christiano; &
pretium da pauperibus. Notario
autem recusanti, dicit ei iterum,
Quoniam si me non vendideris,
ego vendam te barbaris vt prædixi
tibi. Obediuit ergo ei notarius &
peruenientibus eis ad sancta lo-
ca, inuenit idem notarius amicum
suum charum, fabrum argenta-
rium qui in damna inciderat. Ad
locutionem vero venientibus am-
icibus, dicit ei notarius. Audi me
Zoile: & eme seruum vnum, quia
habeo bonum, vt dicat homo q-
patricius sit. Ex audiens argenta-
rius quod seruum haberet admira-
tus est, & dicit ei. Crede mihi,
quia nō possideo vnde illum eme-
re possim. Dicit ei rursum nota-
rius. Accipe mutuū & eme eum:
multum enim est bonus, & bene-
dicet tibi Deus per eum. Acque-
uit ergo ei, & emit eum sordidis
vestibus indutum, in numismati-
bus triginta. Relinquens autem
eum notarius abiit. Constantino-
polim, satisfaciens quod nulli hoc
manifestaret, & quod de pretio
nequaquam libretinēdo aliquid

defraudaret, sed hoc totum pauperibus daret. Ergo aliquando idem Petrus coquinabat domino suo, aliquando autem lauabat pannos eius nunquam aliquando in quolibet horum assuetus. Afflixit autem seipsum, & ieiunio multo. Cum vero vidisset se benedictum minus eius super omnem benedictionem, dicit ei verecundatus enormen eius virtutem & humilitatem. Volo humilis petere liberare te, & vt sis de reliquo frater meus. Ille vero noluit. Viderat enim eum frequenter conuitia perferre, & percuti à conseruis suis. Habebant autem eum tanquam amentem ita vt & nomen ei imponerent amentis. Quotiescunq; ergo tribulabant eum conserui sui, & dormiebat in tribulatione, apparebat ei qui in Africa illi apparuerat, vestibus Esophorio eius tenens, & illa triginta numismata in manu dicēs ei. Noli mœstus esse frater Petre, ego suscepi & pretium tui, sed sustenta vsq; dum cognoscaris. Post aliquod vero tempus, venerunt à patria eius quidam argenti venditores, vt orarent ad loca sancta, & inuitauit eos ad prandium dominus domini Petri, & cum ministraret statim ille cognouit eos. Ipsi autem dum pranderent cœperunt affigurare eum, & inuicem ad aures dicere. Quantum similit puer iste domino Petro Theolenario. Ille

vero occultabat quantum poterat vultum suum. Iterum ergo comedentibus eis cœperunt dicere ad eum qui eos inuitauerat. Vere putamus res tibi magna euenit domine Zoile: etenim nisi erramus publicam personam in ministerio tuo habes. Neque sciebant certius, quia erat de coquina & de ieiunio commutatus vultus eius. Diu igitur considerantibus eum dixit vnus ex eis. Vere dominus Petrus Theolenari⁹ est, & surgā tenebo eum. Valde eum Imperator audiens tristatur de eo quia dudum non comparuit. Foris itaq; stans audiuit hæc & ponens catinū à se nō est ingressus, sed recto cursu cucurrit ad portā. Erat itaq; ei qui eum tūc habebat ostiarius mutus & surdus à natiuitate, qui per nutum tantū aperiebat & claudebat: festinans ergo seruus Dei exire, dixit surdo & mutō. Tibi dico in nomine Chri. Ille vero audiuit statim, & dixit, etiā dñe. Iterum vero ille ait aperi. Respondit surdus & mutus secūdo. Ego dñe. Statim ergo surrexit & aperuit ille. Et exeunte eo subijt ostiarius & clamauit coram omnibus gaudens & exultans, quia audiuit & locutus est, domine domine. Porro omnibus qui in eadem domo erant perterritis, quoniam iam audiebant eum loquentem, iterum dixit ille quondam mutus. Ille qui coquinabat exiit euren-

rens,

rens, sed videte ne forte fuga elapsus sit, magnus enim seruus Dei est. Quando discedebat, dixit mihi. Tibi dico in nomine dñi, & mox vidi de ore eius exeuntem flammā & tangentē aures meas, & statim audiui & locutus sum. Et exilientes & sequentes eū cuncti ulterius non viderūt eum. Tūc poenitentia omnes agebāt, qui in domo illa erant, & ipse Dñs eius, qui Petrū emerat: quia in tali exhonorantia habuisset eam, & maxime hi, qui vocabant eum amenem. Hæ sunt beatissimi à Deo honorati Ioannis Patriarchæ narrationes. Non solum enim de vita sua contentus erat volentem proficere edificare: verumetiam de Deo acceptis & veracibus relationibus suis, & dicebat semper hæc audientibus. Si proprio sanguini non pepercerunt quidā hominū, sed hunc dederunt in natus fratrū, imo Christi quomodo putas nos cum alacritate & humilitate debemus de facultatibus nostris dare Christo, & egenis atq; pauperibus, vt recōpensationem recipiamus à iusto & mercedum redditore Deo, in illa timenda & horreda retributionis die. Qui par te seminat parē & metet, & qui seminat in benedictionibus, id est large & magnanimitate, multipliciter & metet, hoc est bona illa hæreditarie quæ omnē noctem transcendent. *Sancti Serapione*

De sancto Serapione.
Omnibus ergo rectis moribus iste Sanctus adornatus nec hoc carebat, valde enim diligebat eloqui de actibus Sanctorum patrum, & eorum qui elemosynæ cultores fuerunt. Vnde cum vna dictum recitaret de vita sancti Serapionis, qui vocabatur Syndonius, & inueniret eū, vt fertur amictum suum dedisse egeno, & iterum paululum processisset illuc, & frigus patienti obuissset, & illi tunicam præbuisse, & quia nudus sedebat tenens Sanctum Euangelium, & interrogatus à quodam quis te expoliavit abba? Demonstrans Sanctum Euangelium ait iste. Et alio tempore hoc ipsum Euangelium vendidisse & dedisse elemosynam, & discipulo suo dicente, Abba Euangelium vbi est? Et illo dicente ad eum. Crede fili, qui dixit mihi, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, ipsum vendidi & dedicis, vt in die iudicii habeamus fiduciam abundantior em ad Deum. Et quia alias iterum vidua mulier petisset ab eodem sancto Serapione elemosynam, quoniam esuriebat filij eius, & non habentem eum aliquid omnino, tradidit se ei, vt venderet eum ad minus Græcos, quos & iam Christianos fecit in paucis diebus, hæc legēs sanctus Ioānes de sancto Serapione dixit ad eos. Vch vch, & philo

philo Christi quid prodest homini colloquenti de actionibus Sanctorum Patrum. Credite mihi quia usque hodie putabam quod vel aliquid facerem, datis quas habere possum pecunijs, nesciebam autem quod & seipsum venderent quadam compassione superati.

¶ Quod accusationem aduersus monachum non recipiebat, & de eo quem iusserit flagellari.

Semper quidem honorabat monachicum scema sanctus hic, & colebat & compatiebatur ubi maxime aspiciebat monachum corporalibus utilitatibus angustiatum. Habebat autem & hoc super multos precipuum, quia accusationem qualemcunque sine mendacem sive veracem non suscipiebat contra aliquem circumamicum monachico habitu. Semel enim euenit ex immisione quorundam criminatorum pertulisse eum aliquid tale, quodam monacho girante in ciuitate cum puella una iuencula & petente elemosynam per dies aliquot quidam qui hoc viderant scandalizati, & existimantes quod mulier eius esset, attulerunt Patriarche contra eum querelas dicentes. Propter quid a Deo honorat, & derogat talis angelice monachice vitæ scemati, puellam quandam habens mulierem. Mox ergo de ipsa mulier putans profabere contra

Deum commissis peccata tanquam qui ad hoc ab eo esset prouectus precepit mulierem quidem flagellis cedi, & separari ab eo, ipsum autem verberari & in carcere secreto recludi. Dum ergo eum omni celeritate iussio sancti in daps procederet apparuit ei nocte per visum monachus ostendens ei dorsum suum putrefactum (non parentes enim ceciderant eum ecclesie defensores) dicens ei. Ita placet tibi domine Patriarcha, & vna vice errasti ut homo, crede mihi, quia de proximo est vita & mors. Et hæc dicens discelsit ab eo. Mane autem facto recordatus est ille beatus visionis nocturne, & sedebat super lectum suum moestus, mittitque statim & comoucat per cancellarium suum monachum de loco in quo erat reclusus. Cogitans intra se ille beatus Patriarcha similis esset illi, qui nocte sibi apparuerat. Cum ergo venisset cum labore multo neque enim propter plagas moueri poterat cumque vultum eius vidisset Patriarcha remansit sine voce immortis non valens loqui, sola autem manu sua innuit ut se in lectulo suo locaret. In semetipsum vero reuersus & signans, rogauit monachum precipuum limtheo, ut sine verecundia dispoliaret se quatenus videret dorsum eius, si ita esset sicut & in somnijs viderat. Vix ergo suasus ut id ageret

de-

despoliauit se. Cum vero despoliaretur ut monstraret dorsum suum viro sancto per admirandum Dei consilium solutus est quo erat indutus amictus, & cecidit in terram, & viderunt eum omnes esse eunuchum. Sed quia recens erat nulli hoc existeret manifestum. Videntibus ergo eum omnibus & sancto Potihice, & maxime dorso eius perniciose verbera, mittens mox segregauit illos qui hunc inconsiderate tractauerunt. Venerabilissimo autem monacho complura ratiocinabatur, ex ignorantia dicens se in eum peccasse, & in Deum verum, & in hoc admoestabat eum ille sanctus. Non (inquit) o fili, ita sine custodia in ciuitatibus conuersari oportet, eos qui sancto angelico vestro indumento circumamicti sunt maxime & foeminam circuducere ad scandalum aliorum videntium. Tunc monachus cum omni humilitate rationem reddebat sancto dicens. Crede domine non mentiar. Gazæ eram ante paucos dies, & exeunte me de ciuitate ut venirem & salutare sanctum Abbatem Cyrum, obuiauit mihi hæc benedicta puella. foris portam vespere incumbente, & accurrens ad pedes meos, rogabat ut mecum ambularet. Dicebat enim se Hebræam esse, & velle fieri Christianam & cepit eadem me adiurare verbis horribilibus ut non permitterem

perire eam. Timens itaque ego iudicium Dei sumpsi eam estimans quod non immitteret tentationem Satanas spadonibus, nesciebam vero quod nemini parcat. Igitur venientibus nobis sanctissime pater & orationem perficientibus baptizauit eam ad sanctum Abbatem Cyrum, & gyrabam cum ea in simplici corde exposcens modicum sumptum quatenus inducerem eam in monasterium. Cum hæc audisset Patriarcha dicit Papæ: quam abscondos seruos habet Deus, & nescimus nos humiles? Et enarrabat his qui præstiterant visionem quam viderat nocte de eo, & protulit Patriarcha centum numismata de manu daturus ei. Dei autem amicus ille vere monachus non est passus aliquid accipere ex eis, dignum memoriæ verbum ad Patriarcham locutus est dicens. Ego hoc non postulo domine. Monachus enim si fidem habet horum non indiget. Si autem horum eget fidei non habet. Quod maxime amplius satisfecit omnibus, qui audierant, quod seruus Dei iste monachus esset. Genus flexit igitur Patriarche & exiit in pace. Ex tunc igitur plus honorabat & hospitio recipiebat monachos & bonos & stimatos & malos, & edificabat mox Xenodocheium seorsum, & appellauit hoc receptaculum omnium monachorum.

Bb

¶ De

¶ De hoc quod exhibat ad mortuorum obsequia, & quia morituris præsidebat. De eo etiã qui in Persidem captiuus ductus est.

Mortalitate aliquando ciuitatem comprehendente, ibat & ipse sanctus vt videret funerum obsequia, valde enim dicebat hoc esse proficuum & sepulchrorum consideratione. Multotiens vero assisitebat & his qui morituri vexationem in exitu animæ patiebantur & ipse eorum oculis, proprijs manibus clauderat memoriam habere ex hoc sempiternam volens, & curam proprii exitus, præcipiebat autem, & collectiones pro defunctis impingere, & sine dubio perficere. Etenim (dicebat) quia ante paucum tempus captiuus ductus est ad Persas quidam, & descendens in Persidem retrusus est in carcere qui appellabatur Lethæ, hoc est obliuio. Quidam ergo fugientes illuc, venientesque in Cyprum & interrogati à parentibus illius, si forte vidissent eum respondentes dixerunt eis, quia nos proprijs manibus sepelimus eum. Non autem emittite de quo interrogabant eos: sed alius in alium similiter eum similans. Dixerunt vero eis & mensem, & diè obitus sui, illi tanquam pro mortuo faciebant ei tres collectas, per singulos annos. Post quatuor itaque annos veniunt in Cyprum, fugam lapsi à Perside

Dixerunt ergo ei sui. Verè frater nos audiuimus, quod mortuus esses, & memoriã tu faciebamus ter in anno. Cũ vero audisset, quod in anno ter facerēt pro eo memoriam, interrogat eos in quo mense hæc celebraret. Et illis dicentibus, sanctis Theophanijs & dñica sancta, atque Pentecoste. Dicit ille, quia tribus istis temporibus anni veniebat quidam candidatus vt Sol & dissoluebat me à vinculis ferreis & à custodia, & mouebam deambulando tota die, & nemo recognoscebat me, & in crastinum inueniebar vincula ferrea portans. Dicebat igitur sanctus Episcopus quia ex hoc dicimus habere dormientes quietem, quando pro eis collectam facimus.

¶ De eo qui rogauit pro filio & nauis suæ saluatione.

Quod in Actibus Apostolorum audiuius factum, hoc frequenter & huic compatiensissimo accidebat. Videntes enim multi indefinentem eius, & inscrutabilem circa gentes compassionem mouebantur multotiens ad vendendum multa de substantijs suis, & ferentes præbebant Dni deapto ministro. Vnde & quidam veniens una die suam offerre ei septem libras auri & dimidiam, satisfaciens sancto, quod non possideret aliud aliquid in hoc mundo. Retulit autem illi eorum multis generis floribus, vt daret

quatenus dominus Deus filium eius saluaret. Habebat enim vnũ solui modo filium quasi annorũ quindecim, vt reduceret nauim eius cum bono ab Africa. Illuc enim abierat. Accipiens igitur summus sacerdos quãtitatem auri de manu eius, & miratus est eũ tam esse magnanimum ad offerendũ totam quantitatem auri quã possidebat. Orauit quidam ei, & in facie multum & sic enim dimisit. Tamen propter eius multam fidem posuit subtus sanctam mensam ligaturam quãtitatis Patriarcha in oratorio cubicali sui & sinaxim fecit statim perfectam super eam, pro illo qui hanc obtulerat, satis abundeque Deum rogans, quatenus & filium eius saluaret, & nauem cum salute reduceret, secundum quod fuerat postulatus ab illo. Necdum ergo triginta transactis diebus defunctus est filius hominis illius, qui attulerat septẽ libras & dimidiam Patriarchæ & in tertia die mortis pueri recepit & nauim suam ab Africa, in qua erat & frater germanus eiusdem viri creditor. Et veniens iuxta forum naufragium pertulit & perdidit totum quo erat plena & non sunt saluata nisi animæ, & vna scapha vacua. Cum ergo & hunc casum didicisset euenisse sibi dñs nauis & pater pueri, secundũ verbum Prophetæ, paulominus habitauit in inferno anima eius. Nondũ

enim tribulatione filij sui extincta, cõprehendit eum & nauis. Relata sunt itaque omnia quæ acciderat ei Patriarchæ, & penè plusquam is qui hæc perpeßus fuerat, in tristitia morabat, maximè propter filiũ eius vniciũ. Nesciens ergo quid faceret rogat misericordissimũ deũ vt cõsolaretur virũ immensa pietate sua. Conuocare enim eum & cõsolari in facie sanctus erubescerebat, verũtamen mãdauit ei vt nulloatenus desperaret, neque vero sine iusto iudicio Deus facit aliquid, sed omnia in hoc quod nos ignoramus. Ergo vt non perdat mercedem quã fecit in septem & dimidia libra auri, & fidem quã possidebat circa sanctum Patriarcham iam vero, vt & nos in tentationibus quæ nobis eueniunt, quando aliquid boni fecerimus, imperturbati, & gratias referentes ad Deũ permaneamus, vidit in somnis iam dictus vir Philochristus postera nocte quendam quasi in habitu Sanctissimi Patriarchæ dicentem sibi. Vt quid tribularis frater, & mœrere dissolueris. Nonne tu me rogasti, vt peterem à Deo, vt saluus fieret filius tuus. Ecce saluus factus est. Crede mihi si viueret, prauus & immundus homo fieret, & de nauis tua verè nisi Deus placeret pro bono quod fecisti paruita timet sententia erat data quatenus tota, vt iacet cum animabus

in profundum pergeret, & perde-
res fratrem tuum. Sed surge &
glorifica Deum, qui dedit tibi eū,
& saluauit filium tuum mundum
de hoc seculo vano. Euigilans ita-
que vir inuenit cor suum consola-
tum, & vniuersam tristitiam eius
eiecit, & induens vestimenta
sua, venit cursim ad honorabilissi-
mum Patriarcham, & iacet se ad
pedes eius gratias agens Deo, &
ei, & enarraus visionem quam vi-
derat. Quam audiens iussissimus
dixit, gloria tibi benigne & mise-
ricors Deus, qui deprecationem
peccatorum exaudis. Iterumque
ad hominem dixit. Nequaquam,
o fili gratiam hanc orationi meæ
ascribas: sed Deo & fidei tuæ, hæc
eiam omnia ista impetrare valuit.
Erat enim valde humiliter sentiens
sanctus verbis, scilicet atque pru-
dentia.

De Episcopo amatore pecunie.

Pergebat aliquando hic bea-
tus ad visitandos pauperes, in
locum qui dicitur Cæsarium;
illic enim eis fecerat quasi tholos
quosdam prolixos lineis tabulis
pauimento strato ad requiescen-
dos eos, & simul cum stolis & ra-
conis per totam hyemem, quodam
eorum eunte secum Episcoporum;
qui cum eo erant amatore pecu-
niæ passibili modo presso. Di-
xitque beatus Patriarcha ad eum.
Ama ac honora frater Troile fra-
tres Christi hoc enim ei erat no-

men, nuntiauerunt enim quidam
Patriarchæ, quod triginta libras auri
portaret in ipsa hora domesticus
eiusdem Episcopi Troili, ut eme-
ret speciem argenti anaglysi gra-
tia mensæ suæ. Episcopus autem
tanquam veritus sermonem Pa-
triarchæ, imo ad horam calefa-
ctus, singula dari omnibus fratri-
bus precepit ei qui triginta libras
illas portabat. Celeriter ergo hu-
iusmodi auri quantitas erogata est.
Recedentibus itaque vtrisque, Pa-
triarcha scilicet & qui inuitam (ut
ita dicam) elemosynam fecerat,
Episcopo Troilo in proprijs Epi-
scopijs velut quædam amens &
animæ periculosa in eum cogita-
tio irruit propter pecuniarum da-
tionem horroris & amoris pecu-
niæ, & crudelitatis & negligenti-
æ germen eum sequebatur, fe-
bre extra naturam mixta, pro-
pter quod ægrotus inuitus in le-
ctum cecidit. Hebdontidario er-
go à sanctissimo Patriarcha ad eū
veniente, & ad mensam eiusdem
Patriarchæ eum inuitante recusa-
uit (frigore enim & febre se ve-
xari pro quadam causa dicebat).
Igitur cum hoc audisset Patriar-
cha, mox agnouit causam: quia
propter exitum triginta librarum,
infirmatus esset ille inuitus ele-
mosynator. Erat enim ut prædi-
ctum est valde immisericors, &
amator pecuniæ. Non sufferens
ergo beatus se quidem super men-
sam

sam reficere illum autem super le-
ctum cruciari grauitur, peruenit
celeriter ad eum ille vir sine super-
bia, & dixit ad eum hilari vultu,
fac charitatem fili Troile. Æsti-
mas quod in veritate dixerim tibi
fratribus huiusmodi datum cre-
de mihi per iocum dixi tibi dare.
Ego enim volui præstare eis sin-
gula numismata propter sanctam
festiuitatem: sed quia non habe-
bat distributor meus secum suffi-
cientem quantitatem huius rei gra-
tia mutuam dedisti eam mihi, & ec-
ce attuli tibi illas triginta libras.
Ut vero vidit quantitatem Episco-
pus amator pecuniæ in honorabi-
li mansueti existenti medici
& pastoris, febris quidem sub-
ito disparebat, frigus etiam recede-
bat, fortitudo quoque & corporis
eius calor ad eum reuertebantur,
ut ex hoc non posset latere hanc
esse causam repente comprehen-
denti eum communicationis. Su-
scipiens vero aurum ab honoran-
dis manibus Patriarchæ, nihil om-
nino contradicens, expectabat
ab eo Patriarcha, conscriptionem
abrenuntiationis mercedis earum,
quæ datæ sunt triginta auri libra-
rum. Fecit autem hoc cum gaudio
Troilus Episcopus scribens pro-
prijs manibus ita. Deus domino
meo Ioanni beatissimo Patriar-
chæ huius Alexandrinorum ma-
gnæ ciuitatis, da mercedem trigin-
ta librarum quæ datæ sunt tibi

quoniam ego recepi eas. Hoc scri-
ptum itaque sanctus accipiens sum-
psit secum, & eundem Episco-
pum ad prandium (ut enim iam
dictum est statim sanus factus est)
duxit, volens ergo mercedis red-
ditor Deus, corripere eum simul
autem & ad miserationem con-
tribulatorum & compassionem
erigere, ostendit ei eadem die dor-
mienti post prandium Patriarchæ
in somnis qua mercede priuatus
esset. Vidit enim (ut ait) domum
cuius pulchritudinem atque ma-
gnitudinem non potest ars homi-
num imitari, & ianuam huius to-
tam auream, & super ianuam ti-
tulum conscriptum, mansio æter-
na, & requies Troili Episcopi.
Cumque hoc inquit legissem ga-
uissus sum, sciebam enim donan-
dam mihi ab Imperatore talis do-
mus epulationem. Nondum au-
tem huiusmodi tituli superscrip-
tionem perlegeram, & ecce qui-
dam regius cubicularius habens
secum & alios obsequij diuini, &
cum peruenisset ad talem nitentis
domus ianuam dixit ad pro-
prios officiales. Deponite titu-
lum istum. Et cum deposuissent
iterum dixit. Mutate eum, & po-
nite quem misit orbis terrarum
rex. Et attulerunt & fixerunt al-
liud aspiciente me superscriptum
ita. Mansio æterna, ac requies Ioan-
nis Archiepiscopi Alexandria
empta libris triginta. Et cum hoc

vidissem, surrexi à somno, & magno summoque pastori quæ visa sunt ei in somnis enarraui, & proficiens ea de causa Troilus Episcopus & factus est ex tunc elemosynator magnificus.

¶ *De nauibus quarum entheca iuit in perditionem.*

Dominus qui diuitias in tempore quodam beato Iob abstulit, fecit simile & huic omni bonitate pleno sancto Patriarchæ Ioanni. Nauibus enim sanctissimæ Ecclesiæ suæ comprehendentibus violentam hyemem in loco, qui dicitur Adhira proiecerunt omnia sua quæ naues portabant: erant vero omnes naues similes. Erat autem summa multa valde enthecarum suarum, habebat enim tanta vestimenta & argentum, & alias res altiores, vt computaretur pondus quod iuit in perditionem quantitatis centenariorum triginta quatuor. Plus enim erant quam crediderint naues capientes per singulas decem milia modiorum. Venientibus vero Alexandriam & pergentibus statim reliqui creditores, & primi nauis Ecclesiam cõfugerunt. Sanctus vero hoc audiens & causam propter quam fugerant, mittit eis verbum manibus suis scriptum habens ita. Dominus dedit fratres, dominus vt voluit abstulit sicut domino placuit, ita factum est, sit nomen domini benedictum. Exiit

filius nihil ex hoc veriti, Dominus enim sollicitus erit de crastino. Ascendit itaque penè dimidium ciuitatis in secretum die autem altero volebant consolari nobilem istum, ipse vero præoccupans cepit omnibus dicere. Nequaquam o filij & fratres causa nauium difficultatis tristimini: nam humilij Ioannes (credite) inuentus est culpabilis, quippe nisi extollentiam habere in nullo modo hoc ferrem. Sed quia extollebar in his quæ Dei erant & existimabam, quod magna opera facerem, dans quæ hominum erant, hoc mihi euenit, volens ergo Deus vt hoc intelligerem ista permisit. Eleemosyna enim non vigilantem plerumque in extollentiam eleuat in uitis vero casus humiliat sustinentem: ait enim diuina scriptura. Paupertas virum humiliat: & iterum David hoc sciens, dicebat, Bonum mihi quod tu humiliasti me, vt discam iustificationes tuas. Dum enim malorum factus sum obnoxius: quia dationem per vanam gloriam perdebam, & quoniam per vitium meum perditæ sunt tantæ pecuniæ. habeo nunc iudicium animarum: quæ in arcto sunt. Verum dilectissimij qui tunc tempore iusti illius Iob fuit Deus, & nunc idem ipse est, qui non propter egestatem meam, sed ob indigentium necessitatem non derelinquet nos. Ipse enim dixit,

dixit, non te deseram neque derelinquam, & rursus. Quærite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Volentes ergo consolari eum ciuitatis habitatores, vt dictum est, ipsi magis inuenti sunt è contra consolationem ab eius beatitudine recepisse. Nimis ergo breue tempus præterijt & in duplū restituit Deus & nouo nostro Iob facultates, & iterum erat ipse magnanimus circa misericordiam, fortasse autem & religiosior quàm antea fuerat.

¶ *De ministro cui duas auri libras dedit.*

Ad extremam paupertatem peruenienti cuidam de domesticis ministris propria manu iste sanctus, vt nullus sciret duas libras auri dedit & audiens ab accipiente, quoniam hæc accipiens domine ulterius non habeo vultum intendendi in honorabilem, & angelicam faciem tuam vere dignum laude, vt sapiens locutus est verbum. Nondum inquiring sanguinem meum pro te frater effudi sicut mandauit mihi dominus meus Iesus Christus.

¶ *De Duce qui mutuum dare distulit.*

Districtus quidam ab his qui pensionem exigebat, cum non haberet, quod daret erat enim regio in magna difficultate, eo quod flumina Nilus secun-

dum consuetudinē non irrigaret aquis terram, ipse abiens de precatu est ducem quendam magnatorū vt mutuas sibi daret quinquaginta libras auri, & dicebat se dare pigora si vellet dupla. Repromisit ergo dux dare ei ad præfens, verò distulit. Exactoribus vero cõstringentibus eum vadit & ipse ad portum à quo cuncti recipiuntur, videlicet ad mitissimū. & dignum admiratione patriarchæ. Et nondum penè propriam necessitatem ei narrauerat dicit Sanctus ad eum. O fili si volueris, & quo vestior indumentum. Etenim cum admirabilibus suis bonis & hoc possidebat, quod non poterat videre aliquem de necessitatibus lachrymantem & non statim se proprijs rigaret lachrymis. Vnde & mox petitionem volentis ab eo mutuum accipere adimpleuit. Et sequenti nocte vidit dux quod staret super altare quidam cui offerebant multi oblationes, & pro vna quam ponebant, accipiebant centum pro ipsa de altari. Erat autem & Patriarcha post tergum eius. Iacebat ergo vna oblatio ante eos in vno scanno & dicit quidam duci. Vade domine dux accipe oblationem illam & offer ad altare, & tolle pro ea centum oblationes. Illo vero pigritante cucurrit patriarcha, licet post eum staret, & tulit hæc ante eum & obtulit, & accepit sic omnes centum de altari. Vigilans

itaq; non poterat discernere somnium. Misit autem & adduxit eū, qui volebat mutuum accipere vt præstaret ei, & cum venisset dixit ei dux. Accipe quod petisti mutuum. Respondens ille dixit ei. Ante tulit mercedem tuam dominus Patriarcha. Etenim te diu differente cōpulsus sum ad illum tanquam ad portum confugere multa enim erat vis inquietudinis exactorū. Cum ergo audisset hoc dux ille, statim recordatus est somnij, & dixit. Verè bene dixisti ante tulit mercedem tuam, ante tulit enim, & vch illi, qui vult facere bonum, & differt & enarravit omnibus somnium quod viderat.

¶ *De muliere quæ à genero suo iniuriam patiebatur.*

Pergente aliquando illo viro sancto ad templum Sanctorum victoriosorum martyru Cyri & Ioannis in gloriosa eorū memoria orationis gratia, exeunte eo portam ciuitatis suscepit eū muher procidens & dicens. Vindica me, quoniam iniuriam patior à genero meo. Quibusdam ergo de obsequio eius, qui habebat confidentiam apud eum dicentibus, quia cum reuersus fueris, causam eis facies. Respondit sapientissimus. Et quomodo Deus orationem nostrā suscipiet si ego istam postposuero? Quis mihi spondit vt viuam ego in craftinū,

& ibo ad Christum pro ea rationem redditurus. Et non recessit de loco illo, vsque quod satis ei erat, fieri faceret.

¶ *De sanctis videlicet Ioanne & Sophronio.*

Ad volūtatem igitur memorabilis huius quæ tota in Deo erat misit ei Deus viros sapientes, & semper memorandos Ioānem & Sophronium. Consiliarij enim erant veraciter boni, quibus (tanquam patribus) discrete obediebat, & gratias agebat tanquam constantibus. Maxime & viriliter agentibus militibus, pro pietate religiōis. Etenim Sancti spiritus virtute freti, & cū Seuerianis ac cæteris circa regionem existentibus immundis hæreticis, sapientia sua ac disputationibus pugnant habentes & conflictū multa quidem castella, pluresque ecclesias, similiter & monasteria ab ore talium bestiarum tanquam boni pastores euellere studuerunt propter quod & maxime plurimum honorabat sanctos hos ille verè sanctissimus.

¶ *Sermo eius contra percussorem.*

Si vero alicubi aliquem durū & inhumanū & percussorē circa proprios seruos sentiebat ille beatus hunc primum comonebat & cum multa lenitate rogabat dicens, Fili venit quidem ad aures peccatrices meas, & ex operatione inimici modicum du-

ruius

ruius circa proprios pueros tuos feraris, sed rogo ne des locum iræ. Nō enim vt percutiamus eos dedit nobis hos Deus, sed vt seruiant, fortasse vero nec propter hoc, sed vt sustententur à nobis ex quibus Deus præstitit nobis. Quid enim mihi dic, & dedit homo & emit eum, qui ad imaginem & similitudinem Dei creatus honoratus est. Nunquid enim tu Dominus eius aliquid plus illo possides in proprio corpore, manum aut pedem vel auditum siue animam. Nunquid non similis est tibi per omnia. Audi luminare gloriosum Paulū dicentē, quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Iudæus neq; Græcus nō est seruus neque liber, omnes enim vos vnum estis in Christo. Si ergo equales sumus in Christo adinuicē æquales efficiamur. Etenim Christus formam serui assumpsit, docens nos non superbi- re contra seruos nostros. Vnus est Dominus omnium in cælis habitans & humilia respiciens, non dixit sublimia, sed humilia respicit. Quantum enim & aurum dedimus, vt honorificatum & emptum eum sanguine diuino, & dominico, nobis seruitute subijciamus (propter eum celum, propter eum terra, propter eum stelle, propter eum sol, propter eum mare, & quæ in eo sunt) extantem, quia & angeli ei ministrant, propter

eum Christus seruorum pedes lauit, propter eum crucifixus est, & cætera omnia propter eum passus est. Tu autem eum qui à Deo honoratur inhonoras, & (quasi non sis eiusdem naturæ) non parcens feris. Dico obsecro, velles quoties culpās vt mox redderet tibi Deus. Nequaquam, dic quomodo oras quotidie dicens. Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris? His & his similibus verbis, de inhabitante in se thesauro, monens hunc absoluit & nisi didicisset istum emē datum præparabat & instruebat seruum afflictum, vt fugam arriperet & venditionem peteret, & hunc comparans iustus, statim liberum statuebat.

¶ *De puero orphano quem ditauit.*

Aldiens aliquando cuiusdā eleemosynatoris puerum orphanum derelictum parentibus ipsius morientibus, & in multa paupertate conuersari hunc, dicebant enim hi qui in testamento patris eius inuenti sunt testes quia non dimisit ei Domine pater eius moriens vsque ad vnum nummismā, sed habens decem libras auri adducit eum ipsa hora quando testamentum scribebat, & dicit ei. Has decem libras habeo fili mi quid vis dimittam tibi istas, an dominam

meam Dei genitricem curatore,
& prouiforem. Pueru uero elige
gente sanctam Dei genitricem,
præcepit dari cuncta pauperibus.
Et ecce inquit sanctissime in
multa inopia consistit, nocte ac
die domum Domine nostræ non
deserens. Cum ergo hæc audisset
à scientibus sanctus hic, nemini
aliquid dicens, adducit quendam
tabellionem, & narrabat ei rem
dans ei terminum ut nulli crede
ret quam præcepit eam facere
rem dicens ei. Vade & in veteri
bus chartulis scribe testamentum
nomine Theopenti & fac in ea
dem charta me & patrem pueri
consobrinos fratres, & vade &
dic iuueni. Scis frater quod genus
existens patriarchæ, non debue
ras ita in paupertate versari, osten
de ei chartam & dic. Quoniam si
erubescis, ego ordino causam tuã
apud patriarcham, & vide quid
tibi dicet. Cum ergo omnia quæ
iussa sunt ei à patriarcha tabellio
fecisset venit ad eum dicens, quia
pactus est puer mihi, ut ego lo
quar causam suam Domino, &
magas gratiarum actiones refe
rebat mihi. Dixit uero sanctus.
Vade & dic ei quia locutus sum
patriarchæ. Et dixit, quoniam
& ego scio, quia habuit consobri
nus meus filium, sed ex vul
tu hunc non recognosco. Bene
ergo facis adducens hunc ad
me. Adducens ergo eum fac

portare & chartam secum. Cum
uero peruenissent, tulit eum se
creto ille iustus, & cepit deofcu
lari eum & dicere. Bene venit fi
lius consobrini mei. Ditauit igitur
eum eique uxorem tradidit in
Alexandria, & domum & om
nia quibus opus habuit, donauit
ei, demonstrare festinans quo
niam non derelinquet Dominus
sperantes in se.

*¶ De impostore qui viginti libras au
ri mutuo accepit ab eo.*

Impremisse autem & huius
mandati curam habens hic ad
mirabilis legem ponentis, vo
lenti mutuare à te ne auertas ali
quando, non prohibuit aliquem
huiusmodi ab eo suffragium po
stulantem. Vnde hoc sciens qui
dam malignus & impostor, petijt
ab eo ut sibi mutuas daret viginti
libras auri. Erat autem de his qui
dicuntur gallodromij. Gallodro
mij dicuntur mangones discur
rentes & fraude decipientes. Con
temnens ergo sanctus, quemad
modum & alios multos dicebat,
quia nihil mihi dedit. Quæsierunt
itaque Ecclesiæ pastores & ordi
natores, ut in carcerem hunc
mitterent, & publicarent eius
substantiam. At imitator dicentis
estote misericordes sicut & pater
uester misericors est, qui solè suū
oritur facit super bonos & malos,
& pluit super iustos & iniustos,
nequaquã istis consentit ut eum
afflige

¶ De abbate Vitalio.

Sex quidam magnus, quasi
annorum sexaginta, au
diens tales res beati voluit
tentare eum, si posset verbis
suaderi, & ad scandalum facile
inclinare, & ut contingit si con
demnaret, aliquem. Et habitans
prius in monasterio abbatis Ser
denis, exijt & venit Alexandriam
& sumit conuersationem homi
nibus quidem reprehensibilem,
sed Deo gratiam, qui dat (ut ait Da
uid) singulis secundum cor eorum.
Ingressus itaque ciuitatem scribit
omnes quæ nocte erant meretri
ces, & cepit laborare opuscula &
accipere per singulos dies siliquã
vnam. Cum ergo occumberet sol
manducabat & intrabat ad vnam
meretricum & dabat ei crepsu
mos, & dicebat, dona mihi nocte
istam, & noli fornicari. Et ma
nebat iuxta eam nocte illa ob
seruans eam ne fornicaretur. Sta
batque à vespere in uno angulo
cellule, ubi dormiebat mulier
psallens & orans pro ea, & mit
tens genuflexiones usque ad au
roram, & exiens præcipiebat
verbum illi quod nulli diceret a
ctionem eius. Ita agebat semper
quousque una carere manifesta
uit vitam eius quod non ut forni
cetur intraret ad eas, sed ut
saluaret. Orat scilicet & cepit
mulier à demonibus terri, ut per
illam ceteri tingerent, & non mani
festarent

affligerent. His autem turbatibus
contra eum utpote qui patriar
chæ illaferat, & dicentibus ad eū
dem sanctum, non iustum est, Do
mine, ut quod merito pauperes ac
ciperent hoc luxuriosus accipiat.
Respondit e contra ille pater bea
tus dicens. Credite fratres, quia si
extra voluntatem meam acceper
itis aliquid ab eo, duo mandata
transgrediemini, & vnum adim
plebitis, quando & ad pauperes
data fuerit huiusmodi quãtitas.
Vnum quidem, quia apparebitis
impatientes circa dandum, & effi
ciemini alijs forma mali, alterum
autem quando non obediẽtes
eritis Domino Deo dicenti, ab eo
qui absulerit tua ne repetas. Expe
dit ergo, & fili, ut efficiamur om
nibus exemplum patientiæ. Ete
nim apostolus dicit. Quare nõ ma
gis iniuriam sustinetis quare non
magis fraudem patimini. Et bo
num est quidem veraciter fratres
omni petenti dare, excelsus autem
& honorabilis etiam non
petenti. Et autem qui aufert vesti
mentum sine voluntate à nobis
dare & tunicam angelicè vere na
turæ imitatio, imo diuinæ est. Ex
his enim quæ habemus Domi
nus præcepit benefacere proxi
mo. Bonum inquit facies fra
tuituo, iuxta quod possidet ma
nus tua, non ex his quæ ex li
te & contentione, & ab iniuria
auferuntur.

festarent eum omni tempore vitæ eius. Dicebant ergo quidam ei quæ à dæmonio vexabatur. Quid est. Reddidit tibi Deus quoniã mē vita es, vt fornicetur enim ingreditur pessimus iste, & nō ad aliud aliquid. Iam enim & sanctus Vitalius (hoc enim nomē erat ei) volens hominum gloriam fugere, & animas à tenebris reuocare dicebat audientibus cunctis cum laboraret in opere, & solueret vesperi. Eamus modo Domine, olim donatus talis expectat te. Vbierat ergo ordo ipsius, multis ergo criminantibus ei dicebat. Nunquid ego non vestio corpus vt omnes. Aut monachis solis iratus est Deus. Vere & ipsi homines sunt vt omnes. Dicebat itaque ei quidam. Accipe tibi vnam mulierem abba, & muta vestimentum tuum vt non blasphemetur Deus per te, nec habeas iudicium quæ scandalizantur animarum. At ille respondēbat eis iterum, dicebat ergo se demonstrare quasi iratum vere non obaudiam vobis, ite à me, modo nihil aliud faciam vt vos non scandalizemini nisi accipiam mulierem, quatenus curam habeam domus & faciam malos dies qui vult scandalizari, scandalizetur, & det frontem in pariete. Quid vultis ex me. Nunquid iudices constituti estis à Deo. Itē de vobis curam habetote, vos pro me non reddetis Deo rationem.

Vnus est iudex, & sancta dies iudicij qui singulis reddet secundum opera eorum. Dicebat autem hæc clamans. Quidam ergo Ecclesiæ defensorum hæc multo tiens audientes ab eo referebant quod fiebat. Deus vero sciens, quod nollet ille sanctus offendere abbatem Vitalium induravit cor eius ne crederet eis. Recordabatur enim ante memorati eunuchi, sed increpauit vehementer, qui contra Vitalium abbatem accusationem ei afferebant dicens ad eos. Quiescite accusare monachos. An nescitis quid circa sanctæ memoriæ Constantinum Imperatorem actum fuisse conscriptiones quæ de eo leguntur contineant. Quoniam (ait) quidam non timentes Deum cum celebraretur secunda Synodus in Nicæa ceperunt contra se dare in scriptis, famas turpes beato illi Imperatori, quidam clerici existentes quidam monachi, & ad faciem adducens sanctus Dei Constantinus accusatorem & accusatum vtrunque audiuit. Et cum inuenisset multas talium criminatum veras esse accusationes, incendit omnes, quæ datae sunt in scriptis malas opiniones dicens. Vere si proprijs oculis vidissem sacerdotem Dei, aut aliquem eorum qui monachico habitu circum amicti sunt peccantem, chlamydeam

meam explicarem, & cooperirem eum, ne ab aliquo videretur. Nā & in seruum Dei illum videlicet eunuchum ita putastis, & misistis me extra viā, & feci animæ meæ peccatum magnum confundens ergo eos multum abhorruit. Seruus autē Dei Vitalius à propria operatione non cessabat. De precabatur ergo vt quibusdā post mortem eius in somnis manifesta ret Deus de se, vt imputaretur in peccatum his qui scandalizabantur in eum, eo quod rem quā agebat diceret scandalo esse plenā, & non haberet homo peccati iudicium ex ea quicquid locutus fuisset. Multas igitur de talibus mulieribus ad compunctionem induxit hæc operatio eius, & maxime quando videbant eum nocte extendentem manus & orantem pro vnaquaque earum propter quod quædam earum à fornicatione cessabant, quædam vero accipiebant viros, & pudicè conuersabantur, quædam vero & modis omnibus mundum relinquentes, singularem vitam ducebant. Nullus tamen sciuit vsque ad eius dormitionem, quod ipsius admonitione & oratione impudicæ mulierulæ à fornicatione cessarent. Vnde quadam die exeunte eo à prima talium mulierum diluculo obuiat ei quidam homo immundus intrans ad fornicandum cum ea, & cum vidisset sanctum Vita-

lium ex ea egredientem dedit ei alapam in faciem dicens ad eum. Vtiquequo pessime illusor Christi, non emendas te ab his nequitijs tuis. Qui dixit ad eum. Crede mihi accipies alapam à me humili vt tota Alexandria colligatur ad clamores tuos, nondum breui tempore trāfacto dormiuit cum pace in cellula sua sanctus Vitalius, ne mine sciante omnino. Habebat enim valde pusillam cellulam super locum qui dicebatur porta solis. Vnde & plerumque cum collecta celebraretur iuxta cellulam eius in Ecclesia matre, conuenientes quædam mulierularum harū ad alterutras dicebant. Eamus eamus, iterum abbas Vitalius collectam habet. Et venientibus eis, curabat eas. Igitur dormiente eo, vt prædictum est, in propria cellula & nullo sciante, mox quidam dæmon tanquam Æthiops deformis astat ei, qui dederat alapam abbati Vitalio, & dat ei alapam dicens. Suscipe alapam quam misit tibi abbas Vitalius. Et cadens statim cepit spumare. Congregata est igitur secundum prophetiam Vitalij, pene tota Alexandria, in violentiam quam patiebatur à dæmone, & maxime quia sonitum datæ ei alape audierunt quidam quasi ad vnus iactum segitte. Post aliquantas vero horas, in mentem rediens is qui patiebatur, scidit vestimenta pectoris sui, & cucurrit ad

ad cellulam clamans & dicens. Culpam feci tibi serue Dei Vitali miserere mei. Cucurrerunt verò cum eo omnes audientes. Cum peruenisset ad cellulam sancti, exijt iterum dæmonium iactans eum omnibus aspicientibus. Et cum ingrederentur intro hi qui cum eo cucurrerāt inuenerūt sanctum stantem in geniculis suis, & orantem, & Domino animam tradentem, & in pavimento scripturam huiusmodi. Viri Alexandrini nolite ante tempus aliquid iudicare, quousque veniat Dominus. Confitebatur verò & homo qui à dæmonio vexabatur, quod sancto fecerat, & quod dixerat sanctus ei. Recitata sunt ergo beatissimo Iohanni patriarchæ omnia quæ circa sanctum Vitalium acta sunt & descendens cum clero, venit ad corpus sancti Vitalij & cum vidisset superscriptionem dixit. Vere hanc humilis Iohannes per Deum euasit, vtinam alapam quam accepit qui patitur ego accepissem. Tunc itaque omnes fornicariæ, & quæ abrenunciauerunt ex eis & viros susceperant cum cereis & lampadibus præbant eum flentes & dicentes, perdidimus salutem & doctrinam, enarrabant enim iam conuersationem eius omnibus & quoniam non propter turpem rem ad nos intrabat, & quia nunquam aliquando vidimus eum super la-

tus dormientem, aut vnam ex nobis tenentem manu sua. Et reprehendentibus eas quibusdam & dicentibus, quare hæc non omnibus dicebatis. Sed sancta dalizabatur in eo tota ciuitas. Enarrabant iam capitulum quod circa eam gestum est quæ à dæmonio vexationem sustinuit, & quia hoc timentes tacebamus. Sepulto ergo eo cum multo honore, permansit is qui ab eo correctus & sanus factus est, faciens memoriam eius. Postmodum autem & renouauit seculo ingressus monasterium abbatis Seridonis in Gazam & suscepit cellulam abbatis Vitalij secundum fidem & in ea permansit vsque ad mortem suam. At sanctissimus patriarcha multas gratias egit Deo, quia non permisit eum peccare in seruum suum Vitalium. Multi autem multum extunc in Alexandria profuerunt sibi, & hospitio recipiebant monachos & muniabantur vt non condemnaretur aliquis ab eis quæ viderant. Fecit autem & sanitates post mortem honorabile nomen sancti Vitalij per diuinam gratiam, cuius orationibus det nobis Dominus bonam conuersationem, & misericordiam in die, quando manifestabit abscondita hominum & nuda faciet consilia cordium.

¶ De

¶ De eo qui conuicia Patriarchæ inferebat.

Præcipiens aliquando dari cui dam petenti eleemosynam decem numos creostantum, conuicia patiebatur ab eo in facie atrociter ille beatus, quia non dederat ei quotquot voluit. His autem qui de obsequio erant querentibus cedere eum qui conuicia batur, increpauit eos vehementer patriarcha dicens. Sinite eum fratres habeo ego sexaginta annos blasphemans per opera mea Christum, & vnum conuicium non portabo ab isto. Et præcepit datori soluere sacculum vt fineret pauperem tollere quantum vellet precium.

¶ De interrogatione circa eleemosynatores.

Si vero aliquando audiebat sapientissimus quoniam eleemosynator est talis adducebat eum in hilaritate seorsum, & dicebat ei. Quomodo factus es eleemosynator, naturaliter, an te ipsum cogens. Vnde quidam eorum qui ab eo interrogabantur ve recundati occultabant, quidam autem dicebant ei. Propter quod vnus interrogatus à sancto respondit. Crede mihi Domine, quoniam nihil do aut facio boni. Verum tamen ipsum quod facio & præbeo ex quibus orationes tuæ largiuntur, ita facere affectu. Erat prius valde in misericordis & crudelis & semel

dâna pertulsi & in subtilitatem de ueni, caput cogitatio mea dicere mihi, vere si esses eleemosynator, non relinqueret te Deus. Statui ergo per singulos dies statim dare quinq; aereos numos pauperibus & cum cepissem dare statim Sathanas prohibebat me dicens. Vere quinq; numi isti sufficiunt dormui tuæ ad hœlera, aut ad balneum percipiendum, & statim tanquam si de faucibus natorum meorum priuare eos nihil dabam. Cum vero vidissem quod superarer à vicio, dico puero meo per singulos dies furare me nesciente quinq; numos & da eleemosynam. (Sum ego enim trapezita Domine). Ille vero benefaciens, cepit furari denarios. Erat autem aliquando & siliqua. Cum ergo vidisset, quia benedicebamur, & diuitijs abundabamus, cepit & tremisses furari & dare. Semel itaq; admirans benedictiones Dei dixit ei. Vere multum profuerunt filii quinq; numi illi, volo ergo vt des decem. Tunc dicit mihi & puer subridendo, vade ora pro furtis meis. Nã vere hodie non haberemus quem manducassemus panem, sed si est fur iustus, ego sum. Tunc ergo dixit, quoniam tunc tibi dedit, & siliquas & iam ex fide illius affluuii Dñe ex animo dare. Edificatus ergo sanctus valde dixit ad eum. Crede mihi multas conuersationes patrum legi, tale aliquid non inueni.

¶ De

¶ De principe qui malitiam seruabat in alterum.

Malitiam referuantem quēdam industrium, contra alium principem audiens hic magnus Ioannes, monuit eum saepe, & suavit ad concordiam & non potuit eum conuertere ad pacem. Semel ergo mittit & adducit eum Sanctus quasi pro Republica, & facit missas in oratorio suo. Nullum habens secum nisi ministrum suum. Cum ergo sancta benedixisset Patriarcha, & orationem Dominicam inchoasset cœperunt dicere tantum tres illi Pater noster. Et cum peruenissent ad sermonem quo dicitur, dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, innuit domestico patriarcha ut taceret. Siluit vero & patriarcha, & remansit princeps solus dicens versum. Dimitte nobis, sicut & nos dimittimus. Et statim conuersus sanctus, dicit ei mansueta voce, vide in quali terribili voce dicas Deo, quoniam sicut ego dimitto, ita & tu dimitte mihi. Et tanquam ab igne statim cruciatum ferens prædictus princeps cecidit in faciem ad pedes sancti dicens. Quæcunque iusseris Domine faciet seruus tuus. Et reconciliatus est inimico suo ex tunc cum omni veritate.

¶ Quid erga quemlibet superbum agebat.

Superbum autem si videbat aliquem beatus hūc quidem non arguebat in facie, quando autem eum in secreto suo sedentem videbat afferebat de humilitate sermones, ut per tale magisterium sensum percuteret superbum & modestum faceret dicens ita. Miror Domini mei, quod modo non recordatur misera anima mea humilitatis quam demonstrauit nobis super terram apprensus filius Dei, sed intumescit & extollor super fratrem meum si fuero modicum aut pulchrior eo aut ditior, aut gloriosior, aut principatum officij cuiuscunque habuero non intelligēs diuinam vocem quæ dicit discite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris, neque sanctorum voces cogitans quoniam quidam terram, quidam cinerem, quidam uero uerem & non hominem, quidam aut impeditioris, aut tardioris lingue se nominabant, & quia Esaias quando Deum videre meruit, ut capit homo, tunc immunda labia se habere pronūciauit. Quid enim non sum humilis? Nonne de luto factus sum unde sunt & lateres? Nonne omnem quam puto habere gloriam, ut flos foeni marcescit. His ergo & huiusmodi verbis sapientissimus quasi de se dicitur

cum

eum qui languorem inflationis & superbix habebat cauterio cōburens prodebat. Intelligebat enim is qui vulnus habebat quod de eo patriarcha hæc intimaret.

¶ Sermo eius ad humilitatis exemplum.

Et hoc frequenter ille à Deo honoratus afferebat in medium ad humilitatis argumentum dicens. Quod si considerassemus & cogitassemus Dei misericordiam & bonitatem nec in celos subleuarem oculos nostros, sed semper in humili habitu ac prudentia degeremus. Ut enim præteream qualiter non existens, ut essemus produxit nos factor, & peccato & inobedientia deceptos, iterum uiuificauit & proprio sanguine redemit à morte, & omnem terram & ipsum cælum in obsequium hominum subdidit, sed & nunc qualiter peccantes non dissipat, sed longanimiter magis expectat immobilis illa natura & patiens ille oculus, & nobis plerumque blasphemantibus, ipse consolatur & blanditur per miserationem suam deorsum pluias propter vitam nostram tribuit. Quantos malos operarios pergentes uocidant, aut furentur tegit ut non capiantur & puniantur, quantos existentes in peccato ut prædentibus obuiantes sibi naues, & occidant qui in eis sunt

non permittit in profundum demergi, sed imperat mari ne absorbeat eos, expectans conuersionem malitiæ ipsorum? Quanti peierant corpus & sanguinem eius sacrosanctum, & patitur & longanimiter agit, non reddens eis lit ali quid, difficile quantos in itinere latrocinantes non tradit in cibum obuiantibus sibi bestiis, quantos euntes concava terrarum & itinerum seditiones operantes protegit, ut non consumantur à custodiētibz canibus, vel etiam hominibus. Et me interdum auticū meretrice recumbente aut cū his qui se inebriant, aut cum turpia loquentibus conuersante aut scelerare quolibet seculi huius implicato, apud quidem circumferatur, & ualles & aluos circum quærens colligere mihi fructum, ut dulce fiat mihi guttur, quod foeda & iniqua pronunciat, una autem festinat per calorem maturari ut repleat os, & letificet cor, quod factorem suum præuacatum est. Flores in uicem se præoccupant ut delectent oculos, qui fornicationibus & alienis mulieribus ad luxuriā inuēnt, ficus turbatur, quatenus perueniat ut repleat manum per magnitudinem, & os per dulcedinem, qui tenet & baliat alienam mulierem. Talia ergo inquit opera fratres agentes, & tales retributiones accipientes à benigno Deo quale debueramus habere prudentiam

Cc confi-

considerantes nouissimam nostrā & horridā mortē. Multum enim de memoria mortis & exitu animæ disputabāt semper ille beatus ita vt frequenter quidā ad eum superbo scommate intrarent, & ridēti vultu & inconsiderato otulo, & exirent humili more & compuncta facie & lachrymantibus oculis. Propter quod & dicebat. Quia (vt existimo ego humilis) sufficit ad salutem assidue & dolenter cogitare, & sollicitudinem habere de morte, quoniam nemo nobis in hora illa compatietur, aut comitabitur ex vita ista nisi opera bona nostra. Et quomodo angelis venientibus & properantibus turbatur tunc anima si inuenta non fuerit bene preparata. Quomodo roget vt addatur sibi modicum tempus vite. Et audiet. Tempus enim quod vixisti bene non consumpsisti. Et iterum dicebat tanquam de semetipso. Quomodo humilis Ioannes transire poteris bestias arundineras, quando obuiabant tibi exactores. Vt qualis timor & tremor obtinet animam tuic rationē ponentē, tantis exquisitoribus amaris & inimicis & invidis. Et enim sanctus iste in memoria semper retinebat, quod sancto Symeoni, qui in celum fuit per reuelationem factum, est notum quia (vt ait) ex eunte anima & corpore obuiant ei cum ascenderit a terra in celum chori dæmonum

singuli in proprio ordine. Obuiat ei chorus dæmoniorum superbia inuestigat eam si habeat opera eorum. Obuiat ei chorus spirituū de tractionis aspiciunt si aliquando oblocuta sit & pœnitentiam non egerit. Obuiant iterum superius dæmones fornicationis, scrutantur si recognoscant in ea voluptates suas. Et quādo à terra vsque ad cælum misera anima positura rationem peruenerit seorsum ab ea sancti angeli stabunt & non adiuuabunt eā nisi bonitates suæ. Hæc considerans hic nobilis perterritus pro tali hora, & sollicitus factus est ferens in memoriam sancti Hylarionis eloquiū, cum e vita egressurus esset formidauit, & dixit animæ suæ, octoginta annos, o humilis anima habes seruiens Christo, & times exire. Exi, quia misericors est Deus. Et dicebat sibi patriarcha. Si is qui octoginta annos seruiuit Christo & mortuos suscitauit & signa fecit, timuit amarā illam horam, quid habes tu humilis Ioannes dicere aut facere, quando obuiauerint in faciem tuam crudelissimi, & inimicissimi, & exactores. Et exquisitores. Aut quantū poteris rationem reddere ad eos qui de mendaciorum ad eos qui de denegatione, ad eos qui de crudelitate, ad eos qui de avaritia, ad eos qui de memoria mali, ad eos qui de odio, ad eos qui de exquisitorum periurio.

periurio. Et dicebat. Deus in eis increpa, nam omnis fortitudo hominum eis resistere non valet. Tu Domine da nobis ductores sanctos angelos qui custodiant & gubernent nos. Multa enim est contra nos eorum infania, multus tremor, multus timor, multum periculum Pelagi, aeris, & mundi huius. ¶ Si enim de ciuitate in ciuitatem super terram ambulantes deprecatur eos qui nobis ductores sunt ne in precipitia cadamus, aut in agrestium ferarum loca, aut in flumina infinita, aut inaccessibiles & inuios montes, aut in latronum manus, aut in Eremum incomprehensibilem aut inaquosam & preamur, quot ductoribus fortibus. & diuinis custodiis opus habemus, pergentes longa via hac & eterna videlicet que ex corpore est egressio, & ad cælum ascensio. Hæc sunt sapientia plene beati ad se & ad omnes doctrinæ, hæc sunt eius quotidiane cure atque meditationes.

¶ *Quid fecerit pro eis qui post Euangelium lectum stantiam in animis desererant.*

Multam autem de de facta statione curam habebat, & sollicitudinem demonstrabat. Vna enim dicitur, valens multos refecare, vt non egredere, et post solutionem sancti euangelij de ecclesia, & oratione.

sis sermonibus pro oratione vacarent, quid fecit. Reliquit mox postquam lectum est sanctum euangelium Ecclesiam, & ipse exiit & sedit cum turba, omnibus vero ostupentibus, dixit ad eos iustus. Filij vbi oues, illic & pastor. Aut intrate intro & ingrediar aut manete hic, & hic manebo. Ego propter vos descendo in sanctam Ecclesiam, nam poteram facere mihi met missis in Episcopo. Semel ergo & his fecit hoc ipsum scema ille beatus, erudiuit in hoc plebem magnifice & emendauit, timebant enim ne iterum id ipsum scema faceret eis ille semper memorandus.

¶ *Loqui in Ecclesia non permittebat.*

Loqui autem in sacrario omnino non permittebat, sed in conspectu omnium foras mittebat eum dicens. ¶ Si quidem vt orares venisti hic, in hoc mentem tuam, & os tuum vacare exopta. Si vero propter locutionem scriptum est, domus Domus orationis vocabitur, noli ergo eam facere speluncam latronum. ¶ *Quod nec in monastica vita, nec in clero moratus est.* ¶ **H**oc autem erat archiepiscopus, & patriarche, quoniam nec in

nachicam vitam ducens, neque in clero moratus in Ecclesia, sed & foeminae legitime dudum coniunctus, ita tenuit vigorem Ecclesiae ab ipso initio quo patriarcha consecratus est, & in talem sublimitatem exaltatus est, ut multos Eremitarum & in arcta vita degentium superaret.

¶ De hoc quod statuit duos ordines monachorum.

Volens autem nec huius boni expertus esse videlicet monachicę vitę connumeracionis studet rem talem. Congregans duos ordines monachorum, statuit eis omnem utilitatem tribui de villis suis in ciuitate sua, & faciens eis cellulas in duobus ortorij sanctę Dei genitricis & sancti Ioannis, quę ipse a fundamentis ædificauerat dicēs de amantissimis monachis ita. Ego post Deū utilitatem corporalem vestram procurabo, vos autem spiritualis habetote iteę curam salutis. Vespertina & nocturna vigilia mihi apud Deū imputetur quicquid vero in cellulis vestris officij feceritis, pro vestris salutibus hoc autē feci volens sollicitos esse efficere Dei amicos monachos. Vnde & permanfit decretis grata constitutio ordinū, & ad similitudinem monasterij ex his ciuitas pene vivit in ditione locis pernigiles hymnodias referentes. in omni genere

¶ De vitanda communione hæreticorum.

ET hoc beatus iste ita omnes docebat & contestabatur dicens nullatenus aliquando hæreticorum communionis imo coinquinationis participemini etiam si omni vita vestra ex aliqua impulsione vel necessitate communionem catholicę Ecclesię non inuenientes sine communione permanseritis. Si enim ait vxorē corporalem legitime possidentes & in regione aliqua longinqua absque illa tempore multo morantes relinquere hanc & alij copulari a Deo & legibus prohibemur, si vero hoc egerimus punimur, quomodo putas Deo per rectam fidem & catholicam Ecclesiam coniuncti, qui (ut ait apostolus) optauis vos vni viro virginem castam exhibere Christo & sanctam fidem adulterauimus per communionem hæreticorum in futuro seculi tormenti (quod expectat hæreticus) erimus facti participes. Communio enim (ait) ideo dicitur eo quod commune faciat & firmet communicationem quibus communicat. Ne igitur quæso ait, si filij huiusmodi oratorijs applicetis

¶ De eo quod non condemnetur aliquem.

Cum omnibus bonis suis, & hoc beatus hic possidebat in medio videlicet quod (ut dicitur) non condemnetur pro-

ximum, nec condemnantes recipere. Dicam vero eius & doctrinam de hoc omnibus proficiam. Iuuenis quidam rapiens monacham fugit Constantinopolim, hoc dicens, iustus tristis factus est vsque ad mortem. Tempore aliquo transacto, confedente eo vna dierum in honorabili cimiliario cum quibusdam clericis, & sermonem animę vtilem mouente, venit in medium & memoria iuuenis, qui ancillam Dei rapuerat, & ceperunt qui cum sancto confedebant anathematizare talem iuuenem tanquam qui duas animas perdidit suam videlicet & sanctimonialis. Compescuit ergo & rescavit eos beatus dicens. Ne sic filij, ne sic, nam ostendam vobis, quia & vos duo peccata facitis, vnum quia transgredimini mandatum dicentis, nolite iudicare ut non iudicemini. Deinde quia nescitis certius si adhuc peccent & si non poeniteant. *¶* Legi enim vitam patris aliquid tale habentem, quia in ciuitatem quandam duo monachi abierunt in ministerium. Et cum transfret vnus per locum clamabat ei vna fornicaria, dicens. Salua me pater ut Christus meretricem, ille vero hominum confusionem omnino non curans, dixit ei. Sequere me. Et tensus eam per manum eius exijt publice de ciuitate omnibus aspicientibus. Facta est ergo fama quia abbas recepit mulierem domi-

nam Porphyriam (ita enim vocabatur mulier.) Pergentibus ergo eis ut mitteret eam in monasterium inuenit mulier in vna Ecclesia puerum in terram proiectum, & sustulit eum ut nutrirer illum. Itaque post annum quidam venerunt in patriam vbi erat abbas & Porphyria, quæ fuerat de meretricibus & videntes eam habere puerulum dicunt ei, veraciter bonum abbati pullum genuisti. Nondum enim sanctum scema acceperat. Eunt ergo qui viderant eam Tyrum, inde enim abbas tulerat illam diffamauerunt, quia genuit de abbate Porphyria, & nos vidimus puerulum oculis nostris simulantem ei. Quando ergo cognouit ex Deo abbas obitum suum dicit domne Pelagię. Sic enim mutauit nomen eius quando tradidit ei sanctum Scema. Eamus Tyrum, quia habeo illic responsum, & volo ut venias mecum. Illa vero non valens contradicere ei secuta est eum, & venerunt ambo, habentes & puerum septem annorum existentem secum. Cum ergo egrotasset abbas in infirmitate ad mortem, ascenderunt ad visitationem eius de ciuitate vsque ad centum animas, & dicit. Affer prunas. Itaque cum venisset thuribulum plenum prunis tulit & euacuauit eas in vestimentum suum & dixit. Credite fratres, quia sicut Deus rubum custodiuit in combustum ab igne, sicut nec hanc tunicam meam incenderunt prunę

iste, ira nec ego agnouit peccatum mulieris, ex quo natus sum. Et omnes mirati sunt, quod non ardebat vestimentum ab igne & glorificauerunt Deum habentem occultos seruos. Ex occasione autem donae Pelagiae quondam meretricis aliae fornicariae fecit eam abrenunciantes mundo cum ea pergentes in monasterium eius. Seruus autem Dei monachus qui totonderat eam postquam satisfecit omnibus tradidit Deo spiritum in pace. Ideo (inquit) dico vobis filij, ne praecipites ad condemnanda & iudicanda sitis aliena. Multotiens enim peccatum fornicationis vidimus, poenitentiam vero eius quam fecit occulte non aspeximus. Sic est cum furum facientem quendam videmus; suspiria vero eius & lachrymas, quas producit Deo nescimus. Ite quidem habemus eum quasi furem aut fornicatorem aut peritum apud Deum, vero forsitan recepta est occulte eius poenitentia & confessio; & est ab eo preciosus. Omnes igitur admirantur super doctrina industrii pastorem huius atque magistrum.

De duobus clericis calciamenta facientibus.

DVobis clericis calciamenta facientibus: & iuxta se laborantibus vnus quippe habebat filios multos, & vxor-

rem & patrem & matrem; vacabat vero Ecclesiae sine intermissione & omnes post Deum arte alebat sua. Alter autem quauis doctior esset illo, eo quod non permaneret in Ecclesia, sed etiam dominicis diebus laboraret, nec seipsum tantum nutrire valebat. Inuidebat ergo iste vicino suo, & vna vice non sufferens inuidiam dicit ei cum ira. Vnde diues factus es sic: Ego vacans plus arti meae quam tu in paupertatem deueni. Dicit vere ei alter volens facere eum vacare Ecclesiae. Inueni praecium in terra & inde paulatim diues factus sum sed si vis semper vocabo te & veni mecum, & quidquid inuenimus accipies dimidium. Cum ergo acquiesceret ille & sequeretur eum euntem ad Ecclesiam sine intermissione benedixit ei Deus; & diuitem fecit eum. Tunc dicit ei ille bonus consiliarius. Vidisti frater vnum mendacium propter Deum quantum profuit animae tuae & substantiae tuae. Crede mihi in uenibam aliquando in terra (ut existimasti) gratia precij, sed quonia dicit Dominus, quaerito primo regnum Dei & haec omnia adiacentur vobis. Idcirco occasionem ferantur ut deducerentur & occiderentur sine causa laborasti, sed inuicisti & super inuenisti. Hoc igitur dicit bonus consiliarius, presbyterum tanquam dignum; erat enim doctor

De

De vocatione eius ad Dominum.

EQuidē haecenus ante memoratus Dei cultor Menmas qui fuerat vicedominus sanctae Ecclesiae Alexandrinorum magne ciuitatis enatruuit nobis. Dicentibus vero nobis in praedictis in quoda capitulo, quod multa spiritali dilectione patriarcha & Niceta patricius adiuuicē colligati essent, dignū iudiciū talis exhibitionis praesens existit capitulū. Quando permittente Deo pro peccatis nostris futurū erat ut traderetur Alexandria sine Deo Persis, reminiscens bonus pastor, dicentis, cum persecuti vos fuerint in ciuitate ista, fugite in aliam, fugā arripuit in propria patriā, videlicet in Cyprū in ciuitate suā, vnde occasione accepta praefatus Niceta patricius dicit ad sanctū. Obsecro si inueni gratiā ante te, ne dedigneris fatigari vsq; ad regiā ciuitatem. & bene acceptas preces tuas donare pijsis imperatoribus. Ille vero multae fidei viro consentiens obediens ad hoc factus est Deo & voluntati eius, & ad se quantum honore daturus erat circa beatū ostendere volens. Fatigata igitur naui multipliciter a vi vectorū in qua sanctus cum patricio erat, & in profundum pene iam mersa, vidit sepe memoratus patricius & optimates & qui cum eo erāt, vna nocte in qua sepe stas facta est patriarchā modo cum

pauperibus per nauim ubiq; circumcurrentē, modo autē iterū eis manus in caelum extendentē, & ab alto adiutoriū abstrahentē. Cūq; interdū peruenisset ad ascēdētes, vidit expergefactus a Deo vocatus hic, quendam eunuchum coruscantem forma, aureum scaptrū in dextra manu tenentem, assistentem sibi & dicentem. Veni iubeo rex regnantium quaerite, nihil ergo statim negligens aduocat patriciū Nicetā, & dicite ei cum multis lachrymis. Tu quidē Domine, ad terrenū imperatorem me vocasti, sed praueuiens caelestis ante vocauit supremum exiguitas meā. Et retulit ei eunuchū, amō angeli visionē, quae apparuerat sibi Gauius ergo, & tristis factus idē gloriosissimus vir impedire sanctū non potuit. Abunde vero factis eius repletus orationibus, & imperatoribus has deferens cum multo honore redire ei in Cyprum iussit.

De testamento quod fecit beatus Iohannes Eleymonis.

ADuenientes ergo in propriam eorum ciuitatem, quae Amathunca vocabatur testamentum proprium scribere, citō ministris suis praecipit. Velociter vero & sine dilatione chartā & calamū presentantibus praecipit sacrū illud eos scribere sic

Ioannes seruus propter eam vero quæ superposita est mihi sacerdotij dignitatem, Dei gratia liber. Gratias ago Deus tibi, quoniam exaudisti me pro misera anima mea, rogantem bonitatem tuam ne inueniretur morienti mihi nisi una tremissis. Inueniente enim me in honorabili Episcopo sanctæ Ecclesiæ Alexandrinorum magnæ ciuitatis quam per indulgentiam Dei suscepi quando in ea consecratus sum circiter octoginta centenaria auri & quæ intrauerunt mihi ab amicis Christi pene numerum hominis transcendunt in memet mentem colligēs & cognoscens hæc omnia dominatoris omnium esse festinaui ea quæ Dei erant Deo dare. Vnde & quod remansit mihi hoc tremisse Dei & hoc existens iubeo dari his qui sunt Dei. O gloriosa res, o deuotionem sancti. Non intendit sicut debuisset suis, quod patiuntur multi qui in diuitijs sunt, qui Dei dona aut ex iniustitia collecta tanquam propria & tanquam si ea secum ferre possint, thesaurizant, & non large egenis præbent sed illa quæ rebus, quæ semper permanent & aliquando non minuuntur. Vnde sine mendacio re promissionibus non est fraudatus, qui asserat ex persona Dei, quoniam qui glorificauit me glorificabo. Vere enim magnifice glorificauit sanctum hunc qui in

suis bonis glorificauit Dominum semper. Non enim ferens nobilis hic temporali vita sua conuiescere sancta & digna laude quæ egit, xenodochia geronothochomia atque monasteria à fundamētis edificans, & choros sanctorum monachorum statuens incessabilem veræ iustitiæ memoriam possidet, per ea quæ celebrantur in eis bona opera quod enim de his qui mala agunt, & successores priorum malorum post mortem in vita hæc relinquunt ait diuinus Paulus apostolus, quoniam quorundam peccata manifesta sunt præcedentia ad iudicium, quosdam autem & subsequuntur. De quibus vnus & iste existit, & quoniam non fabula, neque ad gratiam est quod dictum constat testimonium nobis perhibebat planè quod mox in pretiosa eius dormitione gestum est prodigium. Tradente enim eò & commendante propriam animam in manu Domini, vt ait alicubi sacra litera, iustorum animæ in manu Dei sunt & hanc ei vt sacrificium immaculatum offerente, cum condendum esset honorabile eius corpus honorifice & cum congruo sacerdotum ritu in quodam oratorio sancti miraculorum factoris tyronis, sit quoddam tale signum gloriosum. Iacebant in quodam templo vbi & iustus hic reponendus erat, duorum quorundam Episcoporum qui ante

ante eum dormierat sancta veraciter corpora, quæ & in natura examini interim degentia tanquam si viua essent re vera æqualè sanctorum honorem tribuerunt. Cum enim beati corpus inter diuos illos Episcopos ponendum esset honorantes summum pastorem pastores, & multam eius fiduciam apud Deum reuerentes & mirantes simul Dei iussione, tanquam viua corpora sua separantes in medio sacrum hunc susceperunt honorem, & ipsi ei præceptione Dei sicut à Deo honorato offerentes, & omnibus statim ostendentes quæ à Deo ei donata est, gloriam atque sublimitatem. Quod maximum gloriosissimum miraculum non vnus neque decem, neque centum viderunt: sed omnis turba quæ conuenit ad pretiosam eius sepulchram.

De muliere quæ peccatum suum scriptum dedit beato Joanni.

Aliud autem eius gloriosius quod quidem adhuc viuēs in carne cœpit miraculum sed postquam migravit ad Deum compleuit sermo commemorare rentabat. Mulier quædam de ea quæ sanctum protulit ciuitate existens cum audisset venisse Arbodo, & angelum ei ibidem apparuisse vocationem ad comunem domum ei denūtiasse, peccamentum grauisimum in se recognoscens, quod nec auditus hominum pos-

set intrare affirmabat, fidem inambiguam sumens ad sanctum cursum peruenit, & pedes eius comprehendens cum lachrymis multis clamat, & dicit secreto sancto, o ter beate, habeo misera, quod ad aures hominum venire non potest, & scio quod si vis potes id mihi indulgere, dixit enim vobis presbyteris Dominus: quoniam quæcunque solueritis super terram erunt soluta & in caelis, & quæcunque ligaueritis super terram erunt ligata & in caelis: & quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Hæc verba audiens à muliere sanctus, & timens si petitionem eius refutaret noxam ei in tormentis fieret, dum posset liberari à proprio peccato per fidem quam habebat in eam dicit ad eam humiliter. Si utique credis o mulier Deo, quod per fidelitatem meam ignoscat tibi crimen quod dicis confitere mihi hoc, quæ dixit. Non possum domine dicere peccatum hoc, neque enim potest auditus hominum portare illud. Dicit ad eam iterum sanctus. Et si erubescis vade & scribe illud si nosti literas & asser mihi. Illa iterum respondit. Vere domine non possum. Expectans ergo modicum sanctus tacens dixit ei. Non potes scribere & bullare & asserre mihi. Tunc dicit ei, possum domine hoc facio. Rogo ergo honorabilem,

& coangelicā animā tuam ne sol-
natur, neq; vllō modo inueniatur
à quolibet peccatū hoc aliqñ. Ver-
bum igitur accipiens à Deo hono-
rabili & nullus homo solueret aut
legeret eius Pictariū, abiens scri-
pfit propria manu peccatū & bul-
lans portauit beato. Suscipiens er-
go sanctus Pictariū, post quinque
dies ad dñm. profectus est, nemi-
ni aliquid de huiusmodi Pictatio,
aut disponens aut indicans, mul-
lier vero fortuitu imo disponen-
tione Dei non existens, in ciuitar-
te die in qua translatus est in pace
de seculo isto ad aliud, Patriarcha
volente, & in hoc demonstrare
Deo quantam apud eum, utpote
proprius famulus fiduciam, possi-
debat. Sed post vnam diem recon-
ditionis pretiosi eius lapsus adue-
niens cum audisset dormitionem
eius amens, & desipiens propè
modum facta est existimans Pi-
ctatiam quod dederat Episcopo,
relictum omnibus, faceret, culpā
eius manifestam. Cito ergo resi-
liens & priorem fidem suam in-
dubitabilem super animam refu-
mens, a seam à Deo honorati ap-
prehendit, & sicut viuenti ei vet-
eraciter, ita turbata perhibebat.
Homo Dei, tibi hoc peccatū non
potui enumerare eo quod supra
modum existeret graue, & nunc
omnibus factum est forsitan ma-
nifestum & cognitū. Vnam autē
tibi rem, meam manifestasse.

Heu heu mihi putas cōfusionis
absolutionem inuenire, confusio
omnibus facta sum pro medela
blasphemiam recepi. Quid mihi
ad te opus erat, causam animæ
meæ patefacere. Tamen non desi-
ciam nequē diffidam neq; remor-
uebo à titulo lachrymas meas
vsque dum satisfactionem de pe-
nititione mea accepero, neq; enim
mortuus es sancte Dei sed viuus.
Scriptum est enim, quia iusti in
perpetuum viuunt. Iterumque
dem verba assumens dicebat. Ni-
hil homo Dei peto à te nisi vt cer-
tum facias cor meum, quidnam
de dato tibi Pictatio factum sit.
Deus ergo, qui dixit, ad Chan-
nazam, fides tua te saluā fecit, ipse
& me certam de Pictatio facere
potest. Tribus diebus perseueras
ad sepulchrū beati cibum aut po-
tum omnino non gustans, tertio
vero nocte dum rursus lachry-
mis eisdem duros ac fideles ser-
mones beatissimo diceret, ecce e-
greditur Dei famulus, de titulo
sua oculatim apprensus cum duo-
bus Episcopis qui cum eo iacebat
vno hinc, & altero inde, ei assi-
stentibus, & dixit ad eam. Vsque-
quo, mulier, hos qui hic sunt com-
moues, & non dimittis, eos que-
scere. Insiderunt enim stolis no-
stras lachrymarum. Et hæc dices
dat ei proprium Pictariū, bullar-
um dicens. Suscipe, recognosce
hoc solus aspice. Et in seipsum
visio-

visio n̄ veniens vidit iterum san-
ctos ingredientiē in proprium lo-
cum, & solus inuenit literas suas
deletas & subscriptionem sub eis
habentem sic: Propter Ioannem
seruum meum deletum est pecca-
tum tuū. Quis loqueretur potentias
dñi, o amici & fratres quis ita mi-
sericors & amator hominum, fa-
ciens voluntatem timentium se &
glorificās glorificantes se, & per
miraculorum operationes magi-
ficans eos. Non autem in loco so-
lum in quo pretiosa eius dormi-
tio facta est gratia quam habuit
apud Deum manifesta est, sed ubi-
cunque longius claruit.

*¶ Quid Saurinus monachus de eius
dormitione vultu.*

E Adem die, in qua ad
Deum ex hac vita beatus fuit
profectus est quidā eorū an-
gelicā vitam & scēta monacho-
rum habens vir mirabilis, & indi-
strus Saurinus nomine, Alexan-
driæ habitans vidit quasi in ex-
cella mentis factus diuinitus ho-
morabilem Ioannem Episcopum
egredientem cum clero omni ce-
reos portantem, & ad Imperato-
rem eūtem tanquā eunucho quo-
dā vt ipse dicebat Saurinus cubicu-
laris hunc vocante. Et postquā ia-
nuā exiit quod significat proprii
corporis separationē, vnā puellā
vt solem suscipiente eum, & ma-
nutinentē, & super caput coro-
nā ex oleæ ramis circumamictā.

Mox ergo agnouit sanctus Sauri-
nus migrationem Patriarchæ ad
dñm ipsa hora fuisse factam. Quā-
propter adnotates quidā mēsem
& diem, erat enim celebris sancti
martyris Menne; & quibusdā ve-
nientibus de Cypro, & peregrinā-
tes quidā qui habitabat Alexan-
driæ de migratione sancti Patriar-
chæ agnouerunt verā fuisse visio-
nē, eo quod eadem hora fieret in qua
obijt beatus, & maxime de exem-
plo puellæ, quæ manu tenebat
eū. Acceperat enim repromissio-
nes ab eā sanctus sicut in præ-
cedentibus verbis vite eius dixi-
mus, quia si me possides amicam,
ego te ante Imperatorem introdu-
cam. Quod & vere fecit.

*¶ Quid & habitator quidam Ale-
xandriæ de ipso vidit.*

Non autē ex hoc tantū oēs
satisfactionē acceperūt, quod
eius celestis & misericor-
dia; quæ habuit eū egentes eū in
celorum regnū deduxerūt: sed quia
alios eorū qui habitabat in ciuitate
Alexandriæ uisus Deū vidit ipsa
nocte in qua & sanctus Saurinus,
oēs pauperes & orphanos atq; vi-
duas oleæ ramos hauriantes, & in
Patriarchæ obsequio emittes, & ad
ecclēsiā pergeres. Nō solū autē duo
aut tres aut centū satisfactiones
sunt, per que sentiens clara, quā san-
ctorum numerum, uisum mem-
orabilis huius, sed et cetera alia quæ
subsequens sibi mandanda.

¶ *De unguento quod de sepulchro eius emanauit.*

Hymnodia enim anniuersaria post multum temporis dormitionis sanctæ celebrata in templo memorati Tichonis, ubi pretiosum lipsanū, id est, sepulchrū beatissimi Patriarchæ Ioannis repositū est, erat autē quæ colebatur sacra vigiliæ hymnodia annuæ recordationis sancti miraculorū factoris Tichonis, volēsq; omnipotens dñs ostendere omnibus quali honore seruū suū sanctū Ioānem dignū fecerit, placuit de honorabili eius lipsano unguēti saniferam sanitatem emanare, quæ uniuersi in lætitiā versi gratias retulerūt patri & filio & Spiritui sancto videlicet Deo nostro, qui proprios sanctos gloria gloriūficat infinita.

¶ *De hoc quod in Cypro in diuersis sanctis talia. Dei gratia operetur.*

Et ut nullus amicus Christi tanti miraculi incredulus sit, etenim vsque nunc videtur in amica Christi Cyprorum insula in diuersis sanctis talis Dei gratia operari, & tanquam ex fontibus unguentorū suauitatem de pretiosis eorū lipsanis profluentem ad gloriā eiusdem bonitatis & ad honorem Sanctōrum eius atque ad profectum, qui post futuri sunt hominum quatenus secundum imitationem eorū cōuerfantes eisdem & nos honori-

bus digni efficiamur à iusto mercedum retributore Deo. Efficiamur igitur dilectissimi & nos cōsummatōres præscriptarum rectitudinum sancti huius patris Ioannis Eleymonis, & quasi incolæ existētes, & peregrini in vita ista, in æternum thesaurifemus futurū bonū per largā quæ indigentibus tribuitur donationē. Enim uero secundum diuinitus inspiratū Apostolū, qui semināt in bñdictionibus de benedictionibus & metet, & p. corruptibilibus æterna quæ oculus nō vidit nec auris audiuit, & in cor hominis non ascenderit quæ preparauit Deus diligentibus, quæ omnes nos impetrem⁹ per gratiam & misericordiam domini nostri cum quo est patri. vna cū Sancto spiritu gloria & honor, & imperium nunc & semper in secula seculorum. Amen.

¶ *Incipit vita sancta Eugenia virginis cuius passio. viij. Kalēdas Ianuarij agitur.*

In septimo igitur consulatu suo Commodus Imperator direxit illustrissimū virum Philippum ad Ægyptum, ut præfecturā ageret Alexandriæ, & omnes potestates quæ per totam Ægyptū administrātur eius arbitrio deseruēt: hic itaq; cū vxore Claudia, cū duobus Auūto & Sergio filijs, & cum filia Eugenia, ab vrbe Romania ad urbem Alexandriā aduenissent, & Romana grauitate ageret præ-

fecturam, atque omnem prouinciam Ægypti Romanis legibus ordinaret, cunctis quidem magicā curiositatem sectantibus finem imposuit: Iudæos vero nec nuncupationem nominis habere permittit, Christianos autem procul ab Alexandria tantum debere esse constituit: ipse vero plus licet Philosophorum amicus quam fautor idolorum: Romanis tamen superstitionibus ac si religiosus cultor instabat non rationi, sed traditioni concordans. Eugeniā igitur filiam suam dum literis liberalibus perfectissimē docuisset, & tā Latino eam quam Græco eloquio instruxisset, etiam Philosophiam docere permisit. Erat enim acris ingenij & tam memoriæ capax, ut quicquid audiendo semel vel legendo potuisset arripere perpetuo retineret. Erat ergo Eugenia pulchra facie, & eleganti corpore, sed pulchrior, mente & formosior callitate. Igitur cum quinto decimo ætatis aetate ab Aquilio Aquilini Consulis filio peteretur sponsa interrogatur à patre, utrū petenti iuueni illustrissimis ortu natalibus consentiret. Illa respondit. Maritus moribus non natalibus eligendus est, ipso enim non parentibus eius utendum est. Igitur cum alijs atque alijs poscentibus animo castitatis obsisteret, peruenit ad manus eius beatissimi Pauli Apostoli doctrina. Et li-

cet sub paganissimis parentibus ageret, esse tamen cœpit animo Christiana. Et quoniam iussi fuerant Christiani ab Alexandria vrbe discedere, rogat parentes, ut spectadi gratia permitteretur prædia sua in suburbio Alexandriæ posita circumire. Cumque statim ut poposcerat impetrasset, & ab vrbe properaret ad villam audiuit Christianos psallentes atque dicentes. Omnes diuigentium dæmonia, Deus autem noster cælos fecit. Hæc ita audiens suspirauit & fleuit, & dixit ad eunuchos pueros, nomine Prothum, & Iacinthum. Scio vos mecum literis eruditos, & digna simul & indigna hominum legimus gesta, Philosophorum quoque, sillogismos vano labore conscriptos studio scrupulosissimo transegiimus Aristotelica argumenta & Platonis ideas, & Epicuri sectas, & Socratis monita, & Stoicorum, & ut breuiter cuncta complectar quicquid cantat Poëta, quicquid orator inuenit, quicquid Philosophus cogitat, vna hac sententiā excluduntur, quatrupudiantes Christianos audiuius, omnes diuigentium dæmonia, Deus autem noster cælos fecit. Confessio & pulchritudo in conspectu eius, sanctitas & magnificentia in maiestate eius. Igitur iubet cōferre sermonem & Apostolus legitur, & Propheta laudatur, sit concordia fidei,

fidei, & qua arte ad penetralia sapientiae diuinae absque sui separatione perueniant consilio ardenti diffinitur: dominam me (inquit) vobis vsurpata potestas attribuit, sed sororem sapientia fecit. Simus ergo fratres sicut diuina sapientia ordinauit non sicut se iactat humana temeritas. Pergamus pariter ad Christianos & sicut ordinauero properemus. Helenum audio dici Episcopum, cuius est habitatio illa in qua die noctuque audiuntur Deo suo cantare, quos etiam nos quotiens transimus psallentes audimus. Sed hic Episcopus varijs dicitur Ecclesiae suae occupationibus detineri. His autem qui in diuinis laudibus vacant Theodorum quendam presbyterum constituit, cuius tanta miracula narrantur, vt etiam caecos suis orationibus illuminet & daemones effuget & infirmantibus afferat sanitatem, sane ad diuersorium huius congregationis, in quo Deo canitur, nullam patitur venire foeminarum. Hoc ergo considerans tondere me arbitror, vt craftina nocturna profectio ordinata, per ipsos nobis transitum praebeat. Vobis itaque duobus iuxta Basternam ambulantes, & ceteris praesidentibus ad locum deponar a vobis, & vacua pertransiente Basterna nos tres herili habitu simul ad Dei homines properemus. Placuit vtrisque

consilium, & sequenti nocte sic ut ordinauerat adimpletur. Tantam autem credentibus sibi Christus gratiam exhibere dignatus est, vt eadem hora qua ad monasterium peruenierunt, sanctus Helenus superueniret episcopus. Et quia mos est apud Aegyptum, quando circumeunt monasteria Episcopi: psallentium eos sequatur exercitus superuenit idem Helenus Heliopolis episcopus, & cum eo amplius quam decem millia virorum psallentium & dicentium. Via iustorum recta facta est & iter Sanctorum praeparatum est. Audiens haec Eugenia dixit ad socios. Considerate vim carminum, & videtis ad nos respicere quicquid modulatis vocibus psallunt. Denique cum de Deo vero noster tractatus in dispositioe mutui sermonis haberetur, audiuius hoc cantare. Quoniam omnes diuinitum demonia, Deus autem nospiens nobis iter quo recedere cupimus a culturis idolorum, & vt ad Christianam culturam perueniamus gratiam promereri, ecce millia hominum nobis occurrunt, vna voce clamantium & dicentium. Via iustorum recta facta est, & iter Sanctorum praeparatum. Intelligamus ergo quo peragat hic populus, & si ad hoc habitaculum vadunt, quo nos ire disposuimus, iungamus canentibus

bus turbis & aduenientibus computati ingrediamur vt socij, quousque notitias colligamus. Igitur cum se iunxissent psallentibus inquirunt quis esset senior, qui solus vehiculo aselli vteretur in medio populi sequentis & praecedentis, audiunt quod hic esset Helenus Episcopus, ab infantia Christianus, qui dum infantulus in monasterio cresceret, tantae sanctitatis virtutibus augebatur, vt si quando missus fuisset ignem e vicino petere, ardentes prunas vestimento deferret illaeso. Denique ante (inquit) paucos dies venit quidam magnus, qui verborum arguentis populum Dei conabatur euertere dicens falsum istum esse Episcopum, se missum esse a Christo ad docendum. Hic autem erat verusissimus, & de scripturis diuinis populum seducebat. Denique omnis turba Christianorum, accessit ad hunc quem videntis patrem nostrum, & dixit ei, Audiuius Zaream, quod ipse sit missus a Christo, constitue diem in quo eum aut recipias tibi socium aut si potes conuincas falsam dicentem. Igitur constituitur dies & locus in media Heliopolis ciuitate: venit Zareas magus cum artibus suis, venit & Helenus Episcopus cum orationibus suis. Cumque populum salutasset, ait. Nunc probabitis spiritus, qui sunt a Deo. Et conuersus ad Za-

ream coepit verborum ingens habere luctamen: sed quia versutus erat nimis & concludere eum sermone ratione non potuit, respiciens populum fortiter laedi, quod Zareas, quia superior abscederet in verbis modicum silentium postulauit, & ait ad populum, Pauli Apostoli in hac parte monita omnino tenenda sunt: dixit enim Timotheo discipulo suo. Noli verbis contendere, ad nihilum enim vtile est nisi ad subuersionem audientium, sed ne hoc testimonium non quasi cauti, sed quasi timidi proferamus, accedatur ignis in media ciuitate & ingrediamur pariter flammam, & qui vltus non fuerit credamus, quod hunc miserit Christus. Tunc omnibus sententia placuit, statim denique ignis copiosus accensus est. Tunc beatus Helenus iubet Zaream introire flammam. Cuius Zareas inquit, ingredi tu primus, qui hoc proposuisti. Consignans se igitur beatissimus pater Helenus ex patris manibus ingentes flammam intrat, & stans illic dimidia fere hora neque capillis, neque vestimenti ex aliqua parte violatis vt Zareas quoque introiret, similiter imperabat. Sed Zareas reluctare coepit, & fugere. At ubi inuitum illum populus in ignibus tradidit, statim eum circumdans flamma coepit exurere. Et immittonsi se beatus Helenus licet

femiustum viuum tamen eripuit, quem cum dedecore eliminavit populus de finibus regionis huius. Hunc autem sicut videtis quotidie quocumque perrexerit in Dei laudibus comitatur. Audiens hæc beata Eugenia ingemuit, & prociat ad pedes eius, qui sibi retulerat ista & ait. Obsecro te ut me illi vna cum istis duobus fratribus meis insinues, ex idolis enim conuerti volumus ad Christum. Et quia simul hoc diffiniuimus & fratres sumus, etiam hoc ab eodem impetrare volumus, ut nunquam nos patiatur ab inuicem separari. Et ille nunc (inquit) filete quousque ingressus monasterium ad quod pergit paululum requiescat, & cum opportunum fuerit, intimabo illi omnia secundum verbum tuum. Interea dum appropinquasset monasterio ad quod pergebat ecce, & illi egrediuntur obviam patri hymnum domino dicentes. Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui. Ingredientibus Episcopo & populo etiam intrat Eugenia cum Iacinto & Protho comitibus suis, tantum ei nota cum qua sermonem habuerat: perfectis igitur matutinis laudibus paululum requieuit Episcopus, & iussit sibi ad sextam præparari ut diuina mysteria celebraret, ut dum sextam cœpisset, nona ad refectionem ieiunantium opportune perueniret. Requie-

scens autem Episcopus somnium vidit, in quo ad simulacrum feminæ ducebatur ut illi sacrificaret. Tunc dixit inquit in somnio, his qui me tenebant, permittite me ut loquar cum dea vestra. Et cum me permisissent loqui dixi ei cognosce te creaturam Dei esse & descende, & noli te permittere adorari. At illa his auditis descendit & secuta est me dicens, Non te deseram quousque; me creatori meo restituas & conditori. Igitur cum ista in animo Episcopi voluerentur, accessit ad eum Eutropius cum quo fuerat locuta Eugenia & dixit ei. Tres pueri fratres vnanimiter culturam simulacrorum relinquentes Christo seruiuentium numero in isto monasterio se sociari desiderantes, & hodie vestigia tua prosequentes, huc ingressi sunt, poscentesque me cum lachrymis postulauerunt, ut mereantur notitiam tuam beatitudinis reuelari. Tunc beatus Helenus dixit, Gratias tibi Iesu bonerefero, qui me præuenire fecisti huius rei notitiam. Tunc conuocari ad se præcepit pueros & apprehendens manum Eugeniæ fudit orationem. Quam cum cœpisset tulit sequestratim eos & gratissimo vultu quinam dicerentur interrogat vel cuius nationis essent tradidit inquirendum. Ad hæc Eugenia respondit, ciues inquit Romani sumus vnus ex his duobus

bus fratribus meis Prothus dicitur, alius Iacintus. Ego vero Eugenius nuncupor. Cui beatus Helenus dixit. Recte te Eugenium vocas, viriliter enim agis & confortetur cor tuum pro fide Christi. Ergo recte vocaris Eugenius. Nam & hoc scias, quia Spiritu factus nos & te Eugeniæ corpore ante præuidimus & qualiter huc veneris & quæsti tui sint, non me passus est præterire. Sed hoc mihi dominus reuelare dignatus est, quod gratissimè ei habitaculum in corpore tuo præparasti, custodiendol virginittis præmium, & presentis temporis blandimenta fallacia respuendo. Scito autem te pro habilitate multa passuram, sed non te deserit ille tunc te ex integro tradidisti. Ad Prothum autem & Iacintum conuersus ait. In corpore seruitutis positi ingenuam dignitatem animi tenuistis fortiter & tenetis. Unde vobis me tacente Christus: dñs loquitur dicens. Amen amen dico vobis, iam non dicam vos seruos sed amicos. Unde & vos beatos a nuntio, quia cœcordastis Spiritui sancto, quia vnanimiter consentistis monitis habitaculis simul ad gloriam peruenientes percepturi. Hæc beatus Helenus nullo alio teste præter Deum locutus est in medio, & iussit eam se in virili habitu permanere & non emere descenderunt quousque baptisimatis sanctificatione indur-

ant monasterio ad quod festinauerant sociaretur. Redeamus autem ad illud tempus quo Prothus & Iacintus auferentes Eugeniæ abiuerunt. Basterna igitur iumentis ambulatibus & pueris qui preibant, vacua peruenit ad matrem. Videntes autem eos vnus propetratis pueros & Basternam venientem occurrerunt cum gaudio vniversi, & inuenientes vectorium vacuum, omnes simul mugitum reddiderunt, fit quoque repente totius ciuitatis strepitus. Quis enim audire poterat præ se sum filiam charissimam perdidisse, erat itaque planctus inastimabilis fletus interuentus, iugebant inuicem confusi parentes filiam, sororem fratres, & fetui dominam, & tenebat inuictos moror & reserta animi tribulatio fitque per totam provinciam inquisitio, interrogantur aruspices, inquiruntur pythones factis cibus quoque & sceleratis superstitionibus de omnium interrogantur, ut vbi venisset Eugeniæ indicarent. Hoc solum omnes dicunt, quod eam dii de fælo rapissent. Credidit factum pater & fletum ad consolationem accipiens, dat fletu responsis, & deorsum illam morte consecras, creantur puero eius uictu fieri simulacrum. Quod ita capite obliat hominorum hoc non emquam diis suis exhiberent. Maro tamen eius Claudia & filia tres. Quibus & Sergius, quibus puerant.

rant ratione consolationem acci-
pere, sed erant ratolerabiliter lu-
gentes eam. Beata autem Eugenia
virili habitu & animo in prædi-
cto virorum monasterio perma-
nebat, atque ita in diuinis erudi-
tionibus profecit, vt intra seculum
dum primum omnes scripturas do-
minicas memoria retineret. Tanta
in ea erat animi tranquillitas,
vt vna illam omnes dicerent ex
numero esse angelorum. Quis e-
nim deprehederet, quod esset fe-
mina, quam virtus Christi & virgi-
nitas immaculata protegebat, vt
mirabilis esset & viris? Sermo e-
nim eius erat humilis in charita-
te, clarus in mediocritate, vicijs eu-
rens, & fatum diuini fugiens, om-
nes in humilitate superabat. Nul-
lus illi ad orationem inuenieba-
tur anterior, efficiebatur autem om-
nibus orantia, tristitia consolaba-
tur, læta congratulebatur, in scien-
tiam vniuersam suam impigabat,
superiorum ita suo adhibebat
exemplo, vt quemlibet in hypo-
focantem se credere debet. Tanta
autem a Deo est gratiam confer-
ta, vt quemcumque in dolore posi-
tum visitaret, statim omnis dolor
eode modo ab eum abiret, ad-
ueniret. Quomodo autem in isto loco
tanta bonorum conuicabatur, vt
& erant omni orationibus obtem-
perantes ei. Fortiolum in ore con-
uersationis eius Abbas, qui pater
erat fratrum, in monasterio, in-
-

grauit ad dominum. Post cuius
abscessum omnibus visum est, vt
sibi beatam Eugeniā eligerent
abbatem. Tunc beata Eugenia
metuens se foeminam contra re-
gulam viris præponi. Item ti-
mens ne omnes vnanimiter de-
precantes sperneret, ait ad eos.
Obsecro vos, vt Euangelium in
præsentem adhibeatis. Quod cum
fuisse allatum dixit. Quotiescum-
que Christianis aliquid eligen-
dum est, Christus est ante omnia
auscultandus. Videamus ergo in
hac electione, vestra, quid ipse
præcipiat, vt & vestris insis, &
ipsius monitis intendamus. Ere-
uolens codicem venit ad locum,
& cepit legere dicens. Dixit autem
Iesus discipulis suis. Scitis quia
principes gentium maiores sunt
his quibus dominant, & prin-
cipatum eorum gerunt. Apud vos
autem non est sic, sed quisquis
vobis vult prius esse, sit vester
vltime, & quisquis in uos uol-
uerit esse dominus, sit vester
seruus. Et Iesus dixit adiecit. Hoc
ce inquit & vestris insis, obtem-
perans decreui primatum suffici-
pere, & dominum insis obtem-
dere, vltimum me esse, & seruum
talem constitudo. Et hilarem con-
miam Chusanam offensus, in-
tamen ante quibus opus in omni-
bus, quousi in qua solent esse, &
re personam suscipio, in omnibus
aquam portare, signa comitibus
-

in aditibus adhibere. In eo deni-
que loco habitaculum sibi elegit,
ubi solitarij monasterij manebat
ne vel ipsa se superiorem osten-
deret. Sanè refectionem fratrum
solicite curabat & psallendo Deo
ordinem fortiter custodiebat, &
tertiam, sextam, nonam, vesper-
tinis vel nocturnis, atque matuti-
nis horis, tam cautissime inste-
bat, vt videretur iam perisse Deo,
si horarum vel quippiam spatij,
absque diuinis laudibus aliqua
præterissent. Ita demum in hoc
opere esse Deo carum cepit, vt
dæmones ex obsessis corporibus
pelleret, & eorum oculos ape-
raret. Sed quia multa singularem
narrare intendo per ordinem quan-
tum permittit breuitas, acceda-
mus. Matrona quædam Alex-
andrina cæteris matronis præ-
stantior, nomine Melancia, au-
diens opinionem eius venit ad
eam, quia quartano typognauissi-
me & iam per animum & eo am-
plius vexabatur, quam cum bea-
ta Eugenia oleo peruxisset & om-
nem continuo violentia fellis e-
uouit, & sanissima reddita pe-
dibus ad suum diuersorium pro-
perauit, quod in vicino monaste-
rij possidebat. Ordinari interea
munera ciphos argenteos tres in-
plet solidis, & hoc saluationis
sue gratie, mittit ad beatam Eu-
geniam, qui gratanter remisit, his
que miserat. Tu abundamus, &
-

superabundamus omnibus bonis.
Vnde te patens charissima Me-
lancia, vniuersis gentibus magis ac-
necessitatem patientibus diuidas,
horror & inhorro. Audient Mel-
lancia contristata gressi, & veniens
cepit rogare & ampliora promit-
tere. Fit assidua circa beatam Eu-
geniam, & in nullo deprehen-
dens, quod esset foemina elegan-
tia decipitur iuuentutis. Videns
eam iuuenem per uisitatem pu-
tabat esse terrenum se autem non
sanctitatem eius, sed aliquid atraxi-
stimans fuisse saluatam. In concu-
piscencia eius elabatur, & putans
amplioris pecunie cupidiorē co-
pit se finita offerre, & ampliora
promittere. Cumque superius ca-
dem præfaretur, & gratulans in
oblata sibi ab Eugenia icerneret
reddi, declinat ad maiorem interi-
um, & gritudinem simulas. Quam-
cumque beatam Eugeniā dicitur uisita-
ret, sedenti ante se tum quum fan-
sta Eugenia talia coepit prædic-
cere. Intolerabilis circate amor
pectus meum exagitati, nec ul-
lum remedium fatigationi meæ
reperire potui, nisi vt te omnium
sterum meorum dominum inuocem.
Quid te ipsum uagis & inatibus
inabitatis crucias? Hoc possessio
nū lo supletationi infinita, & ecce
auri pondus impellum, & argen-
tium miseram copiosum, & fani-
dit in similibus beatam eius dignitas
generositate ostendit, & abun-
-

absque filijs viduata sum succede
 pro eodem in facultatibus meis
 & non solum rerum mearum, sed
 mens esto iam dominus. Cumque
 hæc & his similia loqueretur, di-
 xit ad eam Eugenia. Recte nomen
 tuum ingredis, testatur perfidia,
 magnum enim te diabolo habita-
 culum præparasti, discede à ser-
 uis Dei deceptrix, & illecebrosa
 melanchiasmos enim aliter milita-
 uisti. Habeant operum tuum simili-
 les clamores, nos delectatimendi-
 carum Christo. Affatim diues
 est, qui cum Christo pauper est.
 Fugiant à te imagines concupi-
 scentia, non est enim salubris tua
 sicut quæ te inuastit in familia. Draco-
 nis habitaui in ista terra venenum
 effundis, sed nos Christi inuoca-
 to nomine venenorum tuorum vi-
 rus euadimus, & misericordiam
 domini inuenimus. Tunc illa de-
 ceptionis suæ pudorem non fe-
 rens, sperans se detegi, nisi prior
 ipsa detegoret, reuersa Alexan-
 driam, adiro præfectum statuit hoc
 ordine dicens, Scelustum inuenem
 simulantem Christianam religio-
 nem in urbi, & ad me arte dum
 in mendaci gratia quædam dicitur posse
 confirmatibus prodesse venire per-
 mitterem, vitam meam illis existi-
 mans, de quarum pudore bacha-
 tur, ausus est impudenter alloqui
 & verbis propriis ad crimen
 hortari, & in fuditissimam vocem
 in præsentibus hæc ille mecum fug-
 iens dicitur.

sem liberata solatio, more barba-
 rico suæ in libidini captiuas, &
 Audiens hæc præfectus nimio fu-
 rore inflammatur & iubet ad loca
 monasterij destinari, qui eum in
 Cula ferret cum omnibus com-
 itantibus deponerent. Deponun-
 tur itaque omnes in vinculis, &
 quia vnus carceris eos non fere-
 bat locus per diuersas custodias di-
 uiduntur. Post hæc statuitur dies
 functis in quo alij ad bestias. Alij
 vero ad ignes, alij ad diuersa sup-
 plicia damnarentur. Fit rumor
 mensus, impudens quoque fama
 cunctam Aegypti peragrat pro-
 uinciam. Omnes credunt, omnes
 condemnant, & omnibus verifi-
 cante videtur, Melanciam illustrem
 feminam mentiri non posse. Quid
 multa? venit dies funerum consti-
 tuta & in qua vniuersæ ciuitates
 in vicino positæ conueniunt, vt
 viderent feratim traditi moribus
 corruptores, introducuntur in ea-
 thenis, & collaribus ferreis cum
 beata Eugenia, & nullo agnoscen-
 te, quod esset femina clamor po-
 puli diuersis sententijs ingruerat.
 Tunc iubetur adduci propinquus,
 & non per interuentus eam præ-
 factus audiit, sed ex ore eius edi-
 sceret veritatem. Astantes aculei
 & verbera, flammæ, tortores
 & cætera quæ solent abscondita
 cordis excerpere præparantur.
 Tunc præfectus Philippus dixit,
 hic scelerrimus Christianorum
 hoc

hoc vobis Christus vester tradi-
 dit in mandatis, vt operam cor-
 ruptionibus detis, & pudorem at-
 que verecundiam matronalem
 fraudulenta astutia capiat, dic
 nunc furcifer, quæ te temeritas
 coegit, vt illustrem feminam Me-
 lanciam appeteres, & ingressus
 sub specie medici, castitatem ge-
 nerosissimam ad lupanariam i-
 gnominiam prouocares. Au-
 diens hæc beata Eugenia, capi-
 te demissa ne possit agnosci, ta-
 liter dedit præfecto responsum
 Dominus meus Iesus Christus cui
 ego Seruio, castitatem docuit, &
 integritatem corporis custodien-
 tibus vitam promittit æternam.
 Hanc autem Melanciam falsam
 testem nunc possumus declarare:
 sed melius est, vt nos patiamur ma-
 la, quæ illa dum cõuicta fuerit ali-
 quid patiat, ne & fructus patien-
 tiæ nostræ depercat: sed tñ si per
 victoriam principum testetur ve-
 stra sublimitas, quod non in eam
 ipsa retorqueatis sententiam &
 hæc fallax testis nihil patiat, ma-
 li nunc probabimus crimen quod
 nobis obijcit, redundare in eam.
 Ad vbi testatus est per principum
 salutem præfectus promittens ad
 omnia quæ postulabat, effectum
 dixit Eugenia. O Melancia in-
 gredis nomen & tenebrosa Me-
 lanciam applicari fecisti aculeos, su-
 spedi præcipis Christianos. Dam-
 na percute incedi, bene nos ac-

cipis: non tamen tales habet fa-
 mulos Christus qualis tu testaris.
 Tamen adduci præcipe ancil-
 lam, quam testem nostri criminis
 esse dixisti, vt ex ore possit de-
 nudari mendacium. Cumque ap-
 plicata fuisset in conspectu iudi-
 cis coepit dicere. Istum iuuenem
 impudicissimum, frequenter qui
 dem circa viles personas detectum
 in adulterijs ipsa impunitas ad
 hoc eum perduxit, vt etiam do-
 minæ meæ, circa primam horam
 diei cubiculum impudenter in-
 gressus primo quidem sermone
 quasi pro salute eius veniret indi-
 carer. Secundo pro sua concupi-
 scentia & tertio etiam ad violentiam
 si cursim ego egressa fami-
 liam non vocassem, quæ hodie
 huius criminis testis est. Tunc præ-
 factus ex familia adesse iubet ali-
 quos, qui ita gestum esse suo testi-
 monio confirmarent. Cumque
 applicarentur singuli ita esse vt
 illa dixerat testabantur. Tunc iu-
 dex vehementer commotus ait
 Quid ad hæc nituste dicitur
 es, quem tot reuincunt testes, tam-
 que indicia manifestant. Ad
 hæc beata Eugenia ait. Tempus
 loquendi est quia tempus tacendi
 diu transiit. Notaueram quidem
 crimen obiectum in futuro iudi-
 cio denudari, & castitatem meam
 illi soli ostendere, cuius amore
 seruanda est. Tamen ne gloriatur
 in sententia Christi, fallax audacia,

& paucis pandam verbis veritatem non ad iactantiam humanæ declamationis, sed ad gloriam nominis Christi. Tanta enim est virtus nominis eius, ut etiam foemina in timore eius positæ virilem obtineant dignitatem, & neque ei sexus diuersitas fide potest inueniri superior, cum beatus Paulus Apostolus magister omnium Christianorum dicat, quod apud dominum non sit discretio masculi & foemina; omnes enim in Christo vnum sumus. Huius ergo motum animo feruente suscepi & ex confidentia quam in Christo habui nolui esse foemina; sed virginitatem immaculatam tota animi intentione conseruians, virum gessi donstanter in Christo. Non enim inuitam honestatis simulationem assumpsi ut vir foeminam similem; sed foemina viriliter agendo virum gessi, virginitatem quam in Christo est, fortiter amplectendo. Hæc dicens scidibâ capite tunicam qua erat induta, & apparuit foemina. Et statim ad præfectum ait. Tu mihi quidem secundum carnem pater, Claudia mater est, & fratres hi duo qui tecum sedent Auitus & Sergius. Ego autem Eugenia filia tua quam pro amore Christi mundum odinem cū delicijs suis respuitaquam sterucus. Ecce Prothus & Iacintus Eunuchi mei; eum quibus scholam Christi ingressi sum; Christus autem

tem tam idoneus sibi extitit, ut vetericelibidinis omnis pollutionis meæ faceret per misericordiâ suâ, cui credo vsque in finem iugiter permanfura. Agnoscentes itaque pater filiam, & sororem fratres, serui dominam, currunt statim ad eam, & effundentes lachrymas in conspectu populi, amplexibus eius incumbuat. Nuntiatum factum Claudie matri, & statim cursu cõitit ad spectaculum venit. Deseruntur vestimenta auro texta, & licet inuita induitur atque in excelso tribunali posita in sublimi attollitur; & ab omni populo clamatur, vnus Christus, vnus & verus Deus Christianorum. Sacerdotes & Episcopi, qui multo populo Christiano in amphiteatro erant, ut dum fuissent interfecti hi qui accusabantur ab eisdem sepelirentur ingrediuntur, Deo hymnū dicentes atque omnes vnâ voce clamantes. Dextera dñi glorificata est in virtute, dextera matris tuæ dñe cõfregit inimicos; tollitur ergo in triūpho Eugenia, ne tanto gaudio populi eius defuisset probatio castitatis. Visus est igitur de celo descendens, quia circumdedit domū. Melancite, ut me vestigiū adueniunt tui, quæ ad eam pertinebat remanescit. Fit gaudij populi cū timore Dei Ecclesia; quia quasi viduata octauo anno clausa fuerat reseratur. Reuocat Christianorum populus baptizatur præfectus

fectus in fascibus constitutus baptizatur filij eius, baptizatur mater eius Claudia. Restituit priuilegia Christianis, & mittit relationem ad Seuerum imperatorem de Christianis, & memorat satis reipublice Christianos prodesse, ideo debere eos absque persecutione aliqua in vrbibus habitare. Consentit relationibus Imperator, & fit tota Alexandria ciuitas quasi vna Ecclesia. Eratque omnibus ciuitatibus gaudium & dignitas Christiani nominis florescebat. ¶ Sed quia semper sanctitatem emulatio sequitur inimici, & contra bonitatem pugnat malitia, consilio diaboli aliqui ex honoratis Alexandria cultores idolorum accipientes egre, quod Christianis priuilegia tribuisset, venientes ad Regem dixerunt, statum Reipublice conturbatum à Philippo qui cū nono anno in fascibus irreprehensibiliter administrauerit; nunc decimo anno perdidit omnia. Denique deorum immortalium deseruit ceremonias, & omnem ciuitatem ad culturam cuiusdam hominis, quem Iudei occiderunt conuertit. Non est legibus vestris vlla reuerentia. Passim quisque voluerit templum reuerenti ingredi, non ut colendi benevolentiam præterdat, & non ut deos esse quos colim; sed ut dicat infirmitas blasphemias sacra aut metalia perantiqua quædam in nomine signa hæc, & diuina in materia

sunt Seuero & Antonino Augustis. Qui commoti dixerunt ad eum huiusmodi decreta. Diuus parens noster, Commodus quondam Augustus non ut præfectum sed ut Regem te Alexandria ordinauit, atque constituit, ut dum in vita maneres successor nullum susciperes. Unde his beneficijs eius superaddere cupientes statuimus, ut dijs omnibus potentibus solita culturam exhibeas, & deposita dignitate etiam proprijs facultatibus cedas. Accepta igitur hac Augusti autoritate, simulat egritudinem quousque vniversa distraheret, & donaret per omnem provinciam Ecclesijs & pauperibus. Ipse autem præfectus in timore Dei & in cultura Christi, etiam alios confortabat in Christo. Interea omnis Alexandria conspirat in Episcopatum eius, & coepit eum reipublica habere præfectum quia successor ei nondum venerat, & Ecclesia habere episcopum, quia merito fidei sibi eum elegerat sacerdotem. Durauit autem in Episcopatu vnus annus & mensibus tribus. ¶ Post hæc autem spatia temporum, veniens Perennis præfectus dum Alexandria quaereret percutere eum & non posset, quia omnis ciuitas in amore eius durabat, inmisit ei qui se fingent Christianos, & ingredientes percussit eum in oratione dicitur constitutum. Post traditur perussores præfectus Perennis autem totius illius provincie, & quasi audire ad custodiam

mancipavit, post paucos autem dies principum indulgentia relaxatos dimisit. Beatissimus autem Philippus post percussuram tribus diebus in corpore esse permixtus est, non ad aliud nisi ad corda dubia confirmanda, nam ut migraret ad dominum martyrii se noluit corona fraudari, & ipse hanc ut reciperet oravit. Nam qui in corpore positus demonia fugabat, & illuminabat oratione cæcos, quanto magis se noluisse palma privari. Poterat utique quod volebat impetrare sine dubio & ita recepit, ut particeps nominis Philippi esset particeps & coronæ & susciperent martyres collegam, quem merito Ecclesia susceperat sacerdotem. Iuxta atria itaque ubi sancta Eugenia filia eius monasterium Christi virginibus collocauerat, illic suum iussit collocari corpusculum, in quo loco beatissima Claudia Xenodochium fabricabat, & constituit prædia quæ susceptionibus peregrinantium deseruirent: ipsa autem cum Auito & Sergio filijs, & cum beata Eugenia regressa est Romam. Igitur filios Philippi cum omni gaudio senatus recepit Romanorum, & vnum præconulem, Carthaginem, alium vicarium, Africæ dirigunt. Ad beatam autem Eugeniã cum multe matronæ conuenirent & pene omnes virginẽs quascunque potuisset notas, aut

amicas faceret etiam Christo credere, & in virginitate Dominica permanere quædam ex regio genere virgo Basilla cupiebat eam attingere. Sed quia causa nominis Christiani ad eam ire non poterat rogabat per internuntium si delem ut eam de religione Christiana instrueret. Tunc beata Eugenia conuocat ad se beatissimos comites suos Prothum & Iacinthum, & dicit eis. Accingimini militia ad quam vos conuocat Christus, quo vos Basillæ offerat sub specie muneris, ut vos eam in Christo faciatis ancillam. Fit itaque huius muneris gratia & suscipit Basilla quasi famulos, quæ nos quasi Apostolos honorabat. Vocabat autem cum eis omni hora, & quasi Eunuchos seruitio habens, non diebus non noctibus a colloquijs Dei & orationibus cessabat. Igitur Cornelius cum esset in urbe Roma, sacræ legis antistes peruenit ad eam latenter & baptizauit eam. Confirmata autem beata Basilla in timore Dei, procurante misericordia Christi, pene omnibus noctibus mutuis se fruebantur aspectibus, ipsa & beata Eugenia. Omnibus itaque viduis Christianis conuentus erat ad beatam Claudiam & omnibus virginibus conuentus erat ad beatam Eugeniã. Sanctus autem Cornelius Papa, urbis Romæ omni vespere Sabbati quæ

luce-

lucescit in dominico die, dabat eis noctem hymnis peruigilem, & pullorum canoribus noctis quiete agebat eius sacrosancta mysteria, & ita confirmabat eas sabbatorum. Eugenia autem & Basilla ut memorauimus omnibus se pene noctibus fruebatur in Christo & alterno se eloquio renouabant. Quantas per Eugeniã virginẽs saluator inuenit, quantas etiam per Basillam Christus sponsas obtinuit, quantæ per Claudiam viduitatem prompta voluntate seruauerunt, quanti iuuenes per Prothum & Iacinthum Christo Domino crediderunt. Valeriano itaque & Galieno imperantibus, orta seditio de Christianis est, eo quod Cyprianus Chartaginem euerteret, & Cornelius Romam. Data est ergo autoritas ad paternum profanum ut Cyprianum occideret. Cornelius autem quia a multis Romanis etiam illustribus fouebatur erat in abditis. Tunc beata Eugenia videns Basillam ait. Reuelatum est mihi a Domino, quod pro virginitate passura sis. Et Basilla ad Eugeniã respondit. Et mihi (inquit) dignatus est Dominus demonstrare, quod martyrii coronam duplicem capias, vnam quam apud Alexandriam pro iustis laboribus acquisisti, & aliam quam in effusione tui sanguinis consecutura es. Tunc beata Eugenia expandens manus suas, dixit, Domine

Iesu altissimi filius qui ad salutem nostram venisti per virginitatem matris tuæ per virginitatis premium omnes quas mihi credidisti perduc ad regnum gloriæ tuæ. Residentibus autem sanctis virginibus Christi, quæ erant cum Eugenia & Basilla, dixit omnibus beata Eugenia. Ecce vindemiæ tempus est in quo succiduntur botri & pedibus conculcantur, sed post hæc regalibus conuiujs apponuntur. Absque eorum sanguine, nulla potestas imperij, nulla illustris dignitas decoratur, & vos palmites mei, & meorum viscerum botri, estote parati in Domino, virginitas enim est primæ virtutis indicium, Deo proximum, similis angelis, pars vitæ, amica sanctitatis, via securitatis, domina gaudij, dux virtutis, fomentum & corona fidei, adminiculum & subsidium charitatis. Nihil ita nobis laborandum, nihil ita est enitendum nisi cum virginitate viuamus, aut quod est gloriosius pro virginitate etiam moriamur. Quæ sunt huius blandimenta fallacissima, quæ cum gaudio temporali veniunt & cum perpetuo dolore discedunt faciunt momentaneum risum, ut æternum fletum infligant. Tribuunt fugitiuos flores, ut marcidiores perseverantes aduectent, mentiuntur securitatem transeuntis temporis ut perpetui seculi cruciatibus tradant. Ideoque charissimi

D d s mæ

mae virgines quae mecum in agone virginitatis nunc vsque accurristis, permanete in amore Domini melius quam cepistis. Tempus flendi temporaliter, sine fastidio & horrore sufferte, ut tempora gaudij æterni cum omni proficit dilectione suscipere. Ego enim commendavi vos Spiritui sancto, & credo quod vos mihi integras omnes illibatasque constituat. Nolite itaque faciem meam ex hoc corporaliter querere, sed gesta & actus per spiritum contemplatiuum. Et his dictis osculata est vniuersas & flentes fortissimo animo consolabatur. Dicentibus autem sibi vale in uicem Basilla & Eugenia oratione facta discedunt. Ecce eodem die perrexit vna ex ancillis ad Pompeium sponsum Basillae, quae & dixit. Quod te dominam nostram Basillam nouimus ab Imperatore meruisse, sextus & eo amplius est annus quam tu in teneræ ætatis anno ut postea acciperes, distulisti, sed patruelem eius Helenum scias esse christianum, & hanc ita factam christianam ut tibi omnino non nubat. Nam & duos eunuchos Prothum & Iacinctum simulauit se illi donum offerre Eugenia, quos illa quasi dominos excolit, & quotidie pedes eorum, ac si deorum immortalium osculatur, quia ipsi autores sunt artis magice quae

christiani committunt. His auditis Pompeius statim cucurrit ad Helenum patruelem eius, qui & nutritor eius erat & tutor & dicit ei. Intra hoc tibi demum nuptias meas celebrare disposui, pro qua re fac me videre sponsam meam quam mihi Domini rerum inuicentissimi principes fieri coniugem preceperunt. Ille his auditis agnouit proditum negocium, ait ad eum. Quousque anni transirent infantiae eius meam circa eam tutelam pro germanitate patris eius, & pro ipso nutrimento exercui, nunc vero, quia cepit sui esse arbitrij in sua vult esse potestate. Vnde si illam videre desideras, ejus erit arbitrij, non mei Imperij. Audiens hæc Pompeius vehementius cepit ardere & pergens ad Basillae domum ut nunciaretur ianitoribus imperabat. Cui ista sunt à Basilla mandata. Causam te videndi penitus nullam me habere cognoscas, neque videndi neque salutandi. His auditis turbatus est vehementius, & omni pene senatorum fauore usus prostravit se coram Imperatore dicens. Subueniant Romanis vestris sacratissimi principes & deos nonos quos Eugenia secum adduxit ab Ægypto veniens, ab hac vrbe separate. Diu est enim quod hi qui christiani dicuntur rei publice nocent qui imitentur legum nostrarum sacrosanctarum

monialia,

monialia, & omnipotentes deos nostros, ac si vna simulacra despiciunt. Iura quoque ipsius naturæ peruertunt, separant coniugium, gratiam sponfarum sibi afflociant, & dicunt iniquum esse, si sponsum suum sponsa accipiat. Quid faciemus pijsissimi Imperatores? Inuenti sunt dii qui homines prohibeant, & quibus ista videbunt si nati non fuerint quibus valeat imperari. Vbi reparatio Romanorum viriū vbi Romani exercitus rediuntina certamina? Pro quibus victrices dextrae vestrae hostium ceruices inclinabunt, si iam vxores habende non erunt, si sponfas amittimus & tacemus. Hæc & his familia dum prosequeretur, & omnis senatus eam flebiliter querela depromeret, decreuit. Galienus Augustus ut aut sponsum suū Basilla acciperet, aut gladio interiret. Eugeniā verò aut sacrificare dijs, aut crudeliter interire. Et dedit licentiam, ut quicumque christianum penes se absconderet puniretur. Conuenitur Basilla, ut sponsum recipiat. Dicit se illa regem regum habere sponsum, qui est Christus filius Dei. Et cum hæc dixisset gladio transfossa est. Fenti statim: Protus & Iacintus trahuntur ad templum sed oratione illis facientibus, simulachrum Iouis ad quod ducebantur sacrificauerunt, incidit ad pedes eorum, & ita comminutum est, ut vbi fuerit

non pareret. Non virtuti diuinæ, sed magicæ arti hoc impunitans, iubet eos decollari Nicetius vrbis præfectus. Qui etiam accersitam, ad se Eugeniā cepit de magicis artibus ab ea flagitare sermonem. At illa constanter os suum aperiens dixit. Polliceor tibi, quod ars nostra vehementior magis est, nam magister noster, habet patrem sine vlla matre, & matrē absq; patre. Denique sic cum genuit pater, ut omnino scemina nūquā sciret, sic oū genuit mater, ut masculū omnino non nosset, hic ipse habet vxorem virginem, quæ illi quotidie filios creat, etiam innumeras. Et filios parit, quotidie carnem eius carnibus coniungit. Oscula eius circa eam sine intermissione sociantur, in amore suo inuicem omnino perdurant, & tanta integritate subsistunt, ut omnis virginitas, & omnis charitas, & omnis integritas ex eorum coniugio dirimatur. Audiens hæc Nicetius obstupuit, & ne ad Imperatorem perueniret qui eam libenter audiret, iussit eam ad templum diæ ei Dianæ, & ita spiculator imminens dixit ei. Redime vitam tuam, & patrimonium tuum Eugenia, & sacrificæ deæ Dianæ. Tūc beata Eugenia ex pandens manus suas, cepit orare & discere. Deus qui, cordis mei, arcana regno

scis

seis qui virginitatem meam sine
ram in tuo amore seruasti, qui me
filio tuo Domino meo Iesu Chri-
sto sociare dignatus es, qui spiritum
sanctum tuum in me regnare
fecisti, adesto mihi nunc in con-
fessione nominis tui, vt confun-
dantur omnes qui adorant hoc
idolum, & qui gloriantur in simu-
lachris suis. Et dum oraret fit terre
motus in eodem loco & ita tem-
pli ipsius fundamentamersa sunt
cum ipso idolo, vt nihil aliud re-
manserit, nisi sola ara quæ fuit ante
ianuam templi, ad quam stabat
sancta Eugenia. Hæc in insula Li-
caoniæ gesta sunt coram omnibus
qui sequebantur agonem Euge-
niæ, fit conuersus populi Romani
& varia acclamatio. Alij dicunt
innocentem, alij magam. Nun-
ciantur ista præfecto, præfectus
imperator. Imperator eam iubet
ligari saxo & præcipitari in Ty-
berim, sed statim saxum disruptum
est. Beata vero Eugenia ita sedens
super fluuiali aqua efferebatur, vt
omnibus christianis appareret il-
lum fuisse cum Eugenia in flumi-
ne ne absorberetur qui fuerat cum
Petro in mari ne mergeretur. Itæ
inde sublatam in thermarum Se-
merianarum fornacibus mittitur
quæ sic statim extincta sunt vt
thermarum calor refrigesceret, &
omnia incendia lignorum ad ni-
hilum deuenirent. Sic denique
Chaos fecerunt, vt ulterius exhi-

beri non possent. Mittitur post
hæc in custodiam tenebrarum, &
per decem dies iubetur nullum ci-
bum accipere, & lumen penitus
non videre. Ibi autem tantus quo-
tidie abandabat splendor vt dum
egrederetur beata Eugenia quasi
lumen aliquod radiaret. Apparuit
autem illi saluator ferens in manu
panem niuei candoris & immen-
sæ suauitatis & gratiæ & dixit ei.
Eugenia accipe cibum de manu
mea, ego sum Saluator tuus quem
tota mentis animi intentione di-
lexisti & diligis. Eodem die te in
cælis recipiam quo ego descendi
ad terram. Et hæc dicens abscessit.
Ipso autem die natalis Domini
missus est gladiator qui eam in cu-
stodia positam percussit, & subla-
tum est corpus ab affinis christi-
anians & positum est non longe
ab vrbe via Latina in prædio eius
proprio, vbi multorum sanctorum
ipsa sepelierat membra. Claudia
autem mater eius, cum ad eius se-
pulchrum fletet apparuit ei vigi-
lanti in medio noctis silentio au-
ro texta cyclade induta cum mul-
to populo virginum & dixit ei
gaude & lætare, quia & me intro-
duxit Christus in exultationem
sanctorum, & patrem meum
in patriarcharum numerum. Ecce
die dominico, & te susci-
piet in gaudium sempiternum.
Commenda filijs tuis fratibus
meis custodire signaculum. *no-*
cis,

eis, vt efficiantur nostri partici-
pes. Ecce loquente ei facta est cla-
ritas quam oculus sufferre non po-
terat & angeli transeuntes hym-
num dicebant Deo inenarrabili-
bus vocibus hoc solum intelligen-
batur, quod nomen Iesu Christi
& spiritus sancti in ipsius laudi-
bus resonabat. Gloria & honor pa-
tri & filio & spiritui sancto, &
nunc & semper & in secula se-
culorum. Amen.

*Incipit præfatio Amphilogij Epi-
scopi Iconij in vitam & conuersa-
tionem sancti patris nostri Basilij
Archicæsareæ Capadociæ Episcopi.*

Dilectissimi non erat in deo
rum filios fideles de patris
contristari defunctiõne, &
lachrymam ei dare iustum, quem
admodum vsque nunc omnes cõ-
pulsibiliter tollimus. Postquam au-
tenti lamentationis caliginem, se-
cundum quod scriptum est amõ-
uimus & ad gratificam nos postu-
lationem apud omnium verum
Deum nostrum admouimus ne-
cessarium credimus memorabilia
& vera ac magna miracula ipsius
patris & magistri nostri Basilij
scripturæ tradere vt non tempõ-
rali percussione obliuionis & pro-
funditate tradantur. Tribus siqui-
dem sacratissimis & mirabilibus
viris Gregorium dico in Theolo-
gia doctorum, & Gregorium mira-

bilem Nisensis ciuitatis, sed & Ef-
frem beatissimum alijs aliter epi-
thaficis sermonibus virum inful-
gentibus, visum est & mihi tan-
quam abortiuo vt apostolice lo-
quar in manibus habenti, ab eis-
dẽ venerabilibus vitis editas nar-
rationes, quæ his defuerunt sup-
plere vt fidei filio patri debitum
reddenti. Sic enim scit nubes oc-
cultare solem multo facilius tem-
poralis percussio bonis enarratio-
nibus obducere nouit obliuionẽ,
ergo quomodo magnus pastor no-
ster & resonatus in orbe celsitum
virtutum collocutor, ac angelico-
rum ordinum comminister, ma-
gniloquus Ecclesiæ prædicator so-
lida orthodoxorum dogmatum co-
lumna naturam rerum existen-
tiam expressit, inimicum Trinita-
tis eiecit, videlicet Iulianum apo-
statam, Valentis os blasphemum
obstruxit, Arrianorum debellauit
malam gloriam, Christianorum
plane corroborauit rectam glo-
riam, pastor acquisitus Ecclesiæ
populi, regale sacerdotium, circũ-
ornatus ouium Christi aries diui-
næ fidei doctor gloriosus & vi-
uens, & post transitum magnis
splenduit miraculi & oratione e-
ius sicut dictum est facta, est Iu-
liani Dei odibilis, extollentis in-
altum cornu & loquentis aduer-
sus Deum inuultuam quomodo
Valens ipseus a gnegulis appre-
hendens indignum imperialem pur-
puram

puram & Arrianorum, male gloria: patronus venit ad eam, quæ apud nos est Cæsaris, illustrem civitatem conquirens, & per humilissimi præsens tempus narrabo. Sed ad propositum revertamur, ex natiuitate eius vsque in finem virtutes ipsius narrantes.

De tempore quo beatus Basilius doctrinam vacavit & conuersationem magistri sui Euboli.

Basilius itaque solus vt sic dicam in terra æqualem & decentem ostendit vitam operibus & verbis diuina sapientia vitam componens, omnia Christo dans, scilicet, & animam atq; corpus necnō sermonum manus quidem gentilem errorem, sicut araneæ telam dirupit. Hic septennis factus datur à genitoribus literis, vacans autem doctrinis quinque hinc fructum acquisiuit multam philosophalem disciplinam dulcedini naturæ, deinde relinquens patriam (Capadocus enim erat natione) apprehendit matrem verborum Athenas. Castitate & multa abstinentia decoratus adiit præceptorē Græcorū sapientiæ nomine Eubolū, & sic seipsum dedit doctrinis admirandis, etiā & magistris, factiq; sunt ipsius conscholastici, Gregorius magnus Nazanzianus postea factus est Episcopus qui apostolice sedis gubernacula in duo & decē annorum gubernauit tempora, Iulianus etiā a parte christianus atq; Libanius. Is autē ab omnibus vir admirandus posuit in corde suo nihil sumere panis & vini donec superna prouidentia intellexit diuinæ sapientiæ arcana. Morans quoq; in doctrinis quinq; & decē annis omnemque Græcā philosophiā percurrens in fine astronomiā ac optima quæque colligens & nullatenus inuenire valens per ipsa omnia creatorē in vna noctiu vigilante eo dimisit, quidē splendor fidei accendit eum perustrare totius religionis scripturam. Surgens ergo abiit in Ægyptū. Et accedens vni archimandritarū Porphirio nomine supplicauit sibi dari libros sacros ad cōprehensionē diuinorū dogmatū. Quod consecutus mansit ibi delectans meditationi diuinorū sermonū, & aqua ac herbis se nutriens, annuali vero tempore ibidem commorans, & verbum veritatis fide considerans permanfit scrutans veritatis sermonem. Sicq; postulauit se dimitti Hierosolymam orationis gratia, & quæ ibi sunt videndi miracula. Iam autem superans illū dimisit eum. Veniens namque vbi Græcorū philosophiam didicit cepit persuadere multis phisicis & multitudine gentiliū atq; afferre Christo ostendens eis vñ salutis, querebat nihilominus & suam præceptore Eubolū qui erat opinatus in vniuersis

bi, ad retributionē in ipsum laboris afferre immaculatæ fidei, sicut se bene currentem ad eam, omnes etiam eum sicut magistrum sequebantur qui philosophiam sectabatur. Quærens autem illum in suburbano conuerentem in sermone cum cæteris philosophis. Hoc enim erat apud illos festinabatur aut dici quid, aut audiri plus noui, disputante ergo eo reprehendit eum superueniens Basiliū. Et hi qui cum illo erant reprehendit quis (inquiunt) te o philosophie ipse autem ait. Aut Deus, aut Basilius. Recognoscens igitur Basiliū, eos sentes sibi dimisit Eubolas & coheret Basiliū, tribusque diebus incubati permanentes conuenerantur adamicem. Interrogauit ergo Eubolus Basiliū dicens. Quæ est diffinitio philosophiæ? Qui ait. Prima diffinitio philosophiæ est meditatio mortis. Ille ad mirans dixit. Quid est modus? Qui ait. Qui est super mundum. Et dulces quidem sunt mundi sermones amarus autem valde ille mundus qui eum continet vitiose, & altera est voluptas corporis, & altera necesse est mori. Et simul hæc est obsecrans. Nemo enim potest duobus Dominis seruire. Vultu autem vt vultus est, frangimus stantibus hinc panis, sciantia, & parum illam in ceteris prooertite. Quia sub testibus

Si autem & nudum videmus circuncumicimur, & vt proprii gerimen feminis non despiciamus. Hæc dicens, & exaciens eum parabolicæ, saluatoris quæ erga nos est clementia, per poenitentiam tres cathinos menti proposuit in vestibulum cogitationis Superliminare quidem portarum, virtutem adducentem prudentiam, virilitatem, iustitiam, castitatem, quæ autem sinistra parte suasionem, in vtraque vero parte eius intemperantiam, libidinem, ebrietatem, impudicitiam, segnicem, criminationem, linguositatem, incantationem, & quoddam talium examen poenitentiam autem decenter stantem, intemperantem, subridentem lenem aduersarios quidem increpantem, propiorum autem indigentem, populorum in iustitiam vero abstinentiam, intellectum, lenitatem, venerabilitatem, timorem & clementiam, & multorum honorem, ipsi dem, ipsius historie mens diuina cautela, audientibus autem zelorum in eliorum occasio. Hæc ego ipse videns benignus factus sum, & isto ductus sum o Eubole. Sunt enim in huiusmodi imaginem nodque amigata, sed ipsa plane venio tas ad eum ad salutem. Refurgemus enim in huiusmodi vitam eternam & hinc in opprobrium & confusio. Quia na & gē stabimur & in praesentibus sicut

sicut docent nos magni vocibus prophetæ Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, & David rex, atque diuinus Paulus post illos. Ipse enim poenitentiae dator, & ipsius retributionis Dominus qui ouem quæsiuit perditam & apostatam puerum ex patris sinu cum multis diuitijs, & seipsum prodige eonsumentem & postea reuertentem fame afflictum sincere amplexatus est, & veste splendida ornauit ac annulo induit precioso, suadetque peccanti puero sauianti, sicut fratri indulgentiam dare. Ille in inuido Dominus preualens, benignitate qui æqualem mercedem circa vndecimam horam venientibus tribuit & nobis poenitentibus ac suscipientibus ex aqua & Spiritu sancto regeneratione, dabit enim quæ oculus non vidit & auris non audiuit, & in cor hominis non ascēderunt quæ præparauit Deus diligentibus eum. His ex sensu factus Eubolus dixit. O Basilice celestis demonstrator Trinitatis, per te credo in vnū Deum patrem omnipotentem, & deinceps vsque expectans resurrectionem mortuorum, & vitam seculi futuri. Amen. Ego autem in hoc qui in me est ostēdi tibi, quia omnia quæ mihi sunt in manus tuas dans reliquam tempus vitæ meæ tecum, oro si placitum in conspectu Domini fueris suscipiens ex sancta aqua & spiritu regenera-

tionem. Basilus dixit. Benedictus Dominus Deus noster a modo & vsque in seculum, o Eubole qui splenduit lucem veram in mente tua, & transtulit te de multo modo errore in agnitionem ipsius misericordie, quia vero vt dixisti mihi coeslevis ostendam tibi quomodo salutem nostram prouideamus, uinculis istius vitæ nos liberantes venundemus omnia quæ nobis sunt & demus indigentibus, & sic in sanctam ciuitatem abeamus ipsi visuri quæ sunt ibi miraculorum & apud Deum acquiramus fiduciam, & sic vterque quæ eorum erant dispensantes ad sanctum baptismum indumentatantū ex ipsis ementes Hierosolymam ibant, conuertentes ad Deum gentilium multitudinem magnam.

Quomodo Eubolus baptizatus est in Iordane.

Apprehendentes autem Hierosolymam & omnem locum cum sacrum fide & amore requirentes, & ipsis locis qui est super omnia Deum adorantes manifesti sunt Episcopo ciuitatis nomine Maximino. Et se ei prosternentes postulabat consequi regenerationem in Iordanis fluuio diuinam. Quos videns idem vir sanctus plenus cum esset benignitate, adimpleuit postulationem eorum, & simul cum fidelibus viuis venit ad Iordanem. Basilus autem iuxta

Quomodo Basilus Episcopus factus missam composuit, & saluatorem nostrum cum Apostolis sanctis vidit.

Conuenientes ergo coetus Episcoporum sancti spiritus cooperatione elegerunt Basilium ad Episcopatus sedem & consecratus gubernabat Ecclesiam Dei prouidentia. Post quodam autem tempus postulauit Deum vt daret illi gratiam & sapientiam atque intellectum proprijs sermonibus offerre in sanguineum sacrificium & illi venire super eum sancti spiritus aduentum. Post dies vero sex sicut in extasi factus, propter aduentum sancti spiritus septima die apprehendente cepit ministrare Deo per singulos dies, & post aliquod tempus fide & oratione cepit propria manu scribere ministracionis mysteria, atque in vna nocte adueniens ei Dominus in visione cū Apostolis, propositionem panis faciens in sancto altari excitauit Basilium dicens ei, secundum tuam postulationem repleatur os tuum laude vt per proprios sermones offeras mihi sanguineum sacrificium. Qui non ferens oculis visionem surrexit cum tremore. Et accedens ad sanctum altare cepit dicere scribens in charta sic. Repleatur os meum laude, vt hymnum dicat gloriæ tuæ Dñe Deus qui creasti nos, & adduxisti in vitam hanc, &

Ec cæteras

cæteras orationes sancti ministerij. Et post finem orationum exaltavit panem sine intermissione orans & dicens. Respice Domine Iesu Christe Deus noster ex sancto habitaculo tuo & veni ad sanctificandum nos qui rursus patri tuo confedes & hic nobis inuisibiliter coedignare potenti manu tua tradere nobis, & per nos omni populo tuo sancta sanctis populus respondit. Vnus sanctus vnus Dominus noster Iesus Christus, cum sancto spiritu in gloria Dei patris Amen. Et diuidens panem in tres partes, vna quidem communicauit timore multo, alteram autem reseruauit consepelire secum tertiam vero imponens columbarum aurearum quæ pependit super altare. Eubolus siquidem & cleri principes stantes ante portas templi viderunt lucem intelligibilem in templo, & viros gloriosos candidas vestes habentes & audientes vocem populi glorificantis Deum. Basiliumque cernentes altari astantem stupefacti in visione ceciderunt in facies suas, glorificantes Deum. Exeunte autem Basilio prostrauerunt se ad pedes eius. Interrogauit autem causam adorationis & presentiam eorum, qui retulerunt ei admirabilem visionem quam viderunt in templo. Tunc Basilium gratias agens sine intermissione Domino propter eius admirabilia, vocauit aurifabrum & fecit columbarum ex auro puro, atque in

ipsam deposuit ut diximus portionem pendens eam super sanctam mensam in figura illius sanctæ columbarum quæ apparuit ei in Iordane Domino baptizato. Hoc autem factum exorsus est sermonem consolationis dicere ad populum. Et congregata est multitudo infinita in Ecclesia, inter quos erat & magnus abbas Effren, de quo postea narrabimus, quomodo ex diuina ostensione visor factus est beatissimi patris nostri Basilij.

¶ *De Hebræo qui vidit infantem parvum in manibus Basilij tempore sacrificij.*

Diuinum quidem ministerium illo agente Hebræus quidam se sicut Christianus populo commiscuit officij ministerium & numeris explorare volens vidit infantem parvum in manibus sancti Basilij. Et communicantibus omnibus venit & ipse Hebræus, dataque est ei hostia vera caro sancta. Inde accessit ad calicem sanguine repletum & ipsius factus est particeps, atque de vtriusque seruans reliquias abiensque in domum suam ostendit uxori suæ ad confirmationem dictorum, & narrauit que proprijs oculis viderat. Credens ergo ut vere quia horribile & admirabile est Christianorum mysterium in crastino venit ad Basilium, postulans se sine dilatione accipere quod in Christo est signaculum. Basilium autem sanctus non

defe-

deferens sed consuetam eucharistiam volenti omnes saluare offerens, baptizauit eum cum omnino sua credente Domino.

¶ *De quodam negante Christum scripto suo proprio chirographo.*

Claudius autem ipse sanctissime memorie visor & minister factus ab eo perfectorum miraculorum & successor sedis post obitum iam dictæ memorie apostolicæ Basilij vir mirabilis & omni virtute decoratus, enarrauit mihi quia senator quidam fidelis nomine Protherius abiit ad sancta & venerabilia loca & ibi filiam suam eum secrare ac in vno de bene actionalibus domibus monasteriorum mittere atque sacrificium Deo offerre volens. Sed ab initio homicida diabolus inuidens diuinæ voluntati mouit vnum de seruis suis & incendit ad puellæ amorē. Is autem cum fuisset huiusmodi inchoationis indignus & non audens appropinquare ad propositum alloquitur vnum abominandorum incantatarum promittens se, si meruerit dominari ipsius puellæ, multam auri tribuere ei quantitatem. Maleficus vero dixit ad eum. Homo, ego in istud non præualeo. Sed si vis mitto te ad meum procuratorem diabolum & ipse percipiet voluntatem tuam. Qui ait ad eum. Quaecumque dixeris mihi faciam. Et ait ad eum. Abrenuncia

Christo in scripto. Dixit ei. Etiam. Iniquitatis autem operator dixit ei. Si in isto paratus extiteris cooperator tibi fian. Qui ait ad eum. Paratus sum, tantum ut consequar meum desiderium. Et faciens malignitatis magister epistolam ad diabolum, misit eam ad illum habentem sensum istum. Quoniam quidem mi Domine & procurator oportet me à Christianorum religione abstrahere, & tuæ adducere voluntati ut multiplicetur pars tua, misi tibi hunc qui presentes meas defert literas, cupiditate in puellam exarsum, & postulo eum actionem istam consequi ut & in isto glorier, & cum multa alacritate congregem placidiores tuos. Et dans epistolam dixit, vade secundum talem horam noctis ista super monumentum gentilis, & ex alia chartam in aere, & astabunt ibi qui debent te ducere diabolo. Qui alacriter hoc faciens iactauit miseram vocem, inuocans diaboli auxilium. Et continuo astiterunt ei principes potestatis tenebrarum, spiritalia nequitie & apprehendentes errantem cum gaudio magno duxerunt eum vbi erat diabolus. Et ostenderunt ei ipsum sedentem in sede alta, & in circuitu eius malignitatis spiritus stantes. Et suscipiens missas à malefico literas dixit ad miserum. Credis in me. Qui ait, credo. Et abnegas Christum tutum. Qui

respondit. Abnego. Dixit ei diabolus. Perfidi estis vos christiani. Et quando quidem me opus habetis tunc venitis ad me, quando autem consequimini desiderium vestrum, negatis me & acceditis ad Deum vestrum qui est benignus ac clementissimus & suscepit vos sed fac mihi manuscriptam Christi tui & baptismatis abrenuntiationem voluntariam, & quæ in me est in secula voluntariam professionem, & quia mecum sis in die iudicij, condelectans mihi & in præparatis æternis tormentis, & ego statim desiderium tuum ad implebo. Qui disposuit propria manu scriptam sicut quæ situs fuerat. Statim autem animarum corruptor draco tortuosus misit illos qui sunt super fornicationem & amones & inflamauerunt puellam in amore iuuenis. Quæ proiciens se in terram cæpit clamare ad patrem. Misere mei misere mei mi pater quia dire torqueor propter talem puerum nostrum. Misere visceribus tuis, ostende in vnigenita tua paternum amorem, & cõiunge me puero nostro quæ amo. Si autem non vis hoc facere, videbis me post modicum amara morte morientem, & sermonem dabis pro me Deo in die iudicij. Pater autem eius cum lachrymis dicebat. Heu mihi peccatori, quid conuenit misere filie meæ. Quis meum thesaurum furatus est. Quis meam

inquinauit filiam. Quis dul. e lumen oculorum meorum extinxit. Ego cælesti te volebam nubere sponso Christo & angelorum cohabitaticem constituere & in psalmis & hymnis & canticis spiritualibus Deo canere festinabam & per te saluari sperabam, tu autem in amorem lasciuittatis infasisti. Sine me sicut volo desponsa re te Deo, ne deducas senectutem meam cum tribulatione ad inferos, neque nobilitatem parentum tuorum confusione operias. Illa autem pro nihilo reputans quæ à patre dicebantur, instabat, & clamabat. Pater mi, pater mi aut fac desiderium meum, aut post morientem me videbis. Pater ergo in magna defectioe factus ac immensura bilitate tristitiæ absorptus ac amicorum consilij credulus, hortantiū ei deferre voluntatem eius, aut seipsam exponere concredens pater præcepit fieri desiderium puellæ, ne exitiali se traderet morti. Et adduxit quæsitum puerum ac propriam filiam dansque ei omnem substantiam suam dixit filie suæ. Vade filia vere misera. Multum enim planges poenitens in nouissimo, quando nihil habes proficere. Iniquo ergo coniugio facto & diabolica facinorositate completa ac modico transeunte tempore, signatus est à quibusdam puer non introire Ecclesiam neque appropinquare immortalibus

bus & viuificis mysterijs, & dicunt misere coniugi eius. Scis quia vir tuus quem elegisti non est christianus sed peregrinus fidei & alienus. Tenebrarum & dolorose plage repleta, prosternit se in humum & cæpit discerpere seipsam vngulis suis & percutere pectus ac clamare. Nemo non obediens parentibus saluus fuit vnquam. Quis annuntiabit patri meo meam confusionem. Heu mihi misere in quantam profunditatem perditionis descendi. Cur nata sum & nata continuo rapta non fui? Ista ergo lamentari eam discens erratissimus vir eius accurrit ad eam contendens non haberi ita veritatem. Illa autem in consolationem veniente suadilibus eius sermonibus dixit ad eum. Si vis mihi satisfacere & misere animæ meæ, crastina ego & tu vnanimiter eamus ad Ecclesiam & coram me participa incõtaminatorum mysteriorum Christi, & sic satisfacta ero. Tunc coactus dixit ei sententiam capituli. Continuo deponens illa muliebrem infirmitatem & consilium bonum consilians illi accurrit ad pastorem & ad discipulum Christi sanctum Basilium aduersus impietatem clamans. Misere mihi misere mei sancte Dei miserere mihi discipule Domini, quæ cum demonibus causam egi. Misere mihi miserere proprio patri non obedi. Et docet eum

rerum gestarum ordinem. Sanctus autem Dei vocans puerum sciscitatus est ab eo, si ista in hunc modum se haberent. Qui ad sanctum Dei cum lachrymis ait. Etiam sancte Dei si ego siluero opera mea clamabunt. Et enarrauit ei etiam ipse à principio vsque in finem consequentem diaboli malam operationem. Tunc dicit eis sanctus Basilius. Vis reuerti ad Dominum Deum nostrum. Ad quem puer? Vtique volo sed non valeo. Dicit ei sanctus, quare? Respondit puer. Scripto abnegavi Christum & professus sum diabo lo. Dicit ei sanctus. Nō sit tibi cura. Benignus est enim Deus noster, & recipiet te poenitentem cõpatitur etiam malitijs nostris. Et iactans se puella ad pedes sancti euangelice deprecata est eum dicens. Discipule Christi Dei nostri quantum potes adiuua nos. Dicit ad puerum sanctus. Credis saluari. Qui ait? Credo Domine adiuua incredulitatem meam. Et continuo apprehendens manum eius facientq; signum Christi in ipso & orans reclusit eum in vno loco interioris sacri periboli. Et dans ei regulam collaborabat ei per tres dies post quos visitauit eum & dixit ei. Quomodo te habes fili? dicit ad eum. In magna Domine sum defectioe. Sancte Dei non fero clamores eorum, & terrores ac iaculationes seu lapidationes eorum

rum tenentes manuscriptam meam cantantur me dicentes. Tu venisti ad nos non nos ad te & dicit ei sanctus. Noli timere fili tantum crede. Et dans ei modicam escam faciensque super eum Christi iterum signaculum ac orans reclusit eum, & post paucos dies visitauit eum & dicit ei. Quomodo te habes fili. Dicit ei. Pater sancte à longe clamores eorum audio, & minas sed non video eos. Et iterum dans ei escam & orans claudensque ostium abiit & quadragesimo die rediit, & dixit ei. Quomodo te habes frater mi. Respondens dicit ad eum. Bene habeo sancte Dei, vidi enim te hodie in visu pugnantem pro me & vincentem diabolum. Mox ergo sanctus secundum consuetudinem faciens orationem eduxit eum & adduxit eum in dormitorium suum. Mane autem facto vocauit clerum factum & monasteria & omnem Christi amabilem populum, & dixit eis. Filioli mei dilectissimi omnes gratias agamus Domino, ecce enim ouem perditam debet pastor bonus in humeris suis reportare, & offerre Ecclesie quapropter debitum est & nos, vigiliam facere nocte ac postulare eius benignitatem vt non corruptor animarum vincat etiam in hoc facto, & alacriter populo aggregato per totam noctem postulauerunt Deum cum

bono pastore cum lachrymis clamantem pro eo kyrieleyson. Et mature cum omni multitudine populi accepit sanctus puerum & tenens dexteram manum eius ducebat illum in sanctam Dei Ecclesiam, cum psalmis & hymnis. Et ecce diabolus omnium festinans in tristem vitam cum omni perniciofa virtute aduenit, & inuisibiliter apprehendens puerum conabatur rapere eum de manu sancti. Et cepit clamare puer. Sancte Dei adiuua me. Et tanta instantia improbus aggressus est vt etiam memorabilem virum compelleret trahens puerum. Conuersus ergo sanctus ad diabolum dixit. Improbissime animarum corruptor, pater tenebrarum & perditionis non sufficit tibi tua perditio, quate & omnes qui sub te sunt affecisti, nisi etiam & Dei mei tentes psalma. Diabolus autem dixit ad eum. Præiudicas me o Basili, ita vt plurimi ex nobis voces audirent dæmonum hæc dicentium, clamante populo Kyrieleyson. Sanctus autem Dei ait ad illum. Incepit te Dominus diabole, qui respondens ait ad eum. Basili præiudicas me. Non ego abij ad eum sed ipse venit ad me. Abnegauit Christum suum & mihi professus est. Et ecce manuscriptam habeo, & in die iudicii ad communem iudicem

cem eum duco. Sanctus Dei dixit. Benedictus Dominus Deus meus non defleat populus iste manus de altitudine cæli, donec reddas manuscriptam. Et conuertens se dixit populo. Erigite manus vestras in cælum clamantes cum lachrymis kyrieleyson, Christe eleysen, Kyrieleyson. Et stante populo in horam multam extensas habentes manus in cælum ecce manuscripta pueri per aërem delata, & ab omnibus visa venit & imposita est manibus memorabilis patris nostri Basilij. Suscipiens autem eam & gratias agens Deo gauisus factus est valde & coram omni populo dixit ad puerum. Cognoscis literulas has frater. Qui ait ad eum. Etiam sancte Dei manuscripta mea est. Et dirumpens manuscriptam sanctus Basilius perduxit eum ad Ecclesiam, & dignum fecit sancto ministerio & communioni mysteriorum Christi. Et faciens susceptionem magnam, refrigerauit omnem populum. Et ducens puerum ac instruens seu dans ei regulam decentem, reddidit eum mulieri eius intacibili ore glorificantem & laudantem Deum. Amē.

¶ De muliere cuius peccata per orationem deleuit.

Mulier quædam diuitijs & nobilitate ornata & cæteris vitæ istius vanis mi-

nistracionibus super eleuata, quali viduitatem completens, indecorosa via est potestate castrimargiæ & prodigalitati semper inferniens nihil placidi Deo possidens, sed porcorum more se cœno voluptatis inuoluens sero quandoque secundum dispositionem Dei ad mentem rediens, immensurabilitate suorum delictorum illuminata sicut lenter sola cogitabat & multitudinem peccatorum suorum flebiliter suspirans dicebat. Heu mihi peccatrici & prodige, quomodo me excusabo de actis delictis meis. Templum Spiritus sancti corrupti, & animam in corpore habitantem pollui. Heu mihi abiectissime. Putas dicam me sicut meretricem anteriorem, an publicanum, sed nemo sicut ego peccaui, maxime post sanctum baptisma. Quomodo ergo certa ero, quia pœnitentem suscipiet me Deus. Et hæc cogitante ea qui omnes vult saluare & ad agnitionem venire veritatis in mentem ei misit de iuuentute vsque in senectutem peccata sua scribere in charta. Quæ præscripta nouissime omnium scripsit quod erat ei maximum peccatum, & plumbo signauit eam. Considerans autem tempus opportunum quādo sanctus Basilius ad consuetas orationes ibat ad sanctam Ecclesiam cucurrit clamans & proiecit chartam secus pedes eius, & super faciem iactans seipsam clamabat

mabat dicens. Miserere mei sancte Dei pater super omnes peccatrici: Stans autem beatus Christi famulus seiscitabatur ab ea causa doloris. Quæ ait. Ecce Domine omnia peccata mea scripsi in ista charta & iniquitates meas & sigillaui eas. Tu autem sancte Dei sigillum ne amoveas, sed tantum per orationem tuam illa dele. Qui enim dedit mihi talem cogitationem, omnino exaudiet te pro me postulante. ¶ Magnus autem Basilius tollens chartam & respiciens in cælum ait. Domine tibi soli est opus istud. Qui enim mundi peccatum tollis & vnus anime istius facilius delere potes peccatum, omnia enim nostra delicta numerata sunt apud te, misericordia autem tua innumerabilis & inestimabilis est. Et hæc dicens intrat Ecclesiam tenens chartam & prosteruens se ipsum & ponens chartam secus altare mansit per omnem vigiliam orans, & castino per omne sanctum mysterium deprecans Deum. Et post completionem sanctorum mysteriorum vocauit mulierem secreta astantibus paucis clericis, & ostendens eis chartam dixit ad eam. Audisti mulier, quia nemo potest dimittere peccata nisi solus Deus? Quæ dixit. Audiui senior, & per hoc admonui te ad intercessionem misericordissimi Dei. Et hæc dicens soluit chartam & inuenta est tota inscripta, man-

sit autem magni peccati scelestum opus non deletum. Videns autem mulier pusillanimitas effecta est, & percussus pectus manibus cecidit ad pedes Episcopi clauas, miserere mei serue Dei altissimi, & quemadmodum pro omnibus iniquitatibus meis certasti, sic & pro ista postula, & omnino delebitur. Archiepiscopus autem lachrymatus est propter indulgentiam dicens. Surge mulier, quia & ego peccator sum, indigens indulgentia. Qui deleuit tua peccata quanta voluit potens est tollere & istud à te, qui tollit peccata mundi. Si custodieris a modo non peccare, & in vias Domini ambulaueris, non tantum indulgebit tibi, sed & gloria digna eris. Vade ergo ad Eremum, & inuenies virum sanctum & nominatum in omnibus nomine Effren. Isti da chartam & postulans placabit Deum pro te. ¶ Mulier autem concite ad sanctum Effren ad Eremum currit & transiliens longitudinem viæ ad prædictum sibi locum magni Eremitæ peruenit. Et pulsans ostium clamabat dicens miserere mei sancte Dei. Qui præsciens propter quam causam astiterit, dixit ei, vade à me mulier, quia homo peccator sum, indigens & ipse auxilij. Illa autem proiecit chartam dicens. Archiepiscopus Basilius misit me ad te, vt orans ad Deum deleat iniquitatem meam

meam quæ in ipsa charta conscripta iacet. Ceteras omnes ipse sanctus orans deleuit: tu autem pro vna noli pigritari deprecari Deum. Ad te enim missa sum. Non filia non. Qui enim pro multis præualuit placare Deum, & pro vno poterit plus me, vade ergo & noli stare, vt comprehendas eum ante eius transitum. Mulier autem concite à sancto Effren reuersa est Cæsaream, & intrante ea in ciuitatem, obuiauit corpus portantibus sancti Basilij. Et videns cœpit clamare voluens se in humo, & causabatur cum sancto dicens, Heu mihi miserè, heu mihi sancte Dei: propter hoc misisti me ad Eremum vt immolestatus à me transires, & ecce in acta reuersa sum in vanum pertransiens pelagus viæ, videt Deus & iudicet inter me & te, quia placare potens Deum ad alterum me misisti. Et hæc clamans proiecit chartam super feretrum, subtiliter enarrans de causa omni populo. Vnus autem de clero volens videre quale peccatum esset, tulit chartam. Et absoluens inuenit eam super feretrum inscriptam, & clamauit voce magna dicens ad mulierem. Inscripta est charta, o mulier quid laboras nesciens in te factam clementiam. Multitudo ergo videns admirabile miraculum glorificauit Deum, qui dedit potestatem hominibus super terram dimittere peccata. Dans

etiam gratiam seruis suis, & post mortem sanare omnem infirmitatem & omnem languorem, sed & peccata fide accedentium dimittere. ¶ De Ioseph Hebræo interferitur historia. Hic Ioseph egregius in arte medicinalis disciplinæ valde probatus, simul & illustri cum fuisset, in ipsa peritia summam scientiam habebat tactu eius venæ præficere cautè ante tres vel quinque dies, si quis deberet de his transire tumultibus, ad meliorem stabilitatem. Inuidiosum autem multitudini medicorum defexerit pater noster Basilius, ex diuino splendore præsciens, quod deberet dari ei diuini baptismi donum valde amabat eum & assiduè ad colloquium vocabat illum, docens eum regiam viam salutis & veritatis ambulare, postulabatque illum discedere de polluta religione, & per baptismum induere Christum. Qui non acquirerebat dicens, quia in fide, qua natus sum in ipsa & finiam. Sanctus autem Dei dixit ei. Crede Ioseph, nec tu nec ego de istis transibimus tumultibus, donec renouet te dominus meus Iesus Christus, per aquam & spiritum, sine istis enim impossibile est introire in regnum cælorum. Nunquid & patres tui non baptizati fuerunt in nube & mari, & biberunt ex spiritualibus sequenti eos petra.

Petra autem erat Christus. Qui in nouissimis diebus ex virgine incarnatus & propter nostram salutem humanatus, & mirabilia agens passus ac pro patribus tuis crucifixus & sepultus, & tertia die resurgens in cælum ascendit. & sedet ad dexteram patris, & veniet in multa gloria cum angelis suis iudicare viuos & mortuos & reddere vnicuique secundum opera eius. Impossibile est ergo, sicut dictum est, omnem hominem in regnum Dei introire nisi per aquam & spiritum, & participationem viuificorum & incontaminatorum mysteriorum corporis & sanguinis Iesu Christi. Et talibus orationibus probatus operarius Dei, cultor colloquebatur cum eo ipse autem non audiebat eum. Quando vero prosperauit Deus qui segregauit eum ex utero matris suæ, suscipere eum Sancti spiritus gratiam, debens sanctus de his transferri tumultibus duxit eum occasione ad se medicinalis disciplina, & dixit ei. Quomodo vides quæ erga me sunt, ille à tactu venæ sentiens virtute eius mortem imminere, dixit ad domesticos ipsius, quæ ad sepulturam sunt indumenta præparate, iste enim penè moritur. Dixit ei magnus Basilius. Nescis quid dicis. Dixit ad eum Ioseph Hebræus. Crede domine, sol cum sole occidet hodie. Et dixit sanctus. Et si

non moriorvque ad matutinum, quid. Dixit Hebræus. Non est possibile domine hoc fieri, vix enim vna hora erit anima tua in te. Sed dispone iam Ecclesiam tuam & restuas, non enim obscurabitur dies hodie in te. Dicit ei sanctus. Et si vixero in crastinum vsque ad horam sextam, quid facies. Qui ait. Ego moriar. Dicit ei sanctus. Etiam vt moriaris peccato viuas autem in Christo tuo, dicit ei Hebræus. Scio quid dicis, & facio iusionem tuam, si sicut dicis fit. Cum iuramentis horribilibus promittens, quia si vixerit Dei discipulus omnino accipere Sancti spiritus gratiam Dei cultor pater noster postulauit Deum additionem vitæ dari sibi, vt illum Hebræum saluaret, misit ergo sanctus mane, & vocat Hebræum. Qui diffidens aduenit putans omnino eum mortuum, & videns illum viuentem in stupore factus est, & proiciens se ad pedes eius dixit, in vero corde dico, non est Deus magnus sicut Christianorum, & non est Deus amplius eo. Nego ergo Christe odibilem religionem Iudæorum, & accedo fideliter veritati Christianorum: iube ergo sine dilatione dari mihi in Christo signaculum & sanctum baptisma & totum domui meæ. Dicit ei sanctus Dei. Ego manibus meis baptizate, & omnem domum tuam. Pro-

cedens

cedens ergo iterum medicus, & tangens dexteram manum eius dixit ei, lassæ factæ sunt virtutes tuæ domine & natura valde deficit. Dicit ei sanctus. Habemus naturæ creatorem confortantem nos. Et surgens venit in sanctam Dei Ecclesiam, & coram omni populo baptizauit eum cum tota domo eius, vocans nomen illius Ioannes. Communicans autem eum viuificis mysterijs, assumpsit eum & duxit in dormitorium suum dans ei escam, & docebat eum quæ sunt æternæ vitæ adiiciens eum ouili suo cum mulieribus & filijs nouiter electum militem, medicus autem sequentibus diebus pertransibat benedictionales domos, & dabat donatam sibi de medicina pecuniam, & quod ei erat residuum. Et circa horam nonam stetit magnus pater noster Basilius ad ministerium Missæ in sancta Ecclesia simul cum electis cleri, & ciuitatis capitaneis, & iterum cum ipsis panem diuisit, eos instruens & osculans eos in osculo sancto, & nouum Christi militem commendans etiam & omnes domino atque dispositam sibi consepelire sumpsit tertiã partem, quæ à Domino data fuit ei cõmunionis & recumbens in lecto gratias egit extense domino & Deo nostro, in peregrinatione à corpore & fide medici, &

adhuc gratiæ cum essent in ore eius reddidit Domino spiritum; & additus est principibus sacerdotum prædicatoribus quoque magnis, magni verbi tonitruum. Videns autem ex Hebræis fidelis medicus, qui sicut dixit homo Dei & magnus princeps sacerdotum Basilius, sic requieuit, eadens super pectus eius cum lachrymis dicebat vere serue Dei Basili si non voluisses nec modo mortuus fuisses. Crastina autem cõgregata est multitudo & duxit honorificum corpus eius, qui vicit materiale instationem in sanctam Ecclesiam, cum omni oblatione aromatum & thimiamatum sepelientium. Audiens autem Gregorius Nazanti Episcopus currês & ipse aduenit, & videns honorificum corpus cecidit super illud. Et lamentans multum ad orationem hortabatur populum in hymnis & canticis spiritualibus, cum decenti honore gloriosam memoriã magni sacerdotis facere simulq; concurrentibus duodecim Episcopis, & multitudine ciuitatis deposuerunt eum in archaristum marmoreum, in templo sancti & gloriosi martyris Isidori, vbi & Leontius ante eum Episcopus cum ceteris dormit. Requieuit autem angelicã vitam in terra agens magnus Basilius mense Ianuariodie prima quinti anno imperij Valentis & Valentianiani memoriã suæ vitæ reli-

linquens Ecclesiæ quæ est secundum operationem Sancti spiritus cõscripta cum eo in cælesti libro, in gloriam & laudem domini nostri Iesu Christi & gloriosæ virginis Mariæ, cui cum Patre est gloria simul & sancto ac viuifico spiritu, nunc & semper & in secula seculorum. Amen.

¶ *Incipit vita sancti patris Effren.*

FRatres enarrationem volo facere de Basilio memorabili & Effren Syro, qui sunt apud Deū, & patre nostro Visore quæ etiam de sancto & non mentiente ore eius audiui. Est autem sic, Effren memorabilis cum esset in Eremo quadam splendore Spiritus sancti illustrante videns quendam de amatoribus eius & interrogatione discens, mirabilia opera patris nostri Basilij sine intermissione postulabat reuelari sibi qualis esset magnus Basilius. In extasi ergo factus vidit columnam ignis cuius caput pertingebat cælum, & vocem desuper dicentem audiuit. Effren Effren quemadmodum vidisti columnam istam ignis, talis & magnus est Basilius. Et continuo accipiens interpretem eo, quod nesciebat loqui Græcam linguam venit ad magnam Ecclesiam magni nominis Cæsareæ Cappadociæ, perueniens in ipsa sancta festiuitate sanctæ Theophaniæ & intraschant vidit procedentem in Ecclesia magnū Basilium & dicit sequen-

ti se, In vanum laborauimus ut suspicor frater. Iste enim in tali ordine cum sit non est quemadmodum vidi, vidit enim eum indutum stola candida, & qui circa eum erant sacrum clerum candidiferum. Et procedente eo stans in loco occulto Ecclesiæ, desperabat pro huiusmodi materia dicens secum. Nos qui portauimus pondus diei & æstus nihil cõsecuti sumus, & hic in tali cum sit stupatione & honore humano, columna ignis est. Miror valde. Ista igitur eo sic loquente, mittit sanctus Basilius Archidiaconum suum dicens. Vade circa portam occidentalem, & in angulo Ecclesiæ inuenies Abbatem Effren habentem cucullam cum altero quodam cum parua barba pusillum, & cetera de vultu eius, & dices ei. Iube intrare presbyterium, vocat te pater tuus Archiepiscopus. Et discens dominus Effren per interpretem quæ dicebantur respondit dicens. Errasti frater, nos peregrini sumus. Et abiens Archidiaconus retulit beato Basilio ista. ¶ Magno autem Basilio sacros libros legente, videns sanctus Effren linguam igneam loquentem per os eius. Et dicit sanctus Archidiacono, vade & dic ei. Domine Effren iube intrare sanctum presbyterium. Obstupuit ergo in istis sanctus Effren glorificans Deum, & genuflectens respondit dicens, vere magnus Basilius vere columna ignis, vere Spiritus sanctus loquitur

tur per os eius. Postulauit autem Archidiaconum excusare se ut & magis post ministerium in secretario salutaret eum. Intrans itaque post completionem ministerij Basilij magnus in secretarium vocauit sanctum Effren in domino salutationem reddidit ei dicens, Bene venisti, o pater filiorum Eremitarum, bene venisti, qui multiplicasti discipulos Christi in ipsa Eremita, & demones eminasti in Christo. In quibus labor tuus pater venisti videre peccatorem hominem, det tibi Deus mercedem secundum laborem tuum. Et respondens ei honorificentissimus Effren & predicans omnia quæ in corde eius erant colendam cum coessente suo Abbatem comunicauit de sanctis manibus eius & faciente eo charitatem, dixit sanctus Effren. Pater honorificentissime, vnam postulo gratiam a te annue eam dare mihi. Qui ait ad eum. Iube & dic quæ videntur tibi. Multa enim debeo maxime pro labore tuo ad meam presentiam. Dicit ei honorificentissimus Effren. Scio pater sancte quia quæcumque postulaueris a Deo tribuet tibi, & volo ut depreceris Dominum quatenus loquar Græcè. Qui ait, super virtutem, meam postulasti. Sed quia fideliter petisti, veni pater honorificentissime & Eremitarum magister postulemus dominum, potest

enim facere voluntatem tuam. Scriptum est enim. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos. Et facientes orationem in multam horam, resurgentibus eis dixit magnus Basilius. Cur domine Effren non accipis ordinationem presbyterij quia decet te. Dixit ei per interpretem sanctus Effren. Quia peccator sum. Respondit ei sanctus. Utinam peccata tua ego habuissem, & dixit ei. Fleamus genua. Et iacentibus eis in humo posuit manum suam in sanctum Effren magnus sacerdos, & dixit ei quæ sunt diaconi. Et dixit, iube surgere nos & fac. Aperta ergo lingua eius dicit sanctus Effren Græca lingua suscipe, salua, miserere & custodi nos Deus gratia tua. Tunc impletum est, quod scriptum est in propheta. Tunc saliet claudus sicut ceruus, & aperta erit lingua mutorum. Et loquente eo Græcè in ipsa hora glorificauerunt Deum omnipotentem & exaudientem postulationem deprecantium & timentium se. Et spiritualiter lætantes per tres dies, atque ordinans Sanctus sacerdos interpretem in diaconem, ipsum vero beatum Effren in presbyterium dimisit eos in pace, glorificantes Deum in omnibus quæ audierunt & viderunt, sicut locutus est ad eos.

SECUNDA PARS.

Prologus in partem Secundam, de vita Sanctorum Patrum.

VERE MVNDVM Quis dubitet meritis stare Sanctorum, horum scilicet, quorum in hoc volumine vita præfulget, qui omnem luxurie notam tota mente fugerunt, mundoque relicto Eremitæ vasta secretarimanantur ibique, per terribiles rupes formidolosæ antris excubantes, nec esuriunt nec sitiunt, quia dextera Dei sustentat & pascit eos. Horum meritis subleueris. Horum supplicationibus peccatorum veniam mercaris mi domine Fidoſe. Non ergo spernas simplicitatem & impolitos sermones, nec enim opus est diuinæ doctrinæ sophisticè & eloquenter signare sermones, sed suadere mentes hominum in fide & operibus veritatis. Ex patribus namque Sanctorum Patriarcharum & Prophetarum, id est, Abraham, Isaac, & Iacob, Moysi, & Helie, & Ioannis, ideo descripta est fides & conuersatio: non tantum ut illos glorificaret, quos certè Deus glorificauerat, & in regno suo gloriosos habebat: sed ut legentibus posteris conferrent veritatis doctrinam & exempla salutis.

INCIPIUNT ADHORTATIONES

Sanctorum Patrum professiones

nesque Monachorum, cæteri quoque subsequentes

libelli, quos de Græco in Latinum transtu-

lit Sanctus Hieronymus Cardi-

nalis presbyter.

VIDAM Sancto- rum seniorum Patrum interrogatibus se Monachis decussa abstinentiæ dixit. Oportet filiioli, ut odio habeamus omnem requiem præsentis vitæ, siue delectationes corporeas, ac ventris suauitatem & honorem ab hominibus non requiramus, & dabit nobis dominus Iesus cælestes honores, & requiem in vitæ æternæ, gloriosamque lætitiâ cum Angelis suis.

Idem

§. I.

Idem autem senior dixit, quia naturaliter inest homini esurire oportet sumere cibum ad necessitatem corporis sustentandam non tamen in passione seu satietate ventris. Nam & somnus naturaliter inest homini, sed non in satietate sine resolutione corporis quo possumus humiliare passionibus ac vitia carnis. Satietas enim somni mentem sensumque hominis stupidum pigrumque reddit, vigiliæ autem tam sensum quam etiam mentem subtiliorem ac puriorem efficiunt. Ita enim & sancti patres dixerunt, quia vigiliæ sanctæ purificant, & illuminant mentem superflua autem vigiliæ inducunt frenesim & dolorem capitis & totius corporis. Sed etiam irasci naturaliter inest homini, non in commotione passionis, sed ut irascatur contra semetipsum, ac vitia sua, ut facile emendare & a se abscindere possit. Necnon etiam si quid prauum & contra præcepta Dei videamus agere alios, oportet nos contra vitia eorum vehementer quidem irasci, ipsos vero diligenter corripere & increpare ac monere ut emendati saluent, & ad vitam æternam perueniant.

§. II.

ERat quidam senior in eremo interiori, per multos annos in abstinentia, & in omni studio spiritali nimis laborans. Adueni-

tesque ad eum quidam fratres, admirati sunt eius perseuerantiâ dicentes, Quomodo toleras istum tam aridum & squalidum locum pater. Quibus ille respondens ait, Omnis labor totius temporis quæ hic dego, nondum unius horæ tormentorum æternorum gehænæ spatium habet. Oportet inquit nos in paruo tempore vitæ illius sustinere laborem, & macerare passiones corporis nostri ut inueniamus in illo futuro æterni seculo, quod nunquam deficit perpetuam repausationem.

§. III.

Reserebant nobis sancti seniores de quodam fratre dicentes, quomodo quodam tempore ita impugnabatur a demonibus, ut statim hora diei prima, tantam famem & defectiõem corpori eius facerent, ut penitus sustinere non posset. Veruntamen ille dicebat in corde suo. Quia qualitercunque esurio, oportet me vel usque ad horam tertiam expectare, & tunc cibum sumere. Cumque facta fuisset hora tertia, iterum dicebat cogitationibus suis. Etiam & nunc violenter oportet me sustinere, usque ad horam sextam. Cumque aduenisset hora sexta, infundeat panem & aquam, dicens, Dum hic panis infunditur, oportet me etiam horam nonnam expectare. Cumque hora aduenisset nona secundum consuetudinem complebat omnes orationes suas, & psalmodiam secundum

secundū regulam & ponebat panem vt comederet. Hoc ergo per plurimos dies sustinuit. Quadam ergo die similiter ab hora prima vsque ad nonam fecit. Cumque hora nona sedisset vt cibum caperet vidit de sportula (vbi panis, id est Paximacia reposita erant) surrexisse fumum magnū, & egressum esse per fenestrellam cellulæ eius. Itaque ex illo die nec esuries nec defectio corpori facta est, sed magis ita corroboratum est in fide & abstinencia cor eius, vt etiā nec post biduum delectaret eum cibum accipere. Ita gratia Dei auxiliante certamini eius, per patientiam suam frater extinxit castri-margiæ, id est gulæ concupiscentiæ passionem.

§. IIII.

Egressi sunt aliquādo de monasterio fratres ad visitandū eos, qui in Eremo commorabantur patres. Cum autem venissent ad quendam Eremitam seniore, suscepit eos cum grandi gaudio, & sicut consuetudo est appositus eis mensulā: videns enim eos fatigatos de itinere, ideo ante horam fecit eos reficere, & quicquid habebat in cella sua appositus vt ederent, & repausauit eos. Facto autem vespere orationes & psalmos secundum consuetudinem compleuerunt. Similiter etiam & nocte fecerunt. Supradictus autem senior separate in alio loco quie-

scibat sibi, & audiebat loquentes inter se & dicentes. Quoniam isti Eremitæ magis & melius ad refectioem cibantur, quam qui in monasterijs conuersantur. Hæc autem senior audiens tacuit. Et cū illuxisset dies arripuerunt iter, vt ad alium Eremitam pergerent, qui in vicino eiusdem senis habitabat. Cum autem egredierentur dixit eis senior. Salutate eum ex me, & dicite ei. Obserua & noli irrigare olera. Ipse vero intellexit causam, & tenuit eosdem fratres, deditque eis vt operarentur texentes sportas sedensque cum eis ipse operabatur. Vespere autem ad luminaria addidit super consuetudinem alios psalmos, & post completas orationes, dixit eis. Nos qui dem consuetudinem non habemus cibari quotidie, sed propter vestrum aduentum oportet nos hodie cœnare. Et apposuit eis panem & sal dicens, Quia propter vos debemus amplius aliquid cœnare, misit autem modicum acetum & sal & modicum olei. Et cum surrexissent de mensula, cœpit iterum psallere vsque propè lucem. Et dixit eis. Non possumus propter vos omnem canonem psallere. Ideoque repausate modicum, quia de itinere fatigati estis. Cum autem factum fuisset mane hora prima, voluerunt recedere ab eo, sed non permisit eos senior dicens, Magis iubeo vos facere nobiscum

biscum aliquātos dies. Non enim dimitto vos hodie, sed propter charitatem teneo vos, vel alios tres dies. Illi autem hæc audientes surrexerunt nocte & antequam luce sceret fugerunt ex eodem loco.

§. V.

Quidam de sanctis senioribus salutandi causa profectus est ad alium seniore, qui cum omni gaudio suscepit eum. Pro cuius aduentu parauit ad refectioem lenticulæ cibum coctum. Dixeruntque inter se, vt prius (ex more) completerent orationes & psalmodiam, & postea cibum caperent. Cum autem ingressi fuissent psallebant totumque psalterium compleuerunt. Nam & de scripturis sanctis tanquam legentes duos prophetas absentes habentes recitauerunt. Iamque dies abierat, nox similiter recedebat. Dum ergo orarent & intentè psallerent illuxit alia dies, ex tunc intellexerunt quod iam nox transisset. Iterum autem inter se de verbo Dei loquentes, & speciales ibi sensus exponentes factum est, vt circa horam nonam salutantes se inuicem, ita reuersus est, qui venerat senex ad cellulam suam. Nam refectioem cibi qui paratus fuerat obliti sunt accipere, dum cibum spirituales perciperunt, vespere autem facto inuenit senior ollam plenam sicut parata fuerat, & contristatus

dixit, Heu quomodo obliti sumus pulmentum istud.

§. VI.

Referebat nobis abbas Zenon, quia aliquando dum proficisceretur ad Palæstinam fatigatus de labore itineris, refedit sub arbore. Erat autem in proximo ager plenus cucumere. Cogitauit autem in corde suo vt surgeret & tolleret sibi ad refectioem de ipsis cucumeribus. Nihil enim inquit grande est, quod habeo tollere. Respondensque ipse sibi in cogitationibus suis ait. Quia fures præcipientibus iudicibus, in tormenta mittuntur, oportet & ergo me ipsum probare. si possum sustinere tormenta quæ latrones patiuntur. Surgens autem eadem hora stetit in æstu quinq; dies fixitque corpus suum, & dixit cogitationibus suis. Quia non possum sustinere tormenta, ideo oportet me furtum non facere: sed magis exercere secundum consuetudinem opera manuum, & de laboribus meis reficere, sicut sancta scriptura dicit in psalmis. Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & tibi bene erit. Quod certè quotidie in conspectu domini psallimus.

§. VII.

Discipulus cuiusdam sancti senioris impugnabatur a spiritu fornicationis, sed auxiliante gratia dñi resistebat vi-

riliter pessimis & immodicis cogitationibus cordis sui ieiunijs & orationibus, & in opere manuum affligebat se vehementer. Beatus autem senior videns eum ita laborantem dixit ei. Si vis, o fili deprecor dominum, ut auferat a te istam impugnationem. Ille vero respondens dixit. Videro pater quia & si laborem sustineo, sentio tamen fructum in me proficere bonum, quia per occasionem impugnationis suavis & amplius ieiunio, & amplius in vigilijs & orationibus tolero. Verum tamen deprecor te, ut ores pro me misericordiam domini, ut det mihi virtutem quatenus possim sustinere & certare legitime. Tunc senior sanctus dixit ei. Ecce nunc cognovisti fili, quia fideliter intelligis, quod hoc spirituale certamen per patientiam ad salutem eternam anime tue proficiat. Ita enim sanctus apostolus dixit. Bonum certamen certavi eum consummavi, si demerueram, de cetero reposita est mihi corona iustitie, non solam autem mihi, sed & omnibus qui diligunt adventum eius.

§. VII.

ET alius etiam frater vehementer impugnabatur ab inimico spiritu fornicationis. Exurgens autem noctu abiit ad quendam sanctum & probatum in virtutibus seniore, & confessus est ei, quia patiebatur impugnatione

à spiritu fornicationis. Hæc enim laudiffer senior consolabatur eum docens, spirituabibus verbis de virtute patientiæ dicens, sicut scriptum est viriliter age & confortetur cor tuum, & sustine dominum. Reversus est frater ad cellulam suam, & ecce iterum impugnatione insiltebat ei. Ipse autem festinavit denuo pergere ad supradictum seniore. Videns autem eum senior, iterum docebat eum ut patienter & indefessus sustineret, dicebatque, crede fili, quoniam mittet tibi dominus Iesus Christus auxilium de caelo sancto suo, ut possis superare passionem hæc. Confortatus autem frater monente sancto seniore, remeavit ad cellulam suam, & iterum impugnatione valde conturbabat cor eius. Et statim eadem hora noctis reversus est ad seniore, & deprecabatur eum ut intercederet pro eo dominum exoriret. Dixit ei senior. Ne pertrahas filii, nequa resolutus neque abscondas cogitationes tuas, ira enim confusus spiritus immundus discedit a te. Nihil enim ita alidit virtutem demonum quam odore quiis secreta immundum cogitationum revelaverit. *cap. 10. de beatissimis patribus. Miltiari. age fili, & non foretur contumpe & sustine dominum. Mbi enim dñior est pugna, & ista tunc foris & se proinde. Denique sanctus proplera etiam dicit. Nunquid*

inua-

invalida est manus domini ad saluandum, aut aggravata est auris eius, ut non exaudiat. Considera ergo filiole: quia certamen tuum expectat dominus, tibi que contra diabolum dimicanti parat æternitatis coronam. Ideo monet nos sancta scriptura dicens: quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum caelorum. Hæc autem audiens frater confirmatum est cor eius in domino, & permansit apud seniore, noluitque ultra reverti ad cellulam suam.

§. IX.

Beatissimo abbati Moyse qui habitabat in loco qui appellabatur Petra quodam tempore in tantum imposuit durissimam impugnationem demon fornicationis, ut non prevaletet sedere in cellula sua, sed abiit ad sanctum abbatem Isidorum & retulit ei violentiam impugnationis suæ. Cumque de scripturis sanctis abbas Isidorus proferens testimonia consolaretur eum, & ut ad cellulam suam reverteretur rogaret eum, noluit abbas Moyses pergere ad cellulam suam. Tunc abbas Isidorus pariter cum abbate Moyse ascenderunt in superiora cellule suæ. Et dixit ei Isidorus, Respice ad occidentem & vide. Cumque respiceret vidit multitudinem demonum vehementer cum furore perturbari, & quasi ad prælium

preparatos festinantemque pugnare. Dixit autem ei abbas Isidorus, Respice iterum ad orientem & vide. Cumque respiceret vidit innumerabilem multitudinem sanctorum angelorum gloriosum & splendens super lumen solis caelestium virtutum exercitum. Ait autem ei abbas Isidorus. Ecce quos in occidente vidisti, ipsi sunt qui etiam impugnant sanctos dei. Nam quos ad orientem conspexisti, ipsi sunt quos ad adiutorium sanctis suis mittit Deus. Cognosce ergo quia plures sunt nobiscum sicut dicit Heliseus propheta. Verum etiam sanctus Ioannes dicit. Quia maior est qui in nobis est, quam qui in hoc mundo. Et his auditis confortatus in domino sanctus abbas Moyses reversus est in cellulam suam gratias agens & glorificans dominum nostrum Iesu Christi bonitate patientiam.

§. X.

ERat quidam frater in Eremo Scythiæ, promptus & alacer in opus Dei & spirituali conversatione. Huic autem inimicus generis humani diabolus immisit cogitationes ut recordaret cuiusdam nocte sibi mulieris pulchritudine & conturbaretur in cogitationibus suis vehementer. Contigit autem ex dispensatione domini Iesu ut alius quidam frater de Egypto veniret ad visitandum eum in charitate Christi. Et dum inter se loquebatur

euenit sermo vt diceret ille frater de Ægypto, quia mortua est illa mulier. Ipsa autem erat in cuius amore impugnabat supradictus frater. Hæc cum audisset ille post paucos dies abiit ad locum illum vbi positum erat corpus illius defuncte mulieris, & aperuit noctu sepulchrū eius, & cum pallio suo terfit saniem putredinis eius & reuersus est ad cellulam suam. Ponebatque foetorem in cōspectu suo & dicebat cogitationibus suis & cordi. Ecce habes desiderū, quod quærebas fatia te ex eo, & ita in illo foetore cruciabat semetipsum vsquequo cessaret ab ea fordidissima impugnatio.

§. X I.

DVo fratres monachi abierunt in proximam ciuitatem, vt distraherent quæ manibus suis per totum annum operati essent. Vnus autem ex eis egressus est, vt quædam sibi necessaria emeret, alius autem solus in hospitio remansit & instigante diabolo cecidit in fornicationem. Cum autem reuersus venisset frater dixit ei. Ecce distroximus quæ necessaria erant, reuertamur nunc ad cellulam nostram. Respondens autem frater dixit ei. Non possum reuerti. Cumq; deprecaretur eum frater suus dicens, quapropter nō reuerteris ad cellulam. Ille cōfessus est ei dicens. Quia ego cum discessi-

stiā me cecidi in fornicationem, ideo nolo reuerti. Volens autem lucrari & saluare animā eius frater suus cum sacramento dixit ei. Quia & ego cum separatus fuisset a te lapsus sum similiter in fornicationem, veruntamen reuertamur ad cellulā & ponamus nos in poenitentia. Omnia enim possibilia sunt Deo, vt poenitentibus nobis indulgentiam donare dignetur, vt in æterno igne tormentis & poenis inferni in tartarō non cruciemur vbi poenitentia non est, sed ignis semper sine cessatione & dira tormenta. Ita ergo reuersi sunt ad cellulam suā. Abierūt autem ad sanctos Patres & prostrauerunt se ad vestigia eorum cum multo vlulatu & lachrymis gementes, & confessi sunt illis quæ euenisset eis ruinæ tentatio. Quicquid autem preceperunt sancti seniores, & docuerunt eos in causa poenitentia ita omnia fecerunt. Ille ergo alius frater qui nōn peccauerat pro fratre qui peccauerat, poenitentiam agebat quasi & ipse peccasset, eo quod multam charitatem circa eum haberet. Videns autem dominus laborem charitatis eius infra paucatepora reuelauit Sanctis Patribus qualis esset causa, & quia propter charitatem illius, qui non peccauerat, & se afflixerat pro salute fratris, idcirco indulgentiam donauit ei dominus qui peccasset.

Ecce

Ecce hoc ita est sicut scriptum est, quia posuit animam suam pro salute fratris sui.

§. X I I.

Alius etiam frater molestia sustinebat a spiritu fornicationis. Abiit autem ad quendam probatissimum seniore & precabatur eum dicens. Pone tibi sollicitudinem beatissime pater, & ora pro me, quia grauiter me impugnat passio fornicationis. Hæc cum audisset senior orabat intētē diebus ac noctibus pro eo, deprecās domini misericordiam. Iterum autem veniebat idem frater & rogabat seniore vt magis intentius pro eo oraret. Similiter autē cum omni sollicitudine beatus senior orabat intētius pro eo: frequenter autem venientem ad se monachum, videns senior & deprecantē se vt oraret valde contristatus mirabatur, quia nō exaudiret dominus orationem eius. Eadem autem nocte reuelauit ei dominus quæ circa illum monachū erat negligentia & ignauia resolutio & delectationes corporee cordis eius. Ita autem ostēsum est sancto seniori. Vidit sedentem illum monachum & spiritum fornicationis in diuersis mulierū formis ante illum ludētem & ipsum cum eis delectari. Videbat autem & angelum dñi astantem & indignantem grauiter cōtra eundem fratrem: quia non surgebat neq;

prosternebat se in orationibus ad Deum. Sed magis delectabatur cogitationibus suis. Hæc autē ostensa sunt per reuelationem sancto seniori. Cognouit autem quia culpa & negligentia illius monachi erat, vt non exaudirentur orationes eius, & tunc dixit ei senior. Quia tua culpa est frater qui condelectaris cogitationibus malis, impossibile est enim discedere a te spiritum fornicationis immundū alijs orantibus, & Deum pro te deprecantibus, nisi & tu ipse laborem assumes, in ieiunijs & orationibus & vigilijs multis cum gemitu deprecans vt misericordiam suam, & adiutorium suæ gratiæ præbeat tibi dominus Iesus Christus, vt possis resistere cogitationibus malis. Nam & medici qui corporibus hominum medicamentā conficiunt & adhibent quantum omnia cum summa diligentia faciant: veruntamen si ille qui in firmatur a noxijs cibis vel de alijs quæ solent lædere infirmitates abstinere noluerit, nihil ei proficit cura & diligentia & sollicitudo medicorum. Similiter etiam, & in animæ languoribus eueniet. Licet enim omni intentione & ex toto corde Sancti Patres qui sunt medici spirituales exorent misericordiam domini salutis nostri pro eis qui orationibus eorum se postulant adiuari, nisi & ipsi cum omni intentione mē-

Ff 3 tis

tistam in orationibus quā in omni opere spirituali, quā Deo placita sunt fecerint non eis proficiunt negligentibus & resolutis, & de salute animæ minimè cogitantibus orationes sanctorum. Et hæc audiens frater compunctus est corde & cum omni sollicitudine secundum doctrinam senioris tam in ieiunijs quā in orationibus & vigilijs semetipsum afflixit & meruit misericordiam domini. Et recessit ab eo spiritus immundæ passionis.

§. XIII.

ERat quidā monachus & habitabat in Eremito. Quādam autē puella ex genere & cognatione eius post plurimos annos cōperit in quo loco supradictus monachus habitaret & instigante diabolo abiit in desertum, requirens eum. Quo inuento ingressa est cellulam eius, asserens ei, quia ex genere & parentela eius fuisset: misitq; ibi apud eū & cecidit in ruinam peccati cū ea. Erat autē alius monachus & ipse in Eremito degens. Qui cū ad refectiois horam venisset gello cum aqua quem ad potū sibi præparauerat vertebat se & tota illa aqua fundebatur in terra. Hoc autem per aliquot dies cum ad refectiois venisset ita fiebat, & effundebatur aqua in terram, vt non posset bibere. Cogitavit autē apud semetipsum vt abiiret ad illum alium monachum &

diceret ei de gellone qui vertebat se & tota aqua effundebatur. Iterum cum in itinere vespere facto in quodā antiquo & dirupto templo idolorū dormiret audiuit dæmones inter se loquentes, quia in ista nocte præcipitauimus illum monachū in fornicationē. Et hæc audiens admirabatur. Cum autem illuxisset dies peruenit ad monachum, & inuenit eum grauissima tristitia oppressum, & dixit ei. Quid faciam frater, quia qua hora reficere voluero statim gello quē ad vsum aquæ habeo vertit se, & effunditur aqua & non habeo, quod possim bibere? Tunc respondit ei supradictus monachus dicens. Tu quidē venisti ad me interrogare, quia gelunculus vertit se & effunditur aqua? Ego autem quid habeo facere, quia in hac nocte cecidi in fornicationem? Respondensq; frater dicit ei, ego & hoc iam cognoui. Dixit autem ei ille. Et vnde hoc potuisti cognoscere? Et ille ait. Dum in itinere noctu quiescerem audiui dæmones inter se loquentes & gloriantes de lapsu tuo & nimis contristatus sum. Tunc respondit ei ille monachus dicens. Ecce ego egredior & vado in seculum. Hęc ille audiens deprecabatur eū dicens. Noli hoc agere frater, sed magis patienter sustinens permanē in hoc loco. Nam mulierem expellamus & reuertatur ad locum suum. Manet festē

festē enim ista exquisitio artis maligni diaboli est. Magis autem oportet, vt maneat in hoc loco in afflictione cordis & corporis, & cum intimi cordis gemitu ac lacrymis vsq; in exitū vitæ deprecare Saluatoris nostri pietatem vt possit inuenire misericordiam in die illo terribili magni iudicij dei.

§. XIII.

ERat quidam frater in Eremito, habitabat autem in loco qui dicebat Cellia & impugnabant eum dæmones in passione fornicationis. Cogitavit autē apud semetipsum dicens, Quia forsitan oportet me magis in opere manū laborare vt extenuetur carnalis sensus meus. Erat autē idem frater arte figulus. Exurgens autē fecit in luto & plasmauit quasi figurā mulieris, & dixit cogitationibus suis. Ecce vxor tua, necessariū est ergo vt super consuetudinē addas in opere manū tuarū, & post aliquantos dies iterum similiter fecit ex luto, & plasmauit quasi filiā sibi, & dixit cogitationibus suis. Ecce generauit vxor tua filiā, necessariū est ergo vt magis magisq; amplius exerceas opera manuum vt possis pascere & vestire & te & vxorem & filiam tuam, & ita præ nimio labore maceravit corpus suum vt non prævaleret iam supportare tantum laborem. Tūc dicit cogitationibus suis. Quis si non præuales in impio iustu si-

stinere laborem neque mulierem requiras. Videns autem Deus feruens propositum mentis eius pro certamine castitatis, abstulit ab eo molestiam impugnationis dæmonum. Et glorificauit Deum suum per magnitudinem gratiæ eius.

§. XIV.

Quidam frater interrogauit beatum abbatem Pömen dicens. Quid faciā pater, quia impugnat me passio fornicationis & rapior in passionem furoris? Et respondens dixit ei sanctus senior. Ideo utique Dauid propheta dicebat, quia leonē quidem percutiebam, nam & vrsū frequens suffocabam. Hoc autem ita intelligitur quia furorē ab animo meo abscindebā, fornicationē autē in laboribus affligebā.

¶ De virtute patientiæ & humilitate. §. XVI.

Dicebant sancti seniores patres de quodam monacho iam seniore in Scythiæ eremio cōmanēte, quomodo feruus quorundā erat, & per singulos annos descēdebat de Eremito in Alexandriā, vbi cōmanebāt dñi eius deferens eis pensionē sicut solēt ferri dare dominis suis. Sed dominus eius magis reuerentiā pro timore habētis circa eum, honorabant occurrentes & salutātes eum. Petentesq; vt pro eis dominum exoraret. Ille autem intrebatur aquam in peluim

& festinabat lauare pedes dominorū suorum cū omni humilitate obsequium eis cupiens exhibere. Ipsi vero nolebant acquiescere vt pedes eorum ablueret sed dicebāt ei. Noli beatissime pater grauate animas nostras. At ille respōdens dicebat, ego seruus vester sum. Nā vos esse dominos meos omnipotens Deus cōstituit & gratias ago Domino nostro: quia dignati estis me permittere vt seruiam Deo viuo & vero creatori ac dominatori cæli & terræ, & ideo detuli vobis pensionē seruitutis meæ. Domini autem eius cōrendebant nolentes accipere quā detulerat pensionem. Respondens autem monachus dixit eis. Si nolueritis accipere pensionem meam ita decreui, vt nō reuertar in Eremum, sed hic in præsenti permaneo, & seruiuo vobis: hæc autem audientes domini eius acquieuerunt suscipere pensionem ne contristaretur: sed magis reuertetur ad loca Eremi ad cellulam suam. Illud autem quod in pensionem suam etiam nolentibus dabat dominis suis, statim vt accipiebant pauperibus erogabant. Interrogantes autem eundem seniore fratres dixerunt ei. Obscramus te pater, vt dicas nobis cur cum tanta intentione pro seruitio tuo. pensionem etiam nolentibus, & nimis resistentibus tibi dominis ingessisti. Ad hæc respondens senior di-

xit. Ego fratres ideo festino pro seruitio quod tanquam dominis meis debeo pensionē per singulos annos adimplere eis, vt quicquid iam cum adiutorio domini in ieiunijs, & orationibus seu in sanctis vigilijs vel in omni opere spirituali Christo domino adiuuante laborauro hoc mihi in æterna vita & ad salutem animæ meæ proficiat, vt forsità si pensionem pro seruitio meo minimē intulero iam totus spiritalis labor meus ad illorum mercedem proficiat, qui me permiserunt Christo dño deseruire & spiritaliter cōuersari.

§. *XVII.*

ERant duo fratres secundū carnem quidem germani verum tamen vterq; in spiritali proposito monachi existentes, insidiabaturque eis malignus diabolus vt quomodocunq; eos separaret ab inuicem. Quadam igitur die ad vesperam secundum consuetudinē ille iunior frater accendens lucernā posuit super candelabrū. Faciente autē malitia dæmonum ruit candelabrū & extincta est lucerna. Per hanc occasionem insidiabatur eis malignus diabolus, vt in litem eos incēderet. Surgensq; senior cepit percutere cū furore fratrem suū. Ille vero prostratus in terrā deprecabatur germanū suum dicens. Magnanimus esto dñe, & ego rursus accendo lucernā. Ergo quia non respondit ei

turbu-

turbulentum sermonem, statim malignus spiritus confessus recessit ab eis. Et pergens eadem nocte nunciauit principi dæmonum dicens. Quoniam propter humilitatem illius monachi, qui prostratus in terra veniam postulabat defratre suo, non præualui in eis, vidensque Deus humilitatem eius effudit super eum gratiam suam, & ego sentio me valde torqueri, atque cruciari, quoniam non præualui separare eos ab inuicem. Hęc autē omnia verba audiens sacerdos idolorū qui ibi cōmanebat, cōpunctus est in timore Domini & amore Iesu Christi, considerans enim quā magna seductio & perditio animarū est cultus idolorum relinquens omnia festinanter perrexit ad sanctos patres ad monasterium, & retulit eis omnia quæ per malitiā dæmones inter se loquebantur. Cumq; monitis salutaribus instruxissent eum sancti patres de doctrina salutari baptizatus est & sancti propositi monachorum vitā arripuit, & adiuuante & cooperante gratia Dei, factus est probatissimus monachus tantūque veneratus est & tenuit virtutē humilitatis vt omnes nimiam humilitatem eius admirarentur. Dicebat enim quoniam omnem virtutem aduersariorum nostrorū dæmonum soluit humilitatis intētio. Denique & Dominus noster Iesus Christus per humilitatem

triumphauit diabolu & omnem eius virtutem contriuit. Addebat etiam dicens quoniam frequenter audisset dæmones inter se loquentes, quia quando ad iracundiā succendimus corda hominum si quis fastinuerit patienter conuicia in iuriarum & conuersus magis roga uerit ea quæ ad pacem sunt dicēs, quia ego peccaui statim sentimus omnem nostram virtutem marcescere, quia approximāt eis gratiæ diuinæ potentiæ.

§. *XVIII.*

REferēbat autē beatus senior Poemem fratribus dicens. Quoniam fuit quidam nuper monachus in Constantinopoli temporibus Theodosij Imperatoris, habitabat autē in parua cella foris ciuitatem prope Prasciū qui vocatur in septimo vbi solent Imperatores egressi de ciuitate libenter degere. Audiens autem imperator quod ibi esset quidam monachus solitarius, qui nunquam egrediebatur de cella, cepit dæmbulando pergere ad eum locum, vbi erat supradictus monachus, præcepitq; sequentibus se eunuchis, vt nullus approximaret ad cellulam monachi illius. Ipse autē solus perrexit pulsauitque ostiū. Surrexit autē monachus & aperuit ei & nō cognouit eum quod esset imperator. Tulerat enim sibi coronam de capite suo vt non cognosceretur. Post orationē au-

tem sederunt pariter. Et interrogauit eum Imperator dicens. Quomodo sancti patres degūt in Ægypto? Respondensq; monachus ait. Omnes exorant Deum pro salute sua. Aspiciebat autē Imperator in tēte cellulam ipsam, & nihil in ea vidit, nisi paucos panes siccos in sporta pendētes & dixit ei. Da mihi benedictionē abba vt reficiamus. Statimque festinauit monachus, & misit aquam & sal, & misit buccellas, & comederunt pariter. Porrexitque ei calicem aquæ & bibit. Tunc Theodosius Imperator dixit. Scis quis ego sum? Respondēs monachus dixit. Nescio quis sis Domine. Dixit ei. Ego sum Theodosius Imperator, & ob deuotionem veni huc. Hoc cum audisset monachus prostrauit se ante illum. At ille dixit ei. Beati estis vos monachi qui securi ac liberi de negocijs seculi, tranquilla & quietā perfruinini vita, & solummodo de salute animarum vestrarum habetis sollicitudinem, quomodo ad vitam æternam, & ad cęlestia nobis vobisque promissa præmia peruenire possitis. In veritate enim dico tibi quia certe in palatio natus sum. & nunc in regno dego, & nunquam sine sollicitudine cibum capio. Post hæc autem valde honorifice salutauit eum Imperator, & ita egressus est ab eo. Eadem autem nocte cępit intra se cogitare famulus Dei di-

cens. Quoniam non oportet iam me in hoc loco esse. Multi enim non solum de populo, sed etiam de palatio & de senatoribus quā plurimi exemplum Imperatoris secuti ad videndum me. venturi sunt & honorem mihi tanquam seruo Dei deferendo non cessabunt. Et illi quidem hæc propter nomen Domini facturi sunt. Ego autem timeo ne forte diabolus malignus mihi meritum surripiat, & libenter incipiam eos suscipere & condelectetur cor meum laudes & honores eorum, & per hæc iam incipiam virtutem humilitatis perdere & laudes atque honores hominum delectari. Hęc igitur omnia homo Dei secum cogitans eadem nocte fugit inde, & perrexit in Ægyptum ad sanctos patres in Eremito. Itaque considerare mus dilectissimi fratres quanta sollicitudine virtutem humilitatis custodire famulus Dei studuit, vt in cęlesti regno æternam gloriam pro labore sanctæ vitæ suæ, quem propter nomen Domini exercuerat, percipere à Christo Domino mereretur.

§. X I X.

DE hoc autem ipso sancto Poemen, referebant alij sancti seniores dicentes. Quia quodam tempore cum aduenisset iudex prouincię, audiensque sanctam opinionem beati Poemini, desiderabat videre

dere eum, misitque nuncium ad deprecandum vt susciperet eum. Beatus autem Poemen contristatus est valde cogitans apud semetipsum, quia si cęperint persone nobiles venire ad salutandum & honorandum me manifestum est quia & alij multi etiam populares homines frequentabunt me & necesse est per hoc vt perturbetur secreta vitæ meæ conuersatio, & humilitatis gratiam quam cum labore tanto auxiliante Domino à iuuentute mea studui custodire forsitan surripiente maligno diabolo perdam, & vanæ gloriæ incurram laqueos. Hęc ergo apud semetipsum pertractans, desinuit quatenus excusaret & non susciperet iudicem. Contristatus autem iudex, quia non eam suscepisset, ait ad officium suum. Quoniam non merui videre hominem Dei peccatis meis imputo. Veruntamen nimis desiderauit per quamcunque occasionem videre sanctum virum. Excogitauit ergo huiusmodi causam, quæ occasionem ei præberet videndi eum. Comprehendens enim filium fororis. Beati Poemini, misit in carcerem vt per istam occasionem aut susciperet iudicem, aut certe ipse veniret ad rogandam iudicem. Dixitque ad officium suum vt nõ contristeretur sanctus senior, mandate ei si voluerit venire ad me,

necesse est vt statim educamus eum de carcere. Talis enim est causa eius, quæ non possit impune transire. Audiens autem hæc mater iuuenis id est foror sancti Poemini, abiit in Eremitum vbi erat frater suus, stabatque ad ostium cellulæ eius cum multo fletu & vhlatu, rogans eum vt descenderet ad iudicem, & rogaret pro filio suo. Beatus autem Poemen non solum ad eam nihil dixit, sed nec ostium ei aperuit vt ingrederetur ad eum. Tunc cępit illa maledicere ei ac dicere. Durissimè & impijssimè & ferrea viscera gerens, quomodo te tantus dolor fletus mei non flectit ad misericordiam, quoniam vnicum ipsum filium habeo quæ in periculo mortis video constitutum. Tunc senior mandauit ei per fratrem qui ei ministrabat dicens. Vade dic ei. Poemen filios non genuit, & ideo non dolet. Hęc audiens iudex dixit amicis suis. Scribite ad eum vt vel epistolam precatoriam faciat ad me, quatenus possim eum dimittere. Tunc tãquam plurimis suadentibus, sanctus senior scripsit ad iudicem dicens. Inbeat nobilitas tua diligenter requirere causam illius, & si quid dignum morte admisit moriatur, quatenus in hoc præfenti seculo exoluat crimen peccati sui vt eadat æternas ac perpetuæ gehennę penas. Si autem nihil dignum morte

morte commisit, quod iustum videtur legibus, ita iube discernere.

§. X X.

FVit etiam de magnis patribus quidam senior nomine Agathō, nominatissimus in virtute humilitatis & patientiæ. Quodam autem tempore perrexerunt ad visitandum eum fratres. Audientes enim de eo quod magnam humilitatem habuerit volentesque probare si vere humilitatis patientiam possideret, dixerunt ei. Multi scandalizantur in te pater, quia nimis vitio superbi tenearis, & ideo alios despicias & pro nihilo eos habeas, sed & detractiones aduersus fratres non cesses loqui. Affirmant etiam quā plurimi quod hæc ideo agas, quia fornicationis vitio tenearis & ne solus videaris errare, idcirco alijs non cesses detrahere. Ad hæc respondens senior ait. Hæc omnia quæ dixistis vitia in me esse cognosco, nec possum negare tās iniquitates meas. Prociēsque pronus in terrā adorabat eosdem fratres dicens. Deprecor vos fratres, vt intentius pro me misero, & multis peccatis obnoxio Christum Dominum exorare non cessetis, vt indulgentiam tribuat iniquitatibus meis multis ac malis. Ad hæc supradicti fratres addentes dixerunt ei. Nō te lateat etiam hoc, quia hæreticum te esse quam plurimi affirmant. Hoc autem

cum audisset senior, dixit eis. Licet in alijs multis peccatis obnoxius sim absit hoc ab anima mea. Tunc omnes qui ad eum venerant prostrauerunt se in terram ad pedes eius, obsecrantes eum ac dicentes. Precamur te abba vt dicas nobis, cur tanta vitia, & peccata dicentibus nobis de te in nullo commotus es, de verbo autem hæretici valde te commouisti, & abominatus es, nec sufferre potuisti auditum? Dixit eis senior. Illas priores culpa ac peccata propter humilitatem sustinui, vt peccatorem me esse crederetis. Nouimus enim si custodiatur humilitatis virtus, magnus fructus est animæ. Nam Dominus, & saluator noster Iesus Christus cum ei ludæi multas contumelias & conuicia irrogassent patienter cuncta tolerauit, vt nobis humilitatis præberet exempla. Immisisti enim falsi testes multa aduersus eum falsa dixerunt, & vsque ad mortem cuncta sustinuit. Ita enim & Apostolis Petrus prædicabat dicens. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. Oportet igitur vt patienter cum humilitate cuncta aduersa sustineamus. Sermo enim quem obiecistis de hæresi non potui sustinere, quia hæresis separatio est à Deo. Hæreticus enim separatur à Deo viuo & vero, & coniungitur diabolo &

lo & angelis eius. Alienatus enim à Christo non habet Deum quem exoret pro peccatis suis, quia ex omni parte perijt. Si autem conuersus fuerit ad veram catholicā sanctæ Ecclesiæ fidem, suscipitur à bono & pio saluatore nostro Christo, & reconiungitur Deo vero creatori, & saluatori nostro Christo.

§. X X I.

Consilium inter se habuerunt seniores patres & omnes monachi habitantes in Eremono Scythiæ, & cōenserunt vt pater Isaac presbyter eis ordinaretur, in Ecclesia quæ in Eremono sita est, vbi conuenit die, & hora statuta multitudo monachorum qui in illa Eremono conuersantur. Audiēs autem supradictus abbas huiusce modi consilium fugit in Ægyptū & abscondit se in quodam agro inter fruteta arbitrans indignum se esse honore presbyterij, quam plurimi autem fratrum sequebantur vt comprehenderent eum. Cū autem applicuissent ad vesperam in eodem agro, vt reficerentur fatigati de itinere (erat enim nox) dimiserunt a sellum qui eis sumptus portabat in itinere vt pasceret. Cum autem pasceret a sellus peruenit in locum vbi supradictus abbas Isaac latitabat. Cumque illuxisset dies requirentes monachi a sellum peruenērunt ad eundem locum vbi se senior occulta-

uerat, & admirantes valde dispensationem diuinam comprehendentes ligare & cōstringere eum voluerunt & ita perducere. Venerabilis autem senior non permisit dicere vobis, quia forsitan voluntas Dei est, vt licet indignus suscipi ordinem presbyterij.

§. X X I I.

ERant autem duo fratres monachi pariter in cella commorantes quorum humilitatem & patientiam multi etiam de sanctis patribus collaudabant. Audiens vero quidam sanctus vir voluit probare si veram perfectamque humilitatem haberent, venit ergo ad visitandum eos. Cumque cum gaudio suscepissent eum & ex more compleissent orationes, egressus foris cellulam vidit paruum hortum, vbi sibi holera faciebant. Apprehēsoque baculo cum toto impetu cæpit omnia olera cędendo confringere, ita vt nihil omnino remaneret. Videntes autem supradicti fratres nihil penitus dixerunt, sed nec vultum tristem aut turbatum habentes. Et rursus ingressi cellulam vespertinas orationes complentes adorantes eum dixerunt. Si præcipis pater ibimus vt eum qui remansit caulem coquentes gustemus, quia iam hora est vt tibi sumamus. Tunc senior adorauit eos dicens. Gratias ago Deo meo quia video

video Spiritu sanctu requiescere
in vobis, & ideo horror vos ac
moneo fratres charissimi vt vobis
in finem custodiatis sancta: humi-
litate; & patientia virtutem, vt
ipsum regno caelasti vos magis
& sublimes in conspectu Domini
fabrat appatere. *11. 12. 13. 14. 15.*

Rat quidam in coenobio iam
senex, & probatissimis mo-
nachus, & incurrit grauis-
simam egritudinem, confectusque
aetate & intolerabili infirmitate
per longum tempus laborabat in
doloribus multis nec inuenire po-
terant fratres, qualiter succurre-
rent egritudini eius; quoniam ea
quae necessaria erant egritudi-
ni eius non habebantur in magnas-
tero. Audiens autem quaedam fa-
milia Dei de afflictione infirmi-
tatis eius, deprecabatur patrem
monasterij vt eum ad cellam sua
colleret & ministraret ei, maxime
aliam quia facilius inuenire pos-
set in civitate quae necessaria egrit-
tudini eius videbantur. Praecipit
ergo pater monasterij vt porta-
rent eum fratres ad cellam sa-
mulae Dei. Ipsa vero cum omni
veneratione suscipiens eum pro-
pter honorem Domini ministra-
bat ei pro retributione mercedis
aeternae quam credebatur. Christo
salutatore nostro recipere. *Cum*
que pariter & amplexus amicos so-
lute obsequi regere famulo Dei

ceperunt homines mente confu-
sa, psecrandum scabiem stentis
sua suspicari quod non sinceram
haberet senior conscientiam de
virgine, quae ministrabat ei. Au-
diens patrem haec senior exorabat
diuinitatem Christi, dicens. Tu
Domine Deus moster, qui solus
nosti omnia, & vides quia mul-
ti sunt dolores egritudinis, & mi-
seriae meae, & afflictiones tanta
infirmitatis quae me ita per tan-
ta consumit tempora vt necesse-
rium habeam obsequium huius sa-
mulae tuae, quae mihi propter no-
men tuum ministrat, tribue ei
Domine Deus meus condignam
mercedem in vita aeterna sicut
dignatus es promittere propter
holitatem tuam: his qui propter
nomen tuum exhibent egenis & in-
firmis suum ministerium. Cum au-
tem appropinquasset transitus e-
ius conuenerunt ad eum, quia plu-
rimi sancti seniores fratres de mo-
nasterio. Et dixit eis senior obse-
quere vos domini & patres & fra-
tres vt cum defunctus fuero tolla-
tis baculum meum & planteis eu
super sepulchrum meum. *Et cum*
radices secerit miserit quo succu-
tauat. & iris quia mundae & con-
sciepnimes a familia Dei que mi-
hi ministrabat. Si autem non fros-
duerit scidote quia non sum mun-
cus ab ea. Cuyo ergo vir Dei mis-
ser de corpore secundum p. m. capu-
culum sancti patres plauerunt hoc

estilum eius super sepulchrum ipsum
& fros dicit et cedere eque semper
re protulit fructum. Et admirati
sunt omnes glorificantes. *De qua*
Ad tale enim miraculu etia de vis-
itinis regionibus multi conuenerunt
res magnificabant gratiam salua-
toris, nam & nos ipsam atbasit
lam vidimus & benediximus Do-
minum qui protegit in omnibus
in sinceritate & veritate sibi fer-
uientes. 11. 12. 13. 14. 15.

Quodam tempore ad hea-
tiam cum tibat. Apolo dixit
runt quendam vexatu,
qui fortiter a demonio torquaba-
tur, cumque per triiduum obsessa
reant qui cum eo veniant obfeta
tes senior vt videret nomis et Chri-
sti iussu ad eum precibus cura-
ret & respondens senior dixit eis
non esse solutas. merito. *Et dicitur*
mbus impannio. cum dicitur per
subenerit. qui bene si rogante
eum. Sollat asqumis depretante
eandem asqumis. anst. anst. anst.
non sine. D. omnia saluas. s. is. n. s. t.
imp. harer demoni dicitur. Exhibe
nam de spiritus idq. plasmate. Dei
enit. anst. anst. dem. s. dicitur
erigo quidam v. s. p. i. n. v. v. v. v. v.
Christi et ceteris. v. v. v. v. v. v. v.
gabote sermo. t. e. m. v. i. l. e. s. a. m. i. h. e.
Quid est quod scriptu est. v. s. n. a. s.
geit. h. v. s. m. s. h. e. d. i. n. e. l. i. q. h. e. s. i. n. q.
quid est respondens autem senior. d.
re. c. e. s. h. o. d. i. d. i. c. i. t. v. v. v. v. v. v. v.
emp

ter quos & ego sum peccator, qui
multis peccatis obnoxius sum, or-
ues autem Deus inquit qui sunt. Tu
exclamauit da mo voce magna di-
cens, propter humilitatem tuam stare
omni no no possum. & statim ex-
gressus est de hoc homine, quem
obsedat, videtes tute omnes qui
astabant, dederunt gloriam Deo.

Relegebatur etiam seniores no-
bis dicentes, quia fuit quida
monachus in. *Erano. S. y.*
thiz. Venit in ead. i. s. n. d. o. s. s. a. n. t.
ctos patres in. i. n. o. h. u. i. d. i. c. i. t. u. r.
Col. l. i. v. h. i. m. u. l. t. i. n. u. l. l. o. m. o. n. a. c. h. o. n. i. d. i.
u. l. l. i. s. h. a. b. i. t. a. t. e. s. e. l. l. u. l. i. s. C. u. m. q. ; n. o. n.
u. i. u. e. n. i. e. r. a. d. p. r. e. s. e. n. t. e. s. e. l. l. u. l. a. m. v. b. i.
p. a. s. s. i. o. n. a. n. e. s. Q. u. i. d. a. m. d. e. s. e. n. i. o. r. i.
b. u. s. h. a. b. e. n. s. c. e. l. l. i. s. y. e. d. a. n. t. e. s. e. l. l. u. l. a. m.
d. e. d. i. t. e. t. d. i. c. e. n. s. I. n. s. e. r. i. m. a. p. a. u. s. a. i. n.
h. a. e. s. e. l. l. u. l. a. d. i. b. o. r. e. i. n. q. u. e. r. e. a. s. v. b. i.
p. o. s. s. i. s. m. a. n. e. r. e. Q. u. i. s. q. u. a. d. v. i. s. t. a. d. u.
e. u. m. c. o. n. u. e. n. i. t. e. q. u. i. p. l. u. r. i. m. i. f. r. a.
u. l. e. s. d. e. s. e. d. e. r. a. u. t. e. s. d. e. s. e. p. a. u. d. i. t. e. v. e.
l. u. m. s. a. l. u. t. e. s. p. r. o. r. o. s. h. a. b. i. t. a. r. u. m. i. n. i.
q. u. i. s. e. l. e. g. r. a. t. i. u. m. d. o. c. e. n. t. i. y. e. v. b. u.
D. e. i. v. i. d. e. n. s. a. l. l. e. s. e. n. i. o. r. e. s. q. u. i. e. i. a. d.
h. a. b. i. t. a. n. d. u. m. p. r. a. e. s. t. e. r. a. t. e. l. l. a. i. n.
u. i. d. i. o. h. i. s. p. r. e. d. o. s. s. i. t. i. s. u. l. t. e. r. a. t. u. m.
e. s. t. N. i. i. n. d. i. g. n. a. t. i. a. c. a. p. e. r. a. d. i. c. e. r. e.
Q. u. o. d. i. n. e. g. o. t. a. s. t. i. s. t. e. m. p. o. r. a. b. u. s.
h. i. b. e. i. n. o. p. h. a. b. i. t. a. s. & a. d. m. e. n. o. n.
u. a. n. s. i. s. t. e. r. e. s. q. u. i. r. a. r. i. s. i. m. e. s. &
l. u. a. i. n. d. i. e. b. u. s. s. e. h. i. s. & e. s. s. e. a. d.
u. l. l. u. m. i. n. a. p. o. s. t. o. r. a. b. u. p. a. n. e. n. o. s. s. i.
d. i. c. i. t. f. r. a. t. r. e. s. n. u. m. p. l. u. r. i. m. i. y. a. d. u. r.
D. i. c. i. t. q. u. a. d. i. s. c. i. p. u. l. o. s. u. n. p. a. d. a.
& dic

& dic ei, vt egrediatur de cellula illa, quoniam necessaria mihi est. Cum autē perrexisset discipulus eius ad illum fratrem dixit ei. Mā dauit abbas meus sanctitati tuæ. Iube mihi mandare quāliter habeas. Audiui enim te infirmari. Ipse vero mandauit ei dicens. Ora pro me Domine pater, quia valde stomachum doleo. Reuersus autem discipulus dixit abbati suo. Nimis rogat sanctitatem tuam, vt velduos dies iubeas ei inducias dare vt possit ei aliam cellam prouidere. Transactis autem tribus diebus iterum misit discipulum suū dicēs. Vade dic ei vt egrediatur de cellula mea. Nam si rursus distulerit, dices ad eum. Quia continuo venio & cum baculo cędendo expello eum de cella mea. Pergens autem discipulus ad supradictum fratrem dixit ei. Quoniam valde sollicitus est abbas meus de infirmitate tua ideo misit me requirere si melius habeas. At ille hęc audiens dixit. Gratiās ago Domine sanctę charitati tuę, quia sollicitus es de me, verumtamen precibus tuis melius habeo. Reuersus autem discipulus dixit abbati suo. Etiam & nunc deprecatur sanctitatem tuam dicens vt vsque ad diē dominicum expectes & statim egredietur. Cum autem aduenisset dominicus dies & non egrediretur accipiens vestem senior, inflāmatu inuidię & iracundię spi-

ritu pergebat vt cędendo expelleret eum de cella sua. Accedens autem discipulus eius dixit ei. Si iubes pater præcedo te & video ne forsitan aliqui fratres ad salutandum eum venerint, & si viderint te scandalizentur. Præcessit ergo discipulus & ingressus ad eum dixit. Ecce abbas meus venit ad salutandum te, egredere ergo celerius & cum gratiarum actione occurre ei quia pro nimia charitate & dilectione venit ad te. Qui statim surgens cum nimia alacritate occurrit. Cumque vidisset eum antequam approximaret ad eum prostravit se pronus in terram. Adorabatque se cum gratiarum actione dicens. Retribuat tibi Dominus charissime pater bona quę pro cellula tua quam mihi propter nomen eius præstitisti, & in cęlesti Hierusalem inter sanctos suos Christus Dominus præparet tibi mansionem. Hęc autem audiens senior, compunctus est corde, & proiciens baculum recurrit in amplexus eius & osculatus est eum, & inuitauit illum ad cellulam suam, vt pariter cum gratiarum actione, sumerēt cibum. Vocauit autem senior supramemoratū discipulum suum, & interrogauit eum dicens. Dic mihi fili si dixisti verba isti fratri, quę propter cellulam mandauit vt diceres ei. Tunc discipulus eius confessus est ei dicens. Vere Domine dico, quia

quia propter humilitatem, quam tibi exhibere debeo tanquam patri & Domino ideo non audebā respondere tibi quando me mittebas ad eum. Veruntamen nihil eorum dixi ei quę mandabas ad eū. Hęc audiens senior, statim prostravit se ad pedes eius dicens. Ex hodierna die tu meus pater es, & ego discipulus tuus; quoniam te festinante & moderante, ac cum timore Dei agente, & meam & illius fratris animam de peccati laqueo Christus dominus liberauit. Pro fide enim & sancta sollicitudine & intentione discipuli, qui perfecte in charitate Christi diligebat abbatem suum, & anxie timebat ne per inuidię & iracundię vitium aliquid tale ageret pater suus spiritalis & perderet omnes labores sanctos, quos ab infanti ætate in Christi seruitio pro vitę æternę præmijs laborauerat. Ideoque Dominus donauit gratiam suam vt in pace Christi pariter lætarentur.

§. XXXVI.

Dicebant sancti seniores de discipulo abbatis Pauli nomine Ioanne, quoniam magnam haberet humilitatem, & virtutem obedientię, vt etiam difficiles causas imperante ei abbate in nullo contradiceret, sed sed nec leuiter in aliquo murmuraret. Cum enim necessarius esset in monasterij vtensilibus finis

boum, misit eum abbas in proximo vt requireret ibi fimū bouū, & cum celeritate afferret ad monasterium. Erat autē in loco illo mala bestia leena. Statim ergo egresus discipulus eius Ioannes ibat secundum præceptum abbatis. Cūque pergeret, dixit abbati suo. Domine pater, audiui quāplurimos dicentes, quia in illo loco mala bestia leena sit. Tunc senior quasi ioculariter dicit ei. Si venerit super te tene & alliga eam, & adduces eam tecum. Cum autem venisset ad locū iam vespere, statim egresus leena irruit super eum. Et ille comprehendens tenere eam voluit, illa vero excutiens se de manibus eius aufugit. Sequebatur autem ille dicens. Quia abbas meus præcepit, vt alligatam perducam te ad eum. Continuo autē stetit bestia; & tenens eam reuertebatur ad monasterium. Dum autem retardaret in itinere, abbas nimis sollicitus pro eo tristabatur grauiter. Et ecce subito superuenit discipulus eius tenens ligatam leenam. Quod cum vidisset senior admiratus valde, gratias agebat saluatori nostro Domino. Dicit autem discipulus eius. Ecce Domine sic ut præcepisti adduxi leenam ligatam. Volēs autem humiliare sensum eius senior, ne extolleret se in cogitationibus suis discipulus suus ait ei. Si cut tu insensibilis es, ita etiam & istam insensibilem bestiam addu-

xisti, solue ergo & dimitte eam vt pergat ad locum suum.

§. XXXVII.

Quidam de sanctis senioribus misit discipulū suū ad hauriendam aquam & longius erat puteus à cella senioris. Oblitus est autem secum tollere funem discipulus eius, quo hauriret aquam. Cumque peruenisset ad puteum contristatus est valde, quia longe erat cellula eorū. Quid ageret, quo se verteret nesciebat. Dubitabat enim, ad cellulam sine aqua reuerti. Tunc anxius nimis prostrauit se in orationem cum lachrymis dicens. Domine misere re mei secundum magnam misericordiam tuam, qui fecisti celum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, qui fecisti mirabilia magna solus miserere mei propter seruum tuum qui misit me. Et cum exurrexisset ab oratione exclamauit dicens. O putee seruus Christi abbas meus misit me, vt hauriam aquam. Statim autem ascendit aqua sursum vsque ad os putei. Et cum impleisset lagenam suam frater abscessit glorificans potentiam Domini saluatoris, aqua autem reuersa est in locum suum.

§. XXXVIII.

Fuit quidam frater in monasterio nomine Eulalius nimis gratia humilitatis ornatus. Si quid igitur, vt solet, culpabile admisissent fratres negligentio-

res, excusantes semetipfos supradictum fratrem asserebant culpabilem. Cumque argueretur à senioribus fratribus non negabat, sed prosternebat se in terram, & adorans eos se dicebat peccasse & negligenter fecisse. Cum autem iterum ac frequenter accusarent eum, & secundum regulam monasticam biduana ac triduana ei ieiunia indicerentur ille omnia patienter tolerabat. Ignorantes autem fratres, quia hæc omnia pro humilitate patienter sustineret, conuenientes pariter & maxime seniores fratres ad patrem monasterij dixerunt. Considera pater quid facendum sit. Quandiu enim possumus sustinere negligentias & damna quæ frater ille Eulalius facit in monasterio, iam penè omnia vasa & utensilia monasterij confecta sunt & exterminata per negligentiam eius. Quomodo ergo iste talis tolerandus est? Respondens pater monasterij ait. Interim paucos dies sustineamus fratres & postea ordinabimur de eo quod competit fieri. Hæc dicens dimisit fratres. Ingressus vero cellulam prostrauit se in orationibus obsecrans misericordiam Domini, vt ei manifestare dignaretur, quid ordinare aut definire posset de seipso dicto fratre. Tunc reuelatum est ei quid ageret. Contorcuit ergo omnes fratres abbas, dixitque eis. Credite, mihi fratres,

tres, quia magis opto mattulam fratris Eulalij cum humilitate & patientia eius, quam omnia opera eorum duntaxat, qui murmurantes in cordibus suis operantur in monasterio, vt autem ostendat vobis Dominus quale meritum habet ipse idem frater apud Deum præcipio vobis vt deferantur mihi mattulæ omnium fratrum. Quas cum detulissent iussit, vt accenderent ignem. Et misit in eum omnium fratrum mattulas. Quæ statim combustæ sunt, præter mattulam fratris Eulalij, quæ integra reperta est, & non est combusta. Cumque hoc vidissent fratres timuerunt valde & prostrauerunt se in terram veniam & indulgentiam à Christo Domino postulantibus & collaudantibus admirabantur nimiam patientiam fratris Eulalij. Denique ex eo honorabant & magnificabant eum tanquam vnum de magnis patribus, istos autem honores & laudes non poterat sustinere frater Eulalius dicens, Veh mihi infelici, quia perdi humilitatem meam, quam per tanta tempora Christo auxiliante acquisiui, & nocte egressus de monasterio fugit in Eremum. Vbi nullus eum agnouit, & ibi in spelunca habitauit. Noluit enim temporales hominum laudes, sed caelestem æternamque gloriam à saluatore no-

stro in futuro seculo percipere.

§. XXXIX.

BEATI abbatis Anasthasij laudabilem virtutem patientiæ oportet vt cognoscatis quatenus admirabilem magnanimitatem & tranquillitatem animæ eius considerantes imitemur exemplum. Hic itaque Anasthasius habebat codicem in pergamenis valde optimis scriptum, qui decem & octo valebat solidis. Totum enim vetus & nouum testamentum continebat. Cum autem quidam frater venisset ad eum visendi gratia, vidit in cellula eius codicem ipsum, & concupiuit, furatusque est eum & abiit. Supramemoratus autem abbas Anasthasius cum requisisset eadem die ad legendum codicem suum & non inuenisset intellexit quia frater ille furatus esset eum. Etenim noluit mittere post ipsum, nec requirere eum, ne post furtum etiã periuria adderentur. Descendens autem frater ille eam quæ in proximo erat ciuitatem voluit distrahere codicem illum. Petebat autem in pretio eius solidos sedecim. Dicit ei ille, qui eum emere volebat. Da mihi codicem vt possim probare, si valet solidos sedecim. Dedit ergo ei codicem. Statim autem frater ille cum ipso codice perrexit ad sanctum Anasthasium, & roga-

bat eum dicens. Iube considerare pater codicem istum, & æstimare eum si valeat solidos sedecim, quoniam tanto pretio petit qui distrahit illum. Dixit autem abbas Anasthasius, quia bonus est codex & valet tanto pretio. Reuersus autem qui eum emere volebat dixit distrahenti. Ecce accipe pretium, quia ostendi codicem abbati Anasthasio, & dixit mihi, quia bonus est codex, & valet tantum. Interrogauit autem frater ille si nihil beatus Anasthasius dixit aliud. Cui respondens ille ait. Crede mihi quia penitus nihil mihi aliud dixit. Hæc cum audisset frater ille, dixit ei. Quia iam recogitavi frater, & nolo distrahere codicem meum. Compunctus enim corde festinanter perrexit ad abbatem Anasthasium & prostravit se in terram ad pedes eius, & precabatur cū fletu & lachrymis poenitendo, vt susciperet codicem suum. Sed non acquiescebat ei abbas dicens, vade cum pace frater. Ecce iam cum voluntate mea habe ipsum codicem. Ille autem persistebat cum lachrymis petendo eum dicens. Quia si non susceperis codicem pater, nullo modo requiescet anima mea, post hoc ille recepit codicem suum. Nam frater ille permansit apud beatum Anasthasium in cellula eius vsque ad extremum vitæ suæ.

§. XXX.

FVit quidam Eremita Pior nomine de antiquis patribus, quem beatus Antonius adulescentē in sancto proposito monachorum instruxit. Demoratus est autem apud beatum Antonium annos paucos. Cumque viginti & quinque annos ætatis haberet, abiit ad alium secretum Eremiti locum, vt solitarius habitaret, hoc etiam volente & consentiente beato Antonio. Dixitque ei sanctus Antonius. Vade Pior, & habita vbi volueris, & cum tibi per aliquam rationabilem occasionem reuelauerit Deus venies ad me. Cum autem peruenisset hic ipse Pior ad locum qui situs est inter Nitriam & Eremum Scythiæ, effodit puteum cogitans apud semetipsum, quoniam qualescunq; aquam inuenero oportet me contentum esse, quod & factum est ad augmentum meritorum eius talis occasio. Tantū enim falsa & amara inuenta est aqua, vt si quis ad eū visitandi gratia veniret in proprio vasculo sibi aquam deportaret. Remoratus est in eodem loco annis triginta. Dicebant ergo ei fratres, vt recederet de loco ipso propter amaritudinem aquæ. Ipse autem dixit eis. Si amaritudinem & laborem fugimus abstinentiæ, & volumus in hoc mundo requiem habere, post exitum vitæ huius non percipiemus illa æterna &

na & vere dulcia bona, nec fruimur illis perpetuis paradisi delictijs, dicebant ergo fratres, quia tantum vnum paximatium, & quinque oliuas in cibo accipiebat & hoc deambulando foris. Etiam & hoc affirmabant de eo multi sanctorum patrum, quia triginta & amplius annis, ex quo egressus est de domo patrum suorum, nunquā ei suatum fuisset, cū etiam defunctos audisset parentes suos, vt pergeret ad requirendum seū ad visitandum propinquos. Verumtamen soror eius cum esset vidua habens duos filios iam adulescentulos misit eos in Eremum ad requirendum fratrem suum Pior. Qui cum diuersa monasteria circuissent, requirentes eum vix tandem inuenientes dixerunt ei. Nos filij sororis tuæ sumus quæ nimio desiderio optate videre ante exitum suum. Ipse vero non acquieuit petitioni eorum. Perrexerunt autem adulescentes ad hominem Dei beatum Antonium indicantes ei pro qua causa venerant. Misit autem beatus Antonius & vocauit eum ad se, dixitque ei. Quare frater. tanto tempore non venisti ad me. Qui respondens dixit ei. Precepisti mihi beatissime pater, vt cum per aliquam occasionem reuelasset mihi Dominus venire ad te, & ecce vsque hactenus non mihi reuelatum est. Dixit ei beatus Antonius. Vade vt

videat te soror tua. Tunc assumpsit secum alium monachum, & perrexit ad domum sororis suæ, & stans foris prope ianuam atrij, clausis oculis, vt non videret sororem suam stetit. Illa autem veniens proiecit se ad pedes eius. Dominio enim gaudio angustata est. Dicit ei Pior. Ecce ego sum frater tuus. Vide ergo me quantum volueris. Et post hoc statim, reuersus est in Eremum in cellulam eius. Hoc autem fecit ad erudiendum monachos, vt non darentur eis licentia cum libitum eis fuerit visitare parentes, vel propinquos suos.

§. XXXI.

ETiam abbas Ioannes, qui conmanebat in monte, qui vocatur Calamus, habebat sororem, quæ ex infantia in sancto proposito conseruabatur. Ipsa enim erudiuit & docuit eundem abbatem Ioannem vt relinqueret vanitates seculi huius, & ingrederetur monasterium. Per viginti quatuor annos non est egressus de monasterio nec visitauit sororem suam. Illa vero nimis desiderabat videre eum. Nam frequenter scribebat, & mittebat ad eū epistolas, petebatq; vt ante exitum eius de hoc corpore veniret ad eam vt in charitate Christi de presentia sua letaretur. Ille autem se recusabat, non lebatque de monasterio egrediebatur. Venerabilis autem famulus Dei Io

& soror eius iterū scripsit ad eum dicens. Quia si nolueris venire ad me necesse habeo, vt ego veniam ad te, vt post tanta tēpora adorare merear sanctā charitatē tuam. Hęc cū audisset supradictus Ioannes contristatus est nimis & cogitabat apud semetipsum dicens. Quoniam si permiserō, vt ad te veniat soror mea de cetero licentia datur, vt & alij parētes & propinqui nostri veniant ad visitandum nos. Ideoque tractauit apud se, vt magis ipse pergeret, & visitaret sororē suam. Accepit etiam alios duos secum fratres de monasterio & cum venisset ad ianuam monasterij sororis suę clamauit dicens. Benedicite & audite peregrinos. Egressa est autem soror eius cum alia famula Dei. Et aperuit ianuā & pēnitus non cognouit fratrem suum. Ipse autem cognouit sororem suam, sed non est locutus verbum ne forte cognosceret in voce eum. Monachi vero qui cum ipso erant dixerunt ad eam. Rogamus te domina mater vt iubeas nobis aquam dare ad bibendum, quia de itinere fatigati sumus. Cū autem accepissent & bibissent facientes orationem & gratias agentes Deo, recesserunt & conuersi sunt ad monasterium suum. Post aliquantos autem presiterum scripsit ad eum soror sua, vt veniret, & videret eum ante exitū suū, & orationem faceret in monasterio

eius. Tunc ille rescripsit ad eam, & misit epistolam per monachum de monasterio suo dicens. Quia præstante gratia Dei ego veni ad te, & nullus me cognouit, ipsa vero egressa es ad nos & dedisti nobis aquam, & accepi de manibus tuis, & bibi & gratias agens Deo reuersus sum in monasterium. Sufficiat ergo tibi quia vidisti me, & non sis ulterius mihi molesta, sed ora pro me incessanter ad Dominum nostrum Iesum Christum.

§. XXXII.
Sabijt ad sororem suam vt visitaret eam. Audierat enim eam egrotantem in monasterio. Erat autem ipsa famula Dei nominata in sancta conuersatione. Itaque non acquieuit illa suscipere & videre fratrem suum vt non per occasionem eius ingrederetur monasterium foeminarum sed mandauit ei dicens. Vade Domine pater & ora pro me, præstante enim gratia Dei videbore in futuro seculo in regno Domini nostri Iesu Christi.

§. XXXIII.
Etiam de abbate Theodoro oportet nos exempla virtutum proferrē. Hic itaq; beatus Theodorus discipulus fuit sancti Pachomij, viri de sanctis patribus, qui fuit pater infinitę multitudinis monachorum, multorumque

rumque monasteriorum pater in partibus Thebaide. Cum enim in omnibus sanctitatis fulgeret virtutibus, etiam prophetię gratiam à Deo promeruit. Multa enim futura reuelabat ei Dominus. Quodam autem tempore soror eius germana venit ad monasterium in quo idem beatus Theodorus conuersabatur, vt post multa tempora videret germanum suum. Cumque nuntiassent ei de aduentu sororis eius misit continuo duos monachos qui obseruabant ad ianuam monasterij, mandauitque per eos sorori suę dicens. Ecce soror audisti & cognouisti, quia viuo ne contristeris, quia minime me vidisti, sed conuertere cor tuum, & magis considera vanitatem & instabilitatem presentię vite conuersationem vt peruenire possis ad æternam vitam, & ad celestia bona quę præparauit diligentibus se Dominus & facientibus mandata eius. Tracta ergo apud te, quia hæc est sola & firma spes, vt spe faciat homo præcepta Dei, vt mereatur homo peruenire ad gloriosā promissā Domini saluatoris Christi. Hęc autem cum audisset illa statim compuncta est corde, lachrymasque fundebat in conspectu Domini. Et post paululum ingressa est in monasterium virginum famularum Dei, quod in istodemi loco

constructum erat, & procedenti tempore multiplicabatur in sancto proposito famula Christi. Hęc itaque gesta cum audisset mater eorum deprecata est Episcopos, & dederunt ei epistolas ad supradictum sanctum Pachomium patrem monasteriorum pro filia eius. Cumque venisset applicuit in monasterio famularum Dei, & direxit epistolam ad patrem monasterij obsecrans vt videret filium suum. Beatus autem Pachomius vocauit eius filium Theodorum, & dixit ei. Audiui filium, quia mater tua aduenit propter te. Itaque propter epistolas Episcoporum, qui scripserunt ad me, vade & videat te mater tua, dixit ei Theodorus. Præcepisti mihi Domine vt videam matrem meam. Si ergo abiero videre eam post tantam scientiam spiritualem vereor ne culpabilis inueniar apud Deum. Etenim oportebat me fortitudinem animi mei ad exemplum aliorum fratrum demonstrare. Audiens autem mater, quia non acquieuit videre eam affectu seruens in filium noluit remeare ad domū suā sed permanere in monasterio virginum dicens. Quoniam si permanero hic, saepe etiam videbo filium meum cum inter alios fratres egredietur ad monasterij causas, & ministrabit, & exhortatione eius proficere possim in sanctis operibus suis.

ne, doctrinaque eius confirmabit cor meū, vt merear peruenire ad eternam requiem, quam promisit Dominus noster Iesus Christus diligentibus se. Multa autem & magna per sanctum Pachomium fecit Dominus mirabilia. Nam & dæmonibus obsessos frequenter inuocato Christi nomine curauit. Multis etiam diuersas ægritudines sustinentibus, & paralyticis orationibus eius misertus est Dominus, vt supra patuit in eius gestis & vita.

§. XXXIII.

Multo tempore beatus abbas Pachomius contra immundissimas dæmonum impugnationes certamen bonum certauit, sicut athleta veritatis tantquam, & beatus Antonius. Denique intentissimis precibus exorauit Dominum vt somnum non caperet per aliquod tempus quatenus diebus ac noctibus peruigil maneret contra aduersarios dæmones dimicando, donec prosterneret & superaret eos sicut dicitur in psalmo. Et non conuertat donec deficiant. Præstitit ergo & concessit ei Dominus petitionem eius. Impossibiles enim & imbecilles sunt dæmones, cum quis nostrum ex tota fide, & ex tota intentione cordis seruente sancto desiderio, & adiuuante nos virtute saluatoris nostri Iesu Christi contendimus contra eos. Refe-

rebant nobis fratres de eodem beatissimo patre Pachomio, qui fuit vtdiximus monasteriorū multorum in regione Tabennensiorum præpositus, referebant ergo de eo quoniam frequenter dicebat fratribus, quia (sicut mihi testis est Deus) sæpe audiui immundos spiritus dæmonum loquentes inter se diuersas ac varias artes suas quas cōtra seruientes Deo maximeq; cōtra monachos habent, quidā enim dicebāt. Quia ego certamen contra durissimū hominē habeo, & quotiens ei immitto per uersas cogitationes, ille statim surgit & prosternit se in oratione cū gemitu orans adesse sibi diuinum auxilium. Ego autem illo exurgente cum grandi confusione egredior. Item alius dæmon dicebat, ego ad illum quem obseruo cum ei cogitationes immisero, consentit & suscipit & facit eas. Sæpe enim exardescere eum in iracundia facio, & in contentiones rixæ & pigritiam orationis, & dormitionē in psalmodia & non contra dicit mihi. Ideoq; fratres mei dilectissimi semper oportet vt custodiatis sensum & animū vestrum inuocantes nomen Dñi nostri Iesu Christi & secundū præcepta Dei cōuersamini tā in orationibus quā in psalmodia, sicut dicit apostolus, in stātes orationi & vigilantes in eā. Ideoq; cū cōpunctione & timore cordis vigilantibus non præuale-

bit

bit inimicus. Ipse autē beatus pater Pachomius docebat fratres, vt semper memores essent verbi dei in salutem animarū suarum. Postmodum vero discedebant vnusquisque fratrum in cellulas suas operantes manibus suis, & meditantēs quæ de sanctis Scripturis didicerant. Impossibile est enim aliquem apud eos verbū otiosum loqui: sed ea tantum quæ de sanctis Scripturis didicerant, erant inter se loquentes exponentes de capitulis scripturarum, quæ ad timorem domini confirmarent & illuminarent animas eorum.

§. XXXV.

Fuit quidā vir magnus de sanctis senioribus, cui talem gratiā donauerat Christus, scilicet reuelate ei Spiritu sancto, vt videret quod alij nō videbant. Referbant ergo sancti seniores, quia aliquñ quā plurimi sedebāt fratres, & simul loquebātur inter se, & loquebant de sanctis Scripturis quæ ad salutem pertinent animarū. Stabant autē circa eos Sancti angeli lætantes in hilari vultu cōsiderantes, delectabātur enim de eloquijs dñi. Cum autē aliud quodcunq; loquerentur, statim Sancti angeli recedebant longius indignantes cōtra eos. ¶ Veniebant autem porci sordidissimi & volutabant se inter eos. Dæmones enim in specie porcorum delectabantur, per superflua & vaniloquia eorum. Bea-

tus autem senior hæc videns abiit in cellulā suam, & per totam noctem cum grandi fletu & vlulatu gemebat miserias nostras. Exhortabatur ergo Sanctos Patres per monasteria & commonebat fratres dicens. Cohibete a multiloquio, & ab otiosis sermonibus linguam: per quam malus interitus animæ generatur, & non intelligimus, quoniam per hæc & Deo & Sāctis angelis odibiles sumus. Dicit enim scriptura diuina, per multiloquium non effugies peccatum. Hæc enim infirmam & vanam efficiunt mentem atque animam nostram.

§. XXXVI.

Fuit quidā vir in palatio submis sub Theodosio Imperatore, nomine Arsenius, cuius filios idest Archadium & Honorium Augustus de baptismo suscepit: hic itaq; Arsenius desiderio diuini timoris accensus relinquens omnem seculi gloriā temporalem perrexit ad Eremum Scythiæ, vt inter Sanctos Patres secretam & quietam ab omni strepitu huius mundi ageret vitam separatus ab illecebris & delectationibus corporalibus vt cum tota mentis intentione adhæreret domino saluatori sicut scriptum est. Adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua. Dicebant ergo de eo sancti seniores: quia sicut cum in seculi conuersatione esset nimis

pretiosis vestimentis præ omnibus utebatur, ita postmodum in Eremo Scythiæ degens, studebat ut ab omnibus monachis viliora & despicienda vestimenta haberet. ¶ Dicebat etiã abbas Daniel quoniam sanctus Arsenius referebat fratribus dicens, quasi de alio alidisset, sed quantum datur intel ligi ipse talem vidit visionem, sedebat (inquit) quidam de senioribus monachis in cellula sua, & subito venit ad eum vox dicens, Egre dere foras & ostendã tibi opera hominum. Et surrexit inquit & egressus est foras. Duxit autem eum & ostendit ei Æthiopem nigrum cum securi cadentem ligna & facientem grandem sarcinã, & tenebat subleuare sarcinam illam, & præ magnitudine nõ poterat portare eam, sed redibat & cadebat iterum alia ligna, & addebat super sarcinam illam. Iterum autem ostendit ei alium hominem stantem super lacum, & haurientem aquam & mittentem eam in collectaneum & de alia parte per foramina defluebat aqua subter in eodem loco. Iterum dixit ei, veni sequere me, & ostendam tibi aliud. Et vidit quasi quoddam ædificium templi, & duos sedentes in equis, portantes super scapulas suas uterque lignum vnum, id est perticam longam volentes pariter ingredi portam templi illius, & non permittebat eos lignum quod ex aduer-

so portabatur ingredi per portam illam. Non enim humiliabat se alteri, sed contendebant utriusque pariter ingredi volentes & non præualebant. Nec enim humiliabat se vntis eorum ut alteri locum daret. Exponit ergo ei has visiones dicens, Hi qui lignum portant, hi sunt qui habent iugum sanctum monachorum, sed iustificantes se ipsos in cordibus suis cum exaltatione superbiæ non humiliantur inuicem. Noluerunt enim ambulare in humilitate viam Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, qui dixit, discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenitis requiem animabus vestris. Ideoque propter superbiam cordis sui remanserunt foris, de regno Regis caelorum exclusi. Qui autem cadebat ligna & super sarcinam addebat adhuc homo est qui oneratus est multis peccatis, & super sarcinam peccatorum suorum addit semper alia peccata, quæ oportebat ut magis poenitentiam ageret de prioribus peccatis, sed negligens vitia emendare peccatorum priorum, magis alia addit super priora peccata. Ille autem qui aquam de lacu hauriebat, homo est qui aliqua bona operatur, sed quia mala etiam amplius peccatur operatur: & ideo pereunt & desuntur etiam bona opera quæ faciunt. Oportet ergo hominum, sicut ait Apostolus cum timore & tremore

more salutem suam operari. ¶ Dicebat autem abbas Daniel de abbate Arsenio: quia cum operaretur sportas ex palmarum folijs, mittebat aquam in peluim ut infunderetur palmae, & cum foetet bromosa aqua odore, non permittebat ut aliam aquam mutarent, sed super illam foetidam aliam addebat aquam ut semper focteret. Interrogabant autem fratres eum dicentes, Cur non permittis pater ut aqua mutetur, sed pessimo foetore tota cellula tua repletur. Respondens autem beatus senior ait, Quoniam pro thimiamate & mulfata & alijs diuersis quibus infestulari conuersatione sine intermissione fruebar, oportet hunc me dum in hoc tempore sum sustineri huiusmodi foetoreni, pro suauissimo illo odore, ut in die iudicij de illo gehennæ inenarrabili foetore libenter me Dominus, & non eum illo diuite, qui epalabatur in isto mundo deliciose, & splendide, condemnatur anima mea. ¶ Quidam de fratribus dicit beato Arsenio: Ecce beatissime pater meditari festino de Scripturis sanctis quæ didici, & non sentio copunctionem in corda, quoniam non intelligo virtutem diuinae scripturae. Unde & valde contristatur anima mea. Respondens autem beatus Arsenius ait, Oportet tibi incessanter meditari eloquia Domini, audiui enim quia di-

xit beatus abbas Poemeh, & alij multi Sanctorum Patrum, quoniam incantatores illi qui serpentes solent incantare non intelligunt ipsi verba quæ loquuntur, sed serpentes audientes intelligunt virtutem verborum illorum, & conuiescunt & subdunt eis. Sic etiam & nos faciamus. Quia si quis enim non valeamus intelligere diuinarum Scripturarum virtutem, tamen demones audientes diuini verbi virtutem terrentur, & effugati discedunt à nobis, non sustinentes eloquia Spiritus sancti quæ per seruos suos Prophetas & Apostolos est locutus.

XXXVII.
Quodam tempore cum in vicino beati Macharij hodie micidium iussisset perpetratum, & cuidam innocenti homini impingeretur crimen admissum surgens ille qui calumniã patebatur fugit ad cellulam beati Macharij. Assuerant etiam & alij qui eum perire volebant, & alligabant eum dicentes, periclitari se ipsos nisi comprehenderent, & legibus traderent homicidã. Ille vero qui crimen impingebatur cum sacramentis affixit abbas conscientiam se non esse sanguinis illius. Et cum dicitur ab utraque parte certamen haberetur, interrogauit sanctus Macharius ubi sepultus esset qui dicitur occisus. Cuius quidam respondit quod occisus ipse pergit ad locum.

ad sepulchrum, atque ibi fixis genibus inuocato Christi nomine ait ad eos qui assistebant. Nunc dominus ostendet si verè reus est hic qui à vobis perurgetur. Et eleuata voce ex nomine clamabat defunctum. Cumque ei de sepulchro vocatus respondisset ait ad eum sanctus Macharius. Per fidem Christi te obtestor, vt dicas nunc si ab isto homine qui propter te accusatur occisus es. Tunc ille clara voce de sepulchro respondit dicens, non esse ab eo interfectum & cum obstupescerent omnes decidissent ad terram ac pedibus eius voluerentur rogare eum ceperunt, vt interrogaret illum à quo esset occisus. Tunc sanctus vir ait. Hoc ego non interrogabo. Sufficit enim mihi vt liberetur innocens: nō est autem meum vt reus prodatur. Forsitan enim compungitur adhuc pro scelere quod commisit & aget poenitentiam vt saluetur anima eius.

§. XXXVIII.

Alio itidem tempore cum sancto Machario quidam frater vni detulisset, ipse qui secundum charitatem non quæ sua sunt, sed quæ alterius cogitaret, ad alium fratrem infirmum eam detulit, qui infirmior præ ægritudine videbatur. Tunc infirmus gratias egit Deo pro fratris officio & suscepit eam & ipse nihilominus plus de proximo quam de semetipso cogitans ad alium de-

tulit eam infirmum fratrem, & iterum ille ad alium, & sic cum per omnes cellulas quæ longè à semetipsis erant per Eremum dispersæ, vna illa circūlata esset ignoratibus eis quicam primus misisset, ad vltimum defertur ipsi qui eam miserat, gratulatus autem sanctus Macharius quod tantam videret in fratribus abstinentiam tantamque charitatem, ad acriora semetipsum spiritualis vitæ exercitia extendit.

§. XXXIX.

Illud etiam ad fidem confirmatum nobis de eo est ab his qui ex ore eius audierunt quoniam quodam tempore nocte in specie monachi dæmon ad ostium cellule eius pulsa uerit dicens, Surge abba Machari, & eamus ad collectam ubi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille gratia Dei repletus falli non potuit. Intellexit enim diaboli esse fallaciã, & ait. Omendax & veritatis inimice quid enim tibi cōfortij, quid societatis est cum collecta & cōgregatione sanctorum. At ille ait. Latet ergo te, o Machari, quod si ne nobis nulla collecta agitur, nullo lave congregatio monachorum. Veni denique & videbis ibi operam nostram. Dixit autem sanctus Macharius. Imperet tibi dominus dæmon immunde, & cōuersus ad orationem petijt à Domino, vt sibi ostenderet si hoc verum esset quod est gloriatus dæmon. Abijt ergo ad collectam, ubi iam vigiliam ad-

fratribus celebrabatur. Et iterum in oratione dominum deprecabatur, vt ei veritatem huius rei ostenderet. Et ecce videt quasi paruulos quosdam pueros Æthiopes nigros per totam ecclesiam discurre re huc atque illuc & velut volitudo deferri. Discurrentes autem illi Æthiopes pueri, singulis quibusque fratribus in oratione positis, atque psallentibus alludebant, & si cui de eis oculos dominus digitulis compressissent statim dormiebat. Si cui vero in os misissent digitum oscitare eum faciebant. Item post psalmum cum ad orandum se proiecissent fratres percurrebant iterum singulos, & ante alium quidem iacentem in oratione quasi in mulieris speciem vertebantur, ante alium, quasi ædificantes & portantes aliquid, aut diuersa quæque agentes apparebant. Et quæcunque dæmones quasi ludentes formassent, hæc orantes illi in cordis sui cogitatione versabant.

¶ Ab aliquantis tamen fratribus ubi aliquid horum agere ceperissent, quasi violenter repulsi precipites deiecebantur: ita vt nec ante eos stare aut transire auderent alijs vero etiam supra ceruices & dorsa ludebant. Hæc cum vidisset sanctus Macharius ingemuit grauiter & lachrymas profundens ad Deum dixit. Respice domine & ne fileas neque mitigens Deus sed exurge & dispergantur inimi-

ci tui quoniam anima nostra repleta est illusionibus. Post orationem autem examinandæ veritatis gratia seorsum vocatis singulis quibusque fratribus ante quorum faciem viderat dæmones diuerso habitu & varijs imaginibus ludentes requirit ab eis si in oratione vel ædificandi cogitationes habuerint vel iter agendi vel alia diuersa quæ vnicuique per dæmones imaginata viderat, & singuli eorum ita confitebantur in corde suo fuisse cogitationes sicut ille arguebat. Et tunc verè intellectum est quod omnes malæ & superflue & vanæ cogitationes, quæ vel psallentibus vel somniorum aut orationum tempore vnusquisque in corde suo ceperit illusionem & instinctum dæmonum sunt. Nam ab his qui omni custodia seruant cor suum, in timore & amore domini illi tenebrosi Æthiopes & hæc quas emittunt cogitationes repelluntur: Christo enim mens cōiuncta & præcepti in tempore orationis intenta nihil malum nihilque superfluum recipit.

§. XL.

Quidam frater requisit abbatem Sifoyum quem admodum in cella propria degeret deberet. Cui ille respondens dixit, comedere panem tuum cum sale & aqua & non erit tibi necessitas aliquid coquendi aut longius etiam gaudij.

Requi-

§. XL I.

Requiritus Abbas Poemen quemadmodū oporteat ieiunare respondit. Ego volo monachum ita quotidie parum comedere, vt non fatietur. Nam biduana & triduana ieiunia vanæ gloriæ vacant. Hæc enim omnia examinauerunt Sancti Patres & inuenerunt, quia bonum est quotidie ieiunare, & parū comedere, vt sitiāt quotidie & esuriant. Hæc enim viam regiam leuem nobis esse demonstrauerunt.

§. XL II.

Abbas Syuanus dum cum discipulo suo Zacharia ad quoddam monasteriū peruenissent antequam egrederentur fecerunt eos monachi parum comedere. Postquā ergo egressi sunt inuenit discipulus eius aquā, & volebat bibere. Cui abbas Syuanus, Zacharia. Hodie ieiunium est. At ille dixit. Nunquid hodie comedimus pater, & dixit ei senex. Illa esca charitatis erat fili, nos aut nostrū ieiuniū teneamus.

§. XL III.

Quidam de fratribus in Papho ad abbatē Ioseph perrexerūt, vt requirerēt de susceptione fratrum, si liceret eū his illo tempore vel fiduciā habere, vel lætitiā. At ille antequam requirerēt eū, dicit discipulo suo. Quod facturus sum hodie fili, nimiris. Et posuit duo sedilia illis

qui venerant, & dicit eis sedete. Et posuit vnum à dextris, suis & alterum à sinistris, & ingressus cellulam suam misit sibi vestimēta corrupta, & egressus transiit in medio eorū. Et iterum ingressus misit alia meliora quibus iosebat die festo, vt i, & egressus est, post ea ad eos. Iterum autem ingressus quotidiano vestimento suo vestitus venit & sedit inter eos. Illi autem mirati sunt & obstupuerunt propter hoc factum. Dicit eis senex. Vidistis quid feci? Cum autē illi annuissent dicit eis. Et quid feci? Et dicunt ei. Primum vestimento corrupto vsus es, & post ea alio meliori, & dicit eis. Nunquid mutatus sum, ex illo inhonesto, aut ex illo meliore? Dicunt ei non. Quibus senex ait. Si ergo idē ego sum in vtrisque & non sum mutatus, & sicut illud primum nō me nocuit, ita nec secundum mutauit. Sic ergo debemus facere in occasione fratrum, vt quando presentes sint cum fiducia & lætitia suscipiamus eos. Quando autem soli sumus, opus est vt luctus & abstinētia permaneant in nobis. Illi vero audientes quæ in cordibus suis habebant antequam requirerent eum, glorificauerunt Deum, & læti discesserunt.

§. XL IIII.

Dicebat vnus, ex patribus, quia inuenitur homo multum comedens, & adhuc esu-

esuriens se continet ne fatietur. Alter autem parum comedit & fatiatur. Qui ergo multum comedit & adhuc esuriens se continet maiorem mercedem habet quam ille qui parū comedit & fatiatur.

§. XL V.

Dixit quidā senex. Ne quod desideraueris aliquñ manducas. Comedens autē quod tibi à domino trāsmissum fuerit, gratias age sine intermissione.

§. XL VI.

De quodam senē referebant fratres quia desiderasset cucumerem, quem cum attulisset suspendit ante oculos suos, & ne vinceretur à cupiditate nō tetigit eum, sed magis agebat penitētiā puniens semetipsum ob hoc, quia ipsum desiderasset.

§. XL VII.

Quidam ex senioribus factus est infirmus, & per multos dies nō poterat escam vllā percipere. Cōpulis autem eum discipulus suus dicens. Si iubes pater, facio tibi parum placentæ. Et fecit ei. Erat autem ei vas sculū paruū habens mel, & aliud vas simile habens oleum de lini semine expressum, & frat. foetidum, & in re nulla alia profuit nisi forte in lucerna. Et deceptus frater misit in escam senis de illo sperans quia mel misisset. Cum autē gustasset senex nihil locutus est, sed tacens comedit. Tertia vero

vice cum ei daret dixit ei. Non possum comedere fili. Ille vero tanquā volens adhortari eum dixit. Ecce abba bona sunt & ego comedo ex ipsis, & postquam gustauit & sensit rem quam fecerat cecidit in faciem dicens. Veli mihi abbas, quomā occidi te. Istud peccatum posuisti super me, quia locutus non es. Dicit ei senex. Non contristeris fili propter hoc. Si enim voluisset Deus, vt bonum comederem tu, mel misisses, non hoc quod misisti.

§. XL VIII.

Dixit abbas Poemen, nisi Nabuzardan princeps cocorum venisset in Hierusalē templū domini non arisset igne: hoc autem est, quia nisi desiderium castri marie in animā venerit sensus hominis non succenditur in pugnam diaboli.

§. XL IX.

Abbas Macharius quopiscū que cū fratribus facta charitate reficiebatur, hoc in proprio corde statuerat. Vt quantos vini calices oblatos haussisset tantis diebus nec & ipsam aquam gustaret omnino. Cum ergo ei fratres vinum porrigerent, cum gaudio sumebat, vt postea se sui maceraret, quod cum discipulus eius didicisset, patefacto senis consilio ne ei vinum porrigerent conuulabat, tormēta illi potius esse quā pocula manifestans.

Facta

§. L.

FActa congregatione in Ecclesia cum esset festiuitas, & cæteri monachi comederent vnus ministrantibus dicit, quia nihil coctum comedo, sal mihi deferri præcipito. Quo verbo minister audito, cum clamore audientibus cæteris alij imperauit dicēs, Quoniam coctum ille frater non comedit parum illi salis afferto. Tunc beatus Theodorus dixit ei. Oportuit te magis frater carnes in cella tua comedere quam hunc præsentibus fratribus audire sermonem.

§. L I.

Quidam peregrinus frater venit ad abbatem Syluanum in monte Syna, & vidit quod fratres operantur & dicit eis. Quare operamini escam quæ perit. Maria autem bonam partem elegit. Tunc senex dicit discipulo suo Zachariæ. Da illi coctum vt legat & mitte illum in cellulam quæ nihil habet, hora autem nona circumspiciebat frater ille viam si forte vocaret eum senex ad comedendum. Postquam vero transijt hora nona venit ad senem dicens ei. Nunquid hodie nõ comederunt fratres abba. Cumque senex fateretur, ait ille. Quare me non vocasti. Tunc dixit ei abbas Syluanus. Tu homo spiritualis es & non habes necesse hanc escam: nos autem tanquam carna-

les opus habemus comedere, ideo operamur, tu autem bonam partem elegisti. Legis enim omnidie, & non vis carnalem escam accipere. Quod cum audisset coepit poenitere ac dicere. Indulge mihi abba. Tunc respondit illi Syluanus. Ergo necessaria est Martha Mariæ propter Martham enim & Maria laudatur.

§. L I I.

Dicebant de abbate Ioanne breuius staturæ, quia dixerit aliquando fratri suo, maior volebam esse securus sicut angeli sunt securi nihil operans, sed sine intermissione seruiens Deo. Et expoliatus se quo vestitus erat, abiit in Eremum & fecit ibi hebdomadam vnam, & reuersus est ad fratrem suum. Et dum pulsaret ostium respondit ei antequam aperiret dicens, Quis est tu? Et ille dixit, Ego sum Ioannes. Et respondens frater dixit ei. Ioannes angelus factus est, & ultra intra homines non est. Ille vero pulsabat dicens, Ego sum, & non aperuit ei, sed dimisit eum affligi vsque mane. Postea vero aperiens ei dixit. Si homo es, opus habes iterum operari, vt pascaris. Et ille poenitentiam agens dixit. Ignosce mihi frater quia peccaui.

§. L I I I.

Quidam frater impugnabatur à spiritu blasphemiarum & erubescere dicitur,

§. L V I.

Dixit quidam senex sicut venenata animalia fortiores herbe vel pigmenta expellunt, ita cogitationes sordidas oratio cum ieiunio repellit.

§. L V I I.

Abbas Macharius dum in illa solitudine (in qua solus erat) maneret inferior autem plena esset fratribus sero per viam circumspiciebat & vidit dæmonem venientem in figura hominis, vestitum tunica linea perforata & per singula foramina vascula parua dependebant & dixit illi senex, quò vadis maligne? & respondit ei. Vado commouere fratres hos qui sunt inferius. Cui senex dixit. Et propter quid tot vascula fers tecum? At ille dixit. Gustum sero fratribus: & ideo tantum sero, vt si vnum displicerit, ostendam aliud, & si illud non placet, porrigam aliud, & fieri non potest nisi vnum ex ipsis aliquod placeat eis. Et hæc dicens discessit. Permanisit autem senex iterum viam circumspiciens vsque quo rediret & cum rediret dicit ei. Salueris. Dicit & ille. Quomodo istud mihi verbū dicitis, quia omnes mihi contrarij facti sunt, & nullus meis consilijs acquiescit. Et dicit ei senex. Ergo nullum habes amicum. At ille respondit, vnum habeo amicum, vel ipse cõsentit mihi, & quotiens me viderit conuer-

Hh titur

tere, & quoscunque audisset magnos senes, pergebat ad eos vt illis declararet, sed mox cum peruenisset iterum verecūdabatur illis dicere. Cum ergo frequenter ad abbatem Poemen veniret vidit eum senex habentem cogitationes, & dicit ei. Ecce frequenter venis ad me habens cogitationes, & sic iterum remeas, tecum illas reportans. Dic ergo mihi fili quid habes. At ille dixit, in blasphemia impugnat me diabolus, & erubescere dicere, & mox vt aperuit leuior fuit eius impugnatio. Et dicit ei senex. Non contristeris fili. Quando hæc cogitatio ad te venit. Dic. Ego hac causa non indigeo, blasphemia tua super te sit Satanas. Hanc enim causam anima mea non vult. Quamcunque autem causam noluerit non diu permanebit, & ita sanus factus frater ille discessit.

§. L I I I I.

Dixit abbas Moyses per has quatuor res passio gignitur, per abundantiam escæ & potus & per satietatem somni, & per otium, & ornatis vestibus incedendo.

§. L V.

Dixit abbas Poemen quem admodum imperatoris spatarius semper illi assisit armatus, ita & animam aduersus dæmonem huiusmodi oportet esse semper paratam.

titur huc atque illuc. Cumque nome eius ab eo requisisset ait. Quia Theopentus dicitur. Discedente illo mox surrexit abbas Macharius & descendit ad inferiorē Ere mum. Quod cum audissent fratres egressi sunt illi obuiam, & unusquisque speras, quod apud se maneret præparauit se. At ille requirens cellam Theopenti, ad eū pro uectus est. Cumque cum gaudio illum suscepisset, & essent vterque simul soli, dixit ei senex. Quemadmodum est tecum fili? At ille respondit. Orationibus tuis bene sum. Et senex ait. Nō te impugnat cogitationes. At ille respondit iterū bene sum. Erubescere enim dicere. Et dixit ei senex, ecce quot annos sum in solitudine, & ab omnibus honoror, & in hac ætate cum sim senex, molestant me cogitationes mee. Respondit Theopentus, crede mihi abba, quia similiter & mihi faciunt. Tunc senex singulas cogitationes quasi se impugnantes fingeat vsquequo totum illi Theopentus confiteretur. Post hæc dicit ei. Quemadmodum ieiunas? At ille dicit ei, vsque ad nonā. Cui senex ait. Vsque ad vespēram ieiuna, & de Euāgelio vel de alijs scripturis sine cessatione semper aliquid meditare, & quotiens tibi aliqua immunda cogitatio superuenerit nunquam deorsum aspicias, sed sursum, & mox dominus tibi adiutor est. Et mox ita di-

scessit abbas Macharius in propriam solitudinem. Iterumque viā circumspectans vidit dæmonem redeuntem, & requirit eum. Quovadis? At ille respondit. Simili modo comouere fratres cum autem reuerteretur requisit eum quē admodum agerent fratres. At ille dixit. Malē, quoniam omnes agrestes effecti sunt, & eum quem habui amicum & obedientem mihi ipse nescio quomodo conuersus est. & iuravi nō ibi accedere nisi post multum tempus, & hæc dicens discessit.

§. LVIII.

Quidam frater requisit quendam senem. Quid faciam pater: quia non possum sustinere cogitationes. Cui senex dixit. Ego in hac causa nunquam impugnatus sum. Scandalizatus autem frater ipse venit ad alterum senem, & dixit ei. Ecce quid mihi dixit ille senex. Scandalizatus sum in ipso, quoniam super naturam humanam locutus est. Dixit ei ille senex secundus. Non simpliciter tibi dixit ille homo Dei hunc sermonem. Vade ergo & age poenitentiam apud ipsum, vt dicat tibi virtutem verbi illius: Reuersus ergo frater venit ad senem & coepit ei dicere. Indulge mihi abba, quoniam insipienter egi, vt tibi vale non dicerem, & sic egresseretur. Sed rogo te, explana mihi, quomodo

modo non es impugnatus. Dixit ei senex, ex quo factus sum monachus non sum fatiatus neque pane, neque aqua, neque somno, & hæc causa non me permittit habere pugnam quam tu dixisti, & egressus est ab eo frater ille inuatus ab eo.

§. LX.

Interroganti iterū cuidā super cogitationes dixit abbas Poemen. Monachus si ventrē suū & linguam tenuerit, & vacationem non fuerit sectatus confidat, quia non moritur & viuit in perpetuum.

§. LX.

Dvo fratres ad abbatem Heliam venerunt impugnati à cogitationibus suis & videns eos senex, quod essent corpulenti, tanquam ad discipulum suum subridens ait. Verē frater, ego erubesco pro te quia sic enutristi corpus tuum, cum certē profiteare monachum. Palor enim & macies cum humilitate decus est monachi. Item dixit, quia monachus edens multum, non confidat etiam operans multum, qui autem parum edit, etiā si parum operetur, confidat & viriliter agat.

§. LXI.

Abbas Arsenius dum sederet in campo quædam mulier virgo diues timensque Deum, ac propterea abbatis Arsenij fama comperta de Romana ciuitate

te, vt eum videre mereretur aduenit in Alexandriam. Quæ cum honorifice à Theophilo fuisset suscepta, ipsius ciuitatis Archiepiscopo, rogauit eum quatenus persuaderet Beatum Arseniū, vt eam suscipere dignaretur. Ipse igitur ad eum profectus est dicens. Quædam mulier Romana & dignitate & opibus & opinione cæteras antecellens, videre te ac benedici desiderans de tam longinqua regione peruenit, cui occurras exposco. Sed cum non acquiuisset occurrere ei Arsenius, illa cognoscens hoc animalia sua sternere præcepit, dicens. Confido in Deo meo, quia videbo illum, nec ab hac intentione fraudabor. Non enim homines veri conspicerem, quia & in nostra sunt ciuitate, sed prophetam videre desideravi. Cum ergo venisset ad cellam beati Arsenij contigit, vt foris illum deambulantem conspiceret. Ac mox ante pedes eius in faciem prosternitur. Quam ille cum festinatione sustentans, ita compellebat, dicens, Si faciem meam tantum videre desideras, ecce intueri. Illa vero præ verecundia oculos non audebat attollere. Dicit ei senex. Si quid de meis actibus comperisti, hoc debueras intueri. Quomodo ergo & tantum pelagus nauigare præsumpsisti? An ignoras te mulierem esse?

quibus quocunque non licet exire? An vt Romam rediens, alijs te foeminis glories vidisse Arsenium vt fiat peruium mare ad me venientium foeminarum. At illa respondens ait. Si vult Deus nullam huc peruenire permittit. Sed vt pro me ores & in memoria me habere digneris exoro. Cui Arsenius dixit. Oro Deum meum vt deleat tuam ex corde meo memoriam. Quo illa verbo percepto in ciuitatem regrediens, ægritudine præ tribulatione correpta est. Ad quam cum visitationis causa venisset episcopus, & quid rei esset inquireret, illa sermonem senis quem vltimum de memoria sui dixerat enarravit, ac propterea se velle mori præ tristitia confitetur, sed Episcopus tali eam consolatur alloquio. Nunquid nescis te esse mulierem. Et quia per foeminam solet inimicus hominem impugnare, ideo vultu tuum de corde suo delere dixit. Nā pro anima tua dñm deprecatur. Quibus verbis mulier recreata est.

§. LXII.

Dicebat abbas Moyses: Si voluerit Imperator inimicorum ciuitatem aliquam expugnare prius escam eorum & aqua interdicit, & ita inimici eius fame ac penuria cōpulsī subijciūt se regno eius. Et ita passiones carnales si in ieiunio & fame depressæ fuerint decrescunt, & nō

sunt fortes aduersus animā. Quis enim tam fortis vt leo? Et tamen propter ventrē suū intrat in caua & omnis virtus eius humiliatur.

§. LXIII.

Quidā iuuenis volebat renuntiare mūdo & frequēter egressum reuocabat eum cogitationes, inuoluentes eū varijs negotijs. Erat enim diues, Vna ergo die egressum eum demones circūdederunt, & multum puluerem ante eum excitauerunt. Ille vero confestim exposilians se & iactans vestimenta sua currebat nudus ad monasterium. Declarauit autem Deus vni seni dicens, Surge & accipe athletam meū. Exurgens ergo senex, obuiauit illi nudo & cognoscens causam admiratus est, & dedit illi habitum monachalem. Quando autem veniebant aliqui fratres ad ipsum senem perquirere eum de conditionibus varijs, respondebat eis, de renuntiatione autem scisci tantibus dicebat. Hunc requirite fratrem, quia ego ad renuntiationem ipsius nondum perueni.

§. LXIII.

Quidam frater renunciauit seculo & cum dispersisset res suas pauperibus, quædam sibi retinuit propria ratione & venit ad abbatem Antonium. Quod cū senex cōperisset dixit ei. Si vis vade in vico, & eme tibi carnes, & impone tibi corpo-

rituo

ri tuo nudo & veni ad me. Cū ergo hoc fecisset frater tam canes quam aues omne corpus suū propter carnem rapiendam, tam dentibus quam unguibus diruperunt. Cum ergo venisset ad Antonium requisitus est si fecisset quod præceperat. Illo autē demonstrāte corpus suum laceratū, dicit ei sanctus Antonius. Quicūq; renūtiat seculo & volunt adhuc habere pecunias, sic à dæmonibus lacerantur.

§. LXV.

Quidā frater requisitum se nem dicēs, vis vt teneā mihi duos solidos ppter infirmitatē corporis. Et videns senex cogitationes eius q̄ vellet retinere eos dixit, retine. Reuersus ergo in cellā frater cœpit cū cogitationibus p̄prijs colluctari dicēs, Putas bñdixit mihi senex an non. Exurgens ergo venit ad senem, rogans & dicens, ppter Deū dic mihi veritatē, quia cōturbor à cogitationibus meis, ppter illos duos solidos, dicit illi senex. Quia vidi cogitationē tuam volentē retinere eos dixi tibi vt retineres, nā non est bonum vt plus teneas quā necesse est corpori, duo ergo solidi sūt spes tua & si cōtigerit, vt periant, nūquid Deus nō cogitat de nobis. Iacta ergo cogitationē tuā super Deū, quā ipsi cura est de nobis.

§. LXVI.

Quidam monachorū tantum euangelium possidens ven-

didit illud & esurientibus dedit, dignum memoriæ imitans sermo nem: ipsum inquit verbū venūde di, quod mihi semper dicebat, ven de quæ possides, & da pauperibꝫ.

§. LXVII.

Cum quidam vir rogaret abbatem Agathonem vt pecuniā illius susciperet in propria ratione, nolebat ille dicens, Non est necesse mihi, quia opera manuum mearum me pascunt cum autem ille persistens diceret vel propter indigentes dignare suscipere. Respondit. Duplex ver recundia est, quia non indigens suscipio & aliena præstans vanæ gloriæ subiacebo.

§. LXVIII.

Dicebat abbas Paulus si aliquid res voluerit monachꝫ in cella sua habere. præter eas sine quibus non potest viuere, frequenter cogitur de cella sua egredi, & ita à dæmone decipitur. Hæc autem ipse Paulus obseruās in vna quadragesima cum sextario lenticulæ & paruo aquæ vasculo perdurauit, & vnam mattam faciens eādem tenebat & retenebat ne tantummodo foris exiret.

§. LXIX.

Abbas Macharius cum esset in Agypto & egressus fuisset de cella sua reuersus inuenit quandam furatē id quod in cella sua habebat. Stetit ergo & ipse tanquam peregrinus, &

Hh 3 cari-

caricauit animal cum illo. cum multa requie & perduxit dicens, Nihil in hunc mundum intulimus, Dominus dedit Dominus abstulit, sicut & ipse voluit, ita factum est. Benedictus dominus in omnibus.

§. LXX.

Quidam frater veniens ad cellam cuiusdam magni senis ingrediebatur & furabatur ei victum. Cum autem videret senex non arguebat illum, sed amplius operabatur dicens, Pater frater ille necesse habet. Habebat autem grandem tribulationem senex ex penuria panis. Cum autem idem senior moreretur, & circumdedit eum fratres. Ille videns eum fratrem, qui solebat furari ei panem suum dicit ei. Accede huc ad me frater, & apprehendit manum eius, & osculatus est dicens, Gratias ago manibus istius fratris, quia per eas arbitror me intrare in regnum caelorum. Ille autem compunctus de hoc verbo, & agens poenitentiam factus est ipse strenuus monachus ex actibus senis quos vidit.

§. LXXI.

Abbas Agathon dispensabat se cum suis, & in omnibus tum discretionem pollebat tam in opere manuum suarum, quam in vestimento. Pallibus enim vestibus utebatur, ve-

nec fatis bona nec fatis mala cuiquam apparent.

§. LXXII.

Dixit quidam senex: ira per has quatuor res exurgit, per cupiditatem, & auaritiam dandi & accipiendi, & si quisquam velit suam defendere sententiam, & si quis vult se honoribus sublimari, & si quis se doctorem esse, & plus omnibus sapientem sperat. Ira etiam per haec quatuor humanos sensus obscurat. Si odio habuerit homo proximum suum, aut si illi iniuderit, aut si pro nihilo duxerit, aut si detraxerit. Passionis autem huius retributio quatuor modos habet. Primum ex corde. Secundum ex facie. Tertium ex lingua. Quartum ex facto. Si ergo potuerit quis ita portare malum, ut ne ingrediatur in cor, non peruenit vsque ad faciem: si autem venerit in faciem, custodiat ne loquatur illud. Quod si locutus fuerit, vel hoc bultodiur ne reddat in fratre, sed mox dimittat. Tres enim gradus sunt hominum in passione ire. Nam cui voluntarie nocetur & iniuriatur & parit proximo suo hic secundum naturam Christi est. Qui autem non ita dicitur ledi vult hic secundum naturam Adam est. Qui vero nocet aut iniuriatur, aut eum lumen ingerit, aut vsuras exigit hic secundum diabolum est.

Qui-

§. LXXIII.

Quidam ex fratribus passus ab alio iniuriam venit ad Abbatem Sifoyum, & contumeliae genus exponens addebat: cupio me vindicare pater. Senex autem rogare eum coepit, ut relinqueret Deo vindictam. At ille inquit. Non desistam nisi fortiter dimicauero. Cui senex ait. Quatenus semel hoc in animo statuisti, vel nunc orem. Exurgens autem senex, his verbis coepit orare. Deus iam nobis non est necessarius ut pro nobis sit felicitus: quia nos ipsi, sicut frater iste dicit, & volumus & possumus nos vindicare, quod cum ille frater audisset ante pedes senis effusus veniam postulabat, promittens se cum illo, cui irascebatur nunquam deinceps certaturum.

§. LXXIII.

Quidam frater dum ab altero iniuriaret venit & nuntiauit seni. Cui ille respondit. Satisfac cogitationi tuae quam non vult te frater iniuriari, sed peccata tua. Nam in omni tentatione que tibi contingit per hominem non arguas eum, sed tantummodo dic, quia propter peccata mea contingit mihi haec.

§. LXXV.

Dicebat frequenter Abbas Poemen malitia nunquam te exuperet. Si quis tibi malum fecerit tu illi bonum reddes ut per bonum vincas malum.

§. LXXVI.

Quidam frater quanto plus eum aliquis iniuriabatur, aut deridebat, tanto plus ille gaudebat dicens, Illi sunt qui nobis occasionem praebent ad profectum nostrum, qui autem beatificant nos conturbant animas nostras. Scriptum est enim, quoniam hi qui beatificant vos, decipiunt vos.

§. LXXVII.

Alter senex si quis detraxisset, & ille festinabat (si vicinus ei erat) per seipsum bene illum remunerare. Quod si longius manebat trans mittebat ei munera.

§. LXXVIII.

Quidam frater rogabat abbatem Sifoyum dicens, Si latrones aut Barbari super me irruerint, occidere me volentes, & ego si praualere potuero, iubes occidam eos? Cui ille respondit. Ne facias omnino, sed totum & Deo committe. Quicquid enim tibi aduersi contigerit, profitebre hoc tibi propter peccata tua venire. Diuinitas enim dispensationi debes totum ascribere.

§. LXXIX.

Erat quidam eremita magnus in monte qui dicitur Adhribus, & venierat super eum latrones. Cui autem ille vocatus fuerat de vicinis locis, fratres

alij confluentes, comprehenderunt eos. Quostransmissos in ciuitatem iudex misit in carcerem, fratres ergo illi mœsti facti sunt, quia propter ipsos latrones traditi essent iudici, & venientes ad Abbatem Poemenem renuntiauerunt ei factum, qui scripsit ad Eremitam. Si recordereris primam prodicionem nunquam secundam perpetrasses. Quo ille sermone cum compunctus esset in omni illa regione nominatus & per multum tempus de cella sua exiens surrexit statim, & venit in ciuitatem & excutiens latrones publice de carcere liberauit eos à tormentis.

§. LXXX.

Cuiusdam philosophi discipulus peccauit & cum sibi indulgeri vellet dicit ei philosophus. Non tibi indulgeo nisi in his tribus annis portaueris onera aliorum. Cui reuerso post tres annos, cum iam peccato satisfecisset. Dicit ei philosophus. Nec nunc tibi adhuc indulgeo nisi alij tribus annis dederis his mercedem, qui te iniurijs & conuictijs affligunt. Quod etiam cum ille compleret, dicit ei magister suus. Veni modo & ingredere Atheniensium ciuitatem, vt illic sapentiã possis discere. Erat autem ibi quidam senex sapientia studiosus, & sedebat ad portam omnesque ingredienti experienti causa con-

uictijs affligebat, qui cum idē iuueni illic ingrediēti faceret ille exorto cachinno risit. Cui senex ait. Quid est hoc quod agis ego tibi iniurior & tu rides? Cui iuuenis ait. Et non vis vt rideam, cum tribus annis mercedem dederim, vt hoc paterer quod hodie à te gratis patior? Tunc senex dixit ei. Ingrede ergo ciuitatem, quia dignus es. Hoc autem solebat abbas Ioannes referre & his ipse addebat dicens, Hæc est porta Dei per quam Patres nostri per multas tribulationes, & iniurias ingressi sunt ciuitatem Dei.

§. LXXXI.

Quidam frater requisitum senem dicens, Da mihi pariter vnã rem, quam custodiam & saluet per eam. Respondit ei senex, si potueris iniuriari, & affici conuictijs, & portare acta cere, magna est hæc res & super alia mandata.

§. LXXXII.

Inrogatibus quibusdam fratribus abbatem Moysen, vt de sermone quo hortatus est discipulum suum Zachariam, eis aliquid diceret. Tunc ille pallium suum deposuit subtus pedes suos & conculcauit illud & dixit. Nisi quis sic fuerit conculcatus, monachus esse non potest.

§. LXXXIII.

Dicebat abbas Macharius. Ille verè est monachus qui se in-

om-

§. LXXXVII.

Quidam fratres venerunt ad quendam sanctum senem sedentem in solitudine & inuenerunt infantes pecora pascentes & aliquoties inter se loquentes verba turpia. Postquam autem de singulis cogitationibus requirentes à sene acceperunt responsum, dicunt ei. Quemadmodum potes sustinere abba voces infantium istorum? Vt quid non præcipis eis vt non ita vociferent. Et dicit eis senex. In veritate fratres, plurimos dies habuit cogitatio mea volens illis aliquid dicere, sed redargui memetipsum, reputans mihi. Si parum hoc non porto, quomodo si maior mihi tentatio aduenerit portabo. Et ideo illis nihil dico, vt fiat mihi consuetudo portandi. Item dixit. Si quis linguam suam non tenuerit in tempore iræ, nec passionem carnis sue aliquando poterit continere.

§. LXXXVIII.

Abbas Ioannes dum sederet inter fratres & singuli eum de proprijs cogitationibus inquirent, atque ille responsum omnibus daret. Quidam senex ex inuidia dicit ei. Sic est hic Ioannes quomodo mulier meretrix ornans semetipsam vt congreget sibi amatores. Cui abbas Ioannes ait. Verum dicis abba, & non est aliter, nam & hoc ipsum Deustibi reuelauit. Respondit illi iterum

Hh 5 ille

ille senex dicens. Nam, & vas tuū Ioannes veneno plenum est. At Ioannes ait illi. Sic est abba, ut dixisti, & hoc dicis, quia illa tantūmodo quæ de foris sunt vides, si ea quæ intrinsecus sunt videres. quanto plus haberes quod diceres? Et post hoc quidam ex discipulis eius dixit ei, non es conturbatus abba in verbo senis huius? Cui ille respondit, non sed sicut sum de foris ita sum de intus.

§. LXXXIX.

ERat quidam senex in Ægypto, & antequam veniret illuc abbas Poemen, grandem venerationem habebat ab omnibus. Cum autem abbas Poemen de Scythia illuc subisset, multi relicto illo, sene veniebant ad hunc, & propterea cepit illi invidere & detrahere. Quod audiens abbas Poemen contristatus est, & dixit fratribus suis. Quid facimus quia in tribulationem miserunt nos homines, ut illum senem tam sanctum relinquere, & nos qui nihil sumus respicerent. Quomodo sanabimus hunc virum magnum, venite ergo faciamus paucas escas & portantes pergamus ad eum, & parum vini ac pariter cum eo gustemus, forsitan in hoc possumus animum eius placare. Profecti ergo pulsaerunt ostium eius, audiens vero discipulus illius senis dixit. Qui estis? At illi dixerunt. Dic abbas

tuus quoniam Poemen venit ut benedicatur ab eo. Quod cum ille per discipulum suum audisset, respondit ad eum. Vade hinc, non enim mihi vacat, illi tamen restiterunt in isto dicentes, quia non hinc discedimus nisi digni fuerimus adorare eum. Quorum cum ille humilitate, & patientia permisset compunctus aperuit ostium, & osculantes se invicem gustauerunt pariter. Dixit ergo eis ipse senex. In veritate non sunt ea sola quæ audiui, sed & centupla opera vidi in vobis. Et ab illo die amicus charissimus factus est ei.

§. XC.

ABbas Mutues aliquando edificavit sibi cellulam in loco qui dicitur Eracleon. Et dum ibi à multis molestarer, alterum locum introgressus est, & similiter etiam ibi construxit habitaculum. Sed per insidias diaboli quidam frater inuentus est ibi, qui per insidiam semper iram cum eo habuit, propter quod surrexit inde, & ad proprium reuersus est vicum, & fecit sibi illic quoque cellulam, & reclusit se in eam. Post tempus autem aliquantulum congregati sunt senes de illo loco vnde egressus est. Deducentes secum illum fratrem, cum quo habuit litem, quatenus rogarent eum ut rediret ad cellam suam. Postquam autem in vicinum locum venerunt, tam melotas illas quam illum

illum fratrem ibidem dereliquerunt. Ipsi vero profecti sunt ad senem. Et pulsantibus illis, aperta fenestra respexit eos, & cognouit, & dixit eis. Vbi sunt melotes vestre. At illi responderunt. Ecce hic in vicino sunt vna cum fratre illo, qui tecum iram habebat. Hoc postquam senex audiuit & illos cognouit, præ gaudio ostium per quod ingressus fuerat, cum secuti confregit, & egressus cucurrit vsque ad locum ubi erat ille frater, & cepit ipse prior penitentiam apud eum agere, & amplectatus est eum. Et introduxit illos in cellam suam, & per tres dies conuiuatus est cum eis, qui antequam in habitaculo suo inueniret, vniuersum non habebat. Erpostea surrexit & profectus est cum illis.

ABbas Agathon solebat dicere. Nunquam litem habens cum aliquo dormit, sed nec permittit aliquem mecum litem habentem dormire, quantum ad virtutem meam pertinet, nisi prius cum illo in pace reuenterer.

ERant duo senes in vna cella pariter sedentes, & nunquam inter se vel qualibet inque partem in potentione habuerunt. Dixit ergo vnus ad alterum. Faciamus vel nos vnam litem, sicut & alij homines. At ille respondit. Nescio quæ haud modum nobis

Dixit ei ille. Ecce ego potius laterem in medio & dico quia meus est, & tu dic, quia non est tuus sed meus, & ex hoc fit contentio & rixa. Et cum posuissent laterem in medio dicente vno quia meus est, ille alter primo respondebat, ego meum esse spero. Cui ille alter iterum diceret non est tuus sed meus tunc ille respondit. Et si tuus est tolle illum. Quo dicto non inuenerunt quemadmodum dirigere.

Quodam tempore orante beato Machario abbate vox ad eum personuit dicens. Machari, nedy ad mensuram idnarum mulierum perhorrisi, quæ in proxima habitam. Quare audito, senex exurgens ad septo baculo in desertam peruenit civitatem. Cumque ostium quæ sit domus ad eam inuentam passaret, egressa turba ex illis cum magna exultatione eum suscepit. Quas utraque seorsum oratione catasita est allocutus, propter vos tantam laborum veniens ex solitudine ionginqua sustinere, ut opera vestra cognoscere, quæ nisi vos oporteret narrare. Cui ille sic dixerunt. Crede nobis sanctissime pater quia nec præsentis nocte a marito relinquitur sumus separate. Quare ergo opera a nobis exquiris. Sed de ceteris precibus persistebat. Vt videret obsequium in deo laborarent. Cui tandem ille compulsi dixerunt.

Nos nulla inter nos sumus confan-
guinitatis affinitate coniuncti.
Contigit autem vt duobus fratri-
bus iungeremur, & cum his quin-
decim annis in domo vna pater
permanentes neque turpe verbū
altera dixit ad alteram, neque li-
tem aliquando commisimus, sed
in pace hæcenus viximus & con-
sensum tractauimus, quatenus pa-
riter relictis maritis, in congrega-
tione religiosarum virginum pro-
ficisceremur, & multis precibus
hoc à coniugibus non valuimus
obtinere. Quo non adepti inter
nos & Deum posuimus testamen-
tum, vt vsque ad mortem nostrā
seculare verbum non loqueremur
omnino. Quæ cum audisset bea-
tus Macharius dixit. In veritate
non est virgo neque maritata, ne-
que monachus, neque secularis,
sed Deus tātū propositū querit, &
spiritū vitæ omnibus ministrat.

§. XCIII.

Frater quidam erat in congre-
gatione inquietus & frequē-
ter mouebatur ad iram. Dicit
in seipso. Vado, & solus habito in
aliquo loco, & cum non habeo cū
quod dicam vel audiam, ero quie-
tus, & quiescit à me passio ite. E-
grediens ergo manebat in spelun-
ca solus. Vna autem die implens
sibi furti sculam aquæ, posuit ibi in
terram. Contigit autem vt subito
versaretur. Ille vero implebat se-
cundo. Et iterum versa est. Deo

de tertio implens posuit. Et iterū
versa est. Qui commotus furorere
nuit vasculum & fregit. In se autē
reuerfus cognouit quia ab eodem
dæmone iracundiæ sit illusus, &
dixit. Ecce & solus sum & vincit
me. Reuertar ergo in congregatio-
nem quia vtique labore & patien-
tia opus est maxime Dei adiuto-
rium. Et exurgens reuerfus est in
locum suum.

§. XCIV.

Beatus Macharius de seme-
ripso referebat dicens. Dum
essem iuuenis, & tamen in
cella residerem, inuitum metenē-
tes clericū ordinauerunt in vicō.
Cū autem ibi essem nolens, sed in
solitudinem refugissem & quidā
mihi secularis opere meo vendi-
to ministraret, contigit quandam
virginē per stuprū ventris onus
accipere. Quæ dum à parentibus à
quo fuisset compressa requiritur.
Dixit illa. Anachoreta ille noster
hoc in me scelus perpetravit. E-
gressi vero parentes puellæ com-
prehendentes me, suspenderunt
meo collo vasa fictilia, & per sin-
gulas semitas circunducebant me
eade maquantēs, atq; insuper his
vocibus vpa. cū cachinno insu-
tantes, hic monachus filia nō-
stræ vici intulit. Cumque me vsq;
ad necem sustibus pene multat-
sent, quidam ex senioribus dixit.
Videte quomodo hunc peregrinum mo-
nachum occidendo, peccatis vestris
Sed

Sed & mihi ministranti & rubo-
re perfuso iniurias irrogabant di-
centes. Ecce quid fecit tuus san-
ctus, cui tu testimonium perhibe-
bas, parentes autem puellæ dixe-
runt, nulla hunc ratione dimitti-
mus nisi pro alimentis puellæ præ-
stādis aliquis pro ipso satisfactor
accesserit. Quod dum ministranti
mihi vt faceret inuissem, inter-
posita me sua fide suscepit. Itaque
regressus ad cellulam, quantascū-
que inueni sportellas ei cōtribue-
bam, quibus venditis, victum mi-
hi coniugique meæ ministraret.
Dicebam autem. Ecce Machari in-
uenisti tibi vxorem, necesse est er-
go amplius operari, vt eam valeas
enutrire. Et tam diebus quam no-
ctibus operabar, vt ei victum mi-
nistrarē. Sciebam enim quia Deus
iudex & testis est in omnibus. Sed
quando illi tempus pariendi adue-
nit, diebus plurimis magnis stri-
doribus cruciata parere non po-
tuit. Quæ quid rei esset, ab obstetri-
cibus requiritur. Illa vero respon-
dit. Quia anachoretæ illi causam
non habenti, crimen imposui. Nā
me iuuenis vicinus noster ille cō-
prensit, quod cum ille qui mihi mi-
nistrabat audisset, gaudio reple-
tus festinus aduenit dicens, infeli-
cem illam puellam priusquam
fateretur quod tibi calumniam
frustra contexit, parere nullatenus
potuisse vociferans, sed & om-
nes vicinos postulans venire, &

ad te me misit veniam à te postu-
lare. Quæ ego cognoscens ne me
ipsi homines molestarent festinus
abscedens in Scythiā perueni &
hæc est causa nostri ad ista loca
aduentus.

§. XCVI.

Quidam frater requisit
abbatem Poemenen di-
cens. Quid faciam pa-
ter quoniam conturbor à tristitia?
Dixit ei senex. Neminem pro ni-
hilo despicias, nullum condem-
nes, nulli detrahas, & dabit tibi
Dominus requiem.

§. XCVII.

Dicebat abbas Poemen de ab-
bate Isidoro quia solus ipse
se cognouisset. Nam quoti-
ens illi cogitatio sua dicebat, quia
magnus es, tunc & ipse responde-
bat ad se, nunquid talis sum qualis
Antonius, aut certe abbas Pambo,
vel reliqui patres qui Deo placue-
runt? quotiens ergo hæc cogita-
bat, quiescebat. Quando vero
inimicus conturbans eum sugge-
rebat ei desperationem, & poenas
dicens quoniam post hæc omnia
iturus es in tormenta dicebat ite-
rum ipse, quia quantum ego in tor-
menta mittar, tamen vos subtrus
me inuenio.

§. XCVIII.

Abati Moyfi frequenter ap-
paruerunt spiritus mali di-
centes. Præualuisti nobis
Moyse, & nunc tibi possumus
sacerdote

facere, & quotiens te in desperationem humiliare volumus exaltaris quotiens autem exaltaris, ita te humilias, ut nullus de nobis accedat ad te.

§. XCIX.

Cum quidam abbatem Sioyoyum frequenter talem sermonem requireret, quid faciam pater quoniam cecidi, respondit, surge. At ille respondit, Exurrexi. Et iterum se cecidisse confessus est. Ait senex. Et iterum surge. Cum autem frater frequenter se surrexisse, & frequenter se cecidisse narraret, eodem sermone senex utebatur exclamans. Non cesses exurgere filii. Cum frater. Usque quo possum surgere pater explana. Tunc senex ait. Quousque autem in bono opere aut in malo deprehensus occumbas. In quo enim opere homo deprehensus fuerit in eo iudicabitur.

§. C.

Quidam senex tentabatur a cogitationibus grauius per annos decem, ita ut iam desperaret dicens. Perdidi iam animam meam, si quatenus semel perij, iam reuertar, ad seculum. Cum autem proficiscerentur, venit ad eum vox dicens. Decem anni, in quibus certasti coronam tuam tenuisti. Reuertere ergo in locum tuum, & ab omni mala cogitatione libera te. Et sta-

tim regressus permansit in incerto opere. Non est ergo bonum desperare se quenquam, propter cogitationes. Ille enim magis nobis coronam prouident, si vtiliter eas pertractantes transferimus.

§. CI.

Quidam tempore abbas Antonius dum resideret in Eremo spiritu tentatus accidit dicebat ad Deum. Domine saluari desidero, sed cogitationes varię non me permittunt. Quid faciam in tribulatione mea vel quomodo saluari valeam? Dignanter ostende. Et post paululum surgens quendam sibi similem conspicitur, sedentem torquentem tuniculum, & surgentem ex opere & orantem. Erat autem ad emendationem angelus Antonij destinatus. A quo etiam hunc sermonem audiuit. Et tu ita faciens Antoni, saluaberis. At ille summo gaudio cumulatus, accepta confidentia, saluatus est.

§. CII.

Quidam frater requisuit senem dicens. Quid faciam pater, quoniam nulla opera facio monachi, sed in negligentia constitutus commedo, & bibo & dormio, & de hora in horam transgredior de cogitatione in cogitationem, & propterea contristor, & deficiat

Cui

Cui senex ait. Tu sede in cella tua, & fac quod potes sine perturbatione animi, & confide in Deum quia qui sedet in cella sua propter Deum inuenietur in colloquio tibi est abbas Antonius.

§. CIII.

Alter frater requisuit abbatem Achilem dicens. Cur sedens in cella mea patior accidiam? Cui senex ait. Quia necdum vidisti requiem filii, quam speramus, neque tormenta, quę timeamus. Si enim ea diligenter inspiceres. Etiam si vermibus plena esset cella tua usque ad collum, tu tamē in ipsa iaceres sine accidia.

Quidam frater abbatem Antonium requisuit dicens. Quid obseruando Deo placbo? Respondit senex. Quando mandas tibi custodiam? Quando vades Deum sentiens perire in oculo tuis. Et quando in quo opus exerces, summo ex diuinis scripturis exempla, & in quocumque loco resederis, ne in decubitu mouearis, sed patienter in eodem loco consistes. Hęc enim tria custodiens saluus efficietis.

Quidam frater cum expectasset sermonem ad abbatem Moysen dixit ei senex. Vade & sede in cella tua. Cellam autem tuam omnia te potest destruere, si tibi permanseris. Sicut

etiam piscis ex aqua eductus statim moritur, ita & monachus perit si foris cellam suam voluerit tardare.

§. CVI.

Quidam frater requisuit abbatem Poemenem. Sicut melius est remotius amicum alijs manere. Respondit senex, homo si seipsum reprehedit ubique potest persistere. Si autem se magnificat nusquam stat, sicut scriptum est. Qui se exaltat aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Quicquid enim boni fecerit homo, ne exaltet in eo, quia mox perdet illud.

Aliquando venit ad abbatem Zenonem in Syriam alius quis frater Aegyptius, & cepit cogitationes proprias acule re presente senex. Ille autem admirans dixit. Aegyptij virtutes quas habent celant, & vitia quę non habent manifestant. Syri autem & Greci virtutes quas non habent predicant, & vitia, quę habent abscondunt.

Quidam senex dixit, qui ab hominibus amplius honoratur aut ludatur, non parum animę damnum patitur, qui autem penitus ab hominibus non honoratur, sed super gloriam a Deo accipit. Ideo dixit fieri non potest, ut simul & herba nascatur & semis. Ita impossibile est ut laudem

dem & gloriā secularium habētes simul etiam & fructum faciamus cælestem. Idem dixit. Sicut thesaurus manifestus minuetur, ita & virtus deperit publicatā. Nā sicut cera à facie ignis soluitur, ita & anima per laudem resoluta perit ab intentione sua. Idem dixit. Quando cogitatio vanæ gloriæ vel superbię te impugnat, perscrutare te ipsum si omnia Dei mandata seruasti, si inimicos tuos diligis, si gaudes in gloria inimici tui, & contristaris in deiectione eius, si apud te habes, quoniā seruus inutilis sum & plus omnibus hominibus peccans, & neque tunc tamē aliquid grande sapias tanquam aliquid boni feceris sciens quòd elata cogitatio omnia illa bona dissoluit.

§. CIX.

Quidam senex cum venisset ad alium senem, dicit ei. Ego iam mortuus sum seculo huic. At ille alter respondit. Ne confidas in te ipsum, donec egrediaris de corpore hoc. Nam & si tu dicas, quoniam mortuus sum, diabolus tamē necdum est mortuus, cuius innumerabilia sunt artis mala.

§. CX.

Dicebant de quodam senes quia fuerit quinquaginta annos nec panem comedens nec facile aquam bibens. Et dicebat, quia extinxit fornicatio-

nem, & auaritiā & vanā gloriā. Et veniens ad eum abbas Abraham audiens quod hoc dixisset, dicit ei. Tu dixisti hunc sermonē. Et ille respondit. Etiā, & dixit ei abbas Abraham. Ecce intra in cellam tuam & inuenies super mattam tuam mulierē potes nō cogitare quia mulier est. Et ait, nō, sed repugno cogitationi meæ vt non tangam illam. Dicit ei abbas Abraham. Ecce nō interfecisti fornicationē, quia viuuit passio ipsa, sed alligata est. Iterum si ambulas in via & vides lapides & testas vasorum & inter ipsas iacēs aurū potes mēte tua aurū quod vides velut lapides reputare? Et respondit, nō. Sed resisto cogitationi meæ ne colligam illud, & dicit ei Abraham. Ecce ergo viuuit passio, sed alligata est. Et dixit iterum abbas Abraham. Si audieris de duobus fratribus quia vnus diligite & bona loquitur, de te alius autē odit, & detrahit tibi & venerint ad te vterq; , equaliter suscipis, & dixit. Non, sed extorqueo animo meo vt similiter benefaciā ei qui me odit, sicut & illi qui diligit me. Et dixit ei Abraham. Viuūt ergo passiones, sed tantummodo à sanctis viris quodam modo ligantur.

§. CXI.

Quidam senex habitabat in inferioribus partibus Eremiti, & sedebat quietus, vnus autem secularis religio sus ministrabat ei. Contingit autem

tem vt filius secularis istius infirmaretur. Multis ergo precibus postulabat senem, vt veniret in domum suam, & faceret orationem pro infante. Exurgens autē senex ambulabat cum eo. Ille autē præcessit & ingressus in domum suam dixit. Venite in occursum Anachorete. Quos cum vidisset de longe egressos cum lampadibus sensit quòd ad se venirent. Despolians itaque se vestimenta sua misit in flumen, & cepit ea lauare stans nudus. Ille autem qui ministrabat ei erubuit & rogauit homines dicens. Reuertimini, senex enim noster sensum perdidit. Et veniens ad eum ait illi. Abba ad quid hoc fecisti? Omnes enim qui te viderunt dixerūt, quia dæmonem habet senex. Cui ille. Et ego hæc volebam audire.

§. CXII.

Cum quidam iudex provincie abbatem Moysen vellet adorare, audiens ille fugiebat de loco suo. Et cum obuiā forte illi fuisset, requisit iudex ab eo dicens. Dic nobis, vbi est cella abbatis Moysi? At ille respondit. Quid illum vultis videre hominem stultum & hæreticum. Quod cum audisset iudex veniens ad ecclesiam, retulit clericis dicens. Ego quidem diuersa audiens de abbate Moysi, volui ab eo benedici, sed quidā veniens mihi obuiam monachus, retulit de eo, quòd es-

set hereticus. Quod cum audissent clerici contristati sunt. Et ceperunt interrogare eum qualis esset monachus ille, qui hoc ei dixisset. Ille autem respondit. Senex erat & veterimis indutus vestimentis, longus & niger. Et tunc cognoscens ex relatione eorum, quia ipse erat Moyses, satis miratus discessit.

§. CXIII.

Abbas Sysofius cum habitaret in monte in quo erat beatus Antonius reclusus, quidam secularis ad eum cum filio proprio percipiendæ benedictionis gratia properabat. Contigit autem vt infans moreretur in via. Quem pater sine vlla perturbatione mentis sublatum cum fide portauit ad senem, ingressusq; in cellulam, tam se quam infantē proiecit in terram, vt est moris postulantium benedictionem. Oratione autem expleta exurgens pater egressus est, filij corpusculo derelicto ante pedes abbatis, quem cum adhuc senex orandi causa iacere speraret, surge inquit filii & egredere defunctum enim esse nesciebat. Confestimq; puer exurgens egressus est. Cumque vidisset pater eius, obstupuit regressusque in cellulam adorato sene, tam causam filij quam luctū cum fide narravit. Sed senex valde moestus effectus est, non enim à se quicquam tale volebat audiri, factum. Sed

per discipulum suum homini illi ne cuiquam vsque ad transitum suum hæc diceret imperauit.

§. CXIII.

Cum quidam secularis in Ecclesiã veniens ab immundo spiritu teneretur, & cum omnes oratione fecissent, & nullo modo spiritus immundus ab eo egrederetur, dicunt ergo inter se fratres. Quid possumus huic spiritui facere? Nemo potest illũ excutere nisi abbas Besarion. Sed si dixerimus hoc, ille nec ad Ecclesiã acquiescēt venire. Sed faciamus taliter, quoniam ante omnes solet ad Ecclesiã venire, hunc qui patitur faciamus sedere, & postea dicamus abbati. Abba suscita hunc dormientē. Fecerunt ita. Et veniente abbate Besarione, steterunt omnes in oratione & dicunt ei. Abba suscita etiam istum dormientem. Ille autē excitauit eum dicens. Surge & egredere foras. Et mox ab eo egressus est spiritus immundus & sanus effectus est ex illa hora.

§. CXV.

Erat quidam habens filium paralyticum in Ægypto & attulit eum in cellam beati Besarionis abbatis, & reliquit eum super ostium plorantem & discessit longe. Caput ergo infans flere. Cum autem senex per fenestram vidisset eum dixit, quis te huc detulit fili? Cui infans respondit. Pater meus detulit me, & ipse discessit.

Cui senex dixit. Surge & adiuuare illi. Et mox sanus effectus surrexit, & peruenit ad patrem suum.

§. CXVI.

Dixit abbas Mutues. Quantum homo Deo appropinquauerit, tantum se peccatorem videbit. Esaias enim propheta videns Dominum miserum se & immundum vocauit. Nos ergo non simus hic sine sollicitudine. Dicit enim scriptura. Qui stat videat ne cadat. Incerti ergo nauigamus in hoc mundo. Sed nos quidem quasi in tranquillo mari nauigare videmur, seculares vero quasi in periculosis locis. Nos quasi in die sole iustitiæ illustrari, illi vero in ignorantia quasi per noctem. Sed frequenter contingit vt secularis in tenebrosa nocte nauigans propriã nauim saluet, nos autem dum in tranquillo nauigamus, sepius ex ipsa securitate negligimus, & primum humilitatis gubernaculũ relinquētes sepe periculosa naufragia patimur. Sicut enim impossibile est nauim firmã fieri sine clauis, ita impossibile est hominem sine humilitate saluari. Idē dixit. Humilitas nec ipsa irascitur, nec alios permittit irasci. Idē dixit. Humilitas est si quando peccauerit in te frater tuus antequam poeniteat ille, indulgeris ei.

§. CXVII.

Abbas Macharius dum diluctulo palmarum folia portans ad cellam

§. CXIX.

Quodã tempore abbas Macharius dũ ad montem Nitriæ ascēderet, discipulo suo vt parũ præcederet imperauit. Qui cum ante illum pergeret, obuium habuit quendã sacerdotē idolorũ, cursu concito venientē & lignum grande portãtem. Cui exclamans ait. Quo curris dãmõ. At ille iratus tantis eum plagis affect, vt exanimem penē relinquēret. Et relicto eo sacerdos idolorũ iterum currebat, progressusq; parum obuiavit beato Machario. Qui ait ad eum. Salueris liberator salueris. At ille admiratus respondit. Quid in me boni conspexisti, vt me ita salutares. Cui senex ait, quia vidi te laborantem & curris ignoranter. Cui sacerdos dixit. Et ego salutatione tua compunctus magnum seruum Dei te cognoui. Nam alter nescio, quis miserabilis monachus occurrens mihi iniurias fecit, sed & ego plagas illi pro verbis imposui. Tunc apprehendens pedes beati Macharij clamabat dicens. Nisi me monachum feceris non desistam. Pergentesque pariter venerunt ad locum vbi celsus frater iacebat. Quem utriusque tollentes quoniam gradi non poterat manibus in Ecclesiam pertulerunt. Cum autem fratres vidissent sacerdotem illum beatum Macharium combatentem super factũ eum ad-

Quidã ex senibus monachorum Eremita fuit, quẽ quidã a spiritu malo correptus & spumãs fortiter eũ in maxillam percussit. Senex autē præbuit illi alteram maxillam vt feriret, diabolus autem non sufferens incendium humilitatis eius statim discessit.

§. CXIX.

Quidã ex patribus dicebat. Omnis labor monachi sine humilitate vanus est. Humilitas enim præcursor est charitatis. Sicut Ioãnes erat præcursor Iesu, omnes trahens ad eum, ita & humilitas attrahit ad charitatem id est ad ipsũ Deũ, quia Deus charitas est.

miratione monachum illum perficiunt, & multi propter illum ex paganis facti sunt christiani. Dicebat ergo abbas Macharius, quia sermo superbus & malus etiam bonos viros conuertit ad malum, sermo vero humilis & bonus, etiam malos mutat in melius.

§. CXXI.

Sæpè dicebat beatus Antonius, nisi pistor molè oculos operiret mercedem suam recipiens ipse consumeret. Ita & nos per Dei dispensationem tegumen accipimus, vt ea quæ operamur bona non valeamus attendere, ne nos ipsos beatificantes possimus extolli, & mercedem propriam amittamus. Nam & ob hoc quando relinquimur in sordidis cogitationibus, necesse est vt hoc tantummodo prouideamus, vt nos ipsos & nostram sententiam condēnemus, ne ea quæ sunt in nobis sordida illud paruum bonum opus nostrum in nobis obscurent. Nunquam enim homo bonus est, etiam si bonus esse desideret, nisi Deus habitauerit in ipso, quia nemo bonus nisi solus Deus. Oportet ergo vt nos ipsos semper incusemus. Quando enim se quisque reprehendit, mercedem propriam non amittit. Item beatus Antonius retulit vidisse omnes laqueos inimici sui per vniuersam terram extentos, & cum suspirans dixisset, quis hos poterit transire, vocem ad se dicē-

tē audiuit, humilitas sola pertrāsit Antoni, quā nullo modo valent superbi contingere. Itē beatus Antonius dū in cella propria oraret venit ad eum vox dicens. Antoni nondū peruenisti ad mensurā coriarij, qui est in Alexandria. Quo audito senex surgens mane arrepto baculo in ciuitatē Alexandria festinus venit. Cumq; ad designatum hominem fuisset ingressus ille viso tanto viro obstupuit. Cui senex dixit. Refer mihi operatua quia propter te relicto deserto huc veni. Qui respondens ait. Nescio me aliquando aliquid boni perpetrasse. Vnde ex cubili proprio mane consurgens antequam in opere meo resideam dico quod omnis hæc ciuitas à minore vsq; ad maiorem ingrediuntur regnū Dei propter iustitias suas, ego autem solus propter peccata mea penam hæreditō sempiternā. Quod verbum antequam quiescam sero ex cordis mei recenseo veritate. Quod audiens beatus Antonius respondit. In veritate filii, sicut bonus artifex sedens in domo tua cum requie regnum Dei adeptus es, ego autem veluti sine discretionē omne tempus meum in solitudine conuersatus, necdum verbi tui assumpsi mensuram.

§. CXXII.

Quidam frater requisit abbatem Poemenē dicēs. Quid est pater quod ait

apo-

apostolus. Omnia munda mundis: At ille dixit ei. Si quis ad hunc sermonem poterit peruenire vt eum intelligat, videbit se minore esse totius creaturæ. Cui frater. Et quomodo possum me minorem videre eo qui homicida est? Respondit senex. Si potuerit homo adhuc sermonem apostoli peruenire, & viderit hominem qui forte occidit alium, dicit in semetipso. Ille quidem hoc solum peccatum fecit, ego autem omni hora homicidium committo meipsum peccando interficiens. Et cum frater requireret, quomodo hoc possit fieri, respondit. Hæc sola iustitia est hominis, vt semetipsum reprehendat. Tunc enim iustus est cum sua peccata condemnat.

§. CXXIII.

Dum federent quidam fratres prope abbatem Poemenem, vnus alium quendam fratrem laudauit dicens. Bonus est ille frater quoniam mala horret. Cui senex ait. Et quid est mala horre. At ille nesciens quid ei responderet petebat dicens. Dic mihi quid est malum horrere. Cui senex ait. Ille horret mala qui sua peccata horret, & omnem fratrem suum beatificat & diligit.

§. CXXIIII.

Quidam frater requisit abbatem Poemenem dicens. Quomodo potest homo vitare ne loquatur malū de p-

ximo suo? Respondit senex. Ego & proximus meus duæ imagines sumus, cum ergo meam imaginē reprehendero, inuenitur imago fratris mei apud me venerabilis. Quando autem meam laudauero, tunc fratris mei imaginem parua respicio. Tunc ergo de alio non detrecto, si semper meipsum reprehendo quia magnum virum despicit qui seipsum non cōsiderat.

§. CXXV.

Dicit abbas Ypericius, quia sicut leo terribilis est onagri, sic monachus probatus cogitationibus concupiscentiæ. Dixit iterum supra quod ieiunium frenum est monacho aduersus peccatum. Qui autē abiicit ieiunium, velut equus feruens desiderio sceminae rapitur. Dixit iterum qui supra ficcatū ieiunio corpus monachi animam de profundo eleuat exsiccat fistulas delectationum. Dixit iterum qui supra. Castus monachus in terra honorabitur & in excelsis coronabitur. Dixit iterū qui supra. Monachus qui non retinet linguam suam in tempore furoris, nec corporalium passionum retentor erit aliquando. Dixit iterum qui supra. Verbum malum non proferat ostium, quoniam vitis non affert spinas. Dixit iterū qui supra. Bonum est manducare carnem & bibere vinū quam māducare carnes fratrum. Dixit iterū qui supra. Susurrans

serpēs Euā eiecit de paradiso. Huic ergo similis est qui proximo suo obloquitur, quia audientis se animā perdit, & suā non saluat. Dixit idem qui supra. Acta est aliquando festiuitas in Scythia, & dederunt seni in calice vinū. Qui abijciēs ait. Tollite à me mortē istam. Quod videntes alij qui cum ipso edebant nec ipsi biberunt. Alia vice allatū est vasculū vini de primitijs, vt daretur fratribus ad singulos calices. Introiens autē quidam senex & videns quia vinū acceperant fugit, in criptamq; cecidit. Et cum audissent sonū currentes inuenerunt fratrem semianimē iacentē, & cæperunt eum obiurgare dicentes. Bene tibi contigit, quia vanā gloriā habuisti. Abbas autem refruans eū dixit. Dimitte filium meum, bonum opus fecit, & viuit. Dominus, quia nō reādicabitur cripta hęc tēporibus meis vt cognoscat mundus, quia propter calicem vini cecidit cripta.

§. CXXVI.

Solebat dicere abbas Ioanēs. Paruam sarcinam dimisimus id est nos ipsos reprehendere & grauem portare elegimus id est vt nos iustificemus & alios condēnemus. Aliquando factus est cōuentus in Scythia, & loquebantur patres de quodā fratre culpabili, abbas autē prior tacebat, postea autē surgens egressus est, & tollens saccū impleuit harena, & portauit

in humeris suis, & mittens in sportella modicum de hac harena portabat etiam ipsam in ante. Interrogatus à patribus quid esset illerēspōdit. Saccus iste qui multū harenę habet mea peccata sunt, quoniā multa sunt, & posui ea retro me ne doleam pro ipsis & plorē, ista autem modica harena peccata sunt fratris istius, & sunt ante faciem meam, & ipsis ex crucior in dicens fratrem. Quod non oportet ita fieri, sed peccata mea ante me magis esse. Et de ipsis cogitare sæpe, & rogare Deum vt ignoscat mihi. Audientes autem patres dixerunt. Vere hęc est via salutis.

§. CXXVII.

Venit abbas Isaac de Thebaida in congregationem fratrum & vidit quendam de fratribus culpabilem & adiudicauit eum. Cum autem regrederetur ad Eremum venit angelus Domini, & stetit ante ostium celledicēns. Non te dimitto intrare. Ille autē rogabat vt eius culpa manifestaretur. Et respondens angelus dixit. Deus milit me vt dicerem tibi. Vbi iubes vt mittam illum fratrem quem adiudicasti. Et statim abbas Isaac pœnitentiam egit dicens. Peccauit ignoscē mihi. Et ait angelus. Surge ignouit tibi Deus, sed custodi de cetero ne adiudices quenquam priusquam iudicet eum Deus.

§. CXXVIII.

Contigit fratri cuidam culpa in cœnobio & dum à ceteris increparetur ad abbatem profectus est Antonium. Et affecti sunt eum fratres volentes eum reducere, ceperuntque ei culpas exprobrare. Ille vero fecisse culpam denegabat. Inuentus est ibi Abbas Paphuncius cui cognomē erat Cephalus, qui talem retulit in congregationē fratrum inauditam parabolam. Vidi, inquit, in ripa fluminis hominem vsque ad genua in limo demersum, venientes autem vt eum porrecta manu extraherent vsque ad collum demerserunt. Tunc beatus Antonius de beato Paphuncio ait. Ecce homo qui ex veritate potest animas saluare. Quo fratres illius sermone compuncti agentes pœnitentiam eum qui discesserat ad cœnobium reuocauerunt.

§. CXXIX.

Dixit quidam de senioribus. Si videris aliquem peccantē, ne mittas culpam in eum sed in illū qui impugnat eū apud te ipsum dicens. Vbi mihi quia sicut iste uolēs victus est sic & ego hodie vel cras & plāge & inquire de solatiū. Nemo enim vult peccare, sed omnes decipiunt.

§. CXXX.

Quidam Thimotheus Anachorita, negligens in fratre quem aliquem audiebat

interrogante ipsius abbate, quid illi fratri faceret dedit consiliū vt eum expelleret. Cum ergo ille fuisset expulsus, tentatio venit ad Timotheū. Et cū ploraret in conspectu Dei, & diceret miserere mei, venit ad eum vox dicens. Timothee ideo tibi hoc venit quia fratrem tuum in tempore suæ tentationis despexisti.

§. CXXXI.

Dicebant autem quia narrauerit aliquis sanctorum patrum vidisse se quatuor ordines in cælo quorū primus erat hominum infirmorum & gratias agentium Deo. Secundus ordo erat hospitalitatem sectantium & instanter ministrantium eis. Tertius ordo in Eremo commanentiū & non videntium homines. Quartus ordo erat qui ad obedientiam spiritualibus patribus se subiiciunt propter Deum. Vtebatur ergo ordo obedientium torque aurea & maiorem gloriam quam alij habebat. Ego autē dixi ei, qui mihi hęc omnia ostendebat, Quomodo iste ordo qui paruus est maiorē gloriā habet quā alij ordines. Et respondit dicens. Quia qui hospitalitatem sectantur secundum propriam voluntatē id ipsum faciunt. Similiter qui in Eremo se relegant arbitrio se de seculo recesserunt. Hic autem ordo qui se ad obedientiam dedit omnes voluntates suas abijciens pedit ad Deum & ad iustitiam.

nem spiritualis patris propterea, & maiore gloriam habet. Quapropter, o fili bona est obedientia quæ propter Deum fit. Intendite ergo filij virtutis huius aliquod ex parte vestigium. Obedientia salus est omnium, obedientia genitrix est omnium virtutum, obedientia regni cælorum inuentrix est, obedientia cælos aperit & hominem de terra eleuat, obedientia cohabitatrix est angelorum, obedientia sanctorum omnium cibis est. Ex hac enim ablectati sunt & per hanc ad perfectionem peruenierunt.

§. CXXXII.

Quidam senex dixit. Quia si quis fratri suo iniunxerit causam cum timore Dei & cum humilitate sermo ille qui propter Deum fit compellat fratrem suum obedire & facere quod iniunctum est ei. Si autem obedire quis cupiens non secundum timorem Dei, sed ex autoritate & propria voluntate fratri voluerit imperare, videt Deus absconsa cordis, & non illum permittit ut obediat imperanti ne faciat quod illi preceptum est, quia manifestum est opus Dei quod fit propter Deum & manifesta est omnis autoritas quæ per iactantiam ordinatur. Quæcumque enim ex Deo sunt a principio humilitate habent, quæ autem ex autoritate & iracundia aut scilicet iracundia vel conturbatione ex diabolo sunt.

§. CXXXIII.

Abbas Siluanus habebat discipulum nomine Marcum, cuius obedientia erat magna & propterea senior diligebat eum. Habebat autem & alios undecim discipulos qui contristabatur eo quod illi plus diligebat. Quod postquam alij senes audierunt in cœsti venerunt ad eum ut ei renunciarerent, quia fratres illi qui cum eo erant contristabatur. Sed antequam illi aliquid fateretur, ipse cum illis ad singulorum cellas profectus est. Et unumquemque nomine proprio vocavit dicens. Egrederere foras frater, quia opus te habeo. Et nullus ex illis voluit egredi. Venerunt autem post omnes ad cellam Marci, & cum pulsasset ostium vocavit nomen eius, ille autem mox ut audiuit vocem senis foras egressus est. Et ingressus abbas in cellam Marci, quoniam scriptor erat, reperit quaternionem quem scribebat, & inuenit quod intra quatuordecim dies est literam quam faciebat media dereliquit, tantummodo ut obedientiam adimpleret. Noluit autem post auditam vocem senis literam, quam ceperat completere. Unde illi alij senes dixerunt ei. In veritate quem tu diligis, & nos iam diligimus, quia & Deus eum propter suam obedientiam diligit.

§. CXXXIII.

Senex quidam solitarius habuit quandam ministrum manentem

tem in possessione. Contigit autem semel, ut tardante ministro deficerent necessaria seni. Et cum tempus intercessisset, & non veniret minister ille defecerunt quæ necessaria habebat senex advictum, & quod operaretur manibus suis. Qui cum affligeretur non habendo quod laboraret, neque unde viveret, dicit discipulo suo. Vis ut vadas ad possessionem illam, ut voces nobis ministrum qui solet nobis afferre quæ opus sunt nobis? Ille respondit. Quod iubes facio. Differrebat autem senex non presumens mittere fratrem. Et cum sustineret & tribularentur non veniente ministro illo dicit iterum senex ad discipulum suum. Vis ire ad possessionem & adducere eum. Et ille respondit. Quod vis facio. Timebat autem & discipulus eius descendere ad possessionem ne forte scandalizetur aliunde, sed ne inobediens esset patri suo, atque iret abiire. Dicit autem ei senex. Vade & credo in Deum patrum meorum, quia proteget te ab omni tentatione. Et facta oratione direxit eum. Veniens autem frater in possessionem requirit ubi maneret minister ille. Et inuenit hospitium eius. Contigerat autem eum cum suis omnibus ad memoriam parentum suorum extra possessionem inueniri, & non inuenit ibi quemquam, excepta una filia eius quæ ut pulcherrimum fratrem audiuit venit ad

ostium & aperuit ei. Et cum interrogaret eam de patre suo, illa hortata est eum ut intraret hospitium, simul etiam & trahebat eum. Ille vero non acquiescebat intrare. Sed cum diu cogeret, prevaluit eum introducere ad se, & complexa est eum & cepit illicitare eum ad commixtionem corporis eius. Ille autem videns se trahi ad luxuriam, & cogitationibus confundi ingemiscens clamabat ad dominum dicens. Domine propter orationem patris mei libera me in ista hora, & dum dixisset subito inuentus est ad flumen pergens ad monasterium & restitutus est illæ sus ad abbatem suum.

§. CXXXIV.

Duo fratres carnales venerunt habitare in quodam monasterio, ex quibus unus erat preclare continentie, alter obedientie magne, cui dicebat pater. Fac hoc & faciebat, & fac illud & faciebat, manduca mane & manducabat. De qua re magnam in monasterio opinionem habebat, quia ita obediens existebat. Victus est frater ille continens aduersus eum invidia, & dixit in semetipso. Ego probabo istum si habet obedientiam & accedens ad patrem monasterij dicit ei. Mitte mecum fratrem meum ut eamus alicubi, & dimisit eos abiire, & assumens eum frater ille abstinentis voluit eum tentare. Eccc veniret ad flumen ubi erat multitudo

do crocodillorū dicit ei. Descende in flumen & transi, & mox ille descendit. Venerunt crocodilli & lungebant corpus eius, in nullo lax dentes eū. Quod cū vidisset frater eius, dicit ei, Ascēde de flumine, & cū iter ageret inuenerūt corpus humanū tacēs in via. Et dixit ille abstinens ad fratrem suū. Si habuissēmus aliquid vestitū, iactare mus super corpus illud. Et respondens ille obediens fratri dixit. Magis oremus forsītā surget. Et stantibus illis ad orationē, atq; orantibus intentē, surrexit mortuus, ille. Quo facto gloriatus est abstinens frater & dixit. Pro cōtinētia mea suscitatus est mortuus, hic. Omnia autē hęc ore huius Deus ablati monasterij eorum, & quāliter tentauerit fratrem suum de crocodillis, & quomodo suscitatus fuerit mortuus, & cum venissent ad monasterium dicit abstinenti illi abbas. Quare ita fecisti fratri tuo. Ecce tantum per obedientiā eius surrexit mortuus ille.

§. CXXVI.

Quidam ex senibus de Scythia discipulum suū, trāsmisit in Aegyptum, vt ei camelum deferret qui sportellas quas fecerat portare in Aegyptum. Cum autē deduceret camelum alter senex obuius ei dicit ei. Si scissem frater quando ibas in Aegyptum dixissem tibi, vt & mihi alterum camelum deduces.

Quod cū ille frater proprio abbati dixisset prae multa charitate dicit ei. Vade fili & duc camelū ad illum dicens ei, quia necdū parati sumus, cōple necessitatē tuā, & vade tu cū ipso camelo vsq; in Aegyptū, & iterū reduc nobis camelum, & nostra vasa portemus. Cū ergo fecisset frater sic & inisset ad illū senem dicens, Abbas Pābo dicit quia nos necdū parati sumus, tolle & cōple necessitatē tuā. Caricauit autē senex camelū & iuit in Aegyptū. Cū autē discaricasset, iterum ille frater reducebat camelū, & dixit, ora pro me pater. Cūq; senex requisisset quo pergeret respondit. In Scythiam vado, vt etiam nostras sportellas huc afferā. Quod cum audisset senex cōpunctus coepit poenitere dicens lachrymādo. Indulgete mihi dulcissimi, quia charitas vestra fructum meum abstulit.

§. CXXVII.

Alter senex cum perfecisset sportellas suas & iam retinacula misisset, earum audiuit vicinū suum dicentē, Quid faciā quā nundinae prope sunt, & non habeo vnde mittam retinacula in sportellas meas, & mox ingressus dissipauit propria retinacula, & attulit ad fratrem dicens, ecce ista superflua habeo, tolle & mitte in sportellas tuas, & ita praeparata charitate fecit, vt fratris opae cōplerent suā autē imperfecta reliquit Abbas.

§. CXXXVIII.

Abbas Ioannes gratia charitatis omnem malitiam est oblitus. Hic cum a quodam fratre mutauisset solidum vnū & comparasset linum vnde operaretur venit vnus frater petens eum parum lini vt faceret sibi saccum, at ille dedit ei cum gaudio. Item alter venit petens eum linum & dedit ei. Necnon & alijs plurimis venientibus & petentibus dedit omnibus cum gaudio. Post hoc ille qui mutauerat solidum venit repetens eum. At ille dixit. Ego vado & afferam tibi & non habens vnde redderet surrexit & profectus est ad abbatem Iacobum, vt peteret eum quatenus redderet illi a quo mutauerat. Et dum iret per viam inuenit solidum iacentem & non eum tetigit, sed facta oratione reuersus est in cellulam. Et cum iterum frater ille repetere rationem suam dicit ei. Vnde eumque modo defero illum. Et itē nūm profectus inuenit solidū, vbi ante positus erat. Et facta oratione reuersus est, & ecce iterum venit frater ille molestans eum pro solidō. Tunc senex dixit modis omnibus modo vado & affero illum & eum proficisceretur inuenit eodē loco solidū iacentem & facta oratione tulit eam & venit ad abbatem Iacobum, & dicit ei abbas veniens ad te inueni hunc solidū in via. Fac ergo charitatem & prae-

ca hoc in ciuitate ne forte aliquis perdidit illū, & si inuentus fuerit dominus eius, redde illum. Profectus est ergo senex & per tres dies praedicauit, & nemo inuentus est qui perdidisset solidum illum. Tunc ergo Ioannes dicit ad abbatem Iacobum. Si nemo illum perdidit reddo illum fratri illi quoniā debeo illi, & veniens ad te mutare, aut certē tollere in charitate reddere illi debitum meum inueni illum. Et miratus est senex quemadmodum debens & inueniens non statim tulit eum & reddiderit nisi bis, & tertio reuersus esset & praedicasset. Hoc autē erat eius mirabile, quia si quis volebat ab illo aliquid mutuari, non dabat per manus suas, sed dicebat fratri. Vade & tolle tibi quod opus habes, & cum reportaret iterum dicebat vada & reporta in loco vnde tuleras fratrem nihil detulisset nihil ille penitus dicebat.

§. CXXXIX.

Abbas Poemen dicebat voluntatem tuā nunquā adimpleas, sed magis humiliate ipsum, vt facias voluntatem proximi tui. Item abbas Poemen quādo vocabatur, vt extra voluntatem suam comederet,ibat ploras, ne inobediens fratri suo contristeret eum idē mactans propriam voluntatem humiliatus voluntatem sequebatur alterius.

Qui

§. CXL.

Quidam anachoreta sedebat in spelæo iuxta cœnobiū multas virtutes faciens, & cum aliqui monachi venissent de cœnobio compulerūt eum hora non consueta comedere. Et post hoc dicunt ei fratres. Contristatus es abba, quia hodie extra consuetudinem fecisti, quibus ille respondit. Tunc mihi est tribulatio quando propriam fecero voluntatem.

§. CXL I.

Abbas Paphuncius non gustabat vinum aliquādo. Semel autem ambulans deuenit super latrones. Et cum in via eos inuenisset bibentes cognitus est à principe latronum, qui sciebat eum quod vinum nō biberet: sed videns quia ex labore itineris fatigatus esset impleuit calicem grandem vino & gladium tenens in manu sua dixit seni. Nisi biberis hunc calicem occidam te. Cognoscens senex, quia ex mandato Dei vult facere, volens eum lucrari tulit & bibit. Princeps autem latronum cœpit ei dicere. Indulge mihi abba quoniam contribulaui te. Cui senex ait. Confido in Deum meum, quia propter calicem vini faciat tecum misericordiam & in præsentis seculo & in futuro. Dicit ei princeps latronum. Et ego confido in Deo, quia ab hodie nemini ma-

lificio. Et lucratus est senex nomine collegium latronum.

§. CXLII.

Erant duo fratres, vnus ex ipsis senex erat qui rogabat iuniorē dicens, Rogo vt pariter habitemus frater. Ille autem respondit. Ego peccator sum, & non potes mecum habitare. Ille vero rogabat eum dicens. Possumus, erat autem ille senior mundus & nolebat audire, quia monachus habebat aliquando cogitationem prauam. Et dicit ei ille iunior, permitte quiescere hac vna septimana, & iterum loquamur. Cum ergo post septimanā senex venisset ad eum ille volens experiri eum dixit ei. In grandem tentationē incidi in septimana hac abba. Profectus enim in vicū propter necessitatē peccaui. Et dixit ei senex, & vis poenitere, cum autem ille promississet ait senex. Ego tecum porto mediū peccati illius. Tunc ille frater dixit. Modo possumus ambo pariter manere. Et manserunt pariter vsque ad tempus transitionis suæ.

§. CXLIII.

Quidam senex dicebat. quicquid horret homo malitioso omnino ne faciat alteri. Horres enim si quis detrahit tibi, tu ne detrahas alteri. Horres si quis tibi calūniā fecerit, vel si quis tibi aliquid abstulerit, & tu sine hoc sine alia his similia ne facias alicui.

alicui. Qui enim hoc verbum seruauerit pot illi sufficere ad salutē.

§. CXLIII.

Abbas Poemen, & Abbas Nub postquā in desertum venerunt desiderabat mater eorum videre eos & sæpè veniebat ad eorum cellam, nec tamen potuit illic contemplari eos. Captato itaque tempore, occurrit eis cum ad Ecclesiam festinarent. Qua visa reuersi velociter ostium cellæ clausurunt. Illa autem stans foris cū lachrymis quærebat eos. Tunc abbas Nub egressus ad beatum Poemen ait. Quid faciemus de hac matre nostra quæ plangit ad ostium. Tunc exurgens abbas Poemen vadit ad ostium. Quo nō aperto audiens eam iugiter lamentari dixit ei. Cur tantos clamores cum iam ætate defessa sis & planctus effundis. Illa autem voce filij cognita, amplius exclamauit dicens. Quoniam vos videre desidero filij. Quid est enim si vos videro. Nonne sum vestra genitrix. Nonne vos his meis lactauī vberibus? Iam omni morarum contractione repleta sum, & audita voce tua omnia viscera mea præ desiderio conturbata sunt. Cui Poemen ait. Hic nos magis an in futuro seculo videre desideras? At illa dixit. Quid ergo si vos hic non videro, quasi illic pro certo visurum. Sene autem respondente, quod si te hic cohibere potueris, ne nos

videas, illic proculdubio nos videbis. Tunc illa discessit cum gaudio dicens si pro certo illic vos visurum sum, hic vos videre iam nolo.

§. CXLV.

Ioannes minor Thebeus discipulus abbatis Ammonis, per duodecim annos cuidam seni infirmanti fecit obsequium. Senex tamen cum inuenisset eum laborantem nunquam illi sermonem blandum, aut placitum locutus est. Cum autem transfretis sedentibus alijs senibus tenuit manum eius & dixit ei tertio. Salueris, Salueris, Salueris. Et tradidit illum senibus dicens, Iste non homo, sed angelus est, qui tot annis mihi infirmanti, nec tamen bonum sermonē audiens fecit obsequium cum magna patientia.

§. CXLVI.

Abbas Agathon veniens in ciuitatem, vt opera sua venderet, inuenit quendam peregrinum iacentem in Angiportu infirmum, nullum habentem, qui ei curam adhiberet & permansisset ibi senex, & conduxit sibi cellam, & ex opere manuum suarum prestabat infirmo illi obsequium: permansisset autem ibi mensibus quatuor donec sanaret infirmum. Et sic ad cellam suam regressus est.

§. CXLVII.

Quidam magnus senex infirmanti discipulo suo dixit. Non contristeris fili

fili ex infirmitate vel plaga corporis tui. Summa enim religio est ut in infirmitate quis agat Deo gratias. Si ferrum es per ignem eruginem amittis. Si vero aurum es, per ignem probatus à magnis ad maiora venies. Ne anxieris ergo frater. Sic enim Deuste vult in corpore torqueri, in quo es, ut eius potestati resistas, aut molestè feras. Sustine ergo & roga Deum, ut quæ ipse vult illa concedat.

§. CXLVIII.

SEnex quidam cum frequenter infirmaretur corpore & langueret, contigit ut vno anno nulla cum egritudo contingeret. Et propterea flebat & graviter ferebat dicens, Reliquisti me domine, & noluisti me presenti hoc anno visitare.

§. CXLIX.

DIcebant de quodam sene, quia cum moreretur in Scythia, circumsteterunt fratres lectum eius, & vestierunt eum, & coeperunt flere. Ille autem aperuit oculos suos & risit, & adiecit iterum ridere. Hoc autem factum est tertio. Quod cum vidissent fratres, rogauerunt eum dicentes: Dic nobis abba, quare nobis flentibus tu risebas? Et dicit eis. Primo risi, quia vos timetis mortem. Secundo risi, quia non estis parati. Et tertio risi, quia à labore ad requiem vado. Hec cum dixisset statim clausit oculos in mortem.

§. CL.

ABbas Pammon in ipsa hora quando transibat iam de corpore dixit alijs viris sanctis astantibus sibi. Quia ex quo veni in hunc locum solitudinis & fabricavi mihi cellulam, & habitavi in ea, extra manuum mearum laborem non recolo me comedisse panem neque me locutum fuisse sermonem: quæ me protulisse poeniteret usque in hanc horam, & sic vado ad dominum, quomodo qui nec initium seruendi Deo adhuc fecerim.

§. CLI.

ABbas Agathon dum moretur per tres dies oculos apertos tenuit non eos mouens. Fratres autem tangentes eum dixerunt. Vbi nunc es abba? At ille dixit. In conspectu iudicij Dei sto. Et dicunt ei fratres. Nunquid & tu times. Quibus ille respondit. Interea quantum fuit ad virtutem meam semper consideravi, ut mandata Dei mei facerem. Sed homo sum & vnde scio, si opera mea placent Deo? Cui fratres dixerunt. Non confidis, quod opera tua secundum Deum sunt. At ille respondit non confido in conspectu Dei, quia aliud est iudicium Dei & aliud hominum.

§. CLII.

ABbati Sisoyo cum tempus dormitionis eius aduenisset, & multi alij senes conuenissent, Viderunt faciem eius ful-

gore quodam radiantem, & dicit eis ipse. Ecce abbas Antonius venit ad nos. Et post parum ait. Ecce & chorus prophetarum & iterum facies eius clariore luce aspersa est. Et dicit eis. Beati quoque Apostoli assunt. Visusque est cum quibusdam loqui. Cum ergo postularent ab eo patres, ut cum quibus loqueretur ediceret, ait ille. Angeli inquit venerunt auferre animam meam & supplico illis, ut paululum me pro poenitentia agenda sustineant. Dicunt autem ei patres. Tu iam non indiges poenitentiam agere abba. At ille respondit in veritate dico vobis, quia nec initium poenitentiae me reminiscor arripuisse. Ex quo dicto senserunt quod in timore domini esset perfectus. Tunc in splendore solis effigie relucente eius dicit ad eos ipse. Videte videte, quia dominus venit. In hoc sermone reddito spiritu omnis locus ille grato odore repletus est.

Abba §. CLIII.

Beatius Arsenius dum tempus eius, ut migraret de hoc seculo approximat dicebat ad discipulos suos. Nemo super me faciat charitatem nisi in sola oblatione, ego si feci charitatem inuenio illam. Turbatis autem discipulis eius quasi iam tempore propinquante dicit eis. Necdum hora mea venit, cum autem venierit non tacebo. Sed tamen sta-

bitis mecum ante diuinum iudicium si alicui de meo corpusculo aliquid velut reliquias dederitis. Illis autem respondentibus. Et quid faciemus pater, quia nescimus hominem sepelire. Respondit ille. Nunquid nescitis funem in pedibus meis mittere, & ita me ad montem trahere. Pili autem oculorum eius ex iugi fletu ceciderant. Nam per omne tempus vitæ suæ sedens, & operans pannum in sinu suo habebat propter lachrymas defluentes ex oculis eius. Dum ergo moreretur cepit flere & cum fratres illius requirerent dicentes. Quid fles pater. Nunquid & tu times. Ille respondit. In veritate timeo, & iste timor qui nunc mecum est semper in me fuit, ex quo factus sum monachus. Cum autem vidisset abbas Poemen, quia transijt dixit, Beatus es abba Arsenius quia tantum in hoc seculo planxisti. Qui enim hic se non planxerit illic se lugabit. Aut ergo hic ex voluntate, aut illic pro tormentis impossibile est hominem non plangere. Abbas Daniel narravit de eodem beato Arsenio: quia nunquam voluerit loqui de questionibus scripturarum, cuius magnifice posset, si voluisset, sed neque epistolam cito scripsit ad aliquem. Quando autem ad conuentum veniebat post columnam sedebat, ne quis videret faciem

faciem eius, & ne ipse aliquem videret alium. Erat autem visio eius angelica sicut Iacob capillis canus, & ornatus elegans, corpore siccus tamen. Habebat autem barbam prolixam omnino attingentem vsque ad ventrem eius. Longus autem erat: sed senio longinquo curuatus, moritur annorum nonagintaquinque. Hic fuit in palatio diuæ memoriæ Theodosij maioris, qui fuit pater Archadij & Honorij annos quadraginta. Et decem annos in loco qui dicitur Troin, supra Babyloniam contra ciuitatem, quæ dicitur Memphis, & tres annos in campo Alexandria. Alios duos annos reuersus iterum in Troin: & ita dormiuit in pace consumens cursum suum vir bonus & Spiritu sancto plenus & fide.

§. CLIII.

Beatus Athanasius Episcopus rogauit aliquando abbatem Poemen, vt iret in Alexandriam. Qui descendens cum fratribus cum vidisset quosdam seculares dicit eis. Surgite & salutate monachos, vt benedicamini ab eis. Frequenter enim isti loquuntur cum Deo & os eorum sanctum est. Et cum vidisset ibi mulierem theatricam lachrymans est. Et requisierunt astantes cur plangeret. At senex respondens dixit. Dux me res ad has lachrymas compulerunt. Vna quidem perditio

illius mulieris. Secunda vero, quia ego tantam curam non habeo placendi Deo quantam habet hæc mulier vt hominibus turpibus placeat.

§. CLV.

De quodam sene dicebatur, quia quotiens illi sua cogitatio dicebat, dimitte hodie & cras poenitebis, ipse iterum respondebat. Non ita, sed hodie debemus poenitere & cras voluntas Dei fiat in nobis.

§. CLVI.

Quidam ex patribus de aliquo referebat Episcopo, eo quod audisset duos de plebe sua viros nimis impunitatis adulteros. Rogauit ergo Deum vt si ita esset sibi ostenderet. Cum ergo post oblationem consecratam vnusquisque ad communionem accederet, singulorum facies intelligebat & animas. Peccatorum enim facies nigras inspiciebat vt carbonem, & oculos eorum sanguine repletos, alios vero vidit clara facie & vestibus albis indutos. Cum autem corpus Domini suscepissent, in quorundam vultibus lumen in quorundam flamma videbatur. Vt autem agnosceret de illis quorum crimina audiebantur, communionem illis porrexerat, & vidit vnum ex eis clara facie & honorabili, albisque vestibus circumdatum. Alterum vero nigrum, & horribili vultu. Et postquam diuini gratiam myste-

rij

rij perceperunt illam visum luminis illustrabat. Illum vero alium quasi flamma succendi debet. Oravit autem Episcopus de singulis quæ ei ostensa fuerant se doceri. Astitit autem angelus Domini dicens ei. Omnia quæ de ipsis audisti vera sunt, sed ille vnus in foribus suis permanet, & in voluntate peccandi, ideo illum nigra facie & flamma succendi vidisti. Ille vero alter similis ei quidem erat sicut audieras: sed ideo illum clara facie illustrari vidisti, quia recordatus de his quæ primum fecit abrenunciatis illis malis operibus cum lachrymis & gemitibus Dei misericordiam postulabat promittens, quod si præterita ei fuissent remissa peccata, ulterius ad eadem non rediret. Et ideo prioribus delictis criminibus ad hanc gratiam quam vidisti peruenit. Cum autem Episcopus gratiam Dei miraretur, eo quod non solum de tormentis tam turpis vitæ hominem eruerit, sed etiam tanto honore decorauerit. Respondens angelus dixit, Bene miraris, homo enim es. Nam dominus noster ac vester naturaliter bonus & humanus est. cessantibus à peccatis, poenitentibus enim se per confessio-

ne non solum peccata dimittit, sed etiam honore efficit dignos. Sicut enim dilexit Deus hominem vniuersum suum filium pro peccatoribus destinare, & pro

ipsis daret ad mortem. Qui ergo dum inimici eius essent mori pro ipsis elegit, quanto magis quando illi proprii fiant. Hoc ergo scias quia nullum peccatum humanum bonitatem Dei vincit, si tantummodo per poenitentiam vnusquisque ea quæ prius fecerat aboleuerit mala, misericors enim Deus & infirmitatem generis vestri scit, & passionum fortitudinem, & diabolus viret, vel molitiam & occidentibus, quidem hominibus, quæ peccatum tanquam filijs indubigens expectat emendationem, poenitentibus vero tanquam languidis cõpatitur, & mox soluens peccata eorum iustis illis, etiã præmiat. Audies verò hæc Episcopus miratus est nimis & glorificabat Deum.

§. CLVII. Tunc abbas Paulus simplex habebat hanc gratiam, vt ingredientes in ecclesiam aspiceret & ex ipsa facie eorum vnus cuiusque cogitationes seu mala essent seu bonæ sentiret. Cum ergo venissent ad ecclesiam & ingrederentur, senex vidit eos clara facie & lato animo ingredi, & angelos eorum pariter omnium gaudio cum ipsis. Vnum autem nigrum vidit & nebulosum habentem coram & demones hinc atque inde trahentes eum de misso fratre in naribus, & angelum sanctum eius à longe sequente pristinam. Beatus ergo Paulus corpi flore, & peccata

Kk

suum

suum tu videre, sedens ante Ecclesiam propter eum quem talem viderat. Omnes autem alij senes videntes eum sic flentem coeperunt rogare, vt si quid in ipsis vidisset manifestaret, aut cum eis ingrederetur in congregationem. Ille autem volebat ingredi, sed semper flebat propter eum quem sic viderat. Post paululum autem cum absoluta congregatione discederent item omnia vultus circumspiciebat si tales egrederetur quales ingressi sunt. & vidit illu quem ante vidit nigrum & nebulosum, egressum de Ecclesia clara facie, & candido corpore & daemones a longe sequentes eum: sanctu autem angelum eius prope eum hilarum, & gaudentem super eu nimis. Tunc Paulus exurgens cum gaudio vociferabatur benedicens Deum ac dicens, Quanta misericordia & benignitas Dei est. Quanta misericordia eius est. Et ascendens in altiorem locu magna voce dicebat. Venite & videte opera dei, venite & videte quemadmodum vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Venite adoremus eum dicentes quia tu solus potes peccata tollere. Cum autem omnes conuenerissent exposuit eis Paulus quid vidisset antequam ingrederetur in Ecclesiam, & quae postea, & petebat illum fratrem quem sic viderat. vt ei manifestaret cogitatio-

nes suas & actus, vel quemadmodum tantam commutationem illi Deus donasset. Ille autem ante omnes coepit referre dicens, ego sum homo peccator, & in multis turpibus sum deditus. Ingressus autem nunc in Ecclesiam Dei audiui verba Isaia prophetae magis autem Dei per ipsum loquentis. La-uamini, mundi estote & tollite maculas de animabus vestris ante conspectum meum. Discite benefacere, quae rite iudicium. Et si fuerint peccata vestra tanquam coccini velut nix dealbabuntur, & si volueritis, & audieritis me. bona terra comedetis. Ego autem miser & fornicator copunctus in hoc sermone prophetae & ingressus intra petrus meus dixi ad Deum. Domine tu es qui venisti saluare peccatores. Haec ergo quae nunc per prophetam promissisti opere compleme in me indigno peccatore. Ecce enim amodo profiteo, tibi & ex toto corde. profiteor, quia hoc ulterius non faciam malum, sed renuncio omni iniustitiae, & amodo seruiuo tibi in consuetudine munda. Ab hodie ergo domine & ab hac hora suscipe me poenitentem & adorantem te & renunciantem omnibus peccatis. Iuravi & stanti apud me seruare bestias iustificationes. Sub hac ergo sponsione ingressus sum de Ecclesia, statuens apud me nihil de prioribus peccatis ulterius facere. Tunc omnes senes exclamauerunt dicentes ad domi-

dominum voce magna, quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti.

§. CLVIII.

Ablas Ioseph dum cum alijs senibus ad abbatem Poemen venisset quidam ex parentibus praedicti senis attulit infantem cuius facies per corruptionem fuerat deprauata, & sedens pater eius cum eo foris monasterium plorabat. Cum autem vnus fenex ad vocem flentis egressus esset & interrogaret eum cur ploreret, ille respondit. Pater sum istius abbatis Poemenis & ob hoc veni vt hunc infantem quem tentatio contexit vidisset, & timuissimum huc afferre. Et nunc si cognouerit quia hic sum, adhuc expellet me hinc. Ego autem vides vos patres qui ad eum venistis praesumpsi venire huc. Quomodo vis ergo abba miserere mei, & tolle infantem hunc & defer intus tecum vt ore pro eo. Quem cum fenex attulisset in cellam sapientis vsus confidit, non illum obtulit primo abbati Poemeni, sed a minoribus fratribus incipiens dicebat. Signate hunc infantem fratres facientes orationem rogans per singulos senes. Post omnes detulit illum ad abbatem Poemen. At ille volebat eum contingere, cum autem rogaret eum, vt sicut omnes ista, & ille quare exurgens fenex ingemuit, & orauit dicens

Deus sana facturam tuam ne dominetur illi inimicus. Et signauit infantem, moxque patri sanus est redditus.

§. CLIX.

Requisitus quidam ex patribus si perfectum bonum esset egestas respondit. Magna est penuria. Nam qui eam voluntarie sustinet tribulationem quidem carnis habet, animae vero suae inuenit quietem.

§. CLX.

Quidam frater requisuit senem dicens, Si paucos numeros mihi debet frater iubes vt repetam eos, cui fenex ait. Semel tantummodo dic illi cum humilitate. At ille dixit quid si semel dixero & nihil mihi dederit, quid faciam. Tunc fenex ait. Vterius nihil tibi dicas. At ille dixit. Et quid faciam quia non possum vincere cogitationem meam nisi fuero illi importunus, dixit ei fenex, dimitte cogitationem tuam crepare tantummodo ne contristes fratrem tuum quia monachus es.

§. CLXI.

Quidam frater requisuit senem dicens. Quomodo potest anima humilitatem adipisci. Ille respondit. Si sua tantummodo & non alterius mala consideret. Dicebat autem, quia perfectio hominis humilitas est, quantum vnus est de positis in homine in humilitate tantum potest in altum.

altū. Sicut enim superbia frāscēderit in cælum vsque, ad inferos deducitur ita humilitas si descēderit vsq; ad infernum tunc exaltatur vsque ad cælōs.

§. CLXII.

Abbas Macharius dum ambularet in deserto capit cū iusdam hominis aridum inuenit in terra. Quod postquam baculo suo conuertit, vocem visum est emittere. Quod senex quis nā esset interrogat, at ille respondit. Ego quidem princeps eram sacerdotum idolorum qui in hoc loco habitabāt. Tu autem es abbas Macharius spiritu diuino repletus. Quacūque enim hora misertus eorum fueris qui in poena sunt, & pro eis oraueris cōsolationem aliquam sentiunt. Cui senex & quā est cōsolatio vestra vel poena, respōde. At ille altius ingemiscens. Quantū inquit cælum distat à terra: tantū ignis est altus in quo medio sumus à pedibus vsq; ad caput vndiq; perfusi nec cuiquā licet faciē alterius intueri, sed facies nostro dorso cōiunctæ sunt. Cum ergo oras pro nobis ex parte videmus alterentrum, & hoc vobis cōsolatione constat. His auditis la chrymas fudit dicens. Vbi dicitur illi in quo homo mādāta Dei transgressus est. Et iterum ab eo si esset altera poena maior inquit. Cui ille respōdit. Sicut nobis alii multo inferius. Cumq; qui esset illi in

terrogaret dixit. Nos quidem quib Deum nō cognouimus misericordiam quātulamcūq; patimur: illi vero qui cognitū negauerunt grauioribus, & ineffabilibus poenis subitis nos cruciantur, quibus auditis beatus Macharius capite altius terræ defosso discessit.

§. CLXIII.

Quidam frater requisitū à senē dicens abba cur à dēmonibus grauitē impugnamur. Respondens senex dixit; quia aeterna nostra proijcimus à nobis, id est patientiam, humilitatē mansuetudinē atq; obediētiam.

§. CLXIII.

Quidam frater requisitū abbatem Sifoyum dicens; Putas abba, si modo persequitur nos diabolus sicut antiquos patres? Respondit, magis modo homines persequitur nostri ceteris: quia appropinquant poenam in generā, vbi ille cum legionibus suis languetatur: dum in stagnum vbi cum igne & sulphure intrat futurus. Ideo hominibus infestatur, nec tantū infirmos quosque appetere dignatur, quos vbi voluerit cito subuertit, sed fortes magis & magnos supplantare per diversa prospecta aggreditur.

§. CLXIII.

Quidam fratres requisierunt abbatem Sylyanum, per quā vitam adeptus esset tantam prudentiam, respōdit

§. CLXIX.

Quidam senex dixit. Quando opera bona exercet monachus veniens diabolus locum nō inuenit in eo, & statim discedit. Si autem malum opus exercet veniens frequēter spiritus Dei: & videns malū opus nō ad eum accedit, sed recedit. Si autem ex toto corde iterum requisitus fuerit cito reuertetur.

§. CLXX.

Quidam senex dixit. Vsq; tunc debet laborare monachus, vsquequo possideat Christum. Qui autem semel illum adeptus fuerit iam nō laborat. Permittit tamen Dominus laborare electos suos vt rememorentur tribulationū labores: vnde semetipsos custodiant, timentes ne tantos labores amittant. Nam & filios Israel ideo Deus per desertum quadraginta annos circumduxit, vt rememoratis tribulationibus non redirent retrorsum.

§. CLXXI.

Quidam frater interrogauit senem dicens. Dic mihi pater quare nunc laborantes monachi non accipiunt gratiam sicut antiqui patres? Cui senex dixit. Tunc tanta charitas erat, vt vnusquisq; proximū suum sursum traheret, nunc vero post quā charitas refrigescit totus mundus in maligno positus est, & singuli proximos suos ad inferiora

deducunt, & ideo sic gratia non fortimur.

§. CLXXII.

Quidam frater requisivit senem dicens, Putas abba cognoscunt sancti viri quando venit in eos gratia? respōdit senex dicens non semper cognoscunt. Nam cuiusdam magni senis discipulus cum peccasset in aliqua re, iratus senex dixit ei cū clamore. Vade & morere, & statim ille cecidit & defunctus est. Cumque senex vidisset eum mortuum timor ingens irruit super eum: & cū magna humilitate orauit rogans Deum & dicens, Domine Iesu Christe resuscita illum & iam vltorius sine consideratione talem non loquar sermonem & cum hæc dixisset statim surrexit discipulus eius.

§. CLXXIII.

Abbas Poemen dixit, homo qui alios docet & non facit ea quæ docet similis est fonti alto qui omnium res lauat, & omnes fatiat potu: seipsum autem lauare non potest, sed habet & immūditias & sordes limorū. Item dixit, doce animā tuā seruare, quæ lingua tua alios docet.

§. CLXXIII.

Quidam anachoreta cum venisset ad abbatem Poemenem suscepit eum senex cum lætitia. Et cum se alterutrum amplexi fuissent coepit ana-

choreta de scripturis sanctis & de rebus celestibus cōferre. Tunc senex venit faciē suā ad alium fratrem, & non dedit anachoretæ re spōsum. Ille vero videns quod nō loqueretur cū eo, egressus est tristis, & dicit discipulo illius. Sine causa laborē tanti itineris laboris assumpsi, vt venirem ad eū qui mihi loqui dedignatur. Ingressus autem discipulus ad abbatem Poemenem dixit: propter te huc venit abba iste homo magnus tantā gloriam in locis suis habens, & tu non vis loqui cū ipso, respondens senex dixit. Iste homo de superioribus est, & cælestia loquitur, ego autē de inferioribus sum & terrena vix loqui possum, si mihi locus fuisset aliquid de passionibus monachi forsitan & ego respondissem illi. Si autem de cælestibus loquit, ego me nescire cōfiteor: egressus ergo discipulus, dicit ad anachoretā. Senex iste noster nō vult de altioribus quæstionibus loqui, sed si quis ei de passionibus locutus fuerit, respondet illi. At ille cōpunctus in hoc sermone ingressus ad senem dixit. Quid faciam abba, quia dominatur mihi passionibus cordis mei. Tunc senex respexit eum gaudens, & dixit ei. Modo bene pater venisti. Aperio ergo os meū & implebo illud bonis tuis. Et hoc sermone adiutus est anachoreta & dixit. In veritate bona est hæc via quam tenes.

& ver-

& vera, & agens seni gratias reuersus est in propriam regionem.

§. CLXXV.

Quidam senex dixit. Si quis ant de scripturis, aut de quacunque causa locus fuerit ne contendas cum eo, sed si quidem bene dicit consenti ei, si vero malē, dic ei. Tu scias quo modo loquaris. Ait apostolus. Noli contendere verbis, hoc obseruās & humilitatem possidebis, & odiū euitabis. Nā si persistas cōtēdens, & vis defendere sermonem tuū nascet scandalū. Frequenter ergo dum laudas alterū fit etiā ex iustificacione cōtentio. De quacūq; aut re grauiter cōtenderis nō par uā noxietatē senties, & nullo modo requiē possidebis. Magis autē stude silentiū & de nullo es sollicitus. Attende meditationi tuæ, tam mane quam vespere & imperium inimicorum non timebis.

§. CLXXVI.

Quidam frater interrogauit senē dicens, Vsq̄quo est obseruandū silentiū patris? Rndit senex. Vsq̄quo interrogaris. In omni em loco si taciturnus fueris, requiē possidebis.

§. CLXXVII.

Abbas Poemen dicebat, sicut apis quocūq; vadit mel operatur, ita & monachus quocūq; pergat, si propter opus Dei perrexit dulcedinem bonorum actuum semper potest perficere.

§. CLXXVIII.

Abbas Mutues venit aliquando de loco qui vocatur Raritham in partibus Gebonionis. Erat autē cum eo etiā discipulus eius. Videns autē eum Ep̄s loci illius tenens eū inuitū presbyterū fecit. Et dū pariter comederent, dicit ei Ep̄s. Indulge mihi abba: scio em̄ quia hunc honorē nolebas, sed ego à te benedici desiderans hoc præsumpsi facere. Cui senex pro humilitate ait. Et mea cogitatio parū volebat, sed in hoc laboro, quia diuidi habeo à fratre qui mecum est, & solus nō sufficio orationes meas implere. Dicit ei ep̄s. Si scis eum esse dignum ordino ego & illū. Respondit abbas Mutues. Si quidem dignus sit, nescio, vñ autem scio quia melior me est. Ordinauit autem & illum. Vtriq; tñ ipsi ita permanferūt vsq; ad finē suū, vt nō minus ad altare quātum ad oblationem sacrandā accederent. Vnde dicebat senex. Confido in Deum meū, quia non habeo grande iudicium propter hanc ordinationem, quia oblationem nō mihi præsumpsi offerre. Nam ordinatio hæc illorum est qui sine culpa sunt iusti & immaculati. Ego autem bene me cognosco.

§. CLXXIX.

Quidam frater beatū Macharium postulabat, vt ei sermonem diceret per quē posset saluari. Cui senex ait.

Kk 4 Opor-

Oportet fugere homines & sedere in cella & pro peccatis iugiter lamentari, & quod super omnes virtutes est, tam linguam coercere, quam ventrem.

§. CLXXX.

Abbas Arsenius dum adhuc secularis in palatio moraretur orauit dominum dicens, Domine ostende mihi viam, per quam possim saluari. Et audiuit vocem dicentem sibi, Arseni fuge homines & saluaberis. Cum ergo recessisset in solitudinem, & eundem sermonem oraret rursus audiuit sibi vocem dicentem, Arseni fuge, tace, & quiesce. Hæc enim sunt principia salutis. Cum ad eundem Arsenium Theophilus Archiepiscopus venisset aliquem ab eo audire sermonem & dificationis: tunc sanctus Arsenius ait cunctis qui aderant. Si dixeris vobis aliquid custodietis? Quod cum illi gratanter promississent addidit ille. Quocumque loco audieritis Arsenium, illuc ulterius ne accedatis. Item cum eum vellet archiepiscopus videre misit primo videre si aperiret ei. At ille remandauit ei dicens, Si solus veneris aperio tibi. Si autem cum pluribus ultra hic non sedebit Arsenius. Quod cum audisset Episcopus coeptum iter distulit, ne propter se de loco illo Eremita discederet. Venit aliquando idem abbas Arsenius in quendam locum, & erat harundinetum,

& motum est vento. Et ait senex ad fratres. Quis est hic motus. Et dicunt ei. Harundines sunt. Dixit eis senex. Verè si quis sedet cum quiete & audierit vocem auis, non habebit cor eius eandem quietem: quanto magis vos habentes sonum harundinum harum? Dicebant autem de eo, quia erat cella eius longè millia trigintaduo & non exibat cito, sed alij ei faciebant ministerium. Quando autem in solitudinem redactus est locus qui vocatur Scythi, exiuit plorans & dicens, Perdidit mundus Romam, & monachi Scythiam.

§. CLXXXI.

Quidam fratres dum linum ex Thebaida pergerent occasionem beatum videamus Arsenium. Quod cum Daniel discipulus eius nunciasset præcepit, ut pro qua causa illuc aduenissent de Alexandria ab eis inquireret. Cum ergo renuntiasset quod propter linum pergerent comparandum. Respondit Arsenius. Ergo faciè meam non videbunt, quia non propter me, sed propter opus suum adueniunt. Vade itaque & susceptis eis fac obsequium & dimitte eos dicens. Quia senex non potest vobis occurrere. ¶ Cum quidam ad eundem beatum Arsenium ex fratribus aduenisset volens videre eum pulsauit ostium. Abbas autem Arsenius speras suum esse discipulum

ape-

aperuit ei. Sed postquam alterum esse conspexerat, mox se in terram proiecit. Illo autem surgere eum postulante respondit. Non hinc exurgam donec discesseris. Per multas autem horas rogatus à fratre non acquieuit donec discederet ille qui venerat. ¶ Astiterunt aliquando abbati Arsenio demones in cella sedenti, & tribulabant eum. Superuenerunt autem & fratres qui ei ministrare solebant, stantesque extra cellam audiebant eum clamantem ad Dominum & dicentem. Domine non me derelinquas, quia nihil boni feci coram te, sed præsta mihi secundum benignitatem tuam saltem modo assumere initia bene viuendi. Cum interrogaret aliquando abbas Arsenius quendam senem Ægyptium de cogitationibus suis, alius videns eum dixit ei. Abba Arseni quomodo tu qui tanta eruditione in Latina & Græca lingua edoctus es rusticum istum de cogitationibus interrogas? Et ille respondit dicens. Latine quidem & Græcam linguam quantum ad seculum pertinet apprehendi, sed alphabetum rustici huius necdum discere potui. ¶ Senes dicebant, quia dederunt aliquando quidam in Scythia fratribus paucas caricas, & quia paucæ erant non transmiserunt ex eis abbati Arsenio, ne velut iniuriam pateretur. Ille autem cum hoc audisset non est egressus iuxta moram ad

colleam cum fratribus dicens. Excommunicastis me ut non mihi daretis eulogiam quam transmisit Dominus fratribus, ex qua non fui dignus accipere. Quod cum audissent omnes edificati sunt in humilitate senis. Et vadens presbyter portauit de caricis illis: & adduxit eum in congregatione gaudentem. Dicebant autem de eo, quia nemo poterat comprehendere modum conuersationis eius. ¶ Sedente eodem abbate Arsenio aliquando in interioribus Ægypti, cum illic importunitate pateretur, visum est ei de relinquere cellam, & nihil ex ea tollere secum. Et sic profectus est ad discipulos suos Paraitas, Alexandrum, & Zoilum. Dixit ergo. Tu Alexander surgens nauiga. Et Zoilo dixit. Veni mecum vsque ad flumen, & quære mihi nauiculam Alexandriam nauigantem & nauiga etiam tu ad fratrem tuum, Zoilus autem turbatus in verbo est & tacuit, & ita diuisi sunt abinuiç. Descendit autem senex circa partes Alexandriæ & egrotauit egritudine magna. Discipuli autem eius dixerunt ad inuicem. Putasne aliquis nostrum contristauit senem, & propterea diuisus est à nobis? Et non inueniebant inter se contristationis causam, neque quia aliquando ei inobedientes existerent. Cum vero sanctus fuisset senex dixit ad seipsum. Vadam ad fratres meos. Et ita nauigans ve-

nit ad locum qui dicitur Petra, ubi erant supradicti ministri eius. Cū vero iuxta flumen esset puella quædam Æthiopissa venientetigit peram eius. Senex autem increpabat eam. Illa vero dixit. Si monachus es vade in montē. Com-punctus autem in hoc verbo Arsenius dicebat ad seipsum. Arseni si monachus es vade in montem. Et inter hæc occurrerunt ei Alexander & Zoilus discipuli eius. Et cum cecidissent ad pedes eius, proiecit se etiam senex in terram, & flebant simul. Dixit autem senex. Non audistis, quia egrotavi? & dixerunt ei. Etiam audiuimus, & ille dixit. Quare non venistis videre me? Et dixit ei Alexander, quia diuisio tua à nobis acceptabilis non fuit, quoniam & multi ex ea contristati sunt dicentes. Nisi inobedientes fuissent seni nequaquam se separasset ab eis, & dicit ei senex, & ego cognoui, quia hoc diceretur. Sed & iterum dicturi sunt homines, quia non inueniens columba requiem pedibus suis reuerfa est ad Noe in arcam. In hoc igitur verbo curati sunt animi discipulorum eius, & permanserunt cum eo vsque ad vltimum vitæ ipsius tempus.

§. CLXXXII.

Abbas Befarion dum ambularet cum discipulo suo per Eremum, venerunt ad quædam speluncam & ingressi ibi in-

uenerunt fratrem sedentem; & funiculum operantem, qui neque respexit eos, neque salutauit, neque aliquid locutus est eis. Dixit ergo eis abbas Befarion, eamus hinc quia hic senex non vult loqui nobiscum. Et profecti sunt ad abbatem Ioan-nem. Cum autem reuerteretur ad eandem speluncam, & dicit abbas Befarion. Ingrediamur iterum ad hunc fratrem si forte vel modo persuadeat illi Deus, ut loquatur nobiscum. Et cum ingressi fuissent inuenerunt corpus tantummodo mortuum, & dixit discipulo suo. Veni frater componamus illud, quia propter eum huc nos Dominus transmisit. Cum autem sepelirent inuenerunt, quia mulier esset, & admirati sunt & dixerunt quemadmodum, & mulieres col-luctantur, & vincunt dæmonia. Et glorificantes Deum qui est omnium protector, recesserunt inde.

§. CLXXXIII.

Beatissimus Macharius aliquando ad me quondam duo inuenes, & unus quidam iam pleno al-ter adhuc incipiente barbitio. Qui cum ignorantes meipsum in-terrogarent, ubi esset abbatis cella Macharij, atque me scrutante, cur eum requirerent, opera eius in-quiunt magna, & vitæ preciosa-bilē cognoscentes, eum videre summo desiderio festinamus. Cūque ego meipsum esse quærerent, profi-

profiterer, nox meis pedibus pro- uolati, ut illos mecum habitare per-mitterem postulabant. Quos cum viderem velut diuitiarum opulen-tia delicatos, non posse mecum il-lie residere, respondi. Et si hic in-quiunt tecum manere non possu-mus, alio tamen loco nos profici-sci definita semel sententia men-tis impellit. Quo ego audito capi intra meipsum ita reputare. Si hinc illos abegero, scandalum pa-tientur. Cum enim labor ipse com-pellat eos hinc fugere, cur de mea murmurent voluntate, tunc dixi illis. Venite construite vobis cel-las si potestis. At illi locum sibi tan-tummodo demonstrari poscebant. Quibus ego alueolum cum secure & sacco pleno panibus cum mo-dico sale contradidi, petram du-rissimam ostendi, qua incisilla ha-bitaculum sibi prepararent, quod lignis de palude allatis contegerent. Arbitrabar autem ego pro-iniuncto sibi hoc labore disce-dere. At illi interrogauerunt me quid illic alij fratres solerent ope-rari. Respondi ego, funiculum. Et sublatis folijs palmarum princi-pium illius texturæ ostendi, vel sportellas facere, quas ministrato-ribus pro pane recipiendo dare, commonui, & ita discessi. Illi ve-ro cum summa patientia, quæ à me fuerunt imperata fecerunt, ac per tres annos ad me nullatenus accesserunt. Et quia alij fratres de-

longinquis regionibus veniebant ad me, illi vero ne aliquid require- rent, nec ad illos accederem, non leuiter admirabar videns eos in ec-clesia tantum oblationem cum si-lentio, & oratione percipere. De-siderans ergo scire conuersatio-nem eorum hebdomada integra ieiunans, rogavi Dominum, ut mihi opera eorum dignaretur osten-dere. Et post hoc profectus ad eos pulsavi ostium. Quo aperto tacen-tes adorauerunt me yterque. Et postquam facta ex more oratione confedi, ille maior annuit minori & egressus est foras. Sedebat au-tem ipse funiculum torquens ni-hil loquens omnino. Hora vero nona pulsat ostium ad quem aper-to minor ingressus est. Et maiore-iterum annuente egressus cibum quo reficeremur excoxit, eodem-que nutu iussus mensam cum pa-xinacijs tribus apposuit, tacensque stetit. Quibus ego dixi. Surgite co-medamus: quo facto allato vascu-lo quo aquam solebant portare potauimus. Ablata autem mensa cum vesperasceret dicunt. Di-scedis? At ego illic me velle re-quietescere respondi. Mattam er-go mihi in vno angulo colloca-uerunt, & ipsi in altero angu-lo quasi quieturi, & zonas suas & analabios posuerunt. Cum autem quasi ad dormiendum se præpara- rent, iterum ego rogavi Domi-nū, ut mihi eorum opera declara-
ret,

ret & ecce dissipato recto lux clara cellulam quasi medius dies implevit, quam tamen illi non senserunt. Sed postquam arbitrati sunt me dormire surgentes cinxerunt se, atque ad cælum manus extenderunt. Quos quidē ego quid facerem intuebar. Illi vero me videre non poterant, & ecce vidi tanquā muscas dæmones venientes, & in illius minoris ore atque oculis residere volentes, sed angelus Domini romphæa ignis armatus, tam illum circūdabat quam dæmones abigebat. Ad maiore autem prope accedere non audebant. Diluculo vero se in eodē stratu proiecerunt & ego velut expergefactus exurgo. Quod cū & illi ita fecissent. Ille maior hunc sermonē locutus est. Vis pater duodecim psalmos cantemus. Ac me consentiente, ille minor frater quinque psalmos cū sex versibus decantauit, & vnū, Alleluia, & per singulos versus fax ignis egressa ascēdebat ad cælum. Itē & maior cū decantaret quotiens labia deducebat ad psallendum, velut funiculū ignis de ore eius ad cælū tendebatur. Postquā vero ego aliquantulū decantauit, egrediens vt pro me dignaretur orare expetiui. Illi vero tacentes meis sunt pedibus prouoluti, & cognoui quoniam quidem maior esset perfectus in timore Dei, minorem vero adhuc dæmones impugnant. Post paucos vero

dies maior frater est in pace receptus, tertio die etiam minor est eū affecutus.

§. *CLXXXIIII.*

Abbas Moyses commonebat fratres dicens. Quatuor sunt monacho principalia obseruanda, id est tacendi, seruandi mandata Dei, humiliandi semetipsum & angustia paupertatis. Oportet ergo monachū, vt semper luceat, semper suorum sit memor peccatorum, & omni hora ponat sibi mortem ante oculos suos.

§. *CLXXXV.*

Sancti patres congregati prophetauerunt de vltima generatione ex quibus vnus precipu⁹ nomine Isquirio dixit. Nos quidem adhuc mandata Dei implemus. Interrogauerunt eum alij patres dicentes. Quid hi, qui post nos futuri sunt. At ille respondēs dixit. Media fortē complebunt mandata Dei, & æternum requirunt Deum. Dixeruntque sancti patres. Post hos autem qui veniūt, quid facturi sunt. Respondens dixit. Homines generationis illius mandatorū Dei opera non habebunt, & præcepta Dei obliuiscētur. Superabundabit autē tunc iniquitas & refrigescet charitas multorum. Veniet vero super eos tentatio. Et qui inuenti fuerint in illa tentatione probati & nobis & patribus nostris meliores existunt & feliciores & probabiliore.

Qui-

§. *CLXXXVI.*

Quidam frater abbatem requisitum Agathonem dicens, volo pater manere in congregatione cum fratribus dic mihi quomodo habitem cum eis, respondit ei senex, obserua hoc præ omnibus, vt qualis primo die ingrediaris apud ipsos talis etiam reliquos dies pergas cum humilitate.

§. *CLXXXVII.*

Quidam tempore Mazines cum superuenissent in Scythia, & multos ex patribus interfecissent abbas Poemen cum alio abbate seniore sibi nomine Nub, & cū alijs quinque patribus fugiens inde, venit in locum teneritudinis & inueniunt ibi templum quoddam desertum, manserunt ibi septem dies, donec cognoscerent vbi mansurus esset vnusquisque in Ægypto. Dicit ergo eis abbas Nub qui erat senior. Septimana hac vnusquisque maneat apud se & cum altero non loquatur. Cum autē sic faceret erat in templo illo statua cuiusdam idoli. Abbas ergo Nub exurgens mane lapidabat eam, & vespere veniens dicebat ad eam. Peccavi indulge mihi, & per totā septimanā similiter fecit, die autē sabbati cum pariter conuenissent dicit ei abbas Poemen. Quid voluisti hac tota facere septimana vt homo fidelis idolo dices indol-

ge mihi. Dicit ei senex. Hæc ego propter vos feci, dicite mihi, nunquid hoc idolum quando lapidabam locutum est aliquid aut iratum. Et iterum quando indulgentiam petebam, nunquid exaltauit se, aut gloriatum est. Cui abbas Poemen respondit non utique. Tunc senex dixit, fratres ecce sumus septem, si vultis ergo vt pariter maneamus, sit idolum istud nobis exemplum ne quando iniuriatus aliquis irascatur nec quando ab eo venia petitur gloriatur vel extollatur. Si autem non ita vultis vnusquisque vbi vult pergat. At illi proiecientes se in terrā sponderunt se ita facturos, & sic permanserunt per multos annos cum multa humilitate & patientia. Quatuor horis dormiebant in nocte, & quatuor psallebant & quatuor operabantur, deinde vero vsque ad notiam legebant scindentes folia palmarū, & post hoc victum sibi preparabant, colligētes quasdam herbas terræ.

§. *CLXXXVIII.*

Fuerunt & alij septem similitur probatissimi viri qui in ea Eremo quæ Sarracenis contigua est habitabant, cellulis quidem haud longo a se diuisis, sed ipsi vinculo charitatis connexi quorum vnus vocabatur Petrus, alius Stephanus, tertius Ioannes, quartus Georgius, quintus Theodorus, sextus Felix, septimus Laurus.

rus. Hic ergo in sterili ac vastissima solitudine & pene hominibus inhabitabili commorantes semel sibi in septimana videndos se prebebant. Sabbatorum namque die hora diei nona conueniebant singuli de locis suis ad locum sibi conditum deferentes vnusquisque si quid inuenire poterat. Et vnus quidem deferbat nuces, alius lactones, alius dactilos, alius ficos alius herbas visibiles, id est, lapsanum pastinacas, caricas & petrosiliu. Iste quippe erat precipuus eorum victus panem namque & oleum vel potum extra usum habebant. Tantummodo supradictis verbis, & pomis sustentabantur. Vestimentum eis palma solummodo prebebat, aqua in locis illis minime inueniebatur. Neque enim aliter potabantur quam exeuntes mane ac discurrentes per diuersas herbas colligentes rorem qui affluentissime ibi cadit, & inde tantummodo bibebant. Cumque (vt diximus) in vnium conuenirent locum agentes Deo gratias sumebant cibum. Post refectionem vero vsque ad vesperam sedentes meditabantur de scripturis sanctis. Non enim discurrebat inter eos secularis fabula, non cura seculi, non actio terrenarum rerum, sed solummodo collatio spiritualis regni celestis desiderabilis commemoratio, futura beatitudo, gloria iu-

storum, poena peccatorum factorumque omnium requies, quae iam inter beatas paradisi sedes latentur. Hae commemorantes suspirabant ex imo pectore & flebant vberime. Cumque per totam noctem vigiles permanerent celebrantes Domino laudes, die dominico hora nona loquendi secum, & videndi se terminum capiebant. Redibat enim vnusquisque ad cellam suam, in qua solus soli Deo diebus ac noctibus vacabat. In his igitur studijs eos positos Sarraceni late per Eremum discurrentes repperunt, & irruentes super eos de Eremo eiecerunt, atque ligantes eos pedibus suspenderunt multisque iniurijs affectos ad extremum focum subtus eos de herbis amarissimis congesserunt vbi incredibiliter cruciati lumen oculorum ex amaritudine fumi amiserunt. Et postquam multis tormentis eos afflixerunt semiuivos eos dimiserunt ex quibus vnus nouimus in quodam loco plurimo postea superuixisse tempore, ceteri vero vbi fuerint deuoluti, penitus ignoramus.

§. CLXXXIX.

Interrogauit quidam frater abbatem Poemenem dicens: Quid est quod Dominus in euangelio ait. Nemo hac dilectione maiorem habet quam vt quis animam suam ponat pro amico suo: quomodo hoc fiet? respondit se-

nex,

nex, si quis audit verbum malum a proximo suo, & cum possit ipse familia respondere illi, pugnat tamen in corde suo portare laborem & vim sibi facit ne forte respondeat illi & contristet illum iste talis animam suam ponit pro amico suo.

§. CXC.

Requisitus abbas Moyses dixit. Si non concordat, actus & oratio in vanum laborat homo. Cum enim orat quis pro seipso, vt indulgentiam illi peccatorum detur obseruet ne faciat illa iterum, quando enim voluntatem peccandi quis dimiserit & ambulat permanens in timore Dei, istum mox cum gaudio suscipit Deus.

§. CXCI.

Sanctum senem requisit frater dicens: Quid faciet homo in omni tentatione veniente super se, & omni cogitatione immissa ab inimico. Respondit, plangere debet in conspectu bonitatis Dei vt succurrat auxilietur ei. Scriptum est enim Dominus mihi adiutor est, & ego despiciam inimicos meos.

§. CXCVII.

Vidam senex dixit. Sicut ad succensam ollam musce non appropinquant si vero tepida fuerit insident in eam, & faciunt vermes ita & monachum succensum igne diuini amoris fugiunt daemones, tepidum vero illudunt & insequuntur.

§. CXCVIII.

Abbas Sylluanus sedens aliquando cum fratribus in spelca factus est in excessu mentis, & cecidit in faciem suam, & post multum surgens plorabat. Et interrogauerunt fratres eum dicentes, quid habes pater. Ille vero tacebat & flebat. Compellentibus autem illis dixit, ego ad iudicium captus sum & vidi multos de habitu nostro euntes in fornicata, & multos seculares ad regnum. Et iugebat senex, & volebat deinceps exire de cella sua. Sed si exire cogebatur operiebat caput in faciem suam dicens, quid necesse est videre lumen istud temporale in quo nihil est vtile.

§. CXCVIII.

Vidam senex dixit fratri, omni die vicinam tibi mortem esse cogita, quasi iam clausus in monumento, nihil de hoc seculo cures. Timor Dei permaneat in te in omni hora. Crede te hominibus omnibus inferiorē esse. Non detrahas alicui quia Deus cognoscit omnia, sed esto pacificus cum omnibus & dabit tibi Dominus requiem.

§. CXCV.

Vm quidam fratres quemadmodum orarent beatum Macharium requisissent respondit illis dicens. Non sunt necessaria nobis superflua verba, sed extendere manus iacere et Deus

Deus quomodo vis, & sicut tibi placet, ita fiat. Si autem tentatio irruerit, aut impugnatio dicendum est. Domine Deus clementissime auxiliari dignare nobis, tu enim scis quid nobis expediat, fac nobiscum secundum misericordiam tuam.

§. CXCVI.

Abbas Ioannes dicebat. Similis dei et esse monachus homini sedenti sub arbore grandi, qui respiciens feras diuersas & serpentes venientes ad se cum non potuerit eis resistere subit in arborem & saluatur. Ita & monachus sedeat in cella sua, & respiciens prauas cogitationes, iaculationesque venientes super se, cum non potuerit eis resistere, cōfugiat per orationem ad Dominum, cui omnia possibilia sunt & saluabitur. Item dixit, similis debet esse monachus homini habenti à sinistra ignē, & à dextra aquā, ut quotiens succensus fuerit ignis tollat de aqua & extinguat illum. Sic oportet & monachum facere omni hora, ut quando cogitatio turpis succensa fuerit ab inimico, tunc aqua, id est, orationes continuas effundat & extinguat illam.

§. CXCVII.

Abbas Zenon dum esset in Scythia, egressus est nocte de cella sua ambulare per Eremitum. Et factum est dum Ioh-

gius processisset errauit, tres noctes diesque ambulans & cecidit fatigatus vsque ad mortem. Et ecce stetit ante eum infans habens in manu sua panem, & dixit ei, exurge & comede. At ille exurgens orauit; timuit enim phantasmam esse. Cui infans dixit, benefecisti quod orasti, modo ergo surge & comede, cui abbas Zenon non acquieuit nisi secundo ac tertio orasset. Et cum ille laudaret, quia orabat, iam tunc surrexit & comedit, post hæc dixit ei infans quantum tempus ambulasti, tantum longe es à cella tua. Sed surge sequere me, & mox inuentus est ante cellam suam. Dixit ergo ei senex. Ingredere in cellam meam, & fac orationem. Et ingresso sene in cellam suam ille non comparuit.

§. CXCVIII.

Abbas Daniel referebat de beato Arsenio, eo quod laboratorum die vespere solem reuertente post dorsum suum mittebat in oratione persistens extendensque ad cælum manus non desistebat orare nisi iterum sequenti die sol surgens oculos eius impleisset. Cæteras autem noctes peruigiles ducebat & prope diluculo cum vellet parum pro natura fragilitate quiescere, dicebat somno; veni male semper & mox claudens oculos quiescere parum somni sedendo surrepibat & statim exurgebat.

Vene-

§. CXCIX.

Venerunt aliquando ad abbatem Lucium in Ennatū monachi, qui dicebantur Cochiti, hoc est orātes. Et interrogabat eos senex dicens. Quod est opus manuum vestrarum. Et illi dixerunt, nō cōtingimus aliquod opus manuum sed sicut dixit apostolus sine intermissione oramus, dixit eis senex, & non manducatis? Illi autem dixerunt, etiam manducamus, & dixit eis senex. Quando ergo comeditis quis orabit pro vobis? & iterum interrogauit eos dicens. Non dormitis? Et dixerunt. Dormimus, & dixit senex. Et cum dormitis quis pro vobis orat? & non inuenerunt ad hæc quid responderet illi. Et dixit senex. Ignoscite mihi fratres, quia non facitis sicut dixistis. Ego autem ostendo vobis, quia operas manibus meis sine intermissione oro. Sedeo enim iuuante Deo infundens mihi paucas palmulas, & facio ex eis plectas & dico. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Et dixit eis, oratio est an non? Et dixerunt etiam, Et dixit iterum. Quando permaneo tota die laborans & orans facio plus minus quindecim nummos, & pono ex eis ad ostium duos, & residuum manduco, & qui acceperit illos duos denarios, orat pro me.

cui

pore quo ego manduco vel dormio. Atque ita per gratiam Dei impletur mihi quod scriptum est. Sine intermissione orate.

§. CC.

Abbas Macharius dum semel de Scythia portas spatellas quas texerat gradere tur, viæ laboris defessus refedit & dixit Deus tu scis, quia amplius non valeo ambulare, & mox inuentus est ad fluiuium, vnde adhuc per multum aberat intervallū itineris.

§. CCI.

Abbas Ammon veniens in deserto ad quendam locum haurire aquam vidit basiliscum, & iactans se in faciem suam dixit. Domine aut ego mortuus sum aut ista bestia. Mox basiliscus per virtutem Dei dissipatus est.

§. CCI I.

Abbatis Besarionis discipulus nomine Dulus cum quadam die cum ipso pariter iuxta littus maris ambularet, contigit eum multum sitire, & dixit sibi. Sitis memacerat pater. At Besarion facta oratione iussit eum aquam de mari tollere & bibere. Quod cum fecisset & dulcissimam aquam reperisset vasculum quod secum portauit impleuit. Quod cum vidisset abbas Besarion dixit ad eum. Quare implestis vas aqua sibi? At illa dixit. Indulge mihi pater, timens ne formidaret

LI ante

ante sitiam. Cui senex dixit. Indulgeat tibi Dominus fili, quia & vbi que Deus est & potest tibi dulcem aquam præstare.

§. CCIII.

Senex quidam narravit quòd aliquis frater cum conuerti uoluisset, & prohiberetur à matre sua ipse non acquiescebat ab intentione sua dicens. Saluare uolo animam meam. Illa uero multum renitens, cum desiderium eius impedire non posset, postea promisit. Abiens autem factus est monachus sub negligentia vitam suam expendens. Contigit autem ut mater ipsius moreretur & post tempus aliquod & ipse infirmatus est infirmitate magna. Et cum factus fuisset in excessu mentis uenit ad iudicium & inuenit matrem suam cum his qui in pena iudicabantur. Illa autem ut uidit eum obstupuit & dixit. Quid est hoc fili? Et tu in hunc locum deductus es condemnandus, ubi sunt sermones tui quos loquebaris dicendo. Saluare uolo animam meam. Confusus autem in his quæ addiderat ipse dolore stupidus factus est, & stabat non habens quid matri suæ responderet. Iuxta dispensationem autem misericordie Dei postea quam hæc uidit, contigit ut repararet, & euaderet ab infirmitate, & cogitans apud se diuinitus factam esse huiusmodi uisionem, includens se de cætero

sedebat & cogitabat de salute sua poenitens & plorans de his quæ egerat sub negligentia prius. Tanta autem erat ei intentio ut multi eum rogarent indulgere sibi paululum ne forte lesionem aliquam pateretur de fletu, quem supra modum sibi inducebat. Ille tunc nullo modo consolari uolebat dicens. Si improprium matris meę sustinere non potui quomodo Christi & sanctorum angelorum eius aduersum me confusionem potero in die iudicij sustinere.

§. CCIII.

Quidam frater sedebat in Aegypto, in magna humilitate præcipuus, & habebat sororem in ciuitate meretricem, quæ multis animabus perditio fuerat. Frequenter enim insultabant senes fratri illi, & uix potuerunt ei persuadere ut ueniret ad eam, quatenus per admonitionem eius posset peccatum quod per eam fiebat euincere. Cum autem ueniret ad locum, quidam ex notis eum uidentis præcessit & nunciavit illi dicens. Ecce frater tuus uenit ad te. Illa autem præ gaudio relictis amatoribus suis quibus ministrare consueuerat capite discoperto ad occurrendum fratri egressa est. Dum ergo teneret eum complecti dixit ei. Soror mea charissima parce animam tuam quoniam multi propter te pereunt & quem admodum poteris sustinere amarilla

illa & æterna tormenta. Illa autem contremiscens dixit ad eum. Scis frater quia mihi est salus vlla an non? Cui ille dixit. Si uolueris est tibi adhuc salus. Illa autem iam scias se ad pedes fratris sui petebat ut eam secum deduceret in desertum. Cui frater dixit. Vade operi caput tuum & sequere me. Cui illa. Eamus oportet enim me inter homines deformari nudo capite ambulante quæ in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum autem pariter ambularet monebat eam ad poenitentiam. ¶ Videns autem quia quidam obuia rent sibi dixit ei. Quoniam necdum omnes sciunt quod soror mea es, sed de parum de via donec transseant. Et post transgressos illos uocat eam. Eamus soror uiam nostram. Illa autem non respondente, perquirens inuenit eam mortuam, & uestigia pedum eius plena sanguine. Erat enim discalciata. Cum autem senibus renunciaisset factum contendebant inter se de saluatione eius. Manifestauit autem Deus uni seni de ipsa, eo quod nulla illi cura fuit in itinere de corporali usu, sed uolnus proprium contemnens, & in tam grandi perditione sua suspirans ideo pro deuotione cordis eius suscipit Deus poenitentiam eius.

§. CCV.

Quidam tempore cum beatus Antonius à sancto Athanasio Alexandriæ Episcopo propter confutationem

hæreticorum in urbe esset adductus perrexit ad eum Didimus uir eruditissimus captus oculis. Cumque multa de scripturis sanctis loquerentur inter cæteras sermocinationes, quas de sanctis voluminibus habebant cum Antonius miraretur ingenium eius, & acumen animi eius collaudaret, sciscitans ait ad eum. Non tristis es quod oculis carnis careas? Et cum ille pudore reticeret, secundo tertioque eum interrogans Antonius tandem elicit ut merorem animi simpliciter fateretur. Cui Antonius ait. Miror prudentem uirum eius rei dolere damnum quam formicæ & muscæ & culices habent, & non potius letari illius possessione, quam sancti & apostoli meruerunt. Melius enim multo est spiritu uidere quam carne & illos oculos possidere in quos peccati festuca non possit incidere, quam illos qui solo uisu per concupiscentiam possunt hominem in interitum gehennæ mittere.

§. CCVI.

Quidam frater ex Nitria paucior magis quam auarior & nesciens triginta argenteis Dominum Iesum uenditum, centum solidos quos lina texedo collegerat, moriens dereliquit. Initum est autem consilium inter monachos. Nam eodem in loco circiter quinque milia diuisis cellulis habitabant, quod facto opus esset. Alij pauperibus distribuendos esse censebant.

alij dandos Ecclesiæ, nonnulli parentibus eius remittendos. Macharius vero & Pambo, & Isidorus & cæteri seniores patres sancto in eis loquente spiritu decreuerunt infodiendos esse cum Domino suo dicentes. Pecunia tua tecum fit in perditionem. Ne hoc crudeliter quisquam putet factum tantus terror, & pavor per totâ Ægyptum cunctos monachos inuasit, vt vnum solidum dimisisse grandis apud eos sit criminis.

§. CCVII.

ERat quidam adolescens Græcus in Ægypto constitutus in cœnobio, qui nulla continentia, nulla operis magnitudine flammæ poterat carnis extinguere. Cumq; ad patrem monasterij hæc eius tentatio fuisset perlata, hac ille eum arte seruauit. Imperauit cuidam viro graui & aspero, vt iurgijs atque conuitijs infectaretur adolescentem, & post irrogatam iniuriam primus veniret ad querimoniam. Cumque imperata sibi perficeret insuper vocati testes pro eo loquebantur, qui contumeliâ adolescenti fecerant. At ille cæpit flere cōtra mēdaciū quotidie gemens, quotidie lachrymas fundens sedebat solus, quia amaritudine repletus erat, omnique auxilio destitutus ad Iesu pedes iacebat. Quid multa? Ita totus annus deductus est. Quo expleto interrogatus adolescens super co-

gitationibus pristinis, an si adhuc molestiæ aliquid sustineret, respondens dixit Papæ, viuere mihi non licet, quemadmodum fornicari libet. Ita ergo hac arte spiritali patre procurante adolescens superata libidine saluatus est.

INCIPIT LIBELLVS
de profectu Patrum.

Interrogauit quidā frater abbatem Antonium dicēs. Quomodo placebo Domino. Respondens senex. Quæ mando tibi custodi. Quocūq; vadis Deum semper habe præ oculis, & in his quæ agite stificationē sanctarū scripturarū adhibe, & in quocunq; loco sederis non cito inde mouearis. Hæc tria custodi & salu⁹ eris. Interrogauit abbas Pambo abbatē Antonium dicens. Quid faciā. Respondit ei senex. Noli esse in iustitia tua confidens, neq; pœnitearis de re transacta & cōtinens esto linguæ tuæ & vētris. Dixit sanctus Gregorius, q̄ tria exigit Deus ab omni homine qui est baptismū consecutus, videlicet fidē rectā ex tota animæ ueritate linguæ, cōtinētiā & castitatē corporis. Dixit abbas Euagrius, quia dicebant quidam patrū q̄ superior & non inæqualis victus charitati cōiunctus, citius intrōducat monachū in portū impatiētijs libidinis. Iterum dixit. Nunciata est euidā monacho mors patris sui. Et ille ait

ait ad eū qui nūciabat. Desine inquit blasphemare. Meus enim pater immortalis est. Dixit abbas Machari⁹ abbati Zachariæ. Dic mihi quod est opus monachi. Dixit ei. Me interrogas pater. Et dixit ei abbas Macharius. Certus sum de te fili Zacharia, est enim quod me pulsat vt interrogē te. Dixit ei Zacharias. Quantū est ad me pater hoc puto, quoniā quicūque semetipsum necessitatibus subiecerit atque coegerit ipse est monach⁹. Dicebāt de abbate Theodoro cui præ nomē est Firme, quia hæc tria capitula haberet supra multa, id est, nihil possidendi, abstinenti, homines fugiendi. Dixit abbas Ioannes nannus. Ego uolo hominē ex omnibus virtutibus percipere. Itaq; per singulos dies surgens mane de omni uirtute sume principium & mandata custodi in magna patiētia cū timore & lōganimitate, in charitate Dei cū bono proposito animæ & corporis & humilitate multa, in patientia & tribulatione cordis & obseruatione in oratiōe multa & supplicationibus cū gemitibus in puritate & munditia linguæ, & custodia oculorū, in iniuria patiens & non irascens, pacificus & nō reddens malum pro malo, non attendens ad inuidiam aliorum atque temetipsum exaltes, sed esto subditus & humilior omni creaturæ, renuntiando omni materiæ cor-

porali, & his quæ secundum carnem sunt in cruciatu in certamine, in humilitate spiritus, in bona voluntate & abstinentia spirituali, in ieiunio, in pœnitentia, in fleitu, in certamine pugne, in discretionē iudicij, in charitate animæ, in perceptione boni cum quiete, in opere manuum tuarum, in nocturnis uigilijs in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus, includens te in sepulchro tanquam iam mortuus vt uideatur tibi esse proxima mors omni die. Dixit abbas Ioseph Thebeus. Quia tres ordines sunt honorabiles in conspectu Domini. Primus quando homo infirmatur, & adijciuntur ei tentationes, & cum gratiarum actione suscepit eas. Secundus autem est quando aliquis omnia sua opera facit munda coram Domino nil habens humanum. Tertius, uero est quando aliquis sedet in subiectiones præcepti & patris spiritualis, & omnibus proprijs renunciat uoluptatibus. Narrauit abbas Casianus de quodam Ioanne abbate, qui erat primus cōgregationis quod magnus fuerit in uita sua. Hic cum moriturus esset & discessurus cum hilaritate & proposito mentis ad Dominum circumdederunt eum fratres rogantes uerbum aliquid cōpendiosum & salutare loco hæreditatis sibi ab eodem relinquere quod possent ascendere ad perfectio-

tionem quæ est in Christo. Ille autem ingemiscens ait. Nūquam feci propriam voluntatem, nec aliquem docui quicquam, quod ego primus ipse non fecerim.

¶ Frater interrogauit senem diceus. Quæ res sic bona est quam faciam ut viuam in ea. Et dixit senex. Deus solus scit quod bonum est, sed tamen audiui, quia interrogauit vnus patrum abbatem Nestheronem magnum qui erat amicus abbatis Antonij. Et dixit ei. Quid est opus ut faciam. Et respondit ei. Non sunt omnia opera equalia. Scriptura dixit. Quia Abraham hospitalis fuit & Deus erat cum eo. Et Helias diligebat quietem, & erat cum eo Deus. Et David humilis erat, & Deus erat cum ipso. Quod ergo vides animam tuam secundum Deum velle hoc fac & custodi cor tuum. ¶ Dixit abbas Pastor. Quia se custodire & semet ipsum considerare, & discretiorem habere, hæc tria operationes monachi sunt. ¶ Frater quidam interrogauit eum dicens. Quomodo debet homo conuersari. Respondit ei senex. Vidimus Daniele quia non est inuenta in eo accusatio, nisi de seruitio quod exhibebat Deo suo. Dixit iterum. Quia paupertas & tribulatio hæc sunt operationes solitariae vitæ. Scriptum est enim. Quia sic fuerunt hi tres viri Noe, Iob, & Daniel. Noe personam habet nihil possi-

dentium. Iob autem personam tribulatorum. Daniel vero discernentium. Si ergo fuerint hæc tres actiones in homine Deus habitat in eo. ¶ Dixit abbas Pastor Orsi. Si duas res oderit monachus, potest liber esse ab hoc mundo. Et dixit frater. Quæ sunt istæ. Et dixit senex. Carnalem repausationem & vanam gloriam. ¶ Dicebant de abbate Pambo, quia in ipsa hora qua decedebat ex hac vita, dixit astantibus sibi sanctis viris, quia ex quo veni in hunc locum solitudinis, & fabricaui mihi cellam & habitauit hic extra laborem manuum mearum non recolo me comedisse panem aliquo modo, neque comedere volui, nec penituisse de sermone, quem locutus sum vsque ad hanc horam, & sic vado ad Dominum, quasi qui nec initium fecerim seruiendi Domino. Dixit abbas Sifoy, esto contemptibilis, & voluntates tuas post tergum tuum projice, & esto liber & securus à secularibus curis, & habebis requiem. Abbas Comes cum esset moriturus dixit filiis suis. Nolite habitare cum hæreticis, nec habeatis notitiam iudicum, neque sint manus vestre aperte ad aliquid congregandum, sed sint magis extense ad tribuendum. ¶ Frater interrogauit senem dicens. Quomodo venit timor Dei in hominem? & dixit senex. Si habet homo humilitatem, &

pauper-

paupertatē, & non iudicat alterū sic venit in eū timor Dei. Dixit senex. Timor, & humilitas, & egestas victualium, & plactus in te sint. ¶ Dicebat ergo quidam senū. Quicquid odio habes, alij ne facias. Si odisti tibi male loquuntur, neque tu male loquaris de liquo. Si odio habes qui tibi calumniā facit, neque tu facias alicui caluniā. Si odio habes qui tibi calumniam dicit aut iniurijs afficit, aut aufert quod tuum est, aut aliquid tale facit, tu nihil horum facias cuiquam. Qui ergo hoc verbum custodire potest, sufficit ei ad salutem. Dixit quidam senex. Vita boni monachi, & opera est obedientiæ meditatio, & ut non iudicet, aut non loquatur, aut non murmuret. Scriptum est enim. Qui diligitis Dominum odite malum. Monachi igitur vita hæc est. Non ingredi cum iniusto, nec videre oculis suis malaneque; curiose agere aut audire aliena, neque; manibus rapere, sed manibus tribuere, neque; superbire corde, neque; cogitatione malignari neque ventrem implere, sed cum discretione, omnia agere, ecce in his est monachus. Dixit quidam senex. Roga Deum ut det luctum in corde tuo & humilitatem & respice semper in peccatis tuis, & non iudices alios sed esto subditus omnibus, & ne habeas amicitias cum muliere, neque cum puero, neque cum hæreticis. Abscin-

de à te fiduciā & retine linguam tuam, & ventrem, & abstine à vino, & si aliquis loquitur de quacunque causa, noli contendere cum eo, sed si bene dicit dic sic esse, si autem male, dic ei, tu scis quod loqueris. Et ne contendas cum eo de his quæ locutus est, & tunc erit mens tua pacifica.

¶ Incipit liber de Quietē.

Dixit abbas Antonius sicut pisces si tardauerint in sicco moriuntur, ita & monachi tardantes extra cellam, aut cum viris secularibus immorantes à quietis proposito resoluuntur. Oportet ergo sicut pisces ad mare, ita & nos ad cellam reuerti, ne forte foris tardantes obliuiscamur interioris custodię. Dixit iterum. Qui sedet in solitudine, & quiescit à tribus bellis eripitur, id est, auditus locutionis, & visus, & contra vnam tantummodo habebit pugnam, id est, cordis. ¶ Abbas Arsenius cum adhuc esset in palatio orauit ad Dominum dicens. Domine dirige me ad salutem. Et venit ei vox dicens. Arseni, fuge homines & saluus eris. Idem ipse descendens ad monachalem vitam rursum orauit eundem sermone dicens. Domine dirige me ad salutem. Audiuitque vocem dicentem sibi. Arseni fuge, tace, quiesce, hæc enim sunt radices non peccandi. Venit aliquando beata memorie Theophilus

Archiepiscopus ad abbatē Arsenium cum quodam iudice & interrogabat senem Archiepiscopus volens ab eo audire sermonem. Paulisper autem tacens senex postea respondit ad eum dicens, & si dixerō vobis custodietis. Illi autem promiserunt se custodire, & dixit eis senex. Vbicunq̄ audieritis Arsenium appropinquare nolite. ¶ Alia iterum vice volens Archiepiscopus videre eum, misit primo videre si aperiret fenex & remandauit fenex ei dicens. Si venis aperio tibi, sed si tibi aperio omnibus aperio, & tunc ultra hic iam non sedebo. Hęc ergo audiens Archiepiscopus dixit. Si eum persecuturus vado, nequaquam vadam ad hominem sanctum. Venit aliquando abbas Arsenius in quendam locum, & erat ibi arundinetum, & motus est à vento, & dixit senex ad fratres. Quis est motus hic. Dicunt ei arundines sunt. Dixit eis fenex. Vere si quis sedet cum quiete & audierit vocem avis, non habebit cor eius eandem quietem, quanto magis vos habentes sonum harundinū harum. Dicebant autem de eo, quia erat cella eius longe in miliaria triginta duo, & non exibat cito, sed faciebant alij ei ministeria. Quando vero in solitudinem redactus est locum qui vocatur Scythiæ exiuit plorās, & dicens, perdidit mundus Romam, & mona-

chi Scythiā. Sedente eodem abbate Arsenio aliquando in Canopo, venit vna matrona virgo de Roma valde diues, & timens Deum vt videret eum, & suscepit eam Theophilus Archiepiscopus. Illa autem rogauit eum vt ageret cum fene vt videret eum. Qui abiens ad eum rogauit dicens. Aliqua matrona venit de Roma, & vult te videre, fenex autem non acquieuit ei. Supradicta autem matrona audiens hęc iussit sterni animalia dicens. Credo in Deum, quia videbo eum. Sunt enim in ciuitate nostra multi homines, sed ego veni solum prophetam hunc videre. Et cum venisset ad cellam eiusdem fenis, iuxta Dei ordinationem inuētus est opportune foras cellam fenex, & videns eum supradicta matrona, prostrauit se ad pedes eius. Ille autem leuaui eam cum indignatione, & inuens eam dixit. Si faciem meam videre vis, ecce vide, illa autem præ verecundia non considerauit faciem eius, & dixit ei fenex. Non audisti opera mea? Me enim videre quid necesse est. Quomodo autē præsumpsisti tantā navigationem assumere. Nescis quia mulier es, & nō debes exire quoquā? An idcirco venisti vt vadas Romā & dicas alijs mulieribus, quia vidi Arsenium, & faciant mare viā mulierum venientiu ad me. At illa dixit. Si uoluerit me Deus reuerti Romā non

per-

permitto aliquam venire huc. Sed ora pro me & memor esto mei semper. Ille autem respondens dixit ei. Oro Deum vt deleat memoriā tuā de corde meo. Quæ audiens hæc egressa est turbata, & cum venisset in ciuitatem, præ tristitia febricitare cœpit. Et nunciatum est Archiepiscopo quia infirmaretur, & venit ad eam consolandam interrogans quid haberet. Illa autem dixit ei. Vtinam non venissem huc. ¶ Dixi enim seni, memor mei esto, & dixit mihi. Oro Deum vt deleat memoriā tuā de corde meo, & ecce præ tristitia moriar & dixit ei Archiepiscopus. Nescis quia mulier es & inimicus per mulieres sanctos viros impugnat. Propterea hoc dixit fenex, nam pro anima tua semper orat: & ita curata est mens eius & discessit cum gaudio ad propria. ¶ Dixit abbas Euagrus, abscinde à te affectiones multorum, ne mens tua in turbatione fiat & quietis dissipet modum. Frater quidam applicuit in Scythia ad abbatem Moysen, petens ab eo sermonem & dixit ei fenex. Vade & sede in cella tua, & cella docebit te vniuersa. Dixit abbas Moyses, homo fugiens hominem similis est vua matura, qui autem cum hominibus conuersatur sicut vua acerba erit. ¶ Dixit abbas Nylus. Imperforabilis manet à sagittis inimici qui amat quietem, qui autem mi-

scet multitudini, crebra suscipit vulnera. ¶ Dixit abbas Pastor. Initium malorū est distendere mentem. Dicebat iterum. Quia bonū est fugere temporalia. Quando enim homo est iuxta corporale bellum, assimilabitur viro stanti supra lacum profundissimum, vt qua hora visum fuerit inimico eius, facile eū deorsum impugnat: si autem à corporalibus longè fuerit, assimilabit viro longè posito à puteo, & volens eum inimicus projicere deorsum, dum eum videnter trahit Deus ei auxilium dirigit. ¶ Dicebat aliquando Abraham discipulus abbatis Sifoy ad eum. Pater senuisti, eamus parum per iuxta mundum. Dicit ei abbas Sifoy. Vbi non est mulier ibi eamus. Dicit ei discipulus eius. Et vbi est locus non habens mulierē, nisi forte in solitudine. Dixit ei fenex, ergo in solitudine me tolle. Dixit ei Abbatisa matrona, multi in monte positi ea que sunt popularia agentes perierunt. Melius est enim vt cum multis sit & solitariam vitam agat voluntate, quā cum solus sit esse cum multitudine proposito mentis. Dixit fenex semper debet monachus emere quietem sibi vt contemnat etiā si corporale contingat euenire dispendiū. ¶ Narrauit quidā fenex quia tres studiosi diligētes se facti sunt monachi. Et vnus quidem ex eis elegit litigantes in pacē redu-

cere iuxta illud quod scriptū est. Beati pacifici. Secundus vero visitare infirmos, tertius vero abiit quiescere in solitudinem: primus ergo laborans propter lites hominum nō poterat omnes sanare & tædio victus veniebat ad eum qui seruirebat infirmis & inuenit etiā ipsum animo deficientem, & nō prævalentem mandatum perficere & concordantes hi duo abierunt videre illum qui in Eremum discesserat, narraueruntque ei tribulationes suas & rogauerunt ut disse- reret eis quid ipse proficeret, & reticens paululum mittit aquam in ciphum, & dixit eis. Attendite in aquam. Et erat turbulenta. Et post modicum dicit. Attendite modo quomodo limpida facta est aqua. Et cum intēdisset in aquā, vident tanquam in speculo vultus suos. Et tunc dixit eis. Sic est qui in medio hominum consistit. Præ turba enim non videt peccata sua. Cum autem quieuerit & maximè in solitudine, tunc delicta sua conspiciet.

¶ *Incipit liber de Compunctione.*

Dicebant de abbate Arsenio quia totum tempus vitæ suæ sedens ad opus manuum suarum pannum habebat in sinu, propter lachrymas quæ crebro curiebant ex oculis eius. Frater quidam interrogauit abbatem Ammonem dicens, Dic mihi ali- quod verbum. Dixit ei senex. Va-

de & talem fac cogitationē tuam sicut faciunt iniqui qui sunt in carcere. Illi enim interrogant homines ubi est iudex, & quando venit. Et ipsi expectatione poenarum suarum plorant: ita & monachus debet semper suspectus esse & animam suam obiurgare dicendo. Vel mihi quomodo astare habeo antetribunal Christi, & quomodo habeo ei actuum meorum reddere rationē? Si igitur sic semper meditatus fueris poteris saluus esse. Dixit abbas Euagrius. Cum sedes in cella collige ad te sensum tuum & memor esto diei mortis & tunc vide corporis tui mortificationem. Cogita cladem, suscipe dolorem, horreat tibi mundi istius vanitas: esto modestus & sollicitus ut possis semper in eodē quietis proposito permanere, & non infirmaberis. Memorare etiā eorum quæ in inferno sunt, cogita apud te ipsum quomodo sunt modo ibi anime in quā amaro silentio, aut in quā pessimo gemitu vel in quali metu ac certamine, aut in quali expectatione & dolore, & sine mitigatione infinitæ lachrymæ sunt animæ. Sed & diei resurrectionis nouissimè memor esto, & illud diuinum horredum atque terribile imaginare extremū iudicium. Adduc ad mediū repositam peccatoribus cōsusionē quā passuri sunt in conspectu Dei & Christi eius, & coram angelis & archan-

gangelis, potestatibus & vniuersis hominibus. Sed & supplicia omnia ignem æternum vermem conscientie imortalem, tartari tenebras, & super omnia dentium stridores, timores & tormenta.

¶ Adduc etiam ad memoriam & bona quæ sunt iustis reposita, fiduciam ante Deum patrē & Christum eius coram angelis & archangelis, & potestatibus, atque omni plebe regnum cælorum, & dona eis gaudiū & requiem. Vtrorūque horū cōmemorationē habe apud te & super iudicia quidem peccatorum ingemisce plora, vel hinc luctu imaginem, metuens ne & tu ipse hæc incurras: super bona vero iustorum reposita gaude & exulta & latere, & his quidem frui festina ab illis vero effici alienus. Vide ne obliuiscaris aliquando siue intra cellam tuam sis, siue foris alicubi, & memoriam horum ne abiciat memastua ut per hæc sordidas saltem & nōxias cogitationes possis euadere. ¶ Dixit abbas Helias. Ego tres res timeo, vnam quādo egressura est anima mea de corpore, aliam quādo occursurus sum Deo, tertiam quā aduersum me proferenda fuerit sententia. ¶ Sanctæ memoriæ Theophilus Archiepiscopus cum moriturus esset dixit. Beatus es abba Arseni, quia semper hanc horam ante oculos habuisti. Dicebant patres, quia manducantibus aliquan-

do fratribus in charitate risit vnus fratrum ad mensam. Et videns eū abbas Ioānes fleuit dicens, Quid putatis habet iste frater in corde suo quia risit cum debuisset flere, quia agapem manducat. ¶ Dixit abbas Iacobus, quia sicut lucerna obscurum cubiculum illuminat: ita timor domini si venerit in cor hominis illuminat eum & docet omnes virtutes & mandata Dei. ¶ Interrogauerunt quidam patrē abbatem Macharium Ægyptium dicentes: Quomodo sic & quādo manducas & quando ieiunas: corpus tuū siccum est. Et dixit eis: senex, sicut lignum in manu hominis cum quo frutices in igne versantur atque reuersantur semper ab igne consumitur: ita si homo mundauerit mentem suam in timore Dei, ipse timor Dei etiam ossa eius consumit. ¶ Miserunt aliquando senes de monte Nytro ad Abbatem Macharium in Scythia, rogantes, ut veniret ad eos, alioquin sciret omnem multitudinē, si ipse nō veniret ad se esse venturam quā desiderarent eum videre antequā migraret ad Dominum. Qui cum venisset ad montem congregata est omnis multitudo fratrum ad eum. Rogabant autem senes, ut faceret verbum aliquod ad fratres. Ille autem lachrymans ait, Ploremus fratres, & producant oculi nostri lachrymas ante quam carnis hinc nobis lachrymæ nostræ

stræ corpora nostra comburant. Et fleuerunt omnes & ceciderunt proni in facies suas dicentes. Pater ora pro nobis. ¶ Præteriens aliquando abbas Pastor in Ægypto, vidit mulierem in monumento sedentem & flentem amare & dixit, Si veniāt omnia delectabilia mundi huius, non trāsferunt animum istius à luctu, ita & monachus semper debet luctum habere in semetipso. ¶ Alia vice transibat cum abbate Anub, in partibus Dyolchi, & venientes circa monumenta mortuorum vident mulierem nimis cædentem se, & flentem amare. Qui stantes intendebant in eam. Paululum autem procedentes occurrerūt cuidam, & interrogavit eū abbas Pastor dicens, Quid habet mulier ista, quæ sic plorat amare. Dixit ei, Mortuus est maritus eius & filius & frater. Et respōdens abbas Pastor, dixit abbati Anub. Dico tibi quia nisi homo omnes voluptates carnis suæ mortificauerit & possederit luctum hunc non potest monachus fieri. Tota enim vita mulieris istius & mens in luctu est. Dixit iterū abbas Pastor. Luctus duplex est qui operatur, & qui custodit. Frater quidam interrogavit eum dicens, quid facis. Dixit ei. Quando venit Abraham in terram promissionis, monumentum sibi cōparavit, & per sepulchrum terrā in hæreditatem accepit. Di-

xit ei frater. Quid est sepulchrum. Et dixit ei senex. Locus flendi & lugēdi. ¶ Sanctæ memoriæ Athanasius rogavit abbatem Pambout descenderet de Eremito in Alexandriam. Qui cum descendisset vidit ibi mulierem theatricam, & lachrymatus est. Interrogatus autē ab his qui aderant quare fuerit lachrymatus, dux inquit res me mouerunt. Vna de illius perditione. Alia quia ego non habeo tale studiū placendi Deo quale habet ista vt hominibus turpibus placeat. ¶ Abbas Sylvanus sedens aliquando cum fratribus factus est in excessu mentis & cecidit in faciem suam, & post multū temporis surgens plorabat, & rogauerūt eum fratres dicentes, Quid habes pater. Ille autem tacebat & flebat. Compellentibus autem eum dixit illis, ego ad iudicium raptus sum, & vidi multos de habitu nostro euntes ad tormenta, & multos seculares ad regnum cælorum, & lugebat senex, & nolebat deinceps exire de cella sua, sed & si exire cogebatur operiebat caputio faciem suam dicens, Quid necesse est videre lumen istud temporale in quo nihil est vtile. ¶ Dixit sanctæ memoriæ Syncretice. Labor est & certamen magnum in primis qui conuertuntur ad Dominum: nam postea in enarrabile gaudiū. Sicut enim qui ignem accendere volunt prius fu-

man-

mantur, & ex fumi molestia lachrymant, sic qui obtinent quod volunt, etenim scriptum est, quia Deus noster ignis consumens est. Itaque oportet nos diuinū ignem cum lachrymis, atque laboribus in nobis ipsis accendere. ¶ Dixit abbas Hipericius. Nocte & die laboret monachus vigilās & in orationibus permanens pungens autem cor suum producit lachrymā & cælitus prouocat misericordiā. Applicuerunt fratres ad abbatem Felicem habētes secum aliquos seculares, & rogauerunt eum vt diceret eis sermonem. Illis autē diutius rogantibus, dixit ad eos. Sermonem vultis audire? Qui dixerunt. Etiam pater. Dixit ergo senex. Modo non est sermo. Quondam autem interrogabātur seniores & faciebant fratres quæ dicebantur ab eis, & tribuebat Deus quomodo loquerentur. Nunc autem quoniā interrogant quidem, non autem faciunt quæ audiunt, abstulit Deus grātiā à senibus, vt non inueniant quid loquantur, quoniam qui operetur nō est. Quod cum audissent fratres ingemuerunt dicentes. Ora pro nobis pater. ¶ Narrauerunt de abbate Or, & de abbate Theodoro, quia misissent caprinam pellem in celam suam, & dixerunt sibi inuicem. Si nos visitauerit Deus modo, quid faciemus & flentes reliquerunt locum ex lateribus, &

sic recesserūt in cellas suas. ¶ Narrauit quidam senex, quod aliquis frater cum conuerti vellet, prohiberetur à matre sua. Ille autem nō quiescebat ab intentione sua dicens, Saluare volo animam meā. Mater vero eius multū resistens, & cum desiderium eius impedire nō posset postea permisit. Abiēs autem filius eius factus est monachus, & sub negligentia vitam suam expendit: Contigit autem vt mater ipsius moreretur, & post aliquantum tempus etiam & ipse infirmat⁹ est infirmitate magna. Et cum factus fuisset in excessu mentis raptus est ad iudiciū, & inuenit matrem suā cum his qui indicabantur. Illa autem vt vidit eum obstupuit & dixit. Quid est hoc fili, & tu in loco hoc condemnatus es. Vbi sunt sermones tui, quos loquebaris dicendo, saluare volo animam meam. Confusus autem in his quæ audierat ipso dolore stupefactus est, & stabat non habens quid matri suæ respōdere posset. Iuxta dispensationē autem misericordiæ Dei. ¶ Postea quam hæc vidit contigit vt repararetur, & euaderet de instanti infirmitate, & cogitans apud se diuinitus factam esse huiusmodi visitationem, includens se de cætero sedebat & cogitabat de salute sua penitus, & plorans de his quæ egerat sub negligentia prius. Tanta autem ei intentio erat, vt multi eum

eum rogarent indulgere sibi paululum, ne forte laxationem aliquā pateretur de fletu, quē supra modum sibi met indicabat. Ille autē nullo modo consolari volebat dicens, Si improprium matris meę sustinere non potui, quomodo Christi & sanctorum angelorum eius aduersum me confusionem poterō in die iudicij sustinere.

¶ Dixit quidam senex. Si possibile esset in aduentu Dei post resurrectionem prę timore exire animas hominum, omnis mūdus moreretur à terrore atque formidine. Quale est enim videre cęlos scissos & Deum reuelatum cum ira, & indignatione & militias innumerabiles angelorum, & totum simul hominum genus intendere. Propter quod sic debemus viuere, vt pote qui de singulis motibus nostris rationem exigendi sumus à Deo.

¶ Frater interrogauit senem dicens: vnde est abba cor meum durum, & non timet Deū? Dixit ei senex. Puto si homo teneat in corde suo increpationem, possideat timorem. Dicit ei frater. Quid est increpatione. Dixit ei senex. Vt in omni re increpet homo animā suam. Dicendo ei. Memor esto, quia oportet te occurrere Deo. Dic autem & hoc. Quid volo ego cum homine. Existimo autem quia si quis in his permanet veniat timor Dei.

¶ Vidit senex quendam ridentem & di-

cit ei. Coram cęlo & terra rationē totius vitę nostrę reddituri sumus & tu ridet. Quemadmodum vmbra corporum nostrorum vbique nobiscum circumferentes sic debemus fletum & compunctionem nobiscum habere vbique sumus.

¶ Frater quidam interrogauit senem dicens. Abba dic mihi aliquod verbum. Dixit ei senex. Quando percussit Deus Ægyptū, non erat domus non habens luctum. Frater interrogauit illum senem dicens, Quid facio? Dixit ei senex. Flere debemus semper. Cogit enim quendam senem mori aliquā, & post multā horā iterū in semetipsum reuerti, & interrogauimus eū dicētes, Quid vidisti ibi abba? Et enarrauit nobis ploras & dicens, audiui ibi vocē lugubrem sine cessatiōe dicentē. Vix mihi, vix mihi, vix mihi. Sic & nos semper dicere debemus.

¶ Interrogauit frater quendam senem dicens, Quid desiderat anima mea lachrymas sicut audis senes lachrymātes & non inuenio, & tribulat anima mea, & dixit ei senex. Filij Israel post quadraginta annos intrauerunt in terrā promissionis. Lachrymę ergo sunt terra promissionis, ad quas si perueneris iā nō timebis bellū. Ita enim vult deus affligi animā, vt semper desideret ingredi terrā illam.

¶ Incipit liber de Continentiā.

¶ Fratres aliqui volentes venire ad abbatem Antonium de lo-

co Scythiæ ingressi sunt natem vt irent ad eū. Et inuenerunt in ipsa naue senē qui & ipse ad Antonium ire volebat. Ignorabāt autē eū fratres, & sedētes in naui loquebant sermones Patrum, & de scripturis, & rursus de opere manuum suarum: ille autem senex, per omnia tacebat. Cumi autem venissent ad portum agnouerunt & ipsum senem proficisci velle ad abbatem Antonium. Cumi autem venissent ad eum, dixit eis abbas Antonius. Bonum comitem itineris inuenistis senem hūc. Dixit autem & seni. Bonos fratres inuenisti tecum abba? Dixit ei senex. Boni sunt quidem, sed habitatio eorum non habet ianuam. Quicumque intrat instabulum, soluit asinum. Hoc autē dicebat, quia quodēnque eis ascendebat in eos loquebantur.

¶ Dicebat abbas Daniel de abbate Arsenio, quia totam noctem vigilans pertransierit, tota enim nocte vigilabat. Et quando volebat circumire propter istam naturam dormire dicebat somnolus. Veni serue male. Et surripiebat parum somni sedendo, & statim surgebat.

¶ Dicebat abbas Arsenius. Sufficit monacho si dormit vnam horam; si tamen est pugnatorius. Dicebat de eo abbas Daniel. Quia tantos anhos mansit nobiscum, & mensuram parauam victus dabamus ei in anno; & quorūdam veniebamus eximie

comedebamus & nos. ¶ Dixit iterum. Quia nisi se vel in alio non mutabat aquam palmarum, sed tantum adiciebat, faciebatque fletam de ipsis palmis & consuebat vsque ad sextam horam. Interrogauerunt ergo eū seniores cur non mutaret aquā palmarū, quę foetebat, & dixit eis. Pro thimiamate & vnguentorū odoribus, quibus in seculo vixi sum, opus est vti me foetore ista. Iterum quando audiuit, quod maturasset omne genus pomorum, dixit. Afferte mihi & gustauit, sed tantum parum ex omnibus gratias agens Deo.

¶ Dicebant de abbate Agathone. Quia per triennium lapidem in ore suo tenebat, donec taciturnitate disceret.

¶ Aliquando iten agebat abbas Agathon eū discipulis suis, & inueniens vnus ex eis paruosimum fasciculum ciceroniam vniuersis in vna die comedit. Pater si iubeo tollo illud. Ite dicit vero senex, & admirans dixit. Tu illud ibi possidisti? Respondit ei. Ite statim. Non. Et dixit senex, quomodo vis tollo re quod non possidisti. ¶ Venit aliquando quidam senem ad abbatem Achillem & vidit eum habentem sanguinem de ore suo, & interrogauit eū dicens, Quid est hoc pater? Et dixit senex. Sermo est fratri cuiusdam qui me corripuit. & omnino conuersus sum & seruare illum apud me. Et de preparatione huius Deū, vt auferatur à me, & factus est sermo

fermo ille sanguis in ore meo, & expuo illum, & requiem inueni, & dolorem illum oblitus sum.

¶ Venit aliquando abbas Achilles in cellam abbatis Isaie in locum Scythiae & inuenit eum comedentem. Miserat enim in cathinulo salem & aquam, videns autem quia abscondit illum post fletas de palmis dicit illi. Quid manducabas? Ille respondit. Ignosce mihi abba, quia palmas incubabam & ascendi in cauma, & propterea intinxi modo bucellam in sal, & misi in ore meo & exaruerunt fauces meae. Et quia non descendebat bucella quam in ore meo miseram, propterea copulsus sum superfundere modicum aquae in sal, ut vel sic possem glutire, sed ignosce mihi. Et dicebat abbas Achilles, venite, & videte Isaiam in cellam comedentem in Scythia. Si vis manducare, eius vadite in Aegyptum. ¶ Dicebant de abbate Amoy, quia cum aegrotaret, & in lecto pluribus annis decumbens nunquam relaxauit animum suum, ut intenderet interiora ocellae suae, & videret, quid haberet. Multa enim deferebantur ei, voluit infirmo, sed introeunte discipulo suo Ioanne, & exeunte claudere oculos suos, ne videret, quid faciebat, sciebat enim quia fidelis monachus esset. ¶ Dixit abbas Benjamin, qui erat presbyter in cellis, quia applicuissent fra-

tres in Scythia ad quendam fenem, & voluissent ei dare modicum olei, & ille eis dicit. Ecce ibi iacet paruulum vasculum, quod attulistis mihi ante tres annos, & quomodo posuistis illud, sic remansit. Audientes autem fratres admirati sunt continentiam senis. ¶ Narrauerunt de abbate Dioscoro de Nansias, quia panis eius erat ordeaceus, & de farina lenticulae, & per singulos annos ponebat sibi legem cuiuscunque vnus obseruantiae, id est non occurrere vno alicui, aut non loqui, aut non gustare aliquid coctum, aut non comedere aliquid pomorum, aut olerum, & in omni opere suo ita faciebat & hoc per annos singulos faciebat. Dixit abbas Euagrius quia dixerit senex, propterea amputo a me delectationes carnales, ut etiam iracundiae occasiones absceindam: scio enim eam aduersum me semper pugnare pro delectationibus, & conturbare mentem meam & intellectum meum expellere. ¶ Misit aliquando sanctus Epiphanius Episcopus Cyprius ad abbatem Hilarionem rogans eum & dicens. Veni ut nos te videamus, antequam de corpore excas. Qui cum venisset ad inuicem manducantibus eis allatum est de auibus quiddam. Quod tenens Episcopus dedit abbati Hilarioni. Et dicit ei senex. Ignosce mihi pater, quia ex quo accepi habitum

tum istum non manducaui quicquam occisum & dixit ei sanctus Epiphanius. Ego autem ex quo accepi habitum istum non dimisi aliquem dormire qui habebat aliquid aduersum me, neque ego dormiui habens aliquid aduersum aliquem, & dixit ei senex. Ignosce mihi pater, quia tua conuersatio melior est mea. Dicebant de beato Palladio, quia fuerat viginti annos in cella, & non leuauit oculos suos sursum, ut videret tectum eius. Abbas Zenon ambulans aliquando in Palaestina cum laborasset refedit ut manducaret iuxta cucumerarium, suadebat autem ei animus suus dicens, Tolle tibi vnum cucumerem & manduca. Quantum autem est. Qui respondens cogitationi suae dixit. Fures ad tormenta vadunt. Proba ergo te ipsum in hoc si potes ferre tormenta. Qui confurgens stetit in caumate quinque diebus defigens seipsum in sole dicebat autem quasi animus eius apud ipsum. Non possum portare tormenta. Dicit ergo ad animum suum, si non potes portare tormenta, ergo non rapias ut manduces. ¶ Dixit abbas Theodorus. Inopia panis tabefacit monachi corpus. Alter autem quidam seniorum dicebat, quia vnguilix plus tabefaciunt corpus.

¶ Dixit abbas Ioannes breuis staturae. Quia si voluerit Rex aliquis ciuitatem inimicorum tene-

re, prius aquam tenet & escas eorum, qui sunt in ciuitate, & fame periclitantes: tunc subiiciuntur ei, ita est & passio ventris. Si in ieiunio, & fame conuersetur homo, inimici eius qui sollicitant animam eius infirmantur.

¶ Dixit iterum, quia ascendens aliquando per viam quae ducit ad Scythiam, ut distraherem plebas de palmis vidi camellarium loquentem & commouentem me ad furorem, ego vero dimisi quod portabam & fugi. ¶ Dixit abbas Isaac presbyter cellarum. Scio fratrem metentem in agro qui voluit manducare spicam tritici, & dixit Domino agri. Vis manduco vnam spicam. Ille autem audiens miratus est, & dixit ei. Tuus est ager pater, & me interrogas? In tantum ergo scrupulosus erat memoratus frater. Interrogauit quidam frater abbatem Isidorum senioremem Scythiae dicens, quare sic te fortiter timent daemones, dixit ei senex. Quia ex quo factus sum monachus studeo ne permittam iracundiam vsque ad fauces meas ascendere. Dixit iterum, quod supra quadraginta annos esset, ex quo sentiret quidem motum peccati in mente sua nunquam tamen sentiret neque concupiscentiae neque iracundiae. ¶ Narrauit abbas Cassianus de quodam abbate Ioanne, quia fuerit apud abbatem Cly-

num in summitate Eremiti habitantem per annos quadraginta, & quia habebat circa ipsum multam charitatem, & per hanc charitatis fiduciam interrogavit eum dicens, Tanto tempore sic remotus, & à nullo hominum facile molestiam patiens dic mihi quid profecisti. At ille dixit. Ex quo coepi solitarius esse nunquam me solvidit manducantem. ¶ Dixit autem ei & abbas Ioannes, sed nec me irascentem. ¶ Dixit iterum, quia narravit nobis abbas Moyses, quod ei abbas Serapion dixit. Quia dum essem iuuenis & sedere cum abbate meo Theone, & manducarem surgens à refectio- ne secundum opera diaboli rapui vnum panem paximatem & manducaui eum occultè nesciente abbate meo. Cum ergo perseverarem aliquanto tempore hæc faciens coepit mihi ipsum vitium dominari & non preualebam me ipsum retundere, sed solummodo adiudicabar à propria conscientia, & seni dicere confundebar. Contigit autem secundum dispensationem diuinam, vt quidam venirent ad senem vtilitatis animæ suæ causa, & interrogabant eum de proprijs cogitationibus. Respondens autem senex dixit, Quia nihil sic nociuum est monachis, & lætificat dæmones quomodo si celent cogitationes suas spiritualibus patribus. Locutus est au-

tem eis de continentia. Et cum hæc dicerentur, cogitans ego, quia Deus reuelavit seni de me compunctus coepi flere, & eici paximatem de sinu meo, quem malè consueueram rapere, & prosternens me in pavimento postulabam de præteritis veniam & orationem pro cautela in futurum. Tunc dixit senex. O fili liberauit te de captiuitate ista etiam me tacente confessio tua, & dæmones tenebant cor tuum per taciturnitatem, nunc aduersum te ipsum confitendo interfecisti quem hætenus tibi dominari per miseriam neque contradicens, neque alio modo increpans eum amodo autem nequaquam locum habebit in te, quippe qui in corde tuo in aperto excussus es. Necdum autem finito sermone senis, & ecce opere quod dixit apparuit, quia velut lampada ignis egressa est de sinu meo, & impleuit totam domum foetido odore, ita vt putarent qui aderant, quia sulphuris plurimum fuisset incensum. Et dixit senex. O fili. Ecce verborum meorum liberationis tuæ per signum quod factum est præstitit dominus documentum. ¶ Dicebant de abbate Machario. Quia si vacauit inter fratres ponebat sibi terminum & quando inueniebatur vinum propter fratres bibebat: sed pro vno calice vini die integra aquam non bibebat, & fra-

tres.

tres quidam volentes eum recreare dabant ei vinum: sed & senex cum gaudio sumebat vt seipsum postea cruciaret. Discipulus autem eius sciens causam dicebat fratribus. Propter Deum rogo ne detis ei vinum, quia in cella postea se cruciatu domat. Quod cognoscentes fratres vltra ei vinum non dederunt. ¶ Abbas Macharius maior in siti dicebat fratribus, post missas Ecclesiæ, fugite fratres. Et dixit ei vnus fratrum. Pater vbi habemus fugere amplius à solitudine ista? Et ponebat digitum super os suum dicens, Istud est quod fugiendum dico. Et sic intrabat in cellam suam, & claudens ostium sedebat solus. Dixit idem abbas Macharius. Si aliquem increpare volens ad iracundiam commoueris, propriam passionem imple: non enim alium sic saluare debes, vt te ipsum perdas. Dixit abbas Pastor. Nisi Nabuzardan Archimagirus venisset non crematum fuisset templum domini. ¶ Ita & nisi quies gulæ & ventris venerit in animam nequaquam mens corruet pugnans contra inimicum. ¶ Dicebant de abbate Pastore. Quia dum vocatus fuisset ad comedendum contra voluntatem suam ibat lachrymando ne inobediens esset fratribus suis & contristaret eos. ¶ Narrauerunt quidam abbati Pastori de quodam monacho, quia non bibe-

bat vinum. Et dixit eis, quia omnino potus monachorum non est. Dixit iterum abbas Pastor. Quia sicut fumo expellitur apes vt tollatur dulcedo operis eorum, ita & corporalis quies timorem expellit ab anima, & aufert ab ea omne opus bonum. ¶ Narravit quidam senem de abbate Pastore & fratribus eius, qui habitarent in Ægypto, & cum desideraret mater eorum videre eos & non posset obseruauit vna die, & euntibus illis ad Ecclesiam obtulit se eis. Illi autem videntes eam conuerterunt se ad cellam, & intrantes clauserunt ostium in faciem eius. Illa autem ad ostium stans clamabat plorans cum nimia miseratione. Audiens autem eam abbas Anub intrauit ad abbatem Pastorem dicens, Quid faciemus vetulæ isti, ita ante ostium flenti. Surgens autem abbas Pastor venit ad ostium, & intro stans audiuit eam plorantem miserabiliter nimis, & dixit. Quid sic clamas vetula. Illa autem cum vocem eius audisset multo magis clamauit, plorans & dicens, Volo vos videre filij mei: quid est enim si videro vos. Nunquid non sum mater vestra? Aut non ego lactauivós? En tota sum iam canis plena: sed & audiens vocem tuam turbata sum. Dixit ei senex. Hic nos vis videre an in illo seculo? Dixit ei. Et si non videro vos hic vi-

debo vos illic filij mei. Dixit ei. Si potes æquanimiter ferre vt hic nos non videas, videbis nos illic, & ita discessit mulier gaudens, & dicens, Si omnino visura vos ero illic, nolo vos hic videre, o filij mei. Dicebant de abbate Pior. Quia ambulando comederet & interrogate eum quodam quare sic manducaret respondit. Non hoc vt velut opus aliquod ageret, sed velut quodam superfluo vt. Alij autem de hoc ipso interroganti respondit. Vt non vel in comedendo corporalem delectationem habeat anima. Dicebant de abbate Petro cognomento Pyanio qui erat in cellis, quia vinum non bibebat. Quando autem senuit rogabant eum vt modicum vini sumeret. Qui cum non acquiesceret tepesciebant aquam & ita offerebant. Et dicebat. Credite mihi filij, quia velut conditum illud accipio. Et ad iudicauit se tepida aqua esse contentum. ¶ Facta est aliquando celebratio missarum in monte abbatibus Antonij, & inuentum est ibi vasculum vini. Et tollens vnus de senibus paruum vas, id est calicem portauit abbati Syfoy & dedit ei & bibit semel, & secundo accepit & bibit. Obtulit etiam ei tertio, sed non accepit dicens, quiesce frater an nescis, quia Satanas est. ¶ Frater quidam interrogauit abbatem Syfoy dicens,

Quid facio quia occurro ad Ecclesiam, & frequenter fratres pro charitate ad cibum retinent me. Dicit ei senex. Onerosa res est. Dicit ergo Abraham discipulus eius. Si occurrerit in Sabbato & Dominica ad Ecclesiam & biberit frater tres calices multum ne est? & dicit senex. Si non esset Satanas non esset multum. Frequenter dicebat abbati Syfoy discipulus suus. Surge abba & manducemus. Ille autem dicebat. Ad huc non manducauimus filij? Et ille respondit. Non pater. Dicebat autem senex. Si nec adhuc manducauimus affer & manducemus. ¶ Dixit aliquando cum fiducia abbas Syfoy. Crede quia ecce triginta annos habeo, quod non deprecor Deum pro peccato, sed orans hoc dico. Domine Iesu Christe protege me a lingua mea, & vsque nunc per singulos dies curro in ipsa opera & delinquo. ¶ Venerunt aliquando abbas Syluanus & discipulus eius Zacharias ad quoddam monasterium & fecerunt eos gustare modicum antequam ambularent. Et exeuntibus eis inuenit discipulus eius aquam in via & volebat bibere. Dixit ei abbas Syluanus: Zacharia ieiunium est hodie. Cui ille dixit. Nonne hodie manducauimus pater? Dicit ei senex. Illud manducare charitatis fuit, nos autem teneamus ieiunium

ieiunium nostrum filij mei. ¶ Dixit sancta Syncretica. Quia oportet nos, qui huiusmodi propositum sumpsimus castitatem, quæ summa est tenere. Etenim apud seculares videtur castitas obseruari, sed adest eis stultitia, propter quod alijs sensibus peccant, nam & aspiciunt indecenter & rident inordinatè. Dixit iterum quæ supra, quia sicut venenosa animalia acriora medicamenta a se expellunt: ita cogitationem sordidam ieiunium cum oratione depellit ab anima. ¶ Dixit iterum. Non te seducant diuitum huius seculi deliciae tanquam aliquid vtile habentes in se. Etenim illi delectationis causa arte diuerso modo condendi cibos onerant. Tu autem ieiunio & abiectione ciborum abundantiam deliciarum illorum supergredere: sed ne satieris pane neque desideres viam. Dixit abbas Syfoy, quia peregrinatio nostra est, vt teneat homo os suum. ¶ Dixit abbas Hiperitius, quia sicut leo terribilis est onagris, sic monachus probatus cogitationibus concupiscentiæ. Dixit iterum ieiunium fratrum est monacho aduersus peccatum, qui autem abiicit ieiunium velut equus seruens desiderio feminae rapitur. Dixit iterum. Siccatum ieiunio corpus monachi animam profundo eleuat & siccat fistulas delectationum. ieiunium monachi.

nachi. Dixit iterum. Castus monachus in terra honorabitur, & in cælis ab excelso coronabitur. Idem ipse dixit. Monachus qui non retinet linguam suam in tempore furoris, neque passionum corporalium retentor erit aliquando. Dixit iterum. Verbum malum non proferat os tuum, quoniam vitis non affert spinas. Dixit iterum. Bonum est manducare carnem & bibere vinum, quam manducare in obrestitutione carnes fratrum. Dixit iterum. Suffrrens serpens Euam de paradiso eam eiecit: huic ergo similis est, qui proximo suo obloquitur quoniam & audientis se animam perdit & suam non saluat. ¶ Facta est aliquando festiuitas in Scythi, & dederunt seni vinum bibere in calice, qui abiiciens dixit, Tolle a me mortem istam. Quod videntes alij qui cum ipso edebant nec ipsi biberunt. Alia vice allatum est ibi vasculum vini de primitijs, vt daretur fratribus ad singulos calices, & introeunte quodam fratre & vidente, quia acciperent fugit in criptam quæ cripta mox cecidit, & cum audissent sonum, currentes inuenierunt fratrem semianimum iacentem & coeperunt obiurgare eum dicentes, Bene tibi contigit, quia vanam gloriam habuisti. Abbas autem refouens eum dixit, dimittite filium meum, boni operi fecit.

fecit, & viuit Dominus, quia non reedificabitur cripta hæc temporibus meis, vt cognoscat mundus, quia propter calicem vini cecidit cripta in Scythi. ¶ Ascendit aliquando presbyter de Scythi ad Episcopum Alexandrinum, & quãdo reuersus est in Scythi interrogauerunt eum fratres quomodo est ciuitas. Ille autem dixit eis. Credite mihi fratres: ego ibi faciem hominis nullius vidi, nisi tantum Episcopi. Illi autem audientes mirati sunt & dixerunt, quid putas facta est in illa omnis multitudo? Presbyter vero refouit hæsitantes dicens, Extorsi animo meo ne intuerer faciem hominis: ex qua relatione profecerunt fratres, vt custodiant se ab extollentia oculorum suorum. Venit aliquãdo quidam senex ad alium senem. Ille autem dixit discipulo suo, fac nobis modicum lenticulæ, & fecit. Et infunde nobis panes & infudit, & manserunt sic vsque ad alterius diei horam sextam, loquentes de rebus spiritualibus. Iterum dixit senex discipulo suo. Fac nobis modicum lenticulæ filii mi. Ille respondit. Ab hesterno die feci pater. Et ita surgentes sumpsérunt cibum. ¶ Alter quidam senex venit ad quendam patrum. Ille autem, coxit modicum lenticulæ, & dixit ei. Faciamus opus Dei & gustemus, & vnus quidem eorum cõpleuit totum psalterium: alter

vero ex corde, duos prophetas maiores lectoris ordine recitauit, & factò mane, discessit senex ille qui venerat, & obliti sunt sumere cibum. ¶ Esuriit quidam frater à mane, & pugnabat cum animo suo ne māducaret, donec fieret hora tertia. Et facta hora tertia, exegit à se vt fieret hora sexta & facta sexta, infudit panem & sedit vt manducaret. Postea vero surrexit dicens manebo sic vsq; ad horam nonam: hora autem nona fecit orationem, & vidit opus diaboli sicut fumum, exeuntem à se, & ita cessauit esuries eius. ¶ Infirmatus est quidam senex, & cum non posset sumere cibum multis diebus rogabatur à discipulo suo, vt faceret aliquid ei & resciretur. Abijt autem & fecit de farina lenticulas & zippulas. Erat autem ibi vasculum pendens in quo erat modicum mellis, & aliud in quo erat rafenealeon, id est, oliu oleum & ferēbat: ita quod tantum ad lucernam proficeret. Errauit autem frater, & pro melle de huius oleo misit in pulmentum. Senex vero cum gustasset nihil locutus est, sed tacitus manducauit. Compellebat autem eum iterum manducare & extorquens sibi manducauit, & dabat ei tertio: ille autem noluit manducare dicens. Vere non possum filii mi. Discipulus autem horrabatur, eum dicens. Bonum est abba, ecce & ego manduco

duco tecum. Qui cum gustasset & cognouisset quod fecerat, cecidit pronus in faciem dicens, Veh mihi pater, quoniam occidi te. Et tu peccatū hoc posuisti super me, quia non es locutus. Et dixit ei senex. Non contristeris filii, si voluisset Deus vt mel manducarem, mel habuisti mittere in zippulas istas. Narrauerunt de sene quodā, quia desiderauit aliquando manducare cucumerem, quem cum accepisset, appendit eum prius ante oculos suos. Et cum esset victus desiderio, domans seipsum penitentiam agebat, quia vel omnino desiderasset. ¶ Frater quidam aliquando abiit visitare sororem suā, in monasterio ægrotantem. Erat autem fidelissima & non acquieuit aliquando videre virum, neque occasionem dare fratri suo, vt propter illam veniret in medium foeminarum, & mandauit fratri suo. Vade frater ora pro me quia cum gratia Christi, videbo te in regnum cælorum. Monachus quidā occurrit ancillis Dei in itinere quodam, quibus visis diuertit extra viam. Cui dixit abbatissa. Tu si perfectus esses monachus non respiceres nos sic: vt agnosceres quod foemina eram? ¶ Intrauerunt aliquando fratres in Alexandriam, inuitati à Theophilo Archiepiscopo, vt præsentibus his facta oratione, desisterent templis paganorum. Et manduca-

antibus eis cum Archiepiscopo ministratæ sunt eis carnes vitulinæ, & manducabant nihil discernentes. Et accipiens Archiepiscopus vnus capadium, dedit iuxta se recumbenti seni dicens, Ecce istud capadium, id est, stucklein, bonum est, manduca abba. Ille autem respondens dixit. Vsque modo credebam, quod olera manducarem. Nam si carnes sunt non māducabo. Et vltra nemo acquieuit gustare. ¶ Frater quidam in cellam attulit panes recentes: & inuitauit ad mensam seniores. Et cū manducassent singulos paximates pausauerunt. Frater vero sciens laborem abstinentiæ eorum, cepit cum humilitate supplicare dicens. Propter Deum manducate hodie, donec fatiemini. Et manducauerunt aliōs de nos paximates. Ecce igitur quantum supra quàm positus erat, manducauerunt propter Deum veri monachi, & simpliciter abstinentes. ¶ Ægrotauit quidam senex aliquando magna infirmitate: ita vt ex eius visceribus multus sanguis efflueret. Et attulit quidam frater nixas siccas, & fecit pultes. Et misit eas ibi, & obtulit seni, & rogabat eum, vtdicens. Comede quoniam forte expediat tibi. Inuitens autem eum senex dicens. Vere dico tibi frater, quia volebam, vt me dimitteret Deus in hac infirmitate esse, alios vique

ginta annos. Et nullo modo acquieuit senex in tali ægritudine vel modicum sumere cibi ita ut tolleret frater quod portauerat, & rediret ad cellam suam. ¶ Alter senex sedebat longè in Eremo & contigit fratrem venire ad eum, & inuenire eum infirmantē. Qui lauans ei faciem, fecit ei refectio-nem, ex his quæ attulerat. Quod cum vidisset senex dixit. Verè frater oblitus eram, quòd haberent homines de cibo solatium. Obtulit ei etiam & calicem vini. Quod cum vidisset, plorauit dicens, Non sperabam me vsque ad mortem bibere vinum. Statuit quidam senex, ut quadraginta diebus non biberet. Et si quando fieret cauma, lauabat furisculam & implebat eam aqua & appendebat eam ante oculos suos. Qui cum interrogaretur à fratribus, quare hoc faceret, respondit dicens, Ut cum videns quod desiderabam non gustauero, maiorem ardorem sustineam, & propter hoc maiorem mercedem à domino consequar. ¶ Frater quidam iter agens, habebat secum matrem suam iam senem. Qui cum venissent ad quendam fluium non poterat illa vetula transire. Et tulit filius suus pallium suum, & inuoluit exinde manus suas, ne aliquo modo contingeret corpus eius. Et ita portans eam transposuit fluium. Dixit autem ei

mater sua. Ut quid sic operuisti manus tuas fili mi? Ille autem dixit, Quia corpus mulieris ignis est, & ex eo ipso quòd contingebam te, veniebat mihi commemoratio aliarum foeminarum in animo. ¶ Dicebat quidam patrum. Quia sciret fratrem in cella ieiunantem tota Hebdomada paschæ. Et cum Sabbato sero venisset ad missam, communicans mox fugiebat ne cogeretur à fratribus in Ecclesia manducare apud se tantum modicas bethas elixas cum sale manducabat sine pane. ¶ Fratres conuocati sunt in Scythi, ut manducarent palmas, & erat ibi aliquis infirmus præ nimia abstinentia, qui tussiens excreauit flegma. Quo vomente, de sputo eius venit super alium fratrem. Qui cum à cogitatione sua compelleretur dicere ei, quiesce iam & non excrees super me, ut superaret cogitationes suas tulit quod excreauerat, & mittens in ore suo, statim comedit illud. Et tunc cœpit ad seipsum dicere. Aut non dicas fratri, quod eum contristet, aut manduca quod horres.

¶ *Incipit liber contra Fornicationem.*

Dixit abbas Antonius. Existimo, quòd habet corpus motum naturalem cōspersum in se, qui nolente animo non operatur, sed tantum modo significatur

ficatur in corpore quasi impassibilis motus. Est autem & alius motus ex eo quòd nutritur corpus, & fouetur cibus, & potibus ex quibus calor sanguinis excitat ad operandum corpus. Propter quod dixit Apostolus. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Et rursum Dominus in euangelio discipulis mandans dixit. Videte ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate. Est autem adhuc & alius quidam motus certantibus in conuersatione, ex insidijs, & inuidia dæmonum veniens. Itaque scire conuenit quia tres sunt motus corporales, vnus qui dem naturalis, alius autem ex plenitudine ciborum tertius vero ex dæmonibus. ¶ Dixit abbas Geroncius Petrensis. Quia multi tentati sunt à corporalibus delectationibus, & cum non approximarent corporibus, mente fornicati sunt, & qui corporaliter virginitatem seruant secundum animum fornicantur. Bonum est ergo dilectissimi facere quod scriptum est omni custodia vnumquenque cor suum seruare. ¶ Dixit abbas Cassianus. Quia dixerat abbas Moyses, bonum est non abscondere cogitationes, sed senibus spiritualibus, & discretionem habentibus manifestare eas non his qui tantum tempore senes sunt, quoniam multi ad ætatem respicientes, & cogitationes

dicentes eis, quia experimentum non habebant, pro consolatione ad desperationem vltimam perueniunt. ¶ Erat quidam frater omnino in conuersatione sollicitus, & cum valde à fornicationis demone turbaretur venit ad quendam senem, & retulit ei cogitationes suas. Ille autem audiens quia expertus erat indignatus est, & miserabilem dicebat esse fratrem illum, & indignum monachi habitu, quia huiusmodi cogitationes reciperet. Et hæc audiens frater desperans seipsum, reliquit propriam cellam, & ad seculum redibat. Secundum autem dispensationem Dei occurrit ei abbas Apollo, & videns eum perturbatum, & nimium tristem, interrogauit eum dicens. Fili quare est causa tantæ tristitiæ tuæ? Ille autem prius ex multa confusione animi sui, non respondit, quicquam. Postea autem cum multum rogaretur à senem, quæ circa se agerentur, confessus est dicens. Quia cogitationes fornicationum inquietant me, quod confessus sum seni illi, & secundum verba eius iam mihi spes salutis non est, desperans ergo meipsum ad seculum redeo. Hæc autem pater Apollo audiens velut sapiens medicus multum eum rogabat, & monebat dicēs. Noli mirari fili, neque desperes de teipso, ergo enim in hac ætate atque conuersatione

valde ab huiusmodi cogitationibus inquietor. Ne ergo deficias in huiusmodi occasione, que non tantum humana sollicitudine; quantum Dei miseratione curatur; tamen hodie dona mihi quod peto & reuertere in cellam tuam. Fecit autem frater ille sic: Abbas autem Apollo discedens ab eo; perrexit ad cellam illius senis qui ei desperationem fecerat, & stans foris deprecatus est. Dominum cum lacrymis dicens: Deus qui tentationes vtiliter inferis, conuertere bellum quod patitur frater ille in hunc senem, ut per experimentum in senectute sua discat, quod tempore longe non didicit, quatenus compatiatur his qui huiusmodi tentationibus perturbantur. Qui cum orationem complecteretur, vidit Æthiopem stantem iuxta cellam; & sagittas dirigentem contra illum senem quibus quasi perioratus, statim tanquam ebrius a vino huc atque illuc ferebatur. Et cum non posset tolerare, egressus est de cella eadem via, qua & ille iuuenis ad seculum redibat. Abbas autem Apollo intellegens quod factum erat; occurrit ei, & accedens ad eum dixit. Vbi vadis, & quare causa perturbacionis tue que obtinuit te. Ille autem senem quia intellexisset factus vir qui ei venerant, preverere iudicia nihil dicebat. Dixit autem abbas Apollo. Reuersi

tere in cellam tuam & de cetero agnosce infirmitatem tuam, & cogita apud te ipsum, quia ignotus sis a diabolo, usque modo autem contentus, propter quod nec meruisti secundum vires virtutum habere contra diabolum luctamenta. Quid autem dico luctamenta qui nec vna die agressionem ipsius portare potuisti. Hoc autem tibi contigit, quia iuuenem illum a communi aduersario impugnatum suscipiens cum debuisses eum contra diabolicum certamen consolatorijs verbis monere, etiam in desperationem misisti, non cogitans illud sapientissimum preceptum, quo iubemur eripere eos qui ducuntur ad mortem, & iterum non negligas redimere occidendos, sed neque parabolam saluatoris nostri dicentis harundinem cassitam non debere infringi, & ligrum fumigans non extinguere. Nemo enim ferre posset insidias aduersarij, neque ebullientis naturæ ignem extinguere, vel retinere nisi Dei gratia conseruaret infirmitatem humanam; qui in nobis saluari dispensatione cuncta disponit. Omnes ergo Dominum deprececur, ut & aduersum te dimissum flagellum aduertat, quoniam ipse; & dolere facit & iterum saluti restituat; peruenit; & manus ipsius sanat, & huiusmodi & exaltat, mortificat, & nificat,

nificat, deducit ad inferos, & reducit. Hec dicens orationem implerit, & statim ab illato sibi bello senex liberatus est. Quem commouit abbas Apollo ut peteret sibi dari linguam eruditam ut sciret tempus quo oporteret loqui sermonem. De cogitatione fornicationis interrogatus abbas Syrus Alexandriaus ita respondit. Si cogitationes non habes spem non habes. Quoniam si cogitationes non habes, opera non habes, hoc est. Qui cogitatione aduersus peccatum non pugnat neque contra dicit corporaliter peccat. Qui enim corporaliter peccat cogitationum molestias nullas habet. Interrogauit autem quidam senex fratrem dicens. Ne consuetudinem habes colloqui mulierum. Et dixit frater. Non, & ille dixit. Veteres & noui pictores sunt cogitationes meæ, & commemorationes quedam inquietantes me ex similitudine mulierum. Senex autem dixit. Mortuos non timeas sed viuentes fuge, hoc est consensum, & in opere ipso peccatum, & extende magis orationem tuam. Dixit abbas Mathois. Quid quidam frater veniens dixerit deteriorum esse quam obloquitur quam qui fornicatur, & respondit ei senex. Durus est sermo. Dixit ergo ei frater. Et quomodo vis esse hanc rem? Dixit ei senex. Oblocutio quidam mala est,

celerem tamen inuenit curam, & plerumque poenitentiam agit qui oblocutus est dicens. Male locutus sum, & transit, fornicatio autem naturaliter mors est. Dixit abbas Pastor. Sicut spatarius principis assistit ei cotinuis, semper paratus ita oportet, & animam semper paratam esse aduersus demones fornicationum. Venit aliquando quidam frater ad abbatem Pastorem, & dixit ei. Quid facio pater quia affligor a fornicatione, & perrexi ad abbatem Ibsitionem, & dixit mihi. Non debes eam longo tempore permittere habitare in te. Dixit abbas Pastor. Abbatis Ibsitionis actus sursum in celo sunt cum angelis & latet eum, ego autem, & tu in fornicatione sumus. Si ergo teneat monachus ventrem, & linguam, & manserit in solitudine confidat quia non moritur. Narrauerunt de abbatis Sara, quia manserit tredecim annos fortiter a fornicationis demone impugnat, & nunquam orauit, ut recederet ab ea huiusmodi pugna, sed hoc solum dicebat. Da mihi fortitudinem Deus. Dixerunt iterum de ea. Quia infestior fuerit ei aliquando imminens, scripsit idem fornicationis demoni mittens in cogitationem eius seculi vanitates. Illa autem non relaxans animam a timore Dei, & a proposito abstinentie ascendit semel super lectum suum ore, & apparuit ei cor-

ei corporaliter spiritus fornicationis, & dixit ei. Tu me vicisti Sara. Illa autem respondit. Ego non te vici, sed Dominus meus Iesus Christus. ¶ Frater quidam stimulabatur à fornicatione, & erat stimulus velut ignis ardens in corde eius nocte ac die. Frater autem decertabat, non condescendens neque consentiens cogitationi suæ. Post multum autem tempus discessit stimulus ab eo nihil prævalens propter perseverantiã eius & statim lux apparuit in corde eius. ¶ Alius frater stimulatus à fornicatione, & surgens nocte perrexit ad quendam senem, & dixit ei cogitationes suas & consolatus est eum senex. Ex qua consolatione proficiens frater reuersus est in cellam suam. Et ecce iterum spiritus fornicationis tentauit eum. Ille autem frater iterum abiit ad senem. Factum est autem hoc sepius. Senex vero non contristauit eum sed loquebatur ei quæ ad utilitatem eius pertinerent dicens. Non concedas diabolo vt relaxes animum tuum, sed potius quotiens molestus est tibi dæmon, dic veni ad me, & increpatus discedet. Nihil enim sic extediatur de motum fornicationis quomodo si reuelentur stimulationes eius, & nihil eum sic lætificat, quomodo si abscondantur cogitationes eius. Venit ergo frater undecies ad senem, accusans cogitationes

suas, postea autem dixit frater seni. Ostende charitatem abba, & dic mihi verbum. Et dixit ei senex. Crede fili, quia si permitteret Deus cogitationes meas, quibus stimulatur animus meus in te transferri non eas portares sed omnino corrueres deorsum, hæc autem dicente sene propter nimiam humilitatem eius, quieuit stimulus fornicationis à fratre. Item alius stimulatus à fornicatione cepit decertare, & extendere abstinentiam suam per quatuordecim annos cogitationem suam custodiens ne consentiret concupiscentiæ suæ. Postea autem veniens ad Ecclesiam manifestauit vniuersæ multitudini quod patiebatur. Et datum est mandatum, & omnes affligerunt se pro eo, hebdomada iugiter orantes Dominum, & quieuit stimulus eius. De cogitatione fornicationis dixit quidam senex Eremita. Dormiens vis saluari. Vade labora, vade affligere, vade quære, & inuenies, vigila, pulsa, & aperietur tibi. Sunt enim in seculo Pancratiarum, qui cum nimis edunt, & stant, & fortes apparuerunt, coronas accipiunt. Aliquotiens autem, & vnus à duobus æditur, & confortatus plagis cadentes se vincit. Vidisti quantam virtutem per carnis exercitium acquirit. Et ista & confortare; & Dns expugnabit

gnabit pro te inimicum. ¶ De eadem ipsa cogitatione fornicationis dixit alter senex. Esto velut qui transit in platea aut per tabernam, & capit cuiuscunque capituræ odorem, aut alicuius assaturæ, & qui vult ingreditur, & manducat, qui autem non vult odoratur tantum, & præterit ita & tu excute à te factorem, surge, & ora dicens. Domine fili Dei adiuuame. Hoc autem fac etiam aduersus alias cogitationes. Neque enim eradicatores sumus cogitationum sed luctatores aduersus easdem cogitationes. ¶ Alter senex dixit. Hæc de negligentia patimur. Nã si consideremus, quia Deus habitat in nobis non alienum vas inferemus intra nos. Dominus enim Christus habitans in nobis atque cohabitans nobis respicit vitam nostram. Vnde & nos portantes eum & contemplantes negligere non debemus, sed sanctificare nosmetipsos, sicut & ille sanctus est. Stemus super petram, & rumpatur malignus, non formides, & commilitet aduersus te, psalle cum virtute dicens. Qui confidunt in Domino sicut mons Sion, non commouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem. ¶ Frater quidam interrogauit senem dicens. Si incurrit monachus in peccatum affligitur, velut qui de profectu in deteriorem statum peruenit, & laborat donec resurgat,

qui autem à seculo venit velut qui initium fecit, & proficit. Et respondens senex dixit. Monachus tentationem incurrens sic est tanquam domus quæ cadit, & si sobrius fuerit in cogitatione reedificat eam quæ corruerat domum inueniens materias ad edificium profuturas habens posita fundamenta, lapides, arenam, & cætera quæ huiusmodi sunt edificatio necessaria atque ita velociter pro fabrica proficit. Ille autem qui nec effodit nec fundamentum misit nec habet aliquid eorum quæ sunt necessaria, sed in spe dimittens si quomodo aliquando perficiatur, ita est & monachus si in tentatione ceciderit & conuersus fuerit ad Dominum habet plurimum apparatus, videlicet meditationem diuinæ legis psalmodiam, opus manuum, orationem, & cætera quæ sunt sanctæ religionis fundamenta. Qui autem recens est & nouus in conuersatione donec ista dicit ille primum ordinem inueniet. ¶ Frater quidam cum à fornicationis spiritu teneretur, perrexit ad quendam senem magnum, & rogabat eum dicens. Ostende pater charitatem, & ora pro me, quia à fornicatione sollicitor. Senex autem deprecatus est Dominum pro eo. Et iterum secundo veniens ad senem dixit eundem sermonem. Similiter & senex non neglexit rogare pro ipso dicens.

Domine

Domine reuela mihi vnde in hoc fratre operatio fit ista diaboli, quoniam deprecatus sum te, & requiem nondum inuenit. Et reuelauit ei Dominus quæ agebantur circa fratrem illum, & vidit eum senex sedentem, & spiritum fornicationis circa eum, & quasi ludentem cum ipso, & angelus Domini stabat missus in adiutorium eius, & indignabatur aduersus fratrem illū quia nō se prosternebat Deo, sed quasi delectabatur in cogitationibus suis totam mentem suam ad hoc inclinans. Et agnouit senex quia causa magis ab eodem fratre esset, & annunciauit dicens, tu consentis cogitationi tuæ frater. Et docuit eum quomodo talibus cogitationibus deberet resistere, & respirans frater per doctrinam senis illius & orationem inuenit requiem à tentatione sua. Tentatus est aliquando discipulus alicuius senis magni à fornicatione. Senex vero cum videret eum laborantem dixit ei. Vis rogo Deum vt subleuet à te molestiam istam. Ille autem dixit. Video abba quia & si laboro, tamen ex pondere laboris huius fructificari me sentio, sed hoc rogo Deum in cogitationibus tuis vt det mihi tolerantiam per quam sustineam. Dixit ei abbas suus. Modo agnouisti quia in magno profectu es fili, & supergredis me. ¶ Dicebant de quo-

dam fenestra quia descendit de Scythi, & habebat filium adhuc suggestentem lac, qui quoniam in monasterio nutritus est, nesciebat quid essent mulieres. Qui cum factus esset vir ostendebant ei nocte dæmones formas, & habitus mulierum & hoc nunciauit patri suo & mirabatur. Aliquando ergo ascendit cum patre suo in Aegyptum, & videns mulieres, dixit patri suo. Ecce istæ sunt quæ veniebant ad me nocte in Scythi. Et pater dixit ei. Isti sunt monachi de seculo, filii, alio autem habitu vtuntur isti & Eremitæ alio. Et miratus est senex quomodo in Scythi ostenderant ei dæmones imagines mulierum, & statim reuersi sunt in cellam suam. ¶ Frater quidam erat probatus tentationibus in Scythi, & immittebat ei aduersarius memoriā mulieris cuiusdam pulchræ in animo, & affligebat eum valde. Et contigit secundum Dei dispensationem vt alter frater descendens de Aegypto applicaret in Scythi & cū loquerentur nunciauit ei dicens. Vxor illius mortua est. Erat autem ipsa mulier de qua inquietabatur frater ille. Quod cum audisset tulit vestimentum suum nocte, & ascendit vbi eam sepultam audierat, & fodit locum & extersit saniem putredinis eius in vestimento suo, & reuersus habebat illud in cella sua. Et cum mir-

mis

mis feteret, ponebat illos factores ante se, & impropers cogitationi suæ dicebat. Ecce desiderium quod quærebas habe illud & fatiare ex eo, & ita ex huiusmodi fetore castigabat seipsum, donec emorerentur concupiscentiæ eius. ¶ Venit quidam in Scythi aliquando vt fieret monachus. qui etiam accepit filium suum secum nuper ablactatum. Qui cum factus fuisset iuuenis ceperunt impugnare dæmones & sollicitare eum. Et dixit patri suo. Vado ad seculum, quia non valeo carnales concupiscentias sustinere. Pater autem eius consolabatur eum. Dixit ergo illi iuuenis. Iam sustinere non valeo pater, dimitte me redire ad seculum. Dixit ergo ei pater suus. Audi me fili adhuc semel, & tolle tibi quædraginta panes, & folia palmarum dierum quadraginta & vade in Eremum interiore, & esto ibi quadraginta diebus, & voluntas Domini fiet. Qui obediens patri suo surrexit, & abiit in Eremum, & mansit ibi laborans, & faciens plethas de palmis siccis, & panem siccum comedens. Et cum ibi dies viginti quiescisset, ecce vidit ibi opus diabolicum quoddam mirare super se, & stetit coram ipso velut mulier Aethiopiissa foetida, & turpis aspectu, ita vt fetore eius ferre nō posset. Et abiiciebat eam à se, & illa dicebat ei, ego sum que

in cordibus hominum dulcis apparco, sed propter obedientiam tuam & laborem quem sustines, non permittit me Deus seducere te, sed ostendi tibi foetorem meum, ille autem surrexit & gratias agens Deo venit ad patrem suum & dixit ei. Iam nolo ire ad seculum pater, vidi enim operationem diaboli & foetorem eius. Cognouerat autem & pater eius de hoc ipso, & dixit ei. Si mansisses quadraginta dies, & custodisses vsque in finem mandatum meum, maiora habuisses videre. ¶ Senex quidam sedebat in longinqua Eremito, qui habebat vnam parentem & desiderabat eum videre post multos annos, & quæruerat in quo loco habitaret. Et surrexit, & venit in viam Eremiti illius, & inueniens camelarios adiunxit se illis, & ingressa est cum illis Eremum. Hæc enim trahabatur à diabolo. Quæ cum venisset ad ianuam senis cepit signis indicare seipsam dicens. Ego sum parens tua, & mansit apud eum. Erat autem alius monachus sedens in inferioribus partibus Eremiti qui implebat sibi fursculam aquæ, & hora qua manducare voluisset, subito versabatur furscula & effundebatur aqua qui inspirante Deo dixit in semet ipso. Ingrediar in Eremum, & dico hoc quod mihi euenit de aqua fersculis. Et surgens abiit & cum sero factum esset dormiuit antè-

plo

plo quodam idolorum iuxta viā, & audiuit nocte dæmones dicentes. Ista nocte precipitauimus illum monachum in fornicationē, quod cum audisset contristatus est, & perueniens ad fenem inuenit eum tristem, & dixit ei. Quid facio abba, quia impleo mihi vasculum aque, & in hora manducandi effunditur? Et dixit ei senex. Tu venisti ad me interrogare me quia furiscula tua versatur, ego autem quid facio, quia hac nocte cecidi in fornicationem, qui respondit, & ego cognoui & dixit ei. Tu vnde scis. Qui dixit. Dormiebam in templo, & audiui dæmones loquentes de te. Et dixit senex. Ecce ego vado ad seculum. Ille autem rogabat eum dicens. Noli pater, sed permane in loco hoc, mulierē vero dimittamus hinc. Hoc enim ex occurfu inimici contigit. Quo audito, senex sustinuit extendens & aggrauans conuersationem suam cum lachrymis, donec rediret in priorem ordinē suum. ¶ Dixit senex quidā. Quia securitas & taciturnitas & occulta meditatio pariunt castitatem. ¶ Frater quidam interrogauit senem dicens. Si contigit hominem in tentationem cadere, quid fit propter eos, qui scandalizantur in eo. Et narrauit senex dicens. Diaconus quidam erat nominatus in monasterio Ægypti. Dum autem quidam curialis insecutio-

nem iudicis pateretur, venit cum omni domo sua ad monasterium & operante iniquo, incurrit diaconus ille in mulierem eius & facta est omnibus fratribus confusio. Ille autem abiit ad quendam fenem, & indicauit ei rem, senex vero habebat occultam cellam interiorē quam cum vidisset diaconus ille, dixit. Sepeli me hic frater viuum, & non indices cuiquam. Et intrauit in obscuritatem cellę illius, & egit pœnitentiam illic ex veritate. Contigit autem ut post multum temporis non ascenderet aqua de flumine Nili. Et cū omnes latinas facerent, reuelatum est cuidam sanctorum, quia nisi veniret diaconus qui absconditus esset apud illum talem fenem, non ascenderet fluminis aqua. Quod cum audissent mirati sunt, & venientes eiecerunt eum de loco in quo erat. Et orauit, & ascendit aqua, & qui aliquando in ipso scandalizati fuerant edificati sunt postea in pœnitentia eius & glorificauerunt Deum. ¶ Duo fratres perrexerunt ad ciuitatem, ut viderent quod fuerant operati. Et cum a se inuicem in ciuitate fuissent diuisi incurrit vnus in fornicationem. Veniens autem postea frater eius, dixit ei. Reuertamur ad cellam nostram, frater ille autem respondit dicens. Non veniā. Et interrogauit eum ille dicens. Quare frater? Et ille respondit.

Quia

Quia cum discessisses a me incurri in tentationem, & fornicatus sum. Ille autem alter frater volens lucrari eum cepit dicere. Quia, & mihi sic contigit, & quando separatus sum a te incurri, & ego in fornicationem. Sed eamus & simul pœnitentiam agamus cum omni labore, & Deus ignoscet nobis peccatū. Qui cum venissent ad cellam retulerunt fenibus quod eis contigerat, & dederunt eis illi mandatum qualiter pœnitentiam agerent. Ille tamen vnus non pro se, sed pro alio fratre pœnitentiam agebat, tanquā si & ipse peccasset. Videns autem Deus laborem, & charitatem eius intra paucos dies manifestauit vni de fenibus, quod pro multa charitate fratris, qui non peccauerat, indulerat illi qui fornicatus est, & vere hoc est ponere animam suam pro fratre suo. ¶ Venit aliquando frater ad quendam fenem, & dixit ei. Frater meus soluit me egrediens huc atque illic, & pro hoc ego affligor. Et rogabat eum senex dicens. Equahimiter porta frater, & Deus videns laborem sustentationis tue reuocat eum ad te. Neque enim possibile est vt cum duritia, & austeritate, facile ab intentione sua aliquis reuertatur, quia nec dæmon expellitur a dæmone, sed atque benignitate. ¶ Quomodo & dicitur

Deus noster, consolando ad se habens intrabit. Et narrauit ei dicens. Quia fuerunt duo fratres in Thebaida, & cum vnus ex his in fornicationem cecidisset, dicebat ad alium. Reuertar ad seculum. Alter vero plorabat dicens. Non dimitto fratrem discedere & perdere laborem tuum, & virginitatem tuam. Ille vero non acquiescebat, dicens. Non hic sed elsewhere vado, aut veni mecum, & iterum redibo tecum. Tu autem dimitte me, & permanebo in seculo. Vadam autem frater vnus in ciuitatem hoc cuiusdam sententiam magno. Dixit autem ei senex. Vade cum ipso, & Deus illi pro labore tuo non dimittet contruere. Qui contra surgens abiit cum eo ad seculum. Et cum peruenisset ad quendam vicum, videns Deus laborem filius, qui ex charitate & necessitate fratrem suum sequebatur, abstulit concupiscentiam a fratre eius, & dixit fratri suo. Eamus iterum ad Erabum fratrem. Et ecce iam puto quia peccatum cum muliere, quid lucratus sum ex hoc? Et reuersi sunt illesi in cellam suam. ¶ Frater quidam tentatus a dæmone, profectus est ad quendam fenem dicens. Quia illi duo fratres similes sunt, & male vixit. Cognouit autem senex, quia dæmonis illud eratur, & intencis vocauit eos ad se. Et cum factum esset vespere, pater & pater illi

Nn duo-

duobus fratribus; & cooperavit eos in vno lecto, dicens. Filij Dei magni, & sancti sunt. Dixit vero discipulo suo. Hunc fratrem claude in cella seorsum, ipse enim passionem quam illis obijciē habet in se. ¶ Frater quidam dixit seni, quid facio quia occidit me sordida cogitatio? Dixit ei senex. Mulier quando vult ab lactare filium suum, amaram aliquid superangit vberibus suis, & cum venit infans ex consuetudine suggeste lac; sentiens amaritudinem refugit. Mitte ergo, & tu in cogitatione hanc tuam amaritudinem. Dixit ei frater. Quare est amaritudo quam debeo mittere? Dixit ei senex. Cogitationem mortis, & tormentorum, quæ in seculo futuro peccatoribus preparantur. ¶ Frater quidam interrogavit senem de huiusmodi cogitatione, & dixit ei senex. Ego nunquam stimulatus sum de hac re. Et scandalizatus est in eo frater ille. Et abiit ad alium senem dicens. Ecce homo mihi dixit ille senex, & scandalizatus sum in eo, quia supra naturam est quod dixit. Dixit ei senex, non simpliciter tibi dixit hoc ille homo Deo; sed surge, & vadā, & poenitentiam age apud eum, ut aperiat tibi viam salutem sermonum suorum. Surrexit ergo ille frater, & venit ad senem agens in conspectu eius poenitentiam, & dixit. Ignosce mi-

hi pater, quia stulte feci, non dicens tibi vate discedens a te, sed obsecro te ut interpretaris mihi quomodo nunquam sollicitatus sis a fornicatione. Dixit ei senex. Quia ex quo factus sum monachus non sum satiatus pane neque aqua, neque somno, & appetitus eorum quibus pascuntur alij, & crucians me non permittebat sentire fornicationis stimulos, & exijt frater ille proficiens ex relatione senis. ¶ Frater quidam interrogavit quendam senem dicens. Quid facio, quia cogitatio mea semper in fornicatione intenta est, & non me quiescere sinit vna hora, & affligitur ex hoc anima mea. Ille autem dixit ei, quando demones cogitationes in corde tuo seminant, & sentis hoc, non colloquaris cum animo tuo, quoniam demonum est talia suggerere, & licet non negligant hæc immittere, tamen non extorqueant a te: est ergo, & suscipere, & non suscipere. Scis autem quid fecerint Madianitæ, quoniam ornauerunt filias suas, & statuerunt eas in conspectu Israelitarum, non tamen alicui extorqueant: ut commiserentur cum eis, sed qui voluerunt incurrerunt in eos. Alij autem comminati sunt indignantes, & cum iactantur eorum qui præsumpserant vlti sunt fornicationem; ita agendum est, de fornicatione. Respondens au-

tem

tem frater dixit, & quid faciam quia fragilissim; & superat me passio hæc. Ille autem dixit ei. Intentus esto ad huiusmodi. Demones quando faciunt initium loqui in corde tuo, non respondeas eis, sed surgens ora, & age poenitentiam dicens. Filij Dei miserere mei. Dixit autem ei frater. Ecce meditor abba, & non est compunctio in corde meo, quia nescio virtutem verbi, & ille dixit. Et tu tantum meditare, audiui enim, quia dixit abbas Pastor sed & alij patres hoc verbum, quoniam incantator virtutem verborum quæ dicit nescit, sed serpens audit, & scit virtutem eorum quæ incantantur, & serpens subijctus incantanti, & humiliatur. Sic & nos quamvis ignoremus virtutem illorum verborum, quæ loquimur, demones tamen audientes terrentur atque discedunt. ¶ Dicebant quidam senes, quia cogitatio fornicationis fragilis est velut Papyrus. Si ergo iactatur in nobis & non acquiescentes projiciamus illam a nobis facile rumpitur. Necessarium igitur est, ut sit discretio in cogitatione qua agnoscamus, quia his qui consentiunt eis non sit spes salutis. Illis autem qui non consentiunt reperta sit corona. ¶ duo fratres impugnati fornicatione abierunt & acceperunt uxores, postea autem dixerunt ad invicem. Quid licet-

ti sumus, quia deseruimus angelicū ordinem, & vetimus in immunditiam hanc, & post hæc in ignem, & tormenta venturifumus. Redeamus igitur iterum ad Erechum & agamus poenitentiam de his quæ præsumpsimus. Et venientes ad Erechum rogauerunt patres ut susciperent eos poenitentes, & confitentes ea quæ gesserant, & clauerunt eos anum integrum senes, & ambobus æqualiter ad pendium dabatur panes, & ad mensuram aqua similiter, erant autem visidne consuales. Sed dum completum fuisset tempus poenitentiarum exierunt, & viderunt patres velum pallidum, & irrisum nimis, alij vero robustum & clarum, & mirati sunt, quoniam in eorum partem æqualiter acceperunt, & interrogauerunt eum qui virilis, & affictus erat dicens. Quid exercitabaris cum cogitationibus tuis in cella tua? Et ille dixit. Pro malis quæ feci poenas in quibus venturus erā in animo meo resolvebam, & præ timore adhaeserunt ossa mea carni meæ. Interrogauerunt autem & alium dicens. Tu quid cogitabas in cella tua? At ille respondit. Gratias Deo referebam qui eruit me de inquinamento mundi huius, & detulit me seculo pœnitens, & nobiscum me ad hæc contemplatione angelicā, & remissionem artium Dei in iactata, & in seorsum tenet

Aequalis est ambobus poeniten-
tia apud Deum. ¶ Senex quidam
erat in Scythia, qui cum iheronimus
set in aegritudine magna ser-
uiebant ei fratres, & videns senex
quia laborarent dixit. Vado in A-
gyptum, ut inquit solvam fratres
istos a laboribus suis, & dixit ei
abbas Moyses, non vadas quoniam
fornicationem incursumus es. Ille
autem contristatus dicebat. Mor-
tuus est corpus meum, & tu mihi
hinc illuc. Surgens ergo abiit in
Aegyptum. Quod cum audissent
homines circumquaque habitan-
tes offerrebant ei multa. Venit e-
tiam ad eum quaedam virgo fide-
lis, volens obsequium suum sen-
i illi firmari, & pendat, & post
ad quantum tempus cur par-
lulorum de legitudine qua teneba-
tur melius habuisset incurrit in
eam. At illa concepit. Interrogata
autem a vicinis, loci videri con-
spicisset, illa respondit. De senex illo.
Illi autem non credidit illi. Sen-
ex vero dicebat, ego hoc feci.
Sed quod dicit infantem quem pe-
perit, quae cum genuisset puerum
& ablactatus fuisset, tuberculis
infantem in humeris suis, & die
quo erat festinitas magna in Scy-
thia occurrit illi, & occidit. Et
sunt coram multitudinis fratum.
Illi autem videntes cum frater
suis, qui dixit fratri suo. Videtis
infantem hunc? Filius est in obe-
dientia. Causa ergo non fratres

eo quod in senectute hoc feci, &
orate pro me. Et pergens ad cel-
lam suam ad initium primae con-
uersationis suae reuerlus est. ¶ Fra-
ter quidam tentatus est pessime
a demone in specie pulcherrimi
mulierum, Transformati namque
demoni in gratia per quadragin-
ta dierum spacium perseuetaue-
runt pugnantes aduersus eum, ut
traherent eum ad turpem com-
munionem. Illo autem viriliter
reluctante, & minime superato,
Deus aspiciens bonum eius ecce-
tamen, donauit ei nullum ultra
calorem carnalis concupiscen-
tiae pateret. Solitarius quidam
erat in inferioribus partibus Aeg-
pti, & hic erat romanissimus,
quia solus nihil ecclesiae sedebat in
deserto loco. Ecce in terra oparatio-
nem Sathanae mulier quaedam in
honestam audiens de eo dicebat in-
uestigasti. Quod mihi vultis dare &
de tyrio istum frater illum vestrum.
Illi autem id cogitauerunt, eorum
quid de idarent ei. Quia egressus
vespere venit in cellam eius, ve-
lut errans, & eum perussit ad
cellam suam ingressus, & ille
videns eam in ista, & ille dicebat.
Quid modo facis vampsit? Illa au-
tem velut pilouas dicebat, ornate
doctus veni. Qui cum misere-
tionem misericordiam pallaretur intro-
dit in cellam in atrium cellae suae
& in ipse inquit iheronimus in cel-
lam suam. Et clausit eam. Infelix

infelix illa clamabat dicens. Ab-
ba, bestiae comedunt me hic. Il-
le autem iterum turbatus est ti-
mens etiam iudicium Dei dice-
bat. Vnde mihi venit ira haec. Et
aperiens ostium introduxit eam
intro. Cepit autem diabolus ve-
lut sagittis stimulare cor eius in
eam. Qui cum intellexisset dia-
boli esse stimulos, dicebat in se-
metipso. Viae inimici tenebrae
sunt. Filius autem Dei lux est. Sur-
gens ergo incendit lucernam. Et
cum inflammaretur desiderio di-
cebat. Quoniam qui talia agunt
in tormenta vadunt. Proba ergo
te ipsum ex hoc si potes sustinere
aeternum ignem. Et mittebat di-
gitum suum in lucernam. Quem
cum incendisset ardorem non
sentiebat propter nimiam flama-
mam concupiscen-
tiae carnalis, &
ita usque mane faciens incendit
omnes digitos. Illa autem infelix
videns quid faciebat senex ille,
pre timore velut lapidea facta
est, & venientes mane uenies
ad senem illum dicebant. Venit
ne hoc mulier sero? Ille autem di-
xit. Etiam. Ecce ubi dormit, & in-
traentes inuenerunt eam mortuam,
& dicunt. Abba mortua est mu-
lier. Tunc ille exiens pallium
suum quo utebatur, ostendit eis
manus suas dicens, ecce quid fe-
cit mihi filia ista diaboli perdi-
ditque omnes digitos meos, &
narrans eis quod factum fuerat.

dicebat. Scriptum est, ne reddas
malum pro malo, & faciens oppro-
bationem super eam, suscipit eam.
Quae conuersa caste egit residuum
tempus vitae suae. ¶ Frater qui-
dam impugnabatur a fornicatio-
ne. Contigit autem eum venire
in quendam vicum Aegypti, &
videns filiam sacerdotis pagano-
rum, admauit eam, dixitque pa-
tri eius. Da mihi eam uxorem.
Ille autem respondens, dixit ei.
Non possum eam tibi dare, nisi
interrogauero Deum meum. Et
abiens ad demonem quem cole-
bat, dixit ei. Ecce monachus qui-
dam venit volens accipere fi-
liam meam. Do eam illi? Et re-
spondens dabo non dixit. Si negat
Deum suum, & baptismum, &
propositum monachi, dabo eam
& veniens sacerdos dixit, negat
Deum tuum, & baptismum, &
propositum monachi, & dabo tibi
filiam meam uxorem. Ille veni-
ro consensit, & statim vidit ven-
tut columbam exire de ore suo, &
volare in caelum. Pergens autem
sacerdos ad demonem dixit. Ecce
cepromisit tria ista se facturum.
Tunc respondens diabolus dixit
ei. Non desei filiam tuam in
uxorem, quia Deus tuus non in-
tegre recessit ab eo, sed ad huc
adiuvat eum. Et veniens sacer-
dos dixit. Non possum eam tibi
dare uxorem, quia adhuc Deus
tuus adiuvat e, & non recessit ab eo.

Hæc audiens frater dixit in semet ipso. Si tantam bonitatem ostendit in me Deus, cum ego infelix negaberim ipsum, & baptismum & propositum monachi, bonus autem Deus etiam si cum tam grande scelus commisi, tunc usque adiuuat me, cur ego recedam ab eo? Et in semetipsum reuersus recepit sobrietatem mentis, & venit in Eremum ad magnum quendam senem, & narravit eum quæ fuerat facta. Et respondens senex, dixit ei. Sede mecum in spelunca, & ieiuna tres hebdomadas continuas, & ego Deum deprecor pro te, & laborauit senex pro fratre illo, & deprecatus est Deum dicens. Obsecro Domine dona mihi animam hanc & suscipe poenitentiam eius, & exaudiuit orationem eius Deus, & cum completa fuisset prima hebdomada. Venit senex ad illum fratrem, & interrogauit eum dicens. Aliquid ne vidisti? Et respondens frater dixit. Etiam. Vidi columbam sursum in altitudine cæli, contra caput meum stantem. Et dixit ei senex. Attende tibi metipsum, & deprecare Deum attente. Secunda vero hebdomada venit senex iterum ad fratrem, & interrogauit eum dicens. Vidisti ne aliquid? Et respondit. Vidi columbam venientem iuxta caput meum. Et præcepit ei senex dicens. Sobrius esto mente & ora, & completa

tertia hebdomada. Venit iterum senex, & interrogauit eum diceas. Ne aliquid plus vidisti? At ille respondit dicens. Vidi columbam quæ venit, & stetit super caput meum, & extendi manum meam ut tenerem illam, illa autem surgens intrauit in os meum, & gratias agens. Deo senex dixit fratri. Ecce suscepit Deus poenitentiam tuam. De cætero attende temetipsum, & esto sollicitus. Et respondens frater dixit. Ecce a modo tecum ero donec moriar.

¶ Dicebat quidam de Thebæis senibus, quod ipse esset filius sacerdotis idolorum, & cum paruulus sederet in templo, & vidisset patrem suum frequenter ingredi, & sacrificia offerre idolis, & quia semel occulte post ipsum intrauerit & viderit Sathanam sedentem & omnem militiam eius astantem ei, & ecce vnus de principibus veniens adorauit eum. Qui diabolus ait. Vnde venis tu? Et ille respondit. In illa prouincia eram, & suscitavi illic bella, & perturbationes plurimas, & effusionem sanguinis faciens, & veni nunciare tibi. Et Sathanas interrogauit eum. In quanto tempore hoc fecisti? Et ille respondit, in triginta diebus. Et Sathanas iussit eum flagellari dicens. Tanto tempore hoc fecisti? Et ecce alius veniens adorauit eum, & ille dixit. Vnde venis tu? & respon-

dit dæmon. In mari eram & suscitavi commotiones, & dimersi naues, & multos homines occidens, veni nunciare tibi. Et dixit ei Sathanas. Quanto tempore hoc fecisti? At ille respondit. Sunt dies viginti, & hunc similitur iussit flagellari dicens, quare in tantis diebus hoc solum fecisti? Et tertius venit, & adorauit eum dicens. Dixit autem haic. Tu vnde venis? Et respondit. In illa ciuitate fui, & dum ibi fuere in nocte excitauit lites, & multas effusiones sanguinis feci, insuper, & ipsum sponsum occidi, & veni nunciare tibi, & dixit, in quantis diebus hoc fecisti? Et respondit. Decem. Iussit autem, & hunc flagellati tanquam moras fecerit. Venit autem, & quartus dæmon adorare eum, & dixit ei. Vnde venis? Qui respondit. In Eremo eram, ecce quadraginta anni sunt quæ impugnavi monachum quendam, & vix nocte ista præualui, ut facerem eum fornicari. Quod diabolus audiens sarrexit, & osculatus est eum, & tollens coronam quam ipse habebat posuit in capite illius, & fecit eum in vna sede confederi secum dicens. Magnam rem fortiter egisti. Hoc ego cum audissem, & vidissem, dixi in terra me ipsum. Vere magnus est homo in monachorum genere, & egressus sum, & factus sum in monachum.

¶ Dicebant de quodam patre, quia secularis fuisset, & postea conuersus de concupiscentia uxoris suæ frequenter stimularetur, & narrabat hoc patribus. Qui cum vidissent quod operarius esset, & maiora faceret quam ei dicebant imponbant, et tamen multa, ut debilitaretur corpus eius, ita ut nec fugere posset. Deo autem dispensante venit quidam pater ut applicaret in Scythi. Et cum venisset ad cellam eius vidit eam apertam, & pertransiit admirans quomodo a remo egressus esset in occursum eius, & reuersus stabat dicens. Ne forte frater qui in ea habitat infirmus est? Et cum pulsasset intrauit, & iniecit eum nimium, insiratum, & dixit ei. Quid habes pater? Et narravit ei dicens. Ego de seculari vita sum, & sollicitat me modo inimicus in visione operæ, & narraui patribus, & imposuerunt mihi conuersationis operæ iugum, & omni obedienter implere vellem ecce defeci, & tamen stigmatus crescit. Audiens hoc senex contristatus est, & dixit ei. Equidem patres ut potentes vixi, bene tibi in posterum ostera quibus graueris, sed si me paruulum audis, iam inuadit te & sume periculum tibi in tempore resurgens, & recolligens vires tuas sub aliqua nullum operis Dei, & iacta in Domino cogitatum tuum, quoniam in tuo labore tuum non potest

ris superare. Corpus enim nostrum
velut vestimentum est. Si illud
diligenter tractaueris stat. Si au-
tem neglexeris, illud putrescit.
Qui cum audivit eum fecit ita; &
intra paucos dies recessit. Ibi
his ab eo. ¶ Monachus quidam
solitarius unicus. Scis conuer-
satione proficiens sedebat in mo-
re in partibus Antinoi, sicut au-
divimus a notis monachis, cuius
verbis & acta multi proficie-
bant. Et eum talis esset, excitatus
est diabolus ad invidiam contra eum,
sicut & contra omnes viros vir-
tutum, immisitque in animam
eius cogitationem talem ut ei qui
in tali conversatione esset, non
deberet seruire aliis aut mini-
sterium exhibere, sed magis ipsum
debere alijs ministrare. Quod si
alijs non exhiberet ministerium,
saltem sibijpsi seruiret dicens.
Vende ergo in civitate sportellas
quas facis, & eme tibi quæ opus
sunt, & revertere ad locum tuum
& nullis onerosus. Hæc autem
suggerebat ei diabolus invidens
quieti eius, & opportune vacatio-
ni eius ad Dominum, & utilita-
ti multoties. Undique enim ini-
micus venari eum, & capere se-
stinabat, ille vero tanquam bonæ
cogitationi acquiescens descen-
dit de monasterio suo. Et quia
erat omnibus admirandus, igno-
rans tamen huiusmodi insidias
astutiae, motus vero, & famosus

omnibus a quibus videbatur ex-
stentis, cum post longum tempus
mulierem vidisset pro incautela
sua supplantatus est; & inveni-
it in eam. Et veniens in desertum se-
quente diabolo vestigia eius, ce-
cidit iuxta flumen, & cogitans
quia inimicus gaudens est de rui-
nâ eius voluit seipsum desperare,
maxime quia spiritum Domini
contristauerit, & sanctos ange-
los, & venerabiles patres, quor-
um multi etiam in civitatibus ha-
bitantes superaverunt diabolum;
& cum nulli horum se similem
facere posset, contristabatur val-
de, & non recordabatur, quia
Deus est qui virtutem tribuit his
qui ad hunc devotissime conlata-
tuntur. Cæcatus vero, & non vi-
dens peccati sui curam, voluit se
in flumen illud iactare, ut perfe-
ctum gaudium faceret inimico,
& ex multo animi dolore infir-
matus est corpore, & nisi postea
misericors Deus, auxilium præ-
stasset ei ad perfectum gaudium
inimici sine poenitentia more-
retur. Novissime autem in se re-
versus cogitavit maiorem labo-
rem in afflictione poenitentiae de-
monstrare, & supplicare Deo in
fletu & lacrimis, & ita rediit ad
monasterium suum. Et claudens ostium
cellule suæ, sicut solet super mor-
tuum ita flebat supplicans Deo. Le-
vâ autem & vigilans cum omni an-
xietate extenuavit corpus suum,
& nec

& nec sic satisfactum putabat in
animo suo, quod congrue poeni-
tuisset. ¶ Fratribus autem ad eum
sepius venientibus utilitatis cau-
sa & pulsantibus ostium ipse dice-
bat non posse se aperire, dicendo,
sacramento me coltrinxi, vnum
annum devotè me poenitentiam
agere, sed orate pro me. Nec enim
inveniebat quomodo eis se excu-
saret quoniam illi scandalizaban-
tur, hæc audientes de eo, quia erat
apud illos honorabilis & magnus
valde monachus; sed fecit totum
annum intentè ieiunans, & devo-
tè poenitentiam agens. Die au-
tem Paschæ ipsa nocte resurre-
ctionis Dominicæ tollens lucer-
nam novam, & reficiens eam po-
suit in cacabo novo, & cooperiēs
cooperculo surrexit ad orationem,
dicens, Misericors & miserator
Deus, qui & barbaros saluare vis,
& ad veritatis tuæ agnitionem
venire ad te confugi fidelium sal-
uatorem miserere mihi, quia te
plurimum exacerbavi, & inimi-
cum gaudere feci, & ecce mor-
tuus sum obediensei. Tu domine
& impijs & his qui sunt sine mi-
sericordia misereris, sed & proxi-
mis misericordiam impendi præ-
cipis, miserere humilitati meæ ap-
ud te enim nihil impossibile
est: quoniam fecus infernum dissi-
pata est sicut pulvis anima mea.
Fac misericordiam; quia benignus
es & misericors figmento tuo, qui

& corpora quæ non sunt, in die
resurrectionis es. Exaudi me do-
mine, quia defecit spiritus meus,
& infelix anima mea tabefacta
est, etiam & corpus meum quod
coinquinaui, & iam vivere non
valeo pro eo, quod non credidi.
Ignosce peccatum per poeniten-
tiam duplex habens peccatum ex
desperatione. Vivifica me con-
tritum & igne tuo præcipe hæc
lucernam accendi. Et ego acci-
piens fiduciam misericordiam, &
indulgentiam tuam. Residuo tempo-
re vitæ meæ, quod mihi donaveris
mandata tua custodiam, & a ti-
more non recedam, sed devotè
serviam tibi omnibus diebus vitæ
meæ. Et hæc in nocte ipsa resurre-
ctionis cum multis lachrymis di-
cens: surrexit ut videret si accen-
sa esset lucerna. Et detecto cacabo,
vidit quod non esset accensa,
& cecidit iterum in faciem suam
rogans Deum & dicens, Scio do-
mine, quia certamen factum est,
ut coronarer & non in pedibus ste-
ti, eligens propter carnis delecta-
tionem tormentis impiorum addici
parce mihi dñe, ecce enim iterum
confiteor tuæ bonitati turpitudi-
nem meam coram angelis tuis & co-
ram iustis omnibus, & nisi quia scâ-
dalizari possent omnibus etiâ ho-
minibus confiterer. Deus meus mi-
serere mei, ut & alios erudiâ dñe
vivifica me: & ita post paucis
orans exauditus est, & surgens in

uenit lucernam ardentem clarè,
& exultās confortatus est in spe
admirabaturq; de Dei gratia, qui
ita de peccatis eius indulgit & sa-
tisfecit iuxta petitionem eius, &
animum ipsius & dicebat. Gratias
tibi ago Domine: quia etiam vitæ
seculi huius mihi indigno miseri-
tus es in magno & in nouo signo
hoc peccatoribus fiduciā tribuēs.
Parcisenim & misereris anima-
bus quas creasti. Ita autem & per-
seuerante eo in confessione illu-
xit dies & lætabatur in Dño obli-
tus cibi corporalis. Ignem autem
lucernæ illius toto tempore vitæ
sue serauit oleum subinde infun-
dens, & faciens desuper quomi-
nus extingueretur. Et ita rursus di-
uinus spiritus habitauit in eo & fa-
ctus est apud omnes in signis hu-
militatem exhibens in confessione
& actione gratiarum domino
cum lætitia. Cui etiam ante ali-
quot dies mortis suæ reuelatum
est de transitu suo.

¶ *Incipit liber, quod monachus nihil
debet possidere.*

FRATER quidam renun-
tians seculo & dans quæ ha-
bebat pauperibus, retinens
autem pauca in sua ratione venit
ad beatum Antonium, quod cum
agnouisset senex dixit ei. Si vis
in monachis fieri, vade in illam vi-
tum, & eme carnes & impone

corpori tuo nudo & sic veni huc.
Et cum sic fecisset frater ille ve-
niebant aues & canes & corpus
eius lacerabant. Cum autem peti-
tuenisset ad senem interrogabat si
fecisset quod ei dixerat. Illo au-
tem ostendente corpus suum la-
ceratum. Dixit sanctus Antonius.
Qui renuntiant seculo & volunt
habere pecunias, ecce ita impu-
gnati à dæmonibus discerpuntur.
¶ Narrauit abbas Daniel de beato
Arsenio, quia venit aliquando Ma-
gistrianus deferens ei testamentū
cuiusdam senatoris parentis eius,
qui reliquerat ei hæreditatem ma-
gnam valde & accipiens testamē-
tum voluit illud scindere. Magi-
strianus autem cecidit ad pedes
eius dicens, Deprecor vt nō scin-
das illud, quia amputabitur mihi
caput. Et dicit ei Arsenius. Ego
prius mortuus sum quàm ille: ipse
autem qui modo mortuus est quo-
modo fecit me hæredem? & remi-
sit testamentum nihil accipiens.
Agrotauit aliquando memoratus
abbas Arsenius in Scythi, & opus
habuit in necessitate sua vsque ad
vnam siliquam nummos, & cum
non inueniret accepit à quodam
velut elemosynam & dixit. Gra-
tias tibi ago Domine quia modo di-
gnum fecisti pro nomine tuo ad
hoc pertinere, vt egens elemo-
synam postularem. ¶ Narrauerūt
de abbate Agathone, quia longo
tempore cellam sibi cum discipu-

scipulis fabricaret. Quā cum per-
fecissent & cœpissent illic habi-
tare vidit in ipsa prima Hebdo-
mada quoddam non vtile sibi, &
dixit discipulis suis illud quod do-
minus dixerat discipulis suis. Sur-
gite, eamus hinc. Discipuli autem
eius contristati sunt valde dicen-
tes, Si omnino voluntatem habe-
bas migrandi hinc, vt quid tan-
to labore sustinimus edificantes
longo tempore cellam. Incipient
autem homines scandalizari in
nobis & dicere. Ecce iterum mi-
grant nusquam sedentes. Ille au-
tem cum eos vidisset pusillani-
mes effectos dixit eis: & si scan-
dalizantur aliqui, sed iterum sunt
alij qui edificentur, & dicāt. Bea-
ti sunt isti qui propter Deum mi-
grauerunt. & sua omnia contem-
pserunt. Veruntamen dico vobis
qui vult venire mecum veniat,
quia ego interim vado. Illi autem
prostrauerunt se in terram, rogan-
tes vt concederet eis secum abi-
re. ¶ Dixit abbas Euagrius fuisse
quendam fratrem qui nihil ha-
buit de substantia sua, nisi tan-
tum Euangelium & ipsum ven-
didit in pauperum nutrimentum
dicens quoddam verbum, quod
memoriæ dignum est commen-
dari. Ipsum verbum (inquit) ven-
didi quod iubet, vende omnia
quæ habes & da pauperibus.

¶ Abbas Theodorus cognomen
to Firmie, habebat tres codices bo-

nos, & cum venisset ad abbatem
Macharium dixit ei, Quia habeo
tres codices, & proficio ex lectio-
ne eorum: sed & patres petunt
eos ad legendum, vt & ipsi pro-
ficiant. Dic ergo mihi quid de-
beo facere. Respondit senex di-
cens, Boni sunt quidem actus,
sed maius est omnibus nihil possi-
dere. Quod cum audisset, abiit &
vendidit memoratos codices, &
dedit indigentibus pretium eor-
um. ¶ Narrauit quidam patrum,
de abbate Ioanne Persa, quia ex
multis virtutibus suis ad profun-
dam simplicitatem, atque inno-
centiam venerit. Hic autem habi-
tabat in Arabia vicina Aegypti, &
mutauit aliquando à fratre quo-
dam solidum vnum, & emit li-
num vt operaretur, & venit alius
frater rogans eum & dicens, Do-
na mihi abba aliquantulum lini
vt faciam mihi vestimentum quo
vtar. Et dedit ei cum gaudio. Si-
militer alter veniens rogauit eum
vt daret ei aliquantulum lini, vt
faceret sibi tegumentum, & de-
dit ei, & multis alijs petentibus
dabat similiter cum gaudio. Post
ea vero venit dominus solidi quē
mutuo acceperat volens accipe-
re quod mutauerat & dixit ei, se-
nex. Ego offero tibi eum, & cum
non haberet vnde redderet, abiit
ad abbatem Iacobū dispensatorē,
vt rogaret eum, vt daret ei solidū,
& dū iter inuenit in terra iacentē
solidum

solidum & non tetigit eum & fecit orationē & reuersus est in cellam suā, & venit iterum frater ille & coepit ei molestus esse pro solido, & dixit ei, ego reddam tibi. Et abijt iterum senex & inuenit solidum in terra vbi erat prius & rursum facta oratione reuersus est in cellam suā: & ecce frater iterum coepit molestus esse ei, & dixit senex. Adhuc semel expecta me & affero tibi solidum tuum, & surgens venit ad illum locū & inuenit ipsum solidum ibi & facta oratione tulit eum & venit ad abbatem Iacobū & dixit ei. Abba cum venirem ad te, inueni hunc solidū in via, ostende ergo charitatem & prædica illum, ne quis perdidisset eum, & prædicauit abbas & nemo est inuentus qui perdidisset solidum illum. Tunc ergo dixit senex abbati Iacobo. Si ergo eum nemo perdidit da eum illi fratri, quia ipsi debeo solidū, & cum venirem ad te, vt tu mihi solidū præstares, & redderem debitum, inueni eum in via & miratus est abbas Iacobus quomodo cōpulsus, debito inuenisset, & nō statim tulisset eum, & reddidit solidū illi fratri, & hoc mirabile erat de ipso, quia si veniebat quis mutuū perere aliquid ab eo, non per seipsum dabat, sed dicebat fratri mutuū postulanti vade tolle tibi ipsi quod opus habes, & quando referebat ei, quod mutuū accepisset, di-

cebat ei. Repone illud iterum in locum vnde tulisti. Si autem nihil referebat ille qui mutuū acceperat, senex nihil dicebat ei.

¶ Narrauerunt quidam patrum, quia venerat aliquando frater aliquis in conuentum cellarum corā abbate Isaac vestitus mocho cucullo, & dixit ei abbas Isaac: hic monachorum est habitatio: tu autem secularis es, & nō poteris hic esse. Dicebat autem fratribus abbas Isaac. Patres nostri & abbas Pambo vetustis & de multis partibus vtebantur refarcitis vestibus: nunc autem pretiosis vestibus vtimini. Discedite hinc, desertis enim locum hunc. Quando autem profecturi erant ad messem dicebat eis. Iam vobis nulla mandata dabo, quoniam non obseruatis. ¶ Dixit abbas Cassianus, Quia Syncretius aliquis nomine, cum renuntiaisset seculo, & facultates suas pauperibus diuidens aliqua sibi retinisset ad proprium vsum, nolens perfectæ ex omnibus renuntiantium humilitatem & communis monasteriorum vitæ suscipere regulam ad quē sanctæ memoriæ pater Basilus hoc dixit. Et senator esse desisti, & monachum te non fecisti. ¶ Dixit quidam frater abbati Pistammodi. Quid faciam, quia durum mihi est vendere quod manibus meis laboro. Et respondens senex dixit. Quia abbas Sylois & ceteri

teri vendebāt opus manuum suarum. Hoc enim non laxa disced quādo vendas semel dic pretium speciemque quam tradis, & si vis relaxare modicum pretij in te est, sic enim requiem inuenies. Iterū dixit ei frater. Si habeo quod sufficiat necessitatibus meis aliunde, videtur tibi, vt non cogitem de labore manuum. Respondens senex dixit. Quantum vis habeas tamen non negligas operari, & quātū potēs, fac tantum non conturbetis animo. ¶ Frater interrogauit abbatem Serapionem dicens. Dic mihi vnum verbum. Dixit ei senex. Quid tibi habeo dicere. Tu tulisti ea quæ erant viduarum, & orphanorum & posuisti in fenestris viderat enim. nam codicibus plēnā. Interrogata est, beatæ memoriæ Syncretice, si perfectum bonum esset nihil habere. At illa dixit, & valde bonum est his qui possunt, etenim hi qui tolerare possunt tribulationē quidem carnis habent, sed animę requiē possident: quā sicut fortia vestimenta dum calcantur & pedibus sepius rursus antur, lavantur, atque candidantur: ita fortis animā per voluntariam paupertatem amplius conseruatur. ¶ Dixit abbas Hiperitius. Thesaurus monachi est voluntaria paupertas. Thesaurizatio tibi frater in cælo, quia ad requiescendum ibi si non sunt seculi. ¶ Erat quidam sanctorum

Phylagrius nomine. Hic habitabat in Hierosolymis & laborabat operando, vt pane tantum nō egeret, & dum staret in platea, volens vendere quod manibus suis fuerat operatus, contigit vt caderet cuidam sacculus cum solidis mille, & inueniens eum senex stetit in eodem loco dicens, Necessè est modo eum qui perdidit huc venire, & ecce veniebat qui perdiderat plorans, & tulit eum seorsum, & dedit illi sacculum suū. Quem ille rogabat, vt acciperet aliquam partem ex eo, sed senex nullatenus acquieuit. Tunc ille coepit clamare & dicere, Venite & videte hominem Dei, & quid fecit. Senex autem occulte fugiens exiit de civitate ne agnosceretur. De eo quod fecerat & honorarent eum. Interrogatus est senex, quidam a fratre quid faceret vt saluus esset. Ille autem expoliatus se vestimento suo cinxit lumbos suos, atque extendens manus suas dixit, Sic debet nudus esse, monachus ab omni materia seculari, & crucifigere se aduersus tentationem, atque certamina mundi. ¶ Quidam frater rogauit senem, quendam vt acciperet precium suum necessitatibus producturas. Ille autem non lebat, vt poret qui opere manuum suarum esset tibi sufficiens. Sed dum ille persisteret obsecrando, vt salutem pro indigentibus necessitate hinc maret. Respondit senex

nex & dixit ei. Duplex mihi opprobrium est, quia cum non indigeam, accipio & aliena tribuens vanam gloriam colligo. ¶ Veniunt aliquando quidam Græcorum, ut darent elemosynam in civitate Ostracen, & assumpserunt sibi œconomos Ecclesię, ut ostenderent eis qui necessitatem maiorem haberent. Illi autem duxerunt eos ad quendam leprosum & dederunt ei. Ille autem volebat accipere dicens, Ecce modicas palmas habeo quas operor, & facio plectas & ex eis mādūco panem. Iterum duxerunt eos ad cellam vnus viduę quę erat cum filiis suis. Et cum pulsarent ad ostium cucurrit filia eius ad ostium nuda. Mater autem eius abierat ad quoddam opus. Erat enim candidatrix. Et dabant filię eius vestimentum & nummos. Illa autem volebat accipere dicens venisse matrem suam & dixisse sibi confide, quia voluit Deus & inueni opus quod faciam hodie, vnde sumamus victum nostrum. Et cum venisset mater eius rogabāt eam, ut acciperet & noluit dicens, Ego habeo curatorē meum Deum & vos eum vultis tollere à me hodie. Illi autem cognoscentes fidem eius glorificauerunt Deum. ¶ Venit quidam vir magnus ignotus portans aurum in Scythi & rogabat presbyterum Eremi, ut aurum illud erogaretur fratribus. Di-

xit autem presbyter. Nō opus habent fratres. Et cum nimis vehemens esset & non acquiesceret, posuit sportam cum solidis in ingressu Ecclesię, & dixit presbyter, qui opus habet tollat illud sibi & nemo tetigit: quidam etiam nec aspexerunt. Et dixit ei senex. Suscepit Deus oblationem tuam; vade & da illud pauperibus & valde edificatus discessit. ¶ Obtulit quidam frater seni pecuniam dicens ei. Habe hanc pecuniā & ad expensas tuas, quia senuisti & infirmus es. Erat enim leprosus. Hic autem respondens dixit: tu post sexaginta annos venisti ad ferred me nutritorem meum. Ecce tantum tempus habens in infirmitate mea, nihil indigui, Deo tribuente & pascente me, & non acquieuit accipere. ¶ Narrauerunt senes de quodā hortulano quia laboraret, & omnem laborem suum expenderet in elemosynam, & tantum sibi retineret quantum ad vitum eius sufficeret. Postea vero Satanas immisit in cor eius dicens, Collige tibi aliquantulum pecuniam ne cum senueris aut ægrotueris opus habeas ad expensas. Et collegit; & impleuit lagenam de nummiis. Contigit autem eum infirmari & putrescere pedem eius & expendit quod collectum fuerat in medicos & nihil ei posse potuit. Postea vero venit quidam de expertis medicis & dixit ei

Nisi

Nisi incideris pedem tuum putrescet. Et constituerunt ut incideret ei pedem. Illa autem nocte rediens in semetipsum, & penitentiam agens de his quę gessit ingemuit & fleuit dicens, Memor esto domine operum meorum priorum quę faciebā cum laborarem in horto meo, ex quo pauperibus ministrabam. Et cum hoc dixisset stetit angelus domini & dixit ei. Vbi sunt nummi quos collegisti, & vbi est spes tua de qua tractasti. Tunc intelligēs dixit. Peccavi domine, ignosce mihi, & amodo ulterius hoc non faciam. Tunc angelus Domini tetigit pedem eius & sanatus est statim; exurgens abiit in agrum operari. Venit ergo medicus secundum tempus constitutum cum ferramentis ut secaret pedem eius, & dicunt ei. Exijt mane operari in agrum. Tunc admirās medicus perrexit in agrum vbi operabatur frater ille, & videns eum operari terram glorificabat Deum, qui reddiderat ei talem sanitatem. ¶ Frater interrogauit senem quendam dicens, Vis teneam mihi duos solidos propter infirmitatem corporis. Videns autem senex cogitationem eius, quia vellet tenere dixit etiam. Et vadens frater in cellam suam contrebatur in cogitationibus suis dicens, Putas verum mihi dixit senex an non? Et surgens iterum venit ad senem agens pœ-

nitentiam & rogans eum dicens: propter Deum dic mihi veritatem, quia affligor cogitationibus meis, propter duos solidos, & dixit ei senex. Quia vidi te voluntatem habere retinendi eos, dixi tibi ut teneres: veruntamen nō est bonum tenere plus quam opus est corpori. Si ergo duos solidos retinueris, in ipsis inueniet spes tua, & si contigerit ut pereant Deus iam non cogitat de nobis. Cogitationem ergo nostram iactemus in domino, quoniam ipsi cura est de nobis.

¶ *Incipit liber de Patientia, sive Fortitudine.*

Sanctus abbas Antonius, cum sederet aliquando in Eremo, animus eius triduum, & confusionem cogitationum incurrit, & dicebat ad dominum, Domine volo saluus fieri, sed non permittunt me cogitationes meę. Quid facio in hac tribulatione, aut quomodo saluus ero. Et modicum assurgens cœpit foras exire & vidit quendam tanquā seipsum sedentem, atque operantem inde surgentem ab operibus & orationem, & iterum surgentem & plectam de palmis facientem: inde rursus ad orationem surgentem. Erat autem angelus Domini missus ad correctionem, & cautellam dandam Antonio & audiuit vocem angeli dicentis, Stefan & saluus eris. Ille autem hoc audito

ma-

magnum sumpsit gaudium atque fiduciam, & ita faciens, salutem quam quærebat inuenit. ¶ Frater interrogauit abbatem Agathonē dicens mandatum mihi venit & est mihi pugna grauis in loco in quo est ipsum mandatum. Volo ergo propter ipsum mandatum pergere illuc, & pauesco bellum. Dixit abbas Ammonas. Quia quatuordecim annos fecerat in Scythi deprecans Deum die ac nocte vt daret ei virtutē superandi iram. Dixit abbas Bisarion. Quia quadraginta noctes māserit inter spinas stans & non dormierit. Frater quidam sedens singularis turbabatur & pergens ad abbatem Theodorum de Firme dixit ei. Quia turbaretur. Senex autem dixit ei. Vade humilia mentem tuā & subde te & habita cum alijs. Abijt autem in montem, & mansit cum alijs, & reuertens post ea ad senem dixit ei. Nec cum alijs hominibus habitans quietem inuenio. Et dixit ei senex. Si solitarius non quietis neque cum alijs cur voluisti te monachum facere. Nonne vtiliū est tribulationes. Dic autem mihi quorū annos habes in isto habitu? Et dixit ei. Octo. Et dixit ei senex. Crede mihi. Ego habeo in isto habitu septuaginta annos, & nec vna die potui requiem inuenire, & in octo annis vis quietem habere. ¶ Interrogauit autem eum iterum frater quidam di-

centens. Si fiat subito sonitus tūne alicuius sit ne timor tibi abbat. Et dixit ei senex. Si cælum terra adhereret. Theodorus nō formidat. Poposcerat enim precibus a domino, vt auferretur ab eo formido. propterea interrogauit eum frater. Dicebant de abbate Theodoro & beato Lucio de Nonno Alexandria, quia fecerunt quinquaginta annos seducentes animos suos & dicentes transacta hyeme ista, migrabimus hinc, & iterum quando fiebat æstas dicebāt. Quia transacto æstiuo, discedimus hinc, & sic faciebant toto tempore conuersationis suæ, semper reminiscendo patres. ¶ Dicebat abbas Pastor de abbate Ioanne breui statura, quia rogauerat Deum, vt tolleretur ab eo omnes passionēs & fieret securus, & veniens dixerit cuidam. Video me quietum & nullam habentem pugnam. Et dixit ei senex. Vade & roga Deum, vt iubeat in te moueri pugnam: quoniam pugnam proficit anima. Et cum redisset pugna vterius nō orauit, vt auferretur ab eo seditionem sustinendi has pugnas. ¶ Venit abbas Macharius maior ad abbatem Antonium in montem. Et cum pulsasset ad ostium exiit ad eum & dixit ei. Tu quis es. Et ait illi. Ego sum Macharius. Et claudens ostium intravit & dimisit eum. Et cum videret postea per-

scientiam eius aperuit ei, & cōgaudens ei dicebat, multum tempus est ex quo videre te desiderabam audiens de te. Et exhibens ei hospitalitatem, refecit eum. Erat enim de multo labore fatigatus. Vespere autem facto infudit sibi abbas Antonius modicas palmas. Et dixit ei abbas Macharius. Da mihi vt & ego infundam quod operer. Ille autem dixit. Non habeo plus: & faciens fasciculum maiorem infudit eum, & sedentes sero & colloquentes de vtilitate animarum faciebāt flectari & ipsa flecta descendebat per fenestram in speluncam & ingrediens mane sanctus Antonius vidit collectionē flectarum abbatis Macharii, & admiratus est. Et osculans manus eius dicebat, multa virtus de istis manibus egreditur. ¶ Descendit aliquando ipse Macharius de Scythi ad locum qui dicitur Therenthin, & intrauit dormire in monumentum vbi erant antiquitus sepulta corpora Paganorum, & traxit vnum corpus sub caput suū tanquam plumacium de scirpo: dæmones autem videntes fiduciam eius torquebantur, & volentes terrere eum vocabant quandam mulierem dicentes, Nonna veni nobiscum ad balneum, & alter dæmon de sub ipso tanquam ex mortuis illis respondit dicens, Peregrinum quendam habeo super me, non possum venire: se-

nex autem non expauit, sed confidens tundeat corpus illud dicens, Surge & vade si potes. Quod cum audissent dæmones clamarunt magna voce dicentes, Victi stī nos, & fugerunt confusi. ¶ Dicebat abbas Mathois. Volo aliquod leue opus, & cōtinuo cogito quā graue & quā cito finitur. Narrauerunt de abbate Myleto, quia cum habitaret aliquando cum duobus discipulis suis in finibus Persarum exierunt duo filij Imperatoris secundum consuetudinem in venatione & miserunt retia per longum, per milliaria quadraginta, vt quodcumque intra retia inueniretur occiderent. Inuentus autem est senex cū duobus discipulis suis iuxta retia, & cum vidissent eum pilosum & terribilem aspectu, admirati sunt & dixerunt ei. Homo es an spiritus aliquis? Dic nobis, & dixit eis. Homo sum peccator, & exiui flectere peccata mea, & adoro filium Dei viui. Illi autem dixerunt ei, non est alius Deus nisi sol, ignis & aqua, ipsos adora & sacrificat eis. Et ille respondens ait. Istæ creature sunt, & erratis: sed obsecro vos conuertimini, & agnoscite Deum verum, qui & ista creauit & cætera omnia. Illi autem deridentes dixerunt. Condemnatum, & crucifixum dicis esse verum Deum. Et ille respondit. Etiam ipsum qui crucifixus est

peccatum, & qui occidit mortem. hunc dico esse verum Deum. Illi autem tam ipsi quàm fratribus, qui cum eo erant inferebant tormenta & cogebant eos sacrificare. Et duos quidem fratres post plurima tormenta decapitauerunt, senem autem diebus multis torquebant. Postea vero statuerunt eum in quodam loco, & sagittabāt in eum quasi in lignū, vnus à dorso, & alijs à pectore. Et dixit eis senex. Quoniam facti estis ad consensum in vnum, vt effundatis sanguinem innocētem crastina in momēto hac hora que modo est: sine filijs remanebit mater vestra: & priuabitur aspectu vestro, & proprijs sagittis sanguinem vestrum inuicem effundatis: Illi autem subsannantes verba eius exierunt in crastinum, vt venarentur. Et contigit vt euaderet de retibus eorum vnus ceruus & ascenderunt equos & currebant, vt comprehenderent ceruum. Qui cum iactassent sagittas post ipsam inuicem se peremerunt & mortui sunt iuxta verbum quod prædixerat senex.

¶ Dixit abbas pastor, quia signū monachi in tentationibus appareret. Dixit iterum qui supra, quia Ihs bonus presbyter in Scithi allocutus sit aliquando plebem fratrum diceas, Fratres, nunquid nō ad laborandum venistis: in humilitatem, & nunc video quia nullus

hic labor est. Ego igitur collecta plebe mea vado vbi est labor, & ibi inueniā requiem. ¶ Dixit sancta Syncretice. Si in monasterio cum alijs conuersaris non mutes locum, lauderis enim omnino si facias hoc, etenim si gallina dereliquerit oua sua fota sine pullis ea exire faciet: ita monachus vel virgo frigescit, & mortificatur in fide de loco ad locum transeundo. ¶ Dixit iterum aliud quia diabolus cum per stimulos paupertatis non nouerit diuitias adhibet ad seducendum & dum per contumelias & opprobria non praualet laudes & gloriam adhibet. Si autem satietatem corporis immittit: & cum delectationibus seducere non potest per molestias que contra votum euēniunt animam conatur euertere. Infirmities enim quasdam graues immittendo aduersus eum qui tentatus est adhibet & per eas pusillanimes facies monachos, conturbat charitatem eorum quam habent ad Deū. Sed quamuis concidatur corpus & febribus validis inflammetur insuper etiam si intolerabili siti affligatur, si quidem peccator es qui hæc sustines, recordare futuri tibi poenas & eternum ignem, & indicibilia tormēta, & ita non desinies ad ea quæ in præfenti contingunt, insuper & grande, quia visitauit te Deus, & ideo famosissimum illud dictum in lingua

habe-

habeto, castigans castigauit me Dominus & morti non tradidit me. Si ferrum es, per adhibitum tibi ignem amittis æruginē. Quod si iustus es & hæc pateris de magno ad maiora promoueris. Aurum es, sed per ignem probatior eris: datus est tibi angelus Satanae stimulus carnis tuæ, exulta, vidēs cui similis factus es, Pauli enim apostoli simile donum accipere meruisti. Si febribus si rigore frigoris castigaris, memor esto quod scriptura dicit. Transiuimus per ignem & aquam residuum est, quod sequitur, vt introducāmur in refrigerium. Obtinisti primum expecta secundum, agens quæ virtutum sunt, clama verbis Prophete dicentis, pauper & inops & dolens ego sum. Perfectus enim eris, per huiusmodi tribulationem trituratus. Ait enim. In tribulatione dilatasti me. In his ergo maximè exercitijs animas nostras probemus ante oculos enim habemus aduersariū nostrum. ¶ Dixit iterum, si infirmitas molesta nobis fuerit, non contristemur tanquam, qui pro infirmitate, ac vulnere corporis non possumus stare ad orandum, aut ad psallendum. Hæc enim nobis omnia pro destruendis corporeis desiderijs necessaria sunt, quoniam ieiunia & labores propter turpes delectationes nobis constituta sunt. Si ergo ægritudo

ista retundit superflua de his obseruandis oratio est. Sicut enim magno & forti medicamine egritudo ita egritudine corporis vitia reciduntur. Hæc est magna virtus quando in infirmitatibus tolerantia fuerit & per gratiam actionem mittitur ad Deum. Si autem mittamus oculos, non feramus grauius, extollentia enim instrumentum amisimus; sed interioribus oculis gloriam Domini speculemur. Surdi si fuerimus non curemus, quia auditum vanum amisimus. Manus nostre ex aliqua passione debilitate sunt, sed interiores paratas habemus. Aduersus tentationes inimici, infirmitas totum corpus nostrum tenet, sed in teriori homini nostro sanitas creauit. ¶ Dixit iterum qui supra. Qui in seculo isto aliqua crimina commiserunt etiam nolentes mittuntur in carcerē: & nos pro peccatis nostris redigamus nosmet ipsos in custodiam, vt voluntaria mentis nostre vindicta futuras à nobis poenas amoueat. Si ieiunas nō tibi inuenias occasionē dicendi: quia exacerbatus egritudinem incurristi: quoniam & qui non ieiunant, similes egritudines incurunt. Inchoasti eliquid bonum non reuocaris per impedimenta inimici, quoniam ipse inimicus patientia tua destruetur. Etenim qui nauigare ceperint primo pendēs vela prospiciunt

uentum inueniunt, postea autem si contrarius eis ventus occurrerit non mox incursu contrarij venti aut exonerant, aut deserunt nauem: sed paululum sustinētes, aut pugnātes aduersus procellam iterum rectum cursum inueniūt. Ita ergo & nos contrarium spiritum incurrentes, crucem pro velo erigamus, & sine periculo seculi istius nauigium explicabimus.

¶ Dicebant de (beatæ memoriæ) virgine Sara, quod supra alueum fluminis sexaginta annos habitauerit, & nunquam inclinata fuit, vt flumen ipsum aspiceret.

¶ Dixit abbas Hipericius: hymni spirituales sint in ore tuo & meditatio assidua subleuet pondus tentationum superuenientium tibi. Huius enim rei exemplum manifestum est. Nam sarcina alicuius oneris viator prægrauatus, flando & respirando oneris & viæ paulatim laborem imminuit.

¶ Dixit iterum qui supra oportet aduersus tentationes armari quoniam modis omnibus perueniūt, sic enim superuenientibus probati apparebimus. ¶ Dixit quidam senex. Si venerit homini tentatio, vñdīq; ei multiplicantur tentationes, vt pusillanimitas fiat, & manureti. Et narravit senex ita. Frater quidam erat in cella & venit super eum tentatio & si quis eum videbat, nec eum salutare volebat, neque in cellam recipere.

Et si opus habebat panem ei nemo mutuauit, & si de messe veniebat nemo eum sicut erat consuetudo, vt reficeret inuitabat. Venit autem semel in messe per cauma, & nec panes habuit in cella sua, & in omnibus his gratias agebat Deo: videns autem Deus patientiam eius abstulit bellum tentationis ab eo. Et ecce quidam stultum ostium eius pulsauit, trahens camelum onustum pane ab Agypto. Quod cum vidisset frater ille coepit flere dicens, Domine non sum dignus vel modice tribulari. Et cum transisset tribulatio eius, tenebant eum fratres in cellis suis, & in ecclesia & repaſabant eum. ¶ Dicebat senex propterea non promouemur quia nescimus mensuras nostras. Neque patientiam habemus in opere quod coepimus: sed sine aliquo labore, virtutem volumus possidere. ¶ Quidam frater interrogauit senem dicens, Quid facio quia cogitatio mea non dimittit me, vel vna hora sedere in cella mea & dixit ei senex. Fili reuertere & sede in cella tua & labora manibus tuis, & ora Deum incessanter, & iacta cogitatum tuum in Domino, & ne quis te seducat exire inde, & dicebat, Quia erat quidam adolescens secularis habens patrem & desiderabat fieri monachus, & dum multum supplicaret patri suo, vt

dimit-

dimitteret eum conuerti non ei acquiescebat. Postmodum autem rogatus à fidelibus amicis, pater vix acquieuit. Et egressus frater ille adolescens introiuit monasterium. Et factus monachus coepit omne opus monasterij perfecte agere, & ieiunare quotidie. Coepit etiam & biduanas abstinere si militer autem & semel in hebdomada reficere, videbat autem abbas suus & mirabatur & benedicebat Dominum in abstinentia & labore ipsius. Contigit ergo post aliquod tempus & coepit frater ille supplicare abbati suo dicens, Rogo te abba, vt dimittas me, & vadam in Eremum. Dixit ei abbas, Fili, noli hoc cogitare, quia non potes sufferre talem laborem & ignoras tentationes diaboli & versutias eius, & si contigerit tibi tentatio, non inuenies ibi qui te conſoletur à perturbatione inimici, quæ tibi illata fuerit. Ille autem coepit amplius instare & rogare vt eum permitteret abire. Videns autem abbas eius, quia eum retinere non posset, facta oratione dimisit eum. Postmodum autem dixit abbati suo. Rogo te abba, vt concedas qui ostendat mihi viam & iter quo pergere debeam. Et ordinauit cum eo duos monachos monasterij, & abierunt cum eo. Ambulantibus autem eis per Eremum vna die & altera defecerunt præ æstu, &

proijcientes se in terram iacebant & soporati modico somno dormierunt, & ecce aquila venit percutiens eos alis suis, præcessit procul & fedit in terra, & euigilantes viderunt aquilam, & dixerunt ei. Ecce angelus tuus surge sequere eum, & surgens & vale dicens fratribus sequebatur aquilam, & venit vsq; dum staret. Quæ mox surgens volauit vsque ad vnum stadium, & iterum refedit. Similiter frater sequebatur eam, & iterum volauit & fedit non longe, & factum est hoc per horas tres; postmodum autem dum sequebatur eam diuertit se aquila in dextram partem sequentis se, & non comparuit. Frater ergo ille nihilominus sequebatur & respiciens vidit tres arbores palmarum, & fontem aquæ & speluncam modicam, & dixit, ecce locus quem mihi præparauit Dominus, & ingressus speluncam coepit in ea sedere sumens cibum dactylorum & de fonte aquæ bibens, & stetit ibidem sex annos, neminem videns, & ecce vna die venit ad eum diabolus in similitudine abbatum cuiusdā senioris habens vultum terribilem. Videns autem eum frater ille timuit, & procidens in orationem surrexit, & dixit ei diabolus. Oremus iterum frater, & surgētibus eis dixit diabolus, Quatum temporis habes hic. Et frater respondit. Habeo annos sex. Dixit.

ei dæmon. Ecce vicinum meum nesciebam, & non potui cognoscere nisi ante dies quatuor, quod hic habitares & cogitavi mecum dicens, Vadam ad hominem Dei istum, & conferam cum eo quod potest saluti esse animæ meæ. Et hoc dico frater, quia nihil proficimus sedētes in cellis nostris, quia corpus & sanguinem Christi non percipimus, & timeo ne efficiamur externi ab eo si nos ab hoc mysterio elongauerimus. Sed dico tibi frater. Ecce hic per tria miliaria sunt monasteria habentia presbyteros, eamus illuc omni dominico die, aut post duas hebdomadas, & accipiamus corpus & sanguinē Christi, & reuertamur ad cellas nostras. Placuit autem fratri illi suasio diabolica, & veniente Dominico die, ecce diabolus venit & dixit ei. Veni eamus, quia hora est & exeuntes perrexerunt ad prædictum monasterium in quo presbyter erat & ingressi Ecclesiam miserunt se in orationem, surgens autem ab oratione frater ille respiciens nō inuenit eum quem adduxerat secum, & dixit. Vbi putas perrexit, an ad communem necessitatem ambulauit. Et cum diu sustineret, & non inueniret exiens foras requirebat eum, & cum non reperisset, dixit ad fratres loci illius interrogans eos. Vbi est abbas ille senex qui mecum Ecclesiam in-

gressus est, & dicunt ei. Nos neminem alium vidimus nisi te tantum. Tunc cognouit frater ille quia dæmon fuisset & dixit. Videte cū qua argutia diabolus me eiecit de cella mea. Sed tamen nō multum inde anxior, quia ad bonum opus veni. Percipiam ergo corpus & sanguinem Christi, & sic reuertar ad cellam meam, & post factas missas in Ecclesia, volenti reuerti fratre illo ad cellam suam tenuit eum abbas monasterij ipsius dicens, Nisi reficias nobiscum non te dimitemus reuerti, & cum percepisset cibum, & reuenteretur ad cellam suam, ecce iterum diabolus venit in similitudinem cuiusdam iuuenis secularis & cœpit eum respicere à summo capitis vsque ad pedes & dicere. ¶ Ipse est iste an non est hic. Et cœpit eum considerare, & dixit ei frater. Quid me sic respicis. At ille ait. Puto non me cognoscis. Nam post tantū tempus quomodo habes me cognoscere. Ego enim sum vicinus patris tui. Filius illius. Quid autem. Nonne est dictus pater tuus, sic & mater tua tale nomen non habuit, & soror tua sic non est dicta, & tu sic non vocaris, & mancipia illa & illa sic nō sunt dicta. Mater vero tua & soror ante tres annos mortuæ sunt: pater vero tuus modo defunctus est, & te fecit hæredem dicēs, Cui habeo d. mittere substantiā meā, nisi

nisi filio meo viro sancto qui reliquit seculum & abiit post Deum. Ipsi ergo dimittam omnia bona mea. Modo vadāt aliqui qui eum requirant, vt veniēs distrahat omnem substantiam meam, & erogat eam pauperibus p̄ anima sua & mea. Et perrexerunt multi requirentes te & minime inueniunt, ego autem veniens ex occasione pro causa quadā huc cognoui te. Vnde non facias moras, sed veni & vende omnia, & fac secundum voluntatē patris tui. Respondens frater ille dixit. Non necesse habeo reuerti ad seculum. Et dixit ei diabolus. Si non veneris & perierit substantia illa, in conspectu Dei tu exinde reddes rationem. Quid enim tibi mali dico vt venias & eroges ea pauperibus & egenis quemadmodum bonus dispensator vt non à meretricibus & malè viuentibus extricetur quod pauperibus dimissum est. Aut quid onerosum est vt venias & facias elemosynā secundū voluntatem patris tui pro anima tua & sua, & reuertaris in cellā tuam, quid multa? Suadens fratrem deposuit in seculum & veniens cū eo ad ciuitatem reliquit eū. Voluit autē frater ille ingredi domum patris sui tanquā iam defuncti, & ecce ipse pater eius viuus egrediebatur & videns eum non cognouit & ait ad eum. Qui es tu? Ille vero turbatus nihil potuit respondere & cœpit

eum iterato pater eius interrogare vnde esset. Tunc confusus dixit ei. Ego sum filius tuus. Et ait ei. Vt quid reuersus es. Erubescibat autem ei dicere quod verum erat, sed dixit. Caritas tua fecit me reuerti quia desiderabā te videre. Et remāsit ibi. Post aliquantū autem tēporis incurrit in fornicationē, & multis supplicijs afflictus à patre suo, infelix ipse nō egit poenitentiā, sed remāsit in seculo. Ideoq; dico fratres, quia monachus nunquā quolibet modo suafus ab aliquo egredi de cella sua debet.

¶ Venerunt quidam in Eremum ad quendam senem magnum & dixerunt ei, quomodo contentus es hic abba & sustines laborē hunc & dixit. Totus labor temporis mei quem hic sustineo non est idoneus cōparari ad vnum diem tormentorum quæ peccatoribus in futuro seculo præparantur.

¶ Dicebat senex quia antiqui nō cito migrabant de loco ad locum, nisi forte pro tribus rebus, id est, si quis erat qui contristaretur aduersus alium & satisfaciens ei per omnia nō potuisset eum placare, aut iterum si contigisset, vt à pluribus laudaretur, aut si in tentationem fornicationis incidisset.

¶ Frater quidā dixit abbati Arsenio, quid facio abba quia affligit me cogitatio mea dicēs, Nō potes ieiunare, quia & hæc merces est. Videns autē senex diabolica semi-

na esse dicit ei. Vade manduca & bibe & dormi tantum modo de cella non ex eas: quia perseverantia cellæ perducit monachum in ordinem suum, qui cum fecisset tres dies extediatus est; & inueniens paucas palmas scidit eas & iterum in crastinum coepit plectam facere ex eis qui cum esuriret dixit intra se. Ecce alia paucæ sunt palmulae, explicò eas & manduco. Et cum expendisset eas iterum dixit. Lego parum & sic manduco. Et cum legisset dixit, dico aliquantos psalmos & iam securus manduco, & ita paulatim proficiebat Deo cooperante donec veniret ad ordinem suum, & cum accepisset fiduciam aduersus cogitationes malas vincebas eas.

¶ Interrogatus senex quare frater sedens in cella tardium pateretur dixit. Quia adhuc non vidisti neque resurrectionem neque tormenta. Nam si hæc vidisses, etiam si ita esset cella tua plena vermicibus, & vsq; ad collum tuum mergereris in ipsis, sustineres utiq; & non extædiar. ¶ Quendam senem rogabant fratres vt quiesceret à graui labore. Ille autem respondit eis. Credite mihi, o filij, quia Abraham poenitebit eum, viderit magna, & præclara dona Dei, cur nõ amplius fuerit in laboribus decertatus. ¶ Frater interrogauit senem dicēs. Tribulationes meæ nutant & tribulor. Et ille di-

xitei. Tu sede in cella tua, & cogitationes iterum veniunt. Sicut enim si asina ligata sit, & pullus eius nõ stringatur, licet currat huc atq; illuc, semper tñ ad matrem suam reuertitur vbicunq; ista fuerit, ita erunt cogitationes eius, qui ppter Deum tolerabiliter in cella sua rederit, quia & si ad modicum nutat, sed iterum reuertunt ad eum.

¶ Senex quidam sedebat in Eremo qui longè habebat aquam à cella sua ultra duodecim milliaria. Vbi dum semel iret haurire aquam defecit & dixit. Quid necesse est vt hinc laborem patiar. Venio & habito circa aquam hanc. Et cum hoc dixisset vidit quendam sequentem se, numerantem vestigia sua. Interrogauit autem eum senex dicēs, Quis es tu? Et ille dixit, Angelus domini sum, & missus sum numerare vestigia tua & dare tibi mercedem. Quod cū audisset senex, forti animo factus est & proprior: & adhuc longius posuit cellam suam ab aqua illa. ¶ Dicebant patres. Si tibi contigerit tentatio in loco quo habitas nõ deseras locum in tempore tentationis, quia si deserueris quocunq; perrexeris, ante te inuenies quod fugiebas: sed patiens esto donec tentatio transeat, ne discessio tua alijs scandalum fiat, ne forte alijs qui circa locum ipsum habitant tribulationem ingerat discessio tua. ¶ Frater quidam erat in congregatione inquietus &

& frequenter mouebatur ad iram. Dixit ergo ad semetipsum. Vado ego, & solus alicubi habito, & cum non habuero cum quo dicam vel audiam, ero inquietus, & quiescet à me passio iræ. Egrediens ergo manebat in spelunca solus. Vna autem die implens sibi furisculam aquæ posuit illam in terra, contigit autem vt subito verfaretur. Ille vero impleuit secundo, & iterum verfata est, deinde tertio implens posuit eam, & iterum verfata est. Qui commotus furore, tenuit vasculum illud & fregit. In se autem reuersus cognouit, quia ab eodem dæmone iracundiæ sit illusus, & dixit. Ecce solus sum, & vicit me passio hæc. Reuertar ergo in congregationem, quia vbiq; labore, & patientia opus est, & maxime adiutorio Dei. ¶ Frater interrogauit senem dicens. Quid facio pater, quia nihil operor monachale, sed in negligentia quadam sum manducans, & bibens, & dormiens, insuper, & in cogitationibus turpibus & multa perturbatione transiens ab opere ad opus, & à cogitatione in cogitationem. Dixit autem ei senex. Tu sede in cella tua, & fac quod potes sine perturbatione, ita est enim parum illud quod modo facis sicut quando abbas Antonius magna & plurima in Eremo faciebat. Credo enim in Deo, quia quicumque sedet in cella pro-

pter nomen eius & custodit conscientiam suam, inuenietur & ipse in Antonij loco. ¶ Interrogatus senex, quomodo oporteat vigilanter monachum non scandalizari, quando videt aliquos ad seculum reuertentes, respondit. Intueri debet monachus canes qui veniunt lepores, & sicut vnus ex eis videns leporem, insequitur, cæteri autem tantum modo canes videntes currentem, aliquando cum ipso current, postea vero laxantes post se reuertuntur, solus autem ille qui videt leporem sequitur, donec comprehendat, nec impeditur ab intentione cursus sui, per illos qui post se reuertuntur, sed neque de præcipitijs neque de siluis neque de vepribus curans, sed, & spinas aliquotiens incurrens graditur & pungitur, & non quiescit donec comprehendat, ita & monachus vel qui Dominum nostrum Iesum Christum querit, cruci indefinenter intendit; & quæ occurrant scandala, omnia præterit donec ad crucifixum perueniat. ¶ Dixit senex. Sicut arbor non potest fructificare si sæpius transferatur, sic nec monachus frequenter migras de loco ad locum potest fructificare. ¶ Frater quidam dum sollicitaretur à cogitationibus suis, vixiret à monasterio indicauit hoc ipsum abbati. Abbas autem dixit. Vade in cella tua & da parietibus cellæ tuæ in pignore corpus tuum,

vt non exeat inde, cogitationem autem tuam dimitte dicens. Cogitet qui vult tantum ne eiciat de cella corpus tuum. Dixit senex. Cella monachi est caminus ille Babylonis, vbi tres pueri Dei filium inuenerunt, sed & columna nubis ex qua Deus locutus est Moyfi. ¶ Frater quidam nouem annis mansit impugnatus à cogitationibus suis, vt exiret de cōgregatione fratrum, & quotidie tollebat pelliculam suam in qua iacere solitus erat vt exiret & quādo fiebat vespere, dicebat ad semetipsum. Crastina die hinc discedam & mane dicebat in cogitatione sua, extorquebo mihi hic stare & hodie propter Dominum. Qui cum impleisset nouem annos de die in diem ita faciens abstulit ab eo Dominus omnem tentationē eius. ¶ Frater quidam incidens in tentationem tribulando perdidit regulam monachalē, & cum vellet iterum obseruationi regulari dare principia à tribulatione impediabatur, & dicebat in semetipso. Quando habeo me iterum inuenire sicut aliquando eram? & deficiens animo non praeualebat vel inchoare opus monachi. Veniens autem ad quendam senem narravit ei quæ agebantur circa ipsum. Senex autem audiens ea de quibus affligebatur adhibuit ei tale exemplum dicens. Homo quidam habuit possessionem &

de negligentia eius in sentes redacta est, & repleta est tribulis & spinis. Visum est autem ei postea vt excoleret eam dixitque filio suo. Vade & purga agrum possessionis illius, & venit filius eius vt purgaret. Qui cum respexisset, vidit multitudinem tribulorū & spinarum increuisse ei, & deficiens animo dixit in semetipso. Quando habeo hæc omnia eradicare & purgare, & proiciens se in terrā cepit dormire. Hoc autem fecit multis diebus. Post hæc venit pater eius volens videre quod fecerat, & inuenit eum nihil operatū, & dixit ei. Quare vsque modo nihil fecisti, & dixit iuuenis ille patri suo. Mox vt veniebam operari pater, cum vidissem hanc multitudinem tribulorum & spinarum, reuocabar ab assumptione laboris, & præ tribulatione proieci me in terram & dormiebam. Tunc dixit pater suus. Fili ad mensuram latitudinis quam iaces in terra occupas per singulos dies operare, & ita paulatim proficiet opustum & tu pusillanimis non efficietis. Quod cum audisset iuuenis fecit sic, & in paruo tempore purgata est, & exulta possessio, & tu itaque frater paulatim operare & non deficies, & Deus per gratiā suam restituet tibi iterum in priorē ordinē tuū. Hoc audito frater ille abiit & cū omni patientia sedens, faciebat sicut edoctus fuerat

fuerat à senē & sic inueniens requiem promouebatur per Dominum Christum. ¶ Senex quidam erat qui frequenter egrotabat, contigit autem eum vno anno non egrotare. Qui grauiter affligebatur & explorabat dicens. Dereliquit me Deus, & nō visitauit me. ¶ Dixit quidam senex quia frater aliquando stimulabatur à cogitationibus suis per annos nouem, ita vt metu ipso desperaret de salute sua & adiudicans semetipsum dixit. Perdidi iam animam meam, & iam quia perij, vadam ad seculum qui cum abiret facta est ei in via vox dicens. Tentationes quas nouem annis sustinuisti, coronę tue erunt reuertere ergo in locum tuū & subleuabo te à cogitationibus malis. Vnde agnoscitur quia non est bonum desperare se aliquem pro his quæ in cogitatione eueniunt. Hæ etenim cogitationes magis coronam nobis prouident si bene eas exegerimus. ¶ Senex quidam erat in Thebayda sedens in spelunca, & habuit quendam discipulum probatum. Consuetudo autem erat vt senex vespere doceret discipulum, & commoneret eum, quæ erant animæ profutura post admonitionem vero faciebant orationem, & dimittebat eum dormire. Contigit autem laicos quosdam scientes multam abstinentiam senis venire ad eum, & cum cōsolatus eos fuisset

recesserunt. Post quorum decessum sedit iterum senex vespere post missas secundum consuetudinem admonens illum fratrem, & instruens eum, & cum loqueretur, grauatus est somno. Frater autem sustinebat donec excitaretur senex, & faceret ei iuxta consuetudinem orationem. Cum ergo non euigilante illo senē diu sederet discipulus compulsus est cogitationum suarum molestijs vt recederet, & dormiret. Qui extorqueus sibi restitit cogitationi & resedit. Iterum autem compellebatur somno, & non abiit. Similiter factum est vsque septies, & restitit animo suo. Post hæc iam media nocte transacta euigilauit senex, & inuenit eum assidentem sibi & dixit ei. Vsquemodo non discessisti, & ille ait nō, quia nō dimiseras me pater, & dixit ei senex & quare me non excitasti, & ille respondit nō te præsumpsi pulsare ne te contribularē. Surgentes autē ceperunt facere matutinos, & post matutinorū finem dimisit senex discipulum. Qui cum sederet solus factus est in excessu mentis, & ecce quidam ostendebat ei locum gloriosum & sedē in eo, & super sedem septē coronas. Interrogabat autē illum qui ei hæc ostendebat dicens. Cuius sunt hæc coronæ. Et ille dixit. Discipuli tui & locū quidē & sedē pro conuersatione sua donauit ei Deus, has autem septem

septem coronas nocte ista pro-
meruit. Hæc audiens senex mira-
tus est, & tremefactus vocavit
discipulum, & dixit ei. Dic mihi
quid feceris nocte hac? Et ille di-
xit ignosce mihi pater, quia nihil
feci. Senex autem existimans, quia
humiliando se non confiteretur, di-
xit ei. Crede non quiesco nisi dixe-
ris mihi quid fecisti, vel quid cogi-
tasti nocte, hac frater autem nihil si-
bi conscius quid egisset non inuenie-
bat quid diceret, dicebat seni.
Ignosce mihi pater, quia nihil feci
nisi tantum hoc, quod compulsus sum
motu cogitationum mearum ut
discederem & dormire septies,
sed quia a te dimissus secundum
consuetudinem non fueram, non
recessi. Audiens hoc senex statim
intellexit quia quotiens cogitatio
ni suæ restitit, totiens coronaba-
tur a Deo. Et fratri quidem nihil
horum dixit causa utilitatis eius
sed alijs narrauit hæc spiritalibus
patribus, ut discamus quia pro
paruis cogitationibus Deus nobis
coronam tribuit. Bonum ergo est,
ut extorqueat sibi ipsi homo in
omni re propter Deum. Etenim
sicut scriptum est, regnum cæ-
lorum vim patitur, & violenti
diripiunt illud. ¶ Egrotauit ali-
quando senex quidam qui solita-
rius habitabat, & quia non ha-
bebat qui ei seruiret, surgebat, &
quodcumque inuenisset in cella
sua manducabat, & cum per ali-

quot dies ita faceret, nemo ve-
niebat ad visitationem eius. Tran-
sactis vero triginta diebus & nul-
lo veniente ad eum misit Domi-
nus angelum suum qui ministra-
ret ei. Et cum sic fieret per septem
dies recordati sunt fratres & di-
xerunt, eamus, & videamus ne
forte infirmetur ille senex. Cum
ergo venissent & pulsassent di-
scessit angelus ab eo. Senex dein-
tro clamauit, discedite hinc fra-
tres. Illi autem leuantes a cardine
ostium intrauerunt, & inter-
rogauerunt eum quare clamauerit,
& ille dixit, quia triginta
dies habui laborans in infirmitate,
& nemo visitauit me, & ecce iam
septem dies sunt quod Dominus
angelum suum misit ut
ministraret mihi, qui cum venisse-
tis recessit a me. Et hæc dicens
dormiuit in pace. Fratres autem
mirati sunt, & glorificauerunt
Deum, dicentes, quia non dere-
linquet Dominus sperantes in se.
¶ Dixit quidam senex si te occu-
pauerit infirmitas corporis, noli
pusillanimitas fieri, quia si te Do-
minus Deus vult corpore debile
fieri, quis es qui sic moleste susci-
pias. Nonne ipse pro te cogitat de
omnibus. Nunquid sine ipso viu-
is? Patiēter ergo fer, & roga eum ut
doret tibi quæ expediant, hoc est ut
quod volūtas ipsius est, facias, &
sede cum patientia manducans quod
habes in charitate. ¶ Narrauit
quidam

quidam patrum dicens, quia cum
essem in Oxirincis, venerunt ibi
pauperes vespere sabbati, ut acci-
perent agapen, & dormientibus
eis erat ibi quidam habens tantum
modo mattam cuius medietatem
sibi subtermittebat, & medietate
cooperiebatur. Erat autem ibi va-
lidum frigus, & cum exisset ad
vrinam audiui eum murmuran-
tem, & gementem præ frigore, &
consolabatur seipsum dicens. Gra-
tias tibi ago Domine, quanti sunt
modo in custodia diuites, qui etiā
in ferro sedent atque pedes ha-
bent in ligno constrictos qui vri-
nam suam bibere faciunt, ego au-
tem velut Imperator sum, exten-
dens pedes meos, & ubi volo am-
bulo, hæc illo dicente ego stabam
audiens verba eius. Ingressus au-
tem narraui ea fratribus, & audiē-
tes multum edificati sunt. ¶ Frater
interrogauit senem dicens. Si
fuiero in aliquo loco & nata mihi
fuerit tribulatio, & non habuero
cui me committam, & indicem il-
li passionem animi mei, quid faci-
am? Dixit ei senex. Crede in
Deum quia ipse mittet angelum,
& gratiam suam, & ipse tibi est
consolatio si in charitate rogaueris
eum. Et addidit dicens. Audiui
enim quia in Scythia tale aliquid
factum est, erat ibi quidam qui su-
stinebat tentationes, & non ha-
bens fiduciam in aliquo cui con-
fiteretur, parabat a se melioram

suam ut discederet, & ecce noctu
apparuit ei gratia Dei in specie
virginis, & rogabat eum dicens.
Nunquam vadas sed sede hic me
cum, nihil enim ex his male fit
quæ audisti. Qui credens verbis
eius sedit, & statim sanatum est
cor eius.

¶ Incipit liber quod per ostentatio-
nem nihil fieri debeat.

A Vdiuit aliquando abbas An-
tonius de quodam iuvene
monacho quia signum quod-
dam huiusmodi fecerat in via cum
vidisset quosdam senes iter agen-
tes, & laborantes in ambulando,
iussit onagris ut venirent, & por-
tarent eos donec venirent ad se.
Illi autem senes indicantes hoc
abbati Antonio dixit abbas An-
tonius. Videtur mihi monachus
iste similis esse nauis onerata om-
nibus bonis, de qua incertum est
vtrum peruenire possit ad portum.
Et post aliquantum temporis su-
bito cepit abbas Antonius flere,
& trahere sibi capillos, & lugere.
Quod cum vidissent discipuli e-
ius dicunt ei. Quis ploras abbas &
respondit senex. Magna columna
ecclesie cecidit modo. Dice-
bat autem de monacho illo iuue-
ne, & adiecit. Venite, & ambula-
te ad eum, & videte quod factum
est. Perrexerunt igitur discipuli
eius & inuenerunt monachum il-
lum

lum super mattam sedentem, & fletum peccatum quod fecerat. Videns autem discipulos: seuis dicit eis. Dicite seni ut obsecret Deum decem tantum dierum dare mihi inducias, & spero me satisfacturum sibi. Qui tamen infra quinque dies mortuus est. ¶ Laudatus est quidam à monachis frater apud abbatem Antonium. Ille autem cum venisset ad eum tētauit si portaret iniuriam. Et cum cognouisset quia non posset ferre dicit ei. Similis es domui quæ à facie quidem ornata est, de retro vero à latronibus expoliata. ¶ Dicebant de abbate Asenio, & de abbate Theodoro de Firme, qui super omnia humanam gloriam odio haberent. Abbas ergo Asenius non cito occurrebat alicui; abbas vero Theodorus occurrebat quidem, sed velut gladius. ¶ Eulogius quidam nomine discipulus fuit Ioannis Archiepiscopi, qui Eulogius presbyter erat, & abstiniens atque ieiunans biduanas leuando, aliquando etiam & vsq; ad hebdomadam trahebat ieiunium, panem tantum modo comedens & sal, & per hoc laudabatur ab hominibus. Qui venit ad abbatem Ioseph, in loco qui vocatur Panefo, credens se aliquam duriorē continentiam inuenire apud eum, & suscipiens eum senex cum gaudio, quod habuit fecit ei pro charita-

te parari, dixerunt autem discipuli Eulogij. Non comedit presbyter nisi panem, & sal. Abbas autem Ioseph cautus manducabat. Qui cum fecissent tres dies non audierunt eos aut psallentes aut orantes. Occultum enim erat opus eorum, & exierunt nihil edificati. Deo autem dispensante facta est caligo, & errantes in via reuersi sunt ad senem & priusquam pulsarent ostium audierunt eos psallentes. Et cum ante ostium expectassent diu audita voce psallentium postea pulsauerunt. Et suscepit eos iterum senex gaudens. Hi autem qui cum Eulogio erant propter caum tulerunt surisculam, & dederunt ei ut biberet, erat autem permixta de mari, & flumine, & non potuit bibere, qui cum hæc in animo suo cogitaret, coepit rogare senem ut diceret institutum eius, dicens. Quid est hoc abba: quod à principio non psallebatis, sed nunc cepistis postquam nos sumus egressi, & quia aquam volui bibere, & inueni eam salfam. Dixit ei senex. Frater aliquis motus est, & per errorem miscuit aquā marinā. Eulogius vero rogauit senem, volens agnoscere veritatem, & dixit ei senex. Paruus ille calix pro vino est quod charitas prouidet, hæc autem aqua est quæ fratres assidue bibunt. Et in his verbis docuit eum habere discretio-

nem

nem cogitationum, & abscedit ab eo omnem humanitas momentā mentis eius, & factus est communis, manducans de cætero omnia quæ appolita sunt ei. Didicit etiā ipse in secreto operari & dixit seni, pro certo in charitate sunt operata. ¶ Dixit abbas Zenon discipulus abbatis Siluani. Nunquam maneat in loco nominato, neque sedeas cum homine habente magnum nomen, neque mittas fundamentum ut edifies tibi celam aliquando. ¶ Venit aliquando frater quidam ad abbatem Theodorum de Firme, & fecit tres dies rogans eum ut audiret ab eo sermonem. Ille autem non respondit ei, & egressus est tristis. Dixit ergo discipulus suis. Abba quare ei non es locutus? Ecco egressus est tristis. Et dixit ei senex. Credē mihi, propterea non dicebam ei sermonem quia negotiator est, & in alienis verbis vult gloriari. ¶ Alius frater interrogauit eundem senem, videlicet abbatem Theodorum, & cepit loqui & exquirere de rebus, quæ necdum fuerat operatus. Et dixit ei senex. Adhuc tibi nec nauem inuenisti, nec vasa tua in ea posuisti, nec navigare cepisti, & sã in illaciuitate vbi discipulus peruenisti? Cum ergo prius operatus fueris rem de qua loquetis, tunc ex ipso re loqueris. ¶ Dixit abbas Celsianus. Quid vobis frat-

trates

ter quidam ad abbatem Serapionem, & hortabatur eum senex, ut secundum morem orationem faceret. Ille autem dicens se peccatorem, & ipso habitu monachi indignum, non acquiescebat. Voluit autem etiam pedes eius lauare, & ipsdem vestis iterum usus nullatenus acquieuit. Fecit autem illum gustare, & cepit senex in charitate monere eum dicens. Fili si vis proficere, permanē in cella tua, & attende tibi ipsi, & operi manuum tuarum, non enim tantum procedere discedit, quantum federe. Ille autem hæc audiens exacerbatus est, & vultum mutauit, ita ut nec latere posset senem. Dixit ergo ei abbas Serapion. Vsque modo dicebas peccator sum, & accusabas te ipsum tanquam indignum iam vivere, & nunc quia te cum charitate admonui, ita exacerbari debuisti. Si enim vis reuera humilis esse, quartibi ab alio imponuntur. Disce portare vinum, & non odiosa verba effundere tibi ipsi in malum. Hæc audiens frater penitentia gessit corā senē, & multum proficiens discessit. ¶ Adhuc aliquando index provincie de abbate Moÿse, & perrexit in Scythi ut videret eum. Et nūc iauerunt quidam seni de aduentu iudicis, & surrexit ut filgeret in paludē. Et occurrit ei ille index cum suis, & interrogauit eum iudicēs. Dic nobis senex vbi est

est cella abbatis Moyfi, & dixit eis quid vultis eum querere. Homo fatuus est, & hæreticus, & veniens iudex ad Ecclesiam dixit clericis. Ego audiens de abbate Moyse, veni ut viderem eum & ecce occurrit nobis senex pergēs in Ægyptum, & interrogauimus eum ubi esset cella abbatis Moyfi & dixit nobis. Quid eum queritis, fatuus est, & hæreticus. Audientes autem clerici contristati sunt dicentes. Qualis erat senex ille, qui hæc de fatuo homine locutus est ad vos. At illi dixerunt. Senex vestimento vetustissimo vtens, longus, & niger. Et illi dixerunt. Ipse est abbas Moyfes, & quia noluit videri à vobis, ideo vobis hoc de se dixit. Et multum ædificatus iudex discessit. ¶ Frater interrogauit abbatem Mathoë dicēs. Si abiero manere in aliquo loco, quomodo vis ut agam ibi? Dixit ei senex. Si habitaueris in loco, ne velis tibi illic nomen facere de aliqua re dicendo, aut non venio in conuentu fratrum aut non manducabo hoc vel illud. Hæc enim nomen vnum tibi faciunt, postea importunitatem patieris, quoniam homines ubi hæc audierint ibi current. ¶ Abbas Nesteron maior ambulabat in Eremo cum aliquo fratre, & videntes draconem, fugerunt. Et dixit ei frater, & tu times pater. Et respondit senex non timeo fili, sed

expedit quia draconem videns fugi quoniam non habui effugere spiritum vanæ gloriæ. ¶ Venit aliquando iudex prouinciæ videre abbatem Pastorem, & non acquiescebat senex. Iudex autem tenuit filium sororis eius velut malefactorem & redegit eum in carcerem dicens. Si venerit senex & rogauerit pro eo dimittam eum, & venit mater pueri ad fratrem suum abbatem Pastorem, & cepit plorare ad ostium eius. Ille autem omnino non dedit ei responsum. Illa autem compulsa dolore, increpabat eum dicens. Et si visce ra ferrea habes, & nulla te comparsio mouet flectat te saltem miseratio sanguinis tui. Ille vero mandauit ei. Pastor filios non genuit ideo non dolet, audiens autem hæc iudex promisit dicens. Vel verbo iubeat, & ego eum dimittam. Senex autem remandauit dicens. Examina causam secundum legem, & si dignus est morte, moriatur, si autem non est fac quomodo vis. Dixit iterum abbas Pastor, doce cor tuum seruare quod doceat alios lingua tua. Dixit iterum. Quia homines ad loquendum perfecti videri volunt & in operando id quod loquuntur minores sunt. ¶ Venit aliquando abbas Adelfius qui fuit Episcopus Nykopoleos ad abbatem Sysoy in montem. Discessurus vero erat & fecit eum gustare à mane, erat autem

autem ieiunium, & cum ponerent mensam ecce fratres pulsauerunt. Dixit autem senex discipulo suo. Da eis modicas pulles quia de labore sunt fatigati. Et dixit ei abbas Adelfius. Dimitte interim ne dicant, abbas Sysoys à mane comedit, & intendit eum senex, & dixit fratri, vade tu & da eis. Cum ergo vidissent pulles, dixerunt ne peregrinos aliquos haberes putas, & senex vobiscum comedit? Et dicit frater. Etiam, ceperunt ergo contristari, & dicere. Ignoscat vobis Deus quia senem illa hora permisistis manducare. An nescitis, quia plurimos dies laboratus non est. Audiens hæc Episcopus cepit coram senex poenitentiam agere dicens. Ignosce mihi abba, quia ego quidem humanum aliquid cogitavi, tu autem quod Dei est fecisti, & dixit ei abbas Sysoys, nisi Deus glorificauerit hominem, gloria hominum nunquam stat. ¶ Interrogabat abbas Ammonas de loco qui dicitur Raythi alibatem Sysoy dicens. Quando lego scripturas tunc vult cogitatio mea ornare sermonem, ut paratus sim ad interrogata respondere, & dicit ei senex. Non est opus sed magis de puritate mentis prouide tibi securitatem, & dicendi sermonem. Venit aliquando iudex prouinciæ videre abbatem Silueonem, & ille tulit lorum quo

cingebatur, & ascendit in arborem palmæ ut purgaret eam, illi autem venientes, dixerunt ei. Vbi est senex, qui hic in solitudine habitat. Et ille respondit. Non est hic solitarius aliquis, & cum hoc dixisset iudex discessit. ¶ Alia iterum vice alius iudex venit videre eum, & præcedentes clerici dixerunt. Abbas paratus esto, quia iudex iudicans de te, venit ut benedicatur à te, & ille dixit, etiam ego præparabo me, & cooperiens se sacco & tollens in manu sua panem, & casum, sed in egressu cellæ suæ, & cepit manducare, venit ergo iudex cum officio suo, & videntes eum spreuerunt eum dicentes. Hic est monachus solitarius, de quo talia audiebamus. Et statim discesserunt, & reuersi sunt ad se. ¶ Dixit sancta Syncretice. Sicut thesaurus manifestus cito expanditur, ita & virtus qualibet cum innotuerit vel publicata fuerit, exterminebitur. Sicut ergo cera ex soluitur à facie ignis, ita & anima laudibus inanitur, & amittit virtutis rigorem seu fulgorem. ¶ Dixit iterum. Sicut impossibile est vno eodemque tempore, & herbam esse, & semina, ita impossibile est, ut secularem gloriam habentes celestem faciant fructum. Aliquando in cellis festiuitate celebrata, edebam fratres in ecclesia, erat autem ibi frater quidam

qui dixit ministris, ego non manduco coctum aliquid, sed tantum sal, & vocavit minister alium fratrem coram multitudine dicens. Ille frater non comedit coctum, affer ei sal. Tunc surrexit quidam senum, & dixit ei. Expedierat tibi hodie in cella tua potius comedere carnes, quam audiri hanc vocem coram tantis fratribus. ¶ Frater quidam abstinens à cibis, & non manducans panem venit ad quendam senem. Opportune autem illic etiam alij superuenerant peregrini, & fecit senex modicum pulmentum propter eos, & cum sedissent manducare frater ille abstinens posuit sibi follicite infusum, & manducabat. Et cum surrexissent à mensa tulit eum senex secrete, & dixit ei. Frater si venis ad aliquem non ostendas illi conuersationem tuam. Si autem conuersationem tuam tenere vis, sede in cella tua, & nusquam exers. Ille autem acquiescens verbis senioris, factus est communis vitæ, in eo quocumque apud fratres inuenisset. ¶ Dixit quidam senex, humana prouidentia omnem pinguedinem hominis amputat, & reddit eum siccum. Dixit senex. Aut fugiens fuge homines, aut irridens mundum, & homines qui in mundo sunt stultum te metipsum in pluribus fecit.

¶ *Incipit liber de eo quod non oportet iudicare quengquam.*

Contigit aliquando fratri in congregatione abbatis Helientatio, & expulsus inde abiit in montem ad abbatem Antonium, & cum mansisset aliquanto tempore apud eum remisit eum in congregationem vnde exierat. Illi autem videntes eum iterum expulerunt. Qui similiter perrexit ad abbatem Antonium dicens. Noluere me suscipere pater, misit ergo senex ad eos dicens. Nauis naufragium pertulit in pelago, & perdidit onus quod portabat, & cum labore vacua nauis perducta est ad terram. Vos ergo liberatam nauem in terra vultis submergere? Illi autem cognoscentes, quia abbas Antonius eum remisisset, statim receperunt eum. Quidam frater peccauerat, & insit eum presbyter exire de ecclesia. Surrexit autem abbas Byfano, & exiit cum eo dicens, & ego peccator sum. ¶ Venit abbas Isaac de Thebaida in congregationem fratrum, & vidit quendam culpabilem de fratribus & adiudicauit eum. Cum autem exisset ad Exemum, venit angelus Domini & stetit ante ostium cellæ eius dicens, non te dimitto marare. Ille autem rogauit dicens. Quæ est causa? Respondit angelus Domini dicens. Deus dicit mihi, ut dicere tibi iubet, ut mittam fratrem illum culpabilem.

pabilem, quæ adduxisti. Et statim abbas Isaac penitentiam egit dicens, peccavi, ignosce mihi, & dixit ei angelus. Surge ignosce tibi Deus, sed custodi de cætero ne ad iudices quengquam priusquàm Deus adiudicet eum. ¶ Frater quidam aliquando in Scythia inuētus est culpabilis, & fecerunt seniores conuentum & miserunt ad abbatem Moysen ut veniret. Ille autem noluit venire. Misit autem ad eum presbyter dicens. Veni quia plebs fratrum te expectat, & ille surgens venit. Tollens autem secum sportam vetustissimam, impleuit eam harena & portauit. Illi autem exierunt obviam ei dicens. Quid hoc est pater. Dixit autem eis. Peccata mea sunt post me currentia, & non video ea, & veni ego hodie aliena iudicare peccata. Illi autem audientes nihil locuti sunt fratri, sed ignouerunt ei. Interrogauit abbas Ioseph abbatem Pastorem dicens, dic mihi abba, quomodo monachus sum. Et dixit ei senex. Si vis requiem inuenire in hoc seculo, & in futuro, in omni causa dic, quis sum ego, & ne iudices quengquam. ¶ Frater quidam interrogauit eum iterum dicens. Si videro culpam fratris mei, bonum est colare eum. Et dixit ei senex quacumque hora tegimus culpam fratris nostri, teget etiam Deus nostram, & quacumque hora prodiderimus culpam fratrum, & Deus si-

militer nostras prodet. ¶ Offendit aliquando frater in congregatione. Erat autem in ipsis locis solitarius quidam, qui iam longo tempore foras non exibat. Veniens autem abbas de congregatione illa ad eum iudicauit ei de fratre illo qui offenderat, & ille dixit. Expellite eum. Expulsus autem frater de congregatione, misit se in fossatum, & flebat ibi. Contigit autem, ut alij fratres euntes ad abbatem Pastorem, audirent eum in fossato plorantem, qui descendentes ad eum inuenerunt eum in magno dolore constitutum, & rogauerunt eum, ut iret ad senem illum solitarium, & non acquieuit dicens. In loco hoc moriar, ego. Venientes autem fratres ad abbatem Pastorem, narrauerunt ei de eo, & rogauit eum, ut iret ad eum dicens. Abbas Pastor vocat te ad se, quod cum dixissent, perrexit ad eum, & videns eum senex afflictum surrexit, & osculatus est eum & aggauit ei, rogabat ut sumeret cibum. Misit autem abbas Pastor unum de fratribus suis ad illum solitarium dicens. Audiens de te, multi anni sunt quod te videre desidero, & pro pigritia nostra amborum non potuimus nos inuicem videre. Modo enim Deo volente, & occasione facta, satigaretis, & nos mutuo videre possimus, erat

enim non egrediens de cella sua, qui cum audisset dicebatur. Nisi Deus inspirasset, semi illi de me non misisset ad me, & surgens venit ad eum, & salutantes se inuicem cum gaudio sederunt. Dixit autem ei abbas Pastor, duo homines erant in loco vno, & ambo habebant mortuos suos. Reliquit autem vnus mortuum suum, & abiit plorare mortuum alterius. Audiens autem senex compunctus in sermone eius recordatus est quod fecerat, & dixit ei. Pastor sursum in celo ego, autem deorsum in terra. ¶ Frater quidam interrogauit abbatem Pastorem dicens. Quid facio quia pusillanimitas dum sedeo in cella? Dixit ei senex. Nullam spernas neque contemnes, & nulli obloquaris, & Deus prestabit tibi requiem, & erit seditio tua sine perturbatione. ¶ Factus est aliquando conuentus in Scythia, & loquebantur fratres de quodam fratre culpabili. Abbas autem prior tacebat. Post ea autem surgens egressus est, & tollens saccum impleuit illum harena, & portauit in humeris suis, & mittens in sportella modicum quid de eadem harena, portabat etiam ipsam in ante. Interrogatus autem a patribus quid hoc esset, respondit. Succus iste qui multam harenam habet, mea peccata sunt, & quoniam multa sunt posita supra dorsum meum, ne doctam

pro ipsis & plorem. Ista autem harena modica peccata sunt istius fratris, & sunt ante faciem meam, & in ipsis exerceor iudicans fratrem meum. Quod non oportet ita fieri, sed magis mea peccata ante me esse, & de ipsis cogitare, & rogare Deum ut ignoscat mihi. Audientes autem patres dixerunt. Vere hæc est via salutis. ¶ Dixit senex. Non iudices fornicatorem si tu castus es, quoniam similiter legem præuaricaris. Etenim qui dixit, non forniceris, dixit, non iudices. ¶ Ad quendam solitariam venit presbyter cuiusdam basilicæ, ut consecraret ei oblationem ad communicandum. Veniens autem quidam ab illum solitariam, accusauit apud ipsum eundem presbyterum. Qui cum ex consuetudine iterum venisset ad eum, ut consecraret oblationem scandalizatus ille solitarius non aperuit ei. Presbyter hoc visum & factum. Et ecce vox facta est ad solitariam dicens. Tulerunt tibi homines iudicium meum. Et factus est velut in excessu mentis, & videbat quasi puerum aureum, & aquam bonam valde. Videbat autem & quendam leprosum haurientem & refundentem in vas, & cupiebat bibere, & non bibebat, propterea quod leprosus esset ille qui hauriebat, & ecce iterum vox facta est ad eum dicens. Cui non bibis ex aqua hac? Quam cau-

sam

fam habet qui implet. Haurit enim solummodo, & refundit in vas, & non inquinatur ab eo aqua. In se autem reuersus solitarius, & considerans virtutem visionis, vocauit presbyterum, & fecit eum sicut & prius sanctificare sibi oblationem. ¶ Fuerunt duo fratres magne vite in congregatione, & meruerunt singuli videre gratiam Dei in alterutro. Factum est autem, ut aliquando vnus ex eis egrediretur in sexta feria extra congregationem, & videret quendam manducantem mane, dixit ei. Hac hora manducas in sexta feria. Die autem sequenti facta est celebratio missarum secundum consuetudinem. Intuens vero frater eius vidit gratiam quæ ei data fuerat discelsisse ab eo, & contristatus est. Qui cum venisset in cellam dixit ei. Quid fecisti frater, quia non vidi sicut pridem gratiam Dei in te. Ille autem respondens dixit, ego neque in actu neque in cogitationibus mihi conscius sum alicuius mali. Dixit ei frater eius. Ne aliquod verbum aut sermonem ociosum locutus es, & recordatus dixit. Etiam. Hesternam enim die vidi quendam manducantem, & dixi ei. Hac hora manducas in sexta feria, hoc est peccatum meum, sed labora mecum duas hebdomadas & rogemus Deum ut mihi indulgeat, & fecerunt ita, & post duas hebdomadas vidit frater gratiam

Dei iterum venientem super fratrem illum & consolati sunt, Deo qui solus bonus est gratias referentes.

¶ *Incipit liber de discretione.*

Dixit abbas Antonius. Quia sunt quidam conterentes corpora sua in abstinentia, & quia non habent discretionem, longe facti sunt a Deo. Fratres quidam venerunt ad abbatem Antonium, & nunciauerunt ei phantasias quas viderant, ut cognoscerent ab eo vtrum vera essent an a demonibus illuderentur. Habebant autem asinum secum, & mortuus est eis in via. Cum ergo venissent ad senem, præuenit eos dicens. Quomodo mortuus est asinus ille in via. Dicunt ei, vade scis pater. Et ille dixit. Demones mihi ostenderunt. Dicunt ei, & nos propterea venimus interrogare te, quia vidimus phantasias, & plerunque fiunt in veritate, ne forte erremus. Et satisfecit eis senex sumpto exemplo de asino, ostendens quia a demonibus sint ista. Superuenit autem quidam venationem faciens in silua agrestium animalium, & viderat abbatem Antonium gaudentem, cum fratribus, & displicuerat ei. Volens autem senex ostendere quia oportet aliquando condescendere fratribus dixit ei. Pone sagittam in arcu tuo, & tace, & secum sit. Et dixit ei. Iterum. *Abbas Antonius.*

Et rursus dixit. Trahe adhuc. Dicit ei venator. Si supra modum traxero, frangitur arcus. Dicit ei abbas Antonius. Ita est & in opere Dei, si plus à mensura tēdimus, fratres cito deficiunt. Expediit ergo in vna & eadem relaxare rigorem eorum. Hęc audiens venator cōm pūctus est, & multum proficiēs in sermone senis discessit, & fratres confirmati reuerfi sunt ad locum suum. ¶ Frater quidam dixit abbati Antonio. Ora pro me, & respondit ei senex. Nec ego tui misereor, nec Deus nisi tu pro te ipso sollicitus fueris, & poposceris à Deo. Dixit iterum abbas Antonius. Quia non permittit Deus bella excitari in generatione hac, quoniam scit quia infirmi sunt, & portare non possunt. ¶ Dixit aliquando abbas Euagrius abbati Arsenio. Quomodo nos ex tanta eruditione & scientia nullas virtutes habemus. Hi autem rustici in Aegypto conuersantes tantas virtutes possident. Respondit ei abbas Arsenius. Nos quia mundanę eruditionis disciplinis intenti sumus nihil habemus. Hi autem rustici Aegyptij ex proprijs laboribus acquiescerunt virtutes. ¶ Dicebat (beate memorię) beatus Anthonius. Peregrinus monachus in aliena prouincia habitans nullis rebus se medium faciat, & quietus erit. ¶ Interrogauit abbas Marcus abbatem Arsenium dicens

Bonum est non habere aliquam in cella consolationem. Vidi enim quendam fratrem habentem paruum olus in cella, & eradicebat illud. Et dixit abbas Arsenius. Bonum quidem est, sed secundum exercitationem hominis cuiusque agendum est. Etenim si non habuerit virtutem huiusmodi tolerare, iterum plantaturus est ea. ¶ Narrauit abbas Petrus qui fuit discipulus abbatis Lothi dicens. Eram aliquando in cella abbatis Agathonis, & venit quidam frater ad eum dicens. Volo habitare cum fratribus, sed dic mihi quomodo habitem cum eis. Dixit ei abbas. Sicut in prima die quando ingressus fuertis ad eos, ita custodi peregrinationem tuam omnibus diebus vitę tuę nec assumes fiduciam. Dixit ei abbas Macharius. Quid enim fiducia facit? Dixit ei senex. Sic est sicut æstus grandis qui quando exarserit omnes fugiunt à facie eius, quia æstus etiam arborum fructus corrumpit. Dixit eis abbas Macharius. Sic mala est fiducia. Respondit abbas Agathon. Non est peior altera passio quam fiducia, genitrix enim est omnium passionum. Cōuenit ergo operario monacho non sumere fiduciam vel si solus in cella sit. Dicebat abbas Daniel. Quia cum morturus esset abbas Arsenius delegauit nobis dicens

Videte

Videte ne velitis pro me agapem facere, quoniam si feci ego pro me ipso, id inuenio. ¶ Dicebant de abbate Agathone quia abierunt quidam ad eum audientes, quia magnę discretionis vir esset, & volentes eum probare si irasceret dicunt ei. Tu es abbas Agathon. Audiuimus de te quia fornicator es, & superbus. Et ille respondit. Etiam sic est. Et dicunt ei. Tu es Agathon verbosus, & detractor. Et respondit, ego sum. Dicunt ei iterum. Tu es Agathon hæreticus. Et respondit. Non sum hæreticus. Et interrogauerunt eum dicentes. Dic nobis cur tantas dicentibus nobis iniurias tu patienter tuliisti? Hunc autem sermonem quia diximus hæreticus es non sustinisti? Et respondens dixit eis. Illa prima mihi ascribo. Vtilitas enim animę meę est, quod autem dixistis hæreticum me esse non acquieui quia separatio est à Deo & non opto separari à Deo. Illi autem audientes admirati sunt discretionem eius, & ædificati discesserunt. ¶ Interrogatus idem abbas Agathon, an esset maior labor corporis, an custodia interioris hominis dixit. Homo similis est arbori, corporalis igitur labor velut folia, arboris custoditur, interioris autem custodia hominis fructus est, quoniam ergo secundum quiddam scriptum

est, omnis arbor non faciens fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur, oportet propter fructum nostrum omnem in nobis sollicitudinem esse, hoc est, mentis habere custodiam. Opus tamen habemus etiam tegumento & ornatu foliorum qui est corporalis labor. Erat autem abbas Agathon sapiens ad intelligendū, & impiger ad laborandum, & sufficiens in omnibus. Intentus etiā & assiduus ad laborem manuum, parcus in cibo atque vestimentis. Idem abbas Agathon, cum factus fuisset conuentus pro quadam causa in Scythi & fuisset ipsa causa ordinata, postea venit & dicit eis. Non bene ordinastis causam. Illi autem dixerunt ei. Tu quis es, qui ista loqueris. Et ille respondit, filius hominis. Scriptum est enim si vere utique iustitiam loquimini, iuste iudicate filij hominum. Dixit abbas Agathon. Iracundus si mortuos suscitet non placet Deo propter iracundiam suam. ¶ Venerunt aliquando tres senes ad abbatem Achillem, & vnus ex eis habebat opinionem malam. Dicit autem ei vnus de senibus. Abbas fac mihi vnā sagem ad piscandum. Et ille dixit ei. Non faciam. Et alius dixit ei. Fac nobis vt habeamus memoriam tuam in monasterio nostro, & ille respondit. Non mihi valet. Dixit ei tertius ille qui habebat malam opinionem

P p 4. Mihi

Mihi fac sagenam, vt habeam de manibus tuis benedictionem abba. Et ille statim respondit ei. Ego tibi faciam. Dixerunt autem ei secrete duo priores senes, quibus non acquieuit. Quomodo sic, quia nobis rogantibus noluisti facere, & huic dixisti, ego tibi faciam? Respondit eis senex. Vobis ideo dixi non faciam, quia nec mihi vacat & vos non contristabimini. Huic autem si non fecero dicturus est, quia de opinione mea quæ mala est audiuit senex, & ideo noluit facere sagenam, & statim incidebamus funem ad sedandum animum eius, ne tristitia absorberetur huiusmodi. Dicebant de quodam sene, quia fecerat quinquaginta annos, neque panem comedens neque facile aquam bibens. Et dicebat, quia extinxi fornicationem, & auaritiam, & vanam gloriam. Audiens autem abbas Abraham quod hæc dixisset, venit ad eum & dixit ei. Tu dixisti hunc sermonem. Et ille respondit etiam. Et dixit ei abbas Abraham. Ecce intras in cellam tuam, & inuenis super mattam tuam mulierem, putas te non cogitare, quia mulier est. Et dixit non sed expugno cogitationem meam, vt non tangam illam mulierem. Dixit iterum abbas Abraham. Ecce igitur non interfecisti fornicationem, quia viuit passio ipsa, sed alligata est, iterum stambulas in via

& vides lapides & testas vasorum & in ipsis iacens aurum putas te illud velut lapides reputare? Et respondit non, sed resisto cogitationi meæ, ne colligam illud. Iterum dixit ei abbas Abraham. Si audieris de duobus fratribus quia vnus diligit te, & bona de te loquitur. Alius autem odit te, & detrahit tibi, & venerint ambo ad te, nunquid vtrosque æqualiter suscipis? Et dixit. Non, sed extorqueo mihi vt similiter bene faciam ei qui me odit, sicut & illi qui me diligit. Et dixit ei abbas Abraham. Viuunt ergo passiones, sed tantummodo à sanctis viris quodammodo religantur. ¶ Narrauit quidam patrum, quia senex aliquis erat in cella studiose laborans, & vestiebatur matta. Qui cum perrexisset ad abbatem Ammonam vidit eum abbas Ammonas vt entem matta, & dixit ei. Hoc tibi nihil prodest. Et dixit ille senex. Tres cogitationes mihi molestæ sunt, vna quæ me compellit vt alicubi in Eremo recedam, alia vt peregrinam petam, vbi me nemo cognoscat, tertia vt includam me in cella, vt nullum videam, & post biduum comedam. Dixit ei abbas Ammonas nihil tibi ex his tribus expedit facere, sed magis sede in cella tua, & comede parum quotidie, habens semper in corde tuo publicani illius, qui in euangelio legitur sermonem & ita poteris

ris saluus esse. ¶ Dicebat abbas Daniel, quia quantum corpus viruerit, tantum anima siccatur, & quantum corpus fuerit siccatum, tantum anima virescit. Dixit iterum abbas Daniel, quia quantum corpus fouetur, tantum anima siccat. Et quantum corpus siccatum fuerit tantum anima fouetur.

¶ Narrauit iterum abbas Daniel, quia quando erat in Scythi abbas Arsenius erat ibi monachus quidam rapiens ea quæ habebant senes. Abbas autem Arsenius volens eum lucrari, & senibus quietem præstare tulit eum in cellam suam, & dixit ei. Quicquid opus habes ego tibi dabo, tantum non rapias. Et dedit ei aurum & nummos, & recellas, & omne quod in expensu suo habebat dedit ei. Ille autem iterum rapiebat, senes vero videntes, quia non quiesceret expulerunt eum dicentes: quia si inuenitur frater habens infirmitatem corporis aliquam oportet sustinere eum. Si autem furatur & admonitus non quiescit: expellite eum quoniam animæ suæ detrimentum facit, & omnes in eo loco habitantes conuertuntur. Venit in initio conuersionis suæ abbas Euagrius ad quendam senem & dixit ei. Die mihi abba sermonem quomodo saluus fiam. Ille autem dixit ei. Si vis saluari quando ad aliquem vadis non prius loquaris antequam ille de te inquirat. Euagrius autem conpuni-

ctus in hoc sermone poenitentiam egit in conspectu senis & satisfecit ei dicens. Crede mihi codices multos legi, & talem eruditionem nunquam inueni: & multum proficiens exiuit. Dixit abbas Euagrius: mentem errantem & nutantem solidat lectio & vigilia & oratio, concupiscentiam vero feruentem mafacit esurias & labor & sollicitudo: iracundiam autem perturbatam reprimit psalmodia & loganimitas & misericordia: sed hæc opportunis temporibus & mensuris adhibita. Si autem importune & sine mensura fiunt, ad paruū tempus proficiunt: quæ autem parui temporis sunt noxia magis quam vtilia erunt. Transeunte aliquando abbatem Effrenem, vna prostituta ex immisione cuiusdam coepit ei blandiri, cupiens eum si posset ad turpem commixtionem illicere vel si hoc non posset: saltem ad iracundiam prouocaret quoniam nunquam vidit eum quisquam irascentem vel litigantem. Ipse autem dixit ad eam. Sequere me. Cum venisset autem in locum populorum dicit ei. Veni huc, & sicut voluisti commisceor tecum. Illa autem videns multitudinem dixit ei. Quomodo possumus hoc hic facere tanta multitudine astante, confundimur enim. Ille autem dixit ei. Si homines erunt tibi quanto magis erubescere debet Deum qui reuelat occulta tenebrarum. Illa au-

laborare, & dare eleemosynā, & dixit ei senex. Si non potes horū aliquid facere, vel serua conscientiam puram ab omni malo proximi tui: & ita saluus eris, Deus em̄ animam sine peccato querit.

¶ Dixit abbas Isaac Thebeus fratribus suis. Pueros non adducatis huc, quia propter pueros in Scythi quatuor Ecclesiæ, Eremus factæ sunt. ¶ Interrogauit aliquando abbas Longinus abbatem Lucium dicens, Habeo tres cogitationes, vnam vt ad peregrina vadam, & respondit ei senex. Si non tenueris linguam tuam vbicunq; perrexeris, non eris peregrinus: sed refringam linguam tuam, & eris hic peregrinus, & dixit abbas Longinus. Alia cogitatio mea est, vt ieiunem biduanas leuando: & respondit abbas Lucius: Isaias propheta dixit, Si curaueris velut circumulum cervicem tuā, nec sic erit acceptum ieiunium tuum: sed magis contine mentem tuam a cogitationibus malis. Et dixit abbas Longinus. Tertium est depositum meum vt declinem hominū aspectus. Et respondit ei abbas Lucius. Nisi prius correxeris vitam tuam inter alios conuersando neque solus habitas, corrigere te praualebis. ¶ Dixit abbas Macharius, si recedamur malorum quæ nobis inferuntur ab hominibus amputamus menti nostræ virtutem recordandi dominum, fratrem recordamur malorum quæ dæmones excitant erimus imperforabiles.

¶ Dicebat abbas Mathois, nec Satanas scit qua passione anima seducatur: & ideo seminat quidem in ea zizania sua, sed metere nescit. Seminat interdum semina fornicationum, aliquando detractio num & cæterarum similiter passionum, & in quam passionē animam viderit declinare, hanc ei ministrat. Nam si sciret ad quod procliuis est anima, non ei diuersa ac varia seminaret. ¶ Narrauerunt de abbate Natherio qui fuit discipulus abbatis Syluani, quia cum sederet in cella sua in monte Syna, mediocriter gubernabat vitā suā in his quæ erant necessaria corpori, quando autem factus est Episcopus in Pharna: multum coartabat animum suum in duritiā continētiæ. Et dixit ei discipulus suus. Abba quando eramus in Eremo, non te ita cruciabas: & dixit ei senex. Fili illic solitudo erat & quies & paupertas propter ea volebam gubernare corpusculū meum ne infirmarer, & quærerem quod non deberem: nunc autem hic seculum est, & occasiones sunt excidendi plurimæ, & si infirmitatem incurrero, sunt hic qui succurrant, ne perdam propositum monachi. ¶ Frater interrogauit abbatem Pastorem dicens, Perturbatio mihi fit, & volo derelinquere loquū istum. Et dixit ei senex.

Pro

Broquia causa? Et ille dixit. Quia audio verba de quodam fratre, quæ me non ædificant, & dixit ei senex, Non sunt verba, quæ audisti. Et ille dixit ei, Etiam pater quia verum est. Nam frater qui dixit mihi fidelis est. Respondit ei senex. Non est fidelis qui dixit tibi: nam si esset fidelis nequaquam diceret tibi talia. Deus enim audiens vocem Sodomorum non credidit, nisi descenderet & videret oculis suis. Et ille dixit. Ego vidi oculis meis. Hæc audiens senex: respexit in terram & tenuit paruam festucā, & dixit ei. Quid est hoc. Et ille respondit festuca est, iterum intendit senex ad tectum cellæ & dixit. Quid est hoc. Et ille respondit. Trabes est quæ portat tectum & dixit ei senex. Pone in corde tuo, quia peccata tua sic sunt sicut trabes hæc: illius autem fratris de quo loqueris, velut hæc parua festuca. Audiens autem abbas Sisoys hunc sermonem, admiratus est & dixit. In quo te beatum faciam abba Pastor. Verè enim velut pretiosus lapis: ita verba tua gratia & gloria plena sunt. Venerunt aliquando regionis illius presbyteri ad monasteria vicina, in quibus etiam erat & abbas Pastor & intrauit abbas Anub, & dixit ei. Rogemus presbyteros istos hodie accipere hic charitatem & dona Dei: ille autem stans diu non

dedit ei responsum: Abbas vero Anub cōtristatus exijt. Dixerunt ergo abbati Pastori qui iuxta eum sedebant. Quare non dedisti ei responsum. Et dixit ei abbas Pastor, ego causam non habeo, iam enim mortuus sum, mortuus non loquitur: non igitur reputetis me quia hic vobiscum sum. ¶ Abijt quidam frater de monasterio abbatis Pastoris in peregre, & applicuit ad quendam solitariū erat enim habens illic cum omnibus charitatem & multi veniebant ad eum: nuntiauit autem ei frater ille, quædam de abbate Pastore. Qui audiens virtutem animi eius, desiderabat eum videre. Cum autem reuersus fuisset frater ille in Ægyptum, post aliquantum temporis surgens prædictus solitarius venit ad peregrinandum in Ægyptum ad eundem fratrem qui prius applicuerat apud ipsum. Dixerat enim ei vbi maneret, videns autem eum ille, miratus est & gaudius valde: dixit autem ei ille solitarius. Ostende charitatem quam habes in me, & duc me ad abbatem Pastorem, & tollens eum duxit ad senem & nuntiauit ei de eo dicens. Quidam magnus homo & multam charitatem habens & honorem plurimū in prouincia sua, venit desiderans te videre. Suscepit ergo eum senex cum gratulatione, & salutantes se inter se resederunt. Cœpit autem loqui peregrinus.

regri-

regrinus ille frater de scripturis sanctis, & de rebus spiritualibus atq; cælestibus. Abbas autem Pastor auertit faciem suam & nō de dit ei respōsum. Videns autē ille quia nō loqueretur ei, cōtristatus exijt, & dixit fratri illi qui eū adduxerat. In vanū iter istud assumpsi. Veni em̄ ad senē, & ecce nec loqui mecū dignatur. Intrauit autem frater ad abbatem Pastore & dixit ei. Abba ppter te venit magnus hic vir habens tantam gloriam in loco suo, quare non es locutus cum eo. Respondit ei senex. Iste de sursum est, & de cælestibus loquitur: ego autem de deorsum, & de terrenis loquor. Si ergo mihi locutus fuisset de passionibus animæ, ego utiq; responderem ei: si autem de spiritualib⁹ ego hæc ignoro, exiens ergo frater dixit illi. Quia non cito senex ille de scripturis inquirat, sed si quis loquitur de passionibus animæ respondet ei. Ille autem compunctus intrauit ad senem & dixit ei. Quid faciam abba: quia passionibus animæ dominantur mei & intuitus eum senex gaudens dixit ei. Modo bene venisti, nunc aperio os meum & implebo illud bonis. Ille autem valde ædificatus dicebat. Vere hæc est via charitatis & gratias agens Deo: quia tam sanctum virum videre meruerit, reuersus est in regionē suā. ¶ Frater quidam interrogauit abbatem Pa-

storem dicens, Feci peccatū grande, & volo triennium pœnitere. Dixit autem abbas Pastor. Multū est, & dixit frater? Iubēs ne vnum annum. Et dixit iterū senex. Multum est. Qui autem pæsentes erant dicebant, Usque ad quadraginta dies. Senex iterū dixit multum est. Et adiecit dicens, Ego puto, quia si ex toto corde homo pœnituerit & non apposuerit facere iterum vnde pœnitentiam agat, etiam triduanam pœnitentiā suscipiat Deus. Interrogauit aliquando eum abbas Ammon de immundis cogitationibus quæ in corde hominis generantur & de vanis desiderijs. Et dixit ei abbas Pastor. Nunquid gloriabitur securis sine eo qui incidit in ipsa. Et tu ergo non eis porrigas manus, & otiosæ erunt. Interrogauit eundem sermonem abbas Isaias, & dixit ei abbas Pastor. Sicut capsa plena vestibus, si dimissa fuerit tempore longo putrefiunt vestes in ea, ita & cogitationes in corde nostro si non fecerimus eas corporaliter, tempore longo exterminantur aut putrefiunt. Interrogauit abbas Ioseph abbatem Pastorem de eadem re, & dixit abbas Pastor. Sicut clausus serpens vel scorpio in vase & obturatus, procedente tempore omnino moritur: ita malignæ cogitationes quæ studio dæmonum pullulant patientia eius, cui immititur paulatim

latum deficiunt. ¶ Interrogauit iterum abbas Ioannes abbatem Pastorem dicens, Quomodo est opus ieiunare: & dixit abbas Pastor. Ego volo vt quotidie manducans subinde paululum subtrahat sibi ne satietur. Dixit ei abbas Ioseph. Ergo quando eras iuuenis, non ieiunabas biduanas leuando. Et dixit senex. Crede mihi, quia & triduanas & hebdomadas: sed hæc omnia probauerunt senes magni & inuenerunt: quia bonum est quotidie manducare, per singulos dies parum minus, & ostēderunt nobis regularem hanc viam, quia leuior est & facilis. ¶ Dixit abbas Pastor. Non habites in loco vbi vides aliquos habentes aduersum zelum malum, quia non ibi proficies. ¶ Frater quidam venit ad abbatem pastorem, & dixit ei. Semino agrum meum, & facio: ex ipso agapem. Dixit ei senex. Bonum opus facis. Et discessit cum proposito animi & adiecit ad agapem plusquā faciebat: hoc autem audiens abbas Anub, dixit abbati Pastori. Non times Deum, quia sic locutus es fratri illi: & tacuit senex. Post duos autem dies misit abbas Pastor ad fratrem illum & vocauit eum ad se & dixit ei audiente abbate Anub. Quid interrogasti illa die, quando mens mea alibi erat. Dixit ei frater. Hoc dixi. Quia semino agrum meum, &

de hoc quod colligo ex ipso facio mihi agapem. Et dixit ei abbas Pastor. Putaui quia de fratre tuo, qui laicus est: diceres, Si autem tu facis hæc non est hoc opus monachi. Ille autem audiens contristatus est, & dixit. Alia opera non facio nec scio nisi hæc, & non possum seminare agrum meum. Cum ergo discessisset cœpit abbas Anub pœnitentiam agere apud abbatem Pastorem, dicens, Ignosce mihi, dixit ei abbas Pastor. Ego ab initio faciebam, quia hoc non est opus monachi sed secundum animum eius locutus sum ei, & excitauit animam eius ad profectum, charitatis. Nunc autem abiit tristis, & tamen id ipsum opus facit. ¶ Frater quidam interrogauit abbatem Pastorem, dicens, Quid est illud quod scriptum est, qui irascitur fratri suo sine causa. Et ille respondit. Ex omni re qua te gravare voluerit frater tuus, si irasceris aduersus eum donec oculus tuū dextrum eicias & à te projicias, sine causa irasceris ei: si autem aliquis voluerit te separare à Deo pro hoc irascere. Dixit abbas Pastor. Si peccauerit homo & negauerit, dicatque, non peccavi, non increpes eum, quia frangis propositum animi eius. Si autem dixeris ei non contristeris frater, sed obserua te de cætero, excitas animum eius ad pœnitentiam.

¶ Dixit iterum qui supra. Bonum est experimentum. Etenim per experimentum homines probatiores fiunt. ¶ Item dixit qui supra. Si quis docet aliquid, & non facit quod docet. similis est puteo, qui omnes ad se venientes fatrat & omniū diluit fordes se autē ipsum purgare nō potest: sed omni spurcitia & immūditia plenus est. ¶ Dixit iterū idem. Est homo qui seipsum cognoscit. Dixit iterum. Quia est homo qui videtur ore tacere. Cor autem eius condemnat alios. Hic ergo sine cessatione loquitur, & est alius à mane vsque ad vesperam loquens & taciturhitatem tenens. Hoc autem ideò dixit quia nunquam sine audientium vtilitate locutus est.

¶ Iterum idem dixit. Quia si sint tres in vnum ex quibus vnus bene quiescat alius infirmet & gratias agat: tertius vero ministrat eis ex sincera voluntate, hi tres similes sunt velut etiā si vnus sunt operis. Iterum dixit. Malitia nequaquam expellit malitiam, sed si quis tibi male facit, tu bene fac ei vt per bonum opus tuum, destruas malitiam illius. Dixit iterū. Qui querelosis est monachus non est, qui malum pro malo reddit: monachus non est, & qui iracundus est monachus non est.

¶ Frater quidam venit ad abbatem Pastorem & dixit ei. Multae cogitationes veniunt in animam

meum, & periclitor in eis, & eiecit eum senex sub aëre nudo, & dixit ei senex. Expāde sinum tuum, & apprehende ventos & ille respondit. Non possum hoc facere, & dixit ei senex si hoc non potes facere, nec cogitationes prohibere poteris ne introeant, sed tuum est resistere eis. ¶ Frater quidam interrogauit eum dicens dimissa est mihi hæreditas quid faciā ex ea. Dixit ei abbas Pastor. Vade, & post tres dies veni. & dicam tibi. Venit autem sicut præ finiuit & dixit ei senex. Quid tibi habeo dicere. Si dixerō, da eam Ecclesiæ, clerici sibi faciunt conuiuium ex ea, si autem dixerō, da eam parentibus tuis, non est tibi merces; si vero dicam, da pauperibus securus eris. Quicquid ergo vis vade & fac, ego causas non habeo. Dixit iterum abbas Pastor. Si venerit tibi cogitatio de rebus corpori necessarijs & delegaueris semel, & iterum venerit & delegaueris quid fiat, iam tertio si venerit nō intendas ei, otiosa est enim. Frater quidam dixit abbati Pastori. Si videro rem aliquam vis vt dicam illam. Dixit ei senex. Scriptum est. Qui respondit verbum antequam audiat, stultitia est illi & opprobrium. Si ergo interrogatus fueris: dic, si nō aliter, tace. Dixit iterum abbas Pastor, quia dixerat abbas Ammon. Est homo qui portat toto tempore vitæ suæ securum,

rim & non potest deicere arborem, est autē alter qui habet vsum incidēdi & in paucis plagis deicit arborem. Dicebat autem securim discretionē esse. Iterum dixit. Voluntas hominis murus æneus est, & lapis repercutiens inter ipsum & Deum. Si ergo homo reliquerit hæc dicat & ipse quod in psalmo scriptum est, & in Deo meo trāsgrediar murum, & Deus meus impolluta via eius. Si enim iustitia subuenerit voluntati, laborat homo. ¶ Frater quidam interrogauit abbatem Pastorem dicens: damnū animæ meæ patior, quòd sum cum abbate meo. Quid ergo iubes, maneam adhuc apud eum, & sciebat abbas Pastor, quia læderetur anima eius per abbatē suum & mirabatur quare vel interrogaret eum si manere deberet cum eo, & dixit ei. Si vis esto. Et discedens mansit apud eum. Venit iterum dicens abbati Pastori. Grauo animam meam, & non dixit ei abbas Pastor discede ab eo. Venit tertio & dixit. Crede mihi iam non ero cum eo, & respondit ei abbas Pastor: ecce modo salutus es: vade & non sis vltra cum eo, & subiunxit. Homo qui videt damnū pati animam suam, non opus habet interrogare: etenim de occultis cogitationibus interrogat quis, vt seniores probare possint: de manifestis autem peccatis non est opus interrogare, sed

statim abscindere. ¶ Interrogauit Abraham qui erat discipulus abbatis Agathonis abbatem Pastorem dicens, Quare sic me dæmones impugnant? & dixit ei abbas Pastor. Te impugnant dæmones. Non pugnant nobiscum dæmones quando voluntates nostras facimus, quia voluntates nostræ dæmones facti sunt: & hæc quæ sunt tribulant nos vt faciamus eas. Si autem vis scire quales sunt cum quibus dæmones pugnant, audi cum Moyse & cum similibus eis. ¶ Dixit iterum abbas Pastor, quia frater quidam interrogauit abbatem Moysen dicēs, Qualis homo mortificat se à proximo suo. Et respondit ei. Nisi posuerit homo in corde suo, quia triennium iam habeat in sepultura non attingit ad hoc verbum. ¶ Frater interrogauit abbatē Pastorem dicens, Quo modo oportet monachum sedere in cella, & dixit ei senex: sedere in cella quantū ad id quòd in manifesto est: hoc est vt faciat opus manuum & semel comedat, & taceat & meditetur. Occultè vero proficere in cella: hoc est vt portet vnusquisq; opprobrium suum in omni loco quòcunq; perrexerit, vt ministerij horas custodiat, & de occultis non negligat. Si autem cōtigerit tempus vt vacet ab opere manuum intret ad ministerium operis Dei, & id sine aliqua conturbatione consummet. Finis.

autem horum est, vt comitatum simul conuersantium bonorum teneas, & renoueris à malorum comitatu. ¶ Venerunt aliquando duo fratres ad abbatem Pambo, & interrogauit eum vnus ex eis dicens. ¶ Abba ego biduo ieiuno, & duos paximates manduco, putas saluo animam meam, an seducor. Et cum plurimum rogarent eum alter dixit. Ego colligo de opere manuum mearum duas siliquas diurnas, & parum ex eis retineo ad victum aliud autem expendo in eleemosynam, putas saluus ero an seducor. Et cum plurimum rogarent eum ille non respondit eis. Post quatuor autem dies cum discessuri essent rogabāt eos clerici dicentes, Nolite contristari fratres, Deus vobis præstabit mercedem: sic enim consuetudo est senis huius, & non cito loquitur nisi ei Deus dederit quod loquatur: intrauerūt ergo ad senem & dixerunt ei. Abba ora pro nobis, & ille dixit eis, ambulare vultis. Dixerunt, etiam. Et intuens eos intra semetipsum, & accipiēs opera eorum scribebat in terram & dicebat, Pambo biduo ieiunat, & duos paximates manducat, putas in hoc erit monachus? Non. Iterū dicebat, Pambo laborat in die duas siliquas, & dat in eleemosynas, putas in hoc est monachus. Necdum. Et paululum reticens dixit ad eos, Bonum quidem est

quod operaris, sed si custodias conscientiam tuam cum proximo tuo ita saluaberis. In his ergo sic ædificati fratres cum gaudio discesserunt. Frater quidam interrogauit abbatem Pambo, dicens, Quare me prohibent spiritus aliquod bonum facere proximis? Dixit ei senex. Non sic loquaris, alioquin Deum mendacem facies, sed dic magis omnino misericordiam nolo facere. Præueniens enim Deus dixit. Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones & super omnem virtutem inimici. Cur ergo tu immundos spiritus non conculcas. ¶ Dixit abbas Paladius. Oportet animam secundum voluntatem Christi cōuersionem, & discere fideliter quæ nescit, & docere manifestè quæ nouit. Si autem vtrūq; cum possit nō vult, in sania morbo laborat. Initiū enim recedendi à Deo fastidium doctrinæ est, & cum non appetit illud quod semper anima esurit, quæ diligit Deū. Frater quidā dixit abbati Sisooy. Quare nō recedunt à me passiones, & dixit ei senex. Quia vasa earundem passionū intra te sunt, sed da eis pignus suum & discedūt. ¶ Venit quidā frater ad abbatem Sylianū in montem Syna, & vidit fratres laborātes & dixit seni. Nolite operari cibum qui perit: Maria enim optimam partem elegit, & senex discipulo suo, vo-

ca Za-

ca Zachariā, & mitte fratrem istū in cellam vbi nihil sit, & cū facta fuisset hora nona intēdebat ad osium si mitterent & vocarēt eum ad manducandū, & cum nemo loqueretur ei surgens venit ad senē, & dixit ei. Abba, hodie fratres nō comederūt. Et dixit ei senex, etiā comederunt, & dixit ei frater, & quare me nō vocastis. Et respōdit senex. Tu homo spiritualis es & nō indiges hoc cibo. Nos autē carnales sumus & volentes manducare propterea operamur manibus nostris. Tu vero bonā partem elegisti, legens tota die & nolens sumere carnalē cibum. Qui cum hæc audivisset prostravit se ad pœnitentiā dicens, Ignosce mihi abba, & dixit senex. Puto opus habet omnino Maria Marthæ, per Martham enim Maria laudatur. ¶ Dixit, sancta Syncetice. Qui sensibiles diuitias de labore & periculis maris colligunt, quā multa lucrantur tūc plura desiderant, & quæ habent velut nihil reputāt, ad ea vero quæ necdum habent omnem intentionem animi intendunt: nos autem & eorum quæ quærenda sunt nihil habemus, & nolumus possidere quæ necessaria sunt propter timorem Dei. Dixit iterum quæ supra. Est quædā tristitia utilis & est tristitia quæ corrūpit. Tristitia ergo utilis est, vt pro peccatis nostris ingemiscamus: & pro ignorantia proximorū, & vt non cadamus à

proposito, vt perfectionē bonitatis attingamus. Hæc est species veræ tristitiæ: est enim & aduersarij nostri ad hoc quædā coniunctio, immittit enim tristitiā sine aliqua ratione, quam tædium appellauerunt. Oportet ergo talem spiritū sæpius orādo & psallendo magis depelli. ¶ Dixit iterum quæ supra, est enim & extensa ex imitatione diaboli & dura abstinentia: nā & sequaces eius faciunt hoc. Quādo ergo discernimus diuinam & regalem abstinentiam à tyrannica atque diabolica hæc obseruanda sunt, id est, vt in omni tempore conuersationis tuæ vna regula ieiunij sit tibi, non subito quatuor, aut quinque dies cōtinuos ieiunes: & iterum multitudine ciborū soluas ventrē, hoc enim ædificat diabolum. Semper enim quod sine mensura est, corruptibile est: nolū ergo subito arma tua expendere: ne nudus inuentus in bello facile capiaris. Arma enim nostra corpus nostrum est: anima vero nostra miles est: vtrisque ergo diligentiam præsta, vt paratus sis ad id quod necesse est. ¶ Venerunt aliquando duo senes magni de partibus Pelusij ad abbatissam Sararam. Et cum ambularent dicebant adinuicem humiliter: vetulari istam, & dicunt ei. Vidē ne extollatur animus tuus & dicas, quia ecce viri solitarij veniunt ad me quæ mulier sum: & dixit eis abba-

tissa Sarra, sexu quidem mulier sum, sed non animo. ¶ Iterum dixit abbatissa Sarra. Si poposcero à Deo vt omnes homines & deficient ex me, inuenior ante ianuas singulorum poenitentiam agens, sed magis oro, vt cor meum cum omnibus parū sit. ¶ Dixit abbas Hiperitius. Ille est verè sapiens, qui factō suo alios docet, non qui verbis. ¶ Venit aliquādo quidam monachus ab vrbe Roma qui in palatio magnum nomen habuit, & habitauit in Scythi in ciuitate Ecclesiæ. Habebat autem secum vnum seruum, qui ministrabat ei: videns autem presbyter Ecclesiæ infirmitatem eius, & cognoscens quia de delicijs esset vir ille, ex eo quòd ei Deus donauit, vel quòd Ecclesiam intrabat trans mittebat ei. Qui cū fecisset viginti & quinque annos in Scythi, factus est vir contemplator, præuidens & nominatus. Audiens autem quidam de magnis monachis Ægyptijs opinionem eius venit videre eum, sperans corporalem conuersationem apud eum plus arduam inueniri. Qui cum intrasset, salutauit eum & facientes orationem sederunt. Videns autem eum Ægyptius vestitum mollibus rebus, & mattam de papyro & pellem stratum sub ipso & modicum capitale de cartica sub capite eius: sed & pedes mundos habentem cum caligulis, scandalizatus est intra

se de eo: quia in illo loco non erat consuetudo taliter conuersandi: sed magis duram abstinentiā habere consueuerunt. Senex autem ille Romanus habens contemplationem, siue præuidetiæ gratiam intellexit: quia scādalizatus fuisset Ægyptius monachus in eo, & dixit ministro suo. Fac nobis hodie propter abbatem qui venit bonam diem: & coxit parua olera quæ habebat, & surgentes hora competentis manducabant: habuit etiam & modicum vini propter infirmitatem suam, & illud biberunt. Et cum factum esset vespere dixerūt duodecim psalmos & dormierunt: similiter autem nocte. Surgens autem mane Ægyptius dixit ei. Ora pro me pater, & egressus est non ædificatus in eo, & cum paululum discessisset volens eum senex ille Romanus sanare misit post eum & reuocauit ipsum. Qui cum venisset, cum gaudio iterum suscepit eum & interrogauit eum dicēs, Ex qua prouincia es, & ille dixit. Ægyptius sum. Cuius ciuitatis, & respondit. Ego omnino non fui de ciuitate, nec habitauit aliquando in ciuitate, & dixit ei. Antequam monachus esses quid operaberis in possessione qua manebas, & ille respondit. Custos eram agrorum, & dixit ei, vbi dormiebas. Respondit in agro, & dixit habebas ali- quod stratum. Respondit. Ego in

agro

agro vbi haberem stramenta in quibus dormirem, & dixit. Quomodo dormiebas, respondit. In terra nuda, & dixit, Quid manducabas in agro, aut quale vinum bibeas? Iterum respondit. Quæ sunt esca, aut qualis potus in agro, & dixit: quomodo ergo viuebas. Rūdit. Manducabā panē siccum & si inueniebam quodcunque de falsamentis & bibebam aquam, & dixit senex. Grandis labor, & dixit. Erat ibi vel balneum in possessione vbi lauereris, & ille dixit. Non. Sed in flumine lauabar quando volebam. Cum ergo hæc omnia ab eo senex ex responsione ipsius exegisset, & cognouisset modum prioris vitæ eius, atq; laboris volens eum proficere narrauit ei vitam suam præteritam, quam habebat cum esset secularis dicens, Me miserum quem vides de magna illa ciuitate Romana sum in palatio habens maximum locum apud Imperatorem, & cum audisset Ægyptius initia verborum eius compunctus est, & sollicitè quæ dicebantur audiebat, & ille adiecit. Reliqui ergo Romam, & veni in solitudinem istam. Et iterum dixit, Me quem vides habui domos magnas & pecunias multas, & contemnens eas veni in istam paruam cellam. Iterum dixit, Me quem vides lectos ex auro vestitos habui, habentes pretiosissimā stramēta & pro his

dedit mihi Deus stramētum hoc de papyro & hanc pellem: sed & vestes meæ inæstimabili pretio dignæ erant, pro illis vtor his vilibus rescellis, iterum dixit, in prandio meo multum auri expendebatur, & pro illo dedit mihi Deus modica olera hæc, & paruulum calicem vini. Erant autem & qui seruiebant mihi plurimi serui, & ecce pro illis huic vni Deus inspirauit vt ministraret mihi, pro balneo autē profundo, modico aquæ pedes meos lauo, & caligulis vtor propter infirmitatem meam, & rursus pro calamis & cithara vel alia musicæ opera qua delectabar in conuiujs meis, dico mihi duodecim psalmos in die & duodecim similiter in nocte, sed & pro peccatis meis quæ ante faciebam, modicam requiem exhibeo paruum, & inutile ministerium Deo. Vnde rogo te abba, vt non scandalizeris propter infirmitatem meam & hæc audiens Ægyptius atq; in semetipsum reuersus dixit, Veh mihi quia ego de tribulatione, & plurimo labore seculi magis ad repausandum in conuersationem monachi veni, & quod non habebam tunc, modo habeo: tu autē ex multâ delectatione seculi voluntate propria in tribulationem venisti, & ex magna gloria atque delicijs venisti in humilitatem, & hanc paupertatem, ex quo Ægyptius multum proficiēs

Q9 3 dif-

discessit & factus est ei amicus, & sæpè veniebat ad eum suæ utilitatis causa: erat enim vir discernens & repletus bono odore Spiritus sancti. ¶ Dicebat quidam senex. Nō necesse est verborū tantum: sunt enim plurima verba in hominib⁹ in tempore hoc, sed opera necessaria sunt. Hoc est enim querere: nō verba quæ non habent fructum, sed opera. ¶ Frater aliquis interrogavit quosdam patrum dicens. Si polluitur aliquis quando res sordidas cogitat & cū de hoc inquisitio fieret apud eos, aliqui dicebant etiam polluitur. Alij dicebāt non, quia si polluitur non possumus saluari nos qui idiotæ sumus: sed hoc pertinet ad salutem si ea quæ cogitamus, corporaliter non fecerimus. Ille autē frater qui interrogauerat non sibi sufficere iudicans variam responsonem patrum abiit ad senem probatiorem & interrogavit eum de hoc, & respondit senex. Secundū mensurā vniuscuiusq; requiritur ab eo. Rogavit ergo ille frater senem dicēs, Peto propter dominum absolute mihi verbū hoc & dixit ei senex, ecce forte iacet hic vas aliquod de siderabile, & adiecit dicens, & si intraverint duo fratres, ex quibus vnus habens mensuras magnas exercitæ vitæ: alter vero paruas. Si ergo cogitatio illius perfecti mota fuerit ad aspectum vasis illius, & dixerit intra se vobā ha-

bere vas illud, & non permāserit in hoc: sed cito absciderit huiusmodi appetitum, nō est pollutus. Si vero ille qui necdum ad mensuras maiores attigit cōcupierit vas illud exercitatus fuerit cum cogitatione sua desiderio compellente & tamen non tulerit illud, non est inquinatus? Dixitque senex. Si quis manserit in aliquo loco & non fecerit fructum loci illius locus ipse expellit eum, utpote qui non fecerit opus loci. ¶ Dicit quidam senex. Si quis fecerit rem aliquam, voluntatem suam querens non est secundum Deum si id tantum per ignorantia fecerit, postea oportet eum reuerti ad viam dñi. Qui autem voluntatem suam non secundum Deum, & neq; ab alijs vult audire, sed velut doctū se putat, qui huiusmodi est, vix peruenit ad viam domini. ¶ Interrogatus est senex quid esset quod legitur in Euangelio, via angusta & arcta, quæ ducit ad vitam, & respondens dicit ei. Angusta & arcta via hæc est ut cogitationibus suis homo violentiam faciat & abscidat propter Deum voluntates suas: hoc est etiam quod scriptum est de Apostolis. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. ¶ Dixit quidam senex. Sicut ordo monachorum honoratior est secularibus, ita & peregrinus monachus speculū debet esse indigenis monachis per omnem

mo-

modum. Dixit quidam patrum, si manserit operarius in loco vbi nō sunt operarij non potest proficere: hæc est em virtus operarij certare ut ab opere nō minuatur. Nā & piger si māserit cum operario proficit & si non proficit, non tamen descendit inferius. ¶ Dixit quidam senex. Quia homo si verbum quidem habeat, opera autē non habeat, assimilabitur arbori habenti folia: fructum autem nō habenti. Sicut enim arbor fructibus plena, etiam folijs virentia sermo cōsequitur hominem, qui habet opera bona, dixit senex. Quia aliquando quidam lapsus in graui peccato, & compunctus ad poenitentiam abiit indicare seni eundam, & non dixerat ei quod fecerat: sed quasi interrogavit dicens, Si alicui ascēdit cogitatio talis habet ne salutem: ille vero quia nesciebat discretionem, respōdit ei. Perdidisti animam tuam, hoc audiens frater dixit. Ego si perij, vado ad seculum. Pergens autem frater ille deliberavit ire, & indicare cogitationes suas abbati Syluano. Erat enim hic Syluanus magnus discretor. Veniens ergo ad eū frater non dixit ei quod fecerat: sed iterū eo modo quo & prius seni illi dixerat, hoc est si ascenderint alicui tales cogitationes, habet ne salutem. Apertus autē abbas Syluanus os suum, cepit de scripturis dicere ei. Non omnino indi-

cium est tantum cogitationibus de peccato. Audiens autem frater & suscipiens virtutem dictorum in animo sumpta spe: indicavit ei etiam actum suum. Audiens autem abbas Syluanus quod egerat tanquam bonus medicus posuit cataplāsma animæ eius de diuinis scripturis assumptum, dicendo esse poenitentiam his qui charitate vera conuertuntur ad dominum. Post aliquot autem annos contigit abbatem memoratum ad illum senem applicare, qui ei desperationem fecerat: & narrauit ei ista, & dixit. Ecce frater ille qui de responso tuo desperauerat, & ad seculum redibat, velut stella splendida est in medio fratrum. Hæc autem ideo retuli, ut sciamus quale periculum sit, quando aliquis siue in cogitatione, siue in actu aliquod indicat peccatum: his qui discernere nesciunt. ¶ Dixit quidam senex, non quia intrant cogitationes malæ eodē namur ex eis, sed si malè vitamur cogitationibus. Fit enim ut per cogitationes naufragiū patiamur, & iterum de cogitationibus coramemur. ¶ Dixit quidam senex nō desit & nō accipies cū secularib⁹ hominibus, & nō habeas notitiā cū muliere, nec habeas diu fiduciā cum puero. ¶ Frater quidam interrogavit senem, dicens. Quid faciam quia multæ cogitationes sollicitant me, & nescio quomodo reperi-

gnem eis, dixit senex non repugnes contra omnes, sed cōtra vnā. Omnes enim cogitationes monachorum vnum habent caput: necessarium ergo est cōsiderare, quę & qualis sit, & aduersus illam reniti: ita enim & residuę cogitationes humiliantur. ¶ Aduersus malas cogitationes, dixit quidam senex. Obsecro fratres vt sicut compressimus actus malos, cōprimamus etiam cogitationes malas.

¶ Dixit iterum quidā senex. Qui vult Eremū inhabitare debet esse doctor vt non doceri egeat, ne detrimētum sustineat. ¶ Interrogatus est senex à quodam fratre dicente, Quomodo inuenio Deum, vtrum in ieiunijs, vel laboribus, vel in vigilijs, aut in misericordia. Et respondit in his quę enumerasti, & in discretione dico enim tibi, quia multi afflixerunt carnem suam, & quia sine discretione hoc faciebant abierunt vacui nihil habentes. Os nostrum prę ieiunio foetet & scripturas omnes didicimus ex corde David consummauimus, & quod Deus requirit nō habemus scilicet charitatē & humilitatem. ¶ Frater interrogauit senem dicens, Abba ecce ego rogo senes & dicunt mihi de salute animę meę & nihil retineo ex verbis eorum. Quid autem interrogo eos nisi proficiens cum totus sim in immunditia. Erant autē ibi duo vasa vacua & dixit ei se-

nex. Vade & affer vnum ex vasis istis, & mitte in eo oleū & accende intus stupā & refunde oleum, & pone vas in locum suum, & fecit sic, & dixit ei. Fac iterum sic. Et cum fecisset hoc sępius dixit ei senex. Affer modo vtrāque vasa & vide quod eorum mundus sit. Et respōdit illud in quo oleum misit. Cui senex dixit. Sic est & anima de his quę interrogat, quauis enim nihil retineat eorum quę audit: tamen plus ipsa mandatur quā illa quę omnino nec interrogat quenquam. ¶ Frater quidā sedebat in cella sua quiescens, & volebant dęmōnes seducere eum sub specie angelorum. Excitabant enim eum vt iret ad collectam, & lumen ostendebant ei. Ille autem venit ad quendam senem, & dixit ei. Abba veniunt angeli cum lumine, & excitant me ad collectam, & lumen ostendūt mihi & dixit ei senex. Non audias eos filii quoniam dęmōnes sunt, sed quando veniunt excitare te, tu dic. Ego quando volo surgo, vos autem nō audio. Accipiens autem frater preceptum senis, reuersus est ad cellam suam & sequēti nocte iterum dęmōnes secundum consuetudinem venientes excitabant eū. Ille vero sicut preceptum sibi fuerat, respondebat eis dicens, Ego quando volo surgo: vos autem non audio. Et illi dixerūt ei. Malus senex ille falsator seduxit te, ad quem

frater

frater venit, volens mutuare pecuniam, & cum haberet mentitus est dicens se non habere, & non dedit ei. Ex hoc ergo cognosce, quia falsator est. Frater ergo surgens diluculo venit ad senem, & nunciauit ei hæc ipsa. Senex vero dixit. Verum est quia habebam, & quia frater venit quærens mutuare & non dedi ei, sed sciebam quia si darem ei damnū animę suę faceret. Cogitavi ergo potius vnum mandatum præterire quā decem præuaricari, ex quibus in tribulationem venire potuissemus pro illo si à me pecuniam accepisset. Tu autem dęmōnes qui te seducere volunt non audias. Et multum confortatus de verbis senis, abiit in cellam suam. ¶ Venerunt aliquando tres fratres ad quendam senem in Scythi, & vnus ex his interrogauit eum dicens. Abba commendavi vetus & nouum testamentum memorię. Et respōdens senex dixit. Replesti verbis aerem, & secundus interrogauit eum dicens. Vetus & nouum testamentum ego scripsi per me ipsum. Dixit autem & huic. Et tu replesti fenestras de chartis. Et tertius dixit. Mihi in foculari herbę ascenderunt, & respondens senex dixit ei, & tu expulisti à te hospitalitatem. ¶ Narrauerunt quidam patrum de quodam sene magno, quia si veniebat aliquis in terrogare eum sermonem ille cū

magna fiducia dicebat. Ecce ego suscipio personam Dei, & sedeo in sede iudicij. Quid ergo vis vt faciam tibi. Si dixeris mihi misereare mei, dicet tibi Deus, si vis vt miserear tui miserere & tu fratribus tuis, & ego misereor tui. Si autem vis vt ignoscā tibi, ignosce, & tu proximo tuo. Nunquid à Deo est causa, absit. Sed in nobis est si voluerimus saluari.

¶ Dicebant de quodam sene in cellis, qui erat magnus laborator & semel cum faceret opus suum contigit alium quendam sanctum virum venire ad cellam eius, & audiuit eum de foris litigātem cum suis cogitationibus & dicentem. Vsq̄ue quo propter vnum verbū omnia illa amitto. Ille autem foris stans putabat, quia cum alio aliquo litigaret & pulsauit vt intraret, & pacificaret eos. Ingressus autem & videns quia nemo alius erat intro, habens etiam fiduciam apud senem dixit ei. Cum quo litigabas abba, & ille respōdit. Cum cogitationibus meis, quia quatuordecim libros memorię commendavi, & vnum verbum modicum audiui foris, & cum venissem facere opus Dei, omnia illa perdebam, & hoc solum quod foris audieram, venit in memoriā meam, in hora ministerij mei, & propterea litigabam cum cogitationibus meis.

¶ Fratres quidam de congrega-

tione venerunt in Eremum, & applicuerunt ad quendam Eremitam, & suscepit eos cum gaudio. Et sicut est consuetudo Eremitis, videns eos de labore esse, posuit mensam extra horam & quod habuit in cella apposuit eis, & repausavit eos. Et cum factum esset sero. Dixerunt duodecim psalmos similiter & in nocte. Cum autem senex euigilasset audiuit eos inter se dicentes. Quia solitarij isti plus repausant in Eremitio quam nos in congregatione. Mane autem cum ambulaturi essent ad alium vicinum eius, dixit eis. Salutate eum ex me, & dicite ei. Observa, & noli irrigare olera. Ille autem cum hoc audisset intellexit verbum & tenuit eos usque ad vespere laborantes ieiunos. Cum autem sero factum esset fecit prolixius opus Dei, & postea eis dixit. Cessemus modice propter vos, quia de labore estis. Et dixit iterum. Nos quidem quotidie non solemus manducare, sed propter vos gustemus modicum, & apposuit eis panem siccum, & sal, & dixit. Ecce propter vos solemnitatem habemus hodie. Emisit parum acceti illis in sal, & surgentes ceperunt psallere usque mane, & dixit eis. Propter vos non possumus implere regulam nostram, sed modice pausat quia peregrini estis. Mane autem facto volu-

bant fugere. Ille autem rogabat illos dicens. Manete apud nos aliquantulum temporis, sin alias vel propter mandatum tres dies secundum consuetudinem Eremiti facite nobiscum. Illi autem videntes quia non relaxaret eos, fugerunt occulte. ¶ Frater quidam interrogavit quendam patrum dicens. Si contigerit me somno grauari, & transeuerit hora ministerij mei, anima mea prae verecundia non vult implere opus suum, & dixit senex. Si te contigerit usque mane dormire quando euigilas surge, & claude ostium & fenestras tuas, & fac opus tuum. Scriptum est enim. Tuus est dies & tua est nox. In omni enim tempore glorificatur Deus. ¶ Dicebat aliquis senex. Quia est homo comedens multum, & adhuc esuriens, & est alter homo qui parum comedit & satiatur, maiorem tamen mercedem habet ille qui plus comedit, & esuriens permanet, illo qui parum comedit & satiatur. ¶ Dixit quidam senex. Si contigerit inter te & alium sermo aliquis tristis, & negauerit ille dicens, non dixi sermonem hunc non certes cum eo ut dicas tu dixisti, quia exacerbabitur, ut dicat tibi etiam dixi. ¶ Frater aliquis interrogavit senem quendam dicens. Soror mea pauper est si do ei eleusynam, nonne est sicut una de pauperibus. Et dixit senex.

senex. Non. Dixit autem frater. Quare abba. Et respondit senex. Quia carnalis sanguis trahit te modicum. ¶ Dixit quidam senex. Quia oportet monachum neque auditorem esse obrectantium neque obrectare neque scandalizari. ¶ Dixit quidam senex. Non omnia quae dicuntur placeant tibi neque omni sermone consentias. Tardius crede, & quod verum est citius dic. Dixit quidam senex. Si ascenderit verbum in cor fratris sedentis in cella, & reuoluens illud in animo non poterit ad mensuram verbi pertingere, neque tractus fuerit a Deo, assistunt daemones & ostendunt ei de verbo illo quod ipsi volunt. ¶ Dicebant quidam senum. Quando congregabamur in initio adiuicem & loquebamur aliquid quod utile erat animabus nostris, efficiebamur seorsum & deorsum, & ascendebamus in caelum, nunc autem quando congregamur in obrectationibus occupamur & alterutrum trahimus in profundum. Dixit alter quidam senum. Siquidem interior homo nollet sobrie agit potest etiam extorem custodire, si vero non est ita quae possumus virtute custodimus linguam nostram. ¶ Item dixit qui supra, opus spirituale necessarium est quia in hoc viuimus magnum enim labor est ore dicere, quod non sit opere corporali. ¶ Alter

quidam frater dixit. Quia oportet omnino hominem habere intra cellam opus quod laboret, si enim in opere Dei occupatur venit ad eum diabolus de die in diem, sed non inuenit locum in quo maneat. Si autem rursum dominando et inimicus in captiuitate redegerit eum venit iterum spiritus Dei frequenter, sed si nos ei non facimus locum propter malitiam nostram discedit. ¶ Descenderunt aliquando monachi de Aegypto in Scythi, ut viderent seniores loci illius. Et cum vidissent eos extenuatos fame prae nimia abstinentia impatienter comedere scandalizati sunt in eis. Hoc autem presbyter agnoscens voluit sanare eos & ita dimitti, & praedicauit in ecclesia dicebat. Ieiunate & extendite abstinentiam vestram fratres. Volebant autem Aegyptij qui illuc venerant discedere, & retinuit eos. Cum autem ieiunassent primo appropriati sunt. Eecerunt autem eos ieiunare biduo continuato, in Scythi autem habitantes ieiunauerunt hebdomada, & facto sabbato manducauerunt Aegyptij cum senibus. Turbantibus autem se ad manducandum Aegyptijs vnus de senibus tenuit manus eorum dicens. ¶ Cum disciplina manducate, quomodo monachi. Vnus vero ex Aegyptijs repulit manus eius dicens. Dimitte me quia morior tota hebdomada nihil costum comedit, & dixit ei senex. Si ergo vos

vos bidui intervallo non manducantes impatienter tulistis quare scandalizati estis in fratribus qui semper eo ordine hebdomada leuando abstinentiam seruant. Illi autem poenitentiam coram eis egerunt & edificati in abstinentia eorum abierunt cum gaudio.

¶ Frater quidam renunciens seculo, & accipiens habitum monachi, statim recludit se dicens. Volo esse solitarius. Audientes autem vicini seniores venerunt & eiecerunt eum & fecerunt eum circuire cellas fratrum, & poenitentiam coram singulis agere & dicere. Ignoscite mihi quia non sum solitarius sed adhuc initium monachi nuper assumpsi.

¶ Dixit quidam senex. Si videris iuuenem voluntate sua ascendentem in cælum tene pedem eius & projice eum in terram quia non ita expedit ei. Frater dixit senicuidam magno, abba volebam inuenire senem iuxta voluntatem meam & morari cum ipso, dixit ei senex. Bene quæris Domine meus, ille autem affirmabat huiusmodi esse desiderium suum, non intelligens quod locutus est senex ille. Sed cum videret eum senex existimantem quod bene sentiret dixit ei. Ergo si inuenis senem secundum voluntatem tuam vis manere cum illo, & ille dixit, etiam omnino hoc volo, si inuenio eum secundum meam vo-

luntatem. Dixit ei senex. Non ut tu sequaris voluntatem senis illius, sed ut ille voluntatem tuam sequatur & ita in eo repaues, sen sit autem frater ille quod dicebat, & surgens prostravit se ad poenitentiam dicens. Ignosce mihi pater, quia valde gloriabar existimans me bene dicere cum nihil tenerem. ¶ Duo fratres carnales renunciauerunt seculo quorum vnus qui ætate minor erat, primus ceperat conuersari, & cum venisset ad eos quidam, patrum & applicuisset apud eos posuerunt peluim, & venit qui minor ætate erat ut lauaret pedes senis. Senex autem tenens manus eius remouit eum, & eum qui maior erat ætate, fecit implere opus quod primi in monasterio facere consueuerant. Dixerunt autem astantes fratres. Abba ille minor in congregatione primus est. Respondens eis senex, ego tollo primatum minoris & trado ei qui ætate præcedit. ¶ Dixit quidam senex. Prophetæ conscripserunt libros, patres autem nostri venerunt post eos & operati sunt in eis plurima & iterum successores illorum commendauerunt eos minoribus. Venit autem generatio hæc quæ nunc est, & scripsit eos in chartis & membranis, & posuit in fenestris ociosis. ¶ Dicebat quidam senex. Quia cuculla qua utimur signum est Innocentiæ subarmale quo

quo humeros & cervicem alligamus, signum est crucis, zona autem qua cingimur signum est fortitudinis. Conuerse nam ergo iuxta id quod habitus noster significat quia omnia cum desiderio facientes nunquam deficiemus.

¶ *Incipit liber de eo quod oportet et sobrie viuere.*

Frater quidam rogauit abbatem Arsenium ut audiret ab eo sermonem. Dixit autem ei senex. Quantaunque tibi virtus est, conare ut interiorius opus tuum secundum Deum sit, & vincat exterioris hominis passiones. Dicebat iterum. Si quærimus Deum apparebit nobis, & si tenebimus eum manebit nobiscum.

¶ Dixit abbas Agathon. Non debet monachus permittere conscientie suæ, ut accuset eum in quacunque re. Cum autem mortuus erat memoratus abbas Agathon tres dies mansit immobilis apertos tenens oculos. Pulsauerunt autem eum fratres dicentes. Abba vbi es, & ille respondit. In conspectu diuini iudicij assisto. Dicunt ei, & tu times, & ille respondit. In æternum laboravi virtute qua potui in custodiendis mandatis Dei, sed homo sum, & nescio utrum placuerint opera mea coram Deo. Dicunt ei fratres, & non cõiudis in operibus tuis, quia

secundum Deum sunt, & dixit senex. Non præsumo nisi venero ante Deum. Aliter enim sunt iudicia Dei, & aliter hominum. Cum autem vellent adhuc interrogare eum alium sermonem dicit eis. Ostendite charitatem, & nolite mecum loqui quia occupatus sum quo dicto, statim emisit spiritum cum gaudio. Videbatur autem eum colligentem spiritum quem admodum si quis salutat amicos suos dilectos. Habuit autem custodiam magnam in omnibus, & dicebat. Quia sine custodia, ad nullam virtutem homo ascendet. ¶ Dicebatur de abbate Ammonis, quia quando ibat ad Ecclesiam non permittebat discipulum suum iuxta se ambulare, sed de longe sequi. Sed & si appropinquasset ad eum, ut interrogaret eum de quacunque re mox dicebat ei, & statim repellebat eum retro, dicens, ne forte cum loquimur aliquid de utilitate anime incurrat etiam sermo qui non pertinet ad rem, propterea non te permitto morari iuxta me. ¶ Dicebat abbas Ammonis abbati Aseo, in initio, quomodo me vides modo. Et ille dixit ei. Sicut angelum Dei pater, & iterum dixit ei postea. Nunc quomodo me vides, & ille dixit. Quomodo Sathanam, etenim si bonum sermonem mihi loqueris, velut gladius mihi est. ¶ Dicebat abbas Alones. Nisi dixerit homo in corde suo,

suo, ego solus & Deus sumus in mundo isto requiem nō habebit. Dixit iterum. Quia si vult homo in vna die vsq; ad vesperam peruenit ad mensuram diuinitatis.

¶ Abbas Bisarion moriens dicebat. Debet monachus totus occultus esse, sicut sunt Cherubin, & Seraphin. ¶ Iter agebant aliquando simul abbas Daniel, & abbas Ammonis, dixit abbas Ammonis. Putas aliquando, & nos sedebim⁹ in cella pater? Dixit ei abbas Daniel, quis enim a nobis aufert Deum? nam & foris modo Deus est & iterum in cella Deus est.

¶ Dixit abbas Euagrius. Magnum quidem est sine impedimento orare, maius autem est psallere sine impedimento. ¶ Item dixit qui supra. Memor esto semper exitus tui, & non obliuiscaris æterni iudicij & non erit delictum in anima tua. ¶ Dixit abbas Theodorus de Henmato, quia si nobis reputat Deus negligentias temporis quoramus, & captiuitates quas patimur, dum psallimus, non possumus salui fieri. Dixit abbas Theonas. Quia impeditur mens nostra, & reuocatur a contemplatione Dei, propterea captiui ducimur in carnalibus passionibus. ¶ Venerunt aliquando fratres quidam tētare Ioannem breuem, quia non dimittebat mentem suam diffundi in cogitationibus seculi, neque loquebatur causam huius mundi,

& dicunt ei. Gratias agimus Deo quia multum pluit isto anno, & rigantur competenter arbores palmarum, & bene incipiunt producere ramos & inueniunt vnde laborent fratres qui solent manu suarum operibus occupari.

¶ Dixit ergo Ioannes abbas. Sic est quando Spiritus sanctus descendit in corda sanctorum, virescunt quodammodo & innouantur, & proferunt folia in timore Dei. Dicebant iterum de eodem Ioanne, quia fecerit aliquando, plectam & duas palmas, & expande rit eas in vna sporta, & non intellexit donec iungerentur parieti. Erat enim mens eius occupata in contemplatione Dei. Senex quidam erat in Scythia habens quidem tolerantiam corporalem, sed non valde scrupulosus erat in retinendis quæ ante audierat. Abijt ergo iste ad abbatem Ioannem breuem, vt interrogaret eum de obliuione, & audiens de eo sermonem, & rediens in cellam suā oblitus est quod dixerat ei abbas Ioannes. Iterum abijt & interrogauit eū. Audiēs autē ab eo similiter sermonem reuersus est, mox autem, vt peruenit ad cellam suam, oblitus est quod audiuit atque ita multoties vadens atque reuertens, dominabatur ei obliuio. Post hæc vero rursus occurrens seni dixit. Nosti abba, quia oblitus sum quod dixisti mihi.

Sed

Sed ne tibi molestus essem, ideo non veni. Dixit ei abbas Ioannes. Vade incende læcernam, & incendit, & dixit ei. Affer alias læcernas, & incende ex ea. Et fecit sic, & dixit abbas Ioannes seni. Ne aliquid læsa est læcerna, quia ex ea alias incendiisti? Et dixit non, & respondit. Ita nec Ioannes læditur si tota Scythia veniat ad me, nec impedit me a charitate Dei. Quando ergo vis veni nihil hesitans. Et ita per patientiam vtrorūque abstulit Deus obliuionem a sene. Hoc enim erat opus habitantium in Scythia vt animarent eos qui impugnabantur a quacunque passione, & extorquebant sibi laborem, vnde inuicem lucrarentur bona. Interrogauit frater quidam abbatem Ioannem dicens. Quid faciam, quia frequenter venit quidam frater vt tollat me secum ad opus quod laborat, & ego miser sum infirmus, & deficio in tali opere. Quid ergo faciam de mandato Domini. Respondens senex dixit ei. Caleph filius Iephone dixit Iesu filio Naue. Qua draginta annorum eram quando misit me Moyse seruus Domini in terrā istam & nunc octoginta annorum sum, & quemadmodum tunc eram fortis ita nunc valeo intrare & exire ad bellum. Itaque tu si potes vt sicut ingrediaris, ita & egrediaris vade cum illo;

si autem non potes id facere, sede in cella tua plorans peccata tua, & si te inuenerit lugentem non te compellet exire. ¶ Dixit abbas Isidorus qui erat presbyter in Scythia. Ego quando eram iuuenis & sedebam in cella mea non habebam numerum psalmodiarum quos dicebam in ministerio Dei nox enim & dies in hoc mihi expandebantur. Narrauit abbas Cassianus de quodam sene in Eremito sedente, quia rogauerat Deum vt donaret ei ne dormiret aliquando cum spiritualium rerum ratio fieret, si autem detractionis aut odij causa verba essent, statim in somnum corrueret vt huiusmodi venenum aures non acciperent. Hic dicebar diabolus studio sum esse, vt moueret homines ad verba ociosa, impugnatores autem totius doctrinæ spiritualis atque rei. Hoc autem utebatur exēplo. Loquente me inquit aliquando de utilitate animarum ad quosdam fratres tam profundo somno occupati sunt vt nec palpebræ oculorum moueri possent. Ego autem volens ostendere opus demoniacum esse ociosa, verba introduxi. Ad quod illi gaudentes statim a somno sunt relictī. Ego autem ingemiscens dixi. Usque nunc de caelestibus loquebamur, & omnium vestrum oculi somno grauissimo tenebantur, quando autem sermo ociofus inuentus est,

est,

est, omnes prompti audire cœpi-
stis. Propter quod rogo charissi-
mi fratres cognoscentes opus ma-
ligni dæmonis esse, attendite vo-
bis metipsis, custodientes vos à
somnia, quando aliquid spiritale
facitis vel auditis. ¶ Abijt aliquan-
do abbas Pastor cum esset iuuenis
ad quendam senem, vt interroga-
ret eum tres sermones. Cum per-
uenisset autem ad senem, oblitus
est vnum ex tribus sermonibus,
& reuersus est ad cellam suam. Et
cum tetendisset manum, vt tene-
ret clauem, recordatus est sermo-
nis illius quem fuerat ante obli-
tus, & retraxit manum à clauē, &
reuersus est ad senem. Senex au-
tem dixit ei. Accelerasti venire
frater. At ille dixit ei. Quia cum
tetendissem manum tenere cla-
uem recordatus sum sermonis
quem quærebam, & non aperui
cellam sed mox ad te sum reuer-
sus. Erat autem longitudo vię mul-
ta nimis. Dicebat autem ei senex,
vere gregum Pastor, nominabitur
enim nomen tuum in tota ter-
ra Ægypti. ¶ Venit abbas Ammō
ad abbatem Pastorem, & dixit ei.
Si vado ad cellam vicini, aut si ille
ad me venerit propter aliquid, re-
ueremur inuicem, ne incurrat ali-
qua fabula incompetens & alie-
na à proposito monachi. Et dixit
ei senex. Benefacis, necessariam
enim habet iuuentus custodiam.
Dixit ei abbas Ammon. Senes er-

go quid facturi sunt. Et dixit ei. Iā
fenes proficientes atque firmati,
non habēt in se aliud quid aut pe-
grinum in ore suo, vt id loquan-
tur. Et ille dixit. Si ergo sit neces-
sitas cum vicino loqui, videtur tibi
vt de scripturis cum eo loquar,
aut de verbis & sententijs senio-
rum. Et dixit ei senex. Si non po-
test tacere, bonum est magis, vt de
verbis seniorum loquaris, quam
de scriptura, periculum est enim
non paruum. Interrogatus abbas
Pastor de inquinamentis, respon-
dit. Quia si stabilimus actiuam vi-
tam nostram in sobrietate, non in-
ueniemus in nobis inquinamen-
ta. Dicebant de abbate Pastore.
Quia cum exiturus erat ad opus
Dei faciendum sedebat prius di-
scernens cogitationes suas iugi-
ter vna hora, & sic egrediebatur.
¶ Dixit abbas. Quia interrogaue-
rit quidam abbatem Paytionem,
dicens. Quid facio animæ meæ,
quia insensibilis facta est, & non
timet Deum? Et dixit ei. Vade &
iungere homini timenti Deum.
Et cum illi inheferis, doceberis &
tu timere Deum. Dixit iterum,
quia principium & finis est ti-
mor Domini. Sic enim scriptum
est. Initium sapientiæ timor Do-
mini. Et iterum quando Abraham
perfecit altare. Dixit ei Dominus.
Nunc scio, quia times Deum. Di-
xit iterum. Discede ab omni homi-
ne, qui in locutione incessanter

con-

contentiosus est. Dixit iterum. In-
terrogauit aliquando abbatem Pe-
trum abbas Loth, dicens. Quando
sum in cella in pace est anima
mea, cum autem venit frater ali-
quis ad me, & retulerit mihi ver-
ba eorum quæ foris sunt turbatur
anima mea, & dixit mihi abbas
Petrus, quia dicebat abbas Loth.
Clauis tua aperuit ostium meum,
& ego dixi ei. Quid est verbum
hoc? Et dixit. Si quis venit ad te &
interrogas eum quomodo habes,
vnde venis, qualiter agitur circa
illos fratres, susceperunt te an nō.
Et tunc aperis ianuam fratris tui,
& audis quæ non vis, & ego dixi
ei. Ita est. Sed quid faciat homo
cum venerit frater aliquis ad eum?
Et dixit mihi senex. In luctu om-
nino doctrina est. Vbi autem om-
nino non est luctus, impossibile
est custodire mentem, & dixit ei.
Quando in cella sum mecum est
luctus, cum autem aliquis ad me
venerit, aut cū egredior de cella
nō inuenio luctū, & dixit senex.
Nec dum tibi subiectus est, sed ve-
lut ad vsum pro tempore adhibe-
tur, & dixit ei. Quis est hic sermo?
Et dixit mihi. Si laborat homo pro
re aliqua secundum virtutem,
quacumque hora quæserit eam
ad vtilitatem suam inueniet eam.
¶ Frater quidam interrogauit ab-
batem Sysoy dicens. Desidero
cor meum custodire. Dixit ei se-
nex. Et quomodo possumus custo-

dire cor nostrum si lingua nostra
ianuam apertam habuerit. ¶ Se-
dēte aliquando abbate Siluano in
monte Syna discipulus suus vo-
lens abire ad quoddam ministe-
rium suum, dixit seni. Dimitte
aquam & riga hortum. Ille autem
egrediens ad dimittendam aquā,
tegebat faciem suam de cucullo
suo tantum ad pedes suos inten-
dens. Contigit autem vt ipsa hora
quidam superueniret ad eum, &
videns eum de longe considera-
uit quid fecisset, & cum peruenis-
set ad eum dixit ei. Dic mihi ab-
ba vt quid tegebas de cucullo fa-
ciem tuam, & sic ad aquas hor-
tum. Et dixit ei senex. Ne viderēt
oculi mei arbores, & occuparetur
mea mens ab opere suo in con-
templatione earum. Interrogauit
abbas Moyses abbatem Siluanum
dicens. Potest ne homo per om-
nem diem facere initium conuer-
sationis suæ. Respondit ei abbas
Siluanus. Si est homo operarius
potest per diem & horam incho-
are initium conuersationis suæ.
¶ Interrogauerunt aliquando ab-
batem Siluanum quidam dicen-
tes. In quali conuersatione opera-
tus es, vt acciperes prudentiam
istam? Et ille respondens dixit.
Nunquam permisi in corde meo
cogitationem morari, quæ exacer-
babat Deum. ¶ Dixit abbas
Serapion. Quia sicut milites im-
peratoris cum ante ipsum stant.

R r non

non debent dextra aut sinistra respicere, ita & monachus assidat in conspectu Dei, & intentus sit omni hora in timore eius, nihilque sit quod de aduersis malis eum terrere possit. ¶ Dicit sancta Syncretice. Filij omnes saluari volumus; sed propter negligentiam nostram a salute deficimus. Dixit iterum quæ supra. Sobrie vitamus, quia per sensus corporis nostri, vel si non velimus fures ingrediuntur. Quomodo enim potest non fuscari domus, si fumus exterius ascendens fenestras apertas inuenerit. Dixit iterum quæ supra. Oportet nos aduersum demones vndique armatos existere, quoniam & exterius ingrediuntur & de intro mouentur, si quidem & anima nostra id patitur. Sicut enim nauis quæ aliquando exterius fluctuum mole opprimitur aliquando vero interius crescente sentina demergitur, sic & nos aliquando operam exterius commissorum iniquitate dominamur; aliquando vero interius nequitia cogitationum adijcitur. Vnde oportet non solum exterius spirituum immundorum nos impetibus obseruare, verum etiam interiorum cogitationum immunditiam exhaustire. Dixit iterum quæ supra, non habemus securitatem in hoc seculo, etenim apostolo dicente. Qui stat videat ne cadat. In incerto quidem nauigamus, quia si

cut David psalmista dixit. Velut mare est vita nostra sed tamen in mari quædam petrosa sunt, quædam vero bestijs plena, quædam autem & tranquilla. Nos quidem in tranquilla parte maris nauigare videmur, seculares vero homines in locis periculosis, & iterum nos in die nauigamus sole iustitiæ nobis præbente ducatum illi autem in nocte ignorantie deportantur, sed tamen plerumque contigit, ut seculares illi in tempestate & in obscuro nauigantes pro metu periculi ad Deum clamando & vigilando saluent nauem suam, nos autem in tranquillitate, neglecto Deo demergimur dum ab ipso gubernaculo iustitiæ dere linquimur. Dixit abbas Iperitius. Cogitatio tua semper sit in regno cælorum, & cito in hæreditate accipies illud. Dixit iterum, vita monachi, iuxta imitationem angelorum fiat comburens atque comburens peccata. ¶ Dixit abbas Arseus. Puto quia nisi homo custodierit cor suum, omnia quæ audit, & videt obliuiscitur & negligit, denique inimicus si inuenit in eum locum supplantat eum. Sicut enim lucerna oleo & lichno præparata iacet, si autem per negligentiam non acceperit oleum paulatim extinguatur, atque ita conualescunt tenebræ aduersus eam, sed & mus veniens ad eam, volens mixtum eius comedere, priusquam perfe-

et

te extingatur, non potest propter calorem ignis. Si autem viderit quod nec lumen habet nec calorem iam retinet ignis, tunc volens trahere mixtum eius, deijcit ipsam lucernam in terram quæ si testea fuerit minutatur, si autem creta a Domino suo denuo reparatur. Ita etiam si neglexit anima paulatim, recedit ab ea Spiritus sanctus donec perfecte extingatur calor eius, atque ita inimicus consumit & deuorat propositum illius, sed & corpus nequiter exterminat. Si autem quis per effectum quem habet in Deo bonus fuerit, simpliciter autem ad negligentiam raptus fuerit, Deus qui misericors est excitat in eo mentem suam, & memoriam pœnarum, quæ in futuro seculo peccatoribus præparantur, & curet ut sobrius sit, & custodiat se de cætero cum magna cautela vsque ad tempus visitationis suæ. Venit quidam senex ad alium senem & cum loqueretur, vnus ex eis dixit. Ego iam mortuus sum huic seculo. Alter vero dixit. Ne confidas in te ipso, donec ex eas de corpore. Nam si de te dicis, quia mortuus sis, Sathanas mortuus non est.

¶ Dixit quidam senex debet monachus quotidie mane & sero cogitare in semetipso, quid fecit eorum quæ vult Deus, & quid non fecit, & ita tractans omnem vitam suam poenitentiam agendo, mo-

nachus esse poterit. Sic enim abbas Arsenius vixit. ¶ Dixit quidam senex. Quia si quis aurum vel argentum perdidit potest inuenire, quod perdidit, qui autem tempus perdidit non potest inuenire, quia tempus irreparabiliter transit. ¶ Dixit senex. Sicut miles & venator proficiscentes ad propositum sibi laborem non cogitant ut vulneretur aliquis, an ille sus permaneat, sed vnusquisque pro se solo certat, ita oportet & monachum esse. ¶ Dixit senex. Sicut nemo potest lædere eum qui ad latus est imperatoris, ita neque Sathanas nobis potest aliquid nocere si anima nostra adhæserit Deo. Scriptum est enim. Appropinquate mihi, & ego appropinquabo vobis. Sed quia frequenter extollimur, facile rapit inimicus miseram animam nostram in ignominiam passionis. Frater quidam dixit seni cuidam, nihil pugne video in corde meo. Et dixit ei senex. Tu sic es velut quadrigemina porta, ut quicumque voluerit intret & quicumque voluerit exeat & non intelligis quæ agatur. Nam si haberes ianuam & clauderes eam nec permitteres intrare per eam cogitationes malas, tunc videres stantes foris, & pugnantes aduersum te. Dicebant de quodam sene, quia quando ei cogitationes suæ dicebatur, dimitte hodie, & crastino poenitere, & tradicebat eis ille di-

Rr 2 cens.

cens. Nō, sed hodie poenitentiam agam, crastino autem fiat voluntas Domini. ¶ Dixit senex. Nisi exterior homo noster sobrie in-cesserit, impossibile est custodire interiorem. ¶ Dicebat senex, quia tres sunt virtutes Sathanæ, quæ præcedunt vniuersa peccata. Prima est obliuio peccatorum. Secunda negligentia. Tertia concupiscentia, etenim si obliuio venerit, generat negligentiam, de negligentia concupiscentia nascitur, de concupiscentia vero corrumpet homo. Si enim ita est sobria mens vt obliuionem fugiat, ad negligentiam non venit, & si neglexerit, & concupiscentiam non receperit nunquam cadet opitulante gratia Christi. ¶ Dixit quidam senex. Taciturnitati operam da, & nihil cogites vane, & meditationi tuæ intende, siue quiescens, siue surgens cum timore Dei, & hæc faciens non timebis malignorum impetus. ¶ Dixit senex cuidam fratri, diabolus est inimicus, & tu domus. Inimicus ergo non cessat iactare super te quicquid sordidum inuenerit, effundens in te vniuersas immunditias, tuum & est autem non negligere, vt proiecias foras quæ ille iactauerit. Nam si neglexeris, replebitur tibi tua domus sordibus, & nequaquam valebis intrare in eam. Sed ab initio quæ ille iactauerit, tu eijce paulatim, & manebit domus tua mū-

da per gratiam Christi. ¶ Dixit quidam senex. Quando cooperiuntur oculi animalis, tunc circuiuit ad molendū, si autem discoopertos habuerit oculos, non ambulat in circuitu mole. Sic & diabolus si occurrerit operire oculos hominis in omni peccato humiliat eum quod si vero fuerint oculi eius aperti, facilius potest fugere ab eo. ¶ Dicebat senex. Quia in monte abbatis Antonij sedebant septem custodes tempore daetilorum, ex quibus vnus abigebat ab eis volucres. Erat autem ibi senex, qui in die qua eum daetilorum custodia contingebat, clamabat dicens. Discedite de intro melle cogitationes, de foris aues.

¶ Frater quidam in cellis infundebat palmulas suas. Et cum sedisset facere plectas, dixit ei cogitatio sua, vt iret ad quendam senem visitare eum. Et iterum cogitans in semetipso, dicebat, post paucos dies vadam. Et rursus dicebat ei cogitatus suus. Si inter hæc morietur, quid facies. Sed vadam modo, vt loquar ei propter æstiuum tempus. Iterum autem cogitauit dicens. Sed cum incido scirpum ad mattas fit tempus. Et rursus dixit. Extendo palmulas istas, & tunc vado. Rursus dixit in semetipso, sed hodie bonum aerem facit & surgens reliquit palmas infusas, & tollens melotem suam ibat, erat autem senex quidam vicinus ei

vir

vir prouidus, qui cum vidisset eum in impetu ambulantem clamauit dicens. Captiue captiue, vbi curris. Veni huc ad me, qui cum venisset, dixit ei senex, reuertere in cellam tuam. Ille autem frater narrauit ei fluctus quos pertulerat in cogitationibus suis, & reuersus est in cellam suam. Et cum ingressus fuisset in eam, prostravit se & poenitentiam egit. Hoc autem facto voce magna subito demones exclamauerunt dicentes. Vicisti nos monache, vicisti nos. Et facta est matta eius super quæ iacebat velut ab igne estuata, demones autem euauerunt velut fumus, & exterminati sunt, sicque frater ille didicit versutias eorum. ¶ Dicebat de quodam sene, qui moriebatur in Scythia & circūderunt fratres lectulū eius, & vestierunt eum & cepuerunt flere. Ille autem aperuit oculos suos & risit, & adiecit iterum ridere, hoc autem factum est tertio, quod cum viderent fratres, interrogauerunt eum dicentes. Dic nobis abba quare nobis flentibus tu rides. Et dixit eis. Primo risi, quia vos timetis mortem. Secundo risi, quia non estis parati. Tertio autem risi, quia ex labore ad requiem vado, & vos ploratis. Hoc autem cum dixisset, statim utpote mortuus reclusit oculos senex. ¶ Venit aliquando frater manens in cella ad vnum de patribus, & dixit ei. Quia à cogitatione sua

affligeretur. Et respondit ei senex. Tu proiecisti in terra ferramentum magnum, quod est timor Dei, & accepisti in manu tenere arundineam virgam quæ sunt cogitationes male, accipe argo tibi magis ignem quod est timor Dei, & quando appropinquat tibi cogitatio mala velut calamus igne timoris Dei comburetur neque enim præualet malitia aduersus eos qui habent timorē Dei. Dixit quidam patrū. Nisi prius odio habueris, non potes diligere. Nisi ergo oderis peccatum, non facies iustitiā, sicut scriptum est. Declina à malo & fac bonum. Verū tamen in omnibus his propositum animi vbi que requiritur. Adam enim in paradiso consistens præuaricatus est mandatum Dei. Iob autem in stercore sedens custodiuit. Vnde constat, quia propositum bonum quærit Deus ab homine, vt semper timeat eum.

¶ Incipit liber de eo vt sine intermissione oretur.

Dicebant de abbate Arsenio quia à vespere sabbati lucefcente dominica relinquebat post se solem, & extendebat manus suas ad cælum orans donec mane dominico sol illustraret accendens faciem eius, & sic residebat. ¶ Interrogauerunt fratres abbatem Agathonem dicitur

tes. Pater quæ virtutū in conuersatione plus habet laboris, & dicit eis. Ignoscite mihi, quia puto non esse alium laborem talē, quā orare Deum. Dum enim voluerit homo orare Deum suum, semper inimici dæmones festinant interumpere orationem eius scientes, quia ex nullā re impediuntur, nisi per orationem factam ad Deum, si quidem omnem alium laborem quem homo in conuersatione religiosa positus assumpserit, quantum instanter & toleranter agat, habet tamen & possidet aliquam requiem, oratio autem vsq; ad vltimam exhalationem, opus est vt habeat magnum certamen. ¶ Narravit abbas Dulas qui fuit discipulus abbatis Bisarionis dicens. Veni aliquando in cellam abbatis mei, & inveni eum stātem ad orationem, & manus eius erant extensæ in cælum. Permansit autem hoc faciens iugiter quatuordecim dies, & post hæc vocauit me & dixit. Sequere me. Et exeuntes perreximus in Erennum, & cum sitirem dixi ei. Abba sitio. Ille autem tollens melotē discessit à me quātus est iactus lapidis, & facta oratione attulit eam plenam aquā & bibi. Tunc perreximus in ciuitatem Lyco, & venimus ad abbatem Ioannem, & salutantes eum fecimus orationem. Deinde sedentes cepit loqui abbas Bisarion de visione quam viderat, quā exiuit

inquit præceptum à Dōmino vt destruantur templa & factum est sic, & destructa sunt. ¶ Dixit abbas Euagrius. Si deficiis animo, ora. Scriptum est enim, ora cum timore, tremore & labore, sobrie & vigilanter. Itaque oportet nos semper orare, maxime propter malignos & nequitas vagantes, & inuisibiles inimicos nostros, qui nos præcipue in hoc impedire nituntur. ¶ Dixit iterum. Quando cogitatio contraria in cor venerit, noli alia pro alijs in oratione quaerere, sed aduersus eam quæ te impugnat, gladium lachrymarum exacue. ¶ Mandatum est sanctæ memoriæ Epiphanio episcopo Cyprio ab abbate monasterij sui, quod habuit in Palaestina, quia orationibus tuis non negleximus regulam, sed cū sollicitudine tertiam, sextam, & nonam atque vesperam celebramus. Ille autem reprehendens eum mandauit ei. Cōstat vos vacare ab oratione cæteris horis, eum autem qui vere est monachus, oportet sine intermissione orare, aut certe psallere in corde suo. ¶ Dixit Abbas Esaias. Quia presbyter Pelusij cum fieret agape atque fratres in ecclesia comedere & loqueretur sibi iniuriam, in crepans eos dixerit. Tace te fratres. Ego enim scio fratrem manducantem vobiscum, & oratio eius ascendit in conspectu Dei velut ignis. Venit abbas Lohi ad abba-

abbatem Ioseph, & dixit ei. Abba secundum virtutem meam facio modicam regulam, & paruum ieiunium, & orationem, meditationem & quietem & secundum virtutem meam studeo purgare cogitationes meas. Quid ergo debeo de cætero facere. Surgens ergo senex expandit manus suas in cælum, & facti sunt digiti eius velut decem lampades ignis. Et dixit ei. Si vis effici totus sicut ignis sic age. ¶ Venerunt aliquando ad abbatē Lucium in Hennato monachi quidam, qui dicebantur Euscithi. Hoc est orantes, & interrogauit eos senex dicēs. Quod est opus manuum vestrarū, & illi dixerūt. Non contingimus aliquod opus manuum, sed sicut ait Apostolus, sine intermissione oramus. Dixit eis senex. Et non manducatis. Illi autem dixerunt ei, etiā manducamus, & dixit eis. Et quando manducatis, quis pro vobis orat. Et iterum interrogauit eos dicens. Non dormitis? At illi dixerunt. Dormimus, & dixit senex. Et cum dormitis quis pro vobis orat, & non inuenerunt, quid ad hæc responderent ei, & dixit eis. Ignoscite mihi fratres, quia ecce non facitis sicut dicitis. Ego autem ostēdam vobis, quia operans manibus meis sine intermissione oro. Sedeo enim iuuante Deo infundens mihi paucas palmulas, & facio ex eis plectam & dico. Miserere mei Deus

secundum magnā misericordiam tuā, & secūdū multitudinem miserationū tuarū dele iniquitatē meā, & dicit eis. Oratio est, an non. Et dixerunt ei, etiā. Et ille dixit. Quando permansero tota die laborans & orans corde vel ore, facio plus minus sedecim numos, & pono ex eis ad ostium duos ex residuo manduco, & qui acceperit illos duos denarios, orat pro me tēpore quo ego manduco vel dormio, atque ita per gratiā Dei impletur in me quod scriptum est, sine intermissione orate. ¶ Interrogauerūt quidā abbatē Machariū dicentes. Quomodo debemus orare, & dixit eis senex. Non opus est multū loqui oratione, sed extendere manus frequenter, & dicere. Dñe sicut tu vis, & sicut tu scis miserere mei. Si autē instat bellū in animo dicite. Dñe adiua me, & quia ipse scit quæ expediunt, facit misericordiā nobiscū. ¶ Dicebat de abbate Sysoy, quia nisi cito deponeret manus suas quādo stabat ad orationem rapiebatur mens eius in superiora. Si ergo contingebat cum eo aliquem fratrem orare. Festinabat cito deponere manus ne rapetur mens eius & moraretur. ¶ Dicebat aliquis senex. Quia a si dua oratio corrigit mentem. ¶ Dicebat quidam patrum, quia sicut impossibile est, vt videat quis in aqua turbida faciem suam sic & anima, nisi purgata fuerit

à cogitationibus alienis, contem-
platiue non potest orare Deum.

¶ Venit quidam senex aliquando
in montem Syna. Et cum exiret
inde occurrit ei frater in via, & in
gemiscens, dicebat seni illi. Affli-
gimur abba propter siccitatem.
Quia nobis non pluit. Et dicit ei
senex. Quare non oratis, & roga-
tis Deum. At ille dixit. Et oratio-
nem facimus & deprecamur asid-
ue Deum, & non pluit. Et ait se-
nex. Credo quia non oratis atten-
tius, vis autem scire, quia ita est.
Veni stemus pariter ad oratio-
nem. Et extendens in cælum ma-
nus orauit, & statim pluuia descē-
dit. Quod cum vidisset frater ille
timuit, & procidens adorauit eū.
Statim autem senex fugit illinc.
Narrauerunt fratres dicētes. Quia
venimus aliquando ad quosdam
senes, & cum ex more facta esset
oratio, salutantes inuicem sedi-
mus. Et postquam locuti sumus,
cum discederemus, poposcimus
vt rursus fieret oratio, dixit au-
tem vnus illorum seniorum ad
nos, quid enim, nonne orastis? Et
nos diximus etiam. Sed quando
intrauimus pater, tunc est facta
oratio, & ex illa hora vsque mo-
do locuti sumus. Et ille dixit. I-
gnoscite mihi fratres, quia vobi-
scum sedens quidam senex, & lo-
quens centum & tres orationes fe-
cit. Hoc cum dixisset facta oratio
ne dimiserunt nos.

¶ *Incipit liber de hospitalitate &
misericordia.*

Perrexerunt aliquando qui-
dam patrum ad abbatem Ioseph
in panepho, vt interro-
garent eum de susceptione fra-
trum, qui superueniunt ad eos si
deberent sibi relaxare abstinen-
tiam cum ipsis, & congaudere
cū eis. Et priusquam interrogarēt
eū, dixit senex discipulo suo. Cōsi-
dera quod facio hodie & expecta
& posuit duo sedilla & scirpo in
fasciculis ligata vnū ad dexteram
suā, & vnū ad sinistrā, & dixit. Se-
dete. Et intrauit in cellā suā, & ve-
stiuit se res vetustas & exiēs pro-
cessit in mediū illorū. Et iterū in-
trauit & vestiuit se rescellis suis,
quibus prius indutus fuerat, & e-
gressus iterū sedit in medio eorū.
Illi autē stupētes de eo quod fece-
rat senex interrogauerūt eū quid
hoc esset qui ait eis, me cōsidera-
stis, & dixerūt etiā & dixit eis, vidi-
stis quid feci, qui dixerūt, etiā, &
ille dixit. Ne mutat⁹ sum ego pro-
pter cōtumeliosam vestē. Et dixē-
rūt. Non. Dixit iterū senex. Ne læ-
sus sum de meliori veste, & respō-
derūt. Non, & ille dixit. Sicut ego
ipse sum in vtrisque; & sicut priori
veste mutatus nō sum nec sequen-
ti læsus, ita debemus in fratrum susce-
ptione facere sicut in Euāgelio san-
cto. Dñs loquitur, date inquit, que
sunt Cæsaris Cæsari, & que sunt
Dei deo. Quē ergo est presentia fra-
trum,

trū, cū gaudio debemus suscipere
eos: quando vero soli sumus, opus
habemus lugere. Illi autē audientes
admirati sunt, & ea quæ in corde
eorū erant vt interrogarent, prius
agnouit, & glorificauerunt Deū.
¶ Dixit abbas Casianus. Quia ve-
nimus à Palæstina in Ægyptum
ad quendam Patrum, & cum hospi-
taliū nobis impendisset, in-
terrogauimus eum, quare tempore
susceptionis fratrum regulam
non custodiret ieiunij, sicut in Pa-
læstina fit. Et respondit. Ieiunium
semper mecum est. Vos autem nō
semper mecum tenere possum.
Et ieiunium quidem quāuis vtilis
& necessaria res sit, in nostra vo-
luntate est: charitatis autem pleni-
tudinem lex Dei exigit à nobis.
Vnde suscipiēs vos in Christo de-
beo exhibere quæ charitatis sunt
cum omni sollicitudine: cum autē
dimisero vos regalā ieiunij pos-
sum recuperare: quoniam nō pos-
sunt filij sponsi ieiunare quandiu
cum illis est sponsus: cum autē eis
ablatus fuerit sponsus, tunc ex sua
potestate ieiunabūt. Dixit iterum
qui supra. Qui venimus ad alium
senem, & fecit nos gustare, & hor-
tabatur nos iam satiatos adhuc su-
mere cibū. Et cum dixissem, quia
iam non possum. Ille respondit.
Ego hodie superuenientibus fra-
tribus sexies mensam posui, &
dum singulos hortor: etiam ego
sexies manducaui & adhuc esu-

rius: tu vero semel manducans, ita
satiatus es vt iam manducare non
possis. ¶ Datum est aliquādo man-
datum in Scythia, vt ieiunarent il-
la hebdomada & facerent pascha.
Contigit autem vt in ipsa hebdo-
mada venirent ad abbatem Moy-
sen fratres quidam ab Ægypto &
fecit eis pulmentum. Et cum vi-
dissent vicini fumum dixerūt cle-
ricis Ecclesiæ qui illic erant. Ecce
Moyse soluit mandatum, & co-
xit apud se pulmētum. Illi autem
dixerunt. Quando venerit loque-
mur ei & nos. Facto autem Sabba-
to videntes clerici magnam con-
uersionem abbatis Moyse dicūt
ei corā omni plebe. O abba Moy-
ses, mādatum quidem hominum
soluisti, sed Dei mandata fortiter
alligasti. ¶ Frater quidam venit
ad abbatem Pastorem in secunda
hebdomada quadragesimæ, & di-
cens ei cogitationes suas atque in
eius respōsione inueniens requiē,
dixit ei. In modico impediri ha-
bui ne venirem ad te hodie, & di-
xit ei senex, Quare, & ille dixit.
Metuebam vt propter quadrage-
simam non mihi aperiretur. Et re-
spondit ei abbas pastor. Nos non
didicimus ianuam ligneam clau-
dere, sed magis linguæ ianuam cu-
pimus clausam habere. ¶ Frater
quidam dixit abbati Pastori. Si de-
dero fratri meo modicum panis,
aut aliquid aliud dæmones pol-
luunt illud vt videatur ad placen-

dum hominibus fieri. Dixit ei senex. Si ad placendum hominibus fiat tale opus: nos tamen debemus fratribus præbere quod egent. Dixit autem ei & parabolam talem. Duo homines erant agricolæ habitantes in vna ciuitate, & vnus ex eis feminans collegit pauca & sordida. Alius negligens seminare omnino nihil collegit. Si ergo fiat fames, quis duorum potest euadere. Et respondit frater. Ille qui fecit, quanuis parum atque modicum. Et dixit ei senex. Ita & nos seminemus pauca (& si immunda) ne famis tempore moriamur. ¶ Frater quidam venit ad quendam solitariū & cum ab eo egredieretur, dixit. Ignosce mihi abba quia impediui regulam tuam. Ille respondit, & dixit ei. Mea regula est, vt recipiam te in hospitalitatem, & cum pace dimittam. ¶ Solitarius quidam habitabat non longe à congregatione fratrum, operationes faciens plurimas. Contigit autem quosdam venire ad monasterium illud vbi congregatio erat, & pergentes ad solitariū illum fecerunt eum extra horā māducare. Postea vero dixerūt ei fratres. Non contristeris abbas. Et ille respondit eis. Mea tristitia est si fecero propriam voluntatem. ¶ Dicebant de quodam senex in Syria, quia iuxta viam Eremi habitabat & hoc erat opus eius, vt quacunq; hora veniret monachus

de Eremo cū fiducia faciebat eū reficere. Venit ergo aliqui vnus solitarius, & ille petebat ab eo vt gustaret. Qui cum nollet gustare dicens. Ego ieiunium non violabo, cōtristatus senex dixit ei. Ne prætereas puerum tuum obsecro neque despicias, sed veni oremus. Ecce enim arbor est hic quæ cui nostrum oranti & genu curuanti inclinata fuerit, ipsum sequamur. Curuauit ille solitarius genu in oratione & nihil factum est. Flexit autem senex ille qui eum susceperat genu, & statim curuata est, etiam arbor illa cum ipso. Quod cum vidissent gauisi sunt & gratias egerunt Deo semper mirabilia facienti. ¶ Venerunt aliquādo duo fratres ad quendam senem. Cōsuetudo autem erat seni nō manducare quotidie. Qui cum vidisset fratres gaudens suscepit eos, & dixit. Ieiunium suam mercedem habet. ¶ Et iterum. Qui māducatur propter charitatem, duo mandata implet: quoniam voluntatem propriam derelinquit, & mandatum implebit reficiens fratres. ¶ Erat quidam senem in Ægypto habitans in deserto loco. Erat etiam aliter longe ab eo Manicheus & hic erat presbyter ex his quos ipsi vocant presbyteros, qui cum vellet pergere ad eiusdem erroris hominem, comprehendit eum nox in loco illo quo erat vir ille sanctus & orthodoxus, & anxietate volens

lens pulsare vt maneret apud eum. Sciebat enim quia cognosceret quod esset Manicheus, & reuocatur à cogitatione sua, ne forte non acquiesceret suscipere eum. Compulsus autem necessitate pulsauit: & aperiens ei senex & cognoscens eum, suscepit eum cum hospitalitate & coegit eum orare, & reficiens eum collocauit vbi dormiret. Manicheus autem cogitans in se nocte mirabatur dicens, Quomodo nullā suspicionem habuit de me? Verè iste seruus Dei est. Et surgens mane cecidit ad pedes eius dicens, Ab hodie orthodoxus sum & non recedam à te. Et deinceps permansit cum eo. ¶ Monachus quidam Thebeus accepit gratiam ministerij à Deo, vt singulis indigentibus ministraret, quod necessarium esset. Contigit autem aliquando in quodam vico vt faceret agapem, & ecce mulier quædam venit ad eum vt acciperet, & hæc erat vestita vetustissimis rebus. Quam cum vidisset ita vetustis rebus indutam, impleuit manum vt daret ei multum. Clausa est autem manus eius, & leuauit parum. Alia vero venit ad eum vestita bene, & videns vestes eius, misit manum vt daret ei parum, & aperta est manus eius, & leuauit multum. Et requisitum de vtriusque multitudine illis, & cognouit quia illa quæ bonis vestibus utebatur de honestis mulieribus

ad paupertatem venerat, & quia pro opinione natalium suorum bonis fuerat rebus induta, illa vero alia accipiendi causa vestierat se vetustis. ¶ Monachus quidam erat qui habuit fratrem secularem pauperculū, & quicquid laborabat, præstabat ei, sed quātō illi præstabat, plus tanto ille pauperior fiebat. Pergens autem monachus ille indicauit hæc seni cui damus. Senex autem dixit ei. Si me vis audire vltra nihil præbere ei, sed dic illi. Frater quā habui dedi tibi: tu ergo modo labora: & ex eo quod laboraueris, præbe mihi, & quicquid tibi attulerit accipe ab eo: & vbi seis peregrinū aut senem pauperem da illi, & roga eos vt orent pro eo. Ille autem frater hæc audiens fecit ita, & venienti ad se fratrem illi seculari locutus est quemadmodū dixerat senex, & discessit tristis: & ecce prima die tollens de horto minuta blera attulit ei. Accipiens autem frater eius dedit senibus, & rogauit eos vt oraret pro eo. Qui cū accepisset benedictionem reuersus est in domum suā. Postea vero iterum attulit olera, & tres panes, & accipiens frater eius, fecit eum sicut prius, & eōsecuta benedictione iterum discessit. Tertio vero hiens attulit multas expensas, & vinum & pisces. Quod cum vidisset frater eius, miratus est, & rogauit pauperes, & refecit eos. Dixit autē illi seculari fratri suo

Ne opus habeas aliquātos panes? Et ille dixit. Non domine quoniam quando accipiebam aliquid à te, velut ignis intravit in domū meā & consumebat illud: nunc autem quando à te nihil accipio superabundo, & Deus benedixit mihi. Pergēs autem frater indicavit hęc omnia quę facta fuerant illi seni. Et dicit ei senex. Nescis quia rex monachorum ignis est, & ubique ingreditur cōsumit. Hoc autem vtile est fratri tuo vt de labore suo misereatur & orationem à sanctis viris accipiat, & ita benedictionem consequens multiplicabitur labor eius. ¶ Dicebat quidam senum. Quia quidam faciebat multa bona frequenter & diabolus immittebat ei scrupulositatem in animum de paruis rebus, vt aliorum omnium quę faciebat mercedem amitteret. Sedente enim me aliquando in oxirinto, iuxta quendam presbyterum, qui faciebat multas elemosynas, venit mulier quędam vidua postulans ab eo modicum tritici, & dixit ei. Vade & affer modium & mensura tibi. Illa autem mensurans modium ipsum ad maius dixit ei. Manus est. Et fecit vercundiam viduę illi. Cum vero discessisset vidua illa, dixi ego ad presbyterum. Mutuasti viduę isti hoc triticum, aut quid? Et ille dixit. Non. Sed donavi ei. Ego autem dixi. Ergo si totum gratis

dedisti, quomodo in modico sic scrupulosus esse voluisti: & vercundiam fecisti mulieri. ¶ Senex quidam cum alio vno fratre habebat communem vitam: erat autem ille senex misericors. Contigit autem vt fieret fames, & cœperunt quidam venire ad hospitium eius vt acciperent agapem. Senex vero omnibus venientibus ministrabat panem. Videns autem frater quod fiebat, dicit seni. Da mihi partem meam de panibus, & quod vis de parte tua fac. Senex autē diuisit panes, & faciebat more solito elemosynam de parte sua. Multi autem concurrebant ad senem audientes quod omnibus daret. Videns autem Deus propositum voluntatis eius, benedixit panes. Frater autem ille qui acceperat partem suam & nulli dabat, consumpsit panes suos, & dixit seni. Quoniam modicum quod adhuc habeo de panibus meis abba suscipe me ad communem vitam. Et dixit ei senex. Quomodo vis facio. Et cœperunt iterum simul esse, & communiter vivere. Facta autem iterum abundātia victualium, veniebant iterum indigentes vt acciperent agapē. Contigit autē vna die vt intraret frater ille & videret quomodo deficerēt panes. Venit autē & pauper postulans agapē. Senex autē dixit fratri illi, da ei panē, & dixit. Iam nō habeo pater, & dixit ei senex.

Intra

Intra & quære. Ingressus autem frater, attendit & vidit repositiones in quibus panes haberi solent repletas panibus. Quod cum vidisset timuit, & tollens dedit pauperi, atque ita cognoscens fidem & virtutē senis glorificauit Deū.

¶ *Incipit liber de Obedientia.*

Beatæ memorię abbas Arsenius dixit aliquando abbati Alexandro. Quando perextenderis palmulas tuas: tunc veni vt gustemus. Si autem aliqui peregrini superuenerint comede cum eis. Abbas ergo Alexander leuius & modestius operabatur: & cum facta fuisset hora manducandi supererat ei adhuc de palmulis suis. Volens autem custodire sermonem senis, sustinuit, donec explicaret palmulas. ¶ Abbas autē Arsenius cum videret, quia tardaret gustauit existimans: quia forte peregrini ei superuenerint, & cum eis gustauerit. ¶ Abbas autem Alexander postea quam explicuit vespere perrexit ad abbatem Arsenium, & dixit ei abbas Arsenius. Peregrinos aliquos habuisti, & dixit. Non. Et ille dixit. Quare ergo non venisti? & respondit. Quia dixisti mihi quando defecerint palmę, tunc veni: ego autem habui sermonem tuum in animo & nō veni: quia vsque ad hanc horam non est consummatum opus, &

admiratus est senex scrupulositatem obedientię eius. Et dixit ei. Citius disungere ab opere tuo, vt & ministerium psallendi facias, & aquam tibi aduehere concurras, alioquin citius perichabitur corpus tuum. ¶ Venit abbas Abraham ad abbatem Aren, & dum sederent simul superuenit quidam frater & dixit abbati Aren. Dic mihi quid faciam vt saluari possim. Et dixit ei senex. Vade & toto anno isto vespere manduca panem & salem, & veni & iterum loquar tibi, qui pergens fecit ita. Completo autem anno venit iterum frater ille ad abbatem Aren. Contigit autē vt rursus apud eum inueniretur abbas Abraham: & dixit iterum senex illi fratri. Vade & ieiuna isto anno & post bidduum manduca, cum vero discessisset, dixit abbas Abraham ad abbatem Aren, quare omnibus fratribus leue iugum imponis, istum vero fratrem graui sarcina onerasti? Et dixit ei senex. Alij fratres quomodo veniunt quærere, ita & discedunt, hic vero quia propter Deum venit audire verbum, operarius autem magnus est, & quicquid ei dixerō, cum omni sollicitudine facit, propterea & ego loquor ei verbum Dei. ¶ Narrauerunt de abbate Ioanne breuis staturę, quia perrexit aliquando ad quendam senem Thebeum genere commorantem in Scythia qui sede-

sedebat in Eremito. Tollens autem aliquando abbas eius signum siccum plantauit, & dixit ei. Per singulos dies mitte ei ad pedem eius lagenam aquæ donec fructum faciat. Erat enim longè ab eis aqua, ut à sero pergeret, & mane rediret. Post tres autem annos viruit lignum illud, & fecit fructum. Sumens autem ex fructu eius senex attulit ad ecclesiam & dixit fratribus. Accipite & manducate de obedientiæ fructu. ¶ Dicebant de Ioâne qui fuit abbatis Pauli discipulus, quia magnæ obedientiæ fuerit. Erat autem in quodam loco nemoroso, & habitauit in eo leena pessima. Videns autem circa ipsum locum senex stercora leonæ ipsius, dixit Ioanni. Vade & affer stercora illa. Et ille dixit ei. Et quid facio abba propter leonam illam. Senex autem subridens dixit ei. Si venerit contra te liga eam & affer huc: perrexit ergo frater ille vespere, & ecce venit leena super ipsum. Ille autem secundum verbum senis imperum fecit super eam, ut teneret eam. Fugit autem leena, & sequebatur eam ille dicens. Expecta quia abbas meus dixit ut ligente, & tenens eam alligauit. Senex autem expectando eum diutius sedebat & tribulatione affligebatur magna. Et ecce tarde venit, & habebat leenam illam ligatam. Quod cum venisset senex admiratus est. Volens autem humilia-

re illum, cecidit eum & dixit. Stulte, canem fatuum adduxisti mihi. Soluit autem eam statim senex & dimisit redire ad locum suum.

¶ Dicebant de abbate Sylvano, quia habuerit in Scythia discipulum nomine Marcum, & hic fuerit magnæ obedientiæ, qui que etiam scriptor antiquarius erat. Diligebat autem eum senex propter obedientiam suam: habebat etiam alios undecim discipulos, qui contristabantur, quod diligeret eum plus eis. Quod cum audissent vicini senes, quia plus eum cæteris discipulis suis diligeret, molestè tulerunt. Vna autem dierum venerunt ad eum. Quos assumens secum abbas Sylvanus egressus est de cella sua & cepit singulorum suorum cellas pulsare dicens. Frater veni, quia opus te habeo. Et vnus ex eis non est mox secutus eum. Venit autem ad cellam Marci, & pulsauit dicens. Marce. Ille autem cum audisset vocem eius: statim exiuit foras, & misit eum ad quoddam ministerium. Abbas ergo Sylvanus dixit senibus. Vbi sunt cæteri fratres. Et ingressus est in cellam Marci & inuenit quaternionem quem eadem hora inchoauerat in quo literam, o, faciebat, & audita voce senis non fixit, nec gyrauit calamum ultra, ut impleret & concluderet literam quam in manu habebat. Et dixerunt senes. Vere abba, quæ

tu di-

tu diligis & nos diligimus, quoniam & Deus diligit eum. ¶ Venit aliquando supradicti Marci mater ut videret eum, & habebat secum plurimum obsequium. Ad quem cum exisset senex dixit ei illa. Abba, dic filio meo ut exeat ad me ut videam eum. Ingressus autem senex dixit Marco. Egrede ut videat te mater tua. Ille autem vestitus erat conciso, & reconstituto panno, & caput & facies eius tincta fumo & fuligine doquing erat. Qui propter abbatis obedientiam egressus est quidem sed clausit oculos, & ita salutauit matrem suam, & eos qui venerant cum ea dicens. Sani estote, & nemo ex eis nec mater sua eum cognouit, quia ipse esset quem iterum misit ad senem dicens. Abba mitte filium meum ut videam eum, & dixit Marco. Nonne tibi dixi egredere ut videat te mater tua. Et dixit ei Marcus. Egressus sum iuxta verbum tuum pater. Veruntamen rogo te ne mihi ultra dicas ut exeam, ne inobediens tibi videar esse. Egressus autem senex dixit matri eius. Ipse est qui exiit ad vos & salutauit vos dicens. Sani estote, & consolatus est eam senex & eam discedere fecit. ¶ Veniunt aliquando quatuor fratres de Scythia ad abbatem Pambo, vestiti pelliceis tunicis, & indicauit vnusquisque eorum virtutem alterius. Non præ-

eb

fenti eo de quo loquebatur. Vnus nanque ex eis ieiunauit multum: alter vero nihil possidebat, tertius autem habebat plurimam charitatem: de quarto vero dicebant: quia viginti duos annos haberet in obedientia permanens senioris. Respondit autem eis abbas Pambo dicens. Dico vobis quia istius virtus maior est quam cæterorum, quia vnusquisque vestrum virtutem quam possidet voluntate propria retinuit. Hic autem voluntatem suam abscindens alienæ voluntatis seruum fecit. Tales enim veri confessores sunt si vsque ad finem ita permanserint.

¶ Venit quidam ad abbatem Siofey Thebeum volens fieri monachus. Et interrogauit eum senex. Si quid haberet in seculo, & ille dixit, habeo vnum filium, & dixit ei senex. Vade iacta eum in flumen, & tunc eris bonus monachus. Qui cum abiisset proiecit eum in flumen: misit senex vnum de fratribus qui prohiberet eum. Qui cum vellet iactare puerum, dixit ei frater. Quiesce. Quid facis? Et ille respondit. Abbas mihi dixit, ut proieciam eum, & dixit ei frater. Sed iterum abbas dixit. Non proiecias eum. Ille autem relinquens filium suum venit ad senem, & factus est probatissimus monachus. Dicit sancta Syn-

cretice.

cletice. Quia in cōgregatione cui libet conuerfanti magis obedientiam quàm continentiam proponimus: quoniam continentia arrogantiam habet: obedientia autem humilitatem congruam pollicetur. Dicit iterum quę supra. Oportet nos cum discretione animam gubernare, & in congregatione manentes, non quę nostra sunt quærere, neq; feruire proprię voluntati: quoniam velut exilio relegati nostra dedimus vni secundū fidem patrī: à rebus secularibus alienati. Vnde ergo egressi sumus, nihil vltius requiramus. Illic enim gloriam habuimus illic abundantiam ciborum, hic autem est etiam panis ipsius inopia.

¶ Dixit abbas Hiperitius. Quia ministerium monachi est obedientia, quam qui possidet quicquid poposcerit à Deo impetrabit, & cum fiducia crucifixo astabit. Et enim dominus sic venit ad crucē, factus scilicet obediens vsque ad mortem. Dicebant senes. Quia si habet quis in aliquo fidem, & tradiderit se ei ad subiectionem non debet intendere in mandata Dei: sed patri suo spirituali omnem voluntatem suam committere, quia illi per omnia obediens non incurrit peccatum apud Deum.

¶ Dicebant senes, quia ista quærunt Deus à Christianis, vt obediatur quis diuinis scripturis: quoniam inde accipiet loquendorum & a-

gendorum formam vt consentiat præpositis & patribus orthodoxis. ¶ Frater quidam de Scythia vadens ad messem applicuit ad quendam senem magnum, & dixit ei. Dic mihi abba quid faciam pergens ad metendum? Respondit ei senex. Et si tibi dixerō acquiesces mihi? Respondit ei frater. Etiam obedio tibi. Dixit ei senex. Si mihi acquiescis surgens vade & renuntia messi huic, & veni: dicam tibi quid facias. Ille autem frater renuntiauit messi: & venit ad senem. Dixit autem ei senex. Intra cellam tuam, & fac quinquaginta dies continuos, semel comedens in die panem cum sale & iterum indicabo tibi aliam rem. Et fecit sic, & rursus venit ad senem. Senex autem videns quia vir operarius esset dixit ei, quomodo opereretur eum esse in cella sua. Et discedens frater in cellam suam prostravit se pronus in terrā tres dies & tres noctes plorans in conspectu domini. Post hoc vero cum dicerent ei cogitationes suę, exaltatus es, magnus factus es: ipse tēperans vitia cogitationum suarū humiliter reuocabat culpas suas in conspectu suo dicens, & vbi sunt omnia illa peccata mea quę feci? Si autem iterum in cogitatione eius ascendebat, quia multum neglexerat de mandatis Dei, dicebat & ipse intra se. Si exhibeo paruum seruitium Deo meo: & credo

do quia faciet mecum misericordiam. Hoc igitur modo cum deuicisset spiritus malarum cogitatio nunquam apparuerunt ei maligni spiritus visibiliter dicentes. Turbati sumus à te & dixit eis. Quare & dixerunt. Quia si te exaltamus recurras ad humilitatem: si vero nos te humiliamus, tu te erigis in altum. Dicebāt quidam senes. Quia nihil sic quærunt Deus ab his qui primitias habent conuersationis, quàm obedientiæ laborē. ¶ Senex quidā solitarius, habuit quendam ministrū manentem in possessione. Contigit autem semel vt tardante ministro deficerent necessaria seni: & cum tempus intercessisset: & non veniret minister ille defecerunt etiam quę necessaria habebat senex ad victum, & quod operaretur manibus suis. Qui cum affligeretur non habendo, quod laboraret neque vnde viueret, dixit discipulo suo, vis ire ad possessionem illam & vocare nobis ministrum, qui solet afferre quę opus sunt nobis, & ille respondit. Quod iubes facio. Differebat autem adhuc senex non præsumens mittere fratrem, & cum diu sustinerent, & tribularentur non veniente ministro. Dixit iterum senex ad discipulum suum. Vis ire vsque ad possessionem & adducere eum, & ille respondit. Quod vis facio. Timebat etiam discipulus ille descendere ad possessionem.

tionem ne scandalizaretur alijunde, sed ne inobediens esset patri suo acquirere abire. Dixit autem ei senex. Credo in Deum patrum meorum, quia proteget te ab omni tentatione. Et facta oratione direxit eum. Veniens autem frater in possessionē requisivit vbi maneret minister ille, & inuenit hospitium eius. Contigerat autem eum cum suis omnibus ad memoriam parentū suorum extra possessionem inueniri excepta vna filia eius quo pulsante ianuam, filia audiuit & venit ad ostium & aperuit ei. Et cum interrogaret eā de patre suo illa hortata est eum, vt intraret hospitium, simul etiā trahebat eum. Ille verò non acquiescebat intrare. Sed cum diu eum cogeret præualuit eum introducere ad se, & cōplexata est eum: & coepit illicitare ad commixtionem corporis sui. Ille autem videns se trahi ad luxuriam & cogitationibus cōfundi ingemiscens clamabat ad dominum dicens: domine propter orationes patris mei libera me in hora ista. Hoc cum dixisset subito inuentus est ad flumen pergens ad monasterium, & restitutus est illi ad abbatem suum. ¶ Duo fratres carnales venerunt habitare in monasterium quoddam ex quibus vnus erat præclare continentię alter obedientię magnę. Cui dicebat pater. Fac hoc & faciebat: manduca mane

& manducabat, de qua re magnā opinionem in monasterio habebat, quia ita obediens existerat. Punctus est autem inuidiæ mucrone frater eius ille cōtinens aduersus eū & dixit in semetipso. Ego probabo eum si habet obedientiam. Et accedens ad patrem monasterij, dixit ei. Mitte mecum fratrem meum ut eamus alicubi, & dimisit eos abire, & assumēs eum frater ille abstiniens, voluit eū tentare. Et cum venissent ad flumen ubi erat multitudo crocodillorū, dixit ei. Descende in flumen & transi. Et ille mox descendit. Venerunt autem crocodilli & lingebant corpus eius, in nullo lædentes eum. Quod cum vidisset frater eius dixit ei, Ascende de flumine, & cum iter agerent inuenerunt corpus humanū mortuum iacens in via. Tunc dixit abstiniens frater ad fratrem suum. Si habuissemus aliquid vetustum iactaremus super corpus illud. Et respōdens frater ille obediens dixit. Magis ore mus & forsitan resurget. Et stantibus ad orationem atq; orantibus surrexit mortuus ille. Quo facto gloriatus est ille abstiniens frater, & dixit. ¶ Pro continentia mea surrexit mortuus hic. Omnia autem hæc reuelauit Deus abbati monasterij eorum & qualiter tentauerit fratrem suum de crocodillis, & quomodo suscitatus fuerit mortuus. Et cum venissent in mo-

nastrerium, dixit abbas abstinenti illi. Quare ita fecisti fratri tuo, ecce tamen propter obedientiam eius surrexit mortuus ille.

¶ Alter quidam secularis vitæ habens tres filios renuntiauit seculo, & venit ad monasterium relinquens filios suos in ciuitate. Et cum fecisset tres annos in monasterio, cœperunt ei cogitationes suæ filios ad memoriam frequenter adducere, & contristabatur pro eis valde. Neque enim dixerat abbati filios se habere. Videns autem abbas eum tristem dixit ei. Quid habes quod tristis es. Et narrauit ei quia tres filios haberet in ciuitate, & quia vellet eos ad monasterium eius adducere. Præcepit autem abbas ut adduceret eos. Qui cum perrexisset ad ciuitatem inuenit duos ex eis iam fuisse defunctos: vnum vero solummodo remansisse. Quem assumens venit ad monasterium, & requirens abbatem non eum inuenit illic. Interrogauit autem fratres ubi esset abbas & illi dixerūt, Usque ad pistrinum perrexit. Ille vero tollens filium suum quem adduxerat abiit in pistrinum, & videns eum abbas venientem salutauit & tenens infantem quem adduxerat amplexatus est eum, & osculabatur. Et dixit patri eius. Amas eum, & ille dixit. Etiam, & rursus dixit ei. Omnino diligis eum. Et respondit etiam. Hæc quid-

dens

diens abbas dixit ei. Tolle ergo si amas eum, & mitte eum in furnum, sic modo dum ardet furnus, & tenens pater filium suum iactauit eum in furnum ardentem, statimque factus est furnus velut ros, ex qua re acquisiuit gloriam in tempore illo: quem admodum Abraham Patriarcha. ¶ Dixit quidā abbas senex. Quia frater qui ad obedientiam patris spiritualis animam dederit, maiorem mercedem habet quam ille qui in Eremo solus recesserit. Dicebat autem. Quia narrauit aliquis patrum vidisse se quatuor ordines in cælo, quorum primus ordo erat hominum infirmorum & gratias agentium Deo. Secundus ordo hospitalitatem sectantium, & instanter ministrantium in his. Tertius ordo in solitudine conuersantium & non videntium homines. Quartus ordo eorum qui ad obediendum spiritualibus patribus se subiiciunt propter dominum Deum. Vtebatur autem ordo obedientium torque aurea & corona, & maiorem quā alij gloriam habebat. Ego autem dixi ei qui mihi ostendebat omnia hæc. Quomodo iste ordo qui paruus est maiorem quam alij gloriam habet? Et respondens dixit mihi. Quia qui hospitalitatem sectantur secundum propriam voluntatem id ipsum faciunt similes, & qui in Eremo se obligant

arbitrio suo de seculo recesserūt: hic autem ordo qui se ad obedientiam dedit omnes voluntates suas abijciens pendet ad Deum & ad iussionem spiritualis patris: propterea & maiorem gloriam præ alijs habet. Quapropter, o fili bona est obedientia quæ propter Deum fit. ¶ Intendite ergo filij virtutis huius aliquod ex parte vestigium. Obedientia est salus omnium fidelium, & omnium virtutum. Obedientia est regni cælorum inuentrix. Obedientia cælum aperiens est, & hominem de terra eleuans. Obedientia cohabitatrix est angelorum. Obedientia Sanctorum omnium cibus est. Ex hac enim multi ablactati sunt, & per hanc ad perfectionem peruenierunt.

¶ Incipit liber de Humilitate.

Abbas Antonius deficiens in consideratione profunditatis iudiciorum Dei postulauit, dicens, Domine quomodo aliqui paruo tempore vitæ suæ moriuntur, & alij ultra decrepitem veniunt senectutem? & quare quidam egeni sunt, & alij facultatibus ditantur, & quomodo iniusti opulenti sunt, iusti vero paupertate premiuntur? Et venit ei vox dicens, Antoni ad te ipsum intende, hæc enim iudicia Dei sunt, & te scire ea non conuenit.

¶ Dixit

¶ Dixit abbas Antonius abbati Pastori. Hoc est magnum opus hominis; ut culpam suam super se unusquisque ponat coram domino & expectet tentationem usque ad ultimum vitæ suæ tempus. Dixit iterum abbas Antonius, vidi omnes laqueos inimici tentos in terra, & ingemiscēs dixi, quis putas transiet istos? & audiui vocem dicentem. Humilitas. Venerunt aliquando senes ad abbatem Antonium, & erat cum eis etiam abbas Ioseph. Volens autem abbas Antonius probare eos mouit sermonem de Scripturis sanctis: & cœpit interrogare à iunioribus quid esset hoc, aut illud verbum & singuli ei dicebant prout poterant. Ille autem dixit. Nec dum inuenistis. Post omnes vero dixit abbati Ioseph. Tu quomodo dicis esse verbum hoc, ille respondit nescio, & ait Antonius. Tu solus inquit inuenisti humilitatis ianuam. Astiterunt aliquando abbati Arsenio dæmones in cella sedenti & tribulabant eum. Superuenerunt autem & fratres qui ei ministrare soliti erant: & stantes extra cellam, audiebant eum clamantem ad Dominum & dicentem, Domine non me derelinquas, quia nihil boni feci coram te: sed præsta mihi secundum benignitatem tuam saltem modò habere bene viuendi principia. ¶ Dicebant de eo qui supra. Quia

sicut dum in palatio esset, nemo melioribus vestimētis eo vsus est: ita dum in conuersatione moraretur nemo eo vilioribus utebatur. Cum interrogaret aliqui abbas Arsenius quendam senem Ægyptium de cogitationibus suis: alius vidēs eum dixit, Abba Arseni, quomodo tu, qui tantæ eruditionis es in Latina lingua & Græca rusticum istum de cogitationibus suis interrogas? Et ille respōdit. Latinā quidem & Græcam eruditionē quantum ad seculum apprehendi: sed alphabetum rustici illius necdum discere potui. Dicebāt senes quia dederint quidā fratribus aliqui in Scythia paucas caricas, & pro hoc quod paucae erant nō transmiserunt ex eis abbati Arsenio, ne velut iniuriam pateretur, ille autem cum hoc audisset nō est egressus iuxta morē ad opus Dei cum fratribus celebrandū dicens: excōmunicastis me ut nō mihi daretis eulogiā quam transmisit dñs fratribus, ex qua ergo nō fui dignus accipere. Quod cum audissent oēs ædificati sunt in humilitate senis, & vadens presbyter portauit ei de caricis istis, & adduxit eum in congregationem gaudentem. Dicebant autem de eo, quia nemo potuerit cōprehendere modū conuersationis eius. Sedente autē eodē abbate Arsenio aliqui in inferioribus partibus Ægypti, cum illic importunitates pateretur visum est ei derelin-

relinquere cellam illam. Et nihil ex ea tollens dixit discipulis suis Alexandro & Zoilo. Tu Alexander ascende nauem, & tu Zoile veni mecum usque ad flumen, & quære mihi nauiculam in Alexandriam euntem & ita nauigabis & tu ad fratrem tuum: Zoilus autem turbatus est in verbo suo, & tacuit atque ita diuisi sunt ab inuicem. Descendit autem senex circa partes Alexandriæ & ægrotauit ægrotudine magna. Discipuli autem eius dicebāt ad inuicem. Putas ne aliquis nostrum contristauit eum: & propterea diuisus est à nobis, & non inueniebant in se ingratitude causam, neque quod inobedientes ei aliquando fuissent. Cum vero sanus factus fuisset senex dixit ad semetipsum. Vadam ad patres meos: & ita nauigans venit in locum qui dicitur Petra ubi erāt supradicti ministri eius. Cum vero esset iuxta flumen puella quædam Æthiopissa veniens tetigit melotem eius, senex autem increpauit eam. Illa vero dixit, Si monachus es vade in montem. Compunctus autem in hoc verbo senex dicebat ad semetipsum, Arseni si monachus es vade in montem. Et inter hæc occurrerunt ei Alexander & Zoilus discipuli eius. Et cum cecidissent ad pedes eius proiecit se etiā & ipse in terram & flebant simul. Dixit autem senex. Non audistis quia

ægrotavi. Et dixerunt ei etiā audiuimus, & ille dixit. Et quare non venistis videre me? & dixit Alexander. Quia diuisio tua à nobis non fuit tolerabilis, quoniā multi ex ea contristati sunt dicētes. Nisi inobedientes fuissetis seni, nequaquam se separasset à nobis, & dixit ei senex: & ego cognoui quia hoc diceretur, sed tamen iterū dicturi sunt homines, quia non inueniens columba requiem pedibus suis reuersa est ad Noe in arcā. In hoc ergo verbo curati sunt animi discipulorum eius, & permanserunt cum eo usque ad ultimum vitæ suæ tempus. Quo morti appropinquante turbati sunt, & dixit eis. Nōdum venit hora: cum autem venerit indicabo vobis. Iudicari autem habeo vobiscum ante tribunal Christi si permiseritis quenquā de corpore meo aliquid facere, & illi dixerunt. Quid ergo faciemus, quia nescimus mortuum vestire vel sepelire, & dixit senex. Nescitis mittere funē in pedem meum & trahere in montem. Cum autem traditurus esset spiritum viderūt fratres eum flentem & dicunt ei. In veritate tu times mortem pater, & dixit eis. In veritate enim timor, qui in hac hora mihi est semper fuit in me ex quo factus sum monachus, & timore meo valde. Atque ita in pace obdormiuit. Ille autem sermo semper in ore illius erat. Arseni pater quid exiti.

existi. Loqui me semper poenituit, tacere nunquam. ¶ Audiens autem abbas Pastor, quia ab hac vita discesserit Arsenius lachrymatus est & dixit. ¶ Beatus es abba Arseni, quia fleuisti temetipsum in seculo isto. Qui enim se in hoc mundo non fleuerit sempiternè plorabit illic, siue igitur voluntariè hic, siue illic tormentis cogenitibus impossibile est non flere. Narravit abbas Daniel abbati Arsenio, quia nunquam voluit loqui de quæstione aliqua scripturarum, cum posset magnificè loqui si vellet, sed neque epistolam cito scripsit ad aliquem. Quando autem ad conuentum post aliquam temporis veniebat post columinam sedebat, ne quis videret faciem eius & ne ipse attenderet alium. Erat autem visio eius angelica sicut Iacob, canis ornatus criminibus, elegans corpore, siccus tamen. Habebat autem barbam prolixam omnino attingentem vsq; ad ventrem eius. Pili oculorum eius præ nimis eius fletu ceciderant, longus autem erat, sed senio longinquo curuatus. Mortuus est autem annorū nonaginta quinq;. Hic fuit in palatio diuæ memorię Theodosij maioris, qui fuit pater Archadij & Honorij annos quadraginta, & decem annos in loco qui dicitur Throben supra Babyloniam contra ciuitatem Memphis & tres annos in canopo Alexandriae,

& alios duos annos reuertens iterum in Throben fecit, & ita dormiuit consummans in pace & in timore Dei cursum suum vir bonus & plenus Spiritu sancto & fide. ¶ Narravit abbas Ioannes, quia abbas Anub & abbas Pastor & residui fratres eorū ex vtro vtero nati, monachi fuerūt in Scythia, & quando venit illuc gens Mazicorum, & desolauerunt locum ipsum, primo discesserunt illic, & venerunt in locum quid dicitur Theremithym donec deliberarēt vbi habitare deberent & manserunt illic in templo quodam antiquo, paucos dies. Dixit autem abbas Anub abbati Pastori. Ostende charitatem vt tu & fratres tui & singuli scorsum habitemus, & non veniamus ad nos inuicem hebdomada hac. Et respondit abbas Pastor. Faciamus qualiter vis. Et fecerunt sic. Erat autem ibi in templo statua lapidea & surgebat quotidie abbas Anub: & faciem statuæ illius lapidabat, vespere autem dicebat. Ignosce mihi, & tota hebdomada ita fecit. Die autem Sabbato occurrerunt sibi inuicem, & dixit abba Pastor abbati Anub. Vidi te abbas hebdomada ista lapidantem faciem statuæ huius: & iterum poenitentia agentem apud eam: fidelis autem homo hæc non facit. Et respondit senex. Hanc rem ego propter vos feci. Quando me vidistis

illis lapidantem faciem statuæ illius: an locuta est aliquid, an furiuit? Et dixit abbas Pastor. Non. Iterum quando apud eam poenitentiam egi, an turbata est, aut dixit. Ignosco? Et respondit abbas Pastor. Non. Et ille dixit. Ergo & nos qui sumus septem fratres, si vultis vt maneamus simul: efficiamur velut statua hæc quæ contumelijs affecta nõ cõturbatur, si autem non vultis ita fieri, ecce quatuor ingressus sunt templi huius, vnusquisque qua vult exeat, & quo vult vadat. Illi autem hæc audientes prostrauerunt se in terram, & dixerunt Anub. Quomodo iubes pater ita fiat, obediemus tibi in omnibus quæ dixeris nobis. Postea autem retulit abbas Pastor dicens, Quia manducamus simul omni tempore vitæ nostræ, operantes & facientes omnia secundum verbum senis, quodcūq; dixerit nobis. Constitui autem vnū ex nobis dispensatorem, qui quodcūque nobis apposuisset manducabamus, & impossibile erat vt diceret aliquis ex nobis, affer aliud aliquid, aut diceret, noluit manducare: & sic transiuitis omne tempus vitæ nostræ cum quiete & pace. ¶ Dicebant de abbate Anthonie. Quia venerunt quidam fratres eum perentes vt iudicaret inter eos. Senex autem dissimulabat, & edo quodam die habebat lacrimam mollem iuxta illos

statem dicebat. Senex iste fatuus est. Audiuit eam senex, & vocans illam ad se dixit ei: quantos labores putas sustinui in solitudinibus diuersis, vt acquirerem fatuitatē istam, & propter te hodie perditurus sum. ¶ Narrauerunt de Episcopo ciuitatis quæ vocatur Oxirincus nomine abbas Agnus quia cum esset monachus, nimis dure tractauerit vitam suam, & cum factus esset Episcopus voluit ipsa duritia vi in ciuitate quam in Eremito habuerat & non præualuit. Idcirco prostravit se in cōspectu domini dicēs, Putas ne domine propter Episcopatum discessit a me gratia tua. Et reuelatū est ei quia non: sed quia tunc solitudo erat, & cum nõ esset homo, Deus eius susceptor erat: nunc autem hic in seculo es vbi homines auxiliant tibi. ¶ Dixit abbas Daniel, quia erat in Babylonia filia cuiusdam primarij demoniū habens. Pater autem eius diligebat monachum quendam. Dixit autem ei monachus ipse. Nemo potest curare filiā tuā: nisi quos scio solitarios, & si pertexeris ad eos, nõ acquiescent hoc facere propter humilitatem. Sed hoc faciamus, vt quando venierint afferentes venalia quæ operatur, dicatis vos emere velle quod vendunt, & dum veniunt addomū pretiū accepturi, dicemus eis vt faciant orationem, & credo quia saluabunt filia tua.

Exeuntes ergo in plateam inuenerunt vnum discipulū senis senescentem vt venderet sportas suas, & tulerunt eum secum in domū, vt quasi pretium sportarum acciperet & cum intrasset monachus ille in domū, venit puella illa quæ à dæmonio vexabatur, & dedit alāpam monacho illi. Ille autem conuertit ei & alteram maxillam secundum diuinum præceptum. Dæmon coactus clamare cœpit. O violentia mandatorū Iesu Christi expellit me hinc, & statim mūdata est puella illa. Cum autem venissent ad senes, indicauerunt eis quod fuerat factum, & glorificabant Deum & dixerunt. Consuetudo est diabolicæ superbix, humilitate mandatorū Iesu Christi corrumpere. Dicit abbas Euagrius. Principium salutis est, si te ipsum redarguis. ¶ Dixit abbas Serapio, quia multos labores corporales feci plusquam filius meus Zacharias, & non peruēni ad mensuram humilitatis & taciturnitatis eius. ¶ Abbas Moyses dixit fratri Zachariæ. Dic mihi quid faciam? Ille autem hoc audiens, iactauit se pronus in terram ad pedes eius dicens, Tu me interrogas pater. Dixit ei senex. Crede mihi fili Zacharia, quia vidi Spiritum sanctū descendentem in te, & propterea compellor interrogare te. Tunc tollens Zacharias cucullam suam de capite suo misit illam sub pe-

ditibus suis, & conculcans eam dixit: nisi ita conculcatus fuerit homo, non potest monachus esse. Dixit abbas Pastor. Quia interrogauerat abbas Moyses fratrem Zachariam, tempore quo moriebatur dicens, Quid vides, & ille dixit. Nihil melius quam tacere pater, & dixit ei. Fili verum est, quia tacere bonū est: hora autem mortis eius sedens abbas Isidorus respexit in cælum & dixit, Lætare lætare fili mi Zacharia, quia aperte sunt tibi ianux regni cælorum. ¶ Sanctæ memoriæ Theophilus Episcopus Alexandrinus, venit aliquando ad montem Nytrix, & venit ad eum abbas montis illius, & dixit ad eum Episcopus. Quid amplius inuenisti in via ista pater? Et respondit ei senex. Culpare & reprehendere me ipsum sine cessatione, & dixit ei Episcopus. Non est alia via sequēda nisi hæc. Quando abbas Theodorus cum fratribus manducabat, accipiebat calices cum reuerentia, & taciturnitate, nec dicebant: sicut mos est ignosce. Dixit autem abbas Theodorus. Perdiderunt monachi ingenuitatem suam, & non dicunt ignosce. ¶ Dicebant de eodem abbate Theodoro, quia cum factus esset diaconus, in Scythia non acquiescebat ministrare & huc atq; illuc fugiebat: & iterum senes adducebant eum dicentes. Non derelinquas ministerium tuum. Di-

cit

cit autem abbas Theodorus. Dimitte me & deprecor Deum, & si ostenderit mihi, quia si debeo stare in loco ministerij huius faciam. Et dum deprecaretur Deum dicebat. Si voluntas tua est Domine vt stem in hoc ministerio demonstra mihi. Et ostensa est ei columna ignis de terra vsque ad cælum & vox sonuit dicens. Si potes fieri sicut columna hæc, vade ministrare. Ille autem audiens statuit apud se nullatenus acquiescere ministrare. Qui cum venissent ad ecclesiam poenitentiam apud eum egerunt fratres dicentes. Si non vis ministrare vel saltem calicem tene, & non acquieuit dicens. Si me non dimittis discedam de loco isto, & ita discesserunt ab eo. Dicebat abbas Ioannes breuis. Quia ianua Dei est humilitas & patres nostri per multas contumelias gaudentes intrauerunt ciuitatem Dei. ¶ Dixit iterum qui supra. Quia humilitas & timor Dei, superant vniuersas virtutes. Dixit abbas Ioannes Thebeus quia debet monachus ante omnia humilitatem habere, hoc est enim primum saluatoris mandatum dicentis, discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & alibi. Beati pauperes spiritu, quoniam ipso regnum est regnum cælorum. ¶ Collecti sunt aliquando fratres qui habitabant in Scythia, & ceciderunt intra se querere de Mel-

chisedech sacerdote. Obliti sunt autem vocare abbatem Coprem, Postea autem vocantes eum, interrogabant eum de eadem questione. Ille autem tundens tertio os suum dixit. Veh tibi Copres, quia quod tibi mandauit Deus vt faceres, dereliquisti, & quæ à te non requirit, illa scrutari præsumis. Hæc audientes fratres fugerunt singuli in cellas suas. ¶ Narrauit aliquando de seipso abbas Macharius dicens. Quando eram iuuenis, & sedebam in cella mea, tenuerunt me & fecerunt me clericum inuitum. Et cum nollem acquiescere ad ministrandum, fugi ad alium locum, & venit ad me quidam secularis quidem homo, sed vita religiosus, & tollebat à me opus quod faciebam manibus meis & ministrabat mihi quæ necessaria erant. Contigit autem tentante diabolo vt virgo quædam in vico suo viciata lapsam incurreret, & cum in vtero habere cœpisset interrogabatur quis esset de quo in vtero haberet. Illa autem dixit, quia hic solitarius est qui mecum dormiuit. Exeuntes autem de vico illo comprehenderunt me, & adduxerunt ad vicum & appenderunt in collo meo cacabatas ollas, & ansas vasorum, & miserunt me circuire per vicum, & per viam ducebant dicentes. Hic monachus corripit filiam nostram, tollite: tollite eum. Et ceci-

Sf 5 derunt

derunt me pene ad mortem. Superueniens autem quidam senū dixit. Quādiu monachum istum exditis peregrinum? Ille autē qui mihi solebat ministrare necessaria, sequebatur retro cum uerecundia, etenim & ipsum contumelijs multis affecerunt dicentes. Ecce solitarius monachus cui tu testificabaris, quid fecit? Et dixerunt parentes puella illius. Quia non dimittimus eum, donec si de iussore præbeat, qui pascat eam; & dixit illi qui mihi ministrare solebat, & fidē dedit. Et reuersus sum in cellam meam, & dedi ei quantas habui sportellas dicens. Vende eas, & da illi mulieri meæ manducare, dicebam autem in animo meo. Machari ecce inuenisti tibi mulierem, opus habes modo amplius laborare, ut pascas eam, & operabar non solum in die, sed etiam in nocte & transmittēbam ei. Cum autem uenisset tempus infelici illi ut pareret, ardebat per plurimos dies, & non pariebat. Dicunt ergo ei. Quid est hoc. At illa dixit. Ego scio quare ista patiar. Et interrogata à parentibus suis quare. Respondit. Quia monacho illi crimē illud impolui & fallens implicauit eum; cum iste non habet culpam sed iuuenis ille talis hoc fecerit. Audiens autem hæc uerba minister meus gaudebat uenit ad me & dixit. Quia non potuit parere puella illa, donec non siteretur, quia

tur nullum crimen in ea habuisses, sed quia mentita sit aduersum te, & ecce omnes habitatores vicinilius uolunt uenire huc ad te, glorificaturi Deum & poenitentiam apud te acturi. Ego autem audiens ista à ministro meo ne affligerent me homines surrexi, & fugi huc in Scythiam, & hoc est principium causæ propter quam hic habitare cepi. ¶ Præteriens aliquando abbas Macharius à palude ad cellam suam, & reuertens portabat palmas & ecce occurrit ei diabolus in uia cum falce messoria. Voluit autem percutere eum de falce illa, & non potuit. Et dixit ei. Multam uolentiam patior à te Machari, quia non possum præualere aduersum te, ecce enim quicquid tu facis & ego facio, ieiunas tu, ego penitus non comedo, uigilas tu, ego omnino non dormio. Vni est autem solum in quo me superas, & dixit ei abbas Macharius. Quod est illud & respondit diabolus. Humilitas tua, per quam non præualeo aduersum te. ¶ Perrexit aliquando abbas Mathois de Rayta in partibus Gebalem. Erat autē eum eo frater eius. Et uenit episcopus loci illius ad memoratum senem, & fecit eum presbyterum & diu gustarent simul dixit episcopus. Ignosce mihi abba quia non feci quod nolueris hæc rem, sed uerba edisti quæ tui uam adipe redi præsumpsi hoc facere. Dixit ei

ei senex cum humilitate & animus meus modicum uolebat hoc. Veruntamen in hoc grauiter sero quia compellor separari à fratre meo qui mecum est, neque enim sufficio omnes orationes quas simul faciebamus implere. Et dixit episcopus. Si scis quia dignus est; ego ipsum ordino, & dixit ei abbas Mathois, equidem si dignus est nescio, unum autem scio quia melior me est. Ordinauit autem & ipsum Episcopus & ita utriq; recesserunt de hac uita; ut nunquam se ad sacrificandum oblationem altario proximarent. Dicebat autem senex. Credo in Deum quia forsitan non sustineam graue iudicium propter ordinationem quam suscepi, dum oblationem non audeam consecrare: hoc enim officium illorum est; qui sine querela uiuunt. Dixit autem abbas Mathois. Quantum se homo approximat ad Deum, tantum se peccatorem uidet. Isaias enim Propheta uidens dominum, miserum se & immundum dicebat. Nam uir labijs pollutus sum. ¶ Dicebant de abbate Moysē. Quia cum factus esset clericus imposuerunt ei humerale; & dixit ei Archiepiscopus, ecce factus es candidatus abba Moyses. Et ille respondit. Putas de foris Domine aut intus? Volens autem episcopus eum probare dixit clericis. Quando intrat abbas Moyses ad altare expellere eum &

sequimini eum ut audiat quid dicat. Cū autē cepissent eum mittere foras dicebat ei exi foras Ethiops. Ille uero egrediens dicebat. Bene tibi fecerunt cinerate & cacabate, quia tū homo non alius quare te in medio hominum dare præsumpsisti. ¶ Cū abbas Pastor in congregatione esset audiens de abbate Nestorone desiderauit eum uidere, & mandauit abbati eius, ut mitteret eum ad ipsum. Qui cū nollet eum solū dimittere, non direxit eum. Post pauca autē dies dispensator monasterij rogauit abbatē ut permitteret eum ire ad abbatē Pastorem, & diceret ei cogitationes suas. Abbas autē cum eum dimitteret dixit ei. Tolle & fratrem istum tecum quia mandauit mihi de ipso senex & non præsumēs eum solū dimittere distulit usque modo. Cū ergo uenisset dispensator ad senē locutus est ei de cogitationibus suis & ille sanauit eum responsione sua. Post hæc autē interrogabat senex fratrem illum dicens. Abba Nestor quomodo acquiuisisti uirtutē hanc, ut quando immergit tribulatio aliqua in monasterio, non loquaris neque te medium facias. Et cū diu cogitaretur frater à senē dixit ei. Ignosce mihi abba, quia quando intraui in initio in congregationem istam dixi animo meo. Tu & affinis unum estote. Si ergo affinis uapulat & non loquitur in iniuria patitur & non respondet, & sic tu quem

quemadmodum in psalmo legitur ut iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. ¶ Dicebant de abbate Olimpico in Scythia, quia seruus esset & descende-
bat per singulos annos in Alexandria portans mercedem dominis suis, & occurrebant ei & salutabant eum. Senex autem aquam mittebat in peluim & afferebat, ut lauaret pedes dominis suis. Illi autem dicebant ad eum. Noli pater, ne graues nos. Ille vero respondit eis. Ego confiteor quia seruus vester sum, & gratias ago quia dimisistis me liberum seruire Deo. Sed tamen lauo vobis pedes, ecce suscipite mercedes meas. Illi autem contemnebant, & non acquiescebant. Dicebat ergo eis. Credite mihi, quia si non vultis recipere mercedes meas remanebo hic & serui-
uo vobis. Illi autem reuerentiam eius habentes dabant in potestatem eius ut faceret quod vellet. Et reuertentem deducebant eum cum honore praebentes ei quae necessaria erant ut faceret pro eis agapen & ex eo factus est nominatus monachus in Scythia. Dicebat abbas Pastor. Quia semper homo humilitatem & timorem Dei habens respirare debet incessabiliter sicut flatum quem naribus attrahit vel emittit. Interrogatus est abbas Pastor a quodam fratre. Quomodo debeo esse in loco in quo habito. Et respondit ei se-

nex. Habeto prudentiam velut aduena in quocunque loco fueris ne queras verbum tuum coram te habere potentiam & quiescis. Dixit iterum, quia si proiecerit se quis in conspectu Dei & non se ipsum extulerit, & miserit post tergum suum propriam voluntatem ferramenta sunt quibus anima operatur. Item dixit. Non metiaris te ipsum, sed adhære ei qui bene conuersatur. Dixit iterum, quia frater interrogauit abbatem Alonium dicens, quid est contemptus & dixit senex. Ut sis infra animalia irrationabilia, & scias quia illa non contemnuntur. Dixit iterum qui supra, quia humilitas terra est in qua Dominus sacrificium fieri mandauit. Rursus dixit, quia si homo ordinem suum custodiat non conturbabitur. Iterum dixit quia sedentibus aliquando senibus ad manducandum stabat abbas Alonius, & ministrabat, & videntes laudauerunt. Ille autem omnino nihil respondit, dixit ergo ei quidam secrete, quare non responderem eis, inueniret delectatus laudibus meis. ¶ Narrauit abbas Ioseph, quia sedentibus nobis, aliquando eum abbas Pastore nominauerunt abbatem Agathonem, & diximus ei, iuuenis es, quare eum appellas abbatem, & dixit abbas Pastor quia

quia os suum fecit eum appellari abbatem. ¶ Dicebant de abbate Pastore, quia nunquam voluisset sermonem dimittere supra verbum alterius senis, sed magis laudauerit semper quae ille dixisset. ¶ Venit aliquando sanctae memoriae Theophilus episcopus Alexandrinus in Scythia. Congregati autem fratres dixerunt abbati Pambo. Dic vnum sermonem Pambo ut edificetur animus eius in hoc loco. Et respondit senex. Si in taciturnitate mea non edificatur neque in sermone meo edificabitur. ¶ Narrauit frater Pystus dicens. Quia iuimus septem fratres solitarij ad abbatem Syfoy habitantem in insula climatos, & cum rogarem eum ut diceret nobis aliquid. Ille respondit. Ignoscite mihi quia idiota homo sum sed veni aliquando ad abbatem Or & ad abbatem Atren, & erat in infirmitate abbas, quia decem & octo annis, & caepi supplicare eis ut dicerent mihi aliquod verbum, & dixit abbas Or. Quid tibi habeo dicere. Quicquid vides fac. Deus enim illius est qui sibi ultra quam potest extorquet & violentiam facit ad omnia. Hi tamen ambo non erant de vna prouincia, hoc est abbas Or, & abbas Atren. Fuit autem inter eos magna gratia donec exirent ambo de corpore. Abbas autem Atren summe obediens erat, abbas vero Or multae humilitatis

fuit, feci ergo apud eos paucos dies inuestigans virtutem eorum & vidi mirabile quid, quod fecit abbas Atren. Attulerat enim eis quidam piscem modicum & voluit illum facere abbas Atren seniori abbati Or. Posuerat ergo abbas Atren cultellum, & incidebat piscem illum, & vocauit eum abbas Or dicens. Atren Atren. Ille vero statim dimisit cultellum in medio pisce inciso, & non percussit eum. Et cucurrit ad eum & miratus sum tantam obedientiam eius, quia non dixit, expecta donec incidero piscem. Dixi autem ego abbati Atren. Vbi inuenisti obedientiam hanc. Et ille mihi respondit. Non est mea, sed illius senis est. Et tulit me dicens. Veni & vide obedientiam eius. Coxit ergo modicum piscem male, ita ut perderet eum voluntarie, & appositus eum seni & manducauit nihil loquens & dixit ei. Bonum est senex, & ille respondit, bonum valde. Post haec attulit ei illud modicum nimis bene coctum, & dixit. Ecce istud perdidisti senex male, istud coxi. Et ille respondit, etiam modice tibi male exiuit, & conuersus ad me abbas Atren dixit. Vides quia haec obedientia istius senis est, & exiit ab eis, & quicquid vidi hoc feci secundum virtutem meam. ¶ Haec dixit abbas Syfoy fratribus. Vnus autem ex nobis rogauit eum dicens. Ostende charitatem

ritatem & dic nobis & tu vnum sermonem & dixit. Qui habet quod innumerabile est in scientia, perficit omnem scripturam. ¶ Itē alter ex nobis dixit ei. Quid est peregrinatio pater, & respondit. Tace & in omni loco quocumque veneris dic. Non habeo causam, & hæc est peregrinatio. ¶ Venit quidam frater ad abbatem Sysoy in montē abbatis Antonij, & loquentibus eis dicebat abbati Sysoy. Modo adhuc non peruenisti ad mensuram abbatis Antonij pater, & respondit ei senex. Ego si haberem vnam cogitationem abbatis Antonij, efficeret totus velut ignis. Veruntamē scio hominem, qui cum labore potest ferre cogitationes suas. Iterum autem interrogauit eum frater ille dicens. Putas sic persequebatur Sathanas antiquos. Et dixit ei Abbas Sysoy. Modo plus quia tempus eius appropinquauit & turbatur. ¶ Venerunt quidam alij ad eum vt audirent ab eo sermonem, & nihil eis loquebatur sed semper dicebat, ignoscite mihi. Videntes autem sportellas eius dixerunt discipulo eius Abraham. Quid facitis de sportis istis. Et respondit eis. Huc, & illuc eas expendimus. Hæc autem audiens senex dixit. Et Sysoy hinc & inde imanducat. Illi autem audiētes ædificati sunt valde in humilitate senis, atque cum gaudio recesserunt. Frater

quidam interrogauit abbatem Sysoy dicens. Video meipsum, quia memoria mea ad Deum intenta sit. Et dixit ei senex. Non est magnum hoc vt mens tua cum Deo sit. Magnum autem est si teipsum videas sub omni creatura, hoc autem & labor corporalis corrigit & ducit ad humilitatis viam.

¶ Dixit beatæ memoriæ Syncretice. Sicut impossibile est nauem fabricare sine acutis, ita impossibile est hominem sine humilitate saluari. ¶ Dixit abbas Iperitius. Arbor vitæ est in excelsis, ascendit ad eam humilitas monachi. Dixit iterum qui supra. Imitare publicanum illum, ne cum pharisæo damneris, & sequere mansuetudinem Moyfi, vt summitates cordis tui ressecans conuertas in fontes aquarum. ¶ Dixit abbas Orsifius. Si fragmen crudæ regulæ in fundamento mittatur, vbi iuxta sit fluvius, non sustinet vnum diem cocta autem permanet velut lapis, ita est homo qui carnalem sapientiam habet & non est tentationū igne excoctus sicut & Ioseph. Huiuscemodi enim verbo Deo soluitur, qui cum initium fecerit, multitentationibus in medio hominum agitatur. Bonum est enim vt quis nouerit mensuras suas & declinet in initio pondus, fortes autem in fide immobili sunt. Nam de ipso sancto Ioseph si velis aliquis loqui, dicit quia nec terrenus

terrenus erat. Quando tentatus in quali prouincia, vbi nec vestigium erat diuini cultus. Sed Deus patrum eius erat cum eo, qui eripuit eum ex omni tribulatione, & nunc est cum patribus suis in regno celorum. Et nos ergo agnoscentes mensuras nostras certemur, vix enim possumus nos effugere iudicium Dei. ¶ Senex quidam erat solitarius vacans in Eremito, & dicebat in semetipso quia perfectus esset in virtutibus. Hic orauit Deum dicens. Ostende mihi quid desit perfectioni meæ, vt faciam. Volens autem Deus humiliare cogitationes eius, dixit ei. Vade ad illum archimandritam, & quicquid tibi dixerit, facito. Reuelauit autem Deus archimandritæ illi, antequam ille veniret ad eum dicens. Ecce ille solitarius veniet ad te, dic ergo illi vt tollat flagellum, & vadat, & pascat tibi porcos. Veniens ergo senex pulsauit ostium, & ingressus est archimandritam illum, & cum se fatuissent, sederunt, & dixit ei solitarius ille qui venerat. Dic mihi quid faciam vt sim saluus, & dixit ille. Facies quodcumque dixerō tibi, & respondit, etiam, & dixit ei. Ecce tolle flagellum, & vade, pascē porcos. Hi autem qui eum nouerant & audierant de eo, cum audirent quia porcos pasceret, dicebant. Vidisti illum magnum solitariū de quo audieramus. Ecce

stupuit cor eius, & à demonio vexatur & pascit porcos. Videns autem Deus humilitatem eius, quia ita patienter sustinebat opprobria hominum, præcepit eum iterum redire ad locum suum. ¶ Quendam senem, monachum solitariū homo quidam à demonio vexabatur & fortiter spernabat, percussit in maxillam. Senex vero conuertit ei aliam maxillam. Statim dæmon non ferens incendium humilitatis illius, mox exiliuit ab eo. ¶ Dixit senex quidam. Quando cogitatio superbiæ aut elationis cor tuum intrauerit scrutare conscientiam tuam. Si omnia mandata diuina custodisti, si inimicos tuos diligis, si gaudes in aduersarij tui glorificatione, & contristaris in minoratione eius, & si cognoscas teipsum esse inutilem seruum & omnium peccatorum deteriorem esse. Sed nec tunc ita de te sentias quasi omnia correxeris sciens quia huiusmodi cogitatio tua vniuersa resoluet. ¶ Dixit senex quidam. Non appones cor tuum aduersus fratrem dicens, quia tu illo sobrior & continentior & intelligentior sis, sed subditus esto gratiæ Dei in spiritu paupertatis, & per ebrietatem non frictam, ne spiritu exaltationis elatus perdas laborem tuum, sed esto spiritali sale conditus in Christo. Dixit senex. Quia si quis plusquam dignus est, honorari aut

aut laudatur, amplius patitur detrimentum, qui autem omnino non fuerit ab hominibus honoratus, hic in celestibus honorabitur. Frater aliquis interrogauit senem dicens. Bonum est assidue poenitere. Et respondit ei senex. Vidimus Iesum filium Naue, quia cum pro nus iaceret in facie, apparuit ei Deus. Interrogatus senex quare ita inquietaretur à dæmonibus, respondit. Dico, quia arma nostra abijcimus, quod est contumelia & humilitas, patientia & paupertas. Frater quidam interrogauit senem dicens. Si quis frater tulerit ad me de foris cogitationes suas, dicam ei ut non eas afferat ad me, & respondit ei senex. Noli, & dixit frater. Quare. Respondit ei senex, quia nec potuimus id custodire, & ne forte cum dicimus proximo ne faciat illud, inueniamur & nos postea id ipsam facientes. Et dixit frater. Quid ergo debet fieri? Et respondit ei senex. Si uouerimus taciturnitatem seruare sufficit proximo modus ipse. Interrogatus est quidam senex, quid esset humilitas, & ille respondit. Si peccanti in te fratri ignoueris, antequam apud te poenitentiam agat. Dixit senex. In omni tentatione non culpes hominem, sed remet ipsum tantum dicens, quia pro peccatis meis hæc euenerunt mihi. Dixit senex. Nunquam præterit ordinem meum, uel altius am

bularem, neque sum aliquando in humilitate positus. Omnis enim cogitatio mea in hoc erat ut deprecarer Deum, quousque spoliaret me veterem hominem. ¶ Frater quidam interrogauit senem dicens. Quid est humilitas. Et respondit ei senex. Ut beneficias his qui tibi male faciunt. Et dixit frater. Ut perueniat homo in hanc mensuram, quid faciet. Respondit ei senex. Fugiat eligens taciturnitatem. ¶ Frater aliquis interrogauit senem dicens. Quod est opus peregrinationis. Et ille dixit ei. Scio fratrem peregrinantem, qui cum inuentus esset in ecclesia, & contigisset ibi fieri agapem, sedit ad mensam ut manducaret cum fratribus. Dixerunt autem quidam. Istum hic quis tenuit. Et dixerunt ei. Surge & uade hinc foras. Qui surrexit & abiit. Alij uero contristati de expulsiōe eius egressi sunt & reuocauerunt eum. Post hæc interrogauit eum quidam dicens. Quid putas est in corde tuo, quia expulsus es & iterum reuocatus. Et ille dixit posui in corde meo, quia æqualis essem cani, qui quando insectatur, foras egreditur, quando autem uocatur ingreditur. ¶ Venerunt quidam aliquando de Thebaida ad quendam senem habentes secum unum quidam dæmonio vexabatur ut curaretur ab illo senē. Senex uero eum diu rogaretur, dixit dæmoni. Exi de

factura

factura Dei. Et respondit dæmon. Exeo, sed interrogo te unum sermonem, ut dicas mihi. Qui sunt hædi, & qui sunt agni. Et dixit senex. Hædi quidem tales sunt qualis ego, agnos uero Deus scit. Et audiens dæmon clamauit uoce magna dicens. Ecce propter istam humilitatem tuam ego exeo. Et exiit eadem hora. ¶ Manebat quidam monachus Ægyptus in suburbano Constantinopolitane civitatis & dum transiret Theodosius iunior Imperator per illam uiam reliquit omnes qui in obsequio eius erant, & uenit solus in cellam eius, & pulsans ad ostium monachi aperuit ei monachus. Videns autem eum agnouit quia Imperator esset, sic tamen suscepit eum tanquam unum ex officio militantiū. Cū ergo introisset fecerunt orationem & sederunt. Cæpit autem eum interrogare Imperator dicens. Quomodo sunt patres in Ægypto. Et ille respondit. Orant pro salute uestra omnes. Imperator autem circumspectabat in cella eius si quid haberet, & nihil ibi uidit nisi paruam sportellam habentem modicum panis & lagenam aquæ. Et dixit ei monachus. Gustata modice, & infudit ei panem, & immisit oleum & sal, & manducauit, & dedit ei aquam bibere. Dixit autem ei Imperator. Scis quis sum ego, & ille dixit ei.

Deus te scit quis sis. Tunc dixit ei. Ego sum Theodosius Imperator. Ille autem statim adorauit salutans eum humiliter & dixit Imperator. Beati estis vos monachi, qui securam uitam habetis, & non cogitatis de hoc seculo. Veritatem dico uobis, quia licet in Imperio natus sim, nunquam tamen ita delectatus sum pane & aqua sicut hodie. Satis enim & libenter comedi, & cæpit extunc honorare eum Imperator. Senex ergo egrediens fugit, & iterum uenit in Ægyptum. ¶ Dicebant senes. Quia quando tentamur, tunc magis humiliamur, quoniam Deus sciens infirmitatem nostram protegit nos, si autem gloriamur auferit à nobis protectionem suam, & perimus. ¶ Cuidam fratri apparuit diabolus transformatus in angelum lucis, & dixit ad eum. Ego sum angelus Gabriel. Quare clausisti oculos tuos. Ego sum missus ad te. Ille autem dixit ei. Vide ne forte ad alium missus sis, ego enim non sum dignus ut angelus mittatur ad me, diabolus autem statim non comparuit. Dicebant senes. Quia si uel pro ueritate angelus tibi appareat non suspicias facile, sed humilia temetipsum dicens. Non sum dignus uidere angelum, uiuens in peccatis. ¶ Narrauerunt de alio senē, quia sedens in cella sua, & sustinens tentationes uidentur dæmones ma

Tt nifeste

nifeste & contempserit eos. Cum autem diabolus se videret vinci à senæ, venit & ostendit se ei dicēs. Ego sum Christus, quare clausisti oculos tuos. Et respondens senex dixit ei. Ego hic Christum nolo videre, sed in alia vita. Audiens autē hæc diabolus non comparuit.

¶ Alterū senem voleātes seducere dæmones dixerunt ei. Vis videre Christū. Et ille dixit. Anathema vobis, & de quo dicitis, ego autē meo Christo dicenti credo. Si quis vobis dixerit ecce hic est Christus ecce illic, nolite credere. Quo dicto statim non comparuerunt.

¶ Narrauerunt de alio senæ, quia perseverauit ieiunans septuaginta hebdomadas, semel in hebdomada se reficiens, hic postulabat à Deo de quodam sermone scripturatum sanctarum, & non reuelabat ei Deus. Dixit ergo in semetipso ecce tantum laborem assumpsi, & nihil profeci, vadō ergo ad fratrem meum & requiram ab eo. Qui cum egressus clausisset ostium vt abiret, missus est ad eum angelus Domini dicens. Septuaginta hebdomadē quas ieiunasti non te fecerunt proximum Deo, nunc vero quando ita humiliatus es, vt ad fratrem tuū pergeres missus sum tibi indicare sermonē & aperiens ei de re quam querebat discessit angelus ab eo. ¶ Dicebat senex quidam. Quia si quis timore Dei & humilitate iniungit fra-

tri aliquid facere; sermo ipse qui propter Deū egreditur facit fratrem illum subiectum existere, & implere quod fuerat imperatū, si autē quis volens iubere fratri, & non hoc secundū timorē Dei fecerit, sed quasi per autoritatem, volēs sibi in eo potestatem defendere. Deus qui videt occulta cordis, nō permittit eum audire vel facere quod iubetur. Manifestum est enim opus quod secundū Deū fit, & iterū manifestū est quod pro voluntate aut potestate iniungitur, quoniā quod à Deo est cū humilitate & obsecratione imperatur, quod autem ex potestate est cum furore & perturbatione, vt pote quoniā à maligno est. ¶ Dixit senex volū vinci magis cum humilitate quā vincere cum superbia. ¶ Dixit senex non contempnes astantem tibi quoniam nescis vtrum in te sit spiritus Dei, an in illo. Assistentē autem tibi dico eum, qui minister tuus est. ¶ Frater aliquis interrogauit senem dicens. Si habito cum alijs fratribus & video aliquam rem inconuenientem vis vt loquar, & dixit ei senex. Si sunt aliqui maiores tibi aut cogitanei, tace magis, & requiem habebis. In hoc enim parte minorem facies, etiam securitate reddes. Dixit ei frater. Quid ergo facio pater, perturbat enim me spiritus, dixit ei senex. Si laboras, cōmonefacito semel humiliter. Si autem non obediunt tibi, relin-

que

que laborem tuum in conspectu Dei, & ipse te consolabitur. Hoc est enim vt proiciat se Dei cultor coram Deo, & relinquat ipse voluntates suas. Attende autem tibi vt secundum Deum sit solitudo tua, & tamen quomodo video, bonū est tacere. Humilitas enim tibi est taciturnitas. ¶ Frater quidā interrogauit senē, dicēs quid est profectus hominis, & respondit ei senex, profectus hominis est humilitas. Quantum enim quis ad humilitatem inclinatus fuerit, tantum eleuabitur ad profectum. Dixit senex. Quia si quis dicat, ignorem mihi humilians se, comburet dæmones tentatores. Dixit senex. Si acquisieris taciturnitatem non habes apud te ipsum, quasi aliquam virtutem iam obtinueris, sed dic quia indignus sum loqui. ¶ Dicebat senex quidam, nisi velauerit pastor oculos animalis circueuentis ad molam conuertet se animal & comedet labores suos, ita & nos velamen accipimus secundum dispensationem Dei, ne videamus quæ operamur bona, & beatificantes forsitan nosmetipsos perdamus mercedem nostram. Propterea ergo relinquimur per intervalla temporum simul & semel sordidas cogitationes assumere vt cum easdem cogitationes aspicimus, nosmetipsos proprio iudicio condemnemus. Hæc enim sordide ipse co-

gitationes, velamen sunt ipsius modici boni operis. Quando autem homo seipsum accusat, non perdit mercedem suam. ¶ Dixit senex quidam, volo magis doceri quam docere. Item dixit. Non doceas ante tempus alloqui omnī tempore vitæ tuæ minoraberis intellectu. ¶ Interrogatus est quidam senex, quid est humilitas, & respondens dixit. Humilitas magnum opus est & diuinum. Via autem humilitatis hæc est vt labores corporales assumi debeant, & ascribat seipsum homo peccatorem, & ponat se subiectum hominibus, & dixit frater. Quid est esse sub hominibus? Respondit senex. Hoc est esse subiectum hominibus vt non attendat quis aliena peccata, sed sua semper aspiciat, & deprecetur sine intermissione Deum, vt ignoret. ¶ Rogauit quidā frater senē dicēs. Dic mihi vnā rem quā custodiam, & vnā per eā. Et dixit ei senex. Si poteris cōtumeliam pati & sustinere magnū est hoc, & super omnes virtutes. Dixit senex. Qui contemptū & iniuriā & dāmnū patienter fert potest saluus esse. Dixit senex quidā. Non habes noticiam cum abbas, neque frequenter adiūgeris ei, quoniam ex hoc fiduciam sumes, & desiderare incipies vt te reas etiam ipse primarium. ¶ Frater quidā erat in congregatione & omne pondus quod fratribus im-

minebat ipse suscipiebat, ita ut se etiam in fornicatione accusaret. Quidam autem fratres ignorantes actus eius cæperunt murmurare aduersus eum dicentes. Quanta mala fecit hic, & nec operatur. Abbas autem sciens quæ agebat frater ille dicebat fratribus. Plus volo vnam mattulam istius fratris cum humilitate, quàm omnes vestras cum superbia, & ut demonstraret ex Dei iudicio qualis esset. Frater ille attulit omnia quæ operati fuerant alij fratres, & mattam eius de quo querebantur, & accendit ignem, & iactauit in medium, consumptaque sunt opera, & matte illorum omnia, matta autem fratris illius illeſa permansit. Hoc autem videntes illi fratres timuerunt & poenitentiam coram illo egerunt habentes eum deinceps velut patrem. ¶ Interrogatus est quidam senex quomodo quidam dicerent videre se aspectum angelorum, & respondit dicens. Beatus est qui peccatum suum semper videt. Frater aliquis contristabatur aduersus alium fratrem. Quod audiens, ille venit satisfacere ei. Ille autem non aperuit ei ostium cellæ suæ. Perrexit ergo ille ad quendam senem & dixit ei causam, & respondit ei senex. Vide ne quasi iustitiã adhibeas causæ apud te ipsum in corde tuo tanquam culpaturus fratrem tuum, ut quasi illum re-

prehendas, & te ipsum iustifices, & propterea non tetigit Deus cor eius, ut aperiret tibi. Verumtamen hoc est quod dico tibi, ut si vel ille peccauit in te ponas in corde tuo, quia tu in illo peccaueris & fratrem tuum iustifica, & tunc Deus dat in corde illius concordare tecum. Et narrauit illi exemplum tale dicens. Duo quidam erant seculares & religiosi & colloquentes secum egressi sunt & facti sunt monachi, emulationem autem habentes vocis euangelicæ sed non secundum scientiam, castrauerunt se quasi propter regnum cælorum. Audiens autem hoc Archiepiscopus, excommunicauit eos. Illi autem putantes quia bene fecisset indignati sunt contra eum dicentes. Nos propter regna cælorum castrauimus nos & excommunicauit nos. Eamus & interpellemus aduersus eum Hierosolymorum Archiepiscopum. Absentes ergo indicauerunt ei hæc omnia, & dixit eis Archiepiscopus Hierosolymitarum. Et ego vos excommunico. Ex quo iterum contristati abierunt Antiochiam ad Archiepiscopum, & dixerunt ei omnia quæ acta fuerant circa se. Et ille similiter excommunicauit eos & dixerunt ad semetipſos. Eamus Romam ad Patriarcham, & ipse nos indicabit de omnibus istis. Euntes ergo ad summum Archiepiscopum Romanæ

manæ ciuitatis suggesserunt ei quæ fecerunt eis memorati Episcopi, dicentes. Venimus ad te, quia tu es caput omnium, dixit eis & ipse. Et ego vos excommunico, & segregati eritis. Tunc defecerunt exortes totius consilij & dixerunt ad semetipſos. Isti episcopi sibi inuicem deferunt & consentiunt propter quod in Synodis congregantur. Sed eamus ad illum virum Dei sanctum Epiphaniū episcopum de Cypro, quia propheta est & per sonam hominis non accipit. Cum autem proximarent ciuitati eius reuelatum est ei de ipsis. Et mittens in occursum eorū mādauit eis. Ne intretis ciuitatem istā. Tunc illi in se reuersi dixerunt. In veritate nos culpabiles sumus. Ut quid ergo nos ipsos iustificamus? Nunquid quia illi nos iniuste excommunicauerunt, etiam & iste propheta? Ecce enim Deus reuelauit de nobis, & reprehenderunt semetipſos valde, similiter & culpam quam fecerant. Tunc videns Deus qui eorda nouit, quia se in veritate culpabiles fecerant reuelauit episcopo Epiphanio, & ultro misit & adduxit eos. Et consolatus eos suscepit in communionem, & scripsit de eis Archiepiscopo Alexandriæ dicens. Suscipe filios tuos, quoniam in veritate poenentiã egerunt. Et addit senex, qui hoc exemplū narrauerat dicens. Hæc est sanitas hominis, & hoc est

quod vult Deus, ut homo culpam suam projiciat ante Deum. Hæc autem cum dixisset frater, fecit secundum verbum senis, & perges pulſauit ostium fratris. Ille autem mox ut sensit eum, primus apud illū deintus poenitentiam geſit, aperuitque statim ostium & osculati sunt se inuicem ex animo, & facta est inter utrosque pax magna. ¶ Duo monachi qui erant etiam carnales fratres, habitabant simul & volebat diabolus separare eos ab inuicem. Semel ergo vnus qui erat iunior atate incendit lucernam, & posuit eam super candelabrum. Fecit autem opera sua dæmon & euertit candelabrum, pro qua re cecidit eum maior frater cum ira. Ille autem poenitentiam egit, dicens ei. Habe patientiam in me frater. Et iterum incendam eam. Et ecce virtus Domini venit, & torquebat dæmonem illum vsque mane. Dæmon autem nunciauit principi suo quid factum fuisset. Et audiuit sacerdos paganorum id quod retulerat dæmon & egressus factus est monachus & ab initio conuersationis suæ tenuit humilitatem dicens. Humilitas soluit omnem virtutem inimici, sicut ego audiui dæmones loquentes dicendo. Quia quādo perturbamus monachos conuertitur vnus ex eis & agit poenitentiam, & destruit omnem virtutem nostram.

¶ Incipit liber de Penitentia.
Dicebant fratres de abbate Gelasio, qui habuerit codicem in membranis valentem solidos decem & octo. Continebat enim vetus & nouū testamētū totū & positus erat codex ipse in Ecclesia, vt qui vellet de fratribus legeret in eo. Superueniens autem quidam frater peregrinus applicuit ad senem, & videns codicem illum concupiuit, & furatus est eum & exiuit atque discessit. Senex autem non est secutus post eum vt comprehenderet eum, cum vtique intellexisset quod fecerat. Ille autem pergens in ciuitatem quærebat cui venderet eum. Et cum inuenisset qui vellet emere, cæpit sedecim solidos pretium ipsius postulare. Ille vero volens comparare dixit. Da mihi primum vt ostendam eam & sic dabo tibi pretium. Dedit ergo illi codicem ad ostendendum aliqui. Quem accipiens ille qui emere cupiebat, attulit eum ad abbatem Gelasium vt probaret si bonus esset codex, aut si tantum valeret. Dixerat enim ei, & quantitatem quam venditor postulabat. Et dixit senex Gelasio. Eme illū quia bonus codex est, & valet hoc pretium, quod dicit tibi. Ille autem retulit venditori aliter, & nō sicut audierat a senē. Dicitque. Ecce ostendi codicē illum abbati Gelasio, & dixit mihi quia bonus est

sed non valet quantū dixisti. Ille hoc audiens dixit ei. Nihil aliud dixit senex. Et respondit. Nihil. Tūc dixit ei? Iā nolo vendere codicē istum. Cōpunctus autē venit ad senē penitentiā agens, & rogās eum vt codicem reciperet. Senex autē nolebat eum recipere. Tūc dixit ei frater. Quia si non recipis eum non possum securus esse. Et dixit ei senex. Si non potes securus esse nisi recipiam, ecce recipio eum. Et remansit frater ille apud eum, vsque ad exitum suum, proficiēs de patientia senis. *¶* Factus est aliquando conuentus in cellis pro quadam causa, & locutus quidem Euagrius abbas & dixit ei presbyter monasteriorum. Scimus abba Euagri, quia si esses in patria tua forte aut episcopus eras, aut multorum caput, nunc autem hic velut peregrinus sedes, ille vero compunctus non quidē tribulante aliquid respondit, sed mouens caput, respiciens ad terrā digito scribebat & dixit eis. Reuera fratres ita est. *¶* Sedente aliquando abbate Ioanne breui statura ante ecclesiam circumdederunt eum fratres, & exquirebant ab eo sigilli de cogitationibus suis. Quisdam autem senex hoc audiens, inquit inuidia dixit ei. Surisculā tuā abba Ioannes plena venæ est. Et respondit ei abbas Ioannes. Ita est abba. Hoc autem dixisti quia ea quæ foris sunt tantūmodo

modo vides. Si autem videres quæ intro sunt, quid eras dicturus? Dicebant de Ioanne minore de Thebaida qui fuit discipulus abbatis Antonij, quia duodecim annos fuerat in ministerio seruiens sent in infirmitate eius, & post hæc sedebat super mattam. Senex vero contristabatur pro eo. Et cum multum laborasset cum illo, nunquam dixit ei sanus esto. Quando autem iam moriturus erat, residentibus senibus loci tenuit manum eius & dixit. Sanus sis, sanus sis, sanus sis. Et tradidit eum senibus dicens. Hic angelus est, non homo.

¶ Dicebant de abbate Isidoro qui erat in Scythia, quia si quis habuisset fratrem infirmum aut pusillanimum, aut iniuriosum, & volebat eum expellere foras, ille dicebat. Adducite eum ad me. Et apprehendens eum patientia sua curabat animum fratris illius.

¶ Abbas Macharius in Ægypto positus inuenit hominem, qui adduxerat animal, & rapiebat quæ habebat. Ipse vero vt peregrinus astitit feri & adiuuabat eū ad animal onerandū, & eum omni quieto deduxit eum, dicens in semetipso. Nihil inultus in hunc mundum sed Dominus dedit, & sicut ipse voluit ita factum est. Benedictus in omnibus Deus.

¶ Paucis aliis quibusdam congregatio

ne fratrum in Scythia cum viderent senes probare abbatem Moysen contempserunt eum dicentes, vt quid iste Æthiops in medium nostrum venit. Ille autem audiens tacuit. Cum vero dimissus fuisset conuentus dixerunt ei hi qui iniuriose eum tractauerant nec modo non est turbatus, & ille respondit, turbatus sum, & non sum locutus. *¶* Paysius frater abbatis Pastoris habuit affectum cum quodam monacho ex cella sua. Abbas autem Pastor molebat hoc. Qui confurgens iuit ad abbatem Ammonam, & dixit ei. Frater meus Paysius habet eum quodam affectum, quod ego non libenter fero, dicit ei abbas Ammonas, abba Pastor ad huc viuus vade in cellam tuam, & pone in corde tuo, quia iam annum habes in sepulchro. *¶* Dixit abbas Pastor. Omnis labor quicumque enegerit tibi, ex taciturnitate superatur. *¶* Quidam frater laesus ab alio fratre venit ad abbatem Sysoy Thebeum, & dixit ei. Laesus sum a quodam fratre, & volo me ego vindicare. Senex autem rogauit eum dicens. Noli illi, sed dimitte magis Deo vindictam. Ille autem dicebat. Non quaeres, do nec inter fortiter vindicaueris. Dixit autem senex. Quia hæc sunt statuta quod resurgit ueremus. Et surgens senex dixit

Deus iam nobis non est necessarius quia nos ipsi & volumus & possumus nos vindicare. Hoc autem audiens frater, cecidit ad pedes senis illius dicens. Iam non contendam cum fratre illo, sed rogo ignosce mihi. ¶ Quidam videns quendam religiosum portantem mortuum in lecto, dicit ei, mortuos portas, vade & viuentes porta. ¶ Dicebant de quodam monacho quia quanto quis appetisset aut exacerbasset eum, tanto magis ille ad eum concurrebat dicens. Quia huiusmodi causa homines corriguntur ab his qui in conuersatione studiosi sunt. Nam qui eos beatificant magis confundunt animas eorum. Scriptum est enim. Quia qui beatificant vos seducunt vos. ¶ Venerunt aliquando latrones in monasterium cuiusdam senis & dixerunt ad eum. Omnia quae in cella tua sunt tollere volumus, & ille dixit. Quantum vobis videtur tollite filij. Tulerunt ergo quodcumque inuenerunt in cella senis, & abierunt. Obliti sunt autem ibi sacculum quod erat absconditum in cella. Senex vero tollens eum secutus est post eos clamans & dicens. Filij tollite quod obliti estis in cella, illa vero admirantes patientiam senis, reuocauerunt omnia in cellam eius & poenitentiam egerunt omnes adinuicem dicitur. Hic vere homo Dei est. ¶ Fratres quidam venerunt ad quendam

senem sedentem in deserto loco & inuenerunt foris extra monasterium pueros pascentes pecora & loquentes verba quae non decebant, postquam vero viderunt senem & indicauerunt ei cogitationes suas & de responsione eius se profecisse senserunt dicunt ei, abba quomodo acquiescis tecum habitare pueros istos, & non praecipis eis ut constringantur, & dixit lenex. Credite mihi fratres dies habeo multos ex quo volo eis praecipere, & redarguo me ipsum dicens. Si hoc parum non portauero, quomodo maiorem tentationem (si permiserit mihi Deus inferri) portare possum, propterea nihil eis dico, ut fiat consuetudo portandi ea quae superuenerint. ¶ Narrauerunt de quodam senex qui habuerit puerulum cohabitantem secum, & videns eum quia fecerit opus quod non expediebat dixit ei semel. Non facias hanc rem, & ille non obediuit ei. Hoc autem senex videns abiicit de cogitatione sua curam illius iactans proprium iudicium super ipso. Puer autem clausit ostium cellae in qua erant panes per tres dies & dimisit senem ieiunum & non dixit ei senex ubi es, aut quid facis foris. Habebat autem vicinum senem, qui eum agnouisset, quia tadarer puer ille fecit palmatum modicum & dabat ei per parietem scrogabat ut gustaret. Et dicebat senex. Quid tadarer frater ille foris. Senex vero

vero dicebat. Quando ei vacauerit reuertetur. Narrauerunt aliqui. Quia philosophi quidam aliquando voluerunt probare monachos, & venit vnus monachus transiens stola indutus & bene vestitus. Et dixerunt ei philosophi. Tu veni huc monache. Ille vero indignatus iniurijs aggressus est eos. Transiit & alter monachus magnus rusticus genere, & ipsi dixerunt ei. Tu monache male senex veni huc. Ille vero cursim venit & coeperunt ei alapas dare. Ille autem conuertit eis aliam maxillam. Statim vero philosophi illi surrexerunt & adorauerunt eum dicentes. Verum hic est monachus. Et fecerunt eum sedere in medio sui, & interrogauerunt eum dicentes. Quid est quod plus facitis nobis in solitudine ista. Ieiunatis & nos ieiunamus. Castigatis corpora vestra, & nos castigamus. Sed quicquid aliud facitis, & nos facimus. Quid ergo plus facitis nobis sedentes in Eremito. Respondit eis senex. In gratia Dei speramus nos & mentem nostram custodimus. Et illi dixerunt ei. Nos hoc custodire non possumus. Et adificati, dimiserunt eum. ¶ Senex quidam erat habens probatum discipulum, quem aliquando contristans expulit foras. Ille vero expectabat sedens foris & aperiens senex ostium inuenit eum & poenitentiam egit apud eum dicens. Ab

hodierno die tu pater meus es quam humilitas & patientia tua vicit pusillanimitatem animi mei. Veni ergo intus: amodo enim tu pater & senex, ego autem iuuenis & tuus discipulus: quoniam opere tuo superasti senectutem meam. ¶ Dicebat quidam senex, quod audierit ab aliquo viro sancto esse iuuenes, qui ducatum praebant senibus in vita ista, & narrauit dicens, quia erat quidam ebriosus senex, & operabatur vinam mattam in die, & vendebat eam in vicino vico & bibebat quod accipiebat de pretio eius. Postea ergo venit ad eum iuuenis quidam frater, & manebat cum ipso qui similiter operabatur & ipse mattam vinam. Tollebat autem senex & vendebat, & ambarum mattarum pretium expendebat in vino. Illi autem fratri afferebat tantummodo modicum panis, ad vesperam. Et cum hoc triennio iugiter faceret, nihil locutus est frater ille. Post haec vero dixit frater ille in semet ipso. Ecce nudus sum, & panem cum egestate comedo, surgam ergo & discedam hinc. Iterum autem cogitauit in semet ipso dicens, Vbi habeo ire. Sedebo hic. Ego enim propter Deum sedebo in hac vita communi: & statim apparuit ei angelus domini dicens, Nusquam discedas veniemus enim ad te cras, & rogauit frater senem dicens, Non discedas hinc alicubi:

quā venisset hodie mei trahere
 ind. Cū ergo facta esset hora, quā
 soleret senex descendere ad vi-
 cum, dicit fratri. Non venient ho-
 die filii, iam enim tarde est. Et ille
 dixit ei. Omnis hoc scias, quia ve-
 nijent. Et dum hæc loqueretur, dor-
 mit in pace. Senex autem flebat
 dicens. Heu heu me fili, quia mul-
 tis annis sub negligentia viuo: tu
 autem paruo tempore saluam fe-
 cisti per patientiam animam tuā:
 & hunc diem factus est senex so-
 bilus & probatus. Dicebant de
 quodam fratre, qui sentiebat ma-
 gno vicium erat, quia ingredere-
 tur & rapere quicquid habebat
 senex in cella sua. Videbat autem
 senex, & non oburgabat eum, sed
 extorquebat sibi plus solito mani-
 bus operari dicens. Credo opus
 habet iste frater: & exigebat à se
 maiorem solito laborem & astrin-
 gebat ventrem suum, ut cum indi-
 gesta comederet panem suum.
 Cum autem mori coepisset senex
 ille circumsteterunt eum fratres &
 respiciens in eum qui furabatur,
 dixit ei. Iunge te huc ad me, & te-
 nuit, & osculatus est manus eius
 dicens. Gratias ago tuis manibus
 frater, quia propter opus vado
 ad regnum celorum. Interea
 compunctus & poenitentiam a-
 gens factus est. & ipse probatus
 monachus, ex exemplum lumen de
 actibus magnis suis. **¶** Fuit
 quidam meretricis nomine Thais

tanta pulchritudinibus, ut multi
 propter eam venditis substantijs
 suis penè ad ultimam perueniret
 paupertatem, & amatores sui pro
 zelotibus inter se confertis fre-
 quenter puella limina sanguine
 riuenum replebantur. Quod cum
 audisset abbas Paphuncius, sum-
 pto habitu seculari, & vno solido
 profectus est ad eam ad quadam
 ciuitatem Egypti deditque ei soli-
 dum quasi pro mercede peccan-
 di. Illa accepro pretio ait illi. In-
 grediamur domum. Cum autem
 ibi esset & lectum pretiosis vesti-
 bus stratum ascendere inuitate-
 tur, dicit ad eam. Si est interius cu-
 biculum in ipsum eamus. Illaque
 dixit. Est quidem cubiculum vbi
 nullus ingreditur, sed Deo non est
 locus, qui diuinitatis eius oculis
 abscondatur. Quod cum senex au-
 disse dixit ei. Et scis esse Deum?
 Cum autem respondisset se scire
 Deum, & regnum futuri seculi,
 nec non & tormeta peccatorum.
 Dixit ei senex. Si ergo hæc nosti,
 cur tantas animas perdidisti, ut
 non solum pro tua sed & illorum
 animabus reddita ratione damne-
 ris. Illa vero hæc audiens pronolu-
 ta ad pedes abbatis Paphuncij exor-
 rabat dicens. Scio esse poeniten-
 tiam patris, & confido remissio-
 nem peccatorum sortiri te exor-
 tante. Patrem peto tabas horis
 in quibus uerba ista tibi habueris
 ad te veniam, & quod dignum pro-

cept-

ceperis faciam. Cūque locum
 illi abbas constituisset quo, veni-
 re deberet illa collectis omnibus
 quæcunque ex peccato suscep-
 rat perlatisque in mediam ciuita-
 tem combussit clamans. Venite
 omnes qui peccastis mecum & vi-
 dete quomodo ea quæ mihi con-
 tulistis exurā. Erat autem pretium
 eorum bonorum quadringentaru
 librarum auri. Cūque omnia cō-
 sumpisset in locum, quem ei, ab-
 bas constituerat perrexit. Quam
 ille reperto virginum monaste-
 rio, in cella parua claudēs ostium
 cellæ plumbo signauit paruaque;
 fenestram reliquit per quam eui-
 tus modicus inferretur, iussitque
 omnibus diebus parum panis, &
 paululum aquæ à ministris mini-
 strari. Cum autem senex ostio plū-
 bato discederet ait Thais. Quo iu-
 bes pater ut ex naturali meatu a-
 quam meam fundam. At ille re-
 spondit, in cella. Sic enim digna
 es. Cum iterum quemadmodum
 Deum deberet orare, inquireret.
 Dixit ei senex. Non es digna no-
 minare Deum neque in labijs tuis
 nomē diuinitatis imprimere, sed
 nec ad solomanius expandere:
 quia labia tua iniquitate sunt. pæ-
 haj & magis uox forditibus inquit
 nare, sed tantummodo in quibus co-
 tra orientem aspice: hunc sermo-
 nem semper iterans quomē plate-
 mado miserere mei. Cum ergo tri-
 bus annis ita fuisset inclusa, cōdo-

luit ei abbas Paphuncius, & mox
 profectus est ad abbatem Antoi-
 niū ut ab eō requireret si remisisset
 illi Deus peccata an non. Cū
 ergo causam rei narrasset, cōuoca-
 tis discipulis suis abbas. Antonius
 præcepit ut illa nocte omnes vigi-
 larent, & in oratione persistere
 sigillatim quatenus vni aliquid
 his declararet Deus causam, quia
 abbas Paphuncius venerat. Cū
 ergo singuli successissent, & ince-
 sante orassent, abbas Paulus ma-
 ior discipulus beati Antonij abba-
 tis, vidit subito in celo lectum pre-
 tiosis vestibus adornatum, quem
 quatuor virgines clara facie, cu-
 stodiebant. Cūque Paulus contra
 se diceret. Non est hæc gratia al-
 terius nisi patris mei Antonij, vox
 ad eum diuina facta est, non patris
 tui Antonij, sed Thaidis meretricis
 est. Quod cum mane factus
 abbas Paulus retulisset, cogitata
 Dei voluntate abbas Paphun-
 cius cum gaudio discessit, & pro-
 fectus ad monasterium suum, quod
 erat inclusa, ostium, quod obstru-
 xerat dissipauit. Illa vero pete-
 bat, ut adhuc permanseret diu-
 tios inclusa. Cū vero aperuisset
 ostium, dixit. Egredere quoniam
 Deus dimisit te a peccata tua. Illa
 respondit. Testor Deum: quoniam
 niam ex quorū me ingressa sum
 ex omnibus peccatis meis, ser-
 uolus faciam, & statim ante
 ostium meo. Et sic ut non dis-
 dit

dit anhelitus de naribus meis vna hora, sic ne discesserunt peccata mea ab oculis meis, sed flebam illa semper considerans. Cui abbas respondit. Non propter poenitentiam tuam dimisit tibi Deus peccata tua, sed quia semper hunc timorē habuisti in animo. Et cum eam inde eduxisset, quindecim dies superuixit tantum & quieuit in pace. ¶ Quidam frater sedebat in cella in Ægypto: magna humilitate præcipuus. Habebat autem sororem in ciuitate meretricem, quæ multis animabus perditio fuerat. Frequenter ergo monebant senes fratrem illum, & vix potuerunt ei persuadere, vt veniret ad eam, quatenus per admonitionem eius posset peccatum, quod per eam fiebat terminari. Dum ergo veniret ad locum quidam ex notis videns eum præcessit & nūtiavit mulieri dicens, Ecce frater tuus venit ad te de Eremō. Illa autem præ gaudio relictis amatoribus suis quibus ministrabat capite discooperto ad occurrendum fratri egressa est. Et cum vidisset eum dum tentaret illum amplecti dixit ei ille. Soror mea charissima, parce iam animæ tuæ: quoniam propter te multi pereunt. Considera quanta habes tormenta præparata, nisi cito poenitere festinaueris. Illa autem contremiscens dieit ad eum. Et scis frater, quia est mihi salus

vel amodo. Cui ille dixit, Si uolueris adhuc salus tibi est. Illa autem iactans se ad pedes fratris sui petebat, vt eam secum duceret in desertum. Cui frater suus dixit. Vade & cooperi caput tuum & sequere me. Cui illa respondit. Eamus, ait, velociter. Oportet enim me deformare, & inter homines potius nudo capite deambulare, quam in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum autem pariter ambularent monebat eam frater ad poenitentiam. Videns autem ille quia quidam fratres obuiarent ei dicit ad eam. Quoniam necdum omnes sciūt, quod soror mea sis, parum de via secede donec isti trāseant. Quod cum fecisset postquam transierunt illi, vocauit eam frater suus dicens, Veni soror mea eamus viam nostram. Illa autem non respōdit ei. Perquirens ergo ille inuenit eam mortuam, & vestigia pedum eius plena sanguine. Erat enim discalciata. Tunc ille flens & eiulans nuntiauit senioribus patribus omnia quæ facta fuerant. At illi contendebant inter se de saluatione eius. Manifestauit autem Dominus vni seni de ipsa, eo quod nulla epra illi fuit dexe corporali, sed vt proprium, vulnus sanaret neglexit omnia sua, & suspirauit grauiter & fleuit pro peccato suo, propterea suscepit Deus poenitentiam. *Incipit*

¶ *Incipit liber de Charitate.*

Dixit abbas Antonius. Ego iam non timeo Deum sed amo, quia amor foris mittit timorem. Dixit iterum, quia de proximo est vita & mors. Si enim lucratur fratrem, lucrabimur Christum. Si autem scandalizamus fratrem in Christum peccamus. Abbas Ammon de loco Nytrix venit ad abbatem Antonium & dixit ei. Video quia maiorem laborem quam tu sustineo: & quomodo nomen tuum magnificatū est in hominibus super me. Et dixit ei abbas Antonius. Quoniam & ego diligo Deum plus quam tu. ¶ Venit aliquādo abbas Hylarion de Palæstina ad abbatem Antonium in montem & dicit ei abbas Antonius. Bene venisti Lucifer qui mane oriris. Et dicit ei abbas Hylarion. Pax tibi columna lucis qui sustines orbem terrarum. Dixit abbas Marcus abbati Arsenio. Quare nos fugis? Et dixit ei senex. Scit Deus quia diligo vos: sed nō possum esse cum Deo & hominibus. Superiorum enim virtutum millia & millium millia vnam habent voluntatem, habent autem homines multas voluntates, non possum ego Deum dimittere & venire & esse cum hominibus. ¶ Dixit abbas Agathon, quia secundum voluntatem meam nūquam dormiui, retinens in corde dolorem quenquam ad-

uersus aliquem neque dimisi dormire aliquem habentem aduersum me aliquid. Ascendente aliquando de Scythia abbate Ioanne cum alijs fratribus errauit qui eis ducatum præbebat in via (erat enim nox) & fratres dixerunt abbati Ioanni. Quid faciemus abbas, quia errauit frater iste de via ne forte moriamur errantes. Et dixit eis senex. Si dixerimus ei aliquid contristabitur. Sed ecce facio me ipsum quasi defunctum & dico me non posse ambulare, sed iaceo hic vsq; mane & fecerunt sic. Sed & residui dixerunt. Nec nos ibimus sedebimus tecum. Et federūt vsque mane ne obiurgarent fratrem illum. ¶ Senex quidam erat in Ægypto antequam veniret illuc abbas Pastor. Ille autem senex habebat notitiam hominum, & multum honorē. Cum ergo ascendisset abbas Pastor de Scythia cū suis dimiserunt homines senem illum & venerunt ad abbatem Pastorem. Ductus autem inuidia senex malè loquebatur de eis. Hoc audiens abbas Pastor contristabatur, & dixit fratribus suis. Quid faciemus de sene isto magno, quia nos in tribulationem miserūt homines derelinqentes senem, & ad nos qui nihil sumus attendentes? Quomodo ergo possumus sanare eum? Et dixit eis. Facite aliquid ad gustandum, & tollite vasculum vini, & eamus ad eum & simul

simul gustemus, forsitan per hoc possumus sanare animum eius. Tulerunt ergo quos parauerant cibos & perrexerunt ad eum & dum pulsassent ostium, respondit discipulus eius dicens. Qui estis, & illi dixerunt. Dic abbati tuo, quia abbas Pastor est, & desiderat benedici per vos. Hoc autem nuntians ei discipulo eius, ille mandauit dicens, Vade dic eis quia mihi non vacat. Illi autem perseuerantes in caumate dixerunt. Non discedemus nisi meruerimus benedictionem senis. Senex autem videns perseuerantiam eorum & humilitatem compunctus aperuit eis, & intrantes gustauerunt cum eo. Cum vero manducarent dixit senex. In veritate dico, minus est, quod audiui de vobis, centuplum enim est quod video in opere vestro. Factus est ergo eis amicus ex illo die.

¶ Dixit abbas Pastor. Conare secundum virtutem tuam nulli omnino facere malum, & castum serua cor tuum cum omni homine. Iterum dixit, non est aliquid maius in dilectione, quam vt animam suam ponat quis pro proximo suo. Etenim si quis audiens sermonem tristem cum posset ipse id facere certet atque sustineat, & non contristet eum, vel etiam si læsus in re aliqua patienter tulerit non retribuens contristanti atque lædenti se eo mo-

do, huiusmodi homo animam suam ponit pro proximo suo.

¶ Contigit aliquando abbatem Pambo iterum cum fratribus in partes Aegypti facere, & videns quosdam seculares sedentes dixit eis, Surgite & salutate, & osculamini monachos, vt benedicamini, frequenter enim cum Deo loquuntur, & sancta sunt ora eorum. ¶ Dicebant de abbate Paphuncio, quia non cito bibebat vinum. Aliquando autem in itinere ambulans superuenit in conuentum latronum, & inuenit eos bibentes. Cognouit autem eum qui erat primus latronum, & sciebat quia non biberet vinum. Videns ergo eum de multo labore impleuit calicem vini, & aliam manu tenuit gladium euaginatam, & dixit seni. Si non biberis occidam te. Senex vero sciens, quia mandatum Dei vult facere & volens eum lucrari, accepit & bibit. Ille vero princeps latronum poenitentiam apud eum egit dicens, Ignosce mihi abba, quia contristauit te. Et dixit ei senex. Credo in Deo meo, quia per hunc calicem faciat misericordiam tecum, & in hoc seculo & in futuro. Et respondit latro. Et ego credo in Deo, quia amodo non faciam alicui quicquam mali, & lucratus est senex omne collegium illorum latronum, per id quod se propter Deum diuisit voluntati-

eorum.

eorum. ¶ Dixit abbas Hipericius. Eripe proximum a peccatis quanta tibi est virtus sine improprio: quoniam Deus conuertentes a peccatis non repellit a se. Verbum autem malitiae & nequitiae non habitet in corde tuo aduersus fratrem tuum, vt possis digne orare. Pater dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. ¶ Duo fratres erant in cellis vnus autem ex eis senex erat. Et rogabat eum qui erat iuuenis dicens, Maneamus simul frater. Et ille dixit ei. Peccator sum & non possum manere tecum. Ille autem rursus rogabat eum dicens, Etiam possumus. Erat autem senex ille mundus, & nolebat audire, quia monachus haberet in cogitatu fornicationem, & dicit frater. Dimitte me vna hebdomada, & iterum loquamur. Venit ergo postmodum iuuenis ille & volens senem probare dicebat, In magnam tentationem incurri hebdomada ista abba. Pergens enim pro ministerio quodam in vico incidit in mulierem, & dixit ei senex. Est tibi poenitentia. Et dixit frater, etiam. Senex autem dixit. Ego tecum porto medietatem peccati huius. Tunc dixit frater ille. Modo scio quia possumus simul esse & manserunt simul vsque ad exitum suum.

¶ Dixit quidam patrum, si quis te petierit rem aliquam & violenter praestiteris ei, sit voluntas

animi in id quod datur sicut scriptum est, quia si quis te angariauerit vnum miliarium vade cum ipso duo: hoc autem est, vt si quis a te petierit rem aliquam des ei ex animo & spiritu.

¶ Dicebant de quodam fratre, quia cum fecisset sportas & imposuisset eis ansas audiuit vicinum suum alium monachum dicentem, Quid facio, quia proximum est mercatum, & non habeo ansas quas imponam sportellis suis, & attulit eas fratri illi vicino, dicens, Ecce istas ansas superfluas habeo, tolle eas & impone sportis tuis, & fecit opus fratris sui perficere ad quod opus erat: proprium autem opus reliquit imperfectum. Dicebant de quodam sene in Scythia, quia aegrotauit, & voluit manducare modicum panis recentis: hoc autem audiens quidam exercitatorum fratrum tulit melotem suam & milit in eam panem siccum & vadens in Aegyptum mutuauit illa pro pane recenti, & attulit seni: & cum vidissent fratres panes illos recentes mirati sunt: senex autem nolebat gustare dicens: quia sanguis fratris illius est, & rogauerunt illum fratres dicentes: propter dominum comedere ne vacuum sit sacrificium fratris istius. Atque ita rogatus comedit. Postter quidam interrogauit quendam senem, dicens, Duo sunt fratres ex qui-

ex quibus vnus quiescit in cella sua protrahens ieiunium sex dierum & multum sibi laborem imponens alter vero ægrotantibus deseruit, cuius pondus magis acceptum est Deo? Respondit ei senex. Si frater ille qui sex diebus ieiunium leuat appēdat se per nates nō potest esse æqualis illi qui infirmantibus deseruit. ¶ Interrogauit quidam senem quendam dicens: quomodo sunt modo quidā laborantes in cōuersatione & nō accipiunt gratiam sicut antiqui. Dixit ei senex. Quia tunc charitas erat & vnusquisque proximū suum trahebāt fursum nūc autem refrigescēte charitate vnusquisque proximum suum deorsum trahit & propterea gratiam non mereatur accipere. Perrexerunt aliquādo tres fratres ad messem, & susceperunt certum spacium sexaginta modiorū, quod meterent. Vnus autem ex eis ipsa prima die infirmari cœpit & reuersus est ad cellam suam. Duo autem remanserunt, & dixit vnus alteri: ecce frater vides quia incurrit ægitudinam frater noster extorque ergo tu animo tuo paululum: & ego meo similiter & credim⁹ in Deo, quia per orationem fratris nostri implebimus nos duo opera & metamus partem ipsius: cum ergo expicassent messem totius loci quē susceperāt venerunt recipere mercedes suas & vocauerunt fratrem

illum dicentes. Veni frater accipe laborem tuū. Et dixit eis. Qualem mercedem accipiam, quia nō messui: & illi dixerunt ei. Oratio nibus tuis cōsummata est messis, veni ergo, & accipe mercedes tuas. Facta ergo plurima contentione inter eos de hac re, illo scilicet dicente, non accipiā, quia non laboraui, illis vero non acquiescentibus nisi & ipse acciperet partem suam abierunt ad iudiciū cuiusdam magni senis, & dixit ei ille frater. Perreximus tres vt meteremus in agro cuiusdam viri ad mercedem. Cum autem venissemus ad locum quem messuri eramus ipsa prima die in ægitudine cecidi & reuersus sum in cellam meā, nec vna die metere cum eis præualens, & nunc cogunt me fratres isti dicentes, veni accipe mercedes vbi non laboraui. Dixerunt autem & illi fratres re vera nostres perreximus metere & suscepimus spatium sexaginta modiorum quod meteremus: & si fuissemus toti tres cum grandi labore vix potuissemus explicare illud, orationibus autē fratris huius nos duo velocius quā tres potuimus & demessuimus agrū & dicimus ei veni, accipe mercedes tuas, & non vult. Hoc audiens senex miratus est, & dixit vni de monachis suis: percutite signum in cella fratrum vt cōgregent se huc omnes. Qui cum venissent, dixit eis.

eis. Venite fratres & audite hodie iustum iudicium: & indicauit eis omnia senex, & adiudicauit fratri illi, vt acciperet mercedes suas, & faceret ex his mercedibus quod ipse vellet. Et discessit frater ille contristatus & plorans quasi præiudicium passus.

¶ Dicebat quidam senex, quia patres nostri consuetudinem habuerunt venire ad cellas nouorū fratrum, qui solitarij habitare volebant & conuersari & visitabant eos ne quis eorum tentatus à demonibus læderetur à cogitatione sua: & si quando aliquis eorum inueniebatur læsus adducebāt eum ad Ecclesiam & ponebatur peluis cum aqua, & fiebat pro eo oratio qui in tentationibus laborabat & lauabant omnes fratres manus suas in peluim & perfundebatur aqua illa: ille autem frater qui tentabatur, ita statim purgabatur.

¶ Duo senes multis annis simul conuersati sunt, & nunquam inter se litem habuerunt. Dixit autem vnus alteri. Faciamus & nos vnā litem, sicut homines faciunt. Et ille respondit fratri dicens, Nescio qualiter fiat lis. Et ille dixit eis. Ecce pono in medio laterculū, & ego dico meum est hoc: tu autem dicis non, sed meum est, & ita fit litis initium. Posuerunt ergo testam in medio furo & dixit vnus eorum. Meum est hoc. Et alter dixit. Non, sed

meum est. Et ille respondit ei. Etiam tuum est, tolle & vade & discesserunt, nec contendere inter se potuerunt. ¶ Frater aliquis interrogauit senem quendam dicens, Si video fratrem de quo audio aliquam culpam non possum suadere animo meo, vt introducam eum in cellam meam, si autem video bonū fratrem ipsū libenter suscipio, & dixit ei senex. Si facis bonum bono fratri parum bonum facis illi, alteri duplum impende. Ipse est enim qui infirmatur. ¶ Dixit quidam senex nunquam desideravi opus, quod mihi vile esset, vt fratri meo dispendium faceret huiusmodi habens spem, quia lucrum fratris mei opus fructificationis mihi est. ¶ Quidam frater erat minister cuiusdam fratris. Contigit autem, quod vulnus fieret in corpore senis, & sanies multa ex eo cum foetore proflueret. Dicebat autem cogitatio sua fratri illi qui deseruiebat. Discede hinc quia non potes sustinere foetorem putredinis illius. Ille vero frater, vt reprimeret huiusmodi cogitationem tulit vas aquæ & lauabat vulnus senis illius & recollegit ipsam aquam in vase, & quotiens sitiebat ex ipsa bibebat. Cœpit autem iterū cogitatio sua sollicitate eum dicens, Si non vis fugere vel non bibas foetorem hūc, frater autem ille laborabat, & tolerantē ferebat

bat bibens lauaturam vulneris illius. Et cum ita ministraret seni. Vidit Deus laborem charitatis illius, & illam lauaturam in aquam mundissimam vertit, & senem inuisibili medicamento sanauit.

¶ *Incipit liber de Prudentia & Contemplatione.*

Frater quidam abiit ad cellam abbatis Arsenij in Scythia, & attendit per fenestram & vidit senem totum quasi igneum. Erat autem frater ille dignus qui talia intueretur. Et cum pulsasset egressus est senex, & vidit fratrem illum stupentem. Et dixit illi, estne diu, quod hic pulsas vidisti ne aliquid, & ille respondit ei non. Et colloquens cum eo dimisit eum. Dixit abbas Daniel, qui erat discipulus abbatis Arsenij, quia narrauerit ei abbas Arsenius tanquam de aliquo alio dicens puto tamen, quod de se dicebat. Quia cum sederet in cella sua quasi quaedam senum vox venit ei, dicens, Veni & ostenda tibi opera hominum. Et surgens exiit & duxit eum in quendam locum, & ostendit ei Aethiopem incidentem ligna & facientem sarcinam grandem & tentabat portare eam & non poterat & pro eo, ut auferret sarcinam illam ibat iterum & incidebat ligna, & ad leuabat sarcinam. Hoc autem faciebat diutius. Et proce-

dens paululum ostendit ei hominem rursus stantem super lacum, & implentem aquam ex eo, & effundentem in cisternam pertusam, quae cisterna ipsam aquam iterum refundebat in lacum. Et dixit ei iterum, veni, ostendam tibi aliud. Et ecce vidi templum & duos viros sedentes in equis, & portantes lignum transversum, vnus contra vnum, volebant autem per ianuam introire in templum & non poterant propter lignum illud, quod in transverso portabant & non inclinantes se vnus post vnum, ut fieret illud lignum directum remanserunt foris extra ianuam templi. Et cum interrogasset quid hoc esset, ille respondit ei. Hi sunt qui portant velut cum superbia iustitiae iugum, & non humiliati sunt, ut corrigerent se & humiliter ambularent in via Christi, propter quod & remanent foris a regno Dei. Ille autem qui ligna incidit homo est in peccatis multis, & pro eo, ut agat poenitentiam & subtrahat se de peccatis suis & alias iniquitates adhibet super iniquitates suas. Qui autem aquam implet homo est, qui opera quidem bona facit: sed habet in eis etiam & mala permixta: per quae perdit & bona opera sua. Quapropter conuenit omnem hominem sobrium esse in considerandis operibus suis ne in vanum videatur

sulq.

sustinere labores. ¶ Narravit iterum abbas Daniel dicens, Dixit pater noster Arsenius de quodam senes in Scythia qui erat magnus in hac vita simplex autem in fide, & errauit pro eo quod erat idiota, & dicebat non esse naturaliter corpus Christi panem consecratum quem sumimus: sed figuram eius esse, hoc audiens duo senes, quod diceret hunc sermonem, & scientes: quia magna esset vita eius, & conuersatio cogitauerunt: quia innocenter & simpliciter diceret hoc, veneruntque ad eum & dicunt ei. Abba audiuimus sermonem cuiusdam infidelis qui dicit, quia panis quem sumimus non naturaliter corpus Christi est, sed figura eius. Senex autem ait eis, ego sum qui hoc dixi. Illi autem rogabant eum dicentes. Non sic teneas abba: sed sicut Ecclesia catholica tradidit, nos autem credimus, quia panis ipse corpus Christi est, calix ipse sanguis Christi secundum veritatem, & non secundum figuram: sed sicut in principio puluerem de terra accipiens plasmauit hominem ad imaginem suam & nemo potest dicere, quia non erat imago Dei, quantum de terra & puluere sit, ita & panis quem dixit, quia corpus meum est credimus, quia secundum veritatem corpus Christi est. Senex autem ait eis. Nisi rem ipsam cognouero, non mihi sa-

tisfaciet ratio vestra. Illi autem dixerunt ei deprecemur Deum hebdomada hac de mysterio hoc & credimus quia Deus reuelabit nobis. Senex autem cum gaudio suscepit sermonem istum & deprecabatur Deum dicens, Domine tu cognoscis: quoniam non per malitiam incredulus sum rei huius, sed per ignorantiam erraui, reuelam ergo mihi domine Iesu Christe quod verum est. Sed & illi senes abeuntes in cellas suas rogabant & ipsi Deum dicentes, Domine Iesu Christe reuela seni mysterium hoc ut credat & non perdat laborem suum. Exaudiuit autem dominus utrosque, & hebdomada completa venerunt dominica die in ecclesiam & sederunt ipsi tres soli super sedile: de seipso quod in modum fascis erat ligatum, medius autem sedebat senex ille. Aperti sunt autem intellectuales oculi eorum, & quantum sunt positi panes in altare videbatur illis tantum modo tribus tanquam puerulus iacens super altare, & cum extensus disset presbyter manus ut frangeret panem descendit angelus de caelo habens cultrum in manu & sacrificauit puerulum istum, sanguinem vero eius excipiebat in calicem. Cum autem frangeret presbyter in paruis partibus panem etiam angelus incidebat membra putri in modicas partes. Cum autem accessisset senex, ut acciperet sanctam communionem da-

Vv 2 ta est

ta est ipsi soli caro sanguine cruciata. Quod cum vidisset pertimuit & clamauit dicens, Credo domine quia panis qui in altari ponitur corpus tuum est, & calix sanguis tuus est. Et statim facta est illa caro in manu eius panis secundum mysterium, & sumpsit illum in ore agens gratias domino deo. Dixerunt autem ei senes, Deus scit humanam naturam quia non potest vesci carnibus crudis: & propterea transformauit corpus suum in panem, & sanguinem in vinum, his qui illum fideliter suscipiunt, & egerunt gratias Deo de fene illo, quia non permisit Deus perire labores eius, & reuersi sunt ad cellas suas cum gaudio.

¶ Iterum ipse abbas Daniel narrauit de alio magno senes qui habitauit in inferioribus partibus Ægypti, quia diceret per simplicitatem, quod Melchisedech ipse sit filius Dei. Hoc autem indicatum est sanctæ memoriæ Cyrillo Archiepiscopo Alexandrino de eo & misit ad eum. Sciens autem, quia signifer esset ipse senex, & quicquid peteret à Deo reuelaretur ei, & quia simpliciter diceret hoc verbum, vsus est huiusmodi ratione dicēs, Abba rogo te, quia in cogitatione mea est, quod Melchisedech ipse sit filius Dei. Et rursus alia cogitatio mea dicit, quia Melchisedech non sit Deus: sed homo sit: & summus sacerdos Dei

fuerit. Quoniam ergo hæc fit de hoc idcirco misi ad te vt deprecoris Deum, quatenus tibi reuelare dignetur de hoc quid veritas habeat: senex autem de cōuersione sua præsumēs cum fiducia dixit, Da mihi tres dies inducias & ego deprecor Deum de hac re, & renuntio tibi quod mihi fuerit reuelatum de hoc. Intrans ergo in cellam suam deprecabatur Deum de verbo hoc, & veniens post tres dies dixit sanctæ memoriæ Cyrillo episcopo. Homo est Melchisedech. Archiepiscopus respondit ei. Quomodo constat apud te abbas? Et ille dixit ei. Deus ostēdit mihi omnes Patriarchas, ita vt singuli eorū corā me transirent ab Adam vsq; ad Melchisedech. Et angelus mihi assistens dixit. Ecce iste est Melchisedech: & ideo Archiepiscopo certus es, quia sic est: abiens autem senex per semetipsum prædicabat, quia homo esset Melchisedech, & gauisus est magnifice sanctæ memoriæ Cyrillus episcopus.

¶ Puer erat adhuc sanctæ memoriæ Effren, & vidit somnium siue reuelationem: quia nata sit vitis in lingua eius, & creuit & impleuit totam terram fructifera nimis & quia venirent omnia volatilia cæli, & comederent de fructu vitis illius. Quantum autem manducabat eo amplius implebatur fructu. ¶ Iterum vidit quidam Sanctorum in somnis ordinem angelicum

licum descendentem de cælo secundum præceptum Dei habentem in manu librum hoc est Tomon scriptum intus & foris.

¶ Dicebāt autem adinuicem. Cui debet committi hoc. Quidam dicebant illi. Alij autem dicebant de alio. Responderunt autem & dixerunt, verè vtrique quidem sancti sunt & iusti quos dicitis veruntamen hoc eis committi non potest. Multa etiam alia nomina Sanctorum dicentes, Postea dixerunt quia nemini potest hoc alteri committi nisi Effren, & vidit senex ille cui hoc in somnis apparuit: quia Effren dederunt Tomon illum. Mane autem surgens audiuit Effren docentem & velut fontem ebullientem de ore ipsius, & cognouit senex, qui somnium viderat, quia Spiritus sancti est operatio, quod egrediebatur de labijs Effren. ¶ Dicebant de abbate Zenone, quia dum moraretur in Scythia exijt nocte de cella sua velut ad paludem, & cum errasset fecit tres dies & tres noctes ambulans & laborans, & cum defecisset cecidit semianimis. Et ecce puerulus stetit ante eum habens panem & furriculam aquæ & dicebat ei. Surge manduca. Ille autem surgens orauit existimans, quia phantasma esset. Puer autem respondens dixit ei. Bene fecisti. Surgens ergo accepit & manducauit, & post hoc dixit ei. Quan-

tum ambulasti tantum longè es à cella tua, sed surgens sequere me. Et statim inuentus est in cella sua. Dixit ergo ei senex, Veni intra & da nobis orationem. Et cum intrasset senex, ille subito non comparuit. ¶ Dicebat abbas Ioannes, quia vidit quidam senum in excessu mentis tres monachos stantes trans mare, & facta est vox ad eos ex alia parte littoris dicens, Accipite alas igneas, & venite ad me. Et duo quidem ex eis acceperunt alas, & volauerunt ad aliud littus vnde facta est vox. Tertius vero remansit & flebat fortiter & clamabat. Postea vero datae sunt & ipsi alæ non igneæ, sed firmæ & debiles: ita vt cum omni labore mergendo & surgendo nimis afflictus veniret illuc. Sic est & generatio hæc. Quæ si acceperit pennas non tamen igneas, sed vix infirmas & debiles potest accipere. ¶ Abbas Macharius habitabat in loco nimis deserto. Erat autem solus in eo solitarius, inferiori vero parte erat alia solitudo in qua habitabāt fratres plurimi. Obseruabat autem senex ad iter, & vidit Satanam venientem in habitu hominis vt pertranfret per cellam eius. Videbatur autem quasi tunica eum vti linea, omnino vetusta & tota cribrata, & per omnia foramina eius pendebant ampullæ. Et dixit ei senior. Ohe maior vbi vadis. Et il-

le respondit. Vado commouere fratres. Senex autem dixit ei. Ad quid tibi ampullæ istæ. Et dixit. Gustum fratribus porto. Et dixit ei senex. Et omnes ad gustandum totas ampullas cum gustu portas. Et respondit etiam. Et si vnum alicui non placet offeram aliud, si autem nec illud, dabo tertium & sic per ordinem omnibus oblati, fieri non potest nisi vel vnum placeat ex eis. Et cum hæc dixisset, transijt. Et obseruabat senex custodiens vias, donec ille iterum remearet & cum vidisset eum dixit ei. Sanus sis. Et respondit ei. Vnde mihi salus, & dixit ei senex. Quare? Respondit. Quia modo omnes sanctificati sunt, & nemo mihi acquiescit. Et dixit ei senex. Neminem ergo amicum habes ex illis. Et ille respōdit. Vnum tantum modo fratrem habeo ibi, & ipse mihi solus acquiescit, & quando videt me conuertitur ad me velut ventus. Senex vero dixit ei. Et quis vocatur frater ille. Respondit Theoctiscus. Et cum hæc dixisset pertransijt. Surgens autem abbas Macharius perrexit ad inferiorem Eremum. Quod cum audissent fratres acceperunt ramos palmarum & occurrerunt ei obuiam, & singuli eorum pertraherent cellas suas, incerti ad quem declinaret. Senex autem inquit. rebat quis inter eos Theoctiscus, vocaretur in loco illo. Et inue-

niens eum intrauit in cellam eius. Theoctiscus ergo suscepit eum gaudens. Cum ergo coepissent secretè loqui, dixit ei senex. Quo modo est circa te frater. Et respondit orationibus tuis bene. Et dixit senex. Ne impugnant te cogitationes. Et ille respondit iterum bene sum (erubescerat enim dicere ei.) Et dixit ei senex, Ecce quot annos habeo in conuersatione loci istius, & omnes honorant me; & tamen in hac senectute infestus est mihi spiritus fornicationis. Et respondit Theoctiscus dicens, Crede abba & mihi. Senex autem simulabat alias quoque cogitationes sibi esse molestas, donec faceret illum confiteri, Deinde dixit ei. Quomodo ieiunas. Et ille dixit ad nonam. Dixit ei senex. Ieiuna vsque sero & abstine, & commenda Euangelia, vt memoriter retineas ea; sed & alias residuas ex animo meditare scripturas; & si tibi ascenderit cogitatio mala nūquam deorsum aspicias, sed semper sursum, & statim te Dominus adiuuabit & senex corrigens fratrem illum reuersus est in solitudinem suam & cum iter obseruaret vidit iterum dæmonem illum, & dixit ei. Vbi vadis iterum. Et ille respondit, eum mouere fratres & abiit. Dum autem reuertetur, dixit ei senex. Quomodo sunt fratres illi. Et ille respon-

dit.

dit. Male. Senex autem dixit. Quare, & ille respondit. Quia omnes sancti sunt & maius malum: quia & vnum quem habui amicum obedientem mihi etiam ipse nescio vnde subuersus est, & nec ipse acquiescit mihi: sed omnibus sanctior factus est, & propterea iuravi iam non ambulare ad illum, nisi post multum tempus. Et hæc dicens transijt relinquens senem. Senex vero intrauit in cellam suam adorans & gratias agens Deo. ¶ Abbas Macharius volens consolari fratres dicebat. Venit huc aliquando cum matre sua puer qui a dæmonio vexabatur, & dicebat matri suæ. Surge eamus hinc. Illa autem dicebat. Non possum pedibus ambulare fili, & dicebat ei filius eius. Ego te porto. Et admiratus sum astutiam dæmonum quoniam eos exinde fugare volebat. Dicebat iterum de consolatione Scythia ad fratres. Quando videritis cellam ædificatam iuxta paludem scitote, quia propè est desolatio Scythiæ. Quando autem videritis arbores, iam ante ianuam est. Quando vero videritis pueros tollite melotes vestras & abite. ¶ Abbas Moyfes, qui habitabat in Petra, impugnatus est aliquando a fornicatione, & cum non prævaleret tenere se in cella perrexit & indicauit hoc abbati Isidoro. Et rogauit eum se-

nex, vt reuertetur in cellam suam. Ille autem non acquieuit dicens. Non possum abba. Et sumpsit eum & leuauit eum secum in domum, & dixit ei. Attende ad occasum, & attendens vidit multitudinem dæmonum & hi confusi erant & turbates se ad pugnam. Dicit ei iterum abbas Isidorus. Respice ad orientem, & attendit & vidit innumerabilem multitudinem angelorum in gloria. Dixit autem abbas Isidorus. Ecce isti sunt qui missi sunt ad auxiliandum sanctis. Qui vero ad occasum ascendunt, hi sunt qui impugnant nos. Plures ergo sunt, qui nobiscum sunt, quam qui aduersum nos sunt: & ita agens gratias Deo abbas Moyfes sumpsit fructum, & reuersus est in cellam suam. ¶ Dixit abbas Moyfes in Scythia. Si custodierimus mandata Patrum nostrorum, ego præsumens de Deo, spōdeo vobis quia barbari huc non venient. Si autem non custodierimus desolandus est locus iste. ¶ Seditibus aliquando fratribus apud eundem abbatem Moysem dixit eis. Ecce barbari hodie in Scythia venient, sed surgite & fugite. Dicunt ei illi. Et tu non fugies pater? Ille autem dixit eis. Ego per tot annos expecto diem istum, vt impleatur sermo Domini mei Iesu Christi dicentis, Omnes qui accipiunt gladium gladio peribunt. Alij au-

tem dixerunt ei. Neque nos fugiemus, sed tecum moriemur, & dixit eis, Ego causam non habeo vnusquisque vestrum videat quo modo stet. Erant autem septem fratres cum eo, & dixit eis. Ecce barbari appropinquant ianua & statim barbari intrantes occiderunt eos. Vnus autem ex eis timore carnali perterritus fugit & abscondit se post plectas de palma, & septem coronas vidit descendentes, & coronantes abbatem Moysen & sex fratres, qui cum eo fuerant interfecti. ¶ Dicebant de abbate Syriano, quia voluit aliquando pergere in Syriam. Et dixit ei discipulus suus Marcus. Pater noli exire hinc, sed neque ego te dimitto abire. Expecta ergo hic alios tres dies, & cum expectaret abbas tertia die dormiuit in pace Marcus discipulus eius. ¶ Dicebat abbas Ioannes, qui exulatus est à Marciano, quia venimus aliquando de Syria ad abbatem Pastorem & volebamus eum interrogare de durezza cordis. Senex autem Græcum nesciebat: neque interpret inueniebatur. Videns autem nos senex tribulatos, coepit Græca lingua loqui, dicens, Natura aquæ mollis est, lapidis autem dura. Et si vas aqua plenum pendeat supra lapidem, ex quo assidue stillans gutta cadat in lapidem, perforat eum: ita & sermo diuinus lenis est: cor autem

nostrum durum. Audiens ergo homo frequenter diuinum sermonem aperitur cor eius ad timendum Deum. Dixit abbas Pastor. Scriptum est quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sicut ergo cerui in solitudine serpentes plurimos glutunt & cum veneno eorum accensi fuerint ad aquas peruenire desiderant: ita & monachi in solitudinibus habitantes accenduntur dæmonum malignorum veneno: & propterea desiderant Sabbato, Dominica die venire ad fontes aquarum: hoc est ad corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, vt purgentur ab omni amaritudine dæmonum malignorum. Interrogauit aliquis frater abbatem Pastorem dicens, Quid est quod scriptum est, non reddas malum pro malo. Dixit ei abbas Pastor. Hæc passio quatuor modos habet. Primum de corde, secundum de aspectu, tertium de lingua, quartum non reddere malum pro malo: si enim potueris pugnare cor non venit ad aspectum: custodi etiam ne loquaris. Si autem & locutus fueris, cito corripe, ne facias malum pro malo. Narrauit sanctus Basilius episcopus dicens, Fuit in quodam monasterio foeminarum quædam virgo quæ stultam se esse ac dæmonem habere simulabat, quæ

adco

adeo ab omnibus alijs horrore habebatur, vt nec cibum quidem cum ea caperent, talem quidem elegerat vitam vt à coquina nunquam recedens totius illic monasterij officium impleret, & erat secundum vulgare prouerbum vniuersæ domus spongia impletum à se rebus probans quod in sanctis libris scriptum legimus. Si quis inquit ex vobis putat se sapientem esse in hoc mundo sit stultus vt sapiens fiat. Hæc igitur inuolutum pannis habebat caput ita quoque omnibus seruibat, ceteræ autem virgines tonsæ cucullis cooperiuntur. Nulla aliquando potuit hanc de quadringentis virginibus videre aliquando manducantem, nunquam per omnem æuum suum sedit ad mensam. Nullam vel modicam partem panis accepit, sed micæ tantum detergens mensarum, & abluens ollas his folis alimonijs contenta vivebat, nulli vnquam fecit iniuriam, nulla personarum ipsius murmur audiuit, nulli aut parum aut satis vnquam locuta est, & certe cum ab omnibus cederetur, cum omnium viueret odio maledicta omnium sustineret. Sæto Piterio probatissimo viro semperque in deserto viuenti astitit angelus Domini, quadam die sedenti in loco qui dicitur Porfirite, affatusque est eum his verbis. Cur inquit grande aliquid te esse

credis vt sanctus, & in huiusmodi degens loco? Vis videre mulierem sanctiorem? te vade ad Tabenniotarum monasterium foeminarum & vnã ex eis illic inuenies in capite habentem coronam ipsamque cognosce te esse meliorem. Quæ dum contra populum tantum sola diebus ac noctibus pugnat, cor ipsius à Deo nunquam recessit. Tu autem in vno loco residens, neque quoquam aliquando progrediens per omnes vrbes animo & cogitatione vagaris. Statimque ad prædictum monasterium venit, & magistros fratrum rogauit vt introducerent eum ad habitaculum foeminarum. Quem mox illi, & vita gloriosum & ætate prouectiorem videntes cum fiducia magna introduci fecerunt: ingressus autem desiderauit omnes sorores inspicere inter quas solam illam propter quam venerat, non videbat. Ait autem ad postremum. Omnes (inquit) mihi adducite, deesse enim mihi videtur aliqua ex vobis. Dicunt ad eum. Vnam adhuc stultam habemus intrinsecus in coquina. Sic enim eas quæ à dæmone vexantur appellant, at ille. Exhibete (inquit) ipsam ad me, vt eam videam. Quo audito supra memoratam vocare ceperunt. Quæ cum nollet audire sentiens vt credo aliquid aut fortassis hoc ipsum diuina reuelatione cogno-

Vv 5 scens

seens dicunt ei. Sanctus Piterius desiderat videre te. Erat enim vir magnus fama & nomine. Cumque ad eum fuisset adhibita, vidissetque panno frontem ipsius inuolutam proiecit se ad pedes eius dicens. Benedic me inquit. Quæ similiter ad ipsius pedes se proiecit dicens. Tu benedic me Domine. Omnes autem sorores obstupuerunt simul dicentes. Non li abba talem iniuriam sustinere, fatua est enim ista quam cernis. Tunc sanctus Piterius ipsis omnibus ait. Vos inquit estis fatuæ, nam hæc vestra, & mea donna est. (Sic enim vocant illi foeminas spirituales). Et deprecor Deum (ait) ut dignus ipsa in die iudicij merear inueniri. Quo audito omnes simul ad pedes ipsius prociuderunt singule se peccasse in eam varijs modis confitentes, verbi gratia. Alia enim abluens sordes cathini, supra eam se sudisse dicebat, alia vero colaphis eam à se verberatam sæpe memorabat alia nares ipsius sinapi impletas à se esse dessebat. Cæteræ quoque diuersas referebant se ei iniurias irrogasse pro quibus omnibus sanctus ille fuis Deo precibus egressus est. Post paucos autem dies illa non ferens tantam gloriam, tantoque se nolens honore sororum cumulatam gravari, que se credens expulsiõibus singulorum egressa de monaste-

rio illo occulte quouuerit in quese miserit locum vel quo sine defecerit ad nullius potuit notitiam peruenire. ¶ Beatæ memoriæ Paulus simplex discipulus abbatis Antonij narrauit patribus talem rem. Quia aliquando veniens in monasterium visitandi gratia, & pro fratrum instructione post consuetam adiuuicem consolationem intrauerit ecclesiam Dei, missas more solito celebrare. Beatus ergo Paulus intuebatur ad vnumquenque introeuntium in ecclesiam quali animo intraret. (Habebat enim, & hanc gratiam datam sibi à Deo ut sic videret vnumquenque cuius animi esset sicut nos facies nostras videmus ad inuicem.) Ingradientibus ergo omnibus clara facie, & splendido vultu, sed & vniuiscuiusque angelo gaudente, vnum vidit nigrum & obscurum corpore toto & dæmones ex utraque parte tenentes & trahentes eum ad seipfos, & epistromi in nates eius mittentes, sanctum vero angelum eius de longe lumbrem tristemque sequentem. Paulus vero lachrymans & manu frequenter pectus tundens sedebat ante ecclesiam, plorans eum valde quia ei talis apparuerat. Qui autem videbant quod faciebat & tam subitam eius mutationem ad lachrymas & ad luctum, interrogabant rogantes eum quid videret

deret. (timentes ne quid in reprehensione omnium vidisset pro quo hoc faceret) postulabant etiam ut ad missas intraret cum eis. Paulus autem repellens eos & negans se ingressurum sedebat foras ianuam tacens & plorans nimis eum qui ei taliter apparuerat. Post paululum autem dimisso ecclesiæ conuentu iterum intendebat singulos exeuntes, ut quorum introitum agnoscerat sciret quales exirent. Et ecce vidit illum virum nigrum & obscurum toto corpore, prius exeuntem ab ecclesia, clarum quidem vultu candidum vero corpore, demones autem qui ante eum tenebant postea de longe sequentes sanctum vero angelum iuxta ipsum ambulantes, latum & promptum & gaudentem super eum valde. Paulus vero exiliens cum gaudio clamabat benedicens Deum & dicens. O ineffabilis Dei misericordia & benignitas. O diuine miserationis eius innumerabilis bonitas. Curteus autem & ascendens super altum gradum magna voce dicebat. Venite & videte opera Domini quam terribilia sunt & omni stupore digna. Venite & videte eum qui vult omnes homines saluare & ad agnitionem veritatis venire. Venite ad oremus, & proclamamus te eum, ut dicamus quia tu solus potens es peccata dimittere. Ad

hanc vocem eius omnes solliciti cucurrerunt cupientes audire quæ dicebat, & conuenientibus omnibus referebat Paulus quæ vidisset, antequam ecclesiam intrarent & quæ postea, & interrogabat virum illum ut diceret, et causam pro qua ei tantam subito immutationem Deus donauerit. Homo ergo ille conuictus à Paulo coram omnibus qui circa ipsum erant aperte narrauit dicens. Ego homo peccator sum & multo tempore in fornicatione vixi vsque nunc ingressus autem modo ecclesiam Dei audiui vocem Isaie prophete, cum legeretur, magis autem vocem Dei loquentis in eo, ubi dicit, lauamini inuiscum te, auferet malum de animabus vestris coram oculis meis, discite bene facere, & si fuerint peccata vestra, tanquam feniculum velut nix, dealbabuntur, & si volueritis, & audieritis, me bona terra manducabitis. Ego inquam fornicator in hac sermone communctus sum nimis, & ingemiscens intra conscientiam meam, dixi ad Deum. Tu Deus qui venisti in mundum, peccatores saluos facere, & qui habet quæ modo lesa sunt per prophetam promissisti, complectere, & opere etiam in me indigno peccatore, ecce enim modo promittit tibi, & spondeo sermo, & confiteor, coram quibus ab hodie iam non ero fornicator, sed

sed abrenuncio sordibus seculi, & seruius tibi amodo in conscientia munda, hodie ergo Domine & in hora hac suscipe me poenitentem & interpellantem te, & renuentem omne peccatum. In his igitur promissionibus ait, egressus sum de ecclesia statuens in animo meo nihil ultra agere mali coram oculis Domini. Quod cum audissent omnes clamauerunt vna voce ad Dominum dicentes, quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. Quapropter cognoscentes hoc christiani de sanctis scripturis & diuinis reuelationibus quantam Deus habeat bonitatem circa eos qui ad eum deuote confugiunt & per poenitentiam emundant priora delicta, quod non solum non coguntur poenas exoluere pro peccatis antea commissis, verum etiam cōsequi bona promissa. Non ergo desperemus de nostra salute, quia sicut per Esaiam prophetam promisit Dominus, eos qui peccatis inuoluti sunt lauare, & sicut lanam albam & niuem dealbari, & bonorum celestium quæ in ciuitate celestis Hierusalem sunt, repleri; ita & nunc iterum per sanctum Ezechielem prophetam iururando promisit dicens. Viuo ego (inquit Dominus) quia nolo mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat.

¶ *Hucusque de Græco in Latinum translulit Pelagius diaconus Romana Ecclesie, & ab hinc deorsum Ioannes eiusdem Ecclesie sub diaconus.*

A Bijt aliquando Zacharias ad abbatem suum Siluanū, & inuenit eum in excessu mentis & erant manus eius extensæ in cælum & cum vidisset ista clausit ostium & exijt. Et intrans circa horam sextam atque nonā inuenit eum eodem modo. Circa decimam vero horam pulsauit & ingressus inuenit eum quiescentem & dicit ei. Quid habuisti hodie pater. Qui dicit ei. Infirmatus sum hodie fili mi. Ille vero tenens pedes eius dicebat. Non te dimittam, nisi mihi indicaueris quod vidisti. Respondit ei senex, ego in cælum raptus fui, & vidi gloriam Dei & illic steti vsque modo, & nunc dimissus sum.

¶ Dixit sancta Sinclitice. Efficiamur prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, vt astute intelligamus laqueos diaboli. Nam prudentes sicut serpentes dictum est, vt non ignoremus impetus diaboli, & artes eius. Etenim simile aliquid ex alio simili scelere superatur. Nā & simplicitas columbæ demonstrat puritatem actionis. ¶ Dicebat quidam patrum. Quia dum sederent aliquando seniores & loquerentur de bonis edificationibus, erat inter

eos

eos vnus præuidens & vidit angelos manus agitantes & laudantes Deum, vt autem venisset locutio secularis discedebāt angeli, & volutabantur porci in medio eorum pleni foetoribus & polluebāt eos. Cum autem rursus loquerentur de edificatione venientes iterum angeli laudabant Deum. ¶ Dixit quidam senex. Hoc est quod scriptum est, super duobus & tribus peccatis Tyri auertam me, super quatuor autem non auertam, vide licet cogitare malum & consentire cogitatu & locutioni, quartū vero est perficere opus. In hoc ergo non auertitur ira Dei. ¶ Dicebant de quodam senē magno in Scythia, quia quotiescunque edificabat cellulam egrediebatur cū gaudio, & ponens fundamentum non discedebat donec consummaretur. Aliquando ergo exiens ad fabricandam cellam contristabatur valde, & dicunt ei fratres. Quare tristis ac inœstus es abba. Qui dixit eis. Desolatus est locus iste filij. Ego enim vidi quoniam ignis accensus est in Scythia, & accipientes fratres palmas cedentes extinxerunt eum, & iterū accensus est, & accipientes rursus fratres palmas cedentes extinxerunt eum. Tertio accensus est & repleuit totam Scythiam, & iam non potuit extinguī, ideoque ego contristor ac inœstus sum. Dixit quidam senex, scriptum est, iustus

vt palma florebit. Significat autem hic sermo bonorum actuum altum & rectum ac dulcem fructum. Est vero in palma vnum in cordium, & ipsum candidum omnem habens operationem in se simile autem & super iusto reperitur. Vnum enim ei & simplex est cor, ad Deum tantummodo respiciens. Est autem & album habens illuminationem fidei & omnis operatio iusti in corde ipsius est, nam & acumen stimulorum eius aduersus diabolum est propugnaculum. ¶ Dixit aliquando alter senex. Sunamitis Heliseum suscepit, eo quod non haberet affectū cū aliquo homine. Dicitur Sunamitis personam animæ habere, Heliseus vero personam sancti spiritus designare. Quacunque ergo hora recedit anima à seculari conuersatione & perturbatione aduenit ei spiritus Dei & tunc poterit parere, cum sit sterilis. Alius quidem patrum dixit. Quia oculi porci naturale habent pigmentū ita vt necessitate semper intendāt in terram nec aliquando possunt respicere ad cælum. Sic ergo & anima eius qui in dulcedine volupratum delectatur semel delapsa in luxurie cœnum difficile potest respicere ad Deum aut sapere aliquid dignum Deo. ¶ Fuit quidam magnus inter præuidentes, qui hæc affirmabat dicens, quia virtutem quam vidi stantem super

per

per baptismam eandem etiam vidi super vestimentum monachi, quando accepit habitum spiritualem. ¶ Cuidam seni data est gratia videndi quæ fiebant, & dicebat. Quia vidi in coenobio aliquando meditantem fratrem in cella; & ecce dæmon veniens stabat foris cellam & dum frater ille meditaretur non præualebat ingredi. Cū autem cessabat meditando, tunc dæmon ingrediebatur cellam. ¶ Dicebant de quodam senex, quia deprecatus est Deum ut videret dæmones & reuelatum est ei. Nō opus habes videre eos, senex autem rogabat, dicens, quia Dñe potest me p̄tegere gratia tua. Post hæc Dominus reuelauit oculis eius & vidit eos, quia tanquam apes sic circumdabant homines stridentes dentibus suis, angeli vero Dei increpabant illos. ¶ Dixit quidam senex, quia duo fratres erant ei vicini, vnus peregrinus, & alius in choris. Erat autem peregrinus ille modicum negligentior; Ille vero in choris studiosus valde. Contigit autem vt dormiret ille peregrinus in pace. At ille senex vicinus eorum cum esset præuidens vidit multitudinem angelorum deducentium animam eius; & cum perueniret ad cælum vt intraret, facta est questio de illo, & venit vox de super dicens. Manifestum est, quia modicum negligentior fuit peregrinus, sed pro-

pter peregrinationem eius aperite ei. Et post hoc dormiuit & ille in choris, & venit omnis cognatio eius ad eum. Cernens vero senex ille non venire angelos ad deducendum animam eius miratus est, & eadens in faciem suam in conspectu Dei dixit. Quomodo peregrinus ille cū negligentior fuerit talem gloriam habuit, & hic cum studiosus esset nihil huiusmodi meruit; Et venit vox ei dicens, hic studiosus eū venit, vt dormiret aperuit oculos suos & vidit parentes suos flentes & consolata est anima eius. Peregrinus vero ille licet negligentior fuerit, tamen nullum suorum vidit, & ingemiscens fleuit & Deus consolatus est eum. ¶ Narrauit alter patrum quidam. Quia erat aliquis solitarius in Eretho Nycopoleos, & ministrabat ei quidam secularis, sed fidelis. Erat autem in eadem ciuitate homo qui erat diues & impius. Contigit ergo vt moreretur ille diues & deducebat eum tota ciuitas simul, & episcopus cum lampadibus. Egredius autem & ille qui ministrabat illi solitarius secundum consuetudinem portans ei panes, & inuenit quia comederet eum belua, & cecidit in faciem suam in conspectu Domini dicens. Non surgam hinc donec demonstretur mihi a Deo quæ sint hæc. Quia ille quidam impius talem apparatus habuit in deducendo, hic vero qui seruiuit

seruiuit Deo die noctuq; ista per tulit. Et ecce angelus Domini veniens dixit ei. Ille impius habuit paruum bonum in hoc seculo & recepit illud hic, vt illic nullam requiem inueniat, ille autem solitarius qui homo erat ornatus ad omnem virtutem habebat vero & ipse vt homo modicum aliquid culpe, & recepit hic illud, vt ibi inueniatur purus coram Deo. Et ita confortatus in his verbis abiit glorificans Deum super iudicia eius quia vera sunt. ¶ Sancti patres de Scythia prophetauerunt de vltima generatione dicentes. Quid operati sumus nos. Et respondens vnus ex eis vir magnæ vitæ nomine Syrius dixit. Nos mandata Dei custodimus. At illi responderunt dicentes. Hi vero qui fuerint post nos quid erunt facturi? Qui dixit eis. Dimidium operis nostri operaturi sunt. Et dixerunt ei. Hi autem qui post ipsos fuerint quid facient? Qui respondit. Omnino non habebit operationem generatio illa, venturæ sunt autem illis tentationes, & qui reperti fuerint probati in tempore illo meliores, quam nos & patres nostri erunt. ¶ Narrauit quidam senex dicens, quia erat quædam virgo proiecta ætate, valdeque proferat in timore Dei, & interrogata est a me quæ res ad hanc eam adducebat conuersationem. At ille ingemiscens ita cepit dicere.

Mihi quidem venerande pater, cum essem paruula erat pater modestus ac mansuetus moribus, debilis vero, & infirmus corpore, qui ita vixit curam subiagens, vt vix aliquando in publico videretur ab his qui in eodem habitabant vico. Terram autem suam assidue operabatur, & ibidem semper occupabat vitam suam. Si quādo fortasse sauis fuisset, fructus culturæ suæ domum portabat. Plurimum autem temporis in lecto, & languoribus detinebatur tantaque erat in eo taciturnitas, vt ignorantibus eum sine voce crederent esse. Mater vero mihi erat e contrario curiosa absque modo atque vltra omnes mulieres quæ erant in regione hac turpior. Sermones vero eius ita ad vniuersos movebantur vt putaretur omne corpus ipsius lingua esse, lites frequentius committebantur ad omnes ab ipsa, in ebrietate autem vana cum viris luxuriosis demorabatur. Dispensabat autem & ea quæ intus domi erant tanquam meretrix pessima vt etiam substantia multa vix non potuerit nobis sufficere. Nam huic a patre meo delegata erat dispensatio domus. Corpus autem suum ita in turpitudine adurebatur, vt pauci de vico ipso potuissent effugere libidinem eius. Nunquā corpori eius morbus occurrere nec dolorem aliquem sentit vel aliquantulum, sed

sed à natiuitate vsque ad vltimum diem suum integrum sanumque corpus suum possedit. Inter hæc contigit vt pater meus longa egritudine fatigatus moreretur, & continuo aer commotus est & pluuia & coruscationes atque tonitrua aerem conturbabant, & neque nocte neque die imber cessando tri-duo super lectum sine sepultura fecit eum manere ita vt homines vicini illius mouentes capita admirarentur quòd tantum malum vniuersos lateret dicentes: Siccine Dei inimicus erat iste vt nec terra eum recipiat ad sepulturam. Sed tamen (ne intra domum membra eius dissoluta ingressum habitantibus prohiberent) imminente adhuc aere, tempestate & pluuia descendente vix aliquo modo sepulture eum tradidimus. At vero mater mea post hæc licentia plurima accepta cum improbitate maxima corporis sui libidine vrebatur, & prostibulum deinceps faciens domum nostram in tanta luxuria vixit atque delicijs, vt dū adhuc paruula essem deficeret nobis substantia nostra. Vix enim aliquando cum timore, sicut mihi videtur, morte illius adueniente tantam meruit funeris prosperitatem, vt etiam putaretur aer simul in exequijs deducere funus illius. Ego autem post obitum eius puerari egressa ætate, & desideria titillationis corporis mei iei-

nij refrenans, quadam die advesperam vt fieri solet cogitare cepi atque considerare cuius vitam magis eligerem imitandam, vtrum matris aut patris qui modeste & mansuete ac sobrie vixit. Sed turfus cogitabam illud, quia nihil in vita sua consecutus sit boni pater meus, sed per omne tempus in infirmitate & tribulatione consumptus est, & ita finem suum accepit, vt ne sepulturam eius terrare ciperet. Si igitur bona esset huiusmodi conuersatio apud Deū quare ergo tanta mala assecutus est, qui sic viuere delegit, sed bonum est inquit cogitatus meus sicut mater mea vixit me quoque viuere, tradere voluptati & luxuriæ ac libidini corpus meum. Etenim nullum opus illa turpe prætermisit in ebrietate omne tempus incolumis atque prospere degens itaque vitam suam expleuit. Quid ergo. Sic oportet me viuere sicut mater. Melius est enim proprijs oculis credere quæ ve manifesta sunt cognita & nihil prætermittere. Et cum hoc placuisset mihi miseræ eiusdem me constituere vitæ, superuenit nox & continuo mihi sopor accessit. Post hos sermones astitit mihi quidam, gradis quidem corpore aspectu autem terribilis, deinde intraedo me perterrens, iracundia visione & aspectu voce interrogabat me dicens. Dic mihi inquit qui sunt cogita-

tus

tus cordis tui? Ego autem aspectu eius & habitu tremefacta, neque aspiciere in eum audebā. Maiori vero voce vsus iterum iussit vt ea quæ mihi placerent sibi pronuntiare. Ego autē præ timore dissoluta & omnem oblita cogitatum nihil esse dicebam. Ille vero negāti mihi reuocabat ad memoriā vniuersa quæ in corde meo meditata fueram. Ego autem cōuicta & ad precem cōuersa supplicabam veniam consequi & causam ei narrabam huiusmodi cogitatus, qui ait mihi. Veni ergo & vide utroscumque, patrem scilicet & matrem, & cuius deinde voveris elige tibi vitam. Et apprehendens mihi manum trahebat me. Ducens autem me in quendam campum magnū habentem paradisos multos & diuersos fructus variasque arbores & pulchritudinē inenarrabilem introduxit me illuc. Occurrens autem mihi pater meus amplexatus est me & osculabatur, filiam me vocans. Ego vero circumplexa eum rogabam vt manerē cum ipso. At ille. Nunc inquit non potes hic esse: si vero voveris mea vestigia sequi, venies huc nō post multū tempus. Cum autem adhuc ego deprecarer vt manerem cum ipso, trahens me rursus manu qui ibi me duxerat, veni ait ostendam tibi & matrem tuam quæ in igne

vt seias ad cuius eorum
em declinare velis vitā

tuam. Statuēs autem me in domo tenebrosa atque obscura omni stridore & perturbatione repleta, ostēdit mihi fornacem ignis ardentē, & picem feruentem & quosdam illic terribiles aspectu stantes super fornacē. Ego autem inspiciē deorsum video matrem meam in fornace vsque ad collum demersam stridentem dentibus & igne ardentem & vermiū multorū focetorem ferre. Videns autē me mater, cum vlulatu clamabat filiam me vocans. Heu me filia de proprijs operib⁹ & peccatis meis hec patior, quia quasi deliramenta mihi videbantur vniuersa, quæ de sobrietate erant. Opera enim fornicationis & adulterij non videbantur mihi habere tormenta, ebrietatem quoque & luxuriā non arbitrabar lucrari pœnas, & ecce propter exiguas delicias, quanta exoluo tormenta, ecce pro cōtemptu Deū quales recipio mercedes. Apprehenderunt me vniuersa immobilia mala. Nunc tempus auxilij, o filia, nunc recordare nutrimentorum quæ à me consecuta es, nunc retribue beneficiū, si quid boni aliquā à me accepisti. Miserere mei filia, quia in igne ardeo, & ab ipso igne non cōsumor, miserere mei, quia in huiusmodi cruciatib⁹ examior. Miserere mei filia & porrigens manum tuam educ me de loco hoc. Me autem recitante hoc facere propter eos qui ibi

X x

asta-

stantabant, rursus mater clamabat. Filia mea adiuua me, & noli despicere fletum propriæ matris tuæ. Memento doloris mei in die parturiētis te, & ne me despicias quæ gehennæ ignibus depereo. Ego autem à voce eius lachrymis commota humanum aliquid patiebar, & cœpi cum clamore condolens ei ingemiscere. Exurgentes vero hi qui in domo mea erant, & accedentes ignem causam mugitus mei interrogabant. Ego autem narraui eis quæ viderā, & sic iam vnū hoc deliberaui, vt patris mei sequerer vitam certa facta per ineffabilem misericordiā Dei, quia penè repositæ sunt his, qui malè viuere non metuunt. Alia siquidem multa beata virgo ex ipsa visionē cognoscens per reuelationem Dei, multam esse à Deo & bonorum operum retributionem, & malorum actuum & turpis vitæ, maximas esse poenas, annuntiabat. Ideoque dilectissimi, efficiamur melioris consilij nobismetipsis, vt beati fieri sine fine possimus. ¶ Narrauit iterum idem senex de quodam Episcopo, vt maximè ex eo fiduciam capiamus, quam facilis sit Deus ad veniam si tantum nos poeniteat commissio peccatorum. Nuntiabatur igitur à quibusdam eidem Episcopo inter fidelium turmas duas consistere mulieres, quæ abrupta seculi gradiendo impu-

dice inuenirentur & viuerent: Episcopus autem ex his quæ ei nuntiata sunt commotus, suspicatus est, ne forte & aliæ huiusmodi essent, & ad deprecandum Deum se conuertit, certus inde rogans effici, quod & meruit. Post diuinā enim illam, atq; terribilem consecrationem, dum accederent singuli ad participandum sancti mysterij sacramenta, per vultus eorum cernebat animas, quibus vnaquæque subiaceret peccatis: & peccatorum quidem hominum videbat facies nigras, quosdam vero ipsorum tanquam ab æstu exultas facies habentes, oculos autem rubeos, ac sanguineos. Iustos autem videbat claros aspectu, & candidos amictu: & alij quidem dum acciperent corpus Domini exurebantur, & incendebantur: alij autem sicut lumen efficiebantur in se, & per os ingressum omne corpus illustrabat. Erant autem inter ipsos etiam, qui solitariam vitam elegerant, & hi qui in coniugijs erant, qui & ipsi ita esse videbantur. Deinde conuertit se, & cœpit etiam mulieribus ipsa distribuere mysteria, vt cognoscerent quales, & ipsarum essent animæ, & vidit similes quosdam fieri nigras, atque rubeas facies earum sanguineas quoque & albas. Inter ipsas autem adueniunt & illa dua mulieres quæ nunciatae

cusatae erant apud eum propter quas maximè ad hanc precem & præuidentiam venerant. Cernit autem ipsas dum accedunt ad sanctum mysterium clarum habentes vultum & honorificum, candida quoque stola circumamictas. Deinde cum & ipsæ participatae fuissent mysteria Christi. Factæ sunt sicut à lumine illustratae. Rursum Episcopus ad solitam se precem conuertebat supplicans Deo discere cupiens modum reuelationum quæ ei demonstratae fuerant. Astitit autem angelus Domini & de singulis interrogare præcipiebat. Sanctus vero Episcopus continuo de illis duabus sciscitabatur mulieribus, si vera esset illa prima accusatio an falsa. At vero angelus affirmabat omnia vera esse quæ dicta de eis erant. Episcopus quoque ait ad angelum. Et quomodo in perceptione corporis Christi splendide erant facies earum albam etiam stolam habebant, lumineque fulgebant non paruo. Ait autem ei angelus. Eo quod poeniterint de actibus suis, & discedentes ab his lachrymis & gemitibus atque elemosynis pauperum per confessionem diuinum meruerunt numerum, de cætero nequaquam in iisdem malis se casuras promittentes, si tantum de prioribus delictis veniam mererentur, & meruerunt per hoc diuinam immutationem & à criminibus absolu-

te sunt, & viuunt deinceps sobrie & iuste, ac piè. Episcopus autem mirari se dicebat, non tantum de immutatione earum: hoc enim multis contigit fieri, sed de Dei dono, qui non solum eas tormentis inuicem subiecit: sed etiam tantam eis donare dignatus est gratiam. Ait autem ad eum angelus. Admiraris hoc iuste quasi homo, dominus autem omnipotens, ac Deus noster & vester cum naturaliter sit bonus ac misericors, hos qui discedunt à proprijs delictis, & per confessionem accedunt ad eum non tantum perire non patitur: sed etiam furorem suum aufert ab eis, & honore dignos facit: etenim sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret pro eo. Quia igitur cum inimici essent homines mori pro eis elegit, multo magis domesticos effectos eos, & poenitentiam agentes super his quæ gesserant absoluit à poenis, & eis quæ ab ipso præparata sunt bona præstabit perfruenda. Hoc ergo scito, quia nulla delicta hominum vincunt clementiam Dei tantum, vt per poenitentiam ea quæ pridem quis gesserat mala abluat actibus bonis. Cum enim sit misericors Deus, scit infirmitatem generis humani & passionum fortitudinem & diaboli potetiam: atque astutiam & lapsis hominibus in peccatis quasi filijs ignoscit, & expectat

correctionem eorum patientiam habens in ipsis: conuertentibus vero atque eius exorantibus bonitatem tanquam infirmis compatitur & absoluit confestim vincula eorum, & donat eis bona quæ præparata sunt iustis. Ait autem Episcopus ad angelum. Obsecro te, dic mihi etiam vultuum differentias, & quibus peccatis vnusquisque eorum subiaceat, vt etiã de his cognoscens ab omni liberè ignorantia. Angelus autem dixit ad eum. Hi quidem qui splendido atque hilari vultu sunt in sobrietate & castitate & iustitia viuunt, modesti quoque & condolentes ac misericordes sunt. Hi vero qui nigras habent facies, fornicationis, & libidinis operarij sunt cæterisque sceleribus & delictis implicati. Hi vero qui apparuerunt sanguinei atque rubei, in malignitate & iniustitia viuunt, & amantes detractiones blasphemii, dolosi, & homicidæ sunt. Rursum dicit ei angelus. Adiua eos, si quidem salutem eorum desideras. Propterea etiam meruisti orationum tuarum effectum, vt videndo discas discipulorum tuorum peccata, & per admonitiones, atque obsecrationes meliores eos per pœnitentiam facias ei quoque qui pro ipsis mortuus est & resurrexit à mortuis Iesu Christo domino nostro gratum facias. **Quantacunque igitur tibi virtus**

est & studium & dilectio circa dominum tuum Christum Iesum, omnem eorum gere prouidentiam vt conuertantur à proprijs peccatis ad commune dominum, & manifesta quibus delictis subiaceant, ne propriam desperent salutem. Ex hoc pœnitentibus quidem illis, & conuertentibus ad Deum animabus eorum salus erit & epulatio futurorum bonorum: tibi vero erit plurima merces imitanti Deum tuum, qui cælos quidem reliquit & in terris demoratus est pro salute hominum.

¶ Referebat quidam patrum, quia tres sunt res honorabiles apud monachos quibus oportet nos cum timore & tremore & gaudio spiritali accedere. Videlicet communicatio Sanctorum sacramentorum, & mensa fratrum, & peluis in qua fratrum pedes lauantur: proferebat autem & exemplum tale dicens, Quia erat quidam magnus senex prouidus, & contigit eum māducare cum pluribus fratribus, & comedentibus illis videbat in spiritu idem senex sedens ad mensam quosdam edentes mel, alios autem panes, alios vero sterces. Et mirabatur intra se metipsum & deprecabatur Deū dicens, Domine reuela mihi mysterium hoc, quod idem cibus omnibus appositus est super mensam, & manducando ita immutatus videtur, vt quidam edant mel:

mel: quidam autem panem alij vero sterces. Et venit ei vox de super dicens, Illi qui manducant mel, hi sunt, qui cum timore & tremore & gratiarum actione edunt ad mensam & incessanter orant & oratio eorū sicut incensum ascendit ad Deum, ideoque mel comedunt. Qui autem panem manducant hi sunt qui gratias agentes percipiunt ea quæ à Deo donata sunt illis. Alij vero qui sterces manducant hi sunt qui mormurant & dicunt hoc bonum est, id malum est; hæc autem talia non oportet cogitare: sed magis glorificare Deū atque laudes ei offerre, vt in nobis impleatur illud quod dictum est. Siue manducatis siue bibitis siue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.

¶ *Incipit liber de sanctis senioribus qui signa faciebant.*

Dixit abbas Dulas discipulus abbatis Bisarionis, quia ambulantis nobis secus littus maris, sitiui & dixi abbati Bisarioni, abba sitio valde. Et cum fecisset senex orationem dixit mihi, bibe de mari, & dulcis facta est aqua, & bibi. Ego autem hausi modicum in vase ne forte iterum siti rem, quod cum vidisset senex dixit mihi. Vt quid aquam portas. Dixi ei. Ignosce mihi ne forte iterū siti rem, & ait senex. Deus qui hic est & ubiq; est. ¶ Alio tempore cum ei necessarium esset fecit ora-

tionē & tranſiuit Chryſoroan fluuiū pedibus. Ego autē admiratus interrogauī eum, dicēs quomodo ſentiebas pedes tuos dum ambulares in aqua. Et ait ſenex. Vſq; ad talum ſentiebā aquam, reliqua autem erāt ſolida ſub pedibus meis. ¶ Rurſum euntibus nobis ad aliū ſenem venit ſol ad occaſum, & orans ſenex dixit. Obſecro dñe ſte ſol donec perueniam ad ſeruum tuum & factum eſt ſic. ¶ Venit alrqū quidam dæmonium habens in Scythi, & facta eſt oratio pro ipſo in Eccleſia, & nō egrediebatur dæmon ab eo, quia durus erat. Dicunt autem adinuicem clerici loci illius. Quid faciemus huic dæmoni. Nemo em̄ poteſt eum eijcere, niſi abbas Biſarion. Et ſi rogauerim eum pro ipſo, neq; in Eccleſiam ueniet. Hoc autem faciamus: Ecce venturus eſt mane ante omnes in Eccleſiā faciamus eum, qui vexatur ſedere in loco ipſius, & cum ingreditur, ſtemus ad orationem & dicamus. Excita fratrem illum abba. Fecerunt autem ſic. Veniente itaque mane ſene illo ſtete fratrem illum abba, & dixit illi patienti. Surge egredere foras, & confestim exiit dæmon ab eo & factus eſt ex illa hora. ¶ Dixerunt ſeniores fratres aliqui abbati Helix in Agypto de abbate Agathone, quia bonus frater eſt, & dixit ei ſenex. Secundum generationem

nem suam bonus est. Qui dixerunt ei. Secundum antiquos autē quid. At ille respondens ait. Iam dixi vobis, quia secundum generationem suā bonus est, secundū antiquos vero vidi hominē in Scythi, qui facere poterat vt sol staret in cælo, sicut fecit Iesus filius Naue. Et hæc audientes obstupuerunt & glorificauerunt Deum. ¶ Dicebant de abbate Machario illo maiore, quia ascendens de Scythia portabat sportas, & fatigatus refedit & orauit dicēs, Deus tu scis, quia iam non præualeo. Et mox eleuatus inuentus est trans flumē. ¶ Habebat quidam homo filium Paralyticum in Ægypto & adduxit eum ad cellam abbatis Macharij, & relicto eo ad ostium flente recessit lōgius. Respiciens autem senex vidit puerum plorātem, & dixit ei. Quis te adducit huc? Qui dixit. Pater meus proiecit me huc & abiit. Et dixit ei senex. Surge & apprehēde eum. Qui statim sanus factus est, & surgens apprehendit patrem suum, & sic abierunt in domum suam. ¶ Dicebat abbas Sifoys quando eram in Scythi cum abbate Machario ascendimus metere cum eo septem nomina. Et ecce vna vidua colligebat spicas post nos, & non cessabat plorans. Vocauit ergo senex dominum agri illius & dixit ei. Quid est ancilæ huic, quod sic plorat. Qui dixit ei, quia vir eius

habuit depositum cuiusdam, & mortuus est non loquens & non dixit vbi posuit illud, & vult Dominus depositi illius accipere eā, & filios eius in seruitutem. Et ait ei senex. Dic illi vt veniat ad nos, vbi requiescimus in caumate. Et cum venisset dicit ei senex. Vt quid sic ploras? Quæ ait. Vir meus defunctus est accipiens commendatum alicuius, & non dixit moriens, vbi posuerit illud. Et dixit ei senex. Veni & ostende mihi sepulchrum viri tui. Et assumptis secum fratribus abiit cum ea, & cum venissent ad locum vbi positus erat vir eius dixit ad illam senex. Recede hinc in domum tuā, & orantibus illis vocauit senex eum qui mortuus fuerat depositum. Vbi posuisti alienarum depositum? Qui respondens dixit ei. In domo mea absconditum est sub pede lectuli mei. Et ait illi senex. Dormi iterum vsque in diem resurrectionis. Videntes autem fratres præ timore ceciderunt ad pedes eius. Quibus dixit senex. Non propter me factum est hoc, nihil enim sum. Sed propter illam viduam, & orphanos ipsius fecit Deus rem hanc. Hoc autem scitote, quia sine peccato nullus Deus esse animam & si quid petierit accipit. Veniens autem nuntiavit viduæ illi vbi positum, erat illud commendatum. At illa sumens illud reddidit Domino suo, & liberavit

rauit filios suos; & qui audierunt hoc glorificauerunt Deum. ¶ Transiens aliquādo abbas Æmilij per quendam locum vidit quendam monachum detentum a quibusdam tanquam homicidā. Accedens autem senex interrogauit causam, & cōperto quam ob causam calumniarētur ei dicit ad eos qui eum tenebant, vbi est ille qui occisus est, & ostenderunt ei. Tūc approximans ipsi defuncto dicit omnibus. Orate. Ipso vero expandente manus ad Deum surrexit is qui defunctus erat, & dixit eis coram omnibus. Dic nobis quis est qui interfecit te. Qui respondens ait. Ingressus ecclesiam commendati Ecclesiam presbytero, ipse vero surgens occidit me, & portans proiecit me in monasterium abbatis huius. Sed rogo vos vt tollantur ipse pecuniæ ab eo & dentur filiis meis. Tūc ait ad eum senex. Vade dormi donec veniat dominus & resuscitet te, & cōfestim obdormiuit. ¶ Venerunt aliquando plures seniores ad abbatem Pastorem, & ecce quidam de cognatis ipsius abbatis habebat filium & erat facies eius per operationem diaboli conuersa retrorsum. Videns autem pater eius multitudinem patrum accipiens puerum sedebat foris plorans. Contigit autem vt vnus seniorum egrederetur foras, qui cum vidisset patrem pueri ait illi. Quid ploras ho-

mo, qui ait. Cognatus sum abbatis Pastoris, & ecce contigit huic puero tentatio ista, & volens eum isti seni offerre vt curaret eum timui. Non enim vult nos videre, & nunc si cognouerit, quia hic sum persequens mittit, & mittat me hinc. Ego vero videns poenitentiam vestram præsumpsi venire huc: ergo quomodo vis misere mei & introduci intus puerum istum, & orate pro ipso; & accipiens eum senex intrauit & vsus est prudenter, & nō statim eum obtulit abbati Pastori: sed incipiens à minimis fratribus dicebat, consignate puerum istum. Cum autem fecisset omnes per ordinem consignare eum ad vltimū obtulit eum abbati Pastori qui volebat tangere eum. At illi rogabāt eum dicentes vt omnes ita & tu pater fac, & ingemiscens surrexit & orauit dicens, Deus salua plasma tuum; vbi nō dominet ei inimicus, & consignans curauit eum reddidit patri suo sanū. ¶ Narrauit quidam Patrum de aliquo abbate Paulo, qui erat in inferiori parte Ægypti habitans iuxta Thebaidā. Hic ergo Paulus tenebat manibus eos, qui dicuntur Cornuti aspides, & serpentes & scorpiones, & scindebat eos per mediū. Videntes autē fratres admirati sunt; & interrogabāt eum dicentes, Dic nobis quid operatus es; vt acciperes gratiam istam. Qui ait eis. Ignoscite mihi fratres

si quis possederit puritatem omnia subiiciuntur ei sicut Adæ. Quia quando erat in paradiso ante præuaricationem mandati omnia terrestria obediebant ei animalia quoque. ¶ Temporibus Iuliani apostata cum ascenderet in Persidem missus est dæmon ab eodem Iuliano ut velocius vadens ad occidentem adduceret ei responsum aliquod inde. Cum autem peruenisset dæmon in quendam locum ubi quidam monachus habitabat: steterit ibidem per decem dies immobilis, & non poterat ultra progredi: quia monachus ille non cessabat orando neque nocte, neque die, & regressus est dæmon sine effectu ad eum qui miserat illum. Dixitque ei Iulianus. Quare tarda stis. Respondit ei dæmon dicens: & moram feci & sine actione reuersus sum, sustinui enim decem dies monachum nomine Publium, si forte cessaret ab oratione ut transiret & non cessauit, & prohibitus sum transire & rediij nihil agens. Tunc impijssimus Iulianus dixit. Cum regressus fuero faciam in eo vindictam. Et inter paucos dies interemptus est per prouidentiam Dei, & continuo vnus ex præfectis, qui cum eo erant vadens vendidit omnia quæ habebat & dedit pauperibus & veniens ad senem illum factus est monachus magnus & sic quieuit in dño. ¶ Venit aliquando quidam secularis ad ab-

batem Sisoy in montem abbatis Antonij habens filium secum, qui in itinere mortuus fuerat & non est cõturbatus: sed cum fiducia tulit eum secum & procidit cum illo tanquam pœnitentiã faciens ut benediceretur ab eodẽ senẽ: post pusillum vero surgens reliquit cadauer ante pedes senis & egressus est foras. Porro senex putabat, quod pœnitentiã ageret ante pedes suos, & dicit ei. Surge vade foras, non enim sciebat quia mortuus erat, & statim surgens egressus est, & videns eum pater eius exauit: & intrans adorauit senem, & dixit causam, & audiens hoc senex contristatus est. Non enim volebat hoc fieri. Præcepit itaque ei discipulus huius senis ut nemini diceret hoc vsque ad obitum illius senis. ¶ Tentatus est aliquando Abraham discipulus eiusdem abbatis Sisoy à dæmone, & videns eum senex, quia cecidit, surrexit & expandit manus suas in cælum dicens, Deus velis nolis non te dimittam si eum non curaueris: & illico curatus est frater ille. ¶ Senex quidam erat solitarius iuxta Iordanem fluium, & ingressus per cauma in speluncam inueniunt ibi leonem & cepit fremere leo dentibus suis ac rugire. Dixit autem ei senex, quid angustiaris? Est locus qui capiat me & te. Si vero non vis, surgens egredere hinc. Leo autem non fremens egressus est inde foras.

¶ Ascen-

¶ Ascendit quidam senex aliquando de Scythi in Terimthym & ibi diuertit & videntes homines laborem abstinentiæ eius obtulerunt ei modicum vini. Alij autem audientes de ipso, adduxerunt eum ad hominem quendam dæmonium habentem. Cæpit dæmon ille maledicere senem illum dicens. Ad istum potatorem vini me adduxistis. Et senex quidem propter humilitatem polebat eum eicere, propter improprium vero eius dixit. Credo in Christo priusquam finem faciam bibendi calicem istum egredieris ab eo & cum capisset senex bibere, clamauit dæmon dicens. Incendis me. Et antequam consumeret bibens exiuit dæmon per gratiam Dei. ¶ Misit quidam patrum discipulum suum haurire aquam. Erat autem puteus procul valde à cella ipsorum, & oblitus est funem portare secum. Dum vero venisset ad puteum frater ille & cognouisset quia non portauerat funem solito more fecit orationem, & clamans dixit. Lasse abbas meus misit me lagenam istam implere aqua. Et continuo ascendit aqua vsque ad summum putei, & impleuit frater ille lagenam suam & restituta est aqua iterum in locum suum. ¶ Incipit liber de conuersatione optima diuersorum sanctorum patrum.

R. Et uilit abbas Dulas dicens. Quia ambulantes aliquando

in Eremo ego & abbas meus Byfarion uenimus secus quandam speluncam in quam ingressi inuenimus ibi quendam fratrem sedentem ac operantem plectam de palmis qui noluit respicere ad nos, neque salutare nec omnino uoluit loqui nobiscum. Dixit autem senex. Eam hinc forsitan non est animus fratris illius loqui nobiscum. Egressi uero inde ambulauimus illico uidere abbatem Ioannem. Redeuntes uero ueniunt iterum per eandem speluncam ubi fratrem illum prius uideramus, & dixit mihi senex. Ingrediamur ad fratrem istum si forte reuelauit ei Deus ut loquatur nobiscum. Intranses autem inuenimus eum qui dormierat in pace. At uero senex ait mihi. Veni frater & colligamus corpus eius in hoc ipsum misit nos Deus. Cum autem colligeremus eum, inuenimus quia mulier erat & admiratus est senex dicens. Ecce quomodo mulieres collectatur aduersus diabolum in Eremo, & non in ciuitatibus de honestamur. Glorificantes ergo Deum qui protegit diligentes se recessimus inde. Dicebat abbas Vindemius, quia narrauit abbas Macharius dicens. Sedente me aliquando in Scythi descendunt duo adulescentes peregrini vnus quidem ipsorum barbatus, alius uero imberbis, & uenerunt ad me dicentes. Vbi est cella abbatis Macharij? Ego autem

tem dixi eis. Quid cum vultis Responderunt. Audientes de eo de Scithi venimus videre eum: dico eis, Ego sum. Qui poenitentiam agentes dixerunt: hic volumus manere pater. Ego autem cum vidissem eos delicatos, & quasi nutrios diuitijs dixi eis: Non potestis hic sedere. Dixit ille maior. Et si non possumus sedere hic pergemus aibi, Dixi ergo apud animam meam. Ut quid eos persequor & scandalizantur? Labor ipse faciet, vt à nobis fugiant. Tunc dixi eis: Venite facite vobis cellam si potestis. Dicunt illi. Ostende nobis tantummodò locum & faciemus. Dedi ergo eis securim & sportam plenam panibus & salem. Ostendi etiam eis duram petram dicens. Excidite hoc & adducite vobis ligna de palude, & cum imposueritis tectum sedete in eodem loco. Ego autem putabam quod fugerent propter nimium laborem. Post hæc interrogauerunt à me quid operaturi essent. Dico eis Plectam de palmis, & sumens folia palmarum de palude ostendi eis initium plectæ, & quomodo coniungere deberent, quibus etiã dixi Facite sportas, & date custodibus Ecclesiæ, & illi vobis afferet panes. Post hæc ergo ego recessi ab eis, ipsi autem patienter omnia quæcunque dixi eis fecerunt & non venerunt ad me per tres annos. Sustinui autem, & ego lu-

quando cum animo meo dicens. Puta sine qua fit eorum operatio, quia non venerunt interrogare me de cogitationibus suis. Qui enim de longinquo sunt veniunt ad me, isti vero de proximo non venerunt ad me. Nam nec ad aliū abierunt nisi solum ad Ecclesiam cum silentio accipere oblationē. Igitur ergo oravi Deum ieiunans vnam septimanam, vt demonstraret mihi operationem eorum. Surgens autem post illam septimanam abij ad eos videre quomodo sederent, & cum pulsassem aperuerunt mihi, ac salutauerunt me tacentes, faciensq; orationē sedi. Innuens autē ille maior maiori vt egredere tur. Ipse vero maior sedit facere plectam nihil loquens & circa horam nonam significauit percussione, & venit ille minor & fecit modicam cocturam pulmenti. Apposuit vero & mensam, inuente ei illo maiore, & posuit super eam tres paxinates, & stetit tacens. Ego autem dixi. Surgite manducemus. Et exurgentes manducauimus. Attulit vero lagunculam & bibimus. Cum autem factum esset vespere dicunt mihi, vadis ne hinc. Respondi, ego non, sed hic dormiam, posuerunt autem mihi mattam in vna parte, & sibi in angulo ex alia parte. Tulerunt etiam cingulos suos, & semicincti sua & posuerunt se dormire simul super mattam ante

ante me. Cum autē se reclinaissent orauit ad Deum vt mihi reuelaret operationē eorū. Et apertū est tectū celæ, & facta est lux tanquā per diē ipsi vero nō cōspiciebant lumē illud. Cū vero putarent quia ego dormirem, tetigit illē maior minorem in latus, & surrexerunt atque cinxerunt se, expandentes quoque manus in cælum steterunt cum silentio, ego quidem videbam eos, ipsi vero non me videbant. Videbam ergo demones sicut muscæ venientes super illum minorem, & alij quidam veniebant vt sederent super os eius. Alij vero super oculos & vidi angelum Domini habentem gladium ignis circumvallantem eum atque secantem ab eo demones. Illi autem maiori fratri non poterant appropinquare. Circa mane vero reclinauerunt se, & ego feci me ipsum quasi euigilantem, & ipsi fecerunt similiter. Dixit autem illē maior hunc sermonem tantum, vis dicamus hos duodecim psalmos. Dixi etiam, & psallebat ille minor quinque psalmos senos versus, vna cum alleluia, & per vnamquemque versum exibat lampas ignis de ora ipsius, & a se egrediebatur. Similiter & illē maior cum aperiebat os suum psallens tanquā fumus lignis egrediebatur de ore ipsius & perungebat ad cælum, & ego dixi

modicum est animo sicut & illi opus Dei, essiens autem dixi. Ora te pro me. Illi vero satisfecerunt mihi tacentes, & cognoui quia ille maior perfectus esset, & illum minorem impugnaret adhuc inimicus. Post paucos autem dies dormiuit ille maior frater, & tertio die ille minor, & cum aliqui patrum venirent ad abbatem Macharium ducebat eos in cellam ipsorum dicens. Venite & videte martyrium horum peregrinorū. Duo quidam patrum rogauerunt Deum, vt ostenderet eis in quam peruenerint mensuram & venit illis vox dicens. Quia in vlla illa quæ est in Agypto, est secularis quidam Eucharistus nomine & vxor eius vocatur Maria, mundum adhuc perueneritis in mensuram ipsorum, exurgentes autem illi duo senes venerunt in vicum illum. Qui percontantes inueniunt cellam ipsius & vxorē eius & dicunt ad eam, vbi est virtus? At illa dixit eis. Pastor est ouiu & ipsas pascit, & introduxit eos in domum suā. Cū vero rosero factū esset venit ipse Eucharistus cū ouibus, & videns illos senes parauit illis mesam misticq; peluim, & lauit pedes eorū qui dixerunt ei. Nō gustabimus quicquam nisi indicaueris nobis operationem tuam. Tunc Eucharistus ait humilitate dixit eis. Ego sum pastor ouium, & ego oves mea est.

Cum vero perseverassent illi seniores rogantes eum ut omnia denuntiaret eis, & ipse nollet dicere. Dixerunt ei, Deus misit nos ad te. Audiens autem Eucharistus hoc verbum timuit, dixitque. Ecce oves istas habemus à parentibus nostris, & quicquid ex ipsis donaverit nobis Deus, diuidimus in tres partes. Partem vnam pauperibus, & vnam partem in susceptione peregrinorum, & tertiam partem in usum nostrum, ex quo autem accepi uxorem meam, neque ego pollutus sum neque ipsa, sed virgo est. Singulariter autem remoti à nobis dormimus, & noctu quidem induimus nos sacco, in die vero vestimenta nostra, & usque nunc nemo hominum hoc cognouit. Cum autem hæc audissent illi patres admirati sunt, & recesserunt glorificantes Deum.

¶ Venit aliquando abbas Macharius ille Ægyptius de Scythi in montem Nitriæ, in die oblationis ad monasterium abbatis Pambo, & dixerunt ei seniores loci illius. Dic fratribus verbum ædificationis pater. Qui ait eis, Ego nondum factus sum monachus, sed vidi monachos & dixit. Sedente me aliquando in cellula in Scythi, perurgebat me cogitationes meæ dicentes. Surgens vade usque in desertum, & considera quicquid illic videris, & permansi luctans cum animo meo per quinq; annos

dicens, ne forte sit à dæmonibus ista suggestio. Cum ergo perseverarem ista cogitare abij in Eremum, & reperio ibi stagnum aquarum, & insulam in medio eius, veniebant quoque diuersa animalia Eremi istius, & bibebant ex eo, inter quæ vidi duos homines nudos, & contremuit corpus meum, putabam enim quod spiritus essent. Cumque illi vidissent me trepidantem locuti sunt ad me dicentes. Noli timere, etenim nos homines sumus. Dixi itaque illis. Vnde estis, & quomodo in hanc Eremum venistis. Qui dixerunt, de cœnobio sumus, & factus est nobis consensus & egressi sumus & ecce egressio nostræ quadraginta anni sunt. Erat autem vnus ex his Ægyptius, alius vero Thebeus. Interrogabant autem me & ipsi dicentes. Quomodo est mundus & si ascendit aqua secundum tempus suum, si etiam habet mundus abundantiam suam. Respondi eis. Etiam. Quos & ego interrogavi. Quomodo possum fieri monachus. Dicunt mihi. Nisi quis renunciauerit omnibus quæ in mundo sunt non potest fieri monachus. Quibus dixi. Ego infirmus sum, & non possum sicut vos. Responderunt mihi. Si non potes sicut nos sedere in cella tua, & plange peccata tua. Interrogavi ergo eos dicens. In hyeme non sentitis frigus aut

ia

in estate non incendit corpus vestrum cauma. At illi dixerunt. Deus fecit nobis hanc dispensationem ut neque in hyeme frigus neque in estate ardorem sentiamus. Ideoque dixi vobis quia ego nondum factus sum monachus, sed vidi monachos, ignoscite mihi. ¶ Sedebat aliquando abbas Sysoys solus in monte abbatis Antonij. Moram autem faciente ministro eius venire ad eum per menses decem non vidit hominem. Ambulans autem in montem, inuenit quandam capientem agrestia animalia. Cui senex dixit, vnde venis & quantum temporis habes hic. At ille dixit, vere abba habeo vndecim menses in monte isto, & non vidi hominem nisi te. Audiens autem hæc senex, intrauit in cellam suam, & percutiebat seipsum dicens. Ecce Sysoy existimabas te aliquid fecisse, & neque ut secularis hic ita fecisti.

¶ Idem ipse Sysoys abbas sedens in cella, semper claudebat ostium suum. Dicebant autem de ipso quando in die dormitionis suæ cum sederent circa eum patres resplenduit tanquam sol facies eius. Et dixit ad eos. Ecce abbas Antonius venit, & post pusillum rursus dixit eis. Ecce chorus prophetarum venit, & iterum amplius facies eius refulsit, & dixit, ecce chorus Apostolorum venit & dupliciter refulsit adhuc facies eius, &

ecce ipse quasi cum aliquibus loquebatur. Deprecati sunt autem illum senes dicentes. Cum quo loqueris abba? Qui dixit eis, ecce uenerunt angeli accipere me & rogo ut dimittar. Pœnitere modicum. Dicunt ei seniores non indiges pœnitentia pater. Dixit autem illis, vere fratres nescio me ipsum vel initium fecisse pœnitentiæ, & cognouerunt omnes quia perfectus est, & rursus subito facta est facies eius sicut sol, & timuerunt omnes. Dixit autem illis videte, ecce Dominus venit dicens. Afferte mihi vas electionis Eremi & continuo reddidit spiritum, & factus est splendor magnus, & repletus est totus locus ille odore suauitatis. ¶ Dicebant de abbate Or, quia neque mentitus est vnquam, neque iurauit, neque maledixit hominem neque sermonem noxium locutus est alicui. Idem abbas Or dicebat discipulo suo. Vide ne aliquando alienum verbum adducas in cellam istam.

¶ Duo quidam magni senes ambulabant in Eremum quæ est iuxta Scythim, & audientes murmur vocis cuiusdam de terra quæ fuerunt introitum spelunçæ, in quam ingressi reperiunt ibidem quandam aniculam virginem sanctam iacentem, & dicunt ei. Quomodo huc venisti anus, aut quis est qui tibi ministrat? Neminem enim inuenerunt in ipsa spelunca nisi so-

lam

lam ipsam iacentem infirmam. At illa dixit, trigessimum octauū habeo annum in spelūca hac herbarum radicibus viuens, & seruiens Christo, & non vidi hominem nisi hodie. Misit enim vos Deus vt sepeliatis corpus meum. Cumque hoc dixisset quieuit in pace. Patres vero illi glorificauerunt Deū, & recondito corpusculo eius recesserunt in locū suum.

¶ Narrauerunt de quodam solitario qui exiuit in Eremum vestitus lineo sacco tantum. Cumq; perambulasset iter trium dierū ascendit supra petram & vidit sub ipsa viridem herbam & hominē pascentem tanquā bestiam. Descendens autē occulte tenuit eum. Senex vero ille cū esset nudus, nec posset ferre odorem hominū angustiatuſ est, & vix tandem euadens de manibus eius fugiebat. Ille vero frater exijt currens post ipsum & clamans. Expecta me, quia propter Deum te sequor. Ab ille conuersus dixit ei. Et ego propter Deum fugio abs te. Frater autem ille post hęc proiecit lebitonem quo erat indutus & sequebatur eum. Quæ cū vidisset senex, quia abieciſſet indumentum suū sustinuit eum, & cū appropinquasset ei, dicit ad illum senex. Quoniam proieciſti materiam mundi abs te ego te expectaui. Rogabat autem frater ille dicens. Pater dic mihi verbum quomodo saluus ſiā. Qui

dixit ei fūge homines & tace & saluus eris. Narrabat quidam solitarius fratribus qui erant in Rathum vbi sunt septuaginta arbores palmarum in loco vbi applicuit Moyſes cum populo, quando egressus est de terra Ægypti sic dicens. Cogitauit aliquando de bere me ingredi in interiorē Eremum si forte inuenirem aliquē interius habitantem in Eremo, & seruientem Domino nostro Iesu Christo. Ambulans autem quatuor dies ac noctes inueni speluncam, & cum appropinquassem respexi intus, & vidi sedentem hominem & pulsaui secundum consuetudinem monachorum, vt egredientem salutarem eum. At ille non mouebatur, requieuerat enim in pace. Ego autem nihil dubitans introiui & cum tenuissem scapulam ipsius confestim dissolutus est & factus est puluis. Deinde aspiciens vidi colobium pendens. Cum verō & hoc tenuissem dissolutū est, & in nihilum redactum. Cum autem ex hoc hesitarem egressus sum inde, & deambulabam in deserto in quo rursus aliam reperi speluncam & vestigia hominis ibidem. Factus sum autem alacrior & applicui ad ipsam speluncam. Vt vero iterū pulsaui, & nemo mihi obaudiuit ingressus quoque nullum inueni. Stans autem foras speluncam dicebam. Intra me ingressus

quia

quia hinc oportet venire hunc seruum Dei vbi cunque fuerit. Cum vero præteriret dies vidi bubalos venientes, & illum seruum Dei sequentem eos nudum, sed capillis suis cooperientem que in honesta erant corporis sui. Qui appropinquans mihi existimabat me spiritum esse, & stetit ad orationē. Ego autem hęc intelligens dicebam ei. Serue Dei, & ego homo sum, vide vestigia mea, & contredam me, quia caro & sanguis ſum. Cum vero post orationem dicto amen respexisset me, & consolatus fuisset, introduxit me in speluncam & interrogauit me dicens. Quomodo huc aduenisti, cui ego dixi. Requiesce gratia serporum Dei vni in hanc solitudinem & non me fraudauit Deus a deſiderio meo. Ego autem interrogauit eum rursum dicens. Quomodo, & tu huc venisti, & quantum temporis habes quod est alimētum tuū, vel quomodo cum sis nudus non indiges vestimento. Qui dixit mihi. Igo in coenobia eram Thebaidē, & opus meum præter litteras, subieciui autem in gremium ducunt cogitans, vt vixitas inde singulariter sentirem, & propter inquit quibus res & suscipere peregrinos, & maiores matcedem possidere exi eo, quod abque hinc de opere tuo. Mitte ptea confestim cogitatio huius & opere perferi tam & exitum & cetera

2016

ficauit mihi monasterium, ibique veniebant qui mihi iniungebant opus. Cumq; iam multū esset & congregaueram festinabā pauperibus ac peregrinis illud distribuere. Sed aduersarius noster diabolus inuidens mihi sicut semper, ita etiā & tunc futuram in me distributionem, machinabatur auferre eo, & festinabam labores meos Deo offerre. Videns autē vnam virginē sacrā iniurgentē mihi species & eas me perficientē atq; reddentē, inmisit ei vt rursum mihi demandaret alias species. At vbi iam consuetudo facta est, & fiducia maior, postremo etiam tactus manuum & risus ac simul conuescere ad vltimū concepimus dolorem & per fecimus iniquitates. Cum autē mortuū fuisset cum ipsa in eadē ruina sex menses postea cogitauit dicens. Quia aut hodie aut crastino, aut post multos annos morti addictus, aeternum habeo supplicium. Si enim uxorem quis hominis violaret poenis aeternis legitime subiret, quanteis tormentis dignus est qui Christi stuprauerit sponſam. Et sic occulte in hanc Eremū recessi. Omnia relinquens illi mulieri Mediana quibus inueni speluncam hanc atque fontem hunc & istam palmam, afferentem mihi borriōnes, duodecim dactylorum. Per singulos menses affert vna borriōne, quibus mihi sufficit triginta dies, & post hanc natura

tur

tur alter. Post tempus autem multum creuerunt pili mei & cum dirumperentur iam vestimenta mea ipsis verecundiores partem operio corporis mei. Dum autem rursum interrogarem eum si à primordijs difficultatem habuisset ibidem ait mihi. In inijs valde afflictus sum dolore iecoris, ita vt humiliatus non possem stando psalmum dicere, sed prostratus in terra clamabam ad altissimum. Cum autem in spelunca essem in dolore valido atq; defectione vt etiam nec egredi iam possem, vidi virum inhaerentem & iuxta me stantem ac dicentem mihi. Quid pateris? Ego confortatus ab eo modicum dixi ei. Epar doleo. Qui dixit mihi, vbi doles. Cum vero ostendissem ei digitos manus suae indirectum coniungens diuisit locum istum tanquam per gladium. Et euellens iecur ostendit mihi vulnera, & raso iecore in manu sua in paenum ipsam scabiem misit, atq; rursum ipsum iecur imponens manibus suis locum ipsum reclusit, & ait mihi. Ecce sanus factus es, serui Domino nostro Iesu Christo si cut oportet; & extunc factus sum sanus; & sine labore iam sum hic. Ego autem multum illum rogavi vt manerem in interiori spelunca & ait mihi. Non potes sufferre impetus dæmonū. Et ego hoc ipsum considerans rogabam, vt orans pro me dimitteret me. Qui cum

orasset dimisit me. Hæc vobis narraui ædificationis gratia. ¶ Dicebat rursus alius quidam senex, qui etiam dignus factus est episcopus ciuitatis Oxirinci tanquam ab alio hæc audisset, sed ipse erat qui hoc fecerat. Visum est mihi; (inquit) aliquando intrare in interiorem Eremum quæ est circa Oassa vbi genus est Mazicorum, vt viderem si forte inuenirem aliquem Christo seruientem. Sumens igitur paucos proximates, & quasi diem quatuor aquam in vase, iter meum faciebam. Trãfactis vero quatuor diebus cõsumptisque cibis expectabam quid agerem, & confidens dedi me ad pergendum. Ambulaui quoque alios quatuor dies sine cibo perdurans. Cumque ieiunium & laborem itineris corpus meum iam non ferret in pusillanimitate iam perueni, ac sic iacebam in terra. Veniens autem quidam digito suo tetigit labia mea & tanquam medicinali instrumento curauit me. Statimque confortatus sum ita vt putarem me neque ambulasse, neque famem pertulisse. Cũ ergo tantam in me sensissem virtutem, surgens perambulabam desertum. Præteritis itaque alijs quatuor diebus rursus fatigatus defeci. Cumque extendissem manus meas in cælum, ecce vir ille qui pñdẽ me confortauerat iterum digito quasi liniens labia mea confortauit me. Peractis sane quatuor

dica

dies decem & septẽ & post hoc inuenio tugurium & arborem palmæ, & virum stantem, cuius capilli capitis erant pro indumento ipsius & præ canitie candidi per totum. Erat autem & terribilis aspectu. Cumque vidisset me stetit ad orationem & expleto Amen, cognouit me esse hominem tenesq; manum meam interrogauit me dicens. Quomodo huc aduenisti? & si adhuc constant omnia quæ sunt in mundo, & si adhuc etiam sunt persecutiones? Ego autem dixi ei. Quia vestri gratia qui in veritate Christo Domino seruitis hæc per ambulo Eremum, persecutio vero cessauit per potetiam Christi. Edissere nunc mihi obsecro te, & tu quomodo huc aduenisti? At ille cum lamentatione plorans coepit dicere mihi. Ego episcopus eram, & persecutione facta multis mihi illatis supplicijs cum sufferre non possem tormenta postea sacrificauit. In me ipsum deinde reuersus agnouit iniquitatem meam, & dedi me ipsum, ad moriendum in hanc eremum, & sum degenis hic annis quadraginta nouẽ in confessione & obsecratione ad Deum, si forte dimittatur mihi peccatum meum. Et victum mihi quidẽ præstitit Dominus ex hac palma consolationis vero indulgentiam nõ accepi, nisi post xlvij. annos, in hoc autem anno consolatus sum, hoc autem dicens, repente surre-

xit, & currens exijt foras & stetit ad orationem diu. Cum autem conpleisset orationem venit ad me. Intuens autem ego faciem eius exterritus trepidavi, factus enim erat quasi ignis. Dixitq; mihi. Noli timere. Dominus enim te misit vt ferri tradas corpus meum atque sepulture. Dũ autem consummasset hæc dicens statim extendens manus pedesq; sine fecit, dissuta ergo tunicam meam ego mihi dimidiam tenui, & dimidia inuoluto sancto eius corpusculo abscondi in terra. Recondito autem illo continuo palma illa aruit & tugurium illud cecidit. Ego autem multum steti obsecrans Deum si quomodo præstaret mihi palmam illam & fontem & perseuerarem illo in loco residuum tempus meum. Vt autem non est hoc factum dixi apud me vtique non est voluntas Dei: orans ergo tendebam iterum ad seculum & ecce homo ille qui prius liniuit labia mea, veniens, apparuit mihi atque confortauit me, & ita conualui peruenire ad fratres & narraui eis hæc rogans eos ne desperarent de misericordia Dei, sed per patientiam expectarent Deum. ¶ Frater quidam interrogauit senem dicens. Nomen est quod saluat aut opus. Respondit ei senex, Opus, & ait senex. Scio fratrem orationem aliquando, & statim exaudiebatur oratio eius. Subintravit autem animo eius cogitatus, vt vellet vi-

Y

dere

dere animam peccatoris & iusti, quomodo abstrahatur à corpore, & non volēs Deus contristare eū in desiderio suo dū sederet in cella sua ingressus est lupus ad eum, & tenens ore suo vestimenta ipsius fratris trahebat eū foras, surgens autem frater sequebatur eū, lupus autem duxit eū vsq; ad aliquā ciuitatem, & dimittens illum recessit ab eo, cū vero sederet foras ciuitatem in monasterio quodam, erat quidam habitans qui habebat nomen, quasi magni solitarij, ipse vero infirmus erat expectans horā mortis suæ. Frater igitur ille qui ibidem venerat videbat præparationem fieri cerorum & lampadarum propter solitatem illum tanquam per ipsum Deus panem & aquam in habitantibus ciuitatem illam præstaret atque saluaret eos, & dicebant: quia si hic senex vitam finierit omnes simul moriemur. Facta autem hora exitus ipsius vidit frater ille tartaricū inferni descendentem super solitariū illū habentē tridentem igneum, & audiuit vocem dicentem, Sicut anima ista non me fecit quiescere neq; vna hora in se sic neque tu miseraris eius euellens eam. Desigens igitur tartaricus ille quē tenebat igneum tridentē in corde solitarij illius, per multas horas torquens illum abstraxit animam eius. Post hæc autem ingressus frater ille ci-

uitatem, inuenit hominē peregrinū in platea egrotū non habentē quæ ei curam adhiberet & mansit cū eo die vna, & cū venisset hora dormitionis eius conspexit frater ille Michaelē & Gabrielem descendentes propter animam eius, & sedens vnus à dextris & alius à sinistris eius rogabāt animā illam vt egrederetur, & non exibat quasi nolens relinquere corpus suū. Dixit autem Gabriel Michaeli. Assūme iam animam istā vt carnis: cni Michael respondit. Iussi sumus à Domino vt sine dolore eiciatur, ideoque cū vi non possumus euellere eā. Exclamauit ergo Michael voce magna dicēs: Domine quid vis de anima hac quia non acquiescit nobis vt egrediatur. Venit autem vox. Ecce mittō Dauid cū cythara & omnes psallētes Hierusalem & audiens psalmodiam ad vocem ipsorum egrediatur. Cumq; descendissent omnes in circuitu animæ illius cātantes hymnos & audiens psalmodiā ad vocem ipsorum egrediebatur. Tūc demū exiliens anima illa sedit in manibus Michaelis & assumpta est cū gaudio. ¶ Dixit iterum idem qui supra de quodam sene, qui aueniens aliquādo in ciuitatem vt venūderet vasa quæ operatus fuerat, & cū explicuisset ea contigit eū sedere ante ianuā cuiusdam diuitis, qui iam moriebatur. Sedens ergo senex ille vidit equos nigros & al-

cen-

censores eorū nigros & terribiles habentes singuli baculos igneos in manibus suis. Cū vero iam peruenissent ad ianuā diuitis statuerunt equos suos foris, & intrauit vnusquisque cū festinatione. Infirmus autem ille videns eos clamauit voce magna dicens: Domine adiuua me: at illi dixerūt ei: nūc memor Dei factus es quando tibi sol obscuratus est. Quare vsq; in hodiernum diem nō exquisiuit eum, dum adhuc tibi erat splendor diei. Nunc autem in hac hora non est tibi portio spei neq; consolationis. Dixerunt patres fuisse quēdā Macharium qui Scythium primus monasteriū fecit. Est enim locus ipse vasta Eremus longe à Nitria, habens interuallum itineris diei & noctis & grāde periculum est euntibus ibidem. Si enim modicum quis aberrauerit vagatur periclitans per Eremum. Sunt autē illi omnes perfecti viri nec aliquis imperfectus potest in eodē loco tā feroci perdurare quia omnino arduus est, & absq; consolatione eorum quæ necessaria sunt. Hic igitur prædictus vir Macharius cū homo esset de ciuitate coniunctus est aliquādo Machario illi maiori & cum venissent ad transfretandum Nilum fluuium contigit eos ingredi nauē maiorem in qua tribuni quidam duo, cū multa intrauerant: extollentia habentes intus redam totam eam, &

equos quibus freni aurei erant & obsecundantes quosdā milites & pueros torques vtētes aliquos atque aureos habentes cingulos. Videntes ergo tribuni illi hos duos Monachos veteres pannos indutos & in angulo sedentes beatificabant exiguitatem ipsorum. Vnus vero ex tribunis ait ad eos, Beati estis vos Monachi qui mundo huic illulistis. Respondens autem ille vrbanus Macharius dicit ad eos. Nos quidem mundo isti illulimus vobis autem hic mūdus illulfit. Scito tamen quia nō volēs hoc dixisti vtriq; enim beati dicimur id est Macharij. At ille tribunus compunctus in verbo eius & regressus domi expoliavit se vestimentis suis & cœpit esse Monachus faciēs elemosynas multas. Dicebāt de eodem abbate Machario maiore, quia dum ambularet aliquādo per Eremum inuenit caput hominis mortui in terra iacens. Quod cū moueret virga palmę, quam in manu tenebat locutum est caput illud ad eum. Cui dixit senex: quis es tu? Respondit ego eram sacerdos gentilium qui commanebant in loco hoc, tu vero es abba Macharius qui habes Spiritum sancti Dei. Quacunque ergo hora misertus fueris eorum qui sunt in tormentis & oraueris pro eis tunc consolantur. pusillum. Dixit ei senex, & quæ est ipsa consolatio. Respondit quantū

distat coelum à terra, tantum est ignis sub pedibus nostris & super caput nostrum. Stantibus ergo nobis in medio ignis, nō est vt quis facie ad faciem videat proximum suum. Ait ergo senex cum fletu. Vehilli diei in qua natus est homo si est hæc consolatio supplicij. Rursum dixit senex, est ne peius tormentum his? Respondit, maior poena subtus nos est. Dixit ei senex. Et qui sunt in ipsa, dixit ei, nos qui ignorauimus Deū vel ad modicum habemus aliquid misericordiae. Hi vero qui cognouerunt Deum & negauerunt eum nec fecerunt voluntatem eius, hi sunt subtus nos. Et post hæc sumēs senex caput illud sepeliuit.

¶ Orante aliquando eodem abbate Machario in cella sua, venit ei vox dicens: Machari, nondum peruenisti ad mensuram illarum duarum mulierum illius ciuitatis. Surgens ergo senex mane accepit virgam suam palmeam & coepit pergere in ciuitatem. Cum vero peruenisset in eam reperto loco pulsauit ianuam. Egressa autem vna suscepit eum in domum suā, & cum sedisset nominibus proprijs vocauit eas quæ cum venissent sederunt cum eo. Ait autem ad eas senex. Propter vos tantum laborem itineris arripui, dicite mihi nunc opera vestra quæ vel quomodo sint. At illæ mulieres dixerunt. Crede nobis abba, quia nec

hac nocte fuimus sine viris nostris, quam ergo operationē possumus habere. At vero senex cum satisfactione rogabat eas, vt manifestarent ei actum suum. Tunc dixerunt ei. Nos quidem secundum seculum extraneæ nobis sumus placuit autem nobis nubere duobus fratribus secundum carnem. Quindecim enim annis nos hodie duæ habitauimus in hac domo & nescimus si aliquando litigauimus ad inuicē, aut sermonē turpē dixit vna ad alterā, sed in pace & cōcordia peregrinamus totū tēpus nostrum. Subintrauit autem nobis in animum ingredi in monasterium virginum, & rogati viri nostri non nobis consenserunt in hoc. Cum ergo minime voluissemus obtinere huiusmodi propositum disposuimus vtræque testamentum inter nos & Deum vt vsque ad mortem per os nostrum non egrediatur sermo secularis. Audiens autem hæc abbas Macharius dixit. In veritate quia nō est virgo neque sub marito agens, neque monachus neque secularis, sed Deus secundū vniuscuiusque propositum omnibus prestat Spiritū sanctum. ¶ Dicebant patres de aliquo senē magno, qui cum ambularet in eremo vidit duos angelos comitantes secum vnum à dextris & vnum à sinistris suis. Dum vero ambularent inuenerunt cadaver in via iacens & cooperuit senex

senex ille nares suas propter fetorem. Fecerunt autem & angeli similiter, & profecti pusillum dixit eis senex. Et vos hæc odoratis. Qui dixerunt ei. Nequaquam, sed propter te cooperuimus & nos. Nam immunditiam huius mundi non odoramus nos, neque appropriat nobis, sed animas quæ foetorem peccatorum habent ipsarum foetorem nos odoramus.

¶ *Incipiunt septem capitula quæ misit abbas Moyses abbati Pirmenio & qui custodierit ea liberabitur à poena.*

Dixit abbas Moyses quia debet homo quasi mortuus esse socio suo, mori amico suo vt non diiudicet eum in aliqua causa. Dixit iterum. Quia debet homo mortificare seipsum ab omni re mala priusquam egrediat de corpore, vt non lædat vllū hominem. ¶ Dixit iterum. Nisi habuerit homo in corde suo quia peccator est, Deus non exaudiet eum. Dixit ei frater. Quid est in corde habere quia peccator est. Et dixit ei senex. Si quis attendit peccata sua nō videt peccata proximi sui. ¶ Dixit rursum idem senex. Nisi cōuenerit actus orationi in vanū laborat homo. Et dixit frater. Quid est consensus actus cum oratione. Respondit senex vt ea pro quibus oramus iam non facia-

mus. Quando enim homo dimiserit voluntatē suam, tunc ei reconciliabitur Deus, & suscipiet orationes eius. ¶ Interrogauit eū frater. In omni labore hominis quid est quod eū iuuat? Dixit ei senex. Deus est qui adiuuat. Scriptū est enim. Deus noster refugium & virtus adiutor in tribulationibus que inuenerunt nos nimis. ¶ Dixit frater. Ieiunia & vigiliae quas facit homo, quid efficiunt. Dixit ei senex. Quoniam ipsa sunt quæ faciunt humiliari animā. Scriptū est enim. Vide humilitatem meā & laborem meum & dimitte omnia peccata mea. Si ergo fecerit anima labores istos, miserebitur ei Deus propter eos. ¶ Interrogauit frater senē dicens, quid faciet homo in omni tē tatione veniente super se, aut in omni immisione inimici. Ait illi senex. Flere debet in conspectu bonitatis Dei vt adiuuet eum & requiescet velociter si rogat intente. Scriptū est enim. Dominus mihi adiutor nō timebo quid faciat homo. ¶ Interrogauit eum iterum frater dicens. Ecce homo cedit seruum suum propter aliquod peccatū quod egit, quid dicet seruus ille. Dixit ei senex. Si bonus seruus est, dicet peccavi miserere mei. Dixit ei frater. Nihil aliud. Dixit ei senex. Non ex quo enim culpam super se posuerit & dixerit, peccavi, statim miserebitur ei Dominus suus. Finis autem horum est,

non iudicare proximum. Quando enim manus Dñi occidit omne primogenitū in terra Ægypti nō erat domus in qua non esset mortuus. Dixit ei frater. Quid est verbum hoc. Respondit ei senex, quia si conspexerimus peccata nostra non videbimus peccata proximi. Stultitia est homini habenti mortuum suum relicto eo abire & flere mortuū proximi sui. Mori autem proximo tuo est portare peccata tua, & sine cogitatu esse ab omni homine, quia iste bonus est & iste malus est, & ne facias malum vlli homini neq; cogites malum in corde tuo in aliquem neq; spreueris aliquem facientem malum, neq; acquiescas facienti malum proximo suo, & noli gaudere cū eo qui malū facit proximo suo hoc est mori proximo suo & noli obloqui de aliquo homine, sed dicit; quia Deus cognoscit vnūquēq; . Noli ergo obedire detrahenti; neq; cōgaudeas ei in detractione. Noli audire obloquētē proximo tuo, quia scriptū est, nolite iudicare & nō iudicabimini. Non habeas inimicitias cū aliquo homine neq; retineas cōtumelias in corde tuo, neq; odio habeas eū qui inimicatur tibi, & nō sentias inimicitias eius. Noli despicerē eum qui inimicitias habet cū proximo suo, & hoc est p̄st. In his temetipsum cōsolare. Est labor sed semper in requies. ¶ Dixit alius se-

nex. Propter te in quā o homo saluator est natus propter te venit filius Dei vt tu salueris. Factus est homo manēs Deus factus est puer factus est lector. Accipiens nanq; librū legit in Synagoga dicēs Spiritus Dñi super me, eo q; vnxit me, euāgelizare pauperibus misit me. Factus est subdiaconus faciēs nanq; de fune flagellū, oēs eiecit de tēplo oues vendētes & boues. Factus est diaconus, præcingens enim se Lintheo lauit pedes discipulorū suorū præcipiēs eis fratrum pedes lauare. Factus est presbyter quia resedit in medio magistrorū populum docens. Factus est episcopus, quia accipiens panē, benedixit ac fregit & dedit discipulis suis. Flagellatus est propter te, vt redimeret te. Crucifixus & mortuus est, & tertia die resurrexit & assumptus est. Omnia hæc ppter nos suscepit in se omnia iuxta dispensationē omnia per ordinem omnia cōsequenter operatus est vt saluaret nos & tu propter eum nil toleras. Simus sobrij, vigilem; vacemus orationibus, & quæ placita sunt ei facientes vt saluari possimus. Ioseph. nonne in Ægyptū est venditus in terram adiciam; Tres pueri in Babyloniam captiui ducti sunt, nunquid ibi cūsumquam habuerunt notitiam? Tamen Deus patrociniatus est eis, suscepitque & glorificauit eos quia timebant eum. Qui dat animam suam

suam Deo non habet propriam voluntatem, sed expectans Dei arbitrium non laborat. Nam si tuā vis facere voluntatē, non cooperante Deo nimium fatigaberis. In terrogauit frater abbatem Pastorem dicens. Quid est quod scriptum est nolite cogitare de crastino. Dixit ei senex. Ad hominem respicit hoc qui in tentatione constitutus est & deficit, vt non cogitet quantum temporis in ea facturus sit, sed potius quod hodiernum est & quotidianum futurum libenter suscipiat. ¶ Interrogauit frater abbatem Ioannem dicens. Quomodo anima habens propria vulnera, non erubescit detrahere proximo suo. Cui respondit senex per parabolam. Erat quidam pauper homo habēs uxorem, qui cum vidisset aliquādo aliam mulierem pulchriorem, ipsam quoque sortitus est in coniugium. Erant autem utreque nude. Sed cum essent in quodam loco nudinē, rogauerunt eum ambe dicentes. Tecum desideramus venire. Quas mittens nudas in dolium cum nauicula transfretauit venitque ad locum. Facto autem meridie cum vna earum populo recedente vidisset silentiū, exiit de dolio in quendam locum vicinum velociter, & veteres atque confusos pannos reperiens, præcinxit se, dehinc fiducialiter visa est ambulare. Altera vero nuda se-

dens intrinsecus dicebat marito. Ecce meretrix ista nuda est nec cōfunditur. Cui maritus cum dolere ac stupore respondit o miraculum. Hęc vt cūque confusionem suam cooperuit tu vero vndique nuda, non erubescis culpāre vel ex parte vestitam. Ita est omnis detractor qui propria mala non videns, aliena semper accusat. ¶ Dixerunt quidam fratres abbati Antonio, volumus à te audire verbum quomodo saluari possumus. Tunc ait senex. Ecce scripturas audistis sufficiat vobis. Qui dixerunt, & à te volumus audire verbum. Respondit eis senex. Audistis dominum dicentem si quis te percusserit in sinistram maxillam præbe illi & alteram. Dicunt ei. Hoc implere non possumus. Dixit eis. Si ergo alteram præbere non potestis saltem in vna percussi ferete patienter. Responderunt ei. Nec hoc possumus. Dicit eis. Si nec hoc potestis vultis ne percutere magis quam percuti. Dicunt ei. Nec hoc volumus. Tunc senior ait discipulo suo. Succos præpara fratribus istis, quia nimis infirmati sunt. Deinde dixit eis. Si nec hoc, nec illud potestis. Quid faciam vobis, ergo sola oratio necessaria est pro vobis. Dixit abbas Ioannes quibusdam fratribus. Qui fuerunt tres philosophi simul amici, quo-

rum vnus moriens, alteri reliquit filium suum commendatum, qui in ætate iuuenili prouectus nutritoris sui adulterauit vxorem. Quo scelere cognito missus est foras deinde cum plurimum poeniteret non ei cōcessit ingressum, sed ait illi. Vade & esto tribus annis inter damnatos, qui metalla in flumine colligunt & sic tibi indulgeo culpam tuā. Quo post triennium reuerso rursus ait. Vade alios tres annos & da mercedes vt iniurias patiaris. Ille vero fecit sic tres annos alios. Qui dixit ei. Veni ergo nunc in ciuitatem Atheniensium vt philosophiam discas. Erat autem ad portam ciuitatis quidam senex philosophus sedens qui intrantes ciuitatem contumelios afficiebat. Iniuriauit ergo & iuuenem illum. At ille iniuriatus risit. Cui senex ait. Quid est hoc quod tibi iniurias facio & tu rides. Et dixit iuuenis. Non vis vt rideam qui tribus annis vt iniurias paterer dedi mercedes & hodie eas gratis patior. Prorsus ob hoc risi. Dixit ei senex. Accede & ingredi ciuitatem. Cumque hoc retulisset abbas Ioannes dixit. Hæc porta Dei & patres nostri per multas iniurias eam gratulantes ingressi sunt. *hæc* Dicebat abbas Ioannes de anima quæ desiderat poenitere. Quædam pulcherrima meretrix fuit in quadam ciuitate quæ habebat plurimos amatores. Quidam au-

tem vir de ducibus veniens ad eam dixit. Promitte mihi castitatem tuam, & ego te accipiam in vxorem. Illa igitur promittente accipiens eam introduxit in domum suam. Cumque à suis amatoribus quæreretur, agnito quod ille tam magnus vir fortitus eam fuisset in vxorem dixerunt. Si accesserimus ad ianuam hominis tam potentis cognoueritque desideria requirentium proculdubio puniemur. Sed venientes post dorsum domus vt amur solito sibilu, cumque sibilantium illa sonum audierit descendet ad nos & inueniemur innoxij. Quæ cum audisset signauit saures suas & exiens interiora domus ingressa est atque clausit. Hæc ita locutus senior dicebat meretricem esse animam, amatores autem eius esse vitia, ducem vero vel principem dicebat esse Christum domum autem eius cælorum perpetuam mansionem, sibilatores autem dæmones esse malignos, hæc ergo si casta fuerit & fidelis semper currit ad Deum. ¶ Dicebat abbas Pastor. Scriptum est in euangelio. Qui habet tunicam vendat eam & emat gladium, hoc intelligitur sic. Qui habet requiem dimittat eam, & teneat gladium, id est, pugnam aduersum diabolum. ¶ Dicebat qui supra. Quia senior quidam in partibus Aegypti sedebat in cella, cui frater ali-

quis

quis & virgo quædã ministrabãt. Accidit autem vna die vt vterque sibi ad senem venientes occurrerent. Cum ergo factu iam sero, & ad sua remeare nō possent, posuit mattã senior inter vtrosque vt dormirent. Frater vero ille carnis suæ pugnam nō sufferens miserandã virginem stuprauit & perdidit, consummatoque peccato mane discessit cum vitata virgine. Senex autem cū cognouisset & futura prospiciens tacuit in præsentia. Redeunt itaque prosequente eos sene, neque aliquã tristitiam demonstrãte, vbi recessit ab eis ita adinuicem loquebantur. Putasne intellexit hic senex facinus nostrum an non. Reuersisque ambo ad eum & poenitentia ducti dixerunt ad eum. Pater sancte intellexisti quemadmodum nos seduxerit inimicus, atque prostrauit, an non? Qui respondit. Intellexi filij. Dicunt ei. Et vbi fuit in illa hora mortis nostræ cogitatio tua. Dixit eis. Mea cogitatio illa hora illic erat vbi crucifixus est Christus. Stabam autem & flebã, tam pro me quã pro vobis. Sed quia poenitentiam vestrã Deus repromisit ad mortem, vt curando vulnere, quod per negligentiam pertulistis diligentius insistatis. Accepta igitur ab eo regula poenitentiae recesserunt iam fortiter certantes donec vasa electa fieri potuissent. Philosophus quidã interrogauit sanctum Antonium. Quomodo (in-

quit) sustines pater qui codicum consolatione fraudaris. Ille respondit. Meus codex, o Philosopho, natura rerum est creaturarum quæ mihi quotiens verba Dei legere cupio adesse consuevit. ¶ Dum quidam venisset ad abbatem Macharium & meridiano estur nimia siti succensus aquam quæreret ad bibendum respondit. Sufficit tibi vmbra hæc, quia multi viatores aut nauigantes hac indigent nec fruuntur. ¶ Apud eundem senem cum verba de continentiae exercitio haberem, age (inquit) fiducialiter, o fili: nam & ego per viginti annos continuos non pane non aqua, non somno satiatus sum, panem quidem pensatum accipiens aquæ vero mensurã, somnum autem parietibus diutaxat me inclinans surripere paululum festinabam. ¶ Quidam frater interrogauit senem vtrum cum matre vel cum fratribus ad eos proficiscens manducare deberet, cui senex respondit. Cum muliere inquit non manducabis. ¶ Interrogauit quidam frater abbatem Isidorum de cogitatu fornicationis: respondit senex, quod quidem veniat cogitatio fornicationis animum cõturbans atque occupans, sed actum implere non præualens, neque perficiens, sed tantum impedit ad virtutem. Sobrius autem vir à se eam discutens ad orationem statim conuertitur. ¶ Item de eodem cogita-

Yy 5 ture-

tu respōdit senex. Si cogitationes non habemus, ferarum similes erimus. Sed sicut inimicus quod suū est exigit, nos quoq; quod nostrū est implere debemus. In sistamus orationi & inimicus fugabitur, vacua meditationi Dei & vincis. Per severantia boni victoria est, certa viriliter & coronaberis. ¶ Dixit abbatisa Synclerica. Aduersarius noster facile à nihil possidentibus superatur. Non enim habent quod lædantur, quia pleriq; memores angustie atq; tentationum à Deo separantiū in ablatis pecunijs cæterisq; facultatibus flere consueverunt. Rursus quæ supra. Qui visibiles (inquit) diuitias ex multis laboribus atq; maximis periculis colligunt dum plura lucrantur plurima cōcupiscunt & præsentia quidem tanquā nihil existimant, nos vero necessaria pro timore Dei renuimus possidere. ¶ Dixit quidā senex. Qui animā suam ligat memoria malitiæ similis est igni inter paleas occultato. ¶ Dixit quidā senex si (inquit) de vita æterna cuiquam sermonem facis dic verbum audienti cum compunctione & lachrymis alioquin non dicas, ne fias inutilis alienis verbis alios seruos facere festinans, peccatori namq; dixit Deus. Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum. Dic ergo canis suū, imo canis melior me est propter quod

& amat dominum suum, & ad iudicium Dei non est venturus.

¶ Interrogauit quidam frater senioreni dicens. ¶ Quomodo anima mea diligit immunditiam. Dixit ei senex. Anima quidem corporales plerunq; desiderat passionēs, sed spiritus Dei est, qui eā continet. Flere ergo debemus, & immunditias nostras attendere diligenter. Vidisti Mariam Magdalenam quemadmodum cum se ad sepulchrū domini inclinasset, & fleret vocauit eam dominus. Sic erit & anima. ¶ Interrogauit frater senioreni dicens, Quid sunt peccata. Dixit ei senex. Peccata sunt cum homo sua delicta velut nihil despiciens alios docere conatur, propterea dominus dicit in Euangelio. Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo: & tūc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. ¶ Interrogauit frater senioreni dicens, Quid agam, quia animus meus in paruo labore me vulnerat. Dicit ei senior: nō enim miramur Ioseph cum esset puer in Ægypto in terra colentiū idola, quemadmodum tentationes viriliter pertulit & Deus glorificauit eum vsque in finem. Videamus & Iob, quod se vsque in finem nō relaxauerit tenens Deū vnde eum nullus à spe quæ in Deum est mouere præualuit. Interrogatus est senior à quodam militante si Deus recipere pe-

niten-

nitentem. Qui cum eum pluribus edificasset sermonibus, postremo ait ad eum. Dic mihi dilectissimi me si chlamys tua cōcissa fuerit projicis ne eam. Qui respondens ait. Non. Sed relaxans vtor eam, dixit ad eum senior. Si ergo tu paruo proprio vestimento Deus suæ imaginī non indulget. ¶ Erat quidam frater in cella qui post expletas missas cum demitteret Ecclesiam, expectabat donec omnes egresserentur ne aliquis eum teneret ad manducandum. Vnde ergo diuini expleto conuictu ante omnes egressus est & currebat ad cellam suā, quem intuens presbyter currens miratus est. Cumq; transacta septimana venisset frater ille in collectam Ecclesie dixit ei presbyter. Dic mihi frater. Quæ causa fuit, circate, qui per omnes quidem conuentus remanebas vltimus omnium, quod in collectione præterita ante omnes egressus es. Cui frater ille respondit. Quia abstinebam ne mihi coquerem & ideo expectabā, vt aliquis me teneret ad manducandum: illa vero collecta præstans venisset in Ecclesiam coxi mihi pusillum lenticulæ, ideo quæ confirmato sacro ministerio arte omnes exiui. Audiens autē hæc presbyter dedit mandatū in ecclesia dicens, Fratres antequā veniatis ad collectam Ecclesie, coquite vobis pusillum cocturæ vt propter

illud cū alacritate festinetis recurrere ad cellulas vestras. ¶ Venit aliquando index regionis alicuius de provincia abbatis Pastoris. Venientes autem omnes habitatores loci illius rogauerunt ipsum abbatem vt veniens rogaret eum, qui dixit eis. Sinite me tres dies, & tunc veniā. Oravit ergo senex ad dñm dicens, Dñe noli mihi dare gratiam hanc, alioquin nō permittunt me homines sedere in locō isto. Veniens ergo senex rogauit iudicem. At ille dixit. Pro latrone rogas abba. Gausus est autē senex, quia nō obtinuit apud iudicem gratiā quā postulauit, & sic rediit in cellam suā. ¶ Dicebāt seniores, quā intrabat Moyses in nubē cum Deo loquebat quā autē exibat de nube loquebat eū populo. Sic & monachus donec in cella sua est cū Deo loquit, egrediens autē de cella loquitur eū de demonibus. Venit quidā adolescens ad abbatem Mathariū vt sanaret à dæmonio, & dum esset foris stans ecce aduenit quidam frater de aliquo monasterio & concubuit in peccatū cū adolescente illo, egressus autē senex cernit fratrem illum peccantem cum paruulo illo & non intrepauit eum dicens, Si Deus qui plasmanit eos & videtis patientiam in illis habet, qui si vellet incendere eos, ego quis sum vt arguam eos. ¶ Dixit eum de quodam senex qui habebat in inferioribus parti-

parti-

partibus Ægypti. Quia sedebat quietus & vnus secularis ministraret ei. Contigit autem vt filius illius secularis infirmaret, qui multum rogabat senem vt veniens oraret pro puero. Surgens quoq; senex abiit cum ipso. Precurrrens autem ille securus introuit in domū suam dicens, Venite obuiam solitario illo sancto. Videns autem senex eos à longe exētes cum lam padibus cognouit, quia sibi venirent in occursum & exuens vestimenta sua misit illa in flumen & coepit lauare ea stans nudus. Minister autem eius ille laicus erubuit videns eum nudum, & rogauit homines illos dicens, Reuertimini, quia senex ille mente excessit. Veniensque ad senem dixit ei. Quid hoc fecisti? Omnes enim dicebāt quia dæmonium habet senex iste qui dixit. Ego hoc volui audire. Interrogauerūt quidam seniores abbatem Pastorem dicentes, Si viderimus aliquem fratrem peccantē, arguemus eū. Rndit eis abbas Pastor. Ego interim si necesse habuero transire inde: & videro eū peccantē prætereā & nō arguā eū. Sed quia scriptū est quæ viderunt oculi tui his testimoniū perhibe ideo dico vobis, quia si non palpaueritis manibus vestris nolite testificari. Aliquē enim quidam frater seductus est in huiusmodi re, & apparuit ei quasi, quod frater quidā cum muliere peccaret. Qui

cū per multū impugnaretur à cogitationibus existimās simul coire eos abiit & pulsauit eos pede suo dicens, Cessate iam. Et ecce erant manipuli melsis triticæ. Ideoq; dixi vobis nisi & manibus vestris palpaueritis nolite testificari. Dicebant de quodā fratre, quia sedebat in Eremo & seducebatur à dæmonibus per multos annos. ipse vero existimabat quia angeli essent. Egrediebatur autē pater eius secundū carnem per tēpus & visitabat eum: vna autē die rum pater tulit bipennem secum dicens, quia reuertens afferā mihi pauca ligna & præueniens vnus dæmon dixit ad filium eius. Ecce diabolus veniet ad te in similitudine patris tui habens bipennem vt impugnet te. Tu ergo præueniens tolle illā bipennē ab eo, & occide eum. Igitur pater secundū consuetudinē venit & accipiens filius eius bipennem ab ipso percussit eum & occidit & continuo adhæsit ei spiritus malignus, & suffocabat eum. Referebant sancti seniores nobis dicentes. Quia fuit quidā monach⁹ in Eremo Scythiæ. Venit autē ad visitandū sanctos Patres qui habitabāt in loco qui dicit Cellia vbi multitudo monachorū diuisis habitabāt cellulis. Cūq; nō inueniret ad præsens cellulam vbi posset manere quidam de senioribus habens cellulam vacantem dedit ei dicens. Interim

repausa

repausa in hac cellula donec inuenias vbi possis manere. Cumq; ad visitandū eum cōuenirent quam plurimi fratres desiderātes ab eo audire verbū salutis æternæ habebat enim gratiā specialem docēdi verbum Dei. Videns ergo ille senior qui ei ad habitandū præstiterat cellulā, inuidiæ liuore cor eius vulneratū est & indignari coepit ac dicere. Quoniā ego tantis temporibus in hoc loco habito & nō ad me conueniunt fratres nisi rarissimē, & hoc in diebus festis, & ecce ad istum impostorem penē quotidie fratres quā plurimi cōueniunt. Dixit autem discipulo suo, vade dic ei vt egrediatur de cella illa quoniam necessaria est mihi. Cum ergo perrexisset discipulus eius ad fratrem illum dixit ei. Mādat abbas meus sanctitati tuæ qualiter te habeas: audiuit enim te infirmari. Ipse vero remandauit ei dicēs, Ora pro me dñe pater, quia valde stomachū doleo. Reuersus autē discipulus dixit abbati suo. Nimis rogat sanctitatem tuam vt vel duos dies iubeas ei inducias dare, vt possit sibi aliam cellā pro uidere. Transactis autē tribus diebus, iterū misit discipulū suum dicens. Vade & dic ei vt egrediatur de cella mea. Nam si rursus distulerit, dices ad eum. Quia cōtinuo venio & cū baculo cedendo expellā eum de cella mea. Pergens autē discipulus ad suprascriptū fratrem, di-

xit ei. Quā valde sollicitus est abbas meus de infirmitate tua: ideo misit me requirens si melius habeas. At ille hæc audiens remādauit dicens, Gratias ago sanctæ charitati tuæ, quia sollicitus es de me, veruntamē precibus tuis melius habeo. Reuersus autē discipulus dixit abbati suo. Etiā & nunc satis deprecatur sanctitatem tuam dicens, vt vsq; ad dñicum diem expectes eū & statim egredietur. Cum autē aduenisset dñicus dies & nō egrediretur accipiens veetē senior, in flāmatus inuidiæ & iracundiæ spiritu, pergebat vt credendo expelleret eū de cella. Accedēs autē discipulus eius dixit ei. Si iubes pater præcedo te, & videbo ne forsitan aliqui fratres ad salutandū eum veniant, & si viderint, ne in te scandalizentur. Precessit ergo discipulus & ingressus ad eū dixit. Ecce inquit abbas meus venit ad salutandū te: egredere ergo celerius, & cum gratiarū actione occurre eis: quia præ nimia charitate & dilectione venit ad te. Cumq; vidisset eum antequam appropinquaret, prostrauit se pronus in terrā, adorabatq; senem cum gratiarū actione dicens, Retribuat tibi dñs charissime pater bona æterna pro cellula quā mihi propter nomē eius præstitisti, & in cælesti Hierusalem inter Sanctos suos Christus dñs tibi gloriosam præparet mansionem. Hæc audiens senior com-

pun-

punctus est corde, & proijciens baculum cucurrit in amplexum eius & osculatus est eum, & inuitauit illum in cellam suam, & pariter cum gratiarum actione perceperunt cibum. Vocauit autem senior supra memoratum discipulum suum, & interrogauit eum dicens, Dic mihi fili, si dixisti illi fratri verba mea quare propter cellam istam mandauit, ut diceres ei? Tunc discipulus eius confessus est ei dicens, Verè dico tibi pater, quia propter humilitatem quam tibi exhibere Debeo tanquam patri spirituali, non audebam tibi respondere aliquid quam mittebas me ad eum. Veruntamen nihil eorum dixi ei quare mandabas ei. Hæc audiens senior prostravit se in terram ad pedes discipuli sui dicens, Ex hodierna die & deinceps tu mihi pater esto, & ego discipulus tuus quoniam te cum timore & charitate Dei hæc agente, & meam & illius fratris animam de peccati laqueo Christus dominus liberauit, prouocante eum & sancta sollicitudine & intentione discipuli, qui perfecte in charitate Christi diligebat abbatem suum, & anxius timebat ne per inuidiam, & iracundiam vitium aliquid tale ageret pater eius spiritualis, & perderet omnes labores quos ab ineunte ætate in Christi seruitio pro vite ætate premij laborauit. Ideoque dominus donauit gratiam suam, ut in pace Christi pariter latarentur. ¶ Consilium inter

se habuerunt sancti Patres & omnes monachi habitates in Eremito Scythi, & consenserunt ut beatus pater Isaac presbyter eius ordinaretur in Ecclesia, quare in ipsa Eremita sita est, ubi conuenit die & hora statuta multitudo monachorum, qui in ipsa Eremita conuersantur. Audiens autem supradictus abbas Isaac, huiusmodi consilium fugit in Ægyptum, & abscondit se in quodam agro inter fruteta, arbitrans indignum se esse presbyterio. Quem plurimi fratres monachi sequebantur ut comprehenderent eum. Cum autem applicuissent ad vesperum in eodem agro ut reficeretur fatigati de itinere, erat enim nox, dimiserunt a se illum qui eis sumptus portabat itineris ut pasceretur. Cum autem pasceretur a se illis peruenit in locum ubi supradictus abbas Isaac latitabat, cumque eluxisset dies requirentes monachi a se illum peruenierunt ad eundem locum ubi senior se occultauerat, & admittentes valde diuinam dispensationem comprehendentes ligare & constringere voluerunt eum, & ita perducere. Venerabilis autem senior non permittit dicens, Iam non possum contradicere vobis, quia forsitan voluntas Dei est, ut licet indignus suscipiam ordinem presbyterij. ¶ Erat quidam in coenobio iam senex probatissimus monachus & grauissima egritudine incurrit, confectusque nimia & intolerabili infirmitate, per longum

tempus laborabat in doloribus multis, nec inuenire poterant fratres qualiter succurrerent egritudini eius quam ea quare necessitas infirmitatis eius expetebat, non habebat in monasterio. Audiens autem quaedam famula Dei de afflictione infirmitatis eius deprecabatur patrem monasterij, ut eum ad cellam suam tolleret & ministraret ei, maxime quia facilius inuenire posset in ciuitate quare necessaria eius egritudini videbatur. Præcepit ergo pater monasterij, ut portarent eum fratres ad cellam famule Dei. Ipsa vero cum omni ueneratione suscipiens eum propter nomen domini ministrabat ei, & propter retributionem mercedis æternæ quem credebat à Christo salute nostro se accepturam. Cumque per tres annos sedule obsequeretur & ministraret famulo Dei cœperunt homines mente corrupti facundum scabiem mentis suæ suscipere, quod non sinceram haberet senior conscientiam de virgine quare ministrabat ei. Audiens autem hæc senior exorabat diuinitatem Christi dicens, Tu domine Deus noster, qui solus cognoscis omnia, & vides quia multi dolores sunt egritudine & miseriæ meæ & afflictionis tantæ infirmitatis quare me ita tanto consumunt tempore, ut ne-

cessarius habeam obsequium huius famule tuæ, quare mihi propter nomen tuum ministrat tribue ei domine Deus condignam mercedem in vita æterna, sicut dignatus es propter bonitatem tuam promittere his qui propter nomen tuum egenis & infirmis suum exhibent ministerium. Cum autem appropinquasset dies transitus eius de hoc mundo conuerterunt ad eum quam plurimi sancti seniores & fratres de monasterio. Et dixit eis senior, Obsecro vos Patres & fratres, ut cum defunctus fuerò tollatis baculum meum, & plantate eum super sepulchrum meum, & cum radices miserit feceritque fructus: tunc scietis, quia munda est conscientia mea à famula Dei quare ministrat mihi. Si autem non fronderit, scitote quia non sum mundus ab ea. Cum ergo vir Dei exisset de corpore secundum præceptum eius sancti seniores plantauerunt baculum eius super sepulchrum eius & frondit. Accedentibus tunc protulit fructum, & admirati sunt omnes glorificantes Deum. Ad tale enim miraculum etiam de vicinis regionibus multi venientes magnificabant gratiam saluatoris. Nam & nos ipsam arbutulam vidimus: & benediximus Dominum, qui protegit omnes in sinceritate & veritate sibi seruientes.

FINIS SECUNDÆ PARTIS.

TER-

TERTIA PARS LIBRI VI.

taſpatrum, videlicet de Regula vel con-

uerſatione Aegyptiorum monachorum, & eorum
qui degunt apud Palæſthinam, vel
Meſopotamiam.

PROLOGVS.

FREQVENTER ac ſapius à me fratres flagitatis,
vt vobis gratia adificationis reſſus de Patribus tranſmarinis
ediſſeram mea peregrinationis hitoriam, vel qualiter in
Oriente fides Chriſti floreat, quod ſit principium, quæ Sancto-
rum quies quæ Sanctorum inſtituta Monachorum, quæ Eremitarum
vita, vel conuerſatio. Si vel in Eremito viuere Chriſtianis licet quan-
tis que ſignis, ac virtutibus in ſeruis ſuis Chriſtus operetur, quem admodum
etiam mihi proſpera fuerit nauigatio, qua vel quo me iter terrenum perduxerit.
Veſtris ergo adiutus orationibus faciam, vt deſiderare vos video, &
quaſo vt libentiſſimè ad ea quæ narro aurem accommodetis.

¶ De Monacho ſolitario qui in finibus Cyrenorum in paruo tugurio
commanebat. Caput Primum.

ANTE hoc triennium
quo tēpote hinc abij
vbi à Narbona nauim
ſoluimus quinto die
portum Africæ intrauimus adeo
proſpera Dei nutu nauigatio fuit
libuit animo adire Carthaginem
loca viſitare Sanctorum & præ-
cipuè ad ſepulchrū Cypriani mar-
tyris adorare. Quintodecimo igitur
die ad portum reſſi profe-
ctique in altum Alexandriam pe-
tentes, reſtante auro, penè in
Syrtyim illati ſumus, quod prouidi

nauē cauentes iactis anchoris na-
uim ſiſtunt. Sub oculis autem ter-
ra continens erat in quam ſcaſis
egreſſi: cum vacua omnia ab hu-
mano cultu cerneremus ego ſtu-
dioſius explorandorum locorum
gratia longius proceſſi tribus ſerè
à littore millibus, paruum tugu-
rium inter arenas conſpicio; cuius
rectum quaſi carina nauis erat
contiguum terræ fatiſ firmiſ ta-
buliſ conſtructum. Non quod ibi
imbrium vlla viſtimeatur, fuiſſe
autem illic pluuiam nec aliquando

do quidem auditum eſt: ſed quod
ventorum tanta vis eſt, vt ſi quan-
do vel clementior eſt celo aliquan-
tum ſpirare flatus coeperit, maius
in illiſ terris quam in vlllo mari
naufragium ſit. Nulla ibi germina,
ſata nulla proueniunt; quippe
in inſtabili loco areniſ arenas
ad omnem motū ventorū cedenti-
bus. Verū ibi aduerſa quædā à ma-
ri promōtoria ventis reſiſtunt ter-
ra aliquantulum ſolidior herbæ ra-
ram atq; hiſpidā gignit ea ouibus
eſt pabulū ſatiſ vtile. Incolæ loci
illiſ lacte viuunt. Qui ſolertiores
ſunt (vel vt ita dixerim) ditiores
ordeaceo pane vtuntur. Ea ibi ſo-
la meſſis eſt, quæ celeritate prouē-
tus, per naturā ſoliſ ſue aëriſ ven-
torū caſus euadere ſolet. Quippe
fertur à die iacti ſeminis triceſi-
mo die matureſcere. Coſiſtere au-
tem ibi homines non alia ratio fa-
cit, quam q̄ omneſ tributo liberi
ſunt. Extrema ſiquidē Cyrenorū
ora eſt deſerto illi contigua, quod
inter Aegyptū & Africam interia-
cet: per quod olim Cato Cæſarem
fugiens duxit exercitum. Ergo vt
ad tuguriū illud quod eminus cir-
cumſpexerā perendi inuenio ibi
ſenem in veſte pellicea molam
manu verteorem. Conſalutatus ac-
cepit nos benigniſſime. Eicciſſoſ
nos in illud littus exponimus. &
ne ſtatim reperere curſum poſſe-
mus maris mollitiæ detineri. E-
greſſoſ in terrā (vt eſt moſ huma-

ni ingenii) naturam locorum cul-
tumq; habitariū voluiſſe cogno-
ſcere Chriſtianos nos eſſe, id præ-
cipuè quæ rere an eſſent aliqui in-
ter illaſ ſolitudines Chriſtiani. Tunc
vero ille ſlens præ gaudio ad ge-
nua noſtra prouoluitur iterū ac
ſæpius nos deſolatiſ inuitat ad
orationē. Deinde expoſitiſ in ter-
ram fetiſ ſis pellibus facit noſ diſ-
cumbere, apponit prædium ſanè
locupletiffimū dimidium panem
ordeaceū. Eramus autem noſ qua-
tuor, ipſe erat quintus. Faſciculū
herbæ etiā intulit, cuius nomē mi-
hi excidiſ, quæ menta ſimiliſ eſt
exuberāſ foliſ ſaporē mellis præ-
ſtabat. Huius prædulciſ admodum
ſuanitate & delectatiſ ſumus, & ſa-
tiati. Septem enim diebus apud il-
lum fuiſmus: poſtera igitur die cū
aliqui ex incolis ad noſ confluere
coepiffent, cognoſcimus illum ho-
ſpitem noſtrū eſſe præſbyterum,
quod ſumma noſ diſſimulationē
ille celauerat. Deinde cū ipſo ad
Eccleſiam proceſſimus quæ ſerè
duobus millibus à conſpectu no-
ſtro interiectu montiſ excluſa ab
erat. Erat autem viliſ ſis texta vir-
gultiſ, nō multo ambitioſior, quā
noſtri hoſpitiſ tabernaculum, in
quo quiſ niſi curiſ ſis poterat con-
ſiſtere cum hominum mores quæ
reremus, illud præcipuè animad-
uertimus niſi, eoſ neq; videri ne-
que emere. Quid ſit fraus atq; fur-
tum neſciunt aurum atq; argentū,
neque

neque habent; neque habere cupiunt. Nam cum ego presbytero illi decem ante eos obtulisset, refutavit. Et cum toller eos acciperet, quod quantum vellementoni ei in dicitur. Quod cum ille benigne accepisset reuocantibus nos ad mare nauatis discessimus ab eo.

De diss. Origenis quod haereticis sine...

Prospero iugiter cursum septimo die Alexandria peruenimus, ubi foeda inter Episcopos & monachos certamina gerebantur. ex ea occasione, vel quia causa illa quod congregati in vno sepius sacerdotes frequentibus decretis synodis videbantur ne quis Origenis libros legeret, aut haberet. Quia tractator sanctarum scripturarum peccatissimus habebat, sed Episcopi quaedam in libris illius in sanis scripta memorabant. Quae assentes Origenis non ausi defendere, ab haereticis potius fraudulenter inserta dicebant, & ideo non propter illa sola quae in reprehensione merito notarentur, virtutem & reliqua esse damnanda cum legentium fides facile posset habere discrimen ne falsa sequerentur, & in catholice disputata retinerent. Non esse autem mirum si in libris Necessitatis, & recentis temporis fraudes haereticas fuisset operata, quae in quibusdam locis non timore impetere Evangelicam veritatem. Auctorem haec Episcopi obstinatius remittentes, pro-

testare cogebat recta est. vniuersa, cum prius & cum ipso autore damnare. Quia satis super his suffragere libris ipsos ad se iam recepisset Ecclesia respuendamque esse peccatissime actione quae plus esset nocentia insipientibus quam profutura sapientibus. Mirante ex illis libris quedam castissima indagati admodum multa placuerunt, sed aliqua reprehendi, in quibus illum prauius sensisse non dubium est, quae defensores eius fallacia contendunt. Rigo miror vniuersumque hominem tam diuersum se esse potuisse, se in ea parte qua probat neminem post Apostolos habeat equalem in ea vero qua iure reprehenditur nemo de formis docentur esse. Nam cum ab Episcopis excerpta ex libris illius multa legerent quae contra catholicam fidem scripta constarent, lotus ille vel maximam parabat invidia in quo editum legebat, quia dominus noster Iesus Christus sicubi pro redemptione hominis in carne venisset crucem pro hominis salute perpassus, mortem pro hominis aeternitate gustasset, ita esset in eodem ordine passionis eius diabolus redempturus. Quia hoc bonitati illius pietatisque congruere, ut qui perditum hominem redemisset, prolapsum ad se quod quodam liberaret, cum ille haec sequeretur atque in modum ab Episcopis propter delectur ex statim paratum ortu esse magis sedulo. Quae enim sepe

mi sacerdotum auctoritate non possent, sed uo exemplo ad regendam ecclesiam disciplinam praefectus. usumitur, cuius terrore dispersi fratres, ac per diuersas oras non nati sunt fugati, ut praepositis editis in nulla constaret agnitione. Illud autem in eodem modo promouebat, quod Hieronymus maxime catholicas & sacras legis peritissimus Origenem secutus primo tempore reputabat, quae nunc idem ipse Hieronymus precipue & omnia illius scripta damnaret. Nec vero ausus sum de quod quam temere iudicare, praestantissimi tamen viri doctissimi quid fecerantur in hoc certamine discere. sed tamen siue illud eruditum est, ut ego sentio, siue haereticis paratur hoc solum reprimi non potest multis animaduersionibus sacerdotum, sed nequaquam tantum late seponi sicut ostendit mihi contentione eruditus. In ista in modum eruditio cum veni Alexandria fluctuabam, in quidem Episcopis illius ciuitatis benigne admodum, & melius quam opinabar exceperunt, secumque tenerent ab eis non fuisse animus, sed prodestere ubi recens frater eius et alii scriebat inuidia: mox hoc ad iohannem non

De conuersatione Hieronymi in Iosolymania. de illic Cap. 11.

Quae in degressus Bethleem supradictum peruenit, quod ab Hieronymo recensentibus se parabat

trijah Alexandria autem sexdecim mansiohibus abest ab Ecclesia loci illius quam Hieronymus presbyterus agebat. Nam parochia est Episcopi quae Hieronymus tenet. Mihi iam pridem Hieronymus super illa in meam peregrinatione comperit facile obnuentur, ut nullum praeter illum mihi expectandum, quod si arbitrarer Viri enim praeter se in meritum doteaque virtutibus non solum Galinis atque Graecis, sed & Hebraeis etiam literis eruditus est, ut se illi in omni scientia neminem audeat comparare. Nam sex menses apud ipsum fui, cuius fides, cuiusque est aduersus athenos Ymaginatio se in perpetuum, certamen esse ad id perditorum. Vegetator pinxisset in his videatur in aliquibus opus feculis, vicia multorum, in quo qui nihil penitus emittit quod non carperet, haec et exponeret. Prati puer agnitionis, & patris vinctum in insectatus est, multa de superbia non proci de superbia non differunt. Carum de familiaribus vinctum & monachorum, atque etiam clericorum quare vinctum, quare foris disputant. Vnde a quibusdam dicitur non amari. Oderunt eum haeretici, quia eos impugnavit non desinit. Oderunt eum clerici, quia vinctum foras insectantur & erunt in sed plane eum boni homines admittunt & diligunt. Nam qui eum

reticum esse arbitrantur in sanitate. Verè diximus, catholica hominis scientia, sana doctrina est totus semper in lectione, totus in libris est. Non die non nocte quiescit, aut legit aliquid semper aut scribit. Quod nisi mihi fuisset fixum animo & promissum Deo teste ante propòsitum Eremum adire, vel exiguum temporis punctum à tanto viro discedere noluissem. Huius ergo traditis atque còmissis omnibus meis, omnique familia quæ me còtra voluntatem animi mei secuta tenebat simplicitè exoneratus, quodammodo, gravi fasce penitus, ac liberè egressus sum ad Alexandriam. Vilitatis ibi fratribus ad superiorem in dolo Thebaïdam, id est Ægypti, extrema còtendi. Ibi enim vultu parentis Eremi solitudines plurimum ferebatur habere monachorum. Legimus est si omnia cupiã referre quis vult, dispensa nãque perstringant.

¶ Quod abbates, fratribus suis, communis licentia in Eremis constitutis vilitatem administrant. Cap. IIII.

¶ Aud longè ab Eremo con-
tigua Nilo multa sunt monasteria, habitant in uno loci complerique contenti, quibus summa vis est, sub abbatis imperio vivere nihil arbitrio suo agere, per omnia ad nutum illius potestatemque pendere. Ex his ergo si

qui maiorem virtutem mente concupuerint (vt acturi solitariam vitam ac se ad Eremum conferant) non nisi permittente abbate discenda. Hæc illorum prima virtus est parere alieno imperio. Transgressis ergo ad Eremum abbatis illius ordinatione, panis & quilibet alius cibus ministratur.

¶ Quod frater in Eremo pascitur pane calico. Cap. V.

¶ Cum per illos dies quibus illuc aduentum eundam solitario, qui nuper ad Eremum secesserat, neque amplius ab hoc monasterio quam sex millibusta botraculum sibi constituerat panem abbas per duos pueros miserat. Quorum maior habebat ætatis annos quindecim minor duodecim annis erat. His ergo iudere deuantibus, aspice mare magnitudinis venit obviam, cuius occursum nihil perterriti, vbi ad pedes eorum pervenit quasi incantata: catinibus carulea colla, deponit minor ex pueris manu eam apprehensam, ac pallio involutam ferre cepit, deinde monasterium quasi victor ingressus in occursum fratrum captivam bestiam resoluta pallio nò sine instantia tu more deposuit. Sed cum infantiam fidem atque virtutem ceteri predicarent. Abbas ille altiori consilio ne infirmior etas insolesceret, virgibus còpescuit, multum obiurgatos, cur ipsi quod per eos operatus

tus fuerat dñs prodidissent opus illud non suæ fidei, sed diuinæ fuisse virtutis, discerent potius Deo in humilitate seruire, non in signis & virtutibus gloriari, quia melior esset infirmitatis còscientia virtutum vanitate. Hoc vbi ille frater audiuit solitarius & periclitatos infantulos serpentis occursum, & ipsos insuper multa verbera victo serpente meruisse abbatem obsecrat, ne sibi post hæc vllus panis aut cibus aliquis mitteretur. Iamque octavus dies fuerat emensus quo se homo Christi, intra periculum famis concluderat ipse. Arebāt membra ieiunio, sed deficere mens celo intenta non poterat, corpus inedia fatiscebat, fides firma durabat, cum interim admonitus abbas ille per spiritum, vt discipulum visitaret pia solitudine cognoscere cupiens, quæ vitæ substantia vir fidelis aleretur. Qui ministrari sibi panem ab homine noluisset, ad requirendum eum ipse abbas proficiscitur. At ille vbi eminus senem venire còspexit, occurrit ei obviam agit gratias ducit ad cellulam, cum ingressi pariter ambo conspiciunt palmittiam sportam calido pane congestam foribus affixam de poste pendere, ac primū panis calidus sentitur odore, tactu vero (acsi ante paululū foco esset ereptus) ostenditur: Ægyptij tamen forma non cernitur panis, obstupefacti am-

bo munus cæleste cognoscunt, cum ille hoc abbatis aduentu præstitū fateretur. Abbas vero illius fidei, ac virtute id potius ascriberet: ita ambo cælestem panem cū magna exultatione fregerunt. Quod cum abbas ad monasterium post regressus fratribus retulisset tātus omnes incenderat ardor animarum, vt certatim ad Eremum & sacras solitudines ire properarent. ¶ In hoc monasterio duos ego iam senes vidi, qui per quadraginta annos ibi deguerunt: ita vt nunquam inde discessisse ferebatur. Siquidem id de eorum virtutibus, & abbatis ipsius testimonio, & omnium fratrum audierim sermone consono celebrari, quod vnum eorum sol nunquam vidisset ambulans, alterum nunquam vidisset iratum. Sed quia vnius Eremitæ cognovistis virtutem, referam vobis adhuc pauca de pluribus.

¶ Quod leana tanquam animal mansuetum à senescam cepit.

Cap. VI.

¶ Ego vbi primam partem Eremi ingressus sum duodecim ferè à Nilo millibus (habebam autem vnum ex fratribus duces locorum peritum) pervenimus ad quendam senem monachum sub radice montis habitantem ibi (quod in illis locis rarissimum est) puteus erat. Bouem vnum habebat, cuius hic erat totus

tus labor impulsa rotali machina aquam producere. Nam vero mille, aut amplius pedum profundum putei ferebatur, hortus illic erat multis oleribus copiosus. Id quidem contra naturam Eremiti: ubi omnia a rentia exulta solis ardoribus nullius vnquam feminis vel exiguam radicem ferunt reperisse. Verum hic sancto illi labor cum pecude communis, & propria præstabat industria: frequens enim irrigatio aquæ, tantam pinguedinem harenis dabat, vt mirum in modum viuere atq; fructificare hortuli illius olera videremus. Ex hoc ergo vna cum domino suo bos ille viuere, nobis quoque ex ea copia cœnam sanctus ille dedit post cœnam autem iam inclinante vespera, inuitat nos ad arborem palmæ cuius interdum pomis uti solebat. Quæ fere duobus millibus aberat. Nam hæc tantum in Eremita arbores, licet raræ habeantur tamen vtrum solers antiquitas procurauerit, an solis natura gignat ignoro, nisi Deus præsciis futurorum habitandam quãdoq; sanctis Eremitum, hæc seruis suis parauerit. Ex maiore enim parte quæ intra illa consistunt secreta, cum alia germina nulla succedant istarum arborum pomis ibi aluntur ergo ubi ad illam ad quã nos hospes noster ducebat arborem peruenimus, leonẽ ibi offendimus. Quo viso ego & ille dux

meus intremuimus, sanctus ille incunctatè accessit nos licet trepidi secuti sumus fera paululũ ab eo imperata modesta discessit & cõstitit dum ille attigua ramis humilioribus poma discerperet. Cũque palmis plenam manum obtulisset occurrit bestia, cœpitq; tam libere quã nullũ animal domesticũ. Et cũ comedisset abscessit nos hæc intuentes & adhuc trementes facillè potuimus agnoscere quãta in illo virtus fidei, & quãta in nobis esset infirmitas.

¶ *Quod lupa à sene pascitur, furtivea veniam precatur. Cap. VII.*

A Liam quæ singularem virum vidimus paruo tugurio in quo non nisi vnus recipi posset habitantem: huic lupa solita erat altare cœnati nec facillè vnquam bestia fallebatur, quin illi ad legitimam horam refectio nis occurreret vt tandiu præforibus expectaret, donec ille panem qui in cœna supererat offerret. Illa manũ eius lambere solita, atq; ita quasi impleto officio & præstita cõsolatione discedebat. Sed fortè accidit vt sanctus ille dũ fratrem (qui ad eum venerat) deducit abeuntem, diutius abesset & non nisi sub nocte remearet interim bestia ad consuetum illud tempus esse occurreret, vacuã cellã cum familiarẽ patronũ abesse sentiret ingreßa est curiosius explorans vbinã esset habitator casu conti-

gua

gua cũ panibus quinque palmitia fiscella pendebat ex his vnum sumit & deuorat, deinde perpetrato scelere discessit. Regressus Eremita vidit sportellã dissolutã non cõstantem panum numero damnũ rei familiaris intelligit, ac propè limen panis assumpti fragmenta cognoscit: sed non erat incerta suspicio quæ furtũ persona fecisset. Ergo cũ sequentibus diebus secundũ cõsuetudinẽ bestia nõ venire nimirũ audacis facti cõscia ad eũ venire dissimulã, cui fecisset iniuriam egrè patiebatur Eremita se alumnae solatio destitutum. Postremo illius oratione reuocata se ptimum post diem affuit: vt solebat ante fores cœnanti: sed vt facillè cerneret verecundiã pœnitentis nõ ausa propius accedere deiectis profundo pudore in terrã liminibus quod palam licebat intelligi quandã veniã precabat. Quã illius cõfusionẽ miseratus Eremita, iubet eam propius accedere ac manu blãda caput triste permulcet, deinde pane duplicato eã refecit ita indulgentiam cõsecuta officij cõsuetudinẽ deposito mœrore reparauit. Intuemini quæso Christi etiã in hanc virtutẽ, cui sapit omne quod brutũ est, cui mite est omne quod seuit. Lupa officij præstabat, bestia furtique crimen agnoscit: conscio pudore confunditur vocata adest: caput præbet & habet sensum indultæ sibi veniæ, si

cut pudore gessit errati. Tua hæc virtus Christi tua hæc sunt Christi miracula. Etenim quæ in tuo nomine operant serui tui tua sunt mirabilia, & in hoc ingemiscim⁹, quòd maiestatem tuam ferè sentiunt, homines non verentur. Ne cui autem hoc incredibile videatur, maiora adhuc memorabo. Fides Christi adest me nihil fingere, sed quæ mihi bene comperta sunt explicabo.

¶ *Quod quinque catuli leonum cæci per anachoretam illuminati sunt.*

Cap. VIII.

Habitabant pleriq; in Eremito sine vllis tabernaculis quos anachoretas vocant. Viuunt herbarũ radicibus, nullo vnquam certo loco cõsistunt ne ab hominibus visitentur, ad quendam igitur in hoc ritu atq; hac lege viuentem, duo ex Nitria monachi licet longè diuersa regione tñ quia olim ipsis in monasterij cõuersatione charus & familiaris fuisset auditis eius virtutib⁹ tetenderunt. Quẽ diu multumq; quæsitum tandem mense iunio repererunt in extremo illo deserto, quod est Mẽphis cõtiguum demorantẽ, quas ille solitudines iã per annos duodecim dicebat habitare. Qui licet omnium hominũ vitaret, occursum tñ agnitis fratribus nõ refugit, seque charissimus per triduum nõ negauit. Quarto die aliquantulũ progressus cũ prosequerent abeuntes le-

nam mirę magnitudinis ad se venire conspiciunt. Bestia licet tribus repertis non incerta quem pereret anachoretę pedibus aduoluitur, ac deinde præcedentem sequuntur. Nam illa præfens & subinde restans in eos intendebat, vt facile posset intelligi id eam velle vt quo illa ducebat anachoreta sequeretur. Quid multis? ad speluncam bestię peruenit vbi illa adulta hos iam quinque catulos malę fœta nutrebat. Qui vt clausis luminibus ex aluo matris exierant, cęcitate ppetua tenebatur. Quos singulos de rupe prolatos, ante anachoretę pedes mater exposuit. Tunc demum sanctus aduertit quid bestia postularet. Inuocatoque Christi nomine contra uit manu clausa lumina catulorũ ac statim cęcitate depulsa apertis oculis bestiarũ diu negata lux patuit. Ita fratres illo anachoreta quem desiderauerant visitato fructuosa laboris sui mercede ad monasterium redierũt, & fidem sancti gloriamque Christi quam ipsi viderant narrauerunt.

¶ *Frater quidam Ibis exemplo didicit quid de herbis edere, quid uespere deberet. Cap. IX.*

FVit & alius in illis regionibus anachoreta qui in ea parte quę est Sienis habitabat. Hic cum primum se ad Eremum contulisset, herbis herbarumque radicibus, quas prædulcis inter-

dum saporis & eximij fert arena victurus ignarus germinis eligendi nociua pleraque carpebat, nec erat facile vim radicum sapore discernere: quia omnia æquę dulcia, sed pleraque occultiore natura virus lætale habebant. Cum ergo edentem vis interna torqueret & immensis doloribus vitalia vniuersa quaterentur, ac frequēs vomitus cruciatibus non ferendis, ipsam animę sedem stomacho iam fatiscente dissolueret Eremita omnia penitus quę essent edenda formidans: nihil iam gustare audebat. Septimum quoque ieiunus diem, spiritu iam deficienter ducebat. Cum ad eum fera (cui Ibis est nomen) accessit huic propius astanti fasciculum herbarũ quem collectum pridie attingere Eremita non audebat obiecit. Sed fera quę virulenta erāt ore discutens quę innoxia nouerat eligebat. Ita vir sanctus eius exemplo, quod edere quod respicere deberet edoctus periculum famis euasit, & herbarum venena vitauit.

¶ *Frater quidam quinquaginta annis in monte Syna constitutus non patitur aliorum fratrum accessus. Cap. X.*

SEd longum est de omnibus qui Eremum incolunt comperta nobis memorare. Annum integrũ & septem ferę menses intra solitudinem constitutus exegi

exegi, sapius tamen cum illo feneci puteũ & bouem habuit habitauit. Duo beati Antonij monasteria adij, quę hodie ab eius discipulis incoluntur. Ad eum etiam locũ in quo beatissimus Paulus primus Eremita conuersatus est accessi, iugum Syna montis vidi, cuius cacumen cęlo penę contiguũ nequaquã adiri potest. Inter huius montis secessus anachoreta esse aliquis ferebatur, quem siu multumque quęritũ videre nõ potui. Qui fere iam ante quadraginta annos a cõuersatione humana remotus nullum vestis vsus habebat, sed fetis corporis sui tectus erat. Hic itaque quotiens eum religiosi viri adire voluerunt cursu rapido auia petens, occursum fugiebat humanũ. Vni tantummodo ferebatur se ante quinquennium præbuisse vidẽdum, qui credo potenti fide id obtinere promeruit. Cui inter multa colloquia percunctanti cur homines tantopere fugeret, respondisse ille perhibetur qui ab hominibus frequentatur, non potest ab angelis frequentari. Vnde nõ immerito recepta opinione multorum fama vulgauerat huc atque illuc sanctum illum ab angelis visitari. Ego autem a Syna monte digressus ad flumen Nilum regressus sum, cuius ripas frequentibus monasterijs confertas vtraque ex parte lustravi plerumque vidi, vt dudum dixerã vno in loco habitare

centenos, sed & bina & trina milia in iisdem viculis agere constabat. Nec sane ibi minorem puteris diuersantium in multitudine monachorum esse virtutem, quã eorum esse cognouistis, qui se ab humanis cetibus remouerunt, præcipua vt iam dixi, & prima ibi virtus obedientia, neque enim ibi aliter quis adueniens a monasterij abbate suscipitur quam qui tentatus fuerit & probatus nullum vnamquam recusatorem licet arduum ac difficile, indignumque toleraturum abbatis Imperium.

¶ *Obedientię incredibilis magna miracula. Cap. XI.*

REferam vobis duo incredibilis obedientię magna miracula. Igitur cum quidã frater seculi actibus abdicatis monasterium magnę dispositionis ingressus suscipi se rogaret, in congregatione abbas ei cępit multa proponere, graues esse illius disciplinę labores sua vero dura imperia, quę nullius facile posset implere patientia. Aliud potius monasteriũ vbi facilius legibus viueretur expeteret, & non id tentaret aggredi quod non posset implere. Ille vero his terroribus nihil permoueri, sed magis omnem obedientiam ita polliceri cępit, vt si eum abbas in ignem ire præciperet non recusaret intrare. Quã illius professionẽ vbi abbas accepit, non cunctatus, probare iubet.

eum in clibanum qui conquendis panibus parabatur intrare. At ille non distulit parere præcepto, sed statim medias flammæ nihil cunctatus ingressus est. Quæ mox tam audaci fide victæ, velut ignis quodam Hebræis pueris cesserunt, & confestim fugit incēdium. Et ipse qui ingressus est & putabatur arsurus velut frigidore perfusus esse miratus est. Hinc ergo intelligendum est, quantum obedientia obtinere apud Deū mereatur, dū ille qui eo quo aduenerat die tentatur infirmus per agilitatem obedientiæ perfectus inuentus est.

¶ *Aliud miraculum obedientiæ.*

Cap. XII.

Quidam frater in eodē monasterio ad eundem abbatem recipiendus aduenerat. Cum prima ei lex obedientiæ præponeretur, ac perpetuam polliceretur ad omnia patientiam, casu abbas storacinam virgam aridam manu gerebat, hanc fixit in terram atque illi aduenē id operis iniunxit, vt tam diu virgulæ aquam ministraret donec quod contranaturam erat virga arida in solo arente viresceret. Subiectus ille frater duræ legis imperio aquam proprijs humeris quotidie conuehebat, quæ à Nilo flumine per duofere milia petebatur. Iamq; emerso anni spacio labor non cessabat operantis, defructu operis spes esse nō poterat tñ obedientiæ virtus in

labore durabat, spes quoq; vano labore affectū fratris non elusit. Tertio demū anni succedentiū tēporū labēte cæriculo cū neq; nocte neq; die aquarius ille cessaret, virga floruit. Ego ipse ex illa virgula arbusculam vidi, quæ hodie in atrium monasterij ramis virentibus quasi in testimonium manēs quantum obedientia meruit, & quantū fides posset ostenditur.

¶ *Dæmonia eiciens etiam à dæmone obsidetur sine tamen salubri restituitur.* Cap. XIII.

Quidam autē ex sanctis patribus fugandorū de corporibus obsessis dæmonū incredibili præditus potestate multa signa faciebat non solū em præsens neq; vero tātū, sed absens quoq; interdū cilicij sui simbrijs aut epistolis missis corpora obsessa curabat. Hic ergo mirū in modū frequētabatur à populis ex multis locis ad eum venientibus, taceo de minoribus, præfesti comites atq; diuersarū iudices potestatum præforibus illius sæpē iacuerunt. Hic enim omni potu imperpetuū penitus abstinnuit, ac pro cibo septē tantū caricis sustentabatur. Interea sancto viro, vt ex virtute honor, ita ex honore vanitas cæpit obrepere, quod malū vbi ille primū potuit in se sentire crassari diu discutere conatus est, sed repelli penitus nō potuit. Vbiq; nomē eius dæmones fatebantur. Excludere

dere à se confluentē populū nō valebat. Virus interim latens serpebat in pectore, & cuius nutu ex aliorū corporibus dæmones fugabat, seipsum occultis cogitationibus vanitatis purgare nō poterat. Totis igitur precibus conuersus ad dñm orauit vt permissa in se diaboli potestate, similis illis fieret, quos ipse curauerat. Quod multis ille præpotens ille signis atq; virtutibus toto oriēte vulgatus, ille ad cuius limina populi ante confluerāt, correptus à dæmone est ac retentus in vinculis omnia illaque in energumino solēt fieri percussus. Quinto demū mēse purgatus est nō tātū dæmone, sed quod illi erat vtilius atque optatius etiā vanitate.

¶ *Eremita ad seculum rediens, quomodo punitus est.* Cap. XIII.

Adolescens quidā prædiuus opibus, genere clarus habēs vxorē & filiū paruulū cū in Ægypto tribunus esset & frequētibus aduersum Lēbos expeditiōibus quædā Eremita contigisset sanctorū etiā tabernacula cōplura vidisset à beato Ioanne Eremita verbum salutis accepit. Nec moratus inatilē militiā cum vano honore illo contēnere, Eremitā constanter ingressus breui tēpore in omni genere virtutū perfectus emicuit. Potens ieiunijshumilitate cōspicius fide firmus, facile se antiquis monachis studio virtutis æquauerat

cū interim subiit eum cogitatio iniecta per diabolum & rectius esset, vt rediret ad patriā filiūq; vni cū ac domū totā cum vxore saluaret, quod vtiq; esset acceptus Deo quam si solū se seculo eriperet, & salutem suorū negligeret. Illiusmodi ergo falsē iustitiæ colere superatus, post quadriennium cellā suam atque propositum Eremitæ deseruit, sed vbi ad proximum monasterium quod à multis fratribus habitabatur accessit causam discessionis atque consilium quærentibus confitetur. Renitentibus cunctis & præcipue loci illius abbate, male animo fixa sententia non potuit euelli. Igitur infelici se obstinatione propiciens cum dolore omnium digressus est à fratribus, & vix à conspectu eorum abscesserat mox impletur dæmone cruentasque spumas ore prouoluens, suis dentibus seipsum lacerabat. Deinde ad idem monasterium fratrum humeris reportatus, cum coerceri in eo immundus spiritus non valeret, necessitate cogente ferreis nexibus alligatus pedes cum manibus vincuntur. Non immerita pœna fugitio. Post biennium vero oratione sanctorum ab inimundo spiritu liberatus ad Eremitam, vnde discesserat mox regressus, & ipse correctus est, & alijs profuturus exemplo, ne quem aut falsē iustitiæ umbra aut incerta mobilitas

litas inutili leuitate compellat semel cepta deserere.

¶ *De habitu vel vestimento Aegyptiorum monachorum. Cap. XV.*

SVnt præterea quædam in ipso Aegyptiorum habitu, nõ tantum ad curam corporis quantum ad morum formulam congruentia. Cucullis nãque per paruis indefinenter vruntur diebus ac noctibus, scilicet, vt innocentiam & simplicitatem paruulorum iugiter custodire etiam imitacione ipsius velaminis commoneantur. Collobijs quoque lineis induuntur, quæ vix ad cubitos vsque pertingunt nudas reliquo circumferunt manus, vt amputatos eos habere actus & opera mundi huius suggerat abscisio manicarum. Post hæc angusto palliolo tã amictus humilitate quam vilitate precij colla pariter atque humeros tegunt, quæ mafortes tam no stro quam ipsorum nuncupatur eloquio. Vltimum est habitus eorum pellis caprina quæ melotis appellatur. Qui tamen habitus pel lis caprinæ, significat mortificata membra omni petulantia carnalium passionũ debere eos in summavirtutum grauitate consistere. Calciamenta quoque cum infirmitas corporis vel matutin⁹ rigor hyemis sequit seu meridiani æstus feruor exegerit, tantũmodo muniunt pedes. Quibus cum calcijs quanquam licito vtantur, vt pote

Domini mandato concessis, nequaquam tamẽ pedibus eos inhæ rere permittũt cum accedunt ad celebranda seu ad percipienda sacrosancta mysteria, illud etiã existimantes secundum literam custodire debere quod dicitur ad Moysen & ad Iesum Naue. Solue corrigiam calciamenti tui locus enim in quo stas terra sancta est.

¶ *De canonico orationum modo & perfecta abrenunciacione fratrum.*

Cap. XVI.

ITaque per vniuersam Aegyptũ & Thebaidam, vbicunq; habentur monasteria legitimum orationum modum in vespertinis concentibus seu nocturnis vigilijs tenent. Nõ enim illic quisquã congregationi fratrum interesse permittitur nisi prius vniuersis sacratibus suis reddatur extrane⁹. Et qui ingressus in congregatione fuerit sic obedire cogetur cunctis, vt redeundum sibi secundũ sententiam Domini ad infantia pristinam nouerit, nihil sibi cõsideratione ætatis vel annorum numerositate præsumens (quam in seculo inaniter consumptam se reputat perdidisse) sed pro rudimẽtorũ merito & tyrocinijs nouitate, quam se gerere in Christi militia recognoscit, subdere se etiam iunioribus compellitur. Igitur per vniuersam vt diximus Aegyptum duodenarius psalmodũ numerus tã in vespertinis quã in nocturnis

solem-

solemnitatibus custoditur, ita duntaxat, vt post illos psalmos due lectiones vna veteris, alia noui testamenti subsequantur, qui modus antiquitus cõstitutus, idcirco per tota secula intemeratus perdurat, quia non humana ad inuentione statutus à senioribus affirmatur sed cœlitus angelico magisterio patribus antiquis fuisse delatus.

¶ *Vbi angelus in congregatione seniorum. xij. psalmos visus fuit cantasse. Cap. XVII.*

NAm cum in primordijs fidei pauci quidem (sed probatissimi) viri monachorum nomine censerentur, qui que iam normam viuendi à successoribus apostolorum susceperant sectantes in secretiora suburbiorum loca, agebant vitam tanto abstinentiæ rigore districtam, vt omnibus stipendijs esset tam ardua conuersationis eorum professio. Hi ergo venerabiles patres per uigili cura posteris consulentes, qui modus quotidiani cultui per vniuersum fraternitatis corpus decerni deberet tractari, omnes in vnum locũ conueniunt, vt hæreditatem pietatis ac pacis successoribus suis absolutam ab omni dispensationis lite transmitterent, verentes ne quã in quotidianis solemnitatibus inter viros eiusdem culturae dissonantia, vel varietas exorta

quandoq; in posterum erroris no xij germen emitteret. Cumq; pro suo vnusquisque feruore diuerso modo psalmodum numerum institueret, & alij quinquagenos, alij sexagenos psalmos, nonnulli vero (nec hoc quidem cõtenti numero) transcendere eum debere censerent, essetque inter eos pro religionis regula pia contentio, ita vt tempus vespertine solemnitatis sacratissimæ quæstioni succederet, repente vnus in medio eorum psalmos Domino cantaturus exurgit cumque admirantibus cunctis. xj. psalmos, orationũ interiectione distinctos, contiguis versibus parili pronunciatione cãtasset. xij. sub alleluja responsione consummans ab vniuersorum oculis repete subtractus, quæstioni pariter & ceremonijs finẽ imposuit. Ex hinc sancti qui aderam seniores intelligentes angelico magisterio congregationibus fratrum generalem canonem nõ sine dispensacione Domini cõstitutum decreuerunt hũc numerum, tam in vespertinis quam in nocturnis vigilijs custodire. Has igitur prædictas orationes hoc modo incipiunt, atque consummant vt finito psalmo, quem gloria subsequitur, non statim ad incuruacionem genuum corruant sed antequam genua flectant paulisper orant & stantes in supplicacione maiorem partem horarum

rum

rum expendunt. Itaque post hæc puncto breuissime procidentes ad terram velut orantes tantum diuinam clementiam cum summa rursus velocitate consurgunt ac iterum expansis manibus eodem modo quo prius stantes orauerunt suis precibus intentius immorantur, dicunt enim ipsi in terra diutius procumbentem monachum, quasi in oratione enixius laborantem non solum diuersis cogitationibus sed etiã somno grauius impugnari. Experimento dicimus quod plerique non tam orationis gratia quam refectionis obtentu in terram prostrati diutius videntur orationem protrahere.

¶ Quanta discretio & obseruantia in oratione tenenda sit. Cap. XVIII.

Cum igitur predictas solemnitates quas illi sinaxis vocant celebraturi conueniunt tantum præbetur à cunctis silentium vt cum in vnum tam numerosa fratrum multitudo conueniat, nullius vox excepto canentis personet. In qua oratione non sputum emittitur, non excreatio obstrepit, non oscitatio somnolenta trahitur nullaque vox absque sacerdotis precem concludentis auditur. Cum autem ille qui oratione collecturus est de terra surrexit ita vt nullus nec antequam inclinetur ille genua flectere nec eam

ex terra surrexerit remorari præsumat. Ideo enim orationes illi celeri fine cõcludunt, ne forte immorantibus eis diutius redundancia quædã sputi seu flegmatis interuapat orationis excessum & idcirco dum adhuc feruet velut de faucibus inimici velociter rapienda est. Quin cùm sit nobis semper infestus tunc maxime assisit infestior cū contra se offerre nos Dño preces videt. Quamobrem vtilius cõsent breues quidem orationes, sed creberrimas fieri meliusque efficiunt decem psalmi versus cū conuersione cordis & tum rationabili assignatione cantare quam totidem psalmos cum confusione mentis effundere.

¶ Quod in responsione alleluia non dicatur psalmus nisi qui hoc titulo prænotatur. Cap. XIX.

Illud quoque apud eos omni obseruantia custoditur vt in responsione alleluia nullus dicatur psalmus nisi is qui in titulo suo alleluia in scriptione prænotatur. Nullum etenim tempus ab operis exercitatione vatum tranlire concedunt quia non solum ea quæ diei splendor emittit, omni ingentis manibus exercere contenta sunt, sed etiã illa operationum genera sollicita mente perquirunt quæ ne ipsas quide noctis tenebras tenebræ valeant impedire, credentes

tesse tanto sublimiorem spirituali contemplationū puritate mentis intuitū quæ siturus, quãto diutius fuerint erga operis studiū ac laboris intēti. Hoc quoque nosse debemus à vespera sabbati quæ lucefcit in diem dominicū ad vesperam sequentem, apud eos genua non curuari sed nec totis quidem quin quagesimæ diebus.

¶ De opere manuum & cur tertia sexta & nona psallatur. Cap. XX.

Ita namque ab eis incessanter operatio manuum priuatim per cellulas exercetur vt psalmorum quoque vel cæterarum scripturarū studium per totū diei spaciū ingiter meditantēs in his officijs quæ nos ilauro tempore celebramus totum diei tōpus absumat. Tertiã vero horã & sextã atque nonã trinis psalmis quotidie finiunt. His enim tribus temporibus etiã Danielē prophetã quotidie fenestris apertis in cœnaculo preces Dño sudisse cognoscimus. Nec immerito hæc speciahus tempora religiosi sunt officijs deputata. In his siquidē promissionum perfectio & summa nostræ salutis est adimplenda. Hora namque tertia reponitur olim per prophetam Spiritus sanctus super apostolos descendit lingua rufus; omnium eis scientiam dedit. Hora autem sexta immaculata hostia Dñs noster Iesus Christus oblatiis est patri; crucemque pro totius mundi salute obsequens humi

generis deleuit peccata. Eadē quoque hora Petro in excessu mentis vocatio gentiū per summisionē vasis euāgelij celitus delati, & purificatio omnium generū animarū in eodem vase consistentiū delata. Ad eū voce diuinitus reuelatur dicente ei. Surge Petre, occide & manduca. Quod vas quatuor iniitijs de cælo summissum nō aliud quã euāgelijū designare manifeste cognoscit. Hora vero nona Christus inferna penetrans iuxta cables tartari tenebras coruscatione sui splendoris extinxit, portasque creas eius effringens & seras ferreas cõterens captiuitatem sanctorū quæ clausa tenebatur secū transfrexit ad cælos, igneque propheta sumnota antiquū in colā paradiso restituit, eadem quoque hora Cornelius centurio in precibus persistens cõmemorationem orationū & elemosynarum suarum ante Deum factam ab angelo sibi loquente cognoscit, quibus testimonijs liquido comprobatur, non immerito à sanctis & Apostolicis viris, horas religiosi obsequijs consecratas à nobis quoque obseruari similiter oportere; qui ne si velut lege quadam solvere hæc pietatis officia saltem statutis temporibus abigamus totum diei spacium obliuione nec iam desidia vel vanis occupatibus inuoluamus absque orationis interpellatione cõsumamus.

¶ Cum

¶ Cum quanta discretione & cautela suscipiantur in monasterio abrenunciante seculo. Cap. XXI.

Cum igitur quis renunciatus seculi negocijs in monasterium se suscipi rogaerit non ante admittetur quam diebus decem vel eo amplius præforibus monasterij excubans indicium perseuerantiæ suæ pariter humilitatis ac patientiæ demonstrauerit. Cumque omnium fratrum prætereuntium genibus prouolutus & ab vniuersis refutatus atque despectus sit quasi qui non causa religionis, sed necessitatis obtentu monasterium oportet intrare, iniurijs quoque multis affectus experimentum dederit constantiæ suæ, & qualis futurus sit in tentationibus opprobrij tolerantia declarauerit, atque ita post modum susceptus diligentia summa perquiratur ne de facultatibus suis inheerit ei vel vnus nūmi contagio. Sciunt enim eum sub monasterij disciplina diuturnum esse non posse sed nec humilitatem aut obedientiam obtinere si in conscientia eius quantulumcunque pecuniæ latitauerit. Quam obrem ita nudatur vnusquisque cū receptus fuerit omni pristina facultate, vt nec ipsum quidem vestimentum quo indutus est habere permittatur vltterius, sed in conuentu fratrum productus in medium exiit proprijs indumē-

tis ac per manus abbatis induitur monasterij vestimētis, vt per hoc non solum se vniuersis rebus suis antiquis nouerit spoliatum, sed etiā omni mūdiali fastu deposito ad Christi paupertatem & inopiam se descendisse cognoscat. Illa vero quæ posuit vestimenta tādīu reseruantur in monasterio, donec profectus & conuersationis eius ac tolerantia virtutem euidenter agnoscant. Et si posse eum ibi perdurare perspexerint, tunc indigentibus eadem vestimenta largiuntur sin vero in quadam illum murmuratione vel qualibet inobedientia deprehenderit exuentes eum monasterij quibus indutus erat vestimentis & reuestitum antiquis quæ seruata fuerant, depellunt de congregatione. Cum igitur quis susceptus & hac perseuerantia (quam diximus) fuerit comprobatus, ac depositis proprijs indumentis habitu monasteriali fuerit accinctus non statim congregationi fratrum committeri permittitur sed deputatur alicui seniori, qui seorsum nō lōge à vestibulo monasterij cōmanēs habet curā peregrinorū atque aduenientium deputatam eisque omnem diligentiam susceptionis & humanitatis impendit, cumque ibidem cum ipso integro anno deseruiens, absque vlla querela suis circa peregrinos exhibuerit famulatum, doctus per hoc primam in

stitu-

stitutionem humilitatis, admiscetur post hæc cōgregationi fratrum, demum docetur primitus suas vincere voluntates, & illi ea sæpius imperare student quæ senserint animo eius esse cōtraria. Pronuntiant enim nullatenus monacho præualere vel iram vel tristitiam vel spiritū fornicatiōis nisi prius didicerit mortificare per obedientiam suas voluntates, sed nec humilitatem quidem cordis veram, nec cum fratribus cōcordiam firmam posse retinere, nec in monasterio diutius permanere eum qui voluntates suas non didicerit superare.

¶ Quod nullus in monasterio sine iussione senioris agere aliquid presumat. Cap. XXII.

Post hæc tanta obseruantia apud eos obedientia regula custoditur, vt iuniores absque præpositi sui licentia vel permisso, nec ad ipsas quidem naturales necessitates progredi præsumant. Et sic vniuersa præcepta quæ eis ab abbate fuerint imperata complere festināt tanquam si ex Deo sint cælitus edita, vt aliquando etiam impossibilia sibi impetant, vt tota virtute perficere ea & consummare nitantur. Itaque cōfidentes intra cubicula sua & operi ac meditationi studium pa-

riter impendentes cum signum aliquod audierint ad orationem eos seu ad opus aliquod inuitantis, certatim de cubilibus suis vnusquisque prorumpit: ita vt ille qui scripturas exercet cum repertus fuerit inchoasse literam finire nō audeat: sed in eodem puncto quoad aures eius sonitus pulsantis signi aduenerit, summa velocitate profiliens ne tantum quidem moræ ei interponat, quantum cœpti apicis consummet effigiem. Illam sanè virtutem inter cæteras institutiones eorum magnā esse cognouimus, quod nulli scilicet fucellam, nulli peculiarem sportam nec aliquid aliud quasi proprium possidere liceat, sed nec verbo quidem audeat quis dicere aliquid esse suum.

¶ De tribus granis lenticulæ negliger dimissis. Cap. XXIII.

Igitur septimana cuiusdam fratris qui officio coquinæ deferuebat, cum præteriens præpositus monasterij tria grana lenticulæ iacere vidisset in terra quæ fratri festinanti ad cōcionē præparandam inter manus quando aqua lauabantur elapsa fuerant, confestim super hoc abbatem cōsultuit. Tunc frater ille velut interuersor & neglector sacri peculij iudicatus ab oratione suspensus est, cuius negligentia reatus

a non

non aliter ei remissus est nisi eum publica poenitentia diluisset.

¶ *De duobus Monachis in quorum septimana ligna defecerunt.*

Cap. XXIII.

NOai alios fratres in quorum quidem septimana, cum accidisset tāta lignorum penuria, vt non esset penitus vnde soliti cibi fratribus pararentur & donec possent cœpta differre, vt xerophagia contenti essent abbatis fuisset autoritate præceptum, essetque hoc vniuersis placitum, nec quisque posset vllum coctionis sperare pulmentum, illos velut qui fructu ac mercede sui laboris & obsequij fraudarentur si in ordine vicis suæ cibos fratribus non secundum consuetudinem parauissent tantum sibi spontanei laboris & sollicitudinis indixisse vt in illis aridis ac sterilibus locis, in quibus ligna (nisi de fructiferis arboribus excidantur) omnimodis nequeunt inueniri, neque enim in illis locis vlla reperiuntur fructeta siluestria.

Igitur per extenta aua discurrentes fratres illi, & Eremum quæ versus mare mortuum tenditur abeuntes festucastenues, ac spinulas quas ventus huc, illucque disperferat colligentes cunctaque ad solennitatem ciborū spontaneis obsequijs præparauerunt. Tanta nanque fide hæc sua munera fratribus exhibuerunt, vt

etiam cum illos honestè posset vel lignorum excusare penuria, vel abbatis imperium pro suo fructu, atque mercede noluerunt abutilicentia.

¶ *De beato Ioanne, qui habitabat iuxta Lyco oppidum. Cap. XXV.*

NEcessarium reor hoc in opere commemorationem facere beati Ioannis, qui commoratus est iuxta Lyco quod est oppidum Thebaidæ, qui que propter obedientiæ virtutem vsque ad prophetiæ gratiam sublimatur. Sic per totum claruit mundum, vt & regibus mundi huius merito suo redderetur illustris. Nam cum in extremis (vt dixi) Thebaidæ partibus commaneret non ante præsumebat, Theodosius Imperator ad præpotentium tyrannorum bella procedere quā illius animaretur oraculis atque responsis. Quibus confidens velut cælitus sibi delatis trophæa de desperatis bellis, atque hostibus semper reportauit.

¶ *De mirabili patientia eiusdē Ioannis circa patrē suū. Cap. XXVI.*

Hic itaque beatus Ioannes ab adolescentia sua vsque ad perfectam, ac virilem ætatem cuidam seniori deseruiens donec ille in huius vitæ conuersatione durauit tanta ei humilitate inhæsit vt ipsi quoque seni stuporem summum obedientiæ in-

cute-

cuteret. Cuius hanc virtutem, virum de vera fide ac profunda cordis simplicitate descenderet volens senex manifestius explorare, ei plura etiam superflua & impossibilia frequentius iniungebat ex quibus pauca narrabo, sumpsit nanque de lignario suo virgultum senex quod olim excisum vsibus focii fuerat præparatum, cum hoc coram ipso fixisset in terram præcepit ei vt aduecta aqua quotidie bis illud irrigaret. Quod præceptum veneratione solita sine vlla impossibilitatis cōsideratione adolescens suscipiens, ita quotidianis diebus expleuit, vt aquam per duo miliaria indefinenter apportans nullatenus lignum cessaret rigare, atque per totum anni spatium non infirmitas corporis non occupatio necessitatis vllius intercicens ab obferuantiæ præcepti huius potuit eum impedire. Cumque hanc sedulitatem tacitus senex latenter diebus singulis explorasset, & videret eum simplici cordis affectu mandatum suum velut diuinitus imperatum seruare miserans tandem tam longi laboris eius perseverantiam accedens ad aridum virgultum dixit. O fili Ioannes nisi ne radices hæc arbor an non? Cumque ille se nescire dixisset, senex velut tentans si iam suis radicibus teneretur euulsit coram ipso virgultum

& proiciens longius illud præcepit discipulo, vt deinceps rigare cessaret.

¶ *De immani saxo quod idem Ioannes per obedientiam aduexit.*

Cap. XXVII.

ITaque cum iam fama obedientiæ eius per monasteria vniuersa flagraret. Quidam fratres probationis, imo ædificationis causa venerunt ad senem. Tunc senex vocans discipulum suum ait ad eum, curre Ioannes & saxum illud huc aduolue quantocyus. Qui confessim saxum immane applicita nunc ceruice, nunc toto pectore tanto nisu, atque conatu prouoluere contendebat vt sudore membrorum suorum nō solum totum infunderet vestimentum: sed etiam saxum ipsum suis ceruicibus humectaret. In hoc quoque parum metiens impossibilitatem præcepti vel facti, pro reuerentia senis & obsequij simplicitate sincera, qua credebat tota fide, senem nihil posse in casum, ac sine ratione præcipere. Huc vsque abbatis Ioannis pauca de multis dixisse sufficiat, nunc abbatis Mutij factum dignū memoria comprehendam.

¶ *De mirabili patientia abbatis Mutij. Cap. XXVIII.*

Hic nanque abbas pater Mutius abrenuntiare desiderans huic mundo monasterium petijt, qui tandiu præ for-

bus monasterij cum paruulo filio, octo circiter annorum excubauit donec suscipi mereretur. Cumq; tandem recepti fuissent, confestim abinuicē separati sunt ne scilicet iugi visione paruuli reminisceretur pater quam abiecerat facultatem. Et quemadmodū diuitem se iam nō esse sciebat ita & patrem se esse nesciret. Quod vt plenius probaretur vtrum ipse plus faceret affectione sanguinis an obedientiæ negligebatur paruulus pannis potius quam vestimentis indutus. Sed & collaphis atque alapis expositus diuersorū, quos plerunq; sub oculis suis pater innocenti paruulo etiam gratis cernebat inferri ita vt nunquā genas eius nisi lachrymarum fordentibus vestigijs videres infectas. Cumque taliter infans sub oculis eius per singulos dies ageretur ille pro amore Christi & obedientiæ virtute rigido semper & immobili viscere perdurauit. Non enim reputauit iam suum filium quem secum pariter obtulerat Christo nec curabat de presentibus eius iniurijs. Sed magis exultabat, quod ille nequaquam distractionem mentis illius atque immobilem rigorem emolliret. Quod videns pater monasterij ad comprobendam magis eius constantiam cum vidisset quadam die infantem plorare, simulabat se iratum, præcepit patri eius, vt

tollens eum iactaret in aquam. Tunc ille velut à Domino hoc sibi esset præceptum, confestim celeri cursu rapiens filium, ad ripam fluminis iactaturus aduexit. Quodque profecto furore fidei, & obedientiæ eius fuisset opere consummatū, nisi procurati fuissent ab abbate fratres, qui sollicitè ripam fluminis obsiderent ad paruulum erundū, proiectumq; iam, & quodammodo de fluminis alueo paruulum confestim rauerunt & cum summa deuotione præcepto patris completo ab effectu operis reuocauerunt, cuius fides atque obedientia & deuotio, intantum Deo fuit accepta, vt statim diuino testimonio comprobatus sit. Reuelatum namque est continuo seniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus impleuisse, cumque breuitempore transacto idem abbas migraret de seculo hunc patrem Mutium, pro obedientia cunctis fratribus proponēs successorem sui atque abbatem monasterio reliquit.

¶ De Monacho cuiusdam Comitissilio qui sportas per plateas iussus fuerat portare. Cap. XXIX.

Nouimus quendam fratrem secundum seculi huius ordinem summæ familiæ: nam patre Comite, ac ditissimo oriun-

oriundus fuit. Qui relictis parentibus cum ad monasterium peruolasset ad cōprobandā eius humilitatē statim ei à seniore præceptū est vt decem sportas grades, quas necesse nō erat tūc vendere ceruicibus suis impositas, distrahendas per plateas circūferret adiecta cōditione, quo diutius in hoc officio ipse detineret, vt si forte vnus eas emere pariter voluisset nō cederet, sed sigillatim eas querentibus venderet. Quod ille tota deuotione cōpleuit, & omni verecundia pro Christi desiderio calcata, sportas humeris suis imponens, & per plateas portans statuto pretio distraxit, & pecuniam ad monasterium reportauit.

¶ De abbate Pinuphio. Ca. XXX.

Vidimus & abbatem Pinuphiū qui cū esset immanis monasterij presbyter quod est in Ægypto, nō longe à Panfisi ciuitate, & ipsa reuerentia, vel vitæ suæ, vel etatis vel sacerdotij, cunctis honorabilis existeret, videns se pro hoc ipso humilitatē tenere nō posse occultē fugiens de cœnobio secessit solus in Thebaidis vltimas partes, ibiq; deposito indumēto monachorū assumpta seculari veste, monasteriū Tabenniotarū expetijt, quod sciebat cūctis monasterijs esse districti: & in quo se pro longitudine regionis credidit ignorandum. Vbi dum diutissime præforibus per-

seuerans, cunctorum fratribus genibus pronolutus, vt susciperetur summis precibus ambiuit. Cumq; multo despectu pbatus, & tandē fuisset admissus, cōtinuo vt seni, nulliq; operi penitus apto, hori cura diligentiaq; mandatur. Quā ille operā sub alio fratre iuniore qui eum sibi creditum retinebat exercens, sic eidem subdebatur, vt non solum ea quæ ad horti diligentiam pertinebant, sed etiam vniuersa officia quæ erant cunctis fratribus aspera vel indigna, tota quotidie sedulitate cōpleret: cōplura vero etiam nocte confurgens, ita furtim nullo teste operabatur, vt penitus autorem operis nemo deprehenderet. Cumq; ibidē triennio delitescens p̄ vniuersam Ægyptum dispersis vbiq; fratribus quæreretur, à quodā tandem visus fratre, qui de Ægypti partibus aduenerat vix potuit p̄ humilitate habitus sui, ac vilitate officij quod gerebat agnosci, nā sarculo deorsum incuruus præparabat oleibus terram deinde stercus humeris suis asportans corū radicibus ingerebat. Cumque hæc intuens frater, super agnitione eius diutissima hæsitacione fuisset detentus, propius tandem accedens, nō solum vultum, sed etiam sonū vocis eius diligenter explorans ad pedes eius cominus se proiecit. Tunc frater super eum cecidit & inquirere cur hoc fecisset, qui

qui apud ipsos velut nuper de seculo egressus habebat extremis, cumq; eis frater ille rei ordinem & nomen ipsius abbatis indicasset maiori miraculo sunt percussis, quoniã & apud ipsos magna opinione fuerat cõpertus. Tunc ignorantia suã veniam ab eo postulabant, quòd eum tanto tempore inter iuniores ac paruulos deputassent. At ille flebat multum & lugebat, quòd scilicet inuidia diaboli fuisset proditus, nec licuisset ei diutius in tali humilitate atque abiectione perdurare. Tunc eum fratres inuitũ ac flentem ad proprium monasterium reducerunt custodientes eum summa diligentia, ne similiter quoq; delapsus auferret. Vbi cum fuisset modico tempore demoratus, eodem rursus humilitatis desiderio succensus captans nocturna silentia, ita defugit vt iam non vicinam provinciam, sed incognitas regiones expeteret. Nam cõscendens nauim in Palæstinã partes cõmeare curauit credens se tutius latitaturũ si ad illa semetipsum asportasset loca: in quibus nec nomen quidẽ suum fuisset auditũ. Quo cum aduenisset nostrum monasteriũ pro tinus expetiuit, quòd non longe erat à spelca, in qua dñs noster ex virgine nasci dignatus est. In quo monasterio pro modico tempore supradictus abbas Pinuphius delitescens secundum sententiã dñi

tanquam ciuitas supra montem posita diutius abscondi non potuit. Nam cõtinuo quidam fratru, qui ad loca sancta de Ægypti partibus orationis causa venerat agnitum eum cum multa prece & maxime inuitum, ad suum iterum cõnobium reuocauerunt.

¶ *Exhortatio optima ad nouitium monachum. Cap. XXXI.*

HVnc igitur senem pro illa quã nobis fuerat apud ipsum in nro monasterio familiaris amicitia cum post hæc in Ægypto requisissemus cõtigit, vt nobis illic cõmorantibus fratrem quendã in monasterio suo recipe ret. Cui miram exhortationẽ sub nra præsentiã indidit, quam mihi animus fuit huic opusculo intextere. Ait ergo ad eũ. Nosti fili quot diebus præforibus excubans hodie sis receptus? Cuius difficultatis causam primitus debes agnoscere: poterit enim tibi in hac vita quã ingredi cõcupiscis multũ conferre si rone eius agnita ad seruitiũ Chri sicut oportet accesseris. Sicut naq; immensa gloria fideliter seruientibus Deo ac secundũ institutiões huius regulæ ei coherrentibus repromittit in futurũ, ita penẽ grauissimẽ præparantur his qui tepide eam negligentẽ; fuerint executi, & secundũ hoc quod professi sunt vel quod ab hominibus esse credunt, fructus etiã cõgruos sanctitatis eidẽ exhibere

negle-

neglexerint. Melius est em̃ nõ uere quã uocare & nõ reddere, & maledictus qui facit opus dñi negligenter. Igitur ideo à nobis diutissimẽ refutatus es, nõ quia tuam vel omniã salutem nõ toto desiderio cupiamus amplecti: sed ne temere receptus, & nos apud Deũ leuitatis: & te reum grauioris supplicij fecerimus, si ad præsens facile susceptus, nec pòdus p̃fessio nis huius intelligens, vel destitutor post hæc, vel tepidus extitisses. Noueris ergo hodierna die te huic mudo & actibus eius esse defunctum, teq; secundum Apostolum mundo huic esse crucifixum tibi que mundum. Sed forte dicis. Quomodo quis uiuens potest esse crucifixus? Audi breuiter rationem. Crux nostra timor dñi est. Sicut em̃ quis crucifixus, iam non pro animi sui motu membra sua quoq; mouendi vel cõuertendi habet potestatem: ita & nos uoluntates nostras ac desideria nõ secundum id quod nos delectat ad præsens, sed secundum præceptum dñi quo nos constrinxit applicare debemus. Et sicut ille qui patibulo erueis affigitur iam non præsentiã contempletur, nec de suis affectionibus cogitat, nullã iam possidẽdi cõcupiscentia permouetur seque cum adhuc spirat in corpore eũtis momentis credit esse defunctus, ita nos quoq; timore dñi oportet esse crucifixos om̃

nibus carnalib⁹ uitij & illuc femper habere oculos mentis nostræ defixos quo nos sperare debem⁹ momentis singulis esse migraturos. Cauendum est ergo ne quid aliquando eorum præsumamus, quæ renuntiantes abieciimus. Nõ enim qui cõperit hæc, sed qui per seuerauerit in his vsque in finem hic saluus erit. Versutus enim serpens calcanea nostra semper obseruat, id est insidiatur exitui nostro, & vsque ad finem uitæ nos supplantare conatur & idcirco bene cõpisse nihil proderit, si bene cõsummatum non fuerit. Quapropter secundum scripturæ sententiam ingressus ad seruiendum domino sta in timore domini & prepara animã tuam non ad requiem non ad delicias, sed ad tentationes & angustias, per multas enim tribulatiões oportet nos introire regnum Dei. Angusta nanque est porta & arcta uia quæ ducit ad uitam, & pauci sunt qui inueniant eam. Principium ergo salutis nostræ timor domini est. Per hunc enim & initium conuersionis, & virtutum custodia acquiritur. Qui cum penetrauerit hominis mentem cõtemptum omnium rerum parit, & mundi gignit horrorem. Contemptu autem ac priuatione omnium facultatum humilitas uera acquiritur, humilitas autem huiusmodi cõprobatur.

¶ Primo si mortificatus in se mou-

nachus omnes habeat voluntates. ¶ Secundo si actus & cogitationes non celauerit seniorein. ¶ Tertio si nihil suæ discretioni, sed iudicio eius vniuersa committat. ¶ Quarto si in omnibus præceptis feruet obedientiæ mansuetudinē & patientiæ cōstantiam. ¶ Quinto vt nulli inferat iniuriam sed & illatas sibi patiēter toleret. ¶ Sexto si nihil agat præter regulæ exēpla. ¶ Septimo si ad omnia quæ sibi imperantur velut operarium malum se iudicauerit & indignū. ¶ Octauo si semetipsum cunctis inferiorem pronuntiet. ¶ Nono si linguam suam cohibeat & non sit clamosus in voce. ¶ Decimo si non sit facilis ac promptus in risu. Talibus nanque indicij humilitas vera dignoscitur. Sed & hæc quoque tibi in congregatione necessario custodienda sunt vt scilicet secundum psalmistæ sententiam sistanquam surdus non audiens, & sicut mutus nō aperiens os suum, nihil discernens, nihil diiudicans ex his, quæ tibi fuerint imperata. Ergo patientiam tuam non debes de aliorum superare virtute, id est, vt tunc eam tantummodo possideas cum à nemine fueris irritatus, principium nostræ salutis sicut iam dictum est timor Domini est. De timore domini nascitur compunctio salutaris. De compunctione cordis procedit contemptus omnium fa-

cultatum ac nuditas. De nuditate humilitas procreatur. De humilitate generatur mortificatio voluntatum. De mortificatione voluntatum extirpantur vniuersa vitia. Expulsione vitiorum virtutes fructificant, atque succrescunt. Pullulatione virtutum puritas cordis acquiritur, & puritate cordis Apostolicæ charitatis perfectio possidetur.

¶ *De monacho qui ante constitutam horam peregrinos reficere coegit.*
Cap. XXXII.

Cum de Syriæ partibus Ægypti prouinciam petissemus quidam monachus senex probatissimus gratifice nos suscipiens, refectionem nobis ante constitutam horam ieiunij præparauit. Percunctantibus ergo nobis cur ante canonicam refectionis horam nos prandere cogeret respondit & ait. Ieiuniū fratres semper est mecum, vos autem continuo dimissurus, mecum iugiter tenere non poterō. Itaque Christum in vobis suscipiens reficere eum debeo, & cum vos deduxero distractionem ieiunij in memetipso potero cōpensare. Non enim possunt filij spōsi ieiunare donec cum illis est sponsus cum autē discesserit tunc licitè ieiunabunt.

¶ *De monacho qui nunquā solus escā sumere solitus erat.* Ca. XXXIII.

Vidimus & alium in solitudine commorantem qui nunquam

quam solus cibū sumere cōsueverat sed etiā si per totos quinq; dies ad eius cellulā nullus ex fratribus aduenisset refectionē iugiter diferebat, ieiunus permanens donec sabbatorū vel dominico die congregationis obtentu, procedens ad ecclesiam peregrinum quempiam reperisset, quem exinde reducens ad cellulā suam cum ipso pariter sumebat cibum.

¶ *De Machete sene monacho.*
Cap. XXXIII.

Vidimus & aliū senem Machetem nomine solitariū, cui hanc gratiā donauerat, Dñs vt si quando in conuentu fratru per totam noctem & diem agitaretur collatio spiritalis nunquā ille somno opprimeretur, si quis vero detractionis verbū seu ociosum tētaffet inferre statim ille in somnum concidebat, huic etiā seni cum aliquādo epistolæ patris eius ac matris amicorumq; multorum de prouincia Ponti transmisset fuisse, accipiens grandem fasciculū literarū diuq; apud semetipsum voluens dixit. Quātārū cogitationū causa erit mihi istarum lectio, quæ me vel ad inane gaudium vel ad tristitias infructuosas impellent quantis diebus horū recordatione qui scripserunt intentionem pectoris mei à propofita contemplatione reuocabunt. Et hæc voluens in suo pectore nō solū nullā resoluere epistolā defi-

niuit, sed ne ipsum quidē fasciculū resignare ne scilicet eorum qui scripserunt vel nomina recensendo vel vultus recordando à spiritu sui intentione cessaret. Itaque vt eum constructū acceperat, igni tradidit cremādū, ite inquit cogitationes patriæ pariter concremami nec me vltius ad illa quæ fugi reuocare tenteris.

¶ *De Theodoro abbate.* Ca. XXXV.

Vidimus & alium abbatem Theodorum summa sanctitate ac scientia præditū nō solum in actuali vita sed etiam notitia scripturarum quā ei non tantum studium lectionis contulerat, quā sola puritas cordis. ¶ Hic cum explanationem cuiusdam obscurissimæ quæstionis inquireret, septē diebus & noctibus in oratione infatigabilis persistit, donec solutionem proposiæ quæstionis Domino reuelante cognosceret. ¶ Hic idem beatus Theodorus cū inopinat ad meā cellulam intempesta nocte venisset quidnā novus adhuc Eremita solus agerem, paternam curiositate latenter explorans, cūque ego iam finita vesperina solennitate lassum corpus cepissem iam reficere & me incubantem psyato reperisset, protrahens ex intimo corde suspiria, meoque me vocitans nomine dixit. Quanti inquit o Ioannes de Deo loquitur, cumque in semetipsis amplectuntur, & tu fraudaristanto lumine

mine inerti sopore solutus itaque excitato me salubriter deinceps vigilare compulit.

¶ *De Anachorita in vastissima Ere-
mo habitante. Cap. XXXVI.*

ITaque cum de Palæstinæ monasterijs ad oppidum Ægypti (quod Diurcus appellatur) venissemus ibique plurimam turbam coenobij disciplinam cōstrictam vidissemus, alium quoque ordinem qui excelsior habetur, id est, Anachoritarum cunctorum præconijs instigati sagacissimo corde videre properavimus, hi nanque in monasterijs primum sub discretionē regulæ diligenter edocti dirisimis dæmonum prælijs congressuri penetrant Eremiti profunda secreta. Huius ergo propositi viros cōperimus citra Nili fluminis alveum cōmorari in loco qui vno latere Nilo flumine, alio maris vastitate circumdatus insulam reddit, nullis alijs hominibus quā monachis secretum expetentibus optabilem, nec enim cuiquā culture aptam esse terram illam falsitas falsis ac sterilitas patitur harenarum. Ad istos ergo summo desiderio festinantes supra modum summos eorum labores quos in solitudine tolerant admirati sumus. Nam ipsius aquæ tanta penuria constringuntur, vt tali diligentia dispensent, quali nemo facit preciosissimum vinum. Tribus nanque milibus & eo amplius

eam de Nilo flumine necessarijs v sibus apportant, quod tamen in teruallum arenosis diuisum montibus laboris difficultate grauissima duplicatur. His igitur visis cū nos imitationis earum ardor accēderet vnus eorum probatissimus Eremita. Archilebius nomine humanitatis gratia perduxit nos ad suam cellulam. Qui cum comperisset nos ibidem velle commorari finxit se eundem locum velle derelinquere, ac nobis cellulam suam velut exinde migraturus cepit offerre. Dicebat autem hoc se facturum etiam si nos non aduenissemus. Tunc susceptam cellulam ipsius cum omnibus vtēlibus possedimus. Erat itaque illis paucis diebus quibus construendæ cellæ pararet impendia, de illo loco discedens. Reuersus post hæc aliam sibi summo labore construxit, quam rursus non longe post superuenientibus fratribus similiter charitatis causa cum vniuerso tradidit instrumento, ipse vero erga opus charitatis infatigabilis perseuerans tertiam sibi cellam vbi commaneret instruxit.

¶ *De duobus adolescentibus qui ficus ad egrotum ferentes in itinere defuncti sunt. Cap. XXXVII.*

Quidam autem frater cum ficus de Marcote, abbati Joanni in Eremitu Sythiæ detulisset, ille statim eas ad se nem quendam qui in interiore de-

ferto

ferto mala valitudine laborabat per duos adolescentulos misit. Si quidem decem & octo milibus longe ab ecclesia commanebat solitarius. Qui adolescentes acceptis pomis cū ad prædicti senis tenderent cellulam, insusa repente densissima nube tramitem recti itineris perdidierunt, cumq; tota die ac nocte discurrentes, per aniam Eremiti vastitatē nequaquā potuissent Eremitæ egrotantis cellulam inuenire tā itineris lassitudine quā inedia sitiq; confecti, fixisque in terram genibus dum orarent spiritum Domino reddiderunt. Qui post hæc vestigiorū indicijs diuissime perquiriti quæ in locis illis arenosis tanquam niuibus impressa designarentur donec ea leui flatu ventorum tenuis arena discurrere cooperiret. Inuenti sunt tandem sicut orauerant iacentes, & ficus intactas vt acceperant reseruantes. Elegerunt enim animam magis quam fidem depositam perdere, ne scilicet absque iussu abbatis quicquam victus præsumeret vitamque potius maluerant amittere temporalem, quam senioris violare mandatum.

¶ *Quanta sit iugitas operum apud Ægypti monachos. Ca. XXXVIII.*

Per totam igitur Ægyptum monachi nullo modo patiuntur esse ociosi, sed victum suum labore manuum consequuntur & non solum de laboribus suis

peregrinos & aduenientes fratres secū reficiunt, sed etiā per loca Libiæ his qui fame laborant, necnō etiā per ciuitates his qui in carceribus & diuersis vinculis tenentur, immanē conferunt alimonie substantiā de fructu manuum suarū rationabile sacrificiū Domino tali oblatione se offerre credentes. Dicunt enim operantem monachum dæmone vno passari semper, ociosum vero innumerabilibus spiritibus deuastari.

¶ *De abbate Paulo. Cap. XXXIX.*

Deniq; abbas Paulus probatissimus patrū cū in Eremito vastissima cōsisteret, que Porphyrio nūcupat, tm palmarū fructibus & horto modico sustentabatur, nec poterat aliud vnde sustentaretur operis exercere, eo q; ab hominibus vel habitabili terra amplius quā septē mensionibus aberat in deserto. Hic ergo ne momentū temporis penitens ociosus staret, colligebat palmarū folia, & quotidianū panem velut exinde sustentandus, ipse à semetipso exigebat iugiter cūq; opere totius anni spelunca eius sufficit impleta, & nō haberet qui hoc distraheret, neq; ipse ociosus posset manere, totū quod sollicita cura laborauerat, annis singulis igne subposito concremabat. In tantū probans sine opere manū, nec in loco posse monachum perdurare nec ad perfectionis cubitum aliquando conscendere.

¶ *De*

¶ *De fratre blasphemo qui intolerabili æstu libidinis vrebatur. Ca. XL.*

Noui aliū fratrem qui probatissimo cuidam seni, vicio carnis semetipsum gravissime cōfessus est impugnari, intolerabili nāq; æstu libidinis vrebatur. Tūc senex velut spiritalis medicus interiorē causam & originē morbi huius, p̄tinus p̄vidēs, grauitēq; suspirās ait. Nequaquā filitā nequā spiritui tradi te Dñs permisisset, nisi aliqd blasphemasset in eo. Quod frater audiens, statim p̄cidit ad pedes eius in terrā, summaq; admiratione p̄cussus, cōfessus est se in filiū Dei cogitatione impia blasphemasse. Vnde perspicuū est, eū qui in Deū blasphemus existit, tanquam qui irroget illi iniuriam, perfectionis integritate priuari & sanctificationem castimonie non mereri.

¶ *Collatio bona de discretione quæ est custos & mater virtutū. Ca. XL I.*

Quodā autē tpe cōuenerūt plurimi seniorū ad beatū Antoniū cōmorantē in Thebaidē partibus perfectiōis inquisitione & collocatiōis gratia, cūq; à vespertinis horis vsq; ad lucē fuisset p̄tracta collatio questio discretiōis maximū noctis spaciū cōsumpsit. Nā diutissimē inter eos quærebat quæ nā virtus vel obseruatio monachū à diaboli laqueis custodire posset illē sum, vel certe ad Deum recto tramite firmoq;ue

gressu perduceret. Cumque pro captu mentis suę vnusquisq; sententiam proferret in medium, & alij quidem hoc ieiuniorum vigiliarūq; studio collocarent alij in nuditate & contemptu rerū, alij remotiorem vitam & Eremi secreta censerent, & nonnulli in primis sectandę charitatis, id est humanitatis officia definirēt quia ipsa pie erga fratres & peregrinos studio susceptionis impēduntur. Cumq; in hunc modū pia contentione decertarent, esset queiā noctis maximum tempus cōsumptum, respondens demum beatus Antonius vniuersis dixit. Oia qui dēhęc quę dixistis necessaria sunt & vtilia sitientibus Deū sed his principalē retribuere gratiā, nequaquā nos innumerabiles multorum fratrum casus & experienta permittunt. Nam sepē vidimus fratres has obseruationes tenentes, repentino casu deceptos, eo quod in bono quod cæperant discretione minime tenuerunt. Nec enim alia causa lapsus eorū deprehenditur nisi quod minus à senioribus instituti, nequaquā potuerunt rationem discretionis huius adipisci quæ viam regiā docet monachū semp̄ incedere, & nec excessu cōtinenti modū trāsire p̄mittit nec deslere ad vitia permittit. In omnib⁹ ergo quę agim⁹ discretio antepōnenda est, manifestissime em̄ declarat, nullā sine discretiōis gratia

gratia perfecte posse vel perfici vel stare virtutem. Et hæc dicente Antonio, vniuersorum sententia diffinitum est discretione esse quæ fixo gradu intrepidum monachum perducit ad Deū, & prædictas virtutes iugiter conseruet illesas. Omnium nanque virtutum genitrix & custos atque moderatrix discretio est.

¶ *De Herone sene indiscreto monacho. Cap. XLII.*

Et vt hæc exemplis certioribus approbemus referam vobis de quodam sene Herone nomine, qui discretione minime retinens omnes pristinos labores perdidit & insuper miserabiliter vitam finiuit. Ante paucos etenim dies illusione diaboli, à summis ad ima deiectus est. Hic itaque 50. annis in Eremo cōmoratus singularem vitæ distinctionem tenuit, & solitudinis secreta miro furore vltra omnes sectatus est. Hic igitur post tantos labores ab insidiatore delusus grauissimo lapsu corruens, cunctos in Eremo constitutos luctuoso dolore percussit, qui minime cecidisset, si bonum discretionis tenere voluisset. Tanto siquidem rigore animi sui immutabilem ieiunij continentiam semper exercuit, & solitudinis ac cellulę secreta iugiter sectatus est, vt nec die sancti Paschæ rigorem abstinentiæ solueret. Cumque omnes Eremitę pro

tanta solennitate ad ecclesiam pariter conuenissent solus ille non affuit ne quantulumcunque perceptione leguminis parui à suo p̄posito videretur relaxasse, quæ p̄sumptione deceptus angelū Sathanæ velut angelum lucis suscipiens cum summa veneratione eiusque p̄ceptis obediens semetipsum in puteum profundissimum p̄cipitem iactauit, magnum, scilicet, virtutis suæ meritum probaturus cū inde exisset illesus, de quo puteo cum grandi fratrum labore semiuuius extractus vitam tertia die finiuit, & quod his deterius est, ita in deceptionis suæ obstinatione permansit, vt ei nullatenus potuisset persuaderi, quod dæmonum calliditate fuisset delusus.

¶ *De duobus monachis qui euntes per desertum decreuerunt, non sumere cibum, nisi Deus illis trāsmitteret. Cap. XLIII.*

Quid dicam de illis duobus fratribus qui habitantes vltra illam Eremum vbi quōdam fuerat beatus Antonius commoratus minus cauta discretione permoti euntes per extensam solitudinis vastitatem, nullā escam penitus sumere decreuerunt nisi quam per seipsum illis Dominus præstitisset. Cumque errantes eos per desertā & deficientes iam fame, conspexissent à longe Mazites, quæ gens cunctis nationibus

nibus immanior atque crudelior est, non eos ad effusionem sanguinis desiderium præde sed sola ferocitas mentis instigat. Visus ergo eis, contra naturam ferocitatis suæ cum panibus illis occurrerent, tunc unus ex illis fratribus subueniente discretionem velut à Deo porrectos sibi panes cum gratiarum actione suscepit, reputans escam sibi diuinitus ministrari, nec sine Dei iussu actum esse dicens, ut illi qui semper hominum sanguine gaudent tunc deficientibus eis vite substantiam largirentur. Alius vero recusans cibum, velut ab homine sibi oblatum, in edendi labore consumptus mortuus est, quorum, scilicet quantum in initia ex reprehensibili persuasionem descenderint, vnum tamen subueniente discretionem, id quod incauta conceperat emendasse cognoscitur alius autem stulta presumptionem perdurans mortem quam Dominus ab eo auertere voluit, ipse sibi asciuit.

¶ *De monacho qui deceptus à diabolo voluit filium suum immolare.*
Cap. XLIIII.

Quid etiam de illo monacho commemorem, cuius nomen, quia adhuc superest, sileo: qui dum longo tempore demonem in angeli suscepit claritate reuelationibus eius sepe deceptus credidit eum inter

nuncium esse iustitiæ. Nam per omnes noctes in cellula eius, lumen absque vilis lucernæ officio præbebat, diabolus ad extremum vero insit eum, ut filium suum qui cum eo pariter in eodem monasterio commanebat deuotus Deo offerret victimam, ut scilicet hoc sacrificio Abrahamæ Patriarchæ meritis compararetur cuius verbis ille in tantum est seductus ut hoc confestim opere perfecisset nisi puer de cella manibus eius elapsus concitus aufugisset.

¶ *De monacho cui ostendebat diabolus exercitum Christianorum & Iudæorum.* Cap. XLV.

Fuit & alius monachus qui nimiam semper tenuit abstinentiam. Quique per annos multos singulariter in cella reclusus per paucis imitabilem exhibuit abstinentiam. Hic ad extremum ita est diabolicis reuelationibus delusus ut post annuos labores atque virtutes quibus alios monachos exceperat, ad Iudaismum & circumcissionem carnis miserabiliter sit lapsus. Post multa namque tempora, diabolus velut nuncius veritatis ostendebat illi per vana somnia, & per quasdam inanes reuelationes Christianorum atque monachorum exercitum, tenebrosum ac tetrum omnique macie tepidum atque deformem & e contra ostendebat illi Iudæorum plebem summam lætitiâ tripudiantem

ingen-

ingentique lumine coruscantem. Ac proinde commonebat eum, ut si mallet beatitudinis illorum particeps effici circumcissionem quodque suscipere festinaret. Ex quibus profecto (ut constat) memoratis viris tam lugubriter nemo fuisset illusus, si rationem discretionis assequi laborassent. Quæ obrem in quantis perniciosum sit discretionis gratiam non habere, multorum casus & experimenta declarant.

¶ *Confessio proprii delicti potenter demonis instigationem repellit.*
Cap. XLVI.

Abbas Serapion solebat frequenter iunioribus fratribus instructionis gratia de seipso narrare dicens. Cum adhuc essem puerulus & cum abbate Theona commanerem, hæc mihi consuetudo erat inimico inueniente ut postquam refecissem cum se ne hora nona, unum paxinacium quotidie in sinu meo latenter abscondere, quem sero ignorante se ne occulte comedebam. Quod furtum licet quotidie perficerem expleta tamen concupiscentia fraudulenta ad memetipsum reuertens super admissio facto acutus cruciabar quam super esum illius fueram iucundatus. Cumque istud molestissimum opus singulis diebus explere non sine cordis mei dolore compellerer, & clandestinum furtum patefacere seni con-

fundere, contigit per Dei prouidentiam quosdam fratres a discipulationis obtentu cellulam senis auidissimos experisse. Cumque refectione transacta, confabulatione spiritualis interesse cepisset respondensque senex propositis interrogacionibus eorum de castri-margiæ vitio & occultarum cogitationum exponeret, ad vltimum intulit dicens. Nihil sic noxium est monachis & lætificat demones, quam si celent cogitationes suas spirituales patres. Tunc ego compunctus corde, existimaui se nisi secreta pectoris mei patefacta, & in occulto primum gemitus excitans, deinde cordis mei compunctione crescente in apertos singultus lacrymasque prorumpens, cepi amarissime flere, & continuo eieci de sinu meo paxinacium quod vitiosa consuetudine clanculo paraueram comedendum, cumque in medium proferens, quomodo quotidie inuolvens eum occulte ederem prostratus in pavimento, cum venite postulatione confessus sum, & vberim profusis lacrymis, orationibus eorum veniam apud Deum postulabam. Tunc senex dixit, confide, fili, quælibet auit te à captiuitate ista confessio tua, victorem namque aduersarium tuum bodiet triumphasti, validius enim tua confessio elides quam ipse fueras ab eo tua taciturnitate

turitate

tūritate deiectus. Et idcirco post hanc publicationem tuam iste malignus spiritus non dominabitur tibi, nec in te latibulum sibi terribilissimus serpens hactenus usurpabit, quia de tenebris cordis tui, per hanc confessionem proiectus es. Necdum senex hæc verba complauerat, & ecce statim velut lam-pas ignis accēsa de meo sinu procedens, tanto foetore cellam repleuit, vt vix in ea residere possemus. Resumensque senex dixit. Ecce probauit tibi Dominus veritatem sermonum meorum, vt passionis illius incentorem de corde tuo confessione salubri fugatum oculorum fide perciperes, patefactumque hostem nequaquam locum in te vltcrius habiturū, aperta eius expulsionē cognosceres. Itaque secundum sententiam feminis, ita est in me virtute confessionis dominatio diabolica extincta vt nunquam mihi vltcrius, nec memoriam concupiscentiæ huius tentauerit inimicus ingerere.

¶ *De monachis à Sarracenis interfectis.* Cap. XLVII.

IN Palæstinæ partibus iuxta vicum Thecæ, qui Amos prophetam metuit procreare, solitudo vastissima est vsque Arabiam ac mare mortuum quo ingressa deficiunt fluenta Iordanis & cinis Sodomorum amplissima

extensione porrecta pertingens. In hac solitudine summæ sanctitatis monachi diutissime commorantes repente sunt à discurrentibus interempti Sarracenis. Quorum corpora tam à populo regionis illius quam ab vniuersa Arabum plebe tāta veneratione sunt percepta, vt innumeri populi concurrentes ex vtraque parte grauisimum sibi certamē pro reliquijs eorum indixerint pie inter se pro sancta rapinæ deuotione decertantes qui nam iustius mereretur eorum sepulturam ac reliquias possidere. Illi, scilicet, de vicina commoratione ipsorum, alijs de originis propinquitate gloriantibus.

¶ *De abbate Daniele.* Ca. XLVIII.

INter cæteros Eremitas abbatem quoque vidimus Danielem, æqualem cæteris in omnibus virtutibus, sed peculiarius gratia humilitatis præditum. Qui merito puritatis ac mansuetudinis suæ à sancto Paphuncio eiusdem solitudinis presbytero ad diaconij officium est præelectus. Intantum enim iisdem beatus Paphuncius virtutibus ipsius aggau-debat, vt quem vitæ meritis & gratia parem sibi nouerat, cogitare sibi etiam sacerdotij ordine festinaret. Denique optans sibi meritum successoris dignissimum prouidere superstes, presbyterij honore eum

re eū prouexit. Quātū prioris consuetudinē humilitatis nō omittēs, nihil vnquā sibi illo præsentē de sublimioris ordinis adiectiōe donauit: sed semper abbate Paphuncio offerente spirituales hostias, ille velut diaconus in prioris ministerij permanfit officio. In quo tū Beatum Paphunciū cum talis vir esset ac tantus vt in multis etiam præscientiam gratiæ possideret, hæc spes de substitutionis electione frustrata est. Nam non longē post hunc ipsum quem sibi parauerat successorem ante se Deum præmisit.

¶ *De abbate Sereno.* Cap. XLIX.

SVMMA sanctitatis & continentię virum, nominisq; sui speculū abbatem vidimus Serenum quem singulari veneratione præ cæteris admirati sumus. Cui supra oēs virtutes quæ nō solum in actu eius vel moribus, sed etiā in ipso vultu per Dei gratiā refulgebant, ita est peculiari beneficio dono castitatis infusus, vt nec seipsum quidem naturalibus incentiuis inquietari vel in sopore sentiret. Ad quam tū carnis puritatē quo modo peruenerit, quia supra cōditionē humanæ naturæ videtur necessariū esse reor explicare. Hic igitur B. Serenus pro interna cordis atq; corporis castitate, nocturnis diurnisq; precibus ieiunijs quoq; ac vigilijs infatigabiliter insistens, cū se vidisset ora-

tionū suarum obtinuisse vota, cum etofque exsus in corde suo concupiscentiæ extinctos, velut suauissimo gustu puritatis accēsus, in maiore suā sitim zelo castitatis exarsit, & intētoribus cœpit ieiunijs, atq; obsecrationibus incubare, vt mortificatio passionis huius quæ interiori homini solo dono Dei fuerat attributa ad exterioris etiā puritatē eatenus perueniret vt ne ipse quidē vel illo simplici ac naturali motu (qui etiam in paruulis atq; lactentibus excitatur) vltcrius pulsaretur. Cūq; petitioni cœptæ supplicatiōe iugiac lachrymis indefessus insisteret adueniēs ad eū angelus in visione nocturna ei; velut aperiens iterū quandā igni tam carnis strumā de eius visceribus euulfit atq; proiecit suisq; locis vt fuerāt omnia intestina restituens dixit ad eū. Ecce inquit incentiua carnis tuæ abscissa sunt, & obtinuisse te noueris hodie no die perpetuā corporis puritatem quā fideliter postulasti. Hæc de gratia Dei quæ memorato viro peculiariter attributa est breuiter dixisse sufficiat. Cæterum cum ad eum die quadragesima venissemus, ac de diuersis quæstionibus eum flagitarem, ad extremū de impugnatione dæmonū eū requirebamus. Tūc ille (vt semper erat placidissimo vultu) ridentē dixit. Non enim dæmones habere potestatem, quenquā hominū la den-

di, exemplū beatus Iob manifesta rōne demonstrat, vbi nō amplius eum tentare audeat inimicus quā diuina ei dispēratione cōceditur.

¶ *De eo quam non eandem vim habeant nunc dæmones contra monachos quomodo anteriori tempore.*

Cap. L.

SAt istamen nobis experiētia nostra, & seniorū nostrorum relatione cōpertum est, non eandem vim dæmones nūc habere cōtra monachos, quam anteriori tempore inter anachoritarum principia, in quibus raritas monachorū in Eremono cōmanebat. Tanta namq; tūc erat dæmonū feritas: vt vix paucissimi tolerare habitationem solitudinis possent. Siqui dem in ipsis cōnobijs in quibus cōmorabant decem vel vndecim, ita eorum atrocitas grassabat, & frequenter ac visibiles sentiebant aggressus, vt nō auderent omnes pariter noctibus obdormire: sed vicissim alijs degustantibus somnum, alij vigilias celebrantes psalmis, & orationibus seu lectionibus inhærebant. Cumque illos ad soporem naturæ necessitas inuitasset expergefatis alijs, ad eorum qui dormituri erant custodiā similiter vigilie tradebantur: vnde dubitari non potest vnū ē duobus nunc esse, aut enim virtute crucis (etiam deserta penetrante, & eius gratia vbique coruscante) retusa est nequitia dæmo-

num, aut negligentia nostra illos ab impugnatione pristina reddidit lentiores, dum dedignatur aduersum nos illa in cōtentione cōfligere qua tunc cōtra illos probatissimos Christi milites seruibat, cæterū corporaliter traditos Sata ne vel infirmitatibus magnis etiā viros sanctos nouimus pro leuissimis quibusq; delictis cum in illis nec tenuissimum quidem peccatum aut maculā in illo iudicij die patitur inuenire diuina clemētia, vt eos tanquā aurum probatū ad illam perpetuitatem gloriosum, nulla indigentes pœnali purgatione transmittat iuxta illud. Vir iustus probatur in fornace humiliationis. Et illud. Quem enim diligit dñs corrigit, flagellat autē omnem filiū quem recipit. Quod nostris quoq; temporibus satis euidentis contigit & aperta probatio in abbate Paulo vel Moyse qui habitauit locū huius solitudinis qui calamus nūcupatur. Nam Paulus cōmoratus est in Eremono qui adiacet Panephusi ciuitati, quam solitudinem iam olim factam aquæ salissimæ inundatione cognouimus quæ quotiens flauerit spiritus aquilonis de stagnis impulsæ ac superfusæ adiacentibus terris: ita omnem illius superficiem cōregit regionis aqua, vt antiquos ibidē vicōs (qui olim hac ipsa de causa omni sunt habitatore deserti) faciat velut insulas apparere.

¶ De

¶ *De abbate Paulo. Cap. L I.*
Sicigitur abbas Paulus in tanta cordis puritate in quiete solitudinis silentioq; profecerat vt non dicam vultum foemineum: sed ne vestimenta quidem sexus illius conspectui suo patere tur offerri. Nam cum quadam die pergeret ad cuiusdam senioris cellam, casu mulier ei obuiauit quā cum vidisset tanta fuga ad suum rursum monasterium prætermisso quod arripuerat itinere cucurrit, quāta nullus à facie leonis vel immanissimi draconis aufugeret. Quod licet zelo castitatis, & puritatis ardore sit factū: tamen quia nō secundum scientiam præsumptum est: sed obseruantia disciplinæ excessus est modus, ne elatio eum inuaderet, tali confestim correptione percussus est, vt totum corpus eius paralyseos validine solueretur, nullumque in eo membrum penitus suum officium præualeret explere. Siquidem non solum pedes ac manus, sed etiam linguæ motum ipsaq; aures ita auditus proprii amiserunt sensum, vt in eo nihil amplius ex homine quam immobilis statua figura remaneret, & ad hoc redactus est, vt infirmitati eius nullo modo virorum diligentia deseruire sufficeret, nisi sola ei muliebris sedulitas ministraret. Nam portatus ad monasteriū sanctorum virginum cibus, ac po-

tus foemineo ei ingerebatur obsequio, explendisque omnibus naturæ necessitatibus, eadem illi diligentia per annos fermē quatuor, id est, vsque ad vitæ suæ terminum seruebat, qui cum tanta esset membrorum omnium debilitate constrictus, vt nulli eius artus viuacem motum retentarent, tanta ex eo virtutum gratia procedebat, vt cum de oleo quod corpore suo tetigerat vngerentur infirmi, statim à cunctis validudinibus curarentur, ita vt super hac eius validine euidenter claresceret, & debilitatem membrorum eius amore Domini contributam, & sanitatum gratiam pro testimonio, & manifestatione meritorum & Spiritus sancti virtute præstaret.

¶ *De abbate Moyse. Cap. L II.*

Secundus vero quem diximus Moyse in hac Eremono cōmoratus cum & ipse singularis & incomparabilis vir esset ob reprehensionem vnus sermonis quem contra abbatem Machariū durius protulit, tam diro dæmoni est confestim traditus, vt humanas egestiones ori suo ingereret. Quo flagellum purgationis diuinam ei intulisse dispositionem, ne vel momentanei peccati macula in eo resideret, velocitate curationis eius demonstratum est.

Nam continuo abbate Machario in orationē prostrato dictū citius malignus spiritus ab eo fugatus discessit. Ex quo manifestē perpētūtur, non debere eos abominari vel despici, quos videmus diuersis tentationibus vel malignis spiritibus tradi: quia duo hæc credere immobiliter nos oportet, primo, quod sine Dei permisso nullus omnino tentatur: secundo quod omnia quæ à Deo nobis inferuntur velut à pijsimo patre ac clementissimo medico pro nostris utilitatibus irrogentur.

¶ *De Monacho qui in solitudine noctu vidit multitudinem demonum.* Cap. LIII.

Quidam autem frater cum per solitudinem iter ageret advesperate die speluncam quandam reprensit, ibidem substitit. Vbi dum psalmos ex more cantaret, tempus medietatis noctis excessit. Cumque finitavigilia, refecturus lassum corpus paululū refecisset, repente cœpit innumerabiles catervas dæmonum vndiq; cōfluentiū intueri, quæ in finita constipatione procedentes aliæ præibant principem suum, aliæ sequebant. Qui princeps eorū & magnitudine procerior cunctis & aspectu terribilior videbatur. Cūque in quodā folio sublimissimo cōsederet vniuscuiusque actus diligenti examinatione cœpit discutere illosque, qui necdum se cir-

cūuenire emulos suos potuisse dicebāt velut inertes à cōspectu suo cum iniuria iubeat expelli: spatium tanti temporis & opus inaniter expensum cum fremitu furoris eius exprobrans. Illos vero qui nuntiabant cōsignatos sibi homines decepsisse summis laudibus cū exultatione ac favore cunctorum vt fortissimos pugnatores ad exēplum cunctorū gloriosissimos corā omnibus emittebat. Inter quos cum quidā nequissimus spiritus, vtpote magnū triumphū nuntiaturus lætior aduenisset nomen monachi optimè cogniti designauit asserens se post quinque annos quibus eum iugiter obsideret, vix eadem nocte in ruinā fornicationis meruisse. Super cuius relatione cū immane cunctorū gaudium fuisset exortum summis à principe eorum laudibus eleuatus, magnisq; p̄conijs coronatus abscessit. Aurora itaque superueniente cū omnis multitudo dæmonum ab oculis eius euauisset dubitās frater ille de assertionē spiritus immundi memor etiam Evangelicæ sententiæ quod in veritate nō stetit, & quia nō est veritas in eo, & cum loquitur mendacium ex proprijs loquitur, Pelusium petijt vbi illum fratrem nouerat cōmorari quem malignus spiritus asseruit esse deceptum. Erat etiam ibi & alius frater illi notissimus quem interrogans de eodem fratre, reperit

perit quod eadem nocte qua terrimus ille dæmon ruinam eius suo principi nuntiabat monasterio pristino derelicto, vicum petisset & in fornicationem miserabiliter cecidisset. Hæc autem audiens frater suspirans & flens reuersus est in locum suum.

¶ *De duobus philosophis qui ad sanctum Antonium perrexerunt.* Cap. LIIII.

Quidam autem tempore quidā duo philosophi audientes famā beati Antonij perrexerunt ad eū. Qui cum inter se quasdam quæstiones habuissent, despicientes philosophi sanctum Antoniū velut imperitū & sine literis virum reuersi sunt ab eo. Volentes autē eum si nihil amplius potuissent lædere vel de cellula eius magicis præstigijs & circumentione dæmonum perturbare, immiserūt ei nequissimos dæmones ad impugnationē hac inuidia & liore percussi, eo quod multi hominum ad illum velut Dei famulum quotidie cōuenirent. Cumque illo nunc quidem imprimente petitori suo, & fronti signaculū crucis nūc vero orationi suppliciter incubate nec appropinquare quidem dirisimi dæmones eidem auerent reuertebantur ad eos, qui illos direxerāt sine effectu. Tunc illi alios rursus quasi potētiores

miserunt: cumque & illi fatigati reuertissent, iterum alios nihilominus potentiores ac vehementiores aduersus militem Christi destinauerūt, qui nihil penitus prævaluerunt Antonio, viriliter reluante eo. Itaque nihil profecerunt tales tantaque eorum infidiæ tota magica arte & necromātia quæ sita vt per hæc euidentissime comprobaret magnā virtutem inesse professioni Christianorum, quibus ille tam seque vmbre nihil Antonium nō solum lædere, sed nec pūcto quidem de habitaculo suo valuerunt perturbare. Pro hac ergo admiratione stupefacti philosophi confestim ad sanctum Antonium venerunt impugnationū suarum magnitudinem & causas atque infidias lioris sui ei patefecerunt, Christianos se fieri protinus poposcerunt, cumque diem ab illis proditæ impugnationis requireret indicauerunt. Asseruit autem se beatus Antonius amarissimis cogitationū stimulis tunc fuisse pulsatum. Eundem beatum Antonium ita nonnunquam in oratione nouimus perstitisse vt eundem in excessu mentis frequenter orantem cum solis ortus cecidisset infundi audierimus eum in furore spiritus sic proclamantem quid me impedis Sol, qui ad hoc oriris, vt me ab huius veri luminis abstrahas claritate.

FINIS TERTIÆ PARTIS.

QVARTA PARS.

Prologus Sancti Pascaſij ad exhortationem Sanctorum, tam Græcorum quam Ægyptiorum.

DOMINO venerabili Patri Martino presbytero & abbati Pascaſius. *Vitaspatrum Sanctorum Græcorum, ut cætera facundia studiosè conſcriptus iuſſus à te Sanctiſſime Pater in Latinum tranſferre sermonem inſolito ſi licuiſſet opere renuiſſem. Neque enim unquam quod ſcribi vel legi poteſt excuſa ingenio, aut conſcientia cordis prohibente. Scire enim me, quòd nihil ſcipam non audeo dicere ne verbum hoc ſapientiſſimo Socrati ſurripiam. Sed quia tua pater neceſſe eſt iuſſione uter non gloriabor ingenio: ſed fidem quam tibi debeo etiam opere iuncto præſtavo. Verum, quia eloquentium virorum libri ſunt plurimi, ſermonè Latino conſcripti, quorum lectiois expertum me eſſe, te etiam aſtruente teſtificor, ſi quid de illis aut hic inſertum forte repereris, ut minus eleganter expreſſum ne mee culpæ deputetur exoro: quia ſicut in dato mihi codice reperi, ea ſcripta ſic tranſtuli, licet nec ea ſtudioſè poſſe me proferre profiteor. Unde reſtat, ut quod te iubente capere te orante perficiam, quæ tamen ſi ſcribenda decreueris, ut tuo polire ſermonè digneris expoſco. Neque enim mihi liquebit quadam placuiſſe tibi, non & aliqua diſplicuiſſe cognoverim.*

Incipit liber exhortationum. Et primo contra caſtrimagiam ad deuitandum gloriæ deſiderium.

Quidam frater quem ad modum in cella propria degere deberet, abbatem Siſoy requiſiuit, cui reſpondit abbas Siſoys comedere (inquit) panem tuum & falein, & non ſit tibi neceſſitas aliquid excoquendi, aut longius euagandi. Alteri quoque idem requirenti reſpondit Daniel propheta cum dixit. Panem

deſideriorum non comedi. ¶ Dixit vnus fenex ad alterum fenem habentem charitatem, & ſuſcipientem tam monachos multos, quam ſeculares, lucerna quidem nullis lucet: roſtrum tamen proprium incendit. ¶ Dixit vnus ex patribus, quia inuenitur homo multum comedens: & adhuc eſuriens continet ſe, ne fatietur: alter autem comedit parum & ſatiatur.

gnitur, per abundantiam eſcæ & potus & ſatietatem ſomni, per otium & iocum, & ornatis veſtibus incedendo. Item dixit, corporeæ multæ ſunt paſſiones. Et dixit ei frater, & quæ ſunt abba? At ille reſpondit, quia Paulus Apoſtolus dicit fornicatio, & immunditia vel omnis cupiditas, nec nominetur in vobis, ſicut decet Sanctos; viſus quoque & fiducia frequenter ad prælium veniunt.

¶ De abbate Machario.

ABBAS Macharius referebat, quòd cum maneret in illa ſolitudine vbi ſolus reſidebat inferius autem fuit altera ſolitudo, quæ plena erat multis fratribus, ſero per viam circunſpiciens vidit dæmonem venientem in figura hominis veſtitum linea tunica perforata, & per ſingula foramina vaſa parua pendebant & dixit ei fenex: Quo vadis maligne. Et reſpōdit ei. Vado comouere fratres qui ſunt inferius. At fenex: Et propter quid tot vaſcula tecum perſi. At ille dixit. Cuſtū fero fratribus, & idēo tanta fero, ut ſi vnum non placuerit porrigo aliud, quòd ſi & illud diſplicuerit oſtenda aliud, & ſic fieri nō poterit, niſi vnum ex illis aliquòd placeat. & hæc dices diſceſſit. Permaſit autē fenex quatuor res pollutionis paſſio gi-

gnitur, per abundantiam eſcæ & potus & ſatietatem ſomni, per otium & iocum, & ornatis veſtibus incedendo. Item dixit, corporeæ multæ ſunt paſſiones. Et dixit ei frater, & quæ ſunt abba? At ille reſpondit, quia Paulus Apoſtolus dicit fornicatio, & immunditia vel omnis cupiditas, nec nominetur in vobis, ſicut decet Sanctos; viſus quoque & fiducia frequenter ad prælium veniunt.

¶ De abbate Machario.

ABBAS Macharius referebat, quòd cum maneret in illa ſolitudine vbi ſolus reſidebat inferius autem fuit altera ſolitudo, quæ plena erat multis fratribus, ſero per viam circunſpiciens vidit dæmonem venientem in figura hominis veſtitum linea tunica perforata, & per ſingula foramina vaſa parua pendebant & dixit ei fenex: Quo vadis maligne. Et reſpōdit ei. Vado comouere fratres qui ſunt inferius. At fenex: Et propter quid tot vaſcula tecum perſi. At ille dixit. Cuſtū fero fratribus, & idēo tanta fero, ut ſi vnum non placuerit porrigo aliud, quòd ſi & illud diſplicuerit oſtenda aliud, & ſic fieri nō poterit, niſi vnum ex illis aliquòd placeat. & hæc dices diſceſſit. Permaſit autē fenex

in eodem loco, iterum per viam circumspiciens, vsq; quo dæmon rediret & cognosceret quæ indicaret, & cum rediret dixit ei saluus sis. At ille respondit. Quid mihi istud verbum, quia omnes mihi contrarii facti sunt, & nullus consilij meis acquiescit, dixit ei senex: ergo neminem ibi habes amicum. At ille respondit. Vnum habeo amicum, ipse mihi consentit, & quotiens viderit me huc atque illuc cito conuertitur ad me velut ventus. Cumq; nomen eius ab eo requisisset dixit. Quia Theopistus dicit, & mox euauit. Exurgens itaq; cõfestim abbas Macharius descendit ad inferiorem Eremum. Quem cum vidissent fratres à longè egressi sunt obuiam ei, & vnusquisq; sperans, quòd apud se maneret, præparabat se. At ille requirens cellam Theopisti ad eum profectus est. Cumq; cum gaudio ille suscepisset & essent vterq; foli. Dixit ei abbas Macharius. Quemadmodum tecum est frater. At ille respondit. Interim orationibus tuis bene est. Et senex ait. Non te impugnant cogitationes? At ille ait. Interea bene sum. Erubescere enim dicere. Et dicit ei senex. Ecce quot annis sum in solitudine & ab omnibus honoror, & in hac ætate cum sim senex mortale mihi sunt cogitationes. Respondit Theopistus & ait. Crede abba, quoniam & mihi. Tunc se-

nex singulas cogitationes quasi se impugnantes fingeat vsque quo confiteretur illi totum Theopistus. Post hæc dixit senex. Quæ admodum ieiunas. At ille dixit. Vsque ad nonam. Dixit ei senex. Ieiuna vsque ad vesperam; & de Euangelio, vel de alijs scripturis sine cessatiõe semper aliquid meditare, & quotiens tibi aliqua cogitatio superuenerit, nunquam deorsum aspicias sed sursum oculos cordis intende, & mox Dominus adiutor tibi erit & ita discessit ad propriam solitudinem. Et dum insisteret orationi circumspiciens viam iterum vidit dæmonem euntem, & requirit eum. Quo vadis? At ille simili modo fratres commouere, respondit, cum autem reuenteretur interrogauit eum senex. Quemadmodum nunc se habent fratres? At ille dixit. Male, quoniam omnes agrestes effecti sunt, & quòd de omnibus peius est, vnum quem habui amicum obedientem mihi, & ipse nescio vnde cõuersus omnibus asperior est, & iuravi me nõ calcaturum illum locum nisi post multum tempus. Et hæc dicens discessit.

¶ Interrogauit quidam frater cogitationes suas abbatem Pimeniũ. Et respondit senex, monachus si ventrem & luxuriam & linguam renuerit, & vagationem non fuerit sectatus, confido quia non morietur, sed viuet in perpetuum.

¶ Duo

¶ Duo fratres ad abbatem Heliam venerunt impugnati à cogitationibus. Et videns eos senex quòd corpulenti essent, tanquam ad discipulum suum subridens dixit. Vere frater ego erubescere pro te, quia sic in fagina nutriti corpus tuum, quia esca vermium sumus, cum profiteariste esse monachũ. Pallor enim cum humilitate & macies decus est monachi. Item dixit, quia monachus edens multum & operans multum non confidat, qui autem parum edit etiam si parum operetur confidat, & agat viriliter.

¶ *Contra Philargiam & de perfecta abrenunciatiõe.*

Quidam iuuenis volebat abrenunciare mundo, & frequenter eum egressum de domo sua reuocabant cogitationes inuolentes plurimis negocijs. Erat enim diues valde. Vno die egresso eo, hostes immundè circumdederunt eum & multum puluerem excitauerunt ante illũ. Ille vero cõfestim expolians se & iactans vestimenta sua, currebat nudus ad monasteriũ. Declarauit autem Deus vni seni dicens. Surge & suscipe athletam meum. Surgens ergo senex obuiavit illi nudo, & cognoscens causam admiratus est, & dedit illi habitum monachalẽ. Quado autem aliqui veniebant ad senẽ requirere de cogitationibus varijs instruebat eos de

abrenunciatiõe mundana & dicebat. Illũ fratrem requirite qui nec indumenta sui corporis seruaui, quia ego ad mensuram renunciatiõnis ipsius necdũ perueni. ¶ Dicebat autẽ Paulus abbas Galatha, si aliquas res voluerit monachus in cella sua habere præter eas sine quibus nõ potest viuere, frequenter cogitẽ cella egredi, & ita ad demonibus præuaricatur ac decipitur. Hic autẽ ipse Paulus in vna quadagesima cum sextario lætis, & paruo vasculo aquę perdurauit, & vnã matulã faciẽs eadẽ texebat & retexebat, ne tantummodo foras exiret.

¶ Quidã frater requisitum senẽ dicens. Fac abba charitatẽ & dic mihi sermonẽ, quid debeat in iuuetute cõgregare vt habeat illud in senectute. Respondit senex. Aut Christi ad piscere & cogita de te, aut certe pecuniam ne mēdices, ergo tuum est eligere, aut Dñm Deum aut mammona. Frequenter abbas Agathon suũ discipulum cõmonebat dicens. Ne aliquando tale aliquid tibi acquiras quod fratri te petenti dare pigeat, & per hoc inueniaris mandata Dei transgrediens. Qui petit de ei, & volenti à te mutuari, ne auertaris.

¶ *Nihil dolendum monacho si quid perdidit vel amiserit.*

Abbas Macharius dum esset in Agypto. & egressus fuisset de cella sua regressus inuenit quendam latronem furan-

tem id quod in cella sua haberet, stetit ergo & ipse tanquã peregrinus, & caricauit animal cum illo & cum magna patientia deduxit eum dicens, nil intulimus in hunc mundum, Dominus dedit, sicut illi placuit ita factum est, benedictus Dñs in omnibus. ¶ Quidã frater vicinus cuiusdã magni senis, occulte ingrediebãt cellã eius, & quicquid habebat senex furabatur sed amplius operabatur dicẽs. Puto frater ille necessarius est. Habebat ergo senex grandem tribulationem ex penuria panis, cum autem moriturus esset, & circumdedissent eum alij fratres ille cum vidiissent illum fratrem, qui solebat illi furari, dixit ei. Accede huc ad me frater, & apprehendens manus eius osculatus est eas dicens. Gratias ago manibus istius fratris, quia propter eum arbitror me iturum in regno cælorum. Ille autem compunctus & agens poenitentiam, factus est & ipse strenuus monachus ex actibus senis quos vidit.

¶ *Quod tolerantia paupertatis in requiem ducit.*

Dicebat vnus ex senibus. Nihil inuenimus scriptum de Lazaro illo paupere quod aliquam virtutem fecisset, nisi hoc tantum quia nunquam aduersus diuitẽ murmurauit quã-

uis illi nullam misericordiam faceret, sed cum gratiarum actione portauit laborem paupertatis sue, ideoque in sinum Abrahã susceptus est. ¶ Item dixit, quia non oportet quenquam cogitare, nisi de timore Dei. Nam & si coactus fuerit de corporali necessitate esse sollicitus nunquam cogitet de ea ante tempus.

¶ *De reprimenda auaritia.*

Abbas Siluanus dum modicum discessisset a cella, discipulus suus Zacharias cum alijs fratribus sepem horti amouit & fecit hortum maiorem, quod postquam regressus senex agnouit tulit melotem suũ vt discederet. At illi proijcientes se ad pedes eius, ppter quid hoc faceret vt in dicaret postulabant. Tunc senex ait. Nõ ingredior (inquit) in cellã hanc nisi sepes fuerit in locũ suũ reuocata, quo mox facto ita regressus est. ¶ Quidam frater requisiuit senem dicens. Si mihi debeat paucos numos frater iubes vt repetam eos? Cui senex. Semel tantum modo illi dic cum humilitate. At ille dixit. Quod si semel dixerõ & nihil mihi dederit quid faciam? Tunc senex ait. Vterius ei nihil dicas. At ille iterum ait. Et quid faciam, quia non possum vincere cogitationem meam nisi fuerõ illi importunus. Dicit ei senex. Dimitte cogitationes tuas tantummodo fratrem tuum ne contristeris,

ris, quia monachus es. ¶ Abbas Agathon volentibus emere opera manuum suarum, cum requie vendebat. Precium autem erat cribricentum, sportelli vero ducenti quinquaginta, & volentibus comparare dicebat precium; & quicquid illi dedissent, suscipiebat tacens, nec aliquando numerans. Dicebat enim. Quid mihi prodest concertare cum illis, vt illi peccent forsitan iurãtes, & quãdo superfuerint numi erogem illos fratribus. Sed quia Deus non vult huiuscemodi eleemosynam a me neque illi placet vt aliquem permittam in sacrificio peccare. Et dum illi frater diceret, & panis in cellam vnde venturus est? Dixit ei. Quid enim panis hominum in cella?

¶ *Contra iram & de origine ire.*

Dixit quidam ex sanctis patribus. Ira per hos quatuor actus exurgit; per cupiditatem auaritiã dandi & accipiendi resque alienas rapiendi, & si quis propriam sententiam amans defendit, & si quis se vult honoribus esse dignum, & si quis doctorem se esse vult, plus omnibus sapientem se esse sperans. Ira etiam per hæc quatuor humanos sensus obsecrat; si odio habuerit hominem proximum suum, ac si pro nihilo habuerit, aut si inuiderit illi, aut si de eo auerit de eo. Ad hoc sanctum Ioannem Euangelistam o-

stendam autorem. Qui odit (inquit) fratrem suum in tenebris est & nescit quo eat; & manet in morte. Passionis autem huius retributio quatuor modos habet. Primum ex corde, secundum ex facie, tertium ex lingua, quartum ex facto. Si quis ergo potuerit ita portare malum vt non ingrediatur in corde non peruenit vsque ad faciem. Si autem venit in faciem custodiat linguam suam ne loquatur illud. Quod si locutus fuerit, vel hoc custodiat ne redeat in facto, sed mox abscidat a corde. Tres enim gradus sunt hominum in passione irã. Nam qui nulli voluntario nocet & resistentibus non iniuriatur & parit proximo suo, hic secundum Christi naturam est. Qui autem nec alium lædit, neque lædi vult, hic secundum Adam est. Qui vero alijs nocet, aut iniuriatur, aut calumnias ingerit aut vsuras exigit; hic secundum diabolum est. ¶ Quidam fratres venientes ad abbatem Antonium postulabant ab eo audire sermonem per quem saluarentur. Quibus ille ait. Scripturas auditis, quæ vobis a Christo sufficiant scitis? At illi vt ipse quocumque aliquid eis dicere dignaretur instabant. Tunc dicit eis. Euangelium dicit. Si quis te percusserit in maxillam dextratẽ præbe illi & alteram. At illi se facere hoc non posse dixerunt.

Respon-

Respondit senex. Præbere alteram non potestis? vel in illam iterum si voluerit ferire sustinete. Sed cum neque hoc se posse facere testarentur, dixit eis senex. Ergo si hoc non potestis ne reddatis pro eo quod accepistis. Et cum idem verbum quod superius dixerant, repeterent, dixit abbas Antonius discipulo suo, vade fac illis escas vt comedant, vides enim quod valde infirmi sunt. Et ait ad illos. Si vnum non potestis & alterum non vultis, quid ad me requiritis? Vt video necessaria est vobis oratio per quam infirmitas vestra sanetur.

¶ *De retribuendo homini pro malo.*

Quidam ex fratribus ab alio passus iniuriam venit ad abbatem Sysoy, & contumeliam genus exponens addebat. Cupio me vindicare. Senex rogabat eum vt relinqueret Deo vindictam. At ille iterum non desistam (inquit) nisi fortiter me vindicauero, cui beatus Sysoy ait. Quia semel hoc in animo posuisti saltem oremus. Et exurgens senex his verbis cepit orare. Deus iam non es nobis necessarius, vt pro nobis sollicitus sis, quia nos ipsi si cut iste frater dicit. & volumus & possumus vindicare, quod cum ille frater audisset ante pedes senis prostratus veniam precabatur. promittens secum illo cui irascebatur nunquam deinceps esse certaturum.

¶ *¶ Quidam frater cum ab altero iniuriaretur venit & annunciatum seni, cui senex respondit. Satisfac cogitationi tuæ quoniam frater non vult tibi iniuriari sed peccata tua submitunt illum. Nam in omni tentatione quæ tibi contigerit per omnia ne arguas eum nisi tantummodo dic, quia propter peccata mea contingunt mihi hæc.* ¶ Dicebat frequenter abbas Pimenius. Malitia nunquam exuperat malitiam, sed si quis malefecerit tibi, tu illi bonum redde, vt per bonitatem vincas malitiam.

¶ *¶ Quidam frater erat qui quanto plus ei aliquis iniuriabatur aut incitabat, tanto magis ad eum recurabat dicens. Isti sunt qui nobis occasionem præbent ad perfectionem nostram, qui autem beatificant nos decipiunt nos & semitam pedum nostrorum subuertunt.*

¶ *¶ Alius erat senex, si quis detraxisset ei ille festinabat si vicinus erat per se ipsum bene remunerare illum, quod si longius manebat transmittabat ei munera.*

¶ *¶ De non retribuendo inimicis.*

Quidam frater interrogauit abbatem Sysoy dicens, si latrones aut barbari super me irruerint occidere me volentes & ego si præualtero iubes vt occidam? Cui ille respondit, ne facias istud, ne nomineris homicida sed totum Deo contradas & quicquid tibi contigerit aduersi

uerfi profitere hoc tibi propter peccata tua venire. Si quid vero boni fueris consecutus, diuinę dispensationi totum debes ascribere. Erat Eremita quidam magnus in monte qui dicitur Athabeos, & venerunt super eum latrones. Cum autem ille vocem dedisset, de vicinis locis fratres alij confluentes comprehenderunt eos. Quos transmissos in ciuitatem iudex misit in carcerem. Fratres vero illi contristati sunt nimis, quia propter eos latrones traditi essent ad poenam, & venientes ad abbatem Pimenionem narauerunt ei factum. Qui scripsit ad Eremitam dicens. Reminiscere primam prodicionem vnde facta est, & tunc videbis secundam prodicionem. Nisi enim proditus fuisses ab interioribus tuis secundam publicationem nunquam perpetrasses. Cumque ille talem audisset sermonem compunctus est, & cum esset in illa regione nominatus & per multum tempus de cella sua non exiens exurgens tamen in ciuitatem & expellens latrones de carcere liberauit eos publice.

¶ *¶ De perfecta patientia.*

Quidam videns laboriose portantem in lecto mortuum, dicit ei. Mortuus portas, si vis melius facere viuos porta, quia pacifici filij Die vocabantur. ¶ Interrogatis quibusdam fratribus abbatem Moysem ser-

monem ille hortatus est discipulum suum Zachariam vt eis aliquid diceret. Tunc ille pallium suum deposuit sub pedibus & conculcauit illud, & dixit. Nisi quis sic fuerit conculcatus monachus esse non potest. Abbati Ammoni prophetauit beatus Antonius dicens. Multum habes in timore Dei proficere. Et educens eum de cella ostendit ei lapidem & dixit ei. Vade & iniuriare lapidi huic & inde si nenter cede illi. Quod cum fecisset interrogauit eum sanctus Antonius si ei aliquid lapis respondisset, at ille dixit. Non. Cui abbas Antonius ait. Ita & tu ad hanc mensuram peruenturus es, vt nullam tibi fieri arbitreris iniuriam.

¶ *¶ Quod oportet pro pace quantumvis bona sint opera dimittere.*

Abbas Motois edificauit sibi monasterium in loco qui dicitur Eracleona. Et dum ibi à multis molestaretur in alterum locum transgressus est. Et similiter ibi construxit monasterium sed per inuidiam diaboli quidam frater ibi inuentus est, qui semper iracundus cum eo habebat, propter hæc surrexit inde & ad proprium reuersus est vicum, & fecit ibi monasterium & reclusit semetipsum. Post tempus autem aliquantulum congregati sunt senes de illo loco vnde egressus est, deducentes secum illum fratrem cum quo habuerat litem quatenus rogarent eum & redu-

reducerent in monasterium suū. Postquam autem in vicina loca venerunt tam melotes suos quam illum fratrem ibidem dereliquerunt ipsique profecti sunt ad senem. Et pulsantibus illis aperta fenestra, respexit & cognouit eos. Post orationem factam dicit eis abbas Motois vbi sunt melotes vestri? At illi responderunt. Ecce in vicino sunt vna cum fratre qui te cum iram habebat. Postquam hæc senex audiuit & nomen illius & aduentum cognouit præ gaudio ostium per quod ingressus fuerat securi confregit & egressus cucurrit ad locum vbi erat ille frater, & prior ipse cæpit agere pœnitentiam apud eum & amplectens eū introduxit in cellam suam, & per tres dies conuiuatus est cum eis, qui nunquam habebat consuetudinem vt ieiunium solueret & surrexit profectusque est cum illis.

¶ *Contra spiritum tristitiæ qui desperationem facit.*

Abbas Arsenius dixit. Non coctum laterculum si missum in fundamentum fuerit prope fluuium neque vno die

sufferre poterit. Si autem bene fuerit coctum permanet tanquam lapis, sic & homo non coctus neque inflammatus secundum quod de Ioseph dictum est eloquium Domini inflammavit eum mox in principio carnalis cogitationis dissoluitur. ¶ Idem requisitus ab altero fratre dicente. Si peccauero etiam in quocunque minuto peccato & cōsumit me cogitatio mea & arguit me dicens, quare peccasti quid faciam? Respondit senex. Quacunque hora ceciderit homo in culpā, & dixerit ex corde, Domine Deus peccauit indulge mihi mox cessabit cogitationis vel tristitiæ illa consumptio. ¶ Dicebat autem abbas Pimenius de abbate Isidoro quia solus ille se cognouisset. Nam quotiens illi dicebat cogitatio sua, quia magnus es tunc & ipse respondebat sibi. Nunquid talis qualis Antonius, aut certe abbas Piamon vel reliqui patres qui Deo placuerunt. Quotiens ergo hæc cogitabat requiescebat. Quādo vero inimicus cōturbans eum suggererebat ei desperationem & pœnam dicens quoniam post hæc omnia iturus es ad tormenta, dixit ipse, quia quanuis ego in tormenta mittar, tamen vos subtus me inuenio. ¶ Abbati Moyfi frequenter apparuerunt spiritus maligni dicentes. Vicisti nos & nihil tibi possumus facere, quoniam quotiens per desperationem humiliare

miliare te volumus, exaltaris, quoniam te exaltare ita te humilias vt nullus de nobis accedat ad te.

¶ Cum quidam ad abbatem Sysoym frequenter talem sermonem requireret, quid faciam pater quoniam cecidi. Ille respondit. Surge, & surrexit. Et iterum se cecidisse professus est, ait senex & iterū surge. Cum autē frater frequēter se cecidisse narra ret, eodē modo senex utebatur sermone exclamans. Non cesses surgendo fili. Cui frater. Vsq̄e quo possum surgere pater explana. Ait senex quousque aut in bono opere aut in malo deprehensus occumbas. In quo enim opere deprehensus fuerit homo iudicabitur. Item dixit. Qui laborat & arbitratus se fuerit aliquid facere recipit luc mercedem suam.

¶ *Contra spiritum vanæ gloriæ.*

Quidam frater requisitus abbatem Pimenium si melius esset remotius an cum alijs manere, respondit senex, homo si semetipsum reprehenderit vbiq̄e potest persistere, si autem se magnificet nusquam stat sicut scriptum est. Qui se existimat aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Quicquid enim boni fecerit homo ne exaltet in eo, quia mox perdet illud. ¶ Abbas Macharius si quis illum cum timore velut sanctum

virum voluisset audire, susceptus nullum penitus à se ne percipiebat responsum. Si quis vero velut contemnens eum talibus verbis compelleret, abba Machari quando eras camelarius & nitrum furabaris, nunquid non vapulabas à magistris deprehensus in furto, libenter ei quicquid requisisset cum gaudio respondebat. ¶ Abbas Nesteron dum cum alijs ambularet fratribus in deserto viderunt draconē & fugerunt. Dicit ei vnus ex eis, & tu times abba. Cui senex. Non timeo fili, sed oportuit me fugere, quia nisi fugissem cogitationem vanæ gloriæ non vitassem.

¶ Venit aliquando ad abbatem Zenonem in Syria aliquis frater Ægyptius & cæpit cogitationes proprias accusare præfente senne. Ille autem audiens hoc admiratus dixit. Ægyptij quas habent virtutes celant, & vitia, quæ non habent manifestant. Syri autem & Græci virtutes quas non habent prædicant, & vitia quæ habent abscondunt.

¶ Quidam senex cum venisset ad alium senem dixit. Ego mortuus sum huic seculo. Cui ille alter. Ne confidas in te, donec egrediaris de corpore hoc. Nam & si dicis quia mortuus sum, diabolus tamen necdum mortuus est cuius innumerabiles sunt male artes.

¶ Abbas

¶ Abbas Syfoys cum sedens præfente fratre altero factus esset in extasi, & altero audiente nesciens suspirasset cæpit pœnitere ac dicere, indulge mihi frater ex posco necdum enim me cognosco esse monachum, quia audiente altero suspiravi. Quotiens autem in oratione senex idē stans manus suas erexit ad cælum cito deponebat manus, propter ea si alter præfens esset, ne hoc ipsum illi plaudere constaret. ¶ Quidam senex habitabat in inferioribus partibus Ægypti & sedebat quiescens. Vnus autem secularis religiosus ministrabat ei. Contigit autem vt filius secularis infirmaretur. Multis ergo precibus postulabat senem vt veniret ad domum suam & faceret orationem pro infante. Exurgens vero senex, ambulabat cum eo. Ille autem præcessit & ingressus in domum suam dixit. Venite in occursum Anachoritæ. Quos cum senex vidisset à longè egresfos cum lampadibus sensit quòd ad se venirent & statim despoliās se vestimenta sua, misit in fluuiū, & cæpit lauare stans nudus. Ille autem qui ministrabat ei, videns hæc erubuit. Et rogabat homines dicens. Reuertimini. Senex enim noster sensum perdidit, & veniēs ad eum ait illi. Abba quid est hoc quod fecisti? Omnes enim qui te viderunt dixerunt quia dæmonium habet senex, cui ille. Et ego

volebam hoc audire. ¶ Idem alia vice volebat eum aliquis videre ex iudicibus, & præcesserunt clerici dicentes ei. Abba præpara te quoniam iudex audiens opera tua veniet ad te benedici cupiens à te. Ille autem dixit, ita faciā ego præparabo me. Vestitus ergo lebetone suo & tollens panem & caseū in manibus, ascendit in portam & diuarcatis pedibus sedens cæpit manducare. Veniens autem cum officio suo iudex, & videns eum dixit. Ille est Anachorita de quo talia audiebamus. Et contemnens eum ita discessit.

¶ *Contra spiritum superbiæ.*

¶ Quidam senex dixit. Quia ab hominibus amplius honoratur aut laudatur nō paruum damnum patitur, qui autem ab hominibus non honoratur desuper gloriam accipit. Item dixit. Fieri non potest, vt simul herba nascatur & semen, ita impossibile est vt laudem & gloriā habentes secularium simul & fructum faciamus cæleste. Item dixit. Quando cogitatio superbiæ vel certe vanæ gloriæ te impugnat perscrutare te ipsum, si omnia mādā data Dei seruasti, si inimicos diligis, si gaudes de gloria inimici tui & contristeris in deiectione eius si apud te habes, quoniam seruus inutilis es, & quòd plus omnibus hominibus sis peccator, & neque tunc tam grande aliquid sapias tāquam

quam aliquid boni feceris, sciens quòd elata cogitatio illa bona omnia dissoluit. ¶ Dixit senex cuidā. Non apponas cor tuum aduersus fratrem tuum dicens. Quomodo tu amplius sobrius es quam ille, & continentior, sed subditus esto gratiæ Dei in spiritu paupertatis, & per charitatem non fictam, ne spiritu exaltationis perdas laborem tuum. Item dixit senex. Quātumcunque enim se deposuerit homo in humilitate, tantum proficit in altum. Sicut enim superbia si ascenderit in cælum vsque ad infernum deducitur, ita & humilitas si descenderit ad infernū tunc exaltabitur vsque ad cælum.

¶ Abbas Macharius dum diluculo palmarum folia portans ad cellam suam reuerteretur occurrit ei diabolus cum falce præacuta volens eum percutere & non valebat. Qui exclamans ait. Magnam vim à te patior Machari. Qui cum te cupio nocere non valeo, dum quæcunque tu facis ego magis exuperem. Tu ergo interdum ieiunas, ego nunquam vllō cibo reficior. Tu sæpe vigilas, me vero nūquam sopor oppressit, sed vna re me vincis ipse fateor. Cumque ab eo rem ipsam Macharius requisisset ait. Humilitas tua sola me vincit. Hæc dicente inimico & extendente beato Machario manus suas ad orationem, spiritus immundus inter aurās euasit.

¶ Quidam ex partibus dicebat. Omnis labor sine humilitate vanus est. Humilitas enim præcursor est charitatis. Sicut Ioannes præcursor erat Iesu omnes trahēs ad eum, ita & humilitas attrahit ad charitatē, id est ad ipsum Deū quia Deus charitas est. Quidā frater requisit a sene. Quid est humilitas? Cui senex. Arbor est vitæ in altum excrefcens. Item dixit. Terra in qua dixit Deus sacrificium sibi offerre humilitas est.

¶ Iterum requisitus senex quidā. Quomodo potest anima humilitatem adipisci, Respondit, si sua tantummodo mala homo cōsideret. Dicebat autem, quia perfectio hominis est humilitas. ¶ Dixit abbas Motoys. Humilitas nec ipsa irascitur, nec alios irasci permittit. Item dicit, humilitas est si quando peccauerit in te frater tuus antequam poeniteat, indulgeris ei.

¶ *Quod perfecti viri quauis possint nolunt miracula facere ne extollantur.*

¶ Abbas Ioseph dum cum alijs fratribus ad abbatem Pimeniū veniret quidam ex parentibus prædicti senis Pimenij attulit infantem cuius facies per arreptionem diaboli fuerat deprauata, & sedēs pater eius cum eo foris monasterium plorabat. Cum autem vnus senex ad vocem silentis egressus esset & inter-

non permittunt me peccata mea respicere, sed patres mei cogunt me cogitare peccata. Respondit abbas Pimenion de abbate Isidoro referens & dicens. Dum plangeret abbas Isidorus in cella sua & discipulus eius in alia cella sederet, contigit vt illa hora idem discipulus ad illum veniret, qua ille plangebatur, & requisivit eum dicens. Quid plangis pater. At ille respondit. Peccata mea plango fili. Iterum dixit ei. Non habes peccata abba. Dixit ei senex. O fili si peccata mea Deus manifestaret hominibus, nec tria nec quatuor sufficerent, sed plura.

¶ Quomodo vitetur detractio.

Quidam frater requisivit abbatem Pimenionem dicens. Quomodo potest homo vitare, ne loquatur male de proximo suo. Respondit senex. Ego & proximus meus duę imagines sumus. Cum ergo meam imaginem reprehendero inuenitur imago fratris mei apud me venerabilis, quando autem meam laudauero tunc fratris mei imaginem prauam respicio. Tunc ergo alij non detraho si semper meipsum reprehendo, quia magnum virum despicit qui seipsum non confiderat. *¶* Dicebat quidam patrum, quicquid habes odio, alij ne facias. Si odis qui tibi male loquitur neque tu male loquaris de alio. Si odio habes qui tibi facit calumniam ne-

que calumniam tu alicui facias. Si odio habes qui te in contemptum ducit, aut iniurijs appetit aut auferat quod tuum est aut aliquid tale facit nihil horum facias alicui. Qui ergo hoc verbum custodire potest sufficit ei ad salutem. Vnus ex sanctis patribus videns alium negligentem fleuit amare dicens. Veh mihi, quia quomodo iste peccat sic & ego crastino. Et monebat discipulum suum dicens. Quauis aliquis grauiter presente te peccauerit, ne condēnes eum, sed sic apud te sit tanquam tu plus eo pecces, quamuis ille secularis sit, nisi forte Deum blasphemauerit, quod est hæreticorum. *¶* Quidam nomine Thimotheus Anachorita negligentem quendam fratrem audiens interroganti abbati quid illi fratri faceret, dedit consilium, vt eum expelleret. Cum ergo ille expulsus esset, tentatio venit super Thimotheum. Et cum ploraret in conspectu Dei & diceret, peccavi miserere mei, venit ad eum vox dicens. Thimothee ideo tibi hoc euenit quia fratrem tuum tempore tentationis suę despexisti.

¶ De voluntate proximi faciendā.

Frater quidam requisivit abbatem Pimenionem dicens. Quid est fides? Cui senex. In charitate & humilitate semper viuere, & facere bonum proximo suo.

¶ Abbas

¶ Abbas Theodorus cum de opere manuum animęque loqueretur, dicit ad eum frater. Explana nobis opus animę abba, & opera manuum. Cui senex, omnia quę cum que pro mandato Dei facimus in operibus animę refutanda sunt, quę vero pro nostra agimus utilitate seu commodo, hæc omnia opera manuum esse noscuntur. *¶* Abbas Apollo, si quis de fratribus eum in suo requisisset opere & labore, mox pergebat cum omni laetitia dicens. Ego cum rege meo Christo vado hodie operari pro anima mea. Hęc est enim merces quę animę deputatur.

¶ De refugatione proprię voluntatis.

Quidam Anachoreta sedebat iuxta coenobium, multas virtutes faciens. Et cum venissent ad illum, aliqui monachi de coenobio compulerunt eum, non consueta hora manducare. Et post hoc dixerunt ei fratres, contristatus es abba aliquid, quia hodie contra consuetudinem fecisti. Quibus ille respondit. Tunc est mihi tribulatio, quando propriam fecero voluntatem. *¶* Quidam frater veniens in Scythi, vt videret abbatem Arsenium postulabat. Cumque alij fratres ei, vt paululum requiesceret, suaderent, respondit. Non manducō panem nisi illum viderem meruero. Tunc

vinus ex fratribus ipsum duxit ad abbatem Arsenium, pulsatoque ostio cellule introduxit eum. Deinde suscepti, & oratione facta, confederunt. Cum autem beatus taceret Arsenius, ille qui fratrem adduxerat ait. Ego discedo. Sed & is qui ex magno desiderio venerat, videns quia nihil ei locutus fuisset abbas Arsenius, præ verecundia tacitus sedens dixit. Et ego quodque tecum frater accedo. Ad sic utrique discesserunt. Postulabat autem vt etiam ad abbatem Moysen, qui ex latronibus conuersus fuerat, deduceretur. A quo susceptus facta charitate dimissus est. Frater autem qui ad utrosque ipsum duxerat dixit illi. Ecce utrosque quos postulabas, vidisti, quis tibi plus ex ambobus placet. At ille ait. Mihi interea hic melior videtur qui nos utrosque & bene suscepit & bene paruit. Quo sermone comperto, vnus ex patribus ad Dominum orauit dicens. Domine hanc mihi rem precor ostende, quia vnus propter nomen tuum omnes homines videre aut appellare refugit, alter vero omnibus propter nomen tuum communis est. Et ecce in extasi duę illi naues per fluum ostenses sunt, & in vna quidem vidit Spiritum sanctum cum silentio & requie vnatum abbatem Arsenio nauticantem, in altera vero nauem vidit abbatem Moysen & an-

gelos Dei mel & fauam in os & in dentes eius inferentes.

¶ De obsequijs infirmantium, vel infirmitate ipsa.

Quidam frater requisuit senem, dicēs. Duo fratres in vna sunt cella, & ille quidam vnus, sex diebus integris ieiunat, ille autem alter infirmanti facit obsequiū, cuius ergo opus maius est apud Deum? Respondit senex. Si ille qui ieiunat sex dies, per nares se suspenderit, non erit similis illi alteri in cōspectu Dei. ¶ Ioannes minor Thebeus discipulus abbatis Ammoys. 12. annis, ipsi seni infirmanti fecit obsequium, senex tamen cum vidisset eum laborantem, nunquam illi sermonem blandum, ac placitum locutus est. Cum autem de hoc mundo transiret, sedentibus alijs senibus, tenuit manus eius & dixit ei tertio, salueris, salueris, salueris; & tradidit illum senibus dicens. Ille non homo, sed angelus est, qui tot annis mihi infirmanti seruiens, nec bonum sermonem audiens, fecit tamen obsequium cum magna patientia. ¶ Plures igitur diuersis laborantes necessitatibus conuenerunt fratres ad sanctum Antonium, inter quos & Eulogius quidam monachus Alexandrinus, cum alio qui elephantiacō morbo cruciabatur, quos illuc propter huiusmodi causam venisse memorabant. Hic Eu-

logius scholasticus erat secularibus literis eruditus. Qui immortalitatis desiderio captus, huic mundo renunciauerat, diuisisque rebus suis omnibus, atque dispersis, parum aliquid pecuniarum reliquerat sibi, quibus, quia per se operari non poterat, vteretur. Cum igitur eum quædam animi defectio fatigaret, & neque cum multis in monasterio degere, neque solitariam vitam posset ferre patienter, reperit quendam publice in platea iacentem, ita in validudine illa, quam superius dixi, impletum, vt sine pedibus, & manibus videretur, cui lingua tantummodo immanis à rātis cruciatibus erat, qua magis posset ab intuentibus, maiorum suorum remedium promereri; cumque eum assistens vidisset Eulogius, oratione facta ad Deum & facta quadam cum Domino pactione, his allocutus est verbis. Domine (inquit) Deus in tuo nomine suscipio istum tam immani validudine præpeditum, vt propter istum possim & ipse saluari. Ad sis ergo mihi Iesu Christe, atque patientiam in tali ministerio largiaris, moxque ad iacentem illum ait. Vis frater, suscipio te in domo mea, & quacunque potuero ratione sustentato, cumque hæc ille libenter amplecti dignaretur se diceret, vadam pro eo (inquit) & a sinum quo vestris adducam eum vehementer exultans. ¶

sensit

sensit ægrotus, quodque mox fecit Eulogius, & memoratum ad hospitium suum sine dilatione transtulit. Per quindecim igitur annos iugi curatione & perpetua ei sollicitudine seruebat, per quod omne tempus & ille cui tantum deferebatur obsequium cum gratiarum actione cuncta tolerabat, & Eulogij manibus & medicamentis cibisque; & balneis prout competebat validudini curabatur. Post quindecim vero annos instinctu dæmonis supradictus ægrotus immemor tot laborum Eulogij, tantorumque meritum cepit ab eo velle discedere, multisque iniurijs atque opprobrijs increpare eum dicens. Fugitiue qui propriam domum deuorasti, furatissime es alienam substantiam in me occasionem salutis tuæ reperisse te credis. Eulogius autem rogabat eum & satisfaciens animo eius dicebat. Noli mi Domine talia loqui sed dic potius quid te contristauerim & emendo. Elephantiosus autem cum furore dicebat, vade nolo istas adulationes tuas. Proijce me in publicum refrigeratione tua non egeo. Eulogius autem obsecro te inquit placere, aut quid te inquit contristauerim venerande senex, edicito. Elephantiosus autem asperior in furore dicebat, ad eum tam fraudulentas irrisiones tuas non fero, adulationes & substantiationes tuas non tolero.

angol

Nec mihi nec arida parcaque vita iocunda est, volo carnibus saturari. Cumque ei exhibitæ à viro patientissimo Eulogio carnes fuissent, cepit iterum proclamare. Non potes (inquit) meæ satisfacere voluntati, neque tecum solitarius habitare præualeo, populum videre, ad publicum ire desidero. Dicit ei Eulogius, ego adduco tibi multitudinem fratrum, rursus ferocior ac pene blasphemus ægrotus. Nec inquit tuam faciem videre volo & adducis mihi similes tuos solius panis deuoratores, concutiensque semetipsum, inquietâ voce clamat dicens. Hic esse nolo, ad publicum ire desidero. O violentia. In eum locum me proieci vnde me sustulisti. Tanta ergo erat eius infania adeoque sensus ipsius infirmi quodam modo & mores peruerterat dæmon vt laqueo se forte suspendisset si manus per quas hoc facere posset habuisset. Ad monachos namque vicinos pergit Eulogius ita dicens eis. Quid faciam quod elephantiosus iste penitus desperare me fecit. Dicunt ei. Quam ob causam. Respondit eis, quia dura sunt que mihi conatur imponere, & quid agam ignoro. Projeci enim eum. Sed aliter Deo dexteras dedi de hoc satis vereor. Non projeci enim eum. Sed tot ac tanto iterum distulit.

noctium mala ferte non possum, quid de ipso igitur à me fiat ignoro. Ad quem illi his verbis loquuntur dum adhuc viuit & superest magnus ille, sic enim vocabatur Antonius ascende ad eum egrum que nauis impositum in monasterium eius defer, expectans ibi donec speluncam suam egressus adueniat. Quem cum videris referes ista quæ pateris, atque ab eo consilium postulabis, quicquid tibi super hoc dixerit facies & eius monitionibus acquiesces, sciens à Deo iuberi tibi quod ille præceperit. Mox igitur sermonibus fratrum libenter instructus supradictum egrum blandis precibus superans littorali nauicula impositus sustulit que de ciuitate per noctem & ad discipulorum sancti Antonij habitaculum duxit. Euenit autem vt altero die vespertinis horis superueniret illuc beatus Antonius referete mihi Cronio quod chlamide ex pellibus facta indutus adueniret. Solebat autem veniens ad monasterium fratrum vocare ex ipsis Macharium, eumque his verbis interrogare. Venerunt adhuc aliqui fratres. Et ille venisse dicebat. De Aegypto inquit sunt an de Hierosolyima? Hoc autem signum ab his iusserat dari, vt quotiens alii qui non satis digni colloquio ipsius venirent aduenisse Aegyptij dicerentur, quotiens autem sancti quidam & spiritales viderentur viri;

venisse de Hierosolyima nunciarentur. Tunc ergo veniens iuxta consuetudinem suam cum interrogaret vtrum Hierosolymitæ illic fratres essent an Aegyptij respondit Macharius dicens, ex utroque illic isdem genere vidisse se. Cum autem dixisset illi sanctus Antonius, facillime latitiam & sumant cibum & vna cum eis oratione completa iubebantur discedere: ac vero cum Hierosolymitas venisse didicisset per totam noctem cum ipsis sedens ea illis quæ saluti eorum proficerent loquebatur. Memorata igitur nocte sedisse referebant, & cum vnumquenque ad se de his qui conueuerant euocasse. Cumque à nullo quis illic Eulogius vocaretur audisset, ipse in tenebris propria voce sua illum ter nomine vocauit, cui cum supradictus scholasticus non responderet putans quod alter aliquis Eulogius vocaretur. Dixit ei rursus. Te voco Eulogi qui ab Alexandria ciuitate venisti. Dixit ei Eulogius. Quid quæso iubes. Et Antonius, quid, inquit, huc venisti. Respondit Eulogius dicens. Qui tibi nomen meum reuelare dignatus est, ipse etiam & aduentus me causaam procolubio reuelauit. Tunc ille quare inquit veneris scio, sed ante omnes hos fratres, vt omnes audiant refer. Iussus igitur à magno Antonio seruus Christi Eulogius

logius retulit ante omnes. Istum elephantiosum in platea publica reperi proiectum cuius curam nullus hominum gerebat & promisi Deo vt deseruirem ægritudini eius, quomodo possem vt ego per illum, & ille per me saluaretur. Ex quo autem pariter sumus quintus decimus annus est sicut & vestri sanctitati credo omnia reuelata. Quia igitur post plurimos annos, cum à me nihil mali pertulerit, vaxat ob quod & ego ipsum à me proijcere cogitavi propterea ad sanctitatem tuam veni, & quid ex hoc faciam digneris me tuis edocere consilijs & orationibus adiuuare. Pessimis enim moribus totus fatigor & crucior. Cui hæc tunc Antonius seuera atque iracunda voce respondit. Tu illum à te proijcis Eulogi. Sed ille eum non proijcit qui eum à se factum esse cognoscit. Proijcis eum meliorem inueniet & elegit Deus qui coligat destitutum. Cumque perterritus ad hæc Eulogius verba tacuisset relicto rursus sanctus Antonius Eulogio, coepit ægrotum proprijs sermonibus verberare & hæc ad eum cum clamore maximo loqui. Elephantiose ceno & luto horide, nec terra dignè nec celo non desinis iniuriam Dei ciferari. Nescis qui ministrat tibi Christus est. Quem admodum ausus es contra Christum italia loqui.

Nam propter Christum se iste seruitio tali & obsequijs subingauit, quem & ipsum mordaci sermone laceratum reliquit, conuersusque verbis ad alios fratres ad vnum quenque, ita vt ratio singulorum exigebat locutus rursus ad Eulogium & ad ægrotum redit dicitque eis. Ne quis vestrum, o filij quoque se vertat neuter ab altero separetur, sed ad cellam vestram in qua per tantum tempus vixistis redite in pace omnem tristitiam deponentes. Iam nunc enim ad vos dominus Deus mittet. Nam tentatio ista idcirco accidit vobis, quia ad finem vitæ ambo venistis etiam vterque vestrum merebitur coronari. Nihil ergo aliter feceritis ne forte vos angelus veniens in eo in quo dixi loco inuenire non possit vtrique coronis frauderini. Qui cum ad cellam suam velociter redeundo reintegrata pace venissent intra quadraginta dies Eulogius prior obiit, & post aliquod triduum supradictus defecit ægrotus, animo vehementer incolumis. ¶ Cronius autem cum plurimum temporis in Thebaicis fuisset locis, ad monasteria Alexandrina descendit, euenitque vt ad illum occurreret diem, qui vni quidem quadagesimus, alteri autem tertius celebratus tunc à fratribus dicebatur. Cum igitur Cronius hoc audisset obstupuit, sumptoque Euangelio sancto at-

quē in medio fratrum posito cum sacramento ipsis per ordinē cuncta exposuit dicens, Horum omnium quæ commemoravi interpres ipse fui sermonum, eo quod Græcè loqui. Sanctus Antonius nesciebat. Ego autem vtrāque linguam noueram, atque inter ipsos loquebar, illis quidem Græcè: isti autem Ægyptio ore respondens. ¶ Hoc quoque Cronius ipse nobis referebat, quod ei sanctus Antonius in illa ipsa nocte quā beatum Eulogium dimisit dixisset, quia per totum annum deprecatus fuisset, ut ostenderetur eidem per reuelationem loca peccatorum atque iustorum. Et se vidisse dicebat procerum quendam vsq; ad nubes gigantem, tetri coloris extensas habentem ad cælum manus, atque infra pedes ipsius lacum ad speciem maris fufum, vbi tanquam aues inquietas animas volantes vidit Antonius. Et illæ quidem quæcunque supra ipsius manus, caputq; volabāt cōseruabatur. Quæcunq; autē sub manibus ipsius repertæ fuissent mergebatur in lacū. Vocem autē tunc talē sibi venisse referebat. Has oēs animas quas volantes vides, scias animas esse iustorum quæ in paradisi habitatione requiescunt. Illæ autem animæ aliæ ad inferna mittuntur, quod patiuntur quicunq; carnali obediunt voluptati, & quicunq; iracundiam retinent.

tes reddere malis paria tentauerint. ¶ Referebant autem nobis tam Cronius quā sanctus Ierax, atq; alij plures vicini fratrum ista quæ dicam. Quidam senex dixit, quia si scit monachus esse aliquē apud quem proficere possit, sed necessaria corporis cum labore habet, & propterea non vadit ad eum huiusmodi monachus non credit esse Deum. Dixit quidam senex. Qui vult Eremum habitare debet esse doctor, non qui doctrina egeat ne detrimentum sustinere videatur.

¶ *Quod infirmitas corporis profit anima claret ex his.*

Magnus quidam senex infirmanti discipulo suo dixit, ne cōtristeris fili ex infirmitate vel plaga corporis tui. Sūma em̄ religio est, vt in infirmitate quis grās agat Deo, si ferrū es p ignē emittis æ ruginē, si vero aurū es per ignē pbatus à magnis ad maiora procedis. Ne anxieris ergo frater. Si enim te Deus vult in corpore torqueri, tu quis es qui eius voluntati resistas, aut molestē feras. Sustine ergo & roga Deum & quæ ipse vult illa concedat.

¶ Quidam senex cum frequenter infirmaretur corpore & langueret cōtingit vt vno anno nulla eum egritudo cōtingeret & propter illa flebat & grauiter ferebat dicens, Reliquisti me domine & nolisti me præfenti hoc anno visitare.

¶ De

¶ *De timore Dei.*

Abbas Pimon requisitus à fratre quemadmodum anima resisteret & timere deū non vult. Respondit senex, anima quidem vult timere Deū, sed nec dum tempus est. Timor enim dñi magna perfectio est. ¶ Quidā frater à sene requisit dicens, Quomodo timor Dei venit in animā. Et ait senex. Si quis prius humilitatem possederit vt neminem iudicet vel condemnet, vel largitor sit eleemosynarum, & vt nihil habeat tunc venit timor Dei in animā. Dixit senex. Timor & humilitas & egestas victualium maneat in te. ¶ Frater quidā interrogauit senem dicens, Vnde est abba cor meū durum, & non timet Deum, dixit ei senex. Puto si homo teneat increpationem in corde suo possideat timorem dñi. Dixit ei frater. Quid est increpatione. Ait senex. Vt in omni re increpet homo animam suam dicendo ei. Memor esto quoniā oportet te Deo occurrere. Dixit autē & hic, quid ego volui cum homine. Æstimo autem, quia si quis in his permanet veniet ei timor Dei.

¶ *De penitentia.*

Requisit quidā frater abbatem Pimeniū dicens, Quid est penitentia, cui senex respondit. Penitentia peccatorū est vltimus non peccare. Hæc em̄ vox ad hominem semper clamat vsq;

ad vltimam respirationem, hodie conuertimini ne vobis repentina mors tanquam fur superueniat.

¶ Abbas Pimenius dixit cum gemitu. Omnes virtutes ingressæ sunt in cellā meam præter vnā virtutem & ex eius labore stat homo. Interrogauerunt eum fratres quæ est ista virtus abba. Respondit senex, vt semper seipsum reprehendat homo.

¶ *Quomodo per penitentiam vno die potest homo reconciliari Deo.*

Quidam ex patribus de aliquo referebat Ep̄o, eo quod audisset duos ex plebe sua viros nimis impunitatis & adulteros. Rogauit ergo Deū, vt si ita esset agnosceret. Cū ergo post oblationē consecratā vnusquisq; ad cōmunionē accederet, per singulorū facies intelligebat & animos, peccatorū em̄ facies nigras inspiciebat vt carbones, & oculos sanguine repletos, alios vero vidit clara facie & vestibis albis indutos, cū autē corpus dñi suscepissent in quorundā vultibus lumen, in quorundā vero flammam debatur. Vt autem agnosceret de illis quorū crimen audierat cōmunionem illis porrexit, & vidit vnum ex illis clara facie & honorabili, albisq; vestibis circumdatū, alterū vero nigrū & horribili vultu. Et postquā diuini mysterij gratiā susceperunt, vnum lux quædam illustrauit: alterū autem quasi flamma

ma succendit. Oravit ergo Episcopus Deū de singulis quæ ei ostensa fuerant se edoceri. Astans autē angelus dñi dixit ad eum. Omnia quæ de istis audisti vera sunt. Sed ille vnus in sordibus suis adhuc permanet & in voluntate peccandi, ideo illum nigra facie & flamma succendi vidisti. Ille autem alter similis illi quidē erat sicut audieras, sed ideo illum clara facie illustrari vidisti: quia recordatus eorum quæ prius fecerat: & abrenūtians illis malis operibus cum lachrymis & gemitibus Dei misericordiam postulabat, promittēs, vt si præterita illi fuissent diuissa peccata, vltius ad eadem non rediret, & ideo prioribus criminibus deletis, ad hanc gratiā quam vidisti peruenit. Cum autem Episcopus de gratia Dei miraretur eo quod nō solum de tormentis tam turpis vitæ hominem liberum stauerit, sed & tanto honore decorauerit. Respōdit angelus, Bene miraris, homo enim es. Nam dominus noster, ac vester naturaliter bonus, & humanus est cessantibus à peccatis, & pœnitentibus in cōfessione, quia non solum tormenta dimittit, sed & honore efficit dignos. Sic enim Deus dilexit homines, vt vnigenitū suum daret pro peccatoribus & pro ipsis ad mortem destinaret. Qui ergo cum inimici eius essent mori pro ipsis elegit, quanto magis mi-

feretur eorum, cum illius proprii sint. Hoc ergo scias, quia nulla peccata hominum Dei bonitatē vincunt, si tantummodo per pœnitentiam vnusquisq; quæ prius fecerat aboleuerit mala. Misericors est enim Deus, & infirmitatem generis humani scit & passionum fortitudinem & diaboli virtutem vel malitiam & cadentibus quidem hominibus in peccatum tanquam filijs indulgens, expectat emendationem, pœnitentibus vero tanquam languidis compatitur & miseretur & mox soluens peccata eorum iustorum illis etiam præmia tribuit. Audiēs autem Episcopus miratus est nimis, & glorificauit Deum, manifestans omnibus quæ facta sunt.

¶ De eodem.

Abbas Paulus simplex habebat hanc gratiam, vt ingredientes in Ecclesiam senex aspiciens, ex ipsa facie eorum vnus cuiusque cogitationes siue malæ siue bonæ essent sentiret. Cum ergo aliquādo venissent ad Ecclesiam vidit eos clara facie & læto animo ingredi, & angelos eorum cum gaudio pariter cum ipsis. Vnum autem vidit nigrum & nebulosum habentem corpus, & dæmones hinc, atque inde traquentes eum ad se, misso freno in naribus eius, & angelum sanctum eius de longē sequentem tristem. Beatus ergo Paulus, cœ-

pit

pit flere amarissimè, & pectus suum tundere sedens ante Ecclesiam propter eum quem talem aspexerat. Omnes autem alij fenestras videntes eum sic flentem, cœperunt rogare, vt si quid in illis vidisset manifestaret, aut cum illis ingrederetur in congregationem. Ille autem noluit ingredi, sed semper flebat propter eum quē sic viderat. Post paululum autem cum absoluta congregatione discederent: iterum omnium vultus circumspiciebat si tales egredierentur quales ingressi sunt. Et vidit illum quem ante viderat nigrum & nebulosum egressum clara facie, & candido corpore dæmones de longē sequentes eum: sanctum autem angelum eius prope eum hilarem, & gaudentem super eum nimis. Tunc sanctus Paulus exurgens cum gaudio vociferabatur benedicens Deum ac dicens. Quanta misericordia & benignitas Dei, & quanta miseratio eius est. Et ascendens in altiori loco voce magna dicebat, Venite & videte opera Dei, venite & videte quemadmodum omnes homines saluos vult fieri: & ad agnitionem veritatis venire. Venite adoremus eum dicentes, quia tu solus potes peccata dimittere. Cū autem omnes conuenissent exposuit eis Paulus quæ vidisset antequam ingrederentur in Ecclesiam, & quæ postea, & pētebat illum

fratrē quem sic viderat, vt ei manifestaret cogitationes, & actus suos, vel quemadmodum tantam cōmutationem illi Deus donasset. Ille vero ante omnes cœpit referre dicens, Ego homo sum peccator, & multis temporibus semper fornicationi suæ deditus. Ingressus autem nunc in Ecclesiam Dei audiui verba quæ locutus est dominus per Isaiam Prophetam dicens, Mūdi estote, & tollite malitias de manibus vestris, ante cōspectum oculorum meorū. Discite benefacere quærite iudiciū. Et si fuerint peccata vestra vt coccinum, vt nix dealbābūtur, si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis. Ego enim fornicator compunctus in hoc sermone Prophetæ, & ingemiscens intra pectus meum dixi ad dominū. Domine tu es qui venisti saluare peccatores. Hæc ergo quæ nunc per Prophetam promissisti opere cōple in me indigno & peccatore. Ecce enim à modo profiteor tibi & promitto ex toto corde, quia vltius hoc malum non faciam, sed renuntio omni iniustitiæ, & à modō tibi seruiō in conscientia munda. Ab hodie ergo Domine & ab hac hora suscipe me pœnitentem & adorantem, & renuntiantem omnibus peccatis. Iuravi & statui apud me seruare omnes iustificatiōes tuas. Sub hac sponcione egressus sum de Ecclesia stans

tens

tuens apud me nihil de prioribus peccatis ulterius facere. Quod cum audissent omnes clamauerunt vna voce ad dominum dicentes. Quam magnificata sunt opera tua domine, omnia in sapientia fecisti.

¶ Quia & in proposito penitentia se transeat homo tamen suscipiatur.

Venit quidam frater ad abbatem Pimenion, dicens, quod grauem tribulationem passus esset. Dixit ei senex. Fuge de loco illo quantum tribus diebus & tribus noctibus ambulare potes, & fac annum integrum ieiunans vsque ad noctem. Cui ille. Si mortuus fuero antequam vnus annus transeat, quid de me fiet? Dixit abbas Pimenion. Confido in Deum, quia si tu cum tali proposito a me fueris egressus, vt hoc facias etiam si mox mortuus fueris cum desiderio bono suscipitur poenitentia tua apud Deum. ¶ Quidam frater sedebat in cella sua in Aegypto, in magna humilitate precipuus, & habebat fororem in ciuitate meretricem, quam multis animabus perditio fuerat. Frequenter autem insultabant seites fratri illi, & vix potuerunt persuadere illi, vt veniret ad illam, quatenus per admonitionem eius posset peccatum, quod per eam fiebat euincere: cum ergo venisset ad locum quidam ex notis eius videns eum, praecessit & nuntiavit illi dicens, Ecce frater tuus ve-

nit ad te. Illa autem praegaudio relictis amatoribus suis quibus ministrabat capite discooperto ad occurrendum fratri egressa est, dum ergo tentaret eum amplecti dixit ei. Soror mea charissima parce animae tuae quoniam propter te multi pereunt & quemadmodum poteris sufferre amara illa & aeterna tormenta. Illa autem contremiscens dixit ad eum. Scis frater quia est mihi salus vel a modo? cui ille. Si volueris est salus. Illa autem iactans se ad pedes fratris, petebat vt eam secum duceret in desertum. Cui frater. Vade cooperi caput tuum & sequere me, cui illa. Eamus, oportet me enim deformari inter homines nudo capite deambularem quam in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum vero pariter ambularent, moniebat eam ad poenitentiam. Videns autem quia quidam obuiarent sibi dixit ei. Quoniam non omnes sciunt quod soror meae es, parum de via secede donec transeant. Et postea transgressis illis, vocauit eam & dixit. Eamus soror viam nostram. Illa autem non respondente, perquirens inuenit eam mortuam, & vestigia pedum eius sanguine plena, erat enim discalciata. Cum autem senibus renuntiasset factum, contendebant inter se de salute eius. Manifestauit autem Deus vni seni de ipsa eo quod nulla cura fuit illi in itinere

neri

neri de corporali vsu, sed vulnus proprium neglexit, & suspirauit in tam grandi perditione, ideo pro deuotione cordis eius suscipit Deus poenitentiam eius.

¶ De impugnatione demonum.

Quidam frater requisitum a senex dicens, Cur abba a demonibus impugnamur? Respondit senex: quoniam arma nostra abiectius, id est poenitentiam humilitatem obedientiam & penuriam. ¶ Frater quidam abbatem Sisoyum requisitum, dicens, Putas abba si modo persequitur nos diabolus, sicut antiquos? Respondit. Magis modo homines nostrae aetatis persequitur, quia appropinquant genera poenarum vbi ille cum legionibus suis angustia tur dum se sit stagnum vbi in igne & sulphure arsurus erit, ideo hominibus infestatur: nec tamen infirmos quosque dignatur appetere quos vbi voluerit cito subuertit, sed fortes magis ac magnos supplantare per diuersa precipitia aggreditur. ¶ Abbas Pimenius requisitum abbatem Abraham. Quemadmodum nos daemones impugnant. Ait senex. Daemones nobiscum non pugnant, quia voluntas eorum facimus: sed nostrae nobis voluntates daemones facti sunt & tribulant nos. Vnde apostolus, caro concupiscit aduersus spiritum: spiritus autem aduersus carnem, & non quia cum-

que vultis illa faciatis. Nam vis scire cum quibus daemones pugnaverunt cum abbate Moyse, & similibus eius: nos autem voluntates cordis nostri impugnant. ¶ Quidam frater requisitum abbatem Achilem: quemadmodum aduersum nos possunt daemones? Respondit senex. Per voluntates nostras. Et adiecit dicens, Ligna Lybani dixerunt: quam grandia sumus & alta, & paruissimo ferreamento incidimur. Nihil ergo ei demus ex nobis, & nos non poterit incidere. Venerunt ergo homines & fecerunt in securi manubrium ex ipsis lignis, & ita inciderunt. Ligna ergo sunt anime securis diabolus manubrium voluntas nostra est. Per malas ergo voluntates nostras incidimur.

¶ Qualiter homo in se mortificare vitia potest.

Quidam frater requisitum abbatem Moysen dicens, Quomodo potest se homo mortificare? Dixit ei senex. Nisi quis arbitratus fuerit se habere iam triennium in sepulchro, ad hunc sermonem peruenire non potest. ¶ Abbas Pimenius dixit. Ille monachus potest tantquam mortuus huic seculo esse, qui duas res horruerit, id est carnis suae requiem & vanam gloriam. Senex quidam dixit. Tunc erit

erit monachus liber ab omnibus cum in opere tantum intentus est bono, quando enim bona opera exercet, veniens diabolus locum non inuenit & discedit. Si autem malum opus exercet, veniens frequenter, & impugnat eum & in deteriora subuertit. ¶ Beatus Antonius monebat discipulū suum dicens, Horre ventrem tuum & necessitates huius seculi & concupiscentiā malam, & honorem tanquam absens de hoc seculo & requiem possidebis.

¶ *De perseverantia.*

Abbas Antonius dixit: Monachus si paucis diebus laborat, & iterum relaxatur & rursus laborat & inde negligit hic nihil agit, nec patientiæ perseverantiam possidebit. ¶ Dixit senex. Quid est opus incipere artificium si nō discat perficere illud. Nihil est ergo, quod incipitur & non perficitur.

¶ *De labore Sanctorum.*

Quidam senex dixit usque tunc laboret homo usque quo possideat Christū. Qui autem semel illum adeptus fuerit iam non periclitatur. Permittitur tamen laborare, ut rememorans tribulationem laboris, vnde dicitur semetipsum custodiat, timens ne tantos labores amittat. Nam & filios Israel, ideo Deus per desertum quadraginta annis circumduxit, ut rememorātes via-

tribulationē nollent redire retrorsum. ¶ Quidam frater requisivit senem. Quemadmodum laborāt postulantē de remissione peccatorum. Respondit senex. Antequā perueniat in eos gratia quæ operetur pro labore ipsorum, ipsi pallidi & in labore sunt super quos vero ex priorī patientiā iam gratia Christi peruenit isti florent & exultant animæ eorum & facies eorum clara est sicut Sol, cum nubes nō habet & lucet. Quando vero Sol nube cooperitur pallefcit, sic & anima quā passiones eam & tentationes obscurāt. Quæ autem per gratiam Dei mundata est, ita fulget sicut scriptum est. Magna est gloria eius in salutari tuo. Item dixit. Quamuis laborent hic sancti viri: tamen & aliquam requiem possident quoniam liberi sunt à cogitationibus huius mundi.

¶ Quidam frater requisivit à senē dicens, Quemadmodum nunc laborantes in cōversationibus viri, non accipiunt gratiam sicut antiqui. Ait ei senex. Tunc erat charitas & unusquisque proximum suum sursum trahebat: nunc vero postquā charitas refrixit singuli proximos suos in inferiora deducūt, & ideo gratiā Dei non merentur.

¶ *De exhortatione doctrina.*

Interroganti cuidam abbatem pimentionem de duritia cordis. Respondit senex dicens.

¶ *Natura aquæ mollis est & lapidis*

dis dura. Si autem frequenter aqua stillat super lapidem stillando perforat illum. Sic & verbum Dei dulce & molle est, nostrum autem cor durum, homo ergo audiens frequenter aut meditans verbum Dei dat locum timori Dei ingredi in eum.

¶ *De curiositate vitanda.*

Senex quidam dixit. Nō oportet monachū requirere qualiter sit ille aut quemadmodum ille, quia per interrogationem abstrahitur ab oratione in distractiones & verboritates. Vnde nihil melius est quam tacere. Frater quidam requisivit à senē dicens. Si venerit frater aliquis sermones mihi deforis inferens alienos iubes ut dicam illi quatenus mihi illos non afferat. Ait senex. Nihil dicas, quia nec nos potuimus obseruare. Cauendum est ergo ne forte dicentes proximo, hoc ne facias, nos idem vel peiora post ea faciamus. Cui frater. Quid ergo oportet facere. Et senex. Si voluerimus inquit tacere exemplū solum sufficit proximo.

¶ *De contentione vitanda.*

Quidam senex dixit. Si quis tecum aut de scripturis aut de quacunque causa locutus fuerit, ne contendas cū eo, sed si quidem benedicit cōsentit ei. Si vero male dic illi. Tu scis

quomodo loquaris. Ait apostolus. Noli contendere verbis. Hæc obseruans & humilitatem possidebis, & odium vitabis. Nam si persistas contendens & vis defendere sermonem tuum, nascitur inde scandalum. Frequenter ergo dum laudas alterum, fit etiam ex iustificatione contentio. De quacunque autem re si grauer contendere non paruam noxietatem senties & nullomodo requiem possidebis. Magis stude silentium, & de nullo esse sollicitus. Attende meditationi tuæ, cum timore Dei exurgens tam mane quam vesperi, & impetum inimicorum non timebis.

¶ *De silentio.*

Beatus Antonius discipulo suo solebat dicere. Si affectaueris silentium, ne arbitreris te exercere virtutem, sed indignū te proloqui confitere. ¶ Cum quidam frater abbati Sysoy dixisset, volo animam meam saluare, respondit. Qua ratione possumus animam nostram saluare, cum lingua nostra aperto ostio sæpe profiliat. ¶ Quidam frater interrogauit senē dicens, Vsq̄ue quo obseruandum est silentiū pater. Respondit senex. Vsq̄ue quo interrogaueris in omni enim loco si citatus fueris, requiem possidebis. Dixit senex. Peregrinatio est tacere. Dixit quidam senex. Peregrinatio que propter Deum fit bona est, si habuerit

buerit & silentium, nam fiducia nō est iam peregrinatio. ¶ Abbas Arsenius solebat dicere. Peregrinus monachus in aliena terra nullius causæ mediator accedat & quietem poterit adipisci. ¶ Abbas Ampo dicebat. Sicut apis quocunque vadit mel operatur, ita & monachus quocunque pergit si propter opus Dei perrexerit, dulcedinem bonorum actuum potest afferre.

¶ *De fugiendo clericatus honorem.*

Abbas Theodorus dum esset in Scythi diaconus ordinatus nullatenus permanere acquiescebat, sed multis locis fugiebat. Et iterum senes reducebant eum dicentes. Ne derelinquas locum tuum. Quibus ille ait. Permittite me deprecari Deum si me iubet ministrare in loco meo. Et orauit sic, Domine si voluntas tua est vt in ordinatione mea persistam, ostende mihi. Et ostensa est illi columna ignea à terra vsq; ad cælum pertingens, & vox ad eum. Theodore, si potes fieri sicut columna ista, vade & ministra. Sufficit quod leuitis & sacerdotibus per Moysen dictum est, vt mundo corde & corpore, innoxiijs manibus & vestimento mundissimo pro filijs Israel offerrent sacrificia, quod ille audiens vltra nullatenus acquieuit. Sed cum venisset in ecclesiam deprecabatur eum, vt si non ministraret vel ca-

licem teneret. Qui non acquieuit dicens. Si mihi de hac re amplius verbum feceritis discedo hinc & sic eum dimiserunt.

¶ Abbas Isaac audiens quia presbyterum eum patres volebant facere in Scythi fugit in Ægyptum. Et ingressus in agrum latuit inter herbas. Contigit autem vt patres qui sequebantur eum in eodem agro requiescerent, quia iam nox erat, & dimiserunt asinum vt pasceretur. Ille autem peruenit pascendo ad locum vb i latebat abbas Isaac. Et mane facto quærentes asinum inuenerunt & senem & mirati sunt. Cum autem vellet eum ligare dicit eis. Iam non fugio, quia scio ex iussione Dei esse, & quocunq; fugero ad hoc peruenturus sum. ¶ Abbas Motoys venit aliquando de loco qui vocatur Ragita, in partibus Gebilonis. Erat autem cum eo etiam discipulus eius. Videns autem illum Episcopus illius loci tenens eum inuitum presbyterum fecit. Et dum pariter comederent dicit ei episcopus. Indulge mihi abba. Scio enim, quia hunc honorem nolebas, sed ego à te benedici desiderans hoc facere præsumpsi, cui senex pro humilitate ait. Et mea cogitatio parum volebat sed in hoc laboro, quia diuidi habeo à fratre qui mecū est, & solus nō sufficio orationes meas implere. Dixitque ei episcopus. Si scis

cum

eum dignum ordinabo & ego illum. Respondit abbas Motoys. Siquidem dignus sit nescio, vnū tamen scio quia melior est me. Ordinauit autem & illum. Vterque tamen ita permanserunt vsq; ad finem suum vt altare quantum ad oblationem sacrandam nunquam accederent. Vnde dicebat senex. Confido in Deum meum, quia non habeo grande iudicium propter ordinationem hanc, quia oblationem offerre non præsumpsi, nam ordinatio illorum est, qui sine culpa sunt iusti & immaculati, ego autē me bene cognosco.

¶ *De Eremo & quare fugerunt in solitudinem.*

Abbas Arsenius ab abbate Marco requisitus est aliquādo cur fugeret homines. At ille respondit. Scit Deus quia diligo homines sed cum Deo pariter & hominibus esse non possum. Supernæ enim multitudines ac virtutes vnus sunt voluntatis, homines vero & multas habent voluntates & varias, & ob hoc Deū relinquere & cum hominibus esse non possum. ¶ Quidam fratres dum linum ex Thebaida pergerent comparare dixerunt per occasionem beatum Arsenium videamus. Quod cum Daniel discipulus eius ei nunciasset præcepit

vt pro qua causa illic aduenissent de Alexandria ab eis inquireret. Cum ergo nunciasset quod propter linum pergerent comparandum respondit Arsenius. Ergo faciem meam non videbunt, quia non propter me sed propter suū opus aduenerunt. Vade itaque & susceptis eis fac obsequium, & mitte eos dicens. Quia senex non potest vobis occurrere. ¶ Abbas Bisarion dum deambularet cum discipulo suo per Eremum venerunt ad quandam speluncam. Et ingressi ibi inuenerunt fratrem sedentem & funiculum operantē, qui neque respexit in eos, neque salutauit eos neque aliquid locutus est eis. Dixit ergo abbas Bisarion ad discipulum suum. Eamus hinc, quia non vult hic senex loqui nobiscum. Et profecti sunt ad Ioannem abbatem. Cum autem reuerterentur venerunt ad eandem speluncam, & dixit abbas Bisarion. Ingrediamur iterum ad hunc fratrem si forte vel modo persuadeat illi Deus vt loquatur nobiscū. Et cum ingressi fuissent inuenerunt eum mortuum. Et dixit discipulo suo. Veni frater componamus illum quia propter eum Deus huc transmisit nos. Cū autem sepelirent eum inuenerunt quia mulier esset, & admirati sunt & dixerunt. Quia magna misericordia Domini est quia & mulieres colluctantur & vincunt dæmo-

d 2

nia,

nia. Et glorificantes Deum qui est protector omnium ad propria redierunt narrantes quæ viderant.

¶ *Quæ sit obseruantia Eremitæ.*

Abbas Moyses ad solitarios solebat proferre sermonem dicens. Quatuor sunt principalia obseruantia, id est tacendi, seruandi mandata Dei, humiliandi semetipsum, & angustia paupertatis, tres autem has virtutes homo difficile possidet vt semper luceat, & semper suorum memor sit peccatorum, & omni hora ponat sibi præ oculis mortem, beatus Antonius solebat dicere. Patres antiqui egressi sunt in desertum, & ipsi sani effecti, facti sunt medici, & reuerfi alios sanauerunt, ex nobis autem si quæ egredi contigerit in desertum antequam ipsi sanemur, curam alijs adhibemus & reuertitur ad nos infirmitas nostra, & fiunt vltima nostra peiora prioribus, propter quod dicitur nobis. O medice prius tibi curam impende.

¶ *Qui sunt similes vnius meriti fratres.*

Quidam frater interrogauit Pimenionem abbatem dicens qui sunt vnius meriti fratres. Respondit senex. Si fuerint tres simul vnus quidem in omni verbo vel opere quiescens alter autem infirmans & gratias agens tertius vero cum munda cõ-

scientia illis obsequium faciens hi tres vnius meriti sunt. ¶ Dixit senex. Iniuriare aut mentiri aut per iurare alienum à Christo est. Per has quatuor res anima maculatur, id est si amicitiam quis cum potentibus habuerit concupiscētias carnales studens, vel si de proximo suo detraxerit, aut si per ciuitatem ambulans oculos suos non custodierit, & si quacunque notitia cum muliere habuerit. ¶ Beatus Arsenius referebat quod cum in propria cella resideret vocem sibi audierat dicentem vt egredere tur foras propter opera manuum contemplanda. Et egressus vidit hominem quendam aquam de puteo haurientem atque in vas perforatum mittentem & aqua egrediens refundebatur in puteum. Et iterum parum progressus vidit Æthiopem ex lignis à se concisis sarcinam facientem quam cum tentasset, & importabilem sensisset, alia iterum ligna super ea congegit. similiterque tentans cum nec mouere potuisset tamen alia addens ligna non destitit. Et iterum progressus Arsenius vidit ante portam ciuitatis duos iuvenes sedentes in equis qui lignum transfuersum portantes ingredi non poterant ciuitatem. Lignum enim quod ab eis portabatur non eos permittebat intrare, nec sequi vel humiliare alteri alter non sinebat & ita foris ciuitate vterque remanserunt.

serunt. Ille vero qui hoc sancto Arsenio in spiritu ostendebat dixit ei. Hunc quem prius vidisti aquam de puteo haurire, & de vase perforato rursum in puteum fundere, si militudo est hominis faciētis elemosynam qui bonum opus imitatur efficere, sed quia in alijs operibus sæpe committit iniquitate propter hæc mala illud parum boni se coinquinans perdit. Illum autem quem vidisti ligna concidere & grauem sarcinam addidisse face-re que grauiore, homo est in peccatis plurimis constitutus qui post poenitentiam aliud super peccatis suis onus augmentat. Hos vero quos transfuerso ligno renitente ciuitatem non posse ingredi conspexisti, isti sunt qui iugum miserabile videntur ferre superbie, & alter alteri se humiliare noluerunt vt per hoc emendati viam Christi humilem sequerentur, atque ideo extra regnum Dei tam hi quam illi remanserunt. ¶ Interrogauit frater abbatem Sysoyum dicens. Dimissa est mihi hæreditas à parentibus meis, quid faciam de illa. Respondit senex. Si dixeris, da illam in ecclesiam clericis illi epulantur ex ipsa. Si dixeris, da illam consanguineis tuis, nullam habebis mercedem. Si ergo vis implere mandatum diuinum da hanc pauperibus & egenis, & perfectus eris.

¶ *Temporalis profectus deuelinquendus est propter amorem charitatis.*

Abbas Sysoys dixit. Cū fuisset aliquando in mercato, & sportellas meas fratri vendiderem, videns quia iracundia appropinquabat mihi, dimisi vascula mea fugiens. ¶ Dixit abbas Ioannes. Ascenderam aliquando per viam Eremi in Scythia, texens plectam, & audiui camellarium loquentem sermones varios. Et ne forte irascerer, dimisi plectam meam & fugi. ¶ Interrogauit frater abbatem Pimenionem dicens. Quid est quod Dominus dixit maiorem charitatem nemo habet quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis quomodo hoc facit. Respondit senex. Si quis audit verbum malum à proximo suo, & dū possit similia respondere pugnat tamen in corde suo portare laborem & vim sibi facit ne respondeat malum vt contristet illum, iste talis animam suam ponit pro amico suo. ¶ Abbas Macharius dixit. Si reminiscimur malorum quæ ab hominibus patimur, perdimus memoriam virtutem. Item dixit, si autem recolimus malorum quæ nobis à demonibus mittuntur, sine perturbatione erimus scientes quod ab initio bona Deus creauit, diabolus vero mala super seminauit. En sunt perditiones innumere. Et addidit dicens, culpa est monachi si læsus à fratribus primus in charitate

ritate purgato corde nō occurrit. Nam Sunamitis non meruisset recipere Heliseū prophetam in domū suam nisi quia cum nullo alio habuit causam. Sunamitis enim in persona est animæ. Heliseus vero in persona Spiritus sancti figurata, quia nisi pura anima, non meretur suscipere spiritū Dei. Ita ira inueterata excecatur oculos cordis, & animam excludit ab oratione.

¶ Quid lamentatio vel paupertas que fit propter Deum operetur.

Sanctum Antonium requisivit frater dicens. Quid faciam pro peccatis meis. Respondit. Qui vult liberari à peccatis fletu & planctu liberabitur ab eis, & qui vult ædificari in virtutibus per fletum lachrymarum ædificatur. Ipsa laudatio psalmodum planctus est. Memento exemplū Ezechie regis Iudæ, sicut scriptum est per Isaiam prophetam, qui flendo non solum sanitatem recepit, sed etiam per 15 annos augmentum vitæ promeruit, & superuenientis hostis exercitum videlicet centum & octoginta quinque milia, per lachrymarum eius rigationē virtus Domini in mortem profrauit. Sanctus Petrus apostolus flendo recepit quod in Christum negando commiserat. Maria cum lachrymis rigauit pedes Domini, meruit audire optimam partem elegisse. Ipse est timor sanctus per

manens in seculum seculi. ¶ Beatus Macharius dixit. In veritate si facta est monacho despectio quasi laus paupertas sicut diuitiæ, inopia sicut epulæ, nūquam moritur. Impossibile est bene credentem & pie colentem Deum cadere in passionem immundam & in errorem dæmonum.

¶ In hac vita homo requiem inuenire non potest.

Abbatem Syloyum requisivit frater post quantum tempus debet homo à se abscedere passionibus. Respondit. Scriptum est in euangelio, quia peccatores Deus non audit, sed qui cultor Dei est & voluntatē facit. Ideo cum venerit impugnatio abscedere illam, quia fragilis est anima. Ante armetur quam à peccatis inquitur. ¶ Abbatem Pimenionē interrogauit frater. Quid faciam quia conturbant me cogitationes sedentem in cella? Respondit. Neminem despicias, nullum diiudices de nullo male loquaris & Dedit tibi requiem, & statuet sessionem tuam sine conturbatione. Custodiā enim seniorū, & quietē ipsorū considera. Meditare in diuinis officijs, & scias horas canonicas die ac nocte. Timor Dñi nō discēdat à corde tuo, & non gloriaberis, neq; te estimes cū iustis, & ex omni virtute tua custodi, vt nō facias propriā voluntatē. ¶ Idē dixit sicut ad succēsam ollā muscæ non

non appropinquant, si vero tepida fuerit incidunt in eam, & faciunt vermes, ita & monachū succensum igne diuini spiritus dæmones fugiunt tepidum vero illudant & insequuntur.

¶ Vnde vitia oriuntur.

Sanctum Antonium requisivit frater. Quomodo Deus re promittit bona animæ per asiduitatē scripturarum, & nō vult anima in bonis permanere, sed declinat ad transitoria caduca & immunda? Respondit, ad hoc iūgitur quod psalmista ait. Iniquitatē si cōspexi corde meo non exaudiet Deus. Ignoras quod cū venter plenus fuerit esca, statim ebulliūt magna vitia, quæ saluator noster per euangeliū prædixit. Non coninquinat quod in os intrat animā hominis, sed de corde exeunt quæ in interitum demergunt hominē. Vnde quid dixerit primū. Cogitationes malæ, homicidia, adulteria fornicationes, furta, falsa testimonia & blasphemie. Quia necdū gustauit dulcedinē cælestiū, vt ex toto corde exquirat Deū, ideo ad immūda reuertitur. Quis poterit recte dicere, vt iumentū factus sum apud te & ego semper tecum.

¶ Qualiter virtutes obtinere oportet.

Quendam senem requisivit frater dicens. Doce me pater & dixit ei vade arma tibi ipse vim facere. Euagina gladium tuū, & exi in bellum.

Dixit ei frater. Non me permittūt cogitationes. Respondit senex. Scriptum est. Inuoca me in die tribulationis tuæ, eripiam te & glorificabis me. Inuoca ergo Deum & eripiet te. ¶ Perrexerunt duo fratres ad vnum senem sanctū in Scythia sedentem singularē, dixitque vnus ex illis. Abba omne vetus & nouū testamentū memoriter didici. Dicit ei senex. Implesti aerem verbis. Et alter dixit. Ego vetus & nouum testamentum totum scripsi & penes me habeo. Et huic respondit, & tu implesti fenestras tuas chartis. An ignoratis quæ Deo dixit. Regnū Dei non est inferum, sed in virtute. Et iterum. Non auditores legis iusti sunt apud Deū, sed factores legis iustificabuntur. Inquirebant ergo ab eo viam salutis. Ille autem dixit eis. Initiū sapientiæ timor Domini, & humilitas cum patientia. Omnibus his insertis vel his vtentibus pauca sufficiunt.

¶ Quomodo in canabys viuendū sit.

Cum quidam adolescens frater abbatem Agathonem requireret dicens, volo permanere cum fratribus. Dic mihi quomodo habitem cum ipsis. Respondit ei senex. Obserua præ omnibus hoc vt qualis primo die ingredieris apud ipsos talis reliquū peragas tempus, & cum quiete adimplebis peregrinationem tuā. Custodi enim nequando fidu-

ciam loquendi assumas dicente apostolo. Nemo militans Christo implicat se negocijs secularibus. ¶ Item dixit Agathon. Si habitas cum proximo isto sicut columna lapidea, quæ si iniuriatur non irascitur si glorificatur non extollitur. ¶ Abbas Pimenius abbatem Nestorionem festentem in cœnobio requisivit dicens. Unde adeptus es hanc virtutem frater, ut quotiescunque tribulatio contingit in cœnobio, neque loquaris, neque mediator accedas? Et cū nollet dicere, postea compulsus à fene dixit. Indulge mihi abba, quia in principio quando ingressus sum dixi cogitationi meæ. Ecce tu & hic asinus vnus estis. Sicut enim hic asinus vapulat & non loquitur iniuriatur & nihil respondet, ita ergo esto & tu, nam sic dicit & psalmista. Ut iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. ¶ Cum aliquando genus Mazicorum in Scythia superueniens, multos ex patribus occidisset abbas Pimenius vna cum alio patre seniore nomine Anub & cum alijs quinque patribus fugiẽs inde venit in locum qui dicitur Theremithi, & inuenerunt ibi templum antiquum desertum & manserunt in eo hi septem pariter donec cognoscerent vbi vnusquisque in Ægypto mansurus esset, decreuerunt autem inter se dicentes. Septimana hac vnusquisque

requiescat apud se, & alter ad alterum nõ loquatur. Cū autem id facerent erat in templo illo statua cuiusdam idoli, Abbas vero Anub exurgens mane lapidabat eam in facie & vespere veniens dicebat ad eam, peccavi, indulge mihi, & sic fecit per totam hebdomadã, die autem sabbati cum venissent pariter dixit ei abbas Pimenius. Quid voluisti hoc tota hebdomada facere ut homo fidelis diceret idolo indulge mihi. Dixit ei senex Anub. Hoc ego propter vos feci. Dicite mihi, nunquid quando hoc idolum lapidabam, locutum est aut iratum, aut quando indulgentiam petebam, nunquid exaltauit se aut gloriatum est. Cui abbas Pimenius respondit. Non vtique. Tunc dixit senex. Ecce fratres septem sumus si vultis ergo pariter manere, ut lucrum animæ faciamus sit idolum nobis istud in exemplum ne quando iniuriatus aliquis irascatur ne quando ab eo venia petitur gloriatur aut extollatur. Si autem ita non vultis, vnusquisque vadat quo vult. At illi proiectentes se in terram sponderunt se ita facturos & sic permanserunt per multos annos cum magna humilitate, & abstinẽtia vnum ex ipsis facientes dispensatorem. Et erat eis perfectio & vnum desiderium, & quicquid positum esset in mensa hoc reficiantur, nullo dicente affer nobis

bis illud aut istud nolo comedere. Quatuor siquidem horas dormiebant in nocte, & quatuor psallebant & quatuor operabantur. In die vero per interualla horarum officijs diuinis insistebant operantes & legentes & findentes folia palmãrum vsque ad horam nonam. Post hoc vero victum sibi præparabant, colligentes quasdã herbas terræ.

¶ *Quæ sit obseruantia spiritualis disciplina.*

Quidã frater requisivit sanctum Serapionem abbatem habentem sub regimine suo decem millia monachorum dicens, Alij fratres de cœnobio elegerunt me, ut ego illis præcipiã, ostendis mihi quomodo iubes, respondit Serapion. Durum est meum fortasse imperiũ. Nam dominus noster Iesus Christus per Euangeliũ suum instruit, dicens, Si diligitis me, mandata mea seruate. Et cum discipuli de primatu inter se disceptaret quis esset senior, ait ad eos. Si quis voluerit inter vos maior fieri, erit vester minister, & quicumque voluerit in vobis prior esse erit omnium seruus. Petrus Apostolus in Epistola sua monet pastores, pascite qui in vobis est gregem Dei, nec compulsionẽ, sed voluntariẽ secundum Deum, nec in turpe lucrum, sed forma estote gregis, ut cū apparuerit princeps pastorũ perci-

piatis immarcescibile æternæ gloriæ coronã. Ita facito prius quod præcipis, vt non tantum illis præcepta sed formulã præbeas, vt tua imitentur exempla. Ne sis mercenarius, sed pastor ouium, quia Saluator noster beatus dixit quem constituit super familiã suam, vt det illis cibum in tempore. ¶ Interrogauit abbas Moyses abbatẽ Syluanũ dicens, Potest homo per singulos dies apprehendere conuersationis initium. Respondit oportet enim apprehendere vnumquẽ que aliud ex omnibus. Surgens mane sumat initium sapientiẽ in omni virtute & in omni mandato Dei in magna paciẽtia & longanimitate & charitate Dei, cū humilitate animæ & corporis in multa sustentatiõe & cõmemoratiõe cellæ in oratiõe & deprecatiõe. cū gemitu, cum puritate cordis & oculorũ & custodia linguę ac sermonũ in abrenũtiatione rerũ materialium, de sideriorũ. carnis cruciatione habentes in certamine, in cõtinentia spiritali & agone pugnæ, in penitẽtia & luctu, in simplicitate animæ & taciturnitate, in ieiunijs & vigilijs nocturnis, in operatione manũ secundũ quod dicit Apostolus Paulus. Operantes manibus vestris in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus & angustijs & persecutionibus, in foueis & speluncis & cauernis esto factor verbi & nõ auditor tantũ ope-

rans talentum, indutam habens vestem nuptialem, firmatus supra firmam petram. Eleemosyna & fides non te derelinquant. Cogitans esto omni die mortem vicinam esse & quasi iam clausus in monumento nihil de hoc seculo cures, quia sollicitudo seculi & cupiditas diuitiarum hæc sunt spinæ quas Dominus cauere dixit in Euangelio quæ bonum semen suffocant. Inedia escaurum humilitas & luctus non recedant à te, quia Dominus dissipat ossa hominum sibi placentium. Timor omni hora permaneat in te sicut scriptum est, propter timorem tuum Domine in utero concepimus & doluimus & peperimus spiritum salutis. Hæc ergo & si qua alia virtus inest his prospice, & ne te mensures cum magnis, aut iustum te existimes, sed te crede in feriozem esse totius creaturæ, id est viliozem quoniam homine peccatore. Qui se existimat aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Non diiudices proximum neque despicias alienum delinquentem: sed tua plange peccata, & de nihilus hominis actu sollicitus sis. Esto mansuetus spiritu, & non iracundus nihil in corde tuo, neque odium, neque contra inimicum aliquid sine causa habeas, neque despicias eum in tribulatione. Et sius nequereddas malum pro malo: sed esto pacificus cum omnibus

hoc est vinculum perfectionis. Non te credas malum facienti, neque congaudeas ei, qui fecit proximo suo malum. Non detrahas alio, quia Deus iudex & testis est in omnibus. Ne oderis aliquem propter peccatum eius, quia scriptum est. Nolite iudicare, ut non iudicemini. Dum alium arguis vide ne peiora committas non despicias peccantem: sed ora pro illo, ut Deus illi det conuersionem ad penitentiam, & si audieris de aliquo quod agat iniqua, responde dicens, Nunquid ego horum sum iudex: homo sum peccator mortuus sub peccatis meis. Mortuus enim causam non habet curare pro aliquo. Qui hæc omnia procurat & cogitat operarius est omnis iustitiæ. Dum de Christo redemptore nostro propheta denuntiet dicens, Ego autem sum vermis & non homo. Et alius propheta Abachuc dicit. Lapis de pariete clamauit & scarabeus de ligno loquitur nos vero dum in multis extollimur, in multis supplantamur. Qui vero hæc custodit viuunt sub gratia & virtute domini nostri Iesu Christi.

¶ De meditationibus duodecim anachoretarum.

Anachoretæ aliquando sapientes sancti & spirituales duodecim numero congregati in idipsum expetierunt à se metipsis dicere vnumquemque quem emendauerit in colla sua, & quam me-

meditationem meditatus sit spiritaliter. Et dixit primus qui & senior eorum. Ego fratres ex quo cœpi quiescere totum crucifixi meipsum in his quæ extrinsecus sunt actionibus, reminiscens quod scriptum est. Dirumpamus vincula eorum & proiciamus à nobis iugum ipsorum. Et velut nurrum faciens inter animam & corporales actus dixi in mente mea. Quemadmodum is qui intra murum est statem foris non videt sic nec tu velis exteriores actus aspicere: sed te ipsum intueri sufficiens quotidie spem Dei. Sic autem habeto malignas cogitationes aut malas concupiscentias, sicut serpentis & scorpionum prolem. Si quando autem eas in corde meo nasci sensero attendens illas cum cõminatione & ira arefacio eas: nec vnquam cesso irascens corpori & menti meæ ne quid prauum faciat. ¶ Secundus ait. Ego dixi ex quo renuntiaui terræ hodie renatus es: hodie cœpisti seruire Deo, hodie hic inhabitare cœpisti, sic esto quotidie peregrinus & crastino liberandus hoc mihi quotidie cõsulebam. ¶ Alter dixit. Ego diluculo ascendo ad Deum meum & adorans illum, iactans me in faciem meam confitendo culpas meas; & sic descendens ad orationem Dei, rogans illos supplicare Deo pro me & cõmentem creaturam. Et cum ista adimpleuerim vado ad

abyssum, & quid Iudæi faciunt Hierosolymis, euntes concidentes se & lachrymantes ac lugentes casum patrum suorum. Hoc ergo circuens & expectans propria membra tormentis subdita & cum plorantibus ploro. ¶ Quartus ait, ego sic sum ac si in monte oliuarum sedeam cum domino & discipulis eius. Et dixit mihi ex quo nullum agnoscas secundum carnem sed cum his esto semper celestis conuersationis imitator sicut bona Maria ad pedes Iesu sedens & verba eius audiens. Efficiamini sancti, & perfecti sicut & pater vester qui in cælis est. Et discite à me quia mitis sum & humilis corde. ¶ Quintus ait. Ego angelos aspicio ascendentes & descendentes ad vacationem animarum & semper finem meum operior dicens. Paratum cor meum Deus paratum cor meum. ¶ Dixit sextus, ego per dies singulos statim verba mea audiri à Domino putans mihi dici laborate propter me. & ego quiescere faciam vos. Adhuc modicum decertate & videbitis salutare meum & gloriam meam. Si diligitis me si filij mei estis ad patrem rogantes reuertimini si fratres mei estis erubescite pro me quemadmodum propter vos multa perpeffus sum. Si oves meæ estis dominicam passionem sequimini. ¶ Septimus ait. Ego ista assidue meditor, & sine inter-

intermissione colloco mihi, fidem, spem & charitatem, vt spe quidem gaudeam dilectione vero neminem aliquando contristem, & fide corroborem. ¶ Octauus ait. Ego volentem diabolus inspicio quarentem quem deuoret & vbiunq; ierit inspicio illū interioribus oculis meis, & dominū meū aduersus illum interpello, vt sine effectu maneat, & in nullo preualeat maximē in timentibus Deum. ¶ Nonus ait. Ego quotidie Ecclesiā intellectuāliū virtutum expecto, & dñm gloriæ in medio earum video super omnes splendens. Quando autem abscedā ab eo ascendo in cælum expectās admirandas pulchritudines angelorum, & quos emittunt hymnos incessabiliter Deo & dulces eorū cantilenas differorūque sonis ac vocibus & suauitate, vt libeat reminisci quod scriptū est. Cæli enarrant gloriā Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum, & omnia quæ super terram sunt sicut cinerē & stercora opinor. ¶ Decimus ait. Ego angelum meū assistentē mihi iuxta me expecto & custodio memetipsum, quod scriptū est reminiscens prouidebam dñm in conspectu meo semper quoniam à dextris est mihi ne commouear. Timeo igitur eum, vt custodientem vias meas & quotidie ascendentē ad Deum & insinuātem actus meos & ver-

ba. ¶ Undecimus ait. Ego personā infundens virtutibus veluti si abstinentiæ castitati, benignitati dilectioni in meipsum steti, & circumdans mihi illas & vbiunq; iero dico mihi ipsi vbi sunt sequaces tuæ? ne pusillanimitas sis ne deficiās habens iuxta te eas semper. Quæcunq; lubent loquere de virtute vt post mortem testificentur de te coram Deo, quia inuenerūt requiem in te. ¶ Duodecimus ait. Vos quidem patres cælestes habentes conuersationem cælestem sapientiam possidetis. Nihil mirū. Eleuatos vos operibus video, & superiora festantes. Quid dicam. Virtute enim etiam transpositi estis terram, vosmetipsos ex toto alienantes ab ea. Quid dicam. Vos terrenos angelos & cælestes homines dicens nō peccauistis. Ego vero me bis indignum iudicans peccata mea vbiunq; iero præcedunt me semper, ad dexteram & sinistram in infernum vero ad iudicauī meipsum, dicens, Esto cum his quibus dignus es: istis post modicum annumeraberis, video ibi plures gemitus & incessabiles lachrymas quæ à nullo referri queunt. Aspicio quosdam stridentes dantibus & salientes toto corpore, & trementes à capite vsque ad pedes. Et iactans me super terram, & amplectans cinerem deprecor Deum nunquam calcauim me illorum experimenta ac-

ta accipere. Video & mare ignis bulientis immensibile, & circumflentes & mugientes: vt putent aliqui vsque ad cælos attingere fluctus ignis, & in tremendo illo mari innumerabiles homines deiectos ab agrestibus & vna voce omnes illos clamantes & vllulantes simul quales pemo saper terram vllulatus & voces audierat, & sicut arentia omnis virgulti cremare: misericordia autem Dei auertente se ab illis propter iniustitias eorum. Et tunc lamento genus hominum, quomodo audeo loqui vel cuiuslibet attendere tan-

tis mundo repositis malis: & in his teneo mentem meam luctum meditans, quod ait Dominus indignum me cælo & terra iudicans reputansque, quod scriptum est, factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Hæc sapientium & spiritualium responsa patrum. Et veniat in nos digna memoria, vt narrationem conuersationis opere ostendere possimus, vt facti inuitperabiles & perfecti, & irreprehensibiles placeamus saluatori nostro. Cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

FINIS QUARTÆ PARTIS.

SEQUITUR OPUSCULUM pro conclusione annexum de virtutum

Laude & effectu intitulatum.

Incipiunt Capitula subsequen- tis Opusculi.

- A**DMONITIO de Laude charitatis & quomodo cunctis virtutibus præferatur. Cap. I.
 De humilitatis & charitatis connexionē. Cap. II.
 De obedientiæ bono eiusque laudibus. Cap. III.
 De virtute continentie admonitio, & quod continentia non in vna, sed in multis necessaria sit rebus. Cap. IIII.
 Continentia etiam in vsu necessaria est. Cap. V.
 De continentia locutionis admonitio salutaris. Cap. VI.
 De vilium vestimentorum appetitu. Cap. VII.
 De eo quod illa que suprascripta sunt, cum discretionis virtute debeant persici. Cap. VIII.
 De compunctionis bono quæ maximē ex mortificatione nascitur. Cap. IX.
Qualis

Qualis debeat esse ipsa compunctio.

De modo orandi & quid significet, quod Dominus oraturus in montem ascendit.

De pugna vitiorum aduersus virtutes. Et specificato consilio qualiter vitia insidiarū hostis antiqui vitentur.

Exhortatio de studio legendi.

Admonitio necessaria de aduersis tolerandis patienter infirmitateq; amanda.

De venia peccatorum speranda quannus sint innumerabilia. Pœnitentia quoque Theodosij Imperatoris pro causa exempli subinfertur.

De lectione.

De pace.

Epistola beati Macharij ad monachos.

Cap. X.

Cap. XI.

Cap. XII.

Cap. XIII.

Cap. XIII.

Cap. XV.

Cap. XVI.

Cap. XVII.

Cap. XVIII.

¶ Admonitio de Laude charitatis.

CAP. PRIMVM.

Vx non immemor petitionis hanc admonitionem pro animæ tuæ profectu, o frater charissime tibi (vt rogasti) præbere studui, noui enim ardorem animi tui erga scripturas diuinas, noui tibi inesse studium legendi, & implendi quod legis. Memor igitur sum lachrymarum tuarum, & omnis studij tui, quod in te sæpè per spexi: dum tecum de animæ tuæ fermocinarer profectu, & idcirco me non piguit, hoc quod tua mihi suggerere voluit charitas adimplere, quatenus, & tu ex hac ipsa admonitione in Domini gratiam amore pficias, & ego tuæ mercedis effici merear particeps. Scio vero non mediocriter esse

beatum, qui se solummodo Domino adiuuante saluat, sed noui multo beatiorem fore, qui secum alios ad cæleste regnum trahere festinat. Qua propter hortor tuâ eximiam dilectionem, vt hanc admonitionem subinde legas, & memoriæ commendes atque opere cõpleas, vt alijs bonum exemplum monstrando & te & alios salues, vt de tuo aliorumque profectu felicem remunerationem ab immortalis sponso recipere merearis. Mente solerti tracta, ne hoc agas vnde cælesti tuo sponso displiceas, quia ipse tibi si bene, vt coepisti perseueraueris, inauditâ lætitiâ, inuisum gaudium cum cæteris condonabit sanctis, Paulo affirmante qui ait. Quod oculus nō vidit nec anris audiuit, nec in

cor

cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Festina igitur ad illud gaudium, ad illam lætitiā in qua multi Sanctorum requiescunt, considera Deo dilecte, quanta sit felicitas Dei vultum sine defectu cernere, sanctorum angelorum choris interesse, cum Sanctorum hominum multitudine sine fine gaudere, & adhæc gressibus virtutum quotidie appropinquare stude. Vt ad ea quæ commemorauit recto tramite pergas citiusque, vt peruenire queas, hanc tuæ beatitudini admonitionem scripsi, per quam non de vna solummodo virtute, sed de multis te cupio commonere virtutibus. Quem sermonem ideo singulari numero admonitionem voco, quia quauis multæ sint virtutes, & innumerabilia hortamenta, ad vnam tamen pertinent viam, ad vnum iter, & ad vnam felicitatem perducunt hominem. Cum igitur de pluribus virtutibus te adinohere desiderem primū cum Paulo Apostolo hortor vt charitatis virtutem ante omnia habere studeas, quia sicut panis omnibus cibus est melior: ita charitas omnes antecellit virtutes. Et sicut sine pane mensa efficitur inops: ita sine charitate nulla proficit virtus. Sine charitate enim nec lachrymæ nec vigilæ nec nuditas, nec castitas nec elemosy-

næ, nec martyrium hominem saluare potest: hanc Dominus ac Redemptor noster specialiter nobis commendauit. Hæc inquit mando vobis, vt vos inuicem diligatis. Et iterum. In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Hanc Ioannes apostolus laudat dicens, Qui manet in charitate, in Deo manet & Deus in eo. Hanc prædicator egregius cunctis virtutibus præferens dicit. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero nihil mihi prodest. Dein de subiungit. Patiens est charitas benigna est. Patiens est ad toleranda aduersa benigna est ad bona præstanda. Stude ergo fidelissime frater omnia patienter tolerare aduersa ipsos quoque quos toleras cura diligere.

¶ De charitatis & humilitatis conexione. Cap. II.

Certissimè tibi conuenit credere, quod nunquam charitas sine humilitate & obedientia regnet in homine. Si veram habueris charitatem mox eris humilis & obediens. Humilitas nanque eximia virtus est. Hæc de terrenis hominibus facit cælestes. Per hanc diabolus

super-

superatur, per hanc eius laquei vitantur, sicut beatus Antonius dicit abbati Pastori. Vidi omnes inimici laqueos tenfos in via & ingemiscens dixi. Quis putas transfiet istos laqueos. Et audiui vocem dicentem: humilitas, hoc vero beatus Antonius vt puto non pro se tantum vidit & audiuit. Sed & pro nobis qui peccatores & insipientes sumus, & longè ab illius meritis distamus, vt nos hæc legentes, & opere complentes diaboli laqueos possimus vitare, qui semper inquirit quomodo nos decipiat. Igitur quam magna sit humilitatis virtus Martini etiam monachi vita insinuat quem dicunt etiam in iuuentute valde fuisse mansuetum, humilem ac sapientem, & pro eius virtutibus tantum dicunt Deo fuisse amabilem, vt dum ad Dominicum corpus accederet, angelus ei sacramenta præberet. Pensare vero debemus ex hoc miraculo quã magnum donum sit humilitas, per quod donum tam amabilis, & tam acceptabilis Deo adhuc homo mortalis efficitur.

¶ Abbas etiam Daniel miraculum narrat per quod virtus humilitatis declaratur. Erat autem ait in Babylone filia cuiusdam illic prætoris dæmonium habens. Pater autem eius diligebat quendam monachum, qui dixit ei. Nemo potest curare filiam tuam, nisi

quos scio solitarios. Et si perrexeris ad eos, non acquiescent hoc facere propter humilitatem. Sed hoc faciemus quando venient afferentes venalia quæ operantur, dicamus nos emere velle quod vendunt. Et cum venerint in domum pretium accepturi dicemus eis vt faciant orationem pro ea, & credo quod saluabit filia tua. Exeunt ergo in plateam, inueniunt vnum monachum sedentem, vt venderet sportellas suas, & tulerunt eum in domum quasi pretium acciperet sportarum, & cum intrasset in domum venit puella quæ a dæmonio vexabatur, & dedit alapam monacho. Ille autem conuertit ei & aliam maxillam secundum diuinum præceptum. Dæmon autem dum torqueretur clamare cœpit. O violentia mandatorum Christi expellit me hinc. Et statim mündata est puella. Cum autem venisset senex indicauerunt ei, quod factum erat, & glorificauerunt Deum & dixerunt. Consuetudo est diabolicæ superbæ ab humilitate Christi corruere. Cõsideremus & nos, o sanctissime frater humilitatem huius felicissimi monachi, & quãtum possumus imitari curesmus. Si igitur humilitas alterius ab alio dæmonium expulit sine dubio firmiter credere debemus, quod nostra humilitas diabolum in cordibus nostris regnare non sinat.

Tunc

Tunc vere iam humilitatem habemus si omnibus nos putamus esse inferiores & omnibus venerationem deferimus, & omnia quæ nobis alij faciunt aduersa humiliter toleramus propter Dei amorem. De hac virtute Dominus in Euangelio dicit. Omnis enim qui se humiliat, exaltabitur, & qui se exaltat humiliabitur. Ex isto enim versiculo discere debemus quod superbia contraria sit humilitati. Ergo si vere humiles esse volumus superbiam fugiamus quia superbia deijcit, humilitas eleuat. Ad hanc virtutem princeps apostolorum inquitat dicens. Humiliamini sub potenti manu Dei, vt vos exaltet in die tribulationis. Hæc sententia manifeste nobis insinuat, quod si hic dum viuimus humiliare nos curauerimus in tempore tribulationis vel retributionis, id est in die iudicij Domini nos pietas exaltabit in cœlesti scilicet regno. Iam vero superius dixi quod charitas & humilitas atque obediencia ab inuicem separari non possunt.

¶ De obedientia bono eiusque laudibus. Cap. III.

ET quia hæcenus de charitate & humilitate dictum est, restat vt solertè attendas qualis sit obediencia virtus. Propter inobedienciam primus homo abi-

iectus est de paradiso. Quapropter si illuc vis ascendere, obediens esse stude. Vt autem quam magna sit hæc virtus agnoscas miraculum tibi ad memoriam reuocabo. ¶ Quidam secularis habens tres filios renunciauit seculo, & venit ad monasterium relinquens filios suos in ciuitate. Et cum fuisset tres annos in monasterio cœperunt cogitationes suæ ei filios ad memoriam frequenter adducere, & contristabatur pro eis valde, neque tamen dixerat abbati se filios habere. Videns autem abbas eum tristè dixit ei. Quid habes quod tristis es? & narrauit ei quod tres filios haberet in ciuitate, & quia vellet eos ad monasterium adducere, præcepit autem abbas vt adduceret eos. Qui cum perrexisset ad ciuitatem inuenit duos ex his mortuos, vnum vero solum modo remansisse. Quem sumens duxit ad monasterium. Et requirens abbatem non inuenit illic. Interrogauit autem fratres vbi esset & dixerunt ei quod ad pistrinum perrexisset. Ille vero tollens filium quem adduxit abiit ad pistrinũ. Et videns eum abbas venientem salutauit. Et tenens infantem quẽ adduxerat amplexatus est eum & osculabatur & dixit patri eius. Amas eum. Et ille respondit, etiã. Omnino inquit diligis eum. Et respondit, etiã. Postea vero dixit ei, Tolle ergo si amas eum & mit-

e te in

te in fornacem ignis modo dum ardet. Et tenenseum pater iactauit in fornacem ardentem. Statim autem fornax facta est velut ros, ex qua obedientia acquisiuit gloriam, quemadmodum Abraham patriarcha. Hoc ergo miraculum hortor vt memorie tradas, vt semper obedientie virtutem ante oculos habeas. Quia sicut illo tempore illius monachi obedientia extinxit ignem fornacis sic & modo si fueris obediens ipsa virtus in cordetuo ignem vitiorum extinguet in te, & nequaquam post mortem in ignem descendes eternum, sed ad gloriam ascendes celestem sine fine manentem. Ergo ama obedientiam dilige obedientiam, quia magna virtus est. Vt autem illius magnitudinem adhuc lucidius intelligas sequens miraculum frequenter lege.

¶ Dicebant fratres, quia narrauit quidam patrum vidisse se quatuor ordines in celo quorum primus erat hominum infirmorum gratias Deo agentium, secundus hospitalitatem sectantium instanter ministrantes eis, tertius ordo in solitudine commorantium & non videntium homines, quartus ordo erat qui ad obediendum patribus spiritualibus se subiiciunt propter Dominum. Videbatur autem ordo obedientium torquem auream habere, & multo maiorem quam alij gloriam ha-

bebat, ergo autem dixi ei qui mihi hæc omnia ostendebat. Quomodo iste ordo qui paruus est maiorem quam alij gloriam habet. Et ille respondit quod hi qui hospitalitatem sectantur secundum propriam voluntatem, id ipsum faciunt, similiter qui in eterno se religant arbitrio suo de seculo recesserunt. Hic autem ordo qui se ad obedientiam dedit omnes voluntates suas abiciens, pendet ad Deum & ad iussione spirituales patris, propterea & maiorem gloriam alijs habet. Quapropter frater charissime bona est obedientia, quæ propter Deum fit. Intende ergo dilectissime virtutis huius aliquod vestigium vel ex parte. Obedientia salus est omnium fidelium, genitrix est omnium virtutum, obedientia regni celorum inuentrix est celos aperiens, hominem de terra leuat, obedientia cohabitatrix est angelorum, & sanctorum omnium cibus est, ex hac enim abluti sunt, & per hanc ad perfectionem venerunt.

¶ *Admonitio de virtute continentie.*
Cap. IIIII.

Iam tempus est vt post trium virtutum doctrinam vigilanter attendas quanta sit continentie virtus & quod continentia non solum in cibo & potu sit, sed etiam in locutione & in som-

no ac vestitu & innumerabilibus causis. Admonco igitur dilectionem tuam vt non delicatos cibos quæras, nec ante horam congruam comedere velis, nec dicas in corde tuo, ecce alij ita vel ita faciunt, scito pro certo quod vnusquisque qui in hac vita plus in Dei seruitio laborauerit eo maiorem mercedem post mortem à Deo consequetur. Ne igitur tibi grauis videatur continentie virtus, miraculum hinc quod in tripartita historia legi profero. ¶ Dorotheus genere Thebeus talem ducere curauit vitam, vt quotidie lapides à mari colligeret, & in annis singulis hospitium edificaret, & ipsa hospitia dedit illis qui non habebat. Noctibus autem propter eorum cibum faciebat sportellas. Cuius cibus erat panis vnicuique sex, & olerum minorum vnus fasciculus, & ad hibendum aqua, hic à iuuentute sic viuens nec in senectute defecit. Nunquam visus est in lectulo soporatus, vel pedes pro requie tetendisse, aut dormire pro voluntate, nisi quantum operando aut comedendo natura compressos oculos claudere potuisset, ita vt sepe dum comedendo dormiret, cibus ex ore eius laboretur. Aliquando ergo somno valde grauatus cum in stercore cecidisset: obdormiuit. Expergefactus autem & con-

tristatus sub silentio dixit. Si angelis dormire suaseris & mihi vlietius suadebis. Quod forte dicebat ad somnum, vel ad dæmonem, qui nitebatur bonas eius actiones impedire. Huic laboranti quidam dixit, Cur ita perimis corpus tuum? At ille, quia me (inquit) illud occidit. Huius vero sacratissimi monachi continentiam tibi scripsi, ne ipsa tibi virtus grauis videretur, vt cognosceres quantum ab antiquis vel modernis quibusdam patribus distemus. Audiuit ergo beatitas tua quod Dorotheus omni anno edificauit cellam & alijs donauit. Audisti etiam quod in lecto non iacebat & de pane & aqua & herbis vivebat. Non ideo hoc dico, vt tantum facias tu, sed te humiliter simulque scias quantam abstinentiam habuerunt patres nostri & nequaquam delicatos cibos quæras presertim cum in præfato libro Moyse monachi scriptum sit quod per multos annos panem tantummodo comederet, & multum opus faceret. Sex autem annis per totam noctem stans orauit, neque genibus inclinatis, nec oculis in somno sponte clausis, insuper etiam circuibat cellulas monachorum & lagenas eorum aqua impleuit cum luge aut decem aut viginti milium aqua maneret. Qui licet ita domaret corpus, priorē tamen validitatem non amisit.

fit. Hæc miracula assidue lege-
sanctissime frater, & per hæc
cum De iadiatorio in abtinentia
proficere stude. Non simus ergo
parati ad omnia quidem concu-
piscenda, recolamus continentiam
beati Zenonis abbatis. Abbas Ze-
non ambulans aliquando in palestina,
& cum laborasset refedit ut
manducaret iuxta cucumerarium.
Suadebat autem ei animus suus di-
cendo. Tolle tibi vnum cucume-
rem & manduca. Qui increpans
cogitationem suam, sibi dixit. Fu-
res ad tormenta vadunt proba ergo
te ipsum in hoc, si potes ferre
tormenta. Et surgens stetit in ar-
dore solis diebus quinque & di-
xit. Si ardorem solis non possum
sufferre quomodo sufferre potero
ignem æternum. Et dixit ad ani-
mum suum. Si non potes portare
tormenta non rapies cucumerem
ut manduces. Verba igitur tanti
viri considerare nos commonent:
quantum ab ipsius conuersatione
distemus. Quapropter perpenda-
mus nos peccatores, & infirmos
esse in comparatione sanctorum
virorum, ut nos ipsos ex illorum
meritis despicientes per Domini
piam misericordiam eorum con-
fortium habere possimus.

¶ De continentia visus. Cap. V.

Q VOD autem non in cibo
tantum, sed in visu sit con-
tinentia, sequens mira-

culum insinuat. Pior cum de do-
mo patris ad philosophiam con-
uersationis exiret promisit denuo
nullum se propinquorum fore vi-
surum. Post aliquot vero annos,
dum eius soror eum viuere & ha-
bitare in eremo cognouisset, nõ
cessabat donec eum inspiceret.
Quam cum episcopus loci illius
iam grandæviam propterea vide-
ret affligi, scripsit præsulibus e-
remi ut Piorẽm dirigerent. At ille
quoniam contemnere nefas est
iusionibus seniorum obediens &
assumens quendam venit ad pa-
triam. Cumque ante domus suæ ia-
nuam venisset & suum nuncia-
set aduentum veniente germana
dixit. Ecce ego sum Pior, quanto
vis aspectu satiare: Tunc illa gra-
tificata laudavit. At ille oratione
facta, remeavit ad eremum ubi
fodiens aquam inuenit amaram
eaque usus est vsque ad vltimum
vitæ suæ diem: post huius obi-
tum nullus ibi habitare præua-
luit. Ego autem reor, quia per ora-
tionem eam ad suos usus fecerit
dulcem, dum etiam alibi, non ex-
tante oratione meruit emanare.
Nam cum Moyses & eius mona-
chi puteum aliquando foderent
& nec venam aliquam reperire-
rent, nec amplius iam fodere
altitudo permitteret medio die
superuenit Pior, & oratione fa-
cta descendit in foueam. Cum-
que tertio percussisset terram
mox

mox emanavit aqua. Cumque ora-
tione facta discederet illis eum
petentibus, ut vel ex aqua gusta-
ret, ad hoc inquit directus sum, &
propter quod veni peractum est.
Propterea vero o sanctissime fra-
ter, hæc tibi de Piore scripsi, ut
per te scires quod continentia
etiam in visu sit necessaria. Audi-
sti verò, nunquam iste monachus
incautus fuit quia nec inobediens
fuit præceptis seniorum, qui illũ
ad fororem ire iusserunt, nec ip-
sam vidit, visus ab illa ne contra
suum votum facere videretur, qua
propter hortor tuam sanctitatem
ut illum studeas imitari. Non sit ti-
bi cura videndi propinquos tuos
vel amicos quos in seculo reliqui-
sti, & pro illorum cura oratio tuæ
que lachrymæ non minuuntur, ne
cum vxore Loth retro respicien-
do in statuam salis conuertaris, re-
cole ergo illum euangelij versicu-
lum, & quod nemo mittens ma-
num in aratrum, & aspiciens re-
tro aptus est regno Dei.

¶ De continentia locutionis admo-
nitio. Cap. VI.

H ORTOR etiã ut in locutione
sis contrahens, ut assidue cū
psalmista decantes. Dixi
custodiam vias meas ut non delin-
quam in lingua mea. Posui ori-
meo custodiam. Noli igitur alijs
detrahere. Memento vero quod
Marta Sotor Moysi, seruo Dei

suoque fratri cū detraxisset quid
illi accidit. Narrat enim historia
quia ob hanc culpam lepra fuerit
maculata septemque diebus man-
sit extra castra quæ post modum
per orationem Moyfi fratris sui
mundata est. Absit autem ut ex
lingua per quam patrem benedi-
ximus, inde maledicamus aut de-
trahamus proximo. ¶ Recolamus
igitur quod scriptum est, quia om-
nis detractor eradicabitur. Vnde
eradicabitur omnis detractor. Si-
ne dubio de cœtu sanctorũ. Ergo
ne & nos de sanctorum consortio
eradicemur custodiamus à detra-
ctione linguam nostram. Non de-
trahamus proximo quem iube-
mur diligere sicut nosmetipsos.
Et non tantum à detractione nos
oportet cessare sed etiam ab ocio-
sis verbis, quia euangelium cla-
mat de omni verbo ocioso quod
locuti fuerint homines reddet ra-
tionem in die iudicij. Ociosus ve-
ro sermo est qui nec ad eius qui
eũ loquitur nec ad ipsius qui illũ
audit pertinet profectum. Noli er-
go proferre verba quæ risum aut
cachinnum moueant, sed magis
quæ ad compunctionem & lachry-
mas, & ad animarum profectum
pertinent. Tunc sermo semper sit
sane conditus. Narrat namque hi-
storia Tripartita, Ammonem Be-
nensiorum presulem atque Theo-
nem multorum monachorũ præ-
sides fuisse. Ambo namque ope-

ratores fuerunt inopinabilium rerum & diuina providentia prophetaeque completi. Dicitur Theonem fuisse eruditum Ægyptiorum Græcorum Latinorum que studijs, & triginta annos habuisse taciturnitatem. Porro Ammonem à nullo homine visum irascentem, aut iurantem, aut mentientem aut vanum aliquem vel asperum vel infirmum protulisse sermonem. Horum temporibus fuit Helias monachus in eremo agens annuncientissimum & decimum, antea tamen septuaginta annis solus vixerat in solitudine, & vsque ad hanc etatem ieiunando, multum silendo, & viriliter conuersando peruenit. Hæc miracula hortor vt frequenter legas vt scias quã cautum te in loquendo esse oporteat. Audiuisti ergo nunc, & vt puro memorię cõmendasti quod doctissimus Theon monachus per triginta annos tenuit taciturnitatem. Hortor igitur vt quia nobis assidue tacere non licet, vel etiam quodlibet id placeat, vt semper à malo detractionis fileas. Vt ergo tibi virtus taciturnitatis placeat audi adhuc quid Zacharias de ipsa interrogatus respondit. Dixit abbas Pastor, quia interrogauit abbas Moyses fratrem Zachariam dicens. Quid tu vides. Et ille. Nihil melius quam tacere pater. Et dixi. Verum est

fili tace. Hora autem mortis eius sedens abbas Isidorus respexit in coelum & dixit. Letare, letare fili Zacharia, quia aperte sunt tibi ianue regni cœlorum, vides ò sanctissime frater quod Zachariae per taciturnitatis maxime virtutem, aperte sint ianue cœli, vt ergo & tibi aperiantur amata tacere delecta filere. Legi ego de quodam seruo Dei quod vt taciturnitatem disceret, per plures annos lapides in ore portaret. Admoneo ergo, atque iterum admoneo, vt linguam tuam custodias, nulli detrahas nemini maledicas nulla risum mouentia verba proferas, cogita quam breuis sit ista vita & quam misera in comparatione aeternæ. Hæc cogitando, & linguam refrigando, imitando scilicet eorum actum quorum superius mentio facta est, aduenies eorum consortio. Quoniam autem animo tuo multam taciturnitatem inculcare volo & quia multa bona opera propter vitium linguę pereunt, ideo adhuc vnam sententiolam subiungam. Venit in itinere conuersationis abbas Euagrius ad quendam senem & dixit. Dic mihi abba sermonem quo saluus fiam. Et ille respondit. Saluus si vis fieri quando venies ad aliquem non prius loquaris, quam ipse inquirat. Euagrius compunctus in hoc sermone penitentiam egit in conspe

conspectu senis, & satisfecit ei dicens. Crede mihi multos codices legi, & talem eruditionem nunquam inueni. Et multum proficiens exiuit. Ex his enim verbis ò beatissime frater lucide demonstratur, quod beata est illa anima quæ taciturnitatis perfectæ habet virtutem. Dilige hanc virtutem posside hoc donum, conserua hanc Margaritam. Amandum est ergo silentium, quia per illud humilitas nutritur lachrymę generantur ad extremum multa mala per illud declinantur.

¶ De vilium vestimentorum appetitu. Cap. VII.

SCias denique ò frater quod & in vestimentis sit continentia valde necessaria. Sunt enim multi qui putant, quod appetitus preciosarum vestium non sit peccatum. Quod si peccatum non esset nequaquam Dominus Ioannem de asperitate vestimenti laudasset. Ait enim turbis. Quid existis in desertum videre hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestitur in domibus regum sunt. Ioannes vero mollibus vestitus esse negatur, quia qui mollibus vestiuntur, magis terreno regi seruiunt quam cœlesti. Ioannes vero primus noui testamenti mo-

nachus pillis camelorum indutus fuisse perhibetur. Si ille qui in vtero matris sanctificatus fuit & Deo multum amabilis atque dilectus extitit, qui fuit verus propheta & plusquam propheta, pillis vero camelorum fuit indutus nos qui peccatores & infirmi sumus, quanto magis debemus vilibus vestibus esse contenti? Si hoc culpa non esset, nequaquam Petrus apostolus per epistolam firmans à preciosarum vestium appetitu compesceret dicens. Non in veste preciosa. Nemo namque vt ait papa Gregorius, preciosa vestimenta nisi ad inanem gloriam quærit. Peccatores enim sumus, & ideo preciosa vestimenta quærere non debemus. Magis vero ornatum mentis quærere quam corporis debemus. Ornatus mentis est charitas, fides humilitas bonitas ac benignitas. De his namque virtutibus mens ornatur, sine fine cum Deo victura. Caro enim quamuis preciosis vestimentis cooperiatur quamuis auro argentoque ornetur, nihil est aliud quam caro & puluis & lutum & stercus. Quapropter magno opere procurare corporis labores debemus, non balneum subinde inquirere, non ornata vestimenta, quia si delicate corpus nostrum fouemus hostem nostrum nutrimus. Nullum enim maiorem inimi

cum nutrit homo quam corpus. Corpus autem trahit mentem ad peccatum: & ideo semper debet illud seruus, vt ancilla Dei subiugatum habere.

¶ *Quod supradicta cum discretionis virtute debeant perfici. Cap. V III.*

Debet nanque corpus affligi per abstinentiam, per vigiliis & per diuersos modos: ita tamen, vt semper suum officium suamque obedientiam possit perficere castigandum semper & affligendum est corpus, vt ad malum opus animam non trahat & ad peragendum bonum sit semper idoneum. Nam qui ita corpus macerat, vt nec quidem bonum opus facere valeat, discretionis adhuc ignorat virtutem. Vt igitur & corpus scias affligere & temperare vnum supra relatum de Vitaspatri dicam sermonem. ¶ Dicebant de quodam patre, qui dum secularis esset & coniugem habuisset: postea conuersus tentatur a Satana de ea. Ipse vero narrauit hoc patribus. Qui cum hoc audissent, quia operarius esset & maiora facere potuisset quam officio suo agebat imposuerunt ei maiora, vt debilitaretur corpus eius, vt nec surgere posset. Deo autem disponente, quidam peregrinus aduenit & pertransiuit, admirans quod nemo egressus esset

in occursum eius. Et reuersus pulsauit dicens, Ne forte frater, qui in ea habitat infirmetur, qui cum pulsasset intrauit & nimis infirmum inuenit eum, & dixit ei. Quid habes pater. Et narrauit ei dicens, Ego de seculari vita sum, & sollicitat me inimicus de vxore mea, & narraui patribus & imposuerunt mihi onera diuersa. Et cum implere vellem iussa defeci: & tamen stimulus crescit. Audiens hæc senex, contristatus est & dixit ei. Siquidem Patres magni viri bene imposuerunt tibi onera quibus grauaris. Si vero me paruulum audire volueris cito inuenies requiem. Nunc paululum cibum sume in tempore suo, & recollige vires tuas, fac aliquantum opus Dei, & iacta in Domino cogitatum tuum, quia tuis laboribus hanc impugnationem superare non poteris. Corpus enim nostrum velut vestimentum est, si cum discretionem tractaueris stabit. Qui cum audisset eum fecit ita, & infra paucos dies recessit stimulus eius. Hanc sententiam, ideo volui scribere in isto ordine, quia ea quæ superius admonui, id est silentium nuditas, abstinentia, corporisque castigatio cum discretionem sunt agenda. Discretio vero magna virtus est, quia per ipsam mala declinantur, & bona seruantur. Bonum ergo opus si sine discretionem fit, cito deficit.

Discre-

Discretio enim mater est omnium virtutum. Quapropter & tuam frater hortor dilectionem, vt omnia cum discretionem facias, vt nec ad dexteram nec ad sinistram corruas. ¶ De hac etiam discretionem virtute habes hic supra in Vitaspatrium. Dicit abbas Antonius. Quia sunt quidam cõferentes corpora sua in abstinentia, & quia non habuerunt discretionem longe facti sunt a Deo. Superuenit autem quidam venationem faciens in siluis agrestium animalium, & vidit abbatem Antonium gaudentem cum fratribus, & displicuit ei, volens autem senex ostendere ei, quia oportet aliquando descendere fratribus dixit ei. Pone sagittam in arcu tuo & trahe & fecit sic. Et dixit ei. Iterum trahe, & traxit & dixit senex trahe adhuc. Tunc dixit venator. Si supra modum traxero frangetur arcus. Respondit abbas Antonius. Ita est in opere Dei. Si plus a mensura tendimus fratres cito deficiunt. Expediit ergo vel ad momentum horæ relaxare iugum eorum. Hæc audiens venator compunctus est, & multum proficiens in sermone senis discelsit & fratres confirmati reuersi sunt ad loca sua. Maxima autem mihi cura fuit hæc scribere religiosissime frater, vt ab utroque periculo te immunem custodias, videlicet vt curam corporis non

Dei præponas seruitio, & rursus vt Dei seruitium explere queas corpori necessaria ministrare nõ cesses, quanquam tuum bonum mihi notum sit studium, sed & nunc admoneo, vt in secundo loco post continentiam discretionem virtutem memoriæ commendes.

¶ *De bono compunctionis quæ maximè ex mortificatione nascitur. Cap. I X.*

Sed quia compunctio in omni opere est necessaria, commendanda est tibi ipsa virtus quatenus mortificationi iungatur compunctio. Puto enim, quod vera mortificatio ab aliquo possideri non possit nisi cum compunctione. Idcirco tuam charitatem, o frater hortor, vt quicquid agis vel silentium teneas, vel abstinentiam facias, vel nuditatem ames, vel vigiliis furtiuas diligas, omnia pro Dei amore fac, & cum lachrymis. Si lachrymæ currunt adest tibi salutaris compunctio: ita duntaxat vt cum discretionem de qua supra dictum est, facias, vt per te nõ scandalizentur alij, sed potius ædificentur. Simus ergo in omni opere nostro compuncti, vt possimus dicere Domino cum psalmista; holocausta medullata tibi offerimus: holocaustum vero totum. In capitulo dicitur. Holocaustum ergo Domino offert qui

totum se Dominio tradit, quod ad monachorum ordinem specialiter pertinet. Per medullam vero holocausti compunctio designatur. Holocaustum vero sine medulla est bonum opus sine compunctioe. Hanc medullam ipse Psalmista alibi pinguedinem nominat: holocaustum inquit tuum pingue fiat. Magna est virtus compunctioe de qua supra in Vita spatrum scriptum est. Frater quidam interrogauit alium senem dicens, Pater quid faciam? Dixit ei senex. Flere debemus semper. Cogit enim aliquem senem mosi aliquando, & postmodum in se ipsum reuerti, & interrogauimus eum dicentes, Quid vidisti abba. Et narrauit nobis plorans. Audiui illic vocem sine mora dicentem, Veh nobis veh nobis, sic & nos semper dicere debemus. Apertissime vero in his verbis possumus cognoscere quare nobis semper flere conueniat, scilicet, ne post vitæ huius discessum in luctum veniamus æternum. Vtile nanque consilium est hic ad tempus deplorare, quia hæc vita breuis est, labens est, misera est, cito transitoria est. Illa alia vita nullum terminum habet, nunquam finietur, & sicut sancti sine fine gaudebunt cum angelis in cælo, sic & peccatores sine fine cruciabuntur cum diabolo in inferno, quod si lachrymas statim ut volumus in uiscere

non possumus persistamus in precibus, quia Dominus nobis facile potest lachrymas dare: multi enim volunt lachrymas habere, sed non statim, ut illas volunt inueniunt. Vnde supra in Vita spatrum scriptum est. Interrogauit quidam frater quendam senem dicens, Desiderat anima mea lachrymas habere sicut audio senes lachrymas effundentes & non veniunt mihi, & tribulatur anima mea. Dixit ei senex. Filij Israel post quadraginta annos intrauerunt terram repromissionis. Lachrymarum igitur sunt terra repromissionis ad quas si perueneris iam multum timebis bellum: ita enim vult Deus affligi animam, ut semper desideret ingredi terram illam. Dicebant de beato Arsenio, quia toto tempore vitæ suæ ad opus manuum suarum panum habebat ante se propter lachrymas quæ crebro cadebant ex oculis eius. Hæc vero audiētes, o charissime frater quantum debeamus nos præparare ad lachrymas pensemus, quod si illam sancti & iusti, & Dei facientes per omnia voluntatem sic se mortificabant quanto magis nos qui peccatores sumus flere & lugere debemus. Pensare enim debemus diem mortis nostræ & diem iudicij. Pensare etiam debemus qualis discussio ibi erit. Audiamus quid beatus Ammon frater se inter-

roganti

roganti responderit. Frater quidam interrogauit abbatem Ammonem, dicens, Dic mihi aliquid verbum. Dixit ei senex. Vade talem fac cogitationem tuam quemadmodum faciunt iniqui, qui sunt in carcere. Illi enim interrogant ubi sit iudex & quando venturus sit. Et in ipsa expectatione poenas suas deplorant. Ita & monachus debet semper esse suspectus & obiurgare animam suam dicendo, Veli mihi quomodo habeo stare ante tribunal Christi, & quomodo habeo actum meorum reddere rationem. Si igitur sic semper meditatus fueris poteris saluus esse atque compunctus. Et tu, o frater fidelis hæc audiens fac sic, ut iste seruus Dei hortatur.

Cogita de poenis inferni vermis ibi non morietur, ignis non extinguetur luctus nunquam cessabit, poena, nunquam finietur, & si semper hæc cogitaueris saluaberis, recola semper illud, quod abbas Elias dixit. Ego tres causas timeo. Primam quando egressura est anima mea de corpore. Secundam quando occursum sum Deo. Tertiam quando aduersum me sententia est proferenda. Et tu frater hæc meditare, hæc cogita hæc tracta scilicet, ut inferni laqueos possis evitare, & ad regna cælorum merearis conscendere. Lugendum

hic est, quia scriptum est. Beati qui lugent quoniam consolabuntur. Nequaquam hoc de omni luctu dixit, quia sunt luctus multi, qui de parentum morte fiunt vel amicorum, & qui res quas desiderant adipisci non possunt, qui pro suo luctu non sunt beati. Solummodo illi lugentes beati sunt, qui sua vel aliorum lugent peccata, sicut Samuel flebat Saul, & Paulus flebat eos, qui non egerunt poenitentiam a fornicatione & immunditia suam. Defleamus in hac vita nostra peccata & aliorum quia dictum est lugentibus, luctus vester vertetur in gaudium. Seminemus nunc in luctu, ut metamus tunc in gaudio cum quibus Psalmista dixit. Euntes ibant & flebant mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Videns autem quomodo beatus in scripturis esse prædicatur luctus, audi adhuc quid supra in Vita spatrum scriptum sit de eo. Miserunt aliquando senes de monte Nitrix ad abbatem Macharium maiorem in Scythiæ rogantes, ut veniret ad eos alioquin sciret omnem multitudinem, ad se esse venturam, eo quod desiderarent cum videre antequam migraret ad dominum. Qui cum venisset in montem congregata est mul-

multitudo fratrum ad eum. Rogabant autem fratres ut faceret verbum ad eos. Ille autem lachrymas ait, ploremus fratres & producāt oculi nostri lachrymas antequam eamus hinc ubi lachrymæ nostræ corpora nostra comburant, & fleuerunt omnes proni in faciem suam dicentes. Pater ora pro nobis. Abbas etiam Siluanus aliquādo sedens cum fratribus factus est in excessu mentis, & cecidit in faciem suam. Et post modum surgens plorabat. Et interrogauerūt eum fratres dicentes. Quid habes pater: Ille autem tacebat & flebat. Compellētibz autem illis dixit. Ego ad iudicium raptus sum, & vidi multos de habitu nostro ire ad tormenta & multos secula res ire ad regna, & lugebat senex, & noluit deinceps exire de cella sua. Sed si exire cogebatur operiebat cuculla faciem suam dicens. Quid necesse est videre lumen hoc temporale in quo nihil est vile. Manifestum esse prudētia tua credo quam magna sit virtus compunctionis, per quā peccata deleantur & virtutes acquirantur. Nolo autem ut ab hac virtute tua sit mens aliena quæ in pectoribus hominum habitat. Per hanc multi domino placuerunt per hanc diaboli vincuntur, per hanc vitia superantur, per hanc Dominus ad misericordiam prouocatur, per veras etiam la-

chrymas ea quæ dicta sunt complentur. Veras namque lachrymas habet, qui hoc non committit quod deflet hoc est docte plangere. Docte plangit, qui plāgens malum quod fecit, non perpetrat quod iterum plangere debeat. Dicit enim Isidorus, quia liberior est non poenitens quam qui adhuc agit quod poenituit.

¶ *De qualitate compunctionis.*
Cap. X.

Qua propter post luctum admonenda est beatitudo tua ut quod plangitur, desiderio emendandi, ne iterum delectetur diabolo suadente. Canis nanque assimilatur omnis poenitens qui plangendo iterum committit quod plangat. Canis reuersus ad vomitum & poenitēs ad peccatum. Multi enim lachrymas indefinenter fundunt & peccare non desistunt. Et ideo dilectissime charitatem tuam hortor, ut quod plangis iterum iterare non velis. Scito ergo quod ille qui quod plangit iterum committit, similis sit illi qui lauat laterē crudum, quia in eo quod magis lauat magis lutum facit. Esaias nanque hortatur dicens. Lauamini munus, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Lauatur etiam & mundus non est qui quoddam peccatum plangit

git & iterat. Lauatur, & mundus efficitur. quisquis plangendo malum quod fecit iterum non committit. De illa enim anima quæ plangit mala sua & iterat, de ipsa scriptum est in propheta. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. Non ideo hæc tibi scribo, ut de te suspicertalia, sed ut pleniter & lucide scias qualis compunctio esse debeat.

¶ *Admonitio de modo orandi.*
Cap. XI.

ET quia tibi manifesta est iam compunctionis virtus: restat ut modus orandi tibi pandatur. Dominus enim ostendit modum orandi cum rogatus à discipulis, ut eos doceret orare, dixit. Cum statis ad orandū nolite multum loqui sed dicite. Pater noster & reliqua. Oratio breuis esse debet, nisi forte ex affectu diuinæ gratiæ protendatur. De beato Arsenio dicebant, quia vespere Sabbatj luceſcente in Dominica relinquebat post se solem extensis manibus ad cælum orans, donec mane die Dominico ascendens Sol illustraret faciem eius. Et sic residebat. Videat ergo sanctissimi frater charitas tua quam fortis iste vir fuerit in orationis officio; qui de vesperis que mane extensis manibus orabat. Non ideo hoc tibi scripsi, ut tu sic faceretentes

sed ut affectum & studium quod ille per totam noctem, vel etiam per totum tempus habebat, tu vel regularibus horis habere studeas, & sic stes in oratiōe, ut mens tua concordet voci tuæ. Audiat igitur dilectio tua adhuc verbum de modo orandi. Narrauit abbas Dulas qui fuit discipulus abbatis Beſarionis dicens, Veni aliquando in cellam abbatis mei, & inueni eum stātem ad orationem & manus suas extenderat ad cælum, permanerat autem perficiens iugiter quatuor dies, & post hæc vocauit me dicens, Sequere me. Et exeuntes perreximus in Eremū, & cum sitirem dixi. Abba sitio. Ille autem tollens peram discessit à me quantum iactus est lapidis & facta oratione attulit eam aqua plenam. Et iuimus in ciuitatem Illico, & venimus ad abbatem Ioanem. Et salutantes eum fecimus orationem. Deinde sedentes ceperunt loqui de visione quam viderant. Dicebat autem se audisse de abbate Sifoyo, quia nisi manus suas cito deponeret, quando stabat ad orationē, rapiebatur mens eius in superioribus. Si ergo contingebat aliquos fratrum cum eo orare, festinabat cito deponere manus suas ne raperetur mens eius & moraretur. Dicebat etiam senex alius, quia assidua oratio cito corrigit mentem. Dicebat quidam Patrum, quia sicut im-

possibile est, ut videat quis in aqua turbida faciem suam, sic & anima nisi purgata fuerit a cogitationibus alienis non potest contemplari Deum. Audiisti quoque quod abbas Sisoyus nisi cito dimitteret manus, raperetur in contemperationem. Quare ergo repente in contemperationem raperetur sine dubio mortificatus erat. Audiat igitur dilectio tua quale studium beatus Paulus monachus habuit orando, quod in Ecclesiastica historia scriptum habetur. Fuit Paulus de Lybia Scythij, non minus quinquaginta habens monachos: nihil aut operabatur, neque percipiebat, nisi quod comederet tantum. Orabat autem solummodo, & veluti quoddam tributum habens impositum, trecentas orationes Deo unaquaque die reddebat. Et ne una die relinqueret trecentos lapides ponebat, & singulis orationibus lapidem in sinum mittebat. Expensis ergo lapidibus orationes sciebat esse completas. Multum igitur debemus nos humiliare, qui & longe ab illorum meritis quorum superius mentio facta est distamus, & sic prompti ad orationem faciendam non sumus ut illi. Oratio vero iuncta compunctioni magna virtus est. Volo quibusque ut solenter attendas, quod Iesus Christus, ac Dominus saluator noster volens orare ascendit in montem.

tem. Ideo Iesus oraturus in montem ascendit, ut & tu montem orando conscendas. Nequaquam autem omnis, qui orat in montem ascendit. Ille vero qui in oratione mortem inimici sui querit aut res mundi huius, ut honorabilior in hoc mundo esse possit nequaquam in montem orando conscendit. Aut contra, qui in oratione pro remedio anime sue sine pro aliorum peccatis Deum deprecatur, iste absque dubio in montem ascendit. ¶ Vide ut hæc legas attente Deo dicatus, ut ordinatim de mortificatione venias ad compunctionem, illamque habendo noscas modum orandi.

¶ De pugna vitiorum aduersus virtutes. Cap. XII.

Sed quia lucide de nonnullis instructus es virtutibus restat ut mente perpendas, quanta luctatio sit vitiorum aduersus virtutes. Magnum quoque certamen est vitiorum ad virtutes. Tunc enim poteris omnia vincere vitia pugnando cum diuino adiutorio, si contra singula opposueris virtutes. Solet enim vitiorum pugna aduersus virtutes ad profectum hominis venire quia per illud certamen mens exercitatur, & ab electionis vitio purgatur, contra singula quoque vitia virtutes sunt adhibenda. Contra

luxu-

luxuriam munditia cordis adhibenda est. Contra iracundiam vero patientia opponenda est. Mittenda est fiducia contra timorem. Contra torporem vero zelus opponendus est, contra tristitia malam adhibendum est gaudium spiritale: contra accidiam vero fortitudo assumenda est: Contra auaritiam assumenda est largitas. Contra superbiam autem humilitas proponenda est: contra odium assumenda est charitatis virtus. De hoc enim certamine Paulus dixit Apostolus. Caro concupiscit aduersus spiritum: spiritus autem aduersus carnem. Hæc enim sibi inuicem aduersantur ut non quæcunq; vultis illa faciatis. Et tu charissime hæc legendo & memorie commendando stude contra hostis antiqui insidias viriliter dimicare. Si te somnolentia grauat, stude illam vincere amando vigiliam, quia somnolentia per vigiliam destruitur. Si te delectatio balnearum vsus veniat tibi ad memoriam beatus Iacobus frater domini, qui primus post Apostolos Hierosolymorum rexit Ecclesiam de quo Iosephus narrat, quod nunquam carnem comedit, nec unquam balneo vsus fuerit, nec hinc vsque vestibus sit indutus nec caput suum secundum consuetudinem suæ gentis oleo unxit. Si in dilectionem tibi delicia veniunt propone ante oculos tuos Ioannem Baptistam, qui fuit in utero ma-

tris suæ sanctificatus, de quo dominus Iesus dixit quod nemo maior illo inter natos mulierum surrexit. Narrat de eo sanctum Euangelium, quod mel iustre & locustas edebat. Si ei qui in te peccat qui tibi detrahit, aut maledicit vel in aliquo lædit non potes ignoscere si vis veniant ad memoriam quantam & qualia passus sit pro te Christus. Pro te enim homo factus est mortalis & passibilis, qui erat immortalis & impassibilis, assumpsit pro te carnem ex virgine in qua pateretur & moreretur. Pro te quoque fuit flagellatus, a lapicæsus, sputis linitus, spinis coronatus ad extremum etiam crucifixus. Pro te enim hæc omnia sustinuit Christus ut te à diaboli potestate liberaret. Pendens vero in cruce quid dicebat? Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Ille igitur, qui sine peccato occidebatur pro suis inimicis orabat, tu si aliquam molestiam pateris ab aliquo non potes dimittere? Credo quoque si ista quæ dico subtiliter cogitare volueris, omnibus in te peccantibus toto ex corde facile dimittere pateris. Hæc meditando, hæc mente discutiendo, poteris iram vincere, poteris omnes diligere, poteris domini implere preceptum. Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos & orate pro persecutoribus & calumniatoribus vos. Si tibi venit vo-

lun-

luntas vagandi, recole quod iam mortuus es, quod crucifixus es. Nunquid crucifixo homini venit voluntas vagandi. Non, quia nihil cogitat nisi de morte sua. Et tu iam mortuus es huic mundo, vide ne aut tu illi, nec ille tibi reuiuifcat. Dic potius cum Apóstolo Paulo. Mihi mundus crucifixus est & ego mundo. Hæc vero cogitando poteris vincere vagationem. Audi quid ipse Apóstolus de pugna vitiorum aduersus virtutes doceat. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis uiuetis. Tu ergo si vis uiuere cum Christo, mortifica per virtutes omnia vitia. Per charitatem mortifica odium, per gaudium spiritale occide tristitiam. Per pacem extingue dissensionem. Per patientiam mortifica impatientiam. Per bonitatem occide malitiam. Per mansuetudinem extingue ferocitatem. Per continentiam mortifica intemperantiam. Per castitatem occide impudentiam. Si isto modo actus carnis mortificare curaueris sine dubio perenni lætitia cum angelis in cælo frueris.

De studio legendi. Cap. XIII.

Non est in his diu immorandum, quia transmitto charitatem tuam ad latissimum campum diuinarum scripturarum, ut quod hic tibi dicitur

æternis, tibi solerter perquiras. Quia propter orationem tuam, ut studium semper in te crescat legendi. Nullus enim puto potest perfecte Dei noscere præcepta, nisi qui legendi continuum habet studium. Quia quanto quisque in diuinis Scripturis assiduus fuerit tanto ex his maiorem intelligentiam capit, sicut terra quæ quæto magis excolitur, tanto amplius fructificat. Nam quauis homo tardum sensum habeat: aliquid tamen discere poterit ex scripturæ mysterijs si habuerit assiduitatem legendi sicut scriptum est in euangelio. Qui enim hæc dabitur illi, & qui non habet etiam, quod videtur habere, auferetur ab eo, id est, qui habet studium legendi, dabitur etiam illi intelligentiæ facultas, & qui legendi studium non habet etiam hoc quod videtur habere, id est, quod naturaliter bonum intelligit, propter ignauiam eius auferetur ei. Et sicut ille qui tardus est ad intelligendum pro sua bona intelligentia recipiet gloriam, ita ille qui talentum tibi datum negligit condemnabitur. Quapropter admonéo charitatem tuam, ut studium habeas legendi, quia omnis profectus ex lectione procedit. Quæ nescimus ex lectione discimus. Dicit enim Hieronymus, quod in orationibus mundatur, lectionibus instruitur, utriusque bonum est, si li-

si liceat, si non liceat melius est orare quam legere. Qui vult cum Deo semper esse frequenter debet orare, frequenter & legere. Nam cum oramus ipsi cum Deo loquimur. Cum vero legimus Deus nobiscum loquitur. Si hæc ita sint o dilectissime frater, necesse est tibi orandi legendique studium habere. Lectio cognitio nem Dei administrat, lectio tenet bras ignorantie fugat lectio scientiam homini confert, lectionis studio Dei præceptum eiusque sacramenta occulta discere solemus lectionis studio Dei omniumque virtutum amor nutritur. Per lectionem potes cognoscere qualis sit beatitudo, qualis gloria, qualis sit claritas, quæ promittitur sanctis electisque omnibus. Per lectionem potes cognoscere qualis sit poena, qualis luctus, qualis fletus imminet malis & iniustus atque impijs hominibus. Per lectionem cognoscere vales quid audiri sint boni & mali in die iudicij malis enim a domino dicitur, ite in ignem æternum qui præparatus est diabolo & angelis eius. Bonis vero dicitur, venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Hæc enim omnia lectione didicimus. Lectio enim manifestat, quomodo prospere, quomodo aduersa tolerare debeas. Quapropter tibi au-

gendum est hic aliquid quod legi de patrum exemplis qui infirmitates vel omnia aduersa pro amore Domini nostri Iesu Christi tolerare studuerunt ut tua charitas hoc legens hoc menti commendans illos viribus totis imitari studeas.

Admonitio de peruersa aduersitate toleranda & maxima atque grauissima infirmitate amanda.

Cap. XIII.

Hortor igitur ut si vel infirmitas vel alia contrarietas tibi acciderit quatenus perfecte valeas scire qualiter tribulationes omnesque infirmitates tollerare debeas lectioni esto deditus, ibi enim inuenies scriptum, ego quos amo arguo & castigo, si quos Dominus amat, arguit & castigat. Ergo & tu frater amari argui & castigari ab illo. Qualiscunque infirmitas tibi euenerit gratanti animo suscipe illam. Volo tibi vnam rem de historia Tripartita narrare, quam volo ut legas, & memorie commendes. Fuit Beniamin senior qui valde clarus habebatur dono Dei ditatus ut sine medicamento tactu manus aut olei facta oratione sanaret egrotum. Hic fertur incidisse in hydropticam passionem & tantum eius corpus intumuisse ut non posset pedianam cellule in

qua habitabat efferri, nisi ianua cum tabulis ante positis sublata essent. Is ergo passionis suae tempore penè octo. menses sibi ante mortem in cella latissima sedens curabat solenniter egrotantes, nō grauiter ferens quomodo suae egritudini non prodesset, sed etiā se videntes consolabatur & deprecabatur vt rogarent Deum pro anima eius & de corpore non curarent quia dum sanus inquit essem nihil profuit mihi. ¶ Hunc Benjamin imitari studeo sanctissime frater, & in omnibus infirmitatibus tuis Domino semper gratias referas. Audiat etiā dilectio tua de beato Stephano monacho qualiter in infirmitate sua Domino gratias agere studuit. Stephanus autem habitauit iuxta mare oceanum, perfecta degens & integra continentia. Qui circa sexaginta annos probatissimus monachus fuit & Antonio magno notissimus. Fuit itaque mansuetus & sapiens locutione, suavis & utilis tristantium consolabatur animos & ad alacritatem reuocabat, licet necessaria tribulatio proueniret. Talis erat in cladibus proprijs. Denique cum infirmitate inenarrabili captus esset & medici putrida membra eius abscidissent ille tamen operabatur manibus palmarum plectens folia, & praesentibus suadens vt de rebus huiusmodi

non dolerent nec aliud cogitarent nisi de bono fine. Deus inquit cuncta quae facit utilia sunt. Ego autē noui quia huiusmodi passiones pro peccatis eueniunt, & melius est hic poenas soluere quam post mortem perpetua supplicia sustinere. Stude ergo & tu similiter dicere quando tibi infirmitas vel alia contrarietas venit. Considerare quoque summopere debemus si illi qui sancti & iusti fuerunt Domino pro infirmitate gratias referabant; quanto magis nos qui peccatores sumus & infirmitates & tribulationes amare debemus praesertim cum apostolus dicat, quod per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Si igitur per multas tribulationes intratur in regnum, amandae sunt tribulationes cum gratiarum actione tolerandae sunt tribulationes quatenus haeredes regni caelestis effici mereamur. Peccator enim qui in hoc mundo flagellari non meretur, in inferno torquetur. Optandum est nobis o frater vt hac in vita dum viuimus tribulationes & infirmitates pro Christi amore, & pro remissione peccatorum libenti animo sustineamus. Scire namque debet dilectio tua quibus modis Deus hominem flagellat. Primo modo flagellat ad probationem, sicut flagellatus est beatus

ius Iob & Tobias, qui probati sunt, vt essent flagellati & manifestati alijs ob causam exempli imitandi, vt eorum cognoscentes patientiā illos imitari studeamus. Secundo modo Deus homines flagellat, ne se extollant in superbiam vel in securitate ponant, quod ad sanctos specialiter pertinet sicut de seipso Apostolus dicit, & ne magnitudo reuelationum extollat me datus est mihi stimulus carnis meae angelus Satahae, vt me collaphizet, qui postquā cognouit, quod salubre fuisset illud flagellum dixit libenter ego gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Tertio modo Deus hominem flagellat propter peccata, sicut Paralyticum cui dixit remittuntur tibi peccata, dein de subiunxit, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Per hoc vero quod illi prius peccata dimisit, & deinde ab infirmitate curauit apertissime monstratur quod ei infirmitas propter peccata euenit. Quarto modo Deus hominem flagellat, vt suauirtus vel sanctorum suorum meritum demonstraretur sicut de caeco nato Dominus in Euangelio dicit, neque hic peccauit neque parentes eius, vt caecus nasceretur, sed vt clarificetur filius Dei per eum. His uerbis aperte declarat, quod ideo caecus natus fuit, vt ab eo illumina-

natus virtus diuinitatis demonstraretur. Quinto modo Deus hominem flagellat, vt hic incipiat flagella sustinere quae postmodū sine fine sustinebit. Quod solummodo ad malos pertinet, sicut Antiochus, & Herodes hic inchoauerunt pati, quod postmodum in inferno passuri erant, de his scriptum est. Duplici contritione conterere eos, id est, in praesenti, & in futuro. His quinque modis Dominus hominem flagellat, idcirco cognitum est, vt vnusquisque flagellatus timeat, & emendet flendo, quod fecit quatenus flagellum ad profectum ei eueniat. Admonenda est ergo beatitudo tua, vt & hos quinque modos quibus Deus hominem flagellat memoriter discas quatenus in omni infirmitate, vel tribulatione ante mentis oculos illos habeas. In his nanque meditando flagellum Domini gratanti animo tolerabis. Firmiter enim debemus credere quod nullum peccatum, sine vindicta relinquitur. Aut enim hic per poenitentiam vnusquisque peccatum suum delet, aut Dominus pie per flagellum suum purgat, aut post mortem igne purgatorio purgabitur. Quod si his modis peccatum hominis non fuerit deletum post hanc vitam in ignem delectet aeternum. Hic vero ai-

diens nequaquam de tua debes de sperare salute, nequaquam cum desperatione dicere multa sunt mala mea & innumerabilia peccata mea. Scito pro certo nullus tantum potest peccare quantum pietas Domini valet dimittere. Tantum enim est si poeniteat peccans si ad illum se conuertere. studeat. ¶ Et quia sermo se intulit de venia peccatorum speranda volo factum Theodosij imperatoris tibi ad memoriam reducere per quod & ad sperandam peccatorum veniam mens tua subleuetur, & ad lachrymarum fluentia proferenda, cor tuum compungatur. Cur desperabit aliquis peccator de venia si ad Dominum ex toto corde conuertatur, cum supradictus imperator septem milia hominum occidens lamentando & se reum agnoscendo veniam infra paucos dies potuit promereri. Ut igitur manifestissimæ cognoscere possit sanctitas tua, quomodo gesta sunt cur videlicet septem milia hominum occiderit & qua se occasione reum agnouerit, quomodo se humiliauerit, & quomodo veniam promeruerit verba historiarum Tripartite hic per ordinem sunt inserenda, per quæ verba in multis proficere Domino adiuuante poteris virtutibus. Primum in speranda venia peccatorum, quia tantorum hominum sanguinis reus existis,

facile veniam impetrauit. Deinde in humilitate, quia cum imperator esset, per prædicationem beati Ambrosij tantum se humiliavit ut omnibus peccatoribus se inferiorem esse cognosceret. Deinde in lachrymis, quia cum Ecclesiam intrauit, pauimentum ipsius ecclesie lachrymis rigauit. Volo igitur ut hoc tuæ charitati non sit incognitum, quod nemo simul in se omnia valet extinguere vitia. Nam dum quispiam passionem libidinis effugerit in auaritiam incurrit. Et cum ex auaritia declinauerit inuidiæ fouea illi præparatur. Et si inuidiam vicerit, mox vicium furoris, & alios plurimos laqueos ponit ei inimicus, per quos capere eum possit incautum. Non itaque facile est vitare hominibus vniuersas insidias hostis sed mens diuino solatio vigilans diuina protectione adiuta argumeta & machinamenta omnia anti qui hostis destruit.

¶ *De venia peccatorum speranda.*
Cap. XV.

Theodosius nanque imperator habuit passionem furoris, sed iusto furori immensam crudelitatem permisit. Quamobrem pro tua utilitate, ut in supradictis virtutibus ex eius lectione proficias, narrare necesse est. Thessalonica ciuitas

est grandis & populosa. In qua cum orta esset seditio quidam ex iudicibus eius lapidati sunt atque tracti. Hinc indignatus Theodosius iracundiæ non refrenauit infirmitatem, sed iussit iniustos gladios super omnes euaginari, & vna cum nocentibus innocentes interimi. Septem etenim milia hominum sicut fertur occisa sunt non præcedente iudicio, sed tantam in messe omnes simul incisi sunt. Huiusmodi cladem valde plenam gemitibus audiuit beatus Ambrosius, & cum princeps Mediolanum venisset & solenniter in sacrum templum voluisset intrare occurrit ei foris ad ianuas beatus Ambrosius, & ingredientem his sermonibus à templi ingressu prohibuit. Nescis imperator scelus perpetrare iracundiæ, nescis à te quanta magnitudo peccati sit facta nec post causam tanti furoris, mens tua molem præsumptionis agnoscit. Sed forte recognitionem peccati prohibet potestas imperij, decet tamen ut vincat ratio potestatis: scienda quippe natura est, & eius mortalitas atque resolutio, & puluis progenitorum, ex quo facti atque in quem redigendi sumus, & non flore purpureo confidetem infirmitatem operi corporis ignorare coequalem hominum. Non est confidendum in purpura, sed magis consideranda

est conditionis æqualitas. Princeps es o imperator & conseruorum, vnus est enim Dominus omnium rex omnium & creator. Quibus igitur oculis immundis aspicias templum Domini, quibus calcabis pedibus sanctum illius pauimentum? Quomodo manus extendes de quibus sanguis innocens adhuc distillatur. Quomodo huiusmodi manibus suscipies sanctum Domini corpus. Qua præsumptione ori tuo porriges poculum sanguinis Domini preciosum dum furore sermonum tantus sanguis sit iniuste effusus? Recede igitur recede, ne secundo peccato priorē nequitiam augere contēdas. Suscipe vinculum quo te omnium Dominus nunc ligauit, est enim medicina maxime sanitatis. His ergo sermonibus imperator obediens (erat enim diuinis eruditionibus enutritus) & aperte sciens quæ sunt propria sacerdotum, & quæ regum gemens & deflens ad regalia remeauit. Cumque octo mensium continua transissent tempora appropinquauit natiuitatis saluatoris nostri festiuitas. Imperator autem lamentationibus assiduus in palatio residens continuas lachrymas incessabiliter expendebat. Ingressus autem rufinus tunc curiæ magister, & singularem fiducia habens apud principem, & videns eum in lamentationem prostratum accessit

vt lachrymarum causas inquire-
ret. At ille antarrissime ingemi-
scens & vehementius lachry-
mas fundens, tu inquit Rufine lu-
dis & mea mala non sentis. Ego
autem lamentor & gemo cala-
mitatem meam, quia seruis qui-
dem & medicantibus aperta sunt
templa Dei; & propriam domū
ingredientes decenter exorant,
mihi vero ingressus ad ea non
est, insuper etiam coeli sunt clau-
si. Hæc dicens verba singula sin-
gultibus interrumpbat Rufinus
verbis, curro inquit si tibi placet
& pontifici precibus persuadeo,
vt soluat vinculum quo te liga-
uit. Ait imperator. Non suadebis
Ambrosio. Noui enim decretum
illius esse iustum neque enim re-
uerbitur imperialem potentiam
vt legem possit præuaricari diui-
nam. Cumque Rufinus verbis
plurimis vteretur, & promittens
Ambrosium esse flectendum, im-
perator eum pergere cum festi-
natione præcepit. Ipse vero spe-
data paululum post est secutus,
credens Rufini promissionibus.
Porro vir mirandus Ambrosius
mox vt vidit Rufinum ait. Impu-
dentiam canum imitatus es o Ru-
fine tanta videlicet necis autor
existens pudorem ex fronte de-
tergens nec erubescens metuis-
contra diuinam imaginem latria-
re. Cumque Rufinus supplicaret,
& imperatorem in dicit esse veni-

turum, superno zelo accessus Am-
brosius, ego inquit Rufine prædi-
co tibi, quoniam eum ingredi Ec-
clesiam prohibebo. Si vero impe-
rium in tyrannidem mutauerit,
necem & ego libenter suscipio.
Hæc & alia plurima Rufinus au-
diens nunciauit imperatori votū
antistitis, monens ne de palatio
procederet. At imperator hæc in
media iam platea cognoscens, per-
go inquit. Et iustas in facie susci-
pio contumelias. Cumque ad sa-
cræ limina peruenisset sanctam
quidem basilicam non præsum-
psit intrare, sed veniens ad anti-
stitem, & inueniens eum in salu-
tatorio residens supplicabat vt
eius vincula solueret, at ille crude-
lem dicebat eius presentiam esse,
& contra Deum vāsanire Theo-
dosium eiusque calcare leges, cui
Imperator dixit. Non insurgo ad-
uersus Ecclesiasticas sanctiones,
atque iniique ingredi limina sacra
contendo, sed te soluere mea vin-
cula depono vt Domini clemen-
tiam prome exorare studeas, nec
mihi ianuam claudi præcipias,
quæ Dominus noster cunctis agē-
tibus poenitentiam aperuit. Tunc ait
antistes. Quam poenitentiam ostendi-
sti post tantas iniquitates quibus
medicaminibus incurabilia vul-
nera plagasq; curasti. At impera-
tor tu inquit opus est, & docere
& medicamina temperare, mel-
vero est oblata suscipere. Fac tan-

ctus

ctus Ambrosius dixit. Quoniam
furori tuum iudicium commisi-
sti & non ratio protulit senten-
tiam, sed potius iracundia, scribe
legem quæ decretum furoris eua-
cuet, vt triginta diebus sententia
necis atque proscriptionis in li-
teris tantummodo maneat, & iu-
diciū rationis expectet. Qui-
bus transactis diebus ira videlicet
jam cessante ratio causam iudicās
apud semetipsamque cognouerit
sub veritate disponat. In his enim
diebus agnoscat si iusta sit sentē-
tia quæ protuleris an iniusta. Si iu-
sta fuerit permaneat, si autē iniu-
sta destruatür numerus vero trigin-
ta dierum ad hæc examinanda suf-
ficat. Hæc admonitionē imperator
libenti animo suscipiens, & opti-
mā esse considerans, legem conscri-
bi repente præcepit & proprijs ma-
nibus literas confirmavit. Quo fa-
cto vinculum eius absoluit Ambro-
sius, quæ lex hætenus obseruatur.
¶ In tali namq; tenore facta fuit illa
descriptio, vt si quos imperator
morti damnasset, vsq; ad triginta
dies seruarentur illesi, quos ira Re-
gis vindicaret seuerius, & eorum
sententia esset suspensa, quatenus in
spatio triginta dierum ira quiescere
probasset, vt iudicasset iustum an
iniustum & quod iustum probasset
facere studuisset. Sic itaque sacra-
rissimus Imperator ingredi limi-
na præsumens non stans dno sup-
plicauit neq; genuflexo, sed pro-

nus in pavimento iacens Davidi-
cam vocem proclamauit. Adhesit
pauimento anima mea viuifica me
dñe secundū verbum tuum, Mani-
bus autem capillos euellens fron-
temq; percutiens & pavementū la-
chrymarū guttis aspergēs veniā
impetrare poscebat. Cūq; tempus
accederet quo munus ad altare so-
lebat offerre surgenscū lachrymis
est ingressus. Cum autē obtulisset
sicut solitus erat in cancella stetit.
Rursus autem Ambrosius nō quie-
uit, sed differentiā locorū edocuit,
& primo quidem quæsiuit quid
ibidē expectaret. Imperatore autē
dicente sustinere se sacrorum my-
steriorum perceptionem per ar-
chidiaconum remandauit. O im-
perator interiora loca tantum sa-
cerdotibus collata sunt quæ cæ-
teris nec ingredi, nec contingere
fas est. Egredere igitur & hanc
expectationem cum cæteris ha-
be communem, purpura nanque
Imperatores, non sacerdotes fa-
cit. Tunc fidelissimus Imperator
etiam hanc traditionem animo
gratanti suscipiens remandauit di-
cens. Non audacię causa intra can-
cellos mansi, sed in Constantino-
poli hanc consuetudinem esse co-
gnoui. Vnde ago gratias pro hu-
iusmodi medicina. Tali ergo &
tanta virtute & præsul & Impe-
rator clarebant. Ego namq; vt ius-
que iopris inquit, illius fiducia,
huius autem obedientiam, id est

fiduciam sacerdotis & obedientiam regis. Illius zeli feruorem huius fidei puritatem, id est feruor zeli in sacerdote, fidei puritatem in rege. Igitur eximium est opus iam nunc narratum, quod te potest excitare. O sanctissime frater & Deo dicte in custodia multarum virtutum. Hæc enim Theodosij Christianissimi principis & beati Ambrosij sanctissimi pontificis contentio, sanctum prouocat hominem ad sperandum veniam peccatorum ob quam maxime causam hanc sanctam contentionem tibi scribere studui. Prouocat etiam durum & lapideum cor ad lachrymas proferendas, incitat & ad zeli feruorem. Deprecor vero dilectionem tuam ut hunc actum, hæc sanctissimam poenitentiam pijsissimi principis & zelum sanctissimi pontificis crebro legas quia magnus animi profectus in ea latet. Si itaque ea quæ tuæ sanctitati scripsi prudentissime frater perficere potueris opera, id est si profusa à te omnia vitia protuleris & quæ in admonitione narrantur bona custodire uolueris scito quod non tuis viribus hoc facies, sed illo inspirante & adiuuante qui dixit in euāgelio, sine me nihil potestis facere. Non solum facere sed ne cogitare quidem aliquid boni ualemus nisi illo operante, illo do-

nante à quo omne bonum procedit. Audi quoque attente quid Dominus de hac causa per Hieremiam prophetam dixit. Non gloriatur sapiens in sapientia sua. Non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitijs suis, sed gloriatur in hoc qui gloriatur scire & intelligere & nosse me. Per hæc enim uerba omnino aufertur superbia, quia sapientia & fortitudo & omnes opes reputantur in nihilum, & ista est gloriatio ut sciat & intelligat quod ipse sit Dominus qui fecit misericordiam & iudicium & iustitiam in terra. Ex isto quoque loco sumpsit apostolus Paulus illud exemplum quod Corinthiis scripsit dicens. Fratres qui gloriatur in domino gloriatur. Vbi sunt illi qui dicunt hominem proprio arbitrio regi? Vbi sunt illi qui dicunt quod à nobis bonum inchoare possumus? Nequaquam illis credere debemus, quia nec cogitare (quanto minus perficere) ualemus bonum nisi ipso Domino adiuuante. Ergo si Domini gratia largiente bonum opus peregeris, & ea quæ beatitudini tuæ scripsi cuncta perfeceris, non tuis viribus, non tuis meritis deputas sed illius qui in te operatur, & dat perficere pro bona uoluntate, cui est honor, potestas, & imperium per infinita secula seculorum. Amen.

¶ De

¶ De lectione Sanctarum scripturarum ubi in quodam speculo homo seipsum considerare potest qualis sit vel quo tendat. Cap. XVI.

Sanctarum lectio scripturarum diuinæ est cognitio beatitudinis. In his enim quasi in quodam speculo homo seipsum considerare potest qualis sit vel quo tendat. Lectio assidua purificat animam timorem incutit gehennæ, & ad gaudia æterna cor instigat legentis. Geminum confert donum lectio Sanctarum scripturarum, siue, quia intellectum mentis erudit, seu quod à mundi uanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei perducit, labor honestus est lectionis, & multum ad emendationem animæ proficit. Sicut enim ex carnalibus escis alitur caro, ita ex diuinis eloquijs homo interior nutritur & pascitur. Quam dulcia faucibus meis (inquit Psalmista) eloquia tua domine super mel & fauum ori meo. Sed ille beatissimus est, qui diuinas scripturas legens uerba uertit in opera. Omnis plane Scriptura sancta ad nostram salutem scripta est, ut proficiamus in ueritate & cognitione, sæpius cæcus offendit quam uidens. Sic ignorans legem Dei sæpius ignoranter peccat quam ille qui scit. Sicut cæcus sine ductore, sic homo sine doctore uiam

rectam uix graditur. Vaca lectioni, uaca meditationi scripturarum, uaca in lege Dei. Habeto in diuinis literis frequentiam assiduitatis legendi. Sit tibi frequens lectio. Lectio sensus & intellectus augetur. Lectio enim docet quid caueas, ostendit quod timeas, multum proficies si legis si facis tamen quæ legis.

¶ De pace. Cap. XVII.

Saluator noster ad patrem rediens, speciale munus discipulis dedit unitatis, scilicet, & pacis præcepta, dicens, Pacem meam do uobis, pacem relinquo uobis. In pace uos dimisi. In pace uos inueniam. Proficiscens uoluit dare, quod rediens desiderabat in omnibus inuenire. Cuius pacis ornamenta mirabiliter alio loco ostendit dicens, Beati pacifici, quoniam filij Dei uocabuntur. Et filius Deus incipit uocari, qui pacificus esse iam coepit. Non uult filius Dei dici, qui pacem noluerit amplecti. Negat sibi patrem Deum qui pacificus esse contemnit. Sed pax hæc, cum bonis & Dei præcepta seruantibus custodienda est, non cum iniquis & sceleratis, qui pacem inter se habent in peccatis suis. Pax Christi ad salutem proficit sempiternam: pax quæ in diabolo est, ad perpetuam perueniet perditionem.

¶ 5 Pax

Pax cum bonis & bellum cum vitijs semper habendum est. Mala quidem hominum impiorum odio habenda sunt non homines ipsi quauis mali sint quia creature Dei sunt. Pax vero quæ in bonis est, concordiam fratrum & charitatem proximorum copulat. Pax spiritum Dei specialius promeretur. Pax dilectionis mater est. Pax iudicium est sanctitatis de qua dominus per prophetam ait. Pacem & veritatem diligite. Pax plebis sanitatis gloria sacerdotis, patriæ lætitia & terror hostium siue visibilium siue inuisibilium. Omnibus viribus pax est custodienda, quia semper in Deo manet, qui in pace sancta manet cum sanctis dei. Sacerdotis est in pace populū admonere, quid debeat agere. Populi est in humilitate audire quid moneant sacerdotes. Quicquid non licet, pastoris est ne fiat prohibere, & plebis obedire ne fiat.

¶ *Epistola sancti Macharij ad monachos. Cap. XVIII.*

IN primis quidem si coeperit homo semetipsum agnoscere cur creatus hic sit si quæ fuerit factorem suum Deum, & poenitere de his voluerit quæ commisit in tempore negligentie suæ: sic demū benignus Deus dat illi tristitiam pro peccatis & postea per suam benignitatem dat illi afflictionem corporis in ieiunijs, in vigilijs, & orationum instantia,

& contemptu mundi, vt libens illatas iniurias sufferat, & odio habeat omne refrigerium corporale, & diligat planctum magis quam risum. Post hæc tribuet illi desiderium & fletum & humiliationem cordis & humilitatem, vt trabem oculi sui consideret non alterius festucam nitatur auferre, & dicat semper quoniā iniquitatem meam ego cognosco, & delictum meum contra me est semper. Semper exitus sui memor sit, & quomodo in conspectu Dei occursum sit, & iudicia & poenas describat in conspectu mentis suæ, necnon etiam merita & honores, quæ danda sunt sanctis. Si autem cognouerit, quia cor ipsius firmatum est in timore Domini, & non dimittit locum suum, sed fortiter resistit aduersario suo ille perfectus monachus & miles Christi vocatur. Vt enim cum multo nauis vndarum ictu obruitur, sic multa possidens monachus non saluatur. Nihil possidens monachus quasi aquila ad excelsa peruolat. Tunc descendit ad escas quando compellit necessitas. Prudens monachus non adulabatur propter voluptatem ventris diuitibus. Nihil possidens monachus velut cursor leuis sagacius peruenit ad brauium. Qui vult cum Deo semper esse, debet frequenter orare & frequenter legere. Nam cum

ora-

orantibus ipse cum Deo loquitur: cum vero legimus Deus nobiscum loquitur. Orationibus autem mundamur, lectionibus instruimur. Vtrunque bonum est, si liceat melius est enim conferre quam lege re. Quod enim obscurum est, aut dubium conferendo cito conspicitur. Quatuor sunt necessaria in Ecclesia Dei, canonica diuina in qua narratur & prædicatur, vita futura historia in qua narratur res gesta, numerus in quo facta futurorum & solennitates diuine enumerantur, grāmatica in qua scientia verborum intelligitur. Nemo renuncians seculo bene potest videre, quod contempserit vt videret. Quicquid in sumptus de tuo tuleris pro lucro deputa. Antiquum dictum est: auaro tam deest quod habet quam quod non habet. Crederenti totus mundus diuitiarum: infidelis autem obolo indiget sic viuamus quasi nihil habentes, & omnia possidentes. Victus & vestitus diuitiæ Christianorum sunt: si habes in potestate rem tuā vende si non habes proijce. Tollenti tunicam & pallium relinquendum est. Nisi tu semper castigans & in diem de die trahens caute, & peccentim possessiunculas vendideris non habet Christus vendidit alar pauperes suos. Qui totum se dedit totum obtulit. Apostolus inquit & retē tantum reliquerunt. Vidit duo arā in iugazophi-

latiū, & præfertur Croesi diuitijs. Facile contemnit omnia qui semper cogitat se esse moriturum. Ecce duo viri steterunt. In Mattheo vnus angelus in Marco adolescens in Ioāne duo angeli. In Luca duo viri dicuntur, id est multa itinera mulierum & diuersa sunt visiones vel vnū & vna visio, & dissimiles sunt narrationes Euangelistarum Lintheamina sola posita ostendit, quod non indigent corpora vestimento post resurrectionem. Secum misans id est, quod reliquit Lintheamina transitus in Christo resurrectio vita æterna. Prima est cogitare de domino vt desideremus. Secunda de passione vt sustineamus. Tertia de hora transitus vt simus parati. Quarta de die iudicij vt rationem reddamus. Quinta de inferno vt timeamus. Sexta de vita æterna vt desideremus. ¶ Tribus modis diabolus securitatem in mentem hominis immittit. Primū suggerit homini, vt non faciat confessionem quia iuuenis est. Secundo dicit, quia alij grauius peccauerunt quam tu, & diu vixerunt. Tertio dicit tu pecca, quia magna est clementia & misericordia Dei, indulget tibi peccata tua, & per hanc securitatem dicit eum in infernum. ¶ Diuersas medicinas animæ Deus ostendere dignatus est. Alius per elemosynam, aliter per obsequium alius per ospitalitatem

litem alter per ieiunium & vigilias, alius per continentiam, alius per castitatem, alter per benignitatem alius per obedientiam, alter per humilitatem alter per patientiam. Alij datur per spiritum sermo sapientiae, alij sermo scientiae, alij prophetia, alij genera linguarum, alij dona sanitatum, alij discretio spirituum. Omnia operatur vnus atque idem spiritus diuidens singulis prout vult. In psalms itaq; inuenies, si intenta mente perscruteris, Dominici verbi incarnationem passionemque & resurrectionem, atque ascensionem. In psalms inuenies tam intimam orationem si intenta mente perspexeris sicut non potes vllatenus per te ipsum excogitare. In psalms inuenies intimam confessionem peccatorum tuorum & integram deprecationem diuinam atque Dominicam misericordiam. In psalms quoque inuenies omnium rerum quae tibi accidit intimam gratiarum actionem. In psalms confiteris infirmitatem tuam atq; miseriam, & per id ipsum misericordiam Dei puocas. Omnes enim virtutes in psalms inuenies si à Deo merueris, vt tibi reuelet secreta psalmerum. Etiam si volueris intima mente exerce-
re te in diuinis laudibus ac praecipis & mandatis caelestibus, psalmm, Beati immaculati decanta. Et licet vsque ad obitum vitae tuae

huius psalmi virtutem contempleris atque scruteris, nunquam vt puto illum perfecte intelligere poteris, in quo nullus versus est, in quo non sit vel via Dei vel lex, vel mandatum seu praecipuum vel verba aut iustificationes vel iudicia aut sermones Dei descripti. Et ideo non est opus vt per diuersos libros animo diffundaris. In psalterio solo habes materiam legendi vsque ad obitum vitae in quo inuenies prophetas, Euangelia & Apostolos & omnes libros diuinos spiritualiter atque intelligibiliter ex parte tractatos & descriptos. Et priorem atque secundum aduentum Domini ibi inuenies prophetarum, incarnationem quoque ac passionem & resurrectionem atque ascensionem dominicam. Et omnem virtutem diuinorum dictorum inuenies in psalms si intima mente perscruteris & ad medullam intimi intellectus per Dei gratiam perueneris. ¶ Camera Christi cum homine Dei est correctum & bonum. Fundamentum ipsius camerae est fides, altitudo eius est spes, latitudo est charitas, longitudo eius est perseverantia, latera eius sunt concordia & pax, frondes ipsius sunt iustitia, & veritas, pulchritudo eius est exemplum bonorum operum, fenestrae ipsius sunt dicta sanctorum pavementum eius est humilitas cordis,

cordis, camerae eius sunt boni pontifices, interligatio eius est vinculum pacis, tectum eius est fidelis dispensator, piscis eius est meditatio caelestis. Mensa Christi in camera sua est bona conuersatio. Mysterium Christi in camera sua est bona memoria, bacinus Christi bona est voluntas, conticellus Christi est nitor conscientiae. Cathedra Christi est serenitas mentis. Sponsa Christi anima sancta, camerariae Christi virtutes spirituales sunt. Prima sancta charitas dicta est, illa regit cameram Christi. Est sancta humilitas illa est thesauraria in camera. Est & sancta sapientia illa facit luminaria. In camera est sancta puritas illa scopat cameram. In camera est sancta bonitas illa incensum po-

nit, in camera: est sancta diligentia mentis, illa ornat cameram. Est & sancta abstinencia illa parat mensam, in camera est sancta temperantia, illa miscet, in camera cum cantillo, & ipse cantillus est nitor conscientiae, est & sancta vigilantia illa seruat cameram Dominicam, estque sancta poenitentia, illa facit disciplinam in camera: est etiam sancta & bona conscientia illa est portaria in camera. Istas totas supradictas ipsa peperit & mater earum est. Est sancta perseverantia illa nutrit earum est vsque ad finem perfectum. Praestet nobis itaque Dominus vt inueniat in nobis talem mansionem, qui viuit & regnat. Amen.

¶ Finis Vitae patrum.

SALMANTICÆ,
Excudebant Ioannes & Andræas
Renaut fratres.

M D LXXVIII.

INDEX COPIOSVS RERVM, ET SENTEN- tiarum notabilium, quæ in hoc opere continentur, ordine Alpha- betico dispositus.

- A*
Pollonij confessoris vi-
ta, doctrina, simula-
chorum combustio,
populi conuersio, &
miraculorū eius ostensio. pag. 21.
Ammonis & fratrum eius conuersa-
tio. pag. 18.
Ammon abbas draconem interfecit:
& latronem conuertit. pag. 32.
Ammonius plenus gratia duos fra-
tres habuit & multa monasteria
construxit. pag. 57.
Appellen ferrum ignitum nudis ma-
nibus portauit & diabolo in fa-
ciem proiecit. pag. 46.
Apollonius ad martyrium hortaba-
tur Philonem conuertit rorem de
caelo pro extinctiōne ignis impetra-
uit: seducētes ad martyrium con-
uertit & martyrium consumma-
uit. pag. 53.
Ammon nuptias reliquit monasteria
Nytrie inchoauit, inuenē in rabiē
uersum sanauit. pag. 65.
Athanasij episcopi prefatio in vitā
sancti Antonij monachi. pag. 76.
Antonij abbatis vita ab Athanasio
episcopo Alexandrino conscripta
& ab Euagrio presbytero ē Græco
in Latinum translata atque à bea-
to Hieronymo hic inserta. p. 77.
Anachoretarum peruersa dogmata
cælitus persensit atq; correxit Pa-
chomius. pag. 344.
Argentum de stanno factum. p. 367
Abbatis Moysi tentatio. pag. 451.
§. ix.
Agathonis vita. pag. 460. §. xx.
Anastasij monachi patientia. p. 467.
§. xxix.
Adolescens renūciāns mundo vesti-
menta sibi abstraxit. pagin. 484.
§. lxiij.
Abbas Achilla. p. 489. §. lxxxvij.
Abbas Mutue. pag. 490. §. xc.
Abbas Moyses. pag. 493. §. xcviij.
Abbas Ioannes & Prior. pag. 502.
§. cxxvij.
Anachoreta quem compulerunt fra-
tres ante horā comedere. pag. 508.
§. cxl.
Athanasius episcopus rogauit bea-
tum Poemen Alexandriam ire.
pag. 512. §. cliiij.
Anachoreta venit ad sanctum Poē-
menem. pag. 518. §. clxxiiij.
Abbas Poemen veniens de Scithi-
venit Teremididis. pagina. 525.
§. clxxxvij.

Angelus in congregatione seniorum
xij. psalmos visus fuit canisse.
pa. 773. §. c. xvij.
Anacoreta in eremo. p. 746. c. xxxvj
Abrenunciatio perfecta contra pbilar
giam. pag. 732. §. c. xvij.
Admonitio de laude claritatis. pag.
720. c. j.
Appetitus vestimentorum. ca. vij.

Basilij Archidiaconi Capado-
ciae episcopi. pag. 429.
Basilij tempus quo doctrine vacavit
& conuersio magistri sui Euboli.
pag. 430.
Basilius episcopus factus missam com-
posuit, & Salvatorem nostrum cū
apostolis sanctis vidit. pag. 433.
Beatus Apollo liberatus est a demo-
niaco. pag. 463. §. xxviii.

Copretis presbyteri eremita vi-
ta & conuersatio. pag. 34.
Cellia locus eremi. pag. 57.
Cronij. pag. 59.
Charitas Pachomij. pag. 324.
Certamen beati Pachomij contra de-
mones. pag. 472. §. xxxiiiij.
Commonitio ne quod desiderat mona-
chus comedat. pag. 479. §. xlj.
Commonitio Macharij. pagin. 489.
§. lxxxiiij.
Commonitio Sancti Antonij. p. 517.
§. clxviij.
Comonitio Moyse. p. 524. §. clxxxiiij

Commonitio cuiusdam senis. pagina
527. §. lxxxiiij.
Commonitio Ioannis abbatis p. 528.
§. cxcvj.
Companctio. pag. 530. §. cciiij.
Continentia. pag. 532. §. ccviij.
Cum quanta discretione & cautela
suscipiuntur in monasterio abrenun-
ciantes seculo. pag. 736. c. xxj.
Collatio de discretione. p. 748. c. xlj.
Confessio proprij delicti. pagin. 751.
c. xlviij.
Contentio vitanda. pag. 785.

Dioscori presbyteri vita & con-
uersatio. pag. 55.
Didymi conuersatio & vita.
pagina. 58.
Diaboli illusiones & insidie. p. 318.
Diues in paupertate cecidit. p. 369.
Damianus diaconus. pag. 376.
Duo clerici calciamenta facientes.
pag. 406.
Discipulus cuiusdam senis impugna-
batur a spiritu fornicationis. pag.
449. §. vij.
Diabolus per occasionem lucerne im-
pugnabat duos fratres germanos.
pag. 456. §. xvij.
Discipulus abbatis pauli leonam alli-
gavit. pag. 465. §. xxxvj.
Discipulus cuiusdam senis perrexit
haurire aquam ad puteum. p. 466.
§. xxxviij.
Damon pulsato hostio Macharij gla-
riabatur se cogitationes prauas mo-
nachis seminare. p. 476. §. xxxix.
Dispu-

Disputatio cuiusdam senis super satu-
ritate ventris. pag. 478. §. xliij.
Duo fratres qui ad abbatem Heliam
perregerunt: quos & reprehendit
quod corpulenti essent. pag. 483.
§. lx.
Discretio Agathonis abbatis. p. 486.
§. lxxj.
Discipulus cuiusdam Philosophi.
pag. 488. §. lxxx.
Duo fratres habitantes pariter pro la-
tere volebant rixari & non potue-
runt. pag. 49. §. xcij.
Duo fratres vnus religiosus alter obe-
diens. pag. 505. §. cxxxv.
Duo monachi quorum vnus rogabat
iuniorem: vt pariter habitarent.
pag. 508. §. cxliij.
De eo quod non sibi quis vult alteri
ne faciat. pag. 508. §. cxliij.
De contentionibus emendandis. p. 519.
§. clxxxv.
Duo iuuenes. venerunt ad Sanctum
Macharium volentes habitare cū
eo. pag. 522. §. clxxxiiij.
De profectu patrum. pag. 532.
Discretio quanta & obseruantia in
oratione tenenda sit. pagina. 748.
c. xlj.
De sene monacho Machetem. pag.
745. c. xxxiiiij.
Duo adolescentes qui ficus ad agro-
tum ferentes in itinere defuncti
sunt. pag. 746. c. xxxviij.
Diabolus ostendebat monacho exer-
citus Christianorum & Iudaorum.
pag. 750. c. xlvi.
Damonum impugnatio. pag. 483.

Euagrij monachum scrutatoris vi-
ta & conuersatio. pag. 46.
Euagrij in discretione spirituum
sapientissimi. pag. 59.
Euagrij presbyteri prologus ad Inno-
centium episcopum in vitam bea-
ti Antonij abbatis. pag. 76.
Eufrosine virginis vita. pag. 211.
Eufraxie virginis conuersio. p. 234.
Eleemosyna qua apparuit in simili-
tudinem puella. pag. 266.
Episcopus auaror pecunia. pag. 388.
Eubolus baptizatus est in Iordane.
pag. 432.
Eugenia virginis. pag. 412.
Eufren vita. pag. 444.
Eulalij monachi humilitas. pag. 466.
§. xxxviij.
Exhortatio beati Paemon in simili-
tudinem proposita. pag. 481. §. lv.
Exhortatio cuiusdam senis. pa. 496.
§. cix.
Exhortatio abbatis Nutues. p. 499.
§. cxvj. (§. lxxxij)
Ex quibus rebus ira gignitur. p. 486.
Exhortatio cuiusdam senis ad infir-
mū discipulum. p. 509. §. cxviij.
Episcopus qui cognoscebat in facie
qui essent iusti & qui peccatores.
pag. 513. §. clviij.
Exhortatio ad monachum nouum.
pag. 742. c. xxxviij.
Exhortatio contra Diabolū. p. 347.
Exhortatio doctrinae. pag. 784.
Frontonij vita & conuersio. p. 220
Fluxum sanguinis restrinxit Be-
chomius

I N D E X.

chomius vestimento. p. 334.
 Frater qui impugnabatur ei sapius
 veniens confitebatur seni. p. 450.
 Fratres duo monachi pariter habita-
 bant quos senior in communione
 hortari probare voluit. pag. 461.
 §. xxxij.
 Famula Dei alebat monachum in fir-
 mum. pag. 462. §. xxiiij.
 Frater peregrinus qui venit ad Abba-
 tem Siluanū in monte Syna. pag.
 480. §. lj.
 Fœmina quæ abijt ab vrbe Roma ad
 sanctum Arsenium. p. 483. §. lxxj.
 Frater quem sanctus Antonius iussit
 vt carnes sibi dorso imponeret.
 pag. 484. §. lxxiiij.
 Frater qui furabatur cuidam fratri
 victum. pag. 486. §. lxxx.
 Frater qui equanimiter sustinebat
 irrisiones. pag. 487. §. lxxxvj.
 Frater qui consuluit Abbatem Syso-
 yum si deberet se manibus defen-
 dere. pag. 487. §. lxxxviiij.
 Frater quem præsentem sancto Anto-
 nio alij collaudabant. pag. 489.
 §. lxxxiiiij.
 Fratris cuiusdam interrogatio ad abba-
 tem Poemenem. p. 493. §. xcviij.
 Frater cui in monasterio contigit cul-
 pa & fugit ad sanctum Antonium.
 pag. 503. §. cxxviiij.
 Frater in eremo pascitur pane calico.
 pag. 724.
 Frater quidam ibis exemplo didicit
 quid de herbis edere quid de respue-
 re deberet. pag. 728. §. cxx.
 Frater quidam 50. annis in monte Sy-

nai constitutus non patitur aliorum
 fratrum accessus. pag. ead. §. cx.
 H
HOR abbas cui diuinitus col-
 lata est literarum sciētia.
 pag. 16.
 Heleni vita & conuersatio. pag. 42.
 Helias septuaginta annis in eremo
 claruit virtutibus. pag. 45.
 Hieronymi presbyteri prologus in vi-
 tam sancti Pauli primi eremita.
 pag. 69.
 Hieronymi presbyteri prologus in vi-
 tam beati Hilarionis. pag. 125.
 Hilarionis eremita vita. pag. 126.
 Hieronymi presbyteri prologus in vi-
 tam sancti Malachi captiui mona-
 chi. pag. 146.
 Humilitas Pachomij. pag. 325.
 Hospites separatim à cœnobijs hospi-
 tium habere debent. pag. 333.
 Hebraeus vidit infantem partiri in
 manibus Basilij tempore sacrifi-
 cij. pag. 434.
 Heremita impugnabatur super specie
 cuiusdam mulieris ad quem venit
 alius monachus & nūciauit quòd
 morua esset ipsa. pag. 451. §. x.
 Heremita præstitit cellulam suam al-
 teri. pag. 463. §. xxxv.
 Heremita iuxta quem infantes pasce-
 bant pecora. pag. 489. §. lxxxviiij.
 Heremita se desperans reuertebatur
 ad seculum quem vox diuina reuo-
 cavit. pag. 494. §. c.
 Heremita cui quidam secularis mini-
 strabat. pag. 496. §. cxj.
 Heremita qui discipulum suum mi-
 sit ad

I N D E X.

fit ad vicum. p. 504. §. cxxxiiiij.
 Humilitas perfecta. p. 515. §. clxxj.
 Habitus Aegyptiorum monachorum.
 pag. 732. c. xv.
 Heron monachus. pag. 749. c. xliij.
 Homo potest reconciliari Deo vno
 die per pœnitentiam. pag. 779.
 Homo in se mortificare vitia potest.
 pag. 783.
 Homo non potest inuenire requiem in
 hac vita. pag. 790.
 I
Ioannis Aegyptij in rupe vita &
 conuersatio. pag. 1.
 Isidori monasterium. pag. 52.
 Inquisitiones Philosophi. pag. 342.
 Ioannis & Sophronij vita & conuer-
 satio. pag. 392.
 Interrogatio circa eleemosynatores.
 pag. 399.
 Ioannis Elymonis testamentum. p. 407.
 Interrogatio quorundam fratrum ad
 senem super causa abstinentia. pag.
 447. §. j.
 Interrogatio cuiusdam monachi ad
 beatum Poemen super impugna-
 tionem. pag. 455. §. xv.
 Index qui desiderauit videre beatum
 Poemen & non potuit. pag. 458.
 §. xix.
 Ioannis monachi qui desideratus fuit
 à sua sorore. pag. 469. §. xxxj.
 Interrogatio cuiusdam fratris ad ab-
 batem Sisyon quomodo debeat mo-
 nachus in cella degere. p. 477.
 Ioseph abbas. pag. 515. §. clviiij.
 Iugitas abstinentia sancti Antonij.
 pag. 500. §. cxxj.

Itineris ad eremo pericula. pag. 68.
 Ioannis monachi qui dixit fratri suo:
 vellem esse securus sicut angeli.
 pag. 480. §. liij.
 Interrogatio cuiusdam super cogita-
 tiones. pag. 482. §. lviiij.
 Interrogatio ad S. Poemen & interro-
 gatio eiusdem. pag. 495. §. cvj.
 Ira vincenda est. pag. 486. §. lxxxij.
 Interrogatio fratrum ad senem Moy-
 sen. pag. 488. §. lxxxviij.
 Interrogatio ab abbate Isaac cur eū
 daemones timerent. pagina. 489.
 §. lxxxv.
 Interrogatio Ioannis abbatis. p. 489.
 §. lxxxviiij.
 Interrogatio cuiusdam ad abbatem
 Sisoium. pag. 494. §. xcix.
 Interrogatio ad quendam senem. pag.
 ead. §. cij.
 Interrogatio ad abbatem Achillem.
 pag. 495. §. ciiij.
 Interrogatio ad abbatem Antonium.
 pag. ead. §. ciiij.
 Interrogatio ad abbatem Moysen.
 pag. 495. §. cv.
 Interrogatio ad abbatem Poemen.
 pag. ead. §. cvj.
 Interrogatio ad beatum Poemenem
 super questione. p. 500. §. cxxij.
 Ioannes debens cuidam solidum inue-
 nit in via paratum. pagina. 507.
 §. cxxxviiij.
 Ioannes Thebens. 12. annis cuidam
 seruiuit. pag. 509. §. cxlv.
 Interrogatio cuiusdam ad senem. pag.
 482. §. lviiij.
 Interrogatio cuiusdam fratris ad se-
 nem

I N D E X

nem Poemen. pag. 483. §. lix.
 Interrogatio ad Sisoium. pagin. 516. §. clxiii.
 Interrogatio ad abbatem Siluanum. pag. 516. §. clxv.
 Interrogatio cuiusdam ad seacem. pag. 517. §. clxviij.
 Interrogatio fratris ad senem. p. 517. §. clxxj.
 Interrogatio cuiusdam fratris de silentij obseruantia. p. 519. §. clxxvj.
 Interrogatio ad Poemenem. pa. 526. §. lxxxix.
 Interrogatio cuiusdam fratris ad senem. pag. 527. §. cxxj.
 Interrogatio ad B. Macharium de iugitate orationis. p. 527. §. cxcv.
 Ioannes habitans iuxta oppidum Lyco. pag. 738. c. xxxv.
 Ioannis patientia mirabilis circa patrem suum. pag. 738. c. xxvj.
 Ioannes saxum aduexit. pagin. 739. c. xxvij.
 Infirmitas corporis. pag. 354.
 Impugnatio demonum. p. 783.
 Isaac abbas ad quem angelus missus est ad eum corrigendum. pag. 502. §. cxxvij.
 Isaac monachi presbyteratus ordinatio. pag. 461. §. xxj.
 Iperici abbatis sententia. pag. 501.

L

Latro coegit S. Paphuncium vinum bibere. p. 508. §. cxlj.
 Latrones irruerunt super magnam eremitam. p. 487. §. lxxxix.
 Liber contra fornicationem. p. 515. 2.
 Liber de patientia. pag. 576.

Liber quod per ostentationem nihil fieri debet. pag. 589.
 Liber de discretionem. pag. 597.
 Liber de eo quod non oportet iudicare quenuquam. pag. 594.
 Liber de eo quod oportet sobrie vivere. pag. 621.
 Liber de eo quod sine intermissione oratur. pag. 629.
 Liber de hospitalitate & misericordia. pag. 632.
 Liber de obedientia. pag. 637.
 Liber de humilitate. pag. 643.
 Liber de poenitentia. pag. 662.
 Liber de charitate. p. 669.
 Liber de prudentia & contemplatione. pag. 675.
 Liber de sanctis senioribus qui signa faciebant. p. 693.
 Liber de conuersatione optima diuersorum Sanctorum. pag. 697.
 Laus & obedientia bonum. pag. 801.
 Lamentatio vel paupertas quae fit propter Deum quid operetur. p. 790.

M

Macharij Egyptij B. Antonij discipuli conuersatio. p. 60.
 Macharij Alexandrini conuersatio. pag. 62.
 Malachi captiui conuersatio. p. 126.
 Marina virginis vita. p. 207.
 Mariae Aegyptiaca vita & conuersatio. pag. 188.
 Macharij Romani iuxta paradisum inuenticio, conuersatio & vita. p. 155.
 Monachorum regula quam Pachomius ab angelo suscepit. p. 121.
 Monasteria monachorum quomodo & quo

I N D E X

quo tempore esse coeperunt. p. 307.
 Monasterium quod Pachomius construxit sorori suae. pag. 328.
 Monachi reprobi. pag. 332.
 Mulier a demonio vexata liberata est a Pachomio. pag. 335.
 Monachorum abstinentia. p. 343.
 Mulier quae a genero suo iniuriam patiebatur. p. 392.
 Mulier quae testamentum suum scriptum dedit beato Basilio. p. 439.
 Mulier cuius peccata per orationem Ioan. elemo. deleuit. p. 409.
 Monachus in eremo commorans quem fratres interrogauerunt quomodo tantos labores toleraret, & responsio eiusdem. p. 447. §. ij.
 Monachus qui differabat comedere cibum ab hora tertia usque ad sextam. p. 447. §. iij.
 Monachus qui egressi de monasterio perrexerunt ad visitandum eremitas. p. 448. §. iij.
 Monachi qui inter diuina colloquia obliuati sunt sumere cibum. p. 449. §. v.
 Monachi duo qui perrexerunt ad ciuitatem opera sua vendere. p. 452. §. xj.
 Monachus qui impugnabatur a fornicatione ante quem vidit semper spiritum fornicationis in diuersis mulierum speciebus. p. 453. §. xij.
 Monachus qui cecidit in fornicatione, & alius cuius gelumcalus uersebatur. pag. 454. §. xij.
 Monachus qui fecit ex luto, quasi figuram, mulieris. p. 455. §. xij.
 Monachus solitarius ad quem impe-

rator Theodosius solus uenit. pag. 457. §. xvij.
 Monachus qui desiderauit germanam suam in monasterio & illa noluit eum videre. p. 470. §. xxxij.
 Mortuus orante S. Machario de sepulchro locutus est. pagina. 473. §. xxxvj.
 Monachus qui nihil coctum edebat quem beatus Theodorus reprehendit. pag. 480. §. l.
 Monachus qui impugnabatur a spiritu blasphemiae. p. ead. §. liij.
 Monachus monasterium reddidit. pag. 490. §. xc.
 Monachus qui frequenter in monasterio irascebatur. p. 492. §. xciiij.
 Monachus Aegyptius uenit ad abbatem Zenonem. p. 495. §. cvij.
 Marcus discipulus sancti Siluanij. p. 504. §. cxxxij.
 Monachus qui sportellam suam despo- suit ut alterius perficeretur. pagin. 506. §. xxxvij.
 Mater sancti Poemenis perrexit ad eum: sed ille noluit uidere eam. p. 509. §. cxliij.
 Macharius inuenit mortuum in deserto & suscitauit. p. 516. §. clxxij.
 Macharij exhortatio. pagina. 517. §. lxx.
 Monachus solitarius. p. 702. c. j.
 Monachus cuiusdam comitis filius missus fuit portare sportulas per plateas. p. 740. c. xxxix.
 Monachus ante constitutum horam peregrinos reficere coegit. p. 744. §. xxxij.

I N D E X.

Monachus nunquam solus escam sumere solitus erat. p. 744. c. xxxiiij.
Monachi euntes per desertum decreuerunt non sumere cibū nisi Deus illis transmitteret. p. 749. c. xliij.
Monachus deceptus à diabolo voluit filium suum immolare. pag. 750. c. xliiij.
Monachi interfecti à Saracenis. pag. 752. c. xlviij.
Moyse abbas. pag. 755. c. liij.
Monachus qui in solitudine noctu vidit multitudinem demonum. pag. 756. c. liij.
Macharius abbas. pag. 759.
Meditationes. 12. anachoretarum. pag. 794.

N

Nitria monasteria. pag. 56.
Narratio trium venientium ad Pachomium. p. 323.
Narrationes abbatis Moyse per quas res passio gignitur. p. 481. §. liij.
Narratio S. Poemenis de abbate Isidoro. pag. 493. §. xcviij.
Narratio S. Poemenis quid sit mala horrere. pag. 501. §. cxxiiij.
Narratio Danielis. p. 528. §. cxcviij.
Nullus in monasterio sine iussione senioris agere aliquid presumat. pagin. 737. c. xxij.

O

Oxirinci ciuitate nullus manet hereticus. pag. 19.
Origenis quedam dicta heretica esse conuincuntur. p. 722. c. ij.
Onuffrij eremita vita & conuersatio. pag. 278.

Omnis labor sine humilitate vanus est. pag. 458. §. xix.
Obedientia abb. Poemenis. pag. 490. §. lxxxix.
Obsequium B. Agathonis circa peregrinum. pag. 509. §. cxlvij.
Obitus beati Pamonis. pag. 510. §. cl.
Obitus Agathonis abbatis. pag. 510. §. clj.
Obitus S. Arsenij. pag. 511. §. cliij.
Ordinatio abb. Motues. pagina. 519. §. clxxxviiij.
Origenis dicta. pag. 722. c. ij.
Obedientia incredibilis. p. 729. c. xj.
Obedientia miraculum. p. 730. c. xij.
Opus manuum & cur tertia, sexta, & nona psallantur. pag. 735. c. xx.

P

Pachomij vita. pag. 305.
Pachomius malum hominē cū bonitate deiecit. pagin. 335.
Pachomius mortuum indumētis suis spoliari iussit. pag. 339.
Pachomius animam cuiusdam monachi vidit angelos ad caelum deducere. pag. 341.
Princeps qui militiam seruabat in alterum. pag. 400.
Pauli primi eremita vita. pag. 70.
Pior discipulus Sancti Antonij. pag. 468. §. xxx.
Pauli monachi abstinentia. p. 485. §. lxxvij.
Paraliticus curatus est à sancto Besario. pag. 498. §. iij.
Pythirionis vita. pag. 45.
Pœnitentia cuiusdam senis. p. 512. §. clv.

Pauli

I N D E X.

Pauli simplicis vita. pag. 152.
Paulus simplex contemplant peccatores. pag. 513. §. clviij.
Pyamonis conuersio. pag. 66.
Poemen infantem sanauit. pag. 515. §. clviij.
Poemenis sententia. p. 417. §. clxviij.
Prophetia seniorum de futuro tempore tribulationis. p. 524. §. clxxxv.
Pœnitentia abbatis Mutij. pag. 739. c. cxxviiij.
Pinuphius abbas. p. 741. c. xxx.
Paulus abbas. pag. 747. c. xxxix.
Philosophi duo qui ad sanctum Antonium perrexerunt. p. 757. c. liiij.
Pœnitentia. pag. 779.
Pelagie vita. pag. 179.

Q

Quidam negauit Christū scripto suo proprio chirographo. pag. 435.
Quidam frater detulit racemum sancto Machario. p. 476. §. xxxviij.
Qualis sit doctor qui alios docet & ipse non facit quae docet. pag. 518. §. clxxiiij.
Quidam frater narravit Sysoid quod ab alio iniuriam pateretur. pag. 487. §. lxxxiiij.
Qualiter debeat monachus in congregatione cōseruari. p. 505. §. cxxxv.
Quaque catuli leonum caeci per Anachoretam illuminati sunt. p. 727. c. viij. (pag. 791.)
Quomodo viuendum sit in canobijs.

R

Requisitus super causa abstinentiæ abbas Poemen respondit.

pag. 478. §. xliij.
Reprehensio illius senis qui per l. annos. vixit in eremo. p. 496. §. cx.
Reuelatio S. Antonij. p. 500. §. cxxj.

S

Syrus abbatis conuersatio. p. 40.
Serapionis Arsenoite. 10. milium monachorum patris vita & conuersatio. pag. 53.
Symeonis eremita qui in columna stetit. pag. 225.
Silvani conuersio. pag. 337.
Stipendia pauperum. pag. 362.
Sterilitas ciborum. pag. 371.
Serapionis vita. pag. 383.
Senex magnus qui inter confabulationes fratrum videbat angelos sen bonos sen malos. pag. 473. §. xxxv.
Sancta Paula vita. pag. 54.
Senex suspendit cucurbitam ante oculos suos ne desiderium gula perficeret. pag. 479. §. xlviij.
Senex infirmabatur: & discipulus eius misit in cibum oleum de lini semine. pag. 479. §. xlviij.
Similitudo de Nabuzardanū principe Coquorum. pag. 479. §. xlviij.
Similitudo ab abbate Moyse proposta de carnalibus passionibus. pag. 484. §. lxxij.
Senex qui iniurianti se munera trans mittebat. pag. 487. §. lxxxviij.
Senex in Aegypto detrahebat abbatē Poemenem. pag. 490. §. lxxxix.
Sermo cuiusdam senis per quod anima patitur detrimentum. p. 495. §. cviij.

S S Sen-

I N D E X.

Sententia cuiusdam senis ad sanctum Antonium. pag. 501. §. cxxiii.
Senex quidam vidit quatuor ordines ante Deum. pag. 503. §. cxxxj.
Senis exhortatio. p. 504. §. cxxxij.
Senex qui misit in Aegyptum discipulum Camelum petere. pag. 506.
Senex contristabatur si infirmitas recederet ab eo. pag. 510. §. clxxvii.
Senex tertio moriens visit. pag. 510. §. cxlix.
Sententia senis. pag. 517. §. clxix.
Sententia alterius senis. pagin. 517. §. clxx.
Sententia cuiusdam senis. pag. 519. §. clxxvij.
Sententia cuiusdam senis. p. 527. §. cxcij.
Sententia cuiusdam senis. p. ead. §. cxciiij.
Silentium. pag. 785.

T

Theodori conuersatio. p. 329.
 Theodorus susceptus est a Pachomio. pag. 330.
 Theodorus matrem suam videre renuit. pag. 331.
 Theonis qui 30. annis silentium obseruauit conuersatio & vita. p. 20.
 Theodorus discipulus sancti Pachomij. pag. 470. §. xxxiiij.
 Tentatio S. Antonij. p. 494. §. cj.
 Timotheus anachoreta. pagina. 503. §. cxxx.
 Tres graui lenticulae negligenter dimissi. pag. 737. c. xxiiij.
 Theodorus abbas. pag. 745. c. xxxv.
 Timor Dei. pag. 779.
 Temporalis profectus derelinquendus est. pag. 789.

V

Vbi daemon visus est & narrat quod gustum ferret monachis. pag. 481. §. lvij.
 Vbi frater consulit senem si liceret sibi retinere vel duos solidos. pag. 485. §. lxxv.
 Vbi quidam vir rogauit Agathonem ut ex sua pecunia susciperet. p. 485.
 Vbi abbas Macharius inuenit quendam fratrem furatorem in cella sua. pag. 485. §. lxxix.
 Vbi senex dixit alteri: ego iam mortuus sum seculo. p. 496. §. cix.
 Vbi quidam iudex volebat adorare abbatem Moysen. pag. 497. §. cxij.
 Vbi abbas Sisoys mortuum nesciens suscitauit. pag. 497. §. cxiiij.
 Vbi abbas Bisarion demoniacum liberauit. pag. 498. §. cxiiij.
 Vbi sacerdos idolorum discipulum S. Macharij verberauit. p. 499. §. cxx.
 Vbi praecipitur beato Arsenio fugere homines & saluari. p. 520. §. xiiij.
 Vbi sanctus Bisarion inuenit quendam in spelunca sedentem & qui noluit cum eo sedere. p. 522. §. clxxxij.
 Vbi abbas Siluanus factus est in excessu mentis. pag. 527. §. cxciiij.
 Vbi abbas Zenon ambulans per desertum orauit. p. 528. §. cxcvij.
 Vitia unde oriuntur. pag. 791.

Zacharias pius nunquam iurauit. pag. 361.
 Zenon abbas rapere cucumerem voluit & pro hoc se afflixit. pag. 447.
 Zacharias & Siluanus. p. 478. §. xliij.

TABVLA PARAGRAPHORUM Secundae partis de vita Sanctorum Patrum.

*

Interrogatio quorundam fratrum ad senem super causa abstinentia. p. 447. §. j.
 De monacho in eremo commorante quem interrogauerunt fratres quomodo toleraret tantos labores: & responsio eiusdem. pag. ead. §. iiij.
 De monacho qui differebat comedere cibum ab hora terra vsque ad sextam. pag. ead. §. iiij.
 De monachis qui egressi de monasterio perrexerunt ad visitandum eremitas. pag. 448. §. iiij.
 De monachis qui inter diuina colloquia obliui sunt sumere cibum. pagina. 449. §. v.
 De abbate Zenone qui cucumerem rapere voluit: & pro hoc se afflixit. pag. ead. §. vij.
 De discipulo cuiusdam senis qui impugnabatur a spiritu fornicationis. pag. ead. §. vij.
 De alio fratre qui similiter impugnabatur & sapius veniens confitebatur sent. pag. 450. §. viij.
 De tentatione abbatis Moysi. pagin. 455. §. ix.
 De eremita qui impugnabatur super specie cuiusdam mulieris ad quem venit alius monachus & nunciavit quod meretrix esset ipsa. p. ead. §. ccc. §. x.
 De duobus monachis qui perrexerunt ad ciuitatem opera sua venderet. pag. 452. §. xi.
 De monacho qui impugnabatur a fornicatione ante quem vidit senior spiritum fornicationis in diuersis mulierum speciebus ludentem. pagina. 453. §. xij.
 De monacho qui cecidit in fornicatione & de alio cuius beluulentus verfabatur. pag. 454. §. xiiij.
 De monacho qui fecit ex luto quasi figuram mulieris. pagina. 455. §. xiiij.
 Interrogatio monachi ad beatum Poemen super impugnationem. p. ead. §. xv.
 De eremita qui annis singulis pesum deferebat dominis suis. pag. ead. §. xvij.
 De duobus fratribus germanis quos diabolus per occasionem lucernae impugnabat. pag. 456. §. xvij.
 De monacho solitario ad quem Imperator Theodosius solus venit. pag. 457. §. xviiij.
 De iudice qui desiderauit videre sanctum Poemen & non potuit. pagina. 458. §. xix.
 De sancto Agathone & responsio eius. pag. 460. §. lxxiij.
 De ordinatione presbyteratus Isaac monachi. pag. 461. §. lxxv.

I N D E X.

- De duobus monachis pariter habitantibus quos senior in comminatione hortuli probare voluit. pag. ead. §. xxij.
- De monacho infirmo quem famula Dei alebat. pag. 462. §. xxij.
- De beato Apollonia demoniaco liberato. pag. 463. §. xxiiij.
- De eremita qui cellulam suam alteri prestitit. pag. ead. §. xxv.
- De discipulo abbatis Pauli qui leenam alligavit. pag. 465. §. xxvj.
- De discipulo cuiusdam senis qui perrexit ad puteum haurire aquam. pag. 466. §. xxvij.
- De perfecta humilitate Eulalij monachi. pag. ead. §. xxviiij.
- De admirabili patientia Anastasij monachi. pag. 467. §. xxix.
- De Piore eremita qui fuit quondam discipulus S. Antonij. pag. 468.
- De Ioanne monacho quem soror sua videre desideravit. p. 469. §. xxxj.
- De monacho qui visitavit germanam suam in monasterio & illa noluit videre eum. pag. 470. §. xxxij.
- De beato Theodoro discipulo sancti Pachumij. pag. ead. §. xxxiiij.
- De bono certamine abbatis Pachumij contra demones. pag. 472. §. xxxiiij.
- De magno quodam senē qui inter cōfabulationes fratrum videbat angelos seu bonos seu malos. p. 473. §. xxxv.
- De sancto Arsenio, & de reuelatione eiusdem. pag. ead. §. xxxvj.
- De mortuo qui grāte S. Macharij de sepulchro locutus est. pag. 475.
- De racemo quem S. Machario quidam frater deculit. p. 476. §. xxxviiij.
- Vbi demon pulsato ostio sancti Macharij gloriabatur se cogitationes prauas monachis seminasse. p. ead. §. xxxix.
- Interrogatio cuiusdam fratris ad abbatē Sisoium quomodo debeat monachus in cella degere. p. 477. §. xl.
- Requisit⁹ super causa abstinentiæ abbas Poemē respōdit. p. 478. §. xli.
- De abbate Siluano: & de Zacharia eius discipulo. pag. ead. §. xliij.
- De abbate Ioseph: & responsis eius. pag. ead. §. xliij.
- Disputatio cuiusdam senis super saturnitate ventris. pag. ead. §. xliij.
- Commonitio ne quod desiderat monachus comedat. pag. 479. §. xlvi.
- De sene qui cucurbitam sibi ante oculos suspendit: ne desiderium gula perficeret. pag. ead. §. xlvi.
- De sene infirmo cui in cibum discipulus oleū de lini semine misit. pag. ead. §. xlviij.
- De iugitate abstinentiæ sancti Macharij. pag. ead. §. xlix.
- De monacho qui nihil coctum edebat quem beatus Theodorus reprehendit. pag. 480. §. l.
- De fratre peregrino qui venit ad abbatē Siluanū in mōte Syna. p. ead.
- De Ioanne monacho qui dixit fratri suo vellem esse securus sicut angelus. pag. ead. §. liij.
- De monacho qui impugnabatur à spūritu blasphemia. p. ead. §. liij.

Narratio

I N D E X.

- Narratio abbatis Moyse per eas res passio gignitur. pag. 481. §. liij.
- Exhortatio sancti Poemen in similitudine proposita. pag. ead. §. lv.
- Exhortatio cuiusdam senis. p. ead. §. lvj.
- Vbi demon visus est & narravit quod gustū ferret monachis. p. ead. §. lvij.
- Interrogatio cuiusdam super cogitationes. pag. 482. §. lvij.
- Interrogatio ad sanctum Poemen & responsio eiusdem. pag. 483. §. lix.
- De duobus fratribus qui ad abbatem Heliam perrexerunt: quos & reprehendit quod corpulenti essent. pag. ead. §. lx.
- De femina qua abiit ab vrbe Roma ad sanctū Arsenium. p. ead. §. lxj.
- Similitudo ab abbate Moyse proposita carnalibus possessionibus. pag. 484. §. lxij.
- De adolescente qui renunciāns mundo vestimenta sibi abstraxit. pag. ead. §. lxij.
- De fratre quem sanctus Antonius iussit vt carnes sibi dorso imponeret. pag. ead. §. lxiiij.
- Vbi frater consulit senem: si liceret sibi retinere vel duos solidos. pag. 485. §. lxv.
- De monacho qui euangelium vendidit. pag. ead. §. lxvj.
- Vbi quidam vir sanctū rogauit Agathon vt ex pecunia sua susciperet. pag. ead. §. lxvij.
- De Paulo monacho & austeria eius abstinentia. pag. ead. §. lxvij.
- Vbi abbas Machari⁹ inuenit in cella sua quendam fratrem. p. 486. §. lxix.
- De fratre qui furabatur cuiusdam seni victum. pag. ead. §. lxx.
- De discretione abbatis Agathon. pag. ead. §. lxxj.
- Ex quibus rebus ira gignitur. pag. ead. §. lxxij.
- Vbi quidam frater narravit Sifoyo quod ab alio iniuriam pateretur. p. 487.
- De ira vincenda. pag. ead. §. lxxiiij.
- De malitia comprimenda. pag. ead. §. lxxv.
- De fratre qui equanimiter sustinebat irrisiones. pag. ead. §. lxxvj.
- De sene qui iniurianti se munerat transmittebat. pag. ead. §. lxxvij.
- De fratre qui consuluit abbatem Sisoium si deberet se manibus defendere. pag. ead. §. lxxviiij.
- De magno eremita super quem latrones irruerunt. pag. ead. §. lxxix.
- De discipulo cuiusdam Philosophi. pag. 488. §. lxxx.
- Interrogatio fratris ad senē: per quam rem saluari possit. p. ead. §. lxxxj.
- Interrogatio fratrum ad senem Moyse senem. pag. ead. §. lxxxij.
- Commonitio abbatis Macharij. pag. ead. §. lxxxij.
- De fratre quē presēte S. Antonio alij collaudabant. p. 489. §. lxxxiiij.
- Interrogatio ad abbatē Isaac cum eum demonestimeret. p. ead. §. lxxxv.
- De abbate Achille. p. ead. §. lxxxvj.
- De eremita iuxta quem infantes pascebant pecora. pag. ead. §. lxxxj.
- De incuria abbatis Ioannis. pag. ead. §. lxxxvij.
- De sene in Agypto qui detrahebat abbatem

INDEX.

abbatē Poemenē. p. 490. §. lxxxix.
 De abbate Agathone. p. 491. §. xcj.
 De revelatione S. Macharij & necdū
 ad mensuram duarum mulierum
 peruenisset. pag. ead. §. xciiij.
 De monacho qui frequenter in mona-
 sterio irascebatur. p. 492. §. xciiij.
 De pregnantē puella quæ S. Macha-
 riū calumniabatur. p. ead. §. xcviij.
 Interrogatio cuiusdam fratris ad ab-
 batem Poemenem. p. 493. §. xcviij.
 Narratio S. Poemenis de abbate Isi-
 doro. pag. ead. §. xcviij.
 Interrogatio cuiusdam ad abbatem
 Sisoium. pag. 494. §. xcix.
 De eremita qui desperans reuerteba-
 tur ad seculum quem vox diuina
 reuocauit. pag. ead. §. c.
 De tentatione sancti Antonij. pagin.
 ead. §. c.
 Interrogatio cuiusdam ad quendam
 senem. pag. ead. §. cij.
 Interrogatio ad abbatem. pag. 495.
 §. cij.
 Interrogatio ad abbatem Antonium.
 pag. ead. §. ciiij.
 Interrogatio ad abbatem Moysen.
 pag. ead. §. cv.
 Interrogatio ad abbatē Poemenem.
 pag. ead. §. cvj.
 De monacho Agyptio qui venit ad
 abbatem Zenonem. p. ead. §. cvij.
 Sermo cuiusdam senis per quid ani-
 ma detrimentum patiatur. p. ead.
 §. cvij.
 Vbi senex dixit alteri ego iam mor-
 tuus sum seculo. pag. 496. §. cix.
 De reprehensione illius senis qui per

50. annos vixit in eremo. p. ead.
 §. cx.
 De eremita cui quidam secularis mi-
 nistrabat. pag. ead. §. cxj.
 Vbi quidam iudex adorare volebat
 abbatem Moysen. p. 497. §. cxij.
 Vbi abbas Sisoius mortuum nesciens
 suscitauit. pag. ead. §. cxiiij.
 Vbi abbas Besarion daemonicum li-
 beravit. pag. 498. §. cxiiij.
 De paralytico quem idem sanctus Be-
 sarion curauit. pag. ead. §. cxv.
 Exhortatio abbatis Motues. p. ead.
 §. cxvj.
 Vbi dæmon occurrit in via S. Macha-
 rio. pag. ead. §. cxvij.
 Vbi daemonicus quidam eremitam
 in maxillam percussit, & mox sa-
 natus est. pag. 499. §. cxvij.
 De eo quod omnis labor sine humili-
 tate vanus sit. pag. ead. §. cxix.
 Vbi sacerdos idolorum discipulum
 S. Macharij verberauit. pag. ead.
 §. cxx.
 De sancto Antonio & revelatione
 eius. pag. 500. §. cxxj.
 Interrogatio ad S. Poemenem super
 questionē apostoli. p. ead. §. cxxij.
 Narratio S. Poemenis: quid sit mala
 horre. pag. 501. §. cxxiiij.
 Interrogatio ad eundē. p. ead. §. cxxiiij.
 Sententia abbatis Yperitij. pag. ead.
 §. cxxv.
 De abbate Isaac ad quē corrigendū
 missus est angelus. p. ead. §. cxxvij.
 De fratre cui in monasterio contigit
 culpa & fugit ad sanctum Anto-
 nium. pag. 503. §. cxxvij.
 Senten-

INDEX.

Sententia cuiusdam senis ad sanctum
 Antonium. pag. ead. §. cxxix.
 De Timotheo anachoreta. p. ead.
 Vbi quidam senior vidit quatuor or-
 dines ante Deū. p. ead. §. cxxxj.
 Exhortatio cuiusdam senis. pa. 504.
 §. cxxxij.
 De Marco discipulo sancti Siluani.
 pag. ead. §. cxxxiiij.
 De eremita qui discipulum suum mi-
 sit ad vicum. p. ead. §. cxxxiiij.
 De duobus fratribus quorū vnus erat
 religiosus alter obediens. p. 505.
 §. cxxxv.
 De senē qui misit in Agyptū discipu-
 lum camelum petere. pagin. 506.
 §. cxxxvj.
 De monacho qui sportellam suam
 dissipauit: vt alterius perficeretur.
 pag. ead. §. cxxxvij.
 De Ioanne qui debens cuidam solidū
 inuenit in via paratum. pag. 507.
 De obedientia abbatis Poemenis. pa-
 gin. ead. §. cxxxix.
 De anachoreta quem compulerunt
 frat. es ante horam comedere. pag.
 508. §. cxli.
 Vbi latro cogit sanctum Paphuncū
 vinum bibere. pag. ead. §. cxliij.
 De eo quod non sibi quis vult alte-
 ri ne faciat. pag. ead. §. cxliij.
 Vbi mater S. Poemenis perrexit ad
 eū: sed ille noluit videre eā. p. 509.
 De Ioāne Thibeo qui. 12. annis cui-
 dā infirmo seruit. p. ead. §. cxlv.
 De obsequio beati Agathonis circa
 peregrinum. pag. ead. §. cxlvj.
 Exhortatio cuiusdam senis ad instr-
 mum discipulum. p. ead. §. cxlvij.
 De senē qui contristabatur si infirmi-
 tas recederet ab eo. pag. 510.
 De senē qui tertio moriens risit. pag.
 ead. §. cxlix.
 De obitu beati Pamon. pag. ead. §. cl.
 De obitu abbatis Agathonis. p. ead.
 §. clj.
 De obitu Sisoij. pag. ead. §. cliij.
 De obitu S. Arsenij. pag. 511. §. cliij.
 Vbi sanctus Athanasius episcopus ro-
 gauit beatum pamon Alexandriā
 ire. pag. 512. §. cliij.
 De penitentia cuiusdā senis. p. ead.
 De Paulo simplice qui similiter con-
 templabatur peccatores. pag. 513.
 §. clvij.
 Vbi sanctus Poemen infantem sana-
 uit. pag. 515. §. clvij.
 De eo quod bona sit voluntaria ege-
 stas. pag. ead. §. clxix.
 Interrogatio cuiusdam ad senē. pag.
 ead. §. clx.
 De perfecta humilitate. p. ead. §. clxj.
 Vbi S. Macharius inuentum in deser-
 to mortuum suscitauit. pag. 516.
 Interrogatio cuiusdam fratris ad se-
 nem. pag. ead. §. clxiiij.
 Interrogatio ad abbatem Sisoium.
 pag. ead. §. clxiiij.
 Interrogatio ad abbatem Sitanum.
 pag. ead. §. clxv.
 Comonitio S. Antonij. pag. 517.
 Sēctia S. Poemenis. p. ead. §. clxvij.
 Interrogatio cuiusdam ad senē. p. ead.
 Sēctia eiusdē senis. p. ead. §. clxix.
 Item sententia alterius senis. p. ead.
 Interrogatio fratris ad senem. p. ead.
 De senē

INDEX.

- De sene qui casu dixit discipulo suo,
vade & morere, & statim mor-
tuus est. pag. 518. §. clxxij.
- Qualis sit doctor: qui alios docet &
ipse non facit quæ docet. pag. ead.
§. clxxij.
- Vbi quidam anachoreta venit ad san-
ctum Poemenem. p. ead. §. clxxiiij.
- De contentionibus evitandis. p. 519.
§. clxxv.
- Interrogatio cuiusdam fratris de silē-
tij observantia. pag. ead. §. clxxv.
- Sententia cuiusdam senis. p. ead. §. clxxvij.
- De ordinatione abbatis motus. pag.
ead. §. clxxvij. (§. clxxix.
- Exhortatio S. Macharij. pag. eadem.
- Vbi præcipitur B. Arsenio fugere ho-
mines & saluari. p. 520. §. clxxx.
- Vbi quidam fratres ex occasione perre-
xerunt ad Sanctum Arsenium.
pag. ead. §. clxxxj.
- Vbi sanctus Besarion invenit quen-
dam in spelunca sedentem & qui noluit
cum eo sedere. p. 522. §. clxxxij.
- De duobus iuuenibus qui venerunt ad
sanctum Macharium volentes habita-
re cum eo. pag. ead. §. clxxxiiij.
- Commonitio abbatis Moysi. p. 524.
§. clxxxiiij.
- Prophetia seniorum de futuro tempo-
re tribulationis. p. ead. §. clxxxv.
- Qualiter debeat monachus in cōgrega-
tione cōversari. p. 525. §. clxxxvj.
- Vbi abbas Poemē fugiens de Scithis,
venit in locum qui dicitur teremi-
tidis. pag. ead. §. clxxxvij.
- De septem Eremitis qui tantum sab-
barum die se invicem visita-
bant. pag. ead. §. clxxxvij.
- Interrogatio ad abbatem Poemen.
pag. 526. §. clxxxix.
- Sententia cuiusdam senis. p. 527. §. cxc.
- Interrogatio cuiusdam fratris ad se-
nem. pag. ead. §. cxcj.
- Sententia cuiusdam senis. §. cxcij.
- Vbi abbas Silvanus factus est in ex-
cessu mentis. pag. ead. §. cxcij.
- Commonitio cuiusdam senis. p. ead.
§. cxciiij.
- Interrogatio ad B. Macharium de iugi-
tate orationis. pag. ead. §. cxcv.
- Commonitio abbatis Ioannis. p. ead.
§. cxcvj.
- Vbi abbas Zenon ambulans per de-
sertum erravit. Narratio abbatis
Danielis. pag. ead. §. cxcvij.
- De sancto Arsenio. p. ead. §. cxcvij.
- De abbate Lucio. p. 529. §. cxcix.
- Vbi sanctus Macharius longe est di-
vinitus euectus. p. ead. §. cc.
- Vbi basiliscus orante sancto Ammo-
ne dissipatus est. pag. ead. §. ccj.
- Vbi discipulus S. Besarion sitiens in-
bente magistro aquam de mari
hausit & bibit. p. ead. §. ccij.
- De monacho qui matrem suam vidit
in iudicio & audiuit opprobrium
eius. pag. 130. §. ccij.
- De monacho qui habebat sororem me-
reticem in civitate. p. ead. §. ccij.
- Vbi sanctus Antonius consolatur Di-
dymum super cecitate. p. 531. §. ccv.
- De monacho qui moriens centum solis
dos reliquit. pag. ead. §. ccvj.
- De adolescente qui nulla arte poterat
libidinē superare. p. 532. §. ccvj.